CONSILIORVM,
ſiue Reſponſorum Iuris,
D. PETRI REBVFFI MONTISPESSVLANI, IVRIS VTRIVSQVE DOCT. ET COMITIS,

Necnon Iuris Pontificij Pariſijs publici profeſſoris,
in ſupremo Senatu Patroni meritiſſimi:

Quibus de varijs materijs in iure incidentibus, præcipuè verò de materia beneficiali conſultus, omnibus ex facto prudentiſsime reſpondit.

OPVS

Nunc recens natum perarduum & perdifficile, omnibusq; (pragmaticis præcipuè) in foro iudiciali, curiaq; Romana verſari cupientibus perutile.

Cum nouis Summarijs, & Indice locupletiſſimo, tum rerum, tum verborum.

FACULTÉ DE DROIT DE PARIS BIBLIOTHÈQUE

VENETIIS, MDLXXXVIII.
Apud Baretium de Baretijs.

Source : BIU Cujas

Source : BIU Cujas

EXCELLENTISSIMO D. IVLIO MONTERENTIO I. V. D BONONIENSI.

Baretius de Baretijs S. P. D.

EST *hoc magno naturæ aut omnipotentis Dei beneficio generi tuo datum, vt Monterentiana domus celeberrimos ſemper Iuriſconſultos nutriat, ex eaq; reſponſa conſulentibus certiſſima dentur, & fideliſſima. Admirabatur Bononia Auum tuum Annibalem, credebatq; populi neceſſitatibus & precibus, atque adeo* Ciuitatis *ipſius ornamento illum ad vltimum vſque ſenium reſeruatum, quem paulo ante non minori dolore, quam ſi in primo ætatis flore nobis fuiſſet ereptus, extulimus, & honorifico funere mæſti ſumus proſecuti, tantoq; orbati patrono conſanguinei, affines, amici, clientes, viduæ, pupilli, omneſq; conſilij, & auxilij inopes oculos in te vnum cœperunt conuertere, quippe qui ab ipſo in eadem ſtudia, eandemq; egentium miſericordiam & ſpem nutritus, atque educatus es, dediſti autem in pueritia & adoleſcentia tua tale ingenij, eruditioniſq; ſpecimen, vt merito communem iacturam quam in Aui tui morte* Ciuitas Bononienſis *paſſa eſt, tu ſolari & reſarcire cumulate videaris, abundas enim omnibus illis virtutibus, quæ Auum tuum earum optatum & celebrem reddidere, nec aliud in te deſideramus quam ætatem, quæ viros in Republica adminiſtranda, cauſiſq; dicendis verſantes ſolet auctoritate neceſſaria decorare, & fulcire. In cæteris animaduertimus celeriorem fuiſſe in te virtutis, quam annorum curſum. Perge igitur Auitam hæreditatem, non tam Villarum, aut prædiorum, quàm famæ, & laudis capeſcere: Ego interim tuæ familiæ nominiſq; iam diu ſtudioſiſsimus ex multis, quæ eidem Auo tuo debebam, cum vniuerſæ ſolutioni ſim impar, ſtatueram nihilominus grati ſaltem fœnoris loco aliquid illi exhibere, quod iam tibi tum hæreditario iure tum ſingulari meo in te ſtudio deberi libenter fateor, prout debentur quidem plura, & ea cum pro viribus licuerit,*

conſtabunt à me tibi ſemper promptiſsime, ſi hoc quicquid tribuo, hilari acceperis animo, Rebuffi nempe lucubrationes nonnullas quæ ex mea prodeunt officina, Auiq; tui nomine erant idcirco munienda, vt quod ipſe ſibi dicari permiſiſſet, cæteri tanquam optimum, & perfectum damnare non auderent, ſed potius auida apprehenderent, ſecuraq; manu. Tu vero eandem dignitatem operibus, laboribusq; noſtris præſtabis, ſi ſummæ de te conceptæ opinioni conaberis induſtria, & virtute reſpondere, ac memineris Bononiam te genuiſſe, domeſticam diſciplinam ab Auo præſtantiſsimo te percepiſſe, Romam te deinde miſſum, vt ingenium rerum vſu excoleres, ibi Patronum tibi contigiſſe Innocentium Maluaſiam, quem Patria hæc ſumma tum virtutis, tum nobilitatis laude florentem deprædicat, ſpemq; in eo maximarum dignitatum collocat. Is cum in Senatu Cameralium Clericorum Sanctiſsimo Domino Noſtro aſsiſtat, tuq; apud ipſum Auditoris vices geras, præclarum tum ad omnia virtutis genera exemplum, tum ad legum ſtudia proſequenda neceſsitatem, nedum commoditatem nactus videris, ita vt ſentiant omnes nihil tibi hactenus defuiſſe, quominus Auita aſſequereris, atque adeo ſuperares ornamenta, niſi tu ipſe tibi deeſſe volueris, quod prout nefas eſſet, ſic nos tui ſtudioſiſsimi nequaquam ſperamus, neve id committas te per fidem noſtram veterem per patriæ, quam iam nos quoque propriam ducimus commune vinculum, per parentis tui optimi uitam & ſolatium per eiuſdemq; Aui tui memoriam (quam ſæpius honoris cauſa recolimus) oramus & obteſtamur, atque huiuſmodi ſtimulos equo quamuis currenti pro amoris quodam ardore, & abundantia addimus. Vale. Dat. Kal. Iulij. MDLXXXVIII.

INDEX RESPONSORVM,

quæ hoc volumine

DOM. PETRI REBVFFI

CONTINENTVR.

Vbi prior numerus Reſponſum, alter verò paginam denotat.

QVOMODO quis à ſuo ſit ordinandus Epiſcopo. Reſp. 1. pag. 1.
An literæ tonſuræ rectè concipiantur. 2.2
De prouiſionibus, & Papæ diſpenſationibus. 3.3
De indulto Imperatori conceſſo, quoad Epiſcopatus & alias dignitates. 4.4
An collactio facta per Do. Legatũ Auenionẽſem ſit potior collatione D. Cardi. *Lotharingi*. 5.8
De indulto Reuerend. à Lotharingia Cardinali conceſſo. 6.8
De his quæ in literis legationis exprimũtur. 7.15
De indulto Cardinalium, ut nullus intra ſex menſes beneficia illorum conferat. 8.16
An ſe extendat diſpenſatio ad præbendas Eccleſiæ maioris. 9.17
De diſpenſatione religioſi ad duo beneficia, & an poſſit in Abbatem elegi. 10.19
An valeat diſpẽſatio, ſi quis dixerit ſe vtriuſque iuris Baccalaureũ, cum iuris tantum unius ſit. 11.19
An requiratur diſpenſatio ad dicendum officium Romanum. 12.20
De Epiſcopatu Appamiarum, an vacet, deque nominatione Regia. 13.21
Epiſcopus ſolutus an ſit legibus monachatus. 14.25.
De indulto conceſſo Senatoribus, & an graduatis & nominatis præferantur. 15.28
Nominatus per Regem in uim indulti an teneatur acceptare beneficium primum valoris ducentarum librarum. 16.32
De diſpenſatione pœnitentiarij. 17.33
De legitimato. 18.35
De nominato vel graduato. 19.35
Cùm duo litigant de prioratu, uter eorum præſentare poſſit vel conferre. 20.36
Collactio facta graduato à Papa omiſſis mediis, an ualeat. 21.38
Permutatio fraudulenta an noceat graduatis & nominatis. 22.39
De præſentatione. 23.43
De quattor nominatis, & quod antiquior non præferatur. 24.44
Si Eccleſia regularis reducta fuerit in ſæcularem nominatus ſæcularis recipietur. 25.45
Nominato cæco antiquiori an prouideri poſſit. 26.47.
Nominatus duo beneficia an acceptare poſſit ex Concordatis Louanij. 27.49
Papæ collationẽ poteſt nominatus ſumere quocunque ordine omiſſo, etiam ſi non gradatim fiat, &c. 28.51
Nominatus in uim gradus poteſt beneficia in mẽſibus graduatorũ acceptare & requirere. 29.52
De requiſitionis inſtrumento facto à Secretario Epiſcopi, & an probet, & multæ ſuſpicionis præſumptiones contra illud. 30.53
Theologus ducentos habens florenos in beneficiis & redditibus, an præbendã Theologalem habere poſſit. 31.54
De duobus vicariis conferentibus & recuſantibus conferre graduato, quænam collatio valeat. 32.55
De Parochiali Eccleſia vacante. 33.57
De graduato ſimplici. 34.59
Quomodo incertitudo vitiet collationem. 35.60
De duobus nominatis. 36.61
Subrogatio collitigatorum per regulam hic expreſſam. 37.65

De

INDEX.

De procuratore ad reſignandum conſtituto. 38.65
De præuentione. 39.68
Plura ſuper mandatorum reſponſa. 40.69
De prouiſo à Papa, an & quando mandatario præferatur. 41.73
De mandati materia, in qua quinque quæſtiones utiles diſcutiuntur. 42.75
De priore & ſubpriore. 43.79
De executorialibus literis in mandatis. 44.80
Procuratores conſtituti à mandatario. 45.81
Apoſtolicus an præferatur an mandatario poſt mandati præſentationem. 46.82
De Regis rogatione, deq; Apoſtolico mandato. 47.82
De beneficiis in curia uacantibus. 48.84
Beneficium in curia reſignatum, in curia uacare dicitur. 49.86
Officium Camerarii Lugduni uacans. 50.88
De electione prioris, & ad quem ſpectet. 51.89
Confirmationis materia, & an ſignaturæ credatur. 52.90.& 91
An collatio excōmunicato facta valida ſit. 53.92
Vacans cellaria beatæ Mariæ. 54.93
Mandatum inſinuatum. 55.94
Quæ forma in mandatis ſit præſtituta. 56.96
An concordatum reuocari poſſit. 57.99
De trium miſſarum fundatione. 58.100
De collatione, & priuatione per crimen ſimoniæ & ſtellionatus. 59.101
De collatione triplici, & quæ nam illarum ualeat. 60.104
Diſpenſatus ad quodcunque regulare, cenſetur etiam diſpenſatus ad beneficium alterius monaſterij, ſi non ſit eiuſdem ordinis. 61.109
De tribus ſententiis ſuper una eademque relatis. 62.109
Symonia commiſſa à nominato, tradente literas nominationis, cum pactis hic incluſis. 63.111
De eo qui accuſatur ſimoniam cōmiſiſſe. 64.113
An peti poſſit debitū poſt triginta annos. 65.114
De electione Abbatiæ monialium. 66.115
De profeſſione. 67.116
De profeſſione monachorum. 68.117
De parentum blanditijs, & ui intruſo ad monaſteriū, deque teſtiū ſuper eo depoſitione. 69.122
De beneficij vacantis prouiſione. 70.125
De commenda, aut beneficio in commendam dato. 71.127
De ordinarij collatione per reſignationē. 72.128
De collatione ordinarii, non expreſſo modo uacandi. 73.129
De commendatario. 74.130
De Regiis nominationibus, & quando ſint expediendæ. 75.131
Subdiaconus diſpenſatus ad matrimoniū. 76.132
An cōmēdatarius poſſit beneficia cōferre. 77.133
De Præſentatione. 78.133
De præſentatione, alia quæſtio. 79.134
De procuratore conſtituto à matre ad lites motas & mouendas, an pro filio cenſeatur eſſe procurator. 80.135
De præſentatione alia quæſtio. 81.136
De renuntiatione. 82.137
De reſignatione dolo facta. 83.138
De mortuo poſt reſignationem. 84.139
Iterum de reſignatione, quando uacauit beneficium. 85.139
De ſubſtituto beneficio. 86.141
De procuratore ad reſignandū cōſtituto. 87.142
De bigamo. 88.143
De electione. 89.144
De duplici reſignatione. 90.146
De reſignatio beneficij cauſa permutationis facienda. 91.147
De prouiſione per Papam facta. 92.148
De conuentione pro Abbatiis & prioratibus reſignandis. 93.150
De renuntiatione ſimoniaca. 94.153
Extrauagantes materiæ. Et primò, an quis ex cōſilio teneatur. 95.153
De iure emphyteotico Eccleſiæ. 96.156
De iniuriis. 97.159
De donatione fraudulenta. 98.161
De iure retractus. 99.164
De contractu ficto & ſimulato. 100.166
De probatione, & quomodo & quando recipiatur. 101.167
Filii uendicantes necem patris, petere poterunt alimenta ab eo, qui patri cauſa mortis dederit. 102.167
An alimenta *debita bannito* poſſint capi & ſaiſi*ri pro debitis*. 103.168
De *reductione* eccleſiæ regularis in ſecularem 104.169.
De collectis & *ſubuentionibus* pro Eccleſiis regularibus in ſeculares redactis. 105.172
De beneficiorum unione, & quæ dubia ex ea oriantur. 106.173
De reformationibus. 107.174
De reformationibus *iterum*. 108.175
De rebus eccleſiæ *non* alienandis. 109.177
De rebus Eccleſiæ nō alienandis iterum. 110.178
De emphyteoſi uinearum. 111.180
De in emphyteoſim datione, per priorem commendatarium. 112.183
De donatione in eleemoſynam. 113.185
De matrimonio. 114.186
De matrimonii conuentionibus. 115.189
De monaſterio dicata. 116.194
Per quæ uerba matrimoniū cōtrahatur. 117.195
De matrimonio prohibito. 118.198
De deuortio duplici de cauſa interponendo. 119.198
De matrimonio. 120.199
De matrimonio, & an deferatur pro eo iuramentum. 121.199
De legitimatione. 122.200

De

INDEX.

De legitimatione nobilis ex utroque parente. 123.202
De decima Papali ſeu Regali, & de quibus non ſit ſoluenda. 124. 203
De decima Papali ſeu Regali ſecundò. 125. 205
De prouiſo an ſit curatus, an uicarius perpetuus. 126. 207
De decima decimæ. 127. 208
De decimis tempore indulti. 128. 209
De decimarum præſcriptione. 129. 209
De decima & eius ſequela. 130. 209
De decima porcorum & ſucculorum. 131. 210
De eadem decima contra Alciatum. 132. 211
De decimis quarũ incapaces ſunt laici. 133. 212
De præbendarum fructibus. 134. 214
De eccleſiarum reparationibus. 135. 215
De præſcriptionibus. 136. 216
De donatione intuitu matrimonij facta. 137. 217
De teſtamento non ſolemni. 138. 219
De teſtamento. 139. 221
De teſtamento continente donationem antidoralem. 140. 222
De nobili ingreſſo religionem. 141. 223
Variæ iuris allegationes pro capitulo eccleſiæ de Romanis in Delphinatu. 142. 224
De Cura Sancti Germani. 143. 228
De tutelis. 144. 132
De teſtimonio famuli. 145. 235
De reunione prædiorum in prouincia à Rege facta, quæ tamen per areſtum fuit reprobata. 146. 236
Contradictionis in materia reunionis pro dominis à Rege deputatis, contra dominum de Courbieres, & de Gramboys. 147. 243
De Comitatu. Dreux. 148. 256
De Rege Portugaliæ. 149. 262
De ea, quæ tutelæ officio abutens, res minoris vendidit, & an ex ea tenentur venditione. 150. 264
Facti ſpecies mutui ſub vſuris ſemiſſibus. 151. 265
De præſide in prouincia prouinciæ. item Regis prohibitio, ne hæreticis frumenta darentur, qui quidẽ demum mortui ſunt fame. 152. 267
De iure retractus, & quis tanquam proximior venire dicitur. 153. 268
In hoc mutuo traditis annulis ut venderentur, an dici poſſint annuli venditi. 154. 269
De compromiſſo. 155. 250
De ſeruitutibus. 156. 271
De conducto. 157. 271
De crimine falſi. 158. 233
De donatione cauſa dotis, retento vſufructu. 159. 274
De renta conſtituta, aut potius redito conſtituto. 160. 274
De douerio. 161. 275
Donatio à matre facta filiis abſentibus. 162. 277
De iure Regis circa exteros. 163. 278
De donatione. 164. 279
De pacificis poſſeſſoribus. 165. 280
De donatione cauſa mortis. 166. 281
De omnium bonorum donatione. 167. 282
De donatione in genere. 168. 283
De materia ſucceſſionum. 169. 284
De pacto appoſito in contractu matrimonij ad ſuccedendum. 170. 285
De Rege à, quodam hærede inſtituto, multiſque legatis grauato. 171. 287
De ſubſtitutione. 172. 288
De multis & uariis ſubſtitutionibus, & quàm perplexa reddant teſtamenta. 173. 289
Quinque dubia ex teſtamẽto ſoluuntur. 174. 292
De ſubſtitutione matri facta. 175. 296
De compendioſa ſubſtitutione. 176. 299
Areſti notabilis executio. 177. 306
De ſubſtitutione in genere. 178. 307
De ea quæ paternæ renuntiauit hæreditati. 179. 310
De teſtamentis. 180. 312
De teſtamentis iterum. 181. 313
De ſubſtitutionibus. 182. 315
Conſultatio contra certum areſtum Tholoſanum, habita aduerſus concubinarios publicos, atque adeò contra perſonas eccleſiaſticas, per Epiſcopum Montalbanenſem, ut in iſto negotio pro clero Tholoſano Syndicum conſtitutum, cum duodecim curiæ parlamenti aduocatis expedita, cuius dominus Riant erat relator, à quo hanc etiam conſultationem in ordinem redegi. 183. 324
Contra ceſſionem &c. Odoardus de ſolutionibus. 184. 328
Reſponſa tangentia materiam de pacificis poſſeſſoribus. 185. 329
De pacificis poſſeſſoribus iterum. 186. 331
De ardua & difficili conſultatione pro Magalonenſis Eccleſiæ præpoſito. 187. 333
De beneficio per triennium poſſeſſo. 188. 336
An exietus decreto de pacificis poſſeſſoribus, iuuetur. 189. 337
Limitatio ſiue reſtrictio ſuper tit. de pacific. poſſe. 190. 338
De pacific. poſſeſſorib. 191. 340
De præſentatione ſeu nominatione. 192. 341
Pro libertate eccleſiaſtica. 193. 343
De iuriſdictione. 194. 345
De beneficij collatione. 195. 347
De oppoſitione ſuper Apoſtolica impetratione. 196. 348
De dotis conſtitutione. 197. 349
De libris hæreticorum. 198. 350
De indulgentijs. 199. 351
De indulgentiarum publicatione. 200. 351

FINIS.

Source : BIU Cujas

INDEX.

De legitimatione nobilis ex utroque parente. 123.202
De decima Papali ſeu Regali, & de quibus non ſit ſoluenda. 124.203
De decima Papali ſeu Regali ſecundo. 125.205
De prouiſo an ſit curatus, an vicarius perpetuus. 126.207
De decima decimæ. 127.208
De decimis tempore indulti. 128.209
De decimarum præſcriptione ſecundo. 129.209
De decima & eius ſequela. 130.209
De decima porcorum & ſuculorum. 131.210
De eadem decima contra Alciatum. 132.211
De decimis quarum incapaces ſunt laici. 133.212
De præbendarum fructibus. 134.214
De eccleſiarum reparationibus. 135.215
De præſcriptionibus. 136.216
De donatione intuitu matrimonij facta. 137.217
De teſtamento non ſolemni. 138.219
De teſtamento. 139.221
De teſtamento continente donationem antidoralem. 140.222
De nobili ingreſſo religionem. 141.223
Variæ iuris allegationes pro capitulo eccleſiæ de Romanis in Delphinatu. 142.224
De Cura Sancti Germani. 143.228
De tutelis. 144.232
De teſtimonio famuli. 145.235
De reunione prædiorum in prouincia à Rege facta, quæ tamen per areſtum fuit reprobata. 146.236
Contradictionis in materia reunionis pro dominis à Rege deputatis, contra dominum de Conſtſieres, & de Gramboys. 147.243
De Comitatu Dreux. 148.256
De Rege Portugaliæ. 149.262
De eo, qui tutelæ officio abutens, res minoris vendidit, & an ex eo tenetur venditione. 150.264
Facti ſpecies mutui ſub vſuris ſemiſſibus 151.265
De præſide in prouincia prouinciæ, item Regis prohibitio, ne hæreticis frumenta darentur, qui quidē demum mortui ſunt fame. 152.267
De iure retractus, & quis tanquam proximior venire dicitur. 153.268
In hoc mutuo traditis annuis ut venderetur, an dici poſſint annui vendi. 154.269
De compromiſſo. 155.270
De ſeruitutibus. 156.271
De conducto. 157.271
De crimine falſi. 158.273
De donatione cauſa dotis, retento vſufructu. 159.274
De renta conſtituta, aut potius reddito conſtituto. 160.274
De douerio. 161.275
Donatio à matre facta filiis abſentibus. 162.277
De iure Regis circa exteros. 163.278
De donatione. 164.279
De petitiis poſſeſſoribus. 165.280
De donatione cauſa mortis. 166.281
De omnium bonorum donatione. 167.282
De donatione in genere. 168.283
De materia ſucceſſionum. 169.284
De pacto appoſito in contractu matrimonij ad ſuccedendum. 170.285
De Regali, quodam hærede inſtituto, multiſque legatis grauato. 171.287
De ſubſtitutione. 172.288
De multis & variis ſubſtitutionibus, & quàm perplexa reddant teſtamenta. 173.289
Quinque dubia ex teſtamēto ſoluuntur. 174.292
De ſubſtitutione matri facta. 175.296
De compendioſa ſubſtitutione. 176.299
Areſti notabilis executio. 177.306
De ſubſtitutione in genere. 178.307
De ea quæ paternæ renunciauit hæreditati. 179.310
De teſtamentis. 180.312
De teſtamentis iterum. 181.313
De ſubſtitutionibus. 182.315
Conſultatio contra certum areſtum Tholoſanum, habita aduerſus concubinarios publicos, atque adeò contra perſonas eccleſiaſticas, per Epiſcopum Montalbanenſem, ut in iſto negotio pro clero Tholoſano Syndicum conſtituimus, cum duodecim curiæ parlamenti aduocatis expedita, cuius dominus Riant erat relator, à quo hanc etiam conſultationem in ordinem redegi. 183.324
Contra ceſſionem &c. Odoardus de ſolutionibus. 184.328
Reſponſa tangentia materiam de pacificis poſſeſſoribus. 185.329
De pacificis poſſeſſoribus iterum. 186.331
De ardua & difficili conſultatione pro Magalonenſis Eccleſiæ præpoſito. 187.333
De beneficio per triennium poſſeſſo. 188.336
An exterus decreto de pacificis poſſeſſoribus, iuuetur. 189.337
Limitatio ſiue reſtrictio ſuper tit. de pacific. poſſe. 190.338
De pacific. poſſeſſorib. 191.340
De præſentatione ſeu nominatione. 192.341
Pro libertate eccleſiaſtica. 193.343
De iuriſdictione. 194.345
De beneficij collatione. 195.347
De oppoſitione ſuper Apoſtolica impetratione. 196.348
De dotis conſtitutione. 197.349
De libris hæreticorum. 198.350
De indulgentiis. 199.351
De indulgentiarum publicatione. 200.351

FINIS.

Source : BIU Cujas

INDEX
CONSILIORVM,
SIVE RESPONSORVM,
DOMINI PETRI REBVFFI
Montiſpeſſulani, Iur. Vtr. Doct. & Comitis.

A

ABBAS, *vt poſſit conferre tonſuram ſuis religioſis, debet eſſe benedictus, & ſacerdos, cõſ. 2. n. 1.*
Abbas requirere debet conſilium ſui capituli in profeſſione recipienda, conſ. 1. nu. 9.
Abbas monachum præfectum hoſpitali inuitum renocare poteſt, conſil. 14. nu. 4.
Abbas ſine conſeuſu monachorum conferre poteſt, niſi eſt conſuetudo in contrarium, conſ. 77. nu. 2.
Abbas commendatarius uicario conſtituto an conferre poſſit, conſi. 77. num. 2.
Abbas an poſt reſignationem poſſit retinere vſumfructum rerum illarum, in quibus vſumfructum habebat, vel modernus Abbas, conſi. 104. nu. 22.
Abbas, perſona actoris, & iudicis fungi non debet, conſ. 142. nu. 8.
Abbas monachum ſuum cogere tenetur ad deſiſtendum à proceſſu, aliàs de euictione tenetur, conſ. 148. num. 5.
Abbates, & priores tenentur venire ad ſynodum, licet alios ſuperiores haberent, conſil. 194. num. 10.
Abbatia non venit appellatione dignitatum, vel beneficiorum, conſ. 10. nume. 6.
Abbatiæ prouiſio facta à Papa duabus monialibus, quæ præualere debeat, conſil. 76. num. 1.
Abſens, cui collatum eſt beneficium ante acceptationem poſt triennium factam, ſi capit poſſeſſionẽ, quid iuris, conſi. 187. num. 1.
Abſens, ſi non acceptauerit intra triennium beneficium ſibi collatũ eſt ipſo iure priuatus, conſil. 186. nu. 2.
Acceſſorium naturam ſequitur ſui principalis, conſil. 48. nu. 11.
Accuſans, vel denuntians præſumitur calumniari, conſ. 97. nu. 15.
Accuſatus priuatus beneficijs, an pendente appellatione reſignare poſſit, conſ. 82. nu. 1.
Acceptatio in vno beneficio locum habet, optio in duobus, conſil. 45. numero 3
Acta facta inter partes, an faciant fidem, inter alias perſonas, & in iudicio, conſil. 136. nu. 9.
Actio iniuriarum fit re, verbis, & literis, conſ. 95. nu. 1.
Actio iniuriarum non datur, niſi contra illum, qui habet animum iniuriandi, conſil. 97. nu. 6.
Actio, quem de euictione tenet, eundem agentem tollit exceptio, conſ. 111. num. 17.
Actio ex ſtipulatione non oritur niſi interſit, conſ. 151. nu. 8.
Actione criminali intentata, ciuiliter agi non poteſt, cõſ. 142. nu. 21.
Actionem habens ad rem, ipſam rem habere videtur, conſil. 174. num. 14.
Actiones omnes, & actiue, & paſſiue transferuntur in eum, qui bona recipit, conſi. 177. nu. 9.
Actor forum rei ſequi debet, conſ. 142. nu. 14.
Actum nihil cenſetur, quando aliquid ſupereſt ad agendum, conſil. 177. num. 11.
Actus in dubio non debet reddi nullus, niſi a iure exprimatur, conſi. 17. num. 7.
Actus agentium vltra intentionẽ operari non debent, cõſ. 23. nu. 5.
Actus qui de nocte fit redditur ſuſpectus, conſ. 30. nu. 6.
Actus permiſſus, quando clam, & à domeſticis fit, fraus præſumitur, ibid. nu. 12.
Actus, ſi expediri debet cum conſilio alicuius ſi hoc non ſeruetur eſt nullus, conſil. 36. nu. 5.
Actus inualidus non confirmatur, ſi ſuperueniat poteſtas, conſi. 48. numer. 5.
Actus nullus, nullum debet producere effectum, conſ. 59. num. 12.
Actus quando competit duobus ſimul, ab altero tantum ſi fiat, non valebit, conſil. 60. nu. 15.
Actus quando duo requirit, uno requiſito deficiente non valet, conſi. 69. nume. 3.
Actus vbi ſponte fieri debet, qualis, qualis metus interueniens eum annullat, conſil. 69. num. 7.
Actus minus ſolemnis dicitur miuſtus, conſi. 109. nu. 12.
Actus geminatus confirmat actum, conſ. 114. num. 5.
Actus humani ex voluntate, & poteſtate conſtant, conſil. 122. num. 6.
Actus ad incogitata non debet extendi, conſi. 130. nu. 5.
Actus ſequens, quando tranſactionem declaret, conſil. 132. nu. 8.
Actus primus in iudicio eſſe debet iudicis legitimatio, vel in eum oppoſitio, conſil. 142. nu. 1.
Actus mali exempli eſt reprobandus, conſi. 174. nu. 31.
Actus teſtandi principaliter propter inſtitutionem, & ſubſtitutionem, ſecundario vero propter legatarios factus, conſi. 176. nu. 34.
Actus non valet vbi forma non eſt ſeruata, conſi. 182. nu. 10.
Adminiſtrator legitimus eſt quilibet rei ſuæ, conſ. 98. nu. 1.
Adoleſcentis uia in iuuentute ſua Salomini penitus ignota, conſil. 122. num. 9.
Adoptans imminente ſibi bonorum confiſcatione nihil facit, conſ. 22. numer. 22.
Aedificare in pariete communi quando quis poſſit, conſ. 156. nu. 3.
Aedificare in pariete communi licet propter tria, conſ. 156. nu. 5.
Aequalitas in dubio eſſe debet, conſ. 132. nu. 4.
Aequitas rigori præferenda, conſ. 182. nu. 36.
Aquipollens quid dicatur, conſ. 85. nu. 3.
Aetas vera in reſcripto eſt exprimenda, conſ. 73. nu. 10.
Affinis meus cognoſcens aliquam illa mihi eſt affinis in ſecundo genere, ſecus eſt ſi conſanguineus cognoſcat, conſ. 120. nu. 2.
Affinitas etiam ex illicito coitu contrahitur, conſ. 118. nu. 1.
Affinitas non contrahitur de iure ciuili, niſi ex legitimis nuptijs, quod correctum eſt per canones, ibid. nu. 2.
Affirmans aliquem eſſe talem illud probare debet, conſ. 24. num. 7.
Afflictio afflicto non eſt danda, conſ. 26. nu. 1.
Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur, conſ. 95. nu. 3.
Alexandri opinionem quanti faciat author huius operis, conſ. 178. num. 18.
Alienans rem eccleſiæ, & epiſcopus conſentiens, eligere debent id quod ſine dubio ſit profuturum eccleſiæ, conſ. 112. nu. 13.
Alienatio rerum eccleſiæ, quando valeat, conſ. 109. nu. 14.
Alienatio rei eccleſiæ facta cum ſolemnitate valet, conſil. 110. numero 3.
Alienatio rei eccleſiaſticæ utilis eccleſiæ valet, conſ. 111. nu. 6.
Alienatio licet non ſit vtilis eccleſiæ, ſi tamen communi opinione reputetur utilis ualebit, conſ. 111. nu. 8.
Alienatio quando eſt facta in utilitatem eccleſiæ, etiam ſine ſolemnitate valet, conſ. 111. num. 9.
Alienatio, quę non requirit ſolemnitatem, ſi cum ſolemnitate non ſufficienti fiat, ualet, ibid. nu. 11.
Alienatio rerum minoris, quæ requirat, conſil. 144. numero 2. & infra.
Alienatio rerum minoris eſt inualida, non ſeruatis omnibus ſolemnitatibus

tatibus à iure requiſitis, conſ. 144. nu. 4.
Alienatio a principe fieri non poteſt, quæ reſpiciat commodum, uel incommodum ſubditorum, niſi ipſis ſubditis vocatis, conſil. 146. numer. 2.
Alienatio facta contra promiſſionem, de non alienando, iuratam, eſt nulla, conſi. 146. nu. 11.
Alienatio, ut ibi, quod fuerit facta via permutationis, vel datione in ſolutum conſtare debet, conſi. 146. num. 18.
Alienatio rerum principis ex cauſa aliquando conceditur, conſil. 148. num. 13.
Alienationi tranſigendo conſentiens, licet ipſe eam reuocare non poſſit, alius tamen poſtea ſuccedens poterit, conſ. 175. num. 20.
Alienationis inualiditas propter prohibentia edicta Regis, conſ. 146. numer 2.
Alimenta tolli non poſſunt, conſil. 1. num. 8.
Alimenta publicari non poſſunt, conſi. 103. num. 1.
Alimenta ad hæredes non tranſeunt, ibid. nu. 4.
Alimenta quando ſpurijs relinqui poſſint, conſ. 122. num. 4.
Alimenta denegans necare videtur, conſ. 124. nu. 13.
Allegans vnionem probare eam debet, conſ. 20. num. 6.
Allegans colluſionem, eam probare debet, conſi. 34. nu. 3.
Allegans reſignationem non eſſe factam ſecundum mandatum repelli debet, conſi. 85. nu. 7.
Allegans contraria audiri non debet, conſil. 100. nu. 5.
Allegare turpitudinem propriam memini licet, conſil. 187.
Allicere filiam ad religionem eſt licitum, conſi. 116. nu. 10.
Altari ſeruiens de altari debet viuere, conſil. 104. nu. 12.
Alteri ſtipulari nemo poteſt, conſil. 151. nu. 11.
Alternatiua in petendo beneplacito imperatoris adhibita, conſil. 4. numer. 21.
Alternatiua poſita inter perſonas, inter quas cadit ordo charitatis, ſemper intelligitur ordine ſucceſſiuo, conſil. 175. num. 10.
Amiſſum non intelligitur, quod nondum ablatum eſt, conſil. 192. nume. 8.
Amouere, & remouere exterum a beneficio intra regnum importat nudam executionem, conſil. 189. nu. 4.
Animarum cura non poteſt eſſe apud capitulum, quod neminem preſentat, conſ. 113. nu. 2.
Animus verbis, & factis declaratur, conſil. 69. nu. 1.
Annuli traditione, & ſubarratione, an probetur matrimoninm, conſi. 115. num. 5.
Annus cœptus quando habeatur pro completo, conſil. 12. nu. 7.
Antecedens, qui vult, vult & conſequens, conſil. 149. num. 12.
Appellare tertio an liceat, conſ. 62. nu. 1.
Appellare à ſententia contra principalem lata, licet principalis non poſſit, poterunt tamen prætendentes intereſſe, ſi eis nocebit, conſ. 176. num. 26.
Appellari poteſt ad Papam omiſſis medijs, conſil. 21. nu. 3.
Appellari licet non poſſit ab electione, fallit hoc tamen ſi non fiat canonice, conſil. 50. nu. 5.
Appellari non poteſt de his, quæ committuntur voluntati, vel conſcientiæ alicuius, conſil. 97. nu. 14.
Appellatio de abuſu electionis, & confirmationis epiſcopatus Appamiarum, conſil. 13. nu. 1.
Appellatio non debet tueri aliquem in iniquitate, conſil. 53. num. 2.
Appellatio iudicatum extinguit, conſil. 82. num. 3.
Appellatio licet in aliqua cauſa non admittatur, ſuperior tamen emendare debet, quod eſt male factum, conſil. 90. nu. 13.
Appellatione prima deſerta non ſuſpenditur iudicatum alia appellatione non obſtante, conſil. 53. nu. 1.
Appellatione pendente, non eſt aliquid innouandum, conſ. 82. nu. 8.
Appellatione expenſarum legitimę veniunt. conſil. 149. nu. 7.
Appellatione dimidiæ quid veniat, conſil. 174. nu. 6.
Appellationis deſertio magis nocet quàm diffinitiua, conſi. 53. nu. 3.
Apoſtolicum mandatum qui habent, hi omnibus præferendi ſunt, conſil. 47. num. 1.
Apoſtolicus impetrans, an debeat eſſe minoris efficatiæ, quàm mandatarius, conſil. 41. nu. 10.
Apoſtolicus præfertur habenti primarias preces à Rege, vel imperatore, conſil. 47. nu. 2.
Approbans teſtimonium nullum obligatur, conſi. 171. nu. 4.
Approbatio Papæ intelligitur fieri ſine præiudicio alterius, conſil. 15. num. 9.
Approbatio præſupponit, & confirmatio aliquid prius eſſe, ibidem, numero 24.
Approbatio non tenet facta ad relationem cuiuſdam ſimpliciter, niſi cum certa ſcientia, ibid. nu. 23.
Approbari ab omnibus debet, quod omnes tangit, conſil. 2. nu. 9.
Approbatum ſemel reprobare non licet, conſ. 107. nu. 6.
Arbitrator dici non poteſt, qui de re litigioſa ſuſcipitur, conſil. 155.
Arbitri electi qui ſunt in magiſtratu excuſantur, conſi. 155. nu. 2.
Archiepiſcopus ad quem collatio deuoluitur, an ſemeſtre minuere poſſit, conſi. 60. nu. 28.
Areſta reſcinduntur certis modis, conſil. 39. nu. 5.
Areſtum an nouat impetrationi, conſil. 13. nu. 17.
Areſtum ſuper rebus an habeat locum in fructibus, conſil. 177. num. 2.
Areſtum vltimum referens intelligi debet ſecundum terminos, & qualitates primi ad quod refertur, conſil. 177. num. 12.
Areſtum prætenſum quid ſit, & quę ad veritatem areſti requirantur, conſil. 183. nu. 2.
Argumentum à cõtrario ſenſu etiam in reſcriptis eſt validum, conſ. 16. num. 1.
Argumentum à contrario ſenſu locum habet in ſtatutis, & diſpoſitionibus, item in pactis, conuentionibus, & ſtipulationibus, conſil. 27. num. 2.
Argumentum à ſolitis in iure validum eſt, conſil. 30. nu. 13.
Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum eſt, conſ. 52. numer. 3.
Argumentum de tempore ad locum in iure eſt validum, conſil. 61. numer. 2.
Argumentum ab abſurdo, de iure ciuili, & canonico ualet, conſil. 125. num. 15.
Argumentum à contrario ſenſu ualet etiam in conſuetudinibus, & ſtatutis, conſ. 156. nu. 2.
Argumentum à ſufficienti partium enumeratioe in iure eſt validum, conſ. 173. nu. 6.
Arrarum datio ante contractum, non facit contractum, nec prodeſt, conſ. 115. nu. 24.
Arrarum datio in matrimonijs qualis eſſe debeat, conſ. 137. num. 14.
Arrarum promiſſio in matrimonio non ſufficit, ſed traditio requiritur, conſ. 137. nu. 15.
Arreragiæ emphiteotæ qui ceſſauit per ſex annos à quo tempore petantur, conſ. 96. nu. 3.
Aſſertioni patris, & matris ſponſi circa matrimonium, an credendum ſit, conſ. 115. nu. 8. & 30.
Aſſertioni, contractum à iure improbatum, licitum facienti, nunquã ſtatur, niſi de ea ſufficienter conſtet, conſ. 146. nu. 19.
Authoritas ſuperioris in omnibus excepta cenſetur, conſi. 8. nu. 5.
Anthoritas, & teſtimonium vnius teſtis quando ſufficiat, conſil. 17. nume. 10.
Authoritas, vel conſenſus epiſcopi, vel Abbatis ſuperioris ſufficit, etiam ſine conſenſu capituli in alienatione rerum eccleſiæ cum cauſa, conſ. 112. num. 4.
Authoritas regis, vel tutoris, vel curatoris non requiritur in matrimonio, conſ. 114. num. 2.
Authoritas vnius collegij præferri debet ſententiæ vnius doctoris, conſ. 178. num. 15.
Authoritate propria an ingredi liceat in re emphyteoticaria ex pacto, conſ. 96. nu. 9.

B

Bacalaureus ſimplex inhabilis ad præbendam, alio qualificato exiſtente, conſ. 31. nu. 2.
Baſtardus præſumitur ſimilis patri, conſ. 122. nu. 9.
Baſtardus quando iuuetur decreto de pacificis poſſeſſoribus, conſil. 190. num. 1.
Baſtardi in feudis ſuccedere non poſſunt, conſ. 122. nu. 13.
Baſilicæ quæ ſunt in territorio epiſcopi, an in eius ſint poteſtate, conſ. 60. num. 1.
Baſilicæ omnes in eius epiſcopi ſunt poteſtate, in cuius ſunt territorio poſitæ conſ. 135. nu. 4.
Baronia Aleſti alienata an vendicari poſſit, conſ. 176. nu. 22.
Baronia Aleſti, an pro legitima, & trebellianica retineri poſſit, conſi. 176. nu. 38.

Beneficia

Beneficia duo vt quis in eadem eccleſia obtineat, incompatibilitas eſt maxima, conſil. 3. nu. 13.
Beneficia electi in Epiſcopum ante conſecrationem non vacant, conſi. 10. num. 3.
Beneficia electi in Abbatem vacant habita pacifica poſſeſsione Abbatiæ, licet Abbas non fuerit benedictus, ibidem. nu. 3.
Beneficia uacātia in menſibus affectis garduatis, conferri debet ipſis graduatis, conſil. 20. nu. 2.
Beneficia regularia regularibus debentur, conſ. 20. nu. 11.
Beneficia uacantia cauſa fraudulentæ permutationis, debentur nominatis, vel graduatis, conſ. 22. num. 1.
Beneficia regularia regularibus debentur, non autem ſecularia, conſ. 34. num. 12.
Beneficia eccleſiæ cathedralis iudicantur regularia, vel ſecularia, prout maior pars canonicorum eccleſiæ eſt, ibid. num. 14.
Beneficia vacantia in curia, quando ſint Papæ reſeruata, conſil. 38. num. 18.
Beneficia reſignata, non debentur mandatarijs ex declaratione Papæ, conſ. 40. nu. 11.
Beneficia ratione canonicatus, ſeu dignitatis ad ſingulos ſpectantia an in mandato comprahendantur, conſ. 42. nu. 5.
Beneficia eccleſiaſtica conferuntur ad uitam eius, cui conceduntur, ibid. num. 26.
Beneficia non ſunt affecta mandatarijs, niſi poſt menſem à die præſentationis mandati, ibid. num. 28.
Beneficia repugnantia in una, & eadem perſona eſſe non poſſunt, conſ. 43. nu. 3.
Beneficia tantum per obitum vacantia mandatarijs deberi declarauit Leo Papa, propter fraudes uitandas, conſ. 56. 11. & 12.
Beneficia non vacantia mandatarijs non debentur, ibid. nu. 13.
Beneficia uacantia per reſignationem non debentur nominatis, nec graduatis, ita nec mandatarijs Apoſtolicis, ibid. nu. 14.
Beneficia quantum ad titulum ſunt impræſcriptibilia, cōſ. 90. nu. 12.
Beneficia non unita an ab Abbate conferri poſſint, conſ. 106. nu. 6.
Beneficium primum de iure dimittere quis non tenetur, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſsionem ſecundi, conſil. 54. nu. 3
Beneficium primum vacans eſt affectum mandatario, quo exiſtente alijs conferri non poteſt, conſ. 55. nu. 2.
Beneficium a non religioſo obtineri non poteſt, ibid. nu. 4.
Beneficium modici ualoris reſignatum an debeatur mandatario, conſ. 56. num. 9.
Beneficium quando notorium eſt mandatario non deberi, tunc non eſt expectanda eius euictio, ibid. nu. 15.
Beneficium uacans per ſymoniam impetrari poteſt etiam ante declarationem, conſ. 59. nu. 4.
Beneficium non vacans, ſed propter crimen commiſſum vacaturum impetrari poteſt cum clauſula, ibidem poſita, conſil. 59. numero 5.
Beneficium ſex menſium indultum ad conferendum per capitulum auferri non poteſt, conſil. 60. num. 27.
Beneficium conceſſum a Papa fauore literarum & gradus, conſ. 61. num. 2.
Beneficium obtentum per ſymoniam à die commiſſi criminis, ipſo iure vacat, nec eſt opus declaratione, conſ. 64. nu. 4.
Beneficium primum per adeptionem ſecundi de iure perditur, & per adeptionem tertij duo prima uacant, conſ. 70. nu. 13.
Beneficium quod duobus conferri non poſſit quomodo intelligatur, conſ. 72. nu. 7.
Beneficium quacunque authoritate conferatur, vacare per obitum dicitur, & conferri poteſt per regulam ibid. poſitam, conſil. 72. numer. 8.
Beneficium non expreſſo modo vacandi conferri poteſt, conſil. 73. numero 2.
Beneficium de iure, & de facto per mortem vacat, ibid. nu. 3.
Beneficium cum ſuo onere tranſit, conſ. 74. nu. 13.
Beneficium uacans ſpectans ad commendatarij collationem mandatario debetur, conſ. 77. nu. 4.
Beneficium ſuum qui pluries reſignat ſtellionatus crimine tenetur, conſ. 4. nu. 11.
Beneficium idem qui bis reſignat in periurium incidit, conſ. 4. nu. 12.
Beneficium qui rogat pro indigno peccat, conſ. 7. nu. 13.
Beneficium datur propter officium, conſi. 12. nu. 8.
Beneficium primum an vacet per adeptionem ſecundi, conſi. 13. numero 8.
Beneficium quodlibet in monachis eſt incompatibile ad aliud, conſ. 14. nume. 22.
Beneficium unum acceptans, an poſſit ſecundum habere, conſ. 21. numer. 9
Beneficium pingue, quando cum tenui permutatur an præſumatur fraus, conſ. 22. nu. 2
Beneficium pingue, quando pro tenui renuntiatur fraudulenta præſumitur renuntiatio, ibid, nu. 17.
Beneficium pingue quando permutatur cum tenui in menſibus graduatorum præſumitur fraus, ibid. nu. 20.
Beneficium an ſit in nominationibus exprimendum ſi habuerit recredentiam, ibid. nu. 27.
Beneficium vacans in menſibus nominatorum antiquiori debet conferri, conſ. 24. nu. 1. quod limitat, num. 2.
Beneficium duorum eſſe non poteſt, ibid. nu. 6.
Beneficium ſeculare ſeculari debetur, conſ. 25. nu. 2.
Beneficium præſumitur tale in quali ſtatu reperitur tempore ultimi poſſeſſoris, ibid. nu. 3.
Beneficium debitum nominatis, non nominatus habere non poteſt, conſ. 26. nu. 18.
Beneficium poſt acceptationem reſignari non poteſt a procuratore conſtituto ad acceptandum, & reſignandum, ibid, nu. 20.
Beneficium ſi ſit requiſitū, & recuſatio ſit ſecuta, præſumitur fraus, ſi requirens non adeat ſuperiorem, conſil. 30. nu. 9.
Beneficium per reſignationem vacans, an debeatur mādatario, conſ. 40. num. 11.
Beneficium non confertur in inuitum, conſ. 41. num. 9.
Beneficium ſpectans ad canonicorum collationem an mandatario debeatur, conſil. 142. nu. 3.
Beneficium vacare in curia quando dicatur, conſ. 48. nu. 1.
Beneficium non vacans conferri non poteſt, conſ. 84. nu. 1.
Beneficium inuito non acquiritur, conſ. 93. nu. 17.
Beneficium à iure indultum nemini eſt auferendum, conſil. 99. numero 8.
Beneficium ſi collatum fuerit monacho ad vitam, non poterit is ab Abbate deſtitui nec moleſtari, conſ. 110. nu. 9.
Beneficium, ſi beneficio ſit annexum, decima ſoluetur, tam pro vno beneficio, quàm etiam pro illo, quod ei eſt annexum, conſil. 125. numero 6.
Beneficium tanti eſſe dicitur, quanti eſt deductis oneribus, conſ. 125. numero 13.
Beneficium alicui datum non eſt auferendum, conſ. 137. nu. 6.
Beneficium conferri non poteſt, niſi vacet de iure, & de facto, conſ. 185. num. 2.
Beneficium ſimoniaci an impetrari poſſit, conſil. 187. num. 11.
Beneficium viuentis impetrari non poteſt, conſ. 187. num. 13.
Beneficium ſenis impetrari non poteſt prętextu ſymonię, niſi de ſymonia conſtet, conſ. 187. num. 16.
Beneficium patronatum conferens, ſi non conqueratur patronus intra quadrimeſtre, poſtea non admittitur, conſ. 188. nu. 5.
Beneficium vacans collatum ab epiſcopo idoneo intra ſex menſes debetur illi, cui collatum eſt, conſil. 194. nu. 2.
Beneficium non datur ad tempus, conſi. 191. num. 8.
Beneficium abſenti collatum conferri non poteſt, antequam ille reſignauerit, vel acceptare ſe nolle dixerit, conſ. 48. nu. 8.
Beneficium abſenti collatum Papa ante acceptationem conferre poteſt, ibid. nu. 9.
Beneficium collatum abſenti ante acceptationē vacare dicitur, conferri tamen non poteſt ante declarationem voluntatis abſentis, conſ. 49. num. 2.
Beneficium ſi vni collatum ſit, & poſtea alteri, præfertur primus licet ſecundo poſſeſsio tradatur, ibid. nu. 9.
Beneficium abſenti collatum ſuum non dicitur antequam acceptet, ibid. num. 13.
Beneficium in curia uacans, à ſolo Papa conferri poteſt, ibidem, num. 15.
Beneficium, non acceptatum, & in curia reſignatum, in curia uacat, ibidem, num. 26.
Beneficij non uacantis nulla eſt prouiſio, conſ. 4. num. 8.
Beneficij uacatio, & de iure, & de facto requiritur, antequam

beneficium vt vacans impetrari poſſit, conſ.4.nu.8.
Beneficij valor attenditur a loco in quo ſitum eſt beneficium, conſi. 16.num.9.
Beneficij vacatio eo tempore præſumitur quo requiſitum fuit, & eius fuit facta collatio, conſil.26.nu.17.
Beneficij renuntiatione recepta à ſuperiore non habet locum pœnitentia, conſi. 38.nu.10.
Beneficij in poſſeſſione exiſtens tueri ſe poteſt ex duabus collationibus, ſeu ex duobus titulis, conſ.59.nu.17.
Beneficij qualitas, per tempus quadraginta annorum immutari poteſt, conſ.126.nu.1.
Beneficiatus pacifice poſſidere non reputatur niſi per annum poſſederit, quod an ſit verum declarat, conſ.22.nu.26.
Beneficiato congrua portio ſeruari debet, ut uiuere poſſit, conſi.124. numer.16.
Beneficio renuntiare non poſſumus, niſi illius collatione habita, conſi. 36.num.7.
Beneficio priuatus per non promotionem, ſi ſpoliatur non reſtituitur, conſil.191.num.4.
Beneficiorum pluralitas eſt damnoſa in monachis, conſil. 14. numero 28.
Beneficiorum impetrationes factæ intra menſem per regulam cancellariæ ſunt inualidæ, conſ.37.num.2.
Beneficiorum in permutatione quæ requirantur, conſil. 93. numero 2.
Beneficiorum valor an exprimi debeat in unione, conſ.194.num.7.
Benefacienti benefacere debemus, conſil.98.nu.2.
Bellorum cauſæ, vnde proueniant, conſil. 193.num.13.
Bernardinus pirata inſtituit Regem, multaque legata fecit, an eius legata teneatur Rex ſoluere, & is, qui ius à Rege habet, conſil. 171.nu.1.
Bigamia quid, conſi.88.num.1.
Bigamia arguendo à nomine dicitur quaſi duplex matrimonium, conſ.88.nu.2.
Bigamus an ſit, qui mortua uxore ſuſcepit concubinam, conſ.88.numero 1.
Bigamus an ſit, qui carnem ſuam in plures diuidit, ibid.nu.4.
Bona donata, an veniant in communionem, conſ.98.nu.21.
Bona proprie dici non poſſunt, quæ plus incommodi, quàm commodi habent, conſ.111.nu.3.
Bona eccleſiæ alienans ea repetit, conſ.133.
Bona minoris quomodo uendi poſſint, conſ.150.nu.3
Bona materna maternis conſanguineis deferuntur, & paterna paternis, conſ.153.num.4.
Bona mortuorum vacantia quando ad fiſcum transferantur, conſil. 163.num.7.
Bona eccleſiæ prohibita alienari, ex cauſa remunerationis poſſunt, conſil.164.nu.1.
Bona fides in collatione requiritur, conſi.136.nu. 2.
Bona fides plus debet exuberare in contractibus initis cum principe, quàm in alijs contractibus priuatorum, conſil.146.nu.6.
Bona ſua, qui in fraudem diſſipat an debeat recipi ad acceſſionem, & an detrudi debeat in carcerem, conſ.174.nu.4
Bulla ex ſignatura conficitur, conſil. 92.nu.9.
Bulla ſi à Vicecancellario, eſt magis late, vel ſponte ſumpta, quàm per ſignaturam à Papa fuerit conceſſa non ualet, & tunc recurrendum ad ſignaturam, conſ.92.num.9.
Bulla falſa non eſt bulla, ſicut falſa iuſtitia non eſt iuſtitia, conſil. 188.num.1.
Bullæ in forma rationi congrui, expediri debent intra ſex menſes à die coronationis computandos, conſil.15.nu.35.
Bullæ papæ creditur in diſpoſitiuis, conſi.70.nu.10.

C

CAecus non eſt, qui parum videt, conſ.26.nu.3.
Cæcus ſemel ex infirmitate, non præſumitur ſemper cæcus, conſ. 26.numer.9.
Cęcus quando iudicandi officio fungi poſſit, ibid.nu.12.
Cæcus, licet de nouo iuriſdictionem habere non poſſit, poterit tamen ſuccedere patri eam habenti, ibid.nu.13.
Cæcus poteſt ſeruire per ſubſtitutũ, ſicut abſens cauſa ſtudij, ib.n.15.
Cæcitas non priuat aliquem adminiſtratione habita, nec ſpe quæſita ante cæcitatem, conſil.26.nu.14.
Camerariatus officium impetranti apoſtolico deberi concludit, conſ. 50.numer.8.
Canonicatum, & præbendam ante 14. ętatis ſuæ annum completum, quis obtinere non poteſt, conſ.12.num.6.
Canonici regulares præfecti eccleſiis tenentur reddere rationem Abbati, & monaſterio, conſ.1.nu.7.
Canonico regulares præfecti eccleſiis, non ſunt curati, nec perpetui uicarii, nec recipiunt decimas, vel alios fructus, niſi nomine Abbatis, & conuentus, ibid.nu.9.& 10.
Canonici, licet per ſtatutum poſſint inuicem permutare, non poterunt tamen permutare fraudulenter, conſil. 22.nu.11.
Canonici infirmi vbi ſunt in ciuitate, ſi procuratorem conſtituere nolunt ad eligendum, ad eos mitti poteſt, conſi.89.nu.8.
Canonici regulares non ſunt curati, licet ab Abbate præficiantur eccleſiis parochialibus, & ratio ſubditur, conſil. 113.num.1.
Canonici iſti non poſſunt dici perpetui vicarii, ſed tantum temporales, & ad nutum Abbatis remoueri poſſunt, conſil. 113.nu.3.
Canonici an poſſint deſtitui ad voluntatem Abbatis, ibid.nu.4.
Canonici, vt ibidem diſtrbutiones non habent, quæ tantum preſentibus debentur, conſi.134.nu.2.
Canonici habentes priuilegium, vel ſtatutum de certo numero canonicorum, ſi mandato papæ recipiant canonicam ſupernumerariam, ſibi non præiudicant, conſi.146.num. 25.
Canonici quando periurio notandi non obedientes ſuo capiti, conſi. 194.num.16.
Canonicis, qui ſine fraude in epiſcopi ſunt ſeruitio, ex groſſis fructibus quidquam ſubtrahi non debet, conſi.134.nu.1.
Canonicorum creatio, quando ſpectat ad epiſcopum, & capitulum ſimul, ſi vnus in vnum conſentiat, & alter in alterum, neuter erit admittendus, conſil.60.nu.16.
Canonicorum ſanior pars in quo conſiſtat, conſ.89.nu.3.
Cantoriæ dignitas mandatariis non debetur, conſil. 47. numero 1. fol. 83.
Cantoriæ dignitate canonico collata, ad hoc, vt eius canonicatus non vacet, cum proteſtatione eam acceptare neceſſe habet, ibid.nu. 5.
Capella quando alicui eſt data, vel altare, tunc & cura ei data cenſetur, conſ.126.nu.4.
Capellę ſimplices, & preſbiteri non beneficiati non tenentur ad decimas Papales, conſi.124.nu.5.
Capituli nomine factum, ab ipſo capitulo factum videtur, conſil.42. num. 3.
Capitulum vices epiſcopi gerens, eis tenetur conferre, quibus tenebatur epiſcopus, conſ.24.num.7.
Capitulum non niſi abſente, vel negligente epiſcopo conferre poteſt, conſil.24.num.8.
Capitulum, mortuo, vel ſuſpenſo epiſcopo, conferre poteſt, quando ad vtrunque collatio ſpectat, conſi.60.num.8.
Capitulum prælato abſente quando conferre poſſit, conſ.60.nu.10.
Capitulum mortuo Abbate ſuccedit in iuriſdictione, & adminiſtratione, conſil.95.num.15.
Capitulum ſede vacante poteſt alienare res epiſcopatus, quę ſeruando ſeruari poſſunt, ibidem.nu.16.
Capitulum ſede vacante ſtatuta facere poteſt, ibid.nu.19.
Capitulum, ſi aliquem recipere debet, ſi nolit eum recipere, à quolibet receptio facta valebit, conſ.36.nu.23.
Capitulum denotat omnes canonicos, conſ.42.nu.2.
Capitulum conferre non tenetur, niſi mandatariis collationem poſtulantibus, fol.83.num.3.
Capitulum ſede vacante gerit vices epiſcopi, & conuentus uice Abbatis, conſ. 56.num.5.
Cap.2.de renuntia.in 6.declaratur, conſ.22.num.10.
Cap.licet canon.de electionibus.non comprehendit eccleſias collegiatas, conſi.34. nu.7.
Cap.ſi beneficia.de pręhendis, quomodo ſit intelligendum, conſil.36. num.19.
Cap.ſi capitulo.de conceſſion.præbend.in 6.declaratur.
Cap.ſi clericus.de præbend.in 6.declaratur.
Cap.præterea.de appellat.declaratur, conſ.53.num.5.
Cap.dudum.de præbend.lib.6.declaratur, conſil.56.nu.13.
Cap.commiſſa. de elect.in 6.declaratur, conſ. 59.num.10.
Cap.ſi beneficia de præbend.in 6.habet locum in remittente, non in reſignante, conſ.93.nu.8.

Source : BIU Cujas

Index.

Cap. ſicut 2. de regul. declaratur, conſil. 68. num. 18.
Cap. ad noſtram. de regu. de cuius ingreſſu loquatur, ibid. num. 19.
Cap. terrulas, 12. q. 2. declaratur, conſil. 111. num. 2.
Cap. primum de præſcriptionibus, lib. 6. declaratur, conſil. 129. nu. 2.
Cardinalis Farneſius vacante ſede, conſtitutus Vicarius à ſede Apoſtolica, an potuerit conferre in Epiſcopatu Cathurcenſi ante ſui indulti publicationem, conſil. 39. num. 2.
Cardinali dicenti aliquid ſibi à Papa commiſſum, quod damnum tertij reſpiciat, quando non credatur, conſil. 17. num. 10.
Cardinali non creditur in præiudicium alterius, conſil. 30. nu. 4.
Cardinalium indultum non facit, quin Papa beneficia conferre poſſit, conſil. 8. nu. 1.
Caſum unum, qui exprimit, alium uidetur excludere, conſ. 182. nu. 3
Caſum unum, qui potuit, alium excludere videtur, ibid. nu. 26
Caſus omiſſus habetur pro omiſſo in omni diſpoſitione, conſil. 182. numer. 2.
Caſus expreſſus per modum conditionis uoluntariæ, an impleri debeat in forma ſpecifica, conſil. 182. nu. 7. & 31.
Caſus omiſſus in ſubſtitutionibus occaſione naturæ, &c. pro expreſſo habetur, ibid. nu. 13.
Caſus omiſſus in quibus, & quando habeatur pro omiſſo, ibid. nu. 25.
Caſus priuilegiatus an habeatur in concubinatu, conſil. 183. numero 6.
Caſus conceſſi imperatori ſuper beneficijs in ſuo imperio ſitis, conſ. 4. num. 19.
Cauſa liberorum fauorabilis eſt, & ſubditur ratio, conſil. 163. nu. 6.
Cauſa de legato pio, tractari poteſt tam coram iudice eccleſiaſtico, quàm laico, conſil. 135. nu. 7.
Cauſa poſſeſſorij pendente, ſuper petitorio agi non debet, ſed petitorium ſuſpenditur, conſil. 142. num. 12.
Cauſa ſingulorum alia eſt, & alia vniuerſitatis, & capituli, conſil. 142. num. 25.
Cauſa ſemel ſopita reſtaurari non poteſt, conſil. 142. num. 22.
Cauſa inteſtati ceſſat, quando uia teſtati poteſt habere locum, conſil. 182. nu. 15.
Cauſę incidens non ampliat iuriſdictionem ad ſpeciem iuriſdictionis omnino diuerſam, conſil. 142. nu. 20.
Cauſæ tam clericorum, quàm laicorum, vbi olim decidebantur, conſi. 193. num. 17
Cauſam damni dans, an vtique damnum dediſſe videtur, conſil. 152. num. 3.
Cautela in mutuo, ut creditor recte poſſit ſimul emere. conſil. 100. numer. 7.
Cedens vni ius, illud poſtea alteri non poteſt cedere, conſil. 90. nu. 7.
Ceſſionario non nocet exceptio coherens perſonæ cædentis, conſ. 186. num. 17
Ceſſione non iuuatur, qui contraxit ſciens non eſſe ſoluendo, conſil. 184. num. 7.
Citandus licet non ſit is, contra quem principaliter lis non eſt mota, quoad ſententiæ validitatem, citari tamen debet, quoad hoc ut eidem præiudicet, conſi. 176. num. 27
Citari debent omnes quorum intereſt in teſtamenti publicatione, conſil. 138. nu. 3.
Citatio per ædictum quando non ſufficiat, conſil. 176. num. 29.
Citatio facta, vbi partes non reſident, nec reſidere tenentur, eſt inualida, conſil. 39. num. 7.
Clam fieri, quando atiquid dicatur, conſil. 56. numer. 10. & conſil. 98. num. 10.
Clauſula non aliter, nec aliàs, in reſignatione poſita, quid operetur, conſil. 87. num. 7.
Clauſula decreti in confirmatione appoſita, quid operetur, conſ. 110. numer. 13.
Clauſula ex certa ſcientia derogat his tantum quæ ſunt iuris, non autem his, quæ ſunt facti, conſil. 146. nu. 16.
Clauſula appoſita in executiuis gratiæ, quid operetur, conſil. 148. numer. 9.
Clauſula codicillaris, quid operetur, conſil. 176. num. 15.
Clauſula, ſubſtituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum quid operetur, conſil. 176. nu. 19.
Clauſula ſaluo, &c. modificat, limitat, & reſtringit ſequentia, conſil. 179. nu. 3. & 6.
Clauſula irritans poſita in aliquo actu reddit collationes in contrarium factas nullas, conſil. 36. num. 5.
Clauſula, non aliter, nec alio modo, quomodo intelligi debeat, conſil. 4. num. 13. & 14.
Clauſula aliqua ſpecialis ſi ſit poſita in aliquo actu, oportet, quod de ea fiat mentio, aliàs illi non derrogatur, conſi. 6. num. 6.
Clauſula appoſita in legationis literis, &c. quid importet, conſil. 7. numer. 1.
Clauſula inter diuerſa poſita non poteſt ad ambo illa diuerſa referri, conſil. 9. num. 10.
Clauſula poſita ad qualificandum vnum caſum, non extenditur ad alium, ibid. num. 11.
Clauſula generalis, non obſtantibus, non poteſt tollere priuilegia in corpore iuris ſumpta, conſ. 15. nu. 31.
Clauſula decreti appoſita intelligitur, ſi impetrans vti velit, conſil. 15. num. 3.
Clauſula decreti appoſita in nominationibus, quomodo ſit intelligenda, ibidem, nu. 4.
Clauſula, quod duxerit acceptandum, quid in mandatis importet, ibidem, num. 7.
Clauſula, perinde valore, non tollit ius acquiſitum tertio, conſil. 22. numer. 6.
Clauſula motus proprij tollit ſubreptionem, conſil. 34. num. 16.
Clauſula motus proprij, quando eſt in narratiuis non probat, ſecus eſt, quando adeſt in deciſiuis, ibid. nu. 17.
Clauſula, & quouis alio modo vacet, non comprehendit niſi beneficium vacans per perſonam expreſſam, conſil. 35. num. 2.
Clauſula, nec aliter, nec aliàs non impedit ius tertij, conſ. 38. nu. 7.
Clauſula derogatoria ſtatutorum eccleſiæ, conſi. 40. num. 16.
Clauſula in fine poſita, quando ad omnia referatur, conſi. 42. num. 7.
Clauſula vltima ad omnia non refertur, quando abſurdum ſequitur, ibid. nu. 8.
Clauſula motus proprij in mandato appoſita tribuit electionem mandatario, conſ. 45. num. 1.
Clauſula, etiam ſi pro alio ſcripſerimus, quid importet, fol. 83. numero 7
Clauſula, eique cura immineat animarum, in mandato inſerta an obſtet, conſ. 55. nu. 7
Clauſula, dummodo electiua, & conuentualis dignitas non ſit, in mandato ad regularia appoſita, non vitiat mandatum, ibidem, numero 8
Clauſula perinde valere, quid operetur, conſi. 73. num. 5.
Clauſula in mandatis appoſita dummodo electiuis, electiua, & electiuum, & prioratus, &c. an vitiet mandatum, conſ. 74. num. 8.
Clauſulæ generales Bullę non tollunt ſubreptionem, quoad principes, uel Reges, niſi ſpecificetur, conſ. 38. num. 13.
Clauſulæ deciſionis mandati, non narrationis conſiderandæ ſunt, fol. 83. num. 8
Clauſulæ, non aliàs aliter, nec alio modo, quid importent, conſ. 93. nu. 15. & infra.
Clauſulam impugnās, in illa intentionem fundare non poteſt, conſil. 148. nu. 4
Clem. ſi plures. non habet locum in non curatis beneficiis, conſil. 10. num. 2.
Clem. gratiæ, de reſcriptis. derogatum eſt per papam, conſ. 27. nu. 9.
Clem. ne in agro. an habeat lcoum in prioratibus datis in commendam, conſ. 34. num. 4
Clerici ſunt res ſpirituales deputati ſeruitio Dei, & illi reſeruati, conſ. 193. num. 6.
Clerici in laicos conſentire non poſſunt, conſi. 193. num. 8.
Clerici tenentur epiſcopo ad ſubiectionem & in hoc eum dominum recognoſcunt, conſi. 194. num. 3
Clerici epiſcopum in patrem recognoſcunt, conſ. 194. nu. 4
Clerici omnes in ſynodo intereſſe debent, & quare ibid. nu. 8
Clericus etiam idoneus prohibetur adminiſtrare in beneficio ſuo propter ſcandalum, conſ. 12. nu. 4
Clericus Anglicus renūtians beneficio Romę per procuratorē, beneficiū dicitur vacare in curia Romana, nō in Anglia, cōſ. 49. n. 11.
Collatio ordinarij valet, non facta præſentatione à patronis intra tempus a iure præſtitutum, conſ. 41. nu. 8
Collatio facta alteri quàm nominato in tempore illi præſtituto, an ſit irrita, ibidem. nu. 9
Collatio epiſcopi facta ſemel nominato impedit ne alia fiat, ib. nu. 12.

Source : BIU Cujas

Index.

Collatio iam facta, collationem aliam fieri impedit, conſil. 48. numero 3.

Collatio ante deuolutionem facta non valet, quando ante deuolutionem ordinarius prouidit, conſ.48.nu.14.

Collatio cum ſit actus legitimus conditionem non recipit, ibidem nu. 3.in fine.

Collatio Papæ, quando per perſonæ inhabilitatem non tenuit, conferendi poteſtas ad eum reddit, conſ.49.nu.12.

Collatio Papæ non valet, ſi non fiat mentio primæ collationis non acceptatæ, ibid.nu.14.

Collatio ordinarij intra menſem facta non valet, Papa etiã intra menſem non conferente, ibid.nu.17.

Collatio facta deuoluto iure ad Archiepiſcopum non valet, tanquam facta à non habente poteſtatem, conſ.50.nu.3.

Collatio facta habenti plura beneficia non valet, niſi diſpenſatione, ibidem, nu. 7.

Collatio facta excommunicato non ualet, conſ.53.nu.1.

Collatio primo facta ab habente proteſtatem præfer tur alijs collationibus.conſ.54.num.1.

Collatio per alium fieri non poteſt, quando Papa conferendi poteſtatem ſibi reſeruauit, conſ.55.nu.3

Collatio facta ſymoniaco eſt inualida, conſ.59.nu.3

Collatio incapaci facta nullius eſt valoris, conſ.59.nu.3.

Collatio facta à Vicario generali poteſtatem non habente, an colorata dicatur, conſ.59.nu.15.

Collatio officij regularis an ſpectet ad Abbatem, & capitulum ſimul, vel diuiſim, conſ.60.nu.1.

Collatio præbendarum, quod pertineat ad Abbatem in eccleſia Patracenſe, quo iure intelligatur, conſ.60.nu.1.& 5.in fine.

Collatio Epiſcopi ante ſex menſes patrono datos eſt inualida, conſil. 81.num. 2

Collatio facta ante deuolutionem eſt nullius momenti, ibidem.,nu.2.

Collatio in præiudicium Papæ non valet, conſ.81.nu.3

Collatio Epiſcopi mala fide facta non ualet, conſ.81.nu.7

Collatio ordinarij fauorabilis, Papæ vero fauorabiliſſima, conſ. 81. num er. 8

Collatio an nullius ſit momenti, eo quod reſignans non vixit viginti dies, conſ.86.nu.3

Collatio à Papa facta an præferatur, ibidem, nu. 5

Collatio an ſit ſubreptitia, ſi in ſecunda reſignatione primæ reſignationis non fiat mentio, conſ.90.nu.6

Collatio beneficij vniti non nocet unioni, conſ.106.nu.10

Collatio cum ſua qualitate cenſetur facta, conſ.108.nu.7

Collatio ordinarij facta de beneficio in curia uacante, & intra menſem, non valet, etiam ſi intra illum menſem Papa non contulerit, conſ.185.nu.3

Collatio a Papa facta, cum clauſula, non obſtante collatione alteri facta, quomodo ſit reſtringenda, conſ.185.nu.9

Collatio facta abſenti non poteſt reuocari, niſi recuſet abſens conſentire, conſ.185.nu.13

Collatio beneficij facta ei, qui iam duo beneficia obtinebat, an nulla ſit, conſ.10.nu.1

Collatio facta non graduato, non eſt irrita graduato non proſequente, ſecus econtra.conſ.20.nu.3

Collatio facta ab Epiſcopo, & vicario eodem die, quæ valeat, conſil. 20.num.8

Collatio facta per ordinarium non valet, quando adeſt fraudulenta permutatio conſ.22.num.8

Collatio non graduato facta, inualida eſt, proſequente nominato conſ. 23.num.2

Collatio Papæ quando iure præuentionis fit, excludit graduatum, & nominatum.ſecus eſt, quando fit per concurſum, ibid.nu.4.

Collatio ſpectans ad epiſcopum cum conſenſu, & conſilio capituli, ad epiſcopum ſolum ſpectare cenſetur, conſ.24.nu.4.

Colatio prima per legatum non qualificato facta an ſit valida, conſil. 25.num. 5

Collatio facta idoneo graduato per gratificationem valet, conſil.29. numer.4

Collatio facta poſt refutationem fraudulenta præſumitur, conſil.30. num.11

Collatio non qualificato facta non fit irrita, nominato, & rite qualificato non proſequente, conſ.33.nu.2.

Collatio facta graduato ſimplici in menſibus nominatorum eſt valida non exiſtentibus nominatis, conſ.33.nu.4

Collatio facta ex falſa cauſa eſt inualida, ibid.nu.7.

Collatio facta non qualificato valida eſt, non proſequente qualificato, conſil.34.nu.11

Collatio facta non qualificato non annullatur, niſi proſequente ritè qualificato, ibid.nu.12.

Collatio beneficij cur requirat expreſſionem perſonę per quam vacauit, conſ.35.nu.3.

Collatio facta graduato ſimplici in beneficio vacante in menſibus graduatorum, & nominatorum an valeat, conſ.36.nu.1.

Collatio de beneficio affecto nominatis, non valet & nulla eſt ſi fiat alteri, ibid.nu.4.

Collatio prior regulariter præfertur, ibidem num.21

Collatio ordinarij contempto patrono non valet, ſi poſtea ipſe pręſentet, conſ.38.nu.16

Collatio facta ab ordinario alteri, quàm mandatario intra ſex menſes valet mandatario non proſequente, conſ.41.num.4.

Collatio præbendarum ad prælatum, & capitulum ſimul pertinet, conſ.60.num.7

Collatio ſpectans ad prælatum, & capitulum coniunctim, non poteſt fieri a ſolo capitulo, niſi in duobus caſibus, conſ.60.nu.12

Collatio ſi ad aliquem ſpectet cum alterius conſilio, ſi fiat ſine eius conſilio non valet, ibid.num.13

Collatio facta non profeſſo eſt inualida, ibid.num. 31.

Collatio prima quando ſecundam impediat, conſ.72.nu.6

Collatio quæ eſt, donatio, in generali conceſſione non uenit, conſi. 74. numer.6.

Collatio ab executore mandatario facta poſt ſex menſes non valet, conſil.74.nu.10.

Collatio facta ſpreto patrono nulla eſt patrono conquerente, alias ſecus, conſi.75.nu.5

Collatio Papæ de beneficio patronato intra quatuor menſes facta patrono proſequente annullatur, conſ.79.nu.3.

Collatio ordinarij facta ante citationem condemnati non ualet, conſ. 82.num.5.

Collatio beneficij, quod ab alio poſſeſſum eſt per triennium eſt nulla, conſ.186.nu.5

Collatio ſubreptitia eſt nulla, conſi.189.nu.3

Collatio contra honeſtatem eccleſiaſticam non valet, ibidem numero 5.

Collatio exteris quare prohibita, ibid.nu.6.

Collatio facta extero, an de rigore iuris valeat, conſil. 189. numero 8

Collatio Papæ, inhabili ſcienter facta, illum habilem facere videtur, conſi.190.nu.2.

Collatio facta non graduato per ordinarium tenet, ſi debite qualificatus non requirat, conſ.196.nu.1.

Collatio an valeat, ſi Papa præueniatur in illa, conſil. 196. numero 2.

Collatione coniunctim ad duas ſpectante, exhibitio mandati facta uni ligat alterum, conſ.60.nu.22.

Collationes duę quando à duobus eodem die ſunt factæ, ille in eis pręfertur, qui poſſeſſionem obtinuit, conſ.60.nu.7.& 18

Collationes omnium beneficiorum ad Papam ſpectant, conſ.81. numero 1.

Collationes beneficiorum in perpetuum non ad tempus fieri debent, conſ.48.nu.3

Collationes irritæ factæ non rite qualificatis, non tribuant ius præuentionis Papæ, conſ.33.nu.3.

Collationis ius amittitur per mendatium, & ad ſuperiorem deuolui tur collatio, conſ.32.nu.4.

Collationibus diuerſis datis, vna per reſignationem, altera per mortem, quæ per reſignationem facta eſt prima præſumitur, fol. 83. numer.4

Collator non poteſt beneficium abſenti collatum alteri conferre, antequam præſtiterit tempus, intta quod accipiet, vel recuſet, conſil. 192.num.4

Collatori non creditur, niſi de collatione extet inſtrumentum, conſil. 24.num.9

Collator poteſtatem habens conferendi idoneis, conferre beneficium habenti aliud non poterit, conſil.31.num.5

Collator

Source : BIU Cujas

Collator non qualificato conferens poteſt ſecundo qualificato conferre,ibidem nu.10.
Collator ſi in duobus beneficijs grauari poteſt,ſi conferat inhabili, ei non computatur,quin iterum grauari poſſit, conſ.40.nu. 6.
Collator ordinarius poſt ſex menſes conferre non poteſt, conſi. 74. numer. 11.
Collectæ, & ſubuentiones, quæ debentur Eccleſijs regularibus, ſi illę in ſtatum ſecularem redigantur, an debeantur, conſil. 105. numer. 1.
Collitigans ſubrogatus intra menſem præfertur alijs per regulam Cancellariæ,conſ.37.nu.2.
Colluſio facta non probatur ex eo,quod graduatus non graduato reſignet, niſi aliter probetur,conſi.34.nu.3.
Colluſio, & uarietas reprobatur maxime in perſonis eccleſiaſticis, conſ.36.nu.14.
Commenda beneficij conceſſa, quomodum illud beneficium vacare dicatur,conſ.71.nu.3.
Commenda non eſt aliud,quàm depoſitum,conſi.71.nu.5.
Commenda quando reuocari poſſit,ibidem nu.6.
Commendam habentes melioris conditionis iura non faciunt,quàm qui habet titulum,conſil.34.nu.6.
Commendatarius an intra annum promoueri teneatur, conſil. 74. numer. 1.
Commendatarius Abbatię cenſetur vetus Abbas,conſ. 77.nu.1.
Commendationem an,& quando alienare liceat,conſ.112.nu. 6.
Commiſſio trium miſſarum,prohibente teſtatore conferri non poteſt, quæ prohibitio in capellæ fundatione non valet, conſil. 58. numer. 1.
Comitatus de Die iure in controuerſiam à procuratore Regio verſus, tamquam coronę exiſtens affectus,& debitus,conſ.148.nu.1.
Commoda eum ſequi debent quem ſequuntur incommoda, conſil. 163.nu.4.
Commodum ex teſtamento an minus principaliter ad ſubſtitutum, & fideicommiſſarium ſpectet,& ideo ſit citandus, conſil. 176. numer.32.
Commonefactio data, per magiſt. Cochery Vicarium perpetuum de cura S.Germani Lauxerrenſis,conſi.143.num.1.uſque in finem.
Communio eſt inter epiſcopũ, & canonicos, non autem inter epiſcopum,& dignitates,conſi.42.nu.12.
Communitates Sacerdotum an decimam Papalem ſoluere teneantur,conſ.124.nu.3.
Communis vſus loquendi eſt attendendus,conſ.127.nu.4.
Compelli qui non poteſt ad faciendum,licet dicat,quod ſponte facit, coactè tamen facere dicitur,conſ.146.nu.26.
Compenſationis cauſa datum non reuocatur,nec etiam prętextu ingratitudinis.conſ.15.nu.5.
Compromiſſum ſine ſcriptura factum an valeat,conſ. 155. nu.1.
Conceſſio rei Eccleſiaſticæ modicæ ad vitam recipientis, non dicitur perpetua alienatio,conſi.110.nu.17.
Cõceſſio emphyteoſis facta de vinea ſterili,an valeat,cõſ.111.nu.1.
Conceſſio emphyteoſis ratione neceſſitatis ualet,ibid.nu.5.
Conceſſio beneficij viuentis prohibita ordinatione regia, conſil. 187. numer.17.
Concordata facta per uiam contractus inter Papam, & Regem regnicolas,conſ.15.nu.17.
Concordata non ſunt conſtitutiones Apoſtolicæ,conſ.15.nu.36.
Concordatis an & quando derrogari poſſit,conſil. 15. numer. 19.& numer.20.
Concordatum approbatum à Papa non inducit ſimoniam, conſi.57. nume. 5.
Concubinam habens eſt ſuſpenſus,ideo cum eo eſt opus diſpenſatione, conſ.88.nu.5.
Concubinatus correctio,reſpectu eccleſiaſticorum ad quos ſpectet iudices,conſ.183.nu.4.
Concubinarius eſt inhabilis ad beneficia,conſ.184.nu.3.
Concurſus omnium hæredum requiritur, ſi teſtator iubeat quemlibet hæredem dare decem,conſ.179.nu.10.
Condemnari ex præſumptionibus quis non debet, conſil.97.numero 9.
Conditio iniqua alteri per alterum inferri non debet,conſ.60.nu.26. quod declaratur,nu.29.
Conditio,ad præſens,ſi viuat rex partorum, non moratur obligationem,licet apud nos ſit incerta,conſ.114.num.2.
Conditio voluntaria quæ ſit,conſil.182.nu.32.
Conferre idem bis eodem iure non poteſt,conſ.41.nu.12.in fine.
Conferre eccleſiam eſt fauor diuini cultus,conſ.42.nu.16.
Conferre,& præſtare conſenſum collationi differunt,conſil.71.numero 7.
Conferens expreſſo vno modo vacandi,alio modo conferre non videtur,conſ.49.nu.3.
Conferens probare debet prioratum poſſeſſum a ſeculari per quadraginta annos,vt preſcriptio probetur,conſ.136.nu.3.
Confeſſio facta inter perſonas ſuſpectas non ualet, quia præſumitur fraudulenta,conſ.98.nu.7.
Confeſſores an virtute clauſulæ,vt ibi, ab omnibus peccatis abſoluere,& vota commutare poſſint,conſ.199.nu.3.
Confirmatio electi facta ſine cauſæ cognitione non ualet, conſil.13. numer.4.
Confirmatio electi nimis accelerata non ualet, ibidem. nu.5
Confirmatio,vel approbatio eius,quod nullum eſt,nihil proficit,conſ. 15.num.22.
Confirmatio electionis requirit citationem, & diſcuſſionem, conſil. 52.num.1.
Confirmatio,quando in forma communi, vel ex certa ſcientia facta cenſeatur,conſ.110.nu.12.
Confirmatio ex certa ſcientia dicitur quædã diſpenſatio,ibid.nu.14.
Confirmatio priuilegiorum ab eo, qui poteſtatem non habeat, conſ. 146.nu.27.
Pręſcriptio impedita,conſi.146.nu.28.
Confirmationis materia eſt robur addere confirmato, non ipſum extendere,conſi.15.nu.24.
Confirmationis effectus impeditur, donec negotium bene ventiletur, conſi.52.num.2.
Confirmationis materia intelligitur ſummaria quoad dilationes, non quoad probationes,ibidem.nu.4.
Confuſio in iuriſdictione temporali,& eccleſiaſtica,conſ.183.nu.5.
Coniecturas aſſumere contra uerba expreſſa eſt in vanum contendere,conſi.33.nu.5.
Coniecturæ plures requiruntur ad probandam colluſionem, conſil. 34.num.3.
Coniecturæ reſignationis fraudulentæ,conſ.56.num.10.
Coniecturæ in certis non habent locum,conſ.9.nu.6.
Coniugio ſociari inuitus,& renitens quis non debet,conſ.115. nu.13.
Conſanguinitas non contrahitur niſi inter vxorem, & conſanguineos mariti,& inter maritũ,& conſanguineos vxoris,conſ.117.nu.4.
Conſanguinitatis neceſſitudo,nominatione,epiſtolis,vel nudis aſſeuerationibus non coniungitur,conſ.115.num.27.
Conſanguineus pro conſanguineo ſtipulari poteſt,conſil.161.nu.8.
Conſangnineus beneficium ſui auunculi obtinere poteſt, & econtrario,conſ.191.nu.5.
Conſequens qui vult, & antecedens voluiſſe videtur, conſil. 174. numer.30.
Conſenſus monialium an debito tempore ſit pręſtitutus, conſil. 66. numer.3.
Conſenſus,an copulatiuè interuenire debeat tempore prouiſionis datæ,conſi.66.nu.4.
Conſenſus retrotrahitur ad diem impetrationis & prouiſionis factæ, conſi.66.nu.8.
Conſenſus quando in aliquo actu præſtari poſſit, conſil.71.num.9.
Conſenſus Epiſcopi,uel ſuperioris in alienatione, & ante actum, & poſt actum interuenire poteſt,conſ.62.nu.11.
Conſenſus ſolus ſufficit in matrimonijs, conſil. 114. num.3.
Conſenſus,eſt ſubſtantia matrimonij,conſ.115.num.9.
Conſenſus coniungendorum de iure ciuili,& canonico, requiritur in matrimonio,conſ.115.nu.12.
Conſenſus inducit mandatum,conſil.174.num.10.
Conſenſui nihil magis contrariatur,quam vis,& metus, conſil. 68. numer.4.
Conſilium mutare nemo poteſt in alterius iniuriam,conſi.6. num. 8. & conſi.21.nu.10.
Conſilium nequiſſimum facienti,ſuper ipſum deuolu et ur,& non cognoſcet,unde veniet illi,conſi.95.nu.4.
Conſilium nemo ſequi tenetur,ibidem.nu.5.
Conſilium non fraudulentum non obligat,ibid.nu.6.

Source : BIU Cujas

Conſilium, quando non præceſſit delictum, aliquem non obligat. ibid. numero 7.
Conſilium præſtans circa id, quod non cadit in delictum, an ex conſilio teneatur. ibid. nu. 11.
Conſilium quando non ſonat in delictum ſecundum Theologos, & legiſtas, quem non obligat. ibid. nu. 13.
Conſiliarius malus iure canonico excõmunicatur, conſi. 95. num. 2.
Conſuetudo eccleſiæ in diſtributionibus quotidianis attendi debet, conſil. 134. nu. 5.
Conſuetudo optandi tollitur per clauſulam derogatoriam in mandato. conſil. 40. nu. 17
Conſuetudo patrisfamilias inſpici debet, conſil. 92. nu. 3.
Conſuetudo in conſanguineis regis, ut non contrahant matrimonium ſine regis conſenſu, conſil. 114. nu. 18.
Conſuetudo generaliter loquens comprehendit etiam perſonas priuilegiatas. conſil. 130. nu. 3.
Conſuetudo eſt attendenda, conſil. 131. nu. 3.
Conſuetudo permittens habenti parietem communem ſuperędificare, eſt intelligenda, quando ſolueret æſtimationem dimidiæ partis, dicti muri, conſil. 156. nu. 2.
Conſuetudo regionis ſeruanda, conſil. 182. nu. 21.
Conſuetudo, ut iudices ſeculares cognoſcant contra clericos non ualet, quantumuis longa, vel longiſſima, conſil. 193. nu. 7.
Conſuetudo Regis Angliæ cognoſcendi clericorum cauſas, conſ. 193. numero 7.
Conſuetudo tanti temporis, cuius non eſt memoria in contrarium iuriſdictionem tribuere poteſt, conſil. 142. nu. 18.
Conſultatio præpoſiti Magalonenſis. 187. nu. 1.
Contentio inter nobiles de iuriſdictione alicuius caſtri, quando populo non præiudicet, conſil. 176. nu. 36.
Conſulens ex conſilio teneri ex iure ciuili probatur, conſilio 95. numero 1.
Conſulens homicidium, aut mutilationem irregularis efficitur, ibid. numero 2.
Conſulens omnino facturo non punitur, nec tenetur, ibidem nu. 10.
Conſulens, etiam ad ea, de quibus non interrogatur reſpondere debet, conſil. 176. nu. 11.
Conſtitutio tranſiens in contractum reuocari non poteſt, conſil. 15. numero 18.
Conſtitutio grauamen notorium inferens ſubditis reformatur, conſil. 25. nu. 13.
Conſtitutiones factę contra religioſos, non comprehendunt hoſpitalarios maxime ſancti Ioannis Hieroſolimitani, conſi. 141. nu. 7.
Contraria proponens repelli debet, conſil. 36. nu. 13.
Contrarietas uitiat collationem, conſil. 35. nu. 4.
Contrarietas in inſtrumento, conſil. 100. nu. 4.
Contrahens ſub ſpe ceſſionis, non recipitur ad ceſſionem, conſil. 184. numero 6.
Contrahere ſecundum conſuetudinem patriæ videtur, conſil. 149. numero 16.
Contrahentes, quas uolunt leges, in traditionibus rerum ſuarum apponere poſſunt, conſil. 148. nu. 3.
Contemptum patroni quis proſequi non poteſt niſi ſit patronus, conſil. 85. nu. 7.
Contractus non poteſt reſcindi, niſi conſenſu ambarum partium, conſil. 42. nu. 17.
Contractus a papa non ſolet approbari, niſi ab vtraque parte ſit concluſum, conſil. 57. nu. 3.
Contractus ſuſpenſus donec papæ placuerit poſt papę placitum non poteſt reuocari, ibidem. nu. 9.
Contractus ex conuentione partium legem accipiunt, conſil. 93. numero 1.
Contractus perfectus utraq; parte non conſentiente diſſolui non poteſt. 93. num. 6.
Contractus totus, vt ibi, an iudicari poſſit fęneratitius, & ſimulatus, conſil. 100. nu. 1.
Contractus ſimulatus in dubio non præſumitur, conſil. 100. num. 1. & declarat, nu. 10.
Contractus ſimulatus non inducitur per duas pręſumptiones, ſed per tres, conſil. 100. nu. 3.
Contractus ſemel perfectus per alteram partem reuocari non poteſt, conſil. 161. num. 5.
Contractum approbans, cum ſuis qualitatibus illum approbare uidetur, conſil. 149. nu. 18.
conuentio inter partes inita, conſil. 57. nu. 1.
conuentio an ſit facta ab habente poteſtatem, ibid. nu. 2.
conuentio ex parte unius impleta, conſil. 57. num. 8.
conuentio inter partes facta ut certa feratur ſententia ualet, conſil. 69. num. 22.
conuentio inter partes facta, ut ſtetur ſententiæ, quot effectus producat, ibid. nu. 24.
conuentio eſt ſeruanda, conſil. 149. nu. 13.
conuentio quando eſt contra ſubſtantiam contractus facit conuentionem tranſire in alium contractum, conſil. 166. nu. 2.
conuentioni non iuratæ ſolum, ſed nec ſimplici etiam aut gratuitę derogatum uidetur, niſi de ea ſpecialis facta fuerit mentio, conſil. 146. nu. 15.
conuentus ultra vnam diætam, citatus non tenetur comparere, nec priuilegium allegare, conſil. 142. nu. 17.
copula, et, ęqualiter copulat, conſil. 175. nn. 2.
copula, et, ęqualiter copulare uidetur, conſil. 176. nu. 1.
copula, et, non ita copulat, ut neceſſario copulatorum coniunctionem ſimul, atque eodem tempore requirat, conſil. 176. nu. 5.
copulatiuæ duæ vbi requiruntur, utriuſque concurſus in implemento requiritur. conſil. 60. nu. 14.
creditor pignus habens, ſi conſentiat, ut alteri detur, illud remittere videtur, conſil. 36. nu. 9.
creditor conſentiens alienationi, pignus remittere videtur, conſil. 99. num. 5.
creditor ſuccedens debitori extinguitur debitum, conſil. 139. nu. 3
creditor falſus ſimulans ſe creditorem, & furtum committit, & in crimen falſi, & ſtellionatus incidit, conſil. 151. nu. 6
crimen inceſtus, & corporis notam, & bonorum publicationem parit, conſil. 118. nu. 5.
crimina alia, habito reſpectu ad ſymoniam, pro nihilo reputantur, conſil. 63. nu. 8.
criminum perſonarum eccleſiaſticarum correctio ad quos ſpectet, conſil. 183. nu. 1.
criminalis poſſeſſor nullum habens titulum non impedit verum titularium intentare vti poſſidetis, conſil. 185. nu. 17.
cronicarum allegatio ad probandum comitatum de . . . eſſe de dominio Regis, conſil. 148. nu. 2.
culpa ex delicto, & ignorantia adminiſtratorum commiſſa, in præiudicium collegij redundare non debet, conſil. 143. nu. 20.
Curator pro authoritate pręſtanda ad donandum dari non poteſt, conſil. 174. nu. 32.
curatum, vltra prouiſum qui ſe dicit, illud probare debet, conſil. 126. num. 3.

D

DAmnari de crimine quis non debet, niſi illud probetur, conſil. 158. num. 1.
Damnum qui dedit, vel eſt cauſa damni ad intereſſe tenetur, conſil. 111. num. 6.
Datum nomine matrimonij, ſi fuerit acceptum a muliere, facit legitimum matrimonium, conſil. 117. nu. 3.
Debitum an mala fide præſcribatur, de hoc ponuntur opiniones, quę cum diſtinctione conciliantur, conſil. 65. nu. 3.
Decima fructuum de quibus non ſoluitur, nec beneficialis, quod argumentum negatiuè, non autem affirmatiuè procedit, conſil. 124. numero 15.
Decima papalis ex quibus non eſt ſoluenda, ibid. & per totum, conſil. 124. nu. 7.
Decima reſpicit totum beneficium, conſil. 125. nu. 12.
Decima differt a decennali, & decennio, conſi. 127. nu. 2.
Decima porcorum, & aliorum animalium non cenſetur remiſſa, licet eſſet renuntiatum omni iuri decimarum in illis terris, conſil. 131. numer. 2.
Decima ſucculorum per renuntiationem cum clauſula generali hic poſita an remiſſa cenſeatur, conſil. 132. nu. 1.
Decimæ ex cauſa, laico ad vitam concedi poſſunt, conſil. 110. nu. 18.
Decimę an ſpectent ad canonicos, vt ibi, conſ. 113. nu. 5.
Decimæ papalis origo, conſil. 124. nu. 2.
Decimę de cunctis prouentibus ſunt reddendæ, conſil. 125. nu. 2.

Index.

Decimæ porcorum, an pertineant ad rectorem curę, an ad religioſos, conſil. 131.*nu.*1.

Decimam decimæ concedens, quid concedere uideatur, conſil. 127. *num.* 1.

Decimarum conceſſio non extenditur ad nouales, conſ. 133 *nu.* 8.

Decimarum acquiſitio, poſt conſilium Lateranenſe non ualet, conſil. 133.*num.*14.

*Decimaria quid ſit, conſ.*127.*nu.*3.

*Decimas qui ſine monitione non obtulit peccat, conſ.*132.*nu.* 7.

*Declaratio Regis ſuper indulto Senatoribus conceſſo nihil valet, conſil.*15.*nu.*26.

*Declaratio contraria deciſioni concordatorum nulla eſt, ibid.nu.*27.

Declaratio §. ſtatuimus, de collatio. in concord.

*Declarationi concordatorum, & ordinationum regiarum eſſe ſtandum, conſil.*44.*nu.*3.

*Decreto de pacifica poſſeſſione an poſſit gaudere incapax, conſil.*13. *num.* 20.

*Decreto de pacificis poſſeſſoribus non iuuatur, qui per triennium poſſedit, conſ.*192.*nu.*1.

*Decretum collegij cum clauſula irritante neceſſitatem importat, & ratio ſubditur, conſ.*143.*nu.*6.

Decretum interpoſitum ex falſa cauſa eſt nullum, conſ. 150. *nu.* 5.

*Decretum interpoſitum ſuper alienatione rei minoris, quando ſit niualidum, ibid.nu.*6.

*Decretum de pacificis poſſeſſoribus titulum uerum, uel coloratum requirit, conſ.*191.

*Decretum de pacificis poſſeſſoribus, an reſpiciat poſſeſſorium, uel petitorium, ibid.nu.*12.

Deciſio concordatorum iuri contraria reſtringenda eſt, conſil. 51. *numer.* 2.

Defendere, & tueri religionem ad principes pertinet, conſil. 193. *numero* 9.

*Defloratio uirginitatis non facit matrimonium ſed pactio, conſ.*115. *num.* 9.

Delegatus eſſe debet de iuriſdictione delegantis, conſil. 142. *nu.* 16.

*Delegare quis non poteſt cauſam ad ſuam iuriſdictionem non pertinentem conſ.*142.*num.*15.

Delictum ubi non eſt, ibi pęna eſſe non debet, conſ. 59.*nu.*9.

*Demonſtratio fruſtra rei declaratę adijcitur, conſ.*55.*nu.*7.

*Denunciatio euangelica pręcedere debet, antequam impetretur beneficium ſymoniaci, conſ.*187.*nu.*8.

*Depoſitum ut ad deponentis uoluntatem reuocari poteſt, ita & commenda, conſ.*71.*nu.*5.

*Derrogatio quantumcumque generalis non comprehendit Cardinales, niſi de illis ſit facta expreſſa mentio, conſ.*6.*nu.*4.

*Derogatio ſpecialis eſt neceſſaria in Papa, ad tollendam priorem ſuam uoluntatem, uel clauſula hic poſita, conſ.*8.*nu.*6.

*Derogatio generalis priuilegiorum, non comprehendit priuilegia, in corpore iuris clauſa, conſ.*134.*num.*6.

Derogatio concordatorum à papa, an in Francia recipiatur, conſil. 195.*nu.*15.

*Derogationis clauſula appoſita annullat omnia in contrarium facta, ſi expreſſa fiat mentio illius clauſulæ, conſil.*15.*nu.*21.

Deſignatio vnde ſoluantur reditus non facit promiſſionem conditionalem, quominus omnia bona obligata ſint, conſil. 197.*nu.*2.

Determinatio vna plura reſpiciens determinabilia debet ea pariter determinare, conſi. 176.*nu.* 3.

Detentori quando competat remedium poſſeſſorium, conſ. 133.*nu.*6.

*Deuolutio à quo tempore fiat, conſi.*28 *nu.*9.

*Deuolutio, quod ſit introducta in fauorem nominati, quomodo intelligatur, ibid.nu.*10.

*Deuolutio intra ſex menſes non deuoluitur ad ſuperiorem, niſi voluntate nominati, & graduati, conſil.*35.*num.*6.

*Deuolutio in maioribus beneficijs fit ad papam, conſi.*52.*nu.*7.

*Deuolutiones cur ſint inuentæ, conſil.*21.*nu.*4.

Deuolutiones in fauorem nominatorum, & graduatorum fiunt, conſil. 32. *nu.* 5.

*Deus ſeruitia voluntaria, & non coacta expetit, conſi.*68.*nu.* 8.

Dicenti incumbit onus probandi, conſil. 191.*nu.*6.

*Dictio ante, quando reſpicit terminum habentem tractum, & durationem, vt annus, intelligi debet de perfecto, conſi.*12.*nu.* 5.

*Dictio, quibuscunq;, nihil exigit, conſil.*40.*nu.*16.

Dictio ſtatim quomodo capiatur in beneficijs, ſtatim dimittendis, conſil. 54.*nu.*3.

*Dictio etiam implicat, conſi.*72.*nu.* 8.

*Dictio circa, breue tempus, & incertum ſignificat, conſi.*73.*nu.*8.9.

*Dictio duntaxat, reſtringit, & limitat, conſi.*92. *nu.*6.

*Dictio, niſi, ponit, quando oratio negatiua præcedit, conſil.*117.*nu.*1.

Dictio vſq; incluſiue ponitur, conſi. 149.*nu.*5.

*Dictio ſuper quid importet, ibid.nu.*6.

*Dictio, qui, reſtringit, conſi.*169.*nu.*2.

Dictio, &, poſita inter perſonas quid operetur, conſil. 175. *nu.*3. & *conſi.*176.*nu.*1.

Dictio, tunc, denotat temporis extremitatem, conſi. 182. *nu.*43.

Dictiones, iuxta, & ſecundum, conditionem important, conſil. 92. *numero* 4.

Dictiones, et, & cum, quoad coniunctionem æquiparantur, conſ. 175. *num.*4. & *conſi.* 176. *nu.* 2.

Differentia inter excommunicatum notorium, vel occultum non datur, quando agitur de fauore excommunicati, conſi. 53.*nu.*7.

Differentia magna inter precarium, & collationem, conſ 191.*nu.*8.

Difficultas non excuſat, ſed impoſſibilitas, conſi. 19. *nu.*5.

*Dignitas facit aſcendere, ſed non liberari monachum à ſubſtantialibus regulæ, conſi.*14.*nu.*8.

Dignitas venit appellatione beneficij, conſi. 42. *nu.* 14.

*Dignitatem habentes in eccleſia, non ſunt de capitulo, niſi ſint canonici, conſi.*42.*nu.*5.

Dignitates maiores poſt pontificalem non veniunt in diſpenſatione Papæ niſi exprimantur, conſi 92.*nu.*7.

Diſpenſatio fieri debet tum cauſa, conſi 3.*nu.*7.

Diſpenſatio tanquam odioſa eſt reſtringenda, ibid.

Diſpenſatio ſe extendit etiam ad præbendas eccleſiæ maioris, conſil. 9.*num* 1.

*Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, nec extenditur vltra caſus expreſſos, ibidem nu.*7.

*Diſpenſatio ad ſecularia beneficia obtinenda in vna eccleſia, non impedit, quin cenſeatur diſpenſatus in alia eccleſia etiam cathedrali ad beneficia regularia, ibid.nu.*9.

*Diſpenſatio non vitiatur in qua falſo quis aſſerit ſe vtriuſque iuris baccalaureum, cum vnius tantum eſſet, conſi.*11.*nu.*1.

Diſpenſatio ſuper ſubſtantialibus regulæ fit à ſolo papa, conſil. 13. *numero* 16.

Diſpenſatio inferioris contra legem ſuperioris quando valeat, conſil. 17. *num.*4.

Diſpenſatio prætextu nobilitatis facta, &c. an ſit nulla, ibidem. numero 5.

*Diſpenſatio fieri non debet ſine cauſa, vtilitatis, vel neceſſitatis, conſi.*20.*nu.*5.

*Diſpenſatio præſupponit veritatem in contrarium, conſi.*67. *nu.* 13.

*Diſpenſatio Papæ ad prioratum non trahitur ad acceſſoria non neceſſaria, conſi.*74.*nu.*3.

*Diſpenſatio papæ cum minore ad habendum beneficium curatum, extenditur, vt non teneatur intra annum promoueri ſecus erit quando erit legitimæ ætatis, ibid.num.*4.

Diſpenſatio ad contrahendum matrimonium ſubdiacono facta, an voto non obſtante valeat, conſi. 76.*nu.*1.

Diſpenſatio facile in probibitis a iure diuino non conceditur, conſi. 118.*num.*5.

Diſpenſatio ſtatutorum a ſtatutis probibita, conſi 143.*nu.*19.

*Diſpenſatus ad duo beneficia obtinenda ſub eodem tecto, non poterit habere beneficia inuicem contraria, conſi.*43.*nu.*3.

Diſpenſatus ad quodcunque regulare, an extendatur ad regulare habendum etiam in alio monaſterio, conſi. 61.*nu.*3.

*Diſpenſationem obtinere ſufficit, antequam quis pacifice habeat beneficium, conſi.*70.*nu.* 12.

*Diſpenſationem obtinens, omnia in diſpenſatione contenta approbare videtur, conſi.*116.*nu.*12.

*Diſpenſationes tanquam odioſæ non extenduntur, conſi.*92.*nu.*8.

*Diſpoſitio generalis non comprehendit maiora expreſſis, conſil.*6. *numero* 5.

*Diſpoſitio habens generalem clauſulam derogatiuam quando per ſequentem derogatoriam tolli poſſit, conſi.*6.*num.*7.

*Diſpoſitio papæ, vt dicatur tranſiiſſe in contractum quæ requirantur, conſi.*8. *nu.* 8.

Diſpoſitio

Source : BIU Cujas

Diſpoſitio affirmatiua, continetur ſub negatiua diſpoſitione, conſil. 27.num.3.

Diſpoſitio ad Abbatem,& capitulum coniunctim ſpectat de beneficijs eccleſiæ inferioris,conſi.60.nu.3.

Diſpoſitio generalis omnes caſus includit, licet maior ratio uideatur in vno,quam in alio,conſi.130.nu.4.

Diſpoſitio generalis,ſeu derogatio nunquam trahitur ad iurata,conſi. 146.nu.12.

Diſpoſitio vna plures perſonas reſpiciens, pariformiter eas determinare debet,conſi.175.nu.5.

Diſpoſitio,quando fit inter eos,inter quos cadit ordo charitatis, & affectionis,quando æqualiter veniant,conſi.175.nu.9.& infra.

Diſpoſitio teſtatoris quomodo intelligendæ,conſi.182.nu.18.

Diſpoſitionis verbum eſt generaliſſimum,conſil.27.nu.5.

Diſpoſitionis cauſa ceſſante ceſſat diſpoſitio,conſi.88.nu.3.

Diſpoſitionem non inducunt,quę veniunt in conditione ,conſil. 178. numero 8.

Diſpoſitiones quęcunque factæ ui ſecundæ reſignationis ſunt nullæ, conſi.4.num.17.

Diſtributiones quotidianæ canonicis,vt ibi, non debentur, conſi.134.

Diuerſitas nominum inducit diuerſitatem rerum,conſi.143.nu.3.

Diuerſo iure quomodo eadem res cenſeatur,conſi.14.nu.28.

Diuitiarum mentio in litteris impetrationis non eſt facienda, conſil. 17. num. 8.

Diuiſio quomodo fieri debeat,conſi.98.nu.13.

Diuortium ob lepram an fieri poſſit,conſi.199.nu.2.

Doctor vbi ſibi contrariatur quid fiet,conſi.178.nu.17.

Dolus in impetratione beneficij vitiat penſionem,conſi.4.nu.16.

Dolus conſenſum excludit,conſi.83.nu.3.

Dolus vitiat matrimonium,conſi.114.nu.12.

Dolus inter conſanguineos abeſſe præſumiur,conſil.191.nu.14.

Dolus ab allegante probari debet,ibid.nu.14.

Domanium Regis alienatum ex cauſa iuſta, conſil. 148.nu.12.

Domanij Regij alienatio, quomodo prohiberi cenſeatur, conſil.148. numero 14.

Dominium tranſlatum ſine traditione,conſi.149.nu.21.

Dominus directus,quo remedio in iudicio vtatur,re emphyteuticaria in commiſſum incidente,conſi.96.nu.10.

Dominus cuius animal hominem vulnerauit,ad quid pro hoc teneatur,conſil.111.nu.1.

Dominus expellens emphyteutam,quando poſſit poſtea penſionem petere,conſi.109.nu.8.

Donans,quod non poteſt,tanquam indignus priuatur illa re, conſil. 38.nu.6.

Donans vxori ſuę retento vſufructu, poſſeſſionem, & dominium videtur tranſtuliſſe, conſi.161.nu.4.

Donare quis poteſt omnia bona ſua in dotem,conſil.167.nu.7.

Donatio omnium bonorum fauore matrimonij valet,conſi.167.nu.8

Donatio fundi facta patri pro ſuis filijs melius educandis, conſil. 168.num.1.

Donatio auunculi facta nepoti ſuo, an reuocari poſſit, conſil. 168. numero 2.

Donatio facta propter benemerita,etiam propter ingratitudinem nõ reuocatur,conſil.158.nu.9.

Donatio facta in matrimonio in fauorem filiorum,qui primi naſcentur ex dicto matrimonio,conſi.169.nu.1.

Donatio in contractu matrimonij facta, nec inſtitutionem, nec ſubſtitutionem continet, conſi.170.

Donatio propter nuptias à marito alienari non poteſt, etiam vxore conſentiente,conſi.98.nu.3.

Donatio inter patrem,& filium an valeat,conſi.98.nu.4.

Donatio remuneratoria,quæ dicatur, conſil.98.nu.6.

Donatio facta propter benemerita, non probatis meritis, an valeat tamquam ſimplex donatio iuramento firmata, ibidem nu.8.

Donatio fraudulenta non valet,quando autem fraudulenta pręſumatur declarat,ibid.nu.9.

Donatio facta in pęnam matrimonij non valet; ſed eſt contra bonos mores,conſi.137.nu.1.

Donatio, vel promiſſio magni lucri in matrimonijs non valet, & ratio ſubditur, conſi. 137.nu.9.

Donatio mutua, ſi ex vna parte non valet in totum corruit, conſil. 137.num.10.

Donatio facta ratione matrimonij, matrimonio ceſſante non valet, conſi.137.nu.12.

Donatio dotis facta mulieri, & ſuis liberis, an ſit reuocanda non extantibus liberis, conſi.159.nu.2.

Donatio inter viuos dicitur etiamſi in ea fuerit facta mentio mortis,conſi.161.nu.3.

Donatio mariti facta vxori, an poſſit reuocari, conſi.261.nu.7.

Donatio facta abſenti an valeat per fideicommiſſum, conſil. 161. numero 3.

Donatio mutua inter matrem,& filium,an valeat,conſi.164.nu.1.

Donatio,quæ inter matrem,& filium non valet, iuramento confirmatur,conſi.164.nu.3.

Donatio conditionalis inter patrem,& filium,vel matrem,eſt valida,ibid.nu.4.

Donatio quando in fraudem fiſci facta præſumatur, conſil. 164. numero 5.

Donatio facta matri,an inducat fraudis preſumptionem,ibi.nu.6.

Donatio inter viuos deſtinata ad caſum mortis, an ſit donatio cauſa mortis,vel inter viuos,conſi.166.nu.1.

Donatio inter viuos,per natiuitatem liberorum reuocatur, conſil. 166.nu.3.

Donatio ob benemerita, vt prætextu ingratitudinis reuocetur, quid requiratur,conſi.166.nu.4.

Donatio ob benemerita,quatenus ea excedit per natiuitatem liberorum reuocatur.ibid.nu.5.

Donatio fauore matrimonij intelligitur priuilegiata, ſi facta fuerit filijs,conſi.166.nu.6.

Donatio omnium bonorum non valet, & ratio ſubditur, conſil.167. numero 1.

Donatio omnium bonorum præſentium,& futurorum, non valet, limitatur,ibid. num.2.

Donatio bonorum mobilium,& immobilium pręſentium, & futurorum valet,ibid.nu.3.

Donatio omnium bonorum retento ſibi vſufructu, quare ſit valida, ibid. nu. 4.

Donatio omnium bonorum iurata an valeat,ibid.nu.5.

Donatio omnium bonorum pręſentium valet, niſi in fraudem hoc fieret,ibid.num.6.

Donatio omnium bonorum ad pias cauſas valet,ibid. nu.8.

Donationem factam pro ſe, & ſuis,an poſſit donatarius pro ſe dun taxat acceptare,& renuntiare ſuis hæredibus,conſi.161.nu.6.

Dos amitti non poteſt,niſi cum renunciatione, conſi.150.nu.2.

Dotes de fideicommiſſo detrahi debent,conſi.175.nu.22.

Duo in vno beneficio verum ius habere non poſſunt,conſi.93.nu.12

Duo an poſſint eſſe domini in ſolidum,conſi.186.nu.18.

Dubitans de poteſtate papæ nimis ſcrupuloſus reputatur, conſil. 57. num. 5.

Ducatus,vel comitatus Regno additus, Regi debetur ſecundum leges Regni,conſi.163.nu.8.

E

Eccleſia ſuis priuilegijs quoſdam munire vult, & extra generalia decreta,quædam ſpeciali beneficio indulget,conſi.6.nu.1.

Eccleſia tanquam vnita non præſcribitur,quando eſt collata,conſil. 20.nume.7.

Eccleſia tanquam vnita non poſſidetur,quando collatio petitur, ibid.

Eccleſia regularis data in commendam ſeculari, vel cum diſpenſatione nuſquam mutat ſuum ſtatum,ibid.num.14.

Eccleſia cathedralis non ex eo dicetur regularis,quod in ea quidam canonici regulares ſint,conſi.25.nu.7.

Eccleſia viduata non intelligitur, quando prior habet alium ſupra ſe,conſi.51.nu.5.

Eccleſia, & minor in priuilegijs pari paſſu ambulant, conſil. 96. numero 14.

Eccleſia etiam contra eccleſiam incurrit commiſſum in re emphyteuticaria,conſi.96.nu.15.

Eccleſia non patitur contra iuſtitiam aliquid fieri in ſe, vel in alium, conſil.111.nu.16.

Eccleſia,quæ monet vicinos,ne frumentum,aut vinum excommunicato concedant, ſi propter hoc moriatur, eccleſia non tenebitur, conſi.152.nu.4.

Eccleſia an pręſcribi poſſit ſine canonica inſtitutione, conſil. 187. numero 19.

Source : BIU Cujas

Index.

Eccleſia parrochialis in villa murata exiſtens, an vbi vacat, debeatur graduato, conſi. 194. num. 1.
Eccleſia principali ſecularizata, omnes aliæ ab ea dependentes ſecularizatæ cenſentur, conſi. 106. nu. 1.
Eccleſia vnita alteri, ſortitur naturam illius, cui vnitur, conſil. 106. nume. 1.
Eccleſia regularis, quæ in ſecularem transfertur, non perdit bona, quę habebat, conſi. 106. nu. 7.
Eccleſia quęlibet, & congregatio debet ſuum habere pręlatum, ex ipſius eccleſię gremio aſſumptum, conſi. 107. nu. 1.
Eccleſia ad decimam papalem non tenetur, pro illa quarta parte, quã epiſcopus recipit, conſ. 125. nu. 8.
Eccleſia vna duorum eſſe non poteſt, conſi. 126. nu. 2.
Eccleſia contra eccleſiam pręſcribit ſpatio quadraginta annorum, conſi. 129. nu. 1.
Eccleſia non tenetur probare priuilegia, in corpore iuris inſerta, conſil. 134. nu. 8.
Eccleſia Sancti Bernardi de Romanis exempta à ſuo ordinario, conſil. 142. nu. 2.
Eccleſia exempta, & eius miniſtri ſunt exempti, conſi. 142. nu. 7.
Eccleſiæ ſtatum qui turbat ab eius liminibus arceri debet, conſil. 7. num. 7.
Eccleſiæ reguntur, & tuentur per diuites, & per pauperes ſpoliatur, conſil. 17. nu. 8.
Eccleſiæ regularis qualitas ad hoc vt præſcribatur, quæ requirantur, conſil. 20. nu. 12
Eccleſiæ regulari quis pręfici non debet, niſi in illa regula ſit inſtructus, conſi. 107. nu. 3
Eccleſię primitiuę ſtatus optime deſcribitur, conſi. 124. nu. 1
Eccleſiæ ſtatus, an immutetur per vocationem ibidem ab epiſcopo factam, conſi. 126. nu. 5
Eccleſiam poſſidens, ſi non ſit infra annum promotus, an ſit habilis ad alia beneficia, conſi. 69. nu. 6. & 7
Eccleſiam regularem redactam in ſecularem, papa, & non alius in priſtinum ſtatum reducere poteſt, conſ. 104. nu. 3
Eccleſiarum reparatio ad quem ſpectet, conſi. 135. nu. 9
Eccleſiaſticus an teſtari poſſit de bonis ſuis patrimonialibus, conſil. 182. nu. 65
Effectus humanorum affectuum teſte Ariſt. conſtat ex duobus, ex voluntate, ſcilicet, & poteſtate, conſil. 4. nu. 2
Egreſſo de monaſterio in fine anni, ſi poſtea reuertatur, annus integer ad profitendum dari non debet, conſi. 69. nu. 14
Electio ad hoc vt valeat, quando fieri debeat, à maiori parte, conſi. 36. nu. 22
Electio facta à minori parte non valet, nec ab Archidiacono approbari, nec pro ea concludi poteſt, conſi. 6. nu. 1
Electio, & alij actus capituli fieri debent à maiori parte copulatiuè, aliàs quod fit, nullius valoris eſt, ibidem nu. 2
Electio quando ſemel facta eſt, alia fieri non poteſt, niſi expreſſe renunciatum fuerit primę, ibid. nu. 4
Electio prioris ad quos ſpectet, conſi. 51. nu. 1
Electio, & conſtitutio procuratoris ad conſentiendum electioni multum differunt, conſi. 66. nu. 7
Electio, & profeſſio voluntate, & libertate non exiſtente non valent, conſi. 68. nu. 6
Electio, & collatio incerta, an & quando valeant, conſil. 73. nu. 4
Electio debitoris eſt in alternatiuis, conſi. 93. nu. 9
Electio Abbatis habentis plura beneficia valet, conſi. 10. nu. 7.
Electio canonici facta à maiori parte canonicorum valet, conſil. 89. numero 1
Electio quando vno contextu fieri debeat, conſil. 89. nu. 7
Electiones clandeſtinæ improbantur, collationesq́; nocturnæ ſuſpectę ſunt, conſi. 30. nu. 6
Electionis forma ſecundum cap. quia propter; de elect. ſeruatur in prælaturis non in canonicatibus, conſi. 89. nu. 9
Eligens electionem per ſe, & alios factam impugnare non poteſt, conſi. 188. nu. 5
Electus etiam poſt electionem reſignare poteſt beneficia, conſi. 10. numero 4
Electus antequam poſſeſſionem Abbatiæ capiat, poteſt teſtari, ſe dimiſſurum duo beneficia, ibid. nu. 4
Elucidatio ad §. monaſterijs. de elec. in concord.
Emolumentum qui ſentit, & onus ſentire debet, conſi. 125. nu. 4. & conſil. 149. nu. 9.
Emphyteuta incidens in commiſſum, quid domino directo reſtituere teneatur, conſi. 96. nu. 4
Emphyteuta comparatur vſufructuario, ibid. num. 5. & conſil. 109. numero 9
Emphyteuta ſua culpa in commiſſum incidens, melioramenta habere non poteſt, num. 7
Emphyteuta denuncians domino, an vellet emere, & dominus dixerit ſe nolle, iure pręlationis rem retinere non poteſt, conſi. 99. nu. 3
Emphyteuta non ſoluendo canonem, meliorationes ſuas perdit, conſil. 109. nu. 6
Emphyteuta poſt commiſſum tenetur de omnibus fructibus perceptis, conſi. 109. nu. 9
Emphyteuſis rei eccleſiaſticæ, conſi. 109. nu. 1
Emptor compromittens ſuper re empta de euictione agere non poteſt, conſi. 19. nu. 2. & conſi. 31. nu. 8
Epiſcopatus limitrophus de ſui natura requirit conſenſum Regis, vt quis ibidem in epiſcopatum præficiatur, conſi. 13. nu. 6.
Epiſcopatus uacans per ſymoniam, conſi. 13. nu. 8.
Epiſcopatus ſine licentia Papæ dimitti non poteſt, ibid. nu. 12.
Epiſcopatus primus non vacat per adeptionem ſecundi epiſcopatus, ibid. nu. 9
Epiſcopatus liberat à patria poteſtate, conſi. 14. nu. 11
Epiſcopatu diuiſo vnuſquiſque tenetur ſoluere onus pro portione ad ſe obueniente, conſi. 125. nu. 5
Epiſcopus ſuus quis intelligatur eſſe, conſi. 1. nu. 2.
Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper defectu natalium ad tonſuram, & ad ordines minores, non tamen ad maiores, quod limita in filio. epiſc. conſi. 3. nu. 5
Epiſcopus dicens ſe eſſe adminiſtratorem, hoc probare debet, conſil. 4. num. 24
Epiſcopus poſt deuolutionem, non confert ius deuolutum ad Archiepiſcopum, conſi. 28. nu. 9
Epiſcopus ſi ſit canonicus alicuius eccleſiæ poterit conferre, & tanquam canonicus, & poſtea tanquam epiſcopus, conſi. 29. nu. 2.
Epiſcopus proſequens ſuis ſumptibus collationem à ſe factam, ad ſuam vtilitatem hoc facere præſumitur, conſil. 30. nu. 10
Epiſcopus deuolutionem à Vicario ſuo factam reuocare non poteſt, conſi. 32. nu. 6
Epiſcopus an per collationem factam mandatario non petenti, dicatur grauatus, vt alteri conferre non poſſit, conſi. 40. nu. 12
Epiſcopus habens collationes quinquaginta beneficiorum, an poſſit grauari duobus mandatis, conſil. 41. nu. 2
Epiſcopus, uel archiepiſcopus quæ beneficia conferre poſſint, conſil. 48. nume. 2
Epiſcopus an poſſit, vel alius ordinarius beneficium commendatum conferre, conſi. 71. nu. 2.
Epiſcopus licet collationem beneficiorum in ſua diœceſi habeat, non tamen in prçiudicium patronorum, conſi. 81. nu. 6
Epiſcopus diſpenſationem Papę tollere non poteſt, conſi. 110. nu. 15
Epiſcopus viſitando eccleſiam refectione indigentem, iubere debet, vt ſarciatur, alioquin iudex ſecularis hoc ſupplere poteſt, conſil. 135. num. 2
Epiſcopus an poſſit dicere ſe eſſe in poſſeſſione conferendi, ad hoc vt ſua collatio valeat, conſi. 136. nu. 7
Epiſcopus in ſua diœceſi, quę iura epiſcopalia habeat, conſil. 194. numero 1
Epiſcopus, & canonici ſuę eccleſię dicuntur vnum corpus, cuius epiſcopus eſt caput, & canonici membra, conſi. 194. nu. 5
Epiſcopus in ſynodo cathedraticum, & ſynodaticum accipere debet, conſi. 194. nu. 13
Epiſcopus an reuocare poſſit alienata per priorem, conſi. 194. nu. 18
Epiſcopus omittens ſynodum celebrare ſuſpendendus an ſit ab officij executione, conſil. 194. nu. 7
Epiſcopi ſede vacante, adminiſtratio ſpiritualium deuoluitur ad capitulum, conſi. 4. nu. 23
Epiſcopi literis non creditur contra impetrantem Apoſtolicum, conſil. 30. num. 2
Epiſcopi aliquando anticipant datam contra Apoſtolicos impetrantes, ibid. num. 2.
Epiſcopi litteris ſigillatis creditur circa eius officium, ſecus contra

Apoſtoli-

Index.

Apoſtolicum, ibid.num. 3
Error circa qualitatem perſonę non vitiat, conſil. 33.nu.7
Error licet in nomine appellatiuo vitiet, hoc tamen fallit, quando res ad digitum oſtenditur, conſi. 97.nu.4
Error cui non reſiſtitur approbatur, conſi. 194.nu.17
Errores qui ignorantur, reprobari non poſſunt, conſi. 198.nu.3
Erubeſcimus cum ſine lege loquimur, conſil. 104.nu.12
Euentus moleſtationis ſuper poſſeſſorio nõ cõſideratur, conſi. 22.n.25
Euentus poſterior formatur ab exordio tituli, conſi. 131.nu.5
Eugenij bulla circa nominationem regiam de ſenatoribus faciendam non extat, conſi. 15.nu.7
Eugenij bulla indulget tantum conſiliarijs non habentibus aliquod beneficium, ibid.nu.7
Euictio non debetur ex contractu nullo, conſi. 147.nu. 11
Exceptio in non exceptis regulam firmat, conſi. 165.nu.2
Exceptio rei iudicatæ, ad hoc vt obſtet, quid requiratur, conſil. 176. numero 31
Exceptio non excludit caſus ſimiles, conſi. 191.nu.10
Exceptio firmat prohibitionem, & regulam in alijs caſibus, conſi. 5. nu.2. & conſi. 6.nu.3
Exceptio conceſſa monialibus ne teneantur ad procurationem tollitur per pontificem, ſi eis mittat legatum, conſi. 8.nu.3
Exceptio non comprehendit ea, quę non ſunt de genere regulæ, conſil. 15.nu.12
Exceptio non firmat regulam, in caſibus ſub regula non comprehenſis, ibid.nu.16
Exceptio declarat mentem tranſigentium, conſi. 27.nu.10
Exceptio, quæ ſemper grauat ſemper opponi poteſt, conſi. 62.nu.2
Exceptio præſcriptionis locum non habet in curia parui ſigilli Montiſpeſſulani, conſi. 65.nu.1
Exceptio rei iudicatæ ei nocebit, qui in dominium eius ſucceſſit, qui in iudicio expertus eſt, conſil. 69.nu.26
Exceptio dilatoria tollitur per appuntamentum ad defendendum, conſi. 147.nu.3
Exceptio areſti lati contra D. Franeſiam, an noceat domino de leſtange vendicanti Baroniam Aleſti, conſi. 176.nu.23
Exceptiones peremptoriæ contra nominatum graduatum, conſil. 35.nume.7
Excipere qui poteſt, poteſt & agere, conſi. 190.nu.11
Excipiens an intelligatur confiteri de intentione aduerſarij, conſil. 57.nume.11
Excommunicatio an liget abſentem, & ignorantem, conſi. 53.nu.7. in fine.
Excommunicatio non fertur, niſi pro peccato mortali, conſil. 194. numero 12
Excommunicationis notificatio, quando requiratur, conſil. 53.nu.6
Excommunicatum ſe non fatetur, qui abſolutionem petit, conſil. 148.num.8
Excommunicatus, pro alio non excommunicato, beneficium impetrare poteſt, conſi. 42.nu.19
Excommunicatus quando priuandus ſuis beneficijs, conſil. 194. numero 15
Excluſus, quando quis eſt fauore alicuius, tunc ſequentes in gradu cenſentur excluſi, conſil. 170.nu.7
Executio areſti contra hæredes, conſil. 177.nu.1
Executor conferre non poteſt, niſi recuſante, ac differente ordinario, conſil. 41.nu.1
Executor quando intra certum tempus conferre teneatur, conſ. 41. numero 1
Executor, an poſſit prouidere, patrono, cui dirigitur mandatum, recuſante preſentare, conſil. 42.nu. 16
Executor formam ſui mandati debet ſequi, ibid.nu.16
Executiuè quod fit, non conſideratur, ſed quod principaliter, conſil. 104.nume.8
Exempla non reſtringunt regulam, conſ. 191.nu.9
Exemptio eccleſiarum vnde ſit profecta, conſi. 141.nu.2. per totum.
Exemptio Sancti Bernardi de Romanis multiplici ex cauſa conceſſa, conſil. 142. nu.2
Exemptio eccleſiæ facta in compenſationem, conſ. 142.nu.5
Exemptio eccleſiarum multis modis fit ad inſtar emancipationis, conſi. 142.nu.6
Exempti an teneantur venire ad ſynodum, conſil. 194. nu.9
Exemptus delinquens in loco non exempto, poteſt puniri per ordinarium loci, conſil. 130.nu.6
Expectatiuæ ſunt in regno ſublatæ, conſ. 15.nu.8
Expenſæ à quolibet abbate, & priore miniſtrandæ ſunt, in capitulo iuxta facultatem redituum, conſil. 105.nu.7
Expenſæ factæ gratia colligendorum fructuum, vt in decima, deducuntur, ita & expenſę penſionis, conſ. 125.nu.7
Expenſæ mercium venditarum à quo poſſint exigi, conſil. 149.nu.3.
Expenſarum appellatione legitimę veniunt, conſil. 149.nu.7
Expenſarum nomine an veniat ſalarium inſtitoris, conſil. 149. numero 19
Expreſſio eius, quod ineſt in ſpiritualibus, ſymoniam non inducit, conſi. 57.nu.6
Expreſſio in litteris qualis fieri debeat, conſil. 11.nu.5
Expreſſum tantum valet, quantum tacitum, conſi. 42.nu.2
Expreſſum vbi non valet, neque valet tacitum, conſil. 182.nu.9
Expreſſum pręfertur tacito, conſil. 182.nu.15
Exterus non dicitur, qui in aliquo Regni loco natus eſt, conſil. 163. numero 2
Exterus, qui iam in beneficio eſt receptus, & illud poſſedit per ſeptem annos, an iuuari poſſit titulo de pacificis poſſeſſoribus, conſi. 165.nu.1
Exterus, quando inhabilis ſit ad tenendum, & poſſidendum beneficia, conſil. 165. num.3
Exterus non fit inhabilis per ordinationem regiam, conſil. 165. numero 4
Exterus non iuuatur decreto de pacificis poſſeſſoribus, conſi. 189. numero 1
Exterus impetrans beneficium debet facere mentionem ſuæ originis, aliàs gratia eſt ſubreptitia, conſil. 189.nu.2
Extraneus in iure retractus dicitur etiam, qui eſt conſanguineus alienantis, ſed tamen illi non erat ab inteſtato ſucceſſurus, conſi. 153.nume.6

F

FAcere, & promittere quando à pari procedant, conſ. 63.nu.10
Factum legitimè non retractatur, licet ad eum caſum perueniat, à quo non potuit incipere, conſil. 25.nu. 2
Factum in utilitatem eccleſiæ non debet à ſucceſſore immutari, conſ. 109.num.1.
Factum publicum cuilibet de populo competit, conſi. 133.nu.17.
Falſa cauſa non vitiat diſpenſationem, conſi. 11.nu. 1
Falſa qualitas beneficij facta in impetratione aliquando non vitiat, conſil. 74.nu.12
Falſæ monetæ accuſatio, conſ. 158.nu.9
Falſam pecuniam exponens, an teneatur probare à quo habuerit, conſ. 158.nu. 11
Falſum in litteris expreſſum an vitiet diſpenſationem, conſ. 11.nu.4
Falſum eſt mutatio veritatis, conſil. 92.nu.10
Falſum commiſſum in data litterarum, de committimus, conſil. 158. numero 1
Falſi materia daretur, ſi crederetur inſtrumentis a collatoribus, vel eorum domeſticis confectis, conſi. 30.nu.13
Falſi crimen non dicitur, niſi tria concurrant, conſil. 158.nu. 5
Falſo inſtrumento vtens, ſi ab uſu abſtineat euitat pœnam, conſil. 158.num. 8
Falſus creditor ſimulans ſe creditorem, & furtum committat, & in crimen falſi, & ſtellionatus incidit, conſil. 151.nu.6
Falſitas in litteris Apoſtolicis, quando cum dolo preſumatur expreſſa, conſil. 11.nu.6
Falſitas in litteris expreſſa vitiat Papę prouiſionem, conſil. 73. numero 7
Falſitatis imago eſt, quod longe ſit à veriſimili, conſil. 3.nu.12.
Falſitatis adeſt ſuſpicio, cum in teſtes, domeſticos quis adhibet, cum alios adhibere poſſit, conſi. 30.nu.7
Fama vitę equiparatur, conſ. 97.nu. 11
Fama, quando matrimonium probet, conſ. 115.nu. 28
Fama mortis alicuius beneficiati excuſat impetrantem, ne beneficium viui dicatur impetraſſe, conſi. 187.nu.15
Familia nobilium, & eorum honeſtas conſeruatur per diuitias, conſ. 170.nume.6
Familia non conſeruatur per filias, nec agnatio, conſ. 182.nu.64
Familiæ propter paupertatem ſordeſcunt, conſi. 170.nu.6

Source : BIU Cujas

Famulus non habens ſalarium à domino dicere teſtimonium tunc poteſt,nec ob id reprobari poteſt, conſi.145.nu.3. quod limitat, numero 10
Feudum acceptum pro ſe,& ſuis quibuſcunque hæredibus extenditur etiam ad extraneos,conſil.61.nu.5
Feudum rediens ad dominum directum deſinit eſſe feudum, conſil. 147.num.8
Fictio non debet plus operari,quàm veritas, conſil.163.nu.5
Fideicommiſsi in reſtitutione,quę veniant,& quę non, conſil.175. numero 23
Fideicommiſſum quando ex cõiecturata mente teſtatoris inducatur, conſi.172.nu.9
Fideicommiſſum vniuerſale non comprehendit ea,quæ hæres non habuit iuditio teſtatoris,conſi.175.nu.24
Fideicommiſſum relinqui poteſt venientibus ab inteſtato,conſil.178. nu.4.declaratur,nu.20
Fideicommiſſum conditionale an ad hęredes transferatur,conſi.179. numero 4
Fideicommiſſaria ſubſtitutio continetur ſub reciproca, conſil. 181. numero 3.
Fides nulli in cauſa propria pręſtatur,conſi.30.nu.3
Fideiuſſor,quando ad validandum actum a lege requiritur,intelligitur ſi à parte fideiuſſio fuerit petita, conſil.16.nu.5
Fideiuſſor aliquando opponit exceptionem,quam non poteſt opponere reus principalis, conſi.186.nu.16
Filia ſemel à maſculo excluſa, perpetuo cenſetur excluſa,conſi.172. numero 3
Filiæ excluſę à ſucceſsione ob pactum appoſitum in matrimonio, conſi.170. nu.4
Filiabus proprijs excluſis à ſucceſſione,an itidem neptes cenſeantur excluſæ,conſi.170.nu.5
Filij poſiti in conditione cenſentur tacitè vocati,conſi.173.nu.9
Filij ſubſtituti, an cenſeantur vocati ex teſtamento à teſtatore,conſil.178.nu.19
Filij ex ſecundo matrimonio an ſint habiles ad ſuccedendum de iure,conſi.180. nu.3
Filius etiam legitimus non poteſt habere eccleſiam,in qua pater miniſtrauit,conſi.3.nu.6
Filius ratione ingratitudinis priuatur etiam legitima, conſil. 169. numero 5
Filius per ingratitudinem priuatur etiam omnibus bonis, ad eum ex conuentione matrimonij peruenire debentibus,conſi.169.nu.6
Filiusfamilias ex omnibus cauſis obligatur, conſi.170.nu.9
Filius rogatus ſub conditione poteſt detrahere duas quartas,conſil. 176.nu.39
Filius alienando videtur elegiſſe totam rem, quam alienauit pro trebellianica,& legitima,ibi.nu.39. quod limitat, nu.40
Finis eſſe illud principaliter dicitur,ad quod intellectus finaliter tendit,conſi.176.nu.33
Fiſcus in emendo metalla,alteri priuato præferri debet, conſil.189. numero 7
Forma omiſſa non magnæ importantiæ an annullet actum,conſi.40. numero 18
Forma non ſeruata,quando actus reddatur nullus.conſi.42.num.15
Forma,& ſolemnitas per æquipollens impleri ſufficit, conſil.104. numero 11
Forma eſt,quę dat eſſe rei,& eam in eſſe conſeruat,conſi.115.n.10
Forma non ſeruata,actus eſt nullus, conſi.143.nu.13
Forma introducta,vbi non eſt ſeruata,actus eſt nullus, conſil.194. numero 5
Fraudibus eſt obuiandum, conſil.19.nu.4. & conſi.25.nu.9
Fraudantibus iura non ſubueniunt,conſil.175.nu.17
Fructum quis ex eo conſequi non debet, quod viſus eſt impugnare, conſi. 186.nu.20
Fructus, qui vocantur portio priuilegiata, qui in Epiſcopi ſeruitio ſunt habere debent, conſil. 134.nu.3
Fructus ſunt pars rei, conſil.177.nu.2
Fructus eiuſdem naturæ eſſe debent,ſicut bona,conſil.177.nu.3
Fructus augent ipſam rem,& cenſentur res hæreditarię, ibid.nu.5
Fructus percepti, ex re dotali petuntur vna cum dote, & habent omnia priuilegia dotis,conſil.177.nu.7
Fructuum ſub nomine non cadunt illa,ſine quibus deterioratur proprietas,conſi.124.nu.14
Fundatio trium miſſarum an ſit beneficium,conſi.58.nu.1
Fundationes non variantur,licet leges,& ſtatuta hominum varientur,conſil.143.nu.14
Fundationes ſine authoritate papæ,variare quis non poteſt, conſil. 143.num.14
Fundatores retrahi à fundationibus, iura ſummopere abhorrent, conſi.143.nu.15
Furtiuæ rei vitium non purgatur,redeunte re in poteſtatem domini ignorantis,conſi.22.nu.12

G

Generaliter diſpenſare plus eſt, quàm regulariter, conſil. 15. numero 15
Genus tantum in ſuo genere operatur,quantum ſpecies in ſua ſpecie, conſi.74.nu.7
Genus,& parentela,quomodo accipienda, conſi.78.nu.5
Gloſa in c.vlt.de pręb.in fi. ab omnib. reprobatur,conſil.42.nu.7
Gloſa in §.item voluit,in verbo abſentia,de collationibus.in pragma reprobatur,conſi.56.nu.6
Graduatus nominatus in ſuis menſibus præfertur ſenatori ſecundũ indultum regum,conſil.15.nu.1
Graduatus,ante tempus per vniuerſitatem ſtatutum non gaudet priuilegijs graduati, conſil.24.nu.4
Graduatus an expectare teneatur reſponſum Vicarij collatoris,conſ. 32.num. 5
Gruaduatus an beneficium quod in vim gradus acceptauerit reſignare poſsit non graduato,conſ.34.nu.1
Graduatus non debet eſſe deterioris conditionis quàm alius, conſil. 34.nume.2
Graduatus, vel nominatus non probant ſe habere collationem triũ beneficiorum,quia præſumptionem pro ſe habent,ibid. num.10.
Graduatis nominatis beneficia conferri poſſunt, etiam vacantia in menſibus graduatorum ſimplicium,conſ.20.nu. 10
Gruaduato nominato computatur beneficium quodcunque acceptauerit,niſi ſententia excluſus ſit,conſi.31.nu.7
Gratia extinguitur per negligentiam,conſ.19.nu.3
Gratia vni facta, ſemper intelligitur ſine pręiudicio tertij,conſi.36. numero 10
Grauare non poſſum,quem non honoro, conſi.178.nu.9
Grauamen non intelligitur illatum per mandatum, quod effectum non habuit, conſil.33.nu.18
Crauamen, non conceſsio literarum, ſpectatur in mandatis, conſil. 40.nume. 2
Grauatus non petenti,dare non tenetur,conſi.40.nu. 13

H

Habilitas duorum extremorum requiritur in fictione translatiua,conſi.66.nu.8.
Habilem aliquem eſſe de iure, vel per diſpenſationem paria ſunt, conſi.48.nu.12
Habitus diuerſitas inter monachos, ordinis diuerſitatem non inducit,conſi.61.nu.9
Habitus voluntaria acceptio illiusq; etiam geſtatio requiritur in profeſsione tacita inducenda,conſi.68.nu.13.
Habitum vltra annum geſtans, an tacitè profeſſionem feciſſe videatur.conſi.69.nu.13
Habitum in monaſterio geſtare requiritur ad inducendam tacitam profeſſionem,& ratio ponitur,conſ.69.nu.17
Habitum profeſſorum ſuſcipiens, religioni adſtringitur, conſil. 116. numero 5
Hæres legatario de euictione cauere tenetur,conſi.174.nu.12
Hæres luere tenetur rem alienam,vel obligatam à teſtatore legatã, conſi.174.nu. 13
Hęres,& legatarius eſſe quis non poteſt,conſi.174.num.34
Hæres nominandus in teſtamento,conſi.182.nu.49
Hæres pręſcribit legatum, nondum acceptatum,conſi.186.nu. 8
Hæres uendens hæreditatem, à creditorbus, & legatarijs conueniri poteſt,conſi.31.nu.9
Hæres,& legatarius quis eſſe non poteſt,conſi. 139.nu.4
Hęres an teneatur ſeruare defuncti diſpoſitionem, conſi.147.nu.13
Hęres bona defuncti poſſidens,animam defuncti exonerare tenetur, conſi.171.nu.6

Hæres

Source : BIU Cujas

Index.

Hæres fideicommiſſario rationem adminiſtrationis reddere tenetur, conſi.176.nu.41.
Heredes licet ſtricto iure non teneantur ad monumentum faciendum, principali tamen, vel pontificali authoritate ad hoc compelluntur, conſi.135.nu.6
Hæreditas directò in codicillis non datur, conſil.138.nu.7
Hæreditas quando ex teſtamento adiri poteſt, ab inteſtato non defertur, conſi.173.nu. 5
Hereditas abſque aliqua actuali, vel verbali reſtitutione, die fideicommiſſi cedente, de equitate canonica tranſit ipſo iure in fideicommiſſarium, conſi.173. nu. 16
Hereditas cum ſit facti non preſumitur niſi probetur, conſil. 174. numero 28
Hereticus deprehenſus in errore, ſi ſtatim ad eccleſiam redierit retinebit beneficia, nec bona eius confiſcabuntur, conſil.17. nu. 13
Hieroſolimitani non vouent paupertatem, ſed vouent ſine proprio viuere, conſi.141.nu.8
Hieroſolimitani non prohibentur bona in vita habere, ſed in teſtamento diſponere non poſſunt, conſi. 141.nu.9
Homicida, licet de homicidio ſit condemnatus, beneficio tamen non priuetur, conſil.59.nu.2
Homines diſparis profeſſionis in vnum ſociari rationi non conuenit, conſi. 107. nu.2
Honeſtas maxime conſideratur in matrimonijs, conſi.114.nu.19

I

Iactare ſuum nemo velle preſumitur, conſi. 22.nu.17
Idoneitas maior requiritur in Epiſcopatu, quàm in prebenda, conſil.26.nume.11
Ignorans leges Regni eſt in lata culpa, conſi.38 nu.9
Ignorans affici non debet penis, quæ imponuntur non obedientibus, conſi.56.num.8
Ignorantia vacationis beneficij nihil prodeſt nominato, conſil. 16. numero 6
Ignorantia in dubio præſumitur, conſil.163.nu.7
Ignorantia iuramento exponentis probatur, conſil.158.nu. 10
Ignoranter capiens poſſeſſionem beneficij, vt vniti, cum non eſſet, excuſatur, conſi.187.nu.21
Ignotus non debet eligi, nec preſentari, conſi.107.nu.6
Illegitimi non ſunt nobiles, prout alij nobiles, conſ.123.nu. 2. declarat.nume.8
Illegitimi non poſſunt dici nobiles ex antiquo genere, conſil. 123. numero 3
Illegitimus per papam legitimatus, ſi iuret ſe eſſe legitimum non incidit in periurium, conſi.18.num.1
Immunitas ob paupertatem ceſſat auctis facultatibus, conſil.105. numero 9
Impedimentum non præſtat, quod de iure effectum non ſortitur, conſil.34.num 16.& conſi.46.nu.14
Impenſa dicitur illud, quod neceſſario impenditur in re, uel pro re, conſil.149.nu.20
Impetrans priuatus ſuo mandato, an alterum impetrare poſſit, conſil. 40. num.5
Impetrans, qui poſt acceptam poſſeſſionem non mouit litem poſſeſſori per triennium, non tamen erit priuatus eo beneficio, conſil. 186. numero 12
Impetratio non vitiatur ex expreſſione minoris quantitatis beneficij, conſi.11.num.2
Impetratio non facta mentione de expectatiuis, non tenet, conſi.22. numero 14
Impetratio an requirat expreſſionem priuationis fieri, conſil. 82. numero 7
Impetratio facta, de prioratu vnito an valeat, conſi.104.nu. 20
Impetratio beneficij non requirit expreſſionem qualitatis, quæ ineſt de iure, ſed illius, que eſt de facto, conſi.187.nu.23
Impetrationes beneficiorum ab alio per triennium, vel quadriennium poſſeſſorum, non valent, conſi.187.nu.4
Impetrationis, & diſpenſationis eadem eſt ratio, conſi.9.nu.5
Impetrationis vitium purgari non poteſt, niſi verum narretur, conſi. 38.nume.12
Importunitas vitiat declarationem, a Papa, vel Rege factam, conſil. 15.num. 29
Impubes nihil ſcire intelligitur, conſil.12.nu.8
Incapax qui à Deo dictus non eſt, nec ab hominibus dici meretur conſi.26. num.7
Incertitudo eius, de cuius perſona vacauerit beneficium vitiat collationem, conſi.35.nu.1
Incluſio vnius eſt excluſio alterius, conſi.27.nu.11
Indefinita equipollet vniuerſali, conſil.9.nu.2.& conſi.173.nu.10
Inducta ad vnum effectum, quando debeant operari contrarium, conſil. 57. num.12
Inducta ad grauamen, non poſſunt inducere inſtitutionem, conſil. 188.nu.10
Inducta ad augumentum, non debent operari diminutionem, conſil. 190.num.9
Indulgentiæ quando valeant, conſi.199. nu.1
Indulgentie conceſſe, an per mortem concedentis expirent, conſil. 200. num. 1
Indulgentie ſunt extendendæ, conſil.200.nu.2
Indulgentiæ in honorem Dei tendunt, & ad exaltationem fidei, conſil. 200.num. 3
Infamatio contemplatione iuſtitiæ non eſt prohibita, conſil. 97. numero 18
Infamis, etiam rogatus à iudice de ſua infamia ſi non ſit notoria, non tenetur illam prodere, conſi. 18.nu.3
Infamis dignitatem habere non poteſt, & ſic, nec beneficia, conſil. 69.numero 1
Inferior non tollit legem ſuperioris, conſil.17.num.1.& conſil.108. numero 8
Ingreſſus uitioſus ad beneficia reprobatur, conſi.59.nu.12
Inhabilis quis non preſumitur, niſi hoc exprimatur à iure, conſil. 26.nume.5
Iniuriam non facit, qui ſuo iure vtitur, conſi.89.nu.10
Iniuriam illatam hoſpitibus proſequitur vnus hoſpes, & qua ratione, conſi. 97.per totum.
Iniuria ſine animo, & voluntate non fit, conſi.63.nu.3
Iniuria fit affirmando, & negando, conſi.97.nu. 3
Iniuria non fit incertæ perſonæ, conſi.97.nu.16
Iniuria facta eccleſijs, aut ſacerdotibus, crimen publicum eſſe ait imperator, conſil. 193. nu.2
Iniurians non punitur, ſi ſtatim eum pœnituerit iniuriam dixiſſe, conſi.97.nu. 17
Iniuſtitiam facit, qui detrahit ius eccleſijs, conſi.193. nu.12
Innouationes diſcordias pariunt, conſi.193.nu. 11
Inſinuatio mandati facta etiam à non vicario dum ſit facta in domo Abbatis, ſufficit.
Inſinuatio facta poſt vacationem beneficij valida eſt, non exiſtente alio qualificato, conſil. 25.nu.6
Inſinuatio debet fieri capitulo, vel in loco capituli, conſil.35.nu.7
Inſinuatio facta ſecundum continentiam mandati valida eſt, conſil. 42. numero 1
Inſinuatio facta priori clauſtrali, & conuentui, an valeat, vacante ſede Abbatiali, conſi.56.nu.4
Inſinuatio facta priori, vel ſubpriori clauſtrali abſente Abbate valet per conſtitutionem regiam, ibidem nu.7
Inſinuatio mandati, an valeat ſi non fuerint inſinuatæ litteræ executoriales, conſi.74.nu.9
Inſinuatio donationis omnem fraudem excludit, conſi.164.nu.8
Inſinuatio in mutua donatione non requiritur, ibid.nu.9
Inſinuans ſimpliciter in omnem caſum inſinuaſſe videtur, conſil. 29.numer.3
Inſtitor nomine rerum à ſe venditarum, an ab alio, quàm à domino mercedem exigere poſſit, conſi.149.nu.2
Inſtitutio preſupponit preſentationem, conſi.107.nu.5
Inſtitutio legitimati inualidè, ſi vt legitimus heres inſtituatur, an valeat, conſi. 122. nu.15
Inſtitutio pauperum eſt maxime fauorabilis, conſi.140.nu.4
Inſtitutio hæredis facta ſub hac conditione, ſi inſtitutus ferret nomen, & arma teſtatoris, quod ſi nollet ſubſtituit alium, conſi.180. numero 1.
Inſtituti, vel ſubſtituti quando pariformiter veniant, conſil. 175. numero 6
Inſtitutus, & prouiſus de beneficio, in dubio preſumitur curatus, conſil.176.nu.2
Inſtrumentum profeſſionis non probat, ſi ſine teſtibus eſt conſcriptum,

Source : BIU Cujas

ptum, conſil. 2. numero 7

Inſtrumentum gradus ſine die confectum non valet, conſ. 28. nu. 5

Inſtrumentum requiſitionis à notario, ſeu ſecretario epiſcopi factum, multis ex cauſis redditur ſuſpectum, conſil. 30. nu. 1

Inſtrumentum procurationis remanens apud epiſcopum inducit ſuſpicionem, ibid. num. 8

Inſtrumentum preſentationis mandati, & requiſitionis factum a notario excommunicato, an valeat, conſi. 42. nu. 18

Inſtrumentum alienationis rei eccleſiaſticę factę ex cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis non editæ an vitiet alienationem, conſil. 111. numero 7

Inſtrumentum dicitur probatio probata, conſi. 115. nu. 2

Inſtrumentum dimiſiſſe non videtur, qui ad illud actionem non habet, conſi. 151. nu. 10

Inſtrumenta facta ab excommunicato valent, niſi per ſententiam ſit condemnatus, vt ea non poſſit conficere, conſi. 42. nu. 19

Inſtrumento credi debet, conſil. 112. nu. 2

Inſtrumento in dubio eſt ſtandum, conſil. 164. nu. 7

Interdicto retinendę contra poſſeſſorē annalem agi non poteſt, cum interdicta vltra annum non dentur, conſi. 91. nu. 3

Interdictum vti poſſidetis non datur detentori, conſil. 133. nu. 1

Intereſſe tantam venit in ſtipulatione non fieri, conſil. 151. nu. 4

Interpretatio larga fieri debet in ſubſtitutionibus, conſil. 172. nu. 7

Interpretatio pro teſtamento eſt in dubio facienda, conſ. 178. nu. 2

Interpretatio largiſſima, & extenſio fit in ſubſtitutionibus, conſi. 182 numero 12

Interpretatio plena fieri debet in teſtamentis, conſil. 182. nu. 46

Intruſus etiam dicitur, qui habet beneficium iniuſtè alteri oblatum, conſ. 187. nu. 14

Inuentarium confectum abſentibus aliquibus creditoribus, & non citatis illis non prĕiudicat, conſil. 176. nu. 28

Inuitari ſpe premij an ad nuptias, quis poſſit, conſil. 137. nu. 8

Iucunditas mulieris poſt matrimonium, & alia, ibid. poſita, an inducant matrimonij ratihabitionem, conſi. 115. nu. 4

Iudex mentem libelli, vel teſtium declarare non poteſt, conſil. 15. numero 26

Iudex remittens ad alium cauſam, illam poſtea tractare non poteſt, niſi ei à ſuperiore iterum fuerit remiſſa, conſi. 32. nu. 1

Iudex, quando materiam dilationum amputare debeat, conſil. 52. numero 5

Iudex appellationis iudicare debet ſecundum leges, & ſtatuta vigentia tempore primæ ſententiæ, conſi. 65. nu. 2

Iudex actum, & profeſſionem metu factam approbare non debet, conſi. 69. nu. 2

Iudex recuſatus, poſt recuſationem procedere non debet, aliàs quod fit eſt nullum, conſil. 108. nu. 3

Iudex ſecularis poterit cogere clericos ad reparationes eccleſiarum, non facta prouiſione ab epiſcopo, conſi. 135. nu. 5

Iudex in cauſa propria nullus eſſe debet, conſil. 142. nu. 9

Iudex in venditione rerum minoris, quid excutere debeat, conſil. 150. nume. 4

Iudex an teneatur de delicto, quod iuſtitiam adminiſtrando commiſit, conſi. 152. nu. 1

Iudex ſecularis, an compelli poſſit de iure per excommunicationem, ad preſtandum auxilium iudici eccleſiaſtico, conſ. 193. nu. 19

Iudices ſuſpecti, ac inimici eſſe non debent, conſi. 108. nu. 1

Iudices ſeculares eccleſiaſticos iuuare debent, conſi. 193. nu. 4

Iudicis recuſati ſtatuta, etiam in vim prouiſionis facta non poſſunt exequi, conſil. 107. nu. 4

Iudici conſtare debet cæcitas, antequam quis cæcus eſſe iudicetur, conſil. 26. nu. 8

Iudici extra domicilium gratia partium proficiſcenti, expenſæ moderatæ debentur, conſ. 149. nu. 8

Iudici, vel notario dicenti cauſæ cognitionem interueniſſe, non creditur, conſil. 150. num. 7.

Iudicem appellationis in vno ſententiam confirmare, in alio vero infirmare, non eſt inconueniens, conſil. 62. nu. 6

Iudicare, vt pro religione in dubio debemus, ita & pro matrimonio, conſil. 114. nu. 6

Iudicium idem eſt, de his, quæ non ſunt, & non apparent, conſi. 15. numero 37

Iudicandum licet non ſit propter vnam coniecturam, ſecus tamen eſt quando plures adſunt, conſi. 22. nu. 3

Iudicandum pro illa parte, pro qua plures, & efficatiores rationes, conſil. 182. num. 58

Iura duo quando vni competunt, vno ſublato, remanet aliud, conſil. 20. num. 10

Iura communia, ſingularia eſſe non debent, conſi. 28. nu. 10

Iura loquentia in regularibus, regulariter non habent locum in ſecularibus, fallit hoc ob parritatem rationis, conſi. 34. nu. 8

Iura multa concedunt, ad hoc vt circuitus euitetur, conſi. 42. nu. 17

Iura quando plura vni competunt, ſublato vno alterum remanet, conſi. 72. nu. 3

Iura duo quando concurrunt in vnam perſonam, illa habet vim duarum perſonarum, conſi. 86. nu. 6

Iura loquentia in vno æquiparatorum, & in alio locum habent, conſ. 95. nume. 17

Iura edita in concilijs generalibus, facile non poſſunt tolli, conſil. 134. num. 7

Iuramentum debet intelligi ſecundum intentionem preferentis, conſi. 18. nu. 2

Iuramentum habet clauſulam rebus ſic ſtantibus, conſi. 99. nu. 14

iuramentum firmat contractum matrimonij, conſi. 114. nu. 4

iuramentum in cauſa beneficiali non defertur, conſi. 121. nu. 1

iuramentum non defertur niſi adſit vnus teſtis omni exceptione maiori, ibid. nu. 2. quod limitatur, ibid. nu. 7

iuramentum in cauſa ardua non defertur, ibid. nu. 3. declarat. nu. 8

iuramentum, in matrimonijs deferri poteſt, conſi. 121. nu. 5

iuramentum, licet in cauſa beneficiali non deferatur, ſecus tamen eſt in cauſa matrimoniali, & ratio ſubditur, ibid. nu. 6

iuramentum contra vtilitatem eccleſiæ præſtitum non tenet, conſil. 133. nu. 13

iuramentum teſti per partes remitti poteſt, conſi. 145. nu. 2

iuramentum, licet non tranſeat ad ſucceſſorem, tenetur tamen ſucceſſor exonerare animam defuncti, conſil. 146. nu. 13

iurans non habere tale beneficium, ſi ei conferatur, non obſtante iuramento illud conſequi poteſt, conſil. 139. nu. 2

iurari in litem an poſſit contra heredem inuentarium non conficientem, conſi. 175. nu. 21

iure ſuo quis, priuari non debet propter mixturam, ſiue communitatem, conſil. 60. nu. 11. & 21

iure emphyteutico ratione periurij quis non expectato biennio, vel triennio . . conſi. 96. nu. 2

iuri, quod quis ignorat, renunciare non videtur, conſil. 22. nu. 12. & conſi. 83. nu. 2

iuriſdictio ſua vnicuiq; eſt ſeruanda, conſi. 142. nu. 24

iuriſdictione conceſſa, omnia conceſſa cenſentur, ſine quibus iuriſdictio explicari non poteſt, conſi. 115. nu. 2

iuriſdictio cui conceſſa eſt, omnia conceſſa videntur, ſcire quibus explicari non poteſt, conſil. 198. nu. 2

iuriſdictiones duæ ſignificatæ, per duo luminaria magna, conſil. 193. nume. 1

iuriſdictiones vt ibidem inuentæ vna aliam iuraret, ibid. nu. 2

ius in beneficialibus acquiritur per collationem ſine poſſeſſione, conſi. 9. nume. 12

ius quando Eccleſiæ ex contractu eſt acquiſitum, licet poſtea contractus reuocetur, eccleſiæ præiudicium non infertur, conſil. 15. numero 32

ius quando aliquem non facit inhabilem, nec nos facere debemus, conſ. 26. nu. 16

ius extinctum non reſuſcitatur, conſ. 39. nu. 8

ius quęſitum illi qui clauſulam acceptandi habet, non intelligitur, antequam acceptet, conſil. 41. nu. 7

ius quæſitum per alterum auferri non poteſt, conſi. 60. nu. 11. quod quomodo intelligatur, ibid. nu. 24

ius canonicum ſepius concubinam vocat vxorem, conſi. 88. nu. 6

ius quod non habet, quis in alium transferre non poteſt, conſil. 91. numero 4.

ius in beneficij poſſeſſione non acquiritur, ſed ex canonica inſtitutione, conſi. 186. nu. 19

iuſtitia nulla eſt maior illa, quæ eſt ex contractu, conſ. 146. nu. 5

L

Læſio vltra medium iuſti pretij in venditione, conſil. 160. numero 2

Laicus

Laicus habet epiſcopum originis,vt ei ſacra adminiſtret,conſil.1.n.3
Laicus etiam citra fundationem extraneum non debet preſentare, quando alius idoneus reperitur,conſi.78.nu.2
Laicus decimas poſſidere non poteſt,nec pro his iudicium poſſeſſoriũ intentare,conſi.133.nu.3
Laicus petens reſtitutionem decimarum, vel aliorum iurium ſpiritualium non auditur,conſi.133.nu.3
Laicus,vt non eſt capax ſuper proprietate decimarum, ita nec ſuper poſſeſſione, conſi.133.nu.4
Laicus contra laicum,quomodo intelligatur poſſe decimas pręſcribere,conſi.133.nu.18
Laici in quibus clericis obedire debeant, conſi.194.nu.2
Legans certum annuum ſuper fundo,an illum fundum expreſſe ad hoc obligare videtur,conſi.197.nu.7
Legata relicta, etiam in minus ſolemni voluntate debentur, conſil. 171.num.5
Legando quis rem, ius quod in re habet legare videtur, conſil.174. numero 2
Legatus nullus diſpenſare poteſt,vt filius etiam legitimus habeat ibi beneficium,in quo pater miniſtrauit,conſi.3.nu.11
Legatus poteſt conferre beneficia ſuæ legationis, tam in prouincia, quàm extra,conſi.7.nu.3
Legatus non poteſt diſpenſare ſuper ſymonia,niſi hoc ei à Papa fuerit expreſſe conceſſum,ibid. num.4
Legatus in collatione beneficiorum concurrit cum quolibet ordinario ſuæ prouinciæ,& eſt locus pręuentioni,ibid.nu.6
Legatus honorandus eſt in prouincia ſibi decreta,ſicut ſummus pontifex, ibid.nu.7
Legatus non poteſt diſpenſare ſuper gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis,niſi hoc ei expreſſe concedatur,ibid.nu.8
Legatus cauſas matrimoniales,committere poteſt, & reſeruare beneficia in honorem vnius certæ perſonæ,ibid.nu.9
Legatus expectatiuas Papę ſuſpendere non poteſt, cum ſit eo inferior,ibid.num.10
Legatus,an ſtatutis eccleſiæ derogare poſſit,ibid.nu.11
Legatus regulariter poteſt concedere indulgentias quadraginta dierum,Cardinales vero concedunt dies..niſi maior poteſtas eis concedatur a Papa,ibid.nu.12
Legatus concurrit cum quolibet ordinario,conſi.25.nu.1
Legatus,ſi reſignationem factam in menſibus graduatorum,vel nominatorum admittere nolit, quid tunc agendum ſit,declaratur, ibidem num.8
Legatus conſtituitur ad conferendum perſonis non expreſſis, conſil. 25.num.15
Legatus recipiens legationem,& iuramentum in Francia,quaſi contrahere videtur,ibid.nu.10
Legatus omiſſo medio conferre poteſt beneficia graduatis, conſ.28. numero 3
Legatus beneficia ad Papam deuoluta conferre non poteſt,niſi ei hoc expreſſe concedatur, conſil49.nu.19
Legatus,an adimere poſſit à bulla,quod eſt in ſignatura, conſil.52. numero 5
Legatus de cuius legatione non conſtat, beneficia conferre non poteſt, conſil.65.nu.3
Legatus vbi eſt,an Papa requirendus,conſi.194.nu.14
Legatum ſi ſit alicui factum,cum erit doctor, vel ſacerdos,ſi ex diſpenſatione fiet doctor,vel ſacerdos, legatum non conſequetur, conſi.123.nu.5
Legatum conditionale,uel in diem incertam non tranſmittitur, conſ. 139.num.5
Legatum vniuerſale tranſit in legatarium cum ſuo onere,conſi.174 num.15.& infra declaratur.
Legatum rei litigioſę valet, conſi.174.nu.17
Legatum relictum à ſubſtituto non valet,conſ.178.nu.11
Legem ſibi imponere nemo poteſt à qua non liceat recedere,conſil.8. numero 1
Legis diſpoſitio deducta in conuentionem à principe, conuentionem fortem reddit,conſi.146.nu.10
Legis auxilio non iuuatur,qui committit in legem, conſil.184.nu.8
Lex non tollitur,non eueniente caſu illius per mille annos, ſi poſtea eueniat, conſ.89.nu.5
Lex ciuilis iuſta habet etiam locum in foro conſcientiæ, conſil.95. numero 11
Lex canonica non punit conſulentem,niſi ille,qui conſulitur non eſſet aliàs facturus,idem eſt in lege ciuili,ibid.nu.12
Lex iuſta in foro conſcientiæ eſt ſeruanda,conſ.111.nu.5
Lex ſi patre cogente.ff. de ritu nuptiarum,declaratur, conſil.115. numero 16
Lex.1.C.de anno.& tribut.lib.10.declaratur,conſi.125.nu.19
Lex.2.ff.vti poſſid. declaratur, conſi.134.nu.5
Lex non recepta non ligat,ſed bene decretum,conſi.143.nu.5
Lex cum alicui actui reſiſtit,quę geſta ſunt,vel tolerata nullo modo valent,conſi.143 nu.10
Lex,& ſi ſine.§.cęterum de minoribus.declaratur,conſi.144.nu.8
Lex Regis ſemper loquitur,conſil.145.nu.5
Lex,ſi vnquam.de reuocandis do.habet locum,etiam ſi donetur modica res.conſi.166.nu.7. quod ibid.limitat.
Lex,vel ſtatutum,quando defert aliquod ius exiſtentibus in diuerſis gradibus, intelligitur deferre ſecundum ordinem graduum ab inteſt. conſil.175.nu.15
Lex voluntatem defuncti vbi ſuppleat,conſil.187.nu.24
Lex,quę dat ius eccleſię,an auferat iuriſdictionem, & authoritatem iudicibus Regijs,& ſecularibus, conſil.183.nu.3
Lex quoties de rei vendic.non habet locum in beneficijs, conſil. 185. numero 14
Lex non publicata,& non recepta non ligat,conſi.198.nu. 5
Lex reſpicit futura non pręterita,conſi.39.nu.4
Lex quotiens.C.de rei vendicat. non habet locum in beneficialibus, conſi.49.num.9
Lex vbi non diſtinguit,nec nos diſtinguere debemus, conſil 61.nu.8
Lex ſtatuens aliquid non pertinens ad modum, vel formam, ſed ad actus expeditionem,talis expreſſio non inducit formam, conſil. 85.num.9
Legitima liberorum quanta ſit,conſil.176.nu.42
Legitima ex fructibus ſuppleri poteſt,conſi.177.nu.5
Legitima ſtatim poſt æs alienum deducitur,conſil.177.nu.8
Legitimati in nullo diſtant à legitimis, conſi.123.nu.6
Legitimati vtuntur priuilegijs nobilium,ibid. nu.7
Legitimatus ſuccedit in omnibus iuribus legitimorum, conſil. 123. numero 9
Legitimatio naturalium eſt fauorabilis,ſpuriorum vero deteſtabilis, conſil. 122. nu.5
Legitimatio ſpurij duplici ſpurietate, non valet non expreſſis ſpurietatis qualitatibus, conſi.122.nu.12
Legitimatio extinguit conſenſum hęredum,conſi.122.nu.14
Legitimatio cum clauſula, non obſtante.§.fi. quibus modis natur. effici. legi.
Legitimatio eius,qui extra matrimonium,ex vtroque parente nobili eſt natus, an proficiat ad ſumendum gradum intra triennium, prout alij nobiles, conſil.123.nu.1
Legitimatio eſt quędam diſpenſatio quæ eſt ſtricti iuris,& ſtrictè debet intelligi,conſi.123.nu. 4.quod declarat nu.8
Legitimationis cauſa ceſſante,ceſſat legitimatio,conſi.122.nu.9
Legitimandi tres modi,conſi.122.nu.2
Legitimatus,licet quis cenſeatur per ingreſſum religionis, & tollatur macula,quoad ordines ſuſcipiendos,non tamen ſine diſpenſatione obtinet beneficium,conſi.2.nu.5
Legitimatus delet impetrare ſignaturam,vt diſpenſetur, ne teneatur facere mentionem ſuæ maculæ,conſi.18.nu.4
Liberalitatem quis facere debet de eo,quod ſupereſt, quod ſi nihil habet non tenetur,conſil.124.nu.12
Liberatio pręſupponit obligationem,conſi.117.nu,5
Liberi an alienata per patrem reuocare poſſint,conſi.125.nu.26
Liberos ſuos procreatos,ideſt procreandos exponere non eſt inconueniens, conſi.176.nu. 13
Libertas eſt magis fauorabilis,quàm collatio, conſil.48.nu.4
Libri,vel calices vendi non debent ad ſolutionem decimæ papalis, conſi.124.nu.1
Libris Abbatis,vel epiſcopi eſt ſtandum, conſil.136.nu.6
Libros hæreticorum quibus liceat,uel non liceat habere ex concilio Calcedonenſi,conſil.198.nu.1
Licitum cui eſt, quod eſt plus, & quod eſt minus licebit, conſi.23. numero 3.
Literæ temporis ſtudij Pariſij . ſine ſigillo vniuerſitatis valent, conſil.35

Source : BIU Cujas

conſil.35.numer.5.
Literæ tonſuræ ſine anno ſunt nullæ, ibid.nu.8.
Literæ ſunt inciuiles, & irrationales, quæ tollunt ius tertij, conſ.39.
Literæ ſecundæ non impediuntur per negligentiam primi negligentis vti ſuis literis, conſil.40.nu.14.
Literæ, perinde valere, non valent, quando mandatum non eſt impetratum iuxta formam, conſi.42.nu.17.
Literæ executoriales, quare ſint inuentæ, conſil.44.nu.6.
Literæ executoriales executori, non collatori diriguntur, ibid.num.5.
Literæ executoriles non afficiunt, niſi quando executor inſinuat poteſtatem, & interdicit collationem ordinario, conſ.44.nu.8.
Literæ reſciſſoriæ impetratæ à curato ſuper tranſactione à ſe facta an nullanda, conſil.133.nu.11.
Literæ reſciſſionis impetratæ à monacho an valeart, conſ.168.nu.3.
Literarum præſentatio illis fit, cui diriguntur, conſi.44.nu.4.
Literis executorialibus non præſentatis, an beneficium ſit affectum, conſil.44.num.7.
Litis euentus dubius eſt, conſi.19.nu.4.
Litigium inter emphyteotam, & dominum factum, an impedimentum præſtiterit, quin res in commiſſum inciderit, conſil.96.n.11.
Locatio ad modicum tempus non dicitur alienatio, conſil.95.nu.16.
Lucrum ex re proueniens eſt eiuſdem naturæ cum re, conſil.177. numero 4.

M

Magiſtri computorum ſine ſpeciali iuſſu principis non poſſunt alienare bona Regis, conſ.147.nu.5.
Maior pars dicitur ratione minoris, licet non ſit maior pars totius, conſ.89.nu.1.
Maior pars dicitur etiam in pluribus, quando vna pars aliam excedit authoritate, conſil.89.nu.4.
Maiori quis parere debet, etiam ſi minor aliud præcipiat, conſ.194. numero 17.
Malitia in matrimonijs ſupplet ætatem, conſi.114.nu.20.
Malitijs hominum obuiandum eſt, conſ.31.nu.4.
Malitijs obuiandum eſt, etiam per fraudes, conſ.95.num.9.
Mandatarius non acceptans primum beneficium, ſed ad ſecundum aſpirans neutrum habet, conſ.16.num.8.
Mandatarius negligens primum beneficium vacans requirere, vel requiſitum, ſuper eo componens aliud ratione mandati non poterit habere, conſi.19.nu.3.
Mandatarius licet ex vi mandati non poſſit obtinere, niſi vnum beneficium ab vno collatore, ſecus tamen eſt ſi plures ſint collatores, conſi.27.nu.8.
Mandatarius negligens ob ſuam negligentiam non efficitur inhabilis, ſed iure ordinario epiſcopus ei conferre poterit conſil.40.n.9.
Mandatarius dicitur negligens, ſi non petijt infra ſex menſes, conſ. 41.numer.5.
Mandatum de prouidendo in eccleſia cathedrali ſe extendit ad præbendas dictæ eccleſiæ, conſ.9.nu.4.
Mandatum ſecundum ab eodem impetratum an valeat non facta mentione primi, conſ.34.num.15.
Mandatum dici ſecundum non poteſt, cum primum effectum non habuerit, ibid.nu.16.
Mandatum tertium, & quartum impetrari poteſt, cum ex ſola impetratione alius non grauetur, conſ.40.nume.5.
Mandatum ſecundum dici non debet, ſed primum, ſi aliud primum fuiſſet nullum, ibid.nu.8.
Mandatum aliud an dirigere liceat loco mandatarij negligentis, & recuſantis acceptare, conſil.40.num.14.
Mandatum male præſentatum, an poſſit iterum præſentari, ibidem numero 22.
Mandatum directum capitulo, & canonicis, non comprehendit dignitates, conſ.42.nu.5.in fine.
Mandatum directum capitulo, ſinguliſque canonicis, quando comprehendat ſingulos canonicos, conſil.42.nu.4.
Mandatum capitulo directum non officit ſingulis, conſi.42.nu.10.
Mandatum valet, licet non ſit facta mentio de canonicatu, & præbenda, ibid.num.13.
Mandatum an valeat, in quo non eſt expreſſum officium, ibid.nu.21.
Mandatum, & litera executorialis an debeant præſentari, conſi.44. numero 1.
Mandatum ſpeciale requiritur ad declarationem voluntatis, conſil. 45.numero 5.
Mandatum cui prius dirigitur, ex ordine primus grauatus intelligitur, ibidem, num.6.
mandatum derogat conſtitutionibus, ſtatutis, moribuſque eccleſiæ, fol.83.nume.2.
mandatum non ſeruata forma, & in clauſulis ſubſtantialibus deficiens non ſubſiſtit, fol.83.nu.3.
mandatum à Papa Clemente impetratum ad primum beneficium vacaturum, & recte inſinuatum, conſil.55.nu.1.
mandatum ſimile mandato in concordatis poſito, ibid.nu.5.
mandatum conueniens regularibus, ibid.nu.6.
mandatum non vitiatur per modicum defectum, ibid.nu.9.
mandatum an expiret morte mandantis, ibid.num.10.
mandatum an ſit factum iuxta formam in concordatis conſcriptam, conſ.56.num.1.
mandatum recte, & ſecundum concordatorum formam expeditum, ibid.nu.12.
mandatum improbatur, ibid.nu.16.
mandatum an poſſit dirigi ei qui quidem decem habet beneficia, ſed quæ partim ſunt ſecularia partim regularia, conſi.77.num.3.
Mandatum ad vltra dicta in conſtitutione non extenditur, conſi.80. nume.3.
mandatum generale cum libera, quando tantum valeat, quantum ſpeciale, conſil.80.nu.8.
mandatum in effectu ſeruare dicitur, qui quod mandato vicinum eſt facit, conſ.85.nu.4.
mandatum procuratori factum, vt is in fauorem Titij reſignet, non aliter, nec alio modo, &c. quomodo intelligatur, conſ.85.nu.8.
Mandati fines ſunt diligenter ſeruandi, & quod fit contra nullum eſt conſ.45.nu.7.& conſ.124.nu.10.
mandati fines non excedit, qui id facit, quod non multum à mandato differt, conſ.85.num.4.
mandato is non grauatur cui directum non fuit, conſ.13.num.6.
mandatori vbi expedit id quod factum eſt, mandati erit actio, conſ. 85.nume.6.
malefidei poſſeſſor is eſſe intelligitur, qui aliquid contra legum præcepta mercatur, conſi.144.nu.3.
manus leuatio non tribuit ius in beneficio, conſ.187.num.25.
maritus douerij nomine omnia fere bona ſua donat, retento ſibi vſufructu, & vxor eadem bona promittit reſtituere poſt mortem ſuam hæredibus mariti, conſ.161.nu.1.
mater pro filio procuratorem conſtituere non poteſt, conſ.80.num.4.
mater conuolans ad ſecunda vota non petito tutore impuberi filio, an ipſius impuberis decedentis ſucceſſione priuetur, cõſ.179.n.12.
matre ab hæreditate excluſa, & filia erit excluſa, conſ.173.nu.14.
matris odium, & malitia contra filium, conſ.68.nu.25.
materia falſum fabricandi & delinquendi non eſt danda, conſi.3.numero 4.
matrimonia libera eſſe debent, conſ.137.nu.1.
matrimonij requiſita ponuntur, conſ.115.nu 9.
matrimoniorũ interpellatores extra ordinem puniri debent, cõſ.114. numero 21.
matrimonio quando fauendum ſit, conſ.115.nu.29.
matrimonium per quæ verba cenſeatur eſſe contractum, conſ.117.n.1.
matrimonium prohibitum cum filia vxoris noſtræ, ideſt priuigna, cõſ. 117.num.1.
matrimonium in ſecundo genere affinitatis hodie non eſt prohibitum, conſ.120.nu.3.
matrimonium ſecundum tam eſt legitimum, quàm primum, cõſ.159. numero 3.
matrimonium ſpirituale, quod inter electum, & eccleſiam contrahitur, ſine papæ licentia diſſolui non poteſt, conſ.13.num.10.
matrimonium per inceſtum contractum, ſi per diſpenſationem confirmetur, an validentur donationes, & alia pacta matrimonialia, conſ 17.nu.12.
matrimonium metu factum, vt non valet, ita nec profeſſio, quæ matrimonio æquiparatur, conſ.69.nu.9.
matrimonium ſecundum Papæ diſpoſitionem recte contrahit, qui caſtitatem ſimpliciter vouit, cum de eius incontinentia timetur, conſ.76.nu.3.
matrimonium vbi non eſt, ibi non eſt ſacramentum, conſ.88.nu.3.
matrimonium per verba de præſenti contractum, utrum impugnetur

Source : BIU Cujas

ob requiſitum conſenſum aliquorum,conſ.114.per totum.
Matrimonium contractum ſub conditione,ſi Regi placuerit,conſ.114. numero 9.
Matrimonium infirmantia,ibid.nu.11.
Matrimonium contrahere non tenetur,qui non conſentit,licet cognouerit mulierem,ibid.nu.11.
Matrimonium quando clam fieri dicatur,ibid.nu.14.
Matrimonium per uerba de præſenti trahitur aliquando,vt cenſeantur ſponſalia per verba de futuro,ibid.nu.15.
Matrimonium aliquando ſeparatur vt euitetur ſcandalum, conſil. 114.num.17.
Matrimonium,an ex conuentionibus,& alijs ibidem poſitis, contractum probetur,conſ.115.nu.1.
Matrimonium per inſtrumentum conuentionum matrimonialium, an probetur,conſi.115.nu.2.
Matrimonium improbantia,conſil.115.nu.9.
Matrimonium dolo contractum, licet ſecundum aliquos non vitietur,ſecus eſt,ſi metu contractum ſit, conſil.115.nu. 17.
Matrimonium per inſtrumentum ſuper dote contractum contrahi non cenſetur,niſi de facto contrahatur,ibid.num.18.
Matrimonium an per munerum receptionem, & oſcula probetur, conſ.115.num.6.
Mendatium in impetratione,quod beneficium non excedit ſummam 24. ducatorum non vitiat prouiſionem,conſ.74.num.14.
Mēdicantes,vel religioſi quando teneantur ad ſynodum venire,conſ. 194.num.11.
Menſes regij præſtituti à quo tempore computentur,conſ.13.nu. 15.
Menſes ſex in nominatione regia computantur à die vacationis,ibid. numero 16.
Menſis datur ad reſignationem primi beneficij vacantis per adeptionem pacificam ſecundi,conſil.10.nu.5.
Mentio de eo quod principem induceret ad facilius concedendum facienda non eſt,ſed de eo quod difficilius, conſil.75.nu.3.
Mentio quando ſit de proximioribus, intelligitur de linea recta, & non obliqua,conſi.153.nu.2.
Merita in inſtrumento inſerta per donatarium probari debent in donationibus de iure prohibitis,conſ.98.nu. 5.
Metus illatus,an iuſtus,vel leuis uideatur,conſil. 68.nu.21.
Metus leuior quando ſufficiat,ibid.nu.21.
Metus an aliquando ceſſauerit,& quando,ibid.nu.23.
Metus illatus ſi ſemel probetur, ſemper durare præſumitur, ibidem numero 24.
Metus in uita fratrum non ceſſans,ibid.nu.26.
Metus an hodie ceſſet,ibid. num. 28.
Metus reuerentialis eſt in fratre maiore, ſicut in patre, maxime poſt minas,ibid.nu.28.
Metus an iuſtus dicatur,conſil.69.nu.18.
Metus fortior eſt,quàm dolus,quia metus continet, & dolum, conſ. 115.num.17.
Metus ſuperioris ſemper præſumitur duraſſe,conſ.146.nu.24.
Miles inſtituens in vna parte hæredem, in altera non, an inteſtatus decedere dicatur,conſ.182.nu.45.
Miles in dubio teſtari voluiſſe videtur ſecundum ius commune, ibid. numero 55.
Militum teſtamenta à Iulio cæſare, & Iureconſultis rata,conſ.182. numero 22.
Minor ex reſignatione dolo facta reſtituitur,conſ.83.nu.2.
Minor quando in beneficialibus maior reputetur,conſi.83.num.4.
Minor contractum caſſans an præcium reſtituere teneatur, conſil. 144.nume.9.
Minor ſecundum communem opinionem reſcindens contractum pręcium non reſtituit,niſi in caſibus ibidem poſitis,conſ.144.nu.10.
Minor ante quatuordecim annos completos teſtari non poteſt, conſil. 174.num.18.
Minor cauſa mortis donare non poteſt,conſ.174.nu.19.
Minor inter viuos donare,& contrahere prohibetur, alioqui reſtituitur,conſil.174.nu.20.
Minor in beneficialibus cenſetur maior,conſ.190.nu.6.
Miſſa concubinarij an audiri debeat,& an peccent audientes illam, conſil.184.nu.2.
Mixtum regulari debet ſicut . . . onſ.132.nu.5.
Modus & forma diſponentis declarat eius mentem,conſ.182.n.53.
Moleſtari alios pro alienis debitis graue eſt, & æquitati naturali contrarium,conſi.125.nu.1.
moleſtari quis ſuper eadem re,in duabus curijs non debet,conſ.142. num. 11.
moleſtari quando quis dicatur in iudicio,vel extra iudiciū,conſ.190. num. 10.
monachus licet fiat epiſcopus,nō ideo eſt ſolutus legibus monachatus, aut regulæ,conſ.14.nu.1.& infra.
monachus dicitur mortuus mundo,& viuere Deo,ibid.nu.3.
monachus acquirit monaſterio cuius eſt monachus,ibid.nu.5.
monachus epiſcopus non portat Rochetum,ibid.nu.6.
monachus factus epiſcopus admittitur ad ſucceſſionem,ibid.nu. 9.
monachus epiſcopus quod quęrit ad quęrit epiſcopatui nō monaſterio ibid.nu.10.
monachus factus epiſcopus ſolutus intelligitur ab obediētia,ib.n.11.
monachus factus Abbas alterius monaſterij liberatur à iugo primi, ibid.uum.12.
monachus peculium habere poteſt,ibid.nu.13.
monachus diſpenſatus ad nuptias,ibid.nu.14.
monachus factus epiſcopus in quibus ſit liberatus à regula monaſterij, & in quibus non,ibid.nu.15.
monachus non debet eſſe deterioris conditionis, quàm alius non monachus,ibid.nu. 21.
Monachus non poteſt eſſe iudex delegatus, niſi hoc ei per clauſulam ex certa ſcientia concedatur,ibid.nu.24.
monachus prohibetur eligi in Abbatem alterius ordinis,ibid.nu. 25.
monachus eccleſiam parrochialem obtinere non poteſt ſine diſpenſatione,conſ.20.nu.5.
monachus an poſſit eſſe notarius,conſ.60.nu.32.
monachus profeſſus in vno monaſterio,ſi ad aliud tranſeat, debet ibi nouam profeſſionem facere,conſi.107.nu.4.
monachus cui canonicè eſt prouiſum,ab Abbate ſine cauſa remoueri non poteſt, conſil.108.nu.5.
monachus,cui ad vitam à Papa beneficium manuale collatum eſt, ab Abbate remoueri non poteſt,ibid.nu.6.
monachus de benignitate donare poteſt.conſil.168.nu.4.
monachus habens adminiſtrationem poteſt diſponere de bonis ad pios vſus,conſ.168.num.7.
monachi pendente lite inter duos de abbatia arrentauerunt partem abbatiæ,quod factum à monachis quæritur,an poſſit per abbatem reuocari,conſil.95.nu.14.
monachi de iure ſuis parentibus ſuccedunt,& monaſterium habebit illa bona,conſ.141.n.1
monachi voluntas ſuppletur ex voluntate ſuperioris conſentientis, conſ.178.nu.6.
monachatio conſtituit domicilium,conſ.1.nu.6.
monachatus qualitas ſemper eſt exprimenda,conſ.14.nu.23.
monaſteria eligentes,vt à monaſterijs egredi non debent,ita qui inuiti intromiſſi ſunt in eis niſi volent retineri debent conſil. 68.nu. 8.& conſ.69.nu.6.
monaſteria monialium,quorum fructus ſunt exiles, non tenentur ad decimas, conſ.124.nu.6.
monaſterio filia dicata à parentibus an poſſit reſilire,conſ.116.nu.1.
monaſticam vitam an approbare videatur,qui in monaſterio cantat, & ridet,& alia quæ ſunt monaſterij facit,conſ.68.nu.29.
monialis non nobi is prouiſa de Abbatia,conſ.67.nu.2.
monialis extra monaſterium remanens,non excuſatur,cōſ.116.n.7.
morboſus à iure ciuili non dititur,qui oculos eminentes habet,& parum videt,conſ.26.num.10.
mors omnia ſoluit,conſ.73.nu.3.
motus proprius quando præſumatur, conſil.34.nu.17.
multa,licet fieri prohibeantur,tamen facta valent,conſ. 104.nu.6. & conſ.141.uu.5.
mulier quidquid quęrit,quando ex bonis viri quęſiuiſſe preſumatur, conſ.164.nu.10.
mulieri poſt matrimonium conſūmatum adulterium committenti, ſi maritus poſtea eam cognoſcat,adulterij accuſatio non remittitur, quod ſecus eſt in ſponſa,conſ.117.nu.8.
multiloquium ſemper diſplicuit,ſemiloquiū vero placuit,conſ.98.n.1.
mūdus totus ex regali,& ſacerdotali poteſtate regitur,conſ.104.n.2.
mutatio Regnorum quando fieri dicatur,conſ.193.nu.15.
mutanda non ſunt quæ certam habuerunt interpretationem, conſi.15.

Source : BIU Cujas

conſ.15.nume.33.
Mutuum & emptio quando concurrunt quid iuris,conſ.100. nu. 6.
Mutuum contractum ſub ſemiſſibus vſuris,& pignoribus datis,conſ. 151.numero 1.
Mutuum contractum ſub pignore annulorum, conſ.154.per totum.

N

NArratiua verba in ſententia appoſita non præiudicat veritati, conſ.13.nu.19.
Natura ante leges latas,oẽs liberos,& legitimos fecit,cõſ.122.n.1.
Neceſſitas licitum facit,quod eſt illicitum,conſi.198.nu.3.
Negatiua totum negat,conſ.1.nu.5.
Negans quis epiſcopum ſuum eſſe dominum,ac illi reuerentiam non præbens,qua pœna puniendus , conſ.194.nu.19.
Negligentia alicuius ad alienam iniuriam referri non debet, conſ. 19.num.2.
Negligentia redundare debet in præiudicium negligentis,& non alterius,conſi.36.nu.6.
Negligentia antiquioris nominati quomodo dijudicetur,ibid.
Negligentia triennali ad capiendam poſſeſſionem beneficij prouiſus perdit ius ſuum, conſil. 186.nu.7.
Nemo poteſt ab alieno Epiſcopo tonſuram , vel alios ordines ſumere ſine conſenſu ſui Epiſcopi,conſ.1.nu.1.
Nemo poteſt ſibi legem imponere à qua nõ liceat recedere,conſ.8.n.1.
Nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe habeat, conſ. 186.num.11.
Nobilitas non eſt neceſſario exprimenda ad diſpenſationem obtinendam,conſ.17.nu.6.
Nobilitatis atteſtatio vbi fieri debeat, conſ.35.nu.6.
Nobilitatis atteſtatio fieri debet coram iudice ordinario,ibid. nu.7.
Nobilitatis atteſtatio facta per quinque teſtes valet, licet teſtes omnes non deponant de vtriuſque parentis nobilitate, conſil.41.n.14.
Nocentem dimittere impunitum ſatius eſt , quàm innocentem condemnare,conſil. 97.nu.10,&,conſ.158.nu.3.
Nominati ſub nomine collectiuo,inter quos cadit ordo charitatis, & ſunt in diuerſis gradibus ordine ſucceſſiuo veniunt,conſ.177.n.9.
Nominatis pluribus à Rege,is prefertur,qui uerum vacandi modum narrauerit,conſil.38.nu.11.
Nominatio Regis pro epiſcopatu Appamiarum papæ præſentata , & poſt executioni mandata,conſil.13.num.2.
Nominatio fieri debet intra ſex,vel nouem menſes,aliter nominandi & diſponendi ius deuoluitur ad papam,ibid.nu.14.
Nominatio Regis debet eſſe de religioſo eiuſdẽ ordinis,conſ.14.n.26.
Nominatio Regis ad prioratum vacantem per reſignationem non extenditur,ſi alio modo uacet,conſil.38.nu.4.
Nominatio Regis debet expediri infra ſex menſes,conſ.75.nu. 1.
Nominatio Regis de extero facta ad beneficium , cenſetur itidem quoad hoc legitimatus,conſi.165.nu.7.
Nominatione regia an ſit opus in hoc epiſcopatu,conſ.13. nu. 13.
Nominationes vniuerſitatum ortæ ſunt ex conſilio generali , conſil. 15.numer.2.
Nominationes inductæ ad augumentum,detrimento eſſe non debent, conſ.20.num.10.
Nominationes non comprehendunt beneficia collatorum,quibus non dirriguntur,conſ.24.nu.4.
Nominationes impetratæ ab vniuerſitate in qua quis ſtuduit,valẽt, conſil.41.nu.14.
Nominationes ante profeſſionem impetrari poſſunt,conſ.70.nu. 11.
Nominato,quando duo competunt iura, vno ſublato aliud remanet, conſil.29.nu.2.
Nominatorum vter ius habeat in prioratu,an primus, vel ſecundus, conſi.38.num.11.
Nominatus per Regem in uim indulti tenetur acceptare beneficium valoris ducentarum librarum,conſi.16.nu.1.
Nominatus ,vel graduatus acceptans beneficium vacans in menſibus ſibi deputatis,ſi ſuper illo lite pendente componat , an excludatur à ſuis nominationibus,& gradu,conſ.19.nu.1.
Nominatus ſemel beneficium acceptans,aliud acceptare non poteſt, conſ.21.num.10.
Nominatus tenetur exprimere beneficium in ſua nominatione,etiam quod nondum anno poſſedit,conſil.22.nu.24.
Nominatus primus,quando eſt inhabilis,fit locus ſecundo nominato, conſ. 24.num.2.
Nominatus habens unam præbendam, an ſit incapax ad ſecundam,ibid.nu.6.
Nominatus Lonanijan poſſit acceptare duo beneficia,conſ.27.nu. 2.
Nominatus gradatim accipit collationem ab inferioribus a Papa , conſil. 28.nu.2.
Nominatus,quando pluries poſſit adire primum collatorem , ibidem numer.11.
Nominatus ſecundam præbendam requirere,& acceptare poteſt, ſi primam non eſt conſequutus,ibid.nu.12.
Nominatus graduatus beneficium acceptare,& ſibi conferri petere poteſt,tam in menſibus graduatorum,quàm nominatorum,conſil. 29.nume.1.
Nominatus an teneatur in inſinuatione exprimere , quòd tamquam graduatus,& nominatus inſinuat,ibid.nu.3.
Nominatus primum beneficium acceptare non tenetur, quod ſecus eſt in mandatario,conſil.34.nu.9.
Nominatus acceptando beneficium,acquirit ſibi ius ad rem,quod quidem renuntiare alteri poteſt,conſil.36.nu.3.
Nominatus primus,qui ſemel reſignauit,an poſſit pœnitere,ib.n.11.
Nominatus à Rege non acceptans beneficium intra ſex menſes priuatur fructu nominationis ſuæ,conſ.39.nu.8.
Nominatus in ſuis literis nominationis pactum faciens de aliquid lucrando,an incidat in ſimoniam actualem,ita vt ei conferri non poſſit,conſil.62.nu.1.
Noſtrum ſine facto noſtro à nobis auferri non poteſt,conſ.60.nume. 11.in fine,& conſ.83.nu.7.
Notarij in iure varia acceptio,conſil. 162.nu.1.
Notarius extraneus inualide rogatur ad conficiendum inſtrumentum electionis,conſi.50.nu.6.
Notarius alteri ſtipulari poteſt,conſ. 162.nu.2.
Notoria,& manifeſta probatione non indigent,conſ.104.nu. 13.
Nouerca ſicut ſe habet ad priuignos,ſic præcipitatio ad iuſtitiam , conſil. 52.nu.6.
Nouitia actum profeſſarum faciens monaſterio ſine alia profeſſione obligatur,conſ.115.nu.4.
Nullitas ſententiæ quando allegari poſſit,conſi.62.nu.3.
Nullitas ſententiæ per viam appellationis expediri non poteſt, ibid. numero 4.
Nuptiæ an per Papæ reſcriptum prohibitæ intelligantur , conſ. 68. numero 30.
Nuptiæ inuitæ malos ſolent habere prouentus,conſ.115.nu.14.
Nuptijs nullum debet impedimentum inferri,conſ.137.nu.2.

O

OBlatio ſaltem requiritur ad euitandam pœnam caducitatis, conſ. 109.numero 4.
Obligatio ſine conſenſu non contrahitur,conſ.68.nu.5.
Obligatio æqualiter ex omni uoto apud Deum oritur, conſil. 76. numero 3.
Obſignationes factæ,impedimentum ad prætenſum commiſſum non afferunt,conſ.96.nu.13.
Occaſionem damni dans, an damnum dediſſe videatur , conſil. 152. numer.5.
Oculorum aciem qui prorſus amiſit, excuſatur à muneribus , nec eſt inhabilis,conſ.26. nu.6.
Odio alterius quis grauari non debet,conſ.60.nu.11.
Odio habere carnem ſuam nemo præſumitur,conſ.78.nu.6.
Odioſa ſunt reſtringenda,conſ.124.nu.8.
Officium Romanum non licet præsbitero,vel beneficiato dicere ſine diſpenſatione,conſ.12.nu.1.
Officium debet dici ad vſum præſtitum à ſuo epiſcopo,ibid.nu.2.
Officium antequam mandatario debeatur,requiritur, quod ſit eccleſiaſticum,conſ.42.nu.22.
Officium eccleſiaſticum ſoli clerico confertur,conſ.42.nu.23.
Officium non dicitur eccleſiaſticum,niſi aliquid ſpiritualitatis annexum habeat,ibid.nu.24.
Officium eccleſiaſticum pure conferri debet,ibid.nu.25.
Officium non eſſe eccleſiaſticum,ex regiſtro probatur,ibid.nu.27.
Officium de chandelle non eſſe affectum mandatario probatur, conſi. 42.num.29.
Officium prioris,& procuratoris,an ſit vnum,conſ.143.nu.2.
Officium prioris in quo conſiſtet,& in quo procuratoris,ibid.nu.3.
Officium alicui damnoſum eſſe non debet,conſi. 149.numero 11.& conſ.150.

Source : BIU Cujas

conſ. 150.numer.1.
Onera hæreditatis tranſeunt ad hæredes pro rata patrimonij, conſil. 197.num.1.
Onus impoſitum alendi liberos illis mortuis extinguitur, conſi.103. numero 2.
Opinio quæ naturali æquitate fundatur eſt tenenda, conſil. 125. numero 16.
Opinio fauens religioni, & eccleſiaſticis perſonis, eſt in dubijs ſequenda, conſ.130.nu.7.
Opinio communis eſt tenenda, conſ.177.nu.14.
Opinio authoris in illo cap. conſulentis. reprobatur, conſil. 198.numero 4.
Opinioni ſingulari doctorum pro matrimonio facienti ſtandum eſt, conſil.115.num.7.
Optio, mandatum ſpeciale requirit, ſicut alienatio, conſi.45.nu.3.
Oratio affirmatiua quælibet includit in ſe negatiuam, conſ.137.n.7.
Orationum efficacia quanta ſit, conſ.193.nu. 10.
Ordo quis ſeruatur in ſucceſſionibus ab inteſtato ſeruari debet in ſucceſſionibus ex teſtamento, conſil. 175.nu.12.
Ordo ſucceſſionis, in perſonis eiuſdem gradus non datur, ibidem, numero 14.
Ordo ſcripturæ, quando in relictis attendatur, conſ.176.nu.8.
Ordinatus à ſuffraganeo debet probare de conſenſu epiſcopi, in cuius diœceſi fuit ordinatus, conſil.1.nu.4.
Ordinarius non dicitur grauari, quando Papa confert in ſuo menſe, conſ.27.num.6.
Ordinarius, mandatario negligente, in vim mandati beneficium conferre non poteſt, conſil.40.num.9.
Ordinarius quando grauari dicatur, ibid.nu.10.
Ordinarius conferens nominato etiam inhabili, non poteſt variare cõferendo habili propter deuolutionem poteſtatis ad ſuperiorem, conſil.41.nu.12.
Ordinarius conferre poteſt beneficium uacantem non collatum à Papa intra menſem ſi erit liberum, aliàs ſecus, conſi.49.nu.4.
Ordinarius conferre duo beneficia curata non poteſt, niſi facta fide de diſpenſatione, conſil.55.nu.3.
Ordinarius commendando non eſt uerisimile, quod collatione ſua ſe priuare uelit, conſil.71.nu 4.
Ordinarius an beneficium quod contulit per reſignationem, poſſit per obitum poſtea confeere, ſi vacet ante dies viginti, conſi. 72. nu.1.
Ordinarius quoties uacat beneficium, illud conferre poteſt, conſil. 72.num.2.

P

PActum & tranſactio eandem vim habent cum ſcriptura, quam ſine ſcriptura, conſ.27.nu.12.
Pactum de non petendo prodeſt etiam hæredi, conſ.139.nu.7.
Pactum de ſuccedendo appoſitum in contractu matrimonij, conſil. 170.num.1.
Pactio omnis à beneficijs abeſſe debet, conſ.87.num.6.
Pactio coniugalis, non defloratio matrimonium facit, conſil. 114. numero 3.
Pactum reſolutiuum transfert dominium ipſo iure, non autem poſſeſſionem, niſi apprehendatur, conſ.179.nu.9.
Papa non poteſt conferre pendente trimeſtri ad eligendum, conſi.48. numero 6.
Papa cenſetur circunuentus, cum contra ſuam conuentionem aliquid facit, ibid.nu.3.
Papa ſolus beneficia in curia vacantia reſignare poteſt, conſil. 49. numero 1.
Papa conferendo non videtur tollere collationem alteri factã, ib.n.8.
Papa ius tertij tollere non intendit, ibid.nu.8.
Papa, & eius legatus concurrunt cum quolibet ordinario in collatione beneficiorum, conſ.60.nu.21.
Papa plenariam in beneficijs poteſtatem habet, conſi.66.nu. 2.
Papa ex ſolo verbo aliquem facit prelatum, conſ.70.nu.6.
Papa probationem infirmam validam facere poteſt, ibid.nu.7.
Papa ſolus perpetuo commendare poteſt, inferior autem ad tempus, conſi.71.nu.1.
Papa de iure derogare poteſt iuri patronatus laicorum, conſ.79.n.3.
Papa in collatione concurrit non quolibet ordinario, conſ.79.nu.5.
Papa ſolus poſt collationem abſenti factam alteri conferre poteſt, conſil. 80.nu.5.
Papa de collatione inualida mentionem facta non tenetur, conſ. 80. numero 5.
papa inuito patrono conferre poteſt, conſil.80.nu.10.
papa beneficia vacantia conferre põt, conſil.93.nu.11.
papa, quod approbat, & nos approbare debemus, conſ.104.nu.4.
papa regularem ſtatum extinguit, & ſecularem inducit, ibid.nu.9.
papa per vnionem ius acquiſitum non tollit, conſil.104.nu.20.
papa committens reformationem ſuſpectis iudicibus, an recuſari poſſinc, conſil.108.nu.2.
papa confirmando, iuri epiſcopi derogare non intendit, conſi.110.n.5.
papa ius quæſitum tertio tollere non intendit, ibid.nu.7.
papa quando in exemptis authoritatem præſtare non debeat, conſil. 112.nu.5.
papa præſumitur nolle conferre, quando eſt circunuentus, conſ. 22. numero 5.
papa non præſumitue velle conferre, quando illud ei non exprimitur, quod exprimendum erat, ibid.nu.7.
papa confert beneficia in curia, quando ſine fraude vacant, ib.n. 13.
papa beneficium iam collatum conferre non intendit, conſ.23. nu. 5.
Papa iure præuentionis beneficia affecta graduatis, vel qualificatis conferens, horum mentionem facere debet, conſil. 23.nu.6.
papa non intendit eum grauare, cui non diriguntur mandata, aut nominationes, conſil.24.nu.3.
papa rite confert quando præuenit ordinarium, conſ.33.nu.3
papa conferens gratiam duobus, videlicet primo, & ſecundo, ſi primus fuerit in negligentia, collatio alteri facta valet, conſi.36.n.2.
papa in dubio non videtur velle præiudicare iuri tertij, conſ.36.n.21.
papæ contra regulam ſcienter diſponens, ei derogare videtur, conſi. 37.nume.3.
papa iure præuentionis conferre poteſt ante acceptionem nominati à Rege, conſ.39.nu.1.
papa ſcribens velle valere locationem, non obſtante quacumq; collatione, intelligitur de inualida, ibid.nu.3
papa collationem validam tollere non ſolet, ibid nu.4.
papa ſecundum mandatum dirigere poteſt collatori habenti collationem decem tantum beneficiorum, conſ.40.nu.1.
papa cum uult grauare dignitatem, eam exprimit in mandato, conſi. 42.nume.9.
papa committens cauſam inter partes, alicui præiudicium facere non intendit, ſecus ſi faciat motu proprio, ibid.nu.17.
papa conferre poteſt beneficia ſub mandatis comprehenſa, conſil.46. numero 1
papa collationem concedens cum clauſula, ut nec ipſe conferre poſſit, ea non obſtante an conferre poterit, ibid. nu.2.
papa collationem inre præuentionis habet etiam ſi indulta conceſſiſſet per uiam contractus, conſ.46.nu. 3.
papa beneficium abſenti collatum ante acceptionem conferre poteſt conſ.48.nu.9.
papa non ſolet prouidere de beneficio, de quo iam iure prouidit, conſi. 4.num. 10.
papa ſi dixiſſet in conceſſione beneficij, non obſtante prima collatione intelligitur de inualida non de valida, conſil.4.nu.10.
papa poteſt derogare illis, quæ fuerunt etiam ſtatuta in concilio generali, conſ.5.nu.3.
papa quod ſemel approbauit amplius reprobare non intendit, conſ.6. numero 9.
papa ſibi reſeruat maiorem poteſtatem, quam dat, conſ.8.nu. 2.
papa poteſt collationem iam factam infringere, ibid.uu.4.
papa non poteſt ſibi tollere ius ſuperioritatis, ibid.nu.5.
papa an alias conceſſurus erat, an non duæ coniecturæ, cõſ.11.nu.3.
papa ſuper ſubſtantialibus regulæ diſpenſare non põt, conſ.14.n.17.
papa plenariam poteſtatem habet maxime in beneficialibus, ibidem numero 20.
papa conferens beneficium ex certa ſcientia uidetur diſpenſare, ibid. numero 22.
papa in dubio non videtur preiudicare iuri tertij, conſ.15.nu.13.
papa circumuentus præſumitur, quando agit contra ſuam pronuntiationem, ibid.nu.30.
papa excipiendo mandatarios, in indulto conceſſo ſenatoribus, uidetur ẽt alios excipere in quibus eſt eadem, vel maior ratio, ib.n.14.
papa conferre non intendit, vbi dolus interuenit, conſil. 185. numero 7.

Papa

Source : BIU Cujas

Papa ius tertij tollere non intendit,conſi.185.nu.8.
Papa præuenire poteſt quemlibet,conſ.187.nu.22.
Papa vniendo iuri epiſcopi præiudicare non voluiſſe cenſetur, conſil.195.num.13.
Papa plenitudinem poteſtatis habet, & nunquam poteſtatem concedere videtur,quin maiorem ſibi retineat, conſ.21.nu.1.
Papa eſt omnium ordinarius, & concurrit in poteſtate & iuriſdictione cum omni prælato,ibid.nu.2.
Papa conferre poteſt omiſſo medio,ibid.nu.4.
Papa ius præuentionis ſibi retinet,ibid.nu.5.
Papa non comprehenditur in generali prohibitione,ibid.nu.6.
Papa ſolus vltra ſex menſes poteſt dare in commendam,ibid.nu.6.
Papa duplici iure confert,ibid.nu.8.
Papæ,& imperatoris poteſtatem inficiari nullus poteſt,& inſtar ſacrilegij eſt de illorum poteſtate diſputare,conſ.4.nu.3.
Papæ voluntati ſtandum eſt maxime in beneficijs,in quibus plenariã habet poteſtatem,conſ.6 nu.2.
Papæ manus non ligantur, per quæcumque indulta uel priuilegia, conſi.39.nu.9.
Papæ decretum,ut quis indubitatus monachus, & verus habeatur, conſil.70.nu.2.
Papæ quando non credatur de his,quæ in ſua bulla dicit, conſil.70. numero 9.
Papæ bullæ creditur in diſpoſitiuis,ibid.nu.10.
Paria ſunt non appellare,& appellationem non proſequi, conſil. 53. numero 4.
Paria ſunt compelli, & timere, ne quis compellatur, conſil. 68. numero 27.
Paria ſunt nullum habere inſtrumentum, vel inutile habere, conſil. 151 numero 5.
Paria ſunt non eſſe & inhabilem eſſe, conſ.173.num.12.
Paria ſunt ab ipſo initio limitatè diſponere,vel diſpoſita limitare, conſ. 179.numer.2.
Paria ſunt poſſidere,vel ſtare quominus poſſideatur, conſ.22.nu.28.
Paria ſunt non facere,& minus legitime facere,conſ.22.nu.4.
Paria ſunt non eſſe,& non apparere,conſ.3.nu.2.
Parietem proprium ſupra communem facere quis non poteſt, conſ. 156.num.4.
Parrochiani intereſt non ſoluere decimas alteri, quàm ſuo curato, conſ.133.nu.16.
Partes licet conſentiant in perſonam teſtis,contra dicta tamen opponere poſſunt,conſ.145.num.8.
Partes ignorantes teſtis conditionem, eum non videntur habilitare, ibid.num.9.
Pater non tribuens alimenta filio,iure parentum priuatur, conſ.68. numero 25.
Pater voluntatem filiæ declarare non poſſit,cum ſolus Deus ſit ſcrutator cordium,conſ.115.nu.11.
Pater,ſi fuerit ab vxore rogatus,vt reſtituat filijs hæreditatem poſt mortem,poterit ante mortem reſtituere,ſi creditores illa bona accipere velint,conſ.175.nu.19.
Patrem occidens,tenetur nedum filijs,ſed etiam omnibus alijs proximis,quos ille ſuſtentabat,conſ.111.nu.7.
Patria poteſtas eſt indiuiſibilis,conſ.14.num.19.
Patronus ſi præſentet inhabilem, deuoluitur poteſtas conferendi ad ſuperioeem, conſil. 20.nu.9.
Patronus præſentans ad beneficium vacans per priuationem, ſi alio modo vacet,præſentare non videtur, conſil. 38.nu.4.
Patronus in beneficij creatione onus apponere poteſt, ut ille qui eſt de familia præſentet,conſ.78.nu.1.
Patronus eccleſiaſticus excommunicatus an præſentare poſſit, conſ. 194.num.20.
Patronorum diuerſæ præſentationes,& totidem inſtitutiones, deinde Papæ prouiſio,poſtremo etiam deuolutum,conſ.79.num.1.
Pauper non eſt,qui habet beneficium vſque ad ducentas libras,conſ. 31.nume.4.
Pauperes diuitibus in collatione beneficiorum præferendi ſunt, conſ. 15.num.3.
Peccata ex ſola voluntate commiſſa,per pęnitentiam ſolam remittuntur,conſ.63.nu.11.
Peccat ille qui beneficium rogat pro indigno,conſ.7.num.14.
Peccatum nõ committit,qui authoritate legis aliquid facit,conſ.100. nu.2.declaratur, nu.10.
Pecunia deſtinata ad fundationem, cenſetur eſſe immobilis, conſil. 171.num.7.
Pœna adiecta in matrimonio inter partes etiam cum iuramento non valet,conſil.137.nu.4.
Pœna duplici quis conteri non debet,conſi.142.nu.26.
Pœna compromiſſi quandn debeatur,conſ.155.num.3.
Pena non debetur,niſi per ſtipulationem hinc inde promiſſa fuerit, ibid.nume.4.
Pœna quando ex compromiſſo commutatur,conſ.155.nu.6.
Pęnæ reſtringende ſunt,& non ampliandæ.conſi.59.nu.8.
Pęnitentia in contractu, quando de iure canonico locum habeat,conſ. 93.nume.4.
Penitentia in delictis iam perpetratis non habet locum, conſil. 97. numero 5.
Pęnitentia in delictis quando admittitur, conſ.97.nu.20.
Pęnitere licet,quando res eſt integra,ſecus quando alteri eſt ius quæſitum,conſ.36.nu.16.
Pęnitentiarij aſſertioni an ſit ſtandum,conſi.17.nu.11.
Pęnitentiario conceditur dicenti ſe diſpenſare ex ſpeciali mandato, conſil.17.nu.9.
Pęnitentiarius an,& quando poſſit diſpenſare, conſi. 17.numero. 1.& infra.
Penitentiarius non habilitat irregularem ad tenendum beneficia, ibid.nume.2.
Penitentiarius diſpenſat ad nuptias in tertio, & quarto gradu affinitatis,& conſanguinitatis,ibid.num.3.
Penitentiarius non poteſt diſpenſare cum celebrante ſcienter poſt excommunicationem,ibid.nu.4.
Penſio à Papa impoſita dicitur onus reale,conſ.125.nu.3.
Penſionarius epiſcopatus,vel alterius beneficij an teneatur ad decimas, conſil.125.num.1.
Penſionarius tenetur ad onera pro rata penſionis,quando onus reſpicit eccleſiam,conſi.125.nu.14.
Penſionarius non ſoluit decimas ipſemet,ſed is à quo habet penſionem nomine illius, qui illud ſibi computabit in ſoluenda penſiona, conſ.125.nu.17.
Penſionarius in omni caſu tenetur ad onera pro rata, conſil. 125. numero 18.
Penſiones habentes ex mera gratia vel in beneficium,tenẽtur ad decimas, conſil.125.num.10.
Penſiones tributorum diminuuntur diminuta parte prædij tributarij,conſi.125.nu.1.
Periculum quando eſt in mora recedimus à regulis iuris,conſil. 60. nu.9.quod intellige ut,ibid.nu.20.
Permiſſio nominationis in miſſis . . conceſſa à teſtatore, uon eſt patronatus,ſed ius quoddam permiſſionis,& nominationis, conſi. 58.numer.3.
Peſmiſſum ad tempus,poſt tempus videtur prohibitũ,conſ.160.n.1.
Permiſſum videtur quod expreſſe non prohibetur,conſil.71.num.1.
Permittere quis poteſt,vt alter leget rem ſuam,conſil.171.num.3.
Permutatio, quod ſit fraudulenta ex tribus probatur,conſi.22.nu.1.
Permutatio quibus coniecturis præſumatur fraudulenta, conſil.22. numero 2.
Permutatio facta in fauorem illorum, qui uocari debent, eſt inualida,ibid.nu.9.
Permutatio beneficiorum in qua alter compermutãtium capit collationem a non habente poteſtatem obtinuerant,conſ.91.nu.1.
Permutatio adimpleta ex parte vnius reuocari non poteſt, conſil. 93.numer.6.
Permutationis contractus celebratus,conſ.93.num.1.
Perſona vna vim duarum habet,quando in ea duo iura concurrunt, conſ.72.nu.4.
Perſona coniuncta quomodo pro coniuncta agat,conſ.80.nu.7.
Perſona media non vitiat diſpoſitionem ex omiſſione ordinis,conſ.4. numer.22.
Perſonarum acceptio, ſicut non eſt apud Deum, ita nec apud eius miniſtros,conſ.17.nume.6.
Perſonarum acceptio an ſit habenda,conſ.189.num.9.
Perſuadere plus eſt,quàm compelli,& cogi,conſ.11.nu.13.
Portio canonica non præſcribitur, etiam per tempus immemoriale, conſ.145.nu.1.fol.236.

Portio congrua an peti poſſit, ibidem.nu.2.
Portio excluſi per repudiationem à iure petendi ſucceſsionem, alijs defertur ex iure accreſcendi, conſ.174.nu.23.
Portio, conſi.174.nu.27.& infra.
Portio filiæ renuntiantis cui accreſcat, conſi.179.nu.8.
Portugaliæ Regis uenditio piperis, conſ.149.nu.1.
Poſſeſſio acquiſita ex titulo inualido an iuuet, conſil.59.nu.11.
Poſſeſſio iniuſta, quod in beneficialibus non ſufficiat, quomodo intelligatur, conſ.59.nu.14.
Poſſeſſio colorata quæ dicatur, ibid.nu.14.
Poſſeſſio in beneficialibus, etiam ex iniuſto titulo acquiſita, prodeſt, ibid.nu.18.
Poſſeſſio in beneficialibus ſine canonica inſtitutione haberi poteſt, ibidem.nu.18.
Poſſeſsio ſine titulo retineri poteſt, ibid.nu.19.
Poſſeſsio, ſeu intruſio clandeſtina, non probat, conſ.90 nu.3.
Poſſeſsio in beneficialibus ſine apparenti titulo non prodeſt, ibidem, numero 4.
Poſſeſſio eiuſdem eſt naturæ, cuius eſt proprietas, conſil.133.nu.2.
Poſeſsio euidenter iniuſta non cauſat poſſeſſorium, ibid.nu.3.
Poſſeſsio decimæ unius fundi non extenditur ad alium fundum, ibid. numero 7.
Poſeſſio ex contractu inutili in rebus profanis transfertur, conſil. 133.num.15.
Poſſeſſio continua, & pacifica requiritur ad inducendam præſcriptionem, conſil.136.num.4. & 5.
Poſſeſsio ciuilis ſufficit ad continuandam præſcriptionem, conſi. 148. num.18.
Poſſeſsio niſi apprehenſa fuerit, non transfertur, conſ.159. nu.4.
Poſſeſsio poſt triennium accepta ab eo, qui antea fuerat impeditus, conſil. 185.nu.10.
Poſſeſsio triennalis non tollit ius iam radicatum, conſil. 186. numero 14.
Poſſeſſor pacificus poſt trienium moleſtari non poteſt, conſil. 67. numero 3.
Poſſeſſor pacificus nõ poteſt dici, niſi habeat coloratum titulum, conſ. 187.numer.2.
Poſſeſſor triennalis an gaudere debeat eadem ſecuritate, qua gaudet præſcribens per quadraginta annos, conſi.190.num.12.
Poſſeſsio triennalis non dat colorem, vbi deficit titulus, conſil. 188. numero 3.
Poſeſsio, & ius beneficij per reſignationem perditur, conſ.192.n.2.
Poſeſsione ſua quis priuari, vel ſpoliari non debet, conſ.142.nu.13.
Poſſidere is intelligitur, qui per alium poſsidet, conſ.19.nu.6.
Poſidens beneficium per triennium non iuuatur decreto de pacificis poſſeſſoribus, conſi.188.nu.2.
Poſſeſſorem iniuſtum iura non defendunt, conſil.191.nu.3.
Poſitus in locum alterius ad illa tenetur, ad quæ tenebatur is, in cuius locum ſuccedit, conſ.149.nu.15.
Poſthumus ſi ſubſtituatur, ſi me uiuo naſcatur, non includitur caſus ſi naſcatur poſt mortem, conſ.182.nu.39.
Poſthumus cenſetur pro uirili inſtitutus cum alijs filijs matre decedente in puerperio, conſ.23.nu.2.
Potentioribus pares eſſe non poſſumus, conſ.19.nu.5.
Poteſtas papæ, & imperatoris à nullo inficiari poteſt, & inſtar ſacrilegij eſt de illorum poteſtate diſputare, conſ.4.nu.3.
Poteſtas ſpecialis derogat generali, cum generi per ſpeciem derogatur, conſ.5.nu.1.
Poteſtas legatorum à latere fortior eſt, quàm priuilegium ſenatorum, conſ.15.num.34.
Poteſtas data à Papa corrigendi ſtatuta, non extenditur ad electionem, conſ.51.num.3.
Poteſtas monaſterij quando in Abbate reſideat, conſil. 60. numero 1. & 5.
Poteſtas componendi data videtur, prout fieri de iure poteſt, conſ. 63.num.7.
Poteſtas data nominandi hæredem an valeat, conſ.182.nu.59.
Poteſtati qui reſiſtit dei orinationi reſiſtit, conſil.143.nu.7.
Præbenda venit appellatione beneficij, conſ.31.nu.1.
Præbendam vnam habens, habere an aliam poſſit in eadem eccleſia, conſil.21.nu.9.
Præbendæ duæ ſub eodem tecto teneri non poſſunt, conſ.43. num.2.
Præcedere vbi aliquid debet, ſi non præcedat, non valet actus, licet poſtea ratihabitio interueniat, conſ.38.nu.17.
præcipiens de vno, de alio negare videtur, conſ.78.num.6.
præcium datum etiam in contractu nullo repetitur, conſi.147.nu.10.
Præces tantum ſuperioris de ſe iuſtum metum inducunt, & ſufficiũt ad reſciſionem contractus celebrati, conſ.146.nu.23.
præiudiciũ non attenditur, quãdo quis iure ſuo vtitur, conſ.34.n.19.
prælati, quando non honorentur, conſil.193.nu.14.
prælatus, & capitulum an cenſeantur unum corpus, conſil.41.nu.3.
prælatus reuocare volens, locationem per capitulum debito modo factam, & ad vtilitatem eccleſiæ, audiri non debet, conſ.95. nu. 18.
prælegata in reſtitutione aliquando veniunt, conſil.175.nu.21.
præpoſitura eſt maior poſt pontificalem in eccleſia dignitatum, conſi. 3.numer.10.
præpoſitus non vocatur canonicus, conſ.42.nu.11.
præſentatio facta à papa præualet, conſil. 81.nu.1.
præſcriptio in beneficialibus locum non habet, niſi præcedente titulo, conſil.20.nu.13.
præſcriptio temporis immemorialis habet vim tituli, conſ. 129. nu.3.
præſcriptio an ex multiplici collatione complexa cenſeatur, cõſ.136. numer. 1.
præſcriptio an poſſit eſſe contra ſtatuta, conſ.143.nu.11.
præſcriptio, maxime immemorialis, currit in decimis, cõſ.145.nu.3. fol. 236.
præſcriptio non eſt contra fiſcum, conſ.147.nu.14.
præſcriptio centenaria nunquam impediri, aut prorogari poteſt, conſ. 148.nu.17.
præſcriptionis interruptio non inducitur ex hoſtilitate, conſil. 148. numero 19.
præſcriptione antiquarum decimarum, non ſequitur præſcriptio futurarum, conſ.129.num.4.
præſcriptione immemoriali probata præſumitur titulus, & bona fides, conſ.129.nu.5.
præſentatio facta ad beneficium affectum graduatis de nõ graduato, conſ.23.nu.1.
præſentatio connumeratur inter fructus, conſ.25.nu.4.
præſentatio mandati facta maiori parti canonicorum extra capitulum an valeat, conſ.40.nu. 18.
præſentatio mandati fit ſolum ad notitiam collatoris, conſ.40.nu.19.
præſentatio venit appellatione collationis quod ſecus eſt in conſenſu, conſ.71.num.8.
præſentatio vnius de familia ſecundum fundationem, conſ.78.nu.1.
præſentationes plures, & prouiſiones, conſ.10.nu.1.
præſentare ex duobus litigantibus is debet, qui poſsidet, conſ.20.n.4.
præſentati vbi ſunt duo, & vnus illorum ſit de familia, ille debet præferri, conſ.78.nu.2.
præſentatus à poſſeſſore præfertur ei, qui præſentatus eſt, à uero patrono non poſſeſſore, conſ.20.nu.4.
præſentatus a maiori parte, & poſtea inſtitutus eſt præferendus, conſ.79.nu.2.
præſentandi in poſſeſsione exiſtens, poterit præſentare etiam eo non exiſtente patrono, conſ.25.nu.4.
præſentandi ius duobus competens, conſ.78.nu.5.
præſentia inducit conſenſum, conſ.36.nu.8.
præſumendum eſt pro ſententia, conſ.19.nu.4.
præſumendum eſt in dubio pro matrimonio, conſ.117.nu.4.
præſumptiones plures vincunt vnam, conſ.73.nu.15.
præſumitur ex præſenti in præteritum, conſ.70.nu.4.
præſumitur quis talis in quali habitu reperitur, conſ.70.nu.4.
præſumitur ex his, quæ ſubſecuta ſunt quid à principio contractus ſit geſtum, conſ.131.nu.4.
prætor metu geſta improbat, conſ.115.nu.13.
præuenire quid ſit, conſ.40.nu.21.
præuentio papæ non tollitur per mandatarium, conſ.41.nu.11.
præuentio quando in beneficijs attendatur, conſ.81.nu.4.
præuentionis ius reſeruatur papæ in concordatis conſ.21. num.7.
primogenitus eſt, quem nemo præcedit, conſ.173.nu.12.
princeps an poſſit alienare bona ſui principatus, conſ.146.nu.1.
princeps etiam de plenitudine poteſtatis, contractui ſuo contrauenire non poteſt, conſi.146.nu.6.
princeps an teneatur ad obſeruantiam contractus, poſtquam illi ſe ſubmiſit, conſ.146.nu.8.

Source : BIU Cujas

Index.

Princeps licet non ſubdatur poteſtati inferioris, ſi tamen illi libere ſe ſubmiſit obedire tenetur, conſi. 146. nu. 9.
Princeps fundatus eſt in ſuo regno nedum in iuriſdictione, & ſuperioritate, ſed etiam in directo dominio, conſ. 147. num. 7.
Princeps ipſemet, qui alienauit bona Regni, poteſt repetere non obſtante iuramento, conſi. 147. num. 9.
Princeps in modica quantitate donare poteſt, & eius ſucceſſor illi alienationi ſtare tenetur, conſ. 148. nu. 15.
Princeps dicitur habere iura in ſcrinio pectoris, conſ. 182. nu. 42.
Principes non ligant ſucceſſores ſuos, conſil. 147. nu. 12.
Principis in conciſtorio pronuntiatur de Abbatijs, ſicut de epiſcopatibus, conſil. 10. nume. 6.
Principis conuentio, quomodo ſit interpretanda, conſil. 146. nu. 20.
Principis ſupremi eſt concedere facultatem teſtandi, vel Romani Pontificis, conſ. 182. nu. 65.
Principale quando nullum eſt, & acceſſorium nullum erit, conſi. 49. numero 18.
Principalis quando eſt abſolutus, etiam ille liberatus intelligitur, qui ex conſilio tenebatur, conſi. 95. nu. 8.
Prior terminum ſex menſium datum ad eligendum, & conferendum abbreuiare non poteſt, conſi. 60. num. 28.
Prior tempore potior eſt in iure, conſ. 4. num. 1. & conſ. 15. nu. 1.
Prioritas in collationibus attenditur, conſil. 33. nu. 1.
Priori, an ſubprioris officium in uim mandati debeatur, conſil. 43. numer. 1.
Prioratus in dubio regularis præſumitur, conſil. 136. num. 2.
Priuatio beneficiorum ipſo iure non infligitur niſi in crimine hæreſis, & ſymoniæ, conſil. 59. num. 2.
Priuatio præſuponit habitum, conſil. 186. nu. 10.
Priuationis pęna non inducitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, conſil. 59. num. 2. in fine.
Priuilegia eccleſiarum, & ſacerdotum debent manere inuiolata cunctis temporibus, conſil. 6. nu. 8.
Priuilegia ſublata per præſcriptionem innouari non debent, niſi vocatis vocandis, conſi. 15. nu. 11.
Priuilegia conceſſa ciuitatibus ſunt perpetua, conſil. 147. nu. 6.
Priuilegium, quod datur principali trahitur ad eius augmentum, conſ. 177. num. 6.
Priuilegium non tollit ius quæſitum, ſed quærendum, conſil. 186. numer. 6.
Priuilegium clericorum eſt de iure diuino introductum, conſil. 193. numero 5.
Priuilegium quando tranſit in contractum reuocari non poteſt, conſ. 8. num. 7. & 8.
Priuilegium etiam ſine cauſa princeps reuocat, ibid. nu. 9.
Priuilegium in totum, & pro parte tolli poteſt, ibid. nu. 10.
Priuilegium conceſſũ alicui quando eſt inſertum in libro ſtatutorum ciuitatis, vel curiæ, tunc quantumcumque omnia priuilegia, princeps annullet, & caſſet, illud tamen non videtur caſſare, conſ. 15. numero 31.
Priuilegium quando certo ordini eſt tributum propter arctitudinem uitæ, perditur, ſi non ſeruetur regula antiquitus arctè inſtituta, conſil. 105. num. 4.
Priuilegium indultum monaſterio, intelligitur datum monachis in ipſo monaſterio permanentibus, ibid. num. 5.
Priuilegium ſpeciale datum eccleſiæ de Romauis, conſi. 142. nu. 19.
Priuilegiũ tranſiẽs in viã contractus reuocari nõ põt, conſ. 146. n. 4.
Priuilegium in contractum tranſlatum, ex ſuplicatione principi porrecta, & eius reſponſione, ibid. nu. 7.
Priuilegiatus non vtitur priuilegio, contra priuilegiatum, conſil. 109. numero 5.
Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra cõcedentẽ, conſ. 147. n. 4.
Probatio impugnanti incumbit, conſil. 48. num. 13.
Probatio poſt renuntiationem, & ſupplicationem in cauſa, quando admitti debeat, conſ. 101. nu. 1.
Probatio temporis immemorialis habet uim tituli, conſil. 128. numer. 1. & infra.
Probatio dubia contra inſtrumentum nihil facit, conſ. 164. num. 7.
Probationes in criminalibus luce meridiana clariores eſſe debent, conſil. 138. nu. 2.
Proceſſus vitiatur ſi iuramentum calumniæ parte petente non præſtetur, conſil. 16. nu. 4.
Procurator renuntiationes damnoſas domino, facere non poteſt, cum eius vtilitatem procurare debeat, conſi. 80. nu. 11.
procurator conſtitutus ad reſignandum beneficium in fauorem Ticij, an ſi ſimpliciter reſignet, & beneficium Titio conferatur, collatio valeat, conſ. 84. nu. 1.
procurator excedens mandati fines domino ſciente, & non contradicente, illi præiudicat, conſi. 85. num. 5.
procurator procuratorem alium non conſtituit, niſi ad hoc poteſtatem habuerit, conſil. 86. num. 1.
procurator conſtitutus ad reſignandum in fauorem Ticij, & non aliter, ſi ſimpliciter reſignet, & Titio collatum fuerit beneficium, reſignatio, & collatio valebit, conſi. 87. nu. 1.
procurator non poteſt maiorem habere poteſtatem, quàm ipſe dominus, conſil. 87. nu. 3.
procurator conſtitutus ad reſignandum ſub conditione, ſi pure reſignet, an reſignatio valeat, conſil. 87. nu. 4.
procurator an cauſam poſſeſſionis mutare poſſit, conſ. 191. num. 15.
Procurator de dolo, & culpa tenetur, conſil. 45. nu. 5.
procurator conſtitutus à matre cum facultate ibidem poſita, an cenſeatur conſtitutus ad pręſentandum reſcriptum, à filio matris nomine impetratum, conſ. 80. num. 1.
procurator, vt ſupra, non cenſetur niſi conſtitutus ad præſentandum literas impetratas à conſtituente, ſecus ab alio, conſil. 79. num. 2.
procurator mandato domini, & nõ alterius cõſtituitur, conſ. 80. n. 5.
procurator an nominare poſſit filium ad ſuſcipiendam pro eo defenſionem, conſ. 80. num. 9.
procurator in delictis nominare poteſt dominum, non ad eum defendendũ ſed ad eum inſtruendũ de ſuis defenſionibus, conſ. 80. n. 5.
procurator excuſatur refundẽte filio expẽſas, & dãna, cõſ. 80. n. 10.
procurator fiſci, & procurator Cęſaris in quo differãt, cõſ. 148. n. 10
procuratoris falſi geſta an conſtituenti noceant, conſ. 80. nu. 11.
procuratoris reuocatio facta vt ibi, an valeat. 93. num. 3.
procuratoris conſtitutio eſt pars contractus, ibid. nu. 5.
procuratoris acceptatio nil prodeſt ei, qui diſtulit capere poſſeſſionem intra triennium, conſil. 186.
procurator cõtra factũ conſtituẽtis venire nõ poteſt, conſ. 104. n. 17.
procuratores conſtituti à mandatario ad primum beneficium vacaturum requirendum, & acceptandum, an ſi duo vacent beneficia, minus acceptare poſſint, conſil. 45. nu. 1.
procuratorium ad reſignandum à reſignante conſtitutum fraudulentum præſumitur non facta Regis mentione, conſ. 38. num. 8.
profeſſionis ſcriptura, metu, fraude, vel vi extorta, non valet, conſ. 69. nume. 8.
profeſſionis in inſtrumento fieri debet mentio de tribus votis, conſil. 2. num. 10.
profeſſione corruente & ea quæ eam ſequuntur corruere debent, conſ. 69. num. 11.
profeſſionem non valere, nec religioni obligare declarat, cõſ. 68. n. 5.
profeſſio facta ante decimum quartum annum non obligat.
profeſſio recepta per religioſum an valeat, conſil. 60. nu. 30.
profeſſio monialis facta cum interuentu Vicarij Abbatis, an valere debeat, conſ. 77. num. 1.
profeſſio ante tẽpus facta non obligat, conſ. 68. nu. 7. & conſ. 69. n. 4.
profeſſio ſponte eſt facienda remoto omni metu, ibid. nu. 9.
profeſſio ſpirituale quoddam matrimonium dicitur, ibid. numer. 10.
profeſſio, an tacite, vel expreſſe rata ſit, habita, conſil. 68. num. 11.
profeſſio ex coniecturis ibidem poſitis, an tacite rata ſit habita, ibid. numero 12.
profeſſio tacita vt inducatur, quæ requirantur, ibidem nume. 13. & conſ. 69. nu. 13.
profeſſio non fit nominando ſe patrem, ibid. nu. 20.
profeſſio facta metu patris, conſil. 69. nu. 6.
profeſſio ſpontanea eſſe debet, ibid. num. 7.
profeſſio annullatur per proteſtationem factam ante profeſſionem, & in profeſſione. ibid, num. 9.
profeſſio per ſuſceptionem Abbatiæ, an rata habita fuerit, ibidem, numero 10.
profeſſio impeditur per timorem reuerentialem, conſil. 69. numero 18.
profeſſio vere probatur per vnum teſtem, & per famam, & iuramentum, & per alia inditia & probationes, conſil. 70. num. 4.
profeſſio ex temporis longinquitate pręſumitur etiam in moniali, conſil. 70.

Source : BIU Cujas

conſ.70.numero 6.
Profeſſio an per uim, & metum præcedentem uitietur, cõſ.116.n.2.
Profeſſio etiam metu facta ualet, ſi poſtea profitens eã ratam habuerit, ibid.num.3.
Profeſſio coacta valet, quando fuit ratificata, ibid.nu.6.
Profeſſio facta ante tempus probationis an valeat, ibid.nu.13.
Profitendi regularem obſeruantiam an animus & voluntas fuerit, conſ.68.nu.1.& 2.
Profitendi animus an adfuerit, conſ.69.num.1.
Profeſſus tacite dicitur, qui remanet in monaſterio, tamquam religioſus, per annum, conſ.70.nu.3.
Profeſſus ante tempus ab Abbate moneri debet, an in religione perſeuerare uelit, conſ.69.nu.4.
Prohibitio matrimonij tanquã odioſa, eſt reſtringenda, cõſ.120.nu.1.
Prohibitio totum prohibet, conſ.12.nu.3.
Prohibens vnum, aliud concedere videtur, conſ.59.nu.9.
Prohibentis cauſa eſt potior in re pari, conſ.156.nu.1.
Prohibitus contrahere matrimonium, & ſponſalia contrahere prohibetur, conſ.137.nu.13.
Prohibitum vna via alia permitti non debet, conſil.34.nu.1.
Promittens ante electionem prioratum alicui, recipiendo prioratum dicitur ſymoniacus non ante, conſ.63.nu.5.
Promittens ſub conditione, cõditione impleta tenetur, cõſ.117.n.6.
Promittens contrahere ſi pater conſenſerit, poſt patris conſenſum tenetur, conſil.117.nu.6.
Promiſſio omnis extra arrarum promiſſionem eſt improbata, conſi.137.nu.3.
Promiſſio facta nudo pacto fauore dotis ualet, conſ.159.nu.1.
Promiſſio dotis metu facta obligationem non parit, conſi.69.nu.6.
Promotus extra tempus à iure præſtitum, priuatus eſt ipſo iure titulo beneficij, & ſuo beneficio, conſ.191.nu.2.
Proprietatem relinquere quis dicatur, conſ.182.num.47.
Propoſitum in mente retentum nihil operatur, conſ.114.nu.10.
Prorogatio iuriſdictionis de re ad rem fieri nõ poteſt, cõſ.142.nu.23.
Proteſtatio præcedens profeſſionẽ, & in profeſſione annullat actum ſequentem, conſ.68.nu.10.
Proteſtatio tẽpore profeſſionis facta quid operetur, conſ.69.nu.12.
Prouiſio ſubreptitia, cum ſit nulla, nullum ius tribuit, conſil.92.numero 11.
Prouiſio facta ad reſignationem procuratoris eſt valida. conſil.93.numero 10.
Prouiſio facta in uno caſu, an extendatur ad alium, conſ.182.num.6.& 29.
Prouiſio ſubreptitia, & obreptitia eſt nulla, conſ.4.nu.9.
Prouiſio facta de beneficio in curia vacante non valet, niſi hoc exprimatur, conſ.38.nu.15.
Prouiſio ſecunda cum nominatione regis an valeat, conſ.66.nu.5.
Prouiſio facta D.Margaretæ an ſit conditionalis, ibid.num.3.
Prouiſio D.Margaretæ, an ſit ſubreptitia, ibid.nu.9.
Prouiſio Papæ de infirmaria ſancti Benedicti, conſi.70.nu.1.
Prouiſio ſecunda mon requirit expreſſionem primæ, quæ fuerat nulla, conſ.75.nu.2.
Prouiſio papæ intra tempus datum laicis quando valeat, conſil.79.numero 4.
Prouiſio facta à maiori parte, perinde habetur ac ſi ab omnibus eſſet facta, conſ.79.nu.4.
Prouiſio papæ per collationem, & præſentationem inualidam non impeditur, conſ.80.nu.9.
Prouiſio ſecunda ſubreptitia, conſil.85.nu.12.
Prouiſio facta per papam iuxta diſpenſationum prædictarum tenorem duntaxat, ſi non apparet de diſpenſatione non valet, conſil.92.num.1.
Prouiſio ſubreptitia cũ ſit nulla, nullum uis tribuit, conſ.92.nu.21.
Prouiſio facta in vno caſu, an ad alium extendatur, conſ.172.nu.8.
Prouiſus a papa præfertur cunctis prouiſis ab alijs, conſil.28.nu.1.
Prouiſus à papa an mandatario præferatur, conſ.41.nu.1.
Prouiſus à papa non reddit irritam collationem, contra ſuam prouiſionem factam ibid.nu.10.
Prouiſus à papa præfertur mandatario, conſ.46.nu.1.
Prouiſus, quod ſit curatus, ex ſua profeſſione patet, & ex eo, quod longo tempore, vt curatus habitus fuerit, conſil.126.nu.1.
Proxeneta contractus uſurarij qui cauſam dãni dat tenetur ad reſtitutionem, conſil.111.nu.3.
proximior quis dicatur, conſ.153.nu.2.
proximior rem uenditam alicui de genere venditoris in remotiori gradu conſtituto, retrahere poteſt, conſil.153.nu.3.
proximior, vt in ſucceſſione repellit ulteriores conſanguineos, ſic & in retractu, conſ.153.nu.3.
proximus ex conſuetudine rem uenditam iure retractus redimere poteſt, conſ.153.nu.1.
pupillaris ætas incõſulta, & ad uitium prona, conſil.122.nu.8.
publicè intereſt, ut eccleſias habeamus, in quibus ſacra audiamus, & veniam peccatorum poſtulemus, conſ.135.num.8.
puniri ſine delicto quis non debet, conſil.103.nu.3.

Q

Qualitas non alterans ſubiectum comprehenditur ſub prima diſpoſitione, conſi.34.nu.5.
Qualitas beneficij dijudicatur ſecũdum ultimum poſſeſſorẽ, ib.n.13.
Qualitas iuncta verbo debet intelligi ſecundum tempus uerbi, conſ.104.nu.14.
Qualitas iuncta uerbo, quando intelligi debeat ſecundum tempus uerbi, conſ.128.nu.2.
Quæ de labijs papæ proceſſerunt non uult irrita facere, conſ.6.nu.9.
Quæſtio de reſcripto impetrato à papa, conſ.69.nu.19.
Quæſtio plus habens facti, quàm iuris, conſ.85.nu.13.
Quæſtiones aliquot ex teſtamento ortæ, conſ.174.nu.1.
Quæſtus prælaturę reprobatur, conſ.25.nu.12.
Qui nihil habet nihil poteſt dare, conſ.4.nu.5.
Qui eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati, conſ.178.nu.6.
Qui non habet in ære luat in corpore, conſ.184.nu.5.
Qui cauſam damni dat damnum dediſſe videtur, conſ.102.nu.2.
Quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt, conſ.93.nu.7.
Quod approbo non reprobo, conſ.99.num.4.
Quod per me ſtat, mihi eſt imputandum, conſ.192.num.6.

R

Ratihabitio ſufficit, quando ſolum requiritur conſenſus ad conferendum, conſ.71.nu.9.
Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur conſ.112.nu.12.
Ratihabitio in eo quod non eſt, non habet locum, conſ.115.nu.23.
Ratihabitio per renuntiationem non inducitur, conſ.186.nu.4.
Ratio naturalis ad conſeruationem, non ad deſtructionem tendit, conſ.15.num.4.
Ratio ſumma eſt quæ pro religione facit, conſi.68.nu.32.
Ratione ceſſante, ceſſat diſpoſitio, conſ.174.nu.5.
Rationes duæ quando adſunt in legis diſpoſitione licet vna ceſſet, propter aliam tamen remanet diſpoſitio, conſ.22.num.15.
Rationi naturali repugnat, vt quis primum, & ſecundum teneat locum, conſ.43.nu.4.
Recitatio, vel narratio facta in literis imperatoris non præiudicat veritati, conſ.4.nu.6.
Recedere non licet à verbis diſpoſitionis, conſ.9.nu.9.
Recedere à iudicio non videtur, qui accedit ad arbitrium, conſi.155.numero 3.
Recedendum non eſt a verbis, niſi conſtet de mente, conſ.13.nu.15 & conſi.130.nu.2.
Retractus an habeat locum, ſi ante venditionem conſanguineo ſit denuntiatum, & ille noluerit emere, conſ.99.nu.1.
Retractus ius non amittitur, etiam ſi conſanguineus ante alienationem rem emere recuſauerit, conſi.99.nu.7.
Rectores eccleſiarum poſſunt uendere, vel commutare domos urbium, vel caſtrorum, quæ eccleſiæ plus incommodi, quàm utilitatis afferunt, conſi.91.nu.3.
Recuſatio iudicum datorum ad reformandum, conſi.108.nu.1.
Reditus terrarum, vel nemorum ſpectat ad Abbatem, vel monaſterium, non autem ad canonicos, conſi.113.nu.6.
Recuſato ordinario, & eius vicarius cenſetur eſſe recuſatus, conſil.142.num.10.
Reductio eccleſiæ regularis in ſecularem, an ualeat, conſi.104.nu.1.
Reductio prius, quàm vnio reuocari debet, conſi.144.nu.15.
Reunio per procuratorem Regium, & ſubditos loci de Gramundio poſtulata, qui contra certam vnionis formam per comites de Prouentia factam, fuerat venditus, conſ.147.nu.1.
Regula, quod per me non ſtat, mihi non eſt imputandum, quando procedat, conſi.137.nu.11.

Source : BIU Cujas

Regula non pręſtat [illegible]mpedimentum de reg.iur.lib.6.quomodo intelligi debeat,con[illegible]i.118.num.3

Regula in no[illegible]a exceptis locum habet, conſil. 16.nu.2

Regula ſt[illegible]tuens reſignatarium accipere poſſeſſionem debere intra ſex m[illegible]enſes in Francia non ſeruatur,conſil. 83.nu.6

Regul[illegible]a cancell.34.ſi reſignãs moriatur in poſſeßione,& c.eſt intel[illegible]igenda,ſi moriatur poſt ſex menſes à die reſignationis, conſil.84. numero 2

Regulæ de ſubſtantia,quæ ſunt, tolli non poſſunt, conſil. 14.nu.2

Regulæ auſteritas in profeſſione experiri debet, conſil.69.nu. 16

Regulam habens fundatam,habet intentionem,conſi.34.nu.10

Regularia regularibus,& ſecularia ſecularibus debentur, conſi.55. numero 4

Regis iuſiurandum dum coronam accipit,conſi.193.nu.18

Regum Franciæ fama de tuitione eccleſiæ,conſi.194.nu.10

Rei licitæ qui operam dat,& diligentiam adhibet,non tenetur ſi ſequatur homicidium, conſil.152.nu.2

Reis fauere quando debeamus,conſi.191.nu.13

Reipublicæ intereſt, ne quis malè re ſua vtatur,conſi.25.nu. 12

Reipublicæ intereſt finem litibus imponere,conſil. 62.nu.1

Religioſus quis non dicitur ante profeſſionem, conſil.2.nu.8

Religioſus mortuus eſt mundo,conſil.20.nu.5

Religioſus cum diſpenſatione obtinens parrochialem eccleſiam intra annum promoueri tenetur , conſi.34.nu.8

Religioſus impetrans officium,an faciat vacare aliud primum, quod habebat per adeptionem ſecundi, conſi.54.nu.2

Religioſus habens capellam, de iure incapax eſt ad aliud beneficiũ, niſi cum eo diſpenſetur,conſi.61.nu.1

Religioſus de iure ſuccedere poteſt in omni ſubſtantia, conſil. 141. numero 1

Religioſus an ſaltem bonorum vſumfructum habere poßit, & ſibi retinere, conſi.141.nu. 4

Religioſus non profeſſus teſtari poteſt,conſi.171.nu.2

Religioſe viuentes ſi à religione ceſſauerint priuilegijs exuuntur, quę religioſa meruit conuerſatio,conſil.105.nu.3

Religioſi,quoad alimenta bona habere poſſunt,conſi.141.nu.6

Religioſi plura beneficia obtinere non poſſunt, conſil.56.nu. 3

Religioſi fugitiui per vim ſunt reducendi ad monaſterium, conſil. 116.nume.11

Religioſi de conſuetudine generali regni non ſuccedunt parentibus, nec conſanguineis,& ratio ſubditur,conſi. 141. nu.2

Religioſi habentes bona,an illa per monaſterij ingreſſum amittant, conſil.141.num.3

Religioſi,ſeu religioſę,profeſſi,vel profeſſę,per conſuetudinem Franciæ non ſuccedunt, conſil.179.nu.7

Relictum ſecundum ordinem ſcripturæ præſumitur, quod pluribus relinquitur,nec apparet cui primo,conſi.175.nu. 13

Reliquit, verbi efficacia in ſubſtitutionibus teſtamentarijs, conſil. 182. numero 30

Remedium ordinarium ceſſare facit extraordinariam,conſi.41.nu.3

Relinquo, verbum iunctum vniuerſitati bonorum quid importet, conſil.182.nu.57

Remiſſio facta per vnum ex ſubſtitutis prodeſt alij,conſ.174.nu.22

Remiſsio totius iuris,quod quis habere ſperat in tali ſucceſsione, non extenditur niſi ad ius, quod habet in pręſenti, conſil.160.nu.5

Remiſſio hęreditatis facta fratri, per ſorores,an fideicommiſſi remiſſionem inducat, conſi.175.nu.25

Remittere ad alium, & conferre velle, ſunt contraria, conſil. 32. numero 2

Remittere,& dare paria ſunt,conſi.36.nu.15

Remittentibus ius ſuum amplius non eſt dandus regreſſus,conſi. 19. numero 6

Remittentibus actiones ſuas non eſt amplius dandus regreſſus,conſi. 99. nume. 2

Renta conſtituta,& vendita ſub pacto de retrouendendo ad certum tempus, conſil.160.nu.1

Renta adiudicata per decretum,non deducitur ſecundum conſtitutiones regias,conſi.160.nu.3

Renta tanquam æs alienum reſpicit totũ patrimoniũ,conſi.197.nu.1

Renuncians,vt ibi, crimine ſtellionatus notatur,conſi.91.nu. 4

Renuncians beneficio, vt quis renunciantis debita ſoluat ſymoniam committit,conſil.94.nu.1

Renuncians bonis paternis,renunciare non videtur bonis maternis, quæ de futuro venient, conſil.99.nu.11

Renuncians bonis paternis cum iuramento non excluditur, quin habeat bona aduentitia in pęnam patris ad ſecundas nuptias tranſeuntis,conſi.99.nu. 12

Renuncians iuri, quod habet,vel habere ſperat, non tamen cenſetur iuri de futuro renunciare, conſi.99.nu.15

Renunciare beneficio non poſſumus niſi illius collatione habita, conſil.36.num. 7

Renuntiare iuri in fauorẽ ſuum introducto quilibet põt,conſ.99.nu.6

Renunciare non poteſt quis, iuri nondum competenti, conſil. 99. numero 10

Renunciare iuri quærendo videtur,qui permittit tempus labi, conſil. 186.num. 9

Renunciatio beneficij inducitur, ſi præſente eo, qui ius ad illud habet conferatur alteri,conſi.36.nu.8

Renunciatio primi nominati,non poteſt fieri in præiudicium ſecundi nominati,conſi.36.nu.10.

Renunciatio expreſſa beneficiorum fieri non poteſt ſine authoritate expreſſa ſuperioris,ſecus in tacita,ibid. nu. 18

Renunciatio iuris in re requirit ſuperioris authoritatem,non iuris ad rem, ibid.num. 18.

Renunciatio cum donationis ſit ſpecies,nec etiam procuratori cum libera,conceſſa videtur,conſi.80.nu.12

Renunciatio facta pendente accuſatione, vel poſt emiſſam appellationem æquiparantur, conſi.82.nu.2

Renunciatio expedita ſecundo per notarium,quod non valeat,conſi. 83.nume.1

Renunciatio etiam iurata, non extenditur ad ius, quod ſuperuenit de futuro,conſi.99.num.14

Renunciatio beneficij non extenditur ad caſum,ſi conferatur de nouo,conſi.130.num. 5

Renunciatio priuilegij, an inducatur ex actu contrario priuilegio, conſil.146.nu.22

Renunciatio hæreditatis facta per ſorores in fauorem ſui fratris, an noceat hæredibus dictæ ſororis,conſi.178.nu.1

Renunciatio facta per fratres,& ſorores, an alijs proſit, conſi.174. numero 21

Renunciatio facta ad inſtantiam alterius,non habet tacitam hęreditatis aditionem inclusam, quod limitat,ibid.nu.29

Renunciantis cum pacto,vt alteri conferatur, nec renunciatio, nec collatio valet, conſi.94.nu.2

Renunciantibus iuri ſuo ad id amplius non datur regreſſus, conſil. 36.num. 12

Repreſaliæ, quas Galli marcham, ſeu areſtationem vocant, conſil. 151. nume. 2

Repręſentationis ius quouſq; extendatur,conſ.179. nu.5

Repudiatum ſemel,reintegrare non concedit imperator, conſil.192. numero 5

Requiſita ad incorporandum,& vniendum aliqua bona domanio regis,conſi.148.nu.11

Requiſita notanda in tit. de pacificis poſſeſſoribus,conſi.190.nu.13

Requiſita ſeptem,antequam aliquis iuuari poſſit litteris de pacificis poſſeſſorib. conſil.192.nu.3

Requiſitio inhabilis prodeſt habili,conſi.40.nu.21.

Requiſitio graduati etiam inhabilis afficit beneficium,vt dicatur Papa præuentus,conſi.40.nu. 20

Reſcripti impetratione ſola non dicitur quis grauari,niſi ea vtatur, conſil. 40.num.3

Reſcriptum fundatum in paupertate, ſi non adeſt paupertas non valet, conſil.17.nu. 7

Reſcriptum impetrans contra tranſactionem iuratam non incidit in pęnam,niſi eo utatur, conſi.40.nu.4

Reſcriptum cum quacunq; clauſula impetratum intelligi debet, ſi impetrans eo vti velit,conſi.40.nu.7

Reſcriptum Papę,quod non obſtante matrimonio iure contracto,quis ad vitam monaſticam reducatur, non valet,conſi.68.nu.31

Pręſcriptum Papę duo concedens,conſil.69.nu.20

Reſcriptum an ſit ſubreptitium, conſil.122.nu.7

Reſeruatio fructuum pro penſione facta à reſignantibus, non obeſt reſignatario,qui ipſe plenum ius habeat,conſi.4.nu.7

Reſeruatio contra concordata, quando pręſumatur facta à legato. conſil. 25

Source : BIU Cujas

conſil. 25. numero 16.
Reſeruationes in Gallia ſunt exoſę, conſ.35.nu.11
Reſidui nomine veniunt omnia, conſ.140.nu.11
Res emphyteuticaria, an ceciderit in commiſſum per non ſolutionem canonis per tempus ſex annorum, & vltra, conſil.96
Res emphyteutica ob non ſolutum canonem ad eccleſiam reuertitur cum melioramentis, conſi.96.nu.8
Res inter alios acta, alijs non prodeſt, nec nocet, conſil.99.nu. 16
Res eccleſię alienari poſſunt, quando alienatio tendit in vtilitatem eccleſię, conſil.112.nu.1
Res eccleſię regulariter alienare non licet, fallit ex cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis, conſil.112.nu.7
Res non ſolitę regulariter in feudum concedi non poſſunt, non exiſtente cauſa, ſic & res eccleſię, conſi.112.nu.8
Res legata, ſi per retractum conſanguinei à legatario euincatur, æſtimatio eius tunc legatario eſt pręſtanda, conſ.174.nu.11
Res alienata pręſcribi non poteſt, conſi.175.nu.20
Res tradita ſub conditione, deficiente conditione, pro non tradita habetur, conſil.4.nu.14
Res ſemel extincta, amplius reuiuiſcere non poteſt, conſi.13.num.3
Res integra in beneficijs obtinendis quando dicatur, conſi.36.nu.17
Res venales quando in legato comprehendantur, conſi.61.num.6
Res ſemel extincta, non reuiuiſcit, conſil.139.nu.8
Res iudicata non nocet, niſi tria concurrant, conſil.176.nu.30
Res vna non debet diuerſo iure cenſeri, conſ.177.nu.10
Reſponſio ſecundum interrogationem eſt intelligenda, conſil. 32. numero 7
Reſpublica, & eccleſia ęquiparantur, conſil.96.nume.21.& conſil.109.num.10
Reſignãs præbendam retentis ſibi fructibus prębendę, conſi.74.ibid. per totum.
Reſignans ſi in poſſeſſione moriatur poſt reſignationem facta collatione a papa, an reſignatarius, vel ab ordinario prouiſus præferatur, conſil.84.nu.1
Reſignans per primam reſignationem ius & poſſeſſionem amittit, conſi.90.nu.7
Reſignans duobus pęna ſtellionatus tenetur, ibid.nu.9
Reſignans duobus incidit in crimen ſtellionatus, conſil.93.nu.14
Reſignans, & reſignatarius, vt ibi inhabiles ſunt ad obtinenda beneficia, & ſi quæ habent priuantur, conſil.143.nu.18
Reſignans ſecundus an poſſit iuuari decreto de pacificis poſſeſſorib. conſi.185.nu. 1
Reſignans plus iuris transferre non poteſt, quàm ipſe habeat, conſi.185.num. 5.
Reſignans perdit omne ius, quod habet in beneficio reſignato, conſil.185.nume. 6
Reſignans percipiens fructus poſt reſignationem eos reſtituere tenetur, conſil.22.nu. 19
Reſignans plus iuris transferre non poteſt quàm ipſe habeat, conſi.38.nu.2.& conſil.49.nu.6
Reſignans ſine regis nominatione, non poteſt iterum, cum regis nominatione reſignare, niſi prima reſignatio fuerit expreſſa, ibid.nu.3.
Reſignans ſub clauſula non aliter, &c. quando poſſit retinere beneficia, ibid. nu. 5
Reſignans perdit ius, quod habet, & reſignatio transfert etiam poſſeſſionem, conſi.49.nu.5
Reſignato pluries beneficio, prima reſignatio præfertur, conſ. 185. numero 10
Reſignanti, ſi beneficium reſignatum iterum conferatur fraus præſumitur, conſi.22.nu. 23
Reſignantibus iura ſua amplius ad ea non eſt dandus regreſſus, conſil. 4. num. 4
Reſignantibus bis obſtat exceptio reſignationis, conſil.4.nu.18
Reſignationem quomodo debeat conſenſus pręcedere, conſi.188.nu.4
Reſignationes committere quis non poteſt, niſi hoc ei expreſſe a papa concedatur, conſi.7.nu.5
Reſignantes beneficia cauſa permutationis poſt reſignationem ad ea amplius redire non poſſunt, conſil.38.nu.9
Reſignatario ſecundo quid obijci poſſit, conſi.85.nu.11
Reſignare iterum non poteſt, qui ſemel reſignauit, conſil.38.nu.1
Reſignatarius plus iuris in reſignatarium transferre non poteſt, quàm ipſe habeat, conſil.92.nu.12
Reſignatarius ſufficit, quod capiat poſſeſſionem ante mortem reſignantis, conſil.185.nu. 12
Reſignatio ſecunda non valet, niſi fuerit reuocata prima, conſil. 4. numero 15
Reſignatio facta per auunculum valde ſenem eſt inualida, niſi expreſſa fiat mentio ſenectutis, conſil.22.nu. 12
Reſignatio quibus coniecturis non præſumatur fraudulenta, ibidem numero 16
Reſignatio, & quibus coniecturis in fraudem facta præſumatur, ibidem num. 20
Reſignatio fraudulenta non valet, niſi in præiudicium reſignantis, conſi.38.nu.14
Reſignatio miſſarum non valet, nec pręiudicat ſocietati presbyterorum, conſil. 58.nu. 2
Reſignatio quando non valet, apud reſignantem remanet beneficiũ, conſi.75. nu.4
Reſignatio dolo facta non valet, conſi.83.nu.3
Reſignatio an contra mandatum ſit facta, conſ.85.nu.2
Reſignatio quando per æquipollens impleri poſſit, ibid.nu.3
Reſignatio ſecunda admiſſa poſt primam, an valeat, ſi reſignatarius reſignatione prima non ſit vſus intra duos annos, ibid.nu.10
Reſignatio non valet facta à procuratore conſtituto ad reſignandũ in fauorem, & non aliter, ſi is ſimpliciter reſignet, aliquid de mandato omittens, conſ.87.nu.2
Reſignatio valet facta à procuratore conſtituto ad reſignandum in fauorem, vel ſimpliciter, ſi ſimpliciter reſignet, conſ.87.nu. 5
Reſignatio de duobus facta, vtra valeat, conſ.90.nu. 1
Reſignatio prima ſecundam ceſſare facit, conſ.90.nu.2
Reſignatio ſecunda non valet, quando per primam reſignans eſt exutus iure, & poſſeſſione, conſ. 93.nu. 12
Reſignatio qualis eſſe debeat, conſ.143. nu.17
Reſignatio ſecunda non valet, niſi facta reuocatione primæ, conſ. 185.nume. 4
Reſignatio ſemel facta reuocari non poteſt, conſ.192.nu. 4
Reſtitutio conceſſa à principe ad bona confiſcata, ſine pręiudicio tertij facta intelligitur, conſ.15.nu.15
Reſtitutio fideicomm. an ante diem mortis fieri poſſit, conſil. 176. numero 20
Reſtitutio fideicomm. ante mortem, in fraudem facta præſumatur, conſil.176.nu 21.
Retrahendi ius competit poſt venditionem factam, & non ante, conſ.99.num.9
Retrahendi ius non competit proximo ex ſola venditione, non ſequuta traditione rei venditæ, conſ.99.nu.13
Reuocatio reſignationis poſt admiſſionem eſt inualida, conſ.21.nu.11
Reuocatio permutationis re non exiſtente integra fieri non poteſt, conſi.57.num.7
Reuocatio eius, quod ſemel fuit à capitulo concluſum quid requirat, conſi.89.num.11
Reuocatio mandati, licet parui præiudicij non valet, niſi ſit intimata, conſi.176.nu.35
Rex concedens, vt indultum pro publicato habeatur non obſtantibus areſtis, vel alijs in contrarium, an tollat ius alijs interim per collationem quæſitum, conſ.39.nu.3
Rex nominationem ſuam non perdit, eccleſia regulari in ſecularem tranſlata, conſ.106.nu.8
Rex, quamuis maior, de bonis Regni alienare non poteſt, ſine conſilio maioris partis ſuorum baronum, conſ.146.nu.17
Rex præcario, & ſuo iure capit caſtrum in ſuo regno conſil. 148. numero 20
Rex ſuccedit exteris in regno decedentibus, conſi.163.nu.1

S

Sacerdos, vt verum faciat matrimonium, ſequentia ibidem poſita, ſeruare debet, conſ.115.nu.25
Sacerdotes, & alij eccleſiaſtici viri, an de iure cogi poſſint à iudicib. laicis, vel ab epiſcopo tantum ad reparationes eccleſiarum, conſ. 135.nume.1
Sacerdotes, quod non valent efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas impetrat per diſciplinæ terrorem, conſ.135.nu.3
Salarium inſtitoris eſt mercibus venditis annexum, conſ.149.n.10.

Index.

Salarium negotiorum geſtori debetur, licet ſine mandato gerat, conſi. 149. num. 17

Scientia & acceptatio requiritur in concernentibus animam, conſil. 199. num. 2

Scriptura priuata, ſola an probet, conſi.4.nu.25

Scriptura ſeparata eſſe debet collationis factæ ab epiſcopo, & abſentiæ epiſcopi, conſi.24.nu.9

Scriptura, quod non dicit, nec nos dicere debemus, conſi.172.nu.5

Scripturæ per fraudem extortæ pręiudicium inferre non poſſunt, conſi.83.num.5

Seminans ſpiritualia, dignus eſt ut colligat temporalia, conſi.1.nu.8

Senectus eſt morbus per ſe, conſil.22.nu.18

Senex reſignans præſumitur in fraudem reſignare, conſi.22.nu.18

Sententia lata in caſu reſtitutionis, an ſuſtineri poſſit, conſil. 111. numero 14

Sententia diffinitiua contra omnes ius facit, conſi.142.nu.27

Sententia lata contra hæredem ſcriptum non citatis legatarijs, quando contra eos executioni non mittatur, conſi.176.nu.24

Sententia lata contra eum, cuius principaliter intereſt, quando contra eum etiam, cuius in conſequentiam interſit valeat, ibidem numero 25.

Sententia iudicis non tribuit ius in beneficio, conſil.187.nu. 26

Sententia lata præiudicat, quoad poſſeſſorium, non quoad petitorium, conſi.14. num.18

Sententia contra vnum lata, an alteri noceat, conſil.69.nu.21

Sententia licet ſit nulla, ſi tamen per partes approbetur, valet ſaltem, vt pactum, conſi.69.nu.23

Sententia iniqua non obligat partes, ſed ad arbitrium boni viri debet reduci, conſil. 69.nu.25

Sententia ſine executione non priuat beneficio, conſi.82.nu.4

Sententia contra abſentem, ex contumacia potius, quàm ex mala cauſa lata præſumitur, conſil. 82.nu.6

Sententia ſi dicat, nos ſequentes formam ſtatuti condemnamus, ſi nullum ſit ſtatutum, & ipſa erit nulla, conſil.92.nu.5

Sententia, quę eſt in fauorem animarum, eſt amplectenda, conſil. 114.num. 8

Sententia non viſo proceſſu nulla eſt, conſi.188.num.3

Sententiæ cum deliberatione ſunt proferendæ, conſil.52.nu.6.

Sententiæ, quando dicantur conformes, vel non, conſi. 62. nu. 4.

Sententiæ prius exequi debent, antequam quis ſuper nullitate audiatur, vel offerre ſaltem de non impedienda executione, ibid.nu. 7.

Sententiæ eſt ſtandum, conſil.184.nu.1.

Sententiã non ualere contra ſententiam, quomodo intelligatur, conſi. 62.nu. 5.

Sententiam latam ab epiſcopis contra laicos, qui eos receperunt, exequendam eſſe, nec appellationem recipiendam ſtatuit imperator. conſi.193.nu.3.

Separatio quoad torum, ob ſęuitiam mariti, an fieri poſſit, conſil. 119. numero 1.

Septenium habens capax eſt primę tonſuræ, conſi.78.nu.3.

Sermo duplicatus maioris cum deliberatione prolatus uidetur, conſi. 27.num.11.

Seruitiorum Regi exhibendorum cauſa cenſetur iuſta ad alienandum bona domanij regis, conſ.148.nu.16.

Seruus non poteſt eſſe teſtis pro domino, nec contra dominum, conſil. 145.nu.6

Seruus ſumens pecuniam, vt ſe aleret, & veſtiret ſecundum conſuetudinem domini, in rem domini hoc verſum cenſetur, conſil. 149.num.14

Signatura obtenta ſine beneplacito Imperatoris non obſtat, quin poſtea valide bulla curetur, dum illam bullam præceſſerit Imperatoris conſenſus, conſil.4.nu. 20

Signatura, quę dicatur, conſi. 52.nu.2

Signatura ſi aliud contineat, quam bulla, cui fides pręſtanda, ibidem numero 4.

Signatura retrotrahitur per clauſulam, perinde valere, conſil. 90. numero 2

Signaturæ an credatur, conſil.52.nu.1

Signaturæ ſimplici non creditur, ad hoc vt ſecundum illam ſolam iudicari debeat, conſil. 52.nu. 2

Signaturę non creditur, ſicut nec ſcripturæ priuatæ, ſi adminiculis alijs non iuuetur, ibid.nu.3

Signaturæ verificatio poteſt fieri per literas regias, ibid. nu. 3

Symon magus non oblatione pecuniæ facta Apoſtolis incidit in ſimoniam, ſed poſt condemnationem S. Petri, conſi.63.nu.4

Symonia probata poteſt impetrari beneficium illius ſymoniaci, conſ. 187.num.12

Symonia pro epiſcopatu commiſſa, conſi.13.nu.3

Symonia actualis, quando committi dicatur, probat à diuinis, conſil. 63.nume. 2

Symonia non committitur, ſi quis id exprimit, quod facere de iure tenetur, ibid. num.6

Symonia an inducatur per omnem pactionem, conſi.63.nu.9

Symonia commiſſa ex ſola deliberatione, & voluntate, non punitur ab eccleſia, niſi effectum habeat, ibid.nu. 11

Symonia mentalis non punitur per conſtitutiones, vel extrauagantes ibid.nu. 12

Symonia multis modis committitur, conſil.94.nu.3

Symonia commiſſa in reſignatione primiceratus collegij Narbonenſis, conſ.143.nu.16

Symoniam non reuelans eſt excommunicatus, & non poteſt abſolui, niſi à Romano pontifice, conſil. 187.nu.10

Symoniaci ſunt excommunicati, conſi. 187.nu.10

Symoniacus tenetur ad reſtitutionem fructuum perceptorum poſt ſymoniam, item priuatur non tantum beneficio, in quo commiſit ſymoniam, ſed etiam alijs, conſil.13.nu. 7

Symoniacus priuatur beneficio, in quo ſymoniam commiſit, & inhabilis eſt ad alia, conſ.59.nu.7

Symoniacus ex ſola voluntate non conſtituitur, licet peccet, conſil. 63.num. 12

Symoniacus quis non eſt ex ſolo pacto, niſi perueniat, ad id faciendum, quod deductum eſt in pactum, conſi.63.nu.13

Symoniacus accuſatus, conuictus, & condemnatus de ſymonia commiſſa in vno beneficio, non priuatur ex hoc, niſi beneficio, in quo ſymoniam commiſit, conſil.64.nu.1

Symoniacus pendente accuſatione, & poſt ſententiam reſignare poterit beneficia ante ſymoniam adepta, etiam ſi ab alio fuerint impetrata, conſil. 64.nu.2

Symoniacus reſignans beneficio, in quibus ſymoniam commiſit, poſt reſignationem diſpenſationem de eis retinendis impetrare non poterit, ibidem nu.3

Symoniacus titulus non dicitur niſi probata ſymonia, conſil.187. numero 6

Synodus cur ſingulis annis celebrari debeat, quid ſit, & quid in ea tactari habeat, conſi.194.nu. 6

Synodus omittens epiſcopus celebrare, ſuſpendendus an ſit ab officij executione, conſil.194. nu. 7

Socius omnium bonorum renuncians ſocietati ſibi deferenda ſpe futuræ ſucceſſionis, in fraudem id facere videtur, conſil. 22. numero 21

Socius omnium bonorum vniuerſa communicare debet, conſil.98. numero 12

Solemnitas eadem adhiberi debet in reuocando, quæ in conſtruendo, conſi.104.nu.19

Solemnitas, quæ requiritur in faciendo, requiritur & in addendo, conſil.106.nu.5

Solemnitas eadem requiritur in reuocando, quæ in ſtatuendo, conſil. 110. num.16

Solemnitas vbi interuenire debet ad certum finem, & effectum, ſi effectus interuenerit, actus ſine ſolemnitate valebit, conſil. 111. numero 10

Solemnitas ex longinquitate temporis præſumitur, conſi.111.nu.12

Solemnitas ex lapſu temporis præſumitur, conſil.145.nu.4.fol.236

Solemnitates in alienandis rebus eccleſiæ, quæ ſint inuentæ, conſil. 109.num.12

Specialia duo in vno eſſe non debent, conſi.34.nu.6

Specialia multa, fauore matrimonij ſunt introducta, conſil. 117. numero 5

Specialia multa fauore dotis ſunt introducta, conſil.159.nu.5

Spes ſubſtitutionis ad hęredis non tranſit, conſil.173.nu.7

Spiritualia ad hęredes non deuoluuntur, conſil.93.nu 18

Sponſa fornicans poſt ſponſalia, ſi poſtea fuerit à ſponſo cognita, an cenſeatur ad conſummationem matrimonij cognita, conſil.107. numero 7

Sponſa

Source : BIU Cujas

Sponſa quando poſt ſponſalia eſt fornicata poteſt à marito repudiari, antequam eam cognoſcat, aliàs ſecus, conſil. 107. *nu.* 7
Sponſalia contracta per verba de futuro, trahuntur interdum ad verba de pręſenti, conſil. 114. *nu.* 16
Sponſalia contracta per parentes pro filijs puberibus, an & quando eos ligent, conſi. 115. *nu.* 3. & 19. 20. & 22
Sponſalia de futuro, ex voluntate patris cum filij, vel filię taciturnitate fieri poſſunt, ſecus eſt in ſponſalibus de pręſenti, conſil. 115. *numero* 20
Spurios, & nefarios, ac ex damnato coitu natos exoſos habet ius ciuile, conſil. 122. *nu.* 3
Spurius diſpenſatus, non obſtante, quod pater eius eſſet canonicus in eccleſia cathedrali, quid importet illa diſpenſatio, conſi. 9. *nu.* 9
Statuta qui dicit ſublata, illud probare debet, conſi. 143. *nu.* 4
Statuta per ſuperiorem confirmata, ſine ſuperioris conſenſu reuocari non poſſunt, conſil. 143. *nu.* 8
Statutum fieri non poteſt, ut matrimonium non contrahatur ſine conſenſu parentum, conſi. 7. *nu.* 13
Statutum reducitur ad terminos iuris communis, conſi. 22. *nu.* 11.
Statutum in quantum includit non dicitur extendi, conſi. 27. *nu.* 4
Statutum eccleſiæ diſponens, eccleſiæ prouideri non poſſe, niſi per viam nominationis, vel poſtulationis non valet, conſil. 51. *nu.* 2
Statutum quando eſt prohibitorium, totum illi contrarium eſt inualidum, conſ. 114. *nu.* 9
Statutis eccleſiæ, cui dirigitur mandatum, an per mandatum cenſeatur derogatum conſil. 40. *nu.* 15
Statutum in vtilitatem, cedere non debet in damnum, conſil. 111. *numero* 15
Statutum quando annullat actum ipſo iure, ſi aliter fiat, tunc formã apponere videtur, conſi. 143. *nu.* 12
Status eccleſiæ, vel regni non poteſt peruerti per Papam, etiamſi ſimul Regis auctoritas interueniet, conſi. 15. *nu.* 6
Status vniuerſalis, quando turbatur, etiam ſummus pontifex reformatur, conſil. 25. *nu.* 14
Stellionatus crimine tenetur, qui pluries ſuum beneficium reſignat, conſi. 4. *num.* 11
Stellionatus crimine condemnatus an ſit priuatus beneficio, conſi. 59. *numero* 1
Stipulatio quando in permutatione interuenit, tunc pęnitentiæ locus non eſt, conſil. 93. *nu.* 5
Stipulatio per quam matrimonium intimidatur non valet, conſil. 137. *num.* 5
Stipulatio, quando interueniſſe pręſumatur, conſi. 151. *nu.* 3
Stipulatio eſt ſtricti iuris, ibid. nu. 3
Stipulatio rem tradi eſt ſtipulatio faciendi, ibid. num. 4
Stipulatio non reddendi inſtrumentum, quam interpretationem accipiat, conſi. 151. *num.* 9
Stipulationis interponendæ licet quis initio iuſtam habeat cauſam, ſi tamen poſtea nulla idonea cauſa appareat, contra agentem exceptioni tali locus eſt, conſi. 151. *nu.* 7
Stipulari alteri nemo poteſt, conſi. 151. *nu.* 11
Studij cauſa dicitur pia, conſi. 168. *nu.* 8
Studij tempus male conceptum improbatur, conſil. 28. *nu.* 7
Studij tempus poſt gradum obtentum graduato non prodeſt, conſil. 28. *nume.* 6
Studij tempus male contemptum, ab eo qui actus vniuerſitatis exercuit non improbatur, ibid. nu. 8
Stultus cenſetur, qui vilius videns, deteriora ſumit, conſi. 45. *nu.* 2
Stultus melioris conditionis eſſe non debet, quàm ſapiens, & bonus, conſi. 96. *nu.* 12
Subhaſtatio, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienationibus à iure ciuili, locum non habent de iure canonico, conſil. 112. *nu.* 10
Subdiaconatus in ſacris ordinibus non connumeratur, conſi. 76. *n.* 2
Subditi non poſſunt à ſuo domino alij tradi, eis non citatis, conſil. 146. *nu.* 14
Subrogatus ſapere debet naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, conſi. 124. *nu.* 4. & *conſi.* 175. *nu.* 18
Subreptitia, & obreptitia prouiſio eſt nulla, conſi. 4. *nu.* 9
Subreptio in beneficijs annullat reſcriptum ipſo iure, conſi. 48. *nu.* 10
Subreptio in beneficialibus vitiat ipſo iure prouiſionem, conſil. 73. *numero* 6
Subreptio doloſa vitiat omnia in litteris contenta, ibid. nu. 7
Subreptio in beneficialibus ipſo iure vitiat titulum, conſil. 90. *nu.* 6
Subreptio in impetratione, conſil. 187. *nu.* 7
Subſtitutio facta in contractu matrimonij, conſil. 172. *num.* 1
Subſtitutio facta, ſi inſtitutus decederet ſine liberis, expirat ſtatim cum ſunt filij, quidquid poſtea illis contingat, conſil. 172. *nu.* 4.
Subſtitutio pupillaris expreſſe, non autem per coniecturas fieri debet, conſil. 172. *nu.* 6
Subſtitutio, ſi decedat ſine liberis, euaneſcit, ſi grauatus relinquat ex filio nepotem, vel neptem, conſi. 173. *nu.* 4
Subſtitutio facta matri, & ſuis liberis, an ordine ſucceſſiuo ſuccedere debeant, conſi. 175. *nu.* 1
Subſtitutio, cui adiectum eſt tempus denotans tractum temporis, continet nedum vulgarem, ſed & fideicommiſſariam poſt aditam hæreditatem, conſi. 176. *nu.* 16
Subſtitutio, cui verbum tractum temporis denotans non eſt adiectũ, quando fideicom. contineat, ibid. nu. 18
Subſtitutio facta ei, quem non inſtituimus, an operetur in eo inſtitutionem, conſil. 178. *nu.* 1
Subſtitutio facta inter collegatarios, quando ſubintelligatur, conſil. 178. *num.* 2
Subſtitutio, vt per verbum, inſtituo, fit, an, & per verbum, ſubſtituo, inſtitutio fieri poſſit, ibid. nu. 7
Subſtitutio an tacite præſupponat inſtitutionem, ibid. nu. 12
Subſtitutio tacita an admittatur contra matrem, ibid. nu. 16
Subſtitutio reciproca, conſi. 181. *nu.* 1
Subſtitutio fideicommiſſaria continetur ſub reciproca, conſil. 181. *numero* 3
Subſtitutio facta poſthumo naſcituro, ſi decederet ſine liberis, an ad eum caſum extendatur, quo ipſe non naſcatur, conſil. 182. *nu.* 1
Subſtitutio facta vno tempore an extendatur ad aliud tempus, ibid. numero 5
Subſtitutio inutilis vtilem producere non poteſt, ibid. nu. 8
Subſtitutio tacita an admittatur contra matrem, conſil. 182. *nu.* 11
Subſtitutio facta in vnum caſum, an extendatur, ad alium caſum, conſil. 182. *nu.* 28
Subſtitutio tacita eſt duplex, ibid. nu. 34
Subſtitutio tacita, quando admittatur contra matrem, ibid. nu. 35
Subſtitutio facta ſi poſthumus non naſcatur, an habeat locum, quando natus eſt, & non fuit hæres, vel eſt mortuus in pupillari ætate, ibidem num. 37
Subſtitutio facta, ſi poſthumus me viuo deceſſerit, Gaium ſubſtituo, ſi mortuo teſtator decedet, an veniet ſubſtitutus, ibi. nu. 38
Subſtitutio ſub duplici conditione facta, ibid. nu. 40
Subſtitutio compendioſa, ſicut comprehendit omnia tempora, ita etiã omnes caſus, conſi. 182. *nu.* 16.
Subſtitutioni factæ de filio naſcituro ineſt tacita conditio, conſi. 182. *numero* 14
Subſtitutis multis ſub hac conditione, ſi nomen, & arma teſtatoris ferrent, qualis dicenda ſit ſubſtitutio, conſil. 180. *nu.* 2
Subſtitutiones multæ, ac variæ, conſi. 173. *nu.* 1
Subſtitutiones ſunt priuatiuę inſtitutionum, & ratio ſubditur, conſi. 178. *nu.* 13
Subſtitutionum quatuor gradus, conſi. 181. *nu.* 2
Subſtitutus non admittitur quando adeſt perſona, quę ex pręſumpta voluntate defuncti ſuccedit, conſil. 173. *nu.* 3
Subſtitutus an admittatur ex vulgari, vel fideicommiſſaria, conſil. 176. *nu.* 14
Subſtitutus ſubſtituti cenſetur, ſubſtitutus primi inſtituti, conſi. 82. *nume.* 17
Subſtitutus, an ſubſtituentis infirmi beneficia conferre potuerit, conſi. 86. *nu.* 2
Subſtitutus beneficia conferre poteſt, ibid. nu. 2
Subtrahere ſe ab onere publico per iuramentum quis non poteſt, conſi. 133. *nu.* 13
Subuentio reſpicit neceſſitatem, conſi. 105. *nu.* 6
Subuentio, quæ ratione paupertatis exigitur, paupertate ceſſante, & ipſa ceſſat, ibid. nu. 9
Subuenire quis alijs non tenetur, quando ſibi ipſi non ſufficit, conſi. 124. *nu.* 11
Subuentiones impoſitæ propter ſtrictiorem vitam, ſeu reformationẽ reformatione ceſſante non extinguentur, conſil. 105. *num.* 2
Subuentionũ receptor rationem de his reddere tenetur, conſi. 105. *n.* 8

Succeſſio.

Source : BIU Cujas

Succeſſio,quando alicui defertur ex pręſumpta voluntate defuncti, ab inteſtato ille venire cenſetur,non ex aliqua tacita ſubſtitutione, conſil. 173.nu.8
Succeſſio ex lege duodecim tabularnm proximioribus defertur,conſ. 174 nume.2
Succedens in locum alterius plus iuris habere non poteſt,quàm is,in cuius locum ſucceſſit.conſil.24. nu. 10
Succeſſiuo ordine vocati videntur illi inter quos eſt ordo neceſſarię vocationis,conſi.176.nu.6
Succeſſionis ordo ſeruatur ab inteſtato, & idem ſeruatur ex teſtamento,conſil.176.nu.7
Succeſſor ſingularis an comprehendatur in emphyteuſi accepta pro ſe,& ſuis quibuscunq; ſucceſſoribus,conſ.61. nu.6
Succeſſor tenetur ſoluere debita prędeceſſoris pro neceſſitate eccleſię contracta,conſ.95.nu.20
Succeſſor reuocare poteſt male alienata per prędeceſſores,ſecus ſi bene,ibid.nu.21
Succeſſor non debet reuocare factum à prędeceſſore, ſi male non fuerit factum, conſi.110.nu.2
Succeſſor an teneatur ſtare alienationi factę per prędeceſſorem,conſ. 112.num.14
Succeſſor non patitur vitium ſui auctoris,conſ.186.nu.15
Superior in inſtitutione dicitur is in cuius locum ſitum eſt beneficium, conſil.52.nu.6
Superior,quod factum eſt parte inaudita, vel aliàs male factum emendare poteſt,conſi.176.nu.37
Superędificare an liceat in muro communi,conſ. 156.nu.1
Superflua in mandato non ſunt exprimendv, conſ.56.nu.2
Surdaſter, qui parum exaudit, poteſt actus ciuiles exercere , conſil. 26.numero 4

T

TAcens,& præſens habetur pro conſentiente, quando actus non eſt ſibi præiudicialis,conſ.36.nu.9
Tacita hypotheca,an & quando in rebus inuectis,aut illatis intelligatur,quod ampliat,& limitat, conſ.157. per totum.
Taciturnitas filij,vel filiæ ob paternam reuerentiam, conſenſum non inducit in matrimonio,conſ.115.nu.21
Talis quis præſumitur,in quali habitu reperitur, conſil.70.nu.4
Tempus datæ in beneficijs attenditur,conſil.4.nu. 1
Tempus datæ attenditur in prouiſionibus beneficialibus, conſ.37. numero 1
Tempus datæ in collationibus attenditur , & hoc qualiter intelligatur,conſ.60.nu.6
Tempus eligendi an poſſit arctari,conſ.60.nu.26.& 29
Tempus ignoranti non currit,conſil.83.nu.7
Tempus iurandi , & depoſitionis eſt attendendum, conſ.145.nu.7
Tempus triennale,an currat contra minorem,qui permiſit ſuum poſſideri beneficium per triennium,conſ.190.nu.5
Temporis longinquitas facit,vt omnia ſolemniter geſta præſumantur, conſil.70.nu.5
Tempora diuerſa non cenſentur facere vnum annum ad habendum profeſſionem coactam ratam,conſi.68.nu.13
Terminus ſex menſium an a capitulo abbreuiari potuerit,conſi.60. numero 26
Teſtamenta militum a Iulio Cæſare, & Iureconſultis rata , conſil. 182.nume.22
Teſtamentum per principem confirmatum reuocari non poteſt,conſil.110.nu. 11
Teſtamentum in quo nullus eſt hæres inſtitutus non valet, conſil. 138.num.1
Teſtamentum manu priuata ſcriptum,& non publicatum coram iudice eſt inualidum, conſ.138.nu.2
Teſtamentum non valet,in quo locus vbi factum eſt, appoſitum non eſt, conſ.138.nu.5
Teſtamentum nullum tunc cenſetur , quando compulſus quis illud fecit, conſil.139.nu.9
Teſtamentum non prędiudicat donationi antea factæ in contractu matrimonij,conſil.170.nu.2
Teſtamentum an incipere debeat à ſubſtitutione,an ab inſtitutione, conſi.177.num.11
Teſtamentum à milite factum ante militiam,ſi in militia deceſſerit, iure militari valet, conſil.182.nu.23
Teſtator quando eſt dominus tantum partis rei, ſi totam rem legat, non ſolum partem mediam,quam habet,ſed & totam legare videtur, conſi.173.nu.3
Teſtator quando ponit confines conuenientes toti rei,tunc ex coniecturata mente teſtantis totam rem legare videtur,ibid.nu.7
Teſtator poteſt diſponere de re aliena pręſente, & patiente illo cuius eſt res,ibid. num.9
Teſtator diſponens inter eos,in quibus non cadit ordinata affectio, ſimul,& non ordine ſucceſſiuo eos vocaſſe videtur,conſi.175.nu.7
Teſtator,quando inter eos diſponit, inter quos cadit ordo neceſſariæ vocationis,ordine ſucceßiuo,eos vocare videtur,ibid.nu.8
Teſtator inſtituens filiam,& liberos ſuos,tunc veniunt ordine ſucceſſiuo, & ratio ſubditur,ibid.nu.11
Teſtator inſtituens filium cum Titio,vel ſubſtituens Titium cũ ſuis filijs,veniunt æqualiter,conſil.176
Teſtator vbi voluit,quod res in familia remaneat, gradatim ſuccedentes de reſtituendo grauati videntur, conſil.176.nu.17
Teſtator cogitare pręſumitur illud, quod lex diſponit, conſil.182. numero 19
Teſtator inſtituens filiũ ſuperſtitem,& eidem ſubſtituens poſthumũ naſciturũ,&c. ſi natus non fuerit poſthumus,an ſubſtitutus veniet, conſil.182.nu.41
Teſtator ore proprio hęredem nominare debet,ibid.nu.61
Teſtator inter nobiles ſi mandaret reſtitui hęreditatem non detrahitur trebellianica,conſi.170.nu.8
Teſtator inſtituens ſuam neptem ſub prohibitione ne illa bona acquirantur marito,an dicta bona poßint pertinere ad maritum, qui poſtea fuit hęres inſtitutus, conſi. 138.nu.1
Teſtator prælegans omnia immobilia,quæ Tholoſę acquiſierat,de quibus immobilibus acquiſitis intelligatur,conſi.140.nu.2
Teſtator non poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, conſil.140.nu.2
Teſtari an poſſit conſtitutus in extremis, conſil.139.nu. 11
Teſtari an quis per alium poſſit iure ciuili, conſ.182.nu.62.
Teſtatorem prouocans blando ſermone ad eum inſtituendum,in crimen non incidit,quando minæ non interueniunt,conſi.139.nu.10
Teſtes,& inſtrumenta habent eandem vim, conſil.3.numer.3. quod limitat ibidem.
Teſtes domeſtici epiſcopi idonei non videntur ad teſtificandum in inſtrumento requiſitionis,conſil.30.nu. 5
Teſtes de voluntate,& corde alicuius deponere non poſſunt,cum ſolus Deus ſit perſcrutator cordium,conſil.97.nu.12
Teſtes deponere debent de his,quę conſiſtunt in ſenſu corporis,ibid. numero 13
Teſtes deponentes de vi, aut metu profitentis religionem, quomodo deponere debeant, conſi.116.nu.9
Teſtes domeſtici admittuntur,quando aliter factum probari non poteſt, conſil.117.nu.2
Teſtes etiam inhabiles admittuntur, quando aliter factum probari non poteſt,conſ.117.nu.3
Teſtis dictum per dictionem,circa, deponentis,non valet, conſil.73. numero 8.
Teſtis dictum debet concludenter probare,conſil.97.nu.9
Teſtis falſum deponens ſuper principali,de falſo puniri debet, ſecus ſi ſuper acceſſorijs,conſi.104.nu.7
Teſtis aliàs inhabilis, quando eſt à partibus approbatus, contra eum nil opponi poteſt,conſ.145.nu.4
Teſtis domeſticus quando approbetur,ibid.nu.5
Teſtis,quando ab vtraque parte approbatus dicatur, conſ.145.n.11
Teſti non creditur deponenti per verbum credit,conſil.97.nu.7
Teſti deponenti per verbum credit aßignanti cauſam,& rationem, quando credatur, conſil.97.nu.8
Teſti ſingulari ſtari non debet,conſil.97.nu.3
Teſti teſtamentario de inhabilitate opponi non poteſt, conſil. 145. numero 5
Teſtibus duobus de metu deponentib. plus creditur, quàm mille deponentibus de ſpontanea voluntate,& ratio ſubditur, conſil. 68. numero 33
Teſtes poſt publicationem non producuntur,conſi.121.nu.4. quod limitat, nu.8.
Teſtes in teſtamento rogati eſſe debent,conſil.138.nu.6

Teſtibus duob. affirmantib. metum plus creditur, quàm mille negantibus, quod ſponte fecerit, conſil. 116. nu. 8
Teſtium, & inſtrumentorum productio, quando poſt publicationem, & renunciationem fieri poßit, conſil. 101. nu. 2
Teſtium ſubſcriptio in teſtamento eſſe debet, conſil. 138. nu. 4
Teſtimonio conteſtium, in dicto principali fides datur, licet in alijs ſint ſingulares, conſi. 117. num. 1
Teſtimonium etiam duarum mulierum ſufficit ad probandum matrimonium, conſil. 114. nu. 7
Teſtimonium patris, & matris, quando ſit ſuſpectum, conſil. 115. numero 30
Teſtimonium famuli contra filium ſui domini an cenſeatur approbatum per d filium, qui mortuo patre recepit dictum famulum conſil. 145. numero 1
Theologus habens beneficia vſq; ad ducentos florenos prębendam theologalem aſſequi non poteſt, conſil. 31. nu. 1
Theologus non doctoratus, licentiatus, aut baccalaureus formatus, prębendam theologalem, nec petere, nec conſequi poteſt, ibid. nu. 2
Theologus modico contentus eſſe debet, ibid. nu. 3
Theologus acceptans vnam prębendam theologalem, & ſuper ea componens, an aliam acceptare poßit, ibid. num. 7
Theologus ſuam theologalem prębendam, cum non theologo permutare non poteſt, conſil. 36. nu. 7
Timor reuerentialis ſufficiens eſt ad ingrediendam profeßionem, conſil. 68. nu. 22
Timor vanus non eſt, quando pater minatur filiam reijcere, vel exhęredare, conſi. 115. nu. 15
Titulus prędeceſſoris probari non debet, quando prędeceſſor fuit triēnalis poſſeſſor., conſil. 26. nu. 19
Titulus datus à non habente poteſtatem, quando pro non titulo habeatur, conſi. 59. nu. 16
Titulus ex longa poſſeſſione preſumitur, conſil. 70. nu. 5
Titulus factus ex falſa cauſa, eſt nullus & inutilis, conſi. 90. nu. 5.
Titulus coloratus non dicitur, qui eſt nullus, conſil. 185. nu. 15
Titulus, acceptatio, & poſſeßio tribuunt ius in beneficio, conſil. 186. numero 19
Titulus ſolus tribuit ius ad rem, quod amitti poteſt per triennalem alterius poſſeßionem, conſil. 186. nu. 19
Titulus ſymoniacus non dicitur, niſi probata ſymonia, conſil. 187. numero 6
Titulus nullus, nullam producere poteſt exceptionem, aut effectum, conſil. 190. num. 4
Titulus incoloratus quis dicatur, conſi. 190. num. 8
Titulus redactus ad non titulum pro nihilo habetur, conſil. 191. nu. 7
Titulus coloratus, & non coloratus, conſi. 191. nu. 11
Tituli beneficiorum ſunt de iure canonico, conſil. 186. nu. 13
Titulis pluribus, quando quis iuuari poßit, conſil. 38. numer. 15. & conſi. 75. num. 6
Titulum non habere, vel inualidum habere paria ſunt, conſil. 136. numero 8
Titulum coloratum non habet, qui contra ſtatuta, ſeu fundationem eſt inſtitutus, conſil. 190. nu. 7
Titulum habens promoueri tenetur intra annum, alioquin titulo priuatur, conſ. 74. nu. 2
Titulum qui habet, fortius ius habet, quàm qui habet commendam, ibid. num. 2
Tollere, & ad longum, & incertum tempus differre æquiparantur, conſil. 15. nume. 37
Tonſura non datur alicui, niſi ſeptem annis completis, conſil. 2. nu. 2
Tonſura illiterato non confertur, ideo eſt examinandus, qui tonſurā ſuſcipit, conſi. 2. nu. 3
Tonſura litteris eſt probanda, conſil. 3. nu. 1
Tonſura preſumitur per litteras ſacerdotij, & ordinem maiorem, conſi. 3. num. 9
Tonſura probari debet ad beneficium obtinendum, conſil. 26. nu. 19
Tonſuram ſumere non poteſt, qui non eſt natus de legitimo matrimonio, niſi ſecum diſpenſetur, conſil. 2. nu. 4
Totum qui dicit nihil excludit, conſ. 149. nu. 3
Tractatus in alienatione interuenire debet, quando alienantur res capituli, aut collegij, conſil. 192. nu. 9
Tranſlatio epiſcopi facta in fauorem inhabilis eſt nulla, conſi. 14. eſt nulla, conſil. 13. nu. 11
Tranſlatio de vno monaſterio ad aliud quando intelligatur, conſil. 61. numero 7
Tranſportus de cognato, in cognatum ſtudentem, non poteſt priuilegio ſcolaſticorum gaudere, conſi. 160. nu. 4
Tranſactio, ſeu concordatum Lonanij in concordatis beneficiorum, conſil. 27. num. 1
Tranſactio non extenditur de perſona ad perſonam, conſi. 27. nu. 8
Tranſactio facta inter abbatem, & capitulum, an valeat, & ſucceſſorem liget, conſil. 104. nu. 21
Tranſactio facta per epiſcopum, licet non liget ſucceſſorem, ſecus tamen eſt, ſi confirmatur a Papa, conſ. 110. nu. 10
Tranſactio curati prædeceſſoris non ligat ſucceſſorem, conſil. 126. numero 6
Tranſactio inter rectorem, & religioſos de decimis fieri poteſt, conſ. numero 1
Tranſactio generalis, generaliter eſt intelligenda, conſil. 132. nu. 2
Tranſactio extenditur ad incogitata, quando verba tranſigentium hoc important. conſi. 132. nu. 2
Tranſactio de decimis facta inter rectorem, & laicum non valet abſque authoritate ſuperioris, conſil. 133. nu. 9
Trebellianica, quando prohibita cenſeatur, conſil. 182. nu. 56
Tributarius Reipublicæ, citatus in iudicio, vt ſoluat tributum, ſi ceſſet per ſex menſes priuatur iure, quod habet in re emphyteutica, conſi. 109. num. 11
Turpitudinem propriam allegare nemini licet, conſil. 187. nu. 9
Tutor ex vt nominis tuitor eſſe debet, qui ſi bona alienet, & conſumat dicitur tollitor, conſi. 144. nu. 1
Tutor an bona defuncti ſine ſolemnitatibus alienare poßit, conſil. 144. num. 1
Tutor quando in rem pupilli loco domini habeatur, conſil. 144. nu. 5
Tutor ſubrogatus in locum domini, in bene adminiſtrando eius naturam ſapere debet, ibid. nu. 6
Tutor quod alienare poßit, intelligi debet cum ſolemnitatibus, ibidem numero 7
Tutor vbicunq; facit illud ad quod tenetur, licet ſuo nomine faciat, illud tamen pro pupillo facere videtur, conſi. 174. nu. 24.
Tutor vtilia pupillis procurare, & inutilia vitare debet, conſil. 174. numero 25
Tutor, vel curator, qui acquirere potuit pupillis, & non acquiſiuit, actione tutelæ, vel curę conueniri poteſt, conſil. 174. nu. 26
Tutor ſpolians pupillum, vel curator adultam, qua pœna ſint puniendi, conſi. 174. nu. 33

V

VAcante ſede epiſcopi adminiſtratio ſpiritualium, deuoluitur ad capitulum, conſi. 4. nu. 23
Vacatio licet ſit diſpendioſa non per hoc tamen confirmari debet non confirmandus, & ſine cauſę cognitione, conſi. 52. nu. 7
Vacatio, & de iure, & de facto requiritur, antequam beneficium, vt vacans impetrari poßit, conſi. 4. nu. 8
Vacationis modi non ſunt de ſubſtantia exprimendi in collatione, vel electione, conſi. 73. nu. 1
Variatio eſt prohibita maxime in clericis,, conſi. 49. ſiu. 7. & conſil. 57. num. 10
Variatio in collationibus quando ſit prohibita, conſi. 72 numero 5
Variatio in pręſentando permittitur, quando prima præſentatio erat nulla, conſi. 78. nu. 9
Variatio in electione permittitur vſq; ad concluſionem, conſil. 89. numero 6
Variatio, & illuiſio, in viris eccleſiaſticis eſt maxime prohibita, conſil. 90. numero 10
Verba ſuperflua, & quæ nihil operantur, in mandato non ſunt exprimenda, conſi. 42. nu. 13
Verba narratiua an probent, conſi. 57. nu. 4
Verba cuiuſcunq; ſtatus, & conditionis, comprehendunt homines diuerſi generis, conſi. 61. nu. 4
Verba generalia quando reſtrictionem recipiant, conſil. 61. nu. 5
Verba cum effectu intelligenda ſunt,, conſil. 63. nu. 4
Verba fundationis præbendæ ibidem poſita, quomodo intelligi poſſint, conſi. 78. nu. 4
Verba in dubio ſecundum boni uiri arbitrium intelligi debent, conſil. 78. numero 7

Verba

Source : BIU Cujas

Index.

Verba illa, nunquam aliam præter te in vxorem ducam, quomodo intelligi poſſint, conſi.117.nu.2

Verba legis vbi conueniunt, ibi & eius diſpoſitio conuenit, conſil. 130.numero 1.

Verba in dubio debent aliquid operari, conſi.132.nu.3

Verba narratiua principis an probent, conſi.148.nu.5

Verba enunciatiua quando probent, ibidem.nu.6.

Verba enunciatiua contra intentionem proferentis non operantur, ibid.nume.7

Verba illa, ſubſtituit Franceſiam, & ſuos liberos, an de liberis Franceſiæ, vel teſtatoris intelligantur, conſi. 176.nu.12

Verba narratiua non inducunt diſpoſitionem, conſi.178.nu.8

Verba vbi non conueniunt, nec conuenit teſtantis diſpoſitio, conſ.182. numero 4.

Verba an, & quando improprianda, conſi.182.num.48

Verba Papæ non debent eſſe ſuperflua, ſed aliquid operari, conſil.9. numero 3

Verba illa, feci, quod in me eſt, quomodo intelligenda ſint, conſil.32. numero 7

Verba in dubio contra illum intelligenda ſunt, qui ea apertius exprimere poterat, ibid.num.8

Verba Papæ intelligenda ſunt, vt minus, quàm fieri poſſit lædant ius commune, conſi.36.num.10.cir.fi.

Verba generalia, quod generaliter ſint intelligenda, quomodo intelligatur, conſi.80.num.6

Verba promiſſionis de præſenti, promitto te ducere in vxorem, & nunquam aliam habebo, an ſint verba de præſenti, vel de futuro, conſil.114.nu.1

Verba inter valentes loqui, requiruntur pro forma matrimonij, conſil.115 num.10

Verbum omne ſtat in ore duorum, vel trium, conſil.2.nu.6

Verbum poteſt voluntatem, & non neceſſitatem ſignificat, conſil.34. numero 9

Verbum, videtur, boni viri arbitrium importat conſil.78.nu.7

Verbum nullum in contractu debet eſſe ſuperfluum, conſil. 109. numero 3

Verbum quodlibet in contractu ponitur cum miſterio, conſil.169. numero 4

Veriſimile non eſt voluiſſe vno verbo tollere concordata, conſil.15. numero 28

Veriſimile non eſt, quod quis ſtatim ſe corrigat, conſi.78.num.6

Vicariatu vicarij conferentis non probato, prouiſus tamen ab eo iuſtam potuit adipiſci poſſeſſionem, conſi.59.num.13

Vicarij declaratio præiudicium non infert præſentationi Abbatis, conſi.33.num.6

Vicarius vnus remittens ad alium Vicarium collationem, conſi.32. numero 3

Vicarius reuocare non poteſt remiſſionem factam alteri Vicario ibidem numer.6

Vicarius an requiratur ad præſtandum conſenſum collationi faciendæ, conſi.71.nume.7

Vicarius generalis ad conferendum per verba ibidem poſita, an cenſeatur conſtitutus conſil.74.num.5

Vicarius generaliter conſtitutus, in temporalibus, & ſpiritualib. conſtitutus cenſetur, ibid.nu.7

Vicarius, cui ſubſtituendi poteſtas eſt data, ſubſtituere poteſt, aliàs ſecus, conſi.86.num.1

Vicarius creatus ad beneplacitum epiſcopi, ſimpliciterq; a Papa confirmatus, reuocari poteſt, conſil.110.nu.4

Vicarius creatus ab epiſcopo ad vitam, & confirmatus a Papa, hoc expreſſo, ab eodem epiſcopo reuocari non poterit, ibid.nu.6

Vicarius creatus ab epiſcopo ad vitam creati ſi is fuerit a Papa confirmatus, non poterit amplius reuocari, quamdiu viuet, ibid.nu.8.

Vicium impetrationis purgari non poteſt, niſi verum narretur, conſi. 38.nume.12

Vigilantibus, & non dormientibus iura ſubueniunt, conſi.93.nu.16.

Vincula duo ſunt vno fortiora, conſi.119.nu.3

Vinea, in emphyteuſim data, an ratione bullæ Pauli Papæ IIII. reuocari poſſit, conſi.111.nu.13

Virtus in multa dicendo non eſt cum in paucis conſiſtat veritas, conſi.98.num.1

Viuere quilibet præſumitur vſq; ad centum annos, conſil.138.numero 8.

Vnio facta a ſummo pontifice, an obſeruatur in regno Franciæ, conſil.194.num.3

Vnio quando vitioſe eſt facta, vel alius actus pro non facto habetur, ibid.nu.4

Vnio nulla fit non vocatis vocandis, conſi.194.nu.8

Vnio ſubreptitia, quando dicatur, ibid.nu.9

Vnio an ſit valida ex confirmatione regia, ibid.nu.12

Vnio, vt fieri debet viuente eo, qui titulum habet, ita & commendam durantem prouiſione, conſi.71.num.4

Vnio prioratuum a monaſterio dependentium an valeat, etiam non facta mentione de commodo, vel incommodo, conſi.104.nu.5

Vnio non ſeruata ſolemnitate, quæ in vnionibus ſeruari debet, an valeat, conſil.104.num.10

Vnio diſſolui non poteſt, niſi ceſſante cauſa propter quam eſt facta, conſi.104.nu.18

Vnio facta in eccleſia ſeculariſata, non porrigitur vltra eccleſias, ibid. expreſſas, conſil.106.nu.3

Vnio facit ex duabus eccleſijs vnam, ibid.nu.9

Vnio an fuerit inualida, tanquam facta à non habente poteſtatem, conſi.146.num.21

Vnio, ſeu reuerſio feudi ad dominum reducit rem ad ſuam primã naturam, conſil.148.nu.2

Vniones reuocatæ in concilio conſtantienſi, conſil.194.nu.10

Vniones factæ ex rationabilibus cauſis, & veris annullari non debent, ſecundum Concilium Conſtant.

Vnionis in reuocatione, citandi ſunt, quorum intereſt, conſil.104. numero 17

Vnionis requiſita, conſil.106.nu.4

Vnionis reuocatio ſine cauſa legitima, fieri non poteſt, ibidem numero 10

Vnionis forma, conſil.194.nu.6

Vnioni probandæ non ſufficit probare beneficium per xx. annos poſſeſſam eſſe, vt vnitum, conſi.188.nu.18

Vnionum materia deciſa in Concilio Tridentino nuper facto, conſil. 195.num.4

Vnitum tantum valet, quantum expreſſum, conſi.106.nu.3

Vniuerſitas vna atteſtari poteſt de altera, conſil.35.nu.8

Vnus de pluribus ſi interfecerit hominem, & ignoratur quis fecerit, nullus puniri debet, conſi.158.nu.4

Vnus pro alio de iure diuino non tenetur, conſi.125.nu.1

Vocatorum ordine ſucceſſiuo, primo extante, alius non admittitur, conſil.181.nu 4

Vocatus quando quis eſt in duobus caſibus, & apponitur, dictio, tūc, vel tantum, tunc ſubſtitutio reſtringitur ad illos caſus, conſi.172. numero 2

Voces duas quis habere poteſt in electione .ſ. tanquam prælatus, & tanquam canonicus conſi.89.nu.2

Voluntas captatoria quid ſit, conſi.182.nu.63

Voluntas & poteſtas ſunt effectus humanorum actuum, conſil.14. npmero 27

Voluntas, & poteſtas in omni actu requiritur, conſi.92.nu.2

Voluntas teſtantis ſequenda eſt, conſi.103.nu.5

Voluntas teſtatoris eſt ſeruanda, conſil.139.nu.6

Voluntas contrahentium eſt ſequenda, conſil.169.nu.4

Voluntas teſtatoris, quando apparet attenditur, non attento ordine ſuccedendi, conſi.176.nu.10

Voluntas teſtatoris, quæ legitima eſt, in omnibus dominari debet, conſi.182.nu.20

Voluntas ex alieno pendens arbitrio reprobatur, ibid.num.60

Votum tria requirit, deliberationem, ſ. propoſitum, & promiſſionem, conſi.68.nu.4.& conſi 69 nu.2

Votum per modicam coactionem non excluditur, conſil.68.nu.21

Vſucapio non procedit ſine titulo, conſil.187.nu.3

Vſura in mutuo, conſil.100.nu.8

Vſuræ omni iure ſunt reprobatæ, conſi.100.nu.9

Vſusfructus non tranſit ad ſucceſſorem, ſed morte finitur, conſil. 104.num.22

Vſusfructus nomine venit aliquando proprietas, conſil.161.nu.2.

Vſusfructus duplex, conſi.182.nu.50

Vſuſ-

Source : BIU Cujas

Vſusfructus appellatione, an veniat vtile dominium, ibid. nu. 51.
Vſufructu relicto, an debeatur proprietas, conſi. 182. nume. 44. 45. & 52.
Vſufructu relicto, cum plena poteſtate diſponendi de bonis, proprietas relicta eſſe cenſetur, conſil. 182. nu. 54
Vſufructuarius a tempore finiti vſusfructus, fructus omnes reſtitue re tenetur, conſil. 96. nu. 6
Vſufructuarius, & penſionarius æquiparantur, conſi. 125. nu. 9
Vtilitas publica præfertur priuatæ, conſil. 15. nu. 10
Vulnerans ſeruum alienum, ad quid domino teneatur, conſil. 112. numero 4

FINIS.

Source : BIU Cujas

D. PETRI REBVFFI MONTISPESSVL. IVRISCONS.

CELEBERRIMI, ET COMITIS, Necnon Iuris Pontificij Pariſijs publici profeſſoris, & in ſupremo Senatu patroni meritiſsimi,

Reſponſorum, ſiue Conſiliorum Liber.

RESPONSVM I.

Quomodo quis à ſuo ſit ordinandus Epiſcopo.

SVMMARIVM.

1 *Nemo poteſt ab alieno Epiſcopo tonſuram, vel alios ordines ſumere ſine conſenſu ſui Epiſcopi.*
2 *Quis intelligatur eſſe ſuus Epiſcopus.*
3 *Laicus habet Epiſcopum originis, vt ei ſacra adminiſtret.*
4 *Ordinatus à ſuffraganeo debet probare de conſenſu Epiſcopi, in cuius diœceſi fuit ordinatus.*
5 *Negatiua totum negat.*
6 *Monachatio conſtituit domicilium.*
7 *Canonici regulares præfecti eccleſiis tenentur reddere rationem Abbati, & Monaſterio.*
8 *Seminans ſpiritualia, dignus eſt vt colligat temporalia.*
Alimenta tolli non poſſunt. ibidem.
9 *Canonici regulares præfecti eccleſiis non ſunt curati, nec perpetui Vicarij, nec recipiunt decimas, vel alios fructus, niſi nomine Abbatis, & Conuentus. ibidem nu. 10.*

ORDINATVS ab alieno Epiſcopo, non gaudet priuilegio clericali, & ſic non poteſt obtinere beneficia, quod probatur ſic. Certum eſt in iure
1 † neminem poſſe ab alieno Epiſcopo tonſuram, uel alios ordines ſumere, ſine conſenſu ſui Epiſcopi. cap. illud. 71. diſt. ubi ſunt hæc verba: Oſius Epiſcopus dixit, & hoc uniuerſi conſtituimus, ut quicunque ex aliena parochia voluerit alienum miniſtrum, ſine conſenſu Epiſcopi ſui, & voluntate, ordinare, non ſit rata eius ordinatio. Idem dicitur in cap. primatus, & cap. ſeq. ibid. hoc etiam prohibetur in c. j. & per totum. de temp. ordinat. & maxime in lib. 6.
2 † Epiſcopum ſuum declarat. c. cum nullus, *ibid.* eſſe Epiſcopum originis, benefic*ij, vel domicilij.* Ergo ſi quis fuerit ab alio promotus, *promotio* non valet: ſaltem ut beneficia obtinere poſſit. Nam licet canones antiqui corrigantur, quoad promotionem ſine titulo factam. c. neminem. & c. ſanctorum. 70. diſt. ut hodie ordinatio non fiat irrita, tamen de tonſura & aliter ordinato, hoc non inuenitur correctum. Ergo ius antiquum remanebit. arg. l. præcipimus. C. de appellat. Nam antequam poſſit iſte promotus ab alieno Epiſcopo beneficia habere, requiritur ut ſecum diſpenſetur, & prohibet Papa ne pœnitentiarij, uel alij cum his diſpenſent. c. j. de temp. ordin. in 6. ergo ſi diſpenſatio requiratur, inhabilis eſt ille ab alieno Epiſcopo promotus ad beneficia ante diſpenſationem, alioqui non requireretur diſpenſatio.

Et ſic male & perperam ſentit Guido Papa in ſuis deciſ. Delphinali. deciſ. 449. Laicus, dicens laicum poſſe tonſuram accipere, quia laicus non dicitur habere Epiſcopum, quod quidem eſt falſum per d. c. cum nullus. ubi laicus habet Epiſcopum originis, ut ei ſacra adminiſtret, chriſma conficiat, abſoluat eum in caſibus Epiſcopalibus, & alia faciat quæ ad Epiſcopum pertinent: alioqui ſequeretur quod ipſe Epiſcopus nullam haberet iuriſdictionem in laicos ſuper ſacramentis, uel alijs cauſis Eccleſiaſticis, quod eſt à iure alienum. c. quod clericis. de foro compet.

Source : BIU Cujas

Nec etiam valet ratio D. Guidonis Papæ, ut non
ſit canon, qui iſtam tonſuram annullet, nam ſi ui-
diſſet tex. in d.c. illud. 71. diſt. & per totam diſtin. hoc
non dixiſſet, & quod iſte ſic ab alieno promotus Epi
ſcopo gaudeat priuilegio clericali, ſic vidit iudicari
in materia beneficiali, in recredentia Chaſſan. Con-
ſiliarius, in ſuprema curia Pariſienſi, ut aſſerit in con
ſuetud. Burgund. in tit *des iuſtices*. §. ſexto. in glo. *ſont*
4 *creux & augmentez*, in fi. Ibi etiam plus dicit † ordina-
tum à Suffraganeo debere probare de conſenſu Epi
ſcopi in cuius diœceſi fuit ordinatus, cum non ſit or
dinarius. ut notat Fel. in c. cùm in iure perit. de offi-
cio deleg. verſ. ſuper quo tibi, & Panor. in verbo, ſed
quia hic ſumus, in materia probationis.

Adhęc c. primum c. nullus. de temp. ord. in 6. pro-
hibent, vt nullus promoueatur ab alieno Epiſcopo,
& iura ſupra allegata generaliter prohibent, ergo lo
quitur tam de ſecularibus, quàm de religioſis: & ma
5 ximè quia iura prohibitiua plus ligant. † Nã negati-
ua totum negat. l. ſi quis ſtipulatus, ff. de verbo. obli.
& text. eſt ad hoc expreſſus in c. fi. de temp. ord. in 6.
qui loquitur in tonſura, ut non detur ab alieno Epi-
ſcopo, ergo nec ſeculari, nec regulari.

In hoc tantum defertur religioſis, ut Epiſcopus
illos ordinare poſſit, in cuius diœceſi eſt monaſteriũ.
6 d.c. cùm nullus. quia † monachatione conſtituitur
domicilium. Bar. in l. j. ff. ad municip. & ſic religioſi
poſſunt ordinari ab Epiſcopo, in cuius diœceſi mo-
naſterium ſitum eſt. Ideò quia monaſterium S. Mi-
chaelis eſt ſitum in diœceſi Virdinenſi, & non erat
ſitum in Epiſcopatu Tullenſi, cuius erat iſte Vica-
rius, ergo non potuit alienum promouere. Alia ſcri
pſi plenè in formula literarum dimiſſoriarũ, in praxi
beneficiali, quæ videri poterunt ne plura ingeram.

7 Non dubito etiam quin iſti † canonici regulares,
præfecti eccleſijs parochialibus, teneantur reddere
rationem Abbati, & monaſterio de his quæ recepe-
runt, & ita loquitur text. in c. in Lateranenſi, in fi. de
præb. & c. cum & plantare. §. in eccleſiis. de priuil. c.
ſanè. 16. q. 2. ſicut tutor uel alius adminiſtrator, qui
recipit fructus alienos. l. prima. §. officio. ff. de tutel.
& rationi. diſtrah.

Itaque cũ iſti præficiantur à monaſterio, & detur eis poteſtas recipiendi fructus noĩe monaſterij, ergo rõnem reddent. c. de monachis. vbi Decius de præb.

Item probatur à tempore immemoriali, decimas & fructus loci de alto monte fuiſſe receptos à monaſterio, & licet ibi præfectus ad ſeruiendum curæ eſſet, tamen omnes fructus & reditus deferebat ad monaſteriũ, ut probatur ex libro veteri poſito in archiuis monaſterij, qui probat, ut dicitur in c. j. de probat. Et quamuis non probaretur niſi poſſeſſio monaſterij, à tanto tpe, hoc ſufficeret, & poſſet ſe iuuare præſcriptione. c. de quarta, & per totum de preſcrip.

Vltimò, nunquid congrua ſaltem portio, iſtis ca-
nonicis deſeruientibus eccleſiis parochialibus aſſi-
8 gnari debeat, quod uidebatur: nam qui † ſeminat ſpi
ritualia, dignus eſt, ut metat temporalia, ut diuus te-
ſtatur Paulus, c. cum ex officij, de præſcript. & Eccle
ſiaſticis vtilitatibus deſudantes, Eccleſiaſtica digni
ſunt remuneratione gaudere. cap. Eccleſiaſticis. 12.
q. 2. & iſta portio congrua non poteſt tolli, † ſicut
nec alimenta. l. cum hi. ff. de tranſact.

Tamen exiſtimarem iſtis congruam portionem
non aſſignandam, quia hæc portio inuenta eſt pro
curatis & uicarijs perpetuis, non ualentibus com-
mode uiuere. c. j. de præben. in 6. clemen. j. de iure pa
9 tro. ſed iſti † canonici non ſunt curati, nec perpetui
vicarij, ideo non poterunt petere congruam portio
nem: & quando petunt illam, ad monaſterium reuo
cari debent, & portio monachalis eis aſſignari debet,
ſicut alijs religioſis, quia ſub obedientia ſunt Abba
tis, à qua eis recedere non licet.

Item, quando monaſterium ſubijt onera terrarũ, & ſoluit ea quæ incumbunt eccleſiæ, non debetur congrua portio deſeruienti eccleſiæ. Gulielmus de Montelaud. in cap. j. col. 2. de præben. in 6. ſed monaſterium ſoluit decimas & alia onera pro eccleſia, ergo non debetur congrua portio deſeruienti eccleſiæ de alto monte.

10 Et ſic concluditur, iſtum canonicum regularem,
qui deſeruit eccleſiæ & parochiæ de alto monte, vel
alijs eccleſijs ſimilibus deſeruientes non eſſe cura-
tos, nec quidem vicarios perpetuos, ſed temporales,
& ad nutum Abbatis remoueri poſſe. Ideò nec de-
cimas, nec alios fructus pertinentes ad Abbatem, &
monaſterium de alto monte percipere poterunt,
niſi nomine Abbatis, & conuentus, nec congruam
portionẽ curatis, uel perpetuis uicarijs debitam, ab
Abbate petere poterunt, ſed portionem monacha-
lem ſolitam in monaſterio dari, vel aliàs arbitrio bo
ni viri contenti eſſe debent. Et ſic ſubſcripſi. Pariſiis
anno 1556. in menſe Iulio.

RESPON. II.

An literæ tonſuræ rectè concipiantur.

SVMMARIVM.

1 *Abbas, vt poſſit conferre tonſuram ſuis religioſis, debet eſſe benedictus, & ſacerdos.*

2 *Tonſura non datur alicui, niſi ſeptem annis completis.*

3 *Tonſura illiterato non confertur, ideo eſt examinandus, qui tonſuram ſuſcipit.*

4 *Tonſuram ſumere non poteſt, qui non eſt natus de legitimo matrimonio, niſi ſecum diſpenſetur.*

5 *Per ingreſſum religionis, licet quis cenſeatur legitimus, & tollatur macula, quoad ordines ſuſcipiendos, non tamen ſine diſpenſatione obtinet beneficia.*

6 *In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum.*

7 *Inſtrumentum profeſsionis non probat, ſi ſine teſtibus eſt conſcriptum.*

8 *Religioſus quis non dicitur ante profeſsionem.*

9 *Abbas requirere debet conſilium ſui Capituli in profeſsione recipienda.*

Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. ibidẽ.

10 *Profeſsio facta ante decimũquartũ annũ non obligat.*

In inſtrumento profeſsionis fieri debet mentio de tribus votis, hic poſitis.

HAE literæ tonſuræ non uidentur ritæ cõ
1 ceptæ. Nam quamuis † Abbatibus per-
miſſum ſit conferre tonſuram ſuis reli-
gioſis. c. 1. & 2. 69. diſt. & in monaſterio,
2 vt ibi. tamen requiritur, quod † Abbas ſit benedi-
ctus & ſacerdos. ut patet in d.c. & c. cum contingat.
de ætate & qual. de quibus qualitatibus nõ apparet.

Item hanc tonſuram poſſunt Abbates conferre
iuxta formam datam eccleſiæ, in d. c. cum contin-
3 gat. ſed forma eccleſiæ eſt, ut non niſi † ſeptem an-
nis completis detur alicui tonſura. c. fi. de temp. ord.
in 6 alioqui non ualet. vt docet Card. in c. de his. in
prin. 28. diſt. Ideò formã hanc adhibent Epiſcopi, ut
inquirant de ætate promouẽdi cum teſtibus, & hoc

in

Source : BIU Cujas

in literis atteſtetur, quod non faciunt hæ literæ.

3 Præterea forma Eccleſiæ eſt vt † illiterato non conferatur tonſura. cap. fin. & cap. præcipimus. 34. diſtin. & c. illiteratos. 36. diſtinct. Ideo examinan-
4 dus eſt qui tõſuram ſuſcipit, vt appareat an ſit de † legitimo matrimonio natus, alioqui tonſuram ſumere non poteſt, niſi ſecum diſpenſetur expreſsè, nec poteſt inferior Epiſcopo diſpenſare, niſi ſuper hoc habeat expreſſum priuilegium de quo non apparet. cap. 1. de filijs presbyter. in 6.

5 Nec obeſt quod per † ingreſſum religionis cenſetur legitimus & tollitur macula, verum eſt quoad ordines vt eos ſumere poſſit. c. presbyterorum. 56. diſtinct. c. j. de filijs presbyter. Sed non poterit beneficia obtinere ſine diſpẽſatione. c. j. & ſi eo. & c. j. illo tit. in 6. verum hic nõ apparet de legitimatione nec diſpenſatione, ergo beneficiũ obtinere non poterit.

Inſuper adhibendi ſunt duo teſtes ad probãdum
6 actum ſic eſſe factum, vt in † ore duorum vel trium teſtiũ ſtet omne verbum. c. licet vniuerſis. de teſtib. c. relatum. de teſtam. non enim creditur literis Epiſcopi etiam ſigillatis, niſi adſint teſtes c. poſt ceſſionẽ. de probat. ſic, & multominus credetur his literis tonſuræ tanquã priuatis, & ſic non fidẽ facientibus.

7 Etiam † inſtrumentum profeſſionis non videtur probare, quando ſine teſtibus conſcriptum eſt, vt diximus de tonſura, nec enim creditur inſtrumento niſi duo adſint teſtes. l. generali. vbi glo. C. de tabular. lib. 10. c. j. vbi doct. de fide inſtrument.

Ad hæc ſcriptura tonſuræ eſt contraria profeſſioni. Nam in tonſura dicitur quod Abbas religioſo contulit tonſuram, & tamen non erat religioſus,
8 quia apparet de profeſſione poſtea facta, & quis † ante profeſſionem non dicitur religioſus, cum ad ſeculum redire poſſit. ca. conſulti. de ſtatu monach. & per totum. Ergo iſtæ ſcripturę contrariæ non probant. l. ſcripturæ. C. de fide inſtrum. Et ſic imputandum eſt illi qui tales contrarias ſcripturas produxit. c. imputari. de fide inſtrum.

9 Præterea in † profeſſione recipiẽda debet Abbas conſilium ſui Capituli requirere vt Io. Andr. & Panor. docent in c. ad apoſtolicam, in fin. de regularib. ſed nõ apparet hic: nam quod omnes tangit ab omnibus debet approbari per regul. iuris.

Item non apparet in qua ætate profeſſus fuerit,
10 † & profeſſio ante decimum quartum annum facta non obligat, c. ad noſtram. de regula. ideo de hoc inſtrumentum loqui debebat.

11 Huc accedit quod † in profeſſione mentio fieri debet de tribus votis, alias expreſſio vnius non valet ca. cum ad monaſterium. de ſtatu monach. ſed hic parcheminier promittit ſtabilitatem, morum conuerſionem, & obedientiam, ſed omittit votum caſtitatis & paupertatis, ideo profeſſio non ualet, bene tamen valuiſſet ſi dixiſſet voueo regulam S. Benedicti, vel Martini ſeu alterius, ſed hic non dicit voueo, vt eſt in tit. de voto & voti redempt. quamobrem non valet iſta profeſſio.

RESPON. III.

De Prouiſionibus, & Papæ diſpenſationibus.

SVMMARIVM.

1 *Tonſura literis eſt probanda.*
2 *Paria ſunt non eſſe, & non apparere.*
3 *Teſtes & inſtrumenta habent eandem vim, quod limitat. ibidem.*
4 *Non eſt dãda materia falſum fabricãdi, & delinquẽdi.*
5 *Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper defectu natalium ad tonſuram, & ad ordines minores, non tamen ad maiores, quod limita in filio Epiſc.*
6 *Filius etiam legitimus non poteſt habere Eccleſiam, in qua pater miniſtrauit.*
7 *Diſpenſatio fieri debet cum cauſa.*
8 *Diſpenſatio tamquam odioſa eſt reſtringenda.*
9 *Tonſura præſumitur per literas ſacerdotij, & ordinum maiorum.*
10 *Præpoſitura eſt maior poſt pontificalem in eccleſia dignitatum.*
11 *Legatus nullus diſpenſare poteſt, vt filius etiam legitimus habeat ibi beneficiũ, in quo pater miniſtrauit.*
12 *Quod longe ſit à veriſimili, eſt falſitatis imago.*
13 *Incompatibilitas maxima eſt, vt quis in eadem eccleſia obtineat duo beneficia.*

PRouiſionibus & diſpenſationibus Ramoneti Guiramãdi & Laurẽtij de Catelana viſis, arbitror Ramonetũ Guiramãdum nullum ius habere ĩ præpoſitura qđ
1 ex ſequentibus conſtabit, & primo ex † tonſura quæ literis probanda eſt. l. ſi qua per calumniam. & ibi Iacob. But C. de Epiſco. & cleric. Gui. Pap. q. 582. Reperitur; alioqui fruſtra iuberetur ordinato vt literas ab ordinãte acciperet. c. legũ ij. q. j. ſed hic Guiramandi non probat per literas, ergo non eſt tonſura-
2 tus, † nam paria ſunt nõ eſſe & non apparere l. duo ſunt Titij. ff. de teſta. tutel. ſed non apparet de tonſura, ergo non eſt tonſuratus d. Guiraman. & ſic nõ capax ad beneficia. c. cũ adeò de reſcript. c. ex literis de tranſac.

3 Et ſi dicatur tõſuram probari teſtibus poſſe. † Nã parem vim habẽt teſtes & inſtrumenta. l. in exercendis. C. de fide inſtru hoc eſt verum niſi in quibus caſibus. requiritur ſcriptura. vt in l. contractus. C. illo ti. & in hoc actio requiritur vt ſuperius dictum fuit, ergo non eſt tonſuratus.

Et quãdo vellet per teſtes probare, requireretur vt Guiramãdus probaret ſcripturã eſſe factam & demũ amiſſam per l. teſtium in fi. C. de teſtib. l. ſi ſolennibus de fide inſtr. Guido Pap. q. 474. De materia. qđ nõ probat Guiramãdus, ergo nõ eſt tonſuratus.

Itẽ hoc caſu nullo modo admitti debet ad probãdum per teſtes, quia ſua tõſura fuit probata falſa, & non eſſe in Regiſtro epĩ, ergo teſtes non poſſunt cõtra Regiſtrum probare. Imo ſi admitterentur teſtes
4 hoc caſu eſſet † præbere materiã falſum fabricandi, & delinquendi, quod iura abhorrent. in l. Iuriſgentium. §. ſi paciſcat. ff. de pact. l. conuenire. de pact. dotal. & teſtes deponerent vidiſſe hanc tonſuram falſam, ergo teſtes reijciendi ſunt.

Itaque cum prædictę literæ tonſuræ non valeant.
5 d. Guirimandus non eſt clericus † Nam licet epiſcopus ſuper defectu natalium diſpenſare poſſit ad tonſuram, & ad ordines minores, non tamen ad maiores nec ad parrochiales eccleſias aut dignitates. c. j. de filiis presbyterorũ in 6. nõ tamẽ poterit epiſcopus diſpenſare cum filio ſuo in odium illius peccati, ſi-
6 cut nõ poterit † filius etiam legitimus habere eccleſiam, in qua pater miniſtrauit. c. ad extirpandas de filiis presbyter. alioqui induceretur epiſcopus ad de-
7 linquendum. Et † diſpẽſatio debet fieri cum cauſa, & ipſe fauore filii ſine aliqua cauſa diſpenſaret. cum

Source : BIU Cujas

epiſcopi ſint cęci circa nepotes. gloſ.in ca.peruenit. j. queſt.3. Et poteſtas epiſcopi vix poteſt extendi,qñ eſt illegitimus ex coniugata, ex epiſcopo & religioſo,& ex ſe genito: ſed ſimpliciter cum baſtardo epiſcopus poſſet, ſed non cum illo qui habet impedimentum quadruplex, etiam ſi inueniretur diſpenſatum eſſe, quod non conſtat.

Et ſic diſpoſitio Papæ fundata ſuper eo qđ Guiramandus clericali charactere inſignitus erat, eſt ſub-
8 reptitia & nulla nec prodeſt, cũ † diſpẽſatio ſit odioſa & reſtringenda. ca.j. in fin. de filiis presbyter.in 6.

Item non poteſt Papæ diſpenſatio prodeſſe, quia non diſpenſat ſuper defectu natalium. Nam putabat Papa eum legitimatum à ſe, & ſic habilem ad beneficia & ad alia, & rectè clericali charactere inſignitum: quod tamen verum non erat,ergo iſta Papæ diſpenſatio eſt ſubreptitia,& ſic nulla.c.fi.de filiis presbytero. in 6.

Conſequens eſt vt etiam non valeant maiores ordines recepti à dicto Guiramando,tum quod epiſcopus non habebat poteſtatem ad hoc diſpẽſandum. c.j.de filiis presby. in 6. tum etiã quia non reperitur diſpenſatum ſecum. Ergo nec tonſura,nec ordines maiores, nec minores illi proſunt.

9 Nõ refragatur, qđ † præſumatur tonſura per literas ſacerdotii & ordinum maiorum, vt docet Pan. ĩ c.niſi de prob.hoc verũ quali quali præſumptione, & quando diuturnitas temporis adeſſet, tamen illa prçſumptio non eſt ſufficiens, ad plenam tonſurę probationem,maxime hoc caſu quia fuit epiſcopus deceptus,per has tonſuræ falſas literas.Igitur eſt præſumptio pro epiſcopo,quod viderit literas videlicet illas falſas quas nuper oſtendit d.Guiramandus.& illis inductus contulit ordines maiores ad quos non erat diſpenſatus prędictus Guiramãdus, & ſic ex dictis literis ſacerdotii nõ eſt præſumptio ad tonſurã, niſi quod falsò epiſcopus ordinans fuit deceptus.

Etiam in diſpenſatione Papę non ſecum diſpẽſatur ad eccleſias maiores poſt Pontificalem,imò hoc reſtringitur ibi non tamen maiores vel principales,
10 ſed† præpoſitura eſt maior poſt Pontificalẽ in eccleſia dignitatũ. Ergo ad illã non cenſetur diſpenſatus.

Nec facit quod Legatus Auenionenſis conferendo illam hoc diſpenſauerit cum d.Guiramandi,quia non potuit contra prohibitionem Papæ.Nam Papa tacite prohibuit, poſtquam ipſe noluit ſecũ diſpenſare, contra cuius prohibitionem legatus Aueni-
11 nẽſis non potuit, & quia † *nullus legatus* poteſt diſpenſare vt filius etiã *legitimus* habeat ibi beneficiũ, in quo pater miniſtrauit. c.dilectus. de fil.presbyt.

Nec quidem voluit legatus diſpẽſare,ſi illi expreſſum fuiſſet Papã noluiſſe cum iſto Guiramãdo illegitimè de maioribus dignitatibus diſpẽſare. Nam procul dubiò nõ eſt veriſimile qđ ipſe legatus Aue-
12 nionẽſis feciſſet quod ipſe Papa noluiſſet, & †quod longè eſt à veriſimili eſt falſitatis imago, vt not.in c. quia veriſimile.de præſumptionib.& ſic diſpenſatio legati eſt ſubreptitia cum D. Guiramandus hoc ei non expreſſerit, & ideò nulla.

In alio vtraque diſpenſatio non poteſt prodeſſe. Nam eſto quod vtraque valeret nõ obſtantibus præmiſſis tamẽ nulla valebit iſto caſu,eò quod pater D. Guiramãdi proximè miniſtrauit in eadem eccleſia. c.ad extirpãdas.de filiis presbyterorum vt docet Staphile.in tracta. de Literis gratię titul.de ſtatu & qualitat.benef.verſic.j.quod ſit illegitimus, plus dicens quòd quando prefectus eſt pater alicui eccleſię non poteſt filius illegitimus in illa eccleſia obtinere beneficium. c.ad hæc de filijs presbyter. ſed pater erat epiſcopus,ergò filius eius illegitimus, vt in illa eccleſia vbi pater erat epiſcopus,omninò præficeretur requirebatur expreſſio in diſpenſatione Papæ ad plura, & iſtud vitium non eſt expreſſum, ergo diſpenſatio vtraque & Papę & legati ſubreptitia & nulla.

Etiam in diſpenſationibus ad quæcunque propatiente defectum natalium de ſtylo curiæ Romanæ nõ datur etiam à Papa ad dignitates maiores & principales vt docet Staphile. in tracta. de liter.gratiæ titu.de modo & forma impetrã.verſ.hinc eſt.Ideo nõ potuit legatus derogare huic ſtylo. Rationem dicit Staphile. ne iſta diſpenſatio pariat inuidiam contra eum qui omnino eſt inhabilis, vt omnibus præficiatur, ac eos regat quibus ſubeſſe debebat.

Itẽ illa clauſula poſita in ſignatura et ſi canonicatus & præbenda, dignitates tamen maiores, intelligitur de dignitatibus maioribus poſt pontificalem de ſtylo curiæ Romanę & nõ de epiſcopatu. c.ſi.de præbend.qui debet omninò exprimi cum ſit culmẽ dignitatis.c.penul.de præbend.& non venit dignitatis nomine gloſ.in c.ij.de præben.lib. 6.

Nec inuenitur in diſpenſatione Papæ ꝙ voluerit diſpenſare cũ defectu natalium ad maiores ordines, nec ad maiores dignitates, ſed ad duo vel tria beneficia, ſi D.Guiramãdus erat nobilis vel graduatus:ſed Papa in diſpoſitione & in conceſſione, nunquã appoſuit clauſulam non obſtante defectum nataliũ. quę clauſula erat neceſſaria. vt Felin. & alij docent in c.nõnulli de reſcript.Ideo noluit Papa diſpenſare cũ dicto defectu, ſed ſi Guiramãdus ſit legitimatus vult ſecum ad duo diſpenſare,& ita ſe habet ſignatura Papæ,& ſic Papę diſpenſatio prodeſt vt cenſeatur diſpenſatus ad plura beneficia,ſed non ad defectum natalium,quia nihil eſt expreſſum de defectu natalium in diſpoſitione ſignaturæ.

Præterea non erat *diſpenſatum cum D.Guiramã-*
13 *do quod † duo obtineret* beneficia in eadẽ eccleſia, quæ eſt *incompatibilitas* maxima, vt probatur in c. literas de conceſſ. præbend. Et ipſe habebat canonicatum in eccleſia Dignẽſi. Igitur non poteſt habere ibi præpoſituram, nec fuit diſpenſatũ à Papa vt duo beneficia ſub eodem tecto obtineret,nec etiã à legato,ergo non poteſt obtinere dictam præpoſituram.

Et ſic concludendo patet D. Guiramandi nõ tonſuratum, nec quidem diſpenſatũ de defectu nataliũ & ſic perperam ſumpſiſſe ordines, etiam maiores & d.præpoſituram, & ſic incapacem & inhabilem ad eam,& ad quęcunque beneficia,& D.de Caſtelana rectè prouiſum,& ius in d.præpoſitura Dignenſi obtinere.Ideo his ſcriptis ſic anno 1555.à natiuitate in menſe Ianuario iudicauit ſacrum magnum regis conſilium pro D.de Caſtelana.

RESPON. IIII.

De indulto Imperatori conceſſo, quoad Epiſcopatus, & alias dignitates.

SVMMARIVM.

1 *In beneficijs attenditur tempus datæ.*
Qui prior eſt tempore potior eſt in iure. ibidem.
2 *Effectus humanorum affectuum teſte Ariſt. conſtat ex duobus, ex voluntate, ſcilicet, & poteſtate.*
3 *Nullus poteſt inficiari poteſtatem Papæ, & Imperatorũ,&*

Source : BIU Cujas

toris, & inſtar ſacrilegij eſt de illorum poteſtate diſputare.

4 *Reſignantibus iura ſua amplius ad ea non eſt dandus regreſſus.*

5 *Qui nihil habet, nihil poteſt dare.*

6 *Recitatio, vel narratio facta in literis Imperatoris non præiudicat veritati.*

7 *Reſeruatio fructuum pro penſione facta à reſignante, non obeſt reſignatorio, quin ipſe plenum ius habeat.*

8 *Beneficij non vacantis nulla eſt prouiſio.*

Vacatio, & de iure, & de facto requiritur, antequam beneficium vt vacans poſſit impetrari. ibidem.

9 *Subreptitia, & obreptitia prouiſio eſt nulla.*

10 *Papa non ſolet prouidere de beneficio, de quo iam iure prouidit.*

Papa ſi dixiſſet in conceſſione beneficij non obſtante prima collatione, intelligitur de inualida, non de valida. ibidem in fine.

11 *Stellionatus crimine tenetur, qui pluries ſuum beneficium reſignat.*

12 *In periurium incidit, qui bis idem beneficium reſignat.*

13 *Clauſula non aliter, nec alio modo, quomodo intelligi debeat. ibidem, & numero 14.*

14 *Res tradita ſub conditione, deficiente conditione, pro non tradita habetur.*

15 *Secunda reſignatio non valet, niſi fuerit reuocata prima.*

16 *Dolus in impetratione beneficij vitiat prouiſionem.*

17 *Diſpoſitiones quaſcunque facta vi ſecunda reſignationis ſunt nullæ.*

18 *Reſignanti bis obſtat exceptio primæ reſignationis.*

19 *Caſus conceſſi Imperatori ſuper beneficijs in ſuo Imperio ſitis.*

20 *Signatura obtenta ſine beneplacito Imperatoris non obſtat, quin poſtea validè bulla leuetur, dum illam bullam præceſſerit Imperatoris conſenſus.*

21 *Alternatiua in petendo beneplacitum Imperatoris adhibita.*

22 *Ex omiſſione ordinis perſona media non vitiat prouiſionem.*

23 *Vacante ſede Epiſcopi, adminiſtratio ſpiritualium deuoluitur ad Capitulum.*

24 *Epiſcopus dicens ſe eſſe adminiſtratorem, hoc probare debet.*

25 *Scriptura priuata ſola non probat.*

INVOCATO Dei Opti. Maximi, Virginiſque Mariæ præſidio. Inuictiſſimus Imperator Carolus V. priuilegio à ſanctiſſimo Papa donatus eſt iſto, videlicet, vt nulli ĩ certis ſuis terris de Abbatia, ſeu Prioratu prouideri poſſit, niſi intentione & cõſenſu eius prius habitis. Quod ſi ſecus etiam à Papa factum fuerit, prouiſionem nullius eſſe momẽti decernitur. Vnde cũ D. Ioannes de Palude in fauorem magiſtri Ioannis Lalemand cõſtituiſſet ſuos procuratores ad reſignãdum in curia Rom. prioratum B. Mariæ de Lauthenans, quẽ iam reſignauerat, ſed bullas nolebat obtinere de Lalemand ſine intẽtione & cõſenſu Imperatoris, q cõſenſit, vt licitè reſignari poſſet prioratus in fauorẽ D. Ioãnis Haneton, in cuius fauorẽ D. Lalemãd reſignauit, eiq; fuit à Papa prouiſum, poſtea idem de Palude iterum reſignauit in fauorem D. Antonij de Gorreuod adminiſtratore Perrot. dato, & habito etiã Imperatoris conſenſu: quæritur quis iſtorum ius habeat in prædicto prioratu de Lauthenans.

Breui reſpondeo D. Ioannem Haneton iure prouiſum, & eum obtinere tã in poſſeſſorio quàm in
1 petitorio debere, quia eſt ei prius prouiſũ, † & ĩ beneficiis attendimus tempus datę. c. eam te, de reſcrip. capit. eum cui. de prębendis. lib. 6. nam qui prior eſt tempore potior eſt iure. per reg. iuris. ſed longo tempore prouiſum fuit à ſanctiſſimo Papa huic D. Haneton ante alios, ergo is eſt aliis præferendus.

2 Secundo † duo ſunt ex quibus humanorum affectuũ conſtat effectus, teſte Ariſtotele, videlicet, voluntas, & poteſtas, quorum alterum ſi deſit, nihil eſt, quod explicari queat. c. cum in cunctis. §. inferiora. ibi qui velint & poſſint. de electio. & hoc docet Bal. in l. cum te col. 1. C. de dona. ante nupt. & in c. cum cõtingat. nu. 10. col. 4. de iureiuran. & dicit Iuriſcon. quod in omnibus rebus, quæ dominium trãſferunt, concurrat oportet affectus ab vtraque parte cõtrahentium, nam niſi animus vtriuſque cõſentit, perduci ad effectum id quod inchoatur non poteſt. l. in omnibus rebus ff. de act. & obligat. ſed iſta duo interuenerunt in reſignatione & prouiſione facta D. Haneton, ergo illa prouiſio eſt potior.

Primò, interuenit voluntas reſignantis, vt patet per procuratoriũ D. Iohãnis de Palude, vbi cõſtituit procuratores ſuos ad reſignandum in fauorem D. Lalemand, qui reſignarũt, vt patet per ſignaturã D. Lalemand, & per bullam D. Haneton, ergo reſignãtis voluntas adeſt, quamobrem conqueri non debet ſi iuxta ſuam voluntatem completum ſit mandatũ, & ſi nũc reſilire velit, dici ei poteſt, ſera prece ſubueniri tibi deſideras. de quo in l. 2. C. de iuris & fac. ign.

Prætere a, voluntas Papæ adeſt, qui prouidere uoluit iſti D. Haneton, vt patet per bullã illius, maximè ibi ſpecialem gratiam facere volentes, &c.

Adhæc concurrit volũtas inclyti Imperatoris, vt patet etiã per literas ſuæ nominationis, vulgò *le placet*, ergo ſequitur quod voluntas adfuit.

3 Item poteſtas nõ defuit, † tã in Papa quàm in Imperatore, & nullus inficiari poteſtatem illorum poteſt. c. prępoſuit. de conceſſi. præb. l. de precatio. ff. ad legem Rhodiã de iactu. & inſtar ſacrilegii eſt diſputare de poteſtate iſtorum. l. penul. C. de crimine ſacrilegii. iſta duo ĩteruenerũt in reſignatione & prouiſione D. Haneton, ergo illa eſt valida, quæ videtur ſufficere, ſed vt liquidò appareat alios nullũ penitus ius habere, etiam coloratum, proſequar collationes & prouiſiones ſingulorum, & primò dicam de Iohanne de Palude.

Tertiò, Iohannes de Palude nullum omninò poteſt poſt ſuam primam reſignationem prætendere
4 ius in d. prioratu quẽ reſignauit, † quia reſignãtibus iura ſua, amplius nõ eſt dandus regreſſus. l. quæritur. §. ſi venditor. ff. de ædil. edic. Et quã periculoſum in diuinis rebus ſit, vt qs cedat iuri ſuo, & poteſtati, ſcriptura ſacra declarat, cum Eſau primatus ſuos inde perdidit, nec recipere poſtmodum potuit, quod ſemel amiſit. c. quàm periculoſum. 7. q. 1. ideò per reſignationem hic de Palude perdidit ius, quod ĩ d. prioratu habebat. cap. quod in dubiis. & c. in pręſentia. de renunciatione. etiam amiſit poſſeſſionẽ, ob id non habuit poſt dictam reſignationem niſi quandam detentionem glo. & Doc. in c. inter. in verbo aſſignari. de

Source : BIU Cujas

ri. de præben. d.de Rota deciſ.23. fuit in nou. Igitur
hic reſignans iterum reſignando non potuit plus iu
ris, quàm habebat transferre.l.traditio.ff.de acqui,
5 rer. do. Bart in l.ſi vniuerſæ.C.de lega. nempe † qui
nihil habet, nihil dare poteſt.c.quod autem de iure
patr. & ſic de Palude aliam reſignationem facere nõ
poterat, etiam in fauorem primi. vt concludit Go-
meſ.in regu.de publ.reſig q.18. poſt Caſſad in 9 de-
ciſ.rubrica de conceſſio.præben.multominus in fa
uorem alterius reſignare potuit,

Quartò dicet quis de Palude reſignans retinuit re
greſſum, & fructus pro penſione, ergo iſtis non fuit
priuatus. Reſpondeo regreſſum nullum reſignantẽ
retinuiſſe, ſaltem nõ apparet per procuratorium ab
eo factum ad reſignandum, uerum eſt quod hoc re-
6 citatur in literis Imperatoris, † ſed illa recitatio non
obeſt ueritati, quia ſtari debet procuratorio reſignã-
tis. Ideo D. Lalemand potuit reſignare, cum fuerit
ei collatus prioratus, quia quilibet poteſt diſpone-
re liberè de re ſua.l.in re mandata C.mãd.etiam be-
neficium ſibi collatum poteſt quis reſignare, quod
nullis etiam laboribus & expenſis acquiſiuit.c.ſuper
hoc.de renũt.igitur.D.Lalemãd poſt Papæ prouiſio
nem potuit reſignare d.prioratum de Lauthenans,
quem etiam reſignauit, & ſic ualet & tenet reſigna-
tio in fauorem D.Haneton facta,

7 Quintò, † quãuis reſignans pro pẽſione reſeruaue
rit ſibi fructus, tamen ea reſeruatio nõ potuit impe
dire D.Lalemand quominus reſignare poſſet, ſed re
ſignans prædictus de Palude, poterit recipere fru-
ctus.d.prioratus, quamuis Haneton illum poſſideat,
quia res tranſiuit cum ſuo onere. l. alienatio. ff.de
contrah. emp.

Sextò Gorreuod nullum ius poteſt ex ſua proui-
ſione prætendere, tumquia d.prioratus de Lauthe-
8 nans nõ vacabat, † & beneficij non vacantis nulla eſt
prouiſio. vt in rub,de conceſſio.præb.& eccleſiæ nõ
vacã. Imò requiritur regulariter qđ vacet de iure &
de facto.c.ij.ibid. Aegid.de Bellamer.cõſil.19. in cau
ſa colum.2.verſ.3.Dom.conſ.86.in cauſa.in princip.
alias punitur, qui in viuorum beneficium præficitur,
capit,1.ibidem.

9 Septimò non valet prouiſio D.Gorreuod, † quia
eſt ſubreptitia, & obreptitia ob id nulla. c. ſi motu
proprio de præbend.in ſexto. cap. ſuper literis. de
reſcriptis. vbi Felinus, & in hoc eſt ſubreptitia, quia
Imperatori tacuit quod Do. de Palude iam reſigna-
uerat, quod ſi expreſſiſſet, Imperator nunquam con
ſenſiſſet, ſaltem *non eſt veriſimle*, quod voluiſſet à
D.Haneton auferre, qui eſt ei conſiliarius, & vir ma-
gni nominis & ſciẽtiæ, ideò quod eſt lõgè à veriſimi
li, eſt falſitatis imago.Bal.in c.quia veriſimile.de præ
ſumptio, ſaltem non ita facilè conſenſiſſet.c.poſtula
ſti.in fi, de reſcrip. ætatem Imperatori etiã tacuit, ob
id ſubreptitia ſua impetratio.c.ſuper inordinata. de
præb. ſimul verum valorem non expreſſit, ideo illa
gratia eſt nulla.gl.in clem.j.de præb. & Doct.in c.ad
aures, de reſcrip.

Octauò D.Gorreuod, non ſolùm tacuit veritatẽ
imò etiam expreſſit falſum, dicens quod D.Hanetõ
detinuit, & adhuc detinebat indebitè, & tamen ap-
paret contrarium, quod iuſtè poſſidet, & ſic viuentis
beneficium impetrauit, etiam expreſſit quod non
habitò conſenſu Imperatoris, quod eſt falſum, quia
D.Haneton fuerat prouiſum ex cõſenſu Imperato-
ris, vt ex literis cõſtat *du Placet* Etiam nõ expreſſit de
Palude reſignãs quod iam reſignauerat in fauorem
D.Lalemand, quod ſi expreſſiſſet non obtinuiſſet,
10 quia † Papa non ſolet prouidere de beneficio, de
quo iam iure prouidit, & cum præiudicio alterius.c.
quamuis. de reſcript. in 6. nec videtur collationem
quã fecit D.de Lalemand tollere uelle, c.ſuper eo.
de offic.deleg.c.audita.de reſtit.ſpoliat.Oldrad.con-
ſil.324. Ideò Papa ſolet ponere in ſuis prouiſioni-
bus, dummodo tempore prouiſionis ius non fuerit
alicui quæſitum. Ioan. Andr.& Peruſ.in c.ſi poſtquã.
de præbend. in 6. & ſic deſcripſit in bulla D. Gorre-
uod, ergo deficit voluntas Papæ, vnde gratia eſt nul-
la, ſed per primam prouiſionem erat ius quæſitum
D.Lalemand, ergo noluit Papa alteri de Gorreuod
prouidere, imò ſi Papa dixiſſet non obſtante prima
collatione, intelligeretur de inualida, non de uali-
da, teſte Felin. in capit.cauſam. col.11. de reſcript.

11 Nonò illud † planè addendum eſt quod reſignãs
iterum reſignando deliquit, & crimine ſtellionatus
tenetur, arg.text.*in l.3* §.maximè ff.de crim.ſtelli *Ibi*
ſic dicitur, maximè autem in his locũ habet, ſi quis
fortè rem alii obligatam diſſimulata obligatione ꝑ
caliditatem alii diſtraxerit, vel permutauerit, uel in
ſolutum dederit, & debet procurator fiſci contra il-
lum de Palude inſiſtere, vt puniatur, etiam ratione
uariationis, quæ eſt prohibita maximè clericis. cle.
unica de renuntiat.

12 *Decimò, iſte † ſecundò* reſignãs ex multiplici ca
pite notã periurii euadere non *poteſt*, tum quod iu
rauerit non reuocare procuratores directè uel *indi-*
rectè, ſeu reuocari facere quouis quæſito colore, uel
ingenio, ſub pœna periurii, & ducentorum ducato
rum auri de camera: ut conſtat in procuratorio D.
Ioã.de Palude, poſtquam ergo reuocauit eſt periu-
rus. glo.ſing in cap.fin. de procurat. in 6. quã doct.
ibi probant. & in c.ex parte decani. de reſcript. Imò
cum quis conſtituit procuratorem ad reſignandum
beneficium, cum iuramento de non reuocando,
non poteſt poſtea *illum reuocare ſecundum unam*
opinionem, *quia in ſpiritualibus* nõ cadit intereſſe.
teſte Innoc.in c.dilecto. de præbend ut referunt.do.
de Rota deciſ.104.nota quod ubi aliquis in antiq.&
Anton.de Petrucia in tract.de virib.iura.in 19. effe-
ctu, ubi hoc caſu dicit non eſſe locum pœnitentiæ,
maximè in actibus in quibus adeundus eſt ſuperior,
ut eſt in hoc caſu. teſte Roch.Curtio in tracta. iuriſ-
patron. in uerb. honorificum: *quæſt 12.& Iaſ.in l.ſi*
non ſortem col.3.de condic.*indebi.ff.*

Item quia D.de *Palude iurauit* perpetuo ſe ratũ
habiturum, quod *geſtum* erit per procuratorem,
uel procuratores ſuos, & tamen non habet ratum
iterum renunciando, ergo & ſecundò eſt periurus.
Eſt etiam *periurus*, quia iurauit in ſecunda reſigna-
tione ſe non adhibuiſſe dolum, qui eſt *calliditas*, &
fallacia ad decipiendum aliquem.l.j §.dolum.ff de
dolo. quis maior dolus inueniri facilè poteſt, quàm
ſubdolè auferre uelle ius acquiſitum in prioratu reſi
gnatario. D.Haneton ex prima reſignatione?

13 † Vndecimò, non refragatur quod reſignans reſi-
gnauit prioratum non aliter, nec alio modo, niſi ut
acquireretur D.Lalemand, non fuit acquiſitus illi di
ctus prioratus, ergo *ipſe* reſignans reſeruauit ſibi
ſemper ius. per tex. *in l.*cum non ſit alii acquiſit. l.
ſi me. in princ.ff.de acqui. poſſeſ. vbi non perditur
poſſeſſio ſi alteri non quæratur, & idem text. in c.
olim j. iuncta glo.in uerb. traditam de reſtit. ſpolia.
14 † ubi tradita res ſub cõditione, ſi conditio non exi-
ſtat. pro non tradita habetur. Reſpõdeo, fateor illã
clauſulam non aliter, nec alio modo eſſe præciſam,
nec ualere in cõtrarium actum. allegatur glo.& Bal.

in l.

Source : BIU Cujas

in l.ſiquidem.C.de exceptio. ſic conſuluit Iaſ.etiam in reſignatione.conſ. 86. in cauſa. colum. pen. in 3. vol. & in conſi.162. in cauſa col. 4. nu.5.in 2. vol. & in l.2.nu.142.C.de iure emphyteot.ſed ſi bene conſideretur primum procuratorium nihil fuit contra illud factum,quia reſignans de Palude reſignauit in fauorem de Lalemand retentis ſibi fructibus pro penſione,propria etiam autoritate ab eo percipiẽdis, & leuandis in ſuos vſus,& non aliter nec alio modo,& quia Papa ſic prouidit D. de Lalemand retentis fructibus pro penſione, ergo illa clauſula non aliter nihil operatur, quia adimpleta eſt conditio, cum Papa ſit inſequutus uoluntatem reſignantis,& ſic non poteſt reſignans ob hoc conqueri, cum adimpleta ſit uoluntas in procuratorio expreſſa.

15 Duodecimò † non ualet ſecunda reſignatio niſi fuerit reuocata prima, & *illa* reuocatio oportet quod perueniat ad *notitiam collatoris*,uel procuratoris.Clem.vna.de renuntiat. Fel.& alii.in c.ex parte decani.de reſcript.ſed hic nõ fuit aliqua reuocatio facta, *ideo non ualuit* ſecunda.teſte Do.conſ.86.in cã.

16 Decimotertiò, non intendit Papa conferre,† ubi *dolus* interuenit,ut ipſe declarauit in regul. cancel. 38. unde ſolet apponere in bulla *attente* quoq; prouideas quod in renũtiatione *prędicta* dolus,uis,&c. non interueniat, *ſed non potuit* maior dolus interuenire,quã ſecundò reſignare illud, in quo nihil habebat,ergo intentio Papæ conferendi ſecundo deficit,& ſine intentione & uoluntate nihil fieri poteſt, ut ſuperius probatum extitit quę in prouiſione de Gorreuod facta deſunt.

Decimoquartò,in regula Papę Pauli moder. reg. 46.eſt expreſsè deciſum his uerbis, & ſi ipſũ reſignãtem uel cedentem pluries ſuper uno & eodem beneficio in fauorẽ diuerſarum perſonarum ſucceſſiuè *conſentire contigerit*, uoluit Sanctitas ſua,quod primus conſenſus tenere *debeat*, & alii poſteriores conſenſus, ac literæ illorum *prętextu* etiã *ſub* priori data expeditæ, pro tempore nullius ſint roboris uel momenti.Ecce quod ſecunda reſignatio eſt nullius roboris,ergo non poteſt parere poſſeſsionem, nec titulum, iudices igitur non poſſunt in uim illius ſecũdæ reſignationis adiudicare D. Gorreuod *poſſeſsionem* nec aliquod ius,alioquirobur haberet *ſua* prouiſio,quod eſt in reg. cancell. prohibitum.

17 Decimoquintò,in reg.34.in fin.dicitur ſic, † collationes quoque & quæuis *aliæ diſpoſitiones* de illis tanquam per reſignationem uacantibus factæ,& inde ſequutæ nullius ſint roboris,uel momenti,igitur quæcunque diſpoſitiones factæ de illo prioratu poſt primam reſignationem ſunt nullę,ergo ſecunda reſignatio, & inde ſequuta ſunt nulla, & ſic poſſeſsio capta: ergo ea iuuari non poteſt.

18 †Decimoſexto, reſignãti obſtat exceptio reſignationis ſpontaneæ,c.ſuper hoc.de renuntiat. & maximè nocet in poſſeſſorio etiam ad recuperãdam poſſeſsionem.c.accepta.de reſtit.ſpoliat.ſic etiam nocebit ei,qui in ius illius prætenſum ſuccedit.per l.hæredem. & l.qui in ius.ff.de reg.iur.

19 †Decimoſeptimò,in indulto Imperatori cõceſſo ſunt deſcripti ſequentes caſus,primus eſt quod nullus poſſit præfici ad Abbatiales dignitates, aut quorũcunque monaſteriorum etiam ad prioratus, niſi habitis prius intentione & conſenſu Imperatoris.

Secundus caſus eſt, quod de aliis dignitatibus, ſecularibus principalibus & regularibus non prouideatur niſi oriũdis in locis ſubiectis Imperatori, aut ſibi gratis & acceptis.Illa dictio aut, ibi accipitur copulatiuè, ut ſæpius in iure l.ſæpe. ff.de uerb. ſignifi. uolens dicere Papa, quod non poſſit prouideri etiã ab eo de principalibus dignitatibus ſecularibus, uel regularibus, niſi habita intentione & conſenſu Imperatoris,nam ſi de prioratibus inferioribus noluit prouideri ſine conſenſu Imperatoris, fortius in dignitatibus maioribus. per auth. multò magis. C. de ſac.ſanct.ecc.nec poſſet diſquiri an illi eſſent grati,& accepti,niſi de conſenſu Imperatoris præficerentur; & ſic tria requiruntur in ſecundo caſu, & quod ſit principalis dignitas ſecularis uel regularis, puta Archiepiſcopatus,aut Epiſcopatus,& quod ille cui prouidetur ſit oriundus,tertiò quod de conſenſu Imperatoris fuerit prouiſum.

Tertius caſus eſt,quod gratiæ, expectatiuę, reſeruationes ſeu mandata de prouidendo non debent cõcedi alienigenis,uel extraneis, nec illis in vim iſtorum prouideri debet, niſi forſan conſenſus Imperatoris ſuffragetur,& ſic in oĩbus iſtis conſenſus Imperatoris requiritur qui habitus eſt à D.Ioãne Hanetõ.

20 † Decimooctauò, obiicitur D.Lalemand non habuiſſe cõſenſum Imperatoris ad acceptandum prioratum de Lauthenans, ergo non potuit illum acceptare,nec poſtea reſignare. Reſpondeo contrarium patere in literis cõſenſus Imperatoris,in quibus narratur quod D.Ioannes de Palude conſtituerat procuratores ad reſignandum in fauorẽ Ioannis de Lalemand prioratum de Lauthenans,qui D. Lalemãd nolebat ſuper reſignatione obtinere bullas ſine literis nominationis Imperatoris,& ſic abũdè exprimit D.Lalemand,quod iam reſignatio erat admiſſa à Papa per ſignaturam, ſed bullas nolebat leuare ſine conſenſu Imperatoris,qui conſenſit vt D. Haneton fieret reſignatio, ergo reſignatio facta ipſi valet: nã quod in una perſona ſtatuitur, & in duabus locum habet. l. ſingularia. ff. ſi certum peta. vnde cum Imperator conſenſerit, ut Haneton poſſit acceptare, intelligitur tam ex reſignatione de Lalemand, ſiue ex alio quocunque iure, & ſic Haneton conſenſit.

21 Decimononò,D.Lalemand † duo petebat alternatiuè,primò conſenſum Impenratoris,vt *ipſe* poſſet *in dicto prioratu* præfici. Secundò ſi fortè Imperator propter ætatem nollet conſentire ut ipſe præficeretur, ſaltem conſentiat quod dictæ reſignationes fiant in fauorem D. Ioannis Haneton: ecce igitur quod ſupplicatur Imperatori, ut reſignationes in plurali reſignationis, & ſic tam reſignatio de Lalemand, quàm etiam de *Palude* fiant, & cedant in utilitatem D.Haneton,& poſtea Imperator uidens Ioan.de Palude nullum ius habere, conceſsit D. Haneton,ut poſsit acceptare reſignationem *d'iceluy*, uidelicet Lalemand, *pour en iouyr*, &c. & poſtea ſe refert ad tenorem bullarum:uidelicet,quod utatur ſecundum tenorem bullæ, quam obtinebit à Papa, ergo in vim bullę reſignationis de Lalemand vti poterit D.Haneton prioratu de Lauthenans.

Vigeſimò,non me mouet quod conſenſus Imperatoris fuerit,ut primo fieret reſignatio D.Haneton, ergo in contrarium facta D.Lalemand uitiatur. Reſpõdeo hoc fuit expreſſum vt prædixi in literis Impe-
22 ratoris,ẽt quia illa † ordinis omiſsio nõ vitiat actum. l.2.in fi.ff.de vulg.qa ambę iſtę reſignões ad unũ effectum tẽdunt ideo ex perſona media non uitiatur prouiſio D.Haneton facta. Nã aut tenuit prouiſio facta D.Lalemand,& *tunc* nõ eſt dubiũ quin potuerit reſignare,aut nõ tenuit,& tũc quia Papa vacãtẽ inuenit,eo quod Lalemand reſignauit, & ſic non acceptauit collationem ſibi factam, ob id illum cõferre

Source : BIU Cujas

Papa potuit per illam clauſulam quouiſmodo etiã ſi hoc non fuiſſet expreſſum Imperatori , qui hoc cenſetur voluiſſe.arg.l.Titius.§.fi.ff. de lib.& poſth.

Vigeſimoprimò interdicta ſunt annalia.l.j.in fi.ff. de interdic. Ideo D. Gorreuod poſt annum non poteſt proſequi poſſeſſorium , etiam ſi ius habuiſſet, quod nullum tamen habuit, vt dictum extitit.

Vigeſimoſecundò, de Gorreuod ſuſcepit tonſurã
23 ab Epiſcopo Nicopolitano vacante ſede, †quo tpe ad capitulum pertinebat adminiſtratio ſpiritualiũ.c. pen.& vlt.ne ſede vacante,in 6. & ſic capitulum poterat licentiam pręſtare Epiſcopo conferendi tonſuram.c.cum nullus.§. epiſcopo,de temporib. ord. in 6.Non autẽ alius, & ideo decanus eccleſię ſancti Petri,non potuit hanc facultatẽ præſtare,niſi ei data eſſet poteſtas à capitulo.c. pen.de ſupp.neg.prel.in 6.

24 Vigeſimotertiò,dictus † Epiſcopus dicit ſe adminiſtratorem, ſed debet de hoc imprimis conſtare, quia non ſufficit dicere niſi probetur.l.j.ff. ſi quadrupes paup.feciſſe dica. & oportet quod à Papa ſit conſtitutus.c.vlt.de ſupplend.neg.prælat.in 6.

Vigeſimoquartò , non facit fidem illa litera tonſuræ de Gorreuod,quia eſt ſignata ab eo qui nõ erat perſona publica,nempe is non erat notarius, nec ſe
25 cretarius id temporis,quo eam cõſcripſit. † Ideo eſt potius ſcriptura priuata, quàm publica quæ ſola nõ probat.l.inſtrumenta.C.de probat.c.2.de fide inſtru. & per ſupradicta liquidò apparet D.Haneton iure à Papa fuiſſe prouiſum & ſolum habere ius in prioratu de Lauthenans, & ſic concludo. Datum Pariſiis hoc anno 1548.menſe Martio.

RESPON. V.

An collatio facta per dominum Legatum Auenionenſem, ſit potior collatione D.Cardinalis Lotharingi.

SVMMARIVM.

1 *Specialis poteſtas derogat generali, cum generi per ſpeciem derogetur.*

2 *Exceptio firmat prohibitionem, & regulam in alijs caſibus.*

3 *Papa poteſt derogare illis, quæ fuerunt etiam ſtatuta in concilio generali.*

LEGATVS Auenionenſis contulit prioratũ ſancti Marcellini, cuius collatio ſpectabat ad Cardinalẽ Lotharingũ,qui obtinet indultum,vt nullus poſſit inter ſex menſes ſua conferre beneficia. Quęſitum eſt an collatio facta per D, Legatum Auenionenſem valeat, vel collatio domini Cardinalis Lotharingi facta Ioãni Duble,& breui exiſtimarẽ collationem D.Cardinalis Lotharingi potiorẽ. Nam quãuis legatus Auenionenſis obtinuerit poteſtatem generalem conferendi,tam in Prouincia q̃ in Delphinatu, tamen illi poteſtati derogatum eſt per indultũ cõceſſum D.
1 Cardinali à Lotharingia,quia certum eſt quod † ſpecialis poteſtas data ei,derogat generali poteſtati legati.c,1.& c.paſtoralis,§.fi.de reſcrip. & generi per ſpeciem derogatur. Regula generi de reg. iur. in ſexto.

Maximè quia indultum exprimit vt nullus poſſit conferre beneficia Domini Cardinalis Lotharingi etiam legatus à latere. Ideo iſta prohibitio impedit quominus legatus potuerit conferre, & ſi contulerit nullius momenti eſt ſua collatio. Reclamante D.Abbate Cluniacenſi,& hoc per uerba indulti probatur ibi,quem legatus etiam de latere,etiam Cardinales quoſcunque, etiã motu ſimili & ex certa ſcientia, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine,ac eum quibuſuis prægnantibus efficaciſſimis & inſolitis clauſulis,ac irritãtibus & alijs decretis , &c.Et ſic iſta clauſula derogat poteſtati legati Auenionenſis, quę etiam eſt repetita in alio loco circa finem, ibi ac etiã per nos & ſucceſſores noſtros , ac quoſcunque alios etiam dictæ ſedis legatos de latere,&c.Etiã per clauſulam non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis : nec non quibuſuis literis facultatibus , & cõceſſionibus ſub quibuſcũque formis & expreſſionibus verborũ &c.Per hæc uerba etiam cenſetur derogatum poteſtati Domini Legati Auenionenſis, etiam ſi in poteſtate ſua eſſent clauſulæ derogatoriæ : quia in genere facta eſt illarum mentio.vt Bart. & Imola ſcribunt in l. ſi quis.in princ.de leg.3.& text.in c.cum aliquibus, de reſcript.in 6.

Etiam eſt alia clauſula in non obſtantibus , ibi, tenores huiuſmodi præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes motu proprio & certa ſcientia ſimilibus,quoad præmiſſa ſpecialiter & expreſſe derogamus,cæteriſq; contrariis quibuſcunq;,&c. per quas clauſulas apparet derogationem ſufficienter expreſſam ad derogandum bullæ Do. Legati Auenionenſis factam etiam cum derogatoriis derogatoriarum.

Item Papa in indulto ſibi tantum reſeruauit ut poſſit per reſignationem in manibus ſuis factam vacantia beneficia conferre, ergo aliis prohibuit arg. l. cum prætor. ff.de iudic. c.nonne. de præſumptioni-
2 bus.& quia † exceptio firmat prohibitionem & regulã in aliis caſibus.l.1. ff. de reg. iur. Ergo iſta reſeruatio Papæ facta ut reſignata in manibus ſuis poſſit conferre beneficia , facit ut alii cõferre non poſſint, & ſic nec legatus Auenionenſis, nec alii.

3 Pręterea † *Papa poteſt derogare illis quæ fuerunt etiam ſtatuta in concilio generali*.c.ſignificaſti.de electio. multò fortius poterit derogare poteſtati datæ legato Auenionenſi,etiam ſi fuerit data de conſilio fratrum , ut prætenditur: nec per illa uerba de conſilio fratrum impeditur Papa illi derogare poteſtati, quia maiorẽ ſibi retinet quàm det.c.dudum.de præbend.in 6.& ideo ex poteſtate ſibi retenta derogauit conceſſioni Do.Legati Auenionenſis.

Item ſi le Mandataire & le Conſeillier nommé du Roy, n'ont accepté le premier benefice qui à vacqué apres le moys, contant de l'inſinuation de leurs lattres, ne pourront auoir aucum autre benefice, mais ſont exclus par leur negligence. [Item ſi mandatarius & Conſiliarius Regis nominatus primum beneficium,nõ acceptauerint, quod poſt menſem ab inſinuatione literarum eorundem vacauit, aliud obtinere beneficiũ non poterunt, ſed per propriam negligentiam excluſi ſunt.] ut probat text.in c.ſi clericus.de pręb.in 6. *Parquoy l'ordinaire pourra conferre les benefices apres vacans* , [Quare ordinarius beneficia poſteà uacantia conferre poterit] perſonis idoneis, *ſans aucum empeſchement. Donne a Paris ce 28. de Mars 1552. auant Paſques.* [ſine aliquo obſtaculo. Datũ Pariſiis xxviij. die Martii 1552. ante Paſcha.]

RESPON. VI.

De indulto, Reuerendiſs. à Lotharingia Cardinali, conceſſo.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſuis priuilegijs quoſdam munire uult, & extra*

Source : BIU Cujas

extra generalia decreta, quædam ſpeciali beneficio indulget.

2 *Papæ voluntati ſtandum eſt maxime in beneficijs in quibus plenariam habet poteſtatem.*

3 *Exceptio firmat regulam.*

4 *Derogatio quantumcũque generalis, non cõprehendit Cardinales, niſi de illis ſit facta expreſſa mentio.*

5 *Diſpoſitio generalis non cõprehendit maiora expreſſis.*

6 *Clauſula aliqua ſpecialis ſi ſit poſita in aliquo actu, oportet quod de ea fiat mentio, alias illi non derogatur.*

7 *Diſpoſitio habens generalem clauſulam derogatoriam, non tollitur per ſequentem derogatoriam, niſi appareat in ſecunda diſponentem ſpecialiter penituiſſe de ea.*

8 *Nemo poteſt mutare conſilium in alterius iniuriam. Priuilegia Eccleſiarum, & Sacerdotum debent manere inuiolata cunctis temporibus. ibidem.*

9 *Papa quod ſemel approbauit, amplius reprobare non intendit.*

Quæ de labijs Papæ proceſſerunt, non vult irrita facere. ibidem.

REVERENDISSIMVS D. Cardinalis à Lotharingia ampliſſimũ obtinet indultũ, videlicet vt nulli ẽt legato de latere, nec quidẽ ſũmo Põtifici, niſi per reſignationem liceat beneficia ad eius collationem, ſeu ẽt diſpoſitionem ſpectantia conferre, nec aliàs prouidere. Dubitatur an Reuer. D. Legatus à latere qui ampliſſimã etiã de beneficiis habet prouidendi poteſtatem, cum derogationibus ampliſſimis poſſit de beneficiis quorum prouiſio ſpectat ad dominum Reuerendiſſ. Cardinalem à Lotharingia prouidere.

Reſpondeo Legatum de latere de his beneficiis, quorum diſpoſitio ad præfatum Cardinalẽ ſpectat, non poſſe prouidere: tum ratione priuilegii dati D.
1 Cardinali Lotharingo †(vult enim ſancta mater Eccleſia ſuis priuilegiis quoſdam munire, & extra generalia decreta quædam ſpeciali beneficio indulgere. c. vult. §. item Hiero. 25. quæſt. 1.) & quia Papa indulſit eidem Cardinali Lotharingo, ut nullus cõ
2 ferre poſſit etiam Legatus à latere † ergo voluntati Papę ſtandum eſt. c. porro. de priuileg. maximè in beneficiis in quibus habet plenariã poteſtatem. c. 2. de prębend. in 6. clem. 1. vt lite penden. & quod præcipitur imperatur, & quod imperatur neceſſe eſt fieri, ſi non fiat pœnam habet. c. fin. 14 q. 1. præcipit Papa vt nullus iſta conferat beneficia, ergo nullus cõferre illa debet.

Tũ quia Papa in indulto ſe adſtringit, vt nec quidem ipſe cõferat, præterquam per reſignationem, ergo nullus alius poteſt, etiam Legatus à latere, ẽt
3 per reſignationem prouidere, † quia exceptio firmat regulam. l. 1. ff. de reg. iur. ſed Papa excipit ſe poſſe conferre per reſignationem tantum, ergo nullus alius poterit etiam per reſignationem.

Adhęc annullantur collationes in contrarium factæ in indulto, ergo ſi legatus à latere, vel alius contulerit, collationes ſunt nullæ, & irritæ, quia hoc ẽt in indulto eſt expreſſum, ibi ac etiam per nos, & ſucceſſores noſtros, ac quoſcunque alios etiam dictæ ſedis Legatos, etiam de latere, ac nuntios nunc, & pro tempore deputatos, quamuis etiam ſpeciali facultate fungẽtes de beneficiis prædictis nullatenus prouideant, ac diſponant inſuper ſit irritum & inane, ſi ſecus ſuper præmiſſis à quoquam, quauis authoritate, etiam per nos, & dictos Legatos, & nuntios ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Nec refragatur, quod Papa his indultis derogauit in conceſſione poteſtatis facta Reuerendiſſ. Legato à latere, ergo Legatus prouidere poterit. Reſpondeo, Papa non derogauit nec derogare voluit.

Primò non derogauit indulto Cardinali Lotharingo, quia hoc nõ expreſſit in facultate data D. Le
4 gato à latere, ergo non derogauit nec † derogatio quantumcunque generalis non comprehendit Cardinales niſi de illis ſit expreſſa facta mẽtio. text. in c. uno. §. omnem. ubi docto. de ſciſmatic. lib. 6. c. 2. de cleric. non reſiden. & ibi interpretes, & Panorm. in repet. §. qui uero. c. extirpandæ. col. 8. num. 25. de
5 præbend. & † diſpoſitio generalis non comprehendit maiora expreſſis. c. ſedes. de reſcrip. ergo in derogationibus poteſtatis D. Legati non comprehenduntur indulta D. Cardinalium: quia de his non eſt expreſſa facta mentio, ut decebat, nec de aliis ſimilibus: ergo illæ derogationes poſitæ in bulla D. Legati non continebunt Cardinales, de quibus non eſt actum, nec quidem cogitatum.

Nec me mouet, ſi dicatur expreſſam fuiſſe mentionem in bulla D. Legati ibi ac quibuſuis priuilegiis, & indultis generalibus uel ſpecialibus. &c. Reſpondeo, Papam feciſſe mentionẽ de indultis monaſteriorum, & ordinum, ſed non de indultis Cardinalium, ut eſt expreſſum ibi indultis generalibus, uel ſpecialibus ordinibus quibuſcunque etiam Ciſtercien. & Cluniacen. quomodo libet conceſſis cõfirmatis, & innouatis, &c. ergo indulto D. Cardinalis Lotharingi noluit derogare, nec derogauit, quia nullã de eo fecit mentionem, & ſic conſuluit Cald. conſi. 11. habet ordo tit. de priuile. dicens nõ derogari priuilegio niſi fiat mentio de Cardinali protectore & nulla clauſula illi derogat, niſi Cardinalem nominet.

Præterea voluit Papa in indulto D. Cardinalis Lotharingi vt nullo modo derogari poſſit huic indulto, ibi decernentes præſentes litteras de nullitatis vitio aut intentionis defectu notari ſeu illis derogari non poſſe, ergo Papa per poteſtatem datam D. Legato non derogauit prædicto indulto.

Nec obſtat ſi diceretur derogationem in poteſtate D. Legati eſſe valde generalem, dicẽtem cuiuſcũque tenoris exiſtat, etiam ſi de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi expreſſa eſſet facienda mentio. Reſpondeo, illam clauſulam non ſufficere ad derogandum indulto D. Cardinalis Lotharingi per l. ſi nihil. §. in legatis. ff. de lega. 1. & not. Barto. in l. ſi quis in principio. ff. de legat. 3. & Feli. in c. nonnulli de
6 reſcrip. † vbi ſi ſit aliqua clauſula ſpecialis poſita in primo actu, oportet quod de illa fiat mentio, alias derogatum non eſt illi, ſed non eſt facta mentio in facultate D. Legati de clauſulis in indulto contentis, & quod illi indulto non poſſit derogari, & de aliis clauſulis neceſſariis: ergo nõ cẽſetur derogatũ.

Nã in indulto D. Cardinalis Lotharingi eſt quod non poſſit derogari per quaſcunque clauſulas, ibi ac cũ quibuſuis pręgnantibus efficaciſſimis, & in ſolitis clauſulis ac irritantibus, & alis decretis emanaſſent, ſeu emanarent. &c. Ergo etiam de iſta clauſula erat facienda ſpecialis mentio, ſi Papa uoluiſſet huic indulto derogare, & facere mẽtionem de Cardinalatu, & iſta omiſit in facultate data D. Legato, ergo noluit derogare his indultis Cardinaliũ, maximè indulto iſtius D. Lotharingi, ſic conſuluit Card. conſi.

Source : BIU Cujas

7 cõſi.2.dominus Gregorius.vbi firmat quod † diſpo
ſitio habens ſpecialem clauſulam derogatoriã,non
tollitur per ſequentem derogatoriam,niſi appareat
in ſecunda diſponentem ſpecialiter pœnituiſſe de
ea, ſed non poteſt apparere quod Papam ſpecialiter
pœnituit niſi ſpecialiter reminiſcatur primi indulti,
ergo &c. Feli.in c.accedens num.4. de præſcrip.

Item Papa dicit in principio indulti magnitudi-
ne meritorum dignum,quin potius debitum repu-
tauimus,poſtquam Papa hoc putat eſſe debitum D.
Cardinalis Lotharingi, illi fieret iniuria ſi eidem de
bitum auferretur.Ideo Papa noluit eidem auferre ,
8 quia dicit regula iuris †neminem poſſe mutare con
ſilium in alterius iniuriam . Imo dicit Papa in c.pri-
uilegia 25.q.2. priuilegia eccleſiarum , & ſacerdotũ
intemerata, & inuiolata cunctis decreuimus mane
re temporibus &c. & cap. priuilegia.2.ibidem .

Nam quod ſemel placuit amplius diſplicere nõ
9 debet.per regu.iuris in 6. & † quod ſemel Papa ap-
probauit,amplius non reprobare intẽdit, vt iuriſcõ-
ſultus ait in l. Pomponius 1.ff.de nego.geſt.l.in are-
nam. C. de inoffic. teſta. & quæ de labiis Papæ pro-
ceſſerunt non vult irrita facere iuxta verbum Domi
ni. Nec variare Papa intendit,imò non eſt præſumẽ
dum de mutatione voluntatis Papæ, ſi nõ appareat:
igitur concludendo dicemus nullum, nec quidem
legatum , beneficia ad collationem vel prouiſionẽ
Reuerendiſſimi D. Cardinalis Lotharingi ſpectan-
tia conferre, vel aliter prouidere poſſe , quod ſi quis
in contrarium prouiderit, collatio & prouiſio facta
eſt nulla, niſi à Papa facta fuerit per reſignationem :
& ita ſubſcripſi hoc anno 1553. in menſe Iulio. Alia
multa ſuper hoc ſcripſiſſem niſi vidiſſem conſilium
Iaſ. qui in indiuiduo conſuluit , ſuper indulto D.
Cardi. Rothomagenſis ad quem vos nunc reiicio .
eſt conſilium 121. viſo themate. in 4. vol.

Indultum nominationis Curiæ Pariſienſis.

PAVLVS Epiſcopus , ſeruus ſeruorum
Dei , ad perpetuam rei memoriam. De-
cet Romanum Pontificem , ea , quæ à
prædeceſſoribus ſuis Romanis Pontifi-
cibus, perſonis benemeritis, præſertim ſupremarũ
Catholicorum regum curiarũ , in iuſtitia miniſtran
da, operoſæ diligentiæ ſtudiis , omni tempore impẽ
dentibus , gratioſè conceſſa dicuntur approbare, &
innouare, & deſuper diſponere prout in domino
conſpicit ſalubriter *expedire* . *Sanè* chariſſimus in
Chriſto Filius noſter *Franciſcus* Francorũ rex Chri
ſtianiſſimus ſuo & dilectorum filiorum moderno-
rum, Cancellarii, Præſidentium, & Conſiliarorũ ſuę
ſupremæ Curiæ Parlamenti Pariſienſis nominibus.
Nobis nuper exponi fecit . Quod licet dudum feli-
cis recordationis Eugenius Papa IIII. prędeceſſor
noſter procurante claræ memorię Carolo Franco-
rum Rege tunc in humanis agente, litteras Apoſto
licas in forma gratiarum expectatiuarum, ſeu man
datorum de prouidendo, tunc, & pro tempore exi-
ſtentibus regni Francię Cancellario: necnon Præſi
dentibus, & Cõſiliariis Curiæ Parlamenti Pariſien-
ſis quorum nonnulli laici eſſe conſueuerũt : ac per
eoſdem laicos loco ſui, nominandis parentibus, fa
miliaribus, & aliis tunc expreſſis de eiuſdem Curiæ
corpore & gremio exiſtentibus perſonis, de oĩum,
& ſingulorum Epiſcoporum, Abbatum, & Capitu
lorum , & aliorum ordinariorum collatorum , di-
cti regni collationes , & alias quaslibet diſpoſitio-
nes. Ita vt Cancellario, Pręſidenti , Conſiliario cleri-
co , ſeu perſonæ per Cancellarium Præſidentẽ , aut
Conſiliarium, ſeu aliam perſonam dictæ Curiæ lai-
cam. Et ad obtinenda beneficia eccleſiaſtica non ca
pacem nominatam, ad eiuſdem Caroli, & pro tem
pore exiſtentis Regi nominationem vni ex eiſdem
ordinariis collatoribus, per ſuas patentes litteras, de
perſona huiuſmodi faciendam . De uno beneficio
eccleſiaſtico ſeculari vel cuiuſuis etiam Cluniacenſ.
ordinis regulari, ſemel in Cancellarij , Præſidentis ,
Conſiliarii , ſeu perſonæ nominandæ , & ordinarii
collatoris huiuſmodi vita duntaxat per eundem or
dinarium collatorem prouideri deberet : authorita
te Apoſtolica perpetuò conceſſerit certis executori
bus qui in dictorum ordinariorum *collatorum* ne-
gligentiam perſonis, ut præfertur, nominatis de be
neficiis huiuſmodi prouidere poſſent deſuper depu
tatis. Tamen pro eo quod Cancellarius , Præſiden-
tes, Conſiliarii, & *perſonę* Curiæ huiuſmodi qui ꝑ
tempore fuerint, litteris , & gratiis illis vti , & illarũ
effectum proſequi forſan prætermiſerunt , à non-
nullis de viribus litterarum prædictarum hæſitatur.
Quare præfatus Franciſcus Rex ſuo ac eorundem
modernorum Cancellarii Præſidentium , & Con-
ſiliariorum nominibus prædictis, nobis humiliter
ſupplicari *fecit: vt ne* Cancellarius , Præſidentes, ac
Conſiliarii, & perſonæ Curiæ *huiuſmodi* qui in red
dendis iuribus in regno *prædicto continuò intenti*
exiſtunt, dictarum litterarum fruſtrentur effectu .
In pręmiſſis opportunè prouidere de benignitate
Apoſtolica dignaremur. Nos modernos Cancella-
rium , Pręſidentes , & Conſiliarios præfatos ac eo-
rum ſingulos à quibuſuis excommunicationi, ſu-
ſpenſionis , & interdicti , aliiſque eccleſiaſticis ſen-
tẽtiis, cẽſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis
occaſione , vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet
innodati exiſtunt ad effe*ctum præſentium dunta-
xat* conſequendum, *harum ſerię* abſoluentes, & ab
ſolutos fore cenſentes , huiuſmodi ſupplicationi-
bus inclinati litteras Eugenii prędeceſſoris huiuſ-
modi. Cum oĩbus , & ſingulis in eis contentis clau-
ſulis. Etiam ad hoc vt Cancellarius, Præſidentes, &
Cõſiliarii Curiæ Parlamenti Pariſienſis huiuſmodi,
nunc, & pro tẽpore exiſtentes beneficia eccleſiaſti
ca, ſecularia vel regularia ſub dictis *gratiis* cõprehen
ſa aſſequi, & illis de eiſdẽ *beneficiis illorũ pro tpe* oc
currente vacatione per *eoſdẽ ordinarios* collatores
aut Iudices per *nos infra* deputatos prouidere libe-
rè poſſit. Ita tamẽ ꝙ propterea ꝑſonis mãdata(iuxta
formã *capituli* mandatũ, & duarũ ſequentiũ Decre
taliũ) pro tempore habentibus præiudiciũ aliquod
nõ afferatur, nec prætextu nominationũ *in vim præ*
ſentium faciendarum , à proſequutione mandato-
rũ huiuſmodi excludantur, authoritate Apoſtolica
tenore pręſentiũ approbamus, confirmamus, & in-
nouamus eiſdẽ modernis, & pro tempore exiſtenti
bus Cãcellario, Præſidẽtibus, Cõſiliariis, & perſonis
vt beneficia eccleſiaſtica, ſecularia vel regularia ſu-
pra valorẽ ducentarũ librarũ turonenſ. gratiarũ ex-
pectatiuarũ, ſeu litterarũ mandati, de prouidendo ,
ac nominationũ, per præfatũ Franciſcũ, & pro tem
pore præſentẽ Frãcorum regẽ faciendarũ huiuſmo
di vigore acceptare, ſeu requirere minimè teneãtur
indulgemus . Decernentes Eugenii prædeceſſoris ,
huiuſmodi ac præſentes litteras , ſub quibuſuis re-
uocationibus , aut ſuſpenſionibus , quarũcunque
ſimilium vel diſſimilium gratiarum minimè cõpre-
henſas. Sed ſemper ab illis exceptas exiſtere. Et quo
tiens illas reuocare contingerit , totiens in priſtium
ſtatum

Source : BIU Cujas

ſtatum reſtitutas fore & eſſe. Sicque per quoſcunque iudices, & cauſarum palam huiuſmodi auditores, ſublata eis quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & authoritate, iudicari & diffiniri debere. Irritum quoque & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attemptari. Quo circa dilectis filiis ſancti Maglorij Parii. & ſancti Victori prope & extra muros Pariſienſes monaſteriorum Abbatibus, ac Cancellario eccleſiæ Pariſienſis per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus ipſi, vel duo, aut vnus eorum per ſe, vel alium, ſeu alios præſentes literas, & in eis cõtenta quecũque vbi & quãdo opus fuerit, ac quoties pro parte præfati Franciſci & pro tempore exiſtentis Francorum regis, ac Cancellarij, Præſidentium, & Cõſiliariorum etiam pro tempore exiſtentium prędictorum deſuper fuerint requiſiti ſolemniter publicãtes, eiſque in præmiſſis efficacis defenſionis prę ſidio aſſiſtentes faciant authoritate noſtra præſentes & in eis contenta huiuſmodi firmiter obſeruari: ac ſingulos quos ipſę præſentes literæ concernunt illos pacificè gaudere. Nõ permittentes eos deſuper per quoſcunque contra earumdem præſentium tenorem quomodolibet moleſtari. Contradictores quoſlibet & rebelles per cenſuras & pœnas eccleſiaſticas, appellatione poſt poſita compeſcẽdo, inuocato etiam ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachii ſecularis: non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac omnibus illis quas pręfatus Eugenius prædeceſſor in dictis ſuis literis voluit non obſtare. Aut ſi aliquibus cõmuniter vel diuiſim ab Apoſtolica ſit ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, per literas Apoſtolicas nõ facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Nulli ergo hominum liceat hanc paginã noſtræ abſolutionis, approbationis confirmationis, innouationis, indulti decreti & mandati infringere, vel ei auſo temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurũ. Datũ extra muros Nicienſes anno incarnationis Dominicæ 1538. tertiodecimo Calendas Iulij, Pontificatus noſtri: anno quarto. Sic ſignatum ſupra plicam N. Pollicaci. *Et in dorſo* eſt ſcriptum. Regiſtrata in ſecretaria Apoſtolica Rotulo. 2. $\frac{1}{2}$ .2. Collatio facta eſt cũ originali. Sic ſignatũ: *Du Tillet.* Collatio facta eſt, & in fine ſubſcriptum eſt. Extractum à regiſtris ordinationum regiarum. In Curia Parlamenti regiſtratarum. Sic ſignatum Berruyer.

Pro copia & collatione, per me Notarium ſubſignatum factum. Gouchezon Mauries.

FRANÇOIS, par la grace de Dieu Roy de Frãce, à noſtre amé & couſin le Cardinal de Carpy, Abbé commandataire de l'Abbaye de Coulons, Dioceſe de Chartres, Salut & dilection. Comme pour conſideration du grand ſoin, cure & ſolicitude, & des grands peines & labeurs qu'il conuient à noſtre aimé & feal Chancellier prendre, & auoir continuellement, tant pour le regard, cherge & ſuperintendance de toute la Iuſtice eſt ablie en noſtre Royaume, & en tous & chacuns les pays de noſtre obeiaſſance, que des autres choſes dependans d'icelles & de ſondict office de Chancellier. Et que noz amés & feaux Preſidens, Maiſtres des Requeſtes de noſtre hoſtel, Conſeilliers, Aduocats, & Procureur general, Greffiers & Notaires de noſtre Cour de Parlement de Paris, qui eſt la primiere, capitale & principale Cour & iuriſdiction ſoueraine de noſtre Royaume, et chacun d'eux en leur regard, charge & office, ont & ſupportent iournellement tant pour l'adminiſtration de Iuſtice, bien, protection & entretenement de la choſe publicque, que conſeruation des droicts, franchiſes & libertés de l'Egliſe Gallicane, premier & principal eſtat d'icelle choſe publicque. Euſſiõs à grande & inſtante priere & requeſte obtenu de noſtre ſainct pere le Pape Paul troiſieſme de ce nom, au voyage que ſa Saincteté & nous, & pareillement l'Empereur noſtre beau frere, auons faict l'Eſtè dernier en la ville de Nice, pour le bien de la paix de toute Chreſtientè, Indult, facultè, & priuilege de mommer tant noſtredict Chancellier que chacun deſdicts Preſidens, Maiſtres deſdictes requeſtes de noſtredict hoſtel, Conſeilliers en noſtredicte Cour de Parlement de Paris, que de noſdicts Aduocats & Procureur general, Greffiers & Notaires d'icelle Cour ou autres qu'ils voudroyent preſenter ou nommer à tel ſes patrons & colleteurs de noſtre Royaume, que bon leur ſemblera, pour eſtre pourueu à noſtre nomination du premier benefice ſeculier ou regulier, de quelque qualité qu'il ſoit, vacãt par mort en leur nomination, patronage, collation, ou autre diſpoſition. Sãs toutes-fois qu'ils ſoyẽt tenus l'accepter ſi bõ ne leur ſemble, s'il n'eſt de la valeur de deux cẽs liures de reuenu annuel & au deſſus, toutes charges deſduictes & ſupportees auec la clauſe de decret, irritãt toute autre collation faicte au preiudice dudict nõmé. Et ce pour vne fois ſeulemẽt en la vie de chacun deſdicts collateur & patrõs, & en la vie de noſtredict Chãcellier, et de chacun d'iceux Preſidẽs, Maiſtres deſdictes requeſtes Cõſeilliers, Aduocats & Procureur general, Greffiers et Notaires de noſtredicte Cour. Voulãt noſtredict ſainct pere le Pape iceux nõmez par nous eſtre preferez à tous autres, meſmemẽt aux graduës ſimples, et nõmez en quelque mois que eſchee la vacation deſdicts benefices: & generallement à tous autres de quelque qualité qu'ils ſoyent, ou puiſſent eſtre, ſauf & excepté les mãdataires Apoſtolicques, reçeus en noſtre Royaume ſelon la forme ſur ce introduicte & obſeruee, demeurãs en leur prerogatiues accouſtumees. Suiuant lequel indult ait noſtredicte cour de noſtre cõgé & permiſſion faict certain roolle, duquel chacun des deſſuſdicts ſe ſeroit nõmé & preſẽté, ou autre pour luy, à tel patron, & collateur qu'ils auroyent voulu choiſir & eslire. Et ſoit ainſi que noſtre aimé & feal maiſtre Frãçois Tauel Conſeiller lay en noſtredicte Cour de Parlemẽt, ait nõmé en ſon lieu maiſtre Claude Briconnet eſcolier eſtudiãt à Paris aux benefices de voſtre nomination, preſentation, ou collation à cauſe de voſtredicte Abbaye de Coulons. Sçauoir faiſons que nous ſuyuant ledict indult, faculté, & priuilege de ce à nous octroyé par noſtredict ſainct Pere, & deſirans iceluy ſortir effect: Vous auons nommé & preſenté, nommons & preſentons par ces preſentes, ledict maiſtre Claude Bricõnet clerc, vous prians & neantmoins mãdans qu'en obtẽperant par vous au vouloir, intention & ordonnance de noſtredict ſainct Pere, & audict priuilege à nous octroyé par ſadicte ſaincteté, vous ayez à le pourueoir du premier benefice ſeculier, ou regulier,

de quel

de quelque qualité qu'il ſoit, qui vacquera par mort à voſtredicte preſentation, nomination, collation ou autre diſpoſition à cauſe de voſtredicte Abbaye de Coulons, apres la ſignification ou notification qui vous ſera faicte de ceſdictes preſentes. Sãs toutes-fois (comme dict eſt) que ledict Briconnet ſoit tenu, ſi bon ne luy ſemble l'accepter, ſi non qu'il ſoit de la ualeur de deux cent liures de reuenu annuel & au deſſus, toutes charges deſduictes & ſupportees. Car tel eſt noſtre plaiſir. Donné à Paris le vingt ſeptieſme iour de Iulliet, l'an de grace 1539. Et de noſtre Regne le vingt-cinquieſme. Ainſi ſigné par le Roy Robertet, & ſeellé ſur ſimple queuë en cire iaulne.

TRANSLATIO.

FRANCISCVS, Dei gratia Francorum Rex, dilecto & cõſobrino noſtro Cardinali de Carpy, Abbati & Abbatiæ de Coulons cõmendatario, Diœceſis Carnutorum, Salutem & dilectionem. Cùm ſummi illius ſtudii, curæ & ſolicitudinis ratione habita, grauiſſimique laboris, quẽ dilectus & fidelis noſter Cancelarius continuè impendit, tam propter iuſtitię in regno noſtro aliiſque locis noſtræ Coronæ ſubiacẽtibus reſpectũ, curam & ſupereminẽtiam, quàm ob alia multa, quæ ſunt præcedentium tanquam acceſſoria, necnon in ipſius Cancellarii muneris fauorẽ, quodque noſtri dilecti & fideles Præſides, libellorũ noſtrorum magiſtri, Cõciliarii, Aduocati, Procurator noſter, Scribæ publici, Notariique in hac noſtra Parlamenti Pariſienſis curia quæ omnium prima & ſuprema huius regni curia eſt, atque iuriſdictio, ac eorũ ſinguli in ſuo munere ſtudioſè obeundo multos quotidie labores ſumant & tolerent, tam iuſtitiæ adminiſtrandę, Reique publicæ protegendæ cauſa, quàm ut iura, immunitates & libertates eccleſiæ Gallicanæ conſeruentur: Cùm inquam, à ſanctiſſimo noſtro patre Papa Paulo huius nominis tertio in eo itinere, quod Sãctitas ſua, noſq; & Imperator ſororius noſter proxima æſtate in urbem Niciã fecimus, quò totius orbis Chriſtiani paci conſuleretur, ſuppliciter illud atque inſtanter petentes impetraſſemus, ut nobis plena poteſtas ac priuilegium nominandi concederetur, tam noſtrum Cancellarium, ſingulos d. Præſides, libellorum noſtrorum Præfectos, Conſiliarios in noſtra Parlamenti Pariſiẽſis curia, quam dictos Aduocatos, Procuratorem noſtrum, Scribas publicos, Notarioſque in eadem curia, alioſque qui eos in patronos & collatores huius regni ſuos, quos velint, nominent, vel etiam præſentent, quò eis ad noſtram nominationẽ de primo beneficio, ſiue ſeculari, ſiue regulari, qualecunque ſit quod per mortẽ in eorum nominatione, patronatu, collatione vel alia diſpoſitione vacat, prouideatur. Quod tamen acceptare, ſi nolint, non tenebuntur, niſi ducentarũ librarum, vel ampliùs, in annuũ reditum ęquet ſummam, omnibus oneribus remotis, cum clauſula decretali, infirmando aliam omnẽ collationẽ in pręiudicium dicti nominati factam: idq; ſemel duntaxat, ſingulis eorum collatoribus & patronis viuentibus. Atque in vita noſtri dicti Cancellarii, & ſingulorum d. Præſidum, libellorum Magiſtrorum, Conſiliariorũ, Aduocatorum, Procuratoris noſtri, Scribarum publicorum, & Notariorum noſtræ d. curiæ. Voluit ſanctiſſimus pater noſter Papa, eos, qui à nobis nominati fuerint, cæteris omnibus, atque adeò graduatis ſimplicibus, & nominatis, quocunque menſe vacatio dictorum beneficiorum exiſtat & generaliter cuiuſuis conditionis hominibus, longè anteponi, exceptis mandatariis Apoſtolicis, in regnum noſtrum ſecundum formam de eo præſcriptam & obſeruatam intromiſſis, ac ſuis prærogatiuis ſolitis vtentibus: cuius indulti tenorem in ſequendo, noſtra d. curia ex noſtra licentia & voluntate certum quoddam album atque regiſtrum confecit, in quo ſinguli eorum, quorum mentionem fecimus, aut alius eorundem nomine ſe nominaret vel præſentaret, quem patronum & collatorem eligere voluerit. Cumque dilectus noſter & fidelis magiſter Franciſcus Tauellus, Conſiliarius laicus in noſtra d. Parlamenti curia, in ſuum locum magiſtrum Claudium Briconnetum ſcholaſticum, Pariſiis literis incumbentẽ, ad beneficia ueſtræ nominationis, præſentationis uel collationis, d. Abbatiæ de Coulons occaſione, nominauerit. Notũ facimus, quod ex edicto, indulto, facultate & priuilegio ſuper hoc nobis à ſanctiſſimo Patre noſtro cõceſſo, percipientes illud ſortiri effectũ: uobis nominauimus & præſentauimus, nominamus & preſentamus per has præſentes d. magiſtrum Claudium Briconnetum ſcholaſticũ, uos orantes, ac nihilominus iniungẽtes, uti voluntati, intentioni & mandato ſanctiſſimi Patris noſtri, & d. priuilegio nobis per ſuam Sanctitatẽ conceſſo, obtemperantes, & de aliquo beneficio ſeculari, aut regulari, qualecunque ſit, facta harũ notificatione, prouideatis, quod per mortem in veſtra prędicta preſentatione, nominatione, collatione, vel alia diſpoſitione propter d. Abbatiam. veſtram de Coulons vacabit: quod tamen (vt dictum eſt) prędictus Bricõnetus vltra ſuum placitum acceptare non tenebitur, niſi in annuam penſionem ducentarum librarum, & amplius, ſummam conficiat, oneribus omnibus deductis. Ita etenim nobis placet. Datũ Pariſiis 27. Iulii die, *Anno Domini* 1589. Regni autem noſtri 25. Sic ſignatũ à Rege, Robertet: ac ſignũ his ex ſimplici cannabi, croceique coloris cera appoſitum.

HENRY *par la grace de Dieu Roy de France, à noſtre aymé & feal l'Abbé de l'Abbaye de Coulons, dioceſe de Chartres, Salut & dilection. Comme en enſuyuant l'indult, priuilege & faculté octroyee par noſtre ſainct pere le Pape Paul troiſieſme de ce nom, à la grande & inſtante priere de feu noſtre treſcher ſeigneur, & Pere le Roy, que Dieu abſolue. A noſtre amé & feal Chancellier, nos Preſidẽs, maiſtres des requeſtes de noſtre hoſtel, Conſeilliers, Aduocats, & procureur general, Greffiers, & Notaires, de noſtre cour de Parlement de Paris, & chacun d'eux de ſoy preſenter, & nommer ou aultres qu'ils vouldroient preſenter, & nommer en leur lieu. A tel des patrons & collateurs de noſtredict Royaulme que bon leur ſembleroit, pour eſtre pourueus à noſtre nomination du premier benefice de la valeur de deux cens liures de reuenu annuel, & au deſſus, toutes charges deſduictes & ſupportees: noſtre amé & feal Conſellier lay en noſtredicte cour de parlement, maiſtre Françoys Tauel, ayt par cy deuant nommé en ſon lieu, maiſtre Claude Briconnet clerc, au benefice de voſtre nomination, preſentation, ou collation, à cauſe de voſtredicte Abbaye de Coulons. Et noſtredict feu ſeigneur & pere par ſes lettres patentes donees à Paris le 27. iour de Iulliet l'an 1539. cy attachees*

ſoubs

Source : BIU Cujas

ſoubs le contreſcel de noſtre Chancellerie, ait nommé & preſenté iceluy maiſtre Claude Briconnet, à noſtre aymé couſin le Cardinal de Carpy, lors Abbe de ladicte Abbaye pour pourueoir iceluy Briconnet, du premier benefice ſeculier ou regulier de quelque qualité qu'il ſoit, qui vac queroit par mort à ſadicte preſentation, nomination, collation ou aultre diſpoſition, à cauſe de ladicte Abbaye de Coulons. Leſquelles lettres auroient eſte inſinuees & notifiees à noſtredict couſin le Cardinal de Carpy, ou ſes vicaires de ladicte Abbaye de Coulons. Et auroit noſtredict couſin le Cardinal de Carpy reſigné ladicte Abbaye, ſans auoir pourueu ledict Briconnet d'aulcun benefice. Pource eſt il que nous vous prions & neaumoins mandons que en obtemperant, par vous, au vouloir & intention de noſtredict ſainct Pere, & audict priuilege & lettres de nomination, de noſtredict feu Seigneur & Pere, vous ayés à prouuoir ledict Briconnet. Lequel à ceſte fin entant que beſoin ſeroit vous auons derechef nommé & preſenté, nommons & preſentons par ces preſentes. Pour iceluy Briconnet prouuoir du primier benefice ſeculier ou regulier de quelque qualité qu'il ſoit qui vacquera par mort à voſtredicte preſētation, nomination, collation, ou autre diſpoſition à cauſe de voſtredicte Abbaye de Coulons, ſans toutes fois que ledict Briconnet ſoit tenu, ſi bon ne luy ſemble, l'accepter: ſinon qu'il ſoit de la valeur de deux cēs liures de reuenu annuel, toutes charges deſduictes & ſupportees: car tel eſt noſtre plaiſir. Donné à Paris le 29. iour de Iuin, l'an de grace 1549. Et de noſtre Regne le troiſieſme. Ainſi ſigne par le Roy Bouchet, & ſeellé ſur ſimple queue de cire iaune.

TRANSLATIO.

HENRICVS Dei gratia Francorum Rex, dilecto ac fideli noſtro Abbati Abbatiæ de Coulons, diœceſis Carnutenſis, Salutem. Cùm ex indulto, facultate & priuilegio à Sanctiſs. noſtro patre Papa Paulo huius nominis tertio, per inſtantes chariſſimi quondam Domini preces, noſtri genitoris clariſsi. memoriæ Regis, (quem Deus clementer intueatur) conceſſo, dilecto ac fideli noſtro Cancellario, noſtris Præſidibus, libellorum noſtrorum Præfectis, Conſiliarijs, Aduocatis, Procuratori noſtro, Scribis publicis, Notarijsq; in noſtra parlamenti Pariſienſis Curia, & eorum ſingulis, vt plenam nominandi & ſe præſentandi poteſtatem habeãt, aliosq;, qui eos in patronos & collatores ſuos, quos velint in hoc Regno, dicant, vel etiam præſentent, vt ad noſtram nominationem primi beneficij, ducentorum francorum vel amplius ſummam in annum reditum æquantis, poſſeſſione fruantur: deductis & toleratis omnibus oneribus: dilectus noſter & fidelis D. Franciſcus Tauellus, Conſiliarius laicus in d. noſtri Parlamenti Curia, in ſuum anteà cooptauerat locum, ad beneficia veſtræ nominationis, præſentationis, ſiue collationis d. Abbatiæ de Coulons occaſione, magiſtrum Claudium Briconnetum ſcholaſticum. Adhæc noſter quondam dilectiſſimus dominus & genitor ſuo diplomate dato Pariſijs XXVII. die Iulij, anno 1539. huic noſtræ cõſtitutioni, ſub originali noſtræ Cancellariæ ſigillo, affixo, nominauit & præſentauit d. magiſtrum Claudium Briconnetum familiari & conſobrino noſtro Cardinali de Carpy, d. Abbatiæ tunc Abbati, vt eidē de primo beneficio, ſiue ſeculari, ſiue regulari, qualecunque ſit, per mortem in d. præſentatione, nominatione, collatione, vel alia diſpoſitione vacaturo, d. Abbatiæ de Coulons reſpectu, prouideret. Quæ ſanè literæ Regię fuiſſent d. conſobrino noſtro Cardinali, eiusve vicarijs d. Abbatię de Coulons inſinuatæ & notificatæ, verùm d. conſobrinus noſter d. Abbatiam, nulla beneficii prouiſione pro Briconneto facta, reſignauerat. Quam ob cauſam vos oramus, & nihilominus iniungimus, uti uoluntati & intentioni Sanctiſſ. noſtri patris obtemperantes, nec non priuilegio, & literis nominationis à noſtro quondã dilectiſſimo Domino & genitore conceſſis, d. Briconneto prouideatis. Quem in hunc finem, ſi neceſſe fuerit, uobis de integro nominauimus & præſentauimus, nominamus atque præſentamus per pręſentes literas, ut ei de primo tam ſeculari quàm regulari, qualecunque ſit beneficio conſulatis, quod per mortem poſt dictam pręſentationem ueſtram, nominationem, collationem, uel aliam diſpoſitionem quamlibet, dictæ Abbatiæ de Coulons cauſa factam, uacabit. Quod tamē dictus Briconnetus ultra ſuum placitum recipere non tenebitur, ſi in reditum annuum ducentarum librarum ualorem non conficiat, ſubductis nihilominus & receptis omnibus oneribus, ita etenim nobis placet. Datum Pariſiis, XXIX. Iunij, anno Domini MDXLIX. Regni autem noſtri III. Sic ſignatum à Rege, Bouchet, & his ſignum ex ſimplici cannabi croceique coloris cera annexum.

A Tous ceulx qui ces preſentes lettres verront, Iean de Touteuille Cheualier, ſeigneur de Villebon, le Gaſtiné, Blanuille, Bryſtaudon, Fretigni, & Vientes, Capitaine & Baillif de Rouan, Conſeillier du Roy noſtre Sire, Gentilhomme ordinaire de ſa chambre, Capitaine de cinquante hommes d'armes des ordonnances du Roy noſtre Sire, & garde de la preuoſté de Paris, Salut. Scauoir faiſons que par deuãt Claude Boreau, & Iean Boreau notaires iurez du Roy noſtredict Sire en ſon Chaſtelet de Paris, furent preſens en leurs perſones noble homme & ſage Monſieur M. François Tauel Conſeiller du Roy en ſa Cour de Parlement à Paris, & Claude Briconnet clerc eſcolier au college de Bourgoigne, en l'vniuerſité de Paris. Leſquels, & chacun d'eulx, tant conioinctement que diuiſement, ont faict & cōſtitué par ceſdictes preſentes leurs Procureurs generaulx & ſpeciaulx, Meſſieurs M. Guillaume Briconnet Archidiacre de Reins, & Françoys filz de fame Prieur de Triel, & chanoyne de Chartres, Auſquelz & chaſcun d eulx ont donné par ceſdictes preſentes & donnent plain pouuoir, puiſſance authorité & mandement ſpecial de inſinuer, monſtrer, exhiber, ſignifier & faire ſcauoir au reuerend Abbé de l'Abbaye & monaſtere de Coulons, au dioceſe de Chartres ſes vicaires ou commis, les lettres patentes l'edict, nomination, & vouloir du Roy noſtredict Seigneur à luy addreſſans, dattees du 27. iour de Iuillet dernier paſſé. Et d'icelles leur en bail le coopie ſignee, à ce que le bon plaiſir dudit reuerend Abbé de Coulons, ſeſdicts vicaires, ou commis, ſoit de pourueoir ledict Claude Briconnet du premier benefice ſeculier ou regulier dependant d'icelle Abbaye, qui vacquera par mort ſuyuant la teneur des lettres de l'indult de noſtre Sainct Pere le Pape, & deſdictes lettres patētes

tes

tes du Roy noſtredict Seigneur valāt la sōme de deux cens liures tournois par an & au deſſus, toutes charges deſduictes, & en ce faiſant lui faire toutes les proteſtations en tel cas requiſes. Et de ladicte preſentation, inſinuation, proteſtation, & choſes deſſuſdictes enſemble de la reſponſe que feront leſdicts venerēds ſes vicaires ou cōmis, requerir & demāder lettres. Et generalemēt de faire és choſes deſſuſdictes & dependantes d'iceluy, ainſi & pareillement que leſdicts conſtituans feroient & faire pourroiēt, ſi preſens en leurs perſones y eſtoiēt, iaçoit que le cas requit mādement plus ſpecial. Promettans leſdicts conſtituans en bonne foy auoir aggreable tout ce que par leurſdicts procureurs, & chacun d'eulx ſera faict, en ce que dict eſt & qui en deſpend. En teſmoing de ce nous à la relation deſdicts Notairés, auons faict mettre le ſeel de ladicte Preuoſte de Paris, à ceſdictes preſentes. Qui paſſees furent l'an 1539. le Mecredi trezieſme iour d'Aouſt. Ainſi ſigné, C. Boreau, & Iean Boreau Notaires.

TRANSLATIO.

VNIVERSIS præſentes literas inſpecturis, Ioannes de Touteuille Equeſtris ordinis, Dominus de Villebon, le Gaſtine', Blanuille, Bryſtaudon, Fretigny, & Vientes, Præfectus, & Prætor Rothomagenſium, Conſiliarius Regius, Cubiculoq; Regio deſtinatus nobilis: quinquaginta cataphractorum equitū ex conſtitutione Regia capitaneus, & præfecturæ Pariſienſis tutellarius, Salutem. Notum facimus, ꝙ coram Claudio Boreau & Ioāne Boreau Notarijs iuratis, & à Rege in ſua Curia Pariſienſi confirmatis, in perſona cōparuerunt nobilis & ſapiens dominus Franciſcus Tauellus, Regis Conſiliarius in ſua Parlamēti Pariſienſis Curia, & Claudius Briconnetus ſcholaſticus collegij Burgundiæ in eiuſdem ciuitatis vniuerſitate. Qui, & eorum ſinguli, tam coniunctim quàm diuiſim, per has literas ſuos Procuratores generales & ſpeciales cōſtituerunt, Dominos M. Guilielmum Briconnetum Archidiaconum Remenſem, & Franciſcū filium de fame Priorem de Triel, & Canonicum Carnutorum. Quibus & eorum ſingulis per dictas literas dederunt, & dant plenam poteſtatem, authoritatem & ſpeciale mandatum vti reuerendo Abbati Abbatiæ & monaſterij de Coulons, in diœceſi Carnutorum, eiusve vicarijs vel deputatis conſtitutionem Regiam, ad eos directam, die Iulij xxvij. poſtremò factam, in qua edictum, nominatio & Regis voluntas declaratur, inſinuent, exhibeant & notum faciant: illisq; eiuſdem exemplar ſignatum præbeant. Quo reuerēdus Abbas de Coulons, eiusve vicarij vel deputati velint d. Claudio Briconneto de primo beneficio, tam ſeculari, quàm regulari, ab Abbatia prius dicta dependente, quod per mortem vacuum exiſtet proſpicere (prout tenor literarum indulti à Sāctiſs. noſtro patre Papa conceſſi, Regiæq; conſtitutionis præſcriptū poſtulant) quod ducentarum librarū & amplius ſummam in annuam penſionem, omnibus oneribus remotis, conficiat. Inſuper vt omnibus proteſtationibus coram eis vti poſſint, in tali ſpecie neceſſarijs. Vtq; præſentationis, inſinuationis, proteſtationis, & prædictorum, necnon reſponſi quod d. reuerendus Abbas, eiusve vicarij, ſeu deputati faciēt, exemplar requirant. Et generaliter in ijs & ab ijſdem dependentibus faciant, quod conſtituentes facerent & facere poſſent, ſi præſentes res ſuas agerent: quāuis etiam tale quid eſſet, quod mādatum magis ſpeciale expeteret. Promittentes ſyncere d. conſtituentes ſe ratum habituros, quicquid per d. Procuratores ſuos, & ab eorundem ſingulis in eo quod dictum eſt, & ab eodem dependet, factum fuerit. In cuius teſtimonium nos ex relatione d. Notariorū ſigillum præfecturæ Pariſienſis hiſce literis apponi fecimus, quę anno Domini MDXXXIX. Mercurij tertio Auguſti die, expeditę fuerunt. Sic ſignatum, C. Boreau, & Ioannes Boreau, Notarij.

Declaratio Regis quod concordata non ſeruabuntur in prouincia, nec in Britannia. Et quod reſeruationes, & alia hîc ſtatuta, ibidem locum habebunt: & quòd nullus cum ſimplici ſignatura recipiet poſſeſſionem.

HENRICVS, Dei gratia Francorum Rex, vniuerſis pręſentes literas *inſpecturis*, Salutem, &c. Cum poſtquā nos, defuncto clar. mem. Frāciſc. Rege Chriſtianiſsimo genitore noſtro: cui per felicis recordationis Leonem decimum, & Clemētem ſeptimum, ſeu alios Romanos Pontifices, *nonnulla nominandi* ad eccleſias cathedrales, & *monaſteria, ſeu alia beneficia* eccleſiaſtica certo modo *qualificata, in regno* Francię, ac certis alijs dominijs, nec non Ducatu Britannię & prouincia Prouincię conſiſtentia, extra Romanam Curiam pro tempore vacantia, priuilegia, & indulta ad eius vitam certis modo & forma conceſſa fuerant apud Sanctiſſimum do. noſtrum Paulum III. Pontificem maximum, ad pręſens regnātem, pro ſimilibus priuilegijs, & indultis inſtaremus. Et à ſanctitate ſua illa *nobis, prout dicto* genitori noſtro, conceſſa *erant, noſtra vita durante*, pariter conced*i peteremus*. Pro parte eiuſdem Sanctiſſimi *do. noſtri* tam noſtris apud ſanctitatem ſuam agentibus, quàm nobis per eius nuntios ſignificatum, ut cum in dictis Ducatu Britanniæ & prouincia Prouinciæ nonnulla in diminutionem & pręiudicium eccleſiaſticę libertatis & authoritatis ſanctę ſedis Apoſtolicæ attentata eſſe & continuò attentari reperirentur, pro noſtra erga *dictam* ſedem deuotione attentata, huiuſm*odi impedire* & prohibere. Ac ut ſua ſanctitas *dictaq;* ſedes in eiſdem Ducatu & Prouincia *pleno iure* & authoritate uti & frui ualeat, prouideri faceremus: unde re omni particulari, in *ſcriptis* nobis tradita, & ad noſtram notitiā deducta, tam ex iuris debito quàm uolentes *ſanctitatem* ſuam dictamq; ſedem *Apoſtolicam*, non minori (quam in priuilegiis & indultis nobis concedēdis pręd*ictis* beneuolam, & gratam nobis eſſe ſperamus) gratitudine & beneuolentia proſequi, in pręmiſſis taliter prouidendum duximus. Sit ergo notum, quod nos pro obedientia filiali qua ſanctitatē ſuam proſequimur, ex certa noſtra ſciētia, plenaria poteſtate & authoritate Regia tenore præſentium diximus & declarauimus, dicimus & declaramus noſtram præcipuam uoluntatem, & intentionem fuiſſe, quod idem ſanctiſſimus D. noſter, eaque ſancta ſedes gaudeant & utantur in eiſdem noſtris dominijs Prouinciæ & Britannię illis moribus & authoritatibus & pręeminentijs quibus prędeceſſores ſui Romani Pontifices: ipſeque ſanctiſſimus Do. noſter retractis temporibus, ante attentata huiuſmodi gauiſi ſunt, atq; uſi. Ipſeq; gauiſus & uſus

eſt, ac

Source : BIU Cujas

eſt, ac uti, & gaudere quomodolibet poterant. Quarum quidem authoritatum & præeminentiarum præcipuas præſertim ad maiorem eclucidationem duximus inferius inſerendas. In primis quod in dictis Ducatu & Prouincia reſeruationes menſium Apoſtolicorum, & omnes aliæ tam generales, uigore regularum, quàm ſpeciales & cæteræ conſtitutiones Cancellariæ recipiātur. Quod prouiſiones Apoſtolicæ de beneficijs in dictis menſibus vacātibus admittantur: & prout de iure etiam cum ordinarijs cō currant, in eorum menſibus. Quod regreſſus coadiutoriæ, mādata de prouidendo expectatiuæ, & ſimiles gratiæ etiā præuentiuæ recipiantur. Quod aſſignationes penſionum ſuper beneficiis eccleſiaſticis, & literæ Apoſtolicæ deſuper expeditæ etiam recipiantur. Quod cēſuræ à Romana Curia tam vigore literarū, ſuper aſſignatione huiuſmodi expeditarū, quā ſentētiarum in dicta curia latarum ac executionum deſuper decretarum admittātur, & timeantur. Similiter interdicta *Apoſtolica*. Quod deuolutio cauſarum ſpiritualium & beneficialiū præſertim in petitorio ad dictam Romanam Curiam nullo modo impediatur. Nec propterea aliquis etiam ex collitigantibus aut notarijs exequentibus citationes & inhibitiones deſuper à dicta Curia emanatas in partibus moleſtetur. Quod Conſilium & Parlamentum Britanniæ & Prouinciæ ſe nō intromittant in cognitione cauſarum eccleſiaſtici fori. Nec aliquo modo libertatem eccleſiaſticam impediant, etiam per viam appellationis præſertim ſuper literis Apoſtolicis, & ſententiis in dicta Curia latis. Quod non detur poſſeſſio beneficiorum in quouis loco vacantium in vim ſupplicationum, aut ſumptorum vel tranſumptorū, abſque literis Apoſtolicis ſub plumbo expeditis. Declarantes quod vigore Cōcordatorum nihil fiat in Ducatu Britanniæ, aut prouincia Prouinciæ. Cùm in Cōcordatis comprehendantur. Et ſi dictus Ducatus unitus fuerit Regię coronæ mandantes noſtris dilectis ac fidelibus noſtrarum Curiarum Parlamentis, Prouinciæ & Britanniæ, requeſtarum Magiſtris, Cōſilio, & Cancellariæ eiuſdē Britanniæ, nec non Seneſchallis, Aduocatis, Locūtenentibus, aliiſque noſtris officiarijs earundem patriarum Prouinciæ, & Britanniæ, & earū cuilibet reſpectiuè prout ad eum pertinet. Quatenus ipſi noſtras præſentes declarationem, & voluntatē receptas, & admiſſas manuteneant, cuſtodiant, & obſeruent, ac manuteneri, cuſtodiri & obſeruari. Ac vocatis & adhibitis Aduocatis & Procuratorib. noſtris fiſcalibus, in eorum authenticis & publicis libris & regiſtris ſcribi, & annotari faciant. Eiſque prædictum ſanctiſſimum D. noſtrum Papam ſanctamque ſedem Apoſtolicam, ac eius officiarios, cōmiſſarios, & deputatos, plenè & pacificè guadere, & uti permittant: abſque eo quod illis aliquam deſuper moleſtiam, perturbationē, ullum ve impedimentū inferant, & ſi quæ poſt præfatā approbationē & regiſtrationē contra præmiſſa facta ſint, uel fuerint, è ueſtigio, & abſque dilatione amoueant, eademq; præmiſſa plenè & integrè expedita in priſtinum & debitum ſtatum reſtituant, ſeu reſtitui faciant. Sic enim fieri nobis placet. In cuius teſtimonium præſentibus literis noſtrum ſigillum appendi iuſſimus. Datum Pariſiis die decima quarta menſis Iunii, anno Domini 1549. regni autem noſtri III.

RESPON. VII.

De his quæ in literis legationis exprimuntur.

SVMMARIVM.

1 Clauſula appoſita in legationis literis necnon omnia, & ſingula alia faciendi, gerendi, & exercendi, quæ alij Legati de latere poſſunt, quid importet.

2 Per clauſulā ſupradictam legatus poteſt exercere omnia alia non expreſſa, quæ ius permittit, & alij Legati exercere conſueuerunt.

3 Legatus poteſt conferre beneficia ſuæ legationis, tam in prouincia, quàm extra.

4 Legatus non poteſt diſpenſare ſuper ſymonia, niſi hoc ei à Papa fuerit expreſſe conceſſum.

5 Reſignationes committere quis non poteſt, niſi hoc ei expreſſe à Papa concedatur.

6 Legatus in collatione beneficiorum concurrit cum quolibet ordinario ſuæ prouinciæ, & eſt locus præuentioni.

7 Legatus honorandus eſt in prouincia ſibi decreta, ſicut ſummus Pontifex.

Qui turbat ſtatum eccleſiæ ab eius liminibus arceri debet. ibidem.

8 Legatus non poteſt diſpenſare ſuper gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis, niſi hoc ei expreſſe concedatur.

9 Legatus cauſas matrimoniales committere poteſt, item reſeruare beneficia in fauorem vnius certæ perſonæ.

10 Legatus expectatiuas Papæ ſuſpendere non poteſt, cum ſit eo inferior.

11 Legatus ſtatutis eccleſiarum derogare poteſt.

12 Legatus regulariter poteſt concedere indulgentias quadraginta dierum, Cardinales vero concedunt dies, niſi maior poteſtas eis concedatur à Papa.

13 Statutum fieri non poteſt, vt matrimonium non contrahatur ſine conſenſu parentum, nam ſufficit ſolus coniungendorum conſenſus.

14 Peccat ille qui rogat beneficium pro indigno.

1 SISCITARIS (Reuerēde Domine) quid contineatur iſta † clauſula in legationis literis appoſita. Nec non omnia & ſingula alia faciendi, gerēdi, & exercendi, quę alii Legati de latere vbicunque exiſtentes & deſtinati, tam de iure quàm de conſuetudine facere & exequi poſſunt & conſueuerunt, prout in literis Apoſtolicis deſuper confectis plenius continetur.

2 Super his verbis contineri arbitror, ꝙ † Legatus poſſit exercere omnia alia non expreſſa, quæ ius ei permittit, ac ea quę legati alii cōſueuerunt exercere. Et Papa etiam concedere in literis poſſit ſuis, prout continetur plenius in literis Apoſtolicis, aliorum Legatorum, &c. Verùm quæ ſint illa quædam ex iure, dicam: & tua prudentia alia ſupplebit.

Primò, conceditur expreſsè, ut legatus cōferat beneficia quandocunque uacantia de iure, intelligitur etiam ſi collatio ſit deuoluta ad Papam, c. penul. de præben. vbi Panor. & alii. glo. in c. j. de offi. lega. lib. 6. glo. & doct. in clemen. ſi de beneficio. de præbē.

3 † Poteſt etiam Legatus conferre beneficia ſuæ legationis tam in Prouincia, quàm extra Prouinciā. Quia hoc eſt uoluntariæ iuriſdictionis. glo. in c. nouit. de offi. lega.

Reſignationes omnes ſimplices admittere poteſt

in

4 in fauorem, non quæ ſymoniam inducunt, † ſuper qua non poteſt diſpenſare glo. in cap. ex parte j. vbi doct. de offi. deleg. c. pactiones. & c. cum pridem. de pact. Niſi hoc à Papa fuerit expreſsè conceſſum.

Item in literis legationis Papa expreſsè concedit quod reuerēdiſſimus Do. Legatus à Lotharingia per ſe, uel Locumtenentem ſuum per eum ſuo arbitrio ad hoc deputandum, poſſit reſignationes recipere.
5 † alioqui committere non poſſet, ut dicit tex. in c. penul. in fi. de offic. lega. in vj.

6 † Adhæc legatus concurrit cum quolibet ordinario ſuæ prouinciæ, & eſt locus præuentioni: de qua ſi non appareat, nec de poſſeſſione prius accepta propter prærogatiuam & præeminentiam legati præualebit legati collatio. c. ſi à ſede. de præben. in 6. glo. & doct. in d. c. j. de offic. legat. in 6.

7 † Honorandus eſt de iure legatus in prouincia ſibi decreta ſicut ſummus Pontifex, c. fi. 93. diſt. l. ſed ſi hac. §. fi. ff. de in ius uocan. Et ibi Iaſ. & ſi quis legationem, id eſt legatum impedierit, non vnius, ſed multorum vtilitatem auertit. Et ſicut multis nocet, ita à multis eſt arguendus, & bonorum ſocietate priuandus. Et quia Dei cauſſam impedit, & ſtatū turbat eccleſiæ, ab eius liminibus arceatur, c. ſi quis. 94. diſt.

Poteſt etiam legatus adiri tam per appellationē, quàm etiam in prima inſtantia per uiam ut noſtri dicunt querelæ. c. j. de offic. lega. ubi doct. declarant, & Ioan. Brunel. in tract. de dignit. Legat. concluſ. 11.

8 † Non poteſt Legatus ſi ei expreſsè conceſſum nō fuerit, à Papa diſpenſare ſuper gradibus conſanguinitatis uel affinitatis uel publicæ iuſtitiæ ab humana lege prohibitis, c. quod dilectio, & c. quia circa, de cōſang. quia prohibitio eſt facta à Concilio, in c. non debet, de conſang. Et Legatus contra Concilia diſpēſare non poteſt, glo. not. in c. dilectus. j. de præben. in glo. penul. Feli. in c. nonnulli. col. 4. de reſcrip.

9 † Sed cauſſas matrimoniales committere poterit. c. j. de conſang. cum ipſe iuriſdictionem habeat ordinariam in ſua prouincia. c. 11. de offi. lega. in 6.

Reſeruare poteſt beneficia etiam in fauorem unius certæ perſonæ. c. cum dilectus, de iure patro. Tamen non poteſt una reſeruatione pendente in una eccleſia alteram facere. c. præſenti, de offi. leg. lib. 6. Et ſic non poteſt ſimul reſeruare duo beneficia unius collatoris: ſed finita una reſeruatione, alteram concedet. Et quando dicatur pendere declarant ibidem glo. & doct.

10 Expectatiuas Papæ non poteſt ſuſpendere uel reuocare, quia eſt eo inferior, nec alias gratias præuentiuas, quia inferior non tollit ea quæ ſuperior concedit. clemen. ne Romani. de elect.

Vnire poterit beneficia: ſed non epiſcopatus. c. ſicut vnire. de exceſſ. Præla. & Phil. Peruſ. in c. pen. de offi leg. in 6. Do. de Rot. deciſ. 58. legatus in no. & deciſ. 118. ibidem.

11 † Etiam putarem Legatum poſſe derogare ſtatutis eccleſiarum, ad effectum prouiſionis & ſuæ poteſtatis. Nam cui iuriſdictio conceſſa eſt, omnia facere poteſt, ſine quibus iuriſdictio explicari non poſſet. l. 2. ff. de iuriſd. omnium iudic. Alioqui poteſtas eſſet ei inutilis.

12 † Legatus etiam poteſt concedere indulgentias. glo. & doct. in c. fi. de offi. lega. Specul. in tit. de leg. §. ſupereſt. verſ. poteſt etiam indulgentias. Et regulariter poteſt quadraginta dies concedere vel cum deducatur Baſilica annum concedere poteſt, c. cum ex eo, de pœniten. & remiſſ. Cardinales concedunt dies non ultra niſi maior poteſtas fuerit data à Papa,

13 † Super ſtatuto autem faciendo ſuper matrimonio, ut non contrahatur ſine conſenſu parentum, hoc ſtatutum fieri non poteſt, quia in hoc iura ciuilia arrecta ſunt. Requirentia conſenſum paternum. Nam ſufficit ſolus coniungendorum conſenſus. c. ſufficiat. 27. q. 2. quia matrimonia libera eſſe debēt. c. gemma, de ſponſa. Ob id non debent ab alieno dependere arbitrio: ut ibi. Nec poteſt epiſcopus cōtra ius canonicum ſtatuere, c. inſtitutionis. 25. q. 2. tū quod eſt inferior eo qui condidit, tum etiam quia iurauit ſeruare illud. c. ego & ult. de iureiur.

Poterit tamen epiſcopus ſtatuere, vt ſinguli curati in ſuis eccleſiis moneant parochianos, ne ſine parentum conſilio aut conſenſu contrahant matrimonia, vt honor, & reuerentia parentibus conſeruetur, & ne odium inter parentes & filios oriatur, & vt mores boni ſeruentur. Ac ne iuuenes filii & filiæ in his matrimoniis decipiantur. Et hæc monitio prodeſſe poterit.

Iſta fuſius probarem, ſed iura in ſcrinio tui pectoris, ut ſcio, habes: ideo illa omitto. *Alia* ex tuo ſupplebis ingenio Reuerende Pater.

Reſpondeo, quantum attinet ad primam quæſtionem, quòd ualet prouiſio facta per Dominum Legatum Auenionenſem ſi coram eo reſignatū fuerit beneficiū, ſeu prioratus *prætēſus*, quia conſtituēs duos fecit gradus. In primo cōſtituit procuratorē ad reſignandū: purè & ſimpliciter. In fauorē tamen fratris Guillelmi de Mōtibus, corā Papa, vel alio poteſtatem habente: ſed quia non agitur de prouiſione Papæ, ob id oportet ad ſecundum gradum deuenire.

Secundus eſt gradus, quatenus reuerendus Do. Legatus non haberet poteſtatem recipiendi reſignationes, in fauorē cōſtituens uolebat, vt pure corā Legato reſignatio fieret: & quòd Procurator rogaret Do. Legatū, vt dignaretur *prouidere dicto Guillelmo de mōtibus. Iſta clauſula rogationis* nō ſapit ſymoniā. c. *tua. vbi* ēt doct. de Sym. quia nō tenebatur Legatus conferre illi pro quo conſtituens rogabat,
14 vt doctores aſſerunt. In d. c. tua licet, † is qui rogat peccet ſi rogat pro indigno, c. tuam iūcta gl. de ætat. & qualit. glo. in c. ordinationes. j. q. j. igitur ſi reuerendiſſimus D. Legatus contulerit ei pro quo rogatus fuerat, ualebit ſua collatio.

Secunda eſt quæſtio, an Legatus *reſignationes* beneficiorum recipere *potuerit*, non obſtante Cardinalium indulto, & *non poſſe* aſſeritur, quia regulariter in indulto *dicitur*, quòd nullus poſſit quoquomodo intra ſex menſes de beneficiis ad Cardinales ſpectantibus conferre. Nec quidem Papa niſi per reſignationem. Ob id legatus hoc non poteſt, & legatus Franciæ nūquam recepit tales reſignationes, & ſi reciperet non reciperentur in curiis Franciæ in fauorem D. Cardinalium, quibus Papa ſtatim à creatione ſua eis hoc priuilegium indulxit.

RESPON. VIII.

De indulto Cardinalium, vt nullus intra ſex menſes beneficia illorum conferat.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalium indultum non facit, quin Papa beneficia conferre poſſit.*

Nemo poteſt ſibi legem imponere, à qua recedere non liceat. ibidem.

2 *Papa ſibi reſeruat maiorem poteſtatem, quàm det.*

Ex-

Source : BIU Cujas

3 Exemptio conceſſa monialibus ne teneantur ad procurationem tollitur per Ponteficem, ſi eis mittat legatum.
4 Papa poteſt collationem iam factam imfringere.
5 Authoritas ſuperioris in omnibus excepta cenſetur.
Papa non poteſt ſibi tollere ius ſuperioritatis ibidem.
6 Derogatio ſpecialis eſt neceſſaria in Papa, ad tollendam priorem ſuam voluntatem, vel clauſula hic poſita.
7 Priuilegium quando tranſit in contractum reuocari non poteſt, quod declarat num. 8.
8 Quæ requirantur ad hoc, vt diſpoſitio Papæ dicatur tranſiſſe in contractum.
9 Priuilegium etiam ſine cauſa Princeps reuocat.
10 Priuilegium in totum & pro parte tolli poteſt.

1 INDVLTVM datum eſt, † vt nullus conferat beneficia pertinentia ad collationem Cardinalis, intra ſex menſes, etiam ipſe Papa, quæro an ſi Papa conferat valeat collatio? videtur quod non poteſt quis venire contra contractum ſuum, etiam Princeps, alias nullus cum eo contrahere vellet. c. 1. de proba. & plenè ſcripſi in præfa. ad rub. de colla in concorda. Contrarium videtur verius, cum nemo etiam priuatus ſibi poſſit legem dicere à qua recedere non liceat. l. ſi quis. in principio teſtam. ff. de leg. 3.

2 † Item licet Papa conceſſerit poteſtatem conferendi, tamen maior poteſtas remanſit penes eum, & ſic cõferre potuit. tex. formalis in c. dudum. §. nos igitur. de preben. in 6. ibi dicit Archi. fons ſcaturiens eſt maior quàm inde procedens: & ille tex. decidit hũc caſũ.

3 † Item ſi Papa conceſſerit exemptionem monaſterio monialium vt non teneatur ad procurationem, & poſtea miſit Legatum, & voluit vt à quibuſcũque poſſet exigere non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis, tunc tenebuntur moniales, illi procurationem ſoluere: quia priuilegium cenſetur reuocatum. Pano. in c. cum inſtantia. col. 2. de cenſib. ſic & quando Papa confert poſt ſuum priuilegium.

Item eius eſt nolle qui poteſt & velle. l. eius. ff. de reg. iur. & eius eſt reuocare, qui poteſt dare. l. ſi puellæ. ff. de ſponſal.

Item Papa conceſſit collationẽ omnibus collationibus, & eam reuocat, licet per viam legis conceſſerit, quam reuocare poteſt, ſicut lex. c. 1. de cõſtit. in 6. multò fortius & priuilegium conceſſum, vt nullus etiam Papa poſſit conferre beneficia.

4 Item Papa in beneficialibus habet pleniſſimam poteſtatem. c. propoſuit. de conceſſ. prębend. † & ſic poteſt etiam collationem factam infringere. Feli. in cap. quę in eccleſiarum. nu. 41. de conſtit. & ſcribere, non obſtante collatione alteri facta. Felin. in cap. cauſam quæ. de reſcript. col. 11. nu. 9.

5 † Item in omnibus cenſetur excepta authoritas ſuperioris videlicet Papæ, c. venientes, de iureiurando.

Alias ſequeretur quod Papa poſſet ſibi tollere ius ſuperioritatis, quod non eſt dicendum. Feli. in c. nouit. nu. 8. de iudic. & quod Princeps poſſit reuocare ſuum priuilegium eſt lex in c. veniens. de præſcript. c. 1. de reſcript. glo. vlt. in c. decet. de regul. iur. in 6.

6 † Debet tamen ſpecialiter priori uoluntati derogare. d. l. ſi quis in princ. ff. de leg. 3. doct. in primo de reſcript. quamuis Fel. teneat contra in beneficialibus. in c. quæ in eccleſiarum, nu. 41. de conſtit. & cẽſetur eſſe ſpecialis derogatio quando eſt appoſita illa clauſula non obſtantibus quibuſcũque, etiam ſi de illis expreſſa mentio faciẽda eſſet, quæ ſolet in literis Papę appoſi, & non obſtante indulto. Guido Papę in deci. Delphinal. q. 127. in camera. Dec. conſi. 165.

Vel clauſula cuius tenor vel tenores pro expreſſis haberi volumus. l. omnes. & ibi glo. C. de præſcript. triginta annor. ſcripſi in forma manda. Apoſtolici in glo. pro expreſſis alioqui ſi neceſſe haberet Papa ſpecialiter exprimere, & non recordaretur non poſſe derogare quod eſſet abſurdum, vt ſcribit Roman. conſil. 436. quod indultum. nu. 21. col. penul

Etiam quia eſt ambitioſum cum ſuper beneficiis cõceſſum ſit. c. quamuis. de præbend. in 6. & eſt in lucro vt dicitur in c. dudum illo titul. Deci. conſi. 410.

7 † Nec obeſt quod quando priuilegium tranſit in contractum non poteſt reuocari. l. quod ſemel. ff. de decre. ab ordi. faciend. Innoc in c. nouit. de iudic. ſcripſi in præfa. ad rub. de colla.

8 † Reſpondeo quod adhuc poſſet Papa in beneficialibus in quibus habet plenã poteſtatẽ, & quia recipiens habet cauſam lucratiuam ex qua ſponte conceſſum eſt ſine aliqua remuneratione: tunc poterit etiam reuocari. Paul. in l. digna vox. C. de legib. pulchrè Areti. in c. nouit. nu. 29. & ſeq. de iudi. vbi declarat tunc tranſire in contractum quãdo conceditur ob aliquod factum, vel dationem præteritam vel futuram implẽdam ex parte eius cui conceditur, vel impletam: quod non eſt in hoc indulto, ſed merum priuilegium, ergo reuocari poteſt, quia non tranſit in contractum.

Imò dicit Bald. in l. qui ſe patris. nu. 13. C. vnde liberi,
9 quod † Princeps poteſt reuocare priuilegium, etiam ſine cauſa quamuis ſit ius alteri quæſitum per l. qui fundos. C. de omni agro deſert. lib. 11. ſequitur Felin. in c. quæ in eccleſiarum, numé. 51. de conſtitut.

10 † Poſt quam ergo in totum reuocare poteſt priuilegium, à fortiori & pro parte videlicet alteri conferendo: nec poſſit abdicare à ſe quin poſſet conferre, niſi dignitati renuntiaret. vt in c. 1. de renũtia in 6. & ſalua correctione melius ſentientis: ſcripſi tamen poſtquam Papa conceſſit non tam facilè illi derogari debet, ſed ardinales expectabunt prædeceſſorem, qui omnia iſta tanquam abuſiua tollet.

RESPON. IX.

An ſe extendat diſpenſatio ad præbendas Eccleſiæ Maioris.

SVMMARIVM.

1 Diſpenſatio ſe extendit etiam ad præbendas eccleſiæ maioris.
2 Indeſinita æquipollet vniuerſali.
3 Verba Papæ non debent eſſe ſuperflua, ſed aliquid operari.
4 Mandatum de prouidendo in eccleſia cathedrali ſe extendit ad præbendas dictæ eccleſiæ.
5 Impetrationis & diſpenſationis eadem eſt ratio.
9 In certis non eſt locus coniecturis.
7 Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, nec extenditur ultra caſus expreſſos.
8 Spurius diſpenſatus non obſtante quod pater eius eſſet canonicus in eccleſia cathedrali, quòd importet illa diſpenſatio.
9 Diſpenſatio ad ſecularia beneficia obtinenda in una eccleſia non impedit, quin cenſeatur diſpenſatus in alia eccleſia etiam cathedrali ad beneficia regularia.

Source : BIU Cujas

A verbis diſpoſitionis recedere non licet. ibidem.
10 *Clauſula inter diuerſa poſita non poteſt ad ambo illa diuerſa referri.*
11 *Clauſula poſita ad qualificandum vnum caſum non extenditur ad alium.*
12 *Per collationem acquiritur ius in beneficialibus ſine poſſeſsione.*

1 QVAERO an per † hanc diſpenſationem cenſeatur Michael de Lerano diſpenſatus ad conſequendum canonicatum & præbendam in Eccleſia Maiori Appamiarum, & breui reſpondeo, quod ſic, & hoc probatur per dictã diſpenſationẽ, ibi aut etiam in Maiori Appamiarum ordinis S. Auguſtini, ecce quod voluit Papa diſpenſare d. de Lerano etiam ad ea quæ ſunt ordinis ſancti Auguſtini, & ſic ad præbendas regulares dictæ eccleſiæ, quæ eſt ordinis S. Auguſtini, quia beneficia ſecularia non habent ordinem, ergo ad illa non intendit d. de Lerano diſpẽſare. Hoſt. ĩ ſũma. de reg. §. 1. & 2.

2 † Item indefinita æquipollet vniuerſali. c. ut circa de elec. in 6. ſed Papa indefinitè diſpenſauit, ut poſſet in eccleſia Maiori obtinere quæcunque beneficia, ac ſi dixiſſet quæcunque, ut etiam dicit glo. in Clem. j. in verbo, quamuis. de præbend. & ibi doct. & ſic, & canonicatum, & præbendam obtinere poterit illius uirtute diſpenſationis.

Item exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. l. 1. ff. de reg. iur. glo. in rub. de reg. iur. in 6. vbi Dyn. ſed Papa excepit ut non miniſtraret cum patre, ergo extra patrem poteſt miniſtrare, & in officio quo pater, ſed non in uita patris, voluit tamen Papa quod eo miniſterio quo miniſtraret pater, ſed ſimul non.

Item poteſt probari, nam Papa derogat ſtatutis eccleſiæ beatæ Mariæ, quoad canonicatus & præbendas & etiam ſtatutis eccleſiæ Maioris Appamiarum ergo uoluit diſpenſare, ut d. de Lerano haberet canonicatus & præbendas in dictis eccleſijs, alioqui non derogaſſet dictis ſtatutis, quoad canonicatus, quos nomi-
3 natim expreſſit, † & verba Papæ non debent eſſe ſuperflua, ſed debent de hoc operari, ut cenſeatur diſpenſatus ad obtinendum canonicatum, & præbendam in eccleſia. c. ſi Papa. de priuileg. in 6.

4 † Item quando mandatur prouideri in eccleſia Cathedrali, ſeu maiori: tunc veniunt etiam præbendæ ex veriſimili Pontificis intentione. Calde. in conſi. 31. an impetrans rubr. de præben. quem ſequitur Soc. in conſi. 260. in cauſa. col. pen. verſi. 2. dico in 2. vol. ſic quando diſpenſatur in eccleſia maiori cenſetur etiam diſpenſatus ad præbendas illius eccleſiæ, & maximè quia eſt facta ſupra mentio in proxima clauſula de ca-
5 nonicatu & præbenda, † & quia eſt eadem ratio impetrationis & diſpenſationis: & illa expreſſio, quæ in impetrationibus requiritur, habet etiam locum in diſpenſationibus. Domi. & alij, in c. non poteſt, in fi. de præb. Fel. in c. in noſtra. Correl. 8. de reſcrip.

Præterea per dictam diſpenſationem, apparet Papam voluiſſe tres caſus diſpenſationis facere: primus eſt quod Papa diſpenſauit cum dicto de Lerano ut canonicatum & præbendam in eccleſia beatæ Mariæ de Campo obtinere poſſit, ecce primum caſum, ſuper quo non extat dubium, quia eſt ſatis expreſſum,
6 ſuper hoc, & † in certis non eſt locus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. oblig.

Secundus caſus eſt quod Papa videns in prædicta eccleſia de Campo eſſe quædam beneficia regularia, & quædam per clericos ſeculares teneri ſolita, & iſtũ de Lerano eſſe ſecularem, voluit ut beneficia per clericos ſeculares teneri ſolita obtinere & retinere poſſit in prædicta eccleſia tantum videlicet beatæ Mariæ, & ſic expreſſit: & quod haberet beneficium præbendã nuncupatum, alia ergo non poterat habere ſi alio no-
7 mine nuncuparentur, † cum diſpenſatio ſit ſtricti iuris. c. j. in fi. de præbend. in 6. & hoc ſit in ſecundo caſu expreſſum: & quamuis non dixerit, tantum ſufficit quod dixerit in prædicta eccleſia, ad hoc ut non extendatur ad ſequentia: nam poſtquam hoc uult in prædicta eccleſia, ergo in alia non. argu. c. nonne. de præſum. cap. qualis. 15. diſtin. l. cum prætor. ff. de iudic. oportet extendere ad aliam eccleſiam & ſic ad Maiorem contra Papæ expreſſionem.

Tertius diſpenſationis caſus ſuper quo dubitatur eſt, quod Papa diſpenſauit cum iſto de Lerano ut poſſit obtinere canonicatum & præbendam in eccleſia
8 Maiori Appamiarum ordinis S. Auguſtini † non obſtante quod eius genitor ſit canonicus, & ſi canonicatum expreſſit genitoris ut exprimeret ſuam uoluntatem eſſe, quod etiam vellet ipſum de Lerano eſſe canonicum in prædicta eccleſia Maiori, & hoc probat dictio etiam quæ eſt implicatiua & includit diuerſam ſpeciem ab expreſſis, c. tanta. de ſymo. cle. grauis. de ſenten. excom. Domi. conſi. 63. in nomine, col. 3. ubi etiam firmat implicare maiora expreſſis, & ſic non eſt nunc dubium quin Papa voluerit diſpenſare cum iſto de Lerano ad canonicatum & præbendam eccleſiæ Maioris Appamiarum.

Nec refragatur illa clauſula ibi per clericos ſecula-
9 res teneri ſolitum, † vbi videtur diſpenſatus tantum ad beneficia ſolitã, per ſeculares regi, fateor in prædicta eccleſia de Lerano, quia hoc expreſſit Papa, unde non eſt opus alijs coniecturis: nam quamuis clauſula in principio, uel fine poſita ad alia debeat referri. l. talis ſcriptura, & l. ſi ſeruus. §. ſi ff. de leg. 1. c. ſecundò requiris. de appella. hoc tamen *non procedit* quando ex diſpoſitione *aliud apparet* vt hic, quia tunc non refertur, cum à uerbis diſpoſitionis recedere non debeamus. l. non aliter. ff. de leg. 3. Corn. conſi. 305. in hac col. 2. vol. 1. & per hoc facit pulcher. tex. in c. eccleſia 2. ibi non debet ad contentum & alia quæ non ſunt de forma referri. de elect. ſi Papa dixiſſet per clericos ſeculares teneri ſolitum non dixiſſet in prædicta eccleſia, tunc uoluiſſet ad alia referri ſecus quando expreſſit, in dicta eccleſia beatæ Mariæ.

10 † Item quando una clauſula ponitur inter diuerſa non refertur ad alia c. inquiſitioni. de appel. Præpo. in d. c. ſecundò requiris. col. 2. Alex. conſi. 95. diligenter. nu 8. & conſi. 226. ponderatis in 6. vol. ſed iſta clauſula per ſeculares clericos ponitur inter diuerſa, uidelicet inter eccleſiam B. Mariæ, & eccleſiam Appamiarum, quæ ſunt diuerſæ ergo ad ambas referri non debet, ſed tantum ad eccleſiam B. Mariæ.

11 † Itẽ quando clauſula eſt poſita ad qualificandum vnũ caſum ſeu capitulũ, tum ad alia non refertur, niſi ad illum tantum caſum. l. filiũ. in princ. ff. quando dies lega. cedit. Bart. in l. fi. de rebus dub. Alex. conſi. 48. viſis col. pen. in primo vol. & conſi. 158. abundè col. 2. & conſ. 226. ponderatis in 6. vol. Iaſ. conſi. 12. in capitulis. in 3. uol. & conſi. 132. ſtatuto. col. 2. volu. 4. ſed iſta clauſula per clericos ſeculares eſt poſita ad qualificandum caſum in eccleſia beatæ Mariæ, ergo non extenditur ad alios caſus.

Itẽ potuit Bertrandus Girandet ẽt poſſeſsione non
12 adepta reſignare. † quia per collationem acquiritur ius in beneficialibus ſine poſſeſsione. c. ſi tibi abſenti. de præbend. in 6. quod potuit poſtea reſignare, & ſic permu-

Source : BIU Cujas

permutatio facta per de Lerano cum Girandet valebat poſtquam Leranus erat habilis, & collatio facta cauſa permutationis facit turnum. vt docet glo. in §. item quod omnia.in verb. faciẽdæ. de colla.in pragm. ſcripſi in glo.5.in fin. §. primi. de mand. Apoſt. in concord. & ſic excludo d. de Lerano in vim ſuæ diſpenſationis potuiſſe obtinere canonicatum,& præbendam in eccleſia maiori Appamiarum, quamuis tunc eſſet ſecularis: quamobrem his ſubſcripſi.

RESPON. X.

De diſpenſatione Religioſi ad duo beneficia, & an poſſit in Abbatem eligi.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij facta ei, qui iam duo beneficia obtinebat, an nulla ſit infra diſſeritur.*

2 *Clementina ſi plures non habet locum in non curatis beneficijs.*

3 *Beneficia electi in Epiſcopum ante conſecrationem non vacant.*

Beneficia electi in Abbatem vacant habita pacifica poſſeſſione Abbatiæ, licet Abbas non fuerit benedictus. ibi.

4 *Electus etiam poſt electionem reſignare poteſt beneficia.*

Electus antequam poſſeſſionem Abbatiæ capiat, poteſt proteſtari ſe dimiſſurum duo beneficia. ibidem.

5 *Menſis datur ad reſignationem primi beneficij vacantis per adeptionem pacificam ſecundi.*

6 *Abbatia non venit appellatione dignitatum, vel beneficiorum.*

De Abbatijs pronuntiatur in conciſtorio principis, ſicut de Epiſcopatibus. ibidem.

7 *Electio Abbatis habentis plura beneficia valet.*

RELIGIOSVS diſpenſatus ad duo beneficia an poſſit eligi in Abbatem, & ſi eligatur an valeat ſua electio, videtur quod ſit ineligibilis per c.dudum.2.de electio.

1 † Item ſi eligatur quod electio ſit nulla, ſicut de collatione dicitur in cap. ordinarii.§. in conferendis. de offic.ordi.in 6.

Præterea probatur in cle.ſi plures. de præbend. vbi glo. dicit collationem beneficii factam habenti duo non valere: ergo nec electio.

Contrarium videtur verius nam tunc dicitur quis ineligibilis quando habet plures dignitates, perſonatus, vel beneficia curata tempore electionis. per d. c. dudum. in 2.quod loquitur de duabus eccleſiis parrochialibus,& eſt odioſum,ideò non debent extendi ad habentes alia beneficia ibidem expreſſa,per tex.in cap. cum iandudum. ibi ſi inueneritis prædictum habere plures alias dignitates,atque prębendas de præbendis, ibi copulatiuè loquitur, & ibi Card. in 4.oppoſit. dicit quod nõ efficitur quis ineligibilis licet habeat plures præbendas, vel alia beneficia non curata: & quod

2 dicta † Clemen. ſi plures non habeat locum in non curatis: conſuluit Anchar. conſil.59. colum.1.imò dicit Card.in d.Cle.ſi plures,quod collatio tertii tũc nõ valet quando fit ab ordinario ad hoc vt poſſit tria retinere, ſed per adeptionem tertii duo prima vacabunt,ergo collatio tertii valuit.tex. in extra. execrabilis.§.porro. ibi illo tantum retento.quod ultimo receperunt de præb.& ſic.d.§. in conferendis in fi.dũ dicit collationem eſſe nullius momenti, debet intelligi quoad effectum, quia non debet operari momentum, id eſt, adiutorium vt poſſit iſtud vltimum retinere, cum duobus primis, imò per adeptionem vltimi vacant duo prima beneficia.

Item quod electio valeat patet in c.cum in cunctis.

3 §. cum verò. de electio. † vbi beneficia electi in epiſcopum nõ vacant ante conſecrationem: ergo electio tenuit. & ibi Panor. & alij dicunt quod beneficia electi in Abbatem, vacant ſtatim quod habuit pacificam poſſeſſionem Abbatiæ non antè: licet non fuerit benedictus,ergo electio tenuit. probatur ẽt in d.c.dudũ. uerſi.partibus ibi irritantibus,ergo non erat irrita.

Imò dicit Anton. de Butrio in dicto cap. dudum, 2.in uerb.ſecundo caſu.num.40.de electio. & ibidem

4 Cardin.in uerſic. tandem. in tertia oppoſitio. † quod ſi electus reſignet poſt electionẽ non debet impediri confirmatio, quia eidem amplius non poteſt obſtare pluralitas,ſed electio indigni tunc non ualet quando eſt in crimine enormi indigno uel ſcandaloſo,ſecus ſi leue fuiſſet crimen,& ſic iſte electus poterit proteſtari ſe dimiſſurum duo beneficia, antequam poſſeſſionẽ Abbatiæ adipiſcatur: & hoc quando tenebat illa duo beneficia,cũ diſpenſatione: ſecus ſi ſine, quia tunc nõ ualebit reſignatio poſt electionẽ. Collect. ibid. col. 2.

5 † Item in dicta extra.execrabilis datur menſis ad renuntiandũ beneficiis primis à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis ultimi,per d. Clem.ſi plures. ergo ante menſem non uacabunt priora: nam prima duo beneficia quæ habet cum diſpenſatione habentur loco unius: ergo cum eſt electus ad tertium electio tenet, & duo prima tunc demum uacabunt,quando pacificam poſſeſſionem ultimi habuerit.ut in d. Clem.ſi plures. dicitur.in d.§.cum uerò.c. cum in cunctis. de electio.

Ad hæc §. in conferendis non habet locum in Abbatia, probat ibi text & beneficijs talibus.ergo in aliis

6 non habebit locum:nã † Abbatia non uenit appellatione dignitatum,uel beneficiorum.glo.in c.2.de præbend.in 6.quia dicitur in primo dignitatis gradu, ſicut epiſcopus & de Abbatijs pronuntiatur, in conſiſtorio principis ſicut de, epiſcopatibus teſte Lappo. Alleg.84.incip.& Old.conſi.14. cum quæritur col. 2. dicit de conſuetudine obſeruari quod Abbates retineant beneficia priora uſque ad benedictionem,ergo electio de illo facta ualuit. & hoc probat c. presbyteros.16.q.1.ibi,ſi Abbates loco permanere decreuerint clericatus nullatenus permittantur habere militiam.

Item in §.fi.de manda. Apoſt. quando concord.dicitur quòd promoti ad dignitates& monaſteria debẽt ſi uelint retinere beneficia quæ habent, exprimere uerum ualorem: ergo electio & promotio tenebat.

7 Et per hoc concludo quod † religioſus obtinens duo beneficia non curata,nec duas dignitates, potuit eligi, & ſua electio non fuit nulla, & ſic ipſe conſentire potuit electioni de ſe factæ,cum ſuperioris authoritate & per illum conſenſum præſtitum non uacant priora beneficia, ante adminiſtrationem & adeptam poſſeſſionem Abbatiæ pacificam.

RESPON. XI.

An valeat diſpenſatio ſi quis dixerit ſe vtriuſque iuris Baccalaureum, cùm iuris tantum unius ſit.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio non vitiatur in qua falsò quis aſſerit ſe utriuſque iuris baccalaureum, cum unius tantũ eſſet.*

Source : BIU Cujas

Falſa cauſa non vitiat diſpenſationem. ibidem.
2 *Impetratio non vitiatur ex expreſsione minoris quantitatis beneficij.*
3 *Papa, an alias conceſſurus erat, an non, duæ coniecturæ.*
4 *Falſum in literis expreſſum an vitiet diſpenſationem declarat.*
5 *Expreſsio in literis qualis fieri debeat.*
6 *Falſitas in literis Apoſtolicis, quando cum dolo præſumatur expreſſa.*
7 *Inſinuatio mandati facta etiam non Vicario, dum ſit facta in domo Abbatis ſufficit.*

1 AN † diſpenſatio Papæ reddatur vitioſa eò
quòd impetrans expreſſit ſe vtriuſque iuris
Baccalaureum, licet non ſit niſi in altero.
Breui reſpondeo quod non: quia falſa cau
ſa non vitiat diſpenſationẽ, quando Papa eſſet aliàs cõ
ceſſurus. l. cũ tale. §. falſam cauſam. ff. de cond. & dem.
Paul. & alij in c. quia circa. de conſang. & affin. ſed ſine
dubio Papa diſpenſaſſet cum Baccalaureo alterius iu
ris tantum, quia ſola litterarum peritia inducit eum
ad diſpenſandum non gradus. cap. de multa. in fi. de
præb. ergo tantum unus gradus induxiſſet ad diſpen
ſandum, ſicut duo ſimiles.
Secundò quandocunque Papa reddidiſſet ſe diffi
cilem ad concedendum, uel ad non concedendum,
tunc obreptio uel ſubreptio vitiat, aliàs non. arg. c. ſu
2 per literis de reſcri. Ideò † ſi impetrans expreſſerit mi
norem quantitatẽ beneficii, non uitiatur impetratio.
arg. l. ſcio. ff. de integrit. reſtit. Dec. conſi. 407. uiſis in
3 fi. Soci. conſi. 115. fundata. col. j. in 3. vol. † Et an Papa
conceſſiſſet vel denegaſſet colligitur maximè ex dua
bus coniecturis, prima uerſatur circa conſuetudinem
concedentis, ſi alias noluerit concedere in ſimili caſu.
Lappus alleg. 89. factum: quia conſuetudo patrisfam.
debet inſpici. l. vel vniuerſorum. ff. de pign. action. cum
ſimilib. ſed Papa nunquam recuſauit, nec recuſat has
diſpenſationes, etiam non Baccalauriis: ergo multo
fortius non recuſaſſet iſti Baccalaureo alterius iuris.
Secunda coniectura circa ſtylum Curiæ Romanæ. c.
ex literis. de conſtitu. ſed ſtylus notorius Curiæ Roma
na eſt quod in iſtis diſpenſationibus Papa oſtendit ſe
liberalem. c. ſedes. de reſcrip. Feli. in c. ſuper literis. in
verſ. exprimenda. de reſcrip. & ſic quod diſpenſet
etiam cum non graduatis, & ſic multò fortius pro gra
duato in altero.
Non refragatur quod conſuluit Ancha. conſi. 138.
4 de natura, † vbi falſum in literis expreſſum, maximè
diſpenſationum vitiat: quia hoc eſt uerum quando
concedens aliàs non erat conceſſurus, vt ſi dicat be
neficium curatum ſimplex, tunc apparet Papam fuiſ
ſe deceptum, ſecus quando alias erat conceſſurus.
text. ſolennis. in c. dudum. uerſi. conſiderantes. de præ
bend. in 6. facit c. ſi pro clericis. ibid. ut in caſu noſtro.
ubi eſſet conceſſurus.
5 † Nec obeſt quod omnia debent exprimi etiamſi
concedens non redderetur difficilior, uerum eſt quan
do in iure eſt expreſſura, quod illa exprimantur, alias
ſecus. Domi. in c. dudum. col pen. de præben. in 6. per
c. ſi motu proprio. illo tit. & cap. ſi proponente. de re
ſcrip. ubi quantuncunque modicum beneficium eſt
exprimendum, quia à iure quis tenetur: ſecus hic,
nam non tenebatur exprimere ſe Baccalaureum, niſi
ad facilius inducendum Papam ad diſpenſandum: er
go cum circa alios ſolitus ſit diſpenſare, ſine hac qua
litate, multo magis & cum iſto cum hac qualitate
Baccalaureatus alterius iuris.

Item illud debemus dicere, quod eſt veriſimile,
quod concedens feciſſet ſi de hoc interrogatus fuiſ
ſet l. Titius. § Lucius. ff. de liber. & poſthum. glo.
in l. tale pactum. in fi. de pactis. ſed eſt plus quàm veri
ſimile quod Papa cum iſto Baccalaureo alterius iu
ris tantum diſpenſaſſet, ergo illud tenere debemus,
& ſic mandatum eſt validum, nec Papa dicitur fun
dare intentionem ſuam ſuper illo expreſſo Baccalau
reatu. Nam hoc atteſtatur in forma mandati, ibi
non ad ipſius inſtantiam, ſed de noſtra mera libe
ralitate: ergo non potuit fundare ſe ſuper expreſ
ſione, cum fundamentum ſuum ſit circa liberalita
tem faciendum.
6 †Nec obeſt quod in literis gratiæ omnis falſitas præ
ſumitur expreſſa cum dolo. Innoc. in c. accedens. de
crimin. falſ. quia intelligitur in dubio, ſed quando ta
lis falſitas eſt quæ non inducebat ad id concedendum
non præſumitur doloſa. ut hic. Fel. in c. ſuper literis.
col. 3. nu. 5. de reſcript.
7 † Vltimò etiam dico inſinuationem mandati etiã
validam quoad Abbatem, licet non appareat de uica
riatu eius cui fuit præſentatum, cum ſit facta in Ab
batia, & in domo Abbatis: nam uicarius præſumitur
is qui in domo Abbatis remanet, & etiam non inuen
to vicario, etiam alii poterit fieri. Clem. cauſam. de
elect. & ſic cum inſinuatio fiebat ei tanquam vicario,
ſi ſe negauit talem, imò eam ſic acceptauit non con
tradicendo, debet ualere prout multa ſcripſi in tracta.
de nominatio. in 14. quæſt. & ſic concludo diſpenſa
tionem & mandatum ac inſinuationem ualere.

RESPON. XII.

An requiratur diſpenſatio ad dicendum officium Romanum.

SVMMARIVM.

1 *Officium Romanum non licet presbytero, uel beneficiato dicere ſine diſpenſatione.*
2 *Officium debet dici ad uſum præſtitum a ſuo Epiſcopo.*
3 *Prohibitio totum prohibet.*
4 *Clericus etiam idoneus prohibetur adminiſtrare in beneficio ſuo propter ſcandalum.*
5 *Dictio ante, quando reſpicit terminum habentem tractum & durationem, vt annus intelligi debet de perfecto.*
6 *Canonicatum, & præbendam ante* XIIII. *ætatis ſuæ annum completum quis obtinere non poteſt.*
7 *Annus cœptus quando habeatur pro completo.*
8 *Impubes nihil ſcire intelligitur.*
Beneficium datur propter officium. ibidem.

1 NON licet † propria authoritate ſine diſpen
ſatione beneficiato vel presbytero dicere
officium ſuum ad uſum Romanum, ſed
tenetur quilibet presbyter ſecundum u
ſum ſuæ diœceſis miſſas dicere. c. de his. 12. diſt. & per
Clem. fin. de celeb. miſſa. per locum à ſpeciali. nam ibi
conceditur domeſticis Cardinalium, ut poſſint dice
re illud officium quod diceret Cardinalis, & in eo ſe
aptare ſuo domino, ergo in alio caſu non.
Ad hæc quilibet tenetur ſeruare ſtatuta loci & con
ſuetudines loci in quo degit. c. illa. 12. diſt. c. 2. de ob
ſeruat. ieiunior. ubi per doct. dicitur.
Si fueris Romæ Romano viuito more.
Igitur qui in uno degit Epiſcopatu extra Romam
debet officium in illa diœceſi præſtitutum dicere.

Item

Source : BIU Cujas

Item non ſeruans ſtatutum ſui ſuperioris peccat mortaliter. c. 1. de conſti. c. vlt. illo tit. in 6. cap. qui reſi-
2 ſtit. 11. quæſt. 3. † ſed is qui non dicit ad uſum per ſuũ Epiſcopum præſtitutum non ſeruat præceptum Epiſcopi, & ſic peccat, alioqui in vanum ſtatutum eſſet officium in qualibet diœceſi ſi pro libito quiſq; accipere poteſt officium quod vellet. Nec obſtat quod Papa poteſt præuenire ordinarios omnes, fateor: ſed ego non poſſum recipere vſum Romanum, niſi Papa illud mihi concedat, & hoc ſi ſim alterius diœceſis: quia ſicut beneficium non poſſum recipere ſine collatione. cap. j. de reg. iur. in 6. ita nec vſum Romanum ſine conceſſione Romani pontificis.

Papa prouidit cuidam puero, in vndecimo ſuæ ætatis anno de præbenda & canonicatu in eccleſia cathedrali Baiocenſi, eidem tamen puero prohibuit ne in ipſa Eccleſia vt canonicus reſideret ante duodecimum ætatis annum, quæritur an finito vndecimo poſsit hic reſidere, vel an expectandus ſit duodecimus annus completus?

Super hoc facto dicerem voluntatis Papæ eſſe quæſtionem quæ tam ex iure quàm etiam ex ſuis regulis colligenda erit & maximè ex ſequentibus.

3 † Primò iure certum eſt, *quod prohibitio*, totum prohibet. l. ſi mulier. *in prin. ff.* quod metus cauſ. gl. in l. hoc genus. *ff. de cond.* & demonſtr. l. ſi quis ita ſtipulatus. *ff. de verb. oblig.* ſed papa prohibuit ne hic puer reſideret ante duodecimum annum, ergo totum prohibuit duodecimum.

Secundò, ſi conſideremus rationem quæ mouit Papam ad hoc prohibendum, huius erit quæſtionis deciſio: cur enim Papa ei cui prouidit de canonicatu prohibuit ne in eccleſia reſideret? Certò arbitror feciſſe ſcandali vitandi gratia, ne ſcandalum inferret hic puer populo, & Eccleſiæ dedecus hoc maxime tempore tur-
4 *bulento*. † *Nam propter ſcãdalum* clericus etiam idoneus prohibetur adminiſtrare in beneficio ſuo. c. tua. de cleric. ægrot. à fortiori ratione *vitandi ſcandali* cauſa, hic puer prohibetur miniſtrare in *Eccleſia* cathedrali, ante illud tempus completum.

Tertiò, fieret contra voluntatem Papæ, qui voluit vt ante duodecimum annum non reſideret vt canonicus, reſideret autem ante duodecimum, ſi in ipſo
5 anno duodecimo reſideret: † quia quando hæc dictio ante *reſpicit terminum* habentem tractũ & duratione vt annus, tunc *dēt* intelligi de perfecto. l. ſtipulationes non diuiduntur. §. j. *ff.* de ver. obl. Bar. & alij allegant in l. 2. in fi. *ff.* de reb. credit. Ideo Papa uoluit ne reſideret ante duodecimum annum, uidelicet perfectum.

6 † Quartò, probatur in regul. Papæ moderni 19. vbi ante 14. ætatis ſuæ annum completum non poteſt quis obtinere canonicatum, nec præbendam in Eccleſia cathedrali: ergo de completo intelligitur, & non de incepto, & ſic Papa in prouiſione ipſius pueri uidetur ad ſuas regu. rationem habuiſſe.

Quintò, declarat idem Iulius Pontifex uoluntatem ſuam in regula 53. quod ſi ipſe concedat diſpenſationem ſuper defectu ætatis, de duobus annis tantum, dabit: unde ſi intelligeremus iſtum puerum debere reſidere anno duodecimo, eſſet diſpenſatus de tribus annis, uidelicet de 12. 13. & 14. cũ ante 14. cõpletum non poſsit recipi. Igitur intelligendo de dudecimo anno completo erit ad duos annos diſpenſatus inſequendo regu. cancel. Iulij Papæ 3. uidelicet ad 13. & 14. & ſic diſpenſatio erit cõformis uoluntati Papæ, & ſi Papa interrogaretur uериſimile eſt eum reſponſurũ ſecundũ ſuam regulã & declarationem, alioqui erat neceſſaria expreſio illius regulæ, & de ea fieri deberet expreſſa mẽtio, & ad uerbũ recitatio in prouiſione in d. regula 19. ſcribitur: quæ ſi nõ eſt facta in prouiſione iſtius pueri non proderit. Igitur voluit Papa intelligere vt iſte puer reſideret anno decimotertio, & deinceps diſpenſando, cum eo de duobus annis iuxta ſuã voluntatem, & legem latam, in dicta regula 53.

Sextò, non me mouet. l. ad rempublicam. *ff.* de mu-
7 neribus † ibi annus cœptus 25. habetur pro completo: quia is qui peregit annum 24. eſt in matura ætate, & parum diſtat ab æta te legitima, ob idem non eſt mirum ſi annus cęptus ibi habeatur pro completo fauore Reipu. & proximitatis: cum ea quæ incontinenti fiunt ineſſe videantur. l. lecta. *ff.* ſi cert. petat. & hic annus duodecimus longè diſtat à legitima ętate: ergo non poteſt baberi ꝓ cõpleto, etiam non eſt cauſa. Imo eſt & ſcandalum, & dedecus Eccleſiæ, ſi recipiatur. Ideò dicerem ante duodecimum annum completũ nullum debere in Eccleſia reſidere tanquam canonicum.

Vltimò, non video hic fauorem cultus domini, ſed potius deſtructionem, & dedecus Eccleſiæ, nempe is qui in ætate legitima eſſet canonicus celebraret in hebdomada ſibi præſtituta, ſicut alii canonici Euangelium legeret, reſponſoria, lectiones, & alia cantaret, ac conſuleret in capitulo, quæ in toto epiſcopatu agenda forent, & alia tractaret Eccleſiæ negotia, ut in capitu. dilecto. de præbend. ſcribitur. & in capitu. nouit. & per totum de his quæ fiunt à prælatis, quæ
8 non poteſt facere hic iuuenis. † Nam impudere nihil ſcire intelligitur. l. fin. *ff.* de iur. & fact. ignor. ſcripſi in tracta. de pacifi. poſſeſſ. in 4. limita. num. 174. quomodo hic ſit fauor cultus diuini nõ video. Nam ipſe puer tenetur dicere per ſe horas canonicas ratione beneficij. Nam propter officium datur beneficium. c. fin. de præb. in 6. ergo non erit maior cultus diuinus in Eccleſia quando ipſe puer reſidebit, quàm ſi non reſideat. Igitur non debet mouere hic fauor cultus diuini nempe ſi non eſſent alii canonici ſacerdotes qui ſupplere poſſent, non fierent res ſacræ, in illa Eccleſia Cathedrali, ab iſtis pueris, & ſic omnino ceſſaret cultus diuinus per illos. Quare ex prædictis concludo illum puerum iuxta Papæ voluntatem non recipiendum eſſe, vt in choro ſtallum habeat, & in capitulo locum, donec compleuerit duodecimum annum, & ita ſubſcripſimus. Datum Pariſiis anno 1554. in die Sancti Marci.

RESPON. XIII.

De Epiſcopatu Appamiarum, an vacet, deq; nominatione Regia.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio de abuſu electionis, & confirmationis Epiſcopatus Appamiarum.*

2 *Nominatio Regis pro Epiſcopatu Appamiarum Papæ preſentata, & poſt executioni mandata.*

3 *Symonia pro Epiſcopatu commiſſa.*

4 *Confirmatio electi facta ſine cauſa cognitione non valet.*

5 *Confirmatio electi nimis accelarata non valet.*

6 *Epiſcopatus limitrophus de ſui natura requiritur conſenſum Regis, vt quis ibidem in Epiſcopatum præficiatur.*

8 *Epiſcopatus uacans per Symoniam.*

Source : BIU Cujas

Symoniacus tenetur ad reſtitutionem fructuum perceptorum poſt ſymoniam. Item priuatur non tantum beneficio, in quo commiſit ſymoniam, ſed etiam alijs. ibidem.

8 *Per adeptionem ſecundi beneficij, an vacet primum declaratur.*

9 *Epiſcopatus primus non vacat per adeptionem ſecundi Epiſcopatus.*

10 *Matrimonium ſpirituale, quod inter electum, & eccleſiam contrahitur, ſine Papæ licentia diſſolui non poteſt.*

11 *Translatio epiſcopi facta in fauorem inhabilis eſt nulla.*

12 *Epiſcopatus ſine licentia Papæ dimitti non poteſt.*

13 *Regia nominatione an ſit opus in hoc Epiſcopatu.*

14 *Nominatio fieri debet intra ſex, vel nouem menſes, aliter nominandi, & diſponendi ius deuoluitur ad Papam.*

15 *Menſes regij præſtituti à quo tempore computentur. A verbis recedendum non eſt, niſi conſtet de mente. ibidem.*

16 *Sex menſes in nominatione regia computantur à die vacationis.*

17 *Areſtum an noceat impetrationi.*

18 *Sententia lata præiudicat quoad poſſeſſorium, non quoad petitorium.*

19 *Narratiua verba in ſententia appoſita non præiudicant veritati.*

20 *Decreto de pacifica poſſeſsione an poſſit gaudere incapax.*

PAR le decés du Reuerendiſsime Cardinal d'Albret, l'an mille cinq cens & vint, & le dixieſme de Decembre vacqué l'eueſché de Pamies, apres laquelle vacation les chanoines de la ſuſdicte Egliſe ſe aſſemblarent, pour faire election de nouueau prelat, & de faict eſlirent meſſire Bernard de Lordat. Lequel apres auoir eſté eſleu, preſta ſon election à M. l'Archeueſque de Tholoſe, comme à ſon Metropolitain à tout le moins à ſes vicaires pour lors y eſtãs, pour icelle confirmer, & procedarent leſdicts vicaires à ladicte confirmation, à bien grande diligence. Car le dixieſme de Decembre mourut (comme il a eſté dict) le Reuerendiſs. Cardinal au lieu de Caſtelgeloux, diſtant dudict Pamies trante grand lieuës de Gaſcogne, & le xv. ou xvi. fut faicte l'election dudict de Lordat, la confirmation le dixhuitieſme, à laquelle confirmation ne fut appellé le procureur du Roy, qui de ce aduerti enſemble des abbus commis à l'election tant de la partie de l'eſleu, que des eſliſans pretendant ladicte prouince. Leſdicts eliſans auoir procede à l election ſans pouuoir. Parce que par les ſainctz Concordatz la nomination appartenoit au Roy, & les elections eſtoient ſupprimees, fors que des expreſſement, ſurce priuilegiees, ſuppoſant leſdicts Chanoynes eſtre du nombre deſdicts priuilegies, appella comme d'abus, tant de l'election que confirmation.

Le Roy cependant aduerty du treſpas dudict d'Albret, nomma à noſtre S. Pere le Pape meſſire Iean de Puis ſon Ambaſſadeur pour lors à Rome, lequel (ſuiuant la teneur des Concordatz) à la ſuſdicte nomination du Roy fut proueu de ladicte Eueſché, par noſtre Sainct Pere le Pape, & les bulles deſpechees print poſſeſsion d'icelle par les procureurs à ce conſtitués, & impetra lettres du Roy pour oſter la main miſe & tout autre empeſchement, laquelle auoit eſté miſe & appoſee à ladicte Eueſché, pendant la vacation, ainſi qu'à toutes autres Eueſchés de ce Royaume on a accouſtumé de faire la prouiſiõ Apoſtolique, enſemble la prouiſiõ du Roy furent miſes en execution par les Iuges à ce delegués par noſtre Sainct pere, & commiſſaires deputés par le Roy Aſſauoir, la prouiſion Apoſtolique par meſsire Bernard de Ioglad Official, Archidiacre d'Aulx, la commiſsion de main leuee du Roy, par monſieur Roberti conſeillier de Tholoſe. Deſquels, enſemble de leur procedure, fut appellé & formé oppoſition aux inhibitions, & par ce la matiere introduite au grand Conſeil entre les ſuſdicts de Puis, & de Lordat, enſemble le procureur du Roy, ioinct audict de Puis, & appellant comme d'abbus: les matieres bien auant pourſuiuies par toutes parties & reſpectiuement.

Et eſtant les procés en eſtat de iuger, ſuiuant la vacation de l'Eueſché de Rieux, laquelle vacqua par le deces de maiſtre Pierre Loys, le Roy donna l'Eueſché à vn frere d'un quidam, lequel mourut incontinant apres ledict don. Neantmoins le Roy la donna à ce quidam ſuſdict, pour en prouoir tel de ſes parens qu'il voudroit, idoine & de la qualité requiſe. Dequoy aduerty le ſuſdict de Lordat, trouua (moyenant la ſomme de quatorze, ou quinze mille liures qu'il donna à ce quidam) moyen de faire depeſcher le placet à la ſuſdicte Eueſché de Rieux, en faueur du ſuſdict de Puis ſa partie. Et par ce moien amortiſt le procés entre eux meu, à raiſon de ladicte Eueſché de Pamies neantmoins appaiſe le procureur du Roy & feiſt en ſorte que ledict de Rieux paſſa procuration pour conſentir que ledict de Lordat fut diffinitiuement maintenu & ſans deſpens à ladicte Eueſché. Suiuant laquelle s'enſuiuit l'arreſt par lequel fut maintenu diffinitiuement (comme dict eſt) ledict de Lordat. De ce deſſus reſultant les doubtes: c'eſt aſſauoir, Si ladicte Eueſché de Pamies eſt uacante par la promotion dudict de Puis à l'Eueſché de Rieux: item, attendu que perſonne n'a eſté proueu deſpuis ledict de Puis par le Roy, ſi lon doit prendre placet du Roy, & ſuiuant ledict placet prendre titre ad nominationem Regis, *ou bien ſi le droict eſt deuolu à noſtre Sainct Pere, & que,* iure deuoluto, *on doiue prendre titre ſans nomination du Roy.*

Item ſi ledict Arreſt (attendu quil eſt donné de conſenſu, *combien qu'en iceluy ſoit dict, veuës les pieces peut empeſcher ledict titre & nuire à celuy qui ſera nommé.*

Item en quelle ſorte doit eſtre depeſché le trite, s'il doit eſtre depeſché, per mortem, & promotionem domini Ioannis de Puis, aut alio quouiſmodo.

Item ſi la poſſeſsion de dix ans apres la ſentence pourra en rien preiudicier audict nommé, & ſi ledict de Lordat, ſe pourra aider du Decret de pacificis poſſeſſoribus.

TRAN-

TRANSLATIO.

De Epiſcopatu Appamiarum, an vacet, deq; nominatione Regia.

PER mortem Reuerendiſſimi Cardinalis de Albret, anno milleſimo quingenteſimo, & vigeſimo, decimo Decembris die vacauit Epiſcopatus Appamiarum. Poſt quam vacationem Canonici prędictæ Eccleſiæ conuenerunt, vt noui prælati electionem facerent. Et de facto elegerunt dominum Bernardum de Lordat, qui poſtquàm electus fuiſſet, mutuauit domino Archiepiſcopo Tholoſano, tanquam ſuo metropolitano electionem ſuam, ſaltem vicariis ſuis, tunc præſentibus vt eandem confirmarent, & quàm maxima diligentia prædicti vicarii ad illam confirmationem proceſſerunt. Nam decimo Decembris die (vt dictum eſt) Reuerendiſſimus Cardinalis in loco caſtri Gelous triginta magnis miliarium Vaſconicis à d. Appamiis diſtantis obiit: decimoquinto uerò vel decimo ſexto facta fuit dict. Lordat electio: confirmatio autem, de
1 cimooctauo. † Ad quam confirmationem Procurator Regius vocatus non fuit, qui de hoc commonefactus, tam de abuſu ex parte electi in electionem commiſſo, quàm eligentium dictam pręeminentiam ſibi prætendentium, prędicti eligentes poſtquàm ſine poteſtate aliqua proceſſiſſent, eò quod per ſacra Concordata nominatus ad Regẽ ſpectaret, & electiones ſuppreſſæ eſſent, exceptis ſuper eo expreſsè priuilegiatis, quorum ex numero d. Canonici ſe eſſe ſupponebant, appellauit, vt de abuſu tam ſuper electione q̃ confir-
2 matione facto † Rex, interea de obitu d. de Albret certior factus, ſanctiſſimo patri noſtro Papæ nominauit dominum Ioannem de Puis ſuum tunc temporis Romę Legatum, cui ſecundum Concordatorum tenorem ad dictam nominationem Regis per ſanctiſſimum patrem noſtrum Papam de d. Epiſcopatu fuit prouiſũ, & bullis expeditis, per procuratores ad hoc conſtitutos eiuſdem poſſeſſionem cepit: literaſque à Rege impetrauit, vt ab apprehenſione omnique impedimento deſiſterent, quæ tempore vacationis in d. Epiſcopatu facta fuerat: vt ĩ omnibus aliis huius regni Epiſcopatibus fieri conſueuit. Itaque prouiſio Apoſtolica, atque Regis, à iudicibus ad hoc delegatis, per ſãctiſſimũ patrem noſtrum, & Commiſſarios per Regem deputatos, ſunt executioni mandata. Prouiſio nempe Apoſtolica per dominum Bernardum de Ioglad Officialem, Archidiaconum de Ans, commiſſio verò Regis de poſſeſſione deiicienda, per dominum Robertum, Conſiliarium Tholoſanum. A quibus, & eorundem produceris appellatum fuit, atque inhibitionibus oppoſitio firmata, materiaque per hoc in ſupremam curiam introducta, inter d. de Puis, & Lordat, vnà cum Procuratore Regio, coniuncto de Puis, & appellante, vt de abuſu, materiis per omnes partes, & reſpectiuè multum productis.

Proceſſu iam ad ſententiam vergente, ſecundum Vacationem Epiſcopatus Riuenſis, qui per mortem magiſtri Petri Ludouici vacauit, Rex Epiſcopatum fratri cuiuſdam ignoti donauit, qui ſtatim poſt factam donationem obiit. Nihilominus Rex d. ignoto eundem hac conditione donauit, vt ſuorum parẽtum ali-
3 cui, quem vellet, idoneo prouideret. † Quod prædictus Lordat intelligens, inuenit (mediãte quatuordecim, vel quindecim millium librarum ſumma, quam prædicto homini ignoto dedit) modũ, quo diploma pro d. Epiſcopatu Riuenſi in ſuæ partis d. de Puis fauorem expediretur. Atque eo medio proceſſum inter eos cauſa d. Epiſcopatus Appamiarum agitatum extinxit: Procuratorem nihilomninus Regium pacauit atque ita rem geſſit, quòd d. Riuenſis procurationem conſtituerit, vt d. Lordat diffinitiuè, & ſine expẽſis in poſſeſſione ꝑdicti Epiſcopatus conſeruetur, qua perfecta, areſtũ ſubſequutũ eſt, ꝑ quod diffinitiuè (vt dictũ eſt) d. Lordat in eiuſdẽ poſſeſſ. fuit cõſtabilitus.

Super præmiſſo hę difficultates oriuntur. Nẽpe, an dictus Epiſcopatus Appamiarum ſit per promotionẽ d. de Puis Epiſcopo Riuenſi vacans. Item, cùm nemini poſt d. de Puis per Regem prouiſum fuerit, an diploma accipiendum ſit, & ſecundum illud capiendus titulus ad nominationem Regis, an vero, ſi ius ad ſanctiſſimum patrem noſtrum deuolutum ſit, iure deuoluto, titulus ſine nominatione Regis capiendus ſit.

Item an dictum areſtum (poſtquàm de conſenſu datum ſit, quamuis in eodem dictum fuerit, viſis chartis) dictũ titulũ impedire, & nominato nocere poſſit.

Item quomodo titulus expediendus ſit, an expediri debeat per mortem, & per promotionem domini Ioannis de Puis, aut alio quouis modo.

Itẽ an decem annorum poſſeſſio poſt ſententiã in nullo d. nominato præiudicare poterit, & an d Lordat ſe iuuare poſſit decreto de pacificis poſſeſſoribus.

In hoc facto ſex video præcipuas imminere quæſtiones. Prima eſt, an Epiſcopatus Appamienſis vacet vel non. Secunda, ſi vacet quo genere vacationis. Tertia, quomodo poſſit, ſi vacet, impetrari. Quarta, an opus ſit Regia nominatione. Quinta, an Areſtum latum in vtilitatem d Lordat noceat quominus impetrari poſſit d. Epiſcopatus. Sexta, an d. Lordat qui poſſedit d. Epiſcopatum per decem annos poſſit iuuari Decret. de pacific. poſſeſſ.

Inuocato diuino numine breui dico dictum Epi-
4 ſcopatum vacare, † tum quia accelerata fuit confirmatio, ideo non valuit, c. fin. de elec. in 6. nam cauſæ cognitio in cõfirmatione (ſaltem ex officio) debet interuenire. c. cum nobis. & c. venerabilem, de elec. itaque debet confirmans ex officio, tanquam ex negotio inquiſitionis procedere, & omnem adhibere diligentiã vt tam forma electionis, quàm merita electi, & omnes circunſtantiæ examinentur. text. in §. facta. de ele. in pragm. vbi glo. dicit debere inquirere de irregularitate, & legitimatione, de eligentibus, & an ſit facta in concordia, de zelo, de merito, & an electio redundet in perturbationem Regni vel patrię, ſed hoc non fecit confirmans, ergo confirmatio non valuit.

Item probatur arg. à ſufficienti partium enumeratione ſic, quia aut electores non habuerunt priuilegium electionis, aut habuerunt: ſi non habuerunt, nõ potuerũt eligere, & ſi elegerint, illa electio eſt nulla. §. 1. in uerſi. decernentes. de Regia ad pręla. no. & de quo operatur illud priuilegium tradit. de Ripa. in lib. 2. reſponſorum c. 17. facultas.

5 † Si verò electores habuerunt priuilegium, adhuc confirmatio, & ſic electio non valet, quia eſt accelerata, & quamuis fuiſſet optima, tamen quia de Lordat commiſit ſimoniam, ideo per illam ſimoniam cẽſetur vacare: vt dicetur in 2 quæſt.

Item poſito quod valuiſſet electio etiam per Cõcordata, tamen quia redundabat in regni, & patriæ pertur
6 bationẽ, non poteſt ſuſtineri, † quia Epiſcopatus Appamiarũ eſt ſitus in partibus limitrophis regni, ideo nullus recipi potuit ad eũ ſine regis pmiſſu. ꝑ text. & ibi gl. & doc. in l. 2. C. de fun. limitrophis. lib. 11. nã iſtud priuilegium ſemper cenſetur exceptum, per text. in authen. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi. oporteat. Bened. in rep. c. Raynutius. in verb. & vxorem. nu. 405.

Source : BIU Cujas

de teſtam.& tunc rex cum habeat intereſſe,poterit ſe opponere,& debet audiri, teſte Innoc. in c. ſuper his. col.3.nu.13.de accuſat.quem ſequitur Panor.ibi.& in c.cum terra.col.2. & c. quod ſicut.de elect. doct. in c. relatiua.63.diſt.ſed rex non fuit auditus,quia eius procurator conſenſit,ergo non valuit, vt plenè ſcripſi in Concord.in §.pen.rub.de nomin.reg.

Secūda quæſtio eſt,quo genere vacet,& dico quod per inhabilitatem & incapacitatem ipſius Lordat, vt-
7 pote quia eſt (vt præſupponitur)ſymoniacus.† Et ſymoniacus eſt ipſo iure priuatus,c.inſinuatū. de ſymo. vbi text.vtitur verbo,admoneas, quod denotat executionem,& ſic factam priuationem.c.Abbate ſanè, in princip.ibi petijt eidem monaſterio adiudicari,& vos exinde amoueri,de re iudic.in 6.Anto.Butr. in c.ſi de poſt.col.2.probatur in extra. cū deteſtabile. de ſymo. in communib.vbi ſymoniacus tenetur ad reſtitutionem fructuum perceptorum poſt commiſſam ſymoniam: ergo erat priuatus,quia priuandus lucratur fructus vſque ad ſententiā priuationis.glo. ſing. in auth. de inceſtis nuptijs.§.1.in verbo imminere.colla.2.& facit in c.non ſecūdum leges.de heretic. in 6. & eſt priuatus non ſolum beneficio in quo commiſit ſymoniam, ſed etiā alijs, ſicut de periurio concludit Fel. in c.tua nos.de iureiurando. & ſic nō fuiſſet approbatus per Papam.& d.de Pinu tranſlatus, tunc cenſetur per mortem ipſius vacare dictum Epiſcopatum.

Non refragatur ſi dicatur quod vacauit per mortē
8 des Puis ad Epiſcopatum de Rieux,†quia per adeptionem ſecundi beneficij incompatibilis vacat primum. c.de multa.de præben.extra. execrabilis, illo tit. extra. Io.22. Reſpondeo quod licet iſta vera ſint in beneficijs minoribus,non tamen in Epiſcopatibus,quia per
9 adeptionem beneficij incompatibilis, † nō vacat Epiſcopatus,tex.in c.cum noſtris.vbi doct.de conceſ.prebend. nec per adeptionem ſecundi Epiſcopatus vacat primus,ſine licentia Papæ.Sed vtroque priuari per Papam debet religionis ratione.c. tāto. de tranſlat. epiſc. & ibi Anto.Butr.hoc expreſſim dicit.in fi. Nā per electionem & confirmationem, vel per prouiſionem factam per Papam eſt contractum matrimoniū, inter
10 electum vel promiſſum, & eccleſiam † quòd matrimonium ſpirituale diſſolui non poteſt ſine Papæ facultate,cap.inter corporalia.de tranſlat.epiſc.itaq; des Puis Epiſcopatum Appamiarum dimittere ſine Papæ licentia non potuit.& ideo ſi Papa non cōceſſerit nec tranſtulerit ad epiſcopatum Riuenſem vacauit Epiſcopatus Appamiarum, per mortem de Pinu, ſi hæc translatio facta fuerit de Papę licentia, dando ius
11 iſti Lordat per ceſſionem de Pinu, † illa tranſlatio (tanquam facta de inhabili)id eſt, de ſymoniaco non valet: & ſic ſemper Epiſcopatus Appamiarum vacauit per incapacitatem.

Tertia quęſtio quomodo poſſit impetrari poſtquā vacat. Reſpōdeo ſi ceſſio iuris fuerit facta per de Pinu in fauorem Lordat,coram ſummo Pōtifice, & is tranſtulerit dict.de Pinu ad Epiſcopatū Riuenſem,& Lordat ad Epiſcopatum Appamiarum, debere impetrari per incapacitatē iſtius Lordat, & aliàs quouis modo.

Si verò tantum conceſſerit coram Parlamento, vt ſentētia ſiue Areſtum ferretur pro Domino Lordat,
12 † tunc deberet impetrari per mortem de Pinu,qui ſine licentia Papę,non potuit Epiſcopatum dimittere, ideo tutius eſſet exprimere,ſiue per mortē de Pinu, ſiue per incapacitatē Lordat, ſiue aliàs quouis modo.

13 † Quartò,an ſit opus regia nominatione? Reſpondeo,non : tum quod rex non nominauit intra ſex vel nouem menſes ſibi præſtitutos,in §.1. de regia nominatione:ideò ius deuolutum eſt ad Papam,& ſic iure deuoluto Papa prouidebit, c.ne pro defectu. de electi.c.2.de conceſ.præbend.

Nec obſtat quod Rex poteſt nominare quomodocunque vacat Epiſcopatus,per dictum.§.1. ibi vacantibus. vbi indefinitè loquitur, & ſic quomodocunque
14 uacet, etiā per ceſſionem. † Reſpondeo uerum eſſe (ut ibi ſcripſi) Regem prouidere poſſe quomodocunque uacaret, dum tantummodo nominaret intra ſex uel nouem menſes,intra quos non nominauit: ergo non poteſt nunc nominare,cum ius ſit ad Papam deuolutum: nec poterit purgare moram.glo.& doct.in dicto cap.2.de conceſ. præbend.

15 † Nec refragatur quod iſti ſex,vel nouē menſes, debeant cōputari a die notitię vacationis per c. quia diuerſitatem.de conceſ.præb.& ita tenuit Io.Dayma.in Concord. rub. de nomi. Regia. in verb. a die vacationis.& ideo quia nunc venit ad notitiam Regis nunc poterit nominare.

Reſpondeo non eſſe verum, quia in Concord.dicitur computari tempus a die vacationis : ergo nō quęremus notitiam,poſtquam enim text.hoc expreſſit illi ſtandum eſt. Nam in claris non eſt locus coniecturis.l.continuus.§.cum ita ff.de verb.obligat.ſed in illo tex. eſt clarum & expreſſum computari a die vacationis,ergo ab illo die computabitur, quia non aliter recedendum eſt a verbis niſi conſtet de mente.l.non aliter.ff.de leg.3. ſed hic non conſtat de contraria mente : ergo verbis text. ſtabimus.& pro iſta ſententia eſt text.formalis.in c.ſtatutum. de præbend.in 6.vbi dicit menſem datum ſummo Pontifici computari a die quo vacauerint beneficia : ergo dixit glo.ab omnibus approbata in illo caſu non requiri notitiam,quia tempus tunc introducitur & datur in fauorem eccleſiarū, ne diu vacent:ideo ſic computabitur,nam poſſent vacare Eccleſiæ Franciæ diu ſi tempus a die notitię computaretur,& huic ſententiæ uidetur inhærere Panor. in repet.c.cum eſſes. col.vlt. de teſtam.facit c.placuit. 16.q.3.& nunquam Papa per deuolutionem poſſet conferre ,quia rex diceret ſe ignoraſſe vacationem: quare ſtabimus textui ſic dicenti.

Nec obeſt c.quia diuerſitatem,quippe qui loquitur quando ſimpliciter dicitur intra ſex menſes, vel tale tempus prouideatur, nam tunc computatur illud tēpus a die notitiæ:& ita intelliguntur iura cōtraria: ſed
16 † quando text. vel conſtitutio dicit intra ſex menſes debere aliquid fieri a die conuentionis vel cōtractus, ſeu vacationis,tunc non inſpiciemus aliam notitiam: & ita loquitur.§.primus.de regia.ad prælat.non facienda.qui decepit Io. Dayma,eò quòd non ponderauit illud verbum:nam expreſſum facit ceſſare tacitum.l. cū filio.§.filio. ff. de vulgar. & ita conuenit Papa cum rege,cui contractui ſtandum eſt,& quamuis durum ſit, tamen tenendum.l.proſpexit.ff.qui & a quib. itaq; in principio poterat Rex refragari,& aliter conuenire ſecundum ius,id eſt,ut a die ſcientiæ, tantum computaretur idem tempus,ſed poſtquam ita conſenſit,ita & nos conſentire debemus,ut abunde ſcripſi in dicto §. 1.de nomi.regia contra Io.Dayma. quę ibi reprehēdi.

17 † Quintò,an areſtū prolatum in vtilitatem d. Lordat noceat ne impetratio fieri poſſit. Reſpondeo, quod non:quia quāuis ſententia inducat probationē, nam res iudicata pro ueritate habetur. l. res iudicata. ff.de reg.iur.l.ingenuum. de ſtatu ho. & tantum operatur ſententia ad probandum , quantum operantur teſt s ad iuſtitiam.Bald.his verbis vtitur.in l.1. col.ult.
18 C.de falſa cā adiecta lega. tamē in petitorio non ſufficit oſtendere ſententiam pro ſe latam in Palatio cōtra

tra

Source : BIU Cujas

tra alios, ſed in poſſeſſorio ſufficeret ad colorandum titulum, quia non eſt veriſimile quod Palatium pro aliquo iudicaſſet niſi de iure ſuo docuiſſet. Hoc expreſſim tradit Aegid. Bellamera in deciſ. 578. ſpoliatus, & Feli. in c.cũ venerabilis. col.13. de excep. refert Hyppoli. in rub. de proba. fol. 20. ergo illud areſtum non nocet.

19 † Nec probãt illa verba narratiua uiſis libello, litis conteſtatione, & aliis.&c. tum quia pars altera non erat præſens, & quia iſtis ſolemnitatibus partes renuntiare non poterant. Bart. in l. prolatam. C. de ſent. & inter. omnium iudic. demum quod ſententia lata ſuper cauſa beneficiali non tranſit in rem iudicatam quoad iudicem. Domi. in c.1. de litis conteſta. in 6. licet ſecùs quoad præiudicium partis. glo. ſing. in c.1. de cõceſſio. præbend. quàm ibi doct. probant.

20 † Vltimò an d. Lordat poſſeſſor decẽnalis gaudeat decreto de pacifi. poſſeſſ. Reſpondeo, quod non, quia inhabilis non iuuatur illo decreto, vt dixi abunde in tracta. de pacific. poſſeſſ. limita. 4. quia poſſeſſio longi temporis non reddit habilem incapacem. cap. cauſam & c. accedentes. de preſcrip. Ioan. And. per illum tex. in c.2. de præbed. in 6. quia inhabilitas non præſcribitur, vt ibi pleniſſimè dixi: hìc non repetã, ſed claudam.

RESPON. XIIII.

Epiſcopus ſolutus an ſit legibus monachatus.

SVMMARIVM.

1 Monachus licet fiat epiſcopus, non ideo eſt ſolutus legibus monachatus, aut regulæ, ibi & infra declaratur.

2 Ea quæ ſunt de ſubſtantia regulæ tolli non poſſunt.

3 Monachus dicitur mortuus mundo, & viuere Deo.

Res ſemel extincta, amplius reminiſcere non poteſt, ibidem.

4 Abbas monachum præfectum hoſpitali inuitum reuocare poteſt.

5 Monachus acquirit monaſterio, cuius eſt monachus.

6 Monachus Epiſcopus non portat Rochetum.

7 Monachus factus Abbas non deſinit eſſe monachus.

8 Dignitas facit aſcendere, ſed non liberari monachum à ſubſtantialibus regulæ.

9 Monachus factus Epiſcopus admittitur ad ſucceſſionem.

10 Monachus Epiſcopus quod querit, id querit Epiſcopatui non monaſterio.

11 Monachus factus Epiſcopus ſolutus intelligitur ab obedientia.

Epiſcopatus liberat à patria poteſtate. Ibidem.

12 Monachus factus Abbas alterius monaſterij liberatur à iugo primi.

13 Monachus peculium habere poteſt.

14 Monachus diſpenſatus, vt nuberet.

15 Monachus factus Epiſcopus in quibus ſit liberatus à regula monaſterij, & in quibus non.

16 Diſpenſatio ſuper ſubſtantialibus regulæ fit à ſolo Papa.

17 Papa non poſſet diſpenſare ſuper ſubſtantialibus regulæ ſine cauſa.

18 Diuerſo iure quomodo eadem res cenſeatur.

19 Patria poteſtas eſt indiuiſibilis.

20 Papa plenariam poteſtatem habet maxime in beneficialibus.

21 Monachus non debet eſſe deterioris conditionis, quàm alius non monachus.

22 In monachis quodlibet beneficium eſt incompatibile ad aliud.

Papa conferens beneficium ex certa ſcientia videtur diſpenſare. ibidem.

23 Monachatus qualitas ſemper eſt exprimenda.

24 Monachus non poteſt eſſe Iudex delegatus, niſi hoc ei per clauſulam ex certa ſcientia concedatur.

25 Monachus prohibetur eligi in Abbatem alterius ordinis.

26 Nominatio regis debet eſſe de religioſo eiuſdem Ordinis.

27 Voluntas, & poteſtas ſunt effectus humanorum actuum.

28 Pluralitas beneficiorum eſt damnoſa in monachis.

1 AN † monachus factus Epiſcopus, ſolutus ſit legibus ſubſtantialibus monachatus, & regulæ? an deſinat eſſe monachus, & uidetur quod non: primo à nomine ſi arguere liceat, ut Iuriſconſ. in ſimil l.2.§. mutui datio. ff. ſi cert. peta. doc. in c.1. de iudic. dicemus monachum dici à monos quod eſt vnus, & achos quod eſt triſtis, quod unus triſtis in monaſterio eſſe debeat. c. placuit. 2. & c. ſi cupis, 16. q.1. glo. in l. decernimus. C. de Epiſc. & cle. & monachus propriè dicitur ſolitarius, quia debet hominum vitare conſuetudinem, & non docentis, ſed plangentis officium habet. c. monachus ibidem, & debet totis (vt aiunt) neruis ad hoc attendere, vt ſtatus eius cum ſuo nomine concordet: nam vt piſcis ſine aqua caret vita, ita monachus ſine clauſtro. d.c. placuit. ergo ſi habeat nomen Epiſcopi poſt Epiſcopatum, igitur & effectũ habere debet. l. à nullo. C. de ſer. c. cor Epiſcopi. 68. diſt. & ſic poſtquam eſt monachus poſt Epiſcopatum, ergo legibus monaſterij non eſt ſolutus.

2 † Secundò ea quæ ſunt de ſubſtantia regulæ tolli nõ poſſunt: vnde Bapa de monacho non monachum facere poteſt: ſed quod monachus habeat proprium, & quod non ſit ſubiectus regulæ facere nõ poteſt. doc. in c. cum ad monaſterium, per illum tex. de ſtatu. reg. ergo Epiſcopatus nõ ſoluet iſtum monachum à ſubſtantialibus regulæ.

3 † Tertiò monachus eſt mortuus mundo, viuit autẽ Deo, & ſic quoad actus ciuiles mortui cenſentur. c. placuit 2. quæſt. 7. vbi glo. l. Deo nobis. C. de Epiſc. & cleric. licet quoad actus naturales non ſint mortui. glo in auth. idem eſt. C. de bonis quæ liber.

Ergo non poſſunt reuiuiſcere per Epiſcopatum, qa res ſemel extincta amplius reuiuiſcere non poteſt. l. qui res §. aream. ff. de ſolut.

4 † Quartò ſi Abbas exemptus prefecit monachũ ſuum hoſpitali, poteſt eum reuocare inuitum, & ſine Epiſcopi conſenſu: nec per talem promotionem fuit abſolutus à iugo clauſtrali, cum nec nolle, nec velle habeat. cap. ſi religioſus. de elect. in 6. ſic expreſſim conſuluit Federic. conſil. 134. caſus talis eſt, quidam Abbas, &c. Idem videtur dicendum ſi præficiatur ad aliam dignitatem, uidelicet Epiſcopalem, ſeu aliã quamcunque.

Quintò dicit Bart. in l. penult. in fi. ff. de ſtipula. ſeruo. & in l. ſi quis §. interdum. de vſufruct. quod ſi monacho eſt commiſſum regimen alicuius eccle-

5 ſię ab Abbate ſuo † illud quod monachus querit aliun-

aliunde quàm ex re eccleſiæ, quod illud acquirit principali monaſterio cuius eſt monachus, & ſub cuius obedientia durat, & ſemper remanet monachus.

Sextò, expreſsè dicit Guillel. & ibi Bonifacius poſt
6 eum in Cle. ne in agro. §. ruſſus. in fi. de ſtatu monachorum, quod monachus factus Epiſcopus non portat rochetum (vt verbis ſuis vtar) ſuper ſcapulare ſuum, etiam ſi eſſet Cardinalis: nec poteſt portare aliũ colorem quàm antea, nec habitum dimittere propriũ c. penul. §. fi. de vita, & honeſta. cleric. Bertach. in tract. de Epiſco. in 2. lib. q. 39. ergo non eſt ſolutus per Epiſcopatum.

Septimò monachus teſtari non poteſt, quia nihil habet. authen. ingreſſi. C. de ſacroſanc. eccle. cap quia
7 19. q. 3. etiamſi fuerit factus Abbas † quia non deſinit eſſe monachus. c. fi. de ſymo. vbi doc. quod procedit etiam in monacho facto Cardinali, ſecundùm Bald. in authen. licentiam. C. de Epiſco. & cleric. dicentem quod nulla dignitas monachum liberat à ſubſtantia-
8 libus regulæ. † nam dignitas facit quem aſcendere, ſed liberari à ſubſtantialibus regulæ, & deſcendere in deteriorem ſtatum minimè. c. ſtatutum, 18. q. 1. ſic conſuluit Bertrand. conſil. 100. viſis propoſitis. in princ. vol. 1. ſed vide primam editionem Marti. Lauden. in tract. de Card. q. 59. Imo ſi efficiatur Papa non liberatur à poteſtate, allegatur glo. in c. quam ſit. 18. q. 2. quod parum tamen probat, & hoc caſu putarem eum liberari quia abſurdum eſſet illum eſſe in poteſtate, ſub cuius poteſtate omnes alij ſunt. cap. cuncta. 9. quæſt. 3.

Octauò, facit cle. in plerisq; de elec. ubi religioſus prohibetur fieri Epiſcopus, & quamuis fuerit effectus Epiſcopus, dicit tex. ſub religionis, ac monaſterij ſui prælato ſemper erit, ſic degat humilis, iaceatque proſtratus. Igitur eſt ibi text. quod per Epiſcopalem dignitatem monachus non eſt ſolutus regula monacha
9 li. † In contrarium facit tex. in c. ſtatutum. 18. q. 1. vbi monachus factus Epiſcopus admittitur ad ſucceſſionem, velut legitimus heres, & quia ſi reſtitutus ſuccedit (vt probat Bart. in tracta. minorita. in fi. per l. 1. de in integrum reſtitut. quamuis in hoc regno non reciperetur) acquirit ipſi monaſterio dictam hæreditatem.

10 † Secũdò monachus factus Epiſcopus quicquid quærit poſt promotionem quærit Epiſcopatui non monaſterio primo. c. cum olim. in 2. & ibi Anchar. no. 10. de priuileg. ergo eſt ſolutus primo monaſterio.

11 † Tertiò, dicit gl. in d. c. ſtatutum. 18. q. 1. quod monachus factus Epiſcopus *abſoluitur* ab obedientia, qa eſt factus de filio pater, item à monachali regula, in ieiuniis, vigiliis, & modo cantandi, & ſilentio, cum tubam præconis habere debeat. c. ſit rector. 43. diſtin.

Quartò, Epiſcopatus liberat à patria poteſtate, authen. ſed Epiſcopalis dignitas. C. de Epiſco. & cleric. ergo, & monachum liberabit à regulis monaſterii, qa patria poteſtas ratione quadam naturali introducta eſt à iure ciuili. vt in §. 1. de patria poteſtate. in Inſti. not. doct. per §. 1. itaque in authen. de hæredi. & fal. colla. 1.

12 † Quinto, monachus factus Abbas alterius monaſterii abſoluitur à iugo primi. doc. in c. nullus, & c. ſi Abbatem. de electio. in 6. Cle. 1. illo titulo. ergo, & multò fortius quando eſt factus Epiſcopus. Et ideo Pet. Ancha. in Cle. fi. de electio. reprobat glo. in c. quàm ſit. 18. q. 2. dicentem per Papatum monachum non liberari: nam hoc eſt falſum, vt etiam plenè probat Barba. in tract. de præſtan. Cardi. in 1. q. primæ partis, in fi. vt ſuperius dixi.

13 † Sextò, monachus poteſt peculiũ habere de licentia Abbatis. c. cum ad monaſterium. Panor. in c. cum edoceri. col. 2. de reſcrip. ergo, & multò fortius Papa poterit hoc concedere concedendo Epiſcopatum.

14 † Septimò, Papa diſpenſat in cõtinentia quando ſequeretur pax vnius regni pro vtilitate maxima regni: vnde in Francia diſpẽſauit cum filio Regis monacho, vt nuberet, patet in Hiſtor. Galliæ, & quod hoc poſſit firmat Archi. in c. ſunt quidam. 25. q. 1. & refert Propo. in c. non dicatis, co. 3. in 12. q. 1. Io. An. in reg. actus legitimi. & in reg. ſemel Deo. de reg. iur. in 6. in Mercurial. Anto. & communiter. doct. in d. c. cum ad monaſterium, poſt theologos Thomam, & alios in 4. ſenten. ſic etiam poterit abſoluere monachũ à iugo monachali, dando Epiſcopatum, & conſtituendo eum patrem: facit ideo non ſubditum.

15 † Breui dicendũeſt, monachum factum Epiſcopũ ſolutum eſſe à regula monaſtica quatenus contraria eſt dignitati Epiſcopali, ſed quatenus eſt conueniens nõ: & ideo adhuc teſtari non poteſt, quia monachus eſt. teſte in additio. ad Specul. in titul. de ſtatu monach. q. 23. vide tex. in d. c. ſtatutum. 18. q. 1. qui dicit vt monachus quem electio canonica à iugo regulæ monaſticæ profeſſis abſoluit, id eſt ab onere, & labore profeſſionis monaſterii, & ideo ieiunare ſexta feria, ſecundùm regulas monaſterii, vel vigiliis intereſſe non tenetur: ſed non dicit tex. prorſus abſolutũ monachum eſſe propter Epiſcopatum.

Et ideò bona quæſita poſt Epiſcopatum adeptum quærit eccleſiæ Epiſcopali, teſte Specul. in d. titul. de
16 ſtatu mona. q. 23. p d. c. 1. 18. q. 1. † & ſic ſolus Papa ſuper ſubſtantialibus regulæ diſpenſat, non alius: & hoc in caſu generalis neceſſitatis, teſte Præpoſ. in d. c. non dicatis. col. 3. 12 q. 7. & ideò Papa aſſumendo monachum ad Epiſcopatum, videtur ſecũ diſpenſare, quæ diſpenſatio extenditur ad neceſſaria conſequutiua gl. ſing. in cap. quia *in tantum. de præben. Feli. in c.* poſtulaſtis. *de reſcript.*

17 Non obſtãt notata in d. c. cum ad monaſteriũ † vbi Papa non poteſt diſpenſare ſuper ſubſtantialibus. Reſpondeo uerum eſſe indulgendo id: gratioſè concedendo, & ſine cauſa, ſed cum cauſa ſic, cum omnia ſint ei neceſſaria per illud verbum quodcunque ſolueris, glo. in c. non eſt de voto. c. ſunt quidam. 25. q. 1. Et cum monachi ſint mortui mundo, *Papa non viuificat* eos mundo, cum *remaneant*, quoad ſe, adhuc mortui, in his quę ſunt *acceſſoria*, ad diſpenſationẽ probibitionem *ſpecialem*, ex magna cauſa relaxat. c. de illo. vbi Præpoſ. 32. diſt.

18 † Non obeſt quod vna res nõ debet diuerſo iure cẽſeri. l. eum qui. ff. de vſuca. verum eſt regulariter tamẽ in multis caſibus diuerſo iure cenſetur: *probatur* in l. 2. ff. ad Macedo. vbi filiusfa. loco patrisfa. habetur. probatur in l. ſi ſeruo. ff. de hęred. inſti. & in caſibus 8. quos collegit Rochus Curtius in repe. c. fi. in glo. vilis. de cõſuetud. probatur de filiofa. adepto Epiſcopatum, vt in quibuſdam ſit patri ſubiectus, in his quæ compatiuntur cum dignitate, in aliis ſit ſolutus patria poteſtate. no. doct. in d. authen. ſed Epiſcopalis dignitas, & in l. fi. C. de Decurio. lib. 10. adeò quod monachus factus epiſcopus non excuſatur à vita monachali. tex. in cap. quia tua. 12. q. 1. vbi Præpo. in 1. not. facit gl. in c. de monachis. 16. q. 1. & ideò non excuſatur à voto paupertatis. d. c. quia: eò quod nihil habet proprii, ſed tanquam Epiſcopus erit diſpenſator communium bonorum Eccleſiæ Præpoſ. in d. c. non dicatis. col. 4.

19 Item ſicut patria poteſtas eſt indiuiſibilis, nec poteſt in duplici ſtatu cõtrario eſſe l. 1. §. 1. C. de Latina liber-

Source : BIU Cujas

berta.tollend. Et ideo patet quoad unum actum, non poteſt filium emancipare, Bal. in l. ſenium. C. qui teſta. facere poſſunt: licet Bart. contrarium tenuerit, quē reprobant ibi doc. in l. 1. §. filii. ff. ad Trebel. facit. l. ſi tibi. ff. de adop. l. ſi duobus. & l. ſi pariter. de libera. cauſa. vbi non poteſt quis eſſe pro parte in poteſtate dominii, & pro parte non: ſic videtur quod etiam non poſſit monachus, quo ad aliqua eſſe in poteſtate, & quo ad alia non. Reſpondeo, per diſpenſationem hominis hoc fieri non poſſe, vt iuribus prędictis, ſecus per diſpēſationem iuris, per l. communium. de natura liber. & l. cum multa. de bonis quæ liber. hoc nominatim docet Barba. in tract. de præſtant. Cardi. q. 1. partis primæ in fi. & ſic concludendo ius poteſt facere monachum quo ad quædam, ſolutum à iugo monachali: & quo ad alia erit monachus, & ita fit quando eſt Epiſcopus.

Secunda quæſtio eſt ſi monachus ſit factus Epiſcopus & poſtea eidem per ſedem Apoſtolicam conferatur Abbatia alterius ordinis, nō facta mentione, quod à primordio erat monachus antequā ad Epiſcopatū aſſumeretur, an talis prouiſio ſit ualida vel non.

Et videtur prouiſionem valere, quia concludimus Epiſcopum liberatum à regulis monaſticis, igitur poterit ei prouidere de Abbatia, & de aliis beneficiis, nō facta monachatus mentione, quia quo ad iſta omninò cenſetur ſolutus: nam poſtquam Papa contulerat Epiſcopatum memor erat, & ſciebat: ob id certus non amplius certiorandus eſt, per reg. eum qui. de reg. iur. in 6.

20 † Secundò, etiam probatur nempe cum Papa plenitudinē poteſtatis habeat. c. propoſuit. de conceſſio. præb. & maximè in beneficialibus in quibus plenaria diſpoſitio eſt, apud eum. c. 2. de præbend. in 6. cle. 1. vt lite penden. ergo potuit eum promouere ad Abbatiā, etiam ſi Epiſcopus antea eſſet.

Tertiò, probatur quod monachus poteſt eligi in Abbatem ſui ordinis. c. ſi religioſus. & c. nullus. de elec. in 6. non alterius ordinis. cle. 1. de electio. multò fortius Papa poterit eum iam Epiſcopum promouere in Abbatem etiam alterius ordinis.

21 † Quartò, monachus nō debet eſſe deterioris in hoc conditionis, quàm alius non monachus, quia vbi ſpiritus Dei eſt, ibi libertas, & qui Dei ſpiritu aguntur, non ſunt ſub lege, quia lex non eſt impoſita iuſto, vt ait diuus Paulus. & in c. licet de regula. ſed monachus ducitur lege ſpiritus: igitur ex hoc non debet deterioris fieri conditionis, quàm alius non monachus. In cōtrariū videtur prouiſionem ſubreptitiam, & ſic nullā.

22 † Primò, in monachis quodlibet beneficium eſt incompatibile ad aliud. c. cum ſingula. de præben. in 6. imo niſi primum dimittat eo ipſo efficitur ineligibilis & ab vtroque penitus repelli debet, vt ibi dicitur: ergo multò fortius Epiſcopatus erat ei incompatibilis, cum Abbatia. cle. quia regulares. in fi. de ſupple. negli. præla. Ioan. Andr. in regul. quæ à iure. de regul. iur. in 6. in Mercurial. & ſic non valuit collatio Abbatiæ iſti monacho Epiſcopo, nec prouiſio etiam à Papa.

Secūdò, licet Papa ex certa ſciētia ſi conferat videatur diſpenſare. l. Barbarius Philippus. ff. de offic. Præto. l. quidam. de re iudic. tamen hic non interuenit ſciētia Papę, quia monachatum non expreſſit in prouiſione, & veriſimile eſt, quod ſi Papa ſciuiſſet illum monachum, quod non dediſſet ei Abbatiam cum Epiſcopatu, cum pauperes eſſe debeant nō ſic plura habere maiora beneficia.

Tertiò, præcepit ſancta ſynodus, vt quicunque de Pontificali dignitate habituque ad monachorum vitam, & pœnitentiæ deſcenderit locum, nequaquam ad Pontificatū reſurgat. c. hoc nequaquam. 7. q. 1. poſtquā ergo prohibitio maior eſt in monacho, q̃ in alio: ergo maior debuit fieri expreſſio, & illius qualitas.

23 † Quartò, quod qualitas monachatus ſit exprimēda patet, quia difficilior fuiſſet Papa ad concedendum religioſo quàm ſeculari: ergo hoc debuit exprimi per tex. in d. cap. poſtulaſtis. de reſcrip. vbi Felin. colum. 4. plenè docet Panorm. & alii in cap. ſuper literis. de reſcrip.

Quintò, cōfirmatio ſimpliciter de beneficio à Papa facta monacho non valet, niſi fuerit ex certa ſcientia Papæ, vt aſſerit Panor. in c. niſi eſſent. in fi. de præbend. & Cardi. in cle. vna in verb. reuocari. de ſupplen. negli. præla. multò fortius dicemus in monacho iam effecto Epiſcopo. vt ſi poſtea conferatur Abbatia ſimpliciter, quod non valeat prouiſio ſi non ſit ex certa ſciētia Papæ, videlicet ſciens, & exprimens eum eſſe mo-

24 nachum † & non poteſt monachus creari iudex delegatus, niſi ex certa ſcientia Papæ. cle. & ſi principales. de reſcrip. quæ certa ſcientia probatur quando in literis eſt expreſſa. glo. in cap. ſtatutum. in princ. in verb. literarum. de reſcrip. in. 6. quod non eſt hic, ergo, &c.

25 Sextò, hoc probatur maximè, quia prohibetur qs eligi, & promoueri in Abbatem alterius ordinis cle. 1. de elec. ergo ſi Papa ſciuiſſet iſtum eſſe religioſum alterius ordinis, facilè non contenſiſſet contra iura. c. quam ſit. 18 q. 2. c. inter quattuor. de maior. c. nullus. c. ſi religioſus. de elec. in 6. quia rationi non conuenit vt homines diſparis profeſſionis in ſimul cōiungātur. d. cle. 1. & ſic Papa contra rationem non feciſſet ſine cauſa, quam oportebat exprimere. per glo. in cap. nō eſt de voto.

Septimò, hoc prohibetur in Concordatis, in §. mo-

26 naſteriis. de nom. reg. † quod Rex non poſſit nominare religioſum alterius ordinis: igitur ſi Papa ſciuiſſet iſtum eſſe alterius ordinis, nunquam illi prouidiſſet contra Concordata veniendo. Imo. in rub. de firma, & irreuocata. Concord. ſtabilitate annullat omnia in contrarium facta etiam ab ipſo: igitur eſt nulla prouiſio huius Abbatiæ tanquam ſubreptitia.

Non refragantur prædicta, primo quod eſſet Epiſcopus, quia eſto ſanè quod ſit Epiſcopus, verè tamen eſt monachus, vt in præcedenti queſtione concluſimus: nec eſt memor Papa illorū quæ fecit. c. ex parte. 1. de offic. delega. ideo debet exprimi etiam in ſecunda diſpenſatione prima. c. 2. de filiis presbyter. in 6. ſic & in ſecunda prouiſione debet fieri mentio primæ. c. ad aures. & c. ſi proponente. vbi doct. de reſcrip. ſic, & in hac prouiſione. Nec obeſt quod Papa plenariam habeat diſpenſationem, quā fatemur, ſed dicimus quod noluit conferre, & fuit deceptus eò quòd non fuit ei expreſſa qualitas monachatus. ut dicit in ſimili Bal. in c. cum olim. de re iudic. ideo Iuriſcon. ait in l. 1 §. ſiquis adita. ibi poſſit ſi volet. ff. ad Tertul. nam duo ſunt ex quibus humanorum actuum conſtat effectus, uidelicet voluntas, & poteſtas, quorum alterum ſi deſit nihil eſt quod explicari poſſit. teſte Bal. in c. cum contingat, nu. 10. col. 4. de iureiuran. & in l. cum te. col. 1. C. de dona. ante nup. igitur cum Papæ non ſit expreſſa qualitas monachatus non eſt veriſimile quod voluerit conferre Abbatiam huic monacho Epiſcopo: ergo ex defectu voluntatis non ualet dicta prouiſio.

Nec in hoc monachus eſt deterioris conditionis, q̃ alius, qa ſi ſecularis haberet qualitatē aliquā: vt pote illegitimitatē illā exprimere deberet, vt plenè cōcludit Fe. in c. in noſtra. de reſcr. ergo & monachus illam qualitatē exprimere debet, & maximè in pluralitate

28 beneficiorū † quæ ipſis maximè eſt dānoſa, cū diſſolutionis

tionis ac euagationis contineat materiam. c. cum teneam ur. de præben. quæ religioſis præ cæteris eſt auferenda. d.c. cum ſingula. Et ſic concludo prouiſionem factam de Abbatia monacho effecto Epiſcopo, non expreſſa qualitate monachatus ſubreptitiã eſſe, & ſic nullam, cũ etiam non expreſſerit alia ſuperius ſcripta.

RESPON. XV.

De indulto conceſſo Senatoribus, & an graduatis, & nominatis præferantur.

SVMMARIVM.

1 Graduatus nominatus in ſuis menſibus præfertur Senatori ſecundum indultum regium.
Prior in tempore potior in iure, ibidem.
2 Nominationes vniuerſitatum ortæ ſunt ex conſilio generali.
3 Pauperes diuitibus in collatione beneficiorum præferendi ſunt.
4 Ratio naturalis ad conſeruationem, non ad deſtructionem tendit.
5 Compenſationis cauſa datum non reuocatur, nec etiam prætextu ingratitudinis.
6 Status Eccleſiæ, vel regni non poteſt peruerti per Papam, etiamſi ſimul Regis authoritas interueniret.
7 Eugenij bulla circa nominationem regiam de Senatori. faciendam non extat.
8 Expectatiuæ ſunt in regno ſublatæ.
9 Approbatio apæ ĩtelligitur fieri ſine præiudicio alterius.
10 Reſtitutio conceſſa à Principe ad bona confiſcata, ſine præiudicio tertij facta intelligitur.
Publica vtilitas præfertur priuatæ, ibidem.
11 Priuilegia ſublata per præſcriptionem innouari non debent, niſi vocatis vocandis.
12 Exceptio non comprehendit ea, quæ non ſunt de genere regulæ.
13 Papa in dubio non videtur præiudicare iuri tertij.
14 Mandatarios excipiendo Papa, uel Rex, in indulto conceſſo Senatoribus, uidetur etiam alios excipere, in quibus eſt eadem, uel maior ratio.
15 Generaliter diſpenſare plus eſt, quàm regulariter.
16 Exceptio non firmat regulam, in caſibus ſub regula non comprehenſis.
17 Concordata facta per uiam contractus inter Papam, & Regem, & regnicolas.
18 Cõſtitutio tranſiens in contractum reuocari non poteſt.
19 Concordatis non poteſt derogari, niſi contrario diſſenſu omnium, qui ſuper his ſuum conſenſum adhibuerint.
20 Concordatis non derogatur prætextu quarũcunque gratiarum, ſeu literarum Apoſtolicarum.
21 Derogationis clauſula appoſita annullat omnia in contrarium facta, niſi expreſſa fiat mentio illius clauſulæ.
22 Confirmatio, uel approbatio eius, quod nullum eſt, nihil proficit.
23 Approbatio non tenet facta ad relationem cuiuſdam ſimpliciter, niſi cum certa ſcientia.
24 Approbatio præſupponit, & confirmatio aliquid prius eſſe.
Confirmationis natura eſt robur addere confirmato non ipſum extendere. ibi dem.
25 Bulla Eugenij indulget tantum Conſiliarijs non habentibus aliquod beneficium.
26 Declaratio Regis ſuper indulto Senatoribus conceſſo nihil ualet.
Iudex mentem libelli, uel teſtium declarare non poteſt. ibidem.
27 Declaratio contraria deciſioni concordatorum nulla eſt.
28 Veriſimile non eſt Papam voluiſſe vno verbo tollere concordata.
29 Importunitas uitiat declarationem, à Papa, vel Rege factam.
30 Papa circunuentus præſumitur, quando agit contra ſuã pronuntiationem.
31 Clauſula generalis non obſtantibus, non poteſt tollere priuilegia in corpore iuris clauſa.
Priuilegium conceſſum alicui quando eſt inſertum in libro ſtatutorum ciuitatis, vel curiæ, tunc quantumcunque omnia priuilegia, Princeps annullet, & caſſet, illud tamen non videtur caſſare, ibidem.
32 Ius quando Eccleſiæ ex contractu eſt acquiſitum, licet poſtea contractus reuocetur, Eccleſiæ præiudicium non infertur.
33 Mutanda non ſunt, quæ certã habuerunt interpretationem.
34 Poteſtas legatorum à latere fortior eſt, quàm iſtius priuilegij Senatorum.
35 Bullæ in forma rationi congruit expediri debent intra ſex menſes à die coronationis computandos.
36 Concordata non ſunt conſtitutiones Apoſtolicæ.
37 Tollere, & ad longum, & incertum tempus differre æquiparantur.
Iudicium eſt idem, de his quæ non ſunt, & non apparent. ibidem.

INDVLTVM conceſſum eſt Senatoribus Pariſienſibus, & priuilegium vt Rex eos, & ſingulos eorum collatoribus nominare poſſit, quibus collatores tenentur conferre beneficium ducentarum librarum. Ita tamen quod mandatariis præiudicium aliquod nõ afferatur. Dubitatur, an graduatis, & ab vniuerſitatibus nominatis præferri debeãt?
1 † Breuiter reſpondeo quod non. Imo nominati vel graduati vniuerſitatum in menſibus illis deputatis, dictis Senatoribus prēferuntur, & hoc demonſtrari poteſt ex ſequentibus.

Primò tempore prior iure eſt potior, regula iuris. Prior enim eſt conceſſio nominationum graduatorum, ergo & potior.

2 Secundò ratione originis. † Ortæ enim fuerunt vniuerſitatum nominationes, & illarum materia à cõſilio vniuerſali, & ea maximè ratione fuit (vt omnibus eſt obuium) vt docentis releuaretur neceſſitas, & via pateret diſcẽtibus ad doctrinam. c. quia. de Magiſt. & in præfa. ad rub. de collat. in Concorda. plenè deſcribitur, ſcilicet
3 † quia pauperes in collatione beneficiorum diuitibus ſunt præferendi. c. ſi pro clericis. c. ſi pauper. de præben. in 6. ſed nominati pauperes ſunt, nullum cõmunius habentes officium, nec beneficium, ergo præferri debent conſiliariis habentibus ſtipendia ac patrimonium, & alia beneficia.

4 † Tertiò, ratio naturalis tendit ad conſeruationem non ad deſtructionem. Inde eſt quod nominationes conceſſæ ſunt vniuerſitatibus Regni Franciæ, vt prædictas

Source : BIU Cujas

dictas uniuerſitates teneantur, & frueantur.§. itē placuit.de collat. in pragmat. quæ tamen cadent in irritū ſi iſti præferantur. Nempè ſi hi Conſiliarii nunc præferantur, poſteà alij per conſequentiam præferantur: & ſic nunquā erit prouiſum graduatis, & nominatis.

Quarto, Præſes Prouinciæ prouidere debet, ne tenuis vitæ homines prætextu aduentus officiorum, vni columine, vel breui ſupellectile ad aliorum uſus tranſlatis, iniuriis vexentur.l.illicitas.§.illicita.verſic. ne tenuis.ff.de offic.Præſid. prouidebit ergo magnum cōſilium ne nominati pauperes, vnico lumine priuētur, id eſt ſuis nominationibus, quæ ſunt illis vnica lumina, quia illis nullo modo prouideri ſperatur, quam ꝑ nominationes. Et quod hoc auferre eſt, eis auferre palladium, & procellum, vt dicit glo.in d. §.ne tenuis. quod nō debet fieri.

5 † Quintò, ob recompenſationem datum tolli non poteſt etiam prætextu ingratitudinis.l. ſi pater. §. fi. ff. de donat. ſed hæc priuilegia data ſunt graduatis in cōpēſationem laboris, & bonorū in ſtudio impenſorū. aut.habita. §. ne filius pro pat. vbi doct.ergo ab eis auferri non poſſunt.

Sextò, ſi præferrentur peruerteretur, & immutaretur ſtatus eccleſiæ Gallicanæ, quia per concordata eſt prouiſum tam Theologis, quàm aliis graduatis, de beneficiis vacantibus in tempore illis cōſtituto. Etſi præferri deberent Conſiliarii ipſi poſſent habere præbendam Theologalē, & parrochiales eccleſias villæ muratæ. Et ſic eccleſia non haberet Theologū, nec aliū qui reſideret, & prædicaret. Nec eſt ratio, quod alii a-
6 liis præferantur, cum omnes ſint nominati. † Et quando peruertitur ſtatus eccleſiæ vel Regni etiam Papa derogare non poteſt.glo.& doc.in c. propoſuit. de cōceſſ.præb. Nec Papa cum Rege, quia monſtrum in regno generare non debent: ergo hoc monſtrum non debet in regno ali.

Septimò, in proœmio Concordat. Rex deformitatem tollit in ſuo Regno per quā literarum ſtudioſi, & diſciplinis liberalibus incumbentes ſacerdotia adipiſci nequirent, aut qui adipiſci cuperent literarum ſtudium abiicere, aut certè deponere cogerentur. Sed ſi Conſiliarij pręferantur illis nominatis, quæ maior deformitas eſſe poſſet? ergo præferri non debent inſequendo Regis voluntatem.

Octauò, argumento ſumpto à ſufficienti partiū enumeratione, quod eſt in iure validum.§. omnium. inſt.de act. vbi Angel. † Nam aut volunt præferri ex
7 iure quod habent ex bulla, & priuilegio Eugenii, & non poſſunt, quia de illo priuilegio non apparet. Et ſi quis in aliquo documento alterius fecerit mentionē, nulla ex hac memoria fiat exactio. auth. ſi quis. C. de edend. Aut volūt habere ius ex iſta conceſſione Pauli, & non poſſunt, quia innouatur, & approbatur tantū bulla Eugenii, ſi illa nihil dat: ergo nec iſta. Nempè in principio indulti dicitur approbare, & innouare. Et in medio literas Eugenii prædeceſſoris huiuſmodi cū omnibus, & ſingulis in eis contentis clauſulis approbamus, confirmamus, & innouamus. Nihil ergo noui vult concedere: ſed illæ litteræ erant ſubreptitiæ, & obreptitiæ, & à mala origine extractæ cum noluerint eas producere.

Nonò, hoc reſcriptum eſt ſecundum formam de perinde valere, quod patet ibi, à nonnullis de viribus literarum prædictarum hæſitatur. Et ibi literarum prædictarum fruſtentur effectu, quia non tollit interim ius acquiſitum tertio, cap. quamuis. de reſcrip.in 6. Domi.conſil. 11. & conſil. 128. & Phillp.Probus.in c. fin. de conſuetud.in 6. ſed ius eſt acquiſitū nominatis per Concordata. ergo illis non derogatur per has literas Pauli.

Decimò, Eugenius conceſſit ſuas litteras in forma
8 gratiarum expectatiuarum, ſeu mandatorum, † ſed expectatiuæ ſunt in regno ſublatæ per Cōcordatum, & per Conciliū Baſilienſe, ergo, & illę literæ Eugenii, igitur non poterant confirmari, & approbari cū nullę eſſent. Si verò in forma mandati ſint conceſſæ non poſſunt grauare ordinarium iam grauatum. in rubr. de mand. in Concordat.ergo Papa hoc excepit, quia voluit, vbi eſſent mandata, quòd in illis nō haberet locum iſta conceſſio Eugenii.

9 † Vndecimò, quando Papa confirmat, & approbat actum intelligitur ſemper ſaluo iure alterius.tex. in c. ſuper eo.de offi.delega.Bal. in l. 1. col. 1.ff.de cōſt. princip. Si igitur Papa approbauerit priuilegium Eugenii, hoc ſine præiudicio nominatorum ab vniuerſitatibus & graduatorum, approbaſſe cenſetur.

10 † Duodecimò, reſtitutio quando à Principe conceditur, vt quis ad ſua bona confiſcata reſtituatur: intelligitur ſine præiudicio tertii.l.Gallus.§. & quid ſi tantū. ff.de liber.& poſth.doc.in c.intra quatuor. de maiorit. & obedient.Sed iſta eſt quædam reſtitutio: nam conſiliarii reſtituuntur ad gratiam Eugenii perditam: ergo ſinæ præiudicio nominatorum, & graduatorum. vt plenè Dec.in d.c.ſuper eo ſcribit, vt non pręiudicetur etiam in iure ad omne.

Decimotertiò, vtilitas publica priuatæ pręferri debet.l.vtilitas.C.de primipil.lib. 12.& ſi fuerit duplex vtilitas, illa quæ eſt magis communis eſt præferenda. Bart. & alii in l.1.ff.ſolut.matrim. Sed vtilitas publica graduatorū totius regni eſt maior quàm vnius Curię: ergo illa pręferri debet, alias eſſet iura peruertere.

11 † Decimoquartò, priuilegia ſublata per præſcriptionem innouari non debent.c. cum dilecta, ubi Panor. de confirmat. vtili. ſaltem nō debent innouari, niſi auditis quorum intereſſe poteſt, vt ibi: ſed intereſſe poteſt collatorum, & graduatorum: ergo illi ſunt vocandi, & audiendi, ſaltem nunc in magno Concilio, & approbatio eſt ſubreptitia, quia præſcriptio non eſt expreſſa à quo tempore, quia multi fuerunt Pontifices illius nominis. Non obſtant allegata in contrarium primo, quod in indulto Senatotum non excipiuntur niſi mandatarii: ergo nominat, & graduati comprehenduntur, qa exceptio firmat regulā in caſibus aliis.

12 Reſpondeo, multis modis. Primò, † quòd exceptio non comprehendit ea quæ non ſunt de genere regulæ.Bar. Dec. & alii.in l. 1.ff. de reg. iur. Et ideo infert Petrus de Ancha.in c. 1.de offic.vic.in 6.& de reg. iur.in 6.in rub. ꝙ ſi Epiſcopus dederit vicario poteſtatē faciendi oīa quæ poteſt Epiſcopus excepta collatione, non tamen intelligitur vicariū oīa poſſe quæ ſunt Epiſcopo reſeruata ſpecialiter, quia non ſunt de genere regulæ: ſequuntur canoniſtæ in c.quoniam contra.de probat.Sed iſta exceptio nominatorum, & graduatorum non eſt de genere regulæ: ergò non comprehenditur. Nempè ſummus Pontifex concedendo indultum Senatoribus uoluit quod executores deputati poſſunt eis liberè ꝓuidere: ita tamen ꝙ præiudiciū aliquod non afferatur mandatariis Ergo voluit vt præiudicium afferretur nominatis, vel aliis Cardinalibus habentibus indultum: certè non valet conſequentia. Nam Papa expreſsè reſeruauit illud, quod eum tangit, videlicet mandatarios, ſed noluit propterea præiudicare aliis, ſcilicet nominatis.

13 Item regula iuris eſt æqua, † quòd in dubio Papa vel Rex non uidentur velle præiudicare iuri tertii.cap. quamuis. de reſcrip.in 6. & ſupra dictum extitit.

Item

Source : BIU Cujas

14 † Item excipiendo mandatarios videtur excipere velle etiam eos in quibus eſt fortior, vel par ratio. §. porro.quæ fuit prima cauſa beneficij amit. ſed fortior eſt ratio in nominatis quàm in mandatariis vt ſupra dixi propter vtilitatem publicam, & alia. Igitur.&c.

Præterea excipit mandatarios tanquam deſcriptos in Concordatis, per hoc volens oſtendere quod non intendebat derogare Concordatis, & ſic nec nominatis & graduatis, qui ius ex Concordatis habent, nempè ita conuentum fuerat, vt illis Concordatis non derogaretur. Et excipiens vnum ex parificatis videtur & aliud excipere.c.de multa.de præben.hic excipit vnũ: ergo & alios parificatos excepiſſe dicendum eſt.

15 † Item plus eſt diſponere generaliter, quàm regulariter.tex.in cap. uenerabilem, vbi Panorm. colum. 2. de elect.& c fin.vt lite non conteſt.Card. Alex. in c. ſynodum.17.diſtin.ſed quando Papa ſcribit generaliter,nulla facta exceptione,non includit iura Galliæ,& Concordatorum vt notum eſt:ergo nec per illam exceptionem intendit ea tollere, & includere.

16 † Item exceptio non firmat regulam in caſibus qui ſub regula non includũtur.l.generali.§.vxori.vbi Bar. ff. de vſufr. legat. Nempe ſub legato generali eorum quæ in domo ſunt non veniunt venalia.§. idem quæſiit.ibidem. & l.ſi chorus.§.1.& l.ſi ita legatum. de legat.3. vnde exceptio ibi facta de argento, licet confirmet regulam,non tamen ampliat illam vt res venalis includatur,quę aliàs non comprehenderetur. Bart.in l.Lucius.§. pluribus.per illum tex.ad Trebel. Et ſic exceptio non facit quod extendatur ad ea quę aliàs non facta exceptione ſub regula comprehenſa non eſſent. Aretinus conſil.8. abundè.in fi.ſed ſine hac exceptione non comprehenderentur graduati, ut notum eſt: ergo nec cum exceptione.

Item noluit Papa cum Rege nominatis, & graduatis derogare, nempè hoc dixerũt in rub.de firma. & irreuoca. Concord.ſtabili.in Concord.vbi ſic inquiunt: concordiam illam inuiolabiliter obſeruari deſidera-
17 mus. † Illã verò cõtractus, & obligationis inter nos, & ſedem Apoſtolicam prædictam ex vna, & præfatũ Regem, & regnum ſuum ex altera partibus,legitimè inuiti vim, & robur obtinere,nec illi, & præſentibus in aliqua ſui parte, per quaſcunque literas, & gratias ꝑ nos, & ſucceſſores noſtros deſuper cõcedẽdas derogari, clauſulamque, cum earundem derogatione præſentium tenore latiſſimè extendẽda, ad quam eadem præſentes literæ,& earum tenor pro expreſſis habeantur, in quibuſuis ſupplicationibus pro tempore ſignatis appoſitis,nihil penitus operari poſſint,& illius vigore in literis Apoſtolicis, ſuper ipſis ſupplicationibus conficiendis,quicquam, per quod præſentibus,aut alicui particulæ de contentis, in eis derogaretur, ſeu derogari videretur, narrari nõ poſſit.Cũ ſi narretur nullum effectum, nec emolumentum conſequatur,contra prædictam Concordatorum firmam ſtabilitatem, & irreuocabilem firmitatem.

Item paulo poſt dicunt, nec non irritum, & inane quicquid ſecùs ſuper his, vel eorum aliquo, à quoquã quauis authoritate, etiam per nos, & ſucceſſores noſtros præfatos ſcienter, vel ignoranter contingerit attentari decernimus.

In illo tex.ſunt ſequentia notanda. Primò, quod Concordatum fuit inter Papam, & Regem initum, ut inuiolabiliter conuenta in eis obſeruarentur: id eſt ſine violatione, & corruptione aliqua, exponit glo.in §. item ſacramenta.de pace tenenda, & firm.iuram.in vſibus feud. Adeo vt hoc verbum tollat diſpenſationẽ in contrarium. glo. & doc. in auth ſacramenta. C. ſi aduerſus vendit. vt in contrarium non valeat derogatio, quia aliàs inuiolabiliter non obſeruarentur.

Secundò, diſpoſuerunt quod vim contractus, &
18 obligationis habeant dicta † Concordata, ſed quando conſtitutiones tranſeunt in contractum reuocari non poſſunt.Bart.in l.hi qui.C.de excuſ.muner.lib.10. Rom.conſi.252. quæritur.col.3.Rebuffi plenè in præfa ad reb. de collat.igitur contractui facto in commodum graduatorum non poteſt derogari ſine uoluntate, & facto eorum: quia id quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro tolli non poteſt. l.id quod noſtrum. de regul.iur.

19 † Tertiò, inter Papam, & ſedem Apoſtolicam ex vna,& Regem,& regnum partibus ex altera fuere dicta Concordata: ergo unus ſine altero derogare illis non poteſt, ſicut facta venditione altera pars non poteſt ab ea reſilire.l.1. & ſequen. C. quando liceat ab emp.diſced.etſi ſint plures partes omnium,tamen cõſenſus requiritur: ſic, & in derogatione Concordatorũ requirebatur cõſenſus ſedis Apoſtolicæ,ac regni.

20 † Quartò, conuentum fuit vt non derogetur in aliqua ſui partè Concordatis, per quaſcunque literas & gratias à Romanis Pontificibus,vel à Rege concedendas, vt patet in d. tit. de firma. & irreuocab. ſi expreſsè non poteſt derogari Concordatis:ergo nec tacitè.per aliquã exceptionem, vel aliàs, nempè quòd plus operetur expreſſum quàm tacitum. lege cum quid. ff. ſi cer. petat.

21 † Quintò, clauſula derogationis Concordatorum annullat, & nihil penitus operari vult in contrarium. Imò quod nihil narrari poſſit,quod ad derogationem operetur, & certum eſt, quod tunc etiam in aliis actibus non poſſet derogari, niſi fieret mentio huius clauſulæ.l. ſi quis in princip.ff.de leg.3. ſed hìc nulla eſt facta mentio: ergo non cenſetur derogatum.

Sextò, omnia irritat in contrarium attentata, etiã ignoranter. Et ſic cum iſtæ deciſiones ſint lucidæ, & claræ, non debent timere iudices, ſecũdùm Concordata, contra quaſcunque alias literas, & indulta iudicare, & maximè contra iſtas literas ſubreptitias, & obreptitias.

22 † Septimò, quando non ualet principale, nec valebit approbatio nec confirmatio. text. in l. obligationes quæ. ff.de actio. & obli. vbi dicitur expreſsè quod obligationes, quæ non propriis viribus exiſtunt, neq; officio iudicis,neque prętoris imperio,neque legis poteſtate firmari poſſunt: ſed prima conceſſio Eugenii non valebat, quia ſecundam non habuiſſet: ergo illi ſtari non debet.

23 Octauò † quando approbatio eſt facta ſimpliciter, & confirmatio non valet.l.apud.§.idem Iulianus.ff.ad Trebel. ſed iſta confirmatio, imò verius approbatio fuit facta ſimpliciter, ſine certa ſcientia, ſed ad relationem,vt dicitur in princip. Nobis nuper exponi fecit, quod licet dudum fœlicis recordationis Eugenius Papa, & cæte.

23 † Nonò, approbatio, & confirmatio præſupponit aliquid prius eſſe Bal.in l. nominationes.in fi. C.de appel.ſed nulla bulla Eugenii inuenitur: ergo non ualebit confirmatio, etiam ſi eſſet quod non reperietur. Confirmatio autem non extendit indultum ad caſum, qui non includebatur in literis primis.arg.l. Aurelius.§ teſtamento.ff.de liber.leg.quia natura cõfirmationis, & approbationis eſt robur addere confirmato, non ipſum extendere. Bal. in l.ſi aduerſus.in fi. C.ſi aduerſus rem iud.conſuluit Alex. conſil.122.ui-
25 ſo. in 4. vol. ſed literæ † Eugenii volebant vt prouideretur tantum conſiliariis non habentibus aliquod be-

Source : BIU Cujas

beneficium, quod patet in bulla Pauli tertii, ibi de uno beneficio tantum eccleſiaſtico ſeculari.&c. ergo aliis non poterit prouideri habẽtibus aliud beneficiũ: patet etiam ibi oportunè prouidere, & quia tanquam expectatiuæ conceduntur quæ non ſolent concedi habenti beneficium, etiam nunquam fuit cogitatum, quod laicis, & coniugatis daretur hęc nominatio, & neſcio vnde tantus ortus eſt abuſus.per l.meminerint C.vnde vj.

26 † Et ſic declaratio Regis nõ valet, tum quòd vnus, non poſſit declarare voluntatẽ alterius. Nempè Papa conceſſit dictum indultum, & nunc Rex declarat quod Papa intellexit conſiliarios præferri graduatis, certum eſt quod declaratio facti alieni non valet. per l.idem Pomponius.§. fi.ff.de rei vendic. vbi doct.vnde non poteſt iudex mentem libelli vel teſtium declarare.teſte Bal.in l. ea quæ. C. comminat.& epiſtol. & l. ſi vt proprius in fin.de execut.rei iudic.Deci in c.cum veniſſent col.ij.de iudic. quia ſolus ſcrutator mentis eſt Deus.c.nunquid Cain.de pęnit.diſtinc.j.c.tua nos. de ſymo.igitur quiſque videre poteſt, hanc declarationem non valere quia eius eſt interpretari, cuius eſt condere.l. ita fidei.ff.de iure fiſci. Bal.cõſi.271.iſte vol. 2. & in additio.ad Barba.in c.cum veniſſent. de iudic. ſed Papa conceſſit ad *petitionẽ regis*, ergo Papæ erat declarare,& *non regis*,& *hoc* eſt tam tritum vt omnibus *pateat*.

27 † Secundò, quod eſſet declaratio contraria conſtitutioni Concordatorum & deciſionum iam factæ, & quando declaratio naturam verborum offendit,& eſt contraria deciſioni non valet.l. item veniunt.§. aptanda.ff. de petit.hæredi.gl. & Bal.in l.ſi vt proponis C. de execut.rei iud.ſed iſta declaratio omninò eſt contraria concordatis,ac iuri & verbis indulti,ergo nullius momenti erit.

28 † Tertiò, quia non eſt veriſimile quod vno verbo *velint* concordata cũ *conſilio facta* tollere,& ſic eneruare arg.l.ſi quando.C. de *inof.teſtam*. & graduatis & nominatis velle præiudicare non eſt *veriſimile*, cum in dicta rubr. de firma. & irreuocab. concord. ſtabilit. fuerit dictum, non poſſe hoc fieri.

29 † Quartò,per importunitatem fuiſſe obtentam declarationem quilibet videre poteſt, & reſcriptum per importunitatem obtentum nõ prodeſt.l.j.C.de petit. *bonor. ſubl.li.x. Et præſumitur* per importunitatem obtẽtum,*quando per curiales* & magnates princeps inteſtatur.l.j. C. de *fund.limit.li.xj.* vbi Bar. & Rebuffi dicunt reſcriptum à curialibus *impetratum*, quando affert alicui præiudicium eſſe ipſo *iure* nullum.

30 † Quintò quando Papa aliquid facit contra ſuam pronunciationem præſumitur circumuentus.tex.notab.in c.cum olim de re iudic.vbi Bal. dicit eſſe not.dignum quod ſi rex Francorum contra ſuam pronũciationem aliquid concedat tacito de pronunciatione, conceſſio & declaratio eſt ipſo iure nulla ut ibi per eos,ſed hæc declaratio eſt omnino contra Concordata, ergo nullius eſt efficaciæ, & mirandum eſt cur etiã allegent.

Sextò, declaratio non facit utile quod eſt inutile. Oldrad. conſil.167.ante omnia. Sed ſupra probaui inutile eſſe reſcriptum, ergo & declaratio.

Septimò,etiam noluerũt,quia non expreſſerunt &

31 † clauſula generalis non obſtantibus non ſufficit, nec poteſt tollere priuilegia in corpore iuris clauſa.gl.in l.2.§.legatis.ff.de iudic.ſed iſta priuilegia graduatorum ſunt clauſa in corpore iuris. Ergo illis noluerunt derogare Papa & Rex, imo quando cõceſſum eſt aliquibus priuilegiũ, & illud inſertum eſt in libro ſtatutorũ ciuitatis, vel curiæ tunc quantumcunq; princeps annullet, & caſſet omnia priuilegia non uidetur caſſare iſtud inſertum in libro ſtatutorum. Cepol.cautel.47. Sed hæc priuilegia Concordatorum,ſunt inſerta in libro curiæ & regiſtrata ibi. Ergo illis non derogatur per clauſulam non obſtantibus. Et maximè uniuerſitas Pariſienſis habet priuilegium,vt nunquam comprehendatur ſub literis quantumcunq; generalibus odioſis, de quo mentio eſt, ut dixi in ſcholaſticorum priuilegio: penult. igitur iſta declaratio non poterit obeſſe graduatis & nominatis.

32 Octauò, † ſi duæ partes contrahant, & ex illo contractu acquiratur eccleſiæ uel alteri, ſi poſtea reuocetur contractus non tamen præiudicatur alteri, quominus acquiratur l.quoties,C.de dona.quæ ſub mod. Iaſon & alij in l.qui Romæ.§.Flauius.ff.de uerb.oblig. & iſta eſt communis opinio contra Bart. ibi ſecundũ quam fuit prolatum areſtum teſte Bened. in repet.c. Raynutius in uerbo ſi abſque.2.nu.123. & ſequ. in ſubſtitu.fideicommiſſi de teſtam.igitur ex concordatis fuit acquiſitum ius graduatis,quod non poteſt tolli etiam ſi contrahentes uellent.

33 † Nonò, minimè mutanda ſunt quæ ſemper certã habuerunt interpretationem.l.minimè.ff de legi.ſed ſemper etiam ante Concordatum iſta fuit interpretatio Gallorum, quod priuilegia nominatorum,& graduatorum, & qualificatorũ exciperentur, & ſi à Papa non eſſent excepta tamen curię ſupremæ hoc faciebant, nec fuit uiſum à ſeculo quod graduatis ſit derogatum, ergo hic non derogabitur ex iſta importunarum literarum impetratione.

34 Decimò, † fortior eſt poteſtas legatorum à latere quàm iſtius priuilegij ſenatorum, quia & à iure, & à Papa emanat.ut patet in rub. de offic.legat.& indultũ tantum à Papa, ſed ſi detur poteſtas legatis conferendi, etiam in menſibus graduatorũ, intelligetur ſaluis priuilegiis graduatorum & ſemper curiæ ſupremæ, hactenus exceperunt tam in legato de Boyſi,quàm de Prato & etiam nouiſſimi legati. Ergo & hæc interpretatio fieri debet ſi nolimus omnia Galliæ iura peruertere, imo etiam in indultis Cardinalium fuerant excepta, ergò & nunc excipi debent.

Vndecimò, ſubreptitia uidetur dicta cõceſſio quia

35 regula Cancellariæ uult ut † bullæ in forma rationi congruit expediri debeant intra ſex menſes à die coronationis computandos, ſed iſtæ non fuerunt expeditæ poſt duos annos, ergo non ualent: nempe nulla facta eſt derogatio regulis Cancellariæ, & reſcriptum uel alia conceſſio non ualet, niſi derogetur regulis Cancellariæ expreſsè & mentio illarum fiat.Domi.in c.ſi propter.col.5. de reſcrip.in 6. Feli. in c.nonnulli. uerſic.no.tertio.colum.10. eo. tit.plenè D.Gomeſ.in procemio Regulæ cancell.q.5.& 6.

Duodecimò in d.indulto Papa uult non obſtare ea quæ ſunt expreſſa in indulto Eugenij, ergò illud eſt producendum,nempe ſic dicit non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis & omnibus illis q̃ præfatus Eugenius p̃deceſſor in dictis ſuis literis uoluit nõ obſtare:ecce enim quòd cõſtitutionibus Apoſtolicis & ordinationibus uoluit derogare, ergo non aliis nec tamen per hoc cenſetur derogatũ

36 cõcordatis, † quia nõ ſunt cõſtitutiones Apoſtolicæ.

Vltimò, fortè dicetur quod per hoc indultum ſenatorum non tollitur ius nominatorum, ſed differtur, dico etiam differri non poſſe in ſuis menſibus uacan-

37 tia beneficia, † cum tollere, & ad longum & incertũ tempus differre æquiparentur, in c.ſi ſuper.de offic.de leg.in 6.l.quoties. C. de precibus imperat. offeren. &

maximè

Source : BIU Cujas

maximè quando clauſula non obſtantium non eſt appoſita in literis,& non eſt appoſitum verbum impe diri valeat,vel differri. Nam tunc non differretur effectus gratiæ,vt concludit Domi.per text.ibi.& glo.in c. ſi propter.col.5. de reſcrip.in vj. quem ſequitur Cald. conſil.1.de reſcript.& Felin.in c.nonnulli.col.11.verſic.nota tertio.de reſcrip. ſed in his indultis nō eſt appoſita hæc clauſula, non in hoc de nouo conceſſo, vt patet nec in reſcripto Eugenij quarti, quia non apparet, & de his quæ non ſunt & non apparent, idem eſt iudicium.l.duo ſunt Titij.ff.de teſtam. tutel. ergo in menſibus graduatorum non poterit prouideri.conſiliariis,nec in menſibus deputatis nominatis,ſed debebit eis prouideri in aliis menſibus liberis & nulli affectis.& de his non eſſet dubiū ſi ageretur contra quendam priuatum,ſed agitur hic cōtra curiā,ob id neſcio quid dicā niſi vt ipſi miniſtrēt primi iuſtitiā de ſeipſis.

RESPON. XVI.

Nominatus per regem in vim indulti, an teneatur acceptare beneficium primum, ualoris ducentarum librarum.

SVMMARIVM.

1 *Nominatus per regem in vim indulti tenetur acceptare beneficium valoris ducentarum librarum.*

Argumentum à contrario ſenſu etiam in reſcriptis eſt validum. ibi.

2 *Regula in non exceptis locum habet.*

3 *Clauſula decreti appoſita intelligitur ſi impetrans vti velit.*

4 *Clauſula decreti appoſita in nominationibus, quomodo ſit intelligenda.*

Proceſſus vitiatur ſi iuramentum calumniæ parte petente non præſtetur. ibidem.

5 *Fideiuſſor quando ad validandum actum à lege requiritur, intelligitur ſi à parte fideiuſsio fuerit petita.*

6 *Ignorantia vacationis beneficij nihil prodeſt nominato.*

7 *Clauſula quod duxerit acceptandum, quid in mandatis importet.*

8 *Mandatarius non acceptans primum beneficium, ſed ad ſecundum aſpirans neutrum habet.*

9 *Valor beneficij attenditur à loco in quo ſitum eſt beneficium.*

DVBITATIO præcipua eſt,an nominatus p̄ regē in vim indulti Papæ teneatur acceptare beneficium valoris ducentarum librarū, & breui omiſſis multis quæ ob feſtinum nuntij diſceſſum ſcribere potuiſſem,puto quod ſic,& hoc probatur in indulto, vbi dicitur, quod nominati non teneantur acceptare beneficiā infra valorem ducentarum librarum turonenſium : ergo ſi ſit valoris ducentarum librarum vel ſupra,tenebitur, † ſumēdo
1 argumentum à contrario,quod etiam in reſcriptis eſt validum.per glo ſing.in l.ſi procuratorem.§.ſi ignorātes.in verb igitur.ff māda.quam no. Corſe.ſingul. Itē in nominatione regis dicitur: *Sans toutes fois (comme dict-eſt) que ledict nommé ſoit tenu accepter, ſinon qu'il ſoit de la valeur de deux cens liures de reuenu annuel, & audeſſus.* [Vt nihilominus (ſicut dictum eſt) prædictus nominatus non teneatur id acceptare,infra valorem ducentarū librarum in annuum reditum,vel ſupra.] vbi ſatis declaratur iſta opinio. Itē probatur per literas nominationis regis,in quibus dicitur, *Pour eſtre porueu de noſtre nomination,du premier benefice.* [Vt prouideatur per noſtram nominationem de primo beneficio.]& ibi, *Mandons que vous ayez à le prouoir du premier benefice.* [Iubemus vt ei de primo beneficio prouideatis.] Igitur ſi primum debetur, & omiſit negligenter illud petere,eſt excluſus ſua nominatione, ſicut mandatarius. cap.ſi clericus.de præben.in ſexto. ibi petere negligenter omittat, aliam poſtmodū in ipſa eccleſia vacaturā nequibit prætextu dicti mandati petere:nec tu de ipſa ſibi poteris prouidere,cum facta ei gratia per ipſius negligentiam ſit extincta poſtquā gratia & regis nominatio eſt extincta non poterit aliud beneficium acceptare.probatur etiam quia mandatur de primo prouideri:& hoc pro regula,excipit tamen rex quod nō teneatur acceptare,niſi ſit valoris ducentarum librarum,er-
2 go † regula remanet in nō exceptis.l.1.ff. de regul.iur. probatur,ibi: *Sans toutesfois qu'ils ſoyent tenus d'accepter (ſi bon ne leur ſemble) s'il n'eſt de la valeur de deux cens liures de reuenu:* [ſic tamen,quòd ea non teneantur acceptare (ſi eis non videatur)infra valorem ducentarum librarum in annuum reditum.] Ergo, *s'il eſt de la valeur de deux cens liures,il ſera tenu de l'accepter.* [ſi ſit valoris ducentarū librarum,id acceptare tenebitur.] quod non fecit,vnde ſibi imputare debet & ſua culpa ac negligentia debet eſſe ſibi nociua iuxta iuris diſpoſitionem : nec obſtat quod regula decreti ſit appoſita in regis nominatione:ergo Epiſcopus Caturcenſis debebat conferre
3 d.nominato.Reſpondeo contrarium eſſe verum,† nā clauſula decreti appoſita intelligitur ſi impetrans vti velit.Ioan. Monach.in c.ſtatutum. de præben.in vj.gl. in §.quod ſi quis. in verb. irritum. de collat.in Pragm. & in Concorda.

4 † Nam clauſula decreti eſt appoſita in noīationibus vniuerſitatum,in §.ſi quis verò.de colla.in Concorda. & tamen ſi nominatus non petat beneficium collatio non erit irrita,quia vbi actus eſt nullus ratione perſonæ non eſt abſurdum, quod poſſit per illam ratificari.l.filio.ff.de iniuſto rupto.& irrito fac.teſta.Imol.in c. ſi quis presbyterorum.col 6.de rebus eccleſ. non alienandis.gl.in cle.1.de regula.ſed collatio facta in præiudicium nominati eſt nulla,fauore nominati à rege , ſi ipſe illam proſequatur,nō ſi fuerit negligens,quia ſua negligentia non debet ei prodeſſe.Item non valet proceſſus ſi iuramentum calumniæ non præſtetur.intelligitur ſi pars hoc petierit.l.ſecunda.§.verum.C.de iureiurand.propter calumniam dando.

5 Rota,deciſ.607.& ſequent.& † quamuis lex mandet præſtare fideiuſſores alioqui annullat actum, ſi fideiuſſio non fuerit petita actus non erit nullus. Paul. in l.ſi vniuerſa.C.de precib.impe.offer.per l.peto.§.fratre.ibi ſi cautio nō fuerit poſtulata.ff.de lega.ij.Iaſ. plura adducit in d.l. vniuerſa. ſi ergo hic nominatus non petierit ſibi intra ſex menſes de primo prouideri beneficio prima collatio valebit alteri facta, & ſecundum non poterit acceptare beneficium.

6 † Nec refragatur quod neſciuit vacationem beneficij,quia id quod notoriū erat,non potuit,nec debuit ignorare: nam ad id ſciendū habebat ſex mēſes iuxta c.nulla.de cōceſſio.præbend. ſi intra tempus illud nō acceptauerit nec requiſiuit,imputetur ei quia Epiſcopus Caturcenſis non tenebatur ei conferre ſi ipſe nō requirebat, nā poterat eſſe mortuus, vel ad diuerſam profeſſionē, vt potè militiam tranſiuiſſe. ob id debebat declarare ſi volebat dictum beneficiū maximè cū non teneretur acceptare,niſi vſq; ad certum valorem.

Nec obeſt.c.j.de conceſſ.præben.in vj.vbi ſi non acceptauerit primum,poterit acceptare ſecundum.

Reſpon-

Source : BIU Cujas

7 † Reſpondeo hoc verum quãdo in mandato erat clauſula quod duxerit acceptandum: ſed in indulto Papæ & in regia nominatione, non eſt dictum, vt de primò prouideatur, quod non teneatur acceptare, niſi ad talem ſummam: ergo ſi ſit illius ſummæ tenebitur acceptare vt prædictum extitit.

Item, iſte nominatus acceptare beneficium debebat & acceptare dicitur petendo ſibi conferri. gloſ. in verb. poſt acceptationem. in d.c.1. de conceſſ. præb. in 6. Rota. deciſ. 432 in no. igitur ſatis conſtat quod tenebatur petere acceptando, cùm debeat acceptare.

Item eſt veriſimile, quod ſi epiſcopus Caturcenſis contuliſſet eidem nominato primum beneficium vacans, illud non acceptaſſet, quia affectabat ſemper habere maius, vt patet ex ſua acceptatione ſecundi beneficij, iuxta. c. ſcribam. de præſump. facit quod plenè ſcribit Decius in reg. qui in alterius. 2. no. ff. de reg. iu. † Igi-
8 tur poteſt iſti nominato à rege dici, qđ potuit noluit, & quod voluit adimplere nequibit, iuxta l. multum. C. ſi quis alteri vel ſibi. c. cum ſuper. de offic. delegat. quia non poterit nunc obtinere beneficium ſecundum, poſtquam in primo fuit negligens.

9 Præterea, valor debet conſiderari, prout eſt in loco beneficij, no. Anch. in Clem. vna. q. 6. de conceſſ. præb. facit l. viuum. in fi. ff. ſi certum peta. & quod valor in loco debeat attendi conſuluit Oldr. conſ. 168. quia actus cuius expeditio in certum locum confertur in illo loco cenſetur celebratus. l. hæres. §. vlt. ff. de iud. l. contraxiſſe. de act. & obligat. ſed in loco beneficii inuenietur quod beneficium excedit ducentas libras, igitur illud requirere & acceptare debebat, quod non fecit: igitur meritò excluſus.

Vltimò (ne per mendicata eamus ſuffragia) eſt tex. formalis. in Clem. vna. de conceſſ. præb. ibi antequam extet prima conditio beneficium prætaxati valoris, & etiam minoris, priuſquam ſuam impetrans, ſuper valore huiuſmodi valorem declaret, conferri liberè poterit per ordinarium, ecce ibi tex. tollentem dubitationem huius quæſtionis, & per hæc patet dictum nominatum à rege excluſum, eò quod non acceptauit primum beneficium valoris ducentarum librarum, & ſic non poterit acceptare ſecundum beneficium, & ſi acceptet non valet acceptatio, cum ſit ipſo iure ſua nominatione priuatus.

RESPON. XVII.

De diſpenſatione pœnitentiarij.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarius an, & quando poſsit diſpenſare, infra declarat.*

Inferior non tollit legem ſuperioris. ibidem.

2 *Pœnitentiarius non habilitat irregularem ad tenendum beneficia, vel ad celebrandum.*

3 *Pœnitentiarius diſpenſat ad nuptias in tertio, & quarto gradu affinitatis, & conſanguinitatis.*

4 *Diſpenſatio inferioris contra legem ſuperioris quando valeat.*

Pœnitentiarius non poteſt diſpenſare cum celebrantes ſcienter poſt excommunicationem. ibidem.

5 *Diſpenſatio prætextu nobilitatis facta an ſit nulla, quia non fuerat expreſſa nobilitas, infra declarat, quæ retrahunt concedentem ad concedendum in literis exprimenda ſunt, ibi. quod limitat, ibidem.*

6 *Nobilitas non eſt neceſſario exprimenda ad diſpenſationem obtinendam.*

Perſonarum acceptio ſicut non eſt apud Deum, ita nec apud eius miniſtros. ibidem.

7 *Actus in dubio non debet reddi nullus, niſi à iure exprimatur.*

Reſcriptum fundatum in paupertate, ſi non adeſt paupertas non valet. ibidem.

8 *Diuitiarum mentio in literis impetrationis non eſt facienda.*

Eccleſiæ reguntur, & tuentur per diuites, & per pauperes ſpoliantur. ibidem.

9 *Pœnitentiario creditur dicenti ſe diſpenſare ex ſpeciali mandato Papæ, vel eius viuæ vocis oraculo.*

10 *Authoritas & teſtimonium vnius teſtis quando ſufficiat, infra declaratur.*

Cardinali dicenti aliquid ſibi à Papa commiſſum, quod damnum tertij reſpiciat, non creditur, niſi literas commiſsionis oſtendat. ibidem.

11 *Aſſertioni pœnitentiarij ſtandum eſt.*

12 *Matrimonium per inceſtum contractum, ſi per diſpenſationem confirmetur, an validentur donationes, & alia pacta matrimonialia, declarat.*

13 *Hæreticus deprehenſus in errorem, ſi ſtatim ad eccleſiam redierit, retinebit beneficia, nec eius bona confiſcabuntur.*

1 QVATVOR dubia ardua propoſita videntur, † primum eſt, an pœnitentiarius poſſit diſpẽſare, & ſuper quibus. Secundò an diſpenſatio facta nobili, qui nõ expreſſit nobilitatem ſubreptitia cenſeatur. Tertiò an credatur iſti de mandato viuæ vocis oraculo impartito. Quartò an diſpenſatio facta ſuper matrimonio contracto cum prohibita extendatur ad bona donata in primo matrimonio, adeò quod confirmato matrimonio cẽſeantur pacta & donationes factæ confirmatæ adeò quod valeant.

Primum dubium eſt an pœnitentiarius poſſit diſpenſare? & videtur quod non, quia inferior non tollit legem ſuperioris. Clem. ne Romani. de elect.

Secundò, claues datæ ſunt Petro & ſucceſſoribus per illa verba, quodcunque ligaueris, & ſic non aliis, & ideo non pœnitentiariis.

Tertiò, pœnitentiarius iuxta nomen ſuum pœnitẽ-
2 tiam in confeſſione imponere, † ſed diſpenſare non poteſt ſuper irregularitate clericorũ, vt irregularis habilitetur ad celebrãdum, vel ad beneficia. teſte Prępoſ. in c. miror. col. vlt. 50. diſtinct. ergo nec hoc in caſu.

Contrarium eſt verius. Curia enim Romana ſolet habere maiorem pœnitentiarium qui eſt Cardinalis, & hic abſoluit in caſibus pęnitentialibus, etiam arduis & reſeruatis Papæ, & eius officiũ non expirat per mortem Papæ. Clemen. ne Romani. §. eo tamen prouiſo. de electio. & ibi hoc expreſsè aſſerit Cardin. & alii. Itaque cum hi contrahẽtes iniuſtum matrimonium peccauerint, pœnitentiarii erat abſoluere. Ideò abſoluit, verùm quia videbat cauſam cur matrimonium omninò diſſolui non debebat, ideo diſpenſauit ex poteſtate à Papa data, vt in dictis literis continetur. & habetur
3 in taxa. cancella. apoſtol. quod † diſpenſationes conceduntur per pœnitentiarium in tertio & quarto gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis, quando contrahentes in iſto caſu partes ſe attinent in tertio conſanguinitatis gradu. Ergo pœnitentiarius Papæ authoritate diſpenſare potuit.

C Nec

Source : BIU Cujas

4 † Nec refragantur in contrarium adducta,quia ipſe hoc caſu non eſt inferior, cum authoritate Papæ faciat, Papa facere videtur, & maximè quia ex ſpeciali mandato Papæ fecit,vnde dicit text.in capit.1.in fin.de tempor. ordin. in 6. ſine ſpeciali licentia pœnitentiarium Papæ diſpenſare non poſſe,& Præpoſi. in d.cap. miror.dicit pœnitentiarium non poſſe ſuper irregularitate diſpenſare, niſi ſuper hoc ſpeciale habeat mandatum,ſed hic ſpeciale habuit mandatum, vt patet in literis: ergo diſpenſare potuit. Nam licet pœnitentiarij poſſint abſoluere excommunicatos,non tamen poſſunt diſpenſare cum celebrante ſcienter poſt excommunicationem,per ea quæ doctor. dicunt in capit.propoſuiſti.de cler. excommunic.mi. quia forum pœnitentiale licet tollat delictum, non tamen tollit ſequelam delicti, quando ſuper illa ſequela ius requirit diſpenſationem. Panormit. in capit.de his. de accuſatio.& capitulo fin.de purgat.canon. hoc expreſſum, docet Præpoſit.in capit. Euphemium. in §. 1. colum. ſecunda,in ſecunda quæſt.3.

5 † Secundæ quæſtioni reſpondet Barba. in capit.ad aures. de reſcript. dicens literas ſine hac expreſſione nobilitatis nullas,tam literas ad beneficia,quàm ad lites probat,per capit.ſignificantibus. de offic.delegat.

Secundò, illa quæ retrahunt concedentem ad concedendum ſunt exprimenda.cap.poſtulaſti.ibi ſi de leui non conceſſiſſemus. de reſcript.

Tertiò, de diuitijs fieri debet mentio, & de patrimonio. d.capit. poſtulaſti. quia is qui habet patrimonium promoueri poteſt, is verò qui non habet, non. capit.epiſcopus & capit.cum ſecundum.de præbend.

Contrarium firmant communiter doctor. in d.ca-
6 pit.ad aures. † videlicet non eſſe faciendam mentionem nobilitatis,nec in literis ad lites,nec ad beneficia, quia de his quæ inducunt concedentem ad concedendum facilius,non eſt facienda mentio.capit.in noſtra. vbi Felin. de reſcript. ſed nobilitas inducit Papam ad facilius diſpenſandum. cap.de multa. in fi.de præben. & capit.venerabilis. ergo, &c.

Secundò,nullibi cauetur quod ſit facienda nobilitatis mentio,ergo hoc non dici debet, vt dicunt doct. per illum tex.in cap.ſuper literis.de reſcript.

Tertiò, maximè vbi agitur in foro animæ non eſt iſta expreſſio facienda, quia ſicut apud Deum non eſt acceptio perſonarum,ita nec apud eius miniſtros,maximè apud pœnitentiarios.capit.nouit.de iudic.

Quartò, non inuenitur iure cautum, quod annulletur reſcriptum à pœnitentiario impetratũ. ob iſtius
7 expreſſionis defectum, & † in dubio, nullum reddere actum non debemus, niſi à iure inueniamus. §.fin autem.in authen.de non eligend. ſecundo nuben. Ibi non eſt aliqua lex tale quid dicens.collatio.j.glo.in capit.fin.de iure patronat.

Quintò, non refragatur d.cap.ſignificantibus,quia ibi vidua diues dicebat ſe pauperem,vt priuilegia pauperum viduarum haberet,ideò ibi reſcriptum non valet,quia vbi impetratio fundatur in paupertate, & ibi non eſt paupertas,non valet reſcriptum.cap.ſi pauper clericus.de præbend.in 6.ſecus eſt in caſu iſto.

8 † Sextò, etiam diuitijs in hoc caſu non debet fieri mentio vt not. doctor. in d.capit. poſtulaſti. ſed benè quando vult impetrare literas, cum ſecundum apoſtolum, vt ſibi prouideatur tanquam pauperi, quia non eſt pauper qui ſufficiens patrimonium habet, ſecus in alijs regulariter caſibus, quia diuitiæ inducunt potius ad concedendum hoc reſcriptum,quàm ad denegandum,quia per diuites eccleſiæ reguntur,& tuentur,& per pauperes ſpoliantur.glo.in capit.conſtitutis.de appellatio. Felin.in dicto capitulo,ad aures. nec ſequitur eſt facienda mentio diuitiarum,ergo nobilitatis, quia multi ſunt nobiles, qui carent diuitiis, & diuites qui nullam habent nobilitatem. Ergò de hac nobilitate mentionem facere non tenebatur, vt plenè ſcripſi in gl. concorda.in forma manda. in glo. pro expreſſis.

9 Tertium eſt dubium an † credatur iſti pœnitentiario dicenti ſe de ſpeciali & expreſſo mandato Papæ diſpẽſaſſe,quod datum eſt ei viuæ vocis oraculo. Reſpõdeo breui ex ſtylo curiæ Romanæ,qui pro iure habetur. c. ex literis. de conſtitu. & cap. quàm graui. de crimin. fal. creditur magno pœnitentiario,ſi dicat aliquid, de reſeruatis ſoli Rom. pontifici ſibi eſſe commiſſum à Papa viuæ vocis oraculo, vt in ea abſoluat & diſpenſet. vt ſcr. Ioan. à Graſſis in arbore iudicio.in verſi. vltimus flos. per text.in c.nobiliſſimus.97.diſtin. vbi creditur Cardinali. Idem tenuit Bald. in cap. cum in iure peritus. de offic. delegat vbi dicit ſtari dicto Cardinalis in ſibi commiſſis per Papam. Idem tenuit in l. iuriſiurandi. colum. 2. C. de teſtib. Salic. & Paul. in l. vnica. C. de manda. princip. & Rom. conſil.59. ad diſcutiendum. in 4. dubio. & Petr. Paul. Pariſ. in conſilio 132. prima facie, columna 3. numero 20. in quarto volumine.

10 † Nec obeſt, decretalis licet uniuerſis. in fin. de teſti.ibi quia licet quædam ſint cauſæ,quæ plures quàm duos exigant teſtes, nulla eſt tamen cauſa, quæ vnius teſtimonio (quamuis legitimo) terminetur. & in cap. cum à nobis. ibid. dicitur ne unius iudicis quantæcunque fuerit authoritatis uerbo credatur, etiam ſi præſidiali refulgeat dignitate. cap. licet ex quadam. ibidem. & l. vna. de manda.princip. nec alia iura obſtant, quia illis reſpondeo, non credi vni in præiudicium alterius,etiam ſi fuerit Cardinalis. vt aſſerit glo. in capitulo, ſicut nobis.in fi. de ſentent. excommunicatio. vbi Panormit. & alii inferunt, quod ſi Cardinalis, etiam de latere dicat Papam ſibi aliquid commiſiſſe, quod reſpicit damnum ſeu præiudicium tertii, ei non adhibetur fides, niſi literas commiſſionis oſtenderet. Felin.in capitulo,poſt ceſſionem. columna 4. numero 12.de probat. Aufrer.in deciſio.Tholoſ. quæſtio.463.Boer.in tract.de offic.& poteſt. leg.in quinto prælud.& Gomeſ.in tract.breu.numero 10.

Sed in his quæ principaliter non præiudicant aliis, imò potius commodum ſubditorum reſpiciunt,plenam fidem faciunt, puta quod habeat poteſtatem diſpenſandi, vel abſoluendi, vel concedendi indulgentias, & iſte eſt caſus noſter, & iſtud tenet Angel. in l. quæcunque.§.fin.ff.de public.& conſilio 182. mandatum. & maximè quia iſta aſſertio Cardinalis eſt facta in curia Romana, in qua reſidet Papa, qui viuæ vocis oraculo dictam commiſſionem feciſſe dicitur, quo
11 caſu data præſentia Papæ in eodem loco, † procul dubio ſtandum eſt aſſertioni dicti Cardinalis pęnitentiarii: vt tenet expreſsè Iaſon.in conſilio 104.circa.in primo volum.vbi allegat multa quæ videri poſſunt.

12 Quarta quæſtio eſt † an ſi matrimonium per inceſtum contractum, per diſpenſationem confirmetur, donationes factæ ac alia pacta matrimonialia valeant? Et an princeps bona retinere poſſit, & breui reſpondeo valere donationes,nec bona eſſe confiſcata in effectu,niſi ſentẽtia fuerit ſuper eodem crimine promulgata.vt eſt tex.in c.cum ſecundum leges.de hære.in 6. qui etiam legitimatio trahitur retro in his, quæ ſibi fauorabilia ſunt,& aliis non præiudicant,quia nondum aliis erat acquiſitum ius aliquod formatum,& incommutabile.l.fi.ff.de natal reſtitut. Iaſ. in §.& quid ſi tantum. l. Gallus. ff. de liber. & poſthum. num.86. ſed in

caſu

Source : BIU Cujas

caſu iſto non erat aliquod ius formatum antequam iudex eccleſiaſticus proferret ſentẽtiam. per d.c.cum ſecundum leges. Ergo ante ſententiam nihil eſt confiſcatum. Igitur per matrimonium nunc contractum per diſpenſationem, ceſſabit omnis cõfiſcatio, & hoc Boer.tangit.q.264.poteſt probari etiam per c.ad abo-
13 lendam.de hæret.† vbi bona heretici ſunt ipſo iure cõfiſcata, tamen ſi continuò poſt deprehenſionem erroris ad fidei vnitatem recurrerit, & errorem ſuum ad arbitrium Epiſcopi regionis publicæ conſenſerit abiurare, & ſatiſfactionem congruam exhibere, bona & beneficia retinebit, vt ibidem dicitur, & Boer.q.341.& q.343.multò fortius in hoc caſu, alioqui iniquum eſſet quod matrimonio confirmato, donationes & alia pacta nulla eſſent, & facit. l.qui in prouincia. in fin.ff.de ritu nuptiar.

RESPON. XVIII.

De legitimato.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus per Papam legitimatus, ſi iuret ſe eſſe legitimum non incidit in periurium.*

2 *Iuramentum debet intelligi ſecundum intentionem proferentis.*

3 *Infamis etiam rogatus à iudice de ſua infamia ſi non ſit notoria, non tenetur illam prodere, vel diuulgare.*

4 *Legitimus debet impetrare ſignaturam, vt diſpenſetur ne teneatur facere mentionem ſuæ maculæ.*

1 PRIMA quæſtio an † hic canonicus incurrerit verum periurium non videtur neceſſaria, quia poſtquam eſt à Papa abſolutus iam non oportet diſputare num in ſignatura indultum erat dicto canonico ne teneretur præſtare iuramentum, & ſi præſtitit dicens ſe legitimum, intelligendo autoritate Papæ factum, nõ videtur periurus: nam legitimatus poteſt vocari legitimus, & efficitur legitimus per legitimationem. Probatur in rubr.quibus mod. naturales efficiantur legitimi. iuncto §.ſi quis verò.& §.ſic igitur.ibi nihil à legitimis filijs differentes.collat.1.& §.reliqui.& §.ſeq.in authen. quib. mod.natural.efficiant.ſui.colla.7.& legitimam ſobolem poſſe dici legitimatam conſuluit Dec.conſi.258. in caſu Domini.ſed hic canonicus ad maiorem cautelam ſit abſolutus de his omnibus, ideo ſuperſedeo.

Secunda quæſtio, an ſine ſcrupulo conſcientię poſſit beneficia retinere, & puto quod ſic, nec debet in hoc timere culpam vbi non eſt, nempe ex poteſtate Papæ prouiſus eſt ac diſpenſatus à præſtando tale iuramentum eccleſiæ, vt in ſignatura eſt expreſſum. Ergo potuit dicendo ſe legitimum intelligere de legiti-
2 mo per diſpenſationem: † at iuramentum debet intelligi ſecundum intentionem proferentis, capitulo qui peierare.23. quæſt.5.

Nec tenetur ſi macula ſit occulta eam propalare, nec prodere ſeipſum. Imo. Angel. de Clauaſ.in ſum-
3 ma Angel. in verb. confeſſio delicti, † docet quod quando factum non eſt notorium, neque flagrat infamia, tunc non tenetur etiam à iudice interrogatus reſpondere.argumen.capit.quilibet.1.de accuſa.etiamſi iuraſſet dicere veritatem, quia non eſt in hoc obediendum prælato volenti vt occulta ei reuelẽtur, quia hoc eſt contra charitatem. Panorm.in capit.cùm ſuper.de confeſſis.Ideò ſi dicit d.Angel.quod iſte non debet dicere mendacium, ſed debet vti verbis duplicibus & ſimulatis, ſicut fecit dicendo ſe legitimum per diſpenſationem. Ideo conſcientiam debet deponere & ſcrupulum conſcientiæ, cum non proueniat à bono: nam poſtquam eſt abſolutus, ſi periurij reatum incurriſſet, tunc non debet maculam dicere nec reuelare, nec ſana conſcientia poteſt fructus cum humilitate recipere, quia vndecunque homines naſcantnr ſi parentum vitia non ſectentur, honeſti & ſalui erunt. Angel.in capit.vndecunque.56.diſtinct. & naſci de adulterio non eſt culpa eius qui naſcitur, ſed illius qui generat.capit. naſci.56.diſtinct.& ibi in capit. cumque. de vitijs erubeſc.parentum. Ex his patet nullum conſcientiæ in
4 hoc ſcrupulum eſſe faciendum, † ſi tamen velit deinceps etiam in aliis tutus eſſe impetret ſignaturam, vel in impetratu faciat apponere, quod deinceps non teneatur in aliquibus impetrationibus, nec in aliis quibuſcunque actibus facere mentionem ſuæ maculæ, viſo quòd eſt legitimatus, & deinceps non tenebitur mentionem facere: & ita mihi viſum eſt.

RESPON. XIX.

De nominato vel graduato.

SVMMARIVM.

1 *Nominatus vel graduatus acceptans beneficium vac anni in menſibus ſibi deputatis, ſi ſuper illo lite pendente componat, an excludatur à ſuis nominationibus, & gradu.*

2 *Emptor compromittens ſuper re empta de euictione agere non poteſt.*

Negligentia alicuius ad alienam iniuriam referri non debet. ibidem.

3 *Mandatarius negligens primum beneficium vacans requirere, vel requiſitum ſuper eo componens aliud ratione mandati non poterit habere.*

Gratia extinguitur per negligentiam. ibidem.

4 *Litis euentus dubius eſt.*

Fraudibus obuiandum eſt. ibidem.

Pro ſententia præſumendum eſt. ibidem.

5 *Potentioribus pares eſſe non poſſumus.*

Difficultas non excuſat, ſed impoſſibilitas.

6 *Remittentibus ius ſuum amplius non eſt dandus regreſſus.*

Poſsidere is intelligitur, qui per alium poſsidet. ibid.

1 SI † nominatus vel graduatus acceptet beneficiũ, in menſibus ſibi deputatis vacans, & collationem obtineat, ſi lite pendente componat ſuper illo beneficio, dato ſibi modico beneficio, vel penſione, an is nominatus uel graduatus ſit à ſuis nominationibus & gradu excluſus; Breui reſpondeo, eum priuatum ſi beneficium ſuper quo litigabat erat valoris ducentorũ florenorum auri de camera: quia componẽdo & tranſigendo per eum ſtat quominus illud habeat. Ergo illi eſt imputandum. regu. in iure ciuili. ff. de regul. iur.

2 † Sicut in emptore dicitur qui compromittit ſuper re empta vt poſtea de euictione agere non poſſit: quia nulla neceſſitate agente, id fecit. l.ſi dictum.§. ſi cõpromiſero. ff.de euict. & ibi Alex.in addit. ad Bart. & conſi. 4. viſo proceſſu. col. 1. in tertio vol.

Iuris enim preſumptio eſt quòd illi beneficium collatũ eidem debebatur. Cùm quod tẽpore præſtituto

Source : BIU Cujas

dictis graduatis & nominatis vacaſſet, vt dicitur in §. præfatique ordinarij.de collat.in Concord. Tum etiã quia ſi ordinarius vidiſſet non eſſe ſibi debitũ ille non contuliſſet,ideò in hoc dubio debebat expectare ſententiam,per quam hoc declaratum fuiſſet, an ſibi debitum eſſet,& poſtea prouocare non tenebatur.l.propter.§.fin ff.de Senatuſc.Sillan. ſi ſententiam non expectauerit ſibi imputare debet. Nec debet negligentiam ſuam in non proſequendo ad alienam iniuriam referre,l.imperarores. ff.de tranſact.

3 Idem dicimus in † mandatario qui ſi negligat primum beneficium vacans requirere vel requiſitũ non proſequatur vel componat,aliud habere ratione mandati non poterit, quia per negligentiam extincta eſt gratia.c.ſi clericus. de præb. lib.6. Et ſuo mandato renuntiare videtur.Cle.gratiæ.de reſcript.Sic & hic graduatus vel nominatus dimittendo beneficium acceptatũ pro penſione videtur renũtiare ſuis nominationibus,ſi beneficiũ tanti erat, ſicut ſuperius dictũ eſt.

Maximè,cum Concordata prohibeât eum qui ducentos florenos obtinet in beneficijs, alia in vim nominationum vel gradus obtinere beneficia, quia repletus cenſetur.in §.volumus.de collat.

Idem dicendum eſt ſi præbenda ſeruiendo & reſidendo valebat ducentis florenis. Sed non eſt tantum emolumentum non reſidendo, nempè in hoc caſu dicit tex. in d.§.volumus. quòd inſpici debet quãtum valeatpræbenda reſidendo. Vnde ſi valeat ducentis florenis, & nominatus ſuper ea compoſuerit ſuis eſt priuatus nominationibus vt ibi ſcripſi.

4 Non refragatur quòd † dubius eſt euentus litis. l. quod debent.ff.de pecul.& potuit nominatus per ſententiam amittere beneficium. Ergo ſibi imputari nõ debet. Reſpondeo dubium eſſe litis euentum. Tamen quia poſſet ſic fieri fraus componendo, & poſtea nominati ſequentia ſemper proſequerentur beneficia, & ſi colluderent in præiudicium ſequentium nominatorum: ideo illis fraudibus eſt obuiandum. l.in fundo.ff.de rei vendicat.& quãdo expectatur ſententia non eſt præſumptio fraudis, ſed pro ſententia eſt præſumendum. quod iuſtè fuit condemnatus.l.j. ff.de re iudic.cap.in præſentia.de renuntia.& ſic poterit alia beneficia requirere & oſtendere ſententiam etiam recredentiæ,quæ hoc caſu ſufficiet.

Non obeſt, quia ius illius nominati erat controuerſum & ipſe erat pauper, & non poterat proſequi
5 contra diuitem, quia† potentioribus pares eſſe non poſſumus.l.3.ff.de alien.iud. & Eccleſiaſt.4. capit.ſcribitur. Noli reſiſtere contra faciem potentis, ne coneris contra ictum fulminis. Reſpondeo difficultas non excuſat aliquem, ſed impoſſibilitas. Ideo pauper cui eſt difficile ſoluere decem aureos non liberatur, ſed impoſſibilitas bene excuſat.l.continuus.§.illud.ff. de verbor. obligatio. l.impoſſibilium. de regul. iur. l. cum hæres.§.1.ff.de ſtatu libe. Ergo quamuis eſſet difficile huic nominato proſequi,non erat tamen ei impoſſibile. Ideo ſi compoſuerit renuntiare videtur ſuis nominationibus & gradu. Vix enim eſt vt non videatur alienare.

Item in hoc videtur duplex renuntiatio. Vna tacita quando non eſt proſequutus. Altera eſt expreſſa quando pro alio beneficio vel penſione reſignauit ius quod habebat. Et ſic videtur eſſe quædam permutatio per cap.fi.de permutat. Ob id debet ſibi imputari qui ſic permutauit cum modico beneficio. Et
6 dicitur† remittentibus ius ſuum amplius non eſt dãdus regreſſus,l.quæritur,§.ſi venditor. ff.de ædil.edict. cap.quam periculoſum.7.quæſt.1.

Etiam quis cenſetur obtinere & poſſidere quod per alium obtinet & poſſidet.l.1.§. videor. ff. de ui & ui arma. Sed is qui reſignauit alteri obtinet per illum cui reſignauit: ergo obtinere cenſetur.

Nam perueniſſe ad te rectè dicitur quod per alium ad te peruenit.l.2.§.peruenit. ff.de hæred.uel act.uendit.l.perueniſſe.de uerborum ſignificat.

Et ſic concludendo is qui beneficium ualoris ducentorum florenorum acceptauit,& collationem habuit ſi compoſuit recipiendo beneficium uel penſionem eſt ſuis priuatus nominationibus, & gradu, nec poterit alia beneficia in uim gradus obtinere. Subſcripſi hoc anno 1553.in menſe Octobris.

RESPON. XX.

Cum duo litigant de prioratu vter eorum præſentare poſſit vel conferre.

SVMMARIVM.

1 *Præſentationes plures, & prouiſiones.*
2 *Beneficia vacantia in menſibus affectis graduatis, conferri debent ipſis graduatis.*
3 *Collatio facta non graduato, non eſt irrita graduato non proſequente, ſecus econtra.*
4 *De duobus litigantibus, is qui poſſidet præſentare debet.*
Præſentatus à poſſeſſore præfertur ei, qui præſentatus eſt à raro patrono non poſſeſſore. ibidem.
5 *Monachus eccleſiam parrochialem obtinere non poteſt ſine diſpenſatione.*
Religioſus mortuus eſt mundo. ibidem.
Diſpenſatio fieri non debet ſine cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis. ibidem.
6 *Allegans vnionem probare eam debet.*
7 *Eccleſia tanquam vnita non præſcribitur, quando eſt collata.*
Eccleſia tanquam vnita non poſſidetur, quando collatio petitur. ibidem.
8 *Collatio facta ab Epiſcopo, & vicario eodem die quæ valeat.*
9 *Patronus ſi præſentet inhabilem, deuoluitur poteſtas conferendi ad ſuperiorem.*
10 *Graduatis nominatis beneficia conferri poſſunt, etiam vacantia in menſibus graduatorum ſimplicium.*
Nominationes inductæ ad augmentum, detrimento eſſe non debent. ibidem.
Duo iura quando vni competunt, vno ſublato, remanet aliud. ibidem.
11 *Beneficia regularia regularibus debentur.*
12 *Eccleſiæ regularis qualitas ad hoc vt præſcribatur, quæ requiruntur.*
13 *Præſcriptio in beneficialibus locum non habet, niſi præcedente titulo.*
14 *Eccleſia regularis data in commendam ſeculari, vel cum diſpenſatione nuſquam mutat ſuum ſtatum.*

VACAVIT Eccleſia parrochialis ſancti Petri de Varenes, in menſe Octobris deputato graduatis ſimplicibus,cuius præſentatio ſpectat ad priorẽ ſanctorũ Germani Brionenſis,& Saturnini du Boys Heduenſis diœceſis, qui prioratus litigabatur inter magiſtrũ Philibertum de Dion,& Iacobũ de Glux: tñ Philibertus de Dion erat in poſ-

Source : BIU Cujas

in poſſeſſione prioratus, quamobrem eius vicarius ad dictam Eccleſiã de Varenes præſentauit Lancellotũ Chapeau nominatum & graduatum, ac ritè qualificatum Epiſcopo Heduenſi qui recuſauit illum inſti-
1 tuere. † Ideò dictus Chapeau iure deuoluto obtinuit prouiſionem ab Archiepiſcopo, item eodem die ſaltem pridie dict. de Dion prior ſaltem in poſſeſſione dicti priotatus exiſtens præſentauit fratrem Ioannem Mathoux, religioſum in dicto prioratu profeſſum d. Heduenſi Epiſcopo, qui etiam recuſauit inſtituere, ſed ſuperior inſtituit: poſtea frater Iacobus de Glux litigans ſuper dicto prioratu, præſentauit fratrem Franciſcum Iacquet religioſum, non graduatum, vicario Epiſcopi Heduenſis, qui fuit per dictum vicarium inſtitutus.

Quæritur quis iſtorum ius habeat in d. beneficio de Varenes. Breui reſpondeo quod Lancellotus Cha-
2 peau graduatus, † quia beneficia omnia vacantia in menſibus affectis graduatis conferri debent iſtis graduatis. §. præfatique ordinarij. de collat. in Concord. ſed hic mẽſis eſt deputatus graduatis, vt patet in rubr. de regia facultate. primum menſem graduatis debitũ nominandi, ergo debuit conferri, & collatum fuit d. Chapeau, tanquã graduato, ergo ſua prouiſio valet.

Secundò, etiam *probatur in* §. teneantur. de colla.
3 in Concord. † *quod collatio facta* non graduato non eſt *irrita non proſequẽte* nominato vel graduato, vel *non debitè* qualificato, ergo à contrario ſenſu proſequente nominato vel graduato, ritè qualificato collatio eſt irrita, ſed hic graduatus eſt debitè qualificatus: præſumitur igitur præſentatio facta de aliis quã nominatis, vel graduatis nulla: quamobrem Ioannes Mathoux Pelitier, Iacquet ac alii non graduati nullũ poſſunt prætendere ius in dicto beneficio, quandiu d. de Chapeau graduatus proſequetur, vel alius habens ius ab eo.

4 *Tertiò, † quando ſunt duo patroni litigantes eis qui eſt in poſſeſſione poteſt præſentare.* c. conſultationibus. de iure patron. doct. in c. cum eccleſia. de cauſa poſſeſſ. c. querelam de elect. quia bonæfidei poſſeſſor facit fructus ſuos. l. bonæfidei. ff. de acquir. rerum dom. §. ſi quis à non domino. inſtitut. de rerum diuiſ. glo. in c. grauis. de reſtitut. ſpoliat. ſed præſentatio eſt fructus iuriſpatronatus. Alexand. conſil. 75. uiſis. nu. *12. in 4. vol. poſt Panorm.* & alios. in c. ex literis. & c. *conſulationibus. de iure patr.* ergo pręſentatio ſpectabat ad poſſeſſionem. Rochus in tracta. de iure patro. in verbo competens. queſt. 19. vbi concludit præſentatum à poſſeſſore pręferri ei qui eſt præſentatus à vero patrono, non poſſeſſore, ſed hic d. Philibertus de Dion erat in poſſeſſione, quia manus Regia, & omne impedimentum erat remotum in illius vtilitatem, ergo poſſeſſio erat, ideo potuit iure præſentare poſſeſſione durante.

Quartò, iſta eccleſia de Varenes eſt ut prætendatur
5 eccleſia parrochialis, ſed certum eſt † quod collatio parrochialis eccleſiæ facta monacho, ſeu Canonico regulari, vel præſentatio non valet ſine diſpenſatione. cap. 2. de ſtatu monach. tum propter abdicationem proprietatis, & propriæ volũtatis, tum quia ſtare debent ſolitarij in monaſterio. de Rota. deciſ. 262. in religioſo. in no. quia religioſus eſt mortuus mundo. cap. placuit, & c. monachus. 16. q. 1. & quando ad parrochialem aſſumitur reſuſcitatur, quæ reſuſcitatio eſt miraculoſa: ideo opus eſt diſpenſatione ſuperioris, quæ fieri non debet ſine cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis. argumen. l. qui res. §. aream. ff. de ſolut. ſic decidunt d. de Rota. deciſio. 483. collatio. in no. & Aegidius deciſio. 714. collatio. ideo collatio facta iſtis religioſis, vel præſentatio de dicta eccleſia parrochiali de Varenes non valuit ſine diſpenſatione.

Quintò, reſpondetur fundamento Io. de Mathoux
6 dicentis eam annexam: nam † qui eam allegaret vnionem eam probare debet. no. in capit. expoſuiſti. & capit. vacante. de præben. l. quotiens. §. qui dolo. ff. de probat. & ſi ſit vnita, aut eſt vnita per Papam, aut per inferiorem: ſi per Papam eam oſtendere oportet: ſi per inferiorem oporret probare non ſolùm vnionem, ſed & conſenſum Prioris, ſeu collatoris ad quem ſpectabat collatio, ſeu præſentatio eccleſiæ de Varenes. text. & ibi doctor. in clement. ult. de rebus eccleſ. non alie. ſed conſenſus Prioris ſancti Germani & Saturnini non probatur: ergo unio etiam probata non ualeret, & quamuis probetur beneficium ſpectare ad collationem, uel præſentationem regularium, non per hoc dicetur regulare uel unitum Felin. in capit. in noſtra. colum. ult. de reſcript. Ioan. de Selua. in tracta. de benefic. in 3. parte. quæſt. 11. num. 50. quod probatur in rubr. de capellis mona. per totum.

Non obeſt ſi dicatur quod eccleſia de Varenes fuit poſſeſſa per duos priores: ergo unio fuit præſcripta, nam ſicut poteſt præſcribi eccleſia ut proprietas. cap. auditis. de præſcript. capit. cura. de iure patro. ita poteſt præſcribi, quod vna eccleſia cenſeatur alteri unita, licet non ſit. Petr. de Peruſi. in tracta. de unione eccleſiarum. quæſt. 4. circa finem. & tũc neceſſe eſt ad unionem, ut quis probet poſſediſſe illam eccleſiam ſine collatione, tanquam unitam per triginta uel quadra-
7 ginta annos, † alioqui ſi collata ſit ei eccleſia non præſcribit eam, tanquam unitam etiam per mille annos poſſidendo, tum quia mala fide poſſidet, tum etiã quia petendo collationem, iam non poſſidet tanquã unitam: ergo non præſcribit Ioan. de Lignia. in capit. ſicut unire. de exceſſib. prælat. ſed dicti Priores eccleſiam de Varenes non poſſederunt ſine collatione: ergo eam non præſcripſerunt tanquam annexam.

8 Nec refragatur quod ſi fiat † præſentatio, uel collatio per uicarium & Epiſcopum eodem die, & non appareat, uter prius præſentauerit, uel contulerit quod propter maiorem prærogatiuam præfertur præſentatus ab Epiſcopo. capit. dudum. de præbend. in 6. Reſpondeo duobus modis: primò hoc eſſe uerum, quando ambæ collationes æquo iure procederent, ſecus ſi una ſecundum ius, altera contra ius, quia illa quæ eſt facta ſecundum ius præfertur, etiamſi ſit facta à uicario, quia is habebat poteſtatem conferendi ſecũdum ius & non contra ius, inſtar procuratoris. l. ſi procurator. ff. de condictio. indebi. & ſic iſta præſentatio facta per uicarium dict. de Dion erat ſecundum Concordata quæ uolunt ut graduatus præſentetur ad beneficia uacantia, ſuis menſibus. Is uicarius ſatisfecit dictis Concordatis: ergo ritè fecit & præſentatio per Priorem facta non ualet, quia eſt facta cõtra Concordata, & ſic eſt irrita, ut ſupra dixi, & iſta plenius ſcribuntur, in tracta. de pacific. poſſeſſ. numero 297. uerſic. quarto. Secundo uicarius confert, *uel præſentat* authoritate Concorda. ut patet in §. teneantur. de collatio. in Concorda. ubi uicario datur etiam poteſtas: ergo is uicarius authoritate Concordatorum potuit præſentare qualificatum. ut habetur in tracta. nominatio. quæſtio. 17. numero 24.

9 Tertiò, non requirebatur præſentatio, † nam eo ipſo quod patronus pręſentat inhabilem, utpotè nõ graduatum, deuoluta eſt poteſtas ad ſuperiorem, qui potuit conferre ſine aliqua præſentatione, & contulit d. Chapeau ad præſentationem uicarij: ergo dicta col-

Source : BIU Cujas

latio valet, etiamſi vicarius inutiliter præſentaſſet poſt conſtituentis præſentationem, quia quando non requiritur præſentatio, & interuenit minus legitima actus valet. gloſ. ſingul. in l. viuum. ff. ſi certum peta. & in § multis. in verb. tranſitu. inſtitut. de libert. plenè Hyppolitus in l. vnius. §. fi. ff. de quæſt. & ſic valet collatio, ſeu prouiſio facta d. Chapeau tanquam graduato.

Item non refragatur quod d. Chapeau non ſit graduatus ſimplex, ſed nominatus: ergo ipſi non debetur beneficium vacans in menſibus affectis graduatis, ſimplicibus. Reſpondeo, quod in §. præfatique graduati. de collat. in Concorda. ſtatuitur, quod beneficia vacantia in menſibus ſequentibus publicationem conferantur graduatis, & idem dicitur de mēſe Octobris, vt graduatis debeant conferri beneficia. idem in §. ſtatuimus. primo. ibidem illi tex. non dicunt quod
10 ſimplicibus graduatis conferantur: ergo † graduatis nominatis conferri poſſunt beneficia, etiam vacantia in menſibus graduatorū, quia omnes nominati ſunt graduati: ergo ratione gradus beneficia eis conferri debent. Nec obſtat quod non ſint ſimplices, quia beneficia ſimplicium graduatorum ſunt etiam affecta graduatis nominatis & è contrario. glo. in verb. irrita. in §. teneantur. de collatio. in Concorda. & nominationes non debent eſſe detrimento graduato, qa inductæ ſunt ad augmentum, videlicet vt prouideatur eiſdem, tam in menſibus nominatorum, quàm graduatorum: ergo non operabuntur diminutionē, vt tantum eis poſſit prouideri in menſibus graduatis deputatis. per l. legata inutiliter. ff. de leg. 1. & quando duo iura currunt in perſonam vnius, ille habet vim duarum perſonarum. l. ſi conſul. ff. de adopt. etiam quando plura iura vni competunt vno ſublato, aliud remanet illæſum. l. ſi domus. & ibi. Bartol. ff. de ſerui. vrban. prædio. gl. in verb. diſpenſationes. §. ſi quis verò. de collat. in Concorda. ſed duo iura competunt nominatis ſecundum ius nominationum, & gradus: ergo vno ſublato videlicet me nominatum, remanet gradus. Imo ſi ſuis priuetur nominationibus, adhuc vti poterit gradu. vt eſt in tract. nominatio. in q. vlt. nu. 4. Igitur nominati in menſibus graduatorum poſſunt acceptare beneficia & requirere, & eiſdem debentur.

Præterea non obſtat. §. volumus. de collat. in Con-
11 corda. vbi † beneficia regularia debentur regularibus, ſed eccleſia de Varenes eſt regularis: ergo regularibus debetur, & non d. Chapeau ſeculari. Reſpondeo, hoc eſſet verum, quando probaretur eam eſſe regularem, ſed ſupra dixi quod non poteſt teneri per regulares, cum ſit eccleſia parrochialis, cuius ſunt incapaces religioſi, vt etiam ſequitur.

Nec obſtat, quod fuerit poſſeſſa per regulares per quadraginta annos, ergo præſcripta, vt regularibus tantum debeatur. capit. cum de beneficio. de præben.
12 in 6. Reſpondeo † antequam illa qualitas poſſit præſcribi, videlicet, vt regularis eccleſia efficiatur ſecularis, uel è contrario, & ſit ſolita regi per regulares requiruntur ſequentia. Primò requiritur bona fides: ideo ſi contra præceptum Papæ in fundatione forſitan appoſitum, vel contra prohibitionem regulares eam poſſederint, non præſcribuntur. Felin. in capit. in noſtra, colum. penult de reſcript. Ioan. de Selua. in tracta. de benefic. in 3. parte. quæſt. 11. num 49. gloſ. in §. 1. de firma. & irreuoc. Concorda. ſtabilita.

Secundò, requiritur quod is qui poſſedit beneficium ſit inſtitutus, uel alio modo prouiſus. d. capit.
13 cum de beneficio, ibi inſtitutus: alioqui ſi de facto teneret beneficium non præſcriberetur qualitas ſine titulo. Anchar. conſilio 162. in quæſtione.

Tertiò, requiritur quod collator eo animo conferat, ut imprimat alium ſtatum in beneficio, & ideo in collatione debet dicere regulari, confero tibi regulari eccleſiam de Varenes regulare, vel è contrario, li-
14 cet non ſit regnlaris † alioqui ſi daretur in commendam, vel diceretur dependere à monaſterio, vel diceretur eccleſia parrochialis, vel cum diſpenſatione poſſideretur, tunc nō præſcriberetur illa qualitas, per mille annos. do. Peruſ. & alij. in d. capit. cum de beneficio.

Quartò, requiritur poſſeſſio quadraginta annorū, poſt collationem factam de illo beneficio ſeculari, regulari. d. cap. cum de beneficio, ſed iſta eccleſia de Varenes fuit poſſeſſa per religioſos, tanquam parrochialis, vt patet ex eorum collationibus, & ex diſpenſationibus, & ſic mala fide: ergo non poteſt dici ſolita regi per regulares, ad hoc vt regularibus debeatur. vt ſcripſi in §. volumus de collatio. in Concorda. & ſic d. Chapeau ſecularis graduatus potuit eam requirere & acceptare, ac illi omne ius competit: ſalua correctione melius ſentientis, ita ſubſcripſi.

RESPON. XXI.

Collatio facta graduato à Papa, omiſſis medijs, an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Papa plenitudinem poteſtatis habet, & nunquam poteſtatē concedere videtur quin maiorem ſibi retineat.*
2 *Papa eſt omnium ordinarius, & concurrit in poteſtate & iuriſdictione cum omni prælato.*
3 *Appellari poteſt ad Papam omiſsis medijs.*
4 *Deuolutiones cur ſint inuentæ.*
Papa conferre poteſt omiſſo medio. ibid.
5 *Papa retinuit ſibi ius præuentionis.*
6 *Papa non comprehenditur in generali prohibitione.*
Papa ſolus vltra ſex menſes poteſt dare in commendam. ibidem.
7 *Præuentionis ius reſeruatur Papæ in concordatis.*
8 *Papa duplici iure confert.*
9 *Acceptans vnum beneficium, an poſsit ſecundum habere.*
Habens vnam præbendam, habere aliam non poteſt in eadem eccleſia. ibidem.
10 *Nominatus ſemel beneficium acceptans, aliud acceptare non poteſt.*
Conſilium quis in alterius iniuriā mutare non pōt. ibid.
11 *Reuocatio reſignationis, poſt admiſsionem eſt inualida.*

PRIMA quæſtio eſt, ſi nominatus requiſierit primum ordinarium, & poſtea adierit Papam omiſſis Archiepiſcopo, & alijs collatoribus mediis, an valeat prima collatio. Et breui reſpondeo valere, quia nunquam Papa ſtatuit aliquid, quin ſit ſupra ſtatutum per eum: ipſe
1 † enim plenitudinem poteſtati habet. c. propoſuit. de conceſſio. præbend. & nunquam videtur poteſtatem conceſſiſſe, quin maiorem retineat. c. dudum. de præbend. in 6. §. nos igitur, & ſic poteſtatem conferendi habuit, etiam aliis mediis exſtentibus.

2 Secundò, † Papa eſt omnium ordinarius. c. per principalem, & c. cuncta per mundum. 9. quæſt. 3. & cum omni prælato concurrit in poteſtate, & iuriſdictione, teſte Ioan. Mona. in c. ſi eo tempore, & ibi Probus in additionibus. de elec. in 6. Bal. in c. 1. no. 1. qui feudum dare poſſunt. & in cap. 1. quis dicatur Dux. ac in proœmi. decre. col. 1. vnde dicit idem Bal. in c. dilecti.

c.dilecti.2.de appellat.quod Papa concurrit cum omni prælato in eadem iuriſdictione,in maiori autem & in propria Papali, per ſe ſtat,quæ non minuitur per cõcurſum alterius iuriſdictionis, ſicut mare per concurſum fluminum: ſic igitur Papa concurrens cum omnibus in eadem iuriſdictione potuit cõferre, ſicut Archiepiſcopus,vel alius prælatus.

3 † Tertiò, ſicut omiſſo medio de iure ad eum appellari poteſt. capit.ad Romanam. & capit. quotiens. 2.quæſt 5. capit. ſi duobus. de appellatio. ſic conferre omiſſo medio poterit, licet in titulo. de friuol.appellat.ſit hodie in Concorda. immutatum in appellatione,non tamen in collatione.

4 Quartò, † introductum in fauorem nominatorum & graduatorum eſt, quod deuoluatur ad ſuperiorem proximum, vt facilius collationes obtinere poſſint.d.§.ſi quis verò, vbi ſcripſi: ergo illi fauori renuntiare poſſunt.capit.ſi diligenti.de foro competen. l.ſi quis in conſcribendo,C.de epiſcop.& cleric.l.pen. C.de pac.& *ſic iſte* nominatus qui adiuit Papam,omiſſis med*ijs*, renuntiauit medijs quod potuit: licet iſtud *videatur perplexum*, & non ſatis conſtans: & quod non mutatur cur ſtare prohibetur? l.præcipimus. C. de appellatio.nam Papa in ſpiritualibus, & beneficijs eſt omnis & ſuper omnia *Bald. in l.* Barbarius, in fi.ff. de offi.prætor. *Iaſ.in l.reſcripta. colum.2.* C.de diuerſ. *reſcript.* & *ſic poteſt* concurrendo conferre omiſſo *medio*: nempe poſtquam eſt concurrẽs ipſe ſemper eſt medium & ante,& in medio, & poſteà ſemper iure alij non acquiſito conferre poterit.

5 Quintò † Papa retinuit ſibi in §.declarantes.de mãda. Apoſtol. ius præuentionis, videlicet vt iure præuentionis poſſit conferre beneficia vacantia in menſibus graduatorum, vel nominatorum qualitercunque qualificata eſſent,ſed præuentio eſt, quando quis vadit ad Papam potius,quàm ad Archiepiſcopum:ergo hoc poteſt Papa facere ſaltem eſt concurſus.

Sextò, in §.ſi quis verò *ponit ordinem*,& nõ comprehendiſſet Cardinales,niſi eos expreſſiſſet, *vt ibi di*xi à fortiori, nec Papa ibi comprehenditur, quia perſona loquens ſemper videtur excepta & maiora expreſſis non comprehenduntur.cap.ſedes. de reſcript. & ſcripſi in d.§.ſi quis vero.

6 † Septimò quamuis prohibitio ſit generalis, tamẽ Papa non comprehenditur.capit.nemo deinceps.ubi doctor.de electio.in 6.ubi prohibetur,ut nemo commendare poſſit eccleſiam parrochialem, ultra ſex mẽſes, tamen doctor. ibi dicunt Papam exceptum ſic. & in d.§.ſi quis uero.

Vltimò non refragatur tex. in rubr.de firma. Concorda.ſtabili.ubi Papa uult ſeipſum non poſſe contra qualificationes prædictas uenire. Reſpondeo Papam nolle, & non poſſe uenire contra qualificationes &

7 ſtatuta in Concordatis, † ſed in Concordatis eſt ſtatutum quod iure præuentionis poſſit, ut ſupra dixi conferendo nominato omiſſo medio, non facit contra ſtatuta Concordatorum: ergo ſua collatio ualet, & præferri alijs debet, cum ſit iuxta qualificationes, non contra: & de legato fuit deciſum propter concurrentiam quam habet ut poſſit conferre,prout ſcripſi in d.§.ſi quis uerò,à fortiori in Papa iſtud procedit, & ſine dubio.Nã Papa confert ratione cõcurſus non deuolutionis,& ſic non obeſt. d.§.ſi quis uerò. ubi dicit donec ad Papam ſit deuolutio: nam poſtquam ad immediatum erat facta deuolutio, & ipſe cum immediato concurrit: ergo poterit cõferre,& pauci hoc

8 intelligunt.Nam † Papa duplici ſaltem iure confert: primò ratione præuentionis: ſecundò ratione deuolutionis, poſt tempus ordinariis præſtitutum: tertiò ratione concurſus,quia cum quolibet ordinario concurrit: ergo ſicut Archiepiſcopus conferre poteſt, ita & Papa,& ſicut Epiſcopus,ita & ſummus Epiſcopus, quod eſt notandum.

9 Secunda quæſtio eſt, † quis nominatus acceptauerit vnam præbendam vacantem in menſe qualificatorum, & poſtea ſecundam vacantem acceptet, facta reſignatione primæ, an poſſit iſtam ſecundam habere. Reſpondeo quod non, quia aut habet & tunc non poteſt habere aliam, maximè in eadem eccleſia. c.ſanctorum.70.diſt.aut non habet,quia reſignauit ac ſi eam haberet: quia per eum ſtat quominus habeat, & regu. iuris eſt quod per me ſtat mihi eſt imputandum. l.in iure ciuili. ff. de regul. iur. etiam ſi non reſignauerit, niſi ius prætenſum, quod idem eſt,quia cenſetur quoad hoc prouiſus: aut non reſignauit,ſed ſuccubuit, & tunc illam ſecundam proſequi poterit, quia non poteſt ei imputari, quod conſequi non potuit: & quia iſtam quæſtionem plenè tractauit gloſ. prag.ſanct. ideo ad illam debet haberi recurſus: quæ eſt in §.item quo ad dictas. in verb. nominatorum. de

10 collatio.in prag.ſanct. dicens quod † nominatus qui ſemel beneficium acceptauit in vim nominationis, non poteſt aliud acceptare: quia ex quo elegit vnum non poteſt variare.l.ſerui electione.ff.de leg.1. l.apud. ff. de optio. lega. ſi tamen iſtud beneficium conſequi non potuit,variare poterit.c.1.§.penult. de conceſſio. præbend. caueat tamen, vt per ſententiam ſuccumbat,& ſine colluſione, alias ſibi obeſſet. capit.audiuimus.de colluſ.deteg.ideo ſi compromitteret, vel cõponeret ſibi imputabitur,nec poterit aliud beneficiũ acceptare. capit.ad audientiam. de reſcript. capit.non poteſt.§.2.de præbend. in 6. l.ſi dictum. §. ſi compromiſero.ff.de euictio.imò ſi dicat quod prima præbenda non cadebat in gratiam ſuam, non creditur ſibi, quia ex quo acceptauit præſumitur contra eum, glo. ibi. Cum igitur hic nominatus reſignauerit ius quod in illa prima præbenda habebat non poteſt mutare conſilium in iniuriam alterius.per regul.iur.nemo poteſt mutare conſilium in alterius iniuriam, videlicet, in præiudicium ſecundi nominati,& ſecundam acceptare,ſed contentus ſua prima eſſe debet.

11 Non obeſt, quod hic † nominatus reuocauerit reſignationem, quia illa reuocatio facta fuit, poſtquam erat admiſſa, & ideo non valuit per clem. vnicam. de renuntia. & cap.ex parte.de reſcript.vbi Felyn. plenè, & habetur ac ſi reuocatio facta nõ fuiſſet, quia ſolum facta eſt in fraudem, vt ſibi non noceret in alia, quod non poteſt eidem ſeruire.

Nec me mouet, quod primus acceptãs ſuccubuit. Reſpondeo illum ſuccubuiſſe eò quod non eſt primam conſequutus ob id ſemper præſumitur quod ius habuerit maximè, quia omnia acta ac documenta ſuæ cauſæ reſignatario tradidit, quamobrem puto concludendum ualere collationem à Papa omiſſis medijs, & quod is qui primam acceptauit præbendam, quam poſtea reſignauit aliam habere non poſſit, in eadem eccleſia, & in præiudicium ſecundi nominati, ſed illa prima ſibi computabitur. Datum Pariſijs, anno 1543. die 26. Ianuarij.

RESPON. XXII.

Permutatio fraudulenta, an noceat graduatis, & nominatis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia vacantia cauſa fraudulentæ permutationis,*

 debentur

debentur nominatis, vel graduatis.
Permutatio quod ſit fraudulenta, ex tribus probatur. ibid. & infra declarat.
2 *Beneficium pingue, quando cum tenui permutatur fraus præſumitur. item quibus coniecturis permutatio præſumatur fraudulenta, declaratur hic & infra.*
3 *Iudicandum licet non ſit propter vnam coniecturam, ſecus tamen eſt quando plures adſunt.*
4 *Paria ſunt non facere, & minus legitime facere.*
5 *Papa præſumitur nolle conferre, quando eſt circunuentus.*
6 *Clauſula perinde valere, non tollit ius acquiſitum tertio.*
7 *Papa non præſumitur velle conferre, quando illud ei nõ exprimitur, quod exprimendum erat.*
8 *Collatio facta per ordinarium non valet, quando adeſt fraudulenta permutatio.*
9 *Permutatio facta in fraudem illorum, qui vocari debẽt, eſt inualida.*
10 *Cap. 2. de renuntia. in 6. declaratur.*
11 *Canonici licet per ſtatutum poſſint inuicem permutare, non poterunt tamen permutare fraudulenter.*
Statutum reducitur ad terminos iuris communis. ibid.
12 *Reſignatio facta per auunculum valde ſenem eſt inualida, niſi expreſſa fiat mentio ſenectutis.*
Iuri quod quis ignorat, renuntiare non videtur. ibid.
Vitium rei furtiuæ non purgatur, redeunte rem in poteſtatem domini ignorantis. ibid.
13 *Papa confert beneficia vacantia in curia, quando ſine fraude vacant.*
14 *Impetratio, non facta mentione de expectatiuis, non tenet.*
15 *Quando in aliqua legis diſpoſitione adſunt duæ rationes, licet vna ratio ceſſet propter aliam tamen remanet legis diſpoſitio.*
16 *Reſignatio quibus coniecturis non præſumatur fraudulenta, hic & infra declarat.*
17 *Beneficium pingue, quando pro tenui renuntiatur, fraudulenta præſumitur renuntiatio.*
Nemo præſumitur velle ſuum iactare. ibid.
18 *Senex reſignans præſumitur in fraudem reſignare.*
Senectus eſt morbus per ſe. ibid.
19 *Reſignans percipiens fructus poſt reſignationem eos reſtituere tenetur.*
20 *Pingue beneficium quando permutatur cum tenui in mẽſibus graduatorum præſumitur fraus.*
Coniecturæ, ex quibus reſignatio in fraudem facta eſſe intelligatur. ibid.
21 *Socius omniũ bonorũ renuntians ſocietati ſibi deferendæ ſpe futuræ ſucceſſionis, in fraudẽ id facere dicitur.*
22 *Adoptans imminente ſibi bonorum confiſcatione nihil facit.*
23 *Reſignanti, ſi beneficium reſignatum iterum conferatur, fraus præſumitur.*
24 *Nominatus tenetur exprimere beneficium in ſua nominatione, etiam quod nondum anno poſſedit.*
25 *Euentus moleſtationis ſuper poſſeſſorio nõ conſideratur.*
26 *Beneficiatus pacifice poſſidere non reputatur, niſi per annum poſſiderit, quod an ſit verum declarat.*
27 *Beneficium an ſit in nominationibus exprimendum, ſi habuerit recredentiam.*
28 *Paria ſunt poſſidere, vel facere quominus poſſideatur.*

RECEPTO facto, recuſaui conſulere, quia mihi primo aſpectu videbatur collationẽ ordinarij & ſummi Pontificis valere: at cum diutius cogitaſſem librosq́ue ſuper hoc reuoluiſſem, inueni collationem graduati meliorem, & in poſſeſſorio, & petitorio obtinere debere:
1 quod ſic probatur. Certũ eſt quod † beneficia vacantia cauſa permutationis fraudulentæ debentur nominatis vel graduatis, c. vno. de rerum permut. in 6. gl. in §. item quod omnia. in verbo permutationis. de colla. in prag. & in §. volumus. illo tit. in Concorda. ſic conſuluit Anchar. conſi. 388. in cauſa. ſed hæc permutatio eſt fraudulenta: ergo, &c. Quod ſit fraudulenta ex tribus probatur. Primò ratione ſanguinis: vtpotè quia auunculus permutauit cum ſuo nepote, & ſic carnalitatis ſequens affectum non rationis iudicium. capit. graue. de præben. de Rota deciſio. 361. nota præſumitur. in antiq.
2 Secunda coniectura, quia † permutatum eſt beneficium pingue cum tenui, tunc etiam fraus præſumitur. c. fi. de renuntia. in 6. Calder. in c. quæſitum. de rerum permuta. ex noua enim liberalitate *præſumitur* fraus. l. omnes. §. totius. ff. quæ in fraud. credi. licet ſola inæqualitas beneficiorum non vitiat. de Rota. deciſ. 129. nota quod non vitiatur. in antiq. & deciſ. 361.

Tertia cõiectura, quia tempore infirmitatis. c. 2. de renuntia. in 6. Anch. d. conſ. 388. *in* caſu. col. 1.

Quarta coniectura ex multiplicitate reſignationũ, vt ſcripſi in §. uolumus. in gl. ul. in Concorda. Franciæ.

Quinta coniectura quando eſt ualde ſenex. glo. in d. c. 2. intereſt enim à ſene potius manumitti, quàm à iuuene l. ſi is qui. ff. de fideicom. liberta. glo. in dicto capit. ſecundo.

Sexta, quando renuntiatio fit clam. Barba. conſ. 60. præclarè. col. 3. in 4. uol.

Septima, ratione temporis fraus fieri intelligitur. tex. in l. omnes. §. fina. ff. *quæ in fraudem credito.* quia tempore deſtinato *graduatis* hæc renuntiatio, & permutatio facta fuit, ut excluderet, non graduatos, & nominatos.
3 Item, † ſi propter unam coniecturam non ſit iudicandum, tamen quando ſunt plures ſic: ſed hic ſunt ſex, ut uidemus, ſufficit quod tales ſint coniecturæ, quæ iudicem mouere poſſint ad ſic iudicandum, ut aſſerunt d. de Rota. deciſ. 129. nota, *quod non uitiatur.* in antiquis.

Item ſi quis habeat expectatiuam ad Epiſcopatũ, renuntiatio poſtea *in fraudem* facta non ualebit. Bertach. in tracta. de Epiſcopo. in prima parte tertij libri. quæſtione. 64.

Præterea, probata tam fraudulenta permutatione beneficium debitum erit graduato, *quia tempore* illis deſtinato uacauit. per §. ſtatuimus primum. de colla. in Concorda.
4 † Item paria ſunt non facere, & minus legitimè facere. l. quotiens. ff. qui ſatiſda. cogant. ſed ſi nulla permutatio facta eſſet, deberetur graduato beneficium, ſic quando facta eſt inutilis permutatio.

Nec obſtat, quod Papa potuit conferre & derogare regulæ Cancellariæ, de 20. diebus: quia reſpondeo
5 quod † Papa noluit conferre: nam fuit circunuentus, quod ſic probatur per tex. in tit. de mand. *Apoſto*li. in §. declarantes, vbi Papa retinet ſibi iure præuentionis poſſe conferre beneficia, etiam qualificatis debita, ſed in hoc caſu non confert iure præuentionis, quia collatio erat facta ab ordinario: ergo iure præuẽtionis nõ potuit conferre. Nec cõtulit ideo nulliter, cũ alio iure non poſſit hæc beneficia conferre niſi graduatis.

per

per §.j. de firma. & irreuoca. Concorda. ſtabilitate.

Item iſta collatio per Papam facta cēſetur facta cū
6 † clauſula perinde valere, quæ non tollit ius tertio acquiſitum, ſed erat acquiſitum ius graduatis ex fraudulenta reſignatione: ergo Papa non potuit conferre, nec voluit in præiudicium. c. quamuis. de reſcrip. in 6. Imo Papa ſolet in ſuis ſcribere collationibus, dummodo ius alicui acquiſitum non fuerit.

Item Papa noluit derogare graduatis, quibus erat iam ius acquiſitum prętextu fraudulētæ permutationis ſaltem non apparet ex ſuis literis: ergo quamuis liceat Papam iuſtè adire, intellige tamen, niſi ſuſpicio fraudis ſit. l. penult. §. ſi adierit. ff. de lega. præſtand. hic ergo erat fraus: ideo Papa iuſte adiri non potuit.

7 † Iſtud enim nō fuit expreſſum Papæ, quod reuera iuſtè exprimendum erat: nempè quod in fraudē graduatorum fieret, & quod pingue beneficium permutaretur cum tenui, nec aliæ coniecturæ fuerunt expreſſæ. Conſequens eſt vt Papa noluerit conferre, per nota. in c. *in noſtra*. de reſcrip. Imò fortius niſi coram Papa primò fuiſſet iſta reſignatio facta, etiā non valuiſſet, *prout* concludit Oldrad. conſil. 324. factum, *quod* eſſet magis dubitabile.

Non obſtat, quod reſcriptum poteſt valere pro parte. c. ſi eo tempore. *de reſcript. in* 6. ſi ergo non valeat collatio Papę, *ſaltem* valebit derogatio regulę. dico *contrarium*, quia fraudi non videtur derogare:
8 *nam* † *poſt*quam fraudulenta erat permutatio, ergo non valebit collatio per ordinarium. Igitur nihil proderit derogatio regulæ, cum collatio non valeat, & inſpici debet initium. arg. l. 3. §. ſi quis. ff. de minor.
9 Prĕterea, † permutatio in fraudem illorum qui debent vocari non valet, vt pulchrè concludit Calderi. conſil. ij. de rerum permuta. ſic etiam non valebit in fraudem nominatorum, vel graduatorum, & ita expreſsè *in hoc caſu* tenet Auriol. & Probus in c. ij. de *renuntia. in* 6.
10 Nec obſtat, quod † *d. c. ij. loquatur* de renūtiatione ſimplici non de permutatione, quia reſpondeo, quod in permutatione fraudulenta etiam habebit locum. per tex. in c. vno. & ibi glo. expreſsè docet. de re-
11 rum permuta. & quia eſt eadem ratio: imò † ſi per ſtatuta caueatur, quod canonici poſſint inuicem permutare non obſtante conſuetudine optandi. de qua. *in c. ij. de conſuet. in* 6. non tamen poterit permutare *fraudulenter*. ita ſing. conſuluit Barba. conſi. 60. pręclarè. *col.* 2. *in* 4. *vol.* quia ſtatutum illud debet reduci ad terminos iuris communis. l. ſi ſerui. C. de noxal. & l. fin. §. in computatione. de iure delibera. ſic & Concorda, poſtquam igitur fraudulenta permutatio non excludit optātem: ergo nec graduatum vel nominatum, qui pinguis ius habent, quia quædam ambitio notatur in expectante, c. quamuis primo. de prębēd. in 6. quę nō habet locū in nominato, vel qualificato.
12 Imo conſuluit Oldra. conſil. 324. factum † non valere reſignationem factam in Curia Romana per auunculum valde ſenem, eò quod nō fuit expreſſum de ſenectute & debilitate, & antiquitate, per multa quæ adducit, quę ibi licet videre: nam quando Papa ignorat uitium ſiue fraudem non videtur actū coram illo ignorante ualere. l. ſeruus. ff. de bono. poſſeſſio. l. j. C. qui admitti. nec videtur quis renuntiare iuri quod ignorat, uel ratum habere. l. mater. ff. de inoffi teſta. & quando res furtiua redit in poteſtatem domini ignorantis non purgatur uitium. l. ſequitur. §. qui autem ff. de uſuca. Imo dignus eſt pœna qui circumuenit conſcientiam Papæ, uel principis. l. fi. C. de his qui à non
13 do. ma. † licet ad ipſum ſpectet cōferre beneficia uacantia in Curia & id tantum quando ſine fraude vacant, alioqui poterit epiſcopus conferre, quamuis in curia uacent: ſic concludit Oldr. conſ. 324. col. 4. in fi.
14 Item non tenet † impetratio quando de expectantibus non fuit facta mentio cap. ex parte. de offic. delega. ſed hic non fuit facta mentio de graduatis, qui fortius habent ius, quàm iſti expectantes Apoſtolici: ergo non ſolum de facto eſt facienda mentio, ſed etiam de modo faciendi, vt ualeat d. impetratio. l. precibus. C. de impube. l. cum hi. §. modus. de tranſact. gl. & Innoc. in c. dilectus filius Abbas. de reſcript.
15 † Itē duę rationes ſunt in d. c. 2. Prima, ut obuietur fraudibus, ſecunda ne expectans Apoſtolicus gratia defraudetur, licet ceſſet una ratio, tamen adhuc habebit locum legis diſpoſitio. §. affinitas. inſti. de nup. & in proximis terminis, ſic cōſuluit Barbat. conſil. 11. ſcripſit col. 15. nu. 16. in 1. uol. & ideò licet non emanata fuerit hęc reſignatio in præiudicium alterius, tamen quia fuit facta in fraudem non ualebit, aliàs ſequeretur quod ius pareret uiam fraudibus, quod non eſt uerbum. l. conuenire. ff. de pact. dotal. & quod dolo renuntians reportaret commodum, quod non debet eſſe. c. ex tenore. de reſcript. nam hic permutat, ut priuet graduatum iſto beneficio, quod nunquam fortè habebit, licet aliud poſſit habere, tamen ſua intereſt hoc pingue habere.
16 † Euitantur coniecturę fraudis, quando ſenex erat reſignans, & beneficium habebat curam oneroſam, cum non erat tam ſenex, tunc dicemus reſignationē non præſumi fraudulentam.

Secundò quia locus beneficii non erat tutus propter aliquos inimicos ibidem habitantes, nec tūc euitatur etiam inęqualitas beneficij. c. cum dilecti. in fi. de dolo.

Tertiò, quando aer non erat ei ſalubris, quia nimis calidus in æſtate. ca. ad ſupplicationem. de renuntia. Battho. Cepol. in 15. præſumptio. tractatus ſui ſimulatio. & de ſerui. ruſtico. prędio. rub. de aere.

Quartò, quando erat ſitum beneficium tenue in patria, longè pingue: quia propter affectionē patriæ, & parentum hoc feciſſe uidetur.

Quintò, quando illud beneficium tenue fuit poſſeſſum per illos de ſanguine, uel fundatum: nā affectio præſumitur eò, quia fuit maiorum. l. ſi in emptione. ff. de minor.

Sextò, quando beneficium tenue eſt in ciuitate, pingue ruri, quia beati qui habitant urbes. l. 2. ff. de nundinis.

Septimò, quando tenue beneficium erat dignitas, & permutans uolebat habere dignitatem, ut poſſet eſſe iudex delegatus. iuxta c. ſtatutum. in princ. de reſcrip. in 6.
17 Alia coniectura, quando † renuntiatur pingue pro tenui, quia nō eſt ueriſimile quod beneficium tot & tantis laboribus acquiſitum, uideatur renuntiare pro tenui. c. ſuper hoc. de renuntia. nemo enim pręſumitur iactare ſuum. l. cum de indebito. ff. de proba. & ex hoc ſolo præſumitur fraus. Cardi. in c. quæſitum. de rerum permuta. maximè cum perſona domeſtica, & in domo ſua. ut conſuluit Anch. conſi. 385. licet pridie: circa finem, niſi eſſet in patria minus delectabili, uel ſana, aut in patria permutantis, tunc fraus excluderetur. Ancha. conſ. 388. in caſu col. 2. & ſeq.
18 Alia coniectura † ſi ſenex reſignet, & moriatur ante 20. dies, quia ſenectus per ſe morbus eſt, & etiā ſenex eſt proximus morti. arg. l. computationi in alimentis. ff. ad legem falcid. & facilius admittenda reſignatio ęgri, quàm ſenis. Arch. in c. nihil. 7. q. 1. & ual-

de

FACULTÉ DE DROIT DE PARIS BIBLIOTHÈQUE

Source : BIU Cujas

de ſenex æquiparatur infirmo.c.1.de cleric.ægro.lib.
6. maximè,quando facta reſignatione moritur in mẽ
ſe qualificatorum: nam non eſt preſumendum,quod
hic inueteratus ſenex, cuius auaritia iuueneſcebat,
beneficiũ reſignaſſet,niſi ſe proximum morti cogno-
ſceret,habereturque pro mortuo qui eſt de proximo
moriturus: & habet quandoque retro ad tempus infir
mitatis. l.huic ſcripturæ. ff.ad legem Aquil. Ancha.
conſil.430. fuiſſet. col.2.

Alia coniectura,quãdo conſanguineo fit collatio,
19 & in fauorem illius fit reſignatio. † Tunc enim reſi-
gnans quando recipit fructus poſt reſignationem te-
netur eos reſtituere cum nullo iure percipiat etiam
nomine illius, fauore cuius fuit reſignatum: ſecus ſi
tantum conſtituerit procuratores ad reſignandum,
quia ante notificationem reſignationis factæ fructus
facit ſuos, etiam in conſcientiam, quia poteſt præſu-
mere quod ſuperior noluit reſignationem admittere
uel procurator non reſignauit, aut pars non curauit.
arg.l.ſed & ſecus §.ſi abſenti.ff.pro ſoc. Probus in ad-
ditio. ad monach.in d.c.2.nu.30.

20 † Et tunc cenſetur fraudulẽta, quando in menſibus
graduatorum, vel iuxta fit permutatio pinguis bene-
ficij ad tenue.tex. in c.fina.de renuntia. in 6.tex.& ibi
ponderat Bald.in l.ſpadonum.§.fi.ff.de excuſa.tutor.
& quando fit valetudinario, qui graui infirmitate deti
netur.l.filiæ meæ.ff.ſol.mat.& dicitur graui infirmita-
te detineri, quando ex ea moritur,vel quando per me
dicos, & communiter alios reputatur ex illo morbo
moriturus. Alberic in d.l.filiæ.

Item additur alia coniectura,quando patronus vel
conſanguineus permutat cum conſanguineo, iuxta
menſes præſtitutos qualificatis, & hoc quando mori-
tur alter permutantium in menſibus qualificatorum.
nota. in d.c.fi.

Quando dicitur fieri in fraudem, facilè colligi non
poteſt,niſi ex coniecturis.l.quia autem.§.non ſimpli-
citer. ibi,ſi modo nulla collationis ſuſpicio religionẽ
Pretoris inſtruxerit.ff.ſi quis omiſſa cauſa teſta.

Quæ ſunt coniecturæ? Reſpondeo: prima eſt,quã-
do infirmus in menſibus graduatorum, uel nomina-
torum reſignat in Curia, in fauorem alicuius: nam
tunc ſi non fiat mentio in quo vacauit non ualebit il-
la colatio: quia etiam in tempore fraus fieri intelligi-
tur.l.omnes.§.fi.ff quæ in fraud. credito. & iſta grauis
infirmitas debet allegari, & probari, & tempore reſi-
gnationis, & conſtitutionis procuratoris, alioqui
non prodeſt. Ancha.conſi.388.*in* caſu.col.2.digerere:
ſi uero ab ordinario conferatur dicitur in fraudem fie
ri, ſi ex illa infirmitate moriatur ante 20. dies per re-
gul. Cancella. 18.

Renuntiatio ſimplex dicitur fraudulenta, quando
quis reſignat beneficium tenue durante infirmitate
alicuius. d.c.ſi te præbendam: nam ſi ſocius omnium
bonorum, ſpe ſucceſſionis ſibi deferendæ ſocietati re-
nuntiat, in fraudẽ dicitur facere.l.actione. §.diximus.
ff.pro ſocio.& ſi pater adoptiuus emancipet filium ut
fratres collatione priuet,id etiam in fraudem facere
videtur.l.1.§.his quorum. & l.ſi filium.in fi.2.reſpon.
ff de colla.bono. ſic cõcludit Thomas Faſtol.in deciſ.
Rotæ. cauſa 6.in vlt.dubio.

22 † Item, quia adoptat præueniendo tempus confi-
ſcationis bonorum, cum iam accuſatio immineret
nihil facit.l.cum ratio.§.ex bonis ff de bonis damna.l.
ult.de his qui ſibi mortem conſciuerunt. donatio ſi-
quidem facta propter delictum futurum nõ valet.l.
poſt contractum ff de dona.l.1.C.de iure fiſci. Idem
in muliere præueniente diuortium, manumittendo
ſeruum, ut adulterij ſubſtrahat quæſtionem.l.ſed ſi
maritus.ff.qui & à quib.ma.liber non fiunt.

23 Item † quando poſtea confertur eidem benefi-
cium.d.c.2.vel nepoti, aut conſanguineo, vel alteri
qui det penſionem reſignanti.

.Item non excluditur optio per permutationem
niſi ad vtilitatem eccleſiæ fiat. teſte Barba. conſil.60.
præclarè col.vlt.in 4.vol.eſt tamen dubia hæc deciſio.

Item,præſumitur ad excludendum expectantem,
quando inimicus reſignat beneficium tenue, etiamſi
non ſperet aliud,glo.in d.c.fi.

Secundò quero, an beneficium de nouo poſſeſſũ
per ſex menſes, vel aliud modicum tempus ſit in no-
minationibus exprimendum. Reſpondeo,quod ſic,
dummodo tempore nominationum poſſideat ſiue
poſſederit.

Tertiæ quæſtioni etiam facillimè reſpondetur,
24 quod quis † tenetur exprimere beneficium quod
poſſidet tempore nominationum, ſiue poſſederit
longo tempore, ſiue non, ſiue *poſſederit* annum ſi-
ue minus: tum quia in Concorda. tantum requiritur
vt beneficium poſſeſſum exprimatur, non *diſtinguẽs*
de tempore, tum etiam quia ratio Concorda.locum
habet ſiue poſſederit per annum, ſiue minus: vtpote,
vt vniuerſitates *inſtruantur*, an ille qui impetrat no-
minationes *habeat vſque ad ducentos* florenos auri
de camera,ſed ille qui de *recenti poſſidet* beneficium
habet id vltra ducentos: ergo *oportebit illud* benefi-
cium exprimere.

Non obſtat, quia poteſt moleſtari intra annum ſu-
25 per poſſeſſorio, quia fac eſſe, attamen † non conſi-
deratur ille euentus.l.inter ſtipulantẽ. §. ſacram.ff.de
verbo. obligat. nam de iure poteſt quis in beneficio
perpetuò moleſtari.regula. beneficium. de reg.iur in
6.c.cura. de iure patro. glo in verbo triennio.de paci-
fic. poſſeſſo.in pragm. & etiam in hoc regno Franciæ
quis poteſt moleſtari *intra triennium: ergo ante* trien
nium beneficium *poſſeſſum* quis non teneretur ex-
primere ſi cõſideraretur quod quis poſſet moleſtari.

Nec refragatur glo.in verb.pacificè.de pacific.poſ-
26 ſeſſo.in prag.vbi dicit,quod multi † non reputant be
neficiatum pacificè poſſidere, niſi per annum poſſe-
derit ſine lite, cum infra annũ poſſit inquietari ſuper
poſſeſſorio retinendæ in caſu ſaiſinæ & nouitatis, &
beneficium ſequeſtrari ex ſtylo *Franciæ per iura ibi*
allegata. Reſpondeo, quod *ibi citat opinionem* ali-
quorum, quam non *approbat, vel ibi.* quoad titul. de
pacific. poſſeſſ.non *quoad* nominationes, vel dic vt
ſtatim dicetur. *per glo*.in ca.cõmiſſa.de elec.in 6.ubi
oportet quod *quis* aliquandiu poſſederit antequam
dicatur *pacificè* poſſidere, quia hoc eſt verbum *in* ca-
ſu illius. c.& c.licet canon. de elec.in *6.nã poſſet* quis
ordinari, & poſtea auferretur ſibi beneficium & co-
geretur mendicare in opprobrium totius cleri. cap.
diaconi. in 5.93. diſt.ſecus eſt in impetratione nomi-
nationum, quia ſi impetrat nominationes, & in eis
exprimit beneficia, quæ nunc poſſidet,ſi aſcendãt uſ-
que ad ducentos aureos vniuerſitas recuſabit, ex-
pectet ergo an beneficium euincatur, & poſtea nomi
nationes impetrabit, ſi verò non aſcendant vſque ad
ſummam taxatam,impetrabit,& obtinebit nomina-
tiones: igitur expreſſio in nominationibus *nullius*
aut parui eſt momenti, ſecus in promotione, uel in
adeptione ſecundi beneficij.

27 Ad tertium dubium dum quæritur, an de † bene-
ficio ſuper quo quis obtinet recredentiam tantum
teneatur in nominationibus facere mentionem, &
breui reſpondeo quod non, quia is qui obtinet recre

dentiam

Source : BIU Cujas

dentiam non dicitur poſſidere ſimpliciter, ſed ſub manu Regia, quia in hoc regno beneficia ſequeſtrantur. vt not. per illum text. poſſe fieri. in c. 2. de dolo. & per totum titul. de ſequeſtra. poſſe. & fructuum: ideo is qui non poſſidet beneficium non tenetur de illo facere mentionem: nam miſſus in poſſeſſionem ex reali ex primo decreto, elapſo anno tantum poſſidet. arg. l. penul. §. penul. C. de pręſcript. 30. anno. & anno elapſo incipit vſucapere. ut ibidem no. & Guido Papę. in tracta. de primo & ſecundo decreto. col 4. verſ. in reali verò.

Fallit, quando ſtaret per eum qui habet recredentiam quominus poſſideret, vtpote quia non proſequitur litem ſuper pleno poſſeſſorio poſt habitam recredentiam: hoc expreſsè tenet glo. in §. item quod vniuerſitates. in verb. poſſidebunt. de colla. in prag. quia
28 † paria ſunt poſſidere, vel ſtare quominus poſſideatur. arg. c. commiſſa. de elec. in 6. tutius eſt tamen in vtroque caſu exprimere ne proceſſibus inuoluaris.

RESPON. XXIII.

De præſentatione.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio facta ad beneficium affectum graduatis de non graduato.*

2 *Collatio non graduato facta, inualida eſt proſequente nominato.*

Poſthumus cenſetur pro virili inſtitutus cum alijs filijs. Matre decedente in puerperio.

3 *Si vinco vincentem te, multo magis vincam te.*

Cui quod eſt plus licet, & quod eſt minus licebit. ibid.

4 *Collatio papæ quando iure præuentionis fit, excludit graduatum, & nominatum, ſecus eſt, quando per concurſum.*

5 *Papa beneficium iam collatum conferre non intendit.*

Actus agentium vltra intentionem operari non debent. ibidem.

6 *Papa iure præuentionis beneficia, affecta graduatis, vel qualificatis conferens, horum mentionem facere debet.*

EPISCOPVS Viuarienſis ad Eccleſiam parrochialem beatæ Mariæ de Capreolis vacantem in menſe Octobris inſtituit Gu-
1 lielmum Raynaudum † non graduatum, nec qualificatum, facta prius præſentatione per patronum eccleſiaſticum decimaquinta Octobris, quo die etiam Papa contulit Ludouico de Bellomonte, & vterq; accepit poſſeſſionem Raynaudus die decimaſeptima dicti menſis Octobris, de Bellomonte die uigeſimaſeptima eiuſdem menſis, die verò decimaſexta Stephanus Beraudus graduatus, & ritè qualificatus requiſiuit patronum vt eundem pręſentaret, qui recuſauit: ideò dictus Beraudus iure deuoluto ab epiſcopo Viuarienſi collationem obtinuit, ſuperque poſſeſſorio cauſa coram Seneſcallo Bellicadi agitata fuit, vſque ad recredentiam incluſiuè, quam Raynaudo adiudicauit, dubitatur an rectè iudicauerit: & inuocato diuino præſidio male iudicatum per Seneſcallum Bellicadum, ſeu eius locumtenētem & bene appellatum mihi infra ſcripto viſum eſt, primò præſupponē do quod præſentatio & inſtitutio facta per ordinariū d. Gulielmo Raynaudo non qualificato tenebat, non proſequente nominato, vt in §. ſi quis verò. de collat. in Concord. ergo Papa nō poterat iure conferre quia locus erat repletus nec vacabat beneficiū: quia erat iā collatum: igitur collatio Papę poſtea nō potuit fieri.

2 Secundò, eſt certum quod † collatio facta non graduato eſt nulla ipſo iure proſequente nominato. gloſ. in tit. de collat. in Concor. in §. ſi quis verò. vbi plenæ ſunt allegationes poſtquam ergo collatio facta Raynaudo tenebat in præiudicium Apoſtolici, Apoſtolicus eam impugnare nō poterit: ſed quia eſt nulla in fauorem nominati, ergò nominatus vel graduatus eam nullam dicere poterit. arg. l. ſi mater. C. de inoffic. teſta. vbi ſi mater in puerperio decedat, poſthumus cenſebitur inſtitutus pro virili cum filiis aliis, ideò tenet teſtamentum quoad omnes filios, ſi verò inſtituti fuerint extranei, nullum erit teſtamentum in fauorem iſtius poſthumi, ſic & collatio ordinarij erit nulla in fauorem graduati Beraudi in cuius fauorem hoc eſt introductum, & non in fauorem extraneorum, id eſt à Papa prouiſorum: per quos non debet iniqua conditio afferri graduato.

3 Tertiò †; in hoc caſu habet locum illa regula, ſi vico vincentem te à fortiori uincam te, de qua in c. pen. de conceſſ. præbend. in 6. Bald. conſil. 258. quia. vol. 2. nam graduatus per ſupradicta uincit Raynaudum primò inſtitutum, quia collatio ſeu inſtitutio d. Raynaudi non qualificati eſt nulla, in fauorem dicti graduati, & eo proſequente nullitatem, & Raynaudi uincit Apoſtolicum, uidelicet, Ludouicum de Bellomonte, per ſupra adducta: ergo Beraudus graduatus vincet vtrunque, tam Raynaudum quàm Ludouicum, per regulam cui licet quod eſt plus, licet quod eſt minus: & quia d. Beraudus vincens Raynaudum, ſubrogauit in ius Raynaudi, & ſic poſtea d. Beraudus excludit Apoſtolicum. glo. in l. vſucapio. C. de pignor. ſic Decius conſil. 28. fuit. nu. 4. in 4. vol. & dixi in 17. quæſt. tracta. nomi. nu. 8. & ſeq.

4 Quartò, certum eſt quod † collatio Papæ facta iure præuentionis excludit graduatum & nominatum. §. declarantes. de mand. Apoſtol. in Concord. & ibi plenè dixi, ſed hęc collatio facta fuit per concurſum non per pręuentionem: Ideo habet locum c. ſi à ſede. de pręb. in 6. quia attenditur quis prius adeptus fuerit poſſeſſionem, ſed Raynaudus adeptus eſt poſſeſſionem, ergò excludit Apoſtolicum, & poſtea excluditur à graduato Beraudo: nec poteſt dici Papam præueniſſe ordinarium, ſed concurriſſe cum eodem, qui concurſus non debet nocere graduatis.

5 Quintò, † Papa non intendit cōferre beneficium iam collatum, quod probatur ex bulla d. de Bellomonte, dum dicitur conferimus beneficium vacans per mortem Raynaudi, ſed non vacabat, quia ordinarius contulerat: ergo Papa non intendebat conferre, & ſic illa collatio præter intentionem Papę non valet. cap. ad aures. & ca. mādatum. de reſcrip. & c. fin. de præben. imò diceret non obſtante collatione alteri facta de inualida intelligeretur, Feli. in c. cauſam. de reſcript. & ſic iſta collatio nō debet vltra ſuam intentionem operari, quia actus agentium non operantur vltra eorum intentionē. l. non omnis ff. ſi certū pete.

6 Vltimò, quando † Papa confert beneficia affecta graduatis ſeu qualificatis iure præuentionis debet facere de hoc mentionem, aliàs collatio erit ſubreptitia. Collecta in c. relatum. col. 1. in fin. de præben. dixi in glo. ac etiam. in §. declarantes. de mandat. Apoſt. in Concord. imò collatio facta per Papam, etiam ex cauſa permutationis de beneficio iam affecto alteri non valet, niſi de reſeruatione facta fuerit mentio, ut conſuluit

Source : BIU Cujas

ſuluit Aegid. Bellamera conſil.33. quod ſi. colum.5. in d.concl.facit regula cancella.30.& quod conſuluit Old.conſi.324.factum tale. & per hoc concludo malè iudicatum, per d. Seneſchallum: & bene appellatum,& reformando ſententiam illius nedum recredentiam adiudicari debere d.Beraudo graduato, ſed etiam plenum poſſeſſorium ac etiam petitorium ſi corã iudicibus Eccleſiaſticis ageretur, & in fidem præmiſſorum me ſubſcripſi hoc anno 1537. die 23.Iulij.

RESPON. XXIIII.

De quatuor nominatis, & quod antiquior non præferatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacans in menſibus nominatorum antiquiori debet conferri, quod limitat. num.2.*

2 *Nominatus primus quando eſt inhabilis, fit locus ſecundo nominato.*

3 *Papa non intendit eum grauare, cui non diriguntur mandata, aut nominationes.*

4 *Collatio ſpectans ad epiſcopum cum conſenſu, & conſilio Capituli, ad epiſcopum ſolum ſpectare cenſetur.*

Nominationes non comprehendunt beneficia collatorum quibus non diriguntur.

5 *Collatio conceſſa cum conſenſu alterius, non includit plures collatores.*

6 *Nominatus habens vnam præbendam non eſt incapax ad ſecundam.*

Beneficium duorum eſſe non poteſt. ibidem.

7 *Capitulum vices epiſcopi gerens, eis tenetur conferre, quibus tenebatur epiſcopus.*

Affirmans aliquem eſſe talem, illud debet probare. ibidem.

8 *Capitulum non niſi abſente, vel negligente epiſcopo conferre poteſt.*

9 *Collatori nõ creditur, niſi de collatione extet inſtrumẽtũ.*

Separata debet eſſe ſcriptura collationis factæ ab Epiſcopo & abſentiæ epiſcopi. ibid.

10 *Succedens in locum alterius plus iuris habere non poteſt quàm is, in cuius locum ſucceſſit.*

VACAVIT præbenda in diœceſi ſancti Flori, anno 1541. & in mẽſe Ianuario affecto nominatis quam requiſierunt & acceptarunt quatuor nominati, videlicet, Fabri antiquior, Bronchi ſequens, Demum Naucaze, vltimo Morgue, qui eodem ordine nominati ſunt: quæſitum eſt quis iſtorum obtineat ius in præbenda: & videtur quod Fabri tanquam antiquos, per § ſtatuimus
1 primum. de collat.in Concord.vbi † antiquiori conferri debet beneficium in mẽſibus deputatis nominatis vacans. nam qui prior eſt tempore, potior eſt iure. per reg. iuris. & in reſcriptis tempus datæ attenditur. c.eam te.de reſcript.cap.ſi eo tempore.illo tit.in 6.

Contrarium concluditur in hoc caſu, & dico. d.
2 Bronchi ius obtinere, in d.præbenda: † nempe quando primus nominatus eſt inhabilis, idem eſt ac ſi nullus eſſet nominatus, & ſic ſequens admittetur. argum.l.pen.§ quibus. ff de ſucceſſ.edict. l.1.§ ſi duo. ff de bonor.poſſ.ſecundum tabul. nam nominatum eum accipere debemus, qui ritè nominatus eſt. l.4.§. condemnatum. ff. de re iudica. facit l.quotiens. qui ſatiſda. cogan. ſed hic Fabri non erat nominatus ad beneficia Epiſcopi ſancti Flori, & nominationes ſuæ tantum dirig bantur capitulo: ergo non aſtringit
3 Epiſcopum, quia † non intendit Papa, nec vniuerſitas grauare eum, cui non diriguntur mandata aut nominationes. c. fin.de præbend.in 6.ideo nominationes Fabri cum non eſſent directæ niſi capitulo ſancti Flori non aſtringebant Epiſcopum ad conferendum illi: ergo d. Faber non eſt quo ad hoc nominatus, & ſic ſequens gradus ſuccedit, ſublato primo. per l.1.de bonor.poſſ.ſecundum tabul.

Nam quod nullum eſt, nullum debet operari effectum. l.non dubium. C.de legib. capit.ex tenore. vbi glo.& doct.de reſcript.

Item hic de Bronchi eſt antiquior reſpectu Naucazæ & Morguæ, ergo erit potior. per dictum §. ſtatuimus. de collat.in Concord.

Nec refragatur quod eius nominationes diriguntur tantum Epiſcopo ſancti Flori, & collationes ſpectant ad Epiſcopum cum conſenſu & conſilio cap. ergo Epiſcopus tantum eſt ligatus. Reſpondeo per text.in c.vno. §.1.ne ſede vacante.in 6.nu.4.vbi dicit
4 Philipp. Francus quod † quando collatio ſpectat ad Epiſcopum vel Prelatum cum conſilio & conſenſu capituli, tunc cenſetur ſpectare ad ipſum Epiſcopum ſolum, ut patet ex hoc text.& hæc ſunt verba illius: ob id nominationes de Bronchi rectè ſunt directæ Epiſcopo, nam capitulo dirigi non debebant: & iſta eſt communis concluſio Do.de Rota. in rubr. de præbend.deciſ.10.quæritur an impetrans. vbi ſi Papa mandet prouideri de beneficio ſpectante ad collationem Abbatis, poterit prouideri de beneficio quod habet conferre cum conſenſu Epiſcopi. Hoc etiam probat And.Dom.& Franc.in d.c.cum in illis. in fi.de præbend.glo.in verb.decem.in fi.§.non tamen.de collat.in Pragm. Igitur poſtquã nominationes d.de Brõchi dirigebantur Epiſcopo, & ipſe erat antiquior nominatus, ideò affectum eſt illi beneficium, & ſic d. præbenda erat illi affecta.

Item lata eſt differentia quando collatio ſpectat ad
5 Epiſcopum & capitulum communiter, & † tunc nominationes vni directæ non afficerent alterum.capit. cum in illis.in fi.de præbend.in 6.cap.cum eccleſia.de elect.diuerſum eſt, quando collatio ſpectat ad Epiſcopum cum capitulo, quia tunc ſolus Epiſcopus cõfert & illi debent dirigi nominationes, & inſinuari. per d. c.fi.de præb.in 6.nam collatoribus & patronis eccleſiaſticis nominationes tantum diriguntur, & hi grauari poſſunt.§.præfati primo. ibi collatores ordinarij & patroni eccleſiaſtici.de collat.in Concord.vbi qui nõ nominantur, conſentire tamen debere uidentur: ergo nõ debent illis nominationes dirigi, quia aliud eſt conferre, aliud collationi conſentire. l.aliud. ff.de reg. iur. hoc ſcribit Io.Andr.& doct.in c.collatione, de appellat.in 6.& Io.de Selua.in tract.de benefic.in 2.parte.q.11.Fel. plenè in c.eam te. col.13. uerſu ſi Papa. de reſcript.plus dicens quod non uidetur collatio ſpectare ad te & me cõmuniter, licet in eius collatione habeam te conſulere, allegat Panorm. in c.non poteſt. in fi.de re iudic.nec dicitur ſpectare communiter duobus, id quod unus facit cum conſenſu alterius, ſecundum eum: ideò collatio ſpectat ad Epiſcopum, unde nominationes rectè fuerunt Epiſcopo directæ & grauando Epiſcopum uidetur grauaſſe etiam de collatione, quam faciebat cum conſilio & aſſenſu capituli per prædicta.

Item quamuis neceſſarium eſſet dirigere capitulo etiam nominationes d.Bronchi, ſunt directæ & Epiſcopo & capitulo. Primò, Epiſcopis atque Abbatibus

bus ſecundò capitulo & canonicis eccleſiarum collegiatarum. Tertiò dirigit capitulis ipſorum Epiſcoporum & Abbatum, ibi dum dicit, & cuiuſlibet ipſorum vicario ſeu vicarijs, capitulo, ſeu capitulis nemo inficiari poterit, quum per iſta verba etiam directæ ſint nominationes ſingulis capitulis ipſorum collatorum, ſed cum hoc non ſit neceſſe, non probo aliter, quia ſatis ex inſpectione nominationum de Bronchi apparet.

Nec obeſſe poteſt d. de Bronchi quædam prætenſa acceptatio alterius præbendæ cuiuſdam eccleſiæ. Reſpondeo, quia eam non obtinuit nec obtinet, & quia
6 fuit vacans in menſe graduatorum, † & graduatus vel nominatus non eſt incapax ad aliam præbendam in menſe nominatorum vacante niſi duas obtineret. per text. in §. volumus. de collat. in Concord.

Vnde cum ex tranſactione collationes faciendæ erant ab Epiſcopo cum conſilio tamen & conſenſu capituli, ſufficit Epiſcopum ſic conſuluiſſe d. de Bronchi qui per collationem ius validum obtinuit: ergo alij obtinere non potuerunt, quia duo non poſſunt obtinere ius validum in vno, cum non poſſit beneficium eſſe duorum. cap. cum non ignores. de præbẽd.

Itaque per mortem illius Bronchi vacauit beneficium, & ſic cum mortuus fuerit in mẽſe Iulio affecto nominatis, antiquiori debebatur qui eſt Naucaze, & d. Naucaze per d. Bronchi obitum obtinuit collationem illius iuris, ergo is eſt potior nunc: tum quia antiquior, tũ quia ritè qualificatus & ſucceſſit in locum d. Bronchi, etiam quia antea nihil obſtabat d. Naucaſſe, niſi quia Bronchi eum pręcedebat nunc, cum ſit mortuus, & is ipſe habeat ius illius: habet ergo potentius ius & omnibus aliis eſt præferendus. Nec poteſt ei obiici quod fuerit prouiſus qui nihil ab illo callatore obtinuit, nec ab aliis obtinet, uſque ad ducentos florenos auri de camera.

Nec poteſt d. Naucaze obeſſe Fabri nominato, quia nõ eſt directa ipſi Epiſcopo nominatio ad quem ſpectabat collatio ut ſuperius dictum extitit: ergo nõ potuit Epiſcopus per illud grauari.

Nec obeſt quod capitulum poteſt conferre in abſentia Epiſcopi & vicarij, vt patet in trãſactione. Reſp.
7 † capitulum poſſe tunc conferre ſupplendo vices Epiſcopi, & illi qui ſupplet vices non poſſunt nominationes vel mandata dirigi, ſed ipſe qui vices ſupplet, tenetur conferre his quibus tenebatur prior collator text. in cle. vnic. de ſupplend. negli. præla. & §. ſi quis uerò. de coll. in Concorda. ubi plenè ſcripſi. & ideo capitulum primò non poteſt conferre, ſed recuſante Epiſcopo uel abſente tantum conferre poterit.

Item Morge non poteſt prætendere aliquod ius, tum quia iunior nominatus, quàm d. Naucaze etiam idem in nominato Riuet. & quia inſinuatio facta fuit cuidam Claudio tanquam vicario, & tamen non conſtat illum fuiſſe vicarium, & qui dicit aliquem eſſe talem, hoc debet probare l. non ignorat. C. qui accuſa. non poſſunt.

Item collatio facta Clamier nullius eſt momenti,
8 tum † quia facta à capitulo, quod non potuit conferre, niſi negligente uel abſente Epiſcopo: ſed hic de his non apparet, & de qualitate illa imprimis facienda eſt probatio. l. eum actum. ff. de nego. geſt.
9 † Nec creditur collationi capituli etiam ſi ibi diceret per c. nuper. de teſtib. quia de hoc debebat fieri inſtrumentum, ſecus de requiſitione epiſcopi, alioqui ipſi in proprio facto teſtificarẽtur quod nemini licet. l. omnibus. C. de teſtib.

Et quia collationis inſtrumentum fit ad probandam collationem non abſentiam Epiſcopi, ideo ſcriptura ſeparata de Epiſcopi abſẽtia fieri debebat ſicut debet fieri ſcriptura ſeparata de cauſæ cognitione, & altera de decreto. teſte Spec. in tit. de procur. in §. 1. uerſ. quid ſi ſolum. & Alex. conſ. 163. alias in fi. in 5. uol. etiam in collatione dicitur ut aſſeritur, ergo illud aſſertum Clamier probari debet.
10 Et quamuis collatio ualeret, tamen † non potuit Clamier plus iuris habere quàm Morgue, in cuius locum ſucceſſit, ſed Morgue nullũ ius habuit ut patet, ergò nec ipſe Clamier, quia per reg. iuris nemo poteſt plus iuris trãsferre quã habeat. l. traditio. ff. de acqrer. dom. ex prædictis concluditur d. Naucaze tam ex ſuo capite, quàm ex ſubrogatione. d. Bronchi totum ius ad d. præbendam obtinere, alijs excluſis, quod ſatis eſt ſuperius probatũ, & in aliis ſcriptis d. Naucaze, his ergo ſubſcripſi hoc anno 1548. in mẽſe Auguſto.

RESPON. XXV.

Si eccleſia regularis redacta fuerit in ſecularem, nominatus ſecularis recipietur.

SVMMARIVM.

1 *Legatus concurrit cum quolibet ordinario.*
2 *Beneficium ſeculare ſeculari debetur.*
3 *Beneficium præſumitur tale in quali ſtatu reperitur tempore vltimi poſſeſſoris.*
4 *Exiſtens in poſſeſſione præſentandi, poterit præſentare etiam eo non exiſtente patrono.*
Præſentatio connumeratur inter fructus. ibidem.
5 *Collatio prima per legatum non qualificato facta, inualida eſt.*
6 *Inſinuatio facta poſt vacationem beneficij valida eſt non exiſtente alio qualificato.*
7 *Cathedralis eccleſia non ex eo dicetur regularis quod in ea quidam canonici regulares ſint.*
8 *Legatus ſi reſignationem factam in menſibus graduatorum, vel nominatorum admittere nolit, quid tunc agendum ſit declarat.*
9 *Fraudibus & malitijs obuiandum eſt.*
10 *Legatum recipiens legationem, & iuramentum in Francia quaſi contrahere videtur.*
11 *Reſeruationis in Gallia ſunt exoſæ.*
12 *Reipublicæ intereſt, ne quis male re ſua vtatur.*
Quæſtus prælaturæ reprobatur. ibidem.
13 *Conſtitutio grauamen notorium inferens ſubditis reformatur.*
14 *Vniuerſalis ſtatus quando turbatur etiam ſummus Pontifex reformatur.*
15 *Legatus conſtituitur ad conferendum perſonis non expreſſis.*
16 *Reſeruatio contra concordata quando præſumatur facta à legato.*
17 *Famulis legatorum ex rapto, & cum alterius præiudicio prouideri non debet.*

VACAVIT beneficium in menſe Ianuario nominatis deputato, legatus contulit nõ nominato, poſtea idem legatus, decimaquinta Ianuarij contulit magiſtro Petro Borie nominato, & ritè qualificato ſeculari, demum antiquior nominatus regularis requirit uicarium capituli

pituli ſede uacante, & in recuſationem obtinet collationem ab archiepiſcopo iure deuoluto, quæritur quis iſtorum habeat ius: breui uidetur quod d. Borie: quia legatus potuit eidem conferre ſaluis modificationibus regni, etiam ſi non fuerit facta gradatim re-
1 quiſitio, quia† concurrit cum quolibet ordinario. c. ſi a ſede. de præbend. in 6. & non derogatur legato niſi in qualificationibus: ergo eas inſequendo poterit cõferre, & licet contuliſſet primo non nominato, potuit poſtea conferre nominato. ut dixi in glo. diſpoſitiones. §. ſi quis uerò. de colla.

2 Secundò, † ſeculari debetur beneficium ſæculare per §. uolumus. de colla. ſed iſtud de quo prætenditur eſt ſeculare, ergo &c. quod ſit ſæculare patet, quia Eccleſia Tutellenſis licet olim eſſet regularis, tamen eſt redacta in ſæcularem, cum beneficijs dependentibus ab ea per Papam, qui ad hoc habet poteſtatem, uoluit & potuit, ergo & hoc beneficium, de quo prętenditur dependet à d. eccleſia Tutellenſi.

3 Item † tale præſumitur beneficium in quali ſtatu reperitur tempore uacationis. l. item apud. §. ſi quis uirgines. ff. de iniur. ſed iſtud reperitur tempore mortis ult. poſſeſſoris poſſeſſum per ſeculares: ergò præſumitur ſeculare, & ſic debitum ſeculari nominato.

Nec refragatur. c. cum de beneficio. de præben. in 6. ubi requiruntur quadraginta anni, quia hoc eſt uerum, quoad præſcriptionem, ſed hic loquitur quoad præſumptionẽ an ſit ſæculare uel regulare, & poſſeſſio ultimi poſſeſſoris inducit præſumptionem fortem ut ſecularis nominatus poſſit illud acceptare & habere: per no. in cap. cum eccleſia. de cauſa poſſeſſ. ſcripſi in §. uolumus. de collat. in Concord. & c. conſultationibus. de iure patron. ubi † ſi quis fuerit in
4 poſſeſſione preſentandi, licet non fuerit patronus, ualebit tamen præſentatio facta per eum ratione poſſeſſionis, quia poſſeſſor bonæfidei facit fructus ſuos, & præſentatio inter fructus connumeratur. gloſſ. in ca. cum olim. de maior.

Tertiò, legatus potuit conferre iſti ſeculari, cum nullus ſecularis eo antiquior requiſiuerit, & quamuis d. regularis ſit antiquior, tamen debentur eidem beneficia ſecularia. per d. §. uolumus. de colla. in Cõcorda. ubi plenè ſcripſit.

5 Quartò: † collatio prima facta per legatum non qualificato nullius eſt momenti. §. ſi quis uerò. de colla. in Concord. ſed hic nominatus iure proſequitur: ergo legati collatio non ualet.

Quintò, maior eſt *inhabilitas* omiſſę qualificationis quam alterius *qualificati*. argu. no. in c. cum noſtris. per Panor. de conceſ. præb. & c. fi. de æta. & qualit.

6 Sextò † inſinuatio facta poſt vacationem beneficij eſt valida, quando alius qualificatus non adeſt, ut dixi in gl. vacationem. §. pręfatiq; graduati. de coll. in Concord. ergo non poteſt impugnari per non qualificatũ.

Nec obſtat quod in eccleſia Tullenſi ſunt regula-
7 res canonici & ſecularis: quia fac eſſe, † tamen ſi aliqui regulares velint remanere, non tamen ob hoc impediunt quin illa Eccleſia ſit in ſæcularem redacta & maior pars attenditur, ſed eſt maior pars canonicorum ſæcularium: ergo illa attendetur per c. cum omnes. de conſtitu. & ita concluditur d. de Borie alijs præferendum.

8 Vltimò, † quid ſi legatus reſignationem factam in menſibus graduatorum vel nominatorum, aut aliis admittere nolit: vt pote quia eſt Epiſcopus & ſuos habet nominatos propitios, quibus vult prouidere ſi vacet per mortem, vel habet famulos nominatos & graduatos, quibus vult cõferre, uel alijs prouidere vult: uel non vult diſpenſare regulæ de viginti diebus, ut per mortem ſuis conferat quomodo ſuccurretur. glo. in dicto §. quid ſi quis. in verb. pontificem. dicit quod nominatus tunc obtinebit collationem iure deuoluto tacita qualificatione, dicendo, quod beneficium tanto tempore vacauit, quod eius collatio eſt ad ſedem Apoſtolicã deuoluta, vel quod collator malè prouidit aut incapaci, & tunc ualet collatio, ſed loquitur in Papa, nihil dicit de legato. Ideò ego dicerem ex æquitate beneficium eſſe affectum deferenti reſignationem, ita quod ſi Legatus nolit admittere reſignationem vel derogare regulæ, quod is facta diligentia de habẽdo collationem ab eodem, poterit poſtea ire ad Papam: & iſta collatio Papæ licet ſit vltima, quia fortè is cuius reſignationem deferebam ſit mortuus, tamen eò quia erat affectum primo deferenti reſignationem, ideo alteri non potuit conferri, hoc ex ſequentibus.

9 Primò, † vt obuietur fraudibus & malitiis quibus maximè eſt obuiandum. l. in fraudem. ff. de rei uendic. c. ſedes. de reſcript. & maximè debet obuiare ſacratiſſimus Senatus, qui abuſus reformat *in* hoc regno: adeo malitiis obuiant iura ut aduerſus malitiã poſſit quis ſe defendere, etiam cum calumina. glo. ſing. in c. cupientes in uerb. malignantium. de elect. in 6. text. in l. cum pater. *in* §. *Titio.* ibi. nec dolo videtur feciſſe, cum fraudem excluſerit. ff. de lega. 2. Imò ſi decem mutuaſti quæ tibi ſecreto reſtitiui iterum petis, potero iurare me nihil habuiſſe, quin ſoluerim. Anton. de Butrio. in c. 1. de mutuis petitio. multa adducit Hyppol. ſingul. 177. malitiis. multò fortius poterit ſuprema curia illis malitiis obuiare.

10 Secundò; † videtur legatus quaſi contrahere recipiendo legationem & iuramentum in Francia qui videtur promittere ſe executurũ ſuam poteſtatem, ergo tenetur ex quaſi contractu expedire, vt promiſit. arg. l. vnicæ. ibi pomiſſa *reſtituant. C. de ſuffrag.* & bonum eſſet *quando in Francia* recipiuntur quod ſub iſta modificatione reciperentur uidelicet vt omnibus & primò venientibus conferant.

Tertiò, aliàs daretur materia delinquendi & reſeruandi omnia beneficia regni contra titul. de reſerua-
11 tio. quas † reſeruationes Galli tam exoſas habent ut nullam velint extra corpus iuris admittere: ſed ſi iſta legatus conferret omnia beneficia *venientium ad* eum ſuis conſanguineis & *famulis quæ res eſſet* peſſimi exempli, ut ſolent *quidam proh dolor* facere.

Quartò, multi ad *inopiam* deuenirent qui ad eum maximo ſumptu currerent, & ipſe poſtea reſeruaret illud beneficium & diceret.

Dum tu ſectaris apros ego retia ſeruo.

Intereſt enim Reipublicæ ut ſubiecti ſint *locupletes*. §. fin. inſt. quib. ma. licet uel non. & ne beneficio Papæ decipiantur. l. 1. C. de his qui ueniam ęta. impetra.

12 Quintò, † intereſt Reip. ne quis re ſua malè utatur, ut ſcribitur in §. de his qui ſunt ſui uel. ſed legatus ſic faciendo malè uteretur poteſtate ſibi data, ergo ſenatus debet reformare, alioqui primus abuſus in principio erit maximus in fine, ſi non extirpetur antequam alii ſic vtantur.

Sextò prohibentur *prælati* ad quæſtum trahere ſuam prælaturam. c. irrefragabili. §. prouideant. de offic. ordinar. & ſuper his uidi prouideri per metuendiſſimum ſenatum: ſic etiam poterit ſuper aliis abuſibus legati, alioqui omnia beneficia regni ad quæſtũ famulorum legati treherentur: nam vnum pingue beneficium nolunt, niſi ſuis conferre, & ſic omnes ad ſe uenientes decipiunt.

Septimò,

13 Septimò, † conſtitutio reformatur quando infert grauamen notorium ſuis ſubditis. c.fina.de rebus eccleſ. non alien.c.cum omnes. de conſtit. ſed iſta geſta per legatum inferunt notabile grauamen ſuis ſubditis: ergo ſunt reuocanda:nam in bonis beneficiis ſemper datarius dicet prouidiſſe, licet non prouiderit.

Octauò, turbaretur ſtatus uniuerſalis Franciæ, quia nullus extra famulos legati poſſet habere beneficiũ
14 in legatione: & quando † turbatur ſtatus vniuerſalis poteſt etiam ſummus pontifex reformari, à fortiori & legatus, & quod ſummus pontifex poſſit gl. eſt ab omnibus approbata in c. propoſuit. de conceſſio.præbend. & in capit. ſi Papa. 40. diſtinct. ſic & legatus ſuper his reformari debet.

Nonò contrarium faciendo venit cõtra mentem Papæ, qui ei bona fide commiſit legationem: nam
15 † Papa conſtituit eum legatum ad conferendum beneficia legationis, non expreſſis perſonis. Igitur noluit quod ipſe reſeruaret ſuis famulis, cum reſeruationes in hoc regno ſint prohibitæ. in rubr. de reſeruat. in Concorda.

Decimò, acceptionem in Euangelio prohibitam. & in cap. nouit. de iudic. Papa approbare noluit: ergò noluit vt beneficia petentibus idoneis conferrentur,
16 & ideo † putarem dicendum quod ſi legatus nollet conferre primo requirente, vel regulæ de viginti derogare, videtur illud beneficium ſibi reſeruare, vel ſuis, & quaſi contractum frangere. nam ſic receptus cẽſetur in Francia vt legitimè ſuo defungatur munere & officio, ob id ſi poſt requiſitionem beneficia per eum conferantur, famulis ſuis, eodem die pręſumetur facta potius illa requiſitio, & ita collatio annullabitur: & is qui requiſiuit, à legato, cui legatus conferre recuſauit, ſi poſtea obtineat à Papa collationem, præferri debet etiã primo prouiſo per legatũ, ꝑ ſupradicta & alia quæ dum operæpretiũ fuerit adducam.

Dicet quis, non ergo prouidetur famulis legatorũ,
17 nec conſanguineis? cui reſpondeo, † melius eſſe non prouidere quàm ſi eiſdem ex rapto, vel cum pręiudicio alterius prouideretur, quod fieret ſi ſupra dicta ſuſtinerentur. Nec refragatur quod non tenetur quis facere gratiam: nam non eſt mera gratia reſignationes recipere. cap. uno. de rerum permut. in 6. imo cauſa exiſtente peccat prælatus nõ diſpenſando licet ſubditi non habeant ius cogendi. arg. 2. quæſt. 5. c. quãdo. ita expreſſe tenet Sylueſter in verb. diſpenſatio. quæſt. 1. glo. in cap. domino. 5. diſtin. Barba. conſi. 40. colum. 3. in 4. uol. Peruſ. in cap. licet. 3. no. de elect. in 6. & maximè quia in ſua receptione promiſit iure ſua uti collatione, & ſic eſt receptus, ideò ex illa prouiſione, & ſic ex illo quaſi contractu, tenetur omnibus regnicolis, & iſta iuris eſſe arbitror.

RESPON. XXVI.

Nominato cęco antiquiori, an prouideri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Afflicto non eſt danda afflictio.*
2 *Factum legitimè non retractatur licèt ad eum caſum perueniat, à quo non potuit incipere.*
3 *Cæcus non eſt qui parum videt.*
4 *Surdaſter, qui parum exaudit, poteſt actus ciuiles exercere.*
5 *Inhabilis quis non præſumitur, niſi hoc exprimatur à iure.*
6 *Excuſatur à muneribus qui prorſus aciem oculorum amiſit, nec eſt inhabilis.*
7 *Incapax qui à Deo dictus non eſt, nec ab hominibus dici meretur.*
8 *Iudici conſtare debet cæcitas, ante quàm quis cæcus eſſe iudicetur.*
9 *Cæcus ſemel ex infirmitate non præſumitur ſemper cæcus.*
10 *Morboſus à iure ciuili non dicitur, qui oculos eminentes habet & parum videt.*
11 *Idoneitas maior requiritur in epiſcopatu, quàm in præbenda.*
12 *Cæcus quando iudicandi officio fungi poſſit.*
13 *Cæcus licet de nouo iuriſdictionem habere non poſſit, poterit tamen ſuccedere patri eam habenti.*
14 *Cæcitas non priuat aliquem adminiſtratione habita, nec ſpe quæſita ante cæcitatem.*
15 *Cæcus poteſt ſeruire per ſubſtitutum, ſicut abſens cauſa ſtudij.*
16 *Ius quando aliquem non facit inhabilem, nec nos facere debemus.*
17 *Vacatio beneficij præſumitur eo tempore, quo requiſitum fuit, & eius fuit facta collatio.*
18 *Beneficium debitum nominatis non nominatus habere non poteſt.*
19 *Tonſura probari debet ad beneficium obtinendum. Titulus prædeceſſoris probari non debet quando prædeceſſor fuit triennis poſſeſſor. ibidem.*
20 *Beneficium poſt acceptationem reſignari non poteſt à procuratore conſtituto ad acceptandũ & reſignandũ.*

VIDE Domine afflictionem meam quoniam erectus eſt inimicus. Hierem. treno. c. 1. quod pulchrè facto noſtro accommodari poteſt, in quo tota dubitatio eſt an Do. Claudius Maignolis nominatus debeat propter magnam viſus debilitatem ſuis priuari nominationibus: adeò vt ob id fiat incapax ad acceptandum & habendum Canonicatum & præbendam villæ Annoniaci, & reſpondeo ob illam ſui viſus diminutionẽ ſuis non priuari nominationibus, nec ob hoc factus fuit incapax ad dictam præbendam. Imo acceptatio facta per procuratorem d. Maignolis valet & tenet: ad quod probandum primò facit quod Deus dixit:
1 † Afflixi te, non affligam te ultra, ſi Deus Opt. Max. nolit afflictum affligere, ergo nec nos hoc facere debemus: nam dicitur Leuitici 25. cap. Nolite configere contribulos veſtros, ſed timebit vnuſquiſque Deũ ſuum: cui iuri diuino conforme eſt ius Canonicum, dicens: Afflictionem afflicto non eſſe dandam. cap. pen. de cleric. ægrotan. & in cap. cum percuſſio. in fin. 7. quæſt. 1. in hæc verba dici non debet à nobis addi flagellatis afflictio: conuenit etiam huic ſententiæ ius ciuile. in l. tam dementis. C. de epiſc. audien. imo modum pœnæ diſſimulant & remittunt. in l. diuus. ff. de offi. præſid. c. iudicas. 3. quæſt. 9. ergo & iudices affligere afflictum non debent, quod facerent ſi poſſeſſionem beneficii per d. Magnolis acceptati, alteri adiudicarent, & poſſet tunc dicere d. Magnolis pręuenerunt me inimici mei in die afflictionis meæ, & factus eſt Dominus protector meus. Pſal. 17. & alibi: Afflixiſti populos & expuliſti eos de ſuis poſſeſſionibus, & domibus ſicut vult facere iſte Claudius Arzalerij, qui debet timere id quod ſcribitur Iob 20. cap.

Deuorabit

Source : BIU Cujas

Deuorabit eum ignis qui non ſucceditur & affligetur, relictus in tabernaculo ſuo, id eſt, in inferno affligentes affligentur.

2 Secundò, † factum legitimè non debet retractari licet perueniat ad caſum à quo incipere non potuit. per regulam iuris factum legitimè, ſed gradus & nominationes legitimè fuerunt factæ & conceſſæ, d. Magnolis: ergò non debent retractari ex diminutione viſus poſt nominationes contingente, maximè in præbenda quam poteſt ſeruire cantando in choro conſulendo in capitulo ſicut alij.

Tertiò, malè & perperam à parte aduerſa dicitur
3 quod d. Magnolis eſt cæcus, quia † cęcus non eſt qui parum vdet, quidquid enim creſcere poteſt nondum perfectum eſt, perfectio enim eſt perfectibilium quies. Baldus in conſilio ſciſmatis. in fin. poſito in rubric. ſi quis aliquem teſtamen. prohibuer. C. ſed d. Magnolis adhuc videt, ergo non eſt cęcus.

Quartò, licet ſecus nõ poſſit facere teſtamentum. §. item ſurdus. Inſtitut. quib. non eſt permiſſ. facere
4 teſtam. tamen † ſurdaſter qui parum exaudit, poteſt & alios actus facere. l. diſcretis. C. qui teſta. facere poſſunt: ſic & qui modicum videt, poterit habere beneficium ſimplex, maximè prębendam eccleſiæ collegiatæ quæ non requirit curam, nec ſonat in nomen rectoriæ, vt dicitur in c. ſuper inordinata. de præbend.

Quintò, priuatio non infligitur niſi in caſibus à iure expreſſis. gloſſ. ſing. in cap. fin. de iure patron. §. ſin. autem. in authen. de non eligend. ſecund. nuben. col lat. ſecunda ibi nulla eſt lex tale quid dicens: ſic nec in-
5 habilitas, quia † omnes de iure ſunt idonei & habiles, niſi à iure reperiantur inhabiles. cap. cum in cunctis. & ibi not. de elect. Hoſtien. in ſumma de præbend. text. in cap. fin. de præſumpt. gloſſ. in clem. prima de offic. delega. ſed non reperitur in iure, quod is cui eſt diminutus viſus fato quodam ſit incapax: ergo nec d. Magnolis poteſt dici ad hanc præbendam incapax, cum in iure non inueniatur deciſum.

6 Sextò, qui † prorſus oculorum aciem amiſit excuſatur à muneribus, nõ dicit quod ſit adhuc inhabilis. l. 1. C. qui morbo ſe excuſant, ſed hic Magnolis non amiſit prorſus, ergo non debet reputari inhabilis, nec dici cæcus, qui etiam parum videt.

Septimò, caligabant oculi Iacob propter nimiam ſenectutem, Geneſ. 48. & oculi Abiæ prophetæ, & tamen non ob id inhabiles dicti fuerunt, licet videre nõ poſſent. 3. Reg. cap. 14. Idem in Iſac. dicitur: Geneſ. 28. cap. in princ. & idem in Heli. 1. Reg. cap. 4. & Thobias non eſt contriſtatus contra Deum quod plaga cęcitatis euenerit ei, ſed immobilis in Dei tremore & timore permanſit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ ſuæ. Thobię 2. cap. ergo idem dicere debe-
7 mus in d. Magnolis vt † incapax non poſſit ab hominibus dici, qui à Deo non eſt dictus: ut patet in aliis ſupra expreſſis: & ſicut d. Thobiæ eſt reſtitutus viſus, ita Deo fauente reſtituetur d. Magnoli.

8 Octauò, † poſito (quod Deus aduertat) & nõ conceſſo, quod omninò fuiſſet d. Magnolis cęcus, oportet tamen quod illud conſtet iudici. l. 1. §. item illud. ff. ad Senatuſcon. Silan.

Et quamuis probata olim fuiſſet cęcitas, quæ, ſi Deo placuerit, nunquam probabitur, tamen hodie adhuc adiudicari deberet d. præbendę recredentia d.
9 Magnoli quia † cęcus ſemel ex infirmitate, non præſumitur ſemper cæcus. Bart. in l. ſecunda. in fin. ff. de bonor. poſſeſſio. furio. infant. competen. vbi dicit ꝙ cæcus de pręterito propter aliquod accidẽs præſumitur in præſenti, cum potuerit curari cæcitas, & ſic nõ eſt dubitandum quin debeat eidem adiudicari recredentia, & plenum poſſeſſorium: vt dicetur in ſequentibus: quia nunquam fuit probata nec probabitur ſi Deo placuerit cæcitas, ſed fortè viſus debilitas ſic.

10 Nonò, probatur quod ſi quis † oculos eminentes habeat, ac parum videat ius ciuile eum morboſum, non dicit l. qui clauum. §. ſi quis natura. ff. de ędilit. edict. nec mutuum aliquem qui grauiter loquitur, ſed qui omnino ſine voce eſt. l. mutum. ff. illo titu. ſic nec dicetur d. Magnolis cæcus, cum non ſit prorſus: nam negotia collegij rectè diſponit, ſine aliquo duce, quod non poſſet facere ſi cęcus eſſet.

Decimò, Alexandrum Epiſcopum diuinitus eſſe factũ quamuis ab infantia cæcus eſſet, legimus in ſupplemẽto chronic. li. 9. anno 371. quod quidem refert Benedict. in repetit. cap. Raynutius. in verbo in extre
11 mis. nu. 12. de teſta. & certum eſt quod † in Epiſcopatu maior idoneitas requiritur, quàm in præbenda. ut patet in cap. cum in cunctis. de elect. cap. niſi. de renuntiat. & per Berta. in tract. de Epiſcopo. Ipſi namque Epiſcopi Dei oculi dicuntur cap. omnes. 6. quęſt. 1. ſi diuinitus in Epiſcopum electus fuit cæcus, multo fortius in vim nominationum poterit prouideri d. Magnolis quamuis eſſet cęcus.

12 Vndecimò, facit l. cæcus. ff. de iudic. † vbi cæcus iudicandi officio fungitur. Intelligunt ibi doct. quando erat iudex ante cæcitatem eam iudicandi poteſtatem retinet, ſed poſt cæcitatem eam habere non poteſt. per l. primam. §. quamuis. ff. de poſthu. ſic nec d. Magnolis poſt ſuam cæcitatem habere poterit. Reſpondeo, non eſſe cæcum, vt iam dictum extitit: tamen adhuc non prohiberetur, per text. in dicto §. quamuis. ibi dum dicit, ſed melius eſt vt retinere dicamus quidem iã acceptum magiſtratum, poſſe aſpirare aũt ad nouũ penitus prohiberi: ſed in hoc caſu non aſpirat ad nouum magiſtratum, vel beneficium cũ iam eſſet ei affectum per Concordata. §. pręfati. primo & ſecũdo, de collat. quia iam erat nominatus anno vigeſimo, & erat ei ius ad rem acquiſitum, vt dictum eſt in tractat. nominat. quæſt. 4. ergo ad ius nouum non aſpirat, ſed tantum cupit retinere illud quod eſt ei acquiſitum per ſuas nominationes, & illud proſequi.

Duodecimò, facit dictum ſolenne Bart. in d. l. cæ-
13 cus. quod omnes approbant, quod † licet omninò cęcus non poſſit de nouo habere iuriſdictionem, tamẽ poterit ſuccedere patri habenti eam & eam retinere, nec priuatur ſpe illa ſuccedendi patri per cæcitatem, multominus priuabitur hic Magnolis iure ad rem, quod obtinet per ſuas nominationes, quod eſt fortius quàm ſpes.

Decimotertiò, probat hoc Panor. in conſilio 47.
14 Nicolaus in primo vol. vbi concludit † cæcitatem non priuare adminiſtratione habita, nec ſpe quæſita ante cæcitatem, quia filius viuente patre non habet ius petendi legitimam in bonis patris. l. prima. §. ſi impuberi. ff. de collat. bonor. Bart. ibidem. in §. nec caſtrenſe. ſed habet tantum ſpem. l. in ſuis. ff. de liber. & poſthum. §. ſui. inſtitu. de hæred. qualitat. & non perdit eam, ergo etiam nominatus cæcus non perdet illam ſpem habendi beneficia, ex nominationibus ortam, & illud ius ad rem quod habet, etiam ſi omninò eſſet cæcus quod non eſt in d. Claudio Magnolis, ſed tantum eſt viſus debilitatus, ergo non debet beneficium, per Concordata affectum amittere.

Decimoquartò, non refragatur quod non poterit eccleſiæ ſeruire d. Magnolis, ergo nec beneficiũ habere: quia propter officium datur beneficium cap. fin. de
15 reſcript. in ſexto. Reſpondeo, † quod poterit ſeruire

per

Source : BIU Cujas

per alium, ſicut abſens cauſa ſtudij. c. licet. de præb. & c. vnic. de cler. non reſiden. & non minus debet eſſe impedimentum Dei, id eſt, ipſa cæcitas, quàm ſtudium, uel alia infirmitas per ibi dicta: nam ſicut iudex cæcus poteſt legere & ſcribere per alium, Bar. in d. l. cæcus & illiteratus. l. certi iuris. C. de iud. & l. 1. C. de ſenten. ex libello recitand. ſic & d. Magnolis poterit deſeruire per alium, in quibus non poterit ſufficere, quandiu durabit infirmitas quæ Deo propitio non eſt perpetua, ſed ad breuiſſimum tempus tantum duratura.

Decimoquintò, facit §. præfatique ordinarii. de collat. in Concorda. vbi collatores teneantur conferre graduatis & nominatis beneficia, in menſibus eiſdem deputatis vacantia: qui gradus, & nominationis literas, cum ſtudij tempore debitè præſentauerint: ſed hic Magnolis præſentauit & inſinuauit ſuas literas duplicataſque dedit dicto priori Annoniaci, & ſuum nomen & cognomen præſentauit, per viginti annos ferè: ergo ei debetur illa præbenda. facit §. teneantur. ibidem. vbi collatio non eſt irrita ſi nominatus non fecerit diligentias ibidem deſcriptas: ſi igitur nominatus illas diligentias fecerit, collatio erit irrita, ſicut eſt illa quæ eſt facta de Clauſo, & etiam Arzalerii: nec obſtat quod non ſit habilis, quia ſuper dixi eum habi-
16 lem, nam † ius non facit eum inhabilem, ergo nec nos hoc facere *debemus etiam initio inſpecto*. l. tertia *§. ſcio. ff. de minor.*

Decimoſextò, non refragatur quod in Leuitico *ſcribitur*, Homo de ſemine tuo, per familias, qui habuerit maculam non offerat panes Deo ſuo, nec accedat ad miniſterium eius, vt ſi cæcus fuerit: quia reſpondeo cæcus quippè dicitur qui ſupernæ lucis contemplationem ignorat, qui præſentis vitæ tenebris preſſus, dum lucem venturam nequaquam diligendo aſpicit. text. in capit. hinc etenim. 49. diſtinctio. quod non eſt in dicto Magnoli: imo rectè gubernauit, & gubernat collegium Heduenſe cui eſt præpoſitus: ergo & præbendam regere poterit, quæ non requirit tam exactam curam.

Decimoſeptimò, iſtæ præbendæ eccleſiarum collegiatarum requirunt maximè maturitatem conſilij, vt Canonici negotia eccleſiæ tractare poſſint. Panormit. in c. ſuper inordinata. de præb. ſed d. Magnolis poterit iſta facere: ergo ad illas præbendas eſt capax.

Decimooctauò, non prodeſt obeſſe d. Magnoli illud quod dicit pars aduerſa, videlicet negando beneficium vacaſſe in menſe deputato nominatis, videlicet
17 in menſe Ianuario. Nam poſtquam † conſtat requiſitionem illo menſe factam, & collationem etiam per priorem, non eſt alia probatio facienda in recredẽtia, quia ſummariè conſtat vacaſſe in menſe debito nominatis, poſtquam illo menſe d. Prior contulit, & nõ eſt veriſimile quod contuliſſet niſi ſciuiſſet mortem, vt eſt plenè ſcriptum in tractat. nominatio quæſtio. 16. in fin. ex his concludo recredentiam eſſe adiudicandam cum pleno poſſeſſorio d. Magnolis nominato, & ritè qualificato.

18 Decimononò, † non poteſt prætendere ius d. Arzeleri ad d. præbendam ex iure quod habebat de Clauſo, tum quia de Clauſo non erat nominatus: ergo nullum ius habere potuit in beneficijs nominatis debitis. §. teneantur. de collatio. in Concorda. & ſi non potuit d. de Clauſtro plus iuris transferre quàm haberet. argumen. l. traditio. ff. de acquiren. rerum domin.

19 Vigeſimò, † nõ poterat de Clauſtro habere ius, quia non erat tonſuratus, & non tonſuratus beneficium habere non poteſt. c. cum adeò. de reſcript. c. ex literis. de tranſa. ſaltem non apparet de ſua tonſura: & de his quæ non ſunt & non apparent idem eſt iudicium. l. duo ſunt Titii. ff. de teſta. tutel. & qui dicit ſe clericum hoc probare debet. l. ſi ignorat. C. qui accuſa. non poſſunt. & quamuis non teneatur quis probare titulum ſui prædeceſſoris, quando ille prædeceſſor in vita reputatus fuit verus beneficii dominus & curatus, vt no. Panor. & Fel. in c. cum venerabilis. de except. ſecus quando aliquis reſignat, vel moritur antequam fuerit poſſeſſor triennalis. glo. in verb. requirant. de pacifi. poſſeſſo. in prag. ſed hic de Clauſo nunquam fuit pacificus poſſeſſor: ergo opus eſt, vt Arzaleri oſtendat titulum, & tonſuram reſignantis, aliàs ſuccumbere debet.

Vltimò poſito & non conceſſo quod de Clauſtro habuiſſet ius adhuc d. Arzaleri non poteſt prætendere
20 aliquod ius, quia † Procurator conſtitutus ad acceptãdum beneficium nõdum vacans, & ad reſignandum, non poteſt poſt acceptationem, illud beneficium acceptatum reſignare. l. qui ſuperſtitis ff. de acquir. hæredit. ita non poteſt conſtituere Procuratorem ad reſignandum ius quod non habet, vt concludunt do. de Rota deciſio. 529 vtrum poſſit. in antiq. & ita fuit iudicatum in magno Conſilio, anno 1536. in menſe Ianuario præſente magno Franciæ Cancellario. vt dico in tract. nominatio. quæſtione 14. numero 112. & per me nihil iuris habere poteſt d. Arzaleri.

RESPON. XXVII.

Nominatus duo beneficia an acceptare poſſit ex Concordatis Louanij.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio ſeu concordatum Louanij in concordatis beneficiorum.*

2 *Nominatus Louanij an poſſit acceptare duo beneficia.*
Argumentum à contrario ſenſu locum habet in ſtatutis, ea diſpoſitionibus, item in pactis, conuentionibus, & ſtipulationibus. ibidem.

3 *Affirmatiua diſpoſitio continetur ſub negatiua diſpoſitione.*

4 *Statutum in quantum includit non dicitur extendi.*

5 *Diſpoſitionis verbum eſt generaliſsimum, accipitur enim pro collatione, inſtitutione, & qualibet alia prouiſione.*

6 *Ordinarius non dicitur grauari, quando Papa confert in ſuo menſe.*

7 *Canina inuidia eſſet collatoris prohibentis beneficium nominato per alium conferri, cum ipſe hoc facere non poſſit.*

8 *Tranſactio non extenditur de perſona ad perſonam.*
Mandatarius licet ex vi mandati non poſſit obtinere niſi vnum beneficium ab vno collatore, ſecus eſt ſi plures ſint collatores. ibidem.

9 *Clem. gratiæ. de reſcriptis. derogatum eſt per Papam.*

10 *Exceptio declarat mentem tranſigentium.*

11 *Sermo duplicatus maiori cum deliberatione prolatus videtur incluſio vnius eſt excluſio alterius. ibidem.*

12 *Pactum, & tranſactio eandem vim habent ſine ſcriptura quàm cum ſcriptura.*

DIVINO inuocato præſidio dubium eſt, an nominatus poſſit acceptare duo beneficia non obſtante tranſactione facta his uerbis.

D *Item*

Item que d'oreſnauant vn nommè de Louain , de quelque
eſtat , ou condition qu'il ſoit ne pourra du viuant , & durant
la Prelature du collateur, ou collatrice ordinaire, accepter qu'vn
benefice vacant à ſa diſpoſition. N'eſtoit que tous les moys ſuſ-
ſent à ſa diſpoſition, que lors leſdicts nommés pourront accepter
vn benefice dedans dix ans , & iceulx expirès vn autre.

1 Item, † quòd poſthac nominatus Louanienſis,cu-
iuſcunque cõditionis fuerit, non poterit acceptare ni-
ſi vnum beneficium, ſub diſpoſitione vnius Prçlati,&
in eius vita , vel collatoris ordinarii , excepto quòd ſi
omnes menſes eſſent in eorundem diſpoſitione,dicti
nominati poterunt tũc acceptare vnum beneficium ,
intra decem annos,& iis elapſis etiam aliud.]

Primò , præſuppoſito facto , quod collator de quo
agitur, non habet liberos omnes anni menſes ad pro-
uidendum,ſed Papa habet quatuor mẽſes, intra quos
nulli licet prouidere , qui Papa tantum prouidet iure
quibus,vel ſi ſit quis nominatus in illis menſibus præ-
fertur ſi acceptauerit ante Papæ prouiſionem , quo
præmiſſo vacauit beneficium in menſe Papæ aſſigna-
to nominatis,acceptati illud,ordinarius confert, Papa
prouidet, quis iſtorum præferatur : breui reſpondeo ,
quod nominatus,quia eſt habilis,tam ad beneficia va-
cantia in diſpoſitione Papæ , quàm in diſpoſitione or-
dinarii,vt paret per Concordata Louanii,ſiue per Leo
ninam conſtitutionem : ergo hic nominatus potuit
acceptare iſtud beneficium .

Secundò, nominatus prius acceptauit quàm alius :
ergo data inſpicienda & tenẽda erit. c.eam te. de reſcr.
c.ſi eo tempore.& c.duobus.illo tit.in 6.

Tertiò , hoc probatur à contrario ſenſu capituli
tranſactionis dum dicitur.

Ne pourra du viuant du collateur accepter qu'vn benefi-
2 *ce vacant à ſa diſpoſition.* [Non † poterit acceptare , niſi
vnum beneficium , ſub diſpoſitione collatoris, &in
eius vita.] Ergo ſi non ſit in diſpoſitione ordinarii po-
terit acceptare duo, nempè argumentum à contrario
ſenſu eſt validum, etiam in ſtatutis & diſpoſitionibus.
l.1.vbi plenè laſ.ff.de offi.eius. cap.cum Apoſtolica.de
his quæ fiunt à Prælat. & expreſſum probat Corſet.in
ſingul.incipien.argumentum. vbi etiam dicit in pactis
conuentionibus & ſtipulationibus habere locum,per
l.inter ſocerum.§.cum iter.ff.de pact.dotal. Barb.con-
ſil.61.colum.5.in primo volum.

3 Quartò , in † diſpoſitione negatiua ſemper conclu-
ditur diſpoſitio affirmatiua.Bart.in l.2.§.fin.ff.ad ſena-
tuſcon.Tertul.Alex.conſ.115.pro deciſione.col.1.in 3.
vol.vbi dicunt.In hoc ſtatuto extantibus maſculis, vel
agnatis, fœminæ non ſuccedant , eſſe duo præcepta ,
vnum negatiuum,quod fœminæ excludantur,ſecun-
dum affirmatiuum,quod maſculi ſuccedant.

Sic dicemus in hoc prædicto capitulo,vbi eſt præce
ptum negatiuum,quod nominatus nõ poſſit accepta-
re niſi vnum beneficium ſub diſpoſitione vnius Prçla
ti,& in eius vita,ſecũdum eſt permiſſiuum incluſum ,
quod nominatus poſſit acceptare duo beneficia ſi nõ
ſint ſub diſpoſitione illius Prælati & collatoris ordina
rii,ſed beneficiũ prçtenſũ non eſt ſub diſpoſitione col
latoris, ſed in diſpoſitione Papæ: ergo nominatus põt
illud acceptare vigore illius tranſactionis & capituli.

Vnde pulchrè dicit Bald.in l.quod uerò. ff.de legib.
4 quod † non dicitur ſtatutum extendi in quantum in-
cludit, quia cauſa fauoris eſt perſona quæ includitur,
& ueriſimile eſt ſtatuentes ſenſiſſe hoc argumentum
incluſiuum per l.tale pactum §.fin.ff de pact.& eſt pro
prius intellectus ſtatuti, ſecundum Bal. ergo dicemus
hunc intellectum tenendum .

Quintò , ponderantur uerba d.capit. *à ſa diſpoſition,*
5 [ſub diſpoſitione ſua.] † diſpoſitionis enim uerbum
pro collatione, inſtitutione, & qualibet alia prouiſio-
ne accipitur.glo.& doct. in clem.unic. de ſuppl. negli.
præla.eſt enim uerbum generaliſſimum,teſte Bal.con
ſil.501.dixi in glo.quamuis aliam diſpoſitionem, in §.
præfatique ordinarii. de collat. in Concorda. ſed hoc
beneficium non eſt in diſpoſitione ordinarii collato-
ris : ergo non comprehenditur in d. capit. loquente ,
a ſa diſpoſition . [ſub diſpoſitione ſua.]

Sextò,ſi non liceat acceptare beneficium pertinens
ad diſpoſitionem collatoris, niſi unum : ergo ſi ad ſuã
diſpoſitionem non pertineat, licebit duo nominato
acceptare per ſupradicta, in argumento à contrario.

6 Septimo , † non dicitur grauari ordinarius quando
Papa confert in ſuo menſe : nam Papa poterat confer
re cuilibet in ſuo menſe : ergo potuiſſet conferre iſti
nominato,uel alteri, & ſic conferendo non eſt graua-
men ordinario,quia collatio & diſpoſitio beneficii ad
eum non ſpectat : & tunc dicitur grauari ordinarius ,
quando ei aufertur libera collatio , quæ eſt in fructu.
glo.ſingul.in cap.cum olim.de maior. Panor. & alii,in
c.mandatum. col. 1. de reſcript. quia tunc non poteſt
ſuis prouidere.c.Abbatem.ubi Barb col. 2. de reſcript.
igitur ſi diſpoſitio ad iſtum ordinarium nõ pertineat ,
non dicitur ordinarius grauatus,quia etiam prouidere
non potuiſſet ſuis,nec erat eidem in fructu .

7 Imò eſſet † quædam canina inuidia.de qua in tit.de
lege Fuſia cani.tollend.ſi collator,qui non poteſt con
ferre beneficium prohibeat etiam conferri nominato
per alium, & ſic quod non poteſt habere , adhuc uelit
prohibere ne nominati habeant.

Octauò, exceptio firmat regulam , in non exceptis.
l.1.ff.de reg.iur. Ioan.And. & Dinus in rubr.de reg.iur.
in 6.ſed excipitur quod nominatus poſſit duo habere
beneficia, quando collatio & diſpoſitio omnium be-
neficiorum eſſet libera collatori,& poſt decem annos
quo fuit grauatus, & quando *non erit libera omnium*
beneficiorum *non poterit* eundem requirere collato
rem,niſi *in uno* : ergo non prohibet requirere Papam
8 qui non contraxit, nec tranſegit , & † tranſactio facta
inter aliquas perſonas non extenditur ad alias perſo-
nas.l.imperatores. ff. de tranſactio. ideo iſta ttanſactio
non extendetur , ut non poſſit habere duo beneficia
ſub aliorum diſpoſitione ſicuti dicemus de mandata-
rio.qui non poteſt obtinere in uim mãdati,niſi unum
beneficium ab uno collatore.c.mãdatum , & ſequen.
de reſcript. non prohibetur tamen ab alio acceptare
iure,utpotè ſi nominationes haberet.

Nonò,non refragatur quod gratia nominati expira
uerit per acceptationem unius beneficii. per 150.gra-
tiæ.de reſcript. quia gratia eſt in forma pauperum , &
ad certum beneficium, quod (ſalua pace) non eſt ue-
rum,nam Leonina bulla permittit nominatis duo ac-
ceptare beneficia : ergo per unius aaceptationem non
expirant gratiç nominatorum : nam derogatum eſt il
9 li † Clementinæ gratiæ cum Papa uoluerit duo con-
ferenda nominato beneficia,ſed illa Leonina eſt reſtri
cta ad unum beneficium uacans , cum uacabat ſub di-
ſpoſitione collatoris. Nec eſt taxatio facta nominato
de non beneficio,niſi in illo caſu:ergo in alio non pro
cedit.l.cum prætor.ff.de iud.c nonne. de præſumptio.

10 Decimò , ſatis † probatur mens tranſigentium ex
exceptione : nam exceptiones declarant regulam. l.
nam quod liquide. ff. de penu.lega. Deci.in l.prima ff.
de regul. iur. ſed exceptio eſt quod nominato proui-
deri poſſit de duobus beneficiis , quando collator
habet plenam ac liberam diſpoſitionem omnium
menſium , hoc tamen poſt decem annos, ne ſtatim
grauetur,

Source : BIU Cujas

grauetur. Igitur ſatis declaratur, quod non vult comprehendere nominatum, nec excludere quominus poſſit habere duo beneficia, quãdo vnum beneficium non erit in ſua diſpoſitione, vt eſt in hoc caſu.

Vndecimò bis repetitur in tranſactione, *à ſa diſpoſition* [ſub diſpoſitione ſua] iſta geminatio, ergo declarabit, vt intelligatur non poſſe prouideri nominato, quando diſpoſitio ſpectat ad alium collatorem. arg. l. baliſta, & quæ ibi no. ff. ad Trebel. facit. c. & ſi Chriſtus.
11 de iureiurandi † vbi ſermo duplicatus videtur probatus maiori cum deliberatione, probat Corſe. in tracta. de poteſta. regia. quæſt. 16. verſic. 11.

Duodecimò, non obſtat clauſula prohibitiua, quod viuente teſtatore non poteſt habere beneficia duo, niſi in vno caſu, ſcilicet poſt decem annos, & quando habet liberam collationem, ſed hic viuente collatore haberet, ergo &c. Reſpondeo q̃d viuente collatore non licet nominato duplex acceptare beneficium ſpectãs ad diſpoſitionem illius collatoris, à quo vnum habuit, ne in duobus grauaretur. in c. literis. & c. mandatum. de reſcrip. ſed non prohibetur (vt ſuperius dictum extitit) quando diſpoſitio non pertinet ad collatorem, imo vnius excluſio, alterius eſt incluſio, vt prædixi, & plene ſcripſi in glo. gratificare. §. ſtatuimus primo. de collat. in Concorda. Franciæ.

Vltimò, ſi pars poſſit contra nominatum probare compenſationem factam eſſe, licet non fuerit ſcripta,
12 quia † tantum valet pactum ſiue tranſactio, ſiue ſcriptura, quàm cum ſcriptura. l. pactum. 2. C. de pact. l. cũ te. de tranſact. & quia parem vim habent teſtes & inſtrumenta. l. in exercendi. C. de fide inſtru. poterit pars probare per teſtes dictam tranſactionem, & ante proſequutionem appellationis debet requirere nominatum, vt ſuam tranſactionem ſeruet, offerens ex parte ſua adimplere quod promiſit, quod ſi nominatus recuſet, iuſtè appellatio proſequi poterit: & ita mihi videtur, ſalua Senatus authoritate, coram quo hæc cauſa tractari debet, à quibus & doctius & intentius intelligetur raptim ſcriptum ob nuntij feſtinationem Pariſ. anno 1545. die 12. Maij.

RESPON. XXVIII.

Papæ collationem poteſt nominatus ſumere, quocunque ordine omiſſo, etiamſi non gradatim fiat, & declaratur. §. ſi quis verò. de collatio. in Concorda.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſus à Papa præfertur cunctis prouiſis ab alijs.*
2 *Nominatus gradatim accipit collationem ab inferioribus à Papa.*
3 *Legatus omiſſo medio, cõferre poteſt beneficia graduatis.*
4 *Graduatus ante tempus per vniuerſitatem ſtatutum, non gaudet Priuilegijs graduati.*
5 *Inſtrumentum gradus ſine die confectum non valet.*
6 *Studij tempus poſt gradum obtentum graduato non prodeſt.*
7 *Tempus ſtudij male conceptum improbatur.*
8 *Tempus ſtudij male contemptum ab eo qui actus vniuerſitatis exercuit non improbatur.*
9 *Deuolutio à quo tempore fiat.*
Epiſcopus poſt deuolutionem non confert ius deuolutum ad Archiepiſcopum. ibidem.
10 *Deuolutio, quod ſit introducta in fauorem nominati, quomodo intelligatur.*
Iura quæ ſunt communia, ſingularia eſſe non debent. ibidem.
11 *Nominatus, quando pluries poſſit adire primum collatorem.*
12 *Nominatus ſecundam præbendam requirere, & acceptare poteſt, ſi primam non eſt conſequutus, quod facere debet cum proteſtatione.*

Veu le temps d'eſtude de maiſtre Guillaume Bernard, & auſſi Nicole Grimeaut Rauiſi & leurs degrés, & le faict poſé, ſemble au ſubſcript, que maiſtre Guillaume Bernard a le plus apparant droict. [Conſiderans tempus ſtudij magiſtri Guillelmi Bernardi, & Nicolai Grimeaut Rauiſij, eorundemque gradus, facti ſpecie expoſita, infra ſcripto videtur, magiſtrum Guillelmum Bernard meliore iure fundatum
1 eſſe.] Tum primò quod † eſt prouiſus à Papa, & propter maiorem Papæ prærogatiuam prouiſus ab eo in dubio præfertur. capit. ſi à ſede. de præbend. tum etiam, quia reperitur melius cæteris qualificatus, vt inferius oſtendetur.

Nec refragatur. §. ſi quis verò. de colla. in Cõcorda.
2 vbi † nominatus debet gradatim accipere collationẽ, quod eſt verũ ab aliis inferioribus à Papa, ſecus ſi à Papa, qui ius præuentionis habet. §. declarantes. de manda. Apoſtol. in Concorda. ſcripſi in §. ſtatuimus primo. in verbo, gratificare. de colla. in Concorda.

3 † Et in legato fuit in magno Regis conſilio iudicatum eum poſſe cõferre graduatis qualificatis, omiſſo medio, anno 1540. die 17. Auguſti pro magiſtro Petro de Poleſtron, cõtra Ioannem Pichon, & alios per rationes quas ſcripſi hincinde. in tracta. nomina q. 17. num. 16. vbi etiam allegaui alia Areſta huic rei accommoda, ſic multò fortius in Papa iudicandum erit.

Item potuit Papa conferre iſti Bernardo, poſtquam nulli erat collatio facta, nec alicui ius quæſitum, aut ſi nullus erat qualificatus, ſed apparet neutrum qualificatum, videlicet nec Grimeaut, nec Rauiſi: igitur iure potuit Papa cõferre, cum ſemper maiorẽ ſibi retineat poteſtatem, quàm cõcedat. c. dudum. de præbẽd. in 6. *Touchant ledict Grimeaut, ne peut auoir droict à ladicte prebende, car* [Prædictus verò Grimeaut non poteſt ius aliquod prætendere ad dictam præbendam: nam] non
4 eſt ritè qualificatus: primò † enim ſumpſit gradum in artibus ante triennium cum dimidio, & ſic non valet, quia contra ſtatuta vniuerſitatis, non gaudet priuilegiis, pro nõ graduato habetur. §. monemus. vbi etiã ſcripſi de colla. in Concorda. vbi in glo. præfata tempora, allego in addi. Areſtum ſuper hoc interueniſſe, in hoc ſupremo Senatu.

Item fuit promotus dictus Grimeaut, anno milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo, ante Paſcha,
5 & in † inſtrumento non eſt aliqua dies ſcripta, & ſic non valet inſtrumentum, iuxta glo. tritam. in l. generali. C. de tabula. lib. 10. vbi dies non eſt inſerta.

Item etſi valet, tñ non ſtuduerat triennium cum dimidio, quia anno milleſimo quingẽteſimo vigeſimo-
6 tertio, & die 29. Ianuarii vniuerſitas † atteſtatur eum ſtuduiſſe quinquennium, & 21 ſumpſit gradum, ergo ante gradum non ſtuduerat niſi triennium. Igitur illi non poteſt gradus prodeſſe, cum cõtra ſtatuta vniuerſitatis promotus fuerit & minus properè, vt in ſimili dicitur. l. 1. C. de execut. rei iudic.

Item tps̃ dicti Grimeaut nõ valet, quia dicitur eum ſtuduiſſe in artibus, & poſtea in grammatica rexiſſe.
7 Nam † Senatus aliàs improbauit tempus ſtudii ſic

 conceſſum,

Source : BIU Cujas

conceſsũ, vt abũdè ſcripſi in trac.nomina. q.11.nu.16.

Ne faict rienſi lon vouloit dire que ledit Bernard. [Non obſtat, ſi dicatur quod dictus Bernardus] eodem morbo laborat. *Car à cela a reſponce, que à ſon temps d'eſtude eſt.*
8 [Ad hoc † enim reſpondetur, ſtudij ſui tempore] ꝙ etiam exercuit actus vniuerſitatis. *Par ainſi ſe peut excuſer, & meſmement à cauſe du ſtatut de l'vniuerſité.* [Quare excuſari poteſt, & in primis propter ſtatutum Vniuerſitatis] quod vult vt comprehendantur illi, qui actus facultatis exercuerunt, vt alibi fuſius dicam.

Item touchant de Rauiſi apres onze moys de ſa requiſition eſt allé prendre collation, il ſemble qu'elle n'eſt valide car. [Quantum ad Rauiſium ſpectat, qui poſt 11. menſes ſuæ requiſitionis collationem petijt, videtur quod nõ
9 ſit valida: nam] non † habuit ſuperior, niſi ſex menſes à die deuolutionis, *par le* [per] c.2.de conceſſ.præb. *Et par ainſi ily auoit onze moys* [Itaque vndecim erant menſes,] & ſic ius erat deuolutum ad Archiepiſcopum: & ideò non potuit Epiſcopus amplius conferre poſt deuolutionem. Et ita etiam iudicatum fuit in Senatu, vt dico, in d.§.ſi quis verò.de coll.in Concord.

10 Nec refragatur quod † deuolutio ſit introducta in fauorem nominati.d.§.ſi quis verò, vbi dixi ideò ſi nominatus voluit ante ſex menſes adire ſuperiorem nõ erat ius deuolutum. Reſpondeo, hoc eſſe intelligendum, quando vnus eſſet nominatus tantum, vel graduatus qui requiſiuiſſet beneficium à primo collatore, tunc poſſent fortè prædicta procedere, ſed quando plures ſunt graduati, vel nominati, qui requirunt à primo collatore ſibi beneficium conferri, tunc ſi vnus eorum adeat ſuperiorem, ab illo tempore ius ad ſuperiorem deuolutum eſt, per d.§.ſi quis verò, quia deuolutio eſt introducta in fauorem omnium graduatorum non vnius tantum: ideò quando ſunt plures, & vnus adit ſuperiorem, ab illo tempore ius deuoluetur, alias vnus nominatus omnes alios ſiſteret, & iura quæ ſunt communia fuerunt ſingularia. contra. c. cum omnes. de conſtitut.& ideo cum iſte Rauiſius diſtulerit habere collationem poſt ſex menſes, à die primæ collationis à ſuperiore factæ, & recuſationis, debebat adire alium ſuperiorem non proximum, à quo ius erat deuolutum, & ſuper hoc nullum interueniſſe Areſtum arbitror, ſed duæ cauſæ in ſimili materia in hoc Senatu pendent, & poſtea ſic iudicatæ ſunt, vt à die recuſationis facta à primo collatore deuolutio fiat ad ſecundum, qui habet ſex menſes ad conferendum, ſi tamen nominatus antiquior veniret intra ſex mẽſes & requireret à primo valeret collatio primi, licet ſecundus recuſatus fuerit, quia ius deuolutum eſt ad ſuperiorem, quoad requirentem, & non quoad alium.

Item in hoc caſu, quando ſunt plures, ceſſat ratio
11 poſita in d. §. ſi quis verò, quia † nominatus poterat adire iterum primum collatorem, ſed quando vnus graduatus iuit poſt recuſationem primi collatoris ad ſuperiorem, iam non poteſt adiri primus collator ab ipſo qui iam ad ſuperiorem iuerat quãtum ad ipſum, quia deuolutum eſt ius ab eo: ergo non valeret collatio facta ipſi, vt dixi in quæſt.17. tract.nomi. num 9.ex prædictis: ergo ſatis clarè conſtat dictum Bernardum præcipuum ius in d. præbenda habere, non obſtantibus in contrarium deductis.

12 † Nominatus, vel graduatus, qui acceptauit vnam præbendam, an poſſit alteram acceptare? breui reſpõdeo quod ſic, ſi illam non habeat, vtpotè quia fuit alteri adiudicata, licet ipſe ius ſuũ alteri reſignauerit, quia ſi illud ius fuerat euictum alteram acceptare poteſt, ſicut dicitur de mandatario.per glo.& docto. in c.ſi pro te. de reſcript.in 6.poteſt ſecundum beneficium acceptare etiam ante euictionem, ſub proteſtatione tamẽ quod ſi obtinuerit primum, non intendit habere ſecũdum, vt ſcripſi in §.volumus.in glo.non poſſit. de collat.in Concorda.& me ſubſcripſi. Datum Pariſ. anno 1542. die 16. Decembris.

RESPON. XXIX.

Nominatus in vim gradus, põt beneficia in mẽſibus graduatorum acceptare, & requirere.

SVMMARIVM.

1 *Nominatus graduatus beneficium acceptare, & ſibi conferri petere poteſt, tam in menſibus graduatorum ſimplicium, quàm nominatorum.*

2 *Epiſcopus ſi ſit canonicus alicuius eccleſiæ poterit conferre & tanquam canonicus, & poſtea tanquã epiſcopus.*

Nominato quando duo competunt iura, vno ſublato aliud remanet. ibidem.

3 *Nominatus an teneatur in inſinuatione exprimere, quod tanquam graduatus, & nominatus inſinuat.*

Inſinuans ſimpliciter in omnem caſum videtur inſinuaſſe. ibidem.

4 *Collatio facta idoneo graduato per gratificationem ualet.*

1 VIſo facto ſuperius expreſſo arbitror † nominatum in mẽſibus graduatorum ſimpliciũ poſſe acceptare beneficium, & ſibi conferri petere, tum quod ſit graduatus, cui ratione gradus debetur beneficium vacans in menſibus graduatorum, vt ſcripſi in glo.graduatis. §.præterea. de colla.in Concorda.tum etiam quod inducta ad augmentum non debent operari diminutionem l.legata.ff.de lega. 1.ſed nominationes ſunt introductę ad augmentum gradus, & conceſſæ, vt videlicet nominatus poſſet tanquam graduatus habere beneficia, quia eſt graduatus etiam, ut ſaltem tanquam nominatus habeat, ſi collatores illum non gratificarent in mẽſibus graduatorum tanquam antiquior, ſaltem obtinebit beneficium in vim nominationum.

Item qui duplex ius habet duplici iure vti poteſt,
2 nempè † epiſcopus ſi ſit Canonicus in eccleſia cathedrali poterit tanquam Canonicus conferre, & poſtea tanquam Epiſcopus.c.pen.de conceſs.præb. c.à collatione.de appe.in 6.ſic & nominatus duplici iure vti poterit, videlicet gradu in menſibus graduatorum, & nominationibus in menſibus nominatorũ, alioqui gradus eſſet illis fere inutilis, quod non eſt dicẽdum: nam qñ duo iura vni competunt, vno ſublato, alterum remanet illæſum.l.quotiens duplici.ff.de regu.iu. ſcripſi in §.ſi quis verò.in ver.diſpoſitiones.de collat.in Concorda. ſed nominato competunt duo, iura videlicet gradus & nominationis: ergo vtroque vti poterit, & vno ſublato in menſibus nominatorum poterit altero, videlicet nominationibus vti, & ſic concludo, aliis nunc omiſſis, propter diſceſſum nuntii inſtantem.

3 Secunda quæſtio, † an nominatus poſſit inſinuare vt graduatus, & vt nominatus? Reſpondeo non eſſe prohibitum, iſtud tamen facere non debet, quia cũ nominationes coniunctæ ſint gradui. §.præterea. & §. præfati.de collat.in Concorda. non debet nominatus eas diuidere & inſinuare vt nominatus, & vt graduatus, & nõ eſt niſi pernicioſa ſubtilitas, quæ ad perniciẽ eorũ qui ea vtuntur reuertitur.l.ſancimus.C.ad Treb. & hæ ſubtilitates à iudicibus nõ admittuntur, imo repelli debent, ut dicit Iuriſconſ.in l.ſicut.§. ſi debitori. ff.quib.mod.pig.uel hyppoth.ſoluit. cap.dilecti. de iudic.

Source : BIU Cujas

dic. Ideo concludo inſinuationem magiſtri Couldree coniunctim factam eſſe ualidam, quia inſinuando ſimpliciter uidetur in omnem caſum inſinuaſſe: nam cum duplex ius habeat, ut dictum eſt, ita uidetur illo duplici iure inſinuaſſe, & expreſſa nocent, quando exprimeret ſe inſinuare uno iure: per l. expreſſa. ff. de regul. iur. & non expreſſa non nocent. ut ibi.

Tertia, uter iure ſit potior, an Couldree cui eſt facta gratificatio, an Bernardus; Reſpondeo Couldree,
4 quia † collatores ordinarij in menſibus graduatorum poſſunt gratificare illum debitè qualificatum, quem uolunt. §. ſtatuimus primo. de colla. in Concorda. ſed capitulum gratificauit iſtum de Couldree: ergo habet potentius ius: nam Bernardus alio qualificato exiſtente, non poteſt uenire, nempe collatio poſtquam erat ualida facta Couldree non potuit iure fieri Bernardo, & ſic ratione illius collationis nihil iuris prætendere poteſt, ſi non reprobet gradum, inſinuationem, uel alias qualificationes primi de Couldree, & ſic ob repentinum nuntij diſceſſum, breui concludo. Actum Pariſ. anno 1544. die 28. Maij.

RESPON. XXX.

De requiſitionis inſtrumento facto à Secretario Epiſcopi, & an probet, & multæ ſuſpcionis præſumptiones contra illud.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum requiſitionis à notario, ſeu ſecretario epiſcopi factum, multis ex cauſis redditur ſuſpectum.*

2 *Epiſcopi literis non creditur, contra impetrantem Apoſtolicum.*

Epiſcopi aliquando anticipant datam contra Apoſtolicos impetrantes. ibidem.

3 *Fides nulli in cauſa propria præſtatur.*

Epiſcopi literis ſigillatis creditur circa eius officium, ſecus contra Apoſtolicum. ibidem.

4 *Cardinali non creditur in præiudicium alterius.*

5 *Teſtes domeſtici Epiſcopi idonei non uidentur ad teſtificandum in inſtrumento requiſitionis.*

6 *Actus qui de nocte ſit redditur ſuſpectus.*

Electiones clandeſtinæ improbantur, collationesq́; nocturnæ ſuſpectæ ſunt. ibidem.

7 *Falſitatis adeſt ſuſpicio, cum in teſtes domeſticos quis adhibet cum alios adhibere poſſit.*

8 *Inſtrumentum procuratoris remanens apud epiſcopum, inducit ſuſpicionem.*

9 *Beneficium ſi ſit requiſitum, & recuſatio ſit ſecuta, præſumitur fraus ſi requirens non adeat ſuperiorem.*

10 *Epiſcopus proſequens ſuis ſumptibus collationem à ſe factam ad ſuam vtilitatem hoc facere præſumitur.*

11 *Collatio facta poſt reputationem, fraudulenta præſumitur.*

12 *Actus præmiſſus, quando clam & à domeſticis fit, fraus præſumitur.*

13 *Argumentum à ſolitis in iure validum eſt.*

Falſi materia daretur, ſi crederetur inſtrumentis à collatoribus, vel eorum domeſticis confectis.

PAPA contulit beneficium die 2. Ianuarij, ordinarius die ſequenti, ad tollẽdum præſumptionem Papæ producitur inſtrumentum requiſitionis factæ à nominati procuratore hora nocturna, quod procuratorium Epiſcopus habebat in manibus ſuis: fuit factum hoc requiſitionis inſtrumentum à notario ſeu ſecretario Epiſcopi & domeſtici Epiſcopi. In eo teſtes inſcripti ſunt, & is qui requiſiuit ab Epiſcopo non proſequitur habere collationem à ſuperiore, ſed ſumptibus ſuis Epiſcopus proſequitur proceſſum, & procurator qui reperitur ſcriptus in inſinuatione dicit ſe illo anno non inſinuaſſe: q̃ritur, an iſta requiſitio, poſſit Papam præuenire ſtãte
1 lege Regni, quod ſola præueniat requiſitio. † Reſpondeo inſtrumentum requiſitionis non probare requiſitionem eſſe factam, ſed eſſe ſuſpectam ex multis cõiecturis & præſumptionibus ſequentibus, ac inſinuationis inſtrumentum.

Prima præſumptio contra requiſitionis inſtrumentum eſt, quia factum eſt à ſecretario, & notario Epiſco
2 pi, vnde † literis Epi non creditur contra impetrãtem Apoſtolicum, in quibus Eps aſſerit ſe contuliſſe prius, quàm Papa, propter fraudem quæ timetur, quia ſæpè imo frequenter accidit quod quidam Epiſcopi vel eorum vicarii anticipant datam contra Apoſtolicos impetrantes. c. poſt conceſſionem, vbi Hoſt. & alii de probat. hoc expreſsè refert Rota. deciſ. 22. fuit dubitatum in nouis, & fraus & dolus non debent alicui patrocinari vt malitiis eorum obuietur. c. ſedes, & c. ex tenore. c. plerunque. de reſcript. l. in fundo. ff. de rei vendic.

3 † Item certũ eſt quod nulli in cã propria creditur. l. vnic. C. ne quis in ſua cauſ. iudicet. & l. omnib. de teſtib.

Sed in hoc caſu Epiſcopus atteſtatur in actu proprio, videlicet ſe requiſitum ante collationem Papæ: ergo ei credi non debet, quia collationem (fortè ſuã) fecit fratri ſuo, vel alteri conſanguineo, vel alteri famulo, vt eum compenſaret, & vt illum alteri perſonæ extraneæ præferret, & hodie prælati machinantur omnes fraudes quas poſſunt, contra Apoſtolicos impetrantes: verba ſunt hæc, in d. deciſ. 22. in fi. & idem dicitur in deciſ. 348. voluerunt, ibidem licet credatur literis Epiſcopi ſigillatis, circa eius officium, non tamen contra Apoſtolicum. domini de Rota, deciſio. 701. nota quod non creditur: in antiq. & literis Epiſcopi quæ poſſunt tradi ad occaſionem nocendi ſucceſſoribus, vel tertio, non creditur, vt conſuluit Bald. conſil. 319. ſuper primo puncto. in tertio volum. Imo etiam
4 † Cardinali non creditur in alterius præiudicium. cap. cum à nobis. de teſtibus. gl. in cap. ſicut. de ſentent. excommun. Panormit. in c. quod ſuper. de fide inſtrum. Aufre. deciſ. 463. multò minus iſti inſtrumento facto à domeſticis Epiſcopi, & ita conſuluit Bertrand. conſil. 265. etiam in ſecundo volum. in 2. editione, & conſilio 133. viſo proceſſu, ibidem.

5 Secunda præſumptio quod † teſtes domeſtici Epiſcopi inſcripti ſunt in illo inſtrumento requiſitionis, & idonei non videntur teſtes quibus impetrari poteſt vt teſtes fiant. l. idonei. ff. de teſtib. etiam iure ciuili domeſtici teſtimonii fides improbatur. l. etiam. C. illo titu. quia domeſtici ſolent obedire domino per fas & nefas, nec curant niſi vt domino placeant. teſte Bald. in c. in literis de teſtib. nam humani moris eſt illum vereri cuius iudicio & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur. cap. viſis. 16. quæſt. 2. & ideo iſti teſtes nihil probant, nec illi inſtrumento credi debet.

6 Tertia præſumptio eſt, quia † hora nocturna: nam qui male agit odit lucem, ne eius opera perueniant in lucem, vt eſt in Euangelio, & in capitulo conſuluit.

Source : BIU Cujas

de offic.delega.nec valent electiones clandeſtinæ.cap. quia propter. in fi. de electio. & collationes clandeſtinæ & nocturnæ ſunt ſuſpectæ.c.vno.§.porro.vt Eccleſiaſtic benefi.glo.in d.c.conſuluit: nam tenebræ aptæ ſunt ad fabricandum falſum. glo. ibi per l. primum. §. tria lumina.ff.de vētre inſpic. magna ergo iſta eſt cum alijs præſumptio.

7 † Quarta prȩſumptio fraudis & culpæ eo quod Epiſcopus poterat adhibere alios teſtes, quàm domeſticos, ſi fuiſſet vera requiſitio, & quia non adhibiti ſunt, eſt fraudis, & falſitatis ſuſpicio, teſte Soc.deciſ.17.ſupradicta, colum.2. in 1.volum. ſecus ſi non fuerit culpa, quia tunc creditur teſtibus domeſticis. per tex.in l. conſenſu.§.ſuper plagis.C.de repud.

8 Quinta,† præſumptio eſt eo quod Epiſcopus habebat inſtrumentum procuratoris nominati ad acceptā dum & reſignandum apud ſe, ideo eſt præſumptio à ſolitis, quod nominatus pactus fuerit ſecum de reſignando illud beneficium, certo dato, vel retento, vt in l.tranſactio.C.de tranſact. nempè eò quòd poſt maleficium commiſſum inuenitur alienantem poſſidere rem quam alienauit, præſumitur fraus.l.ſicut. §.ſuperuacuum.ff.quib.mod.pign.vel hyppoth.ſolu. doct. in l.omnes. §.Lutius. quæ in fraud.credito. hic probatur quod inſtrumentum procuratoris nominati, quod Epiſcopus habebat, quod hodie illi habent: ergo præſumptio eſt conuentionis & cōcordiæ factæ cum nominato, & fraudis aduerſus Apoſtolicum.

9 Sexta, quod poſt † refutationem non aditus fuit ſuperior, præſumitur enim quod illa requiſitio tantum fuit excogitata vt præueniret Papam, & ſic quod inuenta ſit, & verè non facta alioqui, is cui fuiſſet facta recuſatio adiuiſſet ſuperiorem, vt in §.ſi quis verò.de colla. in Concorda. quippe dolus præſumitur in eo qui extra iudicium appellat, & appellationem non ſequitur cum poſſit.c.cum dilecti, de dolo. etiam præſumitur fraus contra eum qui litem inſtituit eamq́ue vſq; ad finem proſequi detrectat. §.omnem.in auth.de litigioſ.collat.8.authen.qui ſemel. C.quomodo & quando iudex, ſic dicemus in iſta inuenta requiſitione, vt præſumatur falſa eò quod eam deuolutionem nō eſt proſequutus requirens, cui erat facta refutatio.

10 † Septima, quod Epiſcopus proſequatur collationem à ſe factam ſuis ſumptibus: nam præſumitur venire ad ſuam vtilitatem, & ſic ei inſtrumento facto à domeſticis ſuis non debet credi.c.conſtitutis primo. vbi doct.de teſtibus, vbi factum à domeſticis videtur de voluntate domini, ſic & hoc inſtrumentum requiſitionis vt præueniret Papam.

11 † Octaua, quando poſt refutationem idem ordine contulit illi quem refutauerat præſumitur quod viſa collatione aduerſarij, excogitata ſtatim fuerit requiſitio, quia non præſumitur velle variare, cum maximè in viris eccleſiaſticis variatio ſit prohibita.clemen. vnic.de renuntiat.

Nona eſt, quod ex his præſentibus ad præteritum præſumitur per l.ex perſona. C. de probatio. cap.ſcribam. de præſumptio. videlicet quod ex his præſumptionibus præſumitur confectam falſo requiſitionem, cui credendum non erit, in præiudicium impetrantis Apoſtolici.

Decima quod requiſitio ipſa ſit facta etiam ab Epiſcopi famulis & domeſticis: nempe vt omnia melius ad fraudandum Apoſtolicum conciperentur. Inter domeſticos omnia tractata & confecta, & fabricata
12 fuerunt, vt ſuperius probaui: nam † quando aliquod eſt permiſſum, & fit clam vel à domeſticis, tunc fraus præſumitur. l.fin.ff.de ritu nuptia l.non exiſtimo.ff.de adminiſtratio tutor. & illæ perſonæ quæ excuſantur à iuris ignorantia ſi faciant actum clam, non excuſantur.glo.ſing.in l.1. C.de interdic.ma.ſecundum Rom. conſil.714.regula eſt, ſed iſta requiſitio erat permiſſa: ergo fieri palam poterat & non excuſantur illi qui eā clanculum fecerunt.

Vndecima, qđ procurator qui inſcriptus eſt ſe inſinuaſſe teſtatus eſt contrarium, videlicet ſe non inſinuaſſe illo anno: ideo inſtrumentum redditur ſuſpectum.l.1.§.fin.ff.quemadmod.teſtamen.aperian.maximè iunctis prædictis, quod à domeſticis factum eſt inſtrumentum & alijs ſupradictis.

13 Duodecima † à ſolitis arguimus & præſumptio magna eſt.l.ſi quis donaturus ff.de vſufruct.l.certi condictio. §.ſi quis nummos. ſi certum peta. c.cum ni. de conſtitut.ſed Epiſcopi & collatores ſolent has fraudes committere. Igitur præſumitur quod commiſerunt & fabricauerunt hanc prætenſam requiſitionem, vt Apoſtolicum impetrantem fraudarent, & iſti omnes qui hæc faciunt ſunt fures & latrones & falſarij, & tenentur ad intereſſe, & expenſas nominatis, quos ſic vexauerunt, ob id poteſt dici (vt dicebat Bald.) quò ibit anima iſtorum?

Vltima eſt, quod ſi credatur facile his, inſtrumentis à collatoribus ſeu eorum domeſticis confectis penè omnes ingredientur ad beneficia falſo titulo, & habentes verum titulum expellentur, & ſic dabitur materia falſum fabricandi collatoribus, quod non eſt faciendum: imo totis neruis pugnant aduerſus falſarios leges & canones.vt patet in l.vbi & per totum.C.ad legem Cornel.de fal.& ff.ac in decreta.vnde non poteſt negari dictum inſtrumētum, tam requiſitionis, quàm inſinuationis eſſe ſuſpectum, & ſic non eſſe illis ſtandum, & ſic concludo & prædictis ſubſcripſi Pariſ. anno 1544. die 10 Maij.

RESPON. XXXI.

Theologus ducentos habens florenos in beneficijs, & reditibus, an præbendam Theologalem habere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Theologus habens beneficia vſque ad ducentos florenos Theologalem præbendam aſſequi non poteſt.*
Præbenda venit appellatione beneficij. ibidem.
2 *Theologus non doctoratus, licentiatus, aut baccalaureus formatus præbendam theologalem nec petere, nec conſequi poteſt.*
Baccalaureus ſimplex eſt inhabilis ad iſtam præbendam alio qualificato exiſtente. ibidem.
3 *Theologus modico contentus eſſe debet.*
4 *Pauper non eſt, qui habet beneficium vſque ad ducentas libras.*
5 *Collator poteſtatem habens conferendi idoneis.*
Conferre beneficium habenti aliud non poterit.
6 *§. Statuimus primus. de collatio. in Concord. declaratur.*
7 *Theologus acceptans vnam præbendam theologalem, & ſuper ea comparens, an aliam acceptare poſſit.*
Graduato nominato computatur beneficium quodcunque acceptauerit, niſi ſententia excluſus ſit. ibidem.

Emptor

Source : BIU Cujas

8 *Emptor ſuper re empta compromittens, de euictione agere non poteſt.*

9 *Hæres vendens hæreditatem, à creditoribus & legatarijs conueniri poteſt.*

10 *Collator non qualificato conferrens, poteſt ſecundo qualificato conferre.*

1 PRima quæſtio eſt, an † Theologus habẽs beneficia vſque ad ducentos florenos auri de camera poſſit prebẽdam theologalem aſſequi, ſi alius non ſit repletus eam proſequatur; & breui reſpondeo, quod non, quia nullus graduatus qualificatus poteſt in vim nominationum aut gradus, poſtquã habet vſque ad prædictum ualorem petere, nec conſequi beneficium.§.volumus.de colla.in Concorda. ſed appellatione beneficij venit etiam præbẽda. gl.in c.1.de reg.iur.in 6.Fel.in c.poſtulaſti.col.7. de reſcrip.ergo nec prębendam in vim gradus poterit conſequi iſte Theologus iam repletus.

2 Item nullus † Theologus præbendam theologalem petere vel conſequi poteſt, niſi prætextu gradus, vtpotè quia eſt doctor, licẽtiatus aut baccalaureus, formatus, imo baccalaureus ſimplex non eſt habilis ad iſtam præbendã alio qualificato exiſtente.§.1.de colla. in Concord.ſed is qui habet ducentos florenos non põt beneficiũ in vim gradus conſequi: ergo nec præbendam theologalem quæ debetur ratione gradus.

Item profeſſio & deſiderium Theologi, inuicem 3 diſcrepant: nam cum ſit Theologus, & ſic † modico contentus eſſe debeat inſtar Chriſti, vincitur tamen cupiditate habendi plura beneficia, & ambitione.contra l.profeſſio.C.de munerib.patri lib.10.& cum vnũ officium quis uix dignè valeat adimplere.c.1.de conſue.tamen ſtipendia plurimorum ſibi vendicare satagit contra.c.quia nonnulli.de cleric.non reſiden.

Præterea Concordata volunt prouideri pauperi-4 bus graduatis, vt in procemio patet † ſed is qui habet beneficium, vſque ad quadringentas libras nõ eſt pauper.c.poſtulaſti.de reſcript.ergo illi nõ debetur ratione ſui gradus præbenda theologalis, nec eſt intentionis Papæ quod perſonæ pluribus reditibus abundantes, pauperes clericos ſuper beneficiis inquietent. capit.ad aures: de reſcript.

Adhęc non eſt idoneus ad aliud beneficium qui iam habet vnum. c.is cui de pręben. in 6.vbi Peruſ.in 5 2.no.dicit quod † habens poteſtatem conferendi idoneis, non poteſt conferre habenti beneficium, cum non ſit idoneus, per illum text. ergo non potuit ordinarius conferre iſti Theologo iam repleto, cum in §. præfatique ordinarij.de colla.in Concorda.aſtringantur collatores ad cõferendũ idoneis, ſcripſi in §.ſtatuimus primo.in verb.gratificare. de collat. in Cõcorda.

6 Nec refragatur † §.ſtatuimus primus.de coll.in Cõcord.vbi fauetur theologis. Reſpondeo, verum eſt quoad approbationem vt aliis præferantur doctoribus aliarum facultatum, ſed quod poſſint habere præbendam theologalem, quoniam ſunt Ebrij multitudine beneficiorũ, iuxta doctrinam diui Pauli ad Corinth. 11.non. Imo potius reſtringeretur pluralitas in theologo, vt non debeat ambire nec petere, ſed permittat eſurientem repleri, ſicut ipſe eſt repletus.

7 Secundæ qnæſtioni, † an theologus qui aliam præbendam theologalem acceptauit, & ſuper ea compoſuit, & permiſit recompenſationem recipiendo, ſit habilis ad aliam præbendam. Reſpondeo quod non, alio theologo qualificato qui nihil habuit proſequẽte, nam graduatus uel nominatus quia acceptauit beneficium aſcendens ad ſummam ducentorum florenorum non poteſt aliud acceptare, niſi per ſententiã ſuccubuerit, vt atteſtatur glo. in §.item quo ad dictus. in verb.nominatorum. de colla.in Pragm. quia poſtquam acceptauit & requiſiuit beneficium præſumitur ſibi debitum, & ſic ſtare per eum quominus habeat ſummam alioqui quilibet graduatus poſſet ſic habere decem beneficia, & recompenſationem cuiuſlibet acceptare: quæ fraus non eſt permittenda.

8 † Itẽ emptor qui ſuper re empta compromiſit nõ poteſt agere de euictione cõtra venditorem, quia nulla neceſſitate cogente id fecit.tex.in l.ſi dictum.§.compromiſerit.ff.de euictio.ſic nominatus, vel theologus qui compromiſit ſuper præbenda theologali, vel remiſit ius quod habebat in ea, non poteſt aliam habere in præiudicium alterius theologi qui nihil habuit.

9 Præterea † qui vendidit hæreditatem alteri poteſt à creditoribus & legatarijs cõueniri, ac ſi illam haberet. l.2.C.de hæred vel act.vend.quia pretium quod ex hæreditate habet ſubrogatur in locum hæreditatis. l.ſi eum §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio.ille igitur qui habet recompenſationem ex præbenda theologali cẽſetur habere præbendam, & ſic alteram non poteſt habere cum duas theologales poſſit habere vt ſcripſi. in §.1.de collatio.in Concord.

10 Super vltima quæſtione à me quæſita an † ordinarius collator qui contulit præbendam theologalem, non theologo facta conceſſione ab illo in manibus eiuſdem collatoris, poſſit iterum conferre theologo qui iam requiſiuerat & cui conferre recuſauerat. Reſpondeo quod ſic, quia iſtæ deuolutiones ſunt in fauorem nominarorum introductæ. §. ſi quis verò. in verb.diſpoſitiones de colla.in Concorda. & quoniam confertur ei cui iam recuſauerat in fauorem illius: igitur valuit collatio dummodo ſuperior non contulerit facta recuſatione inferioris, potuit enim diuerſo iure inferior conferre, vno iure tanquam ordinarius, altero tanquam executor Concordatorum, vt ſcripſi in tracta.nomin.quæſtio.17.num.4.& in d.§.ſi quis verò. ideo hic nunc ſuperſedeo.

RESPON. XXXII.

De duobus vicarijs conferentibus & recuſantibus conferre graduato, quænam collatio ualeat.

SVMMARIVM.

1 *Iudex remittens ad alium cauſam illam poſtea tractare non poteſt niſi ei à ſuperiore iterum fuerit remiſſa.*

2 *Remittere ad alium, & conferre velle ſunt contraria.*

3 *Vicarius unus remittens ad alium Vicarium collationem nihil penes ſe retinet quo ad illam collationem.*

4 *Collationis ius amittitur per mendacium, & ad ſuperiorem deuoluitur collatio.*

Malitijs hominum obuiandum eſt. ibid.

5 *Graduatus an expectare teneatur reſponſum Vicarij collatoris.*

Deuolutiones in fauorem nominatorum, & graduatorum fiunt. ibidem.

6 *Vicarius reuocare non poteſt remiſſionem factam alteri Vicario.*

Epiſcopus deuolutionem à Vicario ſuo factam reuocare non poteſt. ibidem.

Source : BIU Cujas

7 *Verba illa, Feci, quod in me erat, quomodo intelligenda ſint.*

Reſponſio ſecundum interrogationem eſt intelligenda. ibidem.

8 *Verba in dubio contra illum intelligenda ſunt, qui ea apertius exprimere poterat.*

VACANS beneficium in menſe Octobris graduatis requirit à vicario vt eidem prouideat
qui remittit graduatum ad alterum vicariũ
alter vicarius requiſitus dicit feciſſe quod in
eo erat, graduatus iure deuoluto collationem habuit, vicarius etiam primo requiſitus contulit, vtra
collatio valeat?

Breui reſpondeo collationem primo graduato requirenti factam præcipuam: quod probatur arg. à ſufficienti partium enumeratione, primus enim vicarius
de Pratis requiſitus, prius conferre, & gratificare poterat, quoniam fuit requiſitus ſed noluit: quia ad alium
1 boni filium vicarium remiſit, & † qñ iudex remittit ad
alium cauſam, non poteſt poſtea illam cauſam tractare. c. cum appellationibus. de appel. in 6. ibi, quia tamẽ
iudex ipſe quantum in ſe fuit à ſe iuriſdictionem abdicauit eãdem appellationi deferens minus iuſtæ totius
cauſæ deciſio in ſuperioris eſt poteſtate transfuſa, &
ibi gl. dicit quod iudex nõ poterit cognoſcere niſi cauſa à ſuperiore fuerit ad priorem iudicem remiſſa, ſic
& iſte prior vicarius de Pratis remittendo ad alium videtur tacitè renuntiaſſe collationi faciendæ, & detuliſſe ad alium vicarium, & ſic primus vicarius diſpoſuit
aliter quàm ſit ſtatutum in §. præfatique ordinarij de
collat. in Concorda. quia non contulit vt ibi eſt ſtatutum, ergo ſua collatio non valet poſtea facta.

2 † Iſta enim ſunt contraria remittere ad alium, & cõferre velle, ideo non potuit conferre niſi alter vicarius
iterum ad eum remiſiſſet, vt gl. no. dicit in d. c. cum appellationibus, in verb. refutari. ſed quoad eum à vicario de Pratis non fuit remiſſa collatio.

3 Itemq; non potuit poſtea conferre, tum † quia tacitè remittendo renũtiauerat, & ſic ius totum erat deuolutum per renuntiationem tacitam ad alterum vicarium, ideo poſtea conferendo nihil egit, quia iam
erat poteſtate exutus conferẽdi, cum paria ſint expreſſè renunciare vel tacitè. l. cum quid. ff. ſi cert. peta. ideo
poteſt dici quod potuit, ſed gratificare & conferre noluit, remittendo ad alium, & quod uoluit poſtea conferre, adimplere nequiuit. l. multum. C. ſi quis alteri
vel ſibi. c. ſuper. de offic. deleg.

Item ſecundus vicarius vocatus boni filius requiſitus potuit in initio dum fuit requiſitus conferre & gratificare ſi voluiſſet, quia ad eum erat omne negotium
remiſſum, ſed quod etiam potuit noluit, & quod voluit adimplere nequiuit. d. cap. cum ſuper. nam ipſe requiſitus dixit ſe feciſſe, quod in ſe erat, ideò videndum
eſt aut ipſe verè contulerat, aut non contulerat, ſi iam
contulerat graduato, non poterat alteri conferre, &
ideò quia non apparet quod contuliſſet, de his quæ nõ
ſunt & non apparent idem eſt iudicium. l. duo. ff. de teſtib. tutel. vnde dicitur quod collatio facta poſt illam
collationem non valet, quia locus erat repletus per
ſuam primam collationem.

Aut non erat ab illo vicario boni filio facta aliqua
collatio, & tunc quia eſt mentitus, nec eſt boni filius,
4 etiam poſtea non potuit conferre, † quia per mendacium priuatus eſt poteſtate conferẽdi, & deuoluta eſt
collatio ad ſuperiorem. vt plenè ſcripſi in §. ſi quis verò. in verb. diſpoſuerat. in fi. de coll. in Concord. Igitur
poſt deuolutionẽ conferre non potuit, nec is nec eius
collega, qui iam ad eum remiſerat, & ita fuit iudicatũ
in hoc ſenatu pro domino Carolo Garnier, contra
Alexandrum Termeau anno 1543. die 14. Auguſti;
alias ordinarius ſemper imponeret iſti requirenti, &
eum liberè deciperet, quod iura maximè abhorrent,
& malitijs hominum obuiant. l. in fundo. ff. de rei uendica. c. ſedes, de reſcrip. ſcripſi in d. §. ſi quis uerò. in glo.
diſpoſitiones. in additio. no. de collat.

Nec refragatur quod primo requiſitus uicarius de
Pratis dixerat remittendo ad alium poſtea faciam uobis reſponſum, & ſic uolebat conferre. Reſpondeo,
iſta uerba vicarii de Pratis declarant intentionem ſuã,
eam uidelicet quod non intendit conferre, eo quod
dixit uobis reſpondebo: ergo conferre nolebat, ſed
5 reſpondere, & † iſtam reſponſionem non tenebatur
graduatus expectare poſtquam boni filius uicarius dixerat feciſſe, quod in ſe erat, ideo tantum remouere
uolebat graduatum, & decipere uerbis eum adhoc ut
beneficium illud relinqueret, nam aliud eſt uelle reſpondere, aliud conferre: ſi hic uicarius dixiſſet, ſi alter
uicarius non conferat ego prouidebo, tunc reuerti teneretur graduatus, ſed non ad audiendum reſpõſum.

Maximè quia alter uicarius dixerat ſe feciſſe, quod
in ſe erat, & ſic prouidiſſe, quia tota poteſtas ad iſtum
ultimum erat deuoluta, & ab eo ad Archiepiſcopum
præſertim: quia iſtæ deuolutiones fiunt in fauorem
nominatorum & graduatorum. §. ſi quis uerò de collat. in Concorda. ubi ſcripſi. Poſtquam ergo graduatus fuit ad Archiepiſcopum poſt debitam requiſitionem, ergo iſta collatio graduati præferri aliis debet.

Non obſtat quod dicit uicarius feciſſe quod in ſe
erat, ergo non intelligitur de alio de Pratis. Reſpondeo, quia poſtquam ad eum remiſſum fuerat, collatio
certè ad alium uicarium non poterat deuolui: ius collationis, ſed ad ſuperiorem: quia aliter diſpoſuerat
quàm dictum ſit. in Concordat. in d. §. prę̨fatique ordinarii, & iſta remiſſio Caiphæ ad hæredem non erat
niſi quædam proditio facta contra graduatum, ut ſolet fieri, ad priuandum eum iure ſuo.

Nec obeſt, ſi dicatur quod de Pratis uicarius primus, poſtea conferendo quod noluerat, reuocauit.
9 Reſpondeo † quod non potuit reuocare etiam re integra, ut dicit Ioan. Andr. & Dom. in d. cap. cum appellat. in 6. plus ibi Peruſ. aſſerens quod ſi uicarius detulit
appellationi Epiſcopus non poterit reuocare, cum
idem ſit tribunal. c. 2. de conſuet. in 6. cap. Romana. de
appellat. Ibidem ergo Epiſcopus poſtea etiam conferendo nihil egit, quia non potuit deuolutionem à uicario factam reuocare, & imputetur epiſcopo qui talem uicarium elegit. §. ſi. pro ſocio. in Inſtitut.

7 Nec me mouet iſta uerba † feci quod in me erat,
poſſe intelligi etiam in alio actu, quàm collationis. Reſpondeo, imo debent neceſſario intelligi de collatione, quia uicarii erat conferre, poſtquam erat præpoſitus illi officio, alioqui Epiſcopus incideret in pœnam
ſi non conferret. c. de multa. de præben. In quam non
debet pati uicarius, uel Domini procurator, ut incidat. l. ſi procurator. ff. de condit. indebiti, aliàs præſumeretur delictum uicarii, quod non debemus præſumere. l. meritò. ff. pro ſocio. & reſponſio debet intelligi ſecundum interrogationem. l. ſi defenſor. ff. de interrogat. actio. ſed petitio graduati erat ut conferret: ergo
reſpondeo ad id referretur, dicendo: *I'ay faict ce qui eſtoit en moy.* [feci quod in me erat.]

8 † Et in dubio uerba debent intelligi cõtra iſtum uicarium proferẽtem, qui legem apertius exprimere poterat. l. ueteribus. ff. de pact. & ex communi uſu iſta intelligi ſolent à collatoribus probata: ſed de collatione
quod

quod ſit iam facta collatio, qui communis uſus attenditur. vt per doct. in procem. ff. noui, & in procem. decreta. & ſic graduatus iuſtè poſt hanc reſponſionem adiuit Archiepiſcopum, & debent ſuper hoc ex bono & æquo ſtatuere iudices, aliàs fraus contra hos graduatos exercebitur nec vicarius faceret qđ in ſe eſſet ſi differret conferre. quia in §. teneantur. de collat. in Concorda. dicitur quod Epiſcopi abſentes tenentur relinquere vicarios, vt illis nominationes & qualificationes inſinuentur: & ipſi conferant, quod ſi non conferrent eſſet venire cōtra legem, & ſic delictum committerent. l. non dubium. C. de legib. & tales incurrerent pœnas poſitas. in d. §. fin. de collat in Concor. & duodecim pœnas in ordinarios venientes cōtra ſtatuta in Concordatis, cumulari, & in tract. Nomi. q. 19. Item vicarius dicit ſe de preterito feciſſe: ergo alius nō poterat facere. Vnde ſupereſt quod nec primus uicarius de Pratis prius requiſitus, nec ſecūdus boni filius, potuerunt poſtquam ab initio noluerunt, & ita concludo ſalua correctione melius ſentientium.

RESPON. XXXIII.

Parrochialis Eccleſia vacans.

SVMMARIVM.

1 *Prioritas in collationibus attenditur.*
2 *Collatio non qualificato facta, non fit irrita nominato & ritè qualificato non proſequente.*
3 *Papa rite confert quando præuenit ordinarium.*
Collationes irritæ factæ non rite qualificatis, non tribuunt ius præuentionis Papæ. ibidem.
4 *Collatio facta graduato ſimplici in menſibus nominatorum eſt valida non exiſtentibus nominatis.*
5 *Coniecturas aſſumere contra verba expreſſa eſt in vanum contendere.*
6 *Vicarij declaratio præiudicium non infert præſentationi Abbatis.*
7 *Collatio facta ex falſa cauſa eſt inualida.*
Error circa qualitatem perſonæ non vitiat. ibidem.

PArrochialis eccleſia beatæ Mariæ de Miſeriis vacauit in menſe Iulio affecto nominatis, patronus preſentauit Thomam Hebert in artibus magiſtrum ſufficientem, & idoneum, ac benè meritum & inſinuatum Epiſcopo Lingonenſi qui eundem Hebert inſtituit & illi tanquam graduato inſinuato contulit d. Eccleſiam parrochialem, anno 1530. die 14. Iulij. Verum quia hic Hebert non reperitur nominatus, nec inſinuatus, ſed tantum graduatus, ideo magiſter Iacobus de Lafferte nominatus, ſed per ſaltum: quia ante quinquennium requiſiuit dictum patronum, die 21. eiuſdem menſis Iulij, qui recuſauit, ob id iure deuoluto ab Archiepiſcopo Senonenſi collationem obtinuit die 23. dicti menſis, poſtea Ioannes Hollier nominatus, ſed non ritè requiſiuit vicarium patroni, vt eundem præſentaret. die 18. Iulij & antequam obtineret inſtitutionem quidam Thebaldus de Brielles à Papa impetrauit, quocunque modo vacaret die pen. Iulij, in cuius locum fuit ſubrogatus magiſter Philibertus Sachard licentiatus iuris, & demum fuit die vltima Iulij d. Ioannes Hollier. Nunc dubitatur quis iſtorum ius in beneficio conſequatur, & paucis agenda dico
1 Thomam Hebert ius in d. Eccleſia obtinere, † quia in collationibus attenditur prioritas. cap. eam te. de reſcript. cap. ſi eo tempore. illo tit. in 6.

Item clauſula poſita eſt in §. teneantur. de colla. in
2 Concorda. quod † collatio facta non qualificato, non eſt irrita ſi nominatus & ritè qualificatus non proſequatur, ſed in ſpecie mihi propoſita nominatus non proſequitur imo vnus nominatorum habet omne ius aliorum: ergo collatio prima valet.

3 † Præterea ita demum poteſt conferre Papa quando præuenit ordinarium. §. declarantes. de mandat. Apoſtol. ſed in hoc caſu non prçuenit: quia erat iam facta inſtitutio de Hebert, & collatio facta d. Lafferte, ac altera præſentatio de Holier, ergo Papa non potuit iure conferre, quia in fauorem tantum qualificatorū eſt introductum, vt ſi proſequātur collationes factas, nō qualificatis, eas irritas faciant. §. ſi quis verò. de collat. in Concorda. ergo Apoſtolicus illas collationes irritas non poterit dicere, ratione qualificationis deficiētis, quia in fauorem illius hoc nō eſt introductum.

Huc accedit quod collatio facta magiſtro artium eccleſiæ parrochialis villæ muratæ valet. §. ſtatuimus. 2. de colla. & ibi dixi: igitur collatio facta. d. Hebert, ſeu inſtitutio valeat, ergo non poteſt impugnari per Apoſtolicū, q nō impetrauit tanq̄ magis qualificatus.

Non refragatur quod d. Hebert nō ſit nominatus, & beneficium vacauit in menſe nominatorum, quia reſpondeo quod tertia pars beneficiorum eſt affecta nominatis & graduatis. §. præfatique graduati. & ibi
4 dixi de colla. in Concord. † Ideo nominatis nō exiſtētibus valet collatio facta graduatis. vt tenui in gl. irrita. in §. teneantur. d. tit. de coll. & hic Hebert eſt graduatus, & ſic capax parrochialis eccleſiæ villæ muratæ.

Non obſtat quod voluntas & poteſtas deficiunt, quia reſpondeo, contrarium eſſe verum, de voluntate patet, quod graduatum voluit præſentare, & collator inſtituere, vt eſt expreſſum, tibi tanquam graduato, poteſtas etiam patroni & epiſcopi non impugnātur, & ſi nominatim voluiſſet præſētare hoc dixiſſet ſicut
5 dixit graduatum. c. ad audientiam. de deci. & † aſſumere coniecturas contra verba expreſſa eſt in vanum cōtendere, quia in certis non eſt opus coniecturis. l. continuus. §. 1. ff. de verb. obliga. nec diſcedendum eſt à verbis niſi conſtet de mente. l. non aliter. ff. de lega. 1.

6 Item declaratio vicarij † videlicet quod Abbas præſentauerat nominatum, non poteſt præiudicare præſentationi Abbatis, cū ſolus Deus ſit ſcrutator voluntatis & non homo. c. erubeſcant. 32. diſt. & c. nunquid. de pœnit. diſt. 1. ideo non potuit vicarius Abbatis declarare quod Abbas intendebat præſentare nominatum, cum in verbis præſentationis verbum nullum eſſet appoſitum.

7 Nec obſtat quod † collatio facta ex falſa cauſa eſt nulla, licet ex vera cauſa deducta poſſet valere. Panormitanus per illum textum. in capitu. ex parte. Caſtrenſis de conceſſio. præbend. Roma. conſil. 446. primus, quia hic nō apparet falſam fuiſſe cauſam, nam voluit præſentare magiſtrum artium & idoneum, is talis reperitur: ergo non eſt falſitas cauſæ vt preſupponitur, nec error in nominatione quia nūquam fuit vocatus nominatus d Hebert, nec per patronum, nec per inſtituentem, ergo, &c. etiam error circa qualitatem perſonæ non vitiat. l. alioqui. §. 1. ff. de contrah. empt. & in ſumma. 29. quæſt. 1. ideo eſſet erratum hic, circa qualitatem perſonę, ſi putaretur nominatus: & etiam ille error non vitiaret, quia conferre putabat, & ſufficit quod talis reperiatur, & ſic concludo Apoſtolicum non poſſe annullare collationem factam d. Hebert cum ſit valida, quoad eum, & cum Ioannes Hollier ſit ſubrogatus in ius ipſius Hebert & Lafferte, ipſe potius ius dicitur habere.

RESPON.

Source : BIU Cujas

RESPON. XXXIIII.

De graduato ſimplici.

SVMMARIVM.

1 Graduatus an beneficium quod in vim gradus acceptauerit reſignare poſsit non graduato.

Prohibitum vna via, alia permitti non debet. ibidem.

2 Graduatus non debet eſſe deterioris conditionis, quàm alius.

3 Colluſio facta non probatur ex eo, quod graduatus non graduato reſignet niſi aliter probetur.

Allegans colluſionem comprobare debet. ibidem.

Conicturæ plures requiruntur ad probandam colluſionem. ibidem.

4 Clem. ne in agro an habeat locum in prioratibus datis in commendam.

5 Qualitas non alterans ſubiectum comprehenditur ſub prima diſpoſitione.

6 Commendam habens melioris conditionis iura non faciunt quàm qui habet titulum.

Specialia duo in vno eſſe non debent. ibidem.

7 Cap. licet canon de elect. non comprehendit eccleſias collegiatas.

8 Religioſus cum diſpenſatione obtinens parrochialem eccleſiam, intra annum promoueri tenetur.

Iura loquentia in regularibus regulariter, non habent locum in ſecularibus, fallit hoc ob paritatem rationis. ibidem.

9 Nominatus primum beneficium acceptare non tenetur, quod ſecus eſt in mandatario.

Verbum Poteſt, voluntatem, & nen neceſsitatem ſignificat. ibidem.

10 Graduatus, vel nominatus non probant ſe habere collationem trium beneficiorum, quia præſumptionem pro ſe habent.

Regulam habens, fundatam habet intentionem. ibid.

11 Collatio facta non qualificato valida eſt non proſequente qualificato.

12 Collatio facta non qualificato non annullatur, niſi proſequente ritè qualificato.

Regularia beneficia regularibus debentur, non autem ſæcularia. ibidem.

13 Qualitas beneficij diiudicatur ſecundum vltimum poſſeſſorem.

14 Cathedralis eccleſiæ beneficia iudicantur regularia, vel ſæcularia pars maior pars canonicorum eccleſiæ eſt.

15 Mandatum ſecundum ab eodem impetratum an valeat non facta mentione primi.

16 Clauſula motus proprij tollit ſubreptionem.

Mandatum dici ſecundum non poteſt, cum primum effectum non habuerit. ibidem.

Impedimentum non præſtat, quod de iure effectum non ſortitur. ibidem.

17 Motus proprius quando præſumatur.

Clauſula motus proprij quando eſt in narratiuis non probat ſecus eſt, quando adeſt in deciſiuis. ibidem.

18 Grauamen non intelligitur illatum per mandatum, quod effectum non habuit.

19 Præiudicium non attenditur, quando quis vtitur iure ſuo.

1 GRADVATVS † ſimplex, facta eidem col-
latione per ordinarium, de beneficio vacã
te in menſibus graduatis deputatis, illud
poſt ſex mẽſes reſignauit, & facta fuit colla
tio cuidam conſanguineo epiſcopi, non graduato: an
valeat collatio ratione colluſionis: & videtur qđ non,
quia quod vna uia prohibetur nõ debet alia permitti,
regula cum quid. de regu. iur. in ſexto. cum ſimilibus.
2 Contrariũ tamen uidetur verius quia † graduatus
non debet eſſe deterioris conditionis quàm alius, &
hoc certum eſt & notorium, ſed eſſet deterioris con-
ditionis ſi non poſſet ceſſante fraude reſignare benefi
ciũ quod obtinuit in uim nominationũ, uel ius ad il-
lud, ergo poterat, & huius ſententiæ eſt glo. in §. quod
ſi quis ex dictis in uerb. cenſeatur. de collat. in Pragm.
3 † Nec ob hoc quod reſignat non graduato proba-
tur colluſio uel fraus prius facta, niſi aliter probetur,
& qui eam allegat eam probare debet. l. quoties. §. qui
dolo. ff. de probatio. & longinquitas temporis collu-
ſionem tollere videtur, videlicet, poſt ſex menſes re-
ſignauit. glo. in l. ventri. §. fin. ff. de priuileg. credit. cap.
fin. de renuntiat. in 6. & quamuis vna coniectura frau
dis & colluſionis reperiretur, tamen non ſufficeret,
ſed plures requiruntur, ex quibus iudex poſſit animũ
ſuum ad iudicandum informare. cap. in præſentia. de
renunt. & glo. in verb. uacantia. verſic. notandum. §.
uolumus. in additio. nouis. de collat. in Concord.
4 † Secundò an Clem. in agro. §. cæterum. de ſtatu
monachi habeat locum in prioratibus conuentuali-
bus datis in commendam, & dicerem quod ſic. per
d. §. cæterum. qui dicit, qui autem prioratus iſtos ha-
buerint, ſed is cui eſt commendatus habet, ergo aſtrin
gitur per illum tex. quia habere dicitur cum effectu. l.
nomen. §. fin. ff. de uerbor. ſignific. uidelicet, ut mo-
mentanea non ſit acquiſitio ſicut etiam non eſt in ha
bente in commendam, & octo modis quis dicitur ha
bere, vt per Lucam, in l. 1. C. de nautic. *Tyberi. lib. 11.*
Item ille text. dicit, eis commiſſi fuerunt aut colla-
ti, ergo loquitur de commiſſis in commendam, per
cap. nemo. de elect. in 6. & nulla videtur in hoc dif-
ferentia inter commendam & titulum, cum vterque
habeat & poſſideat, ſiue ſit ſęcularis qui poſſideat ſi-
ue regularis: quia non additur aliqua qualitas quę de-
beat diuerſum reddere ſubiectum, vel alterare, vt in
5 cap. ſtatutum. de elec. in 6. & † tunc qualitas non alte-
rans ſubiectum comprehenditur ſub *prima diſpoſi-
tione*, vt pulchrè aſſerit *Albertus Brunus*, in tract.
de augmento 3. concluſio.
6 † Præterea iura non faciunt melioris conditionis il
lum qui habet in commendam, quàm qui habebat
in titulum, cum ille minus ius habeat, vt patet, in d. c.
nemo. ergo magis adſtringitur, ſaltem tantum quan
tum alius habens in titulum, & iſta deciſionis ratio
eſt in tract. de pacific. poſſe. num. 42.
Item duo ſpecialia non debent in vno eſſe. l. 1. C.
de dotis prouiſ. doct. in l. ſingularia. ff. ſi certum peta.
quod hic eſſet ſi diceremus commendatarium non
teneri promoueri.
7 Nec refragatur quod † in cap. licet canon. de elect.
non comprehenduntur eccleſię collegiatę. cap. ſtatu-
tum. de electio. in 6. faceſſe & eſt uerum in collegia-
ta ſæculari, vt ibi ſecus in prioratu regulari, qui com-
prehenditur ſub §. cæterum. & non ſub c. licet canon
glo. in d. cæterum. in verb. iſto.
Nec obſtat quod pœna non debeat extendi per
l. cum quidam. ff. de liber. & poſthu. quia etiam non
extenditur, ſed d. §. cæterum exprimit quod haben-
tes prioratus debent promoueri ergo quicunque fue
runt,

Source : BIU Cujas

runt, nec debent in hoc eſſe ſæculares prohibiti ad habendum illos melioris conditionis, quàm alij regulares non prohibiti.

8 Inſuper certum eſt, quod ſi † religioſus cum ſuperioris diſpenſatione obtineret parrochialem eccleſiã teneretur promoueri intra annum, per d.c.licet cano. ergo & ſæcularis qui habet in commendam prioratũ regularem conuentualem vel curatum, & videtur facere quod conſulit Federic. conſil. 25. caſus talis eſt quidam, nec vidi ſuper hoc aliqua conſilia Oldra. vel alia in contrarium, verumtamen Oldra. conſil. 67. videtur dicere quòd ſi duo vel plures in parrochiali Eccleſia inſtituantur non habebit locum. capit. licet canon. ſed nõ multũ conuenit propoſito, & his contẽtus, propter nuntij feſtinũ diſceſſum, ſubſcripſimus.

Nec obeſt quod d. §. cæterum loquatur de religioſis, vt patet per rubr. ſub qua ſitus eſt videlicet de ſtatu monacho. & regula & iura loquentia in regularibus non habent locum in ſæcularibus, quod eſt verũ niſi ſit eadem ratio in ſæcularibus, ſicut in regularibus: & quando materia omnibus conuenit, vt in hoc caſu .gl. ſing. in cle. 1. in verbo præſidentes. de reſcript. ſecundum Barba. in trac. de præſt. Card. in 7. q. primæ partis. col. penul.

9 † Nominatus nõ tenetur acceptare primum beneficium, tum quia in illis non eſt hoc expreſſum, ſicut in mandatariis. capit. tibi. de reſcri. in 6. cap. ſi clericus. de præbend. illo libro, tùm quia inuitus non cogitur habere beneficiũ. l. inuito. ff. de regu. iur. adhæc quod in Concorda. rub. de colla. §. teneatur. dicitur quod graduati & nominati qui nõ inſinuarunt nõ poſſunt petere beneficia vacantia in menſibus eiſdem præſtitutis: ergo ſi inſinuauerunt poſſunt petere, non dicit teneantur petere, nam verbum poſſunt voluntatem & non neceſſitatem ſignificat. l. ſæpè. ff. de offic. præſid. Bar. in l. Gallus, in princ. de liber. & poſthu. item non priuatur quis niſi in caſibus in gl. c. ſi. de iure patro. hic non eſt expreſſus, item in fauorem nominatorum eſt introductum vt poſſit primum beneficium acceptare, ergo illi fauori renuntiare poterit. l. ſi quis. C. de pact. c. ſi diligenti de foro competen.

10 † Item graduatus vel nominatus non tenetur probare collationem habere vltra tria beneficia, vel tria, quia habet regulam pro ſe, vt omnia beneficia vacantia in menſibus eis deſignatis eiſdem debeantur, qui vult dicere exceptionem probare debet. Bal. in c. j. col. 2. de aliena. iudic. qui habet regulam fundatam habet intentionem. gl. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. Bar. in l. quotiens. ff. ſi quis cautio. Dec. in regu. 1. not. 2. de regul. iur. nec tenetur contra ſe probare. l. qui accuſare. C. de edend.

Prioratus ſæcularis ſancti Mauricij Duſſac Lemonicenſis diœceſis vacauit in menſe Ianuarii, qui per legatum fuit collatus non nominato, demum idem legatus contulit d. Boriæ nominato, ſed non inſinuato illo anno poſtea regularis nominatus requiritur vicarium capituli ſede vacante, & in recuſationem iure deuoluto obtinet collationem, à ſuperiore: queritur quis iſtorum habeat ius in beneficio; Breui reſpõdeo

11 quod primus, quia † collatio facta per ordinarium, aut etiam per legatum non qualificato valet, ſi poſtea qualificatus non proſequatur. §. teneantur. de colla. in Concorda. & ibi dixi, ſed in hoc caſu ritè qualificatus non proſequitur, ergo collatio valebit.

Nec refragatur quod de Boriẹ nominatus proſequatur quia non eſt ritè qualificatus, vt potè quia non inſinuauit illo anno, vel ſi inſinuauerit, non inſinuauit ante vacationem. vt tenetur in §. præfatique graduati. ibi ante vacationem de coll. in Concorda. & ibi dixi, & ſic collatio facta ibi tanquam nominato non

12 valet, quia nõ erat ritè qualificatus & † collatio facta non annullatur, niſi ritè qualificatus proſequatur. vt dixi in §. ſi quis verò. per illũ text. de collat. in Cõcord.

Non obſtat quod ſi beneficium non debeatur iſti de Boriæ, debebitur ſaltem regulari. Reſpondeo non eſſe verum, quia regularia debentur regularibus, ſecularia non. §. uolumus. de coll. in Concorda. ſed iſtud prætenditur ſeculare, ergò regulari non debebitur: et ſi fuerit nominatus & vacauerit beneficium in menſibus nominatorum, tum primò quia eccleſia Tutellẽſis eſt redacta ad ſecularitatem, ergo amplius illa beneficia non debentur regularibus, cum cenſeantur

13 ſecularia, tum etiã quia † beneficium tale præſumitur in quali ſtatu reperitur tempore vacationis. arg. l. item apud. §. ſi quis virgines. ff. de iniur. ſed iſtud reperitur tempore mortis poſſeſſum per ſeculares. ergo ſeculare præſumetur, quoad hoc ut ſecularibus debeatur, licet non ſit præſcriptum tanquam tale ante quadraginta annos. cap. cum de beneficio. de præbend. in 6. & ratione huius poſſeſſionis ultimæ præſumitur, ut no. in c. cum Eccleſia. de cauſa. poſſeſſio. & c. conſultationibus. de iure patro.

14 † Nec obſtat quod in eccleſia Tutellenſi ſint aliqui regulares, quia eſto ſanè, tñ inſpicitur maior pars, & ſufficit qđ in ſecularem ſit redacta & quod ſit in illa poſſeſſione, & ſic concludo collationem non qualificato eſſe ualidã, cũ ritè qualificatus nõ proſequatur.

15 Queſtio eſt; an † ualeat ſecundum mãdatum impetratum ab eodem non facta mentione primi, in quo fuit negligens; Breui puto valere per text. ſumendo argumentum à contrario in cap. ad audentiam. 2. de reſcript. ubi ſi quis deſiſtat penſione data & perſequutione primi mandati, & impetret ſecundum tenetur facere mentione primi, ergo ſi deſiſtat nihil accipiendo, & non vendendo primum mandatum non tenetur de eo facere mentionem, idem dicitur in capit. in noſtra. illo titul.

Item in hoc mandato ſecũdo nõ poteſt notari ſub

16 reptio, propter † clauſulã motus proprii, & clauſulã pro expreſſis habẽtes: ex hoc igitur reprobari nõ põt.

Præterea iſtud ſecundum mandatum non poteſt dici ſecundum, cum primum nõ habuerit effectũ, vt ſcripſi in gl. duob. §. 1. de mand. Apoſtol. in Concord.

Adhæc alius potuiſſet impetrare mandatũ, ſic, & iſte poterit cum non præſtet impedimẽtũ qđ de iure non ſortitur effectũ. regula nõ præſtat. de reg. iur. in. 6.

Item pro hac ſententia videtur text. in cap. ſi clericus. de præbend. in 6. vbi negligenti non poteſt prouideri prætextu mandati, ſed ſi fuerit receptus in eccleſia uirtute receptionis, ſic ita ratione ſecundi mandati poterit prouideri iſti mandatario qui ſecundum impetrauit mandatum.

Non refragatur primum in cõtrarium adductum,

17 uidelicet quod † motus proprius non præſumitur, illud eſt uerum quando non eſt ſcriptum in mandato, ſed cum eſt deſcriptum, iam non eſt opus præſumere, quia in certis non eſt locus coniecturis & præſumptionibus. l. continuus. § cũ ita. ff. de verb. obliga.

Secundũ etiam tollitur quod clauſula motus proprii eſt in narratiuis mandati, ideo non probat maximè in hoc regno propter rub. de ſublatio. cle. literis. Reſpõdeo quod imo eſt dicta cle. in deciſiuis, nam vt ſcripſi in forma mandati: in uerbo uitæ, & in uerb. ac uolentes mandatum habere, quatuor partes: & uerba naratiua incipiunt in verb. vitæ. &c. & deciſio incipit ibi ac volentes, & ſic nihil obſtat.

Nec

Source : BIU Cujas

18 † Nec videtur fieri fraus Concordatis per impetrationem mandatorum, ſed tantum attenditur grauamen per ipſa Concordata dicentia Papam poſſe grauare vnum collatorem habentem collationes decem beneficiorum, vno mandato &c. cum igitur hic ſola impetratio non grauauerit ordinarium, non prohibetur idem impetrare alterum mandatum, ſi alius non illum præuenerit, & eccleſiam non grauauerit, vt ſcripſi in verbo grauare. in §. primo. de manda. Apoſtolic. in Concorda.

Item non obeſt quod ſit præiudicium nominatis,
19 & graduatis, quia & ſi fiat illud † præiudicium, non attenditur quando quis vtitur iure ſuo quamuis alteri præiudicet, hoc enim licet. l. fluminum. §. fi. ff. de damno infect. quando quis impetrat primum mandatum bene præiudicat nominatis, ergo nullus poteſt mandata imperrare, ſed ſic diſſoluitur, quia iure ſuo hoc facit, vt prædixi, & nullus videtur dolo facere qui iure ſuo vtitur. regula nullus. vbi ple. Deci. ff. de regu. iur. cum enim expreſsè potuerit primo mandato renuntiare, nec diceretur dolo feciſſe, ſic & tacitè: quia ius permittit vnicuique renuntiare iuri in fauorē ſuū introducto. l. penul. C. de pact. & alia quamplurima impræſentiarum niſi cum doctis agerem, adducerem: quę tua ſupplere poterit doctrina raptim. Pariſiis, 14. Calendas Maij anno 1541.

RESPON. XXXV.

Quomodo incertitudo vitiet collationem.

SVMMARIVM.

1 *Incertitudo eius, de cuius perſona vacauerit beneficium vitiat collationem.*

2 *Clauſula & quouis alio modo vacet, non comprehendit, niſi beneficium vacans per perſonam expreſſam.*

3 *Collatio beneficij cur requirat expreſsionem perſonæ, per quam vacauit.*

4 *Contrarietas vitiat collationem.*

5 *Literæ temporis ſtudij Pariſi. ſine ſigillo vniuerſitatis valent.*

6 *Nobilitatis atteſtatio vbi fieri debeat.*

Deuolutio intra ſex menſes non deuoluitur ad ſuperiorem, niſi voluntate nominati, & graduati. ibidem.

7 *Exceptiones peremptoriæ contra nominatum graduatū.*

Inſinuatio debet fieri capitulo, vel in loco capituli. ibidem.

Nobilitatis atteſtatio fieri debet coram iudice ordinario. ibidem.

8 *Literæ tonſuræ ſine anno ſunt nullæ.*

Vniuerſitas vna atteſtari non poteſt de altera. ibid.

COLLATIONEM factam magiſtro Guyno Ayque à vicario archiepiſcopi Burdegalenſis non valere arbitror, tum ratione
1 incertitudinis, † nam incertum ex cuius perſona vacauerit erat collatori, & incertitudo vitiat collationem c. 2. de electio. in 6.

Tum quod collatio facta de beneficio vacante per obitum Ioannis non valet, ſi ex perſona Petri vacet. domi. de Rota deciſio. 273. nota quod vbi Papa in antiq. & deciſio. 743. no. quod ſi facta. vbi etiam dicitur ſi
2 eſſet appoſita † clauſula & quouis alio modo vacet: nam tunc non comprenditur vacans per aliam perſonam, quàm expreſſam: ſed hic non expreſſit perſonam, ſed incertum reliquit, vt appatet: ergo illa collatio non valet.

Item & ſi poteſt vacare ex perſona plurium, quia forte pluribus collatum fuit, vni non graduato, alteri non graduato, ſi vacet per mortem vnius, opus eſt exprimere ex cuius perſona vacet. in c. ſuſceptum. de reſcript. in 6. quod non fuit factum in hac collatione, etiam poſſet vacare ex obitu alicuius defuncti in curia
3 † opus igitur erit exprimere ex cuius perſona vacauit, vt ſciatur an collatio ad ordinarium ſpectet necne. c. 2. de præb. in 6. alioqui infinitæ fraudes fieri poſſent, nā ſemper ordinarius facta collatione poſſet addere & declarare perſonam, ſic fraudare nominatos & alios prouiſos, quod non eſt permittēdum, ſed malitiis obuiandum. c. ſedes. de reſcript.

Item nominatorum & graduatorum intereſt ſcire ex cuius perſona vacet, vt liquidari poſſit quo iure beneficium vacauerit ad hoc vt graduatus, & nominatus acceptare, & requirere poſſit beneficia eis affecta. in §. præfatique ordinarij. de collat. in Concorda. & de his multa ſcripſi in gl. Concord. in verbo etiam in forma. mandat. & in tract. nominatio. 918. num. 25. & ſequen. ideo hic alia non addam.

Item collatio eſt ſibi contraria nempe conferre vicarius Guyno licet abſenti per literarum traditionem quomodo potuit? & tradere literas ſi erat abſens quo
4 modo eſt abſens ſi tradiderit ei literas? † Ideo iſta contrarietas vitiat collationem. per l. ſcripturæ. vbi doct. C. de fide inſtrum. & c. imputari. illo titu. quæ iura licet in duobus inſtrumentis loquātur, tamen ibi ea extendunt, & multò fortius ad vnum inſtrumentum ſibi ipſi contrarium.

5 Quantum ad ſecundum non obſtat quod † literæ temporis ſtudij nō ſunt ſigillatæ ſigillo vniuerſitatis. Nam hoc eſt de conſuetudine & ſtylo vniuerſitatis Pariſienſis, quæ non recepit Concor. in §. præfatique graduati. de colla.

Nec dicitur falſum tempus ſtudij, licet unum dicat quod magiſter Franciſcus de Terſac ſtuduit uſque ad decimam diem Septembris Pariſ. & aliæ literę dicant talem ſtuduiſſe à principio menſis Octobris, quia debent concordari à principio menſis, poſt decimam diem, ſicut in l. ſecunda. § fin. ff. de reb. credit. ubi teſtes concordantur qui depoſuerunt poſt nuptias, & ante vt intelligatur ante nuptias finitas, poſt nuptias, videlicet inchoatas, ſic in principio menſis Decembris incipiendo poſt decimam diem illius menſis, nam dicitur principium menſis reſpectu ſigni quod incipit in medio menſe, vel à principio, id eſt poſt principium ſicut à prandio poſt prandium, nam dictio à excludit in l. datio. ff. de actio. empt.

Etiam ſufficit ſtuduiſſe, & verum eſt aliquem ſtuduiſſe tempus præſtitutū in Concordatis, licet dicat ſtuduiſſe Pariſiis vſque ad decimam diem, intelligetur computato itinere, quo poteſt ire uſque ad ciuitatem Tholoſanam, & quod in principio menſis illic fuit, nec dicitur falſum quod eſt immutatio ueritatis. §. 1. in auth. de inſtrum. cautela. & fide. collatio. 6.

6 Quod ad atteſtationem † nobilitatis ſufficit quod ſit facta in loco iudicii ordinarii iudicis licet non ſit facta in loco natiuitatis in quo non redditur ius, vt dixi in §. cum uerò. de collat. in Concor.

Item ſufficit habere collationem intra tempus intra quod poteſt is conferre, vt dico in §. ſi quis uerò. de colla. in Concord.

Et quod iſte de Terſac poterat etiam iterum adire capitulum intra ſex menſes propter ius deuolutum ad ſuperiorem, poſtquam nominatus hoc volebat, & uelle

Source : BIU Cujas

uelle præſumitur poſtquam iterum adiuit capitulũ, & iterum & tertio potuiſſet adire intra dictos poſt ſex menſes: ergo non erat deuolutum ius ad ſuperiorẽ vt dico in §.ſi quis vero. de coll. & in tract.nominatio.

7 *Contre* [Contra] Torciat tria obſtant,† primo quod nominationes non fuerunt conceſſæ tempore quadrageſimæ, quod eſt peremptorium. Secundũ quod procurator non eſt cõſtitutus ad inſinuandum quod etiam eſt peremptorium.§.teneantur. de coll.in Concor.& in tract. nominatio. quæſt. 14.

Inſinuatio nõ eſt facta capitulo vel in loco capituli qđ debet fieri.c.ſi capitulo.de conceſſion.præbẽd.in 6.

Aliud peremptorium quod literæ temporis ſtudij non ſunt factæ ab uniuerſitate, in qua ſtuduit. contra §.præfati. de colla.in Concord.

Item atteſtatio nobilitatis non eſt facta coram iudice ordinario, quod maximè requiritur.in §.cum verò.de colla.in Concord.

8 † Literæ tonſuræ Claudij Suac ſunt nullæ, quia ſine anno qui tamen neceſſarius eſt. l.generali,vbi gloſ. C.de tabula. *lib*. 10.

Item defectus inſinuationis temporis ſtudij dicti Claudij vitiat.§.teneantur.de collat.in Concord.

Atteſtatio temporis ſtudij Aureliæ facta non valet, quia vna vniuerſitas non poteſt atteſtari de altera, & & de tempore ſtudij alterius.d.§.præfati.

Prima inſinuatio non ualet, tum quia eſt facta vni canonico & debebat fieri capitulo congregato.c.ſi capitulo. vbi gloſ.de conceſſ.præbend.in 6.

Tum qđ non ſit in loco capituli facta, vt ibi dicitur.

Adhæc etiam quod non inſinuauerit literas temporis ſtudij Pariſ. & illæ literæ facientes mentionem de tempore ſtudij Pariſienſis ſufficiunt niſi ipſæ exhibitæ & inſinuatæ fuiſſent.authen. ſi quis.C.de edẽdo.

Item non inſinuauit literas nobilitatis ob id non poteſt dici nobilis, quod etiam eſt neceſſarium in d. §.teneantur.

Secunda inſinuatio eodem errore labitur, nec valet procuratorium d. Suac, quia non conſtituit procuratorem ad inſinuandum quod eſt neceſſarium, in §. teneantur.de collatio. in Concorda.

Item non obſtat collatio poſtea facta dicto de Terſac anno 1536. ad reddendum eam incapacem, quia tempore acceptationis erat capax, quod ſufficit. §. uolumus de collatio. in Concord. nam non acceptauit illud beneficium, vel eſt diſpenſatus ad tenendum etiam illud.

Item contra Ludouicũ Baille probatur ignobilis & præbendę iſtæ ex ſtatuto eccleſiæ ſolis nobilibus debentur.

Item probare oportet quod beneficium de Lioſſat aſcendit vſque ad ducentos florenos auri de camera, cum aliis tribus quæ dicitur habere.

Item oportet quod conſtet de poteſtate adminiſtratoris, quia qui dicit ſe talem, oportet quod probet. l.non ignorat. C.qui accuſare non poſſunt.

Item non valet tempus ſtudij d.Baille, quia certificat de ſtudio facto in aliis vniuerſitatibus, quod non valet, imo debebat inſinuaſſe literas ſtudii cuiuſlibet vniuerſitatis, ut ſupra dictum extitit.

Item non apparet, quod duplũ ſiue copiam exhibuerit quod eſt præcipuum.d.§.teneantur.

Item inſinuatio facta vni canonico non valet, ut ſupra dixi.

Item vicarius debet eſſe conſtitutus ad conferendum beneficia etiam deuoluta, vt dixi plenè in prax. beneficiali,

RESPON. XXXVI.

De duobus nominatis.

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta graduato ſimplici in beneficio vacante in menſibus graduatorum, & nominatorum an valeat. infra declaratur.*

2 *Papa conferens gratiam duobus, videlicet primo, & ſecundo, ſi primus fuerit in negligentia, collatio alteri facta valet, quod declarat. num.6.*

3 *Nominatus acceptando beneficium, acquirit ſibi ius ad rem quod quidem renuntiare alteri poteſt. quod declarat. num.7.*

4 *Collatio de beneficio affecto nominatis, non valet, & nulla eſt, ſi fiat alteri.*

5 *Clauſula irritans poſita in aliquo actu, reddit collationes in contrarium factas nullas.*

Actus, ſi expediri debet cum conſilio alicuius, ſi hoc non ſeruetur eſt nullus. ibidem.

6 *Negligentia redundare debet in præiudicium negligentis, & non alterius.*

Negligentia antiquioris nominati quo modo diiudicetur. ibidem.

7 *Renuntiare beneficio non poſſumus, niſi illius collatione habita.*

Theologus ſuam theologalem præbendam cum non theologo permutare non poteſt. ibidem.

8 *Renuntiatio beneficij inducitur, ſi præſente eo, qui ius ad illud habet conferatur alteri.*

Præſentia inducit conſenſum. ibidem.

9 *Creditor pignus habens, ſi conſentiat, vt alteri detur, illud remittere videtur.*

Tacens, & præſens habetur pro conſentiente, quando actus non eſt ſibi præiudicialis. ibidem.

10 *Renuntiatio primi nominati, non poteſt fieri in præiudicium ſecundi nominati.*

Gratia vni facta, ſemper intelligitur ſine præiudicio tertij. ibidem.

Verba papæ intelligenda ſunt vt minus quàm fieri poſſit ledant ius commune. ibidem.

11 *Nominatus primus, qui ſemel reſignauit, an poſſit pœnitere.*

12 *Renuntiantibus iuri ſuo, ad id amplius non datur regreſſus.*

13 *Contraria proponens repelli debet.*

14 *Colluſio, & varietas reprobatur maxime in perſonis eccleſiaſticis.*

15 *Remittere, & dare paria ſunt.*

16 *Pœnitere licet quando res eſt integra, ſecus quando alteri eſt ius quæſitum.*

17 *Integra res in beneficijs obtinendis quando dicatur.*

18 *Renuntiatio expreſſa beneficiorum fieri non poteſt ſine authoritate ſuperioris, ſecus in tacita.*

Renuntiatio iuris in re requirit ſuperioris authoritatem non iuris ad rem. ibidem.

19 *Capit. ſi beneficia, de præbendis, quomodo intelligendum ſit.*

20 *Renuntians ſuo beneficio, ad aliud redire non poteſt.*

21 *Collatio prior regulariter præfertur.*

Papa

Source : BIU Cujas

Papa in dubio non videtur velle præiudicare iuri tertij, ibidem.

22 Electio ad hoc vt valeat, quando fieri debeat a maiori parte.

23 Capitulum ſi debet recipere aliquem, ſi nolit eum recipere à quolibet receptio facta valebit.

FACTVM tale. Duo erant nominati in eccleſia Magaloñ. & vnus graduatus tantum, vacauit beneficium in mẽſe graduatorum, & nominatorum. Primus nominatus acceptauit, acceptauit & ſecundus cum proteſtationibus ſolitis appoſitis. per glo. in cap. 2. de reſcript. lib. 6. quia
1 collatio ad canonicos ſpectabat.† Ideo in unum conuenerunt canonici, & inſimul congregati præſente primo nominato contulerunt graduato ſimplici, & primo nominato quoddam paruum beneficium, qđ acceptauit nominatus & accepit poſſeſſionem illius & arrentauit. Nunc ſecundus nominatus proſequitur ius ſuum, quæritur de tribus, an collatio illi graduato facta valeat?

Secundò, an præſentia primi nominati poſſit renũtiationem inducere in præiudiciũ ſecũdi proſequẽtis?

Tertiò, an ſi poſtea proſequente ſecundo velit primus redire ad proſequendum primum contra ſecundo loco nominatum, debeat audiri?

Inuocato Domini auxilio, & beatæ Mariæ, ac ſancti Sebaſtiani, cuius hodie feſtum colitur, videtur primò dicendum quod collatio ſit ualida. per tex. in c. ti-
2 bi qui. in fi. de reſcript. vbi † ſi ſint duo habentes gratiã à Romano Pontifice, videlicet primus & ſecundus. Et primus fuerit in negligentia, valet collatio facta alteri, potius quàm primo: ergo idem erit dicendum in caſu noſtro, cum primus fuerit negligens, collatio alteri facta valet.

Secundò, probatur per text. in cap. ſi clericus. de præbend. lib. 6. vbi ſi aliquis habeat mandatum de prouidendo & præſentauerit, ſi tamen fuerit negligens, collatio alteri facta tenet.

3 Tertiò probatur, nam † iſte primus nominatus acceptando beneficium acquiſiuerat ſibi ius ad rem, qđ poteſt alteri renuntiare. Cum iuri pro ſe introducto quilibet poſſit renũtiare. l. ſi quis in conſcribendo. C. de Epiſcopis & cleric. & l. ſi quis. C. de pac. c. ſi diligenti. de for. competen. ergo accipiendo aliud beneficium uidetur illi graduato renunciare, quare uidetur quod ſecundus nullum ius habeat.

His tamen non obſtantibus, contrarium eſt verum
4 quod collatio eſt *ipſo iure nulla † probatur* ſic collatio facta de beneficio affecto alteri quàm illi in cuius fauorem eſt affectum, eſt nulla. in cap. tibi qui. de reſcript. lib. 6. in cap. ſi capitulo. de conceſſ. præbend. lib. 6. Sed poſt acceptationem & requiſitionem collationis ab ordinario factas per nominatum, vel graduatũ beneficium eſt affectum. per tex. in Concord. §. ſi quis. ibi ſint ipſo iure irritæ collationes. de elect. & glo. in pragmatic. ſanct. in §. item quod omnia. in verb. ſcilicet. & Ioan. de Selua, in tracta. de benefic. in 3. parte. q. 11. nu. 42. ergo collatio nulla.

5 Secundò probo, quod † collatio ſit nulla: nam vbicunque in aliquo actu eſt clauſula irritantis decreti, tunc ſi contrarium fiat, illud factum eſt nullum. per glo. ſingu. in clem. 1. de immunit. eccleſia. legiſtæ in l. omnium. de teſtam. & in l. omnes populi. de iuſtit. & iur. Panor. & alij in cap. cæterum. de reſcrip. & in cap. dilecto. de præbend. tex. & ibi no. in capit. 1. de cõceſſ. præbend. lib. 6. Petrus de Anchar. in repetit. cap. primi verſic. ſed hic incidenter quæro. de conſtit. & Ioan. de Anania. in cap quia fruſtra. de vſur. Card. & Barb. in clem. 1. de elect. ſed in dicto Concordato eſt appoſita clauſula irritans: ergo collatio poſt acceptationẽ facta eſt nulla: ulterius probatur quod iſta collatio fuerit nulla, ex alio capite: nam beneficia vacantia in eccleſia Magalonenſi vigore ſtatutorum conferuntur per præpoſitum, vel debent conferri cum conſilio priorum, ſed nos habemus, quod quãdo actus debet expediri cum conſilio alicuius, ſi illud conſilium dimittitur, actus eſt nullus. per c. dilecta. de reſcr. & gl. in c. nõ eſt. de conſuet. lib. 6. tex. in auth. de non alienand. §. qđ autem. l. impuberib ff. de ſuſpect. tutorib. Bar. in l. j. §. ſi plures. ff. de exercit. actio. Pan. in c. ad Apoſtolicam. de reg. Spe. & ibi. Io. And. in addit. ad eum. in tit. de requiſit. conſi. latè Fel. in c. ex parte. de conſt. Sed in caſu noſtro præpoſitus debebat conferre cum conſilio, & tamne non erat præpoſitus: ergo collatio nulla. Et nõ obſtat ſi dicatur quod non poterat haberi, nam dico quod imo: primo debebant eligere præpoſitum, & eo electo deueniſſent ad collationem: iuxta ſtatuta prædictæ eccleſiæ quod non fuit: ergo malè.

Nõ obſtat primum, dum dicebatur, quod collatio facta alteri, quàm illi cui debet fieri propter negligentiam valet: nã illi tex. in. c. tibi. & in c. ſi clericus. de præbend. lib. 6. intelliguntur, quando nõ erat alius qui haberet ſimilem gratiam: ſecus ſi eſſet ſecũdus, uel bene
6 † valet in præiudicium negligentis, & non alterius. ita text. in c. tibi qui. de reſcrip. lib. 6. nam illa notabilis negligentia primi non poteſt ſecundo præiudicare. ſecũdum Domi. & Phili. in d. c. tibi. & c. ſi clericus. de præbend. glo. 1. in c. capitulum. & ibi Panor. & Feli. de reſcript. ita tenent Io. de Selua in tracta. de benefic. in 3. parte. q. 15. Coſma Guimier, in gl. verb. ſcilicet. §. item quod omnia. de coll. in pragm. & quãdo dicatur negligens, dicit Ioan. de Selua in 3. parte. q. 34. & Fel. & alij in c. capitulũ. doc. in c. ſi clericus. de præb. lib. 6. vbique ergo dicunt, tam glo. quàm *ſcribentes, quod eſt in arbitrio iudicis qñ dicatur negligens*, vel ſecundũ eos dicitur negligens, quando primus expectat, quod alteri conferatur præbenda, & in caſu noſtro: nam ipſo præſente, & nõ contradicente fuit de illo beneficio acceptato facta tali graduato collatio, ergo eſt maxima negligentia. Imo fortius dicunt Pan. & Felin. in c. capitulum. alleg. quod negligens dicitur, etiamſi nõ habet competitorem ſecundo expectantem. Et etiam dicet quod negligentia tollit ius affectiuum ad præbẽdam. per d c. ſi clericus: & ſecundus diligens debet præferri primo, vt aſſerunt Panor. & Felin. in d. c. capitulum. vlterius dicit Felin. in c. cæterũ. col. 7. verſic. nõ eſt nullum. in fi. de reſcript. & ibi Imol. quod ſecundũ reſcriptum præualet primo, ſi primus fuerit negligẽs: ergo cum hic fuerit negligens accipiendo aliud beneficiũ, & dimittendo acceptatum illi graduato, ius eſt quæſitum ſecundo nominato, ita quod dicit glo. in tit. de collatio. in pragma. in §. quod ſi quis. in verbo irritum. quando primus nominatus renuntiauit, vel eſt negligens, fingitur tanquam ſi non eſſet qualificatus: ſed ſi non eſſet qualificatus, ius ſecundo deberetur: ergo etiam quando fuit negligens.

7 Non obſtat tertium † quando dicitur quod poteſt priuilegio introducto renũtiare, verum eſt habita collatione, & ſic iure: ſecus ante collationẽ, cum non habuerit ius, & ſic non potuerit renũtiare: ſed nõ in præiudiciũ ſecundi. Imo ſecundus illo repudiante uel negligente, venit, ut dicit d. c. tibi. imo dicit glo. in §. & ordinat. verſic. & quotiens. in verb. alio. in tit. de colla. in pragm. Quod ſi Theologus vellet permutare præbendam theologalem non Theologo, quòd non valeret permu-

permutatio: idem ergo uidetur in iſto caſu: nam ſi iſte primus impetrans velit allegare permutationem feciſſe cum iſto graduato, dico quod non valet, quia ſequeretur maxima fraus in præiudicium collatorum. nam Theologus ſemper permutaret præbendas theologales cum aliis: & ſic collatores non haberent aliquam ad cōferendū, ita etiam facerent primo loco nominati: nam ſemper acceptarent pinguia beneficia, & permutarent cū paruis: & poſtea alio uacāte acceptarent cum ipſis nō eſſet prouiſum, vſque ad ducentos florenos de camera, ut dicitur in Cōcorda. in tit. de ele. & ſi ſecundo loco nominati nunquam poſſent habere aliqua beneficia vigore nominationum, ſed ſemper primus: ideo ne dolus & fraus patrocinētur alicui. iuxta c. ſedes. cum ſimilib. de reſcrip. non poteſt fieri præiudicium ſecundo nominato, proſequente ius, & ſupra fuit probatum: & ſic ex præmiſſis concludo collationem factam alteri quàm ſecundo nominato, nullam & ineſficacem.

8 Ad ſecundum quo quæritur † an præſentia primi nominati quando conferebatur beneficium quod acceptauerat inducat renuntiationem, ita quod ſecundus non poſſit proſequi ius ſuum: & videtur quod ſic: nam habens beneficium poteſt illi renuntiare per totum titulum de renuntiat. idem ergo in iſto primo, qui videtur poſſe renuntiare ſuo iuri in præiudicium ſecundi. *Breuiter dicas quod præſentia inducit conſenſum & ſic tacitam* renuntiationē. per text. in l. Lucius. ff. de manumiſſ. teſtam. vbi ſi teſtator reliquit ſuo ſeruo libertatem, ſi filio teſtatoris rationes reddiderit. Poſtquam ille filius fuerit egreſſus pubertatem, ſi curatores impuberis, non expectato tempore conuenerunt ſeruū, qui reddidit rationes præſente filio. ibi dicitur, qđ tunc cōditio eſt impleta, ergo præſentia inducit conſenſum: facit l. certū. §. ſi quis abſente. ff. de confeſſ. vbi cōfeſſio facta parte abſente nō valet, ſed ſi fuerit *præſens, vel procurator* tūc valet, quia cenſetur acceptare, & ſic cōſentire. *facit tex. in l. ſi dictum. §. ſi* præſente. ff. de euictio. vbi ſi præſente *promiſſore* denuntiauerim procuratori, valet denuntiatio.

Vlterius adduco tex. expreſſum, in l. fideiuſſor. in 2. §. primo. ff. de pignorib. vbi eſt caſus multū notabilis: quod ſi pater perſuaſit ſuo filio emancipato, vt filius ſcriberet, & domum propriam, & non patris daret in *hypothecā* creditori, ſi filius hoc ſcripſerit cōſenſum ei *obligationi* dediſſe manifeſtum eſt ſcribendo illam ſcedulam, & ſic conſentire.

Itē adducitur tex. in l. Paulus ff. quibus mod. pignus

9 uel hypothec. ſoluit. † vbi ſi creditor qui pignus habebat cōſenſerit, vt alteri pignus detur, videtur remiſiſſe. Idē ergo eſt in caſu noſtro: nā iſte conſentiēdo quod graduatus habeat beneficiū, videtur remittere ius qđ in illo poterat habere. Adducitur tex. in l. 2. §. voluntatem. ff. ſolu. matri. vbi filia præſens videtur conſentire patri repetenti dotem. facit tex. in reg. qui tacet, conſentire videtur, de reg. iu. in 6. & alia iura multa quæ dicunt præſentem, & tacitum haberi pro conſentiente, & maximè quādo actus eſt ſibi præiudicialis. per text. in l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interrog. actio. idem quando poteram contradicendo impedire, per glo. in l. Titia prima. §. Lucia. ff. de leg. 2. per l. Caius. ff. de pignorat. act. ſed in caſu noſtro primo nominatus erat præſens, & non contradicens, certè iſta præſentia inducit tacitam renuntiationem, quæ tantum operatur ſicut expreſſa. l. item quia. de pact. l. 2. de reb. credit. in glo. Felin. in c. capitulum. in verſi. literæ priores. de reſcript. ſi expreſsè renuntiaſſet, ſecūdo loco nominatus haberet locum. Ita & nunc quādo tacitè renuntiauit puta propter præſentiā & quod præſens videatur cōſentire. glo. & in d. regul. qui tacet. & Bar. in l. 2. §. fi. ff. ſolu. matri. & in l. quæ dotis. & ibi Alex. Iaſ. Vincen. & Bar. in l. Caius. Felin. in c. cum omnes. col. 6. de conſtit. c. nonne. de præſum. in c. non poteſt. de re iudic. gl. & doc. in c. vno §. fi. ſi de inueſtitu. inter dom. & vaſſal. lis oriatur. doc. in l. 1. de filiisfamilias, & queādmod. pater pro his teneatur lib. 10. C. & nō eundo per mēdicata ſuffragia, de hoc eſt tex. in c. ſi quis ſacerdotū. 81. diſt. vbi acceptādo ſecundū, videtur primo renuntiare. ita Ioan. de Selua. q. 1. d. parte. & tract. de benefi. & ſic per ſupradicta cōcludo præſentiam dicti primi nominati tacentis, quādo beneficium alteri cōferebatur haberi pro renuntiatione: & ſic habetur pro excluſo.

10 † Quando verò quæritur, an in præiudiciū? & dicatis quod nō. per tex. in c. tibi. & ratio videtur eſſe quia ſi primo nominato cōcederetur, renuntiare in præiudicium ſecundi nominati, nunquam ſecundus vti poſſet ſua gratia, quia ſemper primus renuntiaret, & ſic fieret fraus legi, quod prohibetur. per text. & *ibi not.* per Din. in regul. fi. de regul. iur. libro 6. item conceſſio ſemper intelligitur citra præiudiciū tertii. c. cum olim. de conſuetud. facit tex. in c. multiplici. de decim. & c. quāuis. de reſcrip. lib. 6 vbi gratia facta vni ſemper intelligitur ſine præiudicio alterius. Item nō valet diſpenſatio in præiudicium tertii, ſecūdum Ant. in c. ac ſi clerici. §. de adulter. col. 12. de iudic. facit tex. in c. mādatum. de reſcrip. vbi non eſt intentio Roma. Pontificis grauare eccleſiam in magnum præiudicium, ſed minus quod poteſt facit. text. & ibi doct. in c. ſuper eo. de offic. deleg. quod ſemper verba Papæ debent intelligi ut tāto minus lædant ius commune, quantū poſſunt: facit quod dicit Barto. in l. 2. ff. de decurio. ubi ſi vnus doctor ſit priuatus de collegio, & alius accepit locum illius, modo ſi ille doctor priuatus recuperat locū ſuum nō prēiudicatur alteri, ſed erit nouiſſimus. tex. in l. quoties. de precib. imperat. offerend. Sic dico in caſu noſtro, cū iſte renuntiauerit non potuit prēiudicare ſecundo, per iura allegata, ſed iuri ſuo ſimpliciter: & ſic cōcludo per alia multa quæ hic poſſet allegari. idē tenet Ioan. de Selua. in tracta. de beneficiis, in 3. parte. q. 60. & ita tenent Do. de Rota. in dec. 329. in no.

11 Tertiò, an ſecundo proſequente † nominatus primus poſſit ad primum beneficium redire, & videtur quod ſic: nam regulariter quis poteſt pœnitere niſi in delictis. l. ſi pecuniam. ff. de condic. cauſ. dat. l. qui ea mente. ff. de furt.

Secundò facit glo. in c. gratia. de reſcript. lib. 6 vbi poſtquam quis elegit beneficium poteſt pœnitere & ad aliud redire.

Tertiò quis non poteſt renuntiare ſine authoritate ſuperioris. in c. admonet. de renuntiat. & in c. quod in dubiis. eodem titul. ergo nec iſte primus nominatus.

Quartò, allegatur caſus rotundus in capit. ſi beneficia. de reſcript. libro 6. qui dicit quod libere reuertantur beneficiati ad beneficia quæ omiſerunt, & ſic iſte primus poteſt redire ad beneficium primum acceptatum, quod omiſit.

12 †Contrarium eſt verū quod non poſſit redire, quia remittentibus ius ſuum, non datur regreſſus. in l. quęritur. §. ſi venditor. ff. de ædil. edict. glo. in cap. in cauſis. de elect. & 7. quæſt. 1. capit. eos. & in capit ſic illic. 23. quæſt. 4. ſed iſte primo nominatus remiſit ius ſuū accipiendo & acceptando aliud beneficium ſibi collatum: ergo non datur regreſſus.

13 Secundò probatur † contrarius repelli debet ſiue contraria proponens. l. Titio. ff. de cond. & demonſtr. & l. 1. C. de fur. cum ſim. ſed iſte primo nominatus acceptauit

ceptauit & arentauit ſuo nomine beneficium ſibi col
latum, licet illud non acceptaſſet vigore nominatio-
num, & adhuc obtinet pacificè, quia tantum iuit ad ſu
periorem cauſa habēdi collationem, primo loco ac-
ceptatam, & ſic eſt contrarius renuntiando, & poſtea
petendo collationem. Et ideo tanquam cōtrarius de-
bet expelli, & pro iſta opinione eſt tex. in c. gratię tuę.
renuntiare videris, ſi aliud beneficium es pacificè ade-
ptus: ſed ipſe eſt adeptus aliud, vt patet: ergo renuntia-
uit primo, quare uolendo utrunque proſequi contra-
ria proponit: ideo non debet audiri.

14 Item probatur qui † illuſio & variatio eſt prohibi-
ta, maximè in perſonis eccleſiaſticis maximè religio-
ſis. in clem. 1. de renuntiat. ſed hic eſſet maxima varia-
tio: nam ſecundo nominato volente proſequi benefi
cium, quod primus nominatus poſſit dimittere bene
ficium ſuum pacificum, & poſtea aliud proſequi, non
videtur ratione variationis, cū ſemel habuit, & etiā il-
luderet & fraudaret ſecū dolo nominatū ſumptibus
& expēſis: nam ex eo qđ videt ſecūdo loco nominatū
velle proſequi beneficiū, in caſu negligentię omiſſum
& feciſſe multas expēſas in habēdo collationē, & alia,
nunc uult eum illudere & fraudare, quare videtur
quod omnia iura fraudibus obuient. c. ſedes. de reſcr.
& c. ex tenore. illo titul. c. ex literis. de dol. & contu-
ma. & l. ſi legatarius. cum ſimili. ff. de dol.

15 Vlterius probatur, † paria ſunt remittere & dare. in
l. quinetiam. ff. de calumn text. in c. veniens primo. de
teſtib. extra. vbi ſymonia committitur, ita in remiſſio
ne, ſicut in datione, & idem in c. talia. 8. q. 3. facit tex. in
l. ſi fundum ſub cōditione. §. Titio. ff. de leg. 1. l. ſi mu-
lier. de condict. ob cauſ. ſed donatio non poteſt reuo-
cari niſi in aliquibus caſibus poſitis. per tex. in capitulo
finali, de donatio. & l. finali. de reuocand. donatio. C.
idem ergo in renuntiatione & remiſſione, quam pri-
mo nominatus fecit, non poteſt reuocare, cum dare,
& auferre ſit puerile.

Vltimò allegatur tex. in c. cū in multis. de reſcript.
lib. 6. vbi dicitur quod poſtquam impetrator reſcripti
expreſſit nomina citandorum in primo reſcripto, nō
poteſt ratione fraudis variare: ita in caſu noſtro: nam
poſtquam primus nominatus habuit collationem al
terius, & illud beneficium pacificè poſſidet & poſſedit
per ſex vel ſeptem menſes, certè maxima fraus eſſet
quod nunc omitteret, & ad primum reuerteretur.

Non obſtant nunc in contrarium adducta ad pri-
16 mum, dum dicitur † quod quis poteſt pœnitere: verū
eſt re integra antequā alteri ſit ius quæſitum: ſed hic
eſt ius ſecundo quęſitum ex collatione habita per ſu-
periorem: ergo non poteſt pœnitere. per tex. in l. ter-
tia, & l. quem pœnitet. ff. de ceſſio. bonor. doctor. in
dicta l. ſi pecuniam.

Non obſtat ſecundum dum dicebatur per gl. in c.
gratia. de reſcrip. lib. 6. quę dicit quem poſſe pœnitere:
ſed glo. dicit re integra: & ita intelligunt communiter
17 omnes docto. ibid. † Et res dicitur integra quando al-
teri non eſt facta collatio, ſecundum doctor. in cap. ſi
clericus. de præben. lib. 6. Sed hic eſt facta collatio, tam
graduato quàm ſecundo nominato. Ergo non eſt res
integra, ergo talis primo nominatus nō poterit pęni-
tere ſecundum doctor. in d. l. ſi pecuniam. & Guido.
Papæ q. 49. Prælatus. & iſtud per text. in l. mandatum.
cum ſimilibus. C. mand. vbi mandatum re integra
morte mandantis expirat. Et dicit glo. quod res dici-
tur integra quando non ſunt facta aliqua præparamē
ta. Idem dicit text. in l. 1. quando licet ab empt diſced.
Nam re integra ab emptione licitum eſt diſcedere, &
res dicitur integra (dicit gl.) quando pretium non eſt
ſolutum, vel aliquid factum. Item Iuriſdictio morte
mandantis expirat re integra ſecundum Aufre. quæſt.
364. in deciſio. capell. Tholoſ. ſed re non integra non,
idem in caſu noſtro: nam pōt pœnitere re integra, ſed
hic non eſt res integra, ergo pœnitere non poterit: nō
18 obſtat tertium dum dicebatur quod non † pōt quis re
nūtiare beneficio ſine authoritate ſuperioris per c. ad-
monet. & c. quod in dubiis. verum quidem eſt in ex-
preſſa renuntiatione: ſecus in tacita quæ reſultat per
acquiſitionem alterius beneficij: & ita tenet gl. com-
muniter approbata. in c. ex ore, in verbo renuntiaſſe.
de his quæ fiunt à maiore parte capitul. & ita tenet
Barb. in clem. gratiæ. in notabilibus. de reſcript. & fa-
cit in ſimili quod dicit tex. in l. fi. §. ſed quia. C. de iure-
iurand. propter calum. dand. vbi iuramentum calum-
niæ non poteſt remitti expreſsè, ſed bene tacitè. vt ibi
dicit glo. ergo idem in iſto caſu, vel poſſumus dicere
quod iuri quod quis habet in re non poteſt ſine autho
ritate ſuperioris renuntiare, ſed bene iuri ad rem: ita
debet intelligi illa clem. ſecundum Barba. in c. P. & G.
de offic. deleg. & in c. cum dilectus. de conſuetud. &
in rub. de rebus eccleſiæ non alienand. & doct. in d.
clem. gratiæ, & ita tenent do. de Rota. deciſ. 328. in an
tiq. ſed hic non habebat niſi ius ad rem: ergo ſine au-
thoritate ſuperioris potuit renuntiare.

19 Non obſtat † c. ſi beneficia. de præbend. lib. 6. quia
ille text. intelligitur qđ quis poteſt redire ad ſua bene-
ficia, quando habebat ius in re, & etiam ibi agebatur
de damno vitando, in caſu autem noſtro de lucro
captando, id eſt, de habendo beneficium, quod nun-
quam habuit, ſed ibi loquitur etiam de illo qui habe-
bat beneficium: & errore ductus renuntiauit exiſti-
mans ſecundum ſibi deberi: ſed in caſu noſtro pri-
mus nominatus bene ſciebat & tractabat de lucro:
quare non poteſt redire, ut dicit ille tex. qui ita intelli-
gitur. per Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. parte.
20 q. 28. & doct. in d. c. ſi clericus. *Quare † concludo talē
primo nominatum non poſſe nūc redire ad primum*
beneficium *quod renuntiauit*, & etiam quia non po-
teſt eſſe *pluralis*, cum habeat vnum beneficium in c.
de multa. & extrauag. execrabilis, cum ſimil. de præ-
bend. & ſic concludo ſaluo iudicio cuiuſlibet melius
ſentientis, iuxta dictum iuriſconſulti, in l. Claudius, in
fin. ff. qui potior. in pignor. habeant.

Viſo facto ſuperiore dicendum eſt antiquiorem
nominatum eſſe præferendum prouiſo à Papa, tum
quia beneficium erat ei affectum per Concordata,
quia in menſe deputato nominatis vacauerat, utpote
21 in menſe Ianuario, tum etiam quia prius † collatum
fuit huic nominato: & regulariter prior collatio præ-
fertur alteri. c. eum cui. de præbend. in 6. c. duobus &
c. tibi. de reſcrip. eod. lib. nam qui prior eſt tempore
potior eſt iure per regul. iuris. Adhæc iſte antiquior
nominatus fuit electus, & in loco ſolito, & facta con-
uocatione omnium canonicorum ut moris eſt, & nō
fuit facta ſingulariter, ſed à collegio, & communiter
vt fieri debet, c. in Geneſi. de elect. ideo valere debet,
nec potuit poſtea Papa conferre præbendam, Petro
Eyquen, quia non vacabat. Nam iam erat collata anti
quiori no minato. Ergo prouiſio poſtea facta de bene
ficio non vacante nulla eſt. c. 1. & 2. de conceſſ. præb.
nec uoluit Papa præiudicare antiquiori nominato:
quia in dubio non uidetur velle præiudicare iuri ter-
tii. c. quamuis. de reſcrip. in 6. c. ſuper eo. de offic. dele-
ga. Imo quando Papa diceret non obſtante quacun-
que collatione tibi Petro conferimus: intelligere-
tur de collatione inualida, teſte Felin. in capit. cauſam
quæ. de reſcript. ſed Papa conferendo dicit in bulla ſe
conferre

Source : BIU Cujas

conferre Petro, ſi ius non fuerit alicui quæſitum, ſed ius iam erat acquiſitum antiquiori, per Concordata, & per capituli collationem: ergo Papa noluit iſti Petro conferre, & ſic ſua non valet prouiſio.

22 Nec obeſt quod † electio debet fieri à maiori & ſaniori parte, aliàs non valet, cap. quia. cap. eccleſiam. 2. de electio. ſed hæc non eſt facta à maiori parte: ergo nulla. Reſpondeo, illa iura procedere in electione prælaturæ, ſed non in beneficiis debitis nominatis quia illa electio verius dicetur collatio, quã electio.

Ideo in hoc Franciæ regno in quo per Concordata quicunque collatores tenentur prouidere nominatis, & antiquioribus. §. præfatiq; ordinarij. iuncto §. ſtatuimus. de collatio. in Concord. cum omnes & ſinguli teneantur prouidere nominatis, & in hoc ſequi voluntatem Papæ, & Regis, non requiritur maior pars, ſed ſi minor pars elegerit, vel contulerit, valebit collatio, & electio etiam à minori parte facta, quia illa minor pars erat executrix voluntatis Papæ, & Regis: ideo ipſi executores Concordatorum conferentes antiquiori nominato iure potuerunt prouidere: & quod factum eſt ab illis valet & tenet. Et ita cenſuit Senatus Pariſienſis pro magiſtro du Four contra Guibbaud & Cheruin, ſuper præbenda ſancti Martini extra muros Rupellæ, quæ fuit adiudicata antiquiori, licet à minori parte eſſet electus, vt ſcripſi in d. §. ſtatuimus.

Item cum agatur de executione Concordatorum quilibet videtur aſſumptus, vt facilior fiat executio: igitur quod vnus cepit, etiam alter poteſt perficere. Bald. in capit. eam te. de reſcript. vbi etiam Panorm.

23 & Felin. docent, quod ſi † capitulum debet recipere aliquem, & nolit recipere, quilibet poterit eum recipere, & valebit receptio, etiam ſi ſingulariter facta fuerit. Panorm. & alij in cap. ſi capitulo, illo titu. in 6. ſed iſta electio, ſeu collatio facta fuit à tribus canonicis, ergo eſt valida. cum omnes & ſinguli tenerentur nominatis prouidere, & ita concludo.

RESPON. XXXVII.

Subrogatio collitigatorum per regulam hic expreſſam.

SVMMARIVM.

1 *Tempus datæ attenditur in prouiſionibus beneficialibus.*

2 *Collitigans ſubrogatus intra menſem præfertur alijs per regulam cancellariæ.*

Impetrationes beneficiorum factæ intra menſem per eandem regulam ſunt inualidæ. ibidem.

3 *Papa contra regulam ſcienter diſponens, ei derogare videtur.*

Factum tale proponitur, dominus Ioannes monachus impetrauit beneficiũ à Papa poſt menſem, à die obitus fratris ſui, qui litigabat cum quodam, & is frater obtinuerat recredentiam contra illum, deinde poſt duos menſes collitigans impetrauit illud beneficium, & de eo prouiſus fuit, quæſitum eſt, vtra impetratio valeat, & vter in beneficio ius obtineat? breui reſpondeo, impetrationem Ioannis monachi valere, & ius

1 ad eum pertinere, quod patet: nam † in his prouiſionalibus beneficiorum attenditur tempus datæ. capit. eam te. de reſcriptis. cap. ſi eo tempore, illo titul. in 6. ſed d. dominus Ioannes in tempore eſt prior: ergo aliis præfertur, etiam per regul. qui prior eſt tempore potior eſt iure.

Quantum verò attinet ad regulam Cancellariæ,

2 de ſubrogandis collitigantibus, quæ † vult quod ſi collitigans ſit ſubrogatus intra menſem præferatur aliis, facit pro d. domino Ioanne: quia aduerſarius eius collitigans non fuit ſubrogatus intra menſem, ergo non eſt locus regulæ.

Item etiam regula vult vt aliorum impetrationes ſint nullæ factæ intra menſem, ſed impetratio d. Ioãnis non eſt facta intra menſem, ſed poſtea: ergo eſt valida, ſumendo argumentum à contrario, vt patet ex capit. cum Apoſtolicæ: de his quæ fiunt à prælat. nam impetratio facta ab alio, quàm à collitigante, intra menſem eſt nulla, ſi collitigans intra menſem impetrauerit, quæ omnia hic ceſſant primò, d. Ioannes monachus impetrauit poſt menſem, ideo collatio eius valida eſt.

Item d. collitigans non impetrauit intra menſem, & ſic non habet locum regula: ideo ius commune ſuccedit, vt prima prouiſio ualeat, & ſic prouiſio d. domini Ioannis, & aliæ nullæ ſunt, quia poſtquam prima valet, non vacat beneficium, ob id non poteſt conferri alteri, vt conſtat ex c. primo, & per totum titul. de conceſſ. præbend. & eccleſiæ non vacantis.

Imò etiam impetratio d. Ioannis eſſet valida facta intra menſem, ſi derogatum eſſet regulæ, vt ſcripſi in d. regula in prax. beneficio. quod factum eſſe cre-

3 ditur: quia † Papa voluit vt omnimodo ſua prouiſio valeret, & derogaſſe videtur quando ſciuit. l. quidam. ff. de re iudicat.

Nec refragatur quod ille menſis deberet computari à die ſcientiæ. cap. quia diuerſitatem. de conceſſ. præbend. Reſpondeo contrarium eſſe verum, quia in d. regula non agitur de ſcientia, vel ignorantia, ſed impetrationes annullat factas intra menſem ab alio quàm à collitigante: ergo ille menſis currit à die obitus, præſertim quando tempus præſtituit & in fauorem alicuius, tunc non requiritur ſcientia c. oblatæ. in fin. de appellatio. ſed in iſta regula præſtitutus eſt menſis in fauorem collitigantis, vt notoriè patet: ergo à die obitus currit, quidquid dicat Gomeſius, in d. regula. quæſt. x. ſcripſi in §. primo, de nominat. regiis, in verbo à die vacationis, in Concord. Et ita concludo d. Ioannis monachi prouiſionẽ firmam, & ualidam eſſe, omne ius illi competere impetrationemq;, ſeu ſubrogationem collitigantis poſt duos menſes factam nullam eſſe, nullumq; ius collitiganti præbere: & ita ſubſcripſi Pariſiis, anno 1556. in mẽſe Septemb.

RESPON. XXXVIII.

De procuratore ad reſignandum conſtituto.

SVMMARIVM.

1 *Reſignare iterum non poteſt, qui ſemel reſignauit.*

Remittentibus actiones ſuas non eſt amplius dandæ regreſſus. ibidem.

2 *Reſignans plus iuris transferre non poteſt, quàm ipſe habeat.*

3 *Reſignans ſine Regis nominatione, non poteſt iterum cum Regis nominatione reſignare, niſi prima reſignatio fuerit expreſſa.*

4 *Nominatio Regis ad prioratum vacantem per reſignationem non extenditur, ſi alio modo vacet.*

Patronus præſentans ad beneficium vacans per priuationem, ſi alio modo vacet, præſentare non videtur. ibid.

5 Reſignans ſub clauſula non aliter, & c. quando poſſit retinere beneficia.

6 Donans quod non poteſt tanquam indignus priuatur illa re.

7 Clauſula non aliter, nec alias non impedit ius regium.

8 Procuratorium ad reſignandum à reſignante conſtitutum fraudulentum præſumitur non facta Regis mentione.

9 Ignorans leges Regni communes eſt in lata culpa reſignãtes beneficia cauſa permutationis poſt reſignationem ad ea amplius redire non poſſunt. ibidem.

10 Renunciatione beneficij recepta à ſuperiore non habet locum pœnitentia.

11 Nominatorum vter ius habeat in prioratu, an primus, vel ſecundus.

Nominatis pluribus à rege, is præfertur, qui verum vacandi modum narrauerit. ibidem.

12 Vitium impetrationis purgari non poteſt, niſi verum narretur.

13 Clauſulæ generales Bullæ non tollunt ſubreptionem, quoad Principes, vel Reges, niſi ſpecificetur.

14 Reſignatio fraudulenta non valet, niſi in præiudicium reſignantis.

15 Prouiſio facta de beneficio in curia vacante non valet, niſi hoc exprimatur.

Iuuari pluribus titulis, quando quis poſſit. ibidem.

16 Collatio ordinarij contempto patrono non valet, ſi poſtea ipſe præſentet.

17 Præcedere vbi aliquid debet, ſi non præcedat non valet actus licet poſtea ratihabitio interueniat.

18 Beneficia vacantia in curia ſunt Papæ reſeruata, quando per obitum vacant, ſecus ſi alio modo.

QVIDAM conſtituit procuratores ad reſignandum Prioratũ ſuum in manibus Rom. Pontificis, nulla Regis facta mentione, nec nominationis Regiæ, in fauorem tamen nepotis non aliter nec alias procurator reſignauit, prout erat in procuratorio deſcriptum, & Papa admiſit reſignationem, & contulit dictum Prioratum nepoti qui poſtea obtinuit nominationem à Rege & ſecundam reſignationem à primo reſignante hoc tamen ſubticuit, quod iam fuiſſet reſignatio expedita ſine Regis beneplacito. In vim cuius fit alia prouiſio, huic primo reſignatario: demum Rex certificatus de prima reſignatione facta abſque ſuo beneplacito, & nominatione contemptum ſuum proſequens nominauit ſecundum, cui eſt per Papam prouiſum ad Regis nominationem.

Ex hoc facto ſequentes reſultant quæſtiones: prima, an qui primo reſignauit poſſit iterum reſignare.

Secunda, ſi prius reſignauerit abſque Regis nominatione, an iterum poſſit reſignare habita Regis nominatione: & an hoc debeat exprimi in ſecunda reſignatione.

Tertia eſt, an ſi neutra valeat reſignatio, reſignans remanere poſſit in dicto Prioratu in vim illius clauſulæ non aliter, nec aliàs.

Quarta, vter iſtorum ius habeat in dicto Prioratu, an primus an ſecundus nominatus à rege.

Inuocato prius Dei Optimi Maximi auxilio: pri-
1 ma quæſtio breui decidetur tanquam facilis. † Certum eſt qui ſemel reſignauit, iterum reſignare non poſſe quia variare non poteſt. clement prima, de renunciat. capit. ex tranſmiſſa, & capit. in præſentia. de renunciar. & quia priuatio præſupponit habitum. l. decem. ff. de verb. obligat. ſed is qui reſignauit non habet beneficium: ergo illud non poteſt reſignare: nam per primam reſignationem quis eſt priuatus iure & poſſeſſione. text. in capitul. inter cuncta. gloſ. prima, de præbend. Innocen. in capit. ſuper hoc. de renunciat. colum. 3. de Rota deciſ. 23. & deciſ. 352. ſi opponatur, in no. Panorm. in cap. ſolicitè. col. 4. de reſtit. ſpoliat. nam in amittenda poſſeſſione affectio eius qui poſſidet intuenda eſt. l. 3. §. in amittenda. ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. ſi quis vi. §. differentia. ibidem, vbi Alexand. colum. 2. ideo non reſtituitur qui poſt renunciationem ſpoliatur. cap. ſolicitè. de reſt. ſpoliat. vbi Panorm. & alij. Caſſad. in deciſ. 4. fuit dubitatum. rub. de reſtitu. ſpoliat. vnde quàm periculoſum ſit in diuinis rebus, vt quis cedat iuri ſuo & poteſtate ſcriptura ſacra declarat. Cum Eſau primatus ſuos inde perdidit, nec recipere poſtmodum potuit, quod ſemel ceſſit. cap. quàm periculoſum. 7. quæſtio. prima, & remittentibus actiones ſuas amplius non eſt dandus regreſſus. l. quæritur. §. ſi venditor. ff. de ædilit. edict. igitur poſtquam is qui reſignauit nihil iuris in beneficio habet, non potuit ſecundò reſignare.

2 Ex quo infertur, † quod non potuit reſignans plus iuris quàm habuerit transferre per iſtam ſecundam reſignationem. per l. traditio. ff. de acquir. rer. domi. nam qui nil habet nihil dare poteſt. cap. Daibertum. 1. quæſtio. 7. vnde quia iam reſignauerat & reſignatio à Papa fuerat admiſſa non poterat iterum reſignare & circunuenire Regem, ex iſta ſecunda reſignatione: ideo dicit Bald. quod ſi Rex Francorum contra ſuam pronunciationem aliquid concedit tacito de pronunciatione conceſſio eſt ipſo iure nulla. in c. cum olim, per illum text. de re iudic. ſed pronunciatio ſua Concordatorum erat quod reſignatio Prioratuum & *Epiſcopatuum ac aliorum*, ibi nominatorum *non valeret* non pręcedente Regis *nominatione. §. primo.* de nominatio. Reg. in Concord. Tamen contra illam pronunciationem primus reſignatarius iam prouiſus ſine nominatione, iterum procurat ſibi reſignari, vt nominationem extorquere fraudulenter poſſet, quod fecit, ſed non ei prodeſſe debet dolus & fraus ac aſtutia. capit. ex tenore. de reſcript.

3 Secunda quæſtio etiam *breui deciditur* † quod ſi ſemel quis reſignauerit ſine Regis nominatione, non poteſt reſignare iterum cum Regis nominatione, niſi ſaltem prima reſignatio ſit expreſſa, tum quod nil habebat, tum quia Rex erat ex prima prouiſione contemptus. Ob id ſi bona fide nominauit, non videtur remittere illum contemptum. ignoratum: nã certum eſt, quod non valet prouiſio etiam ſummi Pontificis, niſi ſit facta mentio iuris patronatus laicorum, Felin. in cap. in noſtra. de reſcript. cap. cum Bertoldus. de re iudic. cap. cum dilectus. de iure patro. ſic nulla fuit facta mentio: ergo non valet.

Vnde dici poteſt parti quod potuit videlicet exprimendo Regi primam reſignationem noluit, & quod voluit implere nequiuit. l. multum. C. ſi quis alteri vel ſibi. cap. cum ſuper de offic. delega. potuit enim iure nominationem à Rege habere ſi expreſſiſſet, ſed noluit exprimere, ob id, illa nominatio ſubrepta non debet illi prodeſſe.

Item differentia eſt inter modum vacandi per reſignationem, & alium modum. c. ſuſceptum. de reſcr. in 6. c. cum in illis. §. cum autem. de præbend. illo lib.

Cum

Source : BIU Cujas

4 Cum igitur † Rex nominauerit ad Prioratū vacantem per reſignationem, nō cenſetur nominaſſe, ſi alio modo vacabat: ergo prima nominatio non valet, quia non eſt verus vacandi modus expreſſus.

Nam ſi patronus præſentauerit ad beneficium vacans per priuationem, ſi alio vacet modo non videtur præſentaſſe: ideo poterit iterum præſentare, quia in illo caſu non præſentauit: & multiplex eſt modus vacandi d. ca. cum in illis: ideo quando Rex nominauit primo ad prioratum vacantem per reſignationem nō intendebat nominare, ſi alio modo vacaret, vt apparet ex ſecunda nominatione, & quia hoc non expreſſerat, & ita fuit iudicatum in magno conſilio. In cauſa Abbatiæ de villa longua contra illum qui habuerat nominationem per reſignationem. Et poſtea reſignans mortuus fuerat intra viginti dies, nam quamuis Papa prouidiſſet reſignatario ad nominationem Regis per reſignationem, vel alias quomodocunque, tamen per mortem, iterum Rex nominauit, & ille obtinuit in magno conſilio, vt ſcripſi in Concord. §. j. in glo. diſpendioſæ, ſic & hic: nam Rex nominauit ad beneficium vacaturum per reſignationem quæ fuerat iam admiſſa per Papam: & ſic non vacabat amplius per reſignationem, ſed per contemptum, & nominationis regiæ omiſſionem d §. j. de nominatio. Reg. & vacabat: in curia ob id Rex nominauit tantum in vacatione per reſignationem, ergo in alio caſu non: nam qui de vno dicit de alio negat. l. cum prætor. ff. de re iudic. c. nonne. de iudic. ideo poſtea nominando, ſecundum cum uera expreſſione uacationis rectè nominauit, & iſta ultima eſt ſic expedita, ergo potior.

Tertia eſt quæſtio poſtquam neutra ualebat reſi-
5 gnatio: an † reſignans qui ſub illa clauſula non aliter, &c. reſignauit, poſſit retinere Prioratum, quòd ſic uidetur, quia iſta uerba non aliter conditionis uim habent: & faciunt ut nil uideatur actum in contrarium. l. nō aliter. ff. de legat. 3. Bald. in authen. ingreſſi, num. 7. C. de ſacroſanct. eccleſiis. expreſsè Iaſ. cōſil 162. in cauſa col. 4. in ſecundo uolumine, & conſil. 86. in c. cauſa. in fin. uolumine 3. igitur poſtquam non ualet reſignatio reſignās ſemper habet titulū & poſſeſſionem.

6 Contrarium eſt uerum, nam qui † donat quod nō poteſt, tanquam indignus priuatur illa re. tex. in l quidam. §. fi. cum l. ſeq. ff. de donat. ſed hic reſignans donauit, ſine Regis nominatione quod non poterat, ideo tanquam indignus eſt priuatus, & ſuo facto, probat text. in clemen. unic. de rer. permut. ubi dicitur ne illudatur conceſſione iuris utentibus: ergo dicit glo. ibi ſi in fraudem expectantium fiat permutatio, cum illi non utantur conceſſione iuris, ſed ius fraudent non ualebit & poterit conferri beneficium aliis quā permutantibus, ſic & hic, nam iſte reſignans non eſt uſus conceſſione iuris quod concedit, ut præcedente Regis nominatione ceſſio fieri debeat ſi facta ſit in contrariū ualet in præiudicium reſignantis, qui non eſt iuris conceſſione uſus, ſed fraudulenter procedit.

7 Item illa † clauſula non aliter nec alias, non impedit ius Regium, quominus poſſit prouidere cum beneficium uacauerit, ut plenè probat in tractat. reg. priuileg. 32. ob id illa clauſula non releuabit reſignantem à dolo & fraude, ut ibi dicitur.

8 † Dolus & fraus apparent ex primo procuratorio in quo reſignans conſtituit procuratores ad reſignandum, in fauorem, non facta regis mentione. Ergo uolebant eum ſua priuare nominatione, ideo ratione huius doli & fraudis non poteſt retinere beneficium quod dolo reſignauit, nam dolus non debet alicui prodeſſe. c. ſedes. & c. ex tenore. de reſcript. nec obſtat ſi dicatur reſignantem ignorare an nominatio Regis interuenire debeat, & ignorans pœnam ſubire non debet. l. fin. ff. de decret. ab ordin. faciend. Reſpondeo, ignorans ſi nihil geſſerit non debet puniri, ſed ſi aliquid fecerit, puniri ex illo facto debet. text. iunct. gloſ. in verbo ignorans. in l. ex maleficiis. ff. de actio. & obligatio. ſed iſte reſignans & reſignatarius fecerunt & expedierunt reſignationem, ſine regis nominatione. Ergo tanquam indigni priuati ſunt iure, etiam ſi illa non vtantur, quia vſi ſunt expediendo.

Adhæc quod ignorans leges regni communes eſt in lata culpa. gloſ. & ibi Iaſ. in l. quod te. ff. ſi cert. petat. ideo iſti non poſſunt ignorantia ſe tueri, cum iſta iura ſint in regno communia.

Præterea eſt deciſio Rotæ expreſſa. 23. fuit dubitatum in no. vbi reſignantes beneficia cauſa permutationis non poſſunt poſt reſignationem ad ſua redire beneficia, quia non dicuntur ſua, nam per reſignationem omni iure priuati ſunt, ut fuit dictum. Et ſic non habet locum capit. ſi beneficia. de præbend. in 6. in reſignante teſte Panormita. & Felin. in cap. cum venerabilis. de exceptio. multò minus iſte reſignans ad prioratum reſignatum redire poterit.

Item dicit Dom. in capitolo ſecundo. de renuncia-
10 tio. lib. 6. † quod vbi renunciatio beneficij eſt à ſuperiore recepta nunquam habet locum pœnitentia, quia quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt, ſic conſuluit Barbat. conſil. 43. ſempiterna. columna. 3. hic fuit recepto à Papa, ergo fruſtra quæritur an reſignans ad prioratum redire debeat.

Inſuper nil eſt factum contra voluntatem reſignātis, quia Papa prouidit inſequendo procuratorium illius & illi in cuius fauorem procuratorium factum erat, ergo per illam clauſulam non aliter & non poteſt actus annullari, quia non fuit aliter factum, quā ipſe reſignans voluit per ſuum procuratorium, in quo ſi expreſſiſſet cum regis beneplacito iuſtam cauſam habuiſſet conquerendi, ſi aliter factum fuiſſet, & ſic non poteſt iuuari illa clauſula non aliter nec alias &c. eo quòd non fuit alias factum quàm ipſe diſpoſuit: ſed ipſi imputari debet cur non adiecit cum regis beneplacito.

11 † Vltima quæſtio vter iſtorum nominatorum an primus an ſecundus ius habeat, in prioratu. Reſpondeo vltimum potiorem eſſe iure, quia ius obſeruauit, primo nominatio ſua præcedit prouiſionem Papæ vt facere debet. §. primo. ibi præcedente regis nominatione de nominatio. Reg. in Concord. & omnia ibidem requiſita.

Secundo in 2. nominatione eſt expreſſus verus modus vacandi & culpa primi reſignantis, videlicet quia reſignauit abſque nominatione regis, etiam regis contemptus eſt expreſſus, dum dicitur ſine noſtro beneplacito, & nominatione. Ergo nil ei deeſt.

Tertiò ad nominationem regis ſic expreſſam Papa prouidit vnde prouiſio iuſta eſt inſequenda. §. j. & §. monaſteriis. de nominati. Reg. in Concorda.

Item prima prouiſio Papæ nullius erat momenti, quia facta ſine Regis nominatione & de hac non eſt dubium non valuiſſe, vt habetur in §. primo. de Reg. nominatio.

Secunda etiam valere non poteſt, quia eſt ſubreptitia eò quòd reſignatarius non expreſſit verum vacandi modum, & quod facta fuiſſet prouiſio abſque Re-
12 gis nominatione, vnde † Rex poſtea nominando & Papa conferendo non purgant vitium ignoratum. l. mater, ff. de inoffic. teſta. & l. ſeruus, de bonor. poſſeſſ. ſic conſuluit Oldrad. conſil. 324. factum. colum. 3.

Source : BIU Cujas

& ſeq. vbi decidit reſignationem fraudulentam vt eſt iſta in curia factam non valere, imo dignus eſt pœna qui circumuenit Papæ & Regis conſcientias.l.fi.C.de his qui à non dom.manu. Bald.in l.fin.C.ſentent. reſcind.non poſſe.& Bellamera conſil.32.pro introductione.col.penul.

13 Non refragatur quod Papa † per clauſulas generales bullæ videatur ſuſtuliſſe illam ſubreptionem. Reſpondeo diſpoſitio quantumcunque generalis non comprehendit Reges, & alios magnos principes.c.fi. de offic.deleg.lib.6.& c.ne aliqui.de priuileg.ibid.quia vbi aliqua ſunt ſpirituali nota digna, ſi non exprimantur videntur neglecta.l.item apud.§.hoc edictum.ff. de iniur.& hodie extat regul.cancellar.40.Innocētius vbi nunquam cenſetur iuripatronatus regio derogatum, niſi hoc ſit expreſsè nominatum.ideò gloſ.ibi dicit quod ſi aliter fiat, Rex poteſt reſiſtere prouiſioni Papæ. Allegat Innocent in capit.ſicut. de electio. & Panormit.in capit.primo,& cap.cum terra.& cum inter vniuerſas. ibidem.

Item iſta reſignatio fuit fraudulenta quod patet,
14 nã facta ſine regis nominatione, & † reſignatio fraudulenta non valet.c.fi.de renuntiat. in 6.ſed in præiudicium reſignantis valebit. vnde in hoc ſenatu fuit iudicatum anno 1539. pro d. Franciſco de Bourges.Cōtra Bricon in vigilia aſſumptionis beatæ Mariæ. Nam hic Bricon obtinuerat collationem ab ordinario factam per reſignationem, & poſtea idem Bricon obtinuerat prouiſionem à Papa per reſignationem, cum derogatione regulæ de viginti diebus: verum quia reſignans mortuus fuerat intra viginti dies poſteaquam fuiſſet admiſſa à Papa, tamen quia erat fraudulenta & Papa nihil poterat conferre, quia iam facta erat collatio ab ordinario, & nihil expreſſum erat de illa collatione, ob id fuit contra illum iudicatum. Sic multò fortius in iſta: nam prima reſignatio erat iam facta, & reſignans (vt dixi) omni iure exutus, ergo non poterat iterum reſignare, nec Papa conferre vel Rex nominare.

Non obſtat ſi dicatur quod beneficium poſt primam reſignationem vacabat: ergo rex potuit nominare,& Papa prouidere. Reſpondeo verum eſſe illud beneficium vacare: ſed quia erat in curia reſignatum vacabant in curia: & ſic alio modo quam erat expreſſum.per gloſſ.& doct.in clem.prima.vt lite pendente. & extrauag.ex debito.de election.in cōmunibus. Ro-
15 ta deciſ.23.fuit dubitatum in no. & † prouiſio facta de beneficio in curia vacante non valet niſi hoc exprimatur.cap.2.vbi doctor.de præb.in 6.& in c.ſi tibi ibid. & Guid.cōſil.48.ac Barb conſil.40.vt inferius dicetur.

Nec me mouet quod quis poteſt pluribus iuuari titulus.c.poſt electionem.de conceſ.præbend.& ſic plures prouiſiones obtinere: verum eſt quando ſunt validæ, ſed hic neutra prouiſio valet, vt fuit dictum, quia non eſt expreſſum in vltima id quod debebat exprimi à iure in cap.in noſtra, de reſcriptis.

Non me mouet quod ius quæſitum non erat alicui primę nominationis Regis, ergo ius acquiritur iſti reſignatario. Reſpondeo ſi expreſſiſſet ea quæ erant exprimenda, potuiſſet ex nominatione Regis prima ius conſequi: ſed quia non eſt iuris conceſſione vſus. d.clem.vna.de rer. permut.ideò nil iuris eſt ei acquiſitum, nec ex prima prouiſione nulla, nec ex ſecunda in qua verus vacandi modus non eſt expreſſus, ſed fraudulenter extorta eſt Regis nominatio.

Nec facit ſi dicatur quod collatio ordinarij, licet non præcedat patroni conſenſus valet ſi non conquaratur.c.decernimus.16.q.7.iūcto ca.illud.de iure patr. Reſpondeo, patet hic Regem conqueri, eo quod nominauit ſecundum. Ob id iſte ſecundus Regis con-
16 temptum proſequitur: † Et ſicut non valet collatio ordinarij contempto patrono ſi poſtea ipſe præſentet d.c.decernimus. & cap. illud. vbi doct.ſic nec iſta prima nominatio valebit, poſtquam Rex iterum nominauerit.

Item minus conuenit illud quod dicitur quod iſta ſecunda prouiſio facta reſignatario debet valere, poſtquam Regis nominatio eam præceſſit? Reſpondeo, aut quis vult vt valeat tanquam per ratihabitionem &
17 nō valet, quia nominatio præcedere debebat: & † vbi aliquid præcedere debet ſi non præcedat non valet actus. Etiam ſi poſtea ratihabitio interuenerit.tex.in l. ſi quis mihi bona.§. iuſſum.ff. de acquir. hæred. & ſic non poteſt valere Regis nominatio tanquam ratam habeat nominationem factã & expeditam, quia hoc non eſt eidem expreſſum.

Item quia ſubreptitia & nominatio præcedere debet non ſubſequi: & quia non fit de beneficio libero. per c.ſi tibi abſenti.de præbend.in 6. nam aut beneficium reſignatario abſenti collatum fuit acceptatum: & tunc fuit culpa acceptare prouiſionem nullam: & ſi hoc modo accepiſſet poſſeſſionem, poterat dici intruſus, & ſic illo iure priuatus. c.cum iamdudum.de præbend. Si verò reſignatarius non acceptauerit prioratum ex prima prouiſione, tunc ille prioratus ante acceptationem vacabat in curia.doctor.in d.c.ſi tibi. & in ca.2. de præbend.lib.6. ob id facienda erat mentio huius vacationis.

Et ſi dicatur ſi vacabat in curia, ergo Papa ſine Regis nominatione conferre poterat, igitur valere debet
15 Papæ prouiſio. Reſpondeo, † vacãtia in curia per obitum tantum ſunt Papæ reſeruata. in §.j.de reg.nominatio: ſed alio modo vacantia in curia non ſunt Papæ reſeruata: ideo quia non vacabat in curia per obitum, ſed per reſignationem Papa ſine Regis nominatione prouidere non poterat.

Itaque concludendo dico neutram valere reſignationem, nec primam Regis nominationem, ſed valuiſſe ſecundam, in qua verus vacandi modus eſt expreſſus,& his ſuſcripſi anno 1549.in menſe Octobris.

RESPON. XXXIX.

De præuentione.

SVMMARIVM.

1 *Papa iure præuentionis conferre poteſt ante acceptionem nominati à Rege.*

2 *Cardinalis Farneſius vacante ſede, conſtitutus vicarius à ſede Apoſtolica, an potuerit conferre in Epiſcopatu Cathurcenſi, ante ſui indulti publicationem.*

3 *Rex concedens vt indultum pro publicato habeatur non obſtantibus areſtis vel alijs in contrariũ, an tollat ius alijs interim per collationem quæſitum.*

Papa ſcribens velle valere collationem, non obſtante quacunque collatione, intelligitur de inualida. ibid.

4 *Papa collationem validam tollere non ſolet.*

Lex reſpicit futura, non præterita. ibid.

5 *Areſta reſcinduntur certis modis.*

6 *Literæ ſunt inciuiles, & irrationales quæ tollūt ius tertij.*

7 *Citatio facta vbi partes non reſident, nec reſidere tenentur, eſt inualida.*

8 *Nominatus à rege non acceptans beneficium intra ſex menſes, priuatur fructu nominationis ſuæ.*

Ius

Source : BIU Cujas

Ius Extinctum non reſuſcitatur. ibid.

9 *Papæ manus non ligantur per quæcunque indulta, vel priuilegia.*

Dvbia ſequentia oriuntur ſuper facto propoſito. Primùm an † Papa poſſit ante acceptationem nominati à Rege iure præuentiotionis prouidere, & apud me non eſt dubiū, interim Papam potuiſſe conferre, qui contulit magiſtro Antonio Regourd. Et ſic potentius ius in beneficio habuit S. Huberti, prout viſum fuit Senatui Tholoſano, vt conſtat per areſtum in vtilitatem ipſius Regourd prolatum, & ſic amplius de eo quærẽdum nõ eſt, alioqui iniuriam faceret iudicio reuerendiſſimæ Synodi, ſi quis ſemel iudicata ac rectè diſpoſita reuoluere contenderet. l. nemo. C. de ſumma trinitate.

1

2 Secundum dubium eſt, ſi † reuerendiſſimus Cardinalis Farneſius vacante ſede conſtitutus vicarius, à ſede Apoſtolica, in Epiſcopatu Cathurcenſi potuerit conferre ante publicationem ſui indulti. Non dicam quid in hac quæſtione iuris ſit, ſed nos hoc iure vti in Francia, vt etiam legatus à latere Papę, in hoc Francię regno, vti ſua legatione non ſoleat, antequam à Rege illi permiſſum fuerit, & illa poteſtas & permiſſio fuerit in parlamento publicata, & ita ſemper vidi obſeruati in hac quæſtione. *Et plura* ſuper hoc extant areſta. Ratio eſt *quia ante publicationem* lex, nõ ligat. tex. *in auth. vt factæ nouæ* cõſt. collat. 5. & Ioan. Andr. *in fin. Sexti: ſic* nec aliæ literæ ante earum notitiã. l. 3. ubi gloſſ. in uerb. ignorans. ff. de actioni. & obligat.

3 Sed dubium non paruum eſt ſi † Rex concedat ut indultum habeatur pro publicato, non obſtantibus areſtis & aliis quibuſcunque in contrarium factis, an tollat ius quæſitum aliis per collationem aut prouiſionem interim factam, & certum eſt non tollere. Nã Papa ſi ſcribat uelle ualere collationem uel actũ, non obſtante quacunque collatione & prouiſione, intelligitur de inualida, ut docet Felin. & alij in c. cauſam quæ. col. 11. de reſcript. & Alex. conſil. 23. uiſo proceſſu. col. 3. in 5. uol. quia non intendit Papa tollere ius tertij c. ſuper eo de offic. deleg. c. quamuis, de reſcr. in 6. multò minus Rex nec Imperator. l. 2. §. meritò. ff. ne quid in loco publ. fiat, & de hoc ſcripſi in forma nouæ prouiſio. in uerb. dummodo. in praxi benefic.

4 Sicut ergo Papa non ſolet collationem ualidam tollere, ita nec reſcribere, ſic & multò minus Rex, ut non obſtantibus collationibus publicatio habeatur pro facta, & intelligentur iſtæ literæ ut à tempore literarum in futurum hoc procedat, ſed de præterito nõ habebit locum, quia non poſſunt maiorem uim habere iſtæ literæ quàm haberet lex, ſed lex reſpicit futura non præterita. l. leges & conſtitutiones ff. de legib. c. fin. de conſtitut. Ergo iſtæ literæ à Rege conceſſæ, ut d. Cardinalis ſe iuuare poſſit indulto, ac ſi eſſet publicatum, non reſpicient præterita, ſed deinceps, ſcilicet à die publicationis, & comprobationis harum literarum, & ſic rationem habebũt futurorum, ut aliquod pondus habeat indultum.

Vnde abſurdum eſſet, ſi areſtum reſcinderetur per

5 has literas. † Nam certi ſunt modi per quos reſcindũtur areſta utpotè per ſupplicationem. authent. qua ſupplicatio. C. de precib. Imperat. offer. & per literas ciuiles ut dixi in primo tomo commentar. ad conſtitutio. reg. & alios ibi tractaui modos, ſed iſte modus nõ eſt de illis, ergo nõ cõprehenditur in literis iſtis, & ſic per has literas non poterit d. Regourd qui iã habet areſtum comprehendi, minusq; præiudicium ei fieri. Ideò ſi d. Regourd vocetur ad comprobationem reſcripti, & interinationem, debet apponere & dicere

6 † literas eſſe inciuiles & irrationabiles, quia tollũt ius tertij, & non poſſunt ad præterita extendi, nec de illis Rex cogitauit, nec poſſunt tollere areſta curiæ Parlamenti: & alia quæ aduocatus ſupplere poterit, quæ relinquo ob nuntij feſtinatum diſceſſum. Sed multa tradidi in ſecund. tom. comment. ad conſtit. reg. tit. de reſcript. in q. 11. in præfa.

7 Item non videtur valere † citationem factam in loco beneficij ſequeſtrati in valuis quia ibi partes non reſidebant, nec reſidere tenebantur, donec ſuper illo beneficio litigatur, ſed ſequeſtri recipiunt interim fructus. Et quãdo citatio domi vel in eccleſia fieri poteſt, oportet prius diſquirere citandum an inueniatur vel eius procurator, & poſteà citare in domicilio. c. cauſam. vbi gloſ. & doctor. de dolo. ſed hic Regourd non fuit inquiſitus, quia habebat domicilium, ergo non valet citatio. Nam doctor. ibi dicunt prius quem citandũ in domo habitationis, quàm in eccleſia. Imo quando quis in eccleſia citari poteſt, vtpote quando non habet domiciliũ, eo caſu debet ſeruari deciſio. clem. cauſam. de elect. vt prius in domo fiat notificatio, quæ non fuit facta, & ſic dicta citatio non valet, nec defectus potuit dari propter illam. vt doc. & Soci. in tract. de citatio. artic. 17. quęſt. 5.

8 † Præterea nominatus à Rege ſi non acceptauerit & requiſierit primum beneficium intra ſex menſes, eſt priuatus ſuæ nominationis fructu. per c. ſi clericus. de præb. in 6. quia eſt negligens & negligentia cuilibet eſt damnoſa. c. tibi qui. de reſcr. in 6. l. diuus. ff. de offic. præſid. Panor. & Felin. in c. capitulum. de reſcr. & tunc dicetur negligens quando intra ſex menſes nõ requiſierit ſibi conferri. gloſ. in §. item quod omnia. in verb. ſcilicet. de coll. in pragm. dixi in §. declarantes. in gloſ. proſequentes. de mandat. Apoſtol. in Concord. & nõ poterit poſteà ille nominatus aliud beneficium habere, in uim illius nominationis: cum iam ſit illa nominatione priuatus, & nõ reſuſcitatur ius iã extinctum. l. qui res. §. aream. ff. de ſolutio.

9 Poſtremò etiam poteſt † Papa præuenire nominatos per indultum curiæ. Nam manus Papæ non ligantur per quæcunque indulta & priuilegia ſua, uel ſuorum prædeceſſorum, quominus illis derogare poſſit, quia maiorem ſibi retinet poteſtatem. c. dudum. de prębend. lib. 6. c. innotuit. de electio. nec legem dicere poteſt à qua non liceat recedere. l. ſi quis in princip. ff. delegat. 3. c. fin. de reſcrip. in 6. niſi per uiã contractus. c. 1. de probation. ideo potuit Papa beneficium S. Huberti ante requiſitionem nominati à Rege conferre, contulit d. Regourd. igitur collatio & prouiſio Papæ eſt potior: ſed nominatus, qui non fuerit negligens, expectabit aliud: & quia prædicta uera ſunt, ideo ſubſcripſi. Datum Pariſi. anno 1556. in Menſe Martio.

RESPON. XL.

Plura ſuper materia mandatorum reſponſa.

SVMMARIVM.

1 *Papa ſecundum mandatum dirigere poteſt collatori habenti collationem decem tantum beneficiorum.*

2 *Grauamen, non conceſſio literarũ, ſpectatur in mãdatis.*

3 *Reſcripti impetratione ſola non dicitur quis grauari niſi ea vtatur.*

4 *Reſcriptum impetrans contra tranſactionem iuratam non incidit in pœnam niſi eo vtatur.*

5 *Impetrās priuatus ſuo mādato, an alterū īpetrare poſſit.*

Mandatum tertium, & quartum impetrari poteſt, cum ex ſola impetratione alius non grauetur. ibid.

6 *Collator ſi in duobus beneficijs grauari poteſt, ſi conferat inhabili, ei nō cōputatur, quin iterum grauari poſſit.*

7 *Reſcriptum cum quacunque clauſula impetratum, intelligi debet ſi impetrans eo vti velit.*

8 *Mandatum ſecundum dici non debet ſed primum, ſi aliud primum fuiſſet nullum.*

9 *Ordinarius, mandatario negligenti, in vim mandati beneficium conferre non poteſt.*

Mandatarius negligens ob ſuam negligentiam non efficitur inhabilis, ſed iure ordinario epiſcopus ei conferre poterit. ibid.

10 *Grauari quando dicatur ordinarius.*

11 *Beneficium per reſignationem vacans an debeatur mandatario.*

Beneficia reſignata, non debentur mandatarijs ex declaratione Papæ. ibid.

12 *Epiſcopus an per collationem factam mandatario non petenti, dicatur grauatus, vt alteri conferre non poſſit.*

13 *Grauatus non petenti, dare non tenetur.*

14 *Mandatum aliud an dirigere liceat loco mandatarij negligentis, & recuſantis acceptare.*

Literæ ſecundæ non impediuntur per negligentiam primi negligentis vti ſuis literis. ibid.

Impedimentum non præſtat, quod de iure non ſortitur effectum. ibid.

15 *Statutis eccleſiæ, cui dirigitur mandatum, an per mandatum cenſeatur derogatum.*

Antiquior cēſetur qui venit apoſtolica authoritate. ibid.

16 *Clauſula derogatoria ſtatutorum eccleſiæ.*

Dictio quibuſcunque, nihil excipit. ibid.

17 *Conſuetudo optandi tollitur per clauſulam derogatoriam in mandato.*

18 *Præſentatio mandati facta maiori parti canonicorum extra capitulum, an valeat.*

Forma omiſſa nō magnæ importātiæ nō annullat actū. ibi.

19 *Præſentatio mandati fit ſolum ad notitiam collatoris.*

20 *Requiſitio graduati etiam inhabilis afficit beneficium vt dicatur Papa præuentus.*

21 *Præuenire quid ſit. ibid.*

Requiſitio inhabilis prodeſt habili.

22 *Mandatū male præſentatum, an poſſit iterū præſentari.*

1 PRimæ quæſtioni & ſextæ reſpondeo, † quod poteſt Papa dirigere ſecundum mandatum, negligente primo mādatario, recuſante vel non proſequente mandatum ſuum eidem collatori, etiam non habēti niſi collationem decem beneficiorum, tum propter verba mandati in quibus dicitur ſi vobis pro alio non ſcripſerimus, qui ſimile mandatū aut ſimilem gratiam proſequatur. Ergo ſumendo argumentum a contrario, ſi ſcripſerimus pro alio qui non proſequatur, attamen iſti ſecundo cōferatis: ſed negligens non proſequitur, nec poteſt proſequi. c. tibi qui. de reſcript. in 6. Ergo non impeditur ſecūdus mādatarius quia paria ſunt nō eſſe, & non proſequi. doct. in c. literis. de reſcrip. ſcripſi in §. fi. de colla. in Cōcord.

Item in rub. de mand. Apoſtolicis, in Concord. dicitur, quod quilibet Romanus pontifex poteſt dare literas mādati hoc modo, videlicet, vt vnū collatorē habentē collationem decem beneficiorū in vno, habentem autē collationē quinquaginta & vltra, in duobus
2 beneficiis, duntaxat grauare poſſit. Non ponderatur in illo text. conceſſio literarū, ſed grauamen. Sed non grauatur ordinarius per mandatū primū quando mādatarius eſt negligens: ergo poterit grauari per aliud mandatū poſtquā non reperitur grauatus per primū.

3 † Item ex ſola impetratione literarum mandati nō dicitur grauari ordinarius per text. in clem. j. de reſcr. vbi ex ſola impetratione non dicitur quis alium grauare, niſi vtatur ſua impetratione glo. ibi. Felin. & alij. in cap. ex tenore, de reſcr. ſic nec dicetur grauatus quādo mandatarius fuerit negligens. vt ſcripſi in glo. duobus. verſi. ſecundo § 1 de mand. Apoſtolicis.

4 † Item impetrando reſcriptū contra tranſactionē iuratā non incidit quis in pœnā. l. ſi quis. C. de trāſact. niſi fuerit viſus reſcripto. Paul. Iaſ. & alii in d. l. ſi quis. gl. in verb. fecerit. c. diſpendia. de reſc. in 6. Imò ſi quis prohibeatur impetrare ſub pœna, ſi impetrat non punitur niſi vtatur reſcripto conueniendo. c. cæterum. in fin. ibi aduerſarium ſuum laborare coegit, de reſcript. Card. conſi. 25. in cauſa. col. 2. refert Iaſon in d. l. ſi quis maior. facit l. libertus. 2. ff. de in ius vocand. verba enim cum effectu intelligi debent. l. 1. ff. quod quiſque iuris. Et ſic poſſunt impetrari plura mandata directa vni, etiam non habenti niſi collationem decem beneficiorum, ſiue eiuſdem datæ, ſiue non: ſed ſi ſemel vni fuerit prouiſum, aliis nihil debebitur.

5 † Idem dicemus in illo impetrāte qui ſua culpa eſt excluſus, vel negligentia ſuo primo mandato, vt ſecūdum poſſit impetrari: quia lex non diſtinguit in quoquam, nec iſte eſt effectus inhabilis ad ſecundum, ſi non eſt vſus primo, & priuatus ſua culpa beneficio aliud poterit impetrare. Extraua. execrabilis. de præben in Extrauag. Ioann. 22. Et de hac plene ſcripſi in tract. nominat. quæſt. vlt. num. 5. & illud quod eſt diſpoſitum in duobus habet etiam locum in vno. l. ſingularia. ff. ſi certum petat.

Idem in tertio mandatario dicemus quando vni ex duobus non eſt prouiſum, vt tertio prouideri debeat: per text. in d. clem. 1. & ibi glo. in verbo vexare. quam notant ibi doct. de reſcript. vbi dicitur quod nō dicitur quis vexare alium ex ſola impetratione literarum, ita in iſto caſu non dicitur grauari capitulū ſancti Vrſini, vel alius collator ex impetratione trium mandatorum, niſi illis fuerit prouiſum.

Secundo, probatur in rub. de mandat. Apoſtolicis,
6 in princ. vbi dicit quod † collator in duobus beneficiis grauari poteſt: ſed in hoc caſu nō eſt grauatus in duobus beneficiis, quia exterus nullum habuit; ergo tertius impetrans poterit habere.

Tertiò, etiam non prodeſt collatori ſi contuliſſet iſti extero, quia erat inhabilis in hoc regno. gl. in verb. exterorum. in proœm. Pragmat. ſanct. ergo nō debuit conferre: quare ſi contulerit, inhabili imputetur illi. Nec prodeſt ſi dicatur quod executor contulit, quia collator ab hac collatione debebat reclamare, etſi nō reclamauerit, nihil debet obeſſe iſti tertio.

Quartò, ſicut graduatus vel nominatus præfertur mandatario, ſi non proſequatur ſuum mandatum: in rub. de mand. Apoſtolicis, verſi. declarantes, proſequētes huiuſmodi mandata, &c. & facit locum nedum
7 graduato, ſed etiam ordinario † quia in quocunque reſcripto, etiam ſi priuatur clauſula decreti, intelligitur ſi impetrans vti velit. Io. Monac. & alij in c. ſtatutum. de præben. & dixi ſupra. ſic etiam in caſu noſtro poſtquam ſecundus, mandatarius exterus non eſt proſecutus mandatum, poteſt tertius proſequi.

8 Nec dicitur ſecundum mandatum illud quod

erat

Source : BIU Cujas

erat nullum, vtpotè impetratum per exterum hoc tacito: ergo potuit ſecundum impetrari, iſto non obſtāte, quia mandatum nullum impedimentū non debet præſtare. regul. non præſtat. de reg. iur. in vj. Et literæ, quæ non valent non dicuntur priores, ſed nullæ. glo. in verb. de facto. c. cum noſtris. de conceſſ. præben. not. in c. ex tenore. de reſcript. text. elegans in c. factus. 7. quæſt. 1. in fin. iam non ſecundus ille ſed nullus eſt. Et ſic ſoluitur ſecunda quæſtio, quod mandatarius negligens petere beneficium primum ſibi debitum, & vacans poſt menſem à die præſentationis mandati, non poteſt aliud beneficium in vim mandati petere, &c. ſed ſuccedit ſecundus mandatarius, vt ibidem dicitur, vel ipſe aliud poterit mandatum impetrare.

9 Tertia quæſtio ſic ſoluitur, quod non poteſt ordinarius prætextu mandati illi mandatario negligēti poſtea conferre beneficium. c. ſi clericus. ibi. nec tu de ipſa ſibi poteris prouidere. de præben. in 6. Et ſi contulerit non dicitur grauatus, quia non contulit in vim mandati: ergo non eſt vno mandato grauatus, grauari enim dicitur quis quando oneratur, premitur & moleſtatur. l. quoniam in prioribus. C. de inof. teſtam. vbi grauamen uocat onus: ſed quando liberè, & ſine coactione ſecùs: quia igitur libere ordinarius confert illi non dicitur grauari, & tenebitur ſecundo mandatario conferre in vim mandati. Nam poſtquā ille primus iam erat *excluſus non dicitur* primus, ſed nullus, *ergo habetur ac ſi nullum* beneficium contuliſſet, verumtamen hic mandatarius negligens, non eſt factus inhabilis ad beneficia. Nam iure ordinario Epiſcopus poterit eidem conferre, ſed non in vim ſui mandati, adhoc vt dicatur grauatus ſi alter mandatarius velit poſtea beneficium habere in vim mandati, cui nō faciet præiudicium collatio primo negligenti facta.

Item lucrari dicitur quis quando explet ſuam volūtatem glo. in l. penul. ff. de condict. cauſ. dat. ergò non dicitur grauari. Et tres tutelæ affectatæ non præſtant vacationem, nec grauare dicuntur. §. item tria, iuncta glo. de ſuſpect. tut. in inſtitut.

Nam portat leuiter, quod portat quiſque libenter, alioqui componeret ordinarius cum iſto mandatario iam excluſo, & fraudaret alium verum mandatarium, & auferret panes filiorum & daret canibus.

10 Adhæc grauari dicitur quando aufertur collatio libera ordinario quæ eſt in fructu. glo. ſingul. in c. cum olim. de maior. quia non poteſt Epiſcopus ſuis prouidere. c. abbatem. de reſcript. ſed ipſe qui liberè confert illi mandatario excluſo non perdit collationem: ergo non eſt grauatus, nec ex delicto, vel culpa ſua, commodum reportare debet. vt ſcripſi in glo. grauare. de mandat. Apoſtol. in Concord. vbi alia ſcripſi.

Quarta quæſtio deciditur per text. & doctor. in c. du-
11 dum. de præbend. in 6. vbi † beneficium vacans per reſignationem ſimplicē debetur mandatario niſi fuerit frauduleta. cap. ſuſceptum. de reſcript. in ſexto. ca. vno de rerum permutat. illo lib. ſcripſi in tractatu nominatio. quæſt. 15. num. 51. Et quot modis probetur fraus dixi in glo. vacantia. §. volumus. de collat. in Concord. Declarauit tamen Papa, ut non debeantur uacantia per reſignationem, quod eſt conforme. d. §. uolumus. ubi beneficia uacantia per reſignationem in menſibus graduatorum & nominatorum non debentur nominatis & graduatis: ergo etiam non debētur mandatariis, quia liberè conferri ab ordinariis non poſſunt. Nam is qui reſignare uult non reſignabit niſi conferatur tali. N. igitur nullo modo poteſt deberi, etiā mandatario, uacans beneficium per reſignationē.

12 Quintò, ſi † Epiſcopus conferat non petenti mandatario an dicatur grauatus, adeo ut alteri non teneatur conferre? Reſpondeo, iſti mandatario non petenti prouidere non debebat. cap. ſi clericus ibi peter: ne gligenter omittat: de præben. in ſexto. Et quando confert imputatur ei & uidetur conferre iure ordinario & liberè. Nam mandatarius petere debet ſibi conferri & proſequi, aliàs non tenetur ei conferre ordinarius, ut in Concord. in §. declarantes, in uerb. proſequēres.

Item malitiis hominum eſt obuiandum. l. in fundo. ff. de rei uendic. ſed ſi grauatus eſſet ſic Epiſcopus, iſte procuraret uacationem beneficij modici, & poſteà conferret mandatario, ut illum excluderet. Et ſic nulli mandatario prouideretur, & daretur materia delinquendi, quod iura abhorrent. l. conuenire. ff. de pact. dotal.

Item, excedit fines mandati conferendo ei qui non proſequitur, cum mandatum dicat proſequatur. Et tamen fines mandati ſunt ſeruandi, aliàs non ualet, quod in contrarium ſit. c. cum dilecta. de reſcri. l. diligenter. ff. mand. & Cardin. in c. mandatum. quæſt. 2. de reſcript.

Item, ſi non petenti conferret, poſſet mortuo conferre, uel coniugato, uel alteri inhabili, & ideo ipſe conferens puniri poſſet, ex ſua collatione. c. cum in cunctis. §. penult. de electión. & c. graue. de præbend. ſcripſi in repetit. l. diuus. ff. ad ſenatuſconſ. Silania.

13 Præterea † grauatus non tenetur præſtate non petenti. l. item illa. ff. de conſtitu. pecun. l. tales. §. priſcus. de condit. & domonſt.

Adhæc grauatus ſuo facto ſibi imputet. Specul. in titul. de inquiſitio. §. ult. uerſ. itē pone Abbas. Iſta poſſent eſſe uera, ſi de aliqua fraude appareret, alioqui ſi Epiſcopus ſine fraude conferret, mandatario uolenti & acceptanti, grauatus diceretur.

14 Sextò, † an liceat dirigere aliud mandatum loco mandatarij negligentis & recuſantis acceptare. Et reſpondeo quod ſic, quia ordinarius nō eſt grauatus ante receptionem. tex. in c. mandatum. ibi, cum ſuper receptione duorum grauandi eccleſiam antedictā non fuit intentio mandatoris. de reſcript. ergo ſi primus recuſauerit non eſt receptus. Igitur alius poterit impetrare ſibi impetrato uti, ut ſuperius dictum extitit.

Item Cardin. in d. c. mandatum is. 6 quæſt. ſic dicit, quod quando primus neglexit vti ſuis literis, tunc nō impediuntur ſecundæ, etiam ſi in eis fuerit clauſula, ſi pro alio non ſcripſerimus: quia non intelligitur pro eo ſcriptum, qui facit contrarium eius, pro quo ſcriptum eſt. Innocenti. & alij doctor. ibi.

Item non pręſtat impedimentum quod de iure nō ſortitur effectum. regul. non præſtat. de regul. iur. in 6. igitur primum mandatum quod non habuit effectū non præſtabit impedimentum ſecundo impetranti.

Item literæ quæ non ualent non dicuntur priores, ſed nullæ. gloſ. in uerb. de facto. in cap. cum noſtris. de conceſſ. præbend. ſic & mandatum prius quod nō habuit effectum, non dicitur prius, ſed nullum. Felin. in c. ex tenore. de reſcript. & c. tua. col. iij. de iureiurand.

Imò primum mandatū quod non fuit proſequutū dicitur extinctum. text. in c. ſi clericus. ibi cum facta ei gratia per ipſius negligētiam ſit extincta de pręb. in 6. Cum igitur primum mandatum ſit extinctum poteſt impetrari ſecundum, & iſti ſecundo, qui eſt effectus primus, per primi negligentiam tenebitur collator prætextu mandati prouidere.

15 Alia quæſtio eſt, † an cenſeatur per mandatum derogatum ſtatuto eccleſiæ quo cauetur, quod certę parrochiales eccleſię, ſeu earum perpetuæ uicarię canonicis antiquioribus d. eccleſię cōferri debeant, &

Source : BIU Cujas

non aliis iuxta eorum receptionem. Reſpondeo in hoc ſtatutis derogatum, & non obſtantibus dictis ſtatutis, mandatario, beneficium tale vacans, ſeu Eccleſia parrochialis debebitur: tum quia ſi Papa faciat mãdatarium canonicum, ad effectum obtinendi dignitates, & alia beneficia, in d. Eccleſia multò magis vult tollere antiquitatem, cum de iure communi mandatarius omnibus antea receptis præferatur. c. eum cui. de præb. in 6. c. hi qui. ibid. vbi ſunt hæc verba. hi qui authoritate Apoſtolica in aliqua Eccleſia in canonicos ſunt recepti, debent in præbendarum conſequutione cæteris anteferri, legatorum vel aliorum quorũcunq; authoritate receptis anteà in ead. qui text. videtur tollere difficultatem. Et ſic de iure communi licet debeatur antiquiori, tamen is qui venit authoritate Apoſtolica cẽſetur, quoad hoc antiquior, ſaltem vt antiquiori præferri debeat. §. declarantes. de manda Apoſtolicis. Nam Princeps fictè facit aliquem maiorem & antiquiorem qui non eſt. l. 1. C. de his qui veniam ætat. impet. ſic & hic videtur facere mandatarium antiquiorẽ, vt omnibus præferatur anteà receptis, cum ſit de iure communi poſterior.

Secundò, etiam probatur in clauſulis derogatoriis mandatorum, vbi Papa vult quod ſi ſtatuto eccleſiæ, aut priuilegio caueatur expreſsè quod nulli de illius dignitate, perſonatu, adminiſtratione, vel officio prouideri poſſit, niſi cum effectu illius canonicus exiſtat. Canonicatus huiuſmodi, cum dicti iuris plenitudine, niſi iſti mandatario debetur, cui etiam beneficia quæcunq;, in vim illius creationis in canonicũ debentur.

Item poſteà vult Papa in eodem mandato mandatarium admitti debere ad primum beneficium quodcunque fuerit: ergo in genere de huiuſmodi qualitate antiquitatis cogitaſſe videtur. per verbũ quodcunq;. vt not. doctor. in ſimili. in l. age cum Geminiano. C. de tranſact. in tranſactione generali.

16 Item iuuat alia † clauſula ibi non obſtantibus conſtitut. & ordinat. Apoſtolicis veſtræ vel alterius Eccleſiæ iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus contrariis quibuſcunque, &c. Nam per iſtam clauſulã vult mandatarium admitti debere non obſtantibus contrariis ſtatutis. Sed illa ſtatuta de conferendo antiquiori canonico ſunt contraria mandatario: ergo illis derogauit per iſtam clauſulam, vt dico in forma mandat. in his clauſulis.

Præterea vult recipi non obſtantibus quibuſcunq; ſtatutis: ergo & de illis voluit intelligere. Nam dictio quibuſcunque nil excipit. text. in ca. ſolitæ. circa fin. de maiorit. & obed. Iaſon conſil. 118. contra donationem. col. 3. in 4. volum.

Adhæc prodeſt alia clauſula non obſtante qualibet alia dictæ ſedis indulgentia generali vel ſpeciali, cuiuſcunque tenoris exiſtat. Ecce clauſulam valde generalem, per quam Papa vult derogare omnibus indultis datis per eum: ergo & illi derogabitur ſtatuto volenti antiquiorem præferri eidem. Barto. in extrau. ad reprimend. in glo. nõ obſtantibus. quomod. in læſæ Maieſt. crimi. proced. Alexand. conſil. 155. viſis col. 1. in 2. volum. vbi allegat. text. in l. 2. ibi vel quaſlibet alias. C. de quadrien præſcript. facit tex. cum glo. in c. quamuis. in verb. quaſlibet. de elect. in 6. Alex. conſil. 30. ponderatis. num. 14. in 5. volum.

Item poſtea dicitur per quam præſentibus non expreſſam vel totaliter non inſertam, effectus huiuſmodi gratiæ impediri valeat, quomodolibet vel differri: ecce ergo quod Papa non vult per ſtatutum vt differatur prouiſio facienda mãdatario, quæ valde differetur ſi mandatarius alteram expectare teneretur. vt dico in in gloſ. differri. in forma mandat.

Nec refragatur. c. vlti de conſuetudin. in 6. vbi per mandatum non reprobatur conſuetudo optandi, ve-
17 rum eſt † niſi per has clauſulas generales hic poſitas.

Item quia per optionem non tollitur, nec differtur effectus mandati, quia beneficium non optatum mãdatario debetur, ideo permittitur: ſecus in caſu noſtro vbi effectus mandati impediretur, vt ſaltem multum differretur: & ideo iſta non eſt propriè optio, cum nil dimittatur dimiſſis ab antiquioribus canonicis.

Præterea apparet Papam voluiſſe iſtum mandatarium præferri etiam antiquiori canonico, per bullam ſuæ declarationis quæ licet non fuerit neceſſaria, tamẽ multum facit ad declarandam voluntatem Papæ.

18 Ad aliam quæſtionẽ reſpondeo, & † videtur quod valeat præſentatio tum primò, quia fuit facta maiori parti canonicorum coniuncta vtraque præſentatione: tum ſecundo quia fuit facta in loco vbi capitula ſolent teneri: & quamuis extra locum capituli, tamen locus non eſt de ſubſtantia quando alibi inueniuntur canonici congregati, etiam ſi in Eccleſia eſſent. per not. in c. bonæ. primo de elect.

Item cum bis ſoleant congregari in hebdomada, d. mandatarius bis etiam præſentauit: ergo illa duplex præſentatio valere debet. vt dixi in tracta. nominat. queſt. 14. num. 74. & quia ibi tractabant actus capitulares, ergo & iſtum actum recipere poterãt. Nec poteſt dici facta ſingulariter congregatio, cum in loco vbi ſolent teneri capitula. iuxta not. in c. in Geneſi. de elect. Adhæc cum forma non eſt magnæ importantiæ non annullat actum, vt eſt iſta. l. 1. in fi ff. de uentre inſpic. Iaſon in l. uniuerſas. C. de precibus imperat. offer.

19 † Præterea præſentatio mandati fit ut in notitiam ueniat collatoris, ſed in notitiam capituli potuit uenire per has geminatas præſentationes, ergo ualuit, & ligauit manus totius capituli. Nec obſtat gloſſ. in c. ſi capitulo. de conceſſ. prebend in 6. ubi debet requiri ſuperior capituli ut congreget capitulum: quia intelligi debet quando non erat congregatum, ſed hic inueniebatur congregatum, ergo non oportebat requirere ut congregaret, poſtquam erat congregatum, nam fruſtra fuiſſet requiſitio facta.

Nec refragatur reſponſio illorum quod nõ fuerint in loco capitulari, quia contrarium patet, etiam alio modo reſponſio illa nõ nocet, nam ſequeretur quod eſſet in poteſtate illorum mãdatarios priuare ſuis mãdatis, ſic reſpondendo ideo illorum reſponſiones non debent præiudicare mandatario, aliàs ſic ſemper dicerent.

Nec obeſt quod non fuit facta inſinuatio ſeu præſentatio bullæ declarationis. Reſpondeo, quia nõ erat neceſſaria cùm ſine ea beneficium fuiſſet mandatario affectum, & non inuenitur iure cautum, quod aliæ literę extra mãdatum debeant præſentari. ut ſcripſi in gloſſ. preſentes. in forma manda. in addit. Et ſic cõcludo mandatum ualere, & per illum ſtatutis contrariis Eccleſiæ derogatũ, ac præſentationem factam ualere.

10 Vltimò † requiſito graduati etiam inhabilis & promoti per ſaltum afficit beneficium, adeò vt Papa dicatur præuentus, & hoc per ordinationem Ludouici 12. artic. 14. de publicatis anno 1512. quæ loquitur generaliter de graduatis & mandatariis qui requiſiuerunt, ergo ſola requiſitio ſufficiet, etiam ſi iure facta non ſit.

21 Item † præuenire eſt antè ire ex alluſione uocabuli quæ communiter bona eſt. l. 1. ff. de acquirend. poſſeſſ. l. 2. §. mutui datio. ff. ſi cert. peta. ſed ante iuit ad ordinarium, ergo Papa iure præuentionis non conferet:

Nam

Nam verbum præuenire & requirere facti ſunt, & in facto conſiſtunt. Et requiſitio iſtius inhabilis proderit habili.arg.l.poſthumus.§.j.ff.de inoffi. teſta. ubi reſciſſio illius cuius non intereſt prodeſt illis quorum intereſt. ſcripſi in § ſi quis uerò.in verb deſponſauerit. in verſi.4.de collation.in Concordat.ſic inſinuatio quandoque unius prodeſt alteri.l. cum quidam. §. ſimili. C.de iure dot.abundantiùs ſcripſi in tractat. nomina. q.17.nu.18.q.14.

Et ſic collatio etiam facta inhabili graduato præuenit Papam & multò fortiùs quàm requiſitio,quia collatio facta non graduato valet non requirente graduato §. teneantur. de collation. vbi ſcripſi, ſic & multò fortiùs, ſi fuerit facta graduato inhabili: alia multa inibi ſcripſi quæ hic non repetam: ſed breui hæc concluſi propter modicam ſalarij ſolutionem.

22 Vltima quæſtio eſt,an† ſi mandatarius non iure inſinuauerit ſuum mandatum, & poſt menſem vacauerit beneficium quod requiſiuit, & proſequutus fuit, ſi ſuccubuerit, an iterum poſsit præſentare, & aliud beneficium habere; & breui reſpondeo non poſſe iterum præſentare iure poſt vacationem beneficij, ante tamen uacationem poterat: nam quotiens vitiosè præſentatum eſt, pro non præſentato habetur.l. quotiens. ff. qui ſatiſdar. cogan. tamen poſtquam vacauit beneficium quod *proſequutus eſt*, & illud amiſit videtur negligenter *ſe habuiſſe* in primo, ob id aliud obtinere *non poterit*, cum mandatum ſit in primo extinctum.c.ſi clericus.de præbend.in 6. alioqui ſi liberum eſſet præſentare poſt amiſſum beneficium, mandata raro annullarentur: ideo imputare ſibi debet qui ius non eſt inſequutus, diſponens, quomodo præſentatio mādatorum fieri debet.vt in c.ſi capitulo.de præb. in 6.& dixi in trac.nominationum. in 14. quæſtione.

RESPON. XLI.

De prouiſo à Papa, & quando mandatario præferatur.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſus à papa an mandatario præferatur.*
Executor conferre non poteſt, niſi recuſante, aut differente ordinario. ibid.
2 *Epiſcopus habens collationes quinquaginta beneficiorum, an poſsit grauari duobus mandatis, ſimiliter an & Capitulum.*
3 *Prælatus, & Capitulum an cenſeantur unum corpus, & vna perſona.*
Remedium ordinarium ceſſare facit extraordinarium. ibidem.
4 *Collatio facta ab ordinario alteri quàm mandatario intra ſex menſes valet, mandatario non proſequente, quod infra declarat.*
5 *Mandatarius dicitur negligens ſi non petijt infra ſex menſes.*
6 *Executor quando intra certū tempus conferre teneatur.*
7 *Ius quæſitum illi, qui clauſulam acceptandi habet, non intelligitur, antequam acceptet.*
8 *Collatio ordinarij valet, non facta præſentatione à patronis intra tempus à iure præſtitutum.*
9 *Collatio facta alteri quàm nominato in tempore & à iure præſtituto, ipſo proſequente eſt inualida.*
Beneficium non confertur in inuitum. ibid.
10 *Impetrans apoſtolicus an debeat eſſe minoris efficaciæ, quàm mandatarius, declarat.*
Prouiſus à Papa non reddit irritam collationem, contra ſuam prouiſionem factam. ibidem.
11 *Præuentio Papæ non tollitur per mandatarium.*
12 *Collatio Epiſcopi facta ſemel nominato impedit ne alia fiat.*
Ordinarius conferens nominato etiam inhabili, non poteſt variare conferendo habili, propter deuolutionem poteſtatis ad ſuperiorem. ibid.
Idem bis eodem iure conferre non poteſt. ibid.
13 *Atteſtatio nobilitatis facta per quinque teſtes valet, licet teſtes omnes non deponant de utriuſque parenti nobilitate.*
14 *Nominationes impetratæ ab vniuerſitate in qua quis ſtuduit, valent.*

1 SVPER primo facto concurro in hanc ſententiam, quod † prouiſus à Papa præferatur mandatario, tum quod ipſe Papa ſibi reſeruauit poſſe conferre beneficia quæcunque etiam ſub dictis mandatis comprehenſa contulit & ſic valuit collatio.§.declarantes,rub.de manda. Apoſtolicis. in Concord. & de iure non eſt dubium quod poteſt. vt in c. dudum. de præbend.in 6. tum etiam quia (vt prætenditur) mandatarius collationem obtinuit a ſuo executore, qui non potuit conferre, niſi recuſante, differente aut negligente ordinario, in forma literarum execut. mandat. Apoſtol. patet. Quamobrem collatio facta per dictum executorem non valet, quia ad hoc poteſtatem non habebat, & ſic fines mandati exceſsit conferendo ante recuſationem: vt ſupra dictum extitit, etiam quia Papa conferendo videtur reuocare poteſtatē in illo beneficio. arg.c.paſtoralis.§.1.de offic deleg.& in conſi.ſeq.fuſius probatur.

2 Secundo dubio reſpondeo, quod ſi † Epiſcopus habeat collationes quinquaginta beneficiorum ſeparatim à capitulo poteſt duobus mandatis grauari, ſi capitulum habeat collationem quinquaginta beneficiorū etiā ſeparatim ab Epiſcopo poterit grauari, aliis duobus mandatis quia vnuſquiſque collator habens quinquaginta collationes poteſt ſic grauari.§ 1. rub. de māda. Apoſtolicis in Concord. & ideo ſi Epiſcopus non contulerit niſi uni mandatario, potuit grauari per ſecundum mandatum impetratum per Romipetam.

3 Nec refragatur quod † Prælatus & capitulum cenſeantur unum corpus.c.nouit de his quę fiunt à præl. & una perſona, ſeu unus collator non poteſt grauari vltra duo beneficia, etiam ſi habeant plures collationes, quia reſpondeo, quod in bonis communibus prælato & capitulo, & in collationibus ſpectantibus ad collationem utriuſque ſimul hoc poſſet procedere: ſecus quando prælatus habet collationem ſeparatam à capitulo, & capitulum habet etiam collationes ſeparatas ab Epiſcopo, quia tunc pro duobus habentur. arg.c.edoceri. cum ibi notat.de reſcrip. Et ſic poſſunt grauari ſicut duo collatores, ut inquit Hoſtien. in ſumma de his quæ fiunt à præl. §. *j.* Notatur in c. cum eccleſiam. de elect. Imol. in cap.ea noſcitur, in glo. de his quæ fiunt à præla. ideo procurator Regis non habet de quo appellet: nam ordinarium remedium facit ceſſare extraordinarium, ſed Epiſcopus habet remedium ordinarium, uidelicet quia poteſt conferre alteri, quàm mandatario, quando fuit grauatus duobus mandatis: ergo non debemus recurrere ad appellationem, tanquam ab abuſu, & ſic ad extraordinarium remedium. Cauſa pendet in hoc Sena

tu

Source : BIU Cujas

tu per appellationem factam per Epiſcopum Andegauen. & fuit poſita in conſil. & eſt deciſa poſtea ſecundum ea quæ ſuperius ſcripſi.

Pro reſpõſione cuiuſdã dubij reſultantis ex præmiſſa alia conſultatione noſtra, vbi fuit concluſum † col-
4 lationem factam ab ordinario alteri quàm mandatario intra ſex menſes valuiſſe, ſi mandatarius intra ſex menſes non requirat beneficium, obſtat clem. vna. de conceſſ. præben. vbi beneficium affectum non poteſt alteri conferri, & ſi conferatur non valet collatio. Idẽ dicitur in c. ſtatutum. de præben. in 6. vbi ſi ordinarius intra menſem beneficium in curia vacans contulerit, nil agit nec ſua valebit collatio, ſic nec collatio ordinarij valere debet intra ſex menſes.

Reſpondeo illa iura procedere quando Papa præſtituit certum tempus mandatario, vel expectanti Apoſtolico, videlicet vt expectans intra menſem acceptet, tunc vt aliquid operetur appoſitio menſis & temporis, ordinarius non poterit durante tempore conferre, etſi interim conferat non valebit collatio, & ita intelligitur d. cle. vna. & text. in d. c. ſtatutum: ita dicunt dom. de Rota deciſ. 117. & deciſ. 240. & deciſ. 450. nota quod in antiq. glo. in §. item voluit, in verbo dirigendum, de collat. in pragmat. & ſic intelliguntur illæ duæ deciſ. Rotæ incipien. cum ad collationem, vna eſt 834. in antiq. altera in deciſ. vlt. rub. de præben.

Secus eſt quando non eſt tempus præſtitutum, ut in mandatariis, in hoc regno, tunc ſi negligenter omittant petere excluduntur, ut in c. ſi clericus. de præ-
5 ben. in 6. & dicuntur † negligentes ſi non petant intra ſex menſes. glo. in §. item quod omnia. in uerb. ſcilicet. de colla. in pragma. Feli. in c. capitulum. col. 3. uerſic. fallit. 1. & colum. 5. & 6. de reſcrip. Ioan. de Selua. in tract. de benefic. in 3. parte. q. 12. in fi. & q. 15. & 34. & ita eſt hic mãdatarius, qui non petiit beneficiũ ſibi intra ſex menſes conferri. Ergo poſtea non poteſt petere, quia ille ordinarius à quo peteret, non poſſet ſibi conferre, nec executor antequam deuolutum eſſet ius ad Papam.

6 Nec † refragatur quod executori Apoſtolico non eſt præſtitutum certum tempus, intra quod debeat conferre, ſicut aliis collatoribus. cap. 2. de conceſſ. præben. glo. in cle. ſi de beneficio. de præbend. Peruſ. in c. gratia. de reſcript. in fi. reſpondeo uerum eſſe quãdo executor poteſt prouidere de beneficio ſpectante ad cuiuſcunque collationem: ſecus ſi certa perſona grauatur, ut in mandatis Franciæ: nam tunc non poterit conferre, niſi tempore quo grauatus potuit, uel quando collatio ad Papam deuoluta eſt. d. cle. ſi de beneficio. de præb. hoc expreſsim docet glo. in uerb. reſpectiuè. in §. uiſum. de collat. in pragmat. ubi plus dicit quod dum mandatur prouideri certæ perſonæ ſi illa negligit petere beneficium, habet locum. c. nulla. ſecus ſi executor tantum ſit negligens, ſicut eſt in hoc caſu mihi propoſito, vbi mandatarius non requiſiuit beneficium intra ſex menſes, & ſic fuit negligens.

Et ſic quando in mandato eſt præſtitutum certum tempus non poteſt ordinarius conferre, ſed Papa reuocare gratiam poteſt, ut in c. quædam. de præb. in 6. quod ſic debet intelligi; & c. authoritate. de conceſſ. præben. intelligitur quãdo Papa concedit ſecundam gratiam, cum clauſula anteferri, quod poteſt, ut ibidem dicitur, quia † non eſt quæſitum ius illi qui clau-
7 ſulam cceptandi habet, antequam acceptet: ideo Papa poterit interim uel conferre, uel gratiam cum clauſula anteferri concedere, & ſic intelliguntur prædicta iura: ſed in mandatis Franciæ non eſt ſtatutum tempus: igitur collatio ordinarij interim ualet, ut probat d. clem. unica. de conceſſ. præb. in principio, & Peruſ. in c. executor. col. 2. illo titu. in 6.

8 † Item in præſentatione ſi non fiat intra tempus patronis præſtitutum à iure, valebit interim collatio ordinarij, licet nullam proſequente patrono, eam dicat. tex. in c. decernimus. 16. q. 7. & hoc tenet Panorm. & alij, in ca. illud. de iure patron. Roch. Curtius in tract. iuris patronatus. in verb. honorificum. q. 1.

9 In nominatis etiam † collatio facta alteri quàm nominato in tempore illis præſtituto irrita eſt. §. quod ſi quis cuiuſcunque. de colla. in prag. tamen glo. intelligit ibi ſi nominatus velit, & proſequatur, quia inuito non confertur beneficium, per reg. iuris, & in Cõcor. in d. §. ſi quis verò. de collat. Collationes ſunt ipſo iure nullæ, intelligitur ſi nominatus proſequatur, alias collatio non eſt irrita. §. teneantur. de collat. in Concor. quia illa clauſula decreti intelligitur ſi mãdatarius, vel nominatus vti velit, cum ſit appoſita in eius fauorem, vt ibi dixi etiam, quia non eſt appoſitum tempus acceptandi, & declarat tex. in §. fi. illo titul. de collat. ibi proſequentibus: ergo & in mandatariis idem erit dicẽdum, cum non ſit diuerſum ius, nec habeant certum tempus ad acceptandum, ſicut nec graduati, nec nominati, vt collatio ab ordinario interim facta valeat.

Nec obeſt quod ſi mandatarius veniſſet intra ſex menſes quod potuiſſet annullare collationem ordi-
10 narij: ergo † & impetrans Apoſtolicus, cum non debeat eſſe minoris efficaciæ, quàm mandatarius. Reſpõdeo clauſulam decreti eſſe appoſitam in fauorem mãdatarii, ob id ſi mandatarius proſequutus fuiſſet intra ſex menſes collationem ordinarii nullam reddidiſſet, quia hoc in fauorem illius introductum eſt, cui fauori renuntiare poteſt. c. ſi diligenti. de foro competen. Sed in fauorem prouiſi à Papa non eſt inductum, vt collatio ab ordinario facta nulla dicatur, ob id cum collatio ordinarii valeat, niſi mandatarius conqueratur nõ potuit Papa conferre, quia iam erat *prouiſum* ſicut dicitur de nominatis, *quod interim collatio facta valet niſi nominatus conqueratur, vt ſupra dictum extitit, & illud beneficium eſt affectum,* quando is cuius intereſt *proſequitur* non alius, vtpote à Papa prouiſus, & ſic intelligitur. c. ſi capitulo. de conceſſ. præbend. quod dicit affectum eſſe mandatario beneficium.

Nec obſtat quod iſta renũtiatio expreſſa, vel tacita mandatarii poſſet conualidare collationem ordinarii, durante ſemeſtri tempore, quo *potuit* requirere, quia illud eſſet aperire viam fraudibus *videlicet quod præuentiones Papæ nunquã locum haberent,* cõtra illos, quia vidẽtes ſe præuentos renũtiarent, expreſsè vel tacitè. Reſpondeo, imo via tollitur fraudibus, quia ſi collatio nõ valeret intra ſex mẽſes, nũquã valeret, & ſemper eſſet in facultate mãdatarii venire, & ſic annullare collationes, etiã poſt decẽ annos, quod eſſet fraudibus viam aperire, & diſpendioſæ beneficiorum vacationi fauere. contra c. quàm ſit. de elect. in 6. nempè ſi mandatarius audiretur poſt ſex menſes: ita poſt annum, & aliud longius tempus, & collationes ſic eſſent in pendulo, quod non eſt aliàs ſecundum opinionem ſuperius deſcriptam.

11 † Nec mandatarius tollit præuentiones, quia ſi ante ordinarium collatio facta eſſet à Papa valeret contra omnes. §. declarantes. de manda. Apoſtolicis, ſed poſtquã ordinarius contulit Papa eſt præuentus. Ideo conferre iure non poteſt, igitur collatio ordinarii valebit: & ſic cum prædicta opinione ſuperius deſcripta perſiſtimus, vt mandatario non requirente ſibi beneficium conferri, intra ſex menſes, ſi interim ordinarius conferat ante Papam, vt valeat ordinarii

collatio,

Source : BIU Cujas

collatio, & ſubſcripſimus.

12 Secundo an valeat † collatio facta ab Epiſcopo antiquiori nominato, poſtquã ſemel contulerat iuniori nominato? Reſpondeo quod is cui prius fuit facta collatio licet non ſit antiquior, tum quia iſta collatio tenuit nominato antiquiore non proſequente. §. teneantur. de colla. in Concor. vel proſequente, & non iure, quia paria ſunt non proſequi, & non iure proſequi, arg. l. quoties. ff. qui ſatiſd. coga. ſed antiquior & antiquiſsimus non iure proſequuntur, vtpotè, quia non habent collationem ab eo qui potuit illis conferre. Nam poſtquam ordinarius primo collator contulerat nominato etiam inhabili non poterat variare cõferendo etiam habili, vel antiquiori, tum quia erat deuoluta poteſtas ad ſuperiorem, tum etiam quia eodem iure non poterat bis conferre. Cum primo nominato conferendo functus eſſet officio ſuo. glo. in §. quod ſi quis. in verb. eo ipſo. de collat. in pragma. & glo. in verbo diſpoſitiones. §. ſi quis verò, de collat. in Concord. vbi tex. vult, quod ad ſuperiorem proximum deuoluatur collatio, qui eiſdem perſonis conferre teneatur, & non dicit quod primus collator poſsit conferre, glo. ibi plenius elucidat quæ poteſt videri: ergo iſta collatio facta ab Epiſcopo iſti antiquiori non valuit: unde ipſe eſt ſine iure, nam beneficium non poteſt obtineri ſine canonica inſtitutione. c. 1. de regul. iur. quæ non eſt.

14 Vltimum dubium eſt, an valeat † atteſtatio nobilitatis facta per quinque teſtes, ſi omnes non deponant de vtriuſque parentis nobilitate? Reſpondeo ualere, per §. cum uero. de collat. in Concord. ubi dicitur quod probatio nobilitatis debet fieri per quatuor teſtes in iudicio deponẽtes, ſed in hac atteſtatione ſunt quinque teſtes, ergo ſufficit, & puto quod tex. ob hoc requiſiuit quatuor teſtes, ut duo deponere poſſent de nobilitate patris, & alij duo teſtes de nobilitate matris, cum in ore duorum, & c. & hoc modo probatur nobilitas graduati, per quatuor teſtes, & omnes teſtes conueniũt ad probationem nobilitatis graduati, & ſic debemus intelligere tex. ut minus deroget iuri cõmuni, quàm fieri poſsit: & ſic ſecũda atteſtatio facta ab ordinario loci ſiue ſit iudex regius, ſiue non, ualet: cum in Concord. non exprimatur. Et non eſt inconueniens, quod ſi habeat duas atteſtationes, quod iuuetur utraq; ſi utraq; inſinuauerit collatori, ſicut poteſt quis duobus iuuari titulis, aliàs poterit ſe iuuari tantum illa atteſtatione, quam inſinuauerit, ut ſi ſecundam tantum inſinuauerit illa poſſit ſe iuuare, ut plenè ſcripſi. in d. §. cum uerò. de collat. in Concor. in glo. ibi uideri poſſunt, quæ ſcripſi.

Item nominationes impetratæ ab uniuerſitate Pictauien. tempore quo ibi reſidebat ualent, & gradus, quia non requiritur, quod ibi ſumatur gradus, ubi quis maiori tempore ſtuduerit, uel nominationes impetrentur, cum Concordatum ad hoc non aſtringat, & ubi Concordatum non aſtringit, nec nos aſtringere debemus, & ubi lex non dicit, nec nos. l. de pretio. ff. de publicia.

RESPON. XLII.

De mandati materia, in qua quinque quæſtiones utiles diſcutiuntur.

SVMMARIVM.

1 Inſinuatio facta ſecundum continentiam mandati valida eſt.

2 Expreſſum tantum valet, quantum tacitum.

Capitulum denotat omnes canonicos. ibid.

3 Beneficium ſpectãs ad canonicorum collationem an mandatario debeatur.

Capituli nomine factum, ab ipſo capitulo factum videtur. ibidem.

4 Mandatum directum capitulo, ſingulisq; canonicis, quando comprehendat ſingulos canonicos.

5 Beneficia ratione canonicatus, ſeu dignitatis ad ſingulos ſpectantia an in mandato comprehendantur.

Dignitatem habentes in eccleſia, non ſunt de capitulo, niſi ſint canonici. ibidem.

Mandatum directum capitulo, & canonicis, non comprehendit dignitates. ibidem.

Mandato is non grauatur, cui directum non fuit.

7 Gloſ. in cap. vlt. in fine de præb. ab omnibus reprobatur.

Clauſula in fine poſita quando ad omnia referatur. ibid.

8 Clauſula vltima ad omnia non refertur, quando abſurdum ſequitur.

9 Papa cum vult grauare dignitatem, eam exprimit in mandato.

10 Mandatum capitulo directum non officit ſingulis.

11 Præpoſitus non vocatur canonicus.

12 Communio eſt inter Epiſcopum, & canonicos, non autem inter Epiſcopum & dignitates.

13 Mandatum valet, licet non ſit facta mentio de canonicatu, & præbenda.

Verba ſuperflua, & quæ nihil operantur in mandato non ſunt exprimenda. ibidem.

14 Dignitas venit appellatione beneficij.

15 Forma non ſeruata, quando actus reddatur nullus.

16 Executor an poſsit prouidere, patrono, cui dirigitur mandatum recuſante præſentare.

Executor formam ſui mandati debet ſequi. ibid.

Conferre eccleſiam eſt fauor diuini cultus. ibid.

17 Iura multa concedunt, adhoc vt circuitus euitetur.

Papa committens cauſam inter partes, alicui præiudicium facere non intendit, ſecus ſi faciat motu proprio. ibid.

Literæ perinde valere non valent, quando mandatum non eſt impetratum iuxta formam.

Contractus non poteſt reſcindi, niſi conſenſu ambarum partium. ibid.

18 Inſtrumentum præſentationis mandati, & requiſitionis factum à notario excommunicato an valeat.

19 Inſtrumenta facta ab excommunicato ualent, niſi per ſententiam ſit condẽnatus, vt ea non poſsit conficere.

20 Excommunicatus, pro alio non excommunicato, beneficium impetrare poteſt.

21 Mandatum an valeat, in quo non eſt expreſſum officiũ.

22 Officium antequam mandatario debeatur, requiritur quod ſit eccleſiaſticũ, quod ex ſequẽtibus dignoſcitur.

23 Officium eccleſiaſticum ſoli clerico confertur.

24 Officium non dicitur eccleſiaſticum, niſi aliquid ſpiritualitatis annexum habeat.

25 Officium eccleſiaſticum pure conferri debet.

26 Beneficia eccleſiaſtica conferuntur ad vitam eius cui conceduntur.

27 Officium non eſſe eccleſiaſticum, ex regiſtro probatur.

28 Beneficia non ſunt affecta mandatarijs, niſi poſt menſem à die præſentationis mandati.

Offi-

Source : BIU Cujas

29 *Officium de Chandelle non eſſe affectum mandatario, probatur, ex ſupradictis & infra dicendis.*

MAGISTER Ioannes Arnolfus impetrauit
mandatum directum capitulo ſingulisq;
canonicis eccleſiæ Bituricenſis, quod fuit
inſinuatum per procuratorem capitulo ca
nonicisq; dictæ eccleſiæ, uacauit uicaria poſt mēſem
à præſentatione computandum, quæ uicaria tantum
ſpectat ad collationem unius canonici ratione ſui ca-
nonicatus & præbendæ, quæ non fuit acceptata per
mandatarium. Demum uacauit alterum beneficium,
cuius collatio ſpectat ad decanum habentem collatio
nes decem beneficiorum ratione ſuæ dignitatis. Item
aliud, cuius collatio ſpectat ad præpoſitum habentem
etiam collationem decem beneficiorum. Deinde ua
cauit præbenda pertinens ad collationem capituli di-
ctæ eccleſiæ, quæ fuit acceptata & requiſita per man-
datarium: nunc dubitatur de ſequentibus.

Primò, an mandatum ſit iuxta formam Concorda
torum impetratum.

Secundò, an inſinuatio ualeat.

Tertiò, an beneficium uacans ſub collatione ſin-
gulorum canonicorum debeatur etiamſi non habeāt
collationes decem beneficiorum.

Quartò an debeatur beneficium quod ſpectat ad
collationem dignitatis decanatus, uel alterius di-
gnitatis, ſi eidem expreſſim non ſit directum.

Quintò, an præbenda nouiſſimè uacans mandata-
rio debeatur.

Primæ & ſecundæ ſimul quæſtioni, breui reſpon
1 deo valere † inſinuationem cum ſit facta capitulo, &
canonicis prout in mandato continebatur: nam inde
finita æquipollet vniuerſali. c. vt circa de elect. glo. hoc
videtur tenere, in §. ſtatuit. in verbo ſpectat de collat.
in pragma. & qui ſe refert ad ſcripturam, videtur ac ſi
illam expreſsiſſet ſcripturā. l. ait prætor. §. . ff. de re iu-
dic. ſed ipſe inſinuauit capitulo & canonicis, prout in
mandato continetur, & in mandato erat capitulo, &
ſingulis canonicis, igitur valet inſinuatio.

2 † Item tantum valet expreſſum ſicut tacitum. l. cum
quid. ff. ſi cert. petat. & è contrario: ſed quando inſinua
tur capitulo, & canonicis tantum. Idem eſt dicere ſi
cut ſi dixiſſet ſingulis canonicis: nam capitulum de-
notat omnes canonicos. Panorm. & alij in c. Rodul
phus. de reſcrip. ob id qui voluiſſet inſinuare capitulo
ſufficiebat dicere ſimplici capitulo: ſed adiecit canoni-
cis vt denotaret quod capitulo in genere inſinuat &
canonicis ſigillatim ſiue ſingulis canonicis, & ſic hæc
inſinuatio valebit, hac ſi expreſſum eſſet capitulo &
ſingulis canonicis.

3 Tertiò dubitatur an † beneficium ſpectans ad colla-
tionem ſingulorum canonicorum debeatur? Reſpō
deo quod non, ſi quilibet canonicus non habeat col-
lationes decē beneficiorum, quia aliàs in hoc regno
grauari non poſſunt. §. 1. de mand. Apoſtolicis: ſed ſin
guli canonici, vt prætenditur, nō habent niſi collatio-
nem vnius vicariæ: ergo non comprehenduntur etiā
de iure. glo. in cle. 1. in verb. incerta. de præbend. ne
tenuis vitæ homines vnico lumine priuentur. l. illici-
tas. §. ne tenuis. ff. de offic. præſi. Feli. in c. 1. nu. 9. &
in noſtra correla. 24. de reſcrip.

Vel niſi conferrent nomine capituli, vel præſenta
rent vt hebdomadarij in illa hebdomada, quia tunc cū
nomine capituli hoc faciāt, capitulum feciſſe videtur,
vt ſcripſi plenè in forma mandati. in glo. ſingulisq;
canonicis. in Concord. Franciæ.

Nec refragatur, cap. fin. de præben. in 6. vbi quan-
4 do † mandatum eſt directū capitulo, ſingulisque ca-
nonicis communiter vel diuiſim, tunc comprehendit
ſingulos canonicos. Reſpondeo eſſe verum, de iure
tamen Concordatorum eſt taxatum, vt non poſsit
grauari aliquis collator, ſi nō habeat collationem de-
cem beneficiorum. §. 1. de mandat. Apoſtolicis. in
Concord. & ibi declaratur in glo. quinquaginta: ergo
ſinguli canonici non erant grauati per hoc mandatū
niſi decem haberent collationes beneficiorum, vt eſt
etiam in pragma. ſanct. in §. non tamen intendit. & §.
item uoluit. de colla. in pragma. & in ordinat. Reg.
rub. de mandat. Apoſtol. Quamobrem uicarię ſpectā
tes ad collationes ſingulorum canonicorum non e-
rant tertio iſti affectæ ratione ſui mandati: ergo eas
uel aliquam acceptare non tenebatur.

5 Quarta quæſtio eſt, an † comprehendantur beneficia
ſpectantia ad collationem ſingulorum ratione cano-
nicatus, ſeu dignitatis. Reſpondeo quod non, quan
do dignitas non erat expreſſa in mandato, & ſic man
datum non erat illi dignitati directum. c. fi. de pręben.
in 6. ibi ad beneficia tamen ratione dignitatum, perſo
natuum, uel officiorum quæ nōnulli ex eiſdem cano
nicis obtinent in ipſa Eccleſia ad eorundem collatio-
nem ſpectantia, mandatum huiuſmodi minimè ſe ex
tendit, ſed in hoc mandato non eſt expreſſa dignitas,
ſed tantum canonicatus: ergo beneficia quæ confe
runtur ratione canonicatus comprehenduntur, non
alia quæ ratione dignitatum conferuntur: nam expreſ
ſè requiritur quod mandatum illi dignitati *dirigatur*,
glo. in §. ſtatuit. in uerbo ſpectat. de collat. in pragma.
Nam quamuis dirigatur mandatum capitulo ratione
illius dignitatis, non eſt de capitulo, ſed ratione cano
nicatus, quia habentes dignitatem in Eccleſia de iure
non ſunt de capitulo, niſi alias ſint canonici. Panor. in
primo notab. in c. dilecti. de maiorita. & in tertio no-
tab. c. auditis. de elect. Dec. in c. eam te. notab. 2. de re-
ſcri. facit c. de dilecto. de præben. ubi fit mentio de Ar
chidiacono & capitulo, ſi *Archidiaconus* incluſus
fuiſſet in capitulo *non fieret ibidem* mentio ſpecia-
lis, uel fruſtra fieret. *glo.* in §. primo. in uerbo colle-
gium. de elect. in pragma. & ſic eſt diuerſa ratio inter
præbendas & dignitates, per prædicta, quia licet qui-
libet iure ſuo conferat, tamen capitulum eſt grauatū,
& non dignitates, quæ non ſunt de capitulo, ut ſupra
dixi. & in tract. de nominat. q. 8. nu. 33. Ideo ſolent mā
data dirigi ſingulis perſonis, ut *ſingulas* dignitates
comprehendant. glo. in uerbo *ſpectat*. in fi. §. ſtatuit.
de colla. in pragma. ſed *iſtud* mandatum non eſt dire-
ctum niſi capitulo & canonicis: ergo non compre-
hendit dignitates. *pulchre* Fel. in c. eam te. coll. 9. uerſi.
mandatum. de reſcript. ergo dictus mandatarius non
debuit requirere beneficia ſpectantia ad collationem
canonicorum diuiſim, ſi non erant decem collatio-
nes, minus beneficia ſpectantia ad collationem deca-
ni, uel præpoſitorum, etiam ſi haberet decem bene-
ficia in ſua collatione, quia mandatum non erat eiſ-
dem directum, & mandata ſunt ſtricti iuris. c. quam-
uis. de præb. in 6. Ioan. Vanquell. in cap. mandatum.
in fin. ergo non extendentur.

6 Item non † debet grauari is cui mandatum nō fuit
directum. c. eam te. de reſcrip. ſed non fuit directum
dignitatibus, ergo dignitas non debet grauari: nam
expreſsit canonicos dicendo ſingulisq; canonicis: er-
go de dignitatibus noluit intelligere, aliàs expreſſiſ-
ſet, ſicut canonicos expręſſit. c. ad audientiā. de decim.

Item, quia nō fuit inſinuatum, & præſentatū digni
tatibus, ſed tantū capitulo & canonicis: ergo non affi-
cientur beneficia ſpectantia ad collationes dignitatū.

Nec

Source : BIU Cujas

7 Nec obſtat quod † glo.notat.in d.c.vlt. in fi. de præ
ben. in 6. vbi etiam ſupplet dignitatem, quia illa glo.
communiter reprobatur, & licet clauſula in fine poſi
ta ad omnia referatur. l. talis ſcriptura. ff. de lega. pri-
mo. tamen ſi ex diſpoſitione legis aliter appareat non
referetur, ſed legis diſpoſitio erit ſeruanda. l. non ali-
ter. ff. de lega. 3. Corn. conſi. 305. in hac col. 2. uol 1. uel
quando eſt facta diuiſio per paragraphos gl. in c. fi. de
poſtul. prælat. in 6. ſed in dicto c. fi. aliter apparet: nam
dicitur tunc de beneficiis quæ ad ipſorum collationē
pertinent ratione huiuſmodi præbendarum: ergo ra-
tione dignitatum non, quia de vno exprimit, ergo de
alio negat. l. cum prætor. ff. de iudic. c. nonne. de præ
ſump. & ibi eſt facta diuiſio per paragraphos, vt dixi.
8 Item † quando redderetur abſurdum non referetur
clauſula vltima ac omnia. tex. in c. Eccleſia. ij. de elec.
c. cum dilecti. de donat. Iaſo. in l. prima. C. de liber. præ
ter. ſed abſurdum eſſet quod in d. c. fi. ad omnia refe-
rantur: nam grauaretur qui non eſſet expreſſus. Et ſic
is quem Papa noluit grauare grauaretur, & mandata
quæ ſunt ſtricti iuris extenderentur contra iura, quod
non eſt dicendum, quia abſurdum.

Item quando mandatum dirigeretur canonicis gra
uaretur prelatus qui eſſet in Eccleſia canonicus. c. po-
ſtulaſtis. de conceſ. præb. c. à collatione de appel. in 6.
& omnis alia dignitas, *quod non eſt dicendum*, vt no.
in dicto c. eam te. *de reſcript.* Imo ſi grauet canonicos
non *videtur grauare* Archidiaconos, vel alias dignita-
tes, ſicut ſi eximat canonicos, non videtur eos exime
re, niſi quatenus concernit canonicatus illius Eccle-
ſiæ, non aliàs. c. cum cappella. de priuileg.

9 Item, † quando vult Papa grauare dignitatem eam
exprimit. c. poſt electionem. & ibi Imol. de conceſſ.
præben. ſaltem dicendo ſingulis perſonis, vt ibidem
dicitur, quod in ipſo mandato non fuit factum: ergo
non cenſetur grauatus habens dignitatem, niſi in mā
dato ſit illa dignitas expreſſa, nec ſufficit etiam expri-
mere ſingulis canonicis, iſtius ſententiæ fuerunt Do-
mi. de Rota deciſi. 583.

Nota in diœceſi in antiq. ubi multa iura ad hoc pro-
poſitum facientia adducunt. idem Ioan. Andr. in no-
uell. dicit glo. ſuam debere negatiuè legi. ibi præben-
darum non dignitatum, uel officiorum. idem tenet
Coſma Guimier, in ſua glo. in verbo collegium. in §.
primo. de elec. in pragma. & clarius, in uerbo ſpectat.
§. ſtatuit. de collat. ibidem. idem tenent Guilliel. de
monte Lauduno. Domi. Ioan. Vanquell. & Imol. re-
latus per eos in d. c. fi. per c. eam te. de reſcrip. & Peruſ.
videtur ſequi quamuis diſtinguat.

Item Papa non intendit grauare vnam dignitatem,
ſed totum capitulum, quia eidem capitulo direxit, &
10 † mandatum capitulo directum non officit ſingu-
lis. c. cum in illis §. fi. de præbend. in 6. Et licet collatio
pertineat ad decanum vel præpoſitum, tamen ipſi nō
dicuntur concedere tanquam capitulum, uel autho-
ritate, ſeu uice capituli, ſed ratione ſuæ dignitatis, &
aliud eſt factum capituli, aliud ſingularum perſona-
rum. l. 2. & l. ſicut. §. 1. ff. quod cuiuſque uniuerſi. no. l.
ſed ſi hac. §. qui manumittitur. de in ius vocand. Ideo
quod faciunt ratione ſingulorum non continetur in
mandato.

Item ponderanda ſunt iſta verba huiuſmodi præ-
bendarum poſita in d. c. fi. nam demonſtrant ad præ-
bendas tantum referri, cum dictio huiuſmodi demō-
ſtret ad præbendas tantum extendi, & non ad digni-
tates, quia ratione præbendarum, & canonicatuum
ſunt de capitulo, ut ſupra dictum extitit, facit c. is cui.
de præbend. in 6.

11 Item † præpoſitus non uocatur canonicus, c. lite-
ras. ibi præpoſitus quondam ſimplex canonicus, &c.
de conceſſ. præbend. nec ratione ſuæ præbendæ con-
fert: ergo, &c.
12 Item † communio eſt inter Epiſcopum & capitu-
lum, ideſt canonicos eiuſdem Eccleſiæ. c. requiſiſti. de
teſtam. non verò inter Epiſcopum, & alias dignitates
eccleſiæ, & Epiſcopus & canonici faciunt unum cor-
pus, ita quod Epiſcopus eſt caput, canonici membra.
c. nouit. c. quantò. de his, quæ fiunt à præl. nil dicitur
de Archidiacono, uel de aliis habentibus dignitatem
in Eccleſia: ergo illi ſub capitulo non comprehen-
dentur: quare concludo quod beneficia ad collatio-
nem decani, uel præpoſiti ſpectantia, ratione ſuarum
dignitatum, non comprehenduntur in iſto manda-
to: ideo iuſtè potuit præbendam acceptare, quæ eſt
eidem debita & affecta ratione ſui mandati.

Pariſienſium breuitatē inſequens primo queſtioni
13 mihi præpoſitæ quæ eſt talis, an † mandatum Abba-
tiſſæ directum impetratum per clericum ſecularem,
in quo non eſt facta mentio de canonicatu & præben
da valeat. Reſpondeo quod ſic, ſi alium defectum
non habeat, quia in mandato non debent apponi uer
ba ſuperflua, nec illa quæ nihil operarentur. argu. l. ſi
quando. ff. de leg. 1. nam quolibet verbum in manda-
to, uel alia diſpoſitione debet eſſe cum miniſterio o-
perandi, Bald. in rub. C. de contrah. empt. q. 9. ſed nihil
operaretur deſcribere clauſulā de canonicatu & præ-
benda, cum Abbatiſſa non conferat canonicatus, nec
præbendas ergo: illa omiſſio non uitiat, quia non eſt
veriſimile quod Papa uelit grauare mandatarios, vt ſu
perflua exprimant, cùm illa tollat in proœmio Decre
talium & ſexti: & Imperator reijciat in proœmio in-
ſti. & in prima conſtitu. C. unde decidit glo. in forma
mandatorum, in verbo veſtræ, in Concord. quod ſi
mandatum dirigatur Abbati non habenti collationē
niſi in ſua Eccleſia, non erit neceſſariò apponenda illa
clauſula, vel alterius Eccleſiæ, quia eſſet ſuperflua.
Sic nec in hoc mandato erat neceſſe apponere illam
clauſulam de canonicatu, & præbēda. &c. nec de crea
tione in canonicū ad effectum ſi nulla in dicto mo-
naſterio ſit dignitas, quæ ſoleat conferri canonicis,
poſtquam ibidem nulli ſunt canonici, & in mandatis
regularium, iſta non ſunt eadem ratione exprimenda,
vt eſt glo. in forma literarum executorialium, in ver
bo conueniens: vbi alia dicuntur.

Nec refragatur quod non ſit expreſſa dignitas, quia
14 fac eſſe, tamen † beneficij appellatione venit etiam
dignitas. glo. in c. primo. de regul. iur. in 6. & cle. au-
ditor. de reſcript. uel quia nulla erat ibidem dignitas,
& ſic fuit pronunciatum areſtum in magno conſilio
præſente dicto Cancellario, & pluribus magiſtris li-
bellorum, ac conſiliariis magni conſilij in cauſa præ-
ben. Agenen. pro Arnaldo Gabriellagues contra Pe-
trum Gineſte canonicum Agenen. hoc anno 1536.
in menſe Ianuario relatore d. Portaleſio nunc conſi-
liario Tholoſano, quod modicus defectus non ui-
tiat dummodo non fuerit neceſſarius, & ſic non con
trauenit declaratoriæ Regis alias publicatæ, de qua
ſcripſi in dicta forma mandati.
15 Nec obeſt, quod ſi † ſeruata forma non fuerit, a-
ctus eſt nullus. l. cum ij. §. ſi pretor. ff. de tranſact. l. 1.
de liber. & poſth. quia uerum eſt forma neceſſaria, ſed
ſuperfluitas non eſt forma, ſed tantum verba neceſſa
ria: ut uidetur not. Felin. in c. cum dilecta. de reſcrip.
nam forma in dubio referri debet ad qualitates perſo
narum. l. plenum. §. equitij. ff. de uſu & habit. Bart. in
l. ſi non ſortem. §. libertus. de condi. indeb. ſic iuxta
qua-

Source : BIU Cujas

qualitatem perſonarum mãdata impetrentur, & hoc dicitur in Cōcor. In fine literarum exec. mand. vbi ſic dr̃, pro regularibus aũt ſimilis forma illis conueniens detur, & ſic videtur voluiſſe Papa & Rex, quod conueniens forma ſeruetur, & ſic inſpecta qualitate perſonaru m:nam forma poſita in Concor. eſt data ſæcularibus: & quãdo dirigitur ad ſæculares, ſed non pro regularibus, vel quando dirigitur ad regulares, pro ſæcularibus niſi conueniant. & iſta eſt conueniens: ergo & quia à ſtylo Romanæ curiæ non deuiat, qui maximè eſt ſequendus. c. ex literis. de conſti. c. quàm graui, de crimi. falſi.

16 Secundum dubium eſt, an † patrono cui dirigitur mandatum recuſante præſentare poſſit executor prouidere, vel tantum præſentare debeat? Et reſpondeo quod executor fomam ſui mandati ſequi debet. c. cui de non ſacerdotali. de præbend. in 6. ſed in literis executorialibus mandatur, quod ſi Abbatiſſa & conuentus conferre, & aſsignare, ſeu præſentare recuſauerint ſeu diſtulerint, aut ad hoc faciendum negligentes fuerint, beneficium cum omnibus iuribus, per executorem conferri & aſsignari, & de illo prouideri: & ſic executor iuxta formam ſibi datam conferre potuit: nam ſolum præſentando non contuliſſet eidem. c. ſi capitulo. de conceſſ. præben. in 6. Innocen. Panor. & alij in d. c. ſuper eo, quia in hoc caſu potius executor dicitur quàm iudex. & ne mandatum ſit ſine effectu, ſi non poſſet plenè prouidere ſecus eſt in reſcripto iuſtitiæ, de quo in d. c. ſuper eo. Imol. ibi. Et quia conferre Eccleſiam eſt fauor diuini cultus, ne diu Eccleſiæ vacent: ideo eſt ampliandus. c. ex parte. de conſtit. & ſic fuit iudicatum in Senatu Diuionen. quia non mandatur in forma executorialium, quod præſentet. Ideo formam mandati non debuit transgredi, & quia præſentando, ſi inſtituens recuſaret, vix poſſet executor poſtea conferre, quia fructus eſſet officio ſuo præſentando. c. in literis. de offic. deleg.

Item præſentando non dediſſet beneficium cum omnibus iuribus: nam potuiſſet Epiſcopus præſentatum recuſare: & in literis executorialibus mandatur prouideri cum omnibus iuribus, ergo præſentatus non potuit recuſari.

Præterea eſſet magnus circuitus: ideo ad euitandum illum circuitum concludo executorem potuiſſe conferre, & collationem ſuam valere, maximè quia Epiſcopus iam alium inſtituerat. arg. cle. auditor. de reſcrip. vbi auditor in curia deputatus, vt cognoſceret cui eſſet de iure debitum beneficium, poſtquã pronuntiauerit alicui debitum poterit illud conferre abſque alia commiſsione, vt euitetur circuitus: nã

17 † iura multa concedunt, vt circuitus vitetur. de quibus, in l. cum fundus. §. ſeruum. ff. ſi cer. petat. & in l. dominus. de condic. indeb.

Non obſtat. c. ſuper eo. de offic. delega. vbi non eſt intentionis Papæ, vt præiudicium generetur Epiſcopo inſtituenti: ideo præſentandus eſt illi qui inſtituendus fuerit. Reſpondeo ibi loquitur quando Papa cōmittit cauſam inter partes, quia tunc non intendit alicui præiudicium facere, ſecus ſi Papa faciat alicui gratiam motu proprio, vel de plenitudine poteſtatis, quia tunc executor poterit conferre, & alia facere, cũ ſit datus ad prouidendum.

Tertium dubium eſt an literæ perinde valere proſint quando mandatum non eſt impetratum iuxta formam; Et reſpondeo quod non, quia in Concord. in titu'. de mand. Apoſtolicis. in §. 1. conuentum fuit inter Papam & Regem, quod Papa poſsit grauare Eccleſiam, in mandatis iuxta formam deſcriptam in Concord. ergo contra illam formam non poteſt: nam fruſtra fuiſſet ſcripta forma ſi non obſeruaretur, nec obuiaretur litibus. contra text. ibi dicentem eſſe introductam, ut litibus obuietur.

Item ſicut una pars non poteſt à contractu altera inuita diſcedere. l. j. & ſeq. C. quando liceat ab emp. diſced. l. ſicut. de acti. & obligat. ita nec hic potuit altera pars ab iſta forma recedere, & ſicut una pars non poſſet immutare totam formam, ita nec partem, ut patet in rub. de forma & irreuocab. Concord. ſtabil. ubi aliũdè ſcripſi: & quia eſt bonum argumentum totius ad partem. l. quæ de tota. ff. de rei uend. c. paſtoralis. §. item cum totum. de offic deleg. & ſic concedẽdo iſta reſcripta perinde ualere: nunquam obſeruaretur forma, ideo non obſtante dicto reſcripto perinde ualere mandatum contra formam in Concord. deſcriptam impetratum eſt nullius momenti.

Dubia propoſita per aduerſariũ extinguenda ſunt:

18 † Primum quod Petrus Berthier notarius Apoſtolicus erat excommunicatus tẽpore inſinuationis mandati, & tamẽ ſcripſit inſtrumenta præſentationis mãdati & requiſitionis factæ per Laurentium Bernard. mandatarium, ſeu eius procuratorem, ob id non ualet, nec præſentatio mandati, nec requiſitio.

Ad hoc reſpondetur, quod d. Bernard ignorabat cum eſſet Romę excommunicationem d. Berthier notarij, & uériſimile eſt, quamuis ut prætenditur eſſet notoria in ciuitate *Heduenſi, tamen* non erat notoria Romæ ubi degebat d. Bernard, & *in dubio ignorantia* præſumitur, per l. uerius. ff. de proba. maximè de *his* quæ in loco longinquo fiunt, c. quanto, ubi not. de præſump. & quamuis ſciuiſſet quod non, tamen inſtrumenta confecta per d. Berthier etiam excommunicatum, non minus ualerent. per glo. & doct. in cap.

19 decernimus. de ſentent. excommunicat. in 6. Et † ualerent inſtrumẽta facta ab excommunicato, niſi per ſententiam ſit condemnatus, ut inſtrumenta conficere non poſſit. Aſſerit Innoc. & *Ioan. Andr.* in c. pia. de excep. c. nullus, *344. ubi Archid.* Nam in extraiudicialibus, ſecundum eos, *iſta* excommunicatio non eſt magni momenti ad annullandum inſtrumenta confecta per excommunicatos, quandiu tolerantur, maximè in Francia, ubi in curiis ſæcularibus non ſolet recipi excommunicationis exceptio. ex ſententia Ioan. Fab. in §. fin. de curat. in inſti.

20 † Imo excommunicatus impetrans beneficium nomine alieno, uidelicet *alicuius* non excommunicati ritè facit, & ualet eius *impetratio.* gloſ. in cap. conſulti. de procurat. facit *l.* quęſitum. ff. de in ius uocãd. de Rota deciſ. 9. utrum rub. de reſcrip. & per hæc ſatis eſt. Reſpondeo ad primum dubium, uidelicet quod excommunicatus Berthier inſtrumenta requiſitionis & inſinuationis conficere potuit, quia per ſententiam non erat condemnatus, ut non poſſet conficere inſtrumenta: ergo interim poterat facere.

21 Ad ſecundum dubium ubi pars dicit non † ualere mandatum eò quod in illo non eſt expreſſum officiũ & mandata debent eſſe generalia. Reſpondetur quòd in illo monaſterio monialium non eſt aliquod officium Eccleſiaſticum: ergo non fuit neceſſaria expreſſio officii, quia ſuperflua exprimi non debet, ut ſcripſi in gloſ. ueſtræ. in forma mandati Apoſtolici. in Concord. & alias conſului.

Nec refragatur, quod non ſit ſecundum formam, quia imo eſt, cum non ſit aliquod officium in dicto monaſterio monialium, quod uiris conueniat. Etiam certa forma mandatorum pro ſæcularibus, quando dirigitur regularibus non eſt data, in Concord. nec alibi

Source : BIU Cujas

alibi: ideo non poteſt dici omiſſa forma, quia omiſſio præſupponit eſſe. ca. ad diſſoluendum. de deſpon. im pub. & ſufficiat quod conueniat formæ Concordatorum, & non poteſt dici, quin ſit conueniens in quibus poteſt eſſe.

22 Item † officium antequam debeatur mandatario requiritur quod ſit officium eccleſiaſticum quod cognoſcitur ſi ſequentia in eo ſint: primò, ſi conferens ſit perſona eccleſiaſtica, quia laicus non poteſt de iure communi beneficia conferre. c. ſi quis deinceps. & c. ſi quis nullus. 16. q. 7. & ibi glo. in ſumma.

Secundo requiritur quod perſona cui aſſignatur,
23 ſit perſona eccleſiaſtica, quia † officium eccleſiaſticū, & beneficium ſoli clerico confertur. c. cum adeò de reſcript. c. ex literis de tranſac. ubi eo quod mandatur prouideri clerico, intelligitur de officio eccleſiaſtico. c. ſi de preb. in 6. clem. ut hi qui de ætat. Anch. in clem. per literas de præben. ideo Papa mandauit prouideri iſti Bernardo clerico: ergo voluit ut illi prouideretur de officio eccleſiaſtico, & non de officio matricularie, quod non eſt eccleſiaſticum, cum ſit ſolitum laicis conferri, ut apparet in perſona cuiuſdam lathomi laici qui ſolebat illud poſſidere, quod non potuiſſet facere ſi fuiſſet officium eccleſiaſticum. argu. c. cum cauſam. de præſcript.

24 Tertiò, † requiritur *quod illud officium habeat aliquid ſpiritualitatis annexum*, aliàs non dicitur *officium eccleſiaſticum*, & non debetur mandatario, niſi *propter* diuinum officium detur. c. fin. de reſcrip. Barba. in c. in noſtra. num. 74. cum ſeq. de reſcri ſed iſtud nihil ſpiritualitatis habet annexum, ergo mandatario non debetur, nec poterat illud acceptare, uel requirere ſibi conferri.

Quartò cognoſcitur officium ex modo prouiden-
25 di quia † ſi eccleſiaſticum ſit purè & ſine conditione conferri debet. c. ex parte. primo de offic. deleg. cap. ſi quis dator. & ſeq. c. & ſi quis obiecerit primo. q. 3. Ancha. in regu. 1. col. 1. de reg. iur. in 6. patet ergo ex modo prouidendi, quod eſt quoddam officium alienabile. Nam in eius collatione fuit dictum, *promittis* quod dictum officium non reſignabis neque alienabis abſque uoluntate noſtra, ut de ipſo ad nutum ualeamus diſponere. Primò prohibet ne reſignetur quod non poteſt fieri in beneficio eccleſiaſtico. Hoſti. in ſumma de renuncia. cum dependeat à uoluntate ſuperioris. c. admonet de renunc. Item prohibetur alienari, certum eſt quod beneficia citra ſymoniæ labem non poſſunt vendi, uel alienari. per tot. titu. de ſymo. ergo hoc officinm non eſt eccleſiaſticum. quia hoc non fuiſſet expreſſum.

26 Quintò, † cognoſcuntur beneficia eccleſiaſtica, eò quòd ſunt perpetua, ideſt, ad vitam eius cui conferuntur. c. præcepta 55. diſt. & iſtud officium eſt ad nutum, ergo non eſt beneficium eccleſiaſticum.

Sextò, officium ſeu beneficium eccleſiaſticum ad tempus vel ſub conditione conferri non poteſt. c. ſi gratioſè de reſcrip. in 6. alioqui eſt ſymonia. cap. cum pridem. de pact. c. quàm pio. 1. q. 2. Barba. in clem. cauſam. col. 51. cum ſeq. de electio. ſed iſtud officium datum eſt ſub conditione quod non permutetur nec alienetur: ergo non eſt beneficium eccleſiaſticum. & ſic mandatarius non debuit nec potuit illud acceptare, cum ſibi non deberetur ut ſcripſi in tract. nomina. q. 15. num. 11. verſi. 5. non comprehenditur.

27 Item quod non ſit † officium eccleſiaſticum probatur ex regiſtro, ubi alia beneficia eccleſiaſtica ſunt deſcripta, & iſtud non eſt inſcriptum, ergo non eſt officium eccleſiaſticum: quia ſicut per regiſtrum collationum probatur aliquem nō habuiſſe collationem. Felin. in c. illud. coll. 3. de præſcript. ita probatur negatiua. Bald. in l. actor. C. de prob.

Item dictum officium etiam ſi eſſet eccleſiaſticum quod non eſt, tamen non vacauit poſt menſem à die præſentationis mandati: & ſic non erat affectum d.
18 Bernard mandatario, cum † beneficia non ſint affecta mandatarijs, niſi poſt menſem à die præſentationis mandati, vt patet in d forma mandati, ergo non potuit d. Bernard illud officium acceptare, etiam ſi fuiſſet eccleſiaſticum. Et ſic concluditur quod non ſolum recredentia, ſed etiam plenum poſſeſſoriū, per ſupremam curiam debet d. Bernard mandatario adiudicari, non obſtantibus deductis per aduerſarium, & ſic puto iuris eſſe, & ſubſcripſi hoc anno 1540. die 5. Aprilis ante Paſcha.

29 Vltimò, per ſupradicta non videtur † affectum officium, quod vocant *de Chandelle*, mandatario, ſi non ſit annexum beneficio eccleſiaſtico, & non fuerit collatum tanquam tale per 40. annos. c. cum de beneficio. de præben. in 6. tum quia non erat officium eccleſiaſticum perpetuum de quo mandatur prouideri in mandato, & officia quæ ad tempus dantur non debentur mandatarijs nec nominatis. c. præcepta 55. diſt. Doctor. in c. quia ſæpe. de præb. in 6 dixi in tracta. nominati q. 15. tum quia officium quod cadit in laicum non comprehenditur ſub mandato glo. & ibi docto. in c. cum M. in uerb. receperunt. de conſtit. quia poſtquam ſcribitur pro clerico præſumitur mandari de beneficio vel officio eccleſiaſtico. c. fin. de præbend. in vi. glo in §. volumus. in verb. beneficia eccleſiaſtica. de collat. in Concord.

Item tunc demum dicitur beneficium eccleſiaſticum uel officium deberi mandatario quando habet aliquid ſpiritualitatis annexum. Barba. in cap. in noſtra. nume. 74. cum ſeq. de reſcript. dixi in tract. de pacifi. poſſeſſ nume. 287. ſed hoc officium non habet quidquam ſpiritualitatis: ergo non erat mandatario affectum.

Adhæc nō poteſt dici officium eccleſiaſticum vel beneficium ante Epiſcopi approbationem. glo. in §. declarantes. in verb. cætera. de mandat. Apoſtolicis. in Concord. Felin. c. ex parte. ſupr. de reſcript. col. 1. *Et par ainſi ledict office de Chandeles lequel pouuoit eſtre conferé auſſi bien à un lay qu'à un clerc, & qui n'a point de ſpiritualité, & qui n'eſt fondé dr l'Eueſque ou du Pape n'eſt affect au mandataire frere Loys nepueu rel gieux, & ainſi pouuoit accepter le prieuré Maillhec: & ſi partie aduerſe dict eſtre fondee, le doit prouuer.* [Itaque dictum officium de Chandelle, quòd tam laico quàm clerico conferri poterat, & quod quidquam ſpiritualitatis non habet, neque ab Epiſcopo vel Papa eſt fundatum, non eſt affectum mandatario, fratri Ludouico nepoti religioſo, atque ita id acceptare potuit priorиſſa de Maillhec, & ſi pars aduerſa ſe fundatum eſſe dicat, id probare debet.

RESPON. XLIII.

De priore, & ſub priore.

SVMMARIVM.

1 *Priori an ſubprioris officium in vim mandati debeatur.*
2 *Præbendæ duæ ſub eodem tecto teneri non poſſunt.*
3 *Diſpenſatus ad duo beneficia obtinenda ſub eodem tecto, non poterit habere beneficia inuicem contraria.*
Repugnantia beneficia in una & eadem perſona eſſe
non

Source : BIU Cujas

non poſſunt. veluti quod quis ſit prior, & ſubprior. ibidem.

4 *Rationi naturali repugnat, ut quis primum, & ſecundum teneat locum.*

Rex, & locum tenens, quis eſſe non poteſt. ibidem.

1 QVIDAM religioſus † prior monaſterij impetrauit mandatum directum Abbati, & conuentui illius ordinis, cuius eſt prior, inſinuauitque dictum ſuum mandatum, ac poſt menſem à die inſinuationis uacauit beneficium, ſeu officium ſubprioris: quæritur, an iſti mandatario debeatur? Videtur quod ſic, quia quodlibet beneficium ac officium eſt affectum: ergo & iſtud, & maximè, quia mandatum eſt, vt eſſe debet in genere generaliſsimo, vt patet in forma mand. in Concord.

Item officium eſt perpetuum, ergo debetur. c. præcepta. 50. diſtinct. & regulariter omnia beneficia mãdatarijs debentur, vt patet in §. declarantes. de mandat. Apoſtolicis. in Concord. vide Cardinal. conſil. 96. videtur & conſil. 142.

Contraria pars vera eſt, quia in dubio quando Papa mandat prouideri vni canonico in Eccleſia noſtræ dominæ de primo beneficio, non cenſetur mandare iſti prouideri de alio canonicatu & præbenda ſi prius va-
2 cet: quia † duas præbendas ſub eodem tecto tenere non poteſt. c. literas. de conceſſ. præbend. doctor. in clem. fin. de præbend. c. neminem. 70. diſtinct.

3 †Item diſpenſatus vt duo beneficia ſub eodẽ tecto obtinere poſsit, non poteſt habere cantoriam & ſuccentoriam, prioratum & ſubprioratum, & alia inuicem repugnantia, nec poſſunt in vno reſidere ſubiecto repugnantia. l. vbi repugnantia. de regul. iur. quòd quis ſit cantor & ſuccentor repugnat, & quod quis ſit prior & ſubprior repugnat: quia ſubprior vel ſuccentor eſt inſtitutus, vt abſente priore vel cantore fungatur vice illius: vnde cum iſta duo iura concurrerent in vno, Eccleſia detrimentum pateretur maximum, & tolletur fundatio quæ ad hoc creauit officia, vt abſentiam maiorum ſupplerent minores.

4 Item † rationi quodãmodo naturali repugnat quod quis primum teneat locum, & alium poſt eum, & quod quis ſit miles auxliarius & primus, vel quod ſit triarius & primus & ſecundus.

Item non poteſt quis eſſe Rex & locum tenens eius vel rector & vice rector. doctor. in l. ſed & ſi. in fin. ff. de in ius vocand.

Item Papa legiſlator, nec Deus ipſe vult actum repugnantem producere. c. ſi Paulus. 32. quæſt. 5. Angel. conſi. 187. hic punctus prima fronte refert Decius in l. vbi repugnantia. ff. de regul. iur.

RESPON. XLIIII.

De executorialibus literis in mandatis.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum, & litera executorialis an debeant præſentari.*

2 *Cap. Si capitulo de conceſsionibus præbend. in 6. declaratur.*

3 *Declarationi Concordatorum, & ordinationum regiarum in hoc dubio ſtandum.*

4 *Præſentatio literarum illis fit, cui diriguntur.*

5 *Literæ executoriales executori, nõ collatori diriguntur.*

6 *Literæ executoriales inuentæ ſunt, ut executor conferat negligente, aut nolente ordinario conferre.*

7 *Literis executorialibus non præſentatis, an beneficium ſit affectum.*

8 *Litteræ executoriales non afficiunt, niſi quando executor inſinuat poteſtatem, & interdicit collationem ordinario.*

1 SVPER illa quæſtione † an ambȩ literæ ſint præſentandæ vltra ea quæ ſcripſi in forma mand. in verb. præſentes. in Concord. dico executoriales literas non eſſe ex iurium neceſsitate præſentandas. hoc probat tex. formalis. in ca. duobus. ibi, priuſquam alius eis ad quos ſpectat canonicorum receptio & collatio præbendarum ſuas præſentauerit literas. de reſcrip. in 6. & ſic eis ad quos ſpectat collatio & receptio præſentari debent literæ, ſed ad executorem non ſpectat canonicorum receptio, ergo illi non debet fieri præſentatio, nec litteræ executoriales præſentari.

2 Nec refragatur tex. in † c. ſi capitulo. de conceſſ. præben. in 6. ibi per ſolam illorum præſentationem: ergo utræque literæ præſentandæ ſunt, ille text. non uult hoc dicere, ſed dicit quod ſi ſcripta Papæ fuerint directa capitulo per illorum ſcriptorum præſentationem, affectum eſt beneficium abſque executoris inſinuatione: & ſic nihil dicit de literis executorialibus, ſed de ſcriptis Papȩ, ſcilicet mandati.

Item quando diceret per præſentationem illorum ſcilicet mandati & executorialium beneficium eſſe affectum: ergo abſque inſinuatione ambarum literarum non erit affectum: non ſequitur nec concludit quod ambæ literæ ſint præſentandæ: ſed ſi fuerint præſentatæ afficitur beneficium primò uacaturum, & argu. à contrario non ualebat, cum contrarium tamen aliquando in iure reperiatur, maxime in d. c. duob. ſed per præſentationem illorum ſcriptorum Papæ iure definit cui ſit adiudicanda beneficij collatio.

3 Præterea cum † iſtud dubium ſit in iure, nos ſtabimus declarationi Concordatorum & ordinationum regiarum quæ ſemper loquuntur in præſentatione literarum mandati, ut in ſimili notant doct. in c. Raynutius. de teſta. quando eſt in iure ciuili dubium, nos iuri canonico ſtamus ſi hoc declaret, ſic & hic maximè in Francia, & quamuis inuenirentur iura uolentia tam mandatum, quàm literas executoriales præſentandas eſſe, intelligitur referendo ſingula ſingulis. c. cum ſingula. de prȩb. in 6. uidelicet qnod literȩ mandati ſunt præſentandȩ collatori, executoriales executori, uel ut dixi in d. glo. prȩſentes.

4 Item certum eſt quod † illis debet fieri præſentatio quibus literæ diriguntur. c. ſi quando. ibi dirigimus. & c. cum adeò. & c. conſtitutus. de reſcri. & hoc eſt ut ille non poſſit prætendere ignorantiam uoluntatis Papæ & mandati, & ut prouideat mandatario iuxta Papæ mandatum. d. c. ſi quando. & c. cum adeò.

5 †Sed literæ executoriales non diriguntur collatori, ergo non debent eidem præſentari alioqui, fruſtra, qnia neceſſaria tm̃ inſinuari debent. Et quod non dirigantur, probatur in c. ex inſinuatione. de reſcrip. alias ſequeretur abſurdum, quod ſi non eſſent executoriales, quod non ualeret mandatum quod eſt contra iura: nam olim dabantur literæ monitoriæ & demum præceptoriæ. c. capitulum. de reſcrip. quibus ſi ordinarius obtemperabat nullæ erant executoriales, ergo nullæ prȩſentabantur olim, & ſic nec nunc debent præſentari poſtquam iura non inuenimus immutata: nam quod non mutatur, cur ſtare prohibetur? l. præcipimus. C. de appel.

6 Item † executoriales ſunt inuentȩ ut executor negli

gente

Source : BIU Cujas

gente ordinario vel nolente conferre conferat: ergo præſentatio eſt facienda executori, non verò collatori, cum non poſſit cogere ſeipſum, & eidem non diriguntur executoriales.

7 Nec refragatur ꝙ ſi † executoriales nõ fuerint præſentatæ, affectũ nõ eſt beneficiũ niſi in tribus caſibus.

Primus, quando decernit irritum. cap. ſi ſoli. de conceſſ. præbend. in 6.

Secundus, quando executor inſinuat poteſtatem, & interdicit ordinario.

Tertius caſus quando eſt receptus in canonicum. d. cap ſi ſoli: ego non video quod præſentatio executorialium afficiat beneficium.

Imò eò quod quis eſt receptus in canonicum beneficium in vim mandati eſt affectum. vt d. c. ſi ſoli. ergo literæ executoriales non ſunt præſentandæ.

8 Item † literæ executoriales non afficiunt niſi quando executor inſinuat poteſtatem, & interdicit ordinario ne conferat. d. c. ſi ſoli. & ſic non per literarum executorialium præſentationem, & ibi loquitur de executore dato ad compellendum ordinarium, non de dato negligente ordinario, vt eſt in hac forma. uide cap. tibi qui. de reſcript. in 6.

Item ſiue fiat mentio, ſiue non in literis mandati de executorialibus nulla earum debet fieri præſentatio, tum quia iure non cauetur, tum etiam quia ſi mẽtio in literis mandati fieret de executorialibus potius venirent præſentandæ per authent. ſi quis in aliquo. C. de edend. quamuis glo. in verb. ipſorum. in d. c. ſi capitulo teneat contra, cui reſpondeo, & alia dixi. in gloſ. Concord. in forma manda. in verb. præſentes.

RESPON. XLV.

Procuratores conſtituti à mandatario.

SVMMARIVM.

1 *Procuratores conſtituti à mandatario ad primum beneficium vacaturum requirendum, & acceptandum, an ſi duo vacent beneficia, minus acceptare poſſint.*

Clauſula motus proprij in mandato appoſita tribuit electionem mandatario. ibidem.

2 *Stultus cenſetur, qui vtilius videns, deteriora ſumit.*

3 *Optio mandatum ſpeciale requirit, ſicut alienatio.*

4 *Acceptio in vno beneficio locum habet, optio in duobus.*

5 *Mandatum ſpeciale requiritur ad declarationem voluntatis.*

6 *Mandatum cui prius dirigitur, ex ordinis primus grauatus intelligitur.*

7 *Mandati fines ſunt diligenter ſeruandi, & quod ſit contra nullum eſt.*

8 *Procurator de dolo, & culpa tenetur.*

9 *Cap. ſi Clericus, de præbend. in 6. declaratur.*

1 MANDATARIVS † conſtituit procuratores ad præſentandum mandatum, requirẽdum primum beneficium vacaturum, & ad acceptandum. Vacarunt per mortem vnius duo beneficia, quæſitum fuit, an poſſit procurator minus acceptare? Breui reſpondeo non poſſe, poſtquam in mandato eſt appoſita clauſula motus proprij tunc electio eſt in poteſtate mandatarij, vt eligat maius. c. ſi pluribus. de præb. in 6. ideò non potuit procurator minus optare.

Itaque cum mandatarius potuiſſet eligere maius,

2 veriſimile eſt quod illud elegiſſet, † quia qui videt vtilius, & ſumit deteriora: abſit illi radius luminis abſque mora vt refert Accurſ. in §. cæterum. quod cum eo in inſti. dicens ſtultum eſſe, qui hoc facit. Ideò Domini voluntas erat, vt procurator eligeret primum vtilius ſibi, & procurator fecit contrarium. Ideò non potuit nocere mandatario veniendo contra ſuam uoluntatem.

3 † Item in optione requiritur ſpeciale mandatum, cum agatur de alienatione alterutrius non optat, & in alienatione requiritur ſpeciale mandatum. l. ſi procurator. ff. de condict. indeb. ſic & in optione quia optando minus videtur tacitè reſignare melius, & ipſe procurator non habebat hanc poteſtatem reſignandi: ideò nec optandi minus.

Non refragatur quod procurator habuerit poteſtatem acceptandi, & ſic potuit acceptare minus quia imputari debet ei qui talem elegit, & de ſe queri debet. arg. §. fin. pro ſocio. in inſtitu. Reſpondeo, acceptare

4 quidem potuit, ſed non optare: nam † acceptatio in vno habet locum, optio in duobus vel pluribus. l. 1. & l. ſi Pamphilo. ff. de optio. lega. & Laurent. Valla hoc etiam tradit, ideò ſi non vacaſſet vnum beneficium procurator illud acceptare potuiſſet, ſed quando duo vacarunt, nõ potuit vnũ optare ſine ſpeciali mandato.

Præterea optio eſt quædam voluntatis declaratio,

5 videlicet quod dominus vult illud, † ſed declaratio voluntatis non poteſt fieri ſine ſpeciali mandato. cap. fin. de proc. in 6. l. Theopompus à contrario. ff. de dote prælega. Bartol. & Angel. in l. inter. §. 1. ff. de verb. obliga. & ſolus Deus eſt declarator voluntatis & ſcrutator. c. erubeſcant. 32. diſtinct. maximè cum variæ ſint hominum voluntates. l. quia. ff. ad Trebel. c quia diuerſitatem. de conceſſion. præbend. ergo voluntas vnius non eſt alterius: igitur non potuit procurator optare.

Adhæc procuratorium non ſe extendebat ad illud beneficium minus acceptatum per procuratorẽ quia

6 † mandatum dirigitur decano & capitulo ſingulisque canonicis & perſonis. Plus ergo grauatur decanus & capitulum quàm ſinguli canonici. Igitur debet attendi ordo literæ, vt debitum fuerit beneficium, quod vacauit prius ſub diſpoſitione decani & capituli, quàm illud quod vacauit ſub diſpoſitione ſingulorum canonicorum. c. mandato. de præbend. in 6.

Vnde cũ per mortem vnius vacauerint duo beneficia quod ſpectat ad diſpoſitionem decani & capituli, alterum quod ſpectat ad diſpoſitionem vnius canonici debetur prius mandatario illud quod pertinebat ad prouiſionem decani & capituli. c. fin. de præb. ibid. & per d. capit. mandato. ideo non potuit procurator, aliud qđ non debebatur mãdatario accipere, & nocere non debuit d. mandatario ſi contradixerit ſimulatque certioratus fuerit, quia non acceptauit primum quod ei debebatur, & ſic cõtra mandati fines fecit, ob

7 id nullum eſſe vt videtur quod egit, cum † fines mandati diligenter ſeruandi ſint. l. diligenter. ff. mandat. c. cum dilecta. de reſcript. ideo cum decanus, & capitulum ſecundum ordinem mandati prius ſint grauati, primum beneficium dicitur illud quod vacauit ad diſpoſitionem illorum, ergo illud debebat requirit, & non aliud ad quod poteſtatem non habebat.

8 † Item procurator tenetur de dolo & culpa. l. à procuratore. C. manda. ſed hic dolum adhibuit acceptando minus, & hoc patet, quia ei fuit collatum maius, & ſic apparet fraus vt in c. fi. de renuntia. lib. 6. ex his apparet nullam acceptationem fuiſſe procuratoris, illumque non nocuiſſe mandatario, ideò ipſe optare poterit maius beneficium.

Source : BIU Cujas

Vltimò, non poterit obeſſe mandatario quod eadem prębenda vacauerat anteà & executor mandati eidem prouiderat mandatario, qui non eſt illam collationem proſequutus, ergo videtur negligens & ſic
9 repellendus, per c. ſi clericus. de præben. lib. 6. † Reſpondeo illũ textum loqui quando mandatarius poſt vacationem beneficii illud non petit intra ſex menſes poſtea illud petere nõ poterit, vt gloſ. in §. item quod omnia, in verb. ſcilicet, in pragmat. ſanct. tit. de collat. docet. Sed hic mandatarius obtinuit collationem à ſuo executore intra ſex menſes ob id non poteſt dici negligens, & maximè quia eſt intra annum, ideo beneficium illud poterit proſequi, & ſi nõ debeatur ex prima vacatione quia erat reſignatio, debebitur ei ex ſecũda vacatione, videlicet per mortẽ & ſic utroque iure tueri ſe poterit & vtraq; prouiſione. p c. poſt electionẽ. de cnoceſſ. pb. Actum Pariſiis, hoc mẽſe Iul. 1555.

RESPON. XLVI.

Apoſtolicus an præferatur mandatario poſt mandati præſentationem.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſus à Papa præfertur mandatario.*
Papa conferre põt beneficia ſub mãdatis cõprehenſa, ibid.
2 *Papa collationem concedens cum clauſula, vt nec ipſe conferre poſsit ea non obſtante an conferre poterit.*
3 *Papa collationem iure præuentionis habet etiam ſi indulta conceſsiſſet per viam contractus.*

AGITVR de prouiſione facta iure præuentionis per Papã, de beneficio vacante poſt præſentationem mãdati, & non obſtante indulto Cardinali conceſſo, an præferri debeat prouiſus à Papa mandatario? vel ei cui fuit collatum à Cardinale habente indultum, vt intra ſex menſes etiam Papa conferre non poſſit, vel vtrique: & bre
1 ui † reſpõdeo prouiſum à Papa præferendũ vtrique. Primò, probatur in mãdatario vt prouiſus à Papa præferatur, quia Papam beneficia ſub mandatis comprehenſa non eſt dubium iure conferre poſſe, capit. quamuis. ſecundo. de præbend. libro ſexto, quia mandando vt primum beneficium mandatario conferatur maiorem Papa ſibi retinuit poteſtatem, quàm cõceſſerit. c. dudum. de præb. in 6. virtute cuius poteſtatis potuit illud beneficium etiam in mandatis comprehenſum conferre, & hoc etiã eſt declaratum in Concordato Franciæ. in §. declarantes. de mandatis Apoſtolic. vbi expreſsè hoc ſibi Papa retinet: ergo in hoc regno non eſt de hoc dubitandum quin iure præuentionis beneficia etiam ſub mandatis comprehenſa Papa etiam conferre poſſit.

2 Non refragatur, quod † Papa conceſſerit Cardinali vt etiam ipſe Papa non poſſit conferre intra ſex mẽſes: ergo ipſe quoque Papa non potuit. Reſpondeo, nemo poteſt ſibi legem imponere à qua non liceat recedere. l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. de legat. 3. niſi per uiam contractus, l. ſicut. C. de action. & oblig. Ideò potuit Papa non obſtante indulto conferre ratione illius maioris poteſtatis, quã apud ſe retinebat. d. c. dudum. Et quia indultũ reuocare poteſt in totũ, ergo & in parte conferendo videlicet beneficiũ, quia ultimum derogat primo, c. 1. de reſcript. c. leniens. de præſcriptio. aliàs ſequeretur eum eſſe Papam, & non habere poteſtatem, qđ eſt abſurdum, c. cuncta per mũdum. 9. quæſt. 3. c. venientes. de iureiur. gloſ. in regu. de cet. de regul. iur. in 6. Felin. in c. nouit. de iud. num. 8.

3 Item poſito & non conceſſo quod † Papa per viam contractus conceſſiſſet iſta indulta Cardinalibus adhuc poſſet conferre iure pũentionis beneficia mandataris debita, quia ea ſibi reſeruauit in indultis & vacantia per reſignationem, ergo non eſt dubium quin poſſit ea cõferre, quod ſibi reſeruauerit conſtat in indulto. & in §. declarantes. de mãdat. Apoſtoli. vbi iure præuentionis voluit poſſe conferri beneficia ſub mandatis comprehenſa, & in indulto noluit ea comprehẽdi. Itaque iſta beneficia mandatariorum non ſunt cõprehenſa in indultis: ergo Papa potuit ea conferre, contulit beneficiũ curato de Franchauilla iure præuentionis, magiſtro Nicolao Pincenoire: igitur illa prouiſio eſt valida, & alij nullum ius in ea poſtea habere potuerunt, mandatarius non, quia beneficium iam erat iure collatum. & ſic non vacabat, nec potuit Cardinalis in vim indulti etiam illud conferre, cum non vacaret ob id concludendum puto beneficium eſſe debitum Nicolao Pincenoire Apoſtolico reiectis omnibus aliis, nempe ipſe per regulam ſi vinco vincerẽ te à fortiori vincã te. c. penult. de conceſſ. præb. lib. 6. qui eſt apoſtolicus vincit mandatarium, & mãdatarius vincit prouiſum ab ordinario, ergo apoſtolicus vincit vtrumque. Nec obeſt ſi dicatur Roſſello prouiſum ab ordinario præferendum, quia Papa non poterat conferre: ſed ſupra dictum fuit Papam iure præuentionis potuiſſe conferre, & maximè quia beneficia mandatariorum ſunt indultis excepta, & ſic madatarius proculdubiò vinceret iſtum Roſſel, & Roſſel nullo modo poſſet vincere in hoc beneficio Apoſtolicum, & ita concludo Apoſtolicũ Pincenoire omnibus præferendum. Actum Pariſ. anno 1555. in menſe Iulio.

RESPON. XLVII.

De Regis rogatione, deq; Apoſtolico mãdato.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtolicum mandatum qui habent, hi omnibus præferendi ſunt.*
2 *Apoſtolicus præfertur habenti primarias preces, à rege vel Imperatore.*

CHRISTIANISSIMVS Rex Franciæ in ſuo iucundo aduentu deſtinauit literas canonicis Sancti Romani commẽdatitias per quas Rex rogabat canonicos, vt de prima prouiderent præbẽda Iacobo de Breueriis, demũ Papa conceſſit mandatum Apoſtolicum domino bono Broe utriuſque iuris doctori directum his canonicis in forma, poſt verò preſentationem & menſem elapſum vacauit præbenda, quæ fuit collata domino de Breueriis: quæritur an illi debeatur, vel d. Broe. Reſpondeo breui Iacobum de Breueriis nullum ius ob-
1 tinere ex collatione illi facta, † quia certum eſt quod hi pro quibus authoritate Apoſtolica mandatur ſunt omnibus preferendi. c. hi qui. de præbend. in 6.

Item per literas mandati erat affectum primum beneficium vacans mandatario. c. tibi qui. & c. duobus. de reſcript. in 6. c. ſi capitulo. de conceſſ. præb. ergo alteri conferre quàm mandatario non poterat.

Sed literę regię erãt literæ rogatoriæ nõ afficientes beneficium: ideò collatio facta alteri, cui eſt beneficiũ affectum & debitum valet. c. dilectus. 2. de prębend.

Prætereà in indiuiduo iudicarunt dom. de Rot. in
2 tit. de præb. deciſ. 15. quod † apoſtolicus præfertur habẽti primarias preces à Rege vel Imperatore, qa Imperator vel Rex illud ius hñt ab authoritate Apoſtolica

Source : BIU Cujas

lica alioqui eſſet illud ius nullum. vt docet Specul. in tit. de præb. §. reſtat. circa fin. ideò conuentum fuit. in Concordat. in §. declarantes. de mandat. Apoſtolicis, quod mandatarii omnibus præferrentur. Et Regis conſenſus ſuper hoc interuenit, qui etiam adhibitus eſt vt mandatarij præferantur nominatis, per literas rogatorias quæ non afficiunt.

De cantoriæ collatione.

VEu le faict comme deſſus poſé, ſemble aux ſoubſcripts queles chappelles & vicaries perpetueles, qui n'ont vacqué par mort eſtoyent affectees & deuës aux mandataires, car aux mandatz n'eſt excepté que, dignitas electiua, ergo omnia illa beneficia debentur, s'ilz ont eſté negligens de les accepter, & demander, ils ont perdu leurs mandatz: meſmemẽt que, perpetua capella vel capellania in mandato exprimitur. & pource la chantrerie qui a vacqué deſpuis n'eſt deuë auſdicts mandataires, ains l'ordinaire la peut conferer, & la collation faicte par ledict chapitre eſt bonne & valable.

Et ne faict rien, que leſdictes vicaries & chapelle eſtoyent affectees aux habitans de l'Egliſe: car cela s'entent quand la vacation eſt libera, & que l ordinaire & chapitres les peut conferer ſans aucune contraincte. Mais au cas de preſent aduenant la vacation eſtoit neceſſaire les conferer aux mandataires, & par ainſi les habitués eſtoyent exclus, car aux mãdats eſt derogé aux conſtitutions, ſtatuts, & couſtumes, de l'Egliſe, la où ilz ſont addreſſés. Parquoy ne peuſt eſtre alleguee contre les mandataires, ladicte couſtume ni ſtatuts de ladicte Egliſe, comme tollus par ladicte derogation.

Auſſi n'eſtoit tenu le chapitre de conferer leſdictes chapelles auſdicts mandataires, s'ils ne les demandoyent: car le chapitre ignore ſi leſdicts mandataires ſont viuãts ou morts, ou s'ilz veulent leſdictes chapelles: parquoy n'eſt tenu de les conferer ſi les mandataires ne les ont requiſes. Car leſdicts mandataires ſont tenus demander les benefices, s'ilz les veulent obtenir.

Et quant à ce que diuerſes collations ſe pourront trouuer eiuſdem datæ, ſi l'vne eſt per reſignationem, altera per mortem, la collation per reſignationem præſumitur prius expedita: & de ce y a arreſt à la Cour. Or ſi toutes les deux collations ſont faictes par mort, l'heure feroit quelque choſe: & l'on dict qu'il fuſt ainſi iugé à la Cour, l'an 1534.

Touchant à ce que ladicte chantrerie à eſté conferee à vn chanoine de ladicte Egliſe, qui ne peut auoir deux Chanonies à la meſme Egliſe: parquoy faudra que ledict chanoine accepte ladicte chantrerie, proteſtant de laiſſer ſa chanoinie, quando adeptus fuerit poſſeſſionem pacificam, de ladicte chantrerie, autrement ne vacquera ſa chanoinie ayant eſgard à ladicte proteſtation, & pourra touſiours deſeruir ſa chanoinie iuſques à ce qu'il en aye obtenu ladicte pacifique poſſeſſion de la chantrerie, & alors pourra reſigner & ſe demettre de ſa dicte chanoinie & prebende.

Quant au mandat de Gautier, il n'eſt ſelon la forme, & eſt defectueux aux clauſes ſubſtantielles. Car non eſt creatus canonicus ad effectum obtinendi dignitatem. Parquoy ne pourroit auoir ni accepter dignité à l'Egliſe, la où eſt addreſſé ſon mandat: & auſſi que la clauſe, non obſtant &c. de certo canonicorum numero: n'eſt eſcripte audict mandat, ne autres clauſes neceſſaires. Parquoy ledict mandat, ne vautrien, & n'eſt tenu l'ordinaire luy conferer aucun benefice. car ledict mandat n'eſt general, comme il faut qu'il ſoit au royaulme de France, & ne luy pourroit eſtre deue dignité en l'Egliſe pource qu'il n'eſt, canonicus in eccleſia, & per conſequens: ne autre benefice.

Quant auſſi à la clauſe, etiam ſi pro alio ſcripſerimus, non vitiat mandatum, nec primum, nec ſecundum, ſed per eam oſtenditur voluntas Papæ, quæ talis eſt vt velit prouideri mandatario, etiamſi pro vno alio ſcripſerit, & mandatum alteri conceſſerit. Parquoy, ſiue antea conceſſerit, ſiue non, mandatum non uitiatur nec primum nec ſecundum, quia non eſt contra formam mandati, & l'ordonnance n'annulle leſdicts mandats.

Et quant a la clauſe, communiter vel diuiſim: ſuffiſt qu'elle ſoit miſe in deciſione & diſpoſitione mandati, combien qu'elle ne ſoit eſcripte au commencement du mandat. Car faut ponderer les clauſes de la deciſion du mandat, & non les clauſes de la narration, ainſi que i'ay eſcript à la forme dudict mandat aux Concordats.

Or quant à la queſtion ſi les deux mãdataires peuuent accepter benefices appartenãs à la collation de l'Eueſque, ou du chapitre, il eſt certain queſi les mandats ſont addreſſés à deux collateurs, comme ces deux, les manda aires ſeront tenus accepter & requerir les premiers benefices qui vacqueront, ſiue collatio pertineat ad Epiſcopum ſiue ad capitulum coniunctim ſeu diuiſim. Parquoy leſdict mandataires eſtoyent tenus requerir les deux chapelles, leſquelles s'ils n'ont requiſes ils ſont negligens, & les mandats ſeront extincts, & ne pourront autres benefices accepter. per capit. ſi clericus. de præbend. in ſexto.

TRANSLATIO.

De cantoriæ collatione.

SVMMARIVM.

1 Cantoriæ dignitas mandatarijs non debetur.

2 Mandatum derogat conſtitutionibus, ſtatutis, moribusq́ue eccleſiæ, cui dirigitur.

3 Capitulum conferre non tenetur, niſi mandatarijs collationem poſtulantibus.

4 Collationibus diuerſis datis vna per reſignationem, altera per mortem, quæ per reſignationem facta eſt prima præſumitur.

5 Cantoriæ dignitate canonico collata, ad hoc vt eius canonicatum non vacet, cum proteſtatione eam acceptare neceſſe habet.

6 Mandatum non reſeruata forma, & in clauſulis ſubſtantialibus deficiens non ſubſiſtit.

7 Clauſula etiam ſi pro alio ſcripſerimus, quid importet.

8 Clauſulæ deciſionis mandati non narrationis conſiderandæ ſunt.

Source : BIU Cujas

VIsa narratione facti, prout expoſitum eſt
ſupra ſcripto videtur perpetuas capellas, &
vicarias per mortem non vacantes, manda-
tarijs eſſe affectas ac debitas : nihil etenim
eſt in mandatis præter electiuam dignitatem exem-
ptum : ergo omnia illa beneficia debentur. Si verò ne
gligentia eadem tum petere, tum acceptare omiſe-
ſerint, nullum eorundem mandata ſortientur effe-
ctum : eò magis, quod perpetua capella vel capellania
1 in mandato exprimatur. Quambrem † cantoriæ digni
tas quæ poſtea vacauit, dictis mandatarijs nequaquam
debetur, ſed ordinarius eam potuit conferre, & colla-
tio per d. capitulum facta, erit valida.

Non obſtat quod d. vicariæ & capellæ erant habita-
toribus Eccleſiæ affectæ. Nam hoc ita intelligi debet,
cùm vacatio eſt libera, atque à b ordinario & capitulo
ſine vlla neceſſitate conferri poſſunt. Præſente verò fa-
cti ſpecie, cum iam vacatio locum haberet, illas man-
datarijs conferri debere, neceſſe fuit, vt hac ratione
2 habiles excludi poſſent. † Per mandata etenim tam
conſtitutionibus & ſtatutis, quàm Eccleſiæ vſitatis
moribus, ad quam diriguntur, derogatum eſt. Qua de
cauſa in præiudicium mandatariorum neque ſtatuta,
neque d. Eccleſiæ conſuetudo, tanquam derogatione
iam ſublata & extincta, vllo modo allegari poterunt.
3 His accedit, quòd † capitulum d. Capellas manda-
tarijs non poſtulantibus conferre non tenebatur.
Ignorat etenim vtrum mandatarij ſint ſuperſtites, an
verò eaſdem requirant. Quare illas non tenetur con-
ferre cum mandatarij eas non petierint. Beneficia
namque petere mandatarij debent, ſi eorundem pro-
uentibus gaudere velint.
4 Quod autem diuerſæ † collationes eiuſdem datæ
reperiantur, ſciendum eſt : ſi vna per reſignationem
facta fuerit, altera per mortem, collatio per reſignatio
nem prius expedita præſumitur. Et de hoc eſt in cu-
ria ſuprema areſtum pronunciatum. Verum ſi am-
bæ collationes per mortem factæ fuerint, tẽporis con
ſideratio haberet ponderis aliquid. Atque ita fertur
iudicatum in curia anno 1534.
5 Si verò † Cantoriæ dignitas ſit cuidam canonico d.
Eccleſiæ collata, qui duobus eiuſdem Eccleſiæ cano-
nicatibus gaudere non poſſit, neceſſe erit vt d. canoni
cus Cantoriam acceptet, proteſtans ſe velle relinque-
re ſuum canonicatum, quando d. Cantoriæ adeptus
fuerit poſſeſſionem pacificam : alioquin ſuus canoni-
catus proteſtationis reſpectu non vacabit, eoque ſem
per frui tantiſper poterit, donec d. Cantoriæ poſſeſ-
ſionem pacificam obtinuerit : tunc demum ſuum
canonicatum poterit reſignare, alijque fruendum
concedere.
6 Quod ad Gauterii mandatum ſpectat, † nulla eius
forma reſeruata eſt, atque in clauſulis ſubſtantialibus
deficit : non enim eſt creatus canonicus ad affectum
obtinendi dignitatem. Quare neque dignitatem Ec-
cleſiæ aliquam (ad quam mandatum ſuum dirigitur)
habere, vel acceptare poterit: tum etiam quod ea clau
ſula (Non obſtante de certo canonicorum numero)
d. mandato non ſit inſerta, neque aliæ inſuper clauſu-
læ neceſſariæ. Tale igitur mandatum non ſubſiſtit, ne-
que ordinarius aliquod ei beneficium conferre tene-
tur. Non enim d. mandatum generale eſt, uti in regno
Franciæ debet eſſe, neque Eccleſiæ dignitas ei poſſet
eſſe debita, aut per conſequens aliquod beneficium in
Eccleſia, cuius non eſt canonicus.
7 † Clauſula verò (Etiamſi pro alio ſcripſerimus) mã
datum non uitiat, nec primum, nec ſecundum, ſed
per eam oſtenditur uoluntas Papæ, quæ talis eſt ut ue
lit prouideri mandatario, etiamſi pro uno alio ſcripſe-
rit, & mandatum alteri conceſſerit. Quare ſi anteà cõ-
ceſſerit, ſiue non, mandatum non uitiatur, nec primũ,
nec ſecundum, quia non eſt contra formam manda-
ti, neque huiuſmodi mandata conſtitutio extinguit.

Quod autem concernit clauſulam (Communiter
vel diuiſim) ſufficit quod in deciſione & diſpoſitione
mandati inſeratur, quamuis in principio eiuſdem nõ
8 habeatur. Nam † clauſulæ deciſionis mandati conſi-
derandæ ſunt, non uerò narrationis, vt in Concordatis
declaraui ad formam d. mandati.

Verùm ad quæſtionem quod attinet, an duo man-
datarij beneficia ad Epiſcopi vel capituli collationem
ſpectantia acceptare poſſint, certum eſt quod ſi man-
data ſint ad duos collatores directa, (vt in his duobus
videre licet) mandatarii prima beneficia vacatura ac-
ceptare & petere debebunt, ſiue collatio pertineat ad
Epiſcopum ſiue ad capitulum, coniunctim ſeu diui-
ſim. Quare d. mandatarij ambas capellas petere tene-
bantur: quas cum non petierint, culpæ obnoxii ſunt,
& mandata erunt extincta, neque ad alia beneficia ad-
mittentur. c. ſi clericus. de præb. in 6.

RESPON. XLVIII.

De beneficijs in curia vacantibus.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacare in curia quando dicatur.*
2 *Epiſcopus vel Archiepiſcopus conferre poſſunt omnia beneficia vacantia in ſuo epiſcopatu, vel Archiepiſcopatu niſi eis prohibitum ſit.*
3 *Collatio iam facta, collationem aliam fieri impedit.*
Collationis beneficiorum in perpetuum non ad tempus fieri debent.
Item collatio cum ſit actus legitimus conditionem non recipit. ibidem.
4 *Libertas eſt magis fauorabilis quàm collatio.*
5 *Actus inualidus non cõfirmatur, ſi ſuperueniat poteſtas.*
6 *Papa non poteſt conferre pendente trimeſtri ad eligendum.*
7 *Papa cenſetur circumuentus, cum contra ſuam conuentionem aliquid facit.*
8 *Beneficium abſenti collatum conferri non poteſt, antequam ille reſignauerit, vel acceptare ſe nolle dixerit.*
9 *Beneficium collatum abſenti Papa ante acceptionem conferre poteſt.*
10 *Subreptio in beneficijs annullat reſcriptum ipſo iure.*
11 *Acceſſorium naturam ſequitur ſui principalis.*
12 *Habilem aliquem eſſe de iure, vel per diſpenſationem paria ſunt.*
13 *Probatio impugnanti incumbit.*
Initium in collationibus attenditur. ibidem.
14 *Collatio ante deuolutionem facta non valet, quando ante deuolutionem ordinarius prouidit.*

REsignatarius præbendæ & canonicatus Eccleſiæ Auxitan. de nuptijs vocatus, collatione ſibi per reſignationem à Papa facta, & expeditis bullis ante tamen poſſeſſionem adeptam, in itinere quo proficiſcebatur ad poſſeſſionẽ capiendã, mortuus eſt, per cuius mortẽ Auxitani Archiepi vicarius illam contulit Epo Valẽtino, demum quidam à Papa impetrauit poſtea ante ſex menſes Archiepiſcopus vacatione ſciens, cuidã de

de Rangouſe contulit, qui etiam à Papa impetrauit,
cum derogationibus ſtatutorum Eccleſiæ Auxitan.
poſtea Epiſcopus Valentin.reſignat ius quod confer-
tur dict.de Rangouſe:ex hoc facto oriuntur dubia ſe-
quentia. Primum an præbenda & canonicatus vaca-
uerint in partibus vel curia?
1 † Et breui reſpondeo,quod in partibus, tùm quia
extra curiã mortuus fuit.d. reſignatarius vltra decem
diebus à curia & eius q moritur in curia vel intra duas
dietas, beneficiũ dicitur vacare in curia.c.2. & c.pñti.
de præb.in 6.quod non eſt in hoc facto prætẽſo, ergo
in curia vacaſſe non dicitur per mortem.d.de nuptiis.
Nec obeſt quod beneficia reſignata in curia vacare
dicuntur.gl.in cle.j. vt lite pend. Reſpondeo, per reſi-
gnationẽ primò in curia factã ibi uacauit,ſed fuit pro-
uiſum à Papa,ergo amplius non vacabat in curia,& ſi
collatio per Papam non tenuit,vacat in curia teſte Pa
normitano & aliis in c.inter dilectos.de exceſſib. præ-
lator. Reſpõdeo,hic tenuit collatio, licet poſſeſſio nõ
fuerit capta quæ non requiritur. Etiam illa reſeruatio
non recipitur in Francia,vt ſi Papa inhabili contulerit
ſemper vacet in curia, & hoc patet per rubr.de reſer-
uat.in Cõcord.vbi omnes prohibentur reſeruationes
in Francia quæ non ſunt in corpore iuris clauſæ.
Secunda quæſtio eſt,an Archiepiſcopus præbendã
illã potuit conferre,& potuiſſe certũ eſt,cum nõ ſit ei
2 prohibitum:& † *omnia* beneficia in ſuo Epiſcopatu,
ſeu *Archiepiſcopatu* vacantia poteſt Epiſcopus, vel
Archiepiſcopus cõferre. c.oẽs baſilicę. 16.q.7.c.ſic q-
dam.c.regenda.& c.nouerint.10.q.1.Sed reuerendiſſi-
mo Cardinali Turnonio non erat prohibitum, vt illã
præbendam conferret,ergo illam conferre potuit.
Tertia quæſtio, an impetratio facta per du Perier
valeat?& reſpondeo nullo modo ſuſtineri poſſe,tum
quod iã dicta prębenda erat collata Epiſcopo Valen.
3 & † collatio iam facta impedit aliã fieri collationẽ.c.
conſiderauimus.de electio. Tũ etiã quia collatio à Pa
pa facta erat ante deuolutionem,ideo non valet:nam
concludunt doc.in c.ſtatutum,& c.2.de præb.in 6.vbi
dicunt, quod ſi ordinarius conferat beneficium vacãs
in curia ante menſem,licet poſtea Papa non cõferat:
tamen non valebit illa collatio. Tum ne collatio ſit in
pendenti, ſcilicet ſi Papa cõferat non valeret collatio
ordinarij:nam beneficia in perpetuum cõferri debẽt,
non ad tempus c.præcepta.55.diſtinct. gl.in c. veniẽs.
de filiis presbyter. Tum quia collatio eſt actus legiti-
mus qui non recipit conditionem,nec in pẽdenti eſſe
poteſt. gloſ. & doc. in *cap.2.* de elect. in 6.
Item libertas data ſeruo alieno non conſentiente
domino valere ex authoritate curiæ nõ poteſt,quãuis
poſtea manumiſſor domino hæres extiterit.l ſi ſeruo.
ff.qui & à quibus. Multò fortius nec iſta collatio, quia
4 libertas eſt magis fauorabilis. facit l. 1. §. ſi filius. ff. de
ſuis & legit. vbi licet filius captus ſuccedere non poſ-
ſit. Impedit tamen nepotem ſuccedere, quouſque
certum ſit filium ſuccedere non poſſe. facit l. ſi mari-
tus.2.de adulter.l fi.C.qui admitti.
5 † Præterea poteſtas ſuperueniens non confirmat
actum inualidum,vnde ſi non habens iuriſdictionem
procedit non valet actus, licet pendente proceſſu ſu-
perueniat iuriſdictio. gloſſ. & doc. in l.1. in verbo pa-
tientiam. C.qui pro ſua iuriſd.
Itẽ in quolibet actu requiritur, vt initium ualeat. c.
dudũ.primo.de elec.Bart.& alij in l.ſi filius qui.ff. pro
emptore. Alioqui quod nullum eſt non poteſt tractu
temporis conualeſcere.l. quod in initio. ff. de reg.iur.
6 Præterea in † Papa quod intra trimeſtre datum ad
eligendũ ſi conferat quod ſua collatio non valeat con
cludit Boeri.dicens ita iudicatum fuiſſe Burdeg.in de-
ciſ.Burdeg q.70.quæritur per text.in c.videtur. 35.q.6.
dicentem quod contra interdictum & ordinem factũ
eſt ratũ non haberi, tam diuinæ quàm humanæ legis
proclamat authoritas: ſic cõſuluit Lud Ro. conſ.483.
dubitatur.primo verſic.ſecundò quæritur. num.16.
Adhæc in caſu noſtro hoc maximè eſt attendendũ,
vt collatio Papæ non valeat ex defectu voluntatis. Pa-
pa enim noluit illam præbendam conferre dum dicit
dummodo ad nos collatio hac vice pertineat: ergo ſi
non ſpectet noluit conferre: ſed non ſpectabat ad eũ,
vt inferius apparebit: igitur noluit conferre.
7 Etiam quando † Papa aliquid facit contra conuen-
tionem ſuam cenſetur circumuentus. c. cum olim,
vbi Bal.de re iud. ſed hic Papa indulſit reuerendiſſimo
Cardinali Turnonio, ne aliquis cõferret intra ſex mẽ-
ſes beneficia ſpectantia ad ſuam collationem etiam ip
ſe Papa voluit non poſſe conferre antea niſi per reſi-
gnationem, ergo ipſe noluit conferre, contra ſuam
conuentionem, & conferendo fuit circunuentus, &
illa collatio non prodeſt du Perier,impetranti.
Item patet Papam conferre noluiſſe, quia ſuæ con-
uentionis,& indulti nõ habuit mentionem,ſed tantũ
quod præbenda vacauit in curia,quod eſt falſum,vt ſu
pra fuit probatum igitur iſta collatio Papæ non valet.
Inſuper vbi poteſtas per prius magis competit vni
quàm alteri: ita quod in certis caſibus de vno deuolui
tur ad reliquum,ad hoc vt ſuperior poſſit ſua vti pote-
ſtate,oportet conſtare actum deuolutionis eſſe. c.ſiſci
tatus,in verbo conſtiterit.de reſcrip. c.ſi contra vnum.
de offi.deleg.in 6. Anch.conſi.399. Fel.in c.cum ex of-
ficii.in fi.de præſcr. prius cõpetit collatio ẽt ex indulto
reuerẽdiſs. D. Card. Turnonio,q̃ Papę. Igitur oportuit
conſtare deuolutionẽ eſſe factam antequam Papa cõ-
ferre poſſet, ſed nõ potuit cõſtare ante lapſos ſex men
ſes in indulto datos:igĩ collatio antea facta non valet.
8 Item beneficium collatum abſenti nullus conferre
põt antequam ille reſignauerit, vel dixerit ſe nolle ac-
ceptare.c.ſi tibi abſenti.de præb.in 6.vnde cũ hæc præ-
bẽda Auxiten. eſſet collata domino Epiſcopo Valen.
Papa interim noluit eã conferre,quia iuri alieno dero
gare nõ voluit.c.quãuis.de reſcr. in 6. Et quia proteſta-
tus eſt ſe nolle conferre, niſi collatio ad eum hac vice
pertineat, ſed non pertinebat, ergo noluit conferre.
Nec me mouet quod in illo c.ſi tibi abſenti.doct.di
9 cant † Papam poſſe cõferre ante acceptationem. eſto
ſane,tamen ſua collatio non valet ſi non fecerit men-
tionem expreſſam primæ collationis non acceptatæ,
vt ibi aſſerit *Philip.* Francus.col.4.nu.10.& alij doc.ibi.
Sed Papa nullam fecit mentionem iſtius collationis
factæ Domino Epiſcopo Valen. in collatione facta
du Perier: ergo impetratio du Perier non valet.
Item iſta prębenda non erat libera,donec is cui erat
facta collatio declaraſſe ſe nolle per d.c. ſi tibi abſenti.
Ibi ipſe tamen Epiſcopus, vel quicunque alius de ipſo
beneficio,niſi conſentire recuſes in perſonam alterius
ordinare nequibit, quod ſi fecerit,eius ordinatio facta
de beneficio non libero viribus non ſubſiſtit. Sed hic
d.Epiſcopus Valen. recuſauit acceptare, quod ius fuit
acquiſitum d.de Rãgouſa: ergo d.Archiepiſcopus illi
potuit cõferre, vnde ſupereſt illam collationẽ valere.
Item bulla du Perier eſt ſubreptitia & obreptitia,
quia expreſſit vacaſſe in curia, quod eſt falſum.
Item non expreſſit beneficium ſpectare ad collatio
nem Cardinalis Turnonii, quod ſi expreſſiſſet nõ ob-
tinuiſſet collationem,vel non ita de leui, vt dicit text.
10 in c.poſtulaſti.de reſcr. Ideo † ſubreptio in beneficiis
annullat reſcriptũ ipſo iure.c.ad aures. & c. in noſtra.

Source : BIU Cujas

vbi Fel.& c.ſi proponente.de reſcr.ideo ratione ſubreptionis nullius eſt momenti prouiſio facta du Perier.

Non obeſt clauſula,& quouiſmodo in dicta bulla, quia poſtquam impetratio non valet,nec illa clauſula acceſſoria ad bullam per l.non dubium. C.de legibus.
11 Nam † acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis regul.acceſſorium: & quia vbi eſt neceſſaria expreſſa mẽtio alicuius qualitatis illa clauſula non prodeſt. vt doct.ſcribunt in c.ſuſceptum:de reſcrip. Sed hic requirebatur tã expreſſio primæ collationis quã indulti, quæ nõ fuit facta,igitur nulla eſt prouiſio d.du Perier.

Nec refragatur quod d.Rangouſe non erat tempore collationis primæ profeſſus, eſto ſanè, fuit enim à Papa diſpenſatus in ſua prouiſione,& poſtea illi collatio ab ordinario facta ad renuntiationem d.Valen.Epiſcopi: & † paria ſunt aliquem de iure habilem,vel per
12 diſpenſationem.Dec.coaſi.542.præſuppoſita.col.2.& in Concord. in glo.idoneis.§.præfatique ordinarij.

Non obſtant illa quæ obiiciuntur in d Epiſcopum quod non eſt diſpenſatus dico eſſe diſpenſatum à Papa Clemente: & quamuis ſufficienter non eſſet diſpẽſatus,nõ agitur de iure ſuo ſolo, ſed de iure d.de Rangouſe, cui facta collatio ab Archiepiſcopo, intra ſex menſes: intra quos etiam Papa non poterat conferre ſua beneficia,vt probatum ſuperius fuit.Poſtquam igitur non agitur de illo ſolo iure non tenetur d.de Rangouſe probare capacitatem d.Epiſcopi, ſed du Perier
13 debet probare ius de Rangouſe non valere: nam † impugnãti incumbit probatio.l.actor.C.de probat.in l.2. illo ti.ff.nam ſi verum loqui velimus nos dicemus collationem factam à vicario abſenti ſuſpendiſſe,ne interim alius poſſet: ideo prouiſio facta à Papa d. du Perier non valebat,nec etiam collatio d.Cardinalis Turnonii,ante declarationem & recuſationem Epiſcopi Valen.ideo recuſatione facta ab Epiſcopo collatio facta à d. Archiepiſcopo d.Rãgouſe valuit,& valet,ideo ex perſona ſua ius habet & non ex renuntiatione,ſeu recuſatione Epiſcopi,ob id non tenetur probare capacitatem Epiſcopi,ſed recuſationem& renuntiationẽ. per d.c.ſi tibi abſenti.vbi etiam doct.vnde in vanum laborat d. du Perier probando contra d.Valen. Epiſcopum, quia oportet probare contra de Rangouſe, & non contra Epiſcopum& incapacitas Epiſcopi,ſi eſſet non poterit nocere d.de Rangouſe.Et in propriis terminis ſcripſit Philip.Franc.in d.c.ſi tibi abſenti,col.penult.verſic.ſecundo quærit hic Lappus. de præb. in 6. vbi etiam tenet quod ſi abſens velit renuntiare, poterit iterum ordinarius conferre alteri, vt fuit factum in perſona d.de Ranguoſe, non obſtante collatione Papæ: & ſic collatio facta ante ſex menſes nulla non poteſt validari,nec reconualeſcere,capit. auditis.de elect. capit. poſtulaſtis.de cler. excommunicat. Quia in collationibus attendimus initium,cap. ſi eo tempore. de reſcrip.in 6.cap.2.de his quæ fiunt à præla.cap.cura.de iure patrona.etiam ſi facta fuiſſet poſtea ad Papam deuolutio.& hoc tenent doctor.in d.c.ſtatutum.& Cardin.conſil.104. poſt reditum. & conſil.ſeq. & Oldrad. conſi.13.plures.& conſi.306.quamuis.& conſ.ſequen. Bertrand. conſil. 38. præſupponitur. in tertia parte primæ editio. & Card.in c.dilectus. 2.in 10. q.de preben.& in cle. 1.§.ſecus.col.3.uerſi.faciunt hæc ad queſtionem. de conceſſ.præben. de Rota,deciſ.834.cum ad collationem Bertach. in trac. de Epiſcop. lib.4.parte 2.q.26.plene Felin.in c.cum ex officii.in noua concluſione.nu.36.de præſcrip.& ibi Petr.Paul.Pariſienſis, licet Panor. ibi contrarium teneat, quem reprobant communiter doct.

In hoc tamen nullus contradicit, imo omnes con-
14 ueniunt non † valere collationem ante deuolutionẽ factam, quando ordinarius prouidit ante deuolutionem,ſed hic reuerẽdiſſimus D.Cardinalis Turnonius prouidit ad recuſationem & renuntiationem d. Valen.Epiſcopi: ergo illa collatio ualet,& tenet.unde cõcludo collationem factam d.du Perier nullam & inefficacem, collationem uerò d.de Rangouſe ualidam, & his ſubſcripſi anno 1546.in menſe Februario.

RESPON. XLIX.

Beneficium in curia reſignatum in curia vacare dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Papa ſolus beneficia in curia vacantia reſignare poteſt.*
2 *Beneficium collatum abſenti ante acceptionem vacare dicitur,conferri tamen non poteſt, ante declarationem voluntatis abſentis.*
3 *Conferens expreſſo vno modo vacandi, alio modo conferre non videtur.*
4 *Ordinarius conferre poterit beneficium vacantem, non collatũ à Papa intra menſem ſi erit liberũ alias ſecus.*
5 *Reſignans perdit ius quod habet, & reſignatio transfert etiam poſſeſſionem. ibidem.*
6 *Reſignatio plus iuris in aliũ nõ trãsfert, quã ipſe habeat.*
7 *Variatio eſt prohibita maxime in clericis.*
8 *Papa cõferendo nõ videtur tollere collationẽ alteri factã.*
Papa ius tertij tollere non intendit. ibidem.
9 *Beneficium ſi iuri collatum ſit & poſtea alteri, præfertur primus licet ſecundo poſſeſſio tradatur.*
Lex quotiens, C.de rei vendicatione non habet locum in beneficialibus. ibidem.
10 *Beneficium in curia reſignatum in curia vacare dicitur.*
11 *Clericus Anglicus renuntians beneficio Romæ per procuratorem,beneficium dicitur vacare in curia Romana non in Anglia.*
12 *Collatio Papæ, quando per perſonæ inhabilitatem non tenuit, conferendi poteſtas ad eum reddit.*
13 *Beneficium abſenti collatum ſuum non dicitur antequam acceptet.*
14 *Collatio Papæ non valet, ſi non fiat mentio primæ collationis non acceptatæ.*
15 *Beneficium in curia vacans, à Papa ſolo conferri poteſt.*
16 *Beneficium non acceptatum, & in curia reſignatum, in curia vacat.*
17 *Collatio ordinarij intra menſem facta non ualet, Papa etiam intra menſem non conferente.*
18 *Principale quando nullum eſt, & acceſſorium,nullũ erit.*
19 *Legatus beneficia ad Papam deuoluta conferre non poteſt, niſi ei hoc expreſſe concedatur.*

1 CERTVM eſt quod beneficium in curia reſignatum in curia dicitur uacare.gl.& doc.in cle.j. ut lite pend. ſiue reſignetur cauſa permutationis,ſiue ex alia cã,ut ibidẽ no.Bald. in l. Titius.§.Romæ.ff.de excuſ.tut. Arch.& alii in c.2. de præb.in 6. Rom.conſil.342. quo ad primum.col.1. Itẽ beneficia in curia uacãtia nullus præter Papã cõfert repõt.c.2.de præb.in 6.et legatus, ut ibi ſcribitur, niſi ſuper hoc habeat poteſtatem, quæ rarò concedi ſolet.
2 Item quando †beneficium confertur abſenti antequam abſens acceptet beneficiũ, illud dicitur uacare, ſed non eſt liberũ, nec põt conferri antequam abſens declaret voluntatem ſuam,c.ſi tibi abſenti.de preben. in 6.

Source : BIU Cujas

in 6.vbi Domin. & alij poſt glo. ibi, & quando abſens recuſat non dicitur de nouo vacare, glo. in verb. comprehenſi. in additio.§.declarantes.de mandat. Apoſtolicis, & doctor.in dicto capit. ſi tibi.

Igitur cum beneficium fuerit reſignatum per Hurten.de la Roche in fauorem Claudij de la Roche, & collatio per ſummum Pontificem illi facta, poſtea hic Claudius reſignauit in fauorem Abelis, qui nunquam acceptauit, cum alia duo haberet beneficia, & quãdiu iſte Abel non acceptauit, nec declarauit ſe nolle, beneficium vacabat, ſed non erat liberum, quia Epiſcopus non poterat illud conferre. Cum igitur iſte Abel mortuus ſit, antequam declarauerit voluntatem, beneficium ſemper remanſit vacans in curia. Ideo Epiſcopus non potuit conferre, tum quod non conferat beneficia in curia vacantia, vt eſt dictum, tum etiam quia vacauerat vltra annum: & ideo ius erat deuolutum ad Papam.capit.2.de conceſſ.præbend.

Nec obſtat ſi dicatur quod iſte Abel moriendo declarare videtur noluiſſe beneficium, & ſic Epiſcopus potuit conferre. Reſpondeo Epiſcopum potuiſſe cõferre ſi primo cõtuliſſet.vt in d.c.ſi tibi abſenti dicitur: verum quia Papa iſti Abeli contulerat, & coram eo vacabat, nõ poterat Epiſcopus conferre, & quod vacaret in curia ita expreſsè tenet Domi.in c.2.in fi de præben.in 6. quem ſequitur Barba. conſil.40. illud.col. 6. in 2.volu ergo Epiſcopus illud non potuit conferre.

Item non vacauit per obitum Abelis, ſed ex prima vacatione, ideo non potuit conferri tanquam vacans per obitum, quia illo modo non vacabat &
3 † conferens expreſſo vno modo vacandi, non videtur alio modo conferre, ca. ſuſceptum. de reſcrip.in 6. c. cum in illis. §. primo de præbend. ibidem.

Item, in d c.ſi tibi abſenti.dicitur abſenti: quòd non eſt tuum antequam acceptes, ergo interim vacat, ſi vacet coram illo vacabit coram quo facta eſt reſignatio, quæ fuit facta coram Papa: ergo ab illo debuit impetrari & conferri. Guido Papæ.conſil.48.ſi appareat.

4 Item quamuis dicatur, quod quando † Papa non contulit beneficium vacans intra menſem, ordinarius poteſt conferre, c.ſtatutum. de præbend in 6. hoc eſt verum quando illud beneficium erat uacans & liberum, ſed quando non caſu à die quo abſens Abel, declarauit ſe nolle, vel mortuus fuit, non poterat Epiſcopus conferre, niſi poſt menſem, ergo ſi antè contulerit non valet collatio, quia non currit tempus Papæ in hoc beneficio non libero ſicut nec ordinario, vt in dicto capit.ſi tibi.

Item il eſt certain que le Cardinal reſignant, par ladicte reſignation faicte en faueur de l'Archeueſque de Reims, ne pouuoit reſigner en faueur de Coulin: car. [Item certò conſtat Cardinalem reſignantem, propter iam dictam reſignationem factam in fauorem Archiepiſcopi Remenſis, non potuiſſe reſignare in fauorem dicti Cou-
5 lin: quia] † reſignans perdit ius quod habet. c.in præſentia, de renunciat.etiam perdit poſſeſſionem, dicit gloſſa.in cap.inter, in verbo, aſſignari.de præbend.quia remittentibus actiones ſuas amplius non eſt dandus regreſſus.capit.quàm periculoſum. 7.quæſt.j. l.quæritur, in fi.ff.de ædil.edict.

Item par ladicte reſignation qu'il a faicte en faueur dudict Co-
6 *ulin,* [Item per dictam † reſignationem quam fecit in fauorem dicti Coulin,] non poterat plus iuris transferre, quàm haberet, per reg.iur. nemo poteſt plus iuris trãsferre, quàm habeat, & l.traditio. de acq.rer.do. *Mais a eſté prouué que ledict reſignant n'y auoit aucun droict.* [Sed probatum eſt dictum reſignantem in eo nihil iuris habuiſſe] poſt reſignationem iam factam, ergo *ledict Coulin, en faueur duquel a eſté faicte ladicte ſeconde reſignation,* [nec d.Coulin, in cuius fauorem ſecunda reſignatio facta eſt.]

Item la reſignation ſeconde ne peut valoir, faicte en faueur du dict Coulin, tant pource qu'il eſt inhabille, que auſſi quand il ſeroit habille. [Item ſecunda reſignatio facta in fauorem d.Coulin, valere non potuit, tum quòd ſit inhabilis, tum etiamſi habilis eſſet:] quia ſecũda reſignatio frau-
7 dulenta non poteſt valere, tam ratione † variationis prohibitæ maximè clericis.clem.1. de renuntiatio. *que auſſi* [quàm etiam] ratione ſubreptionis.

Item, *parce que* [propterea quod] ſi Papa ſciuiſſet factam reſignationem & collationem alteri non contu-
8 liſſet, & † conferendo iſti Coulin non videtur tollere collationem factã alteri, vt expreſsè concludit Old. conſ.324.quia vitium ignoratum tollere non põt, arg. c primi.de conſtit.in 6. & l.mater. ff de inoffic.teſtam *Et par ainſi la collation faicte audict Coulin, non faiſant mention de la premiere reſignation ne vaut rien:* [Quare collatio facta d. Coulin, nullam faciens prioris reſignationis mentionem non valet:] quia Papa non intendit ius tertii, primi reſignatarii tollere.c.quamuis. de reſcript. in 6.vnde ſi Papa vniat Eccleſiam collatam abſenti, debet hoc facere abſque præiudicio abſentis. Et poſt vnionem poterit abſens collationem ſibi factam ratam habere. Petr.de Peruſ.in tract de vnion. Eccleſ.c 5.col.3.

Item ledict Archeueſque premier reſignataire pouuoit accepter ledict benefice.] Item dictus Archiepiſcopus prior reſignatarius poterat acceptare dictum beneficium] ante mortem. per c.ſi tibi abſenti. de præbendis, in 6. *Doncques ledict Lenoncourt reſignant ne le pouuoit iterum reſigner:* [quare d. Lenoncourt reſignans iterum illud reſignare non potuit.]

9 Item ſi † beneficium conferatur vni, & poſtea alii, & iſti ſecundo tradatur poſſeſſio, *comme au cas de preſent,* [vt in caſu præſenti,] tamen præfertur primus.per c.capitulum.de reſcri. & c.ſi tibi.& c.duobus. eo.in 6. Nec habet locum in beneficialib.l quotiens.C.de rei vend. glo.& docto.in d.c.ſi tibi. Iaſon in d.l.quotiens. col.4. *Et par ainſi ſeroit touſiors preferee la collation faicte audict Archeueſque de Reims.* [Itaque collatio facta dicto Archiepiſcopo Remenſi ſemper præferretur.]

Item par la premiere reſignation faicte. [Item per priorem reſignationem factam] in fauorem dicti Archiepiſcopi in curia Romana, *appert que le prieuré a vacqué,* [apparet prioratum vacaſſe] in curia Romana: nã
10 certum eſt, quòd † beneficium in curia reſignatum, dicitur in curia vacare.glo.per omnes doct. approbata in clem.1.in verb. collatio, vt lit.penden. Et pro ea eſt text.in extrauag. ex debito.de elect. in communib.ſiue reſignetur cauſa permutationis, ſiue aliàs.de Rota, deciſ.23.fuit dubitatum, in nouis. Archidiacon.& alii, in c.2.de præbend.in 6.Roma.in conſil.342.quod primum, col.2.& de hoc nullus dubitat.

Item inſpicitur locus vbi actus celebratur, non vn-
11 de ſunt perſonæ celebrantes actum, ideo ſi † clericus Angelicus renunciet beneficio Romæ per procuratorẽ, in curia Romana dicitur vacare, non in Anglia, vbi ſunt perſonæ. iſta ſunt verba Bal.in l.Titius. §.Romæ. ff.de excuſ.tut. *Et par ainſi ſans doute le prieuré de ſainct Porcain, reſigné à Rome, en la faueur dudict Archeueſque, vacquoit à Rome,* [Prioratus itaque S.Porciani, reſignatus Romę in fauorem d.Archiepiſcopi, procul dubio Romæ vacabat.] & in curia Romana.

Item ne fauorien diſputer de l'habilité, on inhabilité dudict Archeueſque: car poſé que ledict Archeueſque fut inhabile (que non) encores vacqueroit. [Item nec diſputandum de habilitate aut inhabilitate d.Archiepiſcopi: cùm

F 4 etiamſi

Source : BIU Cujas

etiamſi inhabilis eſſet (qui non eſt) tamen vacaret.] in curia per no. in c. inter dilectos. de exceſſ. prælat. vbi
12 ſi † collatio facta per Papam non tenuit per indignitatem perſonæ, poteſtas conferendi redit ad Papam. *Et par ainſi le Legat ne l'a peu conferer, comme vacant:* [Quare Legatus illud non confert inſtar vacantis] in curia, ſaltem ante menſem poſt mortem primi reſignatarij.

Item, qui eſt tout le fondement de la matiere, le benefice reſigné [Item, quod eſt totius materiæ fundamentum, beneficium reſignatum] in curia, vacabat in curia, eo qđ
13 non fuit acceptatum. Et quando † beneficium confertur abſenti non dicitur ſuum antequam acceptet. capit. ſi tibi. de præben. in 6. *Et par conſequent, ledit prieuré eſtoit vacquant.* [Et conſequenter dictus prioratus vacauit] antequam acceptaretur, *par l'Archeueſque de Reims,* [ab Archiepiſcopo Remenſi.]

Item ledict prieuré eſtoit vacquant, [Item dictus prioratus vacabat,] ſed non erat liberum, antequam Archiepiſcopus acceptaret, reſignaret, vel declararet ſe nolle, per d. c. ſi tibi abſenti. *Or* [at] ante mortem Archiepi, non fuit facta declaratio. Ergo ſemper vacauit, ſed nō liberè: quia non potuit ante mortem eius conferri.

Item, car dict le texte. [Item quoniam dicit textus,] in d. c. ſi tibi, ipſe tamen Epiſcopus, vel quicunque alius de ipſo beneficio, niſi conſentire recuſes, in perſonam alterius ordinare nequibit, quod ſi fecerit, eius ordinatio facta de beneficio non libero viribus non ſubſiſtit.
14 Imò dicit Philippus Francus ibi, quòd † Papæ collatio non valet, ſi non faciat mentionem primæ collationis non acceptatæ.

Item par ce apert que par la mort dudict Archeueſque, ledict prieuré ſainct Pourçain, vacant, [Item hinc conſtat quòd dictus prioratus S. Porciani, vacans per mortem dicti Archiepiſcopi] in curia, fuit effectum liberum, ita quòd Papa liberè potuit conferre cui voluit intra menſem à die mortis & non alius. *Et l'a conferé audict ſainct Aubin.* [Et contulit dicto ſancto Aubino.] Et ſic, *la collation eſt tresbonne.* [collatio eſt valida.]
15 Item quia † beneficia in curia vacantia nullus conferre poteſt extra Papam, etiam Legatus intra menſem. c. 2. & 3. de præben. in 6. extrauag. 1. de præb. in communib. *Et par ainſi la collation faicte a Doc. ne au Camus ne vaut rien* [Collatio itaque facta illi Doc. aut Camus eſt inualida:] quia facta ante menſem à die mortis contra. capit. ſtatutum de præben. in 6.

Item, *car par diſpoſition de droict,* [quoniam diſpoſitio-
16 ne iuris] † beneficium non acceptatum, & in curia reſignatum, in curia vacat. Dominic. in d. c. 2. in fi. de præben. in 6. quem ſequitur Guido Papa. conſi. 48. ſi appareat, & Barb. conſi. 40 illud. col. 6. in 2. vol. Io. de Selua, in tract. de beneficiis, in 3. parte. quæſt. 72. in fin.

Item par ces moyens ledict prieuré ſainct Pourçain reſigné, [Item his de cauſis dictus prioratus ſancti Porciani reſignatus,] in curia, vacauit ſemper ante acceptationē, vel recuſationem, ſed à tempore recuſationis liberū factum fuit, quæ recuſatio per mortem dicti Archiepiſcopi fuit declarata. *Et par ainſi du iour de la mort dudict Archeueſque de Reims eſt compté le mois de l'Ordinaire, ou du Legat: car deuant nul ne le pouuoit conferer.* [Quapropter à die mortis dicti Archiepiſcopi Remenſis computatur menſis Ordinarii, aut Legati: quoniam ante nullus conferre potuit.] Et ſic, *la collation faicte* [collatio facta] ante menſem à die mortis computandum, *ne vaut rien, comme faicte* [non valet, vti facta] præmaturè, *ainſi que tiennent les docteurs* [vt aiunt doctores] in d. c. 2.
17 de præb. in 6. vbi dicunt non † valere collationem Ordinarii factam intra menſem, etiamſi Papa non conferret intra menſem. *Or le Pape l'a conferé audict ſainct Aubin.* [At Papa contulit S. Aubino] intra menſem à die mortis *de l'Archeueſque.* [Archiepiſcopi.] Ergo *n'y a point de doubte que la collation du Legat faicte, ne a Doc. ne au Camus ne vaut rien.* [collatio facta illi Doct. aut Camus à Legato procul dubio viribus non ſubſiſtet.]

Item pour les cauſes ſuſdictes ne profiteront les collations aux parties aduerſes: car ces collations ſont nulles [Item collationes aduerſariis propter ſuperius relatas cauſas nihil proderunt, quia ſunt nullę.] Etiam *ne ſe peuuent aider de la clauſe,* [nec quicquam pro illis facit clauſula] &
18 quouiſmodo vacet: *car* [quia] poſtquam † principale eſt nullum, ergo & acceſſorium. l. non dubium. C. de legib. quia poſtquam perſona eſt prohibita conferre, ergo quomodocunque Imo. in d. c. 2. expreſsè prohibetur, & in caſu ſingulari permittitur collatio beneficiorum in curia vacantium, capit. ſtatutum, & capit. Apoſtolica. de præben. in 6. *doncques* [igitur] in aliis caſibus non permittitur.

Item le Camus ſe perforce de monſtrer que [Item Camus maxime conatur oſtendere, quòd] alio genere vacationis vacauit, videlicet per inhabilitatem *de Lenoncourt, laquelle ne prouue, ne ſe prouuera auſſi. Et poſé auſſi (que non) que* [Lenoncourtii, quam non probat, nec probare poterit. Et licet ita eſſet (quamuis non ſit) quòd] illo genere vacationis vacaſſet, videlicet, quia poteſtas eſſet deuoluta ad Papam per lapſum anni *à ce cas le Legat ne*
19 *l'auroit peu conferer.* [nec hoc caſu † Legatus conferre potuiſſet:] quia non poteſt conferre beneficia ad Papam deuoluta, niſi eidem expreſsè ſit cōceſſum. doct. in c. 2. de conceſſ. præb.

Item ledict prieuré n'a peu remuer de [Item non potuit dictus prioratus variare in] genere vacationis: *car pource qu'il eſtoit vacquant* [quoniam cum vacaret] per reſignationem in curia factam, in fauorem Archiepiſcopi, non potuit alio genere vacare. per c. ſuſceptum. de reſcriptis in 6. *quoy que dient les parties aduerſes.* [non obſtante quidquid aduerſarii proferant.]

RESPON. L.

Officium Camerarij Lugduni vacans.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta à minori parte non valet, nec ab Archidiacono approbari, nec pro ea concludi poteſt.*
2 *Electio & alÿ actus capituli fieri debent à maiori parte copulatiuè, alias quod fit, nullius valoris eſt.*
3 *Collatio facta deuoluto iure ad Archiepiſcopum non ualet, tamquam facta à non habente poteſtatem.*
4 *Electio quando ſemel facta eſt, alia fieri non poteſt, niſi expreſſe renuntiatum fuerit primæ.*
5 *Appellari licet regulariter non poſsit ab electione, fallit hoc tamen ſi non fiat canonice.*
6 *Notorius extraneus inualide rogatur ad conficiendum inſtrumentum electionis.*
7 *Collatio facta habenti plura beneficia non ualet, niſi uiſa diſpenſatione.*
8 *Cameriatus officium impetranti, apoſtolico deberi concludit.*

VACANTE officio Camerarij in Eccleſia Lugdunenſi die 14. canonici proceſſerunt ad electionē, & elegerunt duos, uidelicet quinque elegerunt magiſtrum Ioan. de Riuoire canonicū illius Eccleſiæ, quatuor alij canonici magiſtrum Henricum de Albone, canonicum & præpoſitum illius Eccleſiæ, & Archidiaconus concluſit

concluſit

Source : BIU Cujas

concluſit pro illo , demum die 15. de Chalmaſel iure deuoluto obtinuit ab Archiepiſcopo collationem. Poſtea die 16.fuit facta alia electio à quinq; canonicis cum Archidiacono,in qua fuit electus Renatus Dalbon,nulla renuntiatione facta ab aliis electis, deinde à Papa fuit 20 die prouiſum tam per reſignationem, quam & inualidam electionem, aut alias quouiſmodo vacet, magiſtro Ioanni de Stagno, quæritur quænam iſtarum prouiſionum valeat.

1 Primò non † valet electio facta de magiſtro Henrico Dalbone,tum quia facta à minori parte , & quãdo ſuffragia ſe in duos diuidunt,illa electio valet quæ eſt à maiori parte facta,c.dudum primo.de elec.illa ergo quæ fuit facta de Henrico fuit de minori parte , tum quod Archidiaconus concluſiuam vocem habebat, & non electiuam ſimpliciter.Igitur debebat concludere à maiori parte. per c.cum in iure.de elec. vbi electus poteſt conſentire electioni de ſe factæ , oportet tamen quod uox ſua una,cum aliis qui eum elegerint conſtituat maiorem partem, ſecus ſi ad paritatẽ duntaxat perducit uota, quæ ſunt verba Pan. ibi col. pen. ſic Archidiaconus non poterat concludere ad minorem partem , quia ad æqualitatem tantum tendebat ſua concluſio.

2 Item † electio & alij actus capituli debent fieri à maiori & ſaniori parte *copulatiuè*, aliàs non valet,qđ factum erit ab *illis*.c.1.& c.fi.vbi Panor. & alii de his quæ fiunt à *maiori* parte capituli,c. Eccleſia. de elec.cũ *ergo iſta* duo requirantur, & non interuenerint in electione dicti Henrici Dalbone: ergo nõ ualet, nempe ex quatuor dicitur unum non eſſe clericum , qui non potuit eligere cum laicus eligere non poſſit.cap. Maſſana, & c.ſacroſancta.de ele. & ſi fuerit clericus, quia militaria arma exercuit,de priuilegio clericorum ſubſidiũ aliquod habere non debet. c in audiẽtia.in fi. de ſent.excõmun.ergo etiam ſi ſuffragium & vox Archidiaconi valeret, adhuc eſſet de minori parte facta.

3 Item † collatio facta iure deuoluto ab Archiepiſcopo Lugdunenſi d.de Chalmaſel , non valet , quia eſt facta à non habẽte poteſtatem conferendi quod imprimis attendendum eſt.c.1.in princ.de conceſſ. præben.in 6.eò quòd capitulum exemptum eſt ab Archiepiſcopo, & deuolutiones exemptorum immediatè deuoluuntur ad Papam,& non ad Archiepiſcopum , niſi in regularibus exemptis,cle.vnic.de ſupplend.negli.præl. Et ſic iſte de Chalmaſel nil iuris habet ex ſua collatione,quia iam erat prouiſum.Etiam quia Archiepiſcopus conferendi poteſtatem in his non habebat, & quia iam erat prouiſum per electionem .

4 † Alia electio facta die 16.d.Renato Dalbõ eſt nulla,tum quia iam prouiſum erat,tum etiã electione ſemel facta ſine renuntiatione Henrici Dalbon , & d. Riuoire non poterat alia fieri electio de alio.c.ſi electio.vbi doc.de elec.in 6. ſaltem prima non caſſata.c. conſiderauimus.de elec. nam ſi velint dicere elegiſſe indignum Henricum Dalbon:ergo erant priuati poteſtate eligendi. Et ſic iterum eligere non poterant.c. cum in cunctis.in fi.de elec. vel ſi conferebant nõ poterat ſecunda collatio poſt primam valere.c.inter.in fi.de exceſſib.prælato. Panor.in c.auditis.in fi.de elec. Igitur iſta ſecunda electio facta de Renato nullius eſt momenti.

5 Item quamuis non poſſit † appellari ut impediatur electio.glo.& doc.in cap.quia propter.de elec.poteſt tamen appellari ſi non fiat canonicè, c.cum nobis. de elec. Et quia in hoc ſecũdo caſu nõ poterat fieri canonicè (vt ſupra dictum extitit) ergo iuſtè appellatum fuit: & natura huius appellationis tanquam ab abuſu eſt,vt non ualeant poſtea facta, etiam ſi appellatio nõ valeret. Et hoc propter authoritatẽ regiam ita cautum eſt in ordinatione curiæ publi.anno 1535.die 4. Ianuarij,art.15.& nũc eſt, in rub. *des appellations comme d'abus.*

Præterea non poterat Archidiaconus recipere notarium laicum ad actum electionis extraneum , in ſecunda electione, maximè non conſentientibus aliquibus canonicis: nam doc.in c.quia propter. de elec.di-
6 cunt extraneũ † notarium togari nõ poſſe ad electionem. Et ſi conficiat inſtrumentum,de electione non valet, hoc expreſſim docet Bertach.in trac.de Epiſ.lib. 3.in 1.parte.q.30.igitur nõ ualuit iſta ſecunda electio.

Supereſt igitur dicere electionem factam de d.Riuoire magis apparentem: tum quia à maiori parte facta fuit ,vt ſupra dictum extitit : & quia de canonico , quod eſt requiſitum . de conſuetudine Eccleſiarum regni Franciæ,vt canonicis conferantur dignitates,tũ quia eſt dignus , utpotè , quia non habet aliam dignitatem in eadem Eccleſia, ſicut Henricus Dalbon. Et quodlibet beneficium in eadem Eccleſia eſt incõpati-
7 bile cum altero.tex.in c.literas.de cõceſ.præb.& † collatio facta habenti plura beneficia non uiſa diſpenſatione non valet, c.ordinarij. §.fi. de offic.ordinar.in 6. nec apparet iſtum d.Henricum Dalbon oſtendiſſe diſpenſationem : ergo non valuit ſua collatio , & hoc quoad titulos præcedentes dico , ſed ſi habeatur ratio ad impetrationem Apoſtolicam , dic vt inferius, etiã electio iſta prius facta eſt quàm alia, ergo ius acquiſitũ ex illis,c.cum noſtris,& c.literas.de conceſſ.præb.

8 Tamen proprie & iure dicerem † dignitatem ſiue officium Cameriatus deberi impetranti Apoſtolico , videlicet d.Ioan.de Stagno, eò quod prædictę electiones fuere & acceleratæ , & per ambitionem factæ & hora intẽpeſtiua : & quia in prima quinq; ſunt ex parte una, & quinque ex parte altera computato Archidiacono, ob id neutra iure poteſt dici facta à maiori & ſaniori parte,quod requiritur , ut ſupra probatum extitit. Igitur Papa qui plenitudinẽ poteſtatis in beneficialibus habet.c.2.de præb.in 6.prouidit rectè: ſua ergo prouiſio iure alias præcedit & prouiſus ab eo potior apud me eſt ex prædictis. Quare cõcludo electionem d.de Riuoire factam quoad titulos ordinariorũ extra Papam apparentiorem eſſe: ſed conferendo eã cum prouiſione Papæ, à Papa prouiſum puto præferendũ omnibus: & ita ſubſcripſi anno 1544.die 7.Iul.

RESPON. LI.

De electione prioris, & ad quem ſpectet.

SVMMARIVM.

1 *Electio prioris ad quos ſpectet.*

2 *Statutum eccleſiæ diſponens, eccleſiæ prouideri non poſſe niſi per viam nominationis, vel poſtulationis non valet.*

Deciſio concordatorum iuri contraria reſtringenda eſt. ibidem.

3 *Poteſtas data à Papa corrigendi ſtatuta , non extenditur ad electionem.*

4 *Elucidatio ad §. monaſterijs.de elect.in Concorda.*

5 *Eccleſia viduata non intelligitur, quando prior habet alium ſupra ſe.*

1 ELECTIO † prioris in Eccleſia conuentuali regulari, vel ſæculari collegiata ſpectat ad conuentum,ſeu capitulum , uel collegium. c.1.de elec. & c.2.de ſtatu monach. & c.congregaris, 16.q vlt.

Source : BIU Cujas

16.q.vlt.glo.in c.quamquam.de elec.in 6.& regulariter quis debet per electionem aſſumi ad prioratum conuentualem.clem.2.vbi Imol.not.de reſcript.

Item non valet conſuetudo, quod electio ſpectãs ad Eccleſiam conuentualem debeat per viam nominationis expediri. cap.cum terra.de elect.vbi Anto.de
2 But.dicit nõ valere † ſtatutũ Eccleſiæ per quod diſponitur quod non poſſit prouideri Eccleſiæ niſi per uiã nominationis, uel poſtulationis,quia Eccleſiæ tribus modis prouideri poteſt.c.bonæ primo.de poſtul.præla.ſed in Concordatis ualet, cum ſit eiſdem iuribus derogatũ. & per uiam conſtitutionis. c.2.de in integ. reſtitut. c.cum Eccleſia Vulterana. de elec in 6.Alex. conſi. 106. perſpectis. col.penul. uerſic.nono probatur.in ſecundo uol. tamen deciſio Concordatorum cum ſit iuri contraria debet reſtringi:& ſic in ſuis propriis terminis intelligi.

3 Præterea generalis † poteſtas data per Papam alicui vt poſſit addere,minuere,mutare & corrigere ſtatuta Eccleſiæ non extenditur ad electionem, ut poſſint electionem prioris in Eccleſiis regularibus mutare:ſic conſuluit Alex. conſi.106.perſpectis. col.2.vol. 2.ſic ergo.§ monaſteriis non uidetur auferre electionem his qui non conſueuerunt petere confirmationem ſolemniter,vt dicitur in tex.

4 Et ponderanda ſunt verba tex.†in §.monaſteriis.de elec.in Concord.in quo tria requiruntur.

Primò quod per electionem aſſumatur, alioqui aſſumptus reuocari poteſt. c. cum ad monaſterium. §.tales.de ſtatu monach. ſecus ſi per collationem.capit.2. de ſtatu monach.

Secundò,quod prioratus ſit uerè electiuus,ergo ſi per præſumptiones probaretur non haberet locum iſte tex, etiam ſi ex fundatione apparetet, quod eſſet verè electiuus, non haberet locum iſte tex.niſi conſueuerit forma ſeruari.c.quia propter.vide Bal.in l.ſi. C de falſ.cauſ.adiec.leg.

Tertiò,quod in electione forma.c.quia propter.ſeruari conſueuerit, quæ ſeruari non debet, niſi in prælaturis & prioratibus, in quibus Eccleſia eſt viduata paſtore.glo.& doc.ibi, de Rota deciſ.452. ex hoc vbi hanc opinionem dicit Euangelicam, & hoc propter magna pericula quæ imminent illis Eccleſiis. Ideo tex.loquitur cum miniſterio, quod ſi in illis prælaturis non conſueuerit ſeruari forma c.quia propter.nõ comprehenderetur hic per hoc uerbum, & ſi conſueuerit forma ſeruari,etiã in aliis inferioribus dignitatibus,voluit hic comprehendi, ſed ad tollendum dubiũ illius c.quia propter addidit verbum cõſueuerint.

Quartò, quod electionis confirmationes ſolemniter peti conſueuerint, & uerbum (conſueuerint) in duobus ad minimum uerificatur. glo.ult.in l.3.C. de Epiſcopal.audien. & in c.cum Eccleſia Sutrina. in uerbo tertiò.de cauſa poſſeſ.ſi ergo iſta non apparent non habebit locum tex. quia de his quæ non ſunt & non apparent,idem eſt iudicium.l.duo.ff.de teſt.tutel.

5 Item ſi probetur quod † prior habet alium ſupra ſe, non dicitur tunc Eccleſia uiduata:ergo in illo non habebit locum d.c.quia, vt patet ex deciſione. gl.in cap. cupientes.in uerbo regularium. de elec.in 6.alia abunde ſcripſi. in d.§.monaſteriis in Concor.

RESPON. LII.

Confirmationis materia.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio electionis requirit citationẽ & diſcuſsionẽ.*

2 *Confirmationis effectus impeditur, donec negotium bene ventiletur.*

3 *Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum eſt.*

4 *Confirmationis materia intelligitur ſummaria quoad dilationes,non quoad probationes.*

5 *Iudex quando materiam dilationum amputare debeat, declaratur.*

6 *Sententiæ cum deliberatione ſunt proferendæ.*

Nouerca ſicut ſe habet ad priuignos, ſic præcipitatio ad iuſtitiam. ibidem.

7 *Vacatio licet ſit diſpendioſa, non per hoc tamen confirmari debet non confirmãdus, & ſine cauſæ cognitione.*

DE confirmatione contra electum priorem in Eccleſia Iſſolduni opponuntur crimina, datis dilationibus contradictor petit electũ reſpondere quibuſdam factis, ſeu additionibus ſecundis, electus dicit proceſſum eſſe in ſtatu iudicandi definitiue: quæritur, quid iuris.

Primò ſummaria eſt materia confirmationis.cle. diſpendioſam. de iudic.

Secundò eſt vacatio diſpendioſa, & animabus periculoſa adeo electio facta quàm citius fieri poteſt debet præſentari. cap.quàm ſit de elec.lib.6.

Tertiò, quia intra menſem debet opponi contra electum, alioqui adhuc dantur uiginti dies, poſt aliud tempus non datur.c.1. de elec.lib.6.

Quartò iudex debet dilationum materiam amputare.l.2.C.de tempor.appel.cap.finem.de dolo.& prorogationem litium tollere. cle. diſpendioſam. de iudic.c.diſpendia.de reſcrip.lib. 6.

Quintò ex ſtylo curiæ Bituricen. Eccleſiæ non debet dari niſi unica dilatio in confirmationibus, vt patet in rub.de confirmat.

Sextò maleficiis & ſubterfugiis hominum eſt obuiandum.c.ſedes.de reſcri.l.in fundo.ff.de rei uendic.

1 Contrarium eſt uerum in †electionis confirmatione,in qua duo copulatiuè requiruntur, citatio, & diſcuſſio. c.ſi. & ibi ponderat Philip. Francus. de elect. lib.6.alioqui confirmatio eſt nulla,vt ibi, ſi repẽte fuerit facta, & dicitur repente fieri quando non auditur opponens,& quando fit antequam fuerit inquiſitum de forma electionis poſita, in c.quia propter de elec. De meritis elec.an ſit legitimæ ætatis,an ſit prȩditus, & ſcientia ornatus,ac in ordinibus conſtitutus.c.cum in cunctis.de elec. & melius in pragm. ſanct.in tit de elec. §.deinde. & §.facta autem. vbi dicit quod etiam ex officio non apparente contradictore debet iſta inquirere ſuperior confirmans,& omnes circumſtãtias debitè examinare, uidelicet de qualitatibus extrinſecis,quia de intrinſecis non, cum præſumantur glo.in c.ſi fortè.de elec. lib 6.

2 Item effectus † cõfirmationis debet impediri quouſque negotium ſit bene examinatum. c.cum olim. de cauſ.poſſeſſ. argum. cap.quia Epiſcopus. 23.diſt.§. ſi quis autem.in auth.quomod.opor. Epiſcopos.coll. 1.& §.ſi quis autem electum. in auth.de ſanctiſ.Epiſcopis.coll.9. Pan.&alii,in c.quod ſicut.de elec.& c.cũ olim.de dolo.uia Pius in trac.de elec.in 3.parte.c.45.

Item ſi contradictor non fuit admiſſus ad probandum,uel iuſto impedimento detentus non oppoſuerit, poſt confirmationem poteſt opponere. c.fin.qui
3 matrim.accuſ.poſſ.† bonum eſt autem argumẽtum de matrimonio carnali,ad ſpirituale. c.inter corporalia.de tranſlat. Epiſcoporum. facit.c.nulli. de elect.in 6.& pro hoc eſt gl.& doct in c.1.de conceſſ.præb.

Item quod dandus ſit terminus ad probandum in

cauſa

Source : BIU Cujas

cauſa confirmationis tenuit Bald.in l.2.C.de ſeruit.& aqua. refert & ſequitur Bertachin. in tracta. de Epiſcop.in 3.parte ſecundæ princ.lib.3.

4 Nec obſtat quod † cauſa ſit ſummaria, quia intelligi debet quoad dilationes, non quoad probationes. Bald.in l.præſcriptione. col.9. verſicu. quarto quæro. C.ſi cont.ius.per text.in c.qualiter.in 2.§.debet.de accuſ.Bart.in l.iudices. C.de iudic. & l.1.ff.de teſtam.milit.Barb.plenè in rubric.de probat. coll.25.& Hippoli. in rubri.ead.circa finem. pro hoc eſt text.in clem.ſæpè.de verbor.ſignificatio. vbi iudex cauſas ſummarias breui debet expedire, & dilationum materiam amputare, & litem quanto citius poterit expedire. & ibi dicit Cardinal. non tamen, vt celeritas inordinata interueniat: nam probationes non ſunt anguſtandæ. l.quoniam. & ibi Bartol. C. de hæret. Ioan. Andr. in capit.fraternitatis. de teſtibus. Bald. in authent. qui ſemel. C. de probatio.

5 Et ſic eſt reſponſum contrario illi, quod † iudex materiam dilationum amputare debet, hoc eſt verum fruſtratoriam, ſed non neceſſariam. glo. & doctor.in d.clem.ſæpe. & ſcripſi in tract. de ſenten. execut. arti.9. vbi plenè materiam iſtam ſummariam tractaui, ibi videri poteſt.

6 † Item ſententiæ cum deliberatione & non ſubito debent proferri. l.2. C.de ſententꝫ.ex breuic. recitand. ibi non ſubitas, *ſed deliberatione* habita poſt negotium *ponderatas*: & ſicut ſe habet nouerca ad priuignos, *ſic* præcipitatio ad iuſtitiam. cle.paſtoralis.§.verum.de re iudic. & in erroris labirinthum incidit qui iudicat priuſquam intelligat.cap.ſciēdum.29.diſtinct. virtus enim lenta eſt,& omnium percontatrix. iniquitas omnia præcipitat. c.inter hæc.de pœnit.diſtinct.3. ideò ſententia lata per Iudicem cui de mane mittitur proceſſus, & in veſperis fert ſententiam non ualet,docto.in c.ponderet.50.diſtinc.Iaſ.in l.2.C.de edend.nec ſequendum eſt conſilium etiam docti viri ex incontinenti datum.Anton. de Butrio.in c.ſi pro debilitate. de offic.deleg.col.penult.ſequitur Dec.in c.cum venerabilis.col.5.de except. ideò dicit Specul.in titu.de libel.concep.§.ſequitur. verſic.ſit etiam.

Cum fueris ſapiens, attende tempus & horam.
Non patitur ſtultus ſemper adeſſe moram.

Quod ſi eſſet verum noceret omnibus conſiliis Pariſ. qui ex tempore reſpondere ſolent: ſed imputetur poſtulantibus & conſilium tale recipiētibus.Nec obſtat
7 quod † vacatio eſt diſpendioſa, quia eſto ſanè:non tamen ob hoc debet confirmari, non confirmandus, & ſine cauſæ cognitione.vt d.c.fin.

Nec obſtat cap.1. quia loquitur in eo qui debet expectari,ſed hic loquimur, in eo qui uult probare, cui non debet negari. ut not. doctor. in d.cap.1.de elect. & capit.vt circa.ibid.

Item ex ſtylo curiæ datur vnica dilatio ad inquirendum, ſed facta inquiſitione datur alia dilatio ad referendum omnia facta, quando ea partibus publicari debent:& poſtea, alia dilatio ad audiendum ius datur. poſtea in uerſic.ſaluo arti.fin.dicit iudicem debere ſic procedere,ſaluo de audiendo dictum petētem maiorem dilationem,ſi in aſſignatione ſibi data, aliquid dicere, proponere,aut probare uoluerit, antequam negotium diffiniatur, & illud habetur in rub.de confirmationib.ſed hic contradictor vult adhuc probare & proponere: ergo ei danda eſt dilatio. Nam non debet ſic præcipitari, vt ſuperius dixi. Et ſic concludo dilationem dandam.

RESPON. LII.

An ſignaturæ credatur.

SVMMARIVM.

1 *De ſignatura an ei credatur, & aliæ quæſtiones.*
2 *Signaturæ ſimplici non creditur, ad hoc, vt ſecundum illam ſolam iudicari debeat.*
Signatura quæ dicatur, ibidem.
3 *Signaturæ non creditur, ſicut nec ſcripturæ priuatæ, ſi adminiculis alijs non iuuentur.*
Signaturæ verificatio poteſt fieri per literas regias.ibid.
Signaturæ creditur, ſi confirmata fuerit per librum regiſtri ſignaturarum.ibidem.
4 *Signatura, ſi aliud contineat quàm bulla, cui fides præſtanda.*
5 *Legatus an adimere poſsit à bulla, quod eſt in ſignatura.*
6 *Superior in inſtitutione dicitur is, in cuius locum ſitum eſt beneficium.*
7 *Deuolutio in maioribus beneficijs ſit ad Papam.*

1 PRIMA quæſtio eſt, † an ſignaturæ credatur. Secunda, ſi aliud cōtineat bulla, aliud ſignatura, cui credatur. Tertia, an Papa poſſit faciendo bullam, adimere à ſignatura, & an videatur ſi contrariæ reperiantur.

2 Prima quæſtio eſt facilis, quod non † credatur ſimplici ſignaturæ, quoad hoc vt ſecundum illam ſolam iudicari debeat, ut eſt in pluribus regulis cancellariæ. Nam ſignatura dicitur quædam abbreuiatura quæ poſtea in bulla extenditur: & quemadmodum ſcriptura non redacta in protocollum notarij,nec habens formam inſtrumenti non facit fidem quouſque fuerit de iudicis mandato in mundum & ad longum redacta.ut eſt tex. in l.contractus. & ibi Paul. C. de fide inſtrument. vbi plus dicit, quod ſi pars primò producat protocollum vel imbreuiaturam, non ſufficit, quia non eſt ſcriptura munda,ſed requiritur vltima,in qua negotium concluditur, ſic & in ſignatura & in bulla dicemus,ut primò bulla ſit producenda,& ſi dubitetur de ea ad ſignaturam tanquam ad matricem ſcripturam recurrimus.

Secundò ſi fuerit approbata per expertos ad hoc: qui deponant eam bonam & non falſam, ſed ſecundum uſum aliarum expeditam creditur. Ita uidi ſeruari in practica quando dubitatur de viribus ſignaturæ.l.inſtrumenta:ibi ſi non aliis quoque adminiculis
3 adiuuentur. C.de probat. vbi † creditur ſcripturæ priuatæ ſi iuuetur aliis adminiculis,ſic & ſignaturæ. Practica ergo eſt in Francia, quod ſi non poſſum habere bullam obſtante aliquo impedimento, impetro literas regias, ut liceat uerificare & approbare ſignaturā, uel interdum habebo ſumptum bullæ,quod tantum eſt ac ſi bullam haberem,ſed in quibus caſibus?dixi in Concord.rubr.de proroga.dila.in fin.

Item partes non poſſunt facere quod in iudicio ſtetur ſimplici ſignaturæ, quæ dicitur ſcriptura priuata, non faciens fidem niſi in cancellaria,ut ſuper ea ſumatur, per officiales curiæ forma quæ dat eſſe rei, & conſeruat eam in eſſe, abſurdum enim foret, ſi hoc eſſet per partes remiſſibile. l.nemo.ff.de leg.primo, Philip. Probus in c. tibi qui. num.13. verſic. ex quibus. de reſcript.in 6.allegat ſimile de excommunicatione,ſicut enim excommunicatio partium conuentione tolli non poteſt, niſi abſolutio ſequatur.c.cum deſideres.

de ſent.

Source : BIU Cujas

de ſent. excommuni. Ioan. Monach in c.quicunque. col.2.illo titu.in 6. Tamen ſi illa ſignatura fuerit probata per librum regiſtri ſignaturarum faciet plenam fidem, non per ſe, ſed per librum regiſtri, qui facit fidem, ſicut notarij protocollum. Paul.in l.contractus. C.de fide inſtrument.& in authentic.de tabell. colla. 4.& ſic indiſtinctè ſignatura confirmata,& extracta ex libro regiſtri ſignaturarũ probat. Imo ſi partes ſint cõcordes quod illi creda tur qui ad iudicem iuerit.in l.1. §.vnde.ff.de noui oper.nuntiat.ideò ſolet credi ſignaturæ ſi pars non opponat, & ita uidi in iudicio ſeruari.

4 Secunda quæſtio eſt, ſi † ſola ſignatura aliud contineat, quàm bulla, & illud quod eſt reſolutiuũ bullæ, ſtatur bullæ, niſi ſignatura per librũ regiſtri fuerit approbata: & tunc ſtabitur ſignaturæ potius, quàm bullæ, vt ſi ſignatura contineat(vt aliquando vidi) ſignaturam de Prato, ubi in fine ſcribebãtur hæc verba prouiſo, quod beneficium non ſit de collatione Epi Pictauienſi, an valeat? vidi quod nõ, & fuit reprobata p ſenatũ, quia per ſignaturam conſtat de mente conferẽtis.

5 Tertia, an † poſſit legatus adimere in bulla quod eſt in ſignatura. Reſpõdeo, ſic: ſi non ſit reſolutiuum bullæ, quia tunc nõ põt tolli nec addi, ſecus in circunſtantiis & expreſſionibus : alia videri poſſunt multa quæ ſcripſi in regul.cancell.

6 Itẽ quis dicatur † ſuperior immediatus in inſtitutione? non eſt dubium quod is in cuius loco ſitum eſt beneficiũ clem.vnic.de ſupplend. negligent.prælator.

Sed ſi Epiſcopus Aurelianenſis conferat beneficiũ hic Pariſ. pleno iure quod vacat in menſibus graduatorum, ſi Aurelianenſis Epiſcopus recuſet conferre, ad quẽ fiet deuolutio? num ad Archiepiſcopum cõferentis, uel ad Epiſcopũ Pariſi.breui reſpõdeo quod ad Epiſcopum Pariſ.in cuius diœceſi ſitum eſt beneficiũ, quia omnes Baſilicæ Epiſcopatus ſunt ſub eius cura & collatione. c. omnes. 16.quæſt.7. tum etiam quia Papa primo adimendo illi collationem non uidetur adimere ſecundo. arg.l.boues. §.hoc ſermone. ff.de rit.nupt. tum etiam quia gloſ.expreſſa in d.clem. vna in verbo locorum.dicit locorum, ergo non perſonarum : ſi ergo prælatus alterius diœceſis habet prioratum quẽ conferre negligit in diœceſi Bononienſi, Epiſcopus Bononienſis ſupplebit. probat hoc c.2. de ſupplend. neglig. prælator.ibi in tuo Epiſcopatu, nec diſtinguit hæc. gl.vnde ſint collatores. facit etiã quod hic text. vult quod ad proximum & immediatum ſuperiorem deuoluatur: ſed proximus & proximior eſt is in cuius diœceſi ſitum eſt beneficium, quàm alius : ergo ad ipſum deuoluetur.

Nec refragatur quod in caſu delicti deuoluatur ad proximiorem conferentis.clem.ſi de beneficio.de preben. ſed is qui confert alteri quàm graduato delinquit, ergo deuoluetur ad proximum ſuperiorẽ con-
7 ferentis. Reſpondeo quod in † maioribus beneficiis eſt ſtatutũ quod fiat deuolutio ad Papam.c.quanquã. de elect.in 6.& hic dicitur quod ſi alias contulerit ad proximũ ſuperiorẽ fiat deuolutio, quod eſt notandũ.

RESPON. LIII.

An collatio excommunicato facta ualeat.

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta excommunicato non valet.*

Appellatione prima deſerta non ſuſpenditur indicatum, alia appellatio non obſtante. ibidem.

2 *Appellatio non debet tueri aliquem in iniquitate.*

3 *Appellationis deſertio magis nocet, quàm definitiua.*

4 *Paria ſunt non appellare, & appellationẽ non proſequi.*

5 *Cap. præterea. de appellat. declaratur.*

6 *Excommunicationis notificatio, quando requiratur.*

7 *Differentia inter excommunicatum notorium vel occultum non datur, quando agitur de fauore excommunicati.*

Excommunicatio an liget abſentem & ignorantem.

CONDEMNATVS fuit quidam à conſeruatore priuilegiorum ad reſtituendum iumentum, vel pro eo ad æſtimationem duodecim librarum à qua ſentẽtia appellauit, cui appellanti præſtituit iudex certum terminũ ad proſequendum intra quẽ terminum nõ eſt proſecutus ob id iudex pronuntiauit appellationẽ deſertã. Et demum monuit dictum condemnatum in vim ſententiæ ut intra certum tempus ſolueret, quod ſi recuſauerit, ſuſpendit eum à diuinis. Si uerò indurato corde perſiſterit per alios octo dies eum excommunicauit, à qua monitione appellauit condemnatus. Sed ea non obſtante fuit denuntiatus à curato, & interim iſti condemnato confertur beneficium. an valeat collatio, quia iſtam appellationem non fuit proſequutus nec proſequi poteſt Reſpondeo, Dei optimi maximi inuocato præſidio, collationem iſti condemnato factam non valere, tum quia eſt excommunicatus, &
1 † collatio facta excommunicato non valet.c.poſtulaſtis.de cleric.excommunicat. miniſt. tum etiam quia iudex poſt deſertionem liberè ſua authoritate vtitur. c.reprehenſibilis de appella. Igitur poſt deſertionem primæ appellationis iudex liberè potuit illum condemnatum monere & cogere ad ſoluendum, nẽpe deſerta appellatione, ſtatim fit executio, etiam alia appellatione non obſtante. l.quoniã prima. ubi doct. C.de appel. igitur bene fecit cõſeruator poſt deſertionem ſi iſtum condemnatum monuerit, & demũ excommunicauerit ſententiam primam exequendo.

2 Item † appellatio non debet tueri aliquem in ſua iniquitate.c.præterea primo de appell. Sed ſi condemnatus poſſet ſic poſt deſertionem appellare, eluderetur ſententia iudicis, & tueretur in ſua iniquitate appellans, quod non eſt tolerandum, imò poſtquam eſt deſerta appellatio: iudex poteſt ſine aliqua contradictione compellere condemnatum ad ſoluendum.c. perſonas.ibi, tu illũ ex tunc iudicio tuo ſuper his quæ in quæſtione uertũtur, ſine contradictione aliqua ſtare compellas. de appella. ubi Dec.expreſsè tenet, etiã ſi appellatũ fuerit.num.6.ibi uideri poteſt ſic dicens: ſimiliter ampliatur iſta concluſio etiam ſi ſecunda appellatio interpoſita fuiſſet: nam non proſequendo primam cadit à cauſa, vt hic.& c.cum ſit.inf.eod.& ſic eo ipſo fuit ius quęſitum appellato, quod per ſecundam appellationẽ ab eo auferri nõ poteſt. c.ab eo. de elect. lib.6.hęc Dec. Igitur iudex cõdemnatum cogere potuit ad ſoluendum & recuſantem excommunicare.

Item pulchrè dicit Bald.in l.furti. §.1.col.2.ff.de his
3 qui not. infam, quod magis nocet † deſertio appellationis, quàm diffinitiua per illum text. quia deſertio appellationis fingit retro, ſed ſententia definitiua non non fingit retro, igitur deſertio ſecundæ appellationis fingit retro, ac ſi nunquam fuiſſet appellatum: & ſic erit excommunicatus à tempore in literis præſtituto ſcilicet contumaciæ, ergo non ualuit poſtea collatio facta iſti condemnato.

4 Præterea † paria ſunt non appellare, uel appellare & non proſequi.c.ſi à iudice. in fin. ubi not.de appell.

in

Source : BIU Cujas

in 6.& quamuis ſi condemnatus appellauerit à monitione non valuit appellatio, vt ſupra dictum fuit: & ſi ualuerit tamen poſtea per deſertionem habetur ac ſi nunquam fuiſſet appellatum, imò poſtquam appellatio eſt deſerta totum eſt perditum ipſo iure, quia retro fingitur nihil actũ.arg.l.Neratius.ff.de manumiſſ. teſta. l.in lege Aquila ſi debetur.ad leg.Aquil.Bald.in cap.quod ad conſultationem. col.3.de re iudic.

Item deſerens appellationem quam emiſerat, non poteſt iterum appellare.c.perſonas.vbi omnes docto. de appel.ſed hic deſeruerat primam ſuam appellationem, ergo iterum non poterat appellare, ſaltem ſine nouo grauamine, ſed nõ grauabatur exequendo ſententiam, ergo appellare non poterat: igitur excommunicatio lata poſt iſtam appellationem, non ualuit, & collatio poſtea illi facta non tenuit.

5 Nec refragatur. cap.† præterea.in 2.de appell. vbi ſi quis excommunicatus fuerit ſub conditione niſi ſoluerit ſi appellet, illa appellatio ſuſpendit excommunicationem: ergo & in caſu iſto reſpondeo uerum eſſe quando illam appellationem eſſet proſequutus alioqui paria ſunt non appellare, & non proſequi, ẽt quia appellatio non valebat, cum iam eſſet deſerta: ergo ẽt appellare non poterat qui iudex liberè exequi poterat poſt deſertionem. & ille text.intelligi debet de appellatione valida vt ſuſpendat ſecus in alia. argum. l.ſi ſe non obtulit.§.condemnatum.ff.de re iudic.

Nec *obeſt quod* iudex nõ pronuntiauit ſecundam *appellationem* deſertã. Reſpondeo non eſſe opus qđ iudex pronũtiet appellationem eſſe deſertam per tex. in d.c.perſonas.ibi ex tunc.& ibi hoc firmat Decius de appellat.allegando Angel.idem tenere.in l.ſi cõtra.C. de appel.& Peruſ.in c.ex ratione. col.antepen.illo tit.

6 Minuſque obeſt quod † excommunicatio non fuerit notificata iſti, quia in his quæ geruntur ratione priuati officij, non eſt differentia inter occultum & publicum excommunicatum, ſed in his tantum quæ geruntur ratione publici officij. c.ad probandum.vbi Dec.de re iudic.c.paſtoralis.§.verum.de appell. Aegid. Bellamera deciſ.66.ſecretum.& quando dicatur fieri ratione publici officij declarant gloſ. & doct. in cap. cum dilectus. de conſuetud. Feder. conſil. 231. in aliqua.in fin. ſed iſta collatio facta condẽnato inſpecta perſona condemnati dicitur ratione priuati officij: ergo eſt nulla, tanquam excommunicato facta ut ſupra dictum extitit, & hoc expreſsè ſcribit Felin. in capit. Rodulphus.colum.penult.de reſcript.

Item nobiſcum facit rubr. de excommunicat. non
vitand. in Concorda. vbi ſufficit etiam ad vitandum
7 aliquem eſſe denuntiatum, ut iſte erat. † Et in his quæ
tangunt fauorem excommunicati non eſt differentia inter occultum & notorium excommunicatum. ut glo. firmat in rub.de excommunic. in verb. ſuffragari.in pragmat hic agitur de fauore excommunicati, ſcilicet, an valeat collatio illi facta: igitur non valet.

Vltimò non obeſt quod excommunicatio non liget abſentem, & ignorantem vt hic prætenditur: quia reſpondeo non poſſe dici ignorantem cum fuerit monitus in præſentia, & quia fuit denuntiatus & publicatus quamuis quoad pœnam irregularitatis iuſtè ignorans non aſtringatur.gloſ in c.quanto.2.quæſt.5. cap.Apoſtolicæ. de excep. c.illud. de cler. excommunic.miniſt. Roma. conſi.336. circa. Anchar.in c.1.no. 6.de conceſſ.præbend.in 6. Sed hic agitur tantum de collatione & non de pœna irregularitatis.

Concludendum igitur eſt collationẽ factam iſti excommunicato quamuis appellaſſet, & non releuaſſet non valere poſſeſſionemque beneficij ad iudicandam Magiſtro Petro Dureau, tanquam uerum titulum habenti.& his ſubſcripſi.

RESPON. LIIII.

Vacans cellaria beatæ Mariæ.

SVMMARIVM.

1 *Collatio prius facta ab habente poteſtatem præfertur alijs collationibus.*

2 *Religioſus impetrans officium an faciat vacare aliud primum quod habebat per adeptionem ſecundi.*

3 *Dictio ſtatim quõ capiatur in beneficijs ſtatim dimittẽdis. Beneficium primum de iure dimittere quis non tenetur, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſsionẽ ſecundi.ibid.*

CVm per mortem F. Antonij de Orſteria vacaret cellaria monaſterij beate Mariæ de Baſcondour. Abbas dict.monaſterij illam cellariam Iſuardo Rame contulit qui cantoriã in d.monaſterio pacificè obtinebat, quam tamẽ dimiſit & reſignauit intra ſeptem dies. Poſtea d.Claudius Amẽ illam cellariam tanquam vacantem à reuerendiſſimo legato Auenionenſi, ſeu eius vicario impetrauit, & eidem fuit collata: quæritur quis iſtorum
1 habeat ius in d. cellaria. Et breui † reſpondeo quod
Iſuardus cui primo fuit collata ab eo qui habet poteſtatem: & in his prioritas datæ attenditur.c.eam te.de reſcript. cap.duobus. illo tit.in 6. cap.eum cui.de præbend.in 6.ſed iſte eſt prior cui fuit facta collatio: ergo eſt aliis præferendus.

2 Nec † refragatur quod d. Rame iam obtinebat cantoriam in d.monaſterio quæ eſt officium. Et non poteſt religioſus duo obtinere officia. cap. cum ſingula. de præbend.in 6.ſed per adeptionem ſecundi vacat primum, ſicut in aliis, vt ibidem dicitur.& in c.de multa.de præbend.ideò cantoria vacabat per adeptionem cellariæ, non verò cellaria: igitur impetrari non potuit cellaria, tanquam vacans ſed cantoria ſic.

Nec obſtat d.c.cum ſingula, ubi religioſus ſtatim tenetur omnino dimittere primum quod niſi fecerit, ex tunc eo ipſo efficiatur ineligibilis, & tanquam ambitioſus, ab vtroque penitus repellatur: ſed iſte Iſuardus non ſtatim dimiſit: ergo ab vtroque repelli debet.

3 Reſpondeo quod iſte Iſuardus † ſtatim dicitur dimiſiſſe, cum dimiſerit poſt ſex vel ſeptem dies, à die collationis ſibi factæ, quia licet illa dictio ſtatim variis modis accipiatur, vt per gloſ. & Bartol.in l.obligari. §. tutor.ff. de author.tutor. & in inſtit.§. tutor. plenè Lucas in l.diu. C.de ſuſceptor.lib.x. vbi dicit dictionẽ ſtatim ꝑ arbitrio iudicis relinqui.l.1. ff.de iure delib.videlicet vt intelligatur cũ aliquo tẽporis temperamento.l.ratũ ff.de ſolut.ergo licet dicat text. ſtatim dimittere teneatur, dicitur ſtatim dimiſiſſe qui retinuit paruo tempore.l.promiſſor.ff.de conſtit pecun. quia in mora modici temporis non eſt magnum præiudiciũ. l.ſi debitori.ff.de iudic. etiam pœna commiſſa poteſt purgari intra tres pluresve dies. l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cautio. & emphyteota poteſt celeri ſatisfactione purgare morã.c.potuit.de loca. Multò fortius potuit hic Iſuardus poſt ſex vel ſeptem dies reſignare d.cãtoriam, & de iure & de facto dimittere. Nam de iure nõ tenetur quis dimittere primum niſi à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis. c.commiſſa. de elect.in 6.gloſ.in extrauag.execrabilis.§.qui uerò.in verb.poſſeſſionẽ. vbi in gloſ.ſeq. dicitur. vbi potuit percipere fructus ex ſecundo, ſed ex tam paruo tempore nõ potuit recipere fructus ſecundi: ergo primum aliàs non vacabat. c.ſi tibi conceſſo.de præb.in 6.nec debemus iſta ſtrictè intelligere

telligere

Source : BIU Cujas

telligere verba, vt faciamus quem inhabilem, nam dolum requirit. d.extraua, execrabilis. quod non poteſt hic notari.

Item non poteſt dici quod iſte Iſuardus non fecerit, quia patet eum reſignaſſe ante octo dies à die collationis cellariæ ſibi factæ. per l.qui nõ facit. de regul. jur.ff.& primo Eſdræ. c 4.dicitur: videte ne negligenter hoc impleatis: quæ quidem negligentia non poteſt notari in iſto Iſuardo. Ex prędictis concludo d.Iſuardum habere ius in d.cellaria, & quamuis cantoriam non dimiſerit per ſeptem dies nulla poteſt prætendi cellariæ vacatio: & ſic non poterat impetrari ex illo capite, & quia res eſt clara & valetudine aduerſa preſſus ſum: ideo his contentus me ſubſcripſi.

RESPON. LV.

Mandatum inſinuatum.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum à Papa Clemente impetratum ad primum beneficium vacaturum, & recte inſinuatum.*

2 *Beneficium primum vacans, eſt affectum dicto mandatario, quo exiſtente alijs conferri non poteſt.*

3 *Ordinarius conferre duo beneficia curata non poteſt, niſi facta fide de diſpenſatione.*

Legatus de cuius legatione non conſtat, beneficia conferre non poteſt.

Collatio per alium fieri non poteſt, quando Papa conferendi poteſtatem ſibi reſeruauit. ibidem.

4 *Beneficium, à non religioſo obtineri non poteſt.*

Regularia regularibus, & ſecularia ſecularibus debentur. ibidem.

5 *Mandatum ſimile mandato in concordatis poſito.*

6 *Mandatum conueniens regularibus.*

7 *Clauſula, eique cura immineat animarum, in mandato non inſerta an obſtet.*

Demonſtratio fruſtra rei declaratæ adijcitur. ibidem.

8 *Clauſula dummodo electiua, & conuentualis dignitas non ſit in mandato ad regularia appoſita non vitiat mandatum.*

9 *Mandatum non vitiatur per modicum defectum.*

10 *Mandatum an expiret morte mandantis.*

POur monſtrer le bon droict de meſſire Eſtienne Tallane religieux profe's en l'Abbaye de ſainct Nicolas de Miſeray, au dioceſe de Bourges dit qu'il a impetre vn mandat du Pape Clement au premier benefice' qui vacquera, à la diſpoſition de l'Abbe' de ladicte Abbaye. Lequel mandat a deuëment inſinue', & apres le mois de ſon inſinuation: & aduenant la vacation du premier benefice a accepte' ledict benefice, & requis le vicaire dudit Abbe', lequel la preſente', & l'Archeueſque de Bourges l'a inſtitue' au benefice de ſainct Martin.

[Ad æquitatem demonſtrandam, qua dominus Stephanus Tallant religioſus nititur, profeſſus ex Abbatia ſancti Nicolai de Miſeray in diœceſi Bituricen-
1 ſi, dicit ſe † mandatum à Papa Clemente impetraſſe ad primum beneficium vacaturum ſecundum diſpoſitionem Abbatis dictæ Abbatiæ. Quod mandatum ritè inſinuauit, & poſt ſuæ inſinuationis menſem, & principium vacationis primi beneficii, dictum beneficium acceptauit, requirens vicarium dicti Abbatis, qui eum præſentauit, quem & beneficio ſancti Martini Bituricenſis Archiepiſcopus inueſtiuit.]

Parquoy eſt certain & notoire que ledit benefice luy eſt deu: car le premier benefice vacquant eſt deu & affecte audit mandataire, lequel ne peut eſtre confere à autruy. [Quapropter certum & notorium eſt hoc ei beneficium debitum eſſe.
2 Nam † primum beneficium vacans eſt dicto mandatario affectum, quod alij conferri non poteſt] alias *la collation eſt nulle,* [collatio eſſet nulla.] cap.ſi capitulo.de conceſſ.præbend.in ſexto.

Item quand il y a vn mandataire, auſſi ne peut eſtre confere' aux nomme's, ne gradue's, ainſi qu'eſt declare' au tiltre [Item, exiſtente mandatario, illud ne nominatis quidẽ, aut graduatis conferri poteſt, vt titu.] de mandatis Apoſtolicis in Concord. §. declarantes. deciſum eſt. *Et par ainſi la collation faicte à maiſtre Iacques Dangeſt ſoy diſant nomme', ne vaut rien: & auſſi que le benefice n'eſt vacqué aux mois des nomme's ains à vn autre mois non affecte' auſdits momme's ne graduez, mais eſt touſiours affecte' aux mandataires.* [Atque ita collatio domino Iacobo Dangeſt facta, qui ſe nominatum dicebat, non valet. Neque etiam beneficium in menſe nominatorum vacauit, ſed in alio nominatis aut graduatis non affecto, mandatarius vero affectum ſemper remanſit.

Item auſſi que ledit Dangeſt n'eſt deuëment qualifie', ainſi qu'appert par ſes lettres qu'il a produictes. [Adhæc prædictus Dangeſt non is eſt, qui ritè ſit qualificatus, vt ex literis apparet ab eo productis.]

Item, pour ce qu'il a vn autre benefice cure', & n'eſt diſpenſe',
3 [Item quia aliud adhuc † beneficium curatum eſt, & diſpenſatum non fuit] ad duo curata: ideò ordinarius, non facta prius fide diſpenſationis, nõ debuit cõferre.c.ordinarii.§.in conferẽdis.de offic.ordinar.in 6.

Item, touchant de maiſtre Antoine du Prat, diſant auoir collation du Legat, eſt tout notoire que le Legat n'a peu conferer ledit benefice, car n'appert de ſa legation: & encor es qu'il appаruſt [Item quantũ attinet ad magiſtrum Antonium du Prat, qui ſe collationem à legato habere affirmat, notorium eſt quod legatus beneficium non potuit conferre quia de eius legatione non conſtat: & etiam ſi conſtaret] non potuit cõferre in præiudicium mandatarii quia Papa ſibi tantum reſeruauit, vt poſſet conferre: ergo alius non poteſt in § declarantes. de mandat. Apoſtol.in Concorda. & quia inferior legem ſuperioris non tollit. clem.ne Romani.de electio.& ita expreſsè tenent Archidia.& Philip.in c.ſi poſtquam. de præbend.in 6.etiam quia legatus non poteſt derogare Concordatis, quæ volũt vt mandatarii omnibus etiam graduatis & nominatis præferantur.

Item, ledict du Prat n'eſt religieux, & par ainſi incapable à te-
4 *nir ledit benefice,* [Item prædictus du Prat non eſt † religioſus, atque ita incapabilis ad obtinendum dictum beneficium,] de quo eſt quæſtio. *Car eſt regulier,* [Nam regularis eſt,] & regularia regularibus, ſecularia que ſecularibus debent conferri. §. volumus.de collat. in Concord.

Item par ainſi appert que ledict benefice eſt deu audict meſſire Eſtienne mandataire: car le mandat eſt faict ſelon le ſtyle de Rome, & eſt ſelon les Cõcordats, car par leſdicts Cõcordats n'eſt inſcripte aucune forme pour les reguliers: mais eſt dict par iceux Concordats. [Ex hoc itaque apparet, quod prius dictum beneficium domino Stephano mãdatario debeatur. Nam mandatũ ſecundum ſtylum ciuitatis Romanæ & Concordata factũ eſt. Cõcordatis etenim nulla eſt forma pro regularibus inſerta ſed in illis continetur,] Quod ꝑ regularibus ſimilis forma illis detur, & poſtquam non eſt contra formam, ſufficit in regularibus.

5 Item, apparet quod hoc † mandatum eſt ſimile mãdato poſito in Concordatis, tum quia habet executores & clauſulas ſubſtantiales, ſicut mandatum deſcriptum in dictis Concordatis, & ſufficit quod ſit in effectu ſimile. Bald.& Iaſon in l.qui liberis.ff.de vulg.& in gloſ.

Source : BIU Cujas

gloſ. Concordatorum dicitur, quod non requiritur omnimoda ſimilitudo.

6 *Item ledict mandat* [Item prædictum † mandatum] eſt conueniens regularibus, *& par ainſi eſt bon & vallable, & ſelon le Concordat qui requiert* [atque ita validū eſt, & ſecundum Concordata, quæ requirunt] quod pro regularibus ſimilis forma illis coueniens detur. Et ibi ponuntur multæ differentiæ inter mandata ſecularium & regularium, in verbo, conueniens. *Doncques ne faut regarder la forme des ſeculiers pour iugerles mandats des reguliers nuls:* [igitur forma ſecularium non debet conſiderari, ad hoc vt mandata regularium nulla iudicentur:] neque neceſſe erit, quod omnia quæ in mandatis ſecularium requiruntur: ſint neceſſaria in mandatis regularis, ſed requiritur ſimilis forma quoad affectum.

Item ne faict rien ſi l'on veut dire que la clauſe [Item non
7 obſtat ſi dicatur quod illa † clauſula] eique cura immineat animarum. *n'eſt inſeree audict mandat: car* [prædicto mandato non ſit inſerta: nam] illa clauſula nō eſt niſi quædam additio ſeu declaratio ad clauſulam ſubſtantialem præcedentem, in qua eſt ſatis expreſſum de cura, dum dicitur in dicto mandato: beneficium eccleſiaſticum cum cura, vel ſine cura, per eoſdem canonicos obtineri ſolitum cōferas, etiamſi prioratus, prępoſitura, præpoſitatus dignitas, pſonatus, adminiſtratio, vel officium fuerit, dummodo &c. *Car* [nam] iſta clauſula (Eique &c.) non eſt neceſſaria, quia rei iam declaratæ fruſtra adijcitur demonſtratio. l.j. ff. de dot. præleg. *appert qu'il eſt aſſe's deſſus declare':* [conſtat ſupra ſatis declaratum eſſe:] ergo non fuit opus iterum repetere: ſed hoc facit aliquādo Papa cauſa maioris expreſſionis, & dubitationis tollendæ: tamen ſi poſtea in aliis mandatis non apponantur, non lædunt. l. qui mutuam. ff. mandat.

Et auſſi a la forme des ſeculiers eſt neceſſaire. [Ad formam quoque ſecularium neceſſaria eſt] iſta clauſula, Etiāſi, &c. quia in ea dicitur, Canonicatum & præbendam, aut dignitatem, perſonatum, adminiſtrationem, vel officium, aut aliud beneficium Eccleſiaſticum, cum cura, vel ſine cura, &c. *Et n'eſt faicte mention ſi la dignite' a cure. Pource eſt neceſſaire de l'exprimer a la fin, & pource eſt mis ceſte clauſe,* [Neque aliqua dignitatis cum cura mentio facta eſt. Quapropter neceſſarium eſt ut in fine exprimatur: & ideo poſita eſt iſta clauſula.] Etiamſi dignitati, perſonatui, adminiſtrationi vel officio huiuſmodi cura immineat animarum. *Mais au mandat dudit Tallant, eſt autre choſe,* [Sed in mandato dicti Tallant, eſt aliud,] ſi bene inſpiciatur vtrumque mandatum.

Item ne faict rien ſi lon veult impugner le mandat, pource que
8 *la clauſe,* [Item non obſtat, † quòd mandatum impugnare uelint per illam clauſulam,] Dummodo electiuè, uel electiua, & dignitas conuentualis non exiſtat: Ideo quòd illa uerba, Dignitas conuentualis, non erant neceſſaria. *Car a cela y a bonne reſponce,* [nam ad hoc facilè reſpondetur,] quòd licet non eſſent neceſſaria, tamen non vitiant, *ainſi qu'il a eſte' prouue' deſſus. Et ceſte clauſe ſe doit entendre,* [vt ſupra probatum eſt: clauſula verò iſta intelligi debet,] quod omnia beneficia debentur mandatariis dummodo dignitas conuentualis nō ſit electiua, *pource que auſdicts Concordats les dignite's electiues conuentuelles appartiennent a la nomination du Roy* [quia in d. Concordatis dignitates electiuæ conuentuales ſpectant ad Regis nominationem,] in §. monaſteriis, de nominat. Regia. *Et par ainſi le Pape les a voulu excepter. Et ce mot* [Quare Papa eas voluit excipere. Et hæc dictio] conuentualis, *n'eſt ſinon vne declaration, laquelle ne vitie point. Et le mandat, de quoy eſt queſtion, eſt general. Car n'excepte ſinon la dignite' electiue & conuentuelle, a cauſe de la copulatiue,* [tantum declaratio eſt, quæ non vitiat. Mandatum verò, de quo quæſtio vertitur, generale eſt. Nihil enim præter dignitatem electiuam & conuentualem excipit, propter copulatiuam.] Et conuentualis *Autre choſe ſeroit ſi au mandat eſtoit mis,* [aliud eſſet, ſi in mandato haberetur,] vel conuentualis, quia tunc exciperetur dignitas tam collatiua, quàm electiua conuentualis. *Et par ainſi le mandat ne ſeroit general, comme eſt le mandat dudict Tallant. Autre choſe eſt quand le mandat ſeroit reſtrainct,* [Mandatum itaque non eſſet generale, prout mandatum eſt dicti Tallant. Alia vero res eſt, quando mandatum reſtrictum eſſet] per iſta verba: dummodo prioratus ſeu alia dignitas conuentualis, vel officium cl auſtrale nō exiſtat. *Certes vne telle clauſe, pource qu'elle eſt fort reſtrictiue du mandat, doit vitier le mandat. Mais nous ſommes en autres termes, auſquels plairra aduertir,* [Talis certè clauſula, quia multum reſtrictiua mandati eſt, debet mandatum vitiare. Sed in alijs verſamur terminis quos cōſiderare non dedignaberis,] ne quoddam areſtum allegatum mihi noceat, *car il n'ya conformite' quelconque, auec le cas dudict arreſt.* [quia nulla eius conformitas eſt cum caſu areſti prædicti.]

Item au grand conſeil preſent monſieur le Chancelier, pluſieurs maiſtres des requeſtes, & grand nombre des Conſeilliers, a eſte' conclud & declare'. [Item in ſuprema curia, præſentibus domino Cancellario, plurimis libellorum præfectis, & multis Conſiliariis, cōcluſum & declaratum eſt] in cauſa præbendæ Agenenſis, pro Arnaldo Gabrielagues *dict du Gabre'* [nominato du Gabre'] mandatario, contra magiſtrum Petrum Guiſte canonicum Agenenſem anno 1536. in mēſe Ianuario, quod
9 † modicus defectus non vitiat mandatum: & non obſtāte defectum plenum poſſeſſorium fuit dicto mandatario adiudicatum, licet dictus mandatarius eſſet ſecularis, & forma ad verbum ſit in Concordatis inſerta. *Par plus forte raiſon doit eſtre adiuge' ledict benefice audict mādataire, lequel à l'impetration a garde' le ſtyle de Rome, & du Concordat, car il n'y en a aucun pour les reguliers: mais ſuffit qu'il ſoit ſemblable aux ſeculiers, comme eſt la preſente forme du mandat dudict Tallant.* [Multò magis debet beneficium prædictū adiudicari dicto mandatario, qui in impetratione non tm̄ Romæ ſtylum, ſed & Concordatorum obſeruauit, nam pro regularibus nullum extat: ſed ſufficit quod ſit ſecularibus ſimile, prout eſt forma mandati dicti Tallant.]

Item ne fait rien que le mandat [Item nil repugnat
10 quod † mandatum] morte mandantis expirauerit. *car cela s'entend quand le mandataire n'auroit inſinue,* [nam hoc intelligitur, quando mandatarius non inſinuaſſet,] nec deueniſſet ad aliquem actū tendentem ad affectum mandati. c ſi ſuper gratia. de offi. deleg. in 6. & c. ſi cui. de præbend. eod. lib. & hoc expreſsè decidit gloſ. in §. item voluit. in verb. mandatum, de collat. in Concordat. *ioinct auſſi qu'il a eſte' accorde'* [quamuis ēt accordatum fuerit] per uiam contractus, quod Papa poſſit concedere tempore ſui Pontificatus vnum, vel duo mandata, prout ibi declaratur. Quod quidem debet intelligi, quod poſſit concedere cum effectu. cap. relatum. de cleric. nō reſident. Non eſſet cum effectu concedere, niſi prouideretur mandatariis ēt poſt mortem Papæ, quia per mortem vnius ex contrahentibus non tollitur contractus, imò tranſit ad hæredes. §. ex conditionali. Inſtit. de verbor. obligat. Ergo hoc mandatum, in Regno hoc Franciæ maximè, non expirat: quia non eſt gratia facienda, ſed facta. gloſ. in uerbo, ſui Pontificatus, de mandat. Apoſtol. in Concord. *Et pource que les mandats s'y octroyent* [Tum etiam quia mādata conceduntur] in fauorem regnicolarum, vt

in

Source : BIU Cujas

in prooemio Concordatorum patet: quod non eſſet, ſi morte Papæ expirarent. Imò res nummaria Galliæ exhauriretur tot impetrationibus mandatorum, cōtra mentē Regis declaratā, in prooemio Concord. *Item auſſi la clauſe adiouſtee* [Clauſula inſuper appoſita] in fine mandati, volumus autem &c. *ne peut nuire: car ceſte clauſe eſt miſe* [non poteſt nocere: ea enim clauſula poſita eſt] in non obſtante &c. *parquoy* [ideò] verba poni debent in ijs non obſtantibus pro qualitate facti & perſonæ. *& pource,* [& idcirco] ſi illegitimus impetrauerit mandatum, debet poni, non obſtāte quod de legitimo matrimonio natus non fueris, & aliæ nō obſtantiæ neceſſariæ: & licet ſuperfluæ eſſent, non vitiabunt mandatum, vt ſupra dictum extitit. *Et par ainſi concluant dit ledict Tallant que le recreance luy doit eſtre adiugee, comme ayant le plus cler & apparent & meilleur tiltre, & ainſi le demande auec deſpens, dommages & intereſts.* [Quare dictus Tallant concludens dicit, quod fiduciaria poſſeſſio ſibi debeat adiudicari, vt euidentiore & meliore titulo fundatus, atque ita petitio, cum damnis, & expenſis ſit.

RESPON. LVI.

Quæ forma in mandatis ſit præſtituta.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum an ſit factum iuxta formam in Concordatis conſcriptam.*
Forma mandatorum regularium ſimilis eſſe debet formæ mandatorum ſecularium, quæ hic deſcribitur.
2 *Superflua in mandato non ſunt exprimenda.*
3 *Religioſi plura beneficia obtinere non poſſunt.*
4 *Inſinuatio facta priori clauſtrali, & conuentui an valeat vacante ſede Abbatiali.*
5 *Capitulum ſede vacante gerit vices epiſcopi, & conuentus vice Abbatis.*
6 *Glo. in §. item voluit. in verbo abſentia. de colla. in pragma. reprobatur.*
7 *Inſinuatio facta priori, vel ſub priori clauſtrali abſente Abbate valet per conſtitutionem regiam.*
8 *Ignorans aſſici non debet pœnis, quæ imponuntur non obedientibus.*
9 *Beneficium modici valoris reſignatum an debeatur mandatario.*
10 *Coniecturæ reſignationis fraudulentæ ponuntur.*
Clam fieri quando dicatur. ibidem.
11 *Beneficia tantum per obitum uacantia mandatarijs deberi declarauit Leo Papa, propter fraudes uitandas. & numero 12.*
12 *Mandatum recte & ſecundum Concordatorum formam expeditum.*
13 *Beneficia non uacantia mandatarijs non debentur. Cap. Dudum de prabend. lib. 6. declaratur.*
14 *Beneficia uacantia per reſignationem non debentur nominatis nec graduatis, ita nec mādatarijs Apoſtolicis.*
15 *Beneficium, quando notorium eſt mandatario nō deberi, tunc non eſt expectanda eius euictio.*
16 *Mandatum ex infra dicendis improbatur.*

TRES difficultates maximæ in hoc proceſſu inter fratrem Nicolaum Picquet, & magiſtrum Dionyſium Carre agitato. Quarum
1 prima quæſtio eſt: an † mandatum religioſi Nicolai Picquet dicatur eſſe factum iuxta formam in Concordatis conſcriptam? Reſpondeo in mandatis regularium non eſſe certam formam præſtitutam, in Concordatis, ſed tantum ſecularibus. Ideo oportet ꝙ forma mandatorum regularium ſit ſimilis: & conueniat formæ mandatorum ſecularium. Et dicitur conuenire quando mandatum regularis partes habet ſubſtantiales alterius mandati ſecularis. Primò quòd ſit ibi ſalutatio, vt eſt in hoc mandato, in prin. Iulius, &c. Secundò narratio quæ eſt ibi religionis zelus, &c. Tertiò diſpoſitio ibi, ac volentes, &c. Quartò non obſtante ponūtur ibi: non obſtantibus conſtitutionibus, &c. Quintò, quòd ſit data: ſed in iſto mandato iſtæ quinque partes adſunt: ergo eſt ſimile & conueniens formæ mandati ſecularium. Ideo valet, nec poteſt dici cōtra formam eſſe vbi aliqua non eſt.

Non obeſt, ꝙ clauſula pro expreſſis habentes nō ſit appoſita in hoc mandato. Reſpōdeo, quia non erat neceſſaria. Cum d. Picquet nullum haberet beneficium, nec officiū. Imo ſi fuiſſet inſerta ſuperuacua fuiſſet, &
2 † ſuperflua nō ſunt conſcribenda in mādato, vt pluribus arreſtis fuit dictū, vt dico in forma mād. in Cōcor.

Et quamuis ratione formæ non ſeruatæ in ſecularibus eſſet dubium, tamen in regularibus non. Nam Pa
3 pa ſcit illos † religioſos non debere plura obtinere beneficia c. cum ſingula. de præben. in 6. Ideo omiſit illā clauſulam nolēs iſtum religioſum gaudere poſſe hoc mandato, ſi aliud haberet beneficium, ſed ſeculares nō ſunt ita incapaces pluralitatis, ſicut religioſi, vt probant doctor. in c. de multa. de præb. Alia ſcripſi in glo. Concord. huic quæſtioni valde accommoda, quæ ibi videri poterunt. in dicta forma mandati.

4 Secunda quæſtio eſt, an † inſinuatio vacante ſede Abbatiali facta priori clauſtrali & conuentui valeat? Reſpondeo exiſtimarem valere per c. eam te. de reſcr.
5 Nam † vacante ſede capitulum gerit vices Epiſcopi. c. 1. Ne ſede vacante. & conuentus vice Abbatis, ut ibi, & c. cum olim. de maior. & obedien. Sed ſi fuiſſet inſinuatio & preſentatio mandati facta vicario Epiſcopi vel Abbatis, & gerens vices valeret: ergo & in hoc caſu valet: maximè quia per mortem Abbas videtur abeſſe, c. ſi delegatus. de offic. deleg. in 6. & l. mulieris. in fin. de verbo. ſigni. ff. & abſente Abbate valet preſentatio facta priori clauſtrali. ergo & hoc caſu.
6 Nec obeſt † glo. in §. item voluit. in verbo abſentia. de colla. in pragma. quæ vult valere inſinuationem ſi Abbas tempore inſinuationis erat de capitulo, alias contra, ſed fallitur, quia ſiue ſit de capitulo, ſiue non permiſſum eſt præſentare capitulo & conuentui, ſede vacante: ergo illa permiſſio fruſtratoria eſſet. & d. cap. eam te. narrat factum, vt doc. ibi aſſerunt, & iſta eſt cōmunis ſentētia ibi quòd præſentatio facta capitulo ligat prælatui ſucceſſorē ſiue eſſet de capitulo ſiue nō.

Alioqui ſi non eſſet aliquis abbas intra annum uel duos annos mandatarius, ſic amitteret mandatum ſuum, non ualens præſentare illud alicui, nec beneficium requirere.

Et quamuis inſinuatio non poſſit fieri illi qui non poteſt conferre beneficia quæ ſpectant ad collationē Epiſcopi, cap. 2. ne ſede uacante. tamen poterit conferre beneficia, quorum collatio eſt neceſſaria, ut illa quæ mandatario, uel nominato fieri debet. Panorm. & alii in d. c. 2. Ideo preſentatio mandati fieri potuit conuentui uacante ſede: cum ipſe conuentus potuiſſet requiri uacante ſede, ſi beneficium uacaſſet poſt menſem à die præſentationis mandati: & quamuis de iure uideatur eſſe aliquod dubium: tamen hodie extat lex regia, in tit. *des gradue's ſimples.* artic. 9. ubi † ſta
7 tutum eſt ualere inſinuationem factam priori clauſtrali,

Source : BIU Cujas

ſtrali, vel ſubpriori abſente abbate, igitur ſtabimus cõſtitutioni Regiæ: & ſi dicat quis loqui in graduatis, & nominatis, tamen idem in mandatariis ſtatuit idem Rex in tit. *des mandats*, artic. 8. ſeruandum illum 9. articulum etiam in mandatariis, & ſic in hoc regno nullum dubium erit poſt legem Regiam, quòd valeat præſentatio mandati facta conuentui, mortuo abbate, vel capitulo mortuo Epiſcopo: & ſic poſtquam erat facta legitimè, non erat neceſſariò iterum facienda ſucceſſori, ut ſcripſi in tracta. de nomina. q. 14.

Etiamſi dicatur collationem valere ab abbate factã, & à prælato poſt præſentationem factam vicario: ſed communis ſententia eſt in contrarium. Maximè quia in mandatis eſt clauſula decreti decernentis, irritum, & inane quidquid in contrarium factum fuerit, quæ clauſula ligat etiam ignorantes, c. dudum. de præben. in 6 & maximè quia per præſentationem affectum erat beneficium mandatario. Ob id alteri conferri non potuit. c. ſi capitulo. de conceſſ. præben. in 6. ſed prælatus ignorans non debet affici pœnis iuris.

8 Ideo dicimus † Abbatem, & Epiſcopum non ligare ignorantem, quoad pœnas iuris quæ imponuntur non obedientibus, quas poſui in tract. nominat. q niſi enim quis ſciat non afficitur pœna. l. ex maleficiis. ff. de actio. quia ignorantes non tenet pœna. l. fin. de decre. ab ord. fac. ſed bene ligantur ordinarii, ut non valeat collatio alteri facta quàm mandatario: & ſic per præſentationem priori clauſtrali, & conuentui factã affectum fuit beneficium dicto Picquet mandatario, igitur collatio alteri facta non ualet.

9 Tertia quæſtio eſt, eò † quod beneficium modici valoris fuit reſignatum, an debeatur mandatario? Reſpondeo ſine fraude de iure deberi mandatario, ut c. fi. de renuntia. lib. 6. ſed cum fraude non, ut ibi. Sed in hoc Regno Franciæ habemus declaratum, in §. volumus. de colla. in Concor. ubi beneficia uacantia cauſſa reſignationis non debentur graduatis, nec nominatis: ſic nec mandatariis, cum non inueniatur diuerſa ratio imo præferuntur tam de iure quàm etiam per Concord. graduatis: ergo declaratio in graduatis facta, etiam locum in mandatariis habebit, & ſi creditores interrogati fuiſſent hoc dixiſſent, ut eſt ueriſimile ad euitandas has ordinariorum fraudes, alioqui ſemper ſuſtinebuntur collatores in ſua malitia, & fraude.

10 † Coniecturę fraudis ſunt hæ, quòd ratio nulla hoc veriſimile reddit, ut quiſquam beneficium multis fortè expenſis, & laboribus acquiſitum quo ſuſtentari debet facilè ſine magna cauſſa ſponte ſua reſignet: ideo ſuperuacuum eſſe nõ credimus cauſſam reſignationis diligenter conquiri. c. ſuper hoc. de renunt. ideo debet reſignans interrogari iuramento medio, etiam officio iudicis, qua de cauſſa motus ipſe reſignauit, & ſi deinceps alia beneficia maiora, & uberiora affectet.

Secundò, quod intra ſex menſes non accepit poſſeſſionem beneficij, is cui fuit oblatum, vt clandeſtina eſſet reſignatio, & clam dicitur fieri illud, quando nõ poteſt deuenire in notitiam eius cuius interſit. l. clam poſſidere. ubi doc. ff. de acquir. poſſeſſ. Deci. in l. quò tutela. §. clam. ff. de reg. iur. ſed iſta eſt ſimilis: ideo non debet obeſſe mandatario ſimulata, hæc & fraudulenta reſignatio.

Tertiò quando beneficium pingue eſt collatum reſignanti, d. cap. fin. uel aliud melius, ſuo beneficio reſignato, aut ei promiſſum.

Quartò quando durante infermitate beneficiati habentis pingue beneficiũ modicũ: ſic eſt reſignatum.

Quintò quando per famulum, uel domeſticum collatoris: quia inter domeſticos præſumitur fraus, & ſcientia.

Sextò quando huic reſignanti data eſt penſio à collatore, uel aliud, quò reſignaret modicum beneficiũ ad excludendum mandatarium, ſed omnes iſtæ coniecturæ ferè ſunt in hac reſignatione, licet duę uel tres ſufficiant: & quia hoc eſt ſolitum ab ordinariis fieri: & bonum eſt argumentum à ſolitis. l. certi condictio. §. ſi nummos. ff. ſi cert. peta. Itaque concludendo, ut mandatarius per calumniam, & fraudem ordinarii non priuetur ſuo mandato, non poteſt prædicta reſignatio in fraudem illius facta dicto mandatario obeſſe: ideo beneficium uacans per obitum illi debetur:

11 maximè cum ſit † declaratũ à Leone Pontifice Maximo, ut beneficia tantum per obitum uacantia mandatariis debeantur ad euitãdas fraudes ordinariorum: ut ſcripſi in tract. nomina. quæſt. 15. nume. 50. ubi allego arreſtum ad hoc accommodum interueniſſe, cui etiam ego ſubſcribo. Datum anno 1553. in menſe Decembri.

12 Viſo † mandato magiſtri Antonii Regnier puto illud eſſe debitè expeditum: & ſecundum formam Cõcordat. Nempe partes quatuor uel quinque, quæ in aliis mandatis eſſe ſolent, in hoc mandato Regnier reperientur: per quas apparet eſſe ſecundum formam in hoc regno Franciæ vſitatam: & quamuis multæ clauſulæ deſint, uidelicet ad canonicatus, & præbendas, tamen non minus ſubſiſtit, quia dum mandatũ dirigitur abbati, uel priori, & conuentui: & ibi non ſunt aliquæ præbendæ, & forma aliqua non eſt pro illis præſtituta, in Concordatis: ſed ſimilis forma, & cõueniens ſeruari debet, ut dicitur in dictis Concordatis poſt formam literarum executorialium. Nec etiã in Concordatis adhibetur aliqua forma clericis ſecularibus qui dirigunt mandata ſua regularibus ad beneficia ſecularia. Sicut eſt mandatum d. Regnier, ideo ſufficit, quòd ſit ſimile, & conueniens illis quibus dirigitur ut ſcripſi in Concorda. nec ſuperflua adiicienda ſunt in mandato, unde puto hoc mandatum eſſe rectè expeditum: & non repugnans formæ communi Franciæ, ſed conueniens.

Et ſic cum mandatum fuerit rectè, & ritè expeditum debetur d. Regnier beneficium ſancti Pontii de Baugi diœceſis Heduenſis, quod dicitur vacaſſe per mortem vltimi poſſeſſoris: nam per declarationem Leonis Pontificis Maximi beneficia per obitum tantum uacantia, propter fraudes uitandas debentur mãdatariis, quæ declaratio fuit facta anno 1504. Kalen. Octobris 13. Facit c. fin. de renuntia. lib 6. Vnde non obeſt d. Regnier, quia beneficium de Chambilli uacauerit per reſignationem, & ſic erat debitum d. Regnier mandatario, quia iam erat collatum per dominun Legatum Verallum: & ſic non erat uacans,

13 & † beneficia non uacantia mandatarius habere non poteſt, capitulo primo, & per totum. de conceſſ. præb.

Nec obeſt, cap. dudum. de præben. lib. 6. ubi beneficium uacans per reſignationem debetur mandatario, quòd ibi prima prębenda erat reſeruata nõ potuit Legatus tollere. Sed in hoc Regno non fuerunt aliquæ expreſſæ reſeruationes: quia ſunt prohibitæ in Cõcorda. in ti. de reſerua. Ob id ibi debebatur mandatario ratione reſeruationis, etiam quia ibi mandatum erat cõceſſum poſt poteſtatem conceſſam Legato: & ultima derogant prioribus, l. ſi nihil. §. ſi. ff. de leg. 1. ſed in hoc facto mandatum d. Regnier eſt commiſſum ante poteſtatem datam, domino Legato Verallo: ergo per nouiſſimam poteſtatem Papa voluit vt dominus Legatus poſſet admittere reſignationes. Non obſtãtibus

Source : BIU Cujas

quibuſcunque mandatariis, quibus non fieret præiudici um: quia beneficium poſtea vacans per obitum debebitur mandatario: & ibi non apparet de poteſtate ampliſſima Legati, ſicut de poteſtate domini Legati Veralli. Et hæc ſententia fuit confirmata arreſto Senatus in una præbenda Carnoten. reſignata, corā Legato, quæ fuit reſignatario adiudicata: & reiectus fuit mandatarius anno 1537. in uigilia Pentecoſtes. vt ſcripſi in tract. nomina. in 15. q. nu. 51. hodie uerò non eſt dubitandum in regno, quia delegatus fuit receptus, & eius poteſtas publicata, & approbata.

Etiam quia aliam legem in regno habemus: videlicet Concordatum per quod, in §. volumus. de coll.
14 ſtatuitur vt † beneficia vacantia per reſignationē nō debeantur nominatis, nec graduatis, ſic mandatariis Apoſtolicis, & ita recepit Senatus, ut dixi: igitur illi declarationi tanquam neceſſariæ ſtandum erit.

Nec obeſt quod quia dictus Regnier acceptauit aliud beneficium, uidelicet de Chambilli, quod nō fuit ſibi euictum: ergo ſibi debetur: & non beneficiū Bau
15 gi. Reſpondeo quando eſt † notorium beneficium non eſſe debitum mandatario, nec nominato: tunc non eſt expectanda ſententia, vt docet gl. in §. itē quoad dictas in verbo nominatorum. de collat. in Pragm. quia debet quis bonam fidem agnoſcere. l. quotiens. §. denique. ff. de adminiſt. tut. Oldrad. conſi. 304. infraſcriptæ num. 8. Sed notorium erat beneficiū de Chambilli eſſe reſignatum, coram d. Legato Verallo, & reſignationem admiſſam. Et ſic non uacare ob id d. Regnier agnouit bonam fidem, & noluit illud proſequi. Videns ſic reſignatum & expeditum: ſed poſtea apparet per ſententiam eſſe recredentiā conceſſam alteri.

Etiam alia beneficia quæ allegantur uacaſſe non erant ſub præſentatione do. Prioris de Marſigi, & ſi eſſet quod non vacauerunt ante mandati præſentationem, & ante menſem poſt præſentationem, & ſic nō erant debita mandatario, & ſi ſint modici valoris mādatarius non tenetur acceptare niſi excedat valorem decem librarum Turonen. vt declarauit Marti. Papa, anno 1426. die prima Septembris, ut ſcripſi in §. declarantes, in verbo comprehenſa, verſic. 8. de mandat. Apoſtol. in Concord.

Ex quibus apparet beneficium de Baugi deberi domino Regnier mandatario, tam de iure communi quàm de iure Gallorum, & ſic per Concordata: & per declarationem tam Papæ quàm Senatus. Et ſubſcripſi anno 1553. die 6. Octobris.

16 † Aduertendum eſt, quia hoc mandatum dirigitur Epiſcopo, & capitulo, & ſic collatio beneficii debet fieri ſpectantis ad Epiſcopum, & capitulum ſimul: cum non dicatur ſingulis, &c. Nec facit clauſula infra poſita communiter, & diuiſim, quia cum non dirigant diuiſim canonicis non poterunt grauari in diſpoſitione. c. cum in illis. in fin. & cap. mandatum. de præben. in 6.

Secundò eſt aduertendum, quia mandatum non uidetur ſecundum formam, & ſtylum curiæ Romanæ: nam quando dirigitur Epiſcopo, & capitulo non dicit Eccleſię. Ideo non eſt ſecundum formam hoc tenuit Prouincial. fol. 78. Et ſcribo in verbo Eccleſiæ, in forma mandati.

Tertiò omittitur in forma mandati hinc eſt, quòd non cupientes, &c. Et ſic non eſt iuxta formam Concorda. Et poſtea dicitur in forma mandati, ut eidem, &c. In ſua forma dicitur, ut præfatorum.

Item dictio olim poſtea eſt appoſita in hoc mandato, ibi iuxta illius quæ olim, &c. Et eſt ſuperflua: nam ſufficiebat per fœlicis recordationis, &c.

Item in mandato eſt tantum Eccleſiæ ueſtræ, & ſic non eſt generale, quia debebat dicere Eccleſiæ ueſtræ, uel alterius Eccleſiæ, vt in forma mandati Concordatorum patet. Nam ſunt multæ Eccleſiæ collegiatæ ſub collatione Epiſcopi Carnotenſis, quæ ſunt omiſſæ, ideo non ualet mandatum.

Item non ualet mandatum, quia eſt ſpeciale ad canonicatus, & præbendas, ſeu dignitates, adminiſtrationes, uel officia. Et omiſit alia beneficia curata, & non curata, & parrochiales Eccleſias, ac vicarias perpetuas, ac capellas ſiue perpetuas capellianas, &c. vt patet in dicto mandato: & in forma mandati Concordatorū eſt iſta clauſula, quæ in hoc mandato eſt omiſſa: aut alio beneficio cum cura, uel ſine cura, etiam ſi parrochialis Eccleſia uel eius perpetua vicaria, aut capella ſiue perpetua capellania fuerit, &c.

Item alia clauſula principalis eſt in hoc mandato omiſſa, ibi ad ueſtram collationem, nominationem, ſeu præſentationem, & aliam quamcunque diſpoſitionem, &c. quæ eſt neceſſaria, & eſt data pro forma, ideo omitti non debebat.

Item in uerbis deciſoriis omittitur quæ præfatus Huguetus etiam ex, &c. quod non debebat omitti cum ſit in deciſoriis, ut dico in d. forma.

Item peruertitur ordo: nam poſt illud uerbum, ſede noſtra mera liberalittate apponitur canonicatus dictæ Eccleſiæ, &c. Et in forma mandati in Concorda. eſt diſcretioni veſtræ, &c. Mutatio ordinis ſubſtātialis uitiat vt ſcripſi, in §. ſi quis verò. ī verb. ordinē. de colla.

Item eſt additum illud uerbum poſt canonicatum & præbendam, cum dicti iuris plenitudine quod eſt contra formā Concordatorū, & quia eſt in deciſoriis.

Item omittitur in his deciſoriis, ueſtræ uel alteri Eccleſiæ.

Item alia clauſula, aut aliud beneficium eccleſiaſticum, cum cura uel ſine cura: etiam ſi parrochialis Eccleſia, uel eius perpetua vicaria, aut capella, uel perpetua capellania fuerit: & ſic non eſt generale, & ſic non valet.

Item ex alio redditur contra formam: nam dicitur uel diuiſim pertinentes pertinentia, ſeu pertinens: cū in forma Concordatorum non ſit.

Item addit vnam exceptionem, quæ non eſt in forma Concordatorum: ibi & dignitas ipſa poſt Pontificalem minor non exiſtat: & ſic non eſt in genere generaliſſimo: cum nihil de hoc excipiatur in forma Concordatorum.

Item poſtea dicitur ſi quem, ſi quos, uel ſi quod: ſed in forma Concordati eſt ſi quem: & ſic debet eſſe ut comprehendatur unus canonicatus ſolus, &c.

Item non excipitur extra Romanam curiam, ſicut in forma Concordatorum: nam in dubio ſemper ſolet Papa excipere: & eſt de ſtylo.

Item non appoſuit cum plenitudine iuris canonici quod eſt in forma Concordatorum.

Item poſtea non ſequitur formam: dum dicit in canonicum ueſtræ uel alterius: nam hoc omittit, nam nolebat eſſe canonicus alterius Eccleſiæ, quando principalis: ideo non ualet, mandatum, cum ſit ſpeciale.

Item poſtea dicit ſtallo in choro, &c. Vbi debet dicere ſtallum in choro, &c. Et ablatiui abſolutè poſiti important conditionem. l. ab emptione, vbi doct. ff. de pact. & in forma Concordatorum eſt præceptum.

Item omittitur poſteà quodcunque fuerit, ut denotet ſe nolle habere capellanias, &c.

Item clauſula de certo numero canonicorum eſt omiſſa, quę eſt neceſſaria, & uideantur multi alii defectus dicti mandati, quia infiniti ſunt.

RE-

Source : BIU Cujas

RESPON. LVII.

An Concordatum reuocari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Conuentio inter partes inita conſtat.*
2 *Conuentio an ſit facta ab habente poteſtatem.*
3 *Contractus à Papa non ſolet approbari, niſi ab utraque parte ſit concluſum.*
4 *Verba narratiua an probent.*
5 *Concordatum approbatum à Papa non inducit ſymoniã. Dubitans de poteſtate Papæ nimis ſcrupuloſus reputatur. ibidem.*
6 *Expreſsio eius, quod ineſt in ſpiritualibus, ſymoniam non inducit.*
7 *Reuocatio permutationis re non exiſtente integra fieri non poteſt.*
8 *Conuentio ex parte vnius impleta.*
9 *Contractus ſuſpenſus donec Papæ placuerit, poſt Papæ placitum non poteſt reuocari.*
10 *Variatio eſt prohibita maxime Clericis.*
11 *Excipiens an intelligatur confideri de intentione aduerſarij.*
12 *Inducta ad vnum effectum, quando debeant operari contrarium effectum.*
13 *Diſpenſatio præſupponit veritatem in contrarium.*

IN hoc proceſſu moto inter dominum Ioannem de Roſſeau actorem, & Oliuarium de Hocbert reum, ſequentes oriuntur quæſtiones. Prima eſt, an reperiatur aliquod eſſe inter partes placitum, ſeu Concordatũ. Secũdò ſi ſit an factum dicatur ab eo qui poteſtatem habeat, vel an ſaltem ſit ratum habitum. Tertiò an valeat dictum Concordatum. Quartò an reuocatio facta per dictum Hocbert tollat dictum Concordatũ. Quintò an reuocatione nulla exiſtente poſſit dictus Hocbert cogi ad complementum dictæ conuentionis. Vltimò quomodo cogi poſſit, cum ius de nouo obtinuerit per Regis nominationẽ ad abbatiam ſanctæ Magdalenes, diœceſ. Carnotenſ.

In primis quærendum eſt, ſi dicatur de teſtamento militis: an factum ſit teſtamentum.§. plane. de teſta.mili.in inſtitu. etiamſi agatur de homicidio, prius conſtare debet quem occiſum eſſe.l.1.§. item illud.ff. de Senatuſconſ. Sylla.

1 At in hoc † proceſſu ſatis conſtat conuentionem initam eſſe inter dictas partes: nec eſt negata à dicto Hocbert in proceſſu moto coram Officiali Lugdunẽſi, contra Guillelmum Veteris notarium, qui ad hoc in ius vocatus fuit, vt expediret inſtrumentum conuentionis, & procuratorii ad reſignandum, & d. de Hocbert ſe adiunxit huic proceſſui, impediens ne notarius expediret iſta inſtrumenta, eo quia erant reuocata, & nil prodeſſe poterant d. du Roſſeau, vt d. Hocbert dicebat: & ſic patet conuentionem fuiſſe, & hoc etiam in actu reuocationis confitetur etiam d. Hocbert, vt inferius dicetur fuſius.

2 Secunda quæſtio, an ſit † factum ab eo, qui hoc poterat. iuxta l. ſi quæramus.ff. de teſta. & breui dicerem factum ſaltem per ratihabitionem: nam non diſputo, an Buuot procurator fuerit: necnè, quia ipſe conuenit quatenus placeret d. de Hocbert: ergo ſi illi non placet, nõ valet conuentio, videndum eſt, an placuerit d. de Hocbert: & illi placuiſſe probatur: per expeditionem Romæ factam, & approbatam à Papa, apparet etiam per confeſſionem d. de Hocbert factam in reuocatione procuratorum.

3 Nec ſolet Papa approbare contractum, niſi ab utraque parte ſit concluſum.c.niſi.de præbed. & quomodo potuiſſet probare cõtractum factum à Buuot, ſub beneplacito de Hocbert, ſi ipſe de Hocbert nõ approbaſſet: certè contractum, non concluſum non confirmaſſet Papa.

4 Nec obſtat, quòd dicatur eſſe in verbis narratiuis, quæ non probant.clemen.1.de proba. Reſpõdeo hoc verum in præiudicium tertij, vt eſt in tit.de ſubla. cle. literis, & narratiua, ſeu enuntiatiua ſunt, quæ aliquid narrant præter ſubſtantiam actus. doct.in c.ſi Papa.de priuil.lib.6.ſed hic non ſunt narratiua, ſed vera confeſſio, ut inferius dicetur.

Tertiò, an valeat Concordatum, uidetur non ualere, per c.cum pridem.de pact. eo quod prauum, & ſymoniacum continet prauitatem.

5 Contrarium eſt uerum, tum quia à Papa approbatum, & factum ſub beneplacito illius, non inducit ſymoniam. Panor. & alij, in rub. de ſymon. in his quæ ſunt ſymoniaca, quia prohibita ſunt, ut eſt hic, & in d. c.cum pridem eo reprobatur, quia non fuit approbatum, ut conſtat in illo text. Non tamen nobis mediãtibus conuenerunt, & ibi nos eam non duximus admittendam, hìc autem fuit mediante Papa, id eſt ſub beneplacito illius factum, ideo nimis eſt ſcrupuloſus, vel de poteſtate Papæ dubitare videtur, quia conuentionem ſuper beneficiis factam reprobare vult tanquam iniquam ſi à Papa approbata ſit.

6 † Nam exprimere quod ineſt in ſpiritualibus non inducit ſymoniã. glo. & doct. in c.ad audientiam.2.de reſcrip. & in c.ſignificaſti. de elect. ſed hic du Roſſeau expreſſit ſe, ſi opus fuerit depoſiturum, & traditurũ pecunias, ad quas per ſententiam fuerit condemnatus d. Hocbert, antequam poſſet proſequi abbatiam.

Item certum eſt, quod reſignatarius qui petit ſubrogari poſt ſententiam recredentiæ, etiam contra ſuũ reſignantem, non ſubrogabitur, niſi ſoluat omnes expẽſas, & fructus quos reſignans reſtituere debebat. Ioan. Monach. & alii in c.ſi hi. vt lite penden. in l. quia res tranſit cum ſuo onere.l.alienatio.ff.de contrahen. empt. ita iudicauit Senatus anno 1540. die 12. Aprilis, ut ſcripſi in §.declarantes. in uerbo ſucceſſores. de mandat. Apoſtol. in Concorda.

7 Quartò, an reuocatio facta per d. de Hocbert poſt approbationem conuentorum factam à Papa ualeat? Reſpondeo non ualere, quia res non eſt integra, permutatio enim eſt contractus innominatus, qui re integra ſemper reuocari poteſt.l.1.ff. de rer. permuta. Sed poſt implementum ex una parte, permutatio altero inuito non retractatur, vt ibi: nec requiritur conſummatio, ut quidam uolunt, ſed factum, uel traditio ex altera parte.l.prima, ibi. Permutatio autem, ex re tradita initium obligationi præbet.ff. de rer. permuta. facit.l.mancipiorum. de optio. lega. Sed du Roſſeau iam procuratorium tradiderat: & ſe obtulerat facturum id, ad quod tenebatur, ideò cogitur altera pars ad implementum, permutationem, ſeu conuentionem: niſi altera pars, quæ impleuit uelit repetere, quod dedit.d.l.1.l.naturalis.§.1.ff.de præſcrip. uerb. c. cum uniuerſorum. de rer. permuta.

8 Videamus an † impleta ſit ex parte unius. Reſpondeo ſic ex parte du Rouſſeau, qui ſe obtulit, & dedit procuratoriũ ad reſignandũ, & liberauit d. de Hocbert ab obligatione, qua tenebatur, quod eſt implementũ. l.ob cauſſam.ff.de præſcript. uerb. & dare beneficium ex prima cõuentione, quod reuocãs debebat offerre,

Source : BIU Cujas

aliàs eſt in mala fide: & quia placuit ſummo Pontifici approbare hanc conuentionem, ideò impleta eſt.

Nempè, ſi quis vendat rem quanti æſtimauerit Titius, ſi Titius æſtimauerit, valet venditio, & tenentur partes illi conuentioni ſtare l. fi. de contrahen. empt. C. facit l. j. ff. de leg. 2. Idem in matrimonio facto ſi placeat patri. cap. ſuper eo. de condit. appoſi.

Et hoc in beneficiis docet text. in d. c. cum vniuerſorum. de rer. permutat. & Aufre. deciſ. 260. Vnde dicit Papinia. quòd ſi quis liberatus fuerit iudicis officio non vetus obligatio reſtaurabitur, ſed promiſſa præſtabuntur, vt condemnatio ſequatur. l. ob eam cauſam. de præſcript. verbis.

Et falſum eſt, quod dicitur, quòd poſt approbationem conuentorum quis poteſt reuocare. per text. not. in c. venerabilis. de confirma. vtil. vbi Collecta. & Bellamera dicunt, dum Papa narrat totum factum, & illud confirmat, de cætero non oportet oſtendere literas principales: ergo non oportet hic oſtendere procuratoria ſuper quibus Papa approbauit conuentionem. facit cap. quidam. de renuntia. vbi ſi is qui petit facultatem cedendi, compellitur cedere glo. in verbo ad cedendum. de renuntia. in clem.

9 Item contractus iſte † ſuſpenditur, donec Papæ placuerit, poſt Papæ placitum, non poteſt amplius reuocari. l. potior. §. primo. ff. qui potio. in pigno. habeant. cap. præterea. 2. de appel. cap. ſi pro te. de reſcript. in 6. vbi videtur deciſio. ergo hæc conuentio poſt Papæ approbationem non poteſt ab altera parte reuocari, ſiue ſit contractus nominatus, ſiue innominatus. Nam conuentio quæ lege cõfirmatur producit actionem, l. legitima. ff. de pact. ſed contractus innominatus poſt vnius partis implementum approbatur à lege. l. naturalis, &c. per totum. ff. de præſcript. verbis. ergo iſte du Roſſeau ex ſua parte impleuit ſaltem ſe obtulit, & licet oblatio in contractibus innominatis non ſufficiat, vt docet gloſ. in l. iuriſgentium. in verb. facias. ff. de pac. tamen quando factum eſt promiſſum, eo quod ſtatim non poteſt compleri ſufficit oblatio, vt dicit ibi Iaſ. & ita eſt in caſu iſto: nam ad factum tenebatur d. Roſſeau: ergo oblatio cum altero implemento valuit.

Et poſt præſentationem poſtulationis non poſſunt partes reſilire, ne illudatur auctoritati Papæ. cap. bonæ. 2. de poſtula. prælat. Multò fortius is, qui à Papa petiit conuentorum approbationem, & poſtea reſignare recuſat: nam totum negotium eſt inter partes tranſactum ſub Papæ beneplacito, ſi illi placuerit. Non licet partibus reuocare, vt conſuluit Calde. in
10 conſil. 5. tit. de elect. quia † variatio & illuſio eſt prohibita maximè clericis. clemen. vna. de renuntia. imo dicit text. in c. vt noſtrum. de appel. & in cap. vnic. de Eccleſi. benefi. quòd poſtquam partes miſerunt nũtium ad Papam, non poſſunt amplius ſe intromittere, dicit Ioan. de Selua, in tracta. de benefi. in 3. parte. q. 16.

1 † Nec refragatur lex non vtique exiſtimatur confiteri de intentione aduerſarij, cum quo agitur, qui exceptione vtitur. ff. de except. & regu. exceptionem. de regul. iur. in vj. & quod inducta ad vnum effectum, non debent operari contrarium. l. legata. ff. de lega. j. Nam hoc intelligitur, quando quis ſimpliciter excipit, vt doct. ibi dicunt, ſed ſi confiteatur, tunc illa confeſſio nocet text. in c. præterea. 2. de tranſact. cap. cum venerabilis. de excep. in fi. Boer. q. 207. c. venerabilem. circa fi. ibi fuit quoque à prædeceſſore noſtro excommunicationis vinculo innodatus, quod poſtmodum recognouit, dum per nuntium iſtum abſolutionis beneficium poſtulauit. de elect. ſed hic Docbert confeſſus fuit in inſtrumento reuocationem: ergo illa confeſſione iuuari pars poterit: nam priuatio præſupponit habitum. l. decem. ff. de verbo. oblig.

12 Nec me mouet lex legata inutiliter, quod † inducta ad vnum effectum non debent contrarium effectum operari. l. legata ff. de lega j. hoc eſt verum, quando eſt vnus actus tantum, ſed hic ſunt plures, & quilibet ſuum operatur effectum.

Nec actus agentium debent operari vltra eorum voluntatem. l. non omnis. ff. ſi cert pet. Sed hic reſpondeo reuocationem ſimplicem non operari conſtitutionem procuratoris, etſi Docbert dixiſſet, etſi quæ procuratoria ad reſignandum fecerim, ea reuoco, nõ fuiſſet probata ex hoc procuratoris conſtitutio: ſed ipſe in reuocatione confitetur ſe procuratores conſtituiſſe, &c. illa confeſſio operatur ſecundum intentionem confitentem, videlicet, quòd ille conſtituerit, ſicut dicit tex. in cap. preterea. 2. de tranſact.

Et clauſula reuocationis operatur reuocationẽ, & ſola clauſula reuocationis non operaretur inſtitutionem procuratoris: & ita debet intelligi illud dictum inducta ad vnum effectum, &c. Imo dicit Bal. in l. 2. C.
13 de iure aure anulo, quòd omnis † diſpenſatio præſupponit ueritatem in contrarium eſſe: unde qui producit inſtrumentum legitimationis, ex hoc probat ſe illegitimè natum.

Nec obeſt tex. in authen. dos data. C. de donat. ante nupt. ubi qui differt facere quod debet, non poteſt petere quod ei debetur, ſi faceret debitum ex parte ſua. l. ſi non fuerit. ff. de iureiuran. Sed du Roſſeau diſtulit, ego reſpondeo non diſtuliſſe niſi ad preces, d. Docbert: & fecit quod potuit, ut patet per ſuam requiſitionem.

Quintò non dubito poſſe d. Docbert cogi ad cedendum iuxta promiſſum ſuum, & ſic ad complemẽtum conuentionis & concordiæ cõfirmatę per Papã.

Sed quomodo cum per mortem ſui collitigantis Faber habeat ius nouum, per nouam nominationem Regiam: reſpondeo teneri cedere ius, quod habebat id temporis, quo conuentio facta eſt, & non tenetur cedere illud ius, quod poſtea habuit. text. in l. ſi ita. ff. de auro & argen. lega. facit text. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxal. ideo poſtea in magno conſilio Regis, ubi recredentiæ arreſtum latum fuit, uidebitur, an dictus Faber habebat ius, an d. Gobert: & ſi Faber tunc obtinebit Docbert ex iure illius Fabri, ſi uerò antea ius potentius habebat, tunc Roſſeau ex iure ceſſo obtinebit, facit l. neceſſariò. ff. de pericu. & commod. rei tenend.

RESPON. LVIII.

De trium fundatione Miſſarum.

SVMMARIVM.

1 *Fundatio trium Miſſarum an ſit beneficium.*

Commiſſio trium Miſſarum prohibente teſtatore, conferri non poteſt, quæ prohibitio in capellæ fundatione non valet.

2 *Reſignatio dictarum Miſſarum facta non valet, nec præiudicat ſocietati presbyterorum.*

3 *Permiſſio nominationis in his Miſſis nepti conceſſa à teſtatore, non eſt patronatus, ſed ius quoddam permiſſionis & nominationis.*

VEV

Source : BIU Cujas

*V*EV *le teſtament de feu maiſtre Pierre Chappuis, ſemble que la fondation de trois Meſſes, n'eſt benefice: car n'eſt ſpiritualiſee, & n'eſt que* legatum pium, *& comiſſion deſdictes trois Meſſes. Parquoy ladicte commiſſion ne ſe peut donner, ni conferer, par l'Archeueſque de Lyon, & auſſi en ſuiuant le vouloir dudict fondateur, lequel l'a prohibé: laquel e prohibition ne vaudroit ſi ledict fondateur euſt fondé vne chapelle ſpiritualiſee & approuuee de l'Eueſque, ou autre benefice, par le chapitre* ſic quidam. & c. regenda. 10. quæſt. 1. *mais ceci n'eſt benefice, & par conſequent le deuolutaire n'y a aucun droict. Car par le teſtament appert, que la niepce dudict fondateur, pouuoit commettre à dire leſdictes trois meſſes, vne fois tant ſeulement, & nommer vn, & elle a commis vn ſien fils, lequel n'eſtoit preſtre, parquoy la commiſſion ne vaut rien, & la ſocieté des preſtres en l'Egliſe S. Pierre d'Anſe, perpetuellement celebreront leſdictes trois Meſſes, en ſuiuant la volonté dudict Chappuis. Et autre ne pourra commettre d'oreſenauant, car il eſt prohibé au teſtament queles commiſſaires deſdictes Meſſes ne pourront permuter.*

Parquoy s'enſuit, que la reſignation de Felian de Combes ne vaudra, & ne peut preiudicier à ladicte ſocieté des preſtres, & veu que le fils de ladicte niepce n'eſt preſtre ne peut auoir ladicte commiſſion, de dire leſdictes trois Meſſes: doncques ladicte ſocieté ſainct Pierre d'Anſe les doit dire, & toutes collations & reſignations ſurce ſont nulles, & ne donnent aucunement droict.

Et ne faut dire que l'heritier y puiſſe prouuoir, car ne peut, ſinon que la niepce y prouoye, mais ladicte niepce y a proueu, doncques ledict heritier eſt exclus. Et il n'y a à preſent que la ſocieté des Preſtres, qui puiſſe dire ni cõmettre leſdictes trois Meſſes fondees par ledict Chappuis, & tous autres litigants n'ont aucun droict: car la permiſſion & nomination, que donne le fondateur à ſadicte niepce n'eſt patronage, & ne ſe peut reigler comme droict de patronage, ains comme droict de permiſſion & nomination ſeulement.

Or quand il y auroit vn preſtre parent dudict teſtateur, lors ladicte niepce le pourroit nommer, en ſuiuant le bon vouloir dudict teſtateur. & ne falloit preſentation à l'Archeueſque, car n'eſt patronage, mais vne ſimple commiſſion, pour commettre celuy qui dira leſdictes trois Meſſes.

TRANSLATIO.

De trium fundatione Miſſarum.

VISO teſtamento quondam magiſtri Petri
1 Chappini, † videtur quòd trium fundatio Miſſarum non ſit beneficium: nam ſpiritualiſatum nõ eſt, & tantùm eſt legatum pium, & trium Miſſarum prædictarum commiſſio. Quare hæc commiſſio non poteſt per Archiepiſcopum Lugdunenſem dari, vel conferri, etiam ſecundum voluntatem d. fundatoris, qui id prohibuit. Quæ prohibitio non valeret, ſi dictus fundator capellam fundaſſet ſpiritualiſatam, & ab Epiſcopo approbatam, vel aliud beneficiũ, c. ſic quidam, & c. regenda. 10. q. 1. ſed iſtud beneficij nomen nõ meretur, & per conſequẽs deuolutarius nullum in eodem ius habet. Nam ex teſtamento conſtat neptem dicti fundatoris potuiſſe vnum committere, & nominare, vt tres Miſſas prædictas ſemel tantùm diceret, ipſa verò filium ſuum commiſit, non presbyterum. Quapropter dicta commiſſio non valet. Verùm presbyterorum ſocietas in Eccleſia ſancti Petri d'Anſe dictas Miſſas tres perpetuo celebrabit, ſecundum dicti Chappini intentionem, & alius in poſterum committere non poterit. Nam teſtamento prohibitum eſt, quòd commiſſarii dictarum Miſſarum nihil immutare poſſint.

2 Ex hoc igitur ſequitur quod † reſignatio Feliani de Combes non valebit, neque præiudicium aliquod ſocietati presbyterorũ adferre poteſt. Et cùm filius prædictæ neptis presbyter non ſit, dicta cõmiſſio ad eum referri nõ poteſt, vt tres Miſſas prędictas celebret. Quare dicta ſocietas ſancti Petri d'Anſe illas dicere debet, & omnes ſuper hoc collationes & reſignationes datæ, ſunt nullæ, & nullum ius tribuunt.

Neque etiam dicendum eſt, hæredem poſſe aliquẽ ad hoc prouidere: nam non poteſt, niſi neptis in eo prouideat: ſed dicta neptis ad hoc prouidit, excluſus igitur eſt dictus hæres. Impræſentiarum verò nullus eſt, præter ſocietatem presbyterorum, qui dictas Miſſas tres per prædictum Chappinum fundatas, dicere vel cõmittere poſſit, & omnes litigatores alii, ad hoc
3 ius nullum habent. † Permiſſio etenim & nominatio, quàm fundator prædictæ nepti concedit, patronatus non eſt, neque ſecundum regulas iuris patronatus poteſt diſponi, ſed vt ius permiſſionis & nominationis ſolummodò haberi debet. Atqui ſi presbyter parens dicti teſtatoris haberetur, tũc dicta neptis eum nominare poſſet, ſecundum iuſtam dicti teſtatoris intentionem & pręſentatio ab Archiepiſcopo non requireretur: nam patronatus non eſt, ſed ſimplex commiſſio ad illum, qui tres Miſſas prædictas celebrabit, committendum.

RESPON. LIX.

De collatione, & priuatione per crimen ſymoniæ & ſtellionatus.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus ſtellionatus crimine an ſit priuatus beneficio.*

Infamis dignitatem habere non poteſt, & ſic nec beneficia. ibidem.

2 *Priuatio beneficiorum ipſo iure non infligitur niſi in crimine hæreſis, & ſimoniæ.*

Homicida, licet de homicidio ſit condemnatus, beneficio tamen non priuatur, niſi per ſententiam priuetur.

Priuationis pœna non inducitur, niſi in caſibus à iure expreſſis. ibidem.

3 *Collatio facta ſimoniaco eſt inualida.*

Collatio incapaci facta nullius eſt valoris. ibidem.

4 *Beneficium vacans per ſymoniam impetrari poteſt etiã ante declarationem.*

5 *Beneficium non vacans, ſed propter crimen commiſſum vacaturum, impetrari poteſt cum clauſula hic poſita.*

6 *Poſſidens eccleſiam, ſi non ſit infra annum promotus an ſit habilis ad alia beneficia, quod declarat. numero 7. in fine.*

Source : BIU Cujas

7 Symoniacus priuatur beneficio, in quo ſymoniam commiſit, & inhabilis eſt ad alia.
8 Pœnæ reſtringendæ ſunt, & non ampliandæ.
9 Prohibens vnum, aliud concedere videtur.
Delictum vbi non eſt, ibi pœna eſſe non debet. ibidem.
10 Cap. commiſſa de elect. in 6. declaratur.
11 Poſſeſsio acquiſita ex titulo inualido an iuuet. ib. & n. 12.
12 Vitioſus ingreſſus ad beneficia reprobatur. quod declarat ſub num. 16.
Actus nullus nullum debet producere effectũ. ib. & n. 16.
13 Vicariatu vicarij conferentis non probato, prouiſus tamen ab eo iuſtam potuit adipiſci poſſeſsionem.
14 Poſſeſsio iniuſta, quod in beneficialibus non ſufficiat, intelligitur quando penitus eſt iniuſta, & non laborata.
Poſſeſsio colorata quæ dicatur, ibidem.
15 Collatio facta a Vicario generali poteſtatem non habente, an colorata dicatur.
16 Titulus datus à non habente poteſtatem, quando pro non titulo habeatur.
17 Exiſtens in poſſeſsione beneficij tueri ſe poteſt ex duabus collationibus, ſeu ex duobus titulis.
18 Poſſeſsio in beneficialibus etiam ex iniuſto titulo acquiſita prodeſt. Poſſeſsio in beneficialibus ſine canonica inſtitutione haberi poteſt. ibidem.
19 Poſſeſsio ſine titulo retineri poteſt.

SVper caſu propoſito duo eliciuntur dubia. Primum, an condemnatus ſuper crimine ſtellionatus ſit priuatus beneficio?
Secundum, an facta collatio ſymoniaco ualeat?
Tertium, an poſſit impetrari ante declarationem?
1 Et Diuino inuocato auxilio, † primum dubium
capiendo, uidetur quod ſit priuatus, per regulam infamibus de reg. iur. lib. 6. ubi infamis non poteſt habere dignitatem, & ſic nec beneficia. Secundò, probatur in c nulli. de reb. Eccleſiæ non alienand. in fi. Tertiò ponderatur tex. in l. iubemus. 2. §. œconomus, ibi cõmiſſa ſibi œconomatus adminiſtratione priuetur. C. de ſacroſanct. eccleſiis. ecce ergo quomodo uendens res Eccleſiæ tanquam ſuas incidit in crimen ſtellionatus & priuatur illo officio: ergo & in caſu noſtro.
Contrarium arbitror quod imò non ſit priuatus, præſuppono quod expreſsè pœna non eſt ſtatut. de iure canonico, licet poſſit infligi. d. cap. nulli applicari. & §. œconomus, ſecundum Ioan. Berber. in uiator. iur. in rubr. de crimi. ſtellio in fin. & cum non ſit expreſſa eã relinquo arbitrio iudicis. l. prima. ff. de effracto. l. prima. §. ait prætor. ff. de iur. deliber.
2 Secundò probatur, quia † nullum crimen priuat
beneficiatum ipſo iure ſuo beneficio, niſi crimen hæreſis & ſymoniæ. Innocent. in c. cum noſtris. & ibi doctor. de conceſſ. præbend. Petr. de Anch. conſi. 293. ultra alia. doctor. in cap. quo iure. col. penult. & ult. 8. diſtinct. Ancha. & alij. in c. ſtudeat. 50. diſtinct. Felin. in c. 2. col. 3. de reſcript. c. querelam. col. 2. de iureiur. probatur in c. clericis. ibi priuetur. ne cleric. vel monach. c. ex literis. de exceſſib. prælat. vbi homicida non eſt priuatus, qui eſt deteſtabilior iſto: ergo nec iſte. Imo fortius dicit Præpoſitus in d. cap. ſtudeat. 50. diſtinct. quod licet homicida eſſet per ſententiam condemnatus de illo homicidio, tamen adhuc non eſſet beneficio priuatus, niſi per ſententiam priuetur. per d. iura. & cap. fraternitatis. de cleric. excommunic. miniſt. text. in c. cum noſtris. in fin. de conceſſ. præbend. vbi Rom. Pontifex non vult conferre beneficium de iure vacans ante reſignationem. Ideò mandat illum priuatũ compelli ad reſignandum, & poſtea conferre: nam pœna priuationis non inducitur niſi in caſibus à iure expreſſis. l. ſi ſeruum. §. prætor. ff. de acquiren. hæredita. §. cum igitur. ibi non eſt lex tale quid dicens. in authen. de non elig. ſecund. nubent. collatio. 2. glo. in capit. fin. de iure patrona. Felin. in dicto capit. querelam. ſed pœna non eſt de iure expreſſa: ergo non erit priuatus ipſo iure. Alexand. conſil. 103. uidetur colum. penult. & conſil. 124. in princip. uolumine 1. glo. in clement. 2. in uerb. ſuſpenſus. de uita & honeſta. cleric. Nec obſtant ſupra adducta, & maximè cap. nulli, & §. œconomus. quia ille. §. utitur uerbo futuri temporis, uidelicet priuetur per ſententiam, quæ inducit priuationem. l. in criminali. C. de iuriſdictione omnium iudic.
Sed hic non alienauit bona Eccleſiæ, duobus tantũ locauit: nec eſt præterea infamis. ut not. doctor. in capit. teſtimonium. de teſtibus.
3 Ad ſecũdum, an † collatio facta ſymoniaco ſit nul-
la? & omiſſis argumentis. Reſpondeo quod ſic. ita not. Federic. conſil. 50. Calderin. conſil. 20. pendent. de præbend. & conſil. 4. fuit formata. de accuſatio. capit. fin. de temporibus ordinand Panormita. & alij in capit. cum noſtris ultim. de conceſſio. præbend. Felin. in dicto capit. querelam, columna 2. & ſequen. Panormita. in capit. cum in cunctis. §. clerici. de electio. quia eſt facta indigno & inhabili a ad executionem officii. capit. fin. de temporibus ordinand. Innocent. in capit. conſtitutionem. de appellatio. quia,

Turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes.

in c. quemadmodum. de iureiur. ſi haberet, expelleretur: ergo non debet admitti. Nam regula iuris eſt, quod collatio incapaci facta non ualet. capit. poſtulaſti. de cleric. excommunicat. miniſtr. not. Aufrer. in deciſio. capel. Tholoſa. quæſt. 17. iterum & c. ſi aliquis iurauit. &c.
4 Tertium dubium eſt, an † beneficium uacans per
ſymoniam poſſit impetrari ante declarationem? & dico quod ſic. hoc no. gl. in regul. cancel. Innocent. VIII. regul. 27. circa finem. uerſi. aliqui curioſi citant. glo. in clem. 2. in uerb. finita. ut lit. pendent. Aufrer. in deciſio. capel. Tholoſ. quæſt. 438. dicit ſe uidiſſe de facto.
Imò non ſolum beneficium ipſo iure uacãs poteſt
5 impetrari, ſed etiam non † uacans, ſi tamen illo eſt pri
uandus propter crimen depoſitione & priuatione dignum, ut in homicidio. Et hoc cum clauſula ſi conſtiterit. plenè no. Thom. Ferra. cautel. 44. canonicè: poterit tamen ſecundum eum homicida ante primam ſententiam renuntiare bona fide, ſi ignorat impetrationem, alias ſecus. Aufrer. in d. q. 438. Anton. de Butr. conſi. 43. aggrediar ſecundum: ſecus etiam ſi eſſet ipſo iure priuatus, quia tunc non renuntiat, cum enim nullum ius habeat, non poteſt transferre. l. traditio. ff. de acquirend. rerum domin. l. ſi vniuerſa. & ibi Bartol. C. de leg.
Sic eſt in practica in ſymoniaco: ut, facto ad plenũ narrato, ſi uocatorum, & uocatis uocandis reperias dictam Eccleſiam uacare, conferre procures tali.
6 Reſpondendo primo quæſito an † poſſidens parro
chialem Eccleſiam, ſi non fuerit promotus intra annum, ſit ad alia inhabilis, & uidetur quod ſic per c. de multa. de præb. & extrauag. execrabilis. uerſi. qui uerò deinceps. illo tit. in extrauagan. Ioan. 21. ibi dum dicit: ad habendum quodcunque beneficium eccleſiaſticum inhabiles reputarentur.
7 Secundò, qui † committit ſymoniam, priuatus eſt
ſuo beneficio in quo ſymoniam commiſit, & eſt inhabilis ad alia. d. §. ſymoniacè. & ibi no de elec. in pragm.

c. per

Source : BIU Cujas

c.per inquiſitionem. & ibi doct. de elect. & hodie exprimitur in tit.de elect.§.ſymoniacè in pragma.ibi, & & ad eas obtinẽdas,quas nefario ingreſſu adepti ſunt, perpetuo reddantur inhabiles, ergo & hic non promotus per annum.

Tertiò videtur text.formalis in c.commiſſæ.ibi, ad quem te ineligibilem reddidiſti.de electio.libro 6.

Contrarium verius eſſe arbitror. per text.in cap. licet canon.verſic.quod ſi infra.de elect. lib.6. vbi ſi intra annum habens Eccleſiam parrochialem non fuerit promotus, Eccleſia ſibi commiſſa eſt priuatus de committenda Eccleſia nil dicit:ergo non dicam, vt in ſimili dicit text.in l. ſi ſeruum.§. prætor ait. ibi non dixit prætor.ff.de acqui. hæred. facit text. in c. cum in cunctis.§. inferiora. ibi & ab iſto remouentur officio, de elect.Bellè etiam facit clem.1.§. cæterum. ibi prædictis prioratibus ſint priuati. de ſtat. monach.

8 Item ſuadetur, † pœnæ ſunt moliendæ, & reſtringendæ,& non ampliandæ.l.interpretatione.ff.de pęn. l.cum quidam.de liber.& poſthu. ſed Decretalis licet non apponit pœnam inhabilitatis: ergo non debet imponi: quia pœna irregularitatis, ſeu inhabilitatis nunquam contrahitur, niſi expreſsè à iure caueatur. c. is qui. de ſent. excommunic. libr.6. Oldrad. conſil. 202. quidam monachus.

9 Præterea qui vnum † *prohibet, aliud videtur* concedere. l. cum *prætor. ff. de iudic.* cap. nonne. de præſumpt.ſed cap.commiſſa prohibet conferri illud quo *fuit per non* promotionem priuatus, ne lex ſit ludibrio: ergo alia permittit.

Vltimò non debet quis puniri in quo nõ deliquit, ſed tantum in quo deliquit.cap poſtulaſtis. & ibi dixi in vlt.not.de cleri.excommunic.miniſt. ſed non deliquit in beneficiis habendis: ergo ad ea non debet reddi inhabilis, cum deliquerit ſolum ſuper habitis, non procurans ſe facere promoueri intra annum.

Nec obſtant in contrarium allegata, videlicet primum & ſecundum,quia ibi expreſsè redduntur inhabiles ad alia beneficia, hic non.

10 † Nec obſtat cap. commiſſa. quia poteſt intelligi ineligibilem te reddiſti videlicet ad illud beneficium quod obtinebas, vt poſtea declarat text. ne ſtatutum ipſum ludibrio fiat, & ne lex verbis & non rebus cenſeatur impoſita, non poterit iterum conferri illud beneficium quo fuit priuatus per non promotionem: ſed aliud ſic.

Vel poteſt dici quod in text. d. cap.commiſſa. non ſunt illa verba, *licet Guiller.* de Monteland. dicat aliquos habere: tamen non fuit receptum.

Supradicta tamen ſatisfaciunt: & per hoc patet quod non promotus intra annum eſt ſuo beneficio curato priuatus,quod non poteſt eidem poſtea conferri: ſed alia beneficia ſic.

11 Secundò quæritur an † adeptus poſſeſſionem vigore tituli inualidi poſſit ſe iuuare illa poſſeſſione: ſi alium validum titulum poſt annum adipiſcatur,& illa poſſeſſio iuuare eũ ita poſſit titulo illo poſtea adepto ad hoc, vt poſſit obtinere ſuper poſſeſſorio in materia beneficiali, quę tractatur coram iudice laico: videtur quod non, quia iniuſta poſſeſſio non iuuat.l. ſi duo.ff.vti poſſidet. ſed hæc poſſeſſio adepta ex collatione vicarij prætenſi eſt iniuſta: ergo non eſt valida.

12 Secundò vitioſus ingreſſus ad beneficia reprobatur.cap.j. de eo qui mittit. in poſſeſſ. cauſ. rei ſeruand. & per totum tit.ſi iſta poſſeſſio eſſet bona,vitioſus ingreſſus daretur ad beneficia: ergo &c.

Tertiò,ex actu nullo nil ſequitur. l. ſi vt proponis. in prima.C. quom. & quand. iudex. l. quotiens. ff. qui ſatiſd.cog. ſed titulus vicarij prætenſi eſt nullus & inualidus: ergo non poterit parere poſſeſſionem bonam, ad hoc vt ille debeat ratione illius in interdicto vti poſſidetis obtinere.

His non obſtantibus contrarium affirmo verum. Tum primò. per l.2.ff. vti poſſidet. cuius uerba ſunt hæc: Iuſta enim an iniuſta aduerſus cæteros poſſeſſio ſit in hoc interdicto nil refert, qualiſcunque enim poſſeſſor, hoc ipſo quod poſſeſſor eſt, plus iuris habet quàm ipſe qui non poſſidet: & ſic in hoc interdicto non requiritur iuſtè poſſideat quis, an iniuſtè per ſupra dicta. & gloſ. in uerb. titulum.in cap. licet. de probatio.

Imò fortiùs, ſi quis habet poſſeſſionem ui, clam, aut precario.Illa poſſeſſio prodeſt ei,ad hoc ut manuteneri debeat in ſua poſſeſſione, aduerſus illos à quibus non habet uitioſam poſſeſſionem. At hic Anſelon non habet uitioſam poſſeſſionem,ſed iuſtam, uidelicet uigore cuiuſdam collationis factæ à uicario: ergo illa poſſeſſio debet ei prodeſſe, etiam ſi eſſet uitioſa, cum non ſit reſpectu aduerſariorum, & iſtud ſufficeret ad obtinendum,attamen adducam alia.

Item ſine cauſa appreheudi poteſt poſſeſſio, & ex iniuſta:& is qui eam apprehenderit illa poſſeſſione ſe iuuabit.cap.in literis. de reſtitutio. ſpolia.l.3.§. ex cõtrario. ff. de acquir. poſſeſſ. licet ſit periculoſum. ſecũ
13 dum doctor.ibi:ergo & † multò fortius ex titulo, licet non poſſit probari uerus, ut hic d. Anſelon, qui ex uero titulo, eſt adeptus poſſeſſionem, licet non poſſit probare uicariatum.

Tertiò,facit d.l.1.§. hoc interdictum. in omnibus etiam poſſeſsionibus quæ ſunt ſoli,ſine dubio locum habebit dummodo poſſideri poſſint. ff. uti poſſidet. Sed iſta poſſideri poſſunt, ergò hoc habebit locum ut eidem poſſeſſio proſit.

Præterea colono, inquilino, emphyteotæ & uſufructuario qui habent naturalem poſſeſſionem gloſ. & doct.in l.naturaliter. & l. ſi id. §. primo.ff.de acquir. poſſeſſ.l.cum diuidundo. §. neque colonis. ff.comm. diuid. l.prima.§.deiicitur.& l.colonus.ff. de ui & ui armat.l.ſi ut certo.§.ſi duobus.commod.l.prima ſi ager uectiga.& l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus. & ibi not. de damno infect. l. prima. in fin. & l. fin. ff. uti poſſidet. & remedium legum regiarum Berb.in 4.parte. in practica legũ regiar. Ergo & iſti Anſelon qui habet & naturalem & ciuilem dabitur. Et per hoc patet reſpon-
14 ſum † quod iniuſta poſſeſsio non ſufficit in beneficialibus,quia uerum eſſet quando eſſet penitus iniuſta & nõ colorata. Et dicitur non colorata quando titulatus ingreditur poſſeſsionẽ beneficij,propter ſuperioris authoritatem. Innoc. in cap. bonæ. in primo. de poſtul. prælat.cap. in literis. de reſtitut. ſpoliato. uel quando ſine titulo ingreditur.ut in regul. prima. de reg.iu.lib. 6. ſecus ſi cum titulo ut hic Anſelon. Aegid. de Bellamera in conſil.10. factum eſt tale Ioannes, in 5. dubio. uerſi. tertia ratio.

15 Non obſtat quod † collatio facta à uicario generali non eſt colorata, cum non habeat poteſtatem conferendi.c.ſi.de offi. uicar.lib.6. uerum eſt quoad obtinendum in petitorio ſi alius oſtendit meliorem titulum,ſed ſi iſta poſſeſſio iuuetur bono titulo ſuperuenienti etiam poſtea eſt bona ad obtinendũ in poſſeſſorio.c.cum noſtris.de cõceſſ.præb.ubi poſſeſſio dicitur colorata quando prætenditur aliqua cauſa ob quam quis dicit ſe iuſtè tenere.gl.in uerb. coloratum. de pacific.poſſeſſor.in pragm. Ergò hic Anſelon dicitur habere coloratam,quia prætendit alium titulum.

16 Vlterius non obſtat quod † titulus datus à non ha-

Source : BIU Cujas

bente poteſtatem, habetur pro non titulo. l. ſi ſponſus ff. de donat. inter vir. & vxor. Quia hoc eſt verũ quoad decretum de pacific. poſſeſſ. & ad obtinendum niſi doceret de alio titulo: ſed poſtquam d. Anſelon oſtendit alium titulum: ergo illa poſſeſſio illum iuuare debet, & hæc eſt opinio glo. in d. verb. coloratum. in fi. quod poſſeſſori incolorato ſi ſuperueniat titulus coloratus, non requiritur alia poſſeſſio virtute tituli colorati, allegat. l. certè. §. penult. ff. de precar. c. penult. de ſupplend. neglig. prælat. c. ex parte. de conceſſ. præbend. facit l. non ſolum. §. quod vulgò. ff. de vſucap. §. interdũ. inſtit. de rer. diuiſ. & ſic ſufficeret nobis ſola authoritas. gloſ. licet alia ſuprà adducta deficerent.

Nec obſtat quod ad beneficia non debet dari vitioſus ingreſſus. Fateor nec dicitur vitioſus qui habet titulum, ſicut hic habet. vt not. in c. 1. de eo qui mittitur in poſſeſſ. cauſ. rei ſeruand. vel hic agimus de retinendo, non de ingreſſu qui vitioſus prohibetur.

Item ex nullo non poteſt ſequi aliquid. Reſpõdeo, hunc titulum vicarij prætenſum non eſſe penitus nullum, & ex actu nullo, aliquando producitur effectus bonus, ſaltem declaratio voluntatis. Dec. & alij in c. cum ceſſante. de appellat. dixi in repetit. l. quod iuſſit. not. 2. in 4. Fallen. nu. 133. cum ſeq. ff. de re iudicat.

Vltimò eſt text. formalis, ſi bene ponderetur, in c.
17 poſt electionem. de conceſſ. præbend. † vbi ille qui eſt in poſſeſſione beneficij poteſt ſe tueri ex duabus collationibus, ſeu ex duobus titulis: & per ademptionem ſecũdi tituli non renuntiat primo, ergo hic Anſelon poterit poſſeſſionẽ ſuam primam quã adeptus eſt, ex pluribus titulis iuuare, nec primæ videtur renuntiare. regul. nullus pluribus. de regul. iur. lib. 6. Felinus in cap. in noſtra. col. 2. de reſcript. Ioan. de Selua. in tract. de benefic. in 3. parte quæſt. 19.

Non obſtat d. c. eum. & regul. j. de regul. iur. lib. 6. quia loquitur quoad obtinendum in petitorio, ſecus
18 in poſſeſſorio. Nam ex † illo titulo inualido non poteſt habere beneficium, vt verus rector, ſed bene vt verus poſſeſſor etiam in beneficialibus: nam licet beneficium non poſſit effici ipſius clerici niſi præcedat titulus legitimus, poſſeſſio tamen tranſiret ſine eo. per text. not. in l. j. §. ſi vir ff. de acquir. poſſeſſ. vbi poteſt acquiri poſſeſſio rei, licet dominij acquiſitio interdicatur à iure, quamuis donatio inter virum & vxorem prohibeatur, tamen ſi traditur, poſſeſſio illa acquiritur, quæ eſt ſufficiens ad agendum in poſſeſſorio, etiam in beneficialibus, per text. in cap. in literis. & ibi Panorm. in 4. not. de reſtit. ſpoliat. dicit not. quod in beneficialibus poteſt poſſeſſio haberi ſine canonica inſtitutione, hoc etiam plenè declarat Panormita. ibi col. 6. verſ. huic diximus aſſignans rationem, quia poſſeſſio eſt quid facti quæ non impeditur ex prohibitione iuris. & pro hoc eſt tex. formalis in c. ſi. 3. quæſtio. 1. ubi etiam uiolenter poteſt acquiri poſſeſſio beneficij, & ſi deiiciatur poteſt petere reſtitutionem poſſeſſionis. Nam ex quo datur capacitas in poſſidente, acquiritur poſſeſſio ex ſolo facto. gloſ. & ibi Archidiaco. in ſumma. 14. quæſtio. 1. ſed inuenitur capacitas in hoc Anſelon ratione diſpenſationis Papalis cũ eo diſpenſantis ad regularia: ergo debet in poſſeſſorio obtinere: idem conſuluit Guid. Pap. conſil. 71. pro deciſione. col. 6. uerſicu. ſexto præſuppono Ancha. conſil. 10. uidetur. colum. ult.

19 Probatur ſic, † poſſeſſio poteſt retineri ſine titulo c. licet. in 2. de præbend. lib. 6. à fortiori & cum titulo: ſed hic Anſelon ex nouo titulo ualido, uult retinere primam poſſeſſionem acquiſitam uigore primi tituli inualidi, quod poteſt & iudex poſtquam corã eo poſſidetur ſuper poſſeſſorio debet conſiderare naturam poſſeſſorij retinendæ poſſeſſionis quod non requirit titulum: ergo ſi habuit ex hoc titulo etiam inualido, videlicet à quodam uicario, tamen quia iudex inuenit illum habere potius ius ratione tituli poſtea ſequentis: ergo debet eum manutere, nec debet conſiderare petitorium ſuper quo non agitur. Ex quibus concludo manutenendum dictum Anſelon, & in fidem præmiſſorum me ſubſcripſi.

RESPON. LX.

De collatione triplici, & quænam illarum valeat.

SVMMARIVM.

1 Collatio officij regularis an ſpectet ad abbatem, & capitulum ſimul, vel diuiſim.

Baſilicæ quæ ſunt in territorio epiſcopi, an in eius ſint poteſtate. num. 4.

Poteſtas monaſterij quando in Abbate reſideat. num. 5.

Collatio præbendarũ, quod pertineat ad Abbatem in eccleſia Patraceſi, quod iure hoc intelligatur. n. 5. in fine.

2 Collatio præbendarum ad prælatum, & capitulum ſimul pertinet.

3 Diſpoſitio ad Abbatem, & capitulum coniunctim ſpectat de beneficijs eccleſiæ inferioris.

6 Tempus datæ in collationibus attenditur, & hoc qualiter intelligatur. num. 17.

7 Collationes duæ quando à duobus eodem die ſunt factæ, ille in eis præfertur, qui poſſeſſionem obtinuit. quod declaratur num. 18.

8 Capitulum, mortuo, vel ſuſpenſo epiſcopo, conferre poteſt, quando ad vtrumque collatio ſpectat. quod declara vt num. 19.

9 Periculum quando eſt in mora recedimus à regulis iuris, intellige vt num. 20.

10 Capitulum, prælato abſente, quando conferre poſſit. ibidem. & num. 19.

11 Iure ſuo quis priuari non debet propter mixturam, ſiue communitatem. ibidem, & num. 21.

Odio alterius quis grauari non debet. ibidem, & nu. 23.

Ius quæſitum per alterum auferri non poteſt. ibid. quod quomodo intelligat. num. 24.

Quod noſtrum eſt ſine facto noſtro à nobis auferri non poteſt. ibidem, & declarat num. 25.

12 Collatio ſpectans, ad prælatum, & Capitulũ coniunctim non poteſt fieri à ſolo capitulo, niſi in duobus caſibus.

13 Collatio ſi ad aliquem ſpectet cum alterius conſilio, ſi fiat ſine eius conſilio non valet.

14 Copulatiuæ vbi duæ requiruntur, vtriuſque concurſus in implemento requiritur.

15 Actus, quando competit duobus ſimul, ab altero tantũ ſi fiat nõ valebit. quod declaratur in caſibus infra poſitis.

16 Creatio canonicorum, quando ſpectat ad epiſcopum, & capitulum ſimul, ſi vnus in vnum conſentiat, & alter in alterum, neuter erit admittendus.

21 Papa, & eius legatus, concurrunt cum quolibet ordinario in collatione beneficiorum.

22 Collatione coniunctim ad duos ſpectante, exhibitio mandati facta vni ligat alterum.

26 Sex menſium terminus, an abbreuiari à capitulo potuerit. quod declaratur num. 27.

Alteri

Source : BIU Cujas

Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri. declaratur hoc dictum num. 29.

Tempus eligendi an poſsit arctari. ibidem, & nu. 29.

27 *Beneficium ſex menſium indultum ad conferendum per capitulum auferri non poteſt.*

28 *Prior terminum ſix menſium datum ad eligendum & conferendum abbreuiare non poteſt.*

Archiepiſcopus ad quem collatio deuoluitur illud ſemeſtre minuere non poteſt. ibidem.

30 *Profeſsio recepta per religioſum an valeat.*

31 *Collatio facta non profeſſo eſt inualida.*

32 *Monachus an poſsit eſſe notarius.*

IN Eccleſia Rionenſi vacante officio regulari, capitulum requirit vicarium Abbatis, vt cum ex capitulo, vt moris eſt, conferat: vicarius dicit collationem ad Abbatem per-
1 tinere, & quod non eſt informatus, † an collatio ſpectet ad vtrumque: videlicet, & ad Abbatem & ad capitulum ſimul vel diuiſim: ideò vult habere tẽpus ad deliberandum ſuper hoc, videlicet vſque ad diem craſtinum: quod videns capitulum tanquam intereſſe vicarius nollet, vni contulit: altera die vicarius Epiſcopi alteri, eadem die, legatus alteri, hic dubitatur de multis. Primò, ad quem ſpectet collatio beneficiorũ de iure communi. *Secundò*, quæ iſtarum collationũ ſit valida. *Tertiò*, an capitulum requirens Abbatem potuit reſtringere terminum ſex menſium ad conferendum & ante finem termini conferre. Quartò, an profeſsio recepta per religioſum ſit valida.

Requiſitus vt aliqua pro qualitate ingenij ſcriberẽ, quia mos boni conſultoris eſſe debet vt primò ponantur argumenta contraria, & opiniones partis aduerſæ citentur. Secundò quod illæ impugnentur per iura & rationes. Tertiò quod ponatur vera concluſio. Quartò quod ſoluantur contraria. Socin. in c. ſi diligenti. col. 2. in vltim. not. per illum text. de foro competent. ſic procedam. Primò ponam rationes facientes pro parte aduerſa. Secundò rationes facientes pro parte altera. Tertiò reſpondebo ad rationes in contrarium adductas.

Et primò videtur quod collatio ſpectet de iure cõmuni ad prælatum. c. omnes baſilicæ. 16. q. 7. vbi omnes baſilicæ ſunt in poteſtate Epiſcopi, in cuius territorio ſunt: ergo & in poteſtate Abbatis ſub cujus territorio erunt.

Secundò, facit c. nullam. 18. quæſt. 2. vbi tota vis & poteſtas monaſterij reſidet in Abbate, alioqui ibi dicitur nulla authoritas remanebit ſi monachorum poteſtati cœperit ſubiacere.

Tertiò, facit c. fin. de reg. libr. 6. vbi monachorum creatio ſpectat ad ſolum Abbatem: ergo & beneficiorum collatio.

Quartò, bellè dicit tex. in c. fin. de inſtitution. vbi dicit quod collatio præbendarum in Eccleſia Patracenſi pertinet ad Abbatem.

Et hanc opinionem quod ad Epiſcopum ſolum ſpectet de iure communi tenuit Hoſtien. in c. cum Eccleſia Vulterana. de elect.

2 Contrarium eſt uerum, quia de iure † communi collatio præbendarum ſpectat ad prælatum & capitulum ſimul. c. à collatione. & ibi Ioannes Andr. Dom. & Philip. de appel. lib. 6. ſiue Epiſcopus interueniat ut prælatus, ſiue ut canonicus.

Ratio eſt quia prælatus eſt caput, fratres membra, unde non decet caput in negotijs Eccleſiæ omiſſis membris uti. cap. nouit. de his quæ fiunt à prælat. ſine conſen. capitul.

Et licet uariæ ſint opiniones, iſta tamen inualuit, quod collatio præbendarum Eccleſiæ cathedralis ſpectat ad Epiſcopum & capitulum ſimul, uel ad Epiſcopum cum conſenſu capituli. glo. in c. cum Eccleſia Vulterana. de elect. & in c. fin. de ſupplend. negligent. prælator. c. irrefragabili. de offi. ordin. § 1. 21. diſt. quando conſtat de bonis communibus Eccleſiæ eſſe inſtitutas, aut dubitatur. doct. in d. c. cum Eccleſia. Aegid. de Bellamera deciſi. 69. palatium. Federicus de Senis conſi. 34. queritur ad quem.

3 † De beneficijs uerò inferioris Eccleſię ſpectat diſpoſitio ad Abbatem, ſeu alium prælatum & capitulum coniunctim, quia ſicut aliorum bonorum adminiſtrationem habent inſimul. c. nouit. de his quę fiunt à prælat. ſine conſen. cap. clemen. ne in agro. §. Abbate. de ſtatu monacho. ita & beneficiorum collationẽ. Hoſti. & alij in c. fi. de inſtitutio. Panor. in d. cap. cum Eccleſia. col. pen. Aegid de Bellamera, deciſ. 718. collationes præbendarum, quod tamen fallit niſi contraria eſſet conſuetudo quę in prouiſione beneficiorum iuri communi prefertur. d. c. cum Eccleſia. & cap. ea noſcitur. de his quę fiunt à prælat. ſine conſen. capit. c. Abbate ſanè. de uerb. ſignifi. ſed in d. Eccleſia ut præmittitur conſuetum eſt uti iure communi, etiam ex conſuetudine Eccleſiæ. c. fin. de præben. lib. 6. & ſic prima concluſio eſt quod ad Abbatem & capitulum ſpectat in d. Eccleſia Rionenſi collatio beneficiorum, ſecundum conſuetudinem ibid.

Item quando quis facit actum iure ſuo, ut quando confert cum Abbate ſeu eligit, eſſe dicitur in quaſi poſſeſſione illius actus. c. cũ Eccleſia Sutrina. de cauſ. poſſ. & ibi latè doctor. Barto. in l. 1. §. interdicto. ff. de itiner. actuque priuat. & dixi latè in ſtylo Bituricen. artic. 35. rubr. *des adiournemens*. in uerb. *poſſeſſions*. ſed in d. Eccleſia Abbas & capitulum ſimul contulerunt, ut probatur per duas collationes ultimas, ergo ad eos ſimul ſpectabit collatio: & de hoc parum dubitatur.

4 Non obſtat d. c. omnes baſilicæ, quia loquitur in Epiſcopo qui de iure communi habet fundatam intentionem in ſua diœceſi, ſecus in Abbate, licet quidam aduocatus contrarium diceret.

5 Nec obſtat. c. nullam. † quia loquitur de creatione monachorum, quæ ſpectat ad ſolum Abbatem. Panor. in d. c. ea noſcitur. & in c. 1. & c. cũ Eccleſia. de elec. gloſ. in c. 1. 18 quæſt. 2. gloſ. in clem. 1. de ſupplend. negligen. prælat. cum conſilio conuentus. Panormitan. in c. ad Apoſtolicam. in fin. de regularib.

Niſi conſuetudo ſit in contrarium. cap. fi. de regularib. lib. 6. quæ eſt attendenda, ut ibid.

Nec obſtat. c. fin. quia ibi de iure ſpeciali, & ſic intelligit Panorm. in d. c. cum Eccleſia. ex quibus concluditur in d. caſu noſtro, tam de iure communi, quàm ex obſeruantia illius collatione beneficiorum, in d. Eccleſia Rionenſi, ſpectare ad Abbatem & capitulum ſimul.

6 Secunda quæſtio eſt, quænam † iſtarum trium collationum ualeat: uidetur quod prima, quia in collationibus attenditur tempus datæ. c. eam te. de reſcript. c. ſi eo tempore, illo titu. lib. 6. ergo prima per capitulum facta erit ualida.

Secũdò ſic probatur per c. ſi à ſede. de præb. lib. 6. ubi
7 † qñ factæ ſunt duæ collationes eodẽ die, & à legato & ab ordinario, ualet collatio facta ab ordinario quando erat in poſſeſſione is qui habuit collationem ab eo. Sed is qui habet hic primam collationem ab eo habet duplex uinculum, uidelicet temporis prioritatem, quod per ſe ſufficit (ut dixi) & poſſeſſionem

quæ

Source : BIU Cujas

quæ etiam per ſe ſufficeret: ergo aliis eſt præferendus, quia duo uincula ſunt fortiora uno. c. uno. de treuga.

8 Tertiò facit c.1.in princ.ne ſed.vac.lib.6 ubi † mortuo uel ſuſpenſo Epiſcopo capitulum poterit conferre, quando collatio ſpectat ad utrumque. & idem dicit ibi glo. ſi uacet alio modo ſedes, ſed in caſu mihi propoſito Abbas erat abſens: ergo idem erat quoad effectum: & quod idem ſit quando prælatus eſt abſens.tex. in c.ſi Epiſcopus,de ſupplen.neglig. prælato. lib.6.hic erat abſens, ergo potuit capitulum conferre, ſi potuit, ergo iure: quia illud poſſumus quod de iure poſſumus. l.nepos Proculo. ff. de uerb. ſig.

9 Quarto † receditur à regulis iuris quando mora eſt periculum allatura.l.de pupillo.§.ſi quis riuos.ff.de noui oper.nunciat.c.licet.de fer.l.1.§.ſed excipiuntur. & ibi Iaſ.ff.illo tit. unde ſine confirmatione adminiſtrat electus, quando periculum eſt in mora. c. nihil. de elec. Purpur. in l.2. col.3.ff. de iuriſd.omn.iudic.

Item de nocte uel tempore feriato iudex procedit quando periculum eſt in mora, uel iuriſdictio tempore peritura, licet regulariter contra §. ſedebunt.in authen. de iudicib.coll.6. c.conſuluit. de offic. deleg.l.1. §.dies.iuncta glo.ff.quand.appel.ſit. doctor. in l. more Romano. ff. de fer. alia multa cumulat Roma. in l. ſi uerò.§.de uiro.col.36.fallen.40.ff. ſolu. matr. Iaſ. in l. uinum.2.no.ſi certum petat.Hyppol.in ſua pract. crimi.in §.conſtante.col.2.cum ſeq.& l.qui cædem. col. 2.ff.ad leg.Corn.de Sicar.

Sed in caſu iſto periculum erat in mora, ut patet, quia die ſubſequenti fuit collatum beneficium per legatum: ergo potuit capitulum conferre ſine Abbate, alioqui priuabatur poteſtate conferendi.

Quintò facit c.unum.in fi.ne ſed.uacan. lib.6. ubi ſi
10 † prælatus fuerit abſens, capitulum ſine illo poterit conferre.facit.l.ſi longius.§.fi.ff.de iudic.dicens filium familias in poteſtate patris exiſtentem agere poſſe abſente patre, ſic etiam potuit capitulum abſente Abbate & maximè requiſito (ut hic fuit) in locum eius conferre.

11 Sextò, propter † mixturam ſiue communitatem non debet quis priuari iure ſuo unde legatus non cõfert beneficium ſpectans ad præſentationem clerici & laici ſimul. c.unico.de iur.patro.lib 6.argu.l.ſi communem.ff.quemadmod.ſerui.amittant.& c.ſacris. de ſepult.Panor.& alij in c.dilectus.& c.fi. de iure patro. ſed hic capitulum priuaretur collatione, ſi uoluiſſet expectare Abbatem, ut patet ex collatione legati facta ſequenti die: ergo bene potuit conferre.

Septimò, non debet quis ex alterius odio prægrauari.l.ſi quis ſuo.§.1. C. de inoffi. teſtam. l. non debet quis.ff.de reg. iu.& reg.non debet aliquis.illo tit.lib.6.

Octauò, ius quæſitum non poteſt tolli per alterum.l.ſi unus. §.ante omnia.ff.de pact.l. ſeruus. C. de pact.& ibi cumulaui.

Vltimò id quod noſtrum eſt non poteſt ſine facto noſtro à nobis auferri.l.id quod noſtrum.ff.de reg.iu. ergo collatio non potuit auferri capitulo per dilationem Epiſcopi.

His tamen non obſtantibus teneo collationem legati valere,& neutram aliarum ſiue à capitulo,ſiue ab Abbate factam ualere: Quod probatur per tex. in c.
12 uno. ne ſed.vacan.lib.6. in princ.ubi ſi † collatio ſpectat ad capitulum & prælatum, ualet collatio facta per capitulum mortuo prælato uel ſuſpenſo: ergo à contrario ſenſu, ſi prælatus non ſit mortuus uel ſuſpenſus, non ualet. Et in caſu mihi propoſito non erat ſuſpenſus, nec mortuus: ergo non valet collatio per capitulum facta ſine Abbate.

13 Præterea, ubicunque † collatio pertinet ad aliquẽ cum conſilio alterius, non ualet collatio conſilio nõ habito. d. c. uno. & c.nouit de his, quæ fiunt à prælat. nec ualet inſtitutio facta per prælatum à patrono non facta præſentatione. cap.decernimus. 16. q. 7. multò fortiùs in caſu noſtro non ualebit collatio facta per capitulum ſine prælato. Panor. in diſpu. incip. Augerio. in 2. dubio. Dec.in cap.cauſam matrimonij, in gl. 2.de offic.deleg.

14 Item quando duæ † copulatiuæ requiruntur non ſufficit alteram adimplere, ſed requiritur concurſus vtriuſque.c.2.& c.inter cæteras. de reſcript.c. penult. de regul.lib.6.l.ſi quis ita ſtipulatus fuerit.ff. de verb. oblig.l.ſi hæredi plures, de condit.inſtit. ſed in caſu mihi propoſito collatio ſpectat copulatiuè ad vtrumque: ergo non ſufficit quod fuerit facta per alterum, imò eſt nulla. inde dicit Roma. ſingul.486.ſtatutum. quod ſi ſtatuto cautum ſit turbantem alium puniri pœna centum,& reſtituere poſſeſſionem ablatam, ſi non abſtulit poſſeſſionem, ſed tantum turbauerit non punitur pęna ſtatuti. per gloſ.ſing in l.mancipia. C.de ſer.fugit.& ex hoc dicit lucratum fuiſſe ſex florenos & quædam alia.

15 Præterea quando aliquis † actus competit duobus ſimul,non inſolidum & unus ſine altero faciat illum actum non ualebit.c.cauſam matrimonij.& c.prudẽtiam.& c.uno delegatorum. de offic. deleg. l. duo ex tribus.ff.de re iudi.ubi quando ſunt duo delegati dati ſimul, unus ſine altero non poteſt ferre ſententiam: & ſi ferat non ualet.ut ibi Soc.conſi.40. ex actis geſtis. col.1.in 1.uol.Panor.conſ.37.caſus in effectu.in 2.vol. & idem in arbitris.l.ſi in tres.ff.de arbitris.

Idem in procuratoribus non datis in ſolidum. cap. ſi duo. de procurator. lib.6.l. pluribus. ff. de procurator.cap.non iniuſtè.illo titu.Bart.in l.ſi plures.ff.de curator. bon.dand.

Idem in duobus executoribus teſtamenti.cap.2 de teſtamen.libro 6.Panormit.conſil.37. caſus in effectu. in ſecundo uolum. Aufrer.in deciſio.capellę Tholoſ. quæſt.281. item an tribus.

Idem in duobus habentibus cõſtituere aliquem officialem.cap.ad hæc. in fi.de offic. Archidiac.

Idem ſi Papa mandauit Epiſcopo & capitulo quod inueſtirent Titium de præbenda ſi capitulum inueſtit abſente Epiſcopo non ualebit. Bart.Brix. in quæſt.ueneo.colum.penult.ut refert. Doctor.& Philippus in c. uno.in fi.ne ſede uacant.libro 6.ſic nec in iſto caſu ualet collatio facta ab uno.

Item unus ex dominis ſeruitutem imponere non poteſt.l.2.ff.de ſeruitut.ſic nec unus conferre.

Item in re communi melior eſt conditio prohibentis.l.in re communi.ff.de ſeruit.urban.prædio ergo & in hoc caſu melior. erit conditio prælati prohibentis conferre ante ſex menſes.

Idem ergo erit in caſu noſtro,quando collatio ſpectabat ad capitulum & prælatum ſimul,ut non ualuerit collatio facta ſine altero,ut concludit. Io. Andr. & alii in c.poſtulaſtis.de conceſſ.præb.Feder. conſi.1.ubi concludit non ualere etiam ſi Abbas uel prælatus habuiſſet ſecum duos uel tres de capitulo, niſi habuerit maiorem partem non ualet collatio facta à prælato, minus facta à capitulo.Ioan.de Selua.in tract.benefic. in 3.parte. quæſt. 71. quia quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari. regul. quod omnes. de regu. iur.lib.6.

16 Inſuper † quando creatio canonicorum ſpectat ad Epiſcopum & capitulum ſimul, ſi unus in unum conſentiat,alter in alterum,neuter erit admittendus:quia oportet

Source : BIU Cujas

oportet quod concurrat conſenſus Epiſcopi & capituli ſeu maioris partis ipſius. Panor. in c.cum Eccleſia Vulterana. in fi. de elect. multò fortiùs in caſu mihi propoſito: neuter debet admitti, nec inſtitutus à capitulo, nec inſtitutus ab Abbate: ergo habens collationem à legato præfertur, tum propter prærogatiuam, tum quia concurrit cum quolibet ordinario. d.c.ſi à ſede: nam poſtquam prima non ualet, ut ſuprà dixi, potuit legatus conferre, igitur non ualebit ſecunda ab Abbate facta.

Supereſt ad in contrarium adducta reſpondere: &
17 ad primum reſpondeo quod in † collationibus attenditur tempus datæ, intellige quando ſunt ualidæ, vel quando prima eſt ualida, & aliæ non. Secus eſt quando non ſunt ualidæ, ut hic, quia ex actu nullo nullus effectus ſequi debet. l.non dubium. C. de legib. l.quotiens. ff. qui ſatiſd.cog. & ibi multa cumulauit Iaſ. in l. 2.§.1.col.4.ff.ſolu. matr. & l.4.§.condemnatum.ff.de re iudic. ergo iſtæ collationes nullæ tam à capitulo, quàm à prælato factæ nullum producent effectum, & ſic nullam prioritatem.

18 Idem reſpondeo ad cap. ſi à ſede, vbi ille † debet præferri qui eſt in poſſeſſione, intellige quando canonicè erat facta collatio ab omnibus habentibus poteſtatem conferendi, & fuit facta etiam ritè omnibus. Alioqui ſi una collatio ſit *nulla, licet* is habuerit poſſeſſionem, *nil ei proderit. Ita tenet* d. Brunellus in tracta.de *digni.leg.in 22.* conclu.in 4.declar. quod ſi col*latio fiat* duobus ab eodem collatore, eadem hora li*cet* vltimus habuerit poſſeſſionem, præferetur primus qui habuerit collationem canonicam, ſecundus, licet habuerit poſſeſſionem, nil ei prodeſt, cum collatio eius ſit nulla.

19 † Nec obſtat d. c. unum. ne ſede uacan. quia loquitur quando mortuus erat Abbas uel ſuſpenſus, & ſic non poterat haberi, hic non erat mortuus nec ſuſpenſus: & ſic non ualuit collatio.

Nec obſtat quod idem eſſet quando eſſet abſens, quia debet intelligi de longa abſentia, ſecus de breui. l.ſi longius.ff. de iudic. & ita intelligitur d.c. ſi Epiſcopus. ubi erat captus vt ſchiſmaticus. hoc etiam probatur in d.c.ultim. de teſtam.lib.6. ubi quando ſunt duo executores, & unus eſt mortuus uel in remotis agit, vel aliter eſt impeditus, poterit alter exequi ne uoluntas teſtatoris impediatur. Tamen quando non multum diſtabat. dicit ibi glo. ſocius vbi impedimentum erat modicum debet expectari, ſecundum Philip. & alios hic. Sed hic erat impedimentum modicum, unius diei ſcilicet: ergo non debebat expectari prælatus ſeu eius vicarius, qui non petiit niſi unius diei dilationem.

20 Quartum argumentum non obſtat dum † dicitur recedi à regulis iuris quando periculum eſt in mora, hoc debet intelligi quando aliter ſuccurri non poterat. ita intelligit Purpurat. in d.l.2. col.3. ff. de iuriſdi. om. iudi. ſed hic poterat aliter ſuccurri, cum haberent ſex menſes ad conferendum, & ſic altera die potuiſſent ſimul conferre, & tamen præueniſſent legatum in poſſeſſione. iux. c. ſi à ſede. & is qui habuiſſet ab ordinario eodem die & collationem & poſſeſſionem fuiſſet ritè & canonicè inſtitutus: & eſto quod non præueniſſet, non ob hoc debebat puniri, nam ex delicto quis puniri debet: per totum tit. de pœn. ſed nullum delictum committit qui confert intra ſex menſes: ergo non debet puniri. c.de multa.de præb. & iſti ſex menſes dantur tā vicinis collatoribus Papæ quàm aliis: ergo etiam vicinis collatoribus legati dabitur. Imò uidetur eſſe quædam temeritas uelle accelerare collationem, ut legatus non conferat: & ſic eum uelle priuare poteſtate conferendi iure conceſſa ut poſſit præuenire ordinarios.

Non obſtat quod interim potuiſſet conferri per legatum, quia patet contra & ſac eſſe, id tamen non imputatur alteri, niſi doloſè hoc fecerit, nec cenſetur doloſè facere, quia nullus uidetur dolo facere qui utitur iure ſuo. regul. nullus.ff. de regu.iuris. niſi ad eum collatio deuolueretur. c. poſtulaſtis. in fi. & ibi Imol. col.4. de conceſſ. præben.

Imò etiam ſi prælatus latitat, qui habet cum capitulo eligere vel conferre, ante non poterit ſine prælato. Ita tenet Imol. in c.poſtulaſtis. col.4. & ſeq. de conceſ. præben. dicens, idem ſi capitulum non vult eligere, quod prælatus circa finem termini poterit, antè non: vt in quæſt. ſeq. dicam: ſed in caſu noſtro non latitauit, ſed diſtulit per unum diem, ergo collatio ante facta non valet nec poterit iure fieri.

21 Non obſtat aliud, quod propter † mixturam non debet quis iure ſuo priuari, quia ſi bene conſideretur, non priuantur ratione mixturæ, ſed collationis factæ à ſuperiore, videlicet à Romano Pontefice, ſeu eius legato qui concurrunt cum quolibet ordinario. d.c. ſi à ſede. Conſequens eſt vt non debeat conſiderari iſta collatio quoad priuationem: nam non priuantur poteſtate conferendi, niſi pro illa vice ab eo qui habet poteſtatem conferendi: & tunc legatus facit iure ſuo: ergo non debent conqueri ſi vicarius diſtulit ad vnum diem, etiam ſi ad duos menſes diſtuliſſet, volens fortè inquirere de perſona illius cui volebat conferre. Nam tempore indigemus vt aliquid maturius agamus. c. ponderet. 50. diſtin.

Item interpellatio facta vni ex correis debendi nocet alteri. l. ex duobus. 2.ff. de duob.reis. l.fi. C. illo titu. ſic nunciatio facta vni ex his qui habent domum communem nocet alteri. l.de pupillo. §. ſi plurium. ff. de nou.oper.nuncia. ſic potuit ob dilationem vnius legatus conferre: & illa dilatio unius nocebit alteri: nam vnus alteri nocere poteſt quando utitur iure ſuo. l.flu minum.§ fin.ff. de damn. infect. ſed in caſu mihi propoſito prælatus vtebatur iure ſuo, cum haberet ſex menſes ad conferendum: ergo potuit conferre.

22 Præterea quando † collatio ſpectat ad duos coniunctim, exhibitio mandati vel nominationis ligat alterum cui non eſt facta. glo. & doctor. in c.ſi capitulo. de conceſſ. præb. lib.6. glo. in §.ſtatuit. in verb. ſpectat. de colla. in pragma. ſic & in hoc caſu dilatio unius nocere debet alteri quominus debeat conferre.

23 Non obſtat quod quis non debet alterius † odio prægrauari. Reſpondeo non grauatur capitulum ex odio prælati nolentis conferre: ſed legatus vtitur iure ſuo conferendo: nam pars poteſt differre cum habeat ſex menſes, ut dixi ſuprà: ergo non grauatur.

24 Nec obſtat quod ius quæſitum † non poteſt alius tollere: ſed hic non erat quæſitum, ſed quærendum: & in quærendis vnus alteri præiudicat. l.quæ autem.ff. quæ in fraud. credit. & prælatus in quærendis præiudicat Eccleſiæ. gloſſ. ulti. in §.fin. 16.q.6. not. in c. potuit. de locat. & tutor vel curator in quærendis pupillo, vel adulto præiudicat. Fel. in l. pactum curatoris. C. de pac. per tex. in l. fin. de acquir. poſſ. latè *in l. ſeruus.* & ibi cumulaui C. de pact. Barba. conſi. 66. afferam. in 4 uol. quia non eſt par ratio amittere debita, & lucra non capere. l. fin. C. de codicil. Feder. conſi. 9. caſus talis eſt, res aliqua.

25 † Nec obſtat regula id quod noſtrum eſt non poteſt auferri ſine facto noſtro, nec poſſet etiam hoc in caſu collationem ſpectantem ad capitulum cum

Epiſcopo

Source : BIU Cujas

Epiſcopo tollere Epiſcopus vel Abbas, ut nunquam poſſet conferre, quia iam collatio eſt ſibi quæſita, ſed poterit differre. Nã illud ius conferendi non eſt quæſitum irreuocabiliter cum Papa poſſit præuenire uel legatus: ergo non dicitur tolli ius quæſitum, licet legatus conferat. Barba, conſi. 66. afferam. col. 8. in 4. volumine. ex iſtis patet collationem factam per capitulum ſine prælato non ualere, nec per prælatum ſine capitulo: ergo collatio facta per legatum ualebit.

26 Tertiò, an † capitulum potuerit reſtringere & abbreuiare terminum ſex menſium, & requirere ac vocare Abbatem ut interſit electioni & collationi intra certum tempus? uidetur quod ſic ex cauſa. arg. l. 2. ff. de re iudic. ubi iudex ex cauſa diminuit dilationem à iure datam: ergo & ille qui habet cum alio conferre ne à legato præueniatur.

Secundò alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri. regu. non debet alteri. ff. de reg. iu. ſed ſi non poſſet altera pars vocare alteram & ſtatuere tempus, afferretur conditio iniqua expectando alterum: ergo alter poterit tempus præſtituere alteri.

Tertiò eſt textus formalis in cap cum de veteri. de electiõ. vbi tempus eligendi datũ arctatur vſque ad conſumptionem unius candelę: ergo & capitulum potuit reſtringere tempus ſemeſtre ut collationem non perderet.

Contrarium eſt uerum, quia indultum à iure beneficium nemini eſt auferendum. regu. indultum. de 27 regu. iur. lib. 6. ſed à † iure indultum eſt beneficium ſex menſium ad conferendum: ergo non potuit conferri per capitulum requirendo Abbatem.

Item quia illud tempus eſt indultum fauore uolentis conferre: ergo per alterum non poterit tolli. argumen. c. ſi diligenti. de for. compet. cap. ad Apoſtolicam. de reg.

Secundò hoc probatur per tex. & glo. & ibi Panor. 28 & alios in c cum nobis. de elect. vbi † licet prior uel alius antiquior poſſit conuocare collegium. l. 2. C. de decurio. lib. 10. c. 1. de maior. tamen non poterit terminum ſex menſium datum ad eligendum uel conferendum abbreuiare. Innoc. & alij in c. Eccleſia. & in c in cauſis. de elect.

Item non poteſt ſuperior, putà Archiepiſcopus, ad quem deuoluitur collatio, minuere illud ſemeſtre, de quo in cap. 2. de conceſ. præb. uel trimeſtre. in c. ne pro defectu. de elect. licet poſſit prorogare per totum id tempus, quo ad eum ſpectaret prouiſio, iure deuoluto. Ioan. And. in cap. cum olim. de maior. & obed. Hoſti. in c. cum ſit Romana. de appel. Roma. in l. 2. ff. de re iudi. Georg. Natam in repet. clem. ſæpè. in princ. col. 48. de uerb. ſig. Imò nec Epiſcopus poteſt tempus datum ad præſentandum, de quo in c. uno. de iur. patro. lib. 6. abbreuiare patrono reclamante: quia ubicunque lapſo termino legis incurritur aliqua pœna non poteſt ille terminus abbreuiari. Bart. in d. l. 2. per glo. iuncto tex. in c. 1. in uerb. tertiam. de milite uaſſal. cle. 1. in uerb. tertio. de vit. & hone. ſed patronus lapſo illo termino ſibi præſtituto, amittit ius præſentandi pro illa vice: ergo iſtud tempus inductiuum pœnæ non poterit abbreuiari. Fel in c. cum Bertoldus. col. 4. de re iudic. dicens ſe ita conſuluiſſe. & Rochus in tracta de iure patro. in uerb. honorificum. q. 22. multò minus poterit in caſu noſtro capitulum abbreuiare id tem poris dati à iure.

29 † Nec obſtat, quod alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri: quia iuſta conditio bene poteſt inferri, ut dicit ibi glo. in d. reg. non debet. Et dicitur iuſta quando infertur per Principem, cum hoc faciat iure permittente: & ſic non infertur per partem, uel per Abbatem, ſed per legatum, qui potuit hoc conferre. Non obſtat. c. cum in veteri, quia intelligitur quod poteſt minui per Papam, vel per alium, ſi canonici, aut alij collatores conſentiant, vt ibi Imol. in nou. & idem ſi à duplo maiori parte capituli hoc fiat, aliàs contra. Et ſic concluditur quod non potuit capitulum præſtituere, ita breue tempus, ad conferendum prælato.

30 Quartò, an † profeſſio recepta per religioſum ualeat, quod ſic probatur, quia profeſſio poteſt fieri in manibus priuatę perſonæ. c. vidua. 26. q. 1. Spec. in tit. de ſtat. monach. q. 19. & in manibus ſimplicis monachi poterit fieri. tex. in c. conſuluit. & ſeq. cum glo. & c. fi. & ibi glo. qui clerici vel vouen.

Imò etiam profeſſio à nemine recepta ualet. c. vidua. & ibi glo. de regul. c. quod interrogaſti. 27. diſtinct. c. vidua. 27. q. 1. & tacita valet. c. 1. & c. conſtitutionem. de regul. lib. 6. Cardinal. in cle. ne in agro. §. ſane. in 2. de ſtatu monach. vbi dicit quod tacita non ſufficit niſi fiat ſciente eo qui poteſt incorporare religioni, ſed valet quoad Deum.

31 † Quintò, non valet collatio facta non profeſſo, c. nullus. de elect. lib. 6 glo. in c. ex eo. & c. indemnitatibus. illo titu. tex. & ibi Bonifac. in clem. ne in agro. §. ſane. in 2. de regul. Philippus Peruſius. in c. non ſolũ. colum. vlt. de regul. lib. 6. Ioan. de Selua. in tracta. de benefic. in 3. parte. q. 51.

32 Sextò, quęro an † monachus poſsit eſſe notarius: breui reſpondeo quod non. in cap. ſicut. ne cler. uel monach. imò monachus indiſtinctè non poteſt inſtrumenta conficere, ſed prius facta poterit perficere. glo. in c. vt officium. §. 1. in verb. præmiſſa. de hæretic. lib. 6. Specul. in titu. de ſtatu monach. q. 27. Bart. & Iaſ. in l. 1. §. huius ſtudij. ff. de iuſtit. & iur. Bertach. in tract. de Epiſcopo. lib. 3. in prima parte. q. 30.

RESPON. LXI.

Diſpenſatus ad quodcunque regulare, cenſetur etiam diſpenſatus ad beneficium alterius monaſterij, ſi non ſit eiuſdem ordinis.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus habens capellam, de iure incapax eſt ad aliud beneficium, niſi cum eo diſpenſetur, vt hic.*

2 *Fauore literarum, & gradus à Papa conceditur beneficium.*

Argumentũ de tẽpore ad locum in iure validum eſt. ibid.

3 *Diſpenſatus ad quodcunque regulare, an extendatur ad regulare habendum etiam in alio monaſterio.*

4 *Verba cuiuſcunque ſtatus, & conditionis comprehendunt homines diuerſi generis.*

5 *Verba generalia quando reſtrictionem recipiant.*

Feudum acceptum pro ſe, & ſuis quibuſcunque hæredibus extenditur etiam ad extraneos. ibid.

6 *Succeſſor ſingularis an comprehendatur in Emphyteuſi accepto per ſe & ſuis quibuſcunque ſucceſſoribus.*

Venales res quando in legato generali comprehendantur. ibidem.

7 *Tranſlatio de uno monaſterio ad alíud quando intelligatur.*

8 *Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*

9 *Habitus diuerſitas inter monacos, ordinis diuerſitatem non inducit.*

Duo

Source : BIU Cujas

DVo in hac bulla inueniuntur, videlicet Papæ prouiſio facta F. Ioanni Eſchinard, canonico monaſterij ſancti Hilarij de Cella, ordinis ſancti Auguſtini, de parrochiali Eccleſia ſancti Sigirani, Bituricenſis diœceſis, etiam vna cum eadem capellania, quam de Eſchinard otinebat: aut ſine illa, cum quocunque alio regulari beneficio Eccleſiaſtico.

Secundò eſt diſpenſatio, videlicet tecum diſpenſamus, vt parrochialem Eccleſiam prædictam poſsis tenere, cũ prædicta capella, vel ſine illa, quodcunque etiã aliud regulare, & loco dimiſsi & dimiſſorũ, &c.

1 Primò enim Papa prouidet † religioſo habenti capellam, qui licet de iure eſſet ad aliud beneficiũ quodcunque incapax. c. cum ſingula. de præbend. in 6. vbi religioſus habens quodcunque beneficium eſt incapax ad aliud: tamen Papa eidẽ confert Eccleſiã in parrochialem, & vult vt illam retineat cum capella, vel abſque capella cum quocunque alio regulari, ſenſus eſt quod Papa velit iſtum religioſum habere Eccleſiã parrochialem cum capella, vt commodius ſuſtentari valeat: ergo iſta ratio eſt generalis reſpiciens perſonam d. Ioan. Eſchinard: & quando diſpenſatio fit ad vtilitatem perſonæ eſt magis amplianda quatenus vtilitatem perſonæ tangit: quia ad hoc tendit Papæ intẽtio. c. de multa. in fi. de præbend. Gemi. conſi. 17. pro declaratione.

2 † Item fauore literarum & gradus hoc conceditur, quia d. Eſchinard in decretis Baccalaureus exiſtit: & hoc ea ratione Papa dicit ſe concedere, vt in bulla patet, ibi virtus literarumq; ſcientia nos inducunt, vt illa tibi fauorabiliter concedamus, quæ tuis commoditatibus fore conſpicimus opportuna, quod probatur etiam in dicto c. de multa. in fin. de præbend.

Item in dicta bulla prouiſionis d. Eſchinard derogatum eſt conſtitutioni Bonifacij Papæ octaui, & alijs Apoſtolicis conſtitutionibus contrarijs, & ſic non obſtabit c. cum ſingula. §. prohibemus. de præben. in 6. cum illi ſit per Papam derogatum, quia illa eſt conſtitutio Bonifacij.

Item dicit per te pro tempore obtento, & quolibet tempore obtineat, & ideo ſicut Papa vult quod quolibet tempore obtineat, ſit diſpenſatus. Ita & quolibet loco maximè propter illud verbũ quodlibet, & quia bonum eſt argumentum de tempore ad locum cle. ad noſtram. de cenſib. vbi glo. & doct. in l. vnum. ff. ſi cert. pet.

3 † Præterea cum quocunque alio regulari dubitatur an cenſeatur diſpenſatus ad habendum regulare, etiã in alio monaſterio, & puto quod ſic, per iſtam clauſulam generalem. Cum quocunque alio: nam ſi Papa uoluiſſet intelligere tantum de beneficio illius ordinis, & monaſterij, dixiſſet de alio regulari, & tunc intellexiſſet de ſimili eiuſdem monaſterij, per c. ſedes. de reſcript. l. ſi fugitiui. C. de ſeru. fugit. ſed addidit & quocunque alio regulari: ergo nihil excepit, ſiue obtineat in prædicto monaſterio, ſiue in alio, dummodo ſit eius ordinis, quod in ſimili probatur.

4 † Item hæc verba cuiuſcunque ſtatus & conditionis comprehendunt homines diuerſi generis & profeſsionis. per glo. ſing. in l. promittendo. ff. de iure dot. quam probat Barbat. in conſil. 23. ſapientiſsimus. col. 4. in 2. vol. & Alex. conſi. 123. nu. 16. in 4. vol. ſic & iſtud verbum quodcunque regulare intelligetur de omni regulari eiuſdẽ ordinis, licet diuerſi monaſterij.

Non refragatur quod illa dictio quodcunque intelligatur de habili. l. 1. C. de ſacroſanct. eccleſiis. l. 1. vbi conueniantur, qui cer. loc. dar. & l. 1. ff. de eo quod cer.

5 loc. Reſpondeo † verba generalia recipere reſtrictionẽ quoad inhabilitatem iuriſgentium vel naturalem, vtpotè infantiæ aut ætatis per l. fi. C. de teſtam. milit. glo. in l. promittendo. ff. de iur. dot. l. 1. C. de fid. inſtrum. lib. x. Iaſ. in l. 1. §. nuntiatio. col. 5. nu. 7. ff. de noui oper. nuntiat. Sed iſta inhabilitas religioſi non prouenit de iure naturali vel gentium. Ergo non reſtringetur quominus intelligatur de quocũque regulari beneficio illius ordinis, licet ſit alterius monaſterij: vnde

6 ſi quis acquirat † feudum pro ſe & ſuis quibuſcunque hæredibus, illa vniuerſalis quibuſcunque non reſtringitur ad habiles, ſed veniunt etiam extranei. Bal. in l. 1. in 48. q. ff. de rer. diuiſi. & in c. imperialem. de prohibit. feu. alienat. per Federic. Iaſ. in l. 1. §. nuntiatio. col. 4. ff. de noui oper. nuntiat.

Item ſi aliquis acquiſierit emphyteoſim pro ſe & ſuis quibuſcunque ſucceſſoribus, comprehenditur etiam ſingularis ſucceſſor, licet aliàs non comprehenderetur. Alex. & Iaſ. in l quædam. §. nihil. per illum tex. ff de eden. quia dictio quibuſcunque eſt geminata: ob id debet de aliquo operari. l. baliſta. ff. ad Trebel. glo. in l cum pœna. ff. de arbit. Iaſ. in l. fideiuſſor. §. prætor. qui ſatiſd. cog.

Item dicit Bar. in l. generali. §. vxori. ff. de vſufr. leg. quod licet in legato generali res venales non comprehendantur per illum text. tamen ſi teſtator quaſcunque res legauerit, etiam res includentur venales. per l. Iulianus. ff. de leg. 3. Roma. conſil. 44. ex ſupra. in 3. q. vbi etiam concludit, quod ſi ſtatuto dictante vxor lucrari debeat dotem in omni caſu etiã exiſtentibus liberis lucrabitur dotem, vt conſuluit Franciſ. conſil. 85. habita.

7 † Item quando religioſus petit ſibi de beneficio alterius monaſterij prouideri, ſi ex narratione appareat eum religioſum alterius monaſterij tamen tranſlatio veniet quando beneficium eſt eiuſdem ordinis, aliàs non, vt in regula cancell. 66. ſcilicet ſi alterius ordinis eſſet. glo. ibi per c. cum cauſam. de elect. & c. in noua. 16. q. 7. ſic etiam religioſus petendo diſpenſationem ad quodcunque regulare, videtur etiam petiiſſe tranſlationem, & ſibi conceſſam fuiſſe ad monaſterium aliud eiuſdem ordinis.

Item diſpenſat quod poſsit dimittere Eccleſiam parrochialem & capellam, & loco parrochialis ſimilem parrochialem habere non dicit in quo loco, ſed intelligetur, quod vbicunque poſsit obtinere Eccleſiam, ſic & regulare in quocunque loco & monaſte-

8 rio eiuſdem ordinis: nam † vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. l. de pretio. ff. de public. in rem actio. & vbi lex generaliter loquitur, generaliter intelligetur. l. 1. §. & generaliter. ff. de legat. præſtand.

9 Nec facit aliquid quod ſit alterius monaſterij, nam ſufficit quod ſit eiuſdem religionis, & habitus, vt dicit glo. in cle. 1. in verb. habitus. de elect. vbi dicit ſufficere ſi ſint eiuſdem religionis, licet eſſet diuerſo colore induti.

RESPON LXII.

De tribus ſententijs ſuper vna eademq; relatis.

SVMMARIVM.

1 *Appellare tertio an liceat.*

Reipub. intereſt finem litibus imponere. ibid.

2 *Exceptio quæ ſemper grauat ſemper opponi poteſt.*

3 *Nullitas ſententiæ quando allegari poſsit.*

Nulli-

Source : BIU Cujas

4 *Nullitas ſententiæ per viam appellationis expediri non poteſt.*

Sententiæ quando dicantur conformes vel non. ibidem, & nume. 7.

5 *Sententiam non valere contra ſententiam, quomodo intelligatur.*

6 *Iudicem appellationis in vno ſententiam confirmare, in alio vero infirmare, non eſt inconueniens.*

7 *Sententiæ prius exequi debent, antequam quis ſuper nullitate audiatur, vel offerre ſaltem de non impediendà executione.*

PRocessvs fuit initus anno 1501. inter Abbatem & conuentum ſanctæ Mariæ de Bolonia actorem, contra Abbatem & conuentum S. Vlmarij, eiuſdem oppidi de Bolonia ſuper proceſſionibus faciendis, monitiq; fuerunt rei ab officiali Norinenſi ut haberent eos comitari & aſſiſtere in proceſſionibus, qui quidem rei obtulerunt, ad euitandum proceſſum, ſe uelle eos comitari, dummodo ordinem prædicti actores non perturbent prout ipſi conſueuerunt facere.

Demum etiam fuit proceſſus motus ſuper campanarum pulſatione & benedictione cereorum, ac quibuſdam aliis, & tres ſententiæ conformes interuenerunt: & poſt illas tres ſententias quarta in qua fuit cõdemnatus Abbas actor, & aliæ fuerunt compenſatæ expenſæ, à qua ſententia iterum Abbas appellauit:
1 quæro an † debeat recipi eius appellatio. Reſpondeo, quod non, tam de iure communi, quàm de iure ſpeciali regni: primò extat rub. C. ne liceat tertiò prouocare. & tex. in clem. 1. de re iudic. alioqui nunquam eſſet litium finis: & tamen Reipub. intereſt finem litibus imponere. l. properandum. C. de iudic. & præſumitur calumnia quãdo quis poſt ſententiam appellat. d. cle. 1. de re iudic. & terminato negotio nulli actio ſuper ſumptum petitione præſtari debet. l. terminato. C. de fructib. & lit. expen. nefas enim eſt litem alterã conſurgere ex litis primæ materia, vt ibi dicit tex.

Nec obſtant in contrarium adducta primò quòd in quarta inſtanti non fuit oppoſita exceptio trium ſententiarum: ergo in quinta non poterit oppo-
2 ni. Reſpondeo, quod † exceptio quæ ſemper grauat, poteſt ſemper opponi, & interim proceſſus eſt validus Bald. in l. 1. C. ne liceat tertio prouoc. Bar. in d. clem. 1. col. 6.

Secundò non obſtat quod licet contra tres ſententias non poſſit quis appellare. c. ſua nobis. de appel. tamen nullitatẽ allegare poterit, dicta clem. 1. de re iudi. ſicut partes iſtæ nunc allegant. Quibus reſpondeo,
3 † quod quando quis poſt ſententias tres conformes uult allegare nullitatem, poteſt quando ſententiæ plenariæ executioni demandatæ fuerint, dicta cle. 1. ſed hic non fuerunt executioni demandatæ, ergo non debent audiri partes.

4 Item † partes debent agere de nullitate, non vero prætextu appellationis. tex. in d. cle. 1. ibi ad agendum de nullitate ipſarum, &c. Sed iſtæ partes appellauerunt, ergo malæ. Et ſi velint nullitatem deducere nõ admittentur, imo calumnia præſumitur, quando quis de nullitate excipit, poſt tres ſententias conformes. dicta clem. 1. & ſic iudex quartus potuit in omnes expenſas condemnare, ratione iſtius calumniæ præſumptæ: nempe appellatio ſemper ſuſpenderet iudicatum: & ſic executio fieri non poſſet. Tertiò nõ refragatur quod ſententiæ latæ ſuper diuerſis articulis non debent exequi, nec dicuntur conformes. d. l. vnica. & Alex. conſi. 77. in cauſa. vol. 2. Reſpondeo verum eſſe, ſi illi articuli non conuenirent, ſed ſi plures eſſent articuli, & ſuper omnibus conuenientes eſſent ſententiæ, adhuc non poſſet appellari. glo. & doc. in d. cle. 1. ſed hic in his quinque ſententijs articuli omnes ſunt ter conformiter deciſi: ergo non poſſunt iterum ſuſcitari. Imò ſi partes dixerint dico ſententiam nullam: & ſi qua eſt appello, tunc nullitas venit principaliter, nec poterit poſt tres ſententias agere de nullitate. Anch. & Barb. in d. clem. 1.

Quartò non obeſt, quod ſententia quarta non po-
5 tuit valere, quia † ſententia contra ſententiam non ualet. l. 1. C. quando prouocari non eſt neceſſe. Reſpondeo illum tex. intelligendum quando prima ſententia tranſiuerat in rem iudicatam, ſed hic fuit appellatũ. Item quando illa ſententia contraria fuiſſet data, ſine inſtantia abſque libello, & litis conteſtatione. Bal. & Alex. in l. ſi diuerſis. C. de tranſact. Bart. in d. l. j. Iaſ. & alij in l. nam poſtea. §. ſi damnetur. ff. de iureiu. ſcripſi in repetitione. l. quod iuſſit. in 2. notab. nu. 150. ff. de re iudic. ſed hic omnia ſolemnia in quarta ſententia interuenerunt: ergo ualuit in præiudicium non opponentium, & ualuerit uel non, non poteſt de hoc cognoſci.

Quintò non poteſt obeſſe quod in quarta ſententia iudices confirmauerunt ſententiam primam, & tamen condemnauerunt in expenſis, ubi primus eas
6 compenſauerat. Reſpondeo non eſſe † inconueniẽs ut iudex appellationis confirmet ſententiam in uno, & in alio infirmet, c. Raynutius, & c. Raynaldus. de teſta. etiam is qui non eſt iudex in principali condemnare in expenſis poteſt. clem. 1. de reſcrip. ſed iſti iudices quintæ inſtantię uidebant tres ſententias conformes, noluerunt eas annullare, ſed eas confirmauerunt, & appellantes uidelicet abbatem & conuentum B. Marię in expenſis condemnauerunt, quod potuerunt, & propter hoc non debent in hac ſexta ſententia recipi.
7 Sextò † antequam audiri debeat proponens nullitatem debet permittere ut exequantur in primis ſententiæ, uel ſaltem debet referre, quod non impediet executionem, doct. in d. clem. 1. ſed hic non obtulerunt partes: ergo non debent audiri, etiam ſuper nullitate, ſed debent condemnari in expenſis. §. ſi quis uerò. de friuol. appel. in Concord.

Septimò, conſuluit Barb. conſi. 10. Clementiſſimi in 1. uol. quod licet aliquid indubitatum ſit in ſummis, uel quantitatibus, nihilominus habebit locum diſpoſitio. dicta clem. quoad id. in quo conueniunt, & ſequitur Cardin. in dicta clem. ſed in expenſis conueniunt, ergo quoad hoc, non retractabitur, alioqui ſententiæ nunquam dici poſſent conformes, quia frequentius uidemus ſententiam continere diuerſa capitula. Barb. d. conſi. 10. in fi. Aymo. Crauette. conſi. 183. Fuit pronunciatum in Senatu anno 1542. die 25. Septembris abuſiuè impetratum & conceſſum poſt interlocutoriam confirmatam.

Et anno 1543. in menſe Decembris contra Cardinalem Ferrarienſem, quod appellans poſt tres ſententias conformes allegans nullitatem ſententiæ, ratione citationis, non fuit receptus & fuit ad emendam condemnatus.

Aduertendum eſt ad primam impetrationem Iacobi de Vitri, quæ uidetur ſubreptitia, eò quod Papæ narrauit prioratus ſancti Martini, & beatæ Mariæ fructus non excedere ſummam uiginti quatuor ducatorum auri de camera, & tamen maioris ſunt ualoris. Nam licet in hoc regno Franciæ ſufficiat in impetrationibus exprimere ualorem conſuetum uiginti quatuor

tuor ducatorum, non tamen in diſpenſationibus quæ ſunt odioſæ, & Papa mouetur ad diſpenſandum propter tenuitatem fructuum, & aliàs non diſpenſaret, uel non ita de leui. c. poſtulaſti. in fi. de reſcrip. ideò videtur diſpenſationem eſſe ſubreptitiam: & quia ceſſat conſuetudo Franciæ ne ſoluatur annata in impetratione, ſed in diſpenſatione, non ſoluitur, etiam conſuetudo eſt, vt quodlibet beneficium ſic exprimi debeat ad viginti quatuor ducatos, ſed non de pluribus beneficiis niſi ſoluetur per illam regulam pro expreſsis habitis.

Item, diſpenſationes non ſunt ſufficientes ad Abbatiam de Ebrono, nec ipſe Abbas poteſt tenere prioratus cum dicta Abbatia, nec ad hoc ſe extendit aliqua diſpenſatio, & vltima impetratio prioratus ſancti Petri non valeret cum ſit ei collatus tantum iuxta diſpentionis, vel diſpenſationum tenorem: & tenores diſpenſationum non faciunt mentionem de Abbatia, & aliud eſt prioratus, aliud autem Abbatia.

Ideò, ſi in prouiſione facta de Abbatia, non fuerit diſpenſatus de aliis prioratibus retinendis, vnà cum Abbatia, dicti prioratus de Riuis & de Salis vacant: & poterunt impetrari eo quod ille non eſt diſpenſatus ad illos tenendum. Imo per extrauag. execrab. erit inhabilis factus poſtquã illos tenuit ſine diſpenſatione legitima, & ſic non valeret impetratio vltima.

Et quamuis ritè eſſet diſpenſatus, vt retinere poſſet prioratus, *vnà cum abbatia*, tamen non eſt diſpenſatus, *ut unà cum abbatia* alios in locum illorum recipere poſsit: quia prouiſio abbatiæ vult vt retinere poſsit vnà cum abbatia: ergo non dimittere poſſet eum prioratum & alium in locum dimiſsi fortè maiorem recipere, quod non intellexit Papa, etiam non eſſet vnà cum abbatia, ſi illos dimitteret, & in locum illorum alios reciperet.

Et licet Papa voluerit diſpenſare, vt in locum dimiſſi, alium prioratum recipere poſſet, hoc erat videns iſtos prioratus non eſſe magni oneris, & ponderis: ſed cum abbatia, non dedit hanc facultatem dimittendi, alioquin Papa dixiſſet: & iſta ſunt ſtrictè interpretanda. c. 1. & 2. de filiis presbyter. in 6.

Nec obſtat clauſula, vt prius, quia intelligitur quod poſsit recipere vt prius recepit, quia vacabat per ademptionem abbatiæ, ideo Papa conceſsit vt recipere & retinere illos quemadmodũ prius, poſsit, ſed nõ dixit, *vt poſsit dimittere*, vt prius: nec illud eſt addendum, & ſic prouiſio facta iuxta tenores dipenſationũ non valet, quia ad hoc non eſt diſpenſatus.

Tamen quæ ſequuntur dubium quoddam ſuper hac re facere videntur: & primò, quia beneficia vacantia per reſignationem, uel alias, quàm per mortem non debentur nominatis curiæ, ut eſt in literis regijs expreſſum ibi, *qui uacqueront par mort*. [Quæ per mortem uacabunt.]

Secundò, collatio & prouiſio à Papa erat facta: ergo nihil uacabat.

Tertiò, quando uacaret per inhabilitatem non deberetur in uim nominationis, ſed opus eſſet noua impetratione.

Quartò, collatio ultimi facta à Papa ualet, licet aliter non eſſet aliquomodo diſpenſatus, multò magis ſi ſit diſpenſatus, & poſtquam expreſſit ſe habere quatuor: & idem ſi motu proprio, ut Imo. & alij uidentur tenere in d. cle. ſi plures. §. in confer. in titu. de offi. ordin. ergo de ordinario intelligit, non de Papa, & ſic collatio Papę ſemper ualebit ſi non ſit ſubreptitia, quia non ſe ligat niſi de eo expreſsè loquatur. c. ſi tibi abſenti. & c. dudum. de præben. in 6.

Nota ſequentia antequam hic titulus habeat.

Primò, quod ciuitas locus aut dominus deliquerit, ſeu culpam uel cauſam commiſerit in iudicem eccleſiaſticum, uel perſonam, ſeu rem eccleſiaſticam, ibi niſi ex cauſa uel culpa.

Secundò, quod iſta cauſa ſeu culpa tangat iudicem eccleſiaſticum, alioqui ſi ſecularem mulcta imponeretur ob id dicitur hic eccleſiaſticum interdictum.

Tertiò, quod hæc culpa proueniat à domino illius loci, ſeu rectoris uel officialium.

Quartò, ſi culpa ex priuata perſona emanauerit, oportet quod prius excõmunicentur & publicè nuntietur à iudice eccleſiaſtico, & in eccleſia publicetur.

Quintò, quod domini locorum requirantur, vt ex templo illum excommunicatum expellant.

Sextò, quod domini requiſiti intra biduum nõ eiiciant cum effectu, ſcilicet vt ſi ſemel ab eccleſia expulſus fuerit, iterum non ingrediatur.

Septimò, quod illam perſonam excommunicatã non compulerint ad ſatisfaciendum, quia ſi eam compulerint cum effectu videlicet eam incarcerando tũc non ſubiicietur interdicto, alioqui ſecus.

Octauò, quod ſi poſt interdictum perſona ſatisfecerit, ſine alia abſolutione vel reconciliatione mox diuina reaſſumi poterunt.

Ratio ſtatuitur etiam in hoc text. quia multa ſcandala conſueueuerunt euenire, ex hac indiſcreta inter dictorum promulgatione, ob id prohibet ne ciuitas aut locus propter culpam priuatæ perſonæ interdicto ſubiiciatur, ſed propter culpam ipſorum locorum, ſi fortè locus ſit rebellis Papæ, vel ipſius legatum non recipiat interdicto ſupponi poterit.

RESPON. LXIII.

Symonia commiſſa à nominato, tradente literas nominationis, cum pactis hic incluſis.

SVMMARIVM.

1 *Nominatus in ſuis litteris nominationis pactum faciens de aliquid lucrando, an incidat in ſymoniam actualem, ita vt ei conferri non poſsit.*

2 *Symonia actualis, quando committi dicatur, probat à diuinis.*

3 *Vendens rem alienam ſcienter, & tamquam ſuam tradens, eſt fur, ſic & ſpiritualia.*

4 *Symon Magus ex oblatione pecuniæ facta Apoſtolis non incidit in ſymoniam, ſed poſt condemnationẽ S. Petri. Verba cum effectu intelligenda ſunt. ibidem.*

5 *Promittens ante electionem prioratum alicui, recipiendo prioratum dicitur ſymoniacus, non ante. Conditio nihil ponit. ibidem.*

6 *Symonia non committitur ſi quis id exprimit, quod facere de iure tenetur.*

7 *Poteſtas componendi data videtur, prout fieri de iure poteſt.*

8 *Crimina alia, habito reſpectu ad ſymoniam, pro nihilo reputantur.*

9 *Symonia an inducatur per omnem pactionem.*

10 *Facere, & promittere quando à pari procedant.*

11 *Symonia commiſſa ex ſola deliberatione, & voluntate, non punitur ab Eccleſia, niſi effectum habeat. Peccata ex ſola voluntate commiſſa, per pœnitentiam ſolam remittuntur. ibidem.*

12 *Symonia mentalis non punitur per conſtitutiones, uel*

extra-

Source : BIU Cujas

extrauagantes.
Symoniacus ex ſola uoluntate non conſtituitur, licet pec-
cet. ibidem.
13 *Symoniacus quis non eſt ex ſolo pacto, niſi perueniat*
ad id faciendum quod deductum eſt in pactum.

MAGISTER Ioannes de Rominhac tradidit
literas nominationum, gradus, & alias
qualificatis ad beneficia neceſſarias, magi-
ſtris, Petro & Hugoni de Lomenya cano
nicis conuentione facta, quod d. Rominhac reſtitue-
rentur, quando volet, & toties, quoties requireret,
ſub hac conditione. *En ce que durant le temps que ledict*
Lomenye gardera leſdictes pieces, s'il gaigne aucun benefice,
ou autre bien pour & au nom du dict Rominhac, ſera tenu, com-
me luy a promis, luy en bailler la moitié, ſans ce toutesfois que
ledict Rominhac ſoit tenu fournir aucune choſe: & neantmo-
ins luy a baillé iceluy Rominhac procuration. [Quòd tem-
1 pore illo † quo dicta Lomenya prædictas literas ſer-
uabit, ſi aliquod beneficium, vel alia bona pro di-
cto Rominhaco lucretur, tenebitur, vt eidem pro-
miſit, ei medietatem reddere, ſic vt non teneatur d.
Rominhacus pro eo quicquam tribuere, nihilomi-
nus ei d. Rominhacus dedit procurationem] ad lites,
& ad acceptandum, requirendum, petendum quæ-
cunque beneficia, & tranſigendum, componendum,
& permutandum cum quocunque beneficio, & cum
quacunque perſona, & pro nomine d. Rominhaci,
& generaliter omnia alia quæ in præmiſſis, & circa ea
erunt neceſſaria, & opportuna, vacauit poſtea Ar-
chidiaconatus de Buberſaco, quod acceptauit & re
quiſiuit de Rominhac, obtinuitque illius collationẽ:
nunc opponitur dictam collationem non valere, eò
quod erat ſymoniacus ratione præcedentis pacti, quæ-
ritur quid iuris: breui reſpondeo dictum Rominhac
ratione talis pacti non incidiſſe in ſymoniam actualẽ,
nec ob hoc erat excommunicatus, & valuit collatio
illi facta, & inde ſequuta.

2 †Primò (vt à diuinis exordiar) Giezus gratiam ſani
tatis Regis Naamam Syri vendidit, & leproſus factus
ſanus extitit 4. Reg. cap. 5. in fi. & ſic venditio facta fuit
non ſola pactio, vbi probatur: nunc igitur accepiſti
argentum, & accepiſti veſtes, &c. ergo ſola pactio nõ
fuit in conſideratione. Item probatur Matth. c. 21. vbi
Dominus noſter Ieſus Chriſtus, ementes & venden-
tes de templo eiecit, & ſic non illos qui tantum vende
re propoſuerant, ſed qui iam vendebant & menſas
ſtrauerant, vti ibidem videre eſt. Et Iudas ſimul atque
conuenit de vendendo Dominum Ieſum Chriſtum
non ſtatim periit, ſed poſteaquam vendidit: mox la-
queo ſuſpenſus fuit, Math. 27 cap. probantur hæc in c.
qui ſtudet. 1. q. 1. & Eſa. 33. cap. Beatus qui excutit ma
nus ſuas ab omni munere: requiritur ergo minus in
actuali ſymonia, antequam committatur, quòd non
inuenitur hic: ergo non eſt ſymonia actualis, facit c.
ſunt nonnulli. 1. q. 1.

3 Secundò, probatur hac ratione, qui † vendit ſcien-
ter rem alienam, tanquam ſuam, & tradit, fur eſt. §.
furtiuæ. inſti. de vſuca. ſed is qui ſpiritualia vendit, alie-
nam rem vendit, vt potè quia non eſt dominus illius,
vt ait diuus Paulus 1. Corinth. c. 4 ſic nos exſtimet. c. 2.
de donat. ſed d. Rominhac nil vendidit. ergo in ſymo
niam non incidit, vt inferius plenius explicabitur.

4 Tertiò, cum † Symon Magus obtuliſſet pecuniam
Apoſtolis meruit audire à diuo Petro ſuam condem
nationem hanc uidelicet, pecunia tua tecũ ſit in per-
ditionem, quoniam donum Dei exiſtimaſti pecunia
poſſideri, & ſubdit pœnitentiam. Itaque age ab hac
nequitia tua, & roga Deum ſi fortè remittantur tibi
hæc cogitatio. Ecce igitur quòd ratione cõdemnatio-
nis erat ſymonia, ſed ante condemnationem non.
Actuum 8. c. & c. qui ſtudet. ibi damnationis ſententiã.
1. q. 1. & dicit Floren. in 2. parte ſummæ, titu. de ſy-
mon. cap. 4. §. 3. quod iſtud c. qui ſtudet, debet intelligi
cum effectu, quia uerba cum effectu ſunt intelligen-
da. l. 1. ff. quod quiſque iur. cap. relatum. de cleric. non
reſidend.

Quartò, probant iura canonica primò cap. de hoc
5 de ſymon. ubi † qui promiſit ante electionem priora
tum alicui, ſi is recipiat prioratum ſymoniacus eſt, ut
probarur ibi ob cauſam illa promiſſa recepiſſe: ergo à
contrario licet conueniſſet, & nil recepiſſet, ſed eum
pacti pœnituiſſet non fuiſſet actualis ſymoniacus, nec
puniendus in foro ſeculi.

Quintò, hæc conuentio eſt conditionalis, *ſi gaigne*
aucun benefice, ou autre bien, au nom du dict Rominhac, [ſi ali
quod beneficium, uel alia bona pro d. Rominhaco
lucretur.] & conditio nil ponit. l. 3. §. ſi quis ſic accepit.
ff. de ſtatulib. & per tot. titu. de condit, & demonſt.

6 † Sextò, ſi exprimatur id quod quis facere tenetur,
de iure non eſt ſymonia. doct. in c. 1. & per tot. de ſy-
mon. ſed procurator reſtituere domino, id quod ac-
quirit nomine domini tenetur, ut apparet in toto tit.
de procur. Igitur ſi expreſſum ſit, & conuentũ quod
ſi lucratus fuerit beneficium uel aliam rem vt tenea-
tur reſtituere, non inducit ſymoniam.

Septimò, non obeſt quod de Lomenya nõ debeat
niſi dimidiam partem tradere, ergo aliam dimidiam
partem vult ei dare pro expenſis. Reſpondeo hoc nõ
dicunt partes, ſed ſi de Lomenya acquiſiuerit benefi-
cium nomine d. Rominhac, quod teneatur eidem re
ſtituere ſaltem dimidiam partem, nõ exprimunt par-
tes quod d. Lomenya retineat dimidiam, ob id poteſt
intelligi quod d. Rominhac conſtituit de Lomenya
procuratorem ad tranſigendum, & componendum,
dummodo dimidia pars beneficii quod acceptabit,
non obſtante quacunque compoſitione remaneat pe
nes de Rominhac: & hæc conuentio non eſt illicita,
nempe in eo caſu quo non haberet niſi dimidiam nõ
vult coſtituens onerari expenſis: & iſtæ cõuentiones
poſſunt ſine expenſis fieri. Ideo hæc compoſitio ne-
ceſſario non probat ſymoniam, quia poteſt ſic à Pa-
pa probari: & ideo conſtituendo eum ſic non uidetur
induxiſſe ſymoniam, ſed dediſſe poteſtatem compo-
nendi uſque ad dimidiam.

7 [Octauò, iſtam poteſtatem componendi uidetur
dediſſe prout de iure poterat fieri, quia in dubio
quis uidetur contrahere velle uel teſtari prout de
iure. l. ſi duo. ff. de acquiren. hæred. l. quæro. §. inter
locatorem. locat.

Ideo iſte Rominhac dando poteſtatem componẽ-
di d. de Lomenya dubitauit, quod ipſe totũ beneficiũ
reſignaret. Ob id uoluit, & expreſſit quod dimidiam
partem habeat, nec expreſſit ſe velle habere dimidiam
partem à d. de Lomenya, vel ab alio, quare non uide-
tur procuratio ſymoniaca, quia poterit conuentio, &
compoſitio poſtea facienda à Papa approbari, & non
erit ſymonia, Panorm. & alii in c. conſtitutus. de tran-
ſact. c. niſi. de præbend. & c. non ſatis. de ſymo. & poſt-
quam partes alia iura adducunt in hanc partem his cõ
tentus omittam.

Non refragantur in contrarium adducta, primò
8 quod propter immanitatẽ huius criminis alia crimina
pro nihilo reputantur. c. per tuas. uerſicu. ille quidem.
de ſymo. Ergo debet condemnari ſymoniacus. Re-
ſpondeo immanitatem criminis facere, ut in hoc cri-
mine

Source : BIU Cujas

multa ſint ſpecialia, c.tanta eſt labes. cum ſimil.de ſymon.tamen in primis oportet crimen cōmiſſum eſſe. l.1.§.item illud.ff.de Senatuſconſult.Sylla.& poſtea de immanitate criminis quæretur, ſed hic nō apparet de ſymonia,ergo de immanitate ipſius quæri non debet.

9 Secundò,non obſtat quod † omnis pactio & conuentio in ſpiritualibus obtinendis ceſſare debet. c.fin. & c.quàm pio.1.q.2.Reſpōdeo quod eſtò,tamen ſi interuenerit non dicit quod omnis pactio inducat ſymoniam, licet ſit illicita, & peccet is qui contra ius facit, non tamen erit excommunicatus, vel alias inhabilis aut ſymoniacus actu maximè in hoc caſu, vt ſuperius dixi: & quamuis induceret ſymoniam, non induceret in hoc caſu niſi ſymoniam mentalem, vt inferius explicabitur.

Tertiò, non obeſt c.cum eſſent. de ſymon.vbi poſt promiſſionem beneficij dominus de Rominhac cui facta fuerat promiſſio petebat illud beneficium,ob id Papa ei imponit perpetuum ſilentium, licet ipſe promouiſſet negotium apud Papam.& ſic ibi non erat ſola promiſſio: ſed ex parte eius cui erat facta promiſſio erat negotium factum, & poſtea petebat Eccleſiam, quod non poteſt, quia pactum non valet tāquam illicitum & ſymoniacum, ſed in hoc caſu de Rominhac ex pacto nihil petit, imo reuocat quatenus ſaperet ſymoniam, igitur pactum eidem nocere non debet.

Quartò,ſi beneficium iam vacabat in pactione nullum verbum de beneficio: ergo ſuper eo non cenſetur pactum factum, quia potuit d. Rominhac illud beneficium proſequi poſtquā acceptauerat: & ſi de Lomenya acceptaſſet aliud nomen,d.Rominhac volebat quod illud proſequeretur, nec conuentio ad beneficium illud referri poteſt, quia verbū, *gaigne* [lucretur] futurum,& non præteritum ſignificat tempus.

Et ſi dicatur quod non poterat acceptare aliud, falſum eſt: poterit enim ſub conditione, ſi mihi Archidiaconatus nondebeatur,accepto,iſtud per glo.vlt.in c.2.de reſcript.in 6. & gl.expreſſa in §.item quod ad dictas.in verb nominatorum. de collatio.in pragm.

10 Quintò,non me mouet,quod † paria ſint,facere & promittere.c.ſuper hoc.de renuntia.quia hoc intelligitur poſtquam eſt peruentum poſtea ad effectum,vt in d.c.cum eſſent,& ſuperius dixi & quando promittitur pro certo beneficio,vt inferius etiam dicam,& hoc videtur concludere deciſ. vlt.rub.de conſtit.Caſſadorus.

Sextò,tex.formales allegati in contrariū nil faciunt: primò, c.nobis. de ſymon. vbi promiſsio pecuniæ ab amicis facta nocet ei qui ignorat pactum. Reſpondeo verum eſſe, quia in vim pacti electio facta fuit de illo ob id electio illa ſymoniaca eſt reprobanda,ſed non afficitur perſona,nec incidit in aliam pęnam, nec ibi fuit ſimplex promiſsio,ſicut in caſu iſto,ſed poſtea electio inſequendo illud primum pactum.

Et in c.2.de confeſſis,non erat pactum ſimplex, ſed ut canonicus præſtiterat cōſenſum electioni recepta obligatione quingentorum Sarracenorum:& ſic erat actualis ſymonia,quæ non eſt hic: & ſic expreſsè contra adducentem faciunt.

Septimò,iura in contrarium allegata debent intelligi in actuali ſymonia, quæ non eſt in caſu mihi propo-
11 ſito,nempe licet † ſymonia ſola deliberatione,& uoluntate committatur,tamen non punitur iudicio Eccleſiæ, quæ non iudicat de occultis, niſi ad effectum procedat: teſte Ioan.Ana.in rub. de ſymo. & Florenti. in 2.parte ſummæ tit.j.rub.de ſymo.c.5.§.j.per c.fi. de ſymo. & quæ ſola uoluntate committuntur, per ſolam pœnitentiam remittuntur.d.c.fin.glo. in c.unico. de cleric.non reſiden.in 6.hoc etiam firmat Card.Alexand.in ſumma.1.q j.col.2. ut uoluntas debeat intelligi cum effectu, ut pars uidelicet, progrediatur ad pactum & ad actum, id eſt, ad id quod reductum eſt in pactum quod non inuenitur hic.

12 † Etiam omnes conſtitutiones & extrauagantes, pœnales de ſymonia loquentes,non habent locum in ſymonia mentali,quia in pœnis benignior interpretatio facienda eſt.per regu.in pœnis,de reg.iur.in 6.Pan. & alij in d.c.ſi facit. c conſuluere. in verb.voluerunt, de ſymon. vbi glo. dicit dummodo proceſſum fuerit ad actum vendendi,vel emendi,quia ſola voluntas hominem non facit ſymoniacum licet peccet, & ſic nō erit iſte Rominhac excommunicatus,vt prætenditur licet peccauerit, ſi in mente habebat quod dimidia pars beneficiorum requiſitorum remaneret apud de Lomenya pro expenſis, & proſequutione proceſſus: nam tunc eſſet mera ſymonia mentalis, quæ non afficeret excommunicatione d.Rominhac.

Octauò,verba prohibitionis ſymoniacæ, non accōmodantur,nec conueniunt ſoli voluntati,ergo etiam diſpoſitio non conueniet.l.1.§.eſt aūt.ff de exercit.act.

Maximè quia ſola voluntas in ſymoniacis eſt prohibita,vt in beneficialibus ſtans in ſuis terminis,ſi non progrediatur ad actum facit quem ſymoniacum. cap. vbicunq;vbi doct.1.q.1.& hoc caſu noſtro conuenit. Ideo Card.Alex.in d.ſumma.1.q.1.dicit hoc caſu peccatum eſſe, ſed propriè non cōmitti ſymoniam.c.tua nobis.de ſymo.ideo Panor.in cap.nemo.ibidem addit opere ſubſequuto eſſe ſymoniam non ſola voluntate facit.l.2. ff.de his qui not.infa. vbi qui locauit operas ſuas vt prodiret artis ludicræ cauſa,neque prodiit,non notatur ea infamia.

13 † Vltimo, ſola conuentio de dando ſi omnino, veniat ad effectum non facit ſymoniacum,quamuis illa conuentio & pactio ſit illicita: & peccat quis,ſed non eſt ſymoniacus, niſi perueniat ad faciendum id quod in pactum deuentum eſt. probat c.cū pridem de pac. vbi fuit conuentum dari tres marchas argēti pro expēſis P.& idem liti cederet,illam pactionem Papa vocat prauam, & vult quod cedat illi beneficio, ſuper quo conuenit. Itaque ſi conuentio fieret ſuper certo beneficio diceretur ſymonia, ut ibi,ſi uerò ſuper incerto non.c.cum clerici.de pact.& alia iura de promiſſione loquentia debent intelligi,quando promiſſio deducta eſt ad effectum,uel quando promiſi pro certo beneficio aliquid,c.ſicut.2.ubi eſt bonus tex.de ſymo. & Panor. in c.conſtitutus. de tranſact.dicit poſſe dici ſpeciē ſymoniæ,in aliquo caſu, & tamen non erit ſymonia: ueruntamen licet eſſet quædam ſpecies ſymoniæ: in hoc caſu, non tamen ſymonia eſt, ſaltem actualis, & extrauagans cū deteſtabile. de ſymo.excōicat illos qui quomodolibet dando,uel recipendo,ſymoniam commiſerint, aut mediatores extiterint, ſeu procurauerint, quod non fecit hic de Rominhac:ergo ex prædictis patet d.de Rominhac eſſe habilem ad dictum Archidiaconatum, nec ſymoniacum dici poſſe,& ſic collationē illi factā ualere per prædicta alia iura,quæ quia plenè partes deduxerūt, miſſa facio,hiſque ſubſcripſi.

RESPON. LXIIII.

De eo qui accuſatur ſymoniam commiſiſſe.

SUMMARIUM.

1 *Symoniacus accuſatus, conuictus, & condemnatus de ſymonia commiſſa in uno beneficio, non priuatur ex hoc niſi beneficio, in quo ſymoniam commiſit.*

Source : BIU Cujas

2 Symoniacus pendente accuſatione, & poſt ſententiam reſignare poterit beneficia ante ſymoniam adepta, etiam ſi ab alio fuerint impetrata.

3 Symoniacus reſignans beneficia, in quibus ſymoniam commiſit, poſt reſignationem diſpenſationem de eis retinendis impetrare non poterit.

4 Beneficium obtentum per ſymoniam à die commiſſi criminis, ipſo iure vacat, nec eſt opus declaratione.

QVANDO quis eſt accuſatus cõmiſiſſe ſymoniam in vno beneficio obtinẽdo per permutationem cum alio factam, aut aliàs, & de eadem eſt conuictus & condemnatus, vtrum beneficia omnia quæ antea poſſidebat, vacent etiam ſi Miſſam celebrauerit, & in ea irregularitate poſt annum, & multo tempore remanſerit, aut etiam dicta beneficia obtenta ante ſymoniam fuerint ab alio impetrata, & ſi per hoc ius impetranti quæratur.

Vtrum accuſatus de ſymonia, pendente accuſatione, & etiam poſt ſententiam, poſſit reſignare beneficia per eum ante ſymoniam commiſſam poſſeſſa in fauorem in manibus Romani Pontificis non obſtante (vt permiſſum eſt) quod dicta beneficia fuerint ab alio impetrata, & aliis præmiſſis.

Vtrum poſſit impetrare à ſummo Pontifice diſpẽſationem de obtinendis beneficiis, iam per eum in fauorem reſignatis & aliis.

Vtrum quis poſſit impetrare à ſummo Pontifice diſpenſationem de retinendis beneficiis, per eum ante commiſſam ſymoniam obtentis & obtinendis.

Vtrum beneficium obtentum per ſymoniam vacet ipſo iure, & facto an opus ſit declaratione, & ſi ille qui tale obtinuit beneficium pendente accuſatione reſignet illud beneficium in manibus ſummi Pontificis in fauorem alicuius: an valeat iſta reſignatio, etiamſi alterius eſſet quæſitum beneficio. Cętera ſupplebit diſcretio veſtra in hac materia.

1 † Super prima quæſtione, ne pœna delictum excedat, non videtur priuatus ſymoniacus, niſi eo beneficio in quo ſymoniam commiſit. argum. c. ſi compromiſſarius. de elec. in 6. & ſic illa beneficia non poſſunt impetrari ante priuationem, cum non vacent, & ſi fuerint impetrata impetratio non valebit.

2 † Ad ſecundam quæſtionem, reſpondeo, quod poſtquam beneficia ante ſymoniam adepta non uacent, poterit illa reſignare, & reſignatio ualebit, tam ante ſententiam, quàm *poſt, cum de illis* non agatur etiã ſi fuerint impetrata *per alium*, quia impetratio facta de beneficio non uacante, non obeſt poſſidenti quominus beneficium reſignare poſſit.

3 † Sed ſi ipſe ſymoniacus reſignauerit illa beneficia in quibus non commiſit ſymoniam poſt reſignationem, non poterit impetrare diſpenſationem ut ea retineat: quia ea non habet cum iam reſignauerit, & collata ſint alteri, ante tamen reſignationem & collationem poterit impetrari diſpenſatio à Papa, ut ea retinere poſſit.

4 † Item beneficium ſymoniaci, in quo ſymonia prætenditur, *ipſo* iure uacat à die commiſſi criminis, nec eſt opus aliqua declaratione, ſed ab eo die impetratio ualebit, & ideò ſymoniacus non poterit illud reſignare. Actum Pariſ. anno 1554. in menſe Auguſti.

RESPON. LXV.

An peti poſſit debitum poſt triginta annos.

SVMMARIVM.

1 Præſcriptionis exceptio locum non habet in curia parui ſigilli Montiſpeſſulani.

2 Iudex appellationis iudicare debet ſecundum leges, & ſtatuta uigentia tempore primæ ſententiæ.

3 Debitum an mala fide præſcribatur, de hoc ponuntur opiniones, quæ cum diſtinctione conciliantur.

VEu le procez & doubte meu entre damoiſelle Marguerite Boire demandereſſe, & maiſtre Iean Gayand, Secretaire du Roy noſtre ſire: il ſemble que la demandereſſe ſe peut defendre a l'oppoſition qu'on luy faict, que le debte eſt preſcript, veu que ne l'a demandé dedans trente ans. Car par ſtyle du petit ſeel de Montpelier, exception de preſcription n'a lieu: Parquoy veu que ledict obligé & execution ſe faict en vertu de la Cour du petit ſeel, & que ladicte Cour ne recoit les executions des proſcriptions, ne doit auſſi le Iuge d'appel ladicte exception receuoir. [Viſo proceſſu & dubio
moto inter dominam Margaretam Boire defenſatri
cem, & magiſtrum Ioannem Gayãdum Secretarium
Regis domini noſtri: videtur æquitati conſentaneũ,
defenſatricem ſe poſſe defendere contra oppoſitio-
nem, quæ ei ſit, quod debitum *præſcriptum* ſit, quo-
1 niam intra triginta annos illud non petijt: † nam ſty-
lo parui ſigilli Montiſpeſſulani exceptio præſcriptio-
nis locum non habet. Quare cum dictus obligatus, &
executio fiant virtute curiæ ſigilli, & quod dict. curia
executiones præſcriptionis non recipiat, non debet
etiam iudex appellationis d. exceptionem recipere.]
per tex. in authen. vt cum de appellat. cognoſc. col. 8.
2 in princ. † vbi iudex appellationis debet iudicare ſe-
cundum leges & ſtatuta vigentia tempore primæ ſen
tentiæ. Idem eſt declaratum *in ſtylo Parlamenti*, in ru
br. de commiſſa. §. *item quæro*, vbi caſus iſte expreſsè
deciditur, dicens, quod ſi cauſa fuerit inchoata in pa-
tria, & *poſtea* aduocata ad curiam, curia debet ſequi
ſtylum primæ curiæ: & iſtud, cum ſit notorium, non
indiget alia probatione. Bonum eſt tamen, ſi pars pro
ducat ſtylum, & obſeruationem illius curiæ parui ſi-
gilli Montiſpeſſulani. *Et auſſi.* [Atque etiam] quod
2 † debitum non præſcribitur cum mala fide, *ut* deci-
dunt Panormit. & omnes canoniſtæ. in c. fi. de præſcr.
combien que Bartolle tienne le contraire, [quamuis Barto-
lus contrariũ teneat,] in l. ſequitur. §. ſi uiam. ff. de uſu-
cap. Sed omnis turba in contrariam labitur ſententiã
ut referunt doctor. Panormit. Felin. & alij in d. c. fin. &
Ioan. Franc. Balb. in tract. de præſcript. in 2. parte 5. par-
tis. quæſt. 15. attamen hæ ſententiæ ſic conciliari poſ-
ſunt. Nam viuente eo qui ſcit ſe debere, *nulla* currere
poteſt *præſcriptio* cũ mala fide: & ita intelligatur opi-
nio canoniſt. Si verò mortuo debitore non fuit peti-
tum debitum ab hærede per triginta annos: tunc non
poterit amplius peti, & ita intelligatur opinio Bartoli
& eorum qui ſequuntur eum.

Et iſta conciliatio eſt valde æqua. Igitur cum à morte debitoris non fuerint elapſi triginta anni, nec quidem viginti, non poteſt hoc debitum à d. Margareta petitum, præſcriptum eſſe. Et ſic non obſtante oppoſitione præſcriptionis reus Gayandus eſt condemnandus: & ita iuris eſſe video quibus ſubſcripſi.

RESPON. LXVI.

De electione Abbatiæ Monialium.

SVMMARIVM.

1 *Abbatiæ prouiſio facta à Papa duabus monialibus, quæ præualere debeat.*
2 *Papa plenariam in beneficijs poteſtatem habet.*
3 *Conſenſus monialium an debito tempore ſit præſtitus.*
4 *Conſenſus an copulatiue iuteruenire debeat tempore prouiſionis datæ.*
5 *Prouiſio ſecunda cum nominatione regis an valeat.*
6 *Variare an poſsint moniales.*
7 *Electio, & conſtitutio procuratoris ad conſentiendum electioni multum differunt.*
Prouiſio facta d. Margaretæ an ſit conditionalis. ibidem.
8 *Conſenſus retro trahitur ad diem impetrationis, & prouiſionis factæ.*
Habilitas duorum extremorum requiritur in fictione tranſlatiua. ibidem.
9 *Prouiſio d. Margaretæ an ſit ſubreptitia.*

VEu les bulles de noſtre ſainct Pere le Pape, tant de Marguerite des Marius, que de Marie de Torci ſẽble que la premiere prouiſion du Pape faicte a ladicte Marguerite eſt vallable. Car [Viſis bullis ſanctiſ. patris noſtri Papæ, non ſolummodò de Mar-
1 gareta des Marius, ſed etiam de Maria de Torci, † videtur quod prima Papæ prouiſio d. Margaretæ facta, ſit valida. Nam] ex prima prouiſione iure facta acquiritur ius. capit. eam te. cum ibi notat. de reſcript. capit. ſi tibi abſenti. de præbend. *Parquoy la prouiſion apres faicte à ladicte Marie, ne peut valloir: car le vouloir & pouuoir du Pape ſont à ladicte prouiſion de Marguerite: le vouloir du Pape appert, quand il dict.* [Quare prouiſio poſtea d. Mariæ facta, non poteſt valere: nam voluntas & poteſtas Papæ d. prouiſioni Margaretæ applicantur: de voluntate vero conſtat, quando dicit:] Dummodò tempore datæ præſentium non ſit eidem monaſterio de Abbatiſſa prouiſum. *Or le vouloir du Pape eſt, que ladicte Marguerite ſoit pourueue de ladicte Abbaye, ſi l'on n'y auoit pourueu: mais ledict iour l'on n'y auoit encores pourueu. Parquoy le Pape a entendu de pouruoir à ladicte Marguerite de la puiſſance,* [Sed Papæ voluntas eſt, quod d. Margareta ſit de dicta Abbatia prouiſa, ſi ei prouiſum non ſit. ſed die prædicto ei nondum prouiſum erat. Quare Papa intellexit prouideri d. Margaretæ de poteſta-
2 te,] † non dubitatur, cum in beneficijs plenariam habeat poteſtatem. capit. 2. de præbend. in ſexto, clemen. 1. vt lite penden. *Et pour ce que* [Atque ob id quod] voluntas & poteſtas interuenerunt, *en ladicte prouiſion faicte a Marguerita, faut dire qu'elle eſt vallable,* [in prouiſione facta Margaretæ dicendũ eſt quod ſit valida.]

Item auſſi ne fait rien, que le conſentement ſoit interuenu apres les trois mois: car le conſentement eſt venu non pas par maniere d'election, mais d'approbation & ratification de la prouiſion du Pape: & par ainſi a peu eſtre doné apres les trois mois.
3 *Car encores que.* [Item non obſtat, quod † conſenſus poſt tres menſes interuenerit: nam conſenſus non per modum electionis interpoſitus eſt, ſed approbationis & ratificationis prouiſionis Papæ, atque ita poſt tres menſes ei prouideri potuit. Nam etiamſi] electio non poſſit fieri poſt tres menſes. capit. ne pro defectu. de electio. tamen facta prouiſione per Papam, *n'eſt reprouué que le conſentement, qu'eſt approbatif de la prouiſion,* [nihil præter conſenſum reprobatur, quod prouiſionem approbat,] non poſſit interuenire: *car le Pape ſe doubtoit que les religieuſes de ladicte Abbaye:* [nam Papa dubitabat, quod Moniales d. Abbatiæ] haberent iſtam Margaretam odioſam. *Et pource a dict.* [Atque ideò dixit.] Et medietatis dilectarum in Chriſto filiarum conuentus eiuſdem monaſterij ad hoc expreſſus accedat conſenſus. *Or le conſentement eſt interuenu:* [Sed conſenſus interuenit: ergo habito conſenſu monialium, gratia eſt purificata, *autant que s'il n'y euſt eſté aucune condition.*] ac ſi nulla conditio appoſita fuiſſet.]

Auſſi n'y fait rien ſi l'on vouloit dire, que [Neque refra-
4 gatur etiamſi dicatur, quod] † copulatiuè debet interuenire conſenſus, tempore datæ prouiſionis: *car cela ne ſe peut ſouſtenir, veu que le Pape ſçauoit bien:* [nam hoc ſuſtineri non poteſt quandoquidem Papa bene ſciebat] quod nullus tempore prouiſionis accedebat conſenſus. Ideò volebat, quod poſtea interueniret, *ainſi qu'il eſt interuenu,* [vt interuenit.]

Et n'y faict rien la ſeconde prouiſion auec la nomination du Roy, car elle ne vault, pource que le Pape l'a conferé a la ſecon-
5 *de, qu'eſt Marie de Torci,* [Nihil etiam † repugnat ſecunda prouiſio cum nominatione Regis: nam nullius effectus eſt, eò quòd Papa eam ſecundæ, nempe Mariæ de Torci, contulerit.] ſi non ſit monaſterio canonice prouiſum: ſed erat iam canonice prouiſum per Papam, *& n'y falloit que le conſentement des religieuſes, lequel eſt apres interuenu,* [& conſenſus tantùm Monialium requirebatur, qui poſtea interuenit.] ergo iſti Mariæ nõ potuit ius acquiri, nec Papa voluit dare.

Et n'empeſche que le conſentement n'eſtoit interuenu durant la ſeconde prouiſion, & ainſi la ſeconde doit eſtre preferee, par le [Neque aduerſatur quod conſenſus non interuenerat tempore ſecundæ prouiſionis, & ſic ſecunda debet præferri, per] capit. ſi pro te. de reſcript. in 6. *car a cela faut reſpondre auoir lieu ſeulement a une impetration.* [nam ad hoc reſpondendum eſt, ſolummodo locum habere in impetratione] de beneficio ad vacaturam, ſecus in impetratione beneficij vacantis, *car,* [nam] ſtatim acquiritur ius ad beneficium vacans, quod non eſt in in vacaturo. d. c. ſi pro te.

Auſſi ne fait ſi l'on ueut dire, comme auant que noſtre ſainct Pere y pourueut, procuration auoit eſté faicte par les religieuſes en la faueur de Marie de Torci: car par icelle procuration. [Non obſtat etiam ſi dicatur quod antequam ſanctiſſimus noſter Pater prouidiſſet, procuratio per Moniales in fauorem Mariæ de Torci facta fuerat. Nam per illam procurationem] non erat canonice prouiſum. *Et par ainſi le Pape y a voulu pouruoir, & y a pourueu.* [Atque ita Papa in hoc voluit prouidere, & prouidit.]

Ne contredict auſſi que les religieuſes, qui ont premierement conſenti a Marie, n'ont peu varier. Car le contraire eſt la uerité. Bien eſt uray, que ſi elles euſſent eſleu, la puiſſance de uarier leur euſt eſté oſtee par ladicte election. Mais quand elles ont conſenti en la perſonne de Marie, elles ne ſcauoyent le Pape auoir pourueu a Marguerite: car autrement n'euſſent conſenti: & auſſi diſent ce conſentement eſtre par force & uiolence, & par ainſi non uallable. [Non
6 refragatur etiam, quod † Moniales, quæ conſenſum primò Mariæ dederant, variare non potuerint: nam contrarium verum eſt. Concedendum quidem eſt, quod ſi elegiſſent, poteſtas variandi per d. electionem ipſis fuiſſet ablata: ſed quando pro perſona Mariæ conſenſum dederunt, Papam Margaretæ prouidiſſe ignorabant: nam conſenſum alioqui non præſtitiſſent:

ſtitiſſent : tum etiam conſenſum hunc vi factum dicunt, atque ita inualidum ,] quia quæ metus cauſa geſta ſunt, rata non habet prætor l.prima,& per titu. ff.quod met.cauſ.

Et ne peut on dire, que le conſentement des religieuſes faict par Marie de Torci ſoit equipollent a vne election: car il y a grande differente de eslire & de conſtituer procureur a conſentir, ainſi que ont faict les religieuſes, leſquelles ont faict procuration pour conſentir en la faueur de ladicte Marie deuant le Pape. Or par icelle procuration n'eſt faict canonicque prouiſion: donques le Pape y a pourueu. [Neque etiam dici poteſt, quod conſenſus Monialium per Mariam de Torci factus æqui-
7 polleat electioni : nam † multum differt, eligere, & procuratorem ad conſentiendum conſtituere, vt Moniales fecerunt, quæ procurationem dederunt ad conſentiendum coram Papa in fauorem dictæ Mariæ, ſed per illam procurationem canonica prouiſio facta nõ eſt : ergo Papa in hoc prouidit.]

Ne peut auſſi preiudicier que la prouiſion faicte de ladicte Marguerite ſoit conditionelle : car cela ne ſe peut ſouſtenir. [Non aduerſatur etiam quod prouiſio d. Margaretæ facta, ſit conditionalis: nam hoc ſuſtineri non poteſt.] Nam dictio, dummodo, non facit conditionem, ſed obligat ad ſic faciendum. Bal.in c.dudum. 2.col.de ele. *Et pource eſtoit obligee ladicte Marguerite auoir le conſentement, lequel elle a eu: & poſé encores que ladicte prouiſion de Marguerite fuſt conditionele, auſſi bien eſt la prouiſion de Marie & le Pape peut pournoir.* [Atque ideò d. Margareta obligata erat ad habendum conſenſum, quem etiam habuit, & poſito quod d.prouiſio Margaretæ cõditionalis eſſet, etiam eſt prouiſio Mariæ, & Papa potuerat prouidere.] purè & ſub conditione. c.ſi gratioſè. & ibi gloſſ.& doctor.de reſcript.in 6. *Et par ainſi quand le conſentement eſt interuenu pour ladicte Marguerite ce conſente-*
8 *ment s'eſt tiré* [Itaque † quando cõſenſus pro d.Margareta interuenit, iſte conſenſus eſt tractus] retrò ad diem impetrationis & prouiſionis factæ, quia duo extrema reperiuntur habilia, quæ in fictione tranſlatiua conſiderantur. Bartol. in l.ſi is qui. ff. de vſucap. *& n'a attendu le Pape pendant le conſentement, le conferer a vn autre.* [& Papa non expectauit conſenſum ſuſpenſo, illud alteri conferre,] cum ius iam eſſet quæſitum Margaretæ, c. ſi tibi abſenti.de præbend. in 6. *& ainſi l'a exprimé a la bulle de ladicte Marie.* [atq; ita bulla d.Mariæ expreſſit,] ſi non fuerit canonicè prouiſum: *& partant ſemble, veu les choſes cy deſſus dictes, que ladicte Marguerite a le droict a l'Abbaye, & non Marie,* [idcircò videtur cõſiderãdo res prius dictas, d.Margaretam iure fundatam pro Abbatia obtinenda, non verò Mariam.]

Auſſi ne faict, ſi l'on vouloit dire, que la prouiſion de Margue-
9 *rite, eſt ſubreptice.* [nihil etiam obeſt, ſi dicatur † prouiſionem Margaretæ eſſe ſubreptitiam,] quia de electione eſt facienda mentio.c.quanto. 63.diſtin. Panormit. in c.noſti,& c.tranſmiſſam de elect. *car cela eſt vray, mais n'a eſté faicte aucune election.* [nam hoc verum eſt, ſed nulla facta eſt electio.] gloſſa in §.viſum:in verbo non valeant. de collat.in pragmat. *& combien que ce conſentement des religieuſes, ſoit equipolent a poſtulation,* [& quãuis ille conſenſus monialium æquipolleat poſtulationi,] non tamen de poſtulatione (cum per eam ius non quæratur) eſt facienda mentio.c.bonæ.in 2.& ibi Panorm.in 3.notab.de poſtulat prælator. *Partant la prouiſion de Marguerite demeure touſiours vallable, & ainſi a eſté iugé au grand Conſeil.* [Quare prouiſio Margaretæ ſemper manet valida, atque ita in ſuprema curia iudicatum eſt.]

RESPON. LXVII.

De profeſſione.

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio monialis facta cum interuentu vicarij Abbatis an valere debeat.*

2 *Monialis non nobilis prouiſa de Abbatia.*

3 *Poſſeſſor pacificus poſt triennium moleſtari non poteſt.*

VEu le ſuſdit faict & les doubles des bulles & autres pieces ſemble que la profeſſion de dame Ieanne Bertrande du monaſtere de la Seaune Benoiſte de l'ordre de Ciſteaux, eſt bonne: car elle eſt faicte entre les mains du vicaire de l'Abbé de Ciſteaux, ainſi qu'appert par le vicariat inſeré a l'inſtrument de la profeſſion, lequel a ce faict foy. [Viſo facto ſuprà dicto, & exemplari bullarum,
1 aliiſque chartis, vdetur † profeſſionem dominæ Ioannæ Bertrandę monaſterij Saulnæ Benedictæ ex ordine Ciſtercicenſi debere valere : nam facta eſt interueniente vicario Abbatis Ciſtercienſis, vt per vicariatum inſtrumento profeſſionis inſertum apparet, qui in hoc fidem facit,] quia tranſcribitur ad verbum à notarijs, & inſeritur in actum profeſſionis. *Conſideré auſſi le laps du temps, qu'eſt de plus de dix ans: & que ladicte dame Bertrande eſt Abbeſſe dudict monaſtere: & auſſi la ratification du ſuperieur immediat, Abbé du monaſtere de Mauſades, qu'a ratifié ladicte profeſſion & approuuee.* [Conſiderato etiam lapſu temporis, qui plus quàm decẽ annorum eſt: & quod d.domina Bertranda ſit d. monaſterii Abbatiſſa, reſpectu quoque ratificationis habito ſuperioris immediati, Abbatis monaſterii de Mauſades, qui d. profeſſionem ratam habuit atque approbauit.]

Item veu qu'il n'y a ſtatut ne fondation audict monaſtere de la Scaulne benoiſte, que l'Abbeſſe doiue eſtre de noble lignee, encores que le monaſtere aye eſté gouuerné autrefois par nobles, pourra eſtre gouuerné, regi & adminiſtré par ladicte dame Ieanne Bertrande: car ya eſtoit noble faicte par la nobleſſe donnee à monſieur ſon pere, & a ſa poſterité nee & a naiſtre. Et encores que cela ne fuſt, pour ce qu'il n'ya conſtitution prohibitiue, ceux la qui ne ſont de noble lignee, ne ſeront exclus a ladicte Ab-
2 *baye.* [Item † conſiderando quod non ſit ſtatutum aliquod, neque fundatio in d.monaſterio Saulnæ benedictę, quod Abbatiſſa debeat ex nobili ſtemmate eſſe: inſuper, quia monaſterium aliàs per nobiles gubernatum fuit, poterit per d.dominam Ioannam Bertrandam etiam regi & adminiſtrari: nam nobilis iam facta fuerat per nobilitatem domino patri ſuo, ſuæque poſteritati natæ ac naſcituræ datam. & quamuis hoc ita non eſſet, quia conſtitutio de hoc prohibitiua non eſt, illi etiam non de nobili ſtemmate procreati, a prędicta Abbatia non excludentur.]

Touchant d'auoir quelque faute aux tiltres de ladicte dame Bertrande au procés fulminé, n'y en a point oculaire, ni autre qui ſe puiſſe à preſent debatre apres trois ans.] Quantum ad defectum titulorum d.dominæ Bertrandæ in proceſſu inchoato ſpectat, de eo non apparet, nec etiam de
3 alio, qui iam poſſet poſt tres annos obiici,] quia † poſſeſſor pacificus non poteſt poſt triennium moleſtari, & ſi moleſtetur, *pourra impetrer lettres royaux,* [poterit impetrare literas regales] de pacificis poſſeſſ. *& toutes ces allegations;* [& omnes iſtæ allegationes,] quæ non reddunt inhabilem aliquem, ſopitæ ſunt per triennalem poſſeſſionem.

Auſſi de ce que ladicte dame ſe duobte, que ſi noble dame Marguerite de le Roe [de hoc etiam quod d.dña dubitat, ſi nobi-

ſi nobilis domina Margareta de la Roe] moriatur, an cenſebitur mori in poſſeſſione Abbatiæ, adeò quòd Abbatia per eius mortem vacare cenſeatur: *& ſemble que non: car ladicte dame de la Roe.* [& videtur quod non: nam d. domina de la Roe] non eſt in poſſeſſione nomine ſuo, ſed tanquam vices gerens Abbatiſſæ dictæ Bertrãdæ, *ainſi qu'appert par le vicariat à ladicte Marguerite baille' & par elle accepte'.* [vt per uicariatum d. dñæ Margaretæ datum, & per eandem acceptatum apparet.]

Veu auſſi que noſtre S. Pere le Pape a retenu l'adminiſtration à ladicte dame Marguerite. Si doncques ladicte Marguerite a adminiſtre' enſuiuant la retention & conceſſion de noſtre S. Pere le Pape ne mourra en poſſeßion de toute l'Abbaye: car ſuffit que ladicte dame Bertrande aye faict autres actes appartenãs à l'Abbeße, qui n'eſtoyent retenus a ladicte Marguerite, comme arrentemens & autres actes accouſtumez faire par les Abbeßes. Et a ce doit l'on aduiſer: car ſi ladicte Bertrande n'auoit faict aucuns actes, cependant que ladicte Marguerite eſt en vie, faut qu'elle adminiſtre comme vraye Abbeße [Conſiderando etiam, quod ſanctiſſimus noſter pater Papa retinuit adminiſtrationem pro d. domina Margareta. Si igitur d. Margareta ſecundum formam retentionis, & conceſſionis ſanctiſsimi patris noſtri Papæ adminiſtrauit, non in poſſeſsione totius Abbatiæ manebit: nam ſufficit d. dominam Bertrãdam alios feciſſe actus ad Abbatiam ſpectantes, qui pro dicta Margareta non reſeruati erãt, ut rentarum conſtitutiones, & alii actus per Abbatiſſas perfici ſoliti. Atque hoc in primis conſiderandum eſt: nam ſi dicta Bertranda nullos actus eiuſmodi fecit tempore quo dicta Margareta ſuperſtes eſt, neceſſe erit ut adminiſtret tanquam uera Abbatiſſa.]

Item touchant le Seigneur de Sainct Didier pretendant auoir la garde de ladicte Abbaye [Item quantum ad dominum S. Didimi ſpectat, prætendit ſe habere tutelam dictæ Abbatiæ] tempore uacationis, *ne pourra auoir aucune garde a ladicte Abbaye après la mort de ladicte Marguerite: car l'Abbaye ne vacquera par ſa mort, veu que dame Bertrande en eſt pourueue, & a elle a eſte', & eſt conferee ladicte Abbaye, & poſſedee plus de dix ans. Par ainſi ne vacquera par la mort de ladicte Marguerite: & ſi apres la mort de ladicte dame Marguerite vouloit ledict ſeigneur demander la garde, luy faut reſpondre qu'elle ne vacque: & s'il vient par forme de iuſtice, ſe faut oppoſer: & ſi le commiſſaire ne veut admittere l'oppoſition, faudra appeller &c.* [poſt mortem uerò dict. Margaretæ tutelã d. Abbatiæ nullam prætendere poterit: nam per mortem ſuam Abbatia non uacabit, quandoquidem domina Bertranda prouiſa eſt, & illi d. Abbatia collata, atq; ab eadem plus quàm decem annis poſſeſſa. Quare per mortem dictæ Margaretæ non uacabit: & ſi dictus dominus poſt dictæ dominæ Margaretæ mortẽ tutelam dictæ Abbatiæ petere uellet, ei reſpondendũ erit quod non uacet: ſi uerò per iudicem admitti uelit, aduerſandum ei eſt: ſed ſi commiſſarius oppoſitionem admittere nolit, appellandum erit, &c.]

RESPON. LXVIII.

De profeſſione monachorum.

SVMMARIVM.

1 Profitendi regularem obſeruantiam an animus, & voluntas fuerit quod num. 2. declarat.

2 Effectus humanorum actuum ex voluntate, & poteſtate conſtat.

3 Iniuria ſine animo, & voluntate non fit.

4 Votum tria requirit, deliberatione .ſ. propoſitum, & promiſsionem.

Conſenſui nihil magis contrariatur, quamuis, & metus. ibidem.

5 Profeſsionem non valere, nec religioni obligare declarat.

Obligatio ſine conſenſu non contrahitur. ibidem.

6 Electio, & profeſsio voluntate, & libertate non exiſtente non valent.

7 Profeſsio ante tempus facta non obligat.

8 Monaſteria eligentes, vt à monaſterijs egredi non debent, ita qui inuiti intromiſsi ſunt in eis niſi volentes retineri debent.

Deus ſeruitia voluntaria, & non coacta expetit. ibid.

9 Profeſsio ſponte eſt facienda, remoto omni metu.

10 Proteſtatio præcedens profeſsionem, & in profeſsione annullat actum ſequentem.

Profeſsio ſpirituale quoddam matrimonium dicitur. ibi.

11 Profeſsio an tacite, vel expreſſe rata ſit habita.

Coniecturæ non habent locum in rebus certis. ibid.

12 Profeſsio ex coniecturis hic poſitis, an tacite rata ſit habita.

13 Profeſsio tacita vt inducatur, quæ requirantur.

Habitus voluntaria acceptio, illiusq́; etiam geſtatio requiritur in profeſsione tacita inducenda. ibidem.

Item quod habitum geſtauerit per annum completum, & continuum in tempus extra monaſterium non computatur, vt num. 14. & 15.

Item tempora diuerſa non cenſentur facere vnum annum ad habendam profeſsionem coactam ratam. numero 16.

Item quod habitum in monaſterio geſtauerit, non autem domi vel in beneficio exiſtens. numero 17. & ratio ibidem ſubditur.

18 Cap. ſicut ij de regul. declaratur.

19 Capit. ad noſtram de regul. de cuius ingreſſu loquatur.

20 Profeſsio non fit nominando ſe fratrem.

21 Metus illatus an iuſtus, vel lenis videatur.

Votum per modicam coactionem non excluditur. ibid.

Metus leuior quando ſufficiat. ibidem.

22 Timor reuerentialis ſufficiens eſt ad impediendam profeſsionem.

23 Metus an aliquando ceſſauerit, & quando.

24 Metus illatus ſi ſemel probetur, ſemper durare præſumitur.

25 Matris odium, & malitia contra filium.

Pater non tribuens alimenta filio, iure parentum priuatur. ibidem.

26 Metus in vita fratrum non ceſſans.

27 Compelli, & timere ne quis compellatur, paria ſunt.

28 Metus an hodie ceſſet.

Metus reuerentialis eſt in fratre maiore, ſicut in patre, maxime poſt minas. ibidem.

29 Monaſticam vitam an approbare uideatur, qui in monaſterio cantat & ridet, & alia quæ ſunt monaſterij facit.

30 Nuptiæ an per Papæ reſcriptum prohibitæ intelligãtur.

31 Reſcriptum Papæ, quod non obſtante matrimonio iure contracto, quis ad uitam monaſticam reducatur non ualet.

32 Ratio ſumma eſt quæ pro religione facit, quod dictum declarat.

33 Teſtibus duobus de metu deponentibus plus creditur, quàm mille deponentibus de ſpontanea uoluntate, & ratio ſubditur. ibidem.

NOBILES pater & mater de la Riuiere, plures habentes filios, obtulerunt vnum minorem natu, Iacobum de la Riuiere inuitum & reclamantẽ monaſterio de Pontigni, in quo habitum nouitiorum inuitus ſuſcepit, prout antea declarauerat ſe nolle monachum fieri. Poſtquam biennium in decimotertio, vel quarto anno conſtitutus profeſſionem regularem etiam metu parentum coactus emiſit poſt proteſtationem quod monachus fieri nollet, ac poſtea beneficium regulare illi ab auunculo reſignatum fuit, & cauſa reſignationis collatum, ad quod beneficium poſt profeſſionem hic Iacobus profeſſus acceſſit retinuitque illud decẽ annis ſemper proteſtando ſe cum commodè poſſet diſceſſurum, & ibi interdum metu parentum degens, habitum frequentius tamen nullum gerebat. Poſt patris deceſſum partem bonorum petiit, ſed mater & fratres dixerunt monachum nõ poſſe ſuccedere ob id minas illi duras intulerunt, vnde fuit tranſigere coactus cum fratribus quod illi ſingulis annis fauore ſtudij centum libras Turonenſ. darent: poſtmodum miſerunt eum in ciuitatem Pariſien. & ad collegium Ciſtercienſ. in quo aliquanto tempore remanſit, dein habitum reliquit & fugit: demum apprehenſus reductus fuit in aliud monaſterium, à quo etiam aufugit: demũ quàm citò cõmodè potuit impetrauit reſcriptum à Papa, vt ſi de motu conſtaret, declararet eum non obligatum religioni, nec in genere, nec in ſpecie.

1 † Ex facto præmiſſo ſequentia oriuntur dubia. Primò, an nobilis Iacobus de la Riuiere habuerit animũ & voluntatem profitendi regularem obſeruantiam.

Secundò, an profeſſio expreſſa facta per eum valeat & illum obligauerit religioni.

Tertiò, an geſtando habitum longo tempore, & fructus prioratus percipiendo, tranſigendo cum fratribus, & ſe fratrem nominando, ratam habuerit profeſſionem.

Quartò, an metus qui interuenit dicatͬ iuſtus necne.

Quintò, an aliquando ceſſauerit metus, & ſi quando purgatus fuerit.

Sexto, dicemus de reſcripto Papæ quomodo intelligi debeat.

Vltimò, de cõtrarietate teſtium tam Iacobi quàm fratrum.

Præmittendũ in primis exiſtimo duo eſſe (ut Phi-
2 loſophus ait) ex quibus † humanorum actus conſtat effectus, videlicet voluntas & poteſtas, quorum alterum ſi deſit, nihil eſt quod explicari queat. refert Bal. in c. cum contingat. de iureiur.

3 † Itaque ſine animo & voluntate iniuria non fit. l. ſi non conuitij. ff. de iniur. nec homicidij tenetur quis, ſine animo committendi. l. 1. C. de ſicar. & profeſſio tam facti quàm animi eſt. in c. porrectum. de regula. arg. l. pro hærede. ff. de acq. hæredit. ideò dicerem dominum Iacobum non habuiſſe voluntatem ad faciendã profeſſionem, quæ voluntas verbis & factis declaratur. l. de quibus. ff. de legib. cap. dilecti. de appellat. quã hic Iacobus verbo & fact. declarauit. primò ſe nolle fieri monachum ante profeſſionem, in profeſſione, & poſt profeſſionem declarauit: & nemo præſſumitur dixiſſe quod mente nõ cogitauit. l. Labeo. ff. de ſupel. leg. & aufugit quando eum ad monaſterium ducere volebant, & à monaſterio, & ante & poſt profeſſionem, adeò vt ſemper voluntatem & ſic factis & ver-
4 bis profitendi contrariam oſtenderit. † In voto autẽ tria requiruntur, deliberatio, propoſitum, & promiſſio, teſte Ioan. And. in capit. literaturam. de uoto. quæ hic non interuenerunt: ideò dico non fuiſſe in dicto Iacobo cõſenſum, cum nihil conſenſui tam contrarium ſit quàm vis atque metus, quẽ comprobare contra bonos mores eſt. l. nihil conſenſui. de regul. iur. ff. ergo iudex non debet approbare actum metu factum cum ſit contra bonos mores, & vbi metus vel coactio intercedit, non habet locum conſenſus. cap. cum locum. de ſponſalibus.

5 Secũda ſucceſſit quæſtio videlicet † profeſſionem expreſſam dicti Iacobi non valere, nec obligare illum religioni: tum quia abeſt animus, & ſine conſenſu obligatio non contrahitur. l. ex conſenſu. ff. de actio. & obligatio. §. primo. illo titu. in inſtitut. & ideò non obligatur furioſus, quia non conſentit. l. furioſus. ff. de actio. & obligatio.

6 † Etiam vbi voluntas & libertas requiritur, ut in electione & profeſſione, ſi vnum ceſſauerit, non valebit electio nec profeſſio. text. ſingul. in cap. vbi periculũ. §. cæterum. de election. in 6. ſecundum Barba. conſil. 54. illud. colum. 6. in 1. volu. & in c. uno. colum. 6. de lit. conteſta. & in rubr. de teſtament. colum. 5.

7 Adhæc quia ante tempus profeſſio facta fuit, ob id non obligat. c. 1. c. ad noſtram. c. ſignificatum. de reg. quia id temporis impubes non habet plenum intellectum. c. 1. de regul. lib. 6. l. 1. C. de falſa moneta. l. ſi. ff. de iur. & fact. ignor. nam tunc poſt tempus completum moneri debebat ab Abbate an perſeuerare vellet. c. illud. 20. q. 1. non fuit monitus, licet ipſe videret dictũ Iacobum fugere à monaſterio: ideò Papa in c. conſulti. de regula. ait vt intentio profitentis cognoſcatur propoſitum ſuum ab initio proteſtetur, quod fecit dictus Iacobus & ante & in profeſſione.

Præterea, metu & vi adactus eſt dictus Iacobus monaſterio & religioni, licet in cõcilio Maguntino prohibeatur vt nullus tondatur niſi in legitima ætate, & ſpontanea voluntate. c. 1. & c. ſicut 1. de regu. & quod metu geſtum eſt, ratum non habet Prætor. Imò ſi dos metu promiſſa ſit, non naſci obligationem ait Iuriſcõ-
8 ſultus in l. ſi mulier. ff. quod met. cauſa. † Et ſicut hi qui monaſteria elegerunt à monaſteriis egredi non debent, ita hi qui inuiti ſunt intromiſſi nonniſi volentes teneantur, quia quod non petunt non obſeruant: ideoque tales conſiderandi ſunt magis peccata committere quàm plangere. c. ſicut. 20. q. 1. facit cap. præſens. 20. quæſt. 3. vbi voluntaria ſeruitia expetit Deus non coacta: quare fratres non debent talem coactè profeſſum priuare hæreditate paterna ſeu materna ut ibi ſcribitur: cum ergo dicitur propoſitum monachi proprio arbitrio & voluntate ſuſceptum intelligitur quod ſi propria voluntate ſuſceptũ non fuerit, obſeruari non cogitur. c. dos. in fin. 20. quæſtione 1.

9 † Vnde cum ſponte profeſſio fieri debeat. dict. cap. 1. de regula. & hoc verbum ſponte excludit omnem metum. Angelus in l. qui in aliena. §. fin. ff. de acquirend. hæredita. refert Barba. conſil. 60. illud. nume. 10. in 1. volum. facit l. 1. ff. de feriis. & authentic. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſ. venditio. l. 1. § ſi quis. vltim. ff. de quæſtion. vbi Hyppolit. & qualis qualis metus fuerit annullat actum. facit c. cum ſcimus. in fin. de regul. ibi ſi ad hoc induci nequiuerit non eſt vllatenus compellendus: quia tunc liberum ſibi erit eum admittere &c. Poſtquam eſt liberum, ergo ex mera voluntate, vt exponit gloſſ. in clement. vt hi qui de ætate & qualitate. & ſine alicuius contradictione. c. irrefragabili. de officio ordinar. & nulla petita licentia. clem. dudum. §. ſi verò idem. de ſepult. ſcripſi in §. præfatique ordinar. de collat. in Concord.

Itaque profeſſionis ſcriptura metu, fraude, vel vi extorta à Iacobo non valet, nec vllum præiudicium

dicto

dicto Iacobo afferre poteſt: neque nocumentum, ne-
que vllam infamiam, aut calumniam, vel ſuis bonis ſe
queſtrationem: vnde prohibet ſacerdotibus & præla-
tis ne iſta coacta ſeruitia exigant. c. 1. in 5. quæſt. 6.
10 † Adhæc proteſtatio dicti Iacobi præcedens profeſ-
ſionem & in profeſſione annullat actum ſequentem,
adeò ut profeſſione ſine conſenſu facta non ualuerit.
l qui in aliena. in fin. ff. de acquirend. hæredit. & ſic in
matrimonio conſuluit Baldus in conſil. 165. caſus eſt.
col. vltim. in 2. volumi. ſic eſt dicendum in profeſſione
cum matrimonium quoddā dicatur ſpirituale, quod
æquiparatur alteri. cap. inter corporalia. de tranſlatio.
Epiſcop. & ſicut matrimonium metu cōtractum non
valet, ſic nec profeſſio. gloſ. & doctor. in c. Abbas. quod
met. cauſ. Dec. expreſsè. conſil. 219. viſo puncto.
11 Tertia quæſtio erit & paulò difficilior, an † iſta pro
feſſio rata ſit habita: nam diſſenſus in conſenſum
tranſire poteſt, & quod diſplicuit poſtea placere po-
teſt. cap. final. de rapto, Puta tamen nullam ratihabitio
nem interueniſſe: nam text. in cap. 1. de regula. lib. 6.
dicit hanc profeſſionem haberi ratam duobus modis,
primò expreſsè, ſecundò tacitè. expreſsè non habuit
eam ratam dictus Iacobus ſaltem non apparet ex pro
ceſſu, imò ſemper proteſtatus eſt ſe nolle eſſe mona-
chum, ut apparet per plures teſtes ſuper hoc auditos:
& poſtquam apparet de *proteſtationib.* d. Iacobi, cer
tè noluit eam coactam *profeſſionem* ratam habere.
Etiam *nunquam dictus* Iacobus tacitè ratificauit,
quia *expreſsè proteſtatus* fuit: ideò in certis non eſt
locus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de uerbor.
obligat. & à certis pro incertis recedendum non eſt.
cap. iudicantes. 30. quæſt. vltim. poſtquam expreſſa fuit
proteſtatio dicti Iacobi ſe nolle monachum fieri: er-
go non eſt recurrendum ad coniecturas, an habuerit
tacitè ratam profeſſionem, cum ipſe declarauerit plu
ries ſe velle exire quando ei commodè licebit fortè
12 dicet quis? † poſt proteſtationem geſtaſſe habitum
per decem & vltra annos, fructus beneficij regularis
percepiſſe, cum fratribus tranſegiſſe, ac proſequutum
fuiſſe proceſſus tam Eccleſiæ parrochialis de Quinci,
quàm etiam alios actus feciſſe tanquam religioſus, ac
ſe nominaſſe fratrem ac religioſum: ergo ratam ha-
buit profeſſionem, ſaltem ex temporis longinquita-
te. l. ſi filiusfamilias. Cod. de peti. hæredit.
Reſpondeo, ſi non fuiſſet aliqua vel vna tantum
proteſtatio fortè hoc procedere potuiſſet, ſed hic ſunt
declarationes & proteſtationes infinitæ, quæ tollunt
iſtam tacitam profeſſionem. d. §. cum ita. & dum quis
proteſtatus eſt tēpore profeſſionis ſemel ſe nolle in
religione remanere, poterit etiam poſt annum exire:
& ſi voluerit remanere adhuc annum habebit teſte
Vincentio quem doctores referunt in cap. ex parte. de
regula. etiam poſt plures annos egredi poterit. docet
Caldericus conſilio 1. quod metus cauſa. & Barba.
conſil. 60. in 1. vol. maximè quando proteſtatus ſem-
per quolibet anno fuit nunquam obligaretur: etiam
per centum annos, quia tunc non eſt coniecturæ lo-
cus, vbi certum eſt nolle remanere in monaſterio.
Nam eo animo coacto quo continebatur in reli-
gione, eo animo iſta fecit: neceſſe enim erat illi vt hoc
faceret, alioqui fame periiſſet: etiam obedire patri, ma-
tri, & fratribus cogebatur, & fructus recipere priora-
tus, alioqui inedia peremptus fuiſſet, quia ei denega-
bantur alimenta.
Nec obeſt quod geſſit habitū vltra annum, & ſic ap
probaſſe, vel tacitam feciſſe profeſſionem cenſetur.
13 clement. fi. de regula. † Reſpondeo requiri ſequentia
antequam profeſſio tacita fiat, & ſic ratificatio.
Primò, quod quis voluntariè acceperit habitum il
lumque ſic geſtauerit. c. 1. de regula. c. 1. qđ met. cauſa.
14 † Secundò, quod per annum completum & conti-
nuum geſtauerit. l. fi. §. quotiens. ff. de publica. ubi uete
rana mancipia vocat quę in vrbe anno cōtinuo ſeruie
runt, nouitia quæ nondū anno: vbi Bar. dicit non con-
iungi tempora, vnde ſi quis in monaſterio remanſit
ſex menſibus, poſtea diſceſſit, & iterum reſedit aliis
ſex menſibus, non coniungentur tempora, ad hæc
ut annus ſit completus, quia annus fuit interpollatus
non continuus, quia fortè tempore æſtatis ibidem re
manſit per duo ſemeſtria & adhuc aſperitatem regu-
læ temporis Aduentus & Quadrageſimæ non tenta-
uit nec hyemis vel ſi tentauerit prius, nunc fortè non
fuit memor primi ſemeſtris. Idem firmat Lappus al-
lega. 67. in Dei nomine. col. 2. & Alexand. conſil. 4. ui-
ſis. colum. 1. in 5. volum. Ioannes Andreas & alii in
dicto cap. ex parte. de regula. Iaſ. & Decius in l. ſi idem.
ff. de iuriſd. omnium iudic. Tamen ſi in fine anni ali-
quis exiuerit à monaſterio, & poſtea reuertatur, non
debet ei dari annus integer: cùm iam ſit certus, ſed
hoc tertium tempus arbitrarium erit. gloſ. in reg. eum
qui certus. de regul. iur. in 6. Speculat. in tit. de ſtatu
monachor. quæſt. 38. & ſequitur Alexand. conſil. 34.
uiſo puncto. col. 2. in 4. uolum. nam qui ſeruiuit duo-
bus mediis diebus non dicitur ſeruiuiſſe vno die. l. 3.
ff. de operib. libertorum. ſcripſi in l. 2. ff. de verbor. ſi-
gnif. tamen is qui reuertitur debet dicere ſe redire ani
mo profitendi, & auſteritatem regulæ tentandi: nec
ualeret ſi parentes eum reducerent niſi interrogare-
tur, quia neſcitur uoluntas ingredientis quæ exqui-
renda eſt.
15 Tempus extra monaſterium non debet computa-
ri in anno profeſſionis. text. notabi. in l. ſeruus qui te-
ſtamento. §. penul. ff. de ſtatuliber. cum ergo Iacobus
ferè ſemper extra monaſterium, & in ſuo prioratu ha
bitauerit anno reſediſſe in monaſterio non dicitur, eò
quòd ingreſſus fuerat inuitus, & coactus, alioqui ſi li-
berè ingreſſus fuiſſet contrarium dicerem.
16 † Plura etiam coaceruata non ſunt propriè unum,
l. vbi. ff. de uerb. oblig. & ibi Bar. & Curt. in d. l. ſi idem.
& ſic diuerſa tempora non cenſetur facere unum an-
num ad habendum profeſſionem coactam ratam, &
ſic conſuluit Barba. conſil. 60. illud. num. 12. & 13. in 1.
uol. vbi de clerico ſcribit, qui metu factus diaconus
erat. Si poſtea geſtet habitum prothonotariatus non
cenſetur habere ratum ordinē diaconatus, niſi Euan-
gelium legeret & in Miſſa decantaret vel alios actus
diaconales: nam totiens exeundo & dimittendo ha-
bitum, videtur noluiſſe profiteri, & non poſſe pati au
ſteritatem regulæ: ideo opus erit nouo propoſito, vt
docet Lappus d. allega. 67. vol. 2. vbi plus dicit iſtos re
ligioſos debuiſſe appellare iſtum Iacobum, quando
uidebant eum non aptum religioni, & ſemper fuge-
re & per vim & violentiam ibi teneri.
17 Requiritur etiam quod in monaſterio geſtauerit
habitum & reſederit. d. §. quotiens. cap. 1. ibi in mona-
ſterio. de regul. in 6. & clem. fi. illo titu. ibi in religione
dicit. Nā domi uel in beneficio exiſtens non pōt regu
læ aſperitatem tentare, quia ibi tenet eam quam uult:
ideo non poteſt eſſe probatus ad regulam. c. ad Apo-
ſtolicam de regul. Cum igitur Iacobus non ſteterit in
monaſterio non approbauit regulam quam eſt exper
tus. Bar. in d. cap. quotiens glo. in cap. fi. in verbo, ut in
domo. qui clerici, uel uouentes: ideo qui primo anno
remanſit in domo abbatis, qui lautè eum tractauit ſi
profiteatur in ſequenti anno, non eſt expertus regulæ
auſteritatem, ut alibi dico.

Source : BIU Cujas

18 † Nec obſtat c.ſicut.2.de reg. vbi manere extra mo
naſterium non venit in excuſationem,ſed in augmen
tum maioris tranſgreſsionis, quia ibi loquitur de infir
mo qui petiit habitum & fecit voluntariè profeſſio-
nem,in qua perſtitit,hic verò metu profeſſus eſt.
19 † Nec refragatur c. ad noſtram, de regula.vbi intra
triduum debebat egredi. Reſpondeo de eo qui volun
tarie eſt ingreſſus loqui, ſed ſine deliberatione, ideo
habet triduum in quo poſſit deliberare, hic verò non
conſentiit,nec quidem poſt profeſſionem.

Nec me mouet quod citius debebat egredi non ex-
pectare quatuordecim annos. Reſpondeo iuerat ſem
per metus, vt infra dicetur & iuriſcon. ait. Eum igitur
qui cũ armis venit poſſumus armis repellere, ſed hoc
confeſtim non ex interuallo. l.3.§.cum igitur. ff.de vi
& vi armat.Confeſtim accipit idem Vlpian.vbi primũ
potuit,id eſt prætoris copiam habuit huic rei ſedentis.
l.2.§.confeſtim. ff ad Tertul.ideo in continenti debet
intelligi arbitrio boni viri ex qualitate rei.Nam vbi re-
quiritur magnus apparatus, qui fortè non poteſt fieri
in ſex menſibus,tunc in continenti dicitur quando fit
ſecundum quod commodè fieri poteſt, ex qualitate
perſonæ & rei.c.quàm ſit.de elect.lib.6. ſed hic requi-
rebatur apparatus magnus contra vim atrocem,& re-
ſcripti impetratio ac teſtes: ideo non debet imputari
lapſus tanti temporis,d.Iacobo,maximè propter pro-
teſtationes ſæpius factas,& quia durabat metus.
20 † Etiam profeſſio non fit nominando ſe fratrem,
c.porrectum.de regula.l.non nudis. C.de probatio.&
maximè quia coactè hoc fiebat, vt docẽt teſtes,& hoc
ſcribit Dom.conſi.15.reuerende.
21 † Quartò,an metus illatus d.Iacobo videatur iuſtus
vel lenis, modica enim coactio non excludit votum.
c.ſi.qui cleri.vel vouent. & lenitas nõ prodeſt ad relin-
quendum religionem. c.ſtatuimus. 19.q.3. hoc enim
potius fatuitati adſcribi debet quàm malitiæ vel dolo.
c.cum dilectus.de his quæ vi metusve cauſa fiunt. Re-
ſpondeo iuſtum fuiſſe metum ex depoſitionibus te-
ſtium apparet,quia pater iurauit eundem Iacobum fa
cere monachum à pueris ſiue nollet ſiue vellet, alio-
qui filium intra carceres mori faceret & collum pueri
rumperet,& ſic eſt metus mortis à patre milite & au-
ſtero illatus filio tenello, qui nondum compleuerat
decimumquartum annum, & tunc leuior metus ſuf-
ficit.l.vnius in verbo vel teneræ ætatis.ff.de quæſtio.&
allegat.Barba ad hoc conſilio 60. num.8. vol.1. etiam
quia pater & mater à pueris d.Iacobo ſuaſerũt, vt mo
nachus fieret,& præceperunt ac negotium mandaue-
runt famulis & ancillis vt eum verberarent ſi mona-
chum ſe nolle eſſe diceret, quod ſæpius factum fuit:
ideo metus verberum ſatis ſuperque probatus fuit,tã
ante profeſſionem,quàm poſt: quia metus iuſtus eſt.
l.3.in fi.ff quod met.cau. Et hic metus per proteſtatio
nem probatur.c.1.vbi glo.& doct.quod met.cauſa.gl.
in c.ſi.13.q.2.& alijs modis.vt per doct in l.metum.C.
cod Bartol.in l.pen.ff de cond. ob turpem cauſ.ſcripſi
in 2. Tomo Commentar. ad conſtit. Regias, tit.de re-
ſciſ.contract. Cruciatus corporis in glo. *crainte*, quod
ſæpius in monaſterium rude eſt, attractus etiam pro-
batus eſt de quo in c.j. quod met.cauſa. l.ſi per vim.&
l.ſi donationis.C.illo tit.l.interpoſitas.C.de tranſactio.

Imò dicit gl.ſingularis.in c.præſens.in verb.patrem.
22 20 quæſt.1. † ſufficere timorem reuerentialem ad im
pediendum profeſſionem per tex.in l 1.§.quæ oneran
dæ. ff.quarum rerum actio non detur, & l.penult. de
furt.c.cum virum.de regula. huius eſt ſententiæ Alex,
in l.ſi cum dotem.§.eo autem tempore. colum.quar-
ta. ff. ſolut. matrimon. & Iaſ. in §. quadrupli. nume-
ro 62. columna 7. de actio. in inſtitut. & in authent.
ingreſſi. numero 1. C. de ſacroſanct. eccleſ. vbi ſcribit
puellas ſic monaſterio traditas poſſe illud deſerere.
declarat Hyppolit in l.vna. nume. 43. de rapt.virgi.&
ſingul. 347. matrimonium, quia Deus non vult co-
acta, ſed voluntaria ſeruitia. dicto capit. præſens. 20.
quæſtio.3.& quia profeſſio exigit voluntariam & ſpõ-
taneam voluntatem,vt ſuperius dictum fuit,alias quã
do dicatur iuſtus metus relinquitur arbitrio iudicis. l.
3.in fi.ff.ex quibus cauſ.maior. gloſ.& doctor.in capit.
cum dilectus.quod met.cauſ. & dicto capit.interpoſi-
tas.C.de tranſactio. Decius conſilio 219. viſo puncto,
colum.1.ſed hic iuſtiſſimus fuit.
23 Quinta quæſtio eſt, an aliquando ceſſauerit metus,
& quando. Reſpondeo non adhuc ceſſaſſe, nec fortè
nunc ceſſat: primò in vita patris non ceſſauit,nec pur
gatus fuit, quia minæ mortis & verberum à patre ei-
dem Iacobo illatæ erant, vtpote quod filij collum ver
teret,& gloſ.in capit.præſens.20.quæſtio.3. dicit reue-
rentialem metum ſufficere.

In vita matris non fuit metus purgatus, quia pater
& mater commiſerant à pueris ancillis, & famulis, vt
d.Iacobum verberarent, ſi nollet fieri monachus, &
fuit hoc ſæpius factum.

Item dum fuit extra monaſterium reducere fecit il
lum mater in monaſterium, cum auſteritate & mi-
nata fuit,vt eum ad caudã equi trahere faceret ad mo-
naſterium ſi amplius egrederetur.

Imò,quod plus eſt, fecit ei Iacobo filio ſuo negare
alimenta, non ſolum in domo ipſius matris, uerum
etiam omnibus ſubiectis prohibuit ne dictum Iaco-
bum reciperent,neve alerent, & eos qui eum aluerũt
in carcerem detruſit, teſtes ſuper hoc deponunt, & ſi
24 † probetur ſemel illatum fuiſſe metum,ſemper præ-
ſumitur,durare.Bartol.in l.penult. ff de condictio. ob
turpem cauſam.Cynus & Angel. in l.ad inuidiam. C.
quod met. cauſ. ubi etiam Bald.ſcribit ſemper durare
metum quotiens is officialis uiuit, ſi ſemel intulerit
metum,idem conſuluit Iaſon.conſilio 165.viſo.in ſe-
cundo volumine.

Fortius eſt quod ipſa mater appellauit quando iu-
dex filio ſuo conceſſerat, ut non grauaretur pudore
carceris,ſed cuſtodiretur apud apparitorem: quæ ap-
25 pellatio denotat † matrem habuiſſe graue odium &
malitiam contra filium ſuum Iacobum,vt eum priua
ret ſucceſſione non ſolum ſua,ſed etiam patris ſui, il-
la ipſa mater priuauit d.Iacobum ſuis bonis donando
ea fratribus d.Iacobi quod graue ſatis videtur. Nã qui
alimẽta negat, necare videtur.l.necare.ff.de libe.agno
ſcen.imo quando quis non alit filium ſuum & illum
exponit,priuatur iure parentum l.2. C.de infant.expo
ſit.probat Gerard.ſingul. 20. & dominus qui non alit
ſeruum languidum, ius quod in illo habet perdit,& il
le liber efficitur.§.ſed ſcimus C.de lati.libert. tollend.
26 † Etiam non ceſſat metus in uita fratrum,quorum
cauſa ut maiorem partem bonorum obtinerent, Iaco
bum in monaſterium detruſerunt, & illum occidere
uoluerunt enſe euaginato,ac ſæpius eum durè ad mo
naſterium duxerunt, & durante minantis potentia ac
cauſa,ſemper dicitur durare metus. l.2. C.quod met.
cauſa.Innocen. & alii in c.2.de regula.Calder. conſi.1.
quod met. cauſ. & Alex.conſil.1.nu.15. in 3.volu.&
ſemper metus inſtat ſi cauſa ex qua inferebatur ſubſi-
ſtat.Bart.in l.2.C.quod met.cauſa.Barba. conſi. 42.Il-
lud.col.3. in 1.vol. & conſil.vlt.& col.21. nu.24.in 2.
uolu.unde docet Dec.conſi.219.uiſo puncto. col.3.
non videri purgatum metum in muliere,quæ per me
tum addicta eſt monaſterio,licet per plures annos il-
lic re-

Source : BIU Cujas

lic remanſerit, ubi etiam conſuluit in renuntiatione Epiſcopatus facta metu Regis, licet poſtea quinquēnium elapſum eſſet adhuc agi poſſe.

27 Item paria ſunt compelli, aut timere ne quis compellatur. l. nouiſſimè. ibi quid enim ſi compulſus, aut metu ne compelleretur authoritatem accomodauit. ff. quod falſo tuto. autho. Anchar. conſil. 159. rationes. col. 2. uerſ. 4. hoc probo. Corſe. in ſing. incipien. metus. & per hoc reſpond. ad fructus perceptos, & ad trāſactiones & ad omnes acceptilationes quas d. Iacobus fecit ibi nominans ſe religioſum, quia ad hoc poterit compelli, ut faceret: ideo actus metu uidetur geſtus, quando quis potuiſſet compelli ad illum actū ſic faciendum. Barba. d. conſil. 42. illud. uol. 1. facit. l. ſi donationis. C. quod met. cauſa. & omnes iſtæ acceptilationes deferebantur ad parentes & fratres ob id eas non recepiſſent & notarius etiam eas non dictaſſet, nec feciſſet.

28 † Imo dicerem hodie metum non ceſſare, ſi d. Iacobus eſſet adhuc in religione, quia durat potentia fratrum qui perſequuntur d. Iacobum, ut ad religionem reducatur, & ſunt milites & potentes, ergo ſi illi nūc perſequantur extra monaſterium, fortius ſi in monaſterio eſſet inedia, ac alia mala illum cogerent ad ibidem remanendum. Ideo conſuluit Areti. conſi. 24. incipiente, quatuor. col. 3. metum reuerentialem eſſe in fratre maiore ſicut in patre maximè poſt minas, & *Carol. Ruinus conſil. 98. uiſa. nu. 24. in 1. uol. & conſil. 140. circa in 4. uol.* Vnde dicit text. ſing. in c. ſi. 20. q. 3. quod ſi religioſi dolo induxerint aliquem ad ingrediendum monaſterium, ut ipſi bona haberent in odiū ipſorum priuantur bonis illis. Panormit. approbat in c. in noſtra. col. 3. de ſepul. & Corſe. in ſingul. incipien. religio. ideo fratres debent priuari bonis, ut docet etiam Cæpol. cautel. 199. ſæpe abbates.

29 † Nec me mouet quod ipſe Iacobus in monaſterio cantare cœpit & ridere, & alia quæ monaſterij ſunt facere, ideo approbare uidetur monaſticam regulam. cap. quem progenitores. 20. q. 1. Reſpondeo, non eſt uerum. Nam in matrimonio inuita non dicitur conſentire matrimonio, quamuis poſt metum oſculata fuerit maritum, riſerit, & cantauerit cum eo, & alia ſigna iucunditatis præbuerit, quia ſimulando ea faciebat, & non ceſſabat metus, ut doctor. aſſerunt in c. ſuper hoc. de renuntiat. refert *Carol. Ruinus conſil. 122. matrimonium. col. 2. in 4. vol.* & ſic non fuit purgatus metus quoad iſtum Iacobum.

30 Sexta quæſtio, an Iacobus potuerit iure nubere, cum in reſcripto Papa non permittat d. Iacobo, ut nubat, ſed ſcribit ſic, ſi repereris, ita eſſe (ut narratur) eundem Iacobum præmiſſorum occaſione religioni in genere, uel in ſpecie minimè obligari, & ad regularem obſeruantiam non teneri authoritate noſtra nūties: ſed in ſeculo ad omnes etiam ſacros & presbyteratus ordines promoueri, ut presbyterum ſecularem remanere, necnon beneficia cum cura & ſine cura ſe inuicem incompatibilia obtinere liberè & licitè poſſit, alio ſibi non obſtante canonico impedimento.

Reſpondeo, Papa in hoc reſcripto duo ſcribit, vnū de iuſtitia, alterum concernit gratiam. Primum mandat Officiali, vt ſi inuenerit metum illatum in profeſſione, declaret illum Iacobum non obligatum religioni, ſi non ſit religioni obligatus, ergo nubere potuit, quia omnis, qui non prohibetur, nubere poteſt. Hoſti. in ſumma de ſponſal. & ma. & licet Papa non permiſerit expreſsè, tamen quia religioni declarat eū non eſſe obligatum, ergo tacitè: & ſic potuit d. Iacobus ſuo iure vxorem ducere glo. & doct. in c. vno. de voto, hoc expreſsè docet Lappus allega. 67. in deci. col. 3. Secundum quod eſt gratiæ, Papa in ſuo reſcripto concedit, ut in ſeculo viuat, etiam in ſeculo viuit d. Iacobus: & non dicit, ut ſeculariter uiuere poſſit. Certè ius canonicum ſeculariter viuere accipit interdum pro diſſolutè. c. dictum 81. diſtin. glo. in c. conſulti. de regul. ſed is qui vxorem habet, non dicitur diſſolutè ſed caſtè viuere cum ſua uxore. §. ſiquis uerò effuſa, in authen. quib. mod. natu. efficiant. ſui. colla. 7.

Item Papa concedit & declarat, ut idem Iacobus fieri presbyter poſſit ſecularis, & ſecularia beneficia etiam incompatibilia obtinere, uerbum poteſt inducit liberam uoluntatem. l. ſæpe. ff. de offic. proconſul. Bart. in l. Gallus. ff. de liber. & poſthum. ideo non quidquid poteſtati Iacobi datur, ſubiicitur eius neceſſitati. l. nō quicquid. ff. de iud. & quod ad augmentum inductum eſt, non debet diminutionem operari. l. legata ff. de legat. 1. ideo ille ipſe Iacobus potuiſſet presbyter effici ſecularis, & in eius arbitrio hoc erat relictum etiam ſine Papæ permiſſu.

31 † Imo non ualeret reſcriptum, nec gratia Papæ, quod non obſtante matrimonio iure contracto d. Iacobus reduceretur ad monaſterium, quia eſſet contra ius diuinum, canonicum, & ciuile, quæ iura ad hoc tēdunt ut nihil fiat in præiudicium abſentis non uocati. c. 1. de cauſa poſſe. dixi in tracta. de citatio. in tertio tomo. comment. in conſtit. Reg. & quia matrimonium conſummatum & iure contractum eſt de iure diuino. c. debitum. de biga. ergo non eſt in facultate hominis illud diſſoluere, quod Deus coniunxit, ut docet Paul. Pariſ. conſil. 65. col. pen. in 4. uol.

32 † Nec me conturbat ſummam eſſe rationem, quæ facit pro religione. l. ſunt perſonæ. ff de religioſ. hoc uerum quando religio eſt, ſed hic non eſt, ſed uolunt cogere Iacobum ad eam faciendam, quod non eſt iuſtum, etiam matrimonium ita fauorabile eſt, ſicut religio & monachatus. §. ſed & hoc præſenti. in authen. de ſanctiſ. Epiſcop. colla. 9. c. in præſentia. de proba. agitur de fauore matrimonij & filiorum: ideo monaſterium non utetur priuilegio contra priuilegiata. c. ſi. de re iud. Bart. in authen. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſ. & Papa ſcribit in cap. ex tenore. de foro competen. nos non eſſe adeo debitores pupillis, & viduis, ut aliis iniuſtitiam facere pro iis debeamus, & ſcribitur Exod. c. 23. Pauperis in iudicio non miſereberis.

Vltimò, pauca de contrarietate; teſtium dicemus, teſtes enim Iacobi dicunt ipſum metu compulſum fuiſſe tā ante quàm in profeſſione, quàm etiam poſt profeſſionem, teſtes verò appellantium dicunt non uidiſſe, nec audiuiſſe metum illi Iacobo illatum, ſed libero uultu profeſſum.

33 † Reſpondeo regulam tritam eſſe magis, credi teſtibus duobus deponentibus de metu quàm mille deponentibus de voluntate ſpontanea, glo. & doct. in c. ſuper hoc. de renuntia. Corſet. in ſingul. incipiente teſtes. &c. mille teſtes, &c. & Barba. conſil. 60. illud. col. 5. num. 5. in 1. uolum.

Ratio eſt quia hi deponūt de eo, quod ſenſu corporis percipi poteſt, uidelicet de uerberibus, de minis. Illi autē qui deponunt de animo ſpontaneo deponunt de eo quod non percipitur ſenſu corporis: ideo illis non creditur. l ſolam, & l. teſtium. C de teſtib. & dicunt doct. teſtes debere cauere ne ſic deponant. Nam licet ipſi teſt es non uiderint uerbera, uel non audiuerint d. Iacobi proteſtationes, non ſequitur quod alii audire nō potuerint, & ſic probant. l. neq;. C. de proba.

Etiam teſtes appellantium deponunt uidiſſe Iacobum ſemper geſtaſſe habitum, teſtes verò Iacobi dicunt

cunt

Source : BIU Cujas

cunt in domo patris tantum vidiſſe geſtaſſe, & in monaſterio, & ſic debent concordari : nam contrarij teſtes viderũt illum ipſum Iacobum de la Riuiere ſemper in monaſterio, & in domo patris geſtaſſe, alibi nõ, quia iſti erant famuli patris, & fratrum vel monachi qui illum extra non viderunt : & illa dictio ſemper & nunquam ſic poſſunt intelligi. c. nunquam. de conſecrat. diſt. 5. & doct. in procemio decretalium. de concordia teſtium. vide tex. in c. periculosè, de pœnit. diſt. 1. & c. cum tu. de teſtib. & in l. 2. ff. ſi cert. petat. ſcripſi alia in tracta. de reproba. teſtibus. in verb. concordia. & ita fuit iudicatum.

RESPON. LXIX.

De parentum blanditijs & vi intruſo ad monaſterium, deq; teſtium ſuper eo depoſitione.

SVMMARIVM.

1 *Profitendi animus an adfuerit.*
Animus verbis & factis declaratur. ibidem.
2 *In voto tria requirit.*
Iudex actum, vel profeſsionem metu factam, approbare non debet. ibidem.
3 *Actus quando duo requirit, vno requiſito deficiente non valet.*
4 *Profeſsio ante tempus facta non obligat.*
Profeſſus ante tempus ab Abbate moneri debet, an in religione perſeuerare velit. ibidem.
5 *Profeſsio facta metu patris.*
Promiſsio dotis metu facta, obligationem non parit. ibidem.
6 *Monaſteria qui eligerunt, vt ab eis egredi non conceditur, ita qui inuiti ſunt intromiſsi in eis inuiti detineri non debent.*
7 *Profeſsio ſpontanea eſſe debet.*
Actus vbi ſponte fieri debet, qualis, qualis metus interueniens eum annullat. ibidem.
8 *Profeſsionis ſcriptura, metu, fraude, vel vi extorta, non valet.*
9 *Profeſsio annullatur per proteſtationem factam ante profeſsionem, & in profeſsione.*
Matrimonium metu factum, vt non valet, ita nec profeſsio, quæ matrimonio æquiparatur. ibidem.
10 *Profeſsio per ſuſceptionem Abbatiæ, an rata habita fuerit. ibidem.*
11 *Profeſsione corruente, & ea quæ eam ſequuntur corruere debent.*
12 *Proteſtatio tempore profeſsionis facta, quid operetur.*
13 *Habitum vltra annum geſtans, an tacite profeſsionem feciſſe videatur.*
Profeſsio tacita vt inducatur infra poſita requiruntur. ibidem.
14 *Egreſſo de monaſterio in fine anni, ſi poſtea reuertatur annus integer ad profitendum dari non debet.*
15 *Compelli & timere ne compellatur paria ſunt.*
16 *In profeſsione regulæ auſteritas experire debet.*
17 *Habitum in monaſterio geſtare requiritur ad inducendam tacitam profeſsionem, & ratio ſubditur.*
18 *Metus an iuſtus dicatur.*
Profeſsio impeditur propter timorem reuerentialẽ. ibid.
19 *Quæſtio de reſcripto impetrato à Papa.*
20 *Reſcriptum Papæ duo concedens.*
21 *Sententia contra unum lata an alteri noceat.*
22 *Conuentio inter partes facta, ut certa feratur ſententia ualet.*
23 *Sententia licet nulla ſit, ſi tamen per partes approbetur, ualet ſaltem vt pactum.*
24 *Conuentio inter partes facta, ut ſtetur ſententiæ quot effectus producat.*
25 *Sententia iniqua non obligat partes, ſed ad arbitrium boni uiri debet reduci.*
26 *Exceptio rei iudicatæ ei nocebit, qui in dominium eius ſucceſsit, qui in iudicio expertus eſt.*

NOBILIS & reuerendus D. Antonius de Querqui Morinenſis diœceſis, nunc verò Epiſcopus d. Morinen. minis & ſuaſionibus parentum inductus in ſexto vel ſeptimo ſuę ætatis anno, monaſterium S. Ricarij, ordinis ſancti Benedicti ingreſſus fuit, ibique habitum geſtari nouitios regulares ſolitos accepit, quãuis religionis iugo ſubijci non intenderet: & vixit cum Abbate parẽtum amiciſſimo, lautè tractatus per duos ferè annos non tamẽ ibi viuens ſecundum regulæ auſteritatem, nec in loco monachis deſtinato, nec monachali portione, nec in dormitorio quieſcebat, ſed intra Abbatis cubiculum, poſtea ad ſcholas miſſus habitum dimiſit. At tandem parentes in decimotertio anno ætatis ſuæ, ſeu circa, ad monaſterium illum reduxerunt, vt ibi profeſſionẽ faceret: quam (coactè tamen) fecit, & ante legitimã ætatem: quæ profeſsione facta, quò eundem Antonium in religione retinerent, procurarunt, vt de Abbatia de Valloris Ciſtercienſis ordinis eidem prouideretur, de qua eidem à Papa prouiſum fuit, illamq; aliquanto tempore poſſedit, ſed ſtatim mortuo parente habitum regularem dimiſit, & ſecularem accepit, & demum à Papa literas impetrauit officiali Ambienſ. directas, vt ſi de his conſtaret, eũdem d. Antonium declaret non obligatum religioni, nec in genere, nec in ſpecie, quæ literæ fuerunt oſtenſæ d. Officiali, qui de cã cognouit, & fratres d. Antonii declararunt coram eo ſe velle ſtare ſententiæ dicẽdæ per Officialem, ſub obligatione bonorum ſuorum, quam poſtea Officialis protulit & declarauit d. de Querqui nõ obligatum religioni, nec in genere, nec in ſpecie, à qua ſententia nõ fuit appellatum. Quæſitum eſt primò, an d. nobilis Antonius de Querqui animum habuerit profitendi? Secundò, an eius profeſſio valeat? Tertiò, an profeſſionẽ ratam habuerit? Quartò, an iuſtus fuerit metus? Quintò, de reſcripto Papæ quomodo ſit intelligendum? Vltimò, an fratres, vel illorum ſucceſſores poſſunt venire contra ſententiam latam ab Officiali Epiſcopi Ambien. quæ quidem quæſtiones ſic examinabuntur, ut tandem ijs reſpondeatur.

1 † Primò, quæritur an d. nobilis Antonius de Querqui habuerit animum profitendi? Breui reſpondeo, non habuiſſe: nam Philoſophus Ariſtoteles ait, duo eſſe ex quibus humanorum actuum conſtat effectus, videlicet voluntas & poteſtas, quorum alterum ſi deſit, nihil eſt quod explicari poſſit, vt refert Bald. in c. cũ contingat, de iureiurand. Qui quidem animus verbis, factiſq; declaratur. l. de quibus. ff. de legib. c. dilecti, de appel. verbis quidem declarauit d. de Querqui ſe nolle religioſum fieri: & quod nunquam eſſet religioſus, & hoc tam ante profeſſionem, quàm in profeſſione & poſt: quod ante profeſſionẽ declaraſſet, deponunt quintus teſtis, & ſeptimus: & ipſe non præſumitur dixiſſe quod mente nõ cogitauit. l. Labeo. ff. de ſupellec. leg. quod & factis declarauit: quia in profeſſione plorabat,

rabat,quod deponit primus, & tertius teſtis: nec potuit lacrymas cohibere in menſa poſt profeſſionem, ſed abijt plorans, vt quartus, quintuſque teſtis dicit.

2 † Vnde,cum tria requirantur in voto,videlicet deliberatio,propoſitum,& promiſſio, teſte Io.And.in c.literaturam.de voto.quæ non interuenerũt in hac profeſſione,ideo conſenſus abſuit, & nihil eſt tam cõtrarium conſenſui,quàm vis & metus,quem comprobare contra bonos mores eſt.l.nihil conſenſui. ff.de reg. iur.ergo iudex non debet approbare actum, & profeſſionem metu factam, cum ſit cõtra bonos mores coactio, & vbi metus interuenit non habet locum conſenſus.cap.cum locum. de ſponſal.

Ex quo apparet profeſſionem expreſſam per d. de Querqui factam, non valere: nec illum religioni obligare,tum quia abfuit animus profitendi: & ſine conſenſu obligatio non contrahitur. l. ex conſenſu. ff. de act.& oblig.§.1.illo tit.in inſtit.

3 †Etiam vbi volũtas & libertas requiruntur,vt in electione, & profeſſione, ſi vnum defuerit, non valebit actus.tex.no.in c.vbi peric.§.cæterum.de elect. lib.6.ſecund.Barb.in conſi.54.illud.col.6.in 1.vol.& in c.vno. col.6.de litis cõteſt.& in rub.de teſt. At in hac ꝓfeſſione,& uoluntas & libertas defuerunt, ergo non ualet.

4 † Nempè,ante tempus iuris profeſſio facta non obligat: uidelicet ante decimum quartum annum.c.1.c. ad noſtram.& c.ſignificatum.de regu.quia impuberes nihil ſciunt,nec ſcire intelliguntur.l.fi. ff.de iuris & facti ignorantia,& quidquid uident ignorãt. l. 1.C.de falſa monet. & hic de Querqui profeſſionem fecit in decimotertio anno,ut deponũt primus,& tertius teſtis, & neſciebat quid agere, ut dicunt tertius teſtis, quartus & quintus: & quando quis eſt profeſſus ante tempus moneri ab Abbate poſtea debet,an perſeuerare in religione uelit.cap.illud.20.q.1. quod non fuit factum in perſona d.de Querqui.

5 † Item, metu patris profiteri coactus fuit qui erat uir miles,auſterus,& omnes timebãt eum,ob id & impubes filius eum timere debebat: & in concilio Maguntino prohibitum fuit,ut nullus tonderetur niſi in ætate legitima, & ſpontanea uoluntate. c. 1. & c.ſicut primo.de reg.& quod metu geſtum eſt, non habet ratum Prætor. 1. ff. quod metus cauſ. etſi dos metu promiſſa ſit non naſci obligationem ait Iuriſconſul.in l.ſi mulier.ff.quod met.cauſ.

6 † Nempè, ſicut ij qui monaſteria elegerunt, à monaſteriis egredi nõ permittuntur, ita hi qui inuiti ſunt intromiſſi nonniſi uolentes teneantur: quia quod nõ petunt,non obſeruãt: ideoq; tales conſiderandi ſunt magis peccata committere,quàm plãgere. c.ſicut.20. q.1.facit c.præſens. ibidem q.3. ubi uoluntaria ſeruitia expetit Deus non coacta: quare fratres non debent illum coactè profeſſum,hereditate priuare paterna,ſeu materna,ut ibi ſcribitur: cum ergo dicitur propoſitũ monachi proprio arbitrio, & uolũtate ſuſceptum intelligitur, quod ſi propria uoluntate ſuſceptum non fuerit obſeruare non cogitur.c.eos.in fi. 20 q.3.

7 † Vnde cum ſponte profeſſio fieri debeat. d.c.1. de reg.& hoc uerbum ſpontè excludat omnem metum, teſte Ang.in l.qui in aliena.§.fi.de acq.hær.refert Barb. conſi.60.illud.nu.10.in 1.uol.facit l.1. ff.de feriis.& authent.ſacrament.puber.C.ſi aduer.vendit. l.1.§.ſi quis. ubi Hyppol. ff.de quæſt. & qualis qualis fuerit metus, ubi ſpontè fieri debet, annullat actum. c.cum ſcimus, in fi.de reg.ibi ſi ad hoc induci nequiuerunt,non eſt ullatenus compellendus;quia eum tũc liberum ſibi erit admittere,&c.& poſtquam eſt liberum,ergo ex mera uoluntate,ut exponit gl.in clem. ut hi qui.de ætate, & qualit.& ſine alicuius contradict.c.irrefragabili, de officio ordinarii,& nulla petita licentia, clem.dudum.§. ſi uerò idem, de ſepult. ſcripſi in §.præfati quoque ordinarii.de collat.in Concord.

8 †Item profeſſionis ſcriptura metu,fraude uel ui extorta à d.de Querqui non ualet,nec ullum præiudiciũ ei afferre poteſt, neque nocumentum uel ullam infamiam,aut calumniam,uel ſuis bonis ſequeſtrationẽ: unde prohibet textus ibi prælatis & ſacerdotibus ne iſta coacta ſeruitia exigant.c.1.15.q.6.

9 † Ad hæc proteſtatio de die à d. Querqui facta ante profeſſionem, & in profeſſione annullat ipſam profeſſionem, adeò ut profeſſio ſine conſenſu facta nõ ualeat, cum proteſtatus fuerit ſe nolle religioſum fieri.l.qui in aliena.in fi ff.de acq.hær.ſic in matrim.cõſuluit Bal.in conſi.165.caſus eſt.col.ult. in 2.uol.ſic dicendum eſt in profeſſione, quæ dicitur quoddam matrimoniũ ſpirituale, quod alteri æquiparatur. c. inter. de tranſlat. Epiſco. & ſicut matrimonium metu contractum non ualet,ſic nec profeſſio metu facta.glo.& doct.in c. Abbas,quod metus cauſ.Dec.conſil.219.uiſo puncto.ubi expreſsè ſuper hoc conſuluit.

10 Tertia queſtio eſt,an hic nobilis Antonius de Querqui habuerit ratam profeſſionem, ſuſcipiendo Abbatiam ſancti Ricarii,quod ſic uidebatur: nam diſſenſus in conſuetudinem tranſire poteſt, & quod aliquando diſplicuit, poſtea tamen placere poteſt.c.fi.de rapt.arbitror tamen non per hoc ratihabitionem profeſsionis interueniſſe,quia ratihabitio duobus modis fit expreſsè aut tacitè.c.1.de regul.lib.6.expreſsè non habebit hic de Querqui ratam profeſſionem, ſaltem non: apparet in proceſſu, imò dixit ſe nolle eſſe religioſum ergo illa proteſtatio declarat ſe non approbaſſe profeſsionem.

Item nec tacitè ratificauit,quia expreſsè dixit ſe nolle eſſe religioſum,& in certis non eſt locus coniecturis. l.continuus. §. cum ita. ff.de uerborum obligatio. & à certis pro incertis recedendum non eſt. cap. iudicantem.30.quæſt.ult.

Nec refragatur quod fructus Abbatiæ recepit, & ei fuit prouiſum tanquam religioſo in titulum: reſpon
11 deo poſtquam † profeſſio corruit,ergo & ea quæ eam ſequuntur: nam acceſſorium naturam principalis ſequitur.l.cum principa.ff.de regul.iur.

12 Item, quando quis eſt proteſtatus tempore profeſſionis ſe nolle fieri religioſum, poterit etiam poſt annum exire à religione, & ſi uelit remanere adhuc annum habebit,teſte Vinc.quem referunt docto.in c.ex parte.de reg.imò & poſt plures annos, ut docet Cald. conſi.1.quod metus cauſa.& Barba.conſi.60.in 1.uol.

Nam eo animo coacto quo religionem ingreſſus fuit,& profeſſionem fecit, Abbatiam recepit,alioquin pater perire eum fame ſiuiſſet, cum alimenta denegaſſet.l.necare.ff.de liber.agnoſcen.& ſic ad uitandam famem coactus fuit dictam Abbatiam ſancti Ricarii accipere,ut ex fructibus illius uiueret, quandiu ſuperſtes pater foret.

13 Nec obeſt quod d.nobilis de Querqui qui geſtauit habitum ultra annum, & ſic uidetur feciſſe tacitam profeſſionem. clemen.fin.de regul. Reſpondeo requiri ſequentia antequam profeſſio tacita fiat.

Primò,requiritur quod quis uolunttariè ſuſceperit habitum, illumque ſic geſtauerit. c.1.de regu. & c.1. quod metus cauſ.Sed d.de Querqui metu accepit habitum,& geſtauit:ergo profeſſio tacita dici nõ poteſt.

Secundò, requiritur quod habitum geſtauerit per annum cõtinuum, & completiuum.l.fin.§.quotiens. ff.de publ. & uectig.ubi Bart.(quem alii ſequuntur)

ſcribit

Source : BIU Cujas

ſcribit non coniungi tempora: vnde ſi quis in monaſterio remanſit ſex menſibus, & poſtea diſceſſit & demum reuerſus degit ibidem aliis ſex menſibus, & vltra, non coniungentur tempora adhoc, vt annus ſit completus: quia fuit interpollatus & non continuus: nam fortè æſtatis tempore in d. monaſterio remanſit per duo ſemeſtria, & adhuc aſperitatem temporis hyemalis ibi non eſt expertus, vel in illis ſemeſtribus non fuit tempus Quadrageſimæ, & ſic non fuit expertus ieiunia, nec regulæ auſteritatem, ideò non cenſetur tacitè profeſſus, vt docet Lappus Abbas, alleg. 67. in Dei nomine. col. 2. & Alexan. conſi. 4. viſis. col. 1. in 5. volu. Io an. And. & alij in d. cap. ex parte. de regula. Iaſ. & Dec. in l. ſi idem. ff. de iuriſdi. omniũ iud. quia plura coaceruata non ſunt propriè vnum. l. vbi. ff. de verborum oblig. & ibi. Bart. d. l. ſi idem. de iuriſd. omn. iud. Barba. conſil. 60. illud. num. 12. vol. 1.

14 Si tamen aliquis in fine anni egrediatur de monaſterio, & poſtea reuertatur, non debet ei dari annus integer, ſed hoc tempus erit arbitrarium, cum iam certus eſſe poſſit. gloſ. in reg. eum qui certus eſt. de regul. iur. in 6. Spec in tit. de ſtat. monac. q. 38. quem ſequitur Alex. conſil. 34. viſo puncto. colum. 2. in 4. uol. & Deci. conſil. 219. viſo puncto. col. 3. conſuluit in muliere non purgari metũ quæ quidem mulier per metum erat ad monaſterium deducta, licet per plures annos illic remanſerit: nam tempus quo quis remanet extra monaſterium, nõ debet in profeſſionis anno computari, quamuis gerat habitum. l. ſeruus qui teſtam. §. penult. ff. de ſtatu liber.

15 Nam paria ſunt compelli, & timere ne quis compellatur. l. nouiſſimè. ff. quod falſo tutor. Anchar. cõſil. 159. rationes. colum. 2. verſicu. 4. hoc prob. & Corſet. in ſingul. incipiente metus. Ideo omnes actus facti per d. Anton. Querqui ſunt facti tempore quo poterat per patrem compelli, ergo illi actus nõ inducunt ratihabitionem profeſſionis nullæ.

16 Præterea d. de Querqui nunquam regulæ auſteritatem expertus fuit, quod tamen eſt neceſſarium. c. ad Apoſtolicam. de regul. nam ſemper vixit cum Abbate, & in eius domo cubauit, & illic lautè tractatus fuit: vt deponũt primus teſtis, ſecundus, tertius, & alij ferè, dicentes illum ſe pro libito habuiſſe in dicto monaſterio, in quo alebat duos vel tres canes, & vocabatur Abbas paruus quæ demonſtrant ſimulationem eſſe, cauſa habendi Abbatiam, non verò profitendi.

17 Tertiò, requiritur quod quis in monaſterio geſtauerit habitum, & ibi habitauerit. d. l. fin. §. quotiens. de public. cap. 1. ibi in monaſt. de regul. in 6. & clemen. fi. illo titul. ibi in religione: quia in domo vel alibi exiſtens, non poteſt regulæ auſteritatem experiri, cum ibi vitam quam vult, exerceat: ideo ad regulam probatus eſſe non poteſt. c. ad Apoſtolicã. de regul. ergo hic de Querqui cum in domo Abbatis remanſerit, non fuit expertus regulam monaſterij, vt etiam deponunt omnes ferè teſtes, qui etiam deponunt facta profeſſione d. de Querqui deceſſiſſe de monaſterio, & interdum geſtaſſe habitum, interdum non: & ſic relinquendo habitum, uidetur noluiſſe profiteri, nec profeſſionem ratam habere, vt docet Lappus allegat. 67. colum. 2.

18 † Sed an iuſtus iſte dicatur metus? & gloſſa. in cap. præſens. in verbo patrem 20 q. 1. dicit ſufficere timorem reuerentialem ad impediendum profeſſionem. per textum in l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non detur, & l. pen. de furt. c. cum virum. de reg. huius eſt ſententiæ Alex. in l. ſi cum dotem. §. eo autẽ tempore. colum. 4. ff. ſoluto matrimon. & Iaſon. in §. quadrupli. num. 62. col. 7. de actionibus. in inſtit. & in authen. ingreſſi. in 1. col. C. de ſacroſanct. eccleſ. vbi ſcribit puellas ſic monaſterio traditas poſſe illud deſerere, quod declarat Hyppoli. in l. 1. nu. 43. C. de rapt. virgin. & ſing 347. matrimonium, quia Deus non vult coacta, ſed voluntaria ſeruitia. d. cap. præſens. 20. queſt. 3. & quia profeſſio exigit volũtariam & ſpontaneam voluntatem, vt ſuperius dictum fuit: alias, an iuſtus dicatur metus relinquitur arbitrio boni viri. l. 3. in fin. ff. ex quibus cauſ. maior. doctor. in capit. dilectus. de his quæ vi metuſve. & l. interpoſitas. C. de tranſact.

19 † Alia eſt quæſtio, de reſcripto impetrato per d. de Querqui, in quo Papa mandat officiali Ambienſi, ut ſi repererit (vt eſt narratũ) eundem Antoninum declaret minimè in genere, vel in ſpecie obligari, & ad regularem obſeruantiam non teneri, ſed in ſeculo, ad omnes etiam ſacros & presbyteratus ordines promoueri, ut, presbyterum ſecularem remanere, nec non beneficia cum cura, & ſine cura ſe inuicem compatibilia retinere liberè & licitè poſſit.

20 † Ex quo reſcripto duo Papa concedit, vnum de iuſtitia, alterum concernit gratiam: in primo mandat officiali, ut ſi inuenerit metum illatum in profeſsione, vel alias, nullam profeſſionem declaret, & illum non obligatum religioni in genere, videlicet vt hac relicta, aliam non teneatur ingredi: vel in ſpecie, vt nõ ſit obligatus illi religioni ſancti Ricarij, in qua profeſſus fuit, & officialis illum declarauit, ſed ſaltem poterit aliam ingredi religionem, & ſic valet & tenet ſentẽtia prolata ſecundum formam reſcripti. cap. cum dilecta. de reſcript.

In ſecundo, gratia eſt vt in ſeculo viuat, quanquam vixerit in monaſterio, & qđ beneficia ſecularia habuerit licet fuerit religioſus, ſed hæc ſententia declarans, eum non obligatum religioni, facit vt amplius religioſus non ſit: nec quidem ſtatutis religionis obligatus. glo. in l. ſi non ſortem. § hæredi. ff. de condict. indebit.

Quæ ſententia, poſtquam ab ea non fuit appellatũ tranſiuit in rem iudicatam. cap. quod ad conſultat. de re iudic. quæ quidem res iudicata finem controuerſiarum imponit. l. 1. ff. de re iudicat.

Vltima eſt quæſtio, an fratres, vel alij ſucceſſores poſsint venire contra ſententiam d. officialis Ambiẽ-
21 ſis & ab ea appellare? quod † videbatur, quia ſententia lata contra vnum alteri non nocet. l. ſæpe. ff. de re iudic. & l. 1. ff. de except. rei iudicat. Cõtrarium tamen dicerem hoc caſu: nam fratres d. Antonij fuere vocati, an aliquid vellent dicere in hoc proceſſu, qui declarauerunt velle ſe ſtare ſententiæ, quàm ſuper hoc proferret d. Officialis, & ita promiſerunt illi ſententiæ proferendę non contrauenire, nec appellare, ſub obligatione omnium bonorũ, vt cõſtat per inſtrumentũ.

22 His iactis, † certum eſt partes poſſe conuenire, vt certa feratur ſententia. l. ſi conuenerit. ff. de re iudic. & iudex debet proferre ſententiam ſecundum voluntatem partium, & ualebit illa ſententia, vt ibi: quia iudex ad hoc tendit & partes ad cõcordiam reducat. l. 1. §. inde ff. de noui oper. nunt. & imputari debet illis qui ſic promiſerunt, & conuenerunt. l. diem proferre. §. ſtari. ff. de arbitr. ideo iſti ſentẽtiæ ſtare debent fratres, quia fuerunt vocati, antequam proferatur: & ſic ſententia valet contra eos. clementi. paſtoral. de re iudic.

Item, valet etiam ſententia ratione conuentionis factæ à d. fratribus d. Antonii de Querqui, quia pro-
23 miſerunt ita illi ſtare ſentẽtiæ, vt † quamuis ſententia nullius eſſet momenti, tamen approbata per partes ualeret ſaltem ut pactum, allegatur gloſſ. in l. 2. C. comm.

Source : BIU Cujas

comm. vtriuſque iudicij. Doctor. in cap. ſignificaſti. de fo. comp. & quamuis acceptatio inutilis ſit, tamen tacita pactione id actum videtur ne periret. Paulus in l. ſi vnus. in fi. ff. de pact. & tenentur partes ad ſeruandum id quod in ſententia dictum extitit, licet ipſa nulla eſſet ſententia, quia ita placuit fratribus, & partibus. Bald. in l. 1. C. qui pro ſua iuriſd. Socin. conſil. 40. ex actis. 2. quæſtio. uolumine primo.

24 Adhæc quando partes conuenerunt ſtare ſententiæ, quæcunque fuerit, duos habet effectus hæc conuentio: primus eſt, vt non poſſint venire contra, ſecũdus vt non poſſint appellare. text. & ibi gloſ. & Doct. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. Bart. & Iaſon in d. l. ſi conuenerit. in fine. Lanfranc. in repetit. c. quoniam. in verbo interlocut. col. 26. de probat.

Et maxime quando eſſet expreſſa appellationis reuocatio, vt hoc in caſu. Bald. in cap. 1. col. 2. de offic. de lega. refert Catel. Cotta. in 2. parte memoral. in verbo appellari non licet. in 2.

25 Nec obſtat quod ſententiæ iniquæ non tenẽtur ſtare partes, ſed ad arbitrium boni viri reduci debent. l. ſocietatem. §. arbitrorum ff. pro ſocio. hoc eſt verum, ſed hic iniqua non prætenditur ſententia, nec poſſent partes eam iniquam allegare, quia non ita eſt, & promiſerunt ſe non contrauenire, nec ab illa ſententia appellare, vt per illorum conſtat inſtrumentum.

Etiam intra decem dies venire debebant, vt docet Anch. in c. à iudicib. 2. q. 6.

Nec me mouet, ſi quis dicat fratres non petere ſententiæ reſciſſionem, ſed filii fratrum, vel ſucceſſores. Reſpondeo, ſicut fratres non reciperentur, petentes illius ſententiæ reſciſſionem, vel appellantes, quia promiſerunt, & ita conuentum fuit, ſic non poterunt filij hæredes, uel cauſam habentes ab eiſdem fratribus:
26 nam † exceptio rei iudicatæ nocebit ei, qui in dominium ſucceſſit eius qui in iudicio expertus eſt. Papini. in l. exceptio. & l. ſi mater. §. ſi egero. ff. de except. rei iudi. Iſti filij & eorum ſucceſſores habent cauſam à prædeceſſoribus, ergo iſti non poterunt venire contra ſententiam ab Officiali Ambienſi latam.

Ex prædictis apparet ſententiam domi. Officialis Ambienſis validam & efficacem eſſe, & ideò fratres vel ſucceſſores d. Antonii de Querqui non poſſunt iure impugnare dictam ſententiam, nec contra illam venire, nec quidem per appellarionem, quia ita promiſerunt & obligauerunt bona ſua, ideo hæredes & cauſam ab eis habentes, ſi contrauenirent de facto tenerentur ad intereſſe. Ita concludo. Actum Pariſ. anno 1557. in menſe Auguſti.

RESPON. LXX.

De beneficij vacantis prouiſione.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio Papæ de infirmaria ſancti Benedicti.*
2 *Papæ decretum, vt quis indubitatus monachus & verus habeatur.*
3 *Profeſſus tacite dicitur, qui remanet in monaſterio tanquam religioſus per annum.*
4 *Profeſſio uere probatur per unum teſtem, & per famam, & iuramentum, & per alia indicia, & probationes.*
Præſumitur ex præſenti in præteritum. ibidem.
Talis quis præſumitur, in quali habitu reperitur. ibidem.
5 *Longinquitas temporis facit ut omnia ſolenniter geſta præſumantur.*
Titulus ex longa poſſeſſione præſumitur. ibidem.
6 *Profeſſio ex temporis longinquitate præſumitur etiam in moniali.*
7 *Papa ex ſolo uerbo aliquem facit prælatum.*
8 *Papa probationem infirmam ualidam facere poteſt.*
9 *Papæ quando non credatur de his, quæ in ſua bulla dicit.*
10 *Bullæ Papæ creditur in diſpoſitiuis.*
11 *Nominationes ante profeſſionem impetrari poſſunt.*
12 *Diſpenſationem obtinere ſufficit, antequam quis pacifice habeat beneficium.*
13 *Beneficium primum per adeptionem ſecundi de iure perditur, & per adeptionem tertij duo prima uacant.*

DVBIA ſequentia fiunt ſuper proceſſu fratris Leonis de Bonafos: cui nono ſeu circa
1 ſuæ ætatis anno † Papa prouidit de infirmaria monaſterii ſancti Benedicti Petragoricenſis diœceſis. Mandando Epiſcopo Petragoricenſi, vt iſtum Bonafos iuuenem reciperet, ac profiteri faceret quod Epiſcopus fecit, vt teſtis vnus deponit: licet illa profeſſio amiſſa ſit, probarique aliter hodie nõ poſſit. Quod videns dictus Bonafos anno 1539. & 4. Calend. Ianuarij, narrauit Papæ amiſſionem dictæ profeſſionis.

2 † Ideò Papa decreuit dictum de Bonafos, verum & indubitatum monachum dicti ordinis, ordinem ipſum expreſsè profeſſum exiſtere, & pro tali haberi, & reputari, perinde ac ſi de ſui expreſsè profeſſionis emiſſione per patentes literas, aut inſtrumentum publicum, vel alias legitimè probaretur & conſtaret, & ad expreſsè profeſſionis iure emiſſionis huiuſmodi, aliud quàm per præſentes noſtras literas probationis alterius adminiculum non requiri, illaſque ad plenè probandum vbique ſufficere. Nunc dubitatur an hic de Bonafos cẽſeatur eſſe profeſſus: & quomodo profeſſio probari poſſit, etſi ante has Papæ literas fuerit adeptus gradum & nominationes, an valeant & diſpenſationes adeptæ pendente proceſſu.

Chriſti Dei inuocato ſuffragio arbitror dictum Bonafos verè eſſe profeſſum, non dubitatur de tacita pro-
3 feſſione quæ fit (ſi † quis remaneat in vno monaſterio tanquam religioſus per annum) vt dicatur profeſſus. c. 2. & per totum de regula. Panormit. in c. vidua. & c. ad noſtram ibid. de expreſſa ẽt ſatis inferius cõſtat.

Etiam licet prima profeſſio non poſſit probari: de his enim quæ non ſunt & quæ non apparent idem eſt iudicium. l. duo ſunt. ff. de teſtament. tute. Reſpondeo
4 † probatur verè per vnum teſtem, & per famam & iuramentum d. de Bonafos, & per alia iudicia & præſũptiones quæ probatio valet. per gloſ. in uerbo legitimis. l. 2. de excuſat. tutor. ff. gloſ. & doctor in l. admonendum. ff. de iureiur. & maximè quia ſemper remanſit dict. de Bonafos religioſus prout adhuc remanet ferendo habitum religioſorum, profeſſorum. Ideò ex præſenti preſumimus in præteritum, quod de præterito fuerit profeſſus. c. ſcribam. de preſumpt. & talis quis præſumitur, in quali habitu reperitur. c. ſi iudex laicus. de ſent. excommunic in 6. ſed d. Bonafos reperitur in habitu religioſorum: ergo religioſus profeſſus præſumitur. Et dicunt doct. clericatum poſſe probari per vnum teſtem. Bald. & Felin. in c. licet vniuerſis. de teſtib. Guido Pap. deciſ. Delphin. 474. quos Iaſon ſequitur in repetit. l. admonendi. col. 71. nume. 198. ff. de iureiur. hic videtur de profeſſione d. Bonafos lapſu temporis conſiderato. Attamen habet vnum te-

ſtem

ſtem, habet etiam famam profeſſionis, iuramentum in habitu religioſorum profeſſorum, reperitur etiam Epiſcopo mandatum vt illum profeſſorem reciperet quod præſumitur feciſſe Epiſcopus etiam per decem annos imo per viginti reputatus profeſſus fuit: ideò profeſſus præſumitur & omnia ex tanto tempore præſumentur ſolemniter acta.l.ſi filium. C.de petit. hæredit. vbi iuſſus patris præſumitur ex longa detentione hæreditatis.

5 † Item ex longinquitate temporis decem annorũ vel ex maiori tempore omnia præſumuntur rectè & ſolemniter celebrata.l.ſciendum.ff.de verb.oblig.& d.l.ſi filiusfamilias. Sed hic à nono anno vſq; ad trigeſimumnonum ſtetit Bonafos in monaſterio habitus & reputatus profeſſus: ergo illud ſufficit: nam dicit gl. in l.ſeruitutes in magna. ff.de ſeruit. quod ſi quis probet longo tempore poſſediſſe, & alleget titulum, licet illum non probet: ille titulus pręſumitur ex lõga poſſeſſione. glo.in l.1.in fin.in verb. quàm diu.ff.de aqua plu.arcend. Cæpol. in tractat. de ſerui.vrba. præd. c.1. & Socin. in tract.fallen.regu. 373. itaque ex prædictis conſtat profeſſionem primam ſatis eſſe probatam, ſaltem in aduerſam partem probatio infirmatur & ipſe contrarium probare teneatur.

Nec eſt veriſimile quod patres viſitatores qui monaſteria viſitant ſingulis triẽniis reliquiſſent iſtum de Bonafos ſic intruſum in ſua infirmaria, ſine profeſſione. ſic expreſsè conſuluit Socin.conſi.270.conſideratis in 2. vol. vbi expreſsè deciditur iſta quæſtio quod

6 † profeſſio præſumatur ex longinquitate temporis, etiam in moniali: & videatur illud conſilium in hac materia valere accommodum.

Item poſito & non conceſſo quod anno 1539.d. Bonafos non eſſet profeſſus ſaltem ab illo tempore negari non poteſt cũ ſit expreſsè profeſſus. Papa enim in ſuo reſcripto decreuit, eum vere profeſſum exiſtere: & ex eo tẽpore ſaltem eſt profeſſus: ergo non debet dubitari de ſua expreſſa profeſſione. Nec dubitat quis Papã poſſe aliquẽ religioſum maximè profeſsũ

7 facere, & illum ſic declarare: nam tanta eſt ſua † poteſtas vt ſolo verbo faciat prælatum. Ang. in l.1.per illũ C.de ſentent.paſſis.doctor.in c.propoſuit.de conceſſ. præb. maior eſt enim authoritas Papæ quàm iudicis hoc notũ eſt: ſed ſi iudex declararet ille cenſeretur eſſe profeſſus, & ſua profeſſio probari poſſet, p illam ſententiam.l.ſi nõ ſortem.§.hæredi.vbi gl.not.ff.de condict.indeb.& Iaſon multa ſuper ea ſcribit, vt ſaltem à declaratione Papæ profeſſus fuerit & expreſsè.

Adhæc vult Papa vt poſſit probari profeſſio, per hoc indultum, non aliter: ergo tenetur probare d. Bonafos ſuam profeſſionem, quam per bullam Papæ.

8 † Papa enim ſicut cõſuetudo poteſt probationem infirmam validam facere.c.2.de probat.c. cum dilectus. de fide inſtr. & ſic poteſt facere Papa quod iſte Bonafos ſit expreſsè profeſſus, & quod illa profeſſio probetur per hanc Papæ conceſſionem: & de hoc nemini eſt dubium, illi ſaltem qui Papæ poteſtatem denigrare non vult.

9 † Non refragatur quod non creditur Papæ de his quæ dicit in ſua bulla.per clem.literis. de probat. Reſpondeo illum tex.loqui in verbis narratiuis Papæ.

Nempe ſi Papa diceret tibi Bonafos expreſsè profeſſo prouidemus: non crederetur de profeſſione qđ eſſet expreſsè profeſſus per illa verba expreſsè profeſ-

10 ſo: † ſed in diſpoſitiuis creditur bullæ Papæ. Alioqui fruſtra impetrarẽtur omnes Papæ prouiſiones. & deterior eſſet authoritas Papæ quàm aliorum: ideò illi credendum eſt, in diſpoſitiuis, & poſtquam prima eſt perdita profeſſio, & perdita præſumitur poſtquam de ea non apparet.l.teſtium.C.de teſtib. Papa vult illum de Bonafos releuare probatione, & vult vt perinde habeatur profeſſus, ac ſi verè profeſſio prima probari poſſet: & quod nullo modo teneatur aliam profeſſionem probare. Nam etiam ſi quis allegaret inſtrumentum perditũ falſum adhuc is qui illud perditum dicit iurare poteſt ſe illud non habere & illi credetur.l.fina. C.de fide inſtrum. multò fortius in iſto profeſſionis inſtrumento, vt iuramẽto de Bonafos ſtari debeat de amiſſione ſuę profeſsionis. Ex his ergo patet probationem tam primam qnàm ſecundam ſatis ad hoc probatas, vt obtinere debeat areſtum ad ſuam vtilitatem pro prioratu de Peruſo, de quo agitur in ſacro magno Regis conſilio.

Ex prædictis infertur gradum & nominationes d. de Bonafos, impetratum autem Papæ indultum vale

11 re, quia poteſt quis † nominationes impetrare ante profeſſionem, cum nullo iure cautum ſit quod religioſus debeat eſſe profeſſus ante nominationes. & c. nullus. de elect. in 6. loquitur in Abbatia & prælatura, vt in illis non debeat eligi niſi expreſsè ſit profeſſus: ſed non prohibet mãdata vel nominationes ad beneficia impetrari ante profeſſionem, imo eſt text. in contrarium. in c. ei cui. de præbend. lib. 6. Imol. & alij in clem. fin. de reſcript. & hodie habemus ius nouiſſimũ Gallorum. in §. volumus. de colla. in Concorda. vbi tempus vacationis inſpicitur & *perſonæ* condecentia tempore vacationis: vt ibi *ſcripſi*, *& ſic valent* tam literæ gradus, quàm nominationum, *tum ipſe iam* eſſet profeſſus, vt ſuprà probatum fuit: & quia non requiritur profeſsio, in tempore impetrationis: ſed ſufficit quod tempore vacationis beneficij profeſſus fuerit.

12 Et per prædicta patet ſufficere obtinere diſpẽſationem antequam quis pacificè habeat beneficium: dũmodo fiat mentio illius beneficij, quod quis habet: & Papa dicat in diſpenſatione licet quod *poſsis* illud retinere, vna cum obtentis, & ad hoc diſpenſamus: ideò hic Bonafos eſt diſpenſatus ad tria.

Proſequutus eſt quartum in quo ſuccubuit, videlicet, ſuper prioratu de Mayriguanes, nonne poterit retinere alia tria: non dubito de hoc, quia de tertio eſt diſpenſatus, & antequam ea obtineret, & nunquam

13 pacificè obtinuit niſi duo & nunc tria: † & de iure per adeptionem pacificam ſecundi perditur *primum*: & per adeptionem *tertij vacant duo prima pacifica*. clement. ſi plures. de præbend. ſed hic de Bonafos non habebat nec habuit tertiũ pacificum, ſed ſemper fuit in lite: ergo poterat antea & ſic tempore litis obtinere diſpenſationem, & ſe facere habilem ad obtinendum beneficium litigioſum: nam & ſi obtinuiſſet quartum ante diſpenſationem obtentam, nõ de quarto vacaret niſi primum poſtquam eſt ad tria diſpenſatus, vt docent inrerperetes in d.clement.ſi plures. Alioqui ſine diſpenſatione non valeret collatio vltimi. per c.ordinarii.de offic.ordinar.in 6. ſed quia eſt diſpenſatus ad quartum, non erat opus quod dimitteret infirmariam. Verum eam dimiſit: vnde nunc nullum eſt dubium quin prioratum de Peruſo obtinere poſsit in vim etiam primæ diſpenſationis ad tria, quia non habet niſi duo poſt dimiſsionem, & obtinendo illud de Peruſo obtinetur tantum tria ad quæ diſpenſatus cenſetur. & quando quis eſt diſpenſatus ad quartum, & loco dimiſsi vel dimiſſorum, aliud, vel alia habere poſsit: poteſt obtinere beneficia, ad quæ eſt diſpẽſatus. c. non poteſt. de præbend. in 6. & iſte de Bonafos eſt diſpenſatus ad quartum: ergo illud obtinere

etiam

Source : BIU Cujas

etiam poſſet: aliter de Papæ poteſtate dubitaremus, de quarum in his beneficialibus maximè plenam habeat poteſtatem. c. 20 de præbend. lib. 6. non eſt dubitandum, & de hac diſpenſa. ſcripſi plene in praxi benefic. quoad expreſſionem factam, de portione monachali, in Eccleſia Sigaci: licet ſit in alio monaſterio, ille error non nocet, ſed corrigi poteſt: quia eſt error facti, qui etiam peritiſſimos fallit. l. fina. ff. pro ſuo. & cenſetur error menſularij ideo nō nocet l. ſi librarius. ff. de regul. iur. & ratione illius clauſulæ poſitæ in ſignatura, quod verior expreſſio fieri poſſit, in bulla facilè corrigetur: vnde ex prædictis oppoſita contra d. de Bonafos non obſunt, & ideò his me ſubſcripſi hoc anno 1553. in menſe Octobris: & ita iudicauit ſacrū magnum conſilium in vtilitatem d. Bonafos.

RESPON. LXXI.

De commenda, aut beneficio in commendam dato.

SVMMARIVM.

1 *Papa ſolus perpetuò commendare poteſt, inferior autem ad tempus.*

Permiſſum videtur, quod expreſſe non prohibetur. ibid.

2 *Epiſcopus an poſſit, vel alius ordinarius beneficium commendatum conferre.*

3 *Commenda beneficij conceſſa quomodo illud beneficium vacare dicatur.*

4 *Ordinarius commendando non eſt veriſimile, quod collatione ſua ſe priuare velit.*

Vnio vt fieri debet uiuente eo, qui titulum habet, ita & commenda durante prouiſione. ibidem.

5 *Commenda non eſt aliud quàm depoſitum.*

Depoſitum vt ad deponentis voluntatem reuocari poteſt, ita & commenda. ibidem.

6 *Commenda quando reuocari poſſit.*

7 *Vicarius an requiratur ad præſtandum conceſſum collationi faciendæ.*

Conferre, & præſtare conſenſum collationi differunt. ibidem.

8 *Præſentatio venit appellatione collationis, quod ſecus eſt in conſenſu.*

9 *Conſenſus quando in aliquo actu præſtari poſſit.*

Ratihabitio ſufficit, quando ſolum requiritur conſenſus ad conferendum. ibidem.

EX facto præmiſſo ſequentes oriuntur quæſtiones. Prima eſt, an inferior Epiſcopo poſſit Eccleſiam commendare. Secunda, an durante illo tempore Epiſcopus poſſit eam Eccleſiam commendatam conferre. Tertia, an conferēdo videatur commendam reuocare. Quarta, an is qui habet præſtare collationi aſcenſum, teneatur pro illo aſcenſu præſtando conſtituere vicarium generalem, ſicut is qui confert.

Ad primam quæſtionem reſpondeo, quod inferior Epiſcopo non videtur prohibitus commendare Eccleſiam ad tempus, videlicet vſque ad ſex menſes: imò videtur permiſſum à contrario. in c. nemo deinceps. de elect. in 6. quod expreſsè docet Panorm per illum text. in cap. ſi conſtiterit. in 1. notab. de accuſat. dicens
1 † inferiorem à Papa non poſſe perpetuò cōmendare, ſed ad tempus ſic. De capitulo ſede vacante quod poſſit vſque ad ſex menſes commendare. firmant Panor. & Felin. in capit. cum olim. 11. q. de maior. & obed. & Io. Franciſc. in tract. de officio & poteſtate capituli ſede vacante. in 2. parte queſt. 3. Ergo & alius qui beneficia conferre poteſt. Nempè illud videtur permiſſum quod non eſt prohibitum. c. nam concupiſcentiam. de conſti. l. præcipimus. C. de appell. Sed non reperitur prohibitum quod inferior ab Epiſcopo commendet beneficium per ſex menſes, ergo cenſetur permiſſum. Maximè quia iſta cōmenda temporalis ſit, vt interim inueniatur idoneus. Igitur poterit fieri ab eo q beneficij prouiſionem habet. quia quilibet eſt rei ſuæ moderator. l. in re mandata. C. mandat. & deponere rem ſuam poteſt & commendare apud quem vult & quando vult. glo. in d. cap. nemo.

2 Secūda quæſtio eſt, an † poſſit Epiſcopus vel alius ordinarius durante illa commenda beneficium illud commendatum conferre. Reſpondeo quod ſic, per id quod Felin. ſcribit in c. cum olim. col. 4. quæſt. 11. de maiorit. & obedi. vbi concludit, Epiſcopum poſſe conferre beneficium datum in commendam capitulo ſede vacante, etiam non vocato commēdatario. Et ſic talis commenda non præiudicat Epiſcopo, ita firmat d. Buzæ in tract. commend. quæſt. 11. & Gomeſi. quæſt. 5. in regu. de triennali poſſeſſ. Nam iſta commenda intelligitur fieri donec Eccleſiæ ſit prouiſum. Panorm. in d. c. cum olim. ob id potuit præpoſitus cōferre non obſtante commenda facta per ſuum vicarium, & collatio facta à præpoſito valuit: nempè dicit gl. magna in d. cap. nemo. quod finito etiam ſemeſtri poſſet eam commendare alicui cuſtodiendam, donec ſuperior prouideat.

3 † Non refragatur quod durante commenda non dicitur beneficium vacare, quia eſt canonicus titulus. glo. & ibi expreſsè Ioan. Monach. in d. c. nemo. Ergo non poteſt conferri, reſpondeo quod non dicitur Eccleſia interim vacare, quia commendatarius habet adminiſtrationem ad tempus, qui eam regit. Et ſic quoad hoc non dicitur vacare, ſed quoad effectum iuris bene dicitur vacare, vt ei prouideri poſſit. Nempè quandiu prouiſum non eſt Eccleſiæ, ſemper Eccleſia dicitur vacare ſecundum Hoſtien. in c. ne pro defectu. de elect. per glo. in clem. 1. vt lite pendente. Refert Ludou. Rom. conſil. 350. in caſu col. 1. & ſeq. vbi expreſsè hoc tenet, & videatur.

Non obſtat qđ non currat tp̄s illis ad quos interim ſpectat collatio, cū nō dicatur vacare, vt dicit Io. Mon. in d. c. nemo. Rn̄deo, hoc putarem eſſe uerum in illis collatoribus, qui habent conferre, poſt illum qui cōmendauit. Nā ille qui cōmendauit ſi poſt quatuor mēſes cōmendauerit ad ſex menſes, ſuperior nō conferet ante ſex menſes cōmendæ finitos: ſed is qui cōmendauit interim conferre poterit, vt videtur innuere glo. in d. c. nemo dicens caueat vt intra ſex menſes fiat. &c.

Item non eſt veriſimile quod ordinarius commen
4 dando velit priuare ſe collatione ſua, quia illa commenda ſit, vt interim inueniatur idoneus, ſi inuentus ſit, vt illi collatio fieri poſſit. doct. in d. cap. nemo. ſicut poteſt fieri vnio uiuente eo, qui titulum habet. clem. fin. de rebus Eccleſiæ non alienand. ita & commenda durante prouiſione.

Præterea durante depoſito non prohibetur quis rem depoſitam donare, ſic nec conferre. Ita conſuluit Rom. conſil. 350. in caſu. col. 1. vbi expreſsè dicit. Aut Eccleſia eſt commendata in ipſius Eccleſiæ vtilitatē, & tunc commendatarius poteſt quandocumque re-
5 moueri & licitè conferri, tum quòd † commenda non eſt aliud quàm depoſitum, ſed depoſitū ad deponentis

nentis voluntatem liberè reuocari poteſt, etiam ſi in contractu dictum ſit, quod duret depoſitum vſque ad obitum.l.1.§.ſi ſic depoſuero. ff.depoſiti.c.bona fides.illo titul.ergo & commenda.

Secundò probatur in cap.obitum. & c. Catinenſis. 61.diſtin.& c.conſtitutum.7.quæſt.1. in quibus apparet manifeſtè non refragante commenda eccleſiæ in ipſius vtilitatem facta poſſe liberè procedi per capitulum ad electionem, & ſic ad prouiſionem, quando verò commenda fit ad vtilitatem cõmendatarij tunc eatenus durat commendatarij vtilitas non dicitur eccleſia vacare. Ita vt alteri collatio licitè fieri poſſit, ſed non eſt veriſimile quod temporalis commenda fiat, niſi ad eccleſiæ vtilitatem. Igitur reuocari poterit.

6 † Et ſic commenda facta ad tempus poteſt etiam ex cauſa reuocari quamuis ad vtilitatem perſonæ facta ſit. text. in cap. ſi conſtiterit. vbi glo. in verb.commendata.de accuſ.glo.in cap.qui plures.21.q.1.

Sine cauſa verò reuocari non poteſt, cum ſit quidam titulus canonicus & ad tempus datus.gl.& doct. in cap.nemo.de elect niſi etiam eſſet cauſa ex qua facta fuerat.arg.c.magnæ.de voto.ſi igitur epiſcopus in ſua commenda, vel eius vicarius dicat commendamus donec aliter de idoneo fuerit prouiſum, poterit quandocunque prouidere, inſpiciẽda ſunt igitur commendæ verba: tamen per prædicta quia præſumitur potius in eccleſiæ vtilitatem quàm perſonæ facta, reuocari poterit & conferri durante commenda. Tutius eſt tamen permittere ut is cui eſt commendatum vtatur per totum tp̃s ſuum, & ſic quod collatio fiat ſine præiudicio cõmendatarij, ſicut vnio d.cle.fi.de reb. eccleſiæ non alienan. & per hæc eſt ſoluta tertia qõ.

7 † Quarta quæſtio ſic decidetur, quod is qui præſtat conſenſum collationi non tenetur conſtituere vicarium generalem ad præſtandum illum conſenſum, ſicut is qui confert. cap.fi.de offic.vicar.in 6.vbi loquitur de vicario ad conferendum, non in alio, ergo in vicario eius qui habet conſentire non habet locum, nam diuerſum eſt conferre & præbere aſſenſum.cap. vno.§.1.ne ſed. vacan.in 6.& plus iuris habet is qui confert, quàm qui conſentit: igitur ſtatutum in vno uidelicet in collatione., vt vicarius generalis eſſe debeat, non habebit locũ in alio, videlicet præbente conſenſum, vt is qui debet præſtare conſenſum collationi faciendæ teneatur conſtituere vicarium generalẽ, ſicut is qui confert, quia hoc non inuenitur ſtatutum. l.diſſentientis.C.de repud.nec eſt lex tale quid dicens. tex.in §.ſin autem abſuerit.in authen.de non eligend. ſecundò nuben.coll.1.

Nec refragatur quod etiã is qui præſentat tenetur ſaltem conſtituere procuratorem generalem, cum poteſtate præſentandi, teſte Panorm. in c.fi.de conceſſ. præben.ergo & is qui præbet conſenſum. Reſpõdeo licet plus iuris habeat epiſcopus ex ſua collatio-
8 ne, quàm patronus, c.dilectus.de offic.leg.tamen † appellatione collationis venit pręſentatio in rubri.vt eccleſiaſtica benefic.ſine deminut. & gloſ.in cle.vna. de rerum permutat. quod ſecus eſt in conſenſu qui appellatione collationis non uenit.

9 † Item vbi requiritur conſenſus poteſt etiam ante actum, & in ipſo & poſt actũ præſtari.l.vlt.C.ad Mace. c.auditis de elect.c.cura.vbi Panor.de iure patro.Bart. in l.tam is. §.1.in fi ff de donat.cauſ.mort.Bal.in l.fi. §. ſin autem. C. de bonis quæ lib. Et iſta eſt communis concluſio teſte Alberto Bruno. in tract. de forma & ſolem.actus.rubr.de implemento & obſeruantia formæ. verſic.& circa conſenſum. Ergo conſenſus non regitur ſicut collatio, quia antequam quis conferat oportet, quod ſit vicarius generalis. Et non poſſet haberi rata collatio facta ab eo qui non habet poteſtatẽ, quia, quod nullum eſt non poteſt ratificari. per regulam iuris ſed conſenſus præſtari poſſet: Supereſt igitur quod illa ſolemnitas quæ eſt in conſtituendo vicarium generalem ad conferendum ceſſet in præſtando cõſenſum. Et ſic valet ratihabitio capituli Vticenſis facta, de perſona d. Franciſci Orandi vicarij, generalis cõſtituti à præpoſito. Et iſta, ſalua correctione melius ſentiẽtis, mihi vera videntur: quibus ſubſcripſi, valetudine aduerſa nunc detentus, alia adducere non valui.

RESPON. LXXII.

De ordinarij collatione per reſignationem.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius an beneficium quod contulit per reſignationem, poſsit per obitum poſtea conferre, ſi vacet ante dies viginti.*

2 *Ordinarius quoties vacat beneficium illud conferre põt.*

3 *Iura quando plura vni competunt, ſublato vno alterum remanet.*

4 *Perſona vna vim duarum habet, quando in ea duo iura concurrunt.*

5 *Variatio in collationibus quando ſit prohibita.*

6 *Collatio prima quando ſecundam impediat.*

7 *Beneficium quod duobus conferri non poſsit, quomodo intelligatur.*

8 *Dicti o etiam implicat.*

Beneficium quacumque authoritate conferatur, uacare per obitum dicitur, & conferri poteſt per regulam hic poſitam.

1 SVPER dubio an † ordinarius beneficium quod contulit per reſignationem poſſit per obitum poſtea conferre, ſi vacet ante viginti dies. Dubitatio eſt quod non, quia variatio eſt prohibita maximè collatoribus. Cle. vnic. de renuntiat. Item non poteſt quis vnum beneficiũ duobus conferre. c.tuæ.de præben quia eſſet diuidere beneficium, quod non permittitur. c. maioribus. de præben. Adhæc prima collatio impedit ſecundam. c poſt electionem.de conceſ.præb.

2 Contrarium eſt verum quia † ordinarius poteſt toties quoties vacat beneficium illud conferre.c.ordinarij.de offi c.ordin.in 6.c.2.de conceſſ.præb. Igitur ſi beneficium vacet per reſignationem, cauſa permutationis vel alias coram eo, ipſe poterit illud beneficium ſic vacans conferre, ſi poſtea vacet per obitum, utporè quia reſignans non vixit per 20.dies, tunc poterit iterum conferre, quia iterum vacat, per illam regulam Cancellariæ 18.Innocen.

3 † Præterea quando plura iura uni competunt uno ſublato alterum illæſum remanet.text.in l.ſi domus. ubi Bar.ff.de ſeruit.urb.præd.l.quotiens duplici.de regul.iur. Sed plura iura competunt ordinario, uidelicet ut conferat quando uacat per reſignationem, per non promotionem, uel alio modo etſi contulerit per reſignationem, & ſic ſublatum ſit illud ius, alterum tamen illæſum permanebit, ſcilicet ut per obitum uacans poſſit conferre.

4 † Item quando duo iura concurrunt in una perſona, habet uim duarum perſonarum. l.ſi conſul ff.de adopt.l.Papinianus. §. ſed nec impuberis. de inoffic. teſtam. ſed in perſona ordinarij concurrunt duo iura, uidelicet ut conferat, & per reſignationem uacans &

per

Source : BIU Cujas

per obitum: ergo ille ordinarius habebit vim duarũ perſonarum, & ſicut duo ordinarij poſſent illud beneficium ſic vacans conferre, ſic & ipſe.

5 † Nec refragatur quod uariatio ſit prohibita, uerũ eſt iure non permittente, & quando in malum tenderet, ſed in bonum non, imo magnæ prudentiæ eſt ſi reuocaueris, id quod malè egeris. c. magne. 22. q. 4.

6 † Nec obeſt quod prima collatio impedit ſecundam. Reſp. verum eſſe, ſi prima ualeret, ſed prima fuit nulla quando reſignans non vixit per 20. dies. & beneficium vacauit per obitum, igitur illud beneficium de nouo vacans poterit ordinarius conferre, non obſtante ſua collatione prima, quæ eſt effecta nulla ac ſi illã non feciſſet per dictam regulam Cancellariæ.

Imo ſi ordinarius non conferret beneficium uacãs per obitum, relinqueret illud: ſic uacans puniendus eſſet. per c. de multa. de præben. Igitur ordinarius ſic cõferendo bene fecit, & iure, & is qui habet collationem per obitum, habet uerum ius.

7 † Nec obſtat quod non poteſt conferre duobus, uerum eſt uno tempore, & beneficium ſic vacans. ſed quoties uacabit, toties uni conferet. Et ſic conferendo non eſt diuidere beneficium, ut ſcripſi in §. 1. in gl. vna. de colla. in Concord.

Præterea regula Cancellariæ ſic dicit. Item uoluit, quod ſi quis in infirmitate cõſtitutus reſignauerit aliquod beneficium, *ubicunque ſit*, etiam ſi in Romana

8 curia. Ita in regiſtris curiæ eſt recepta, ſed iſta † dictio etiam *implicet*. l. 2. C. de teſtib. cum ſimul. quaſi uelit dicere, ſiue uacet in curia Romana, ſiue coram ordinario. ſiue coram delegato, & vbicunque. ita ſcripſi in tract. nominatio. q. 17. num. 5. & ſeq. & ſic illa regula habebit locum etiam coram ordinario.

Item regula Cancellariæ Papæ Pauli Tertii addidit in ſua regula, quamuis authoritate conferatur. Et ſic habetur facilis declaratio, quod quacunque authoritate, ſiue ordinaria, ſiue apoſtolica beneficium conferatur, ſemper dicitur vacare per obitum, & conferri poteſt, videatur regula Pauli ad hunc effectum. Et quod illa regula habeat locum in ordinario, fuit iudicatum in ſupremo ſenatu Pariſienſi pro magiſtro Franciſco de Bourges, contra Briconn. anno 1539 in uigilia Aſſumptionis Beatæ Mariæ. Et ſic eſt concludendum, ordinarium potuiſſe conferre alteri, quàm primo, & ille cui contulit per obitum habet uerum, & canonicum titulum, debetque in pleno poſſeſſorio manuteneri, ob id ſubcripſi.

RESPON. LXXIII.

De collatione ordinarij, non expreſſo modo vacandi.

SVMMARIVM.

1 *Vacationis modi non ſunt de ſubſtantia exprimendi in collatione, uel electione.*

2 *Beneficium non expreſſo modo uacandi conferri poteſt.*

3 *Beneficium de iure, & de facto per mortem uacat.*
Mors omnia ſoluit. ibidem.

4 *Electio, & collatio incerta, an & quando ualeant.*

5 *Clauſula, perinde ualere, quid operetur.*

6 *Subreptio in beneficialibus uitiat ipſo iure prouiſionem.*

7 *Falſitas in literis expreſſa vitiat Papæ prouiſionem.*
Subreptio doloſa vitiat omnia in literis contenta. ibidem.

8 *Dictio circa, breue tempus & incertum ſignificat, hic & numero 9.*
Teſtis dictum per dictionem circa deponentis non ualet, ut num. 9.

10 *Aetas vero in reſcripto eſt exprimenda.*

FACTI quæſtio ita ſe habet. Epiſcopus cõtulit ſic beneficium, cùm ad præſens certo modo de iure, & de facto uacet, & uacare noſcatur, ſeu ad nos deuoluta collatio exiſtat tibi præmiſſo, aut alias quouiſmodo vacans uel ad nos deuolutum conferimus, &c. Quæritur an ordinarii collatio ualeat? Breui reſpondeo: quod ſic, quia

1 † de ſubſtantia collationis uel electionis non eſt exprimere modos uacationis, ſed poteſt Epiſcopus conferre beneficium ſi uacat. gloſſ. nota. in cap. ſecundo. de elect. in ſexto. quam approbant ibi doct. & Dec. in regul. actus legitimi. num. 12. ff. de regul. iur. Felin. in c. cum contingat. num. 17. de offic. deleg.

2 † Item poteſt beneficium conferri expreſſo modo uacandi, ut expreſſim decidit Lappus alleg. quem refert, & ſequitur Nicol. de Milis, in repertorio, in uerb. beneficium. q. 56. incipiente beneficium poteſt cõferri. Et ſic fuit in hoc caſu collatum, ob id ualet collatio.

3 † Præterea vacare dicitur beneficium de iure, & de facto per mortem. Hoſtien. in ſumma. de cõceſ. præb. §. quot modis. quia mors omnia ſoluit §. deinceps. in authen. de nupt. col. 4. Et ſic cũ Epiſcopus dicat quod beneficium vacat de iure, & de facto, videtur dixiſſe vacare per obitum, cum tunc, & de facto, & de iure uacet, & ſic uidetur expreſſiſſe modum uacandi, quod ſufficit.

Non obſtat text. in cap. ſecundo. de elect. in ſexto.

4 † ubi non ualet electio, nec collatio incerta, quia reſpondeo quando eſſet incertitudo circa perſonam, vt confero tali, aut tali, uel illi, qui primò doctor efficietur, aut aliàs, & tunc non ualeret, ſed in caſu propoſito non eſt aliqua incertitudo perſonæ: nec eſt aliqua dubitatio de vacatione. Nempe collator dicit uacare noſcatur, & ſic de uacatione eſt certus, quod ſufficit. ut declarant doct. in d. c. ſecundo, & Lappus d. allegat. ſcripſi abundantius in gloſſ. innodatus. in forma mãd. in Concord.

5 † Item literæ in forma de perinde ualere, extendi poſſunt ad hoc, nempe vult Papa ut collatio facta ab ordinario perinde ualeat ac ſi expreſſus fuiſſet uerus uacandi modus. doct. in c. quamuis de reſcript. in 6.

Adhæc obſtante indulto R. domino Cardinali Papa non intendebat, nec uolebat conferre, imo fuit circunuentus. ut dicit in ſimili Bal. in c. cum olim. de re iudic. Et ſic non ualuit collatio Papæ, unde ualebit collatio ordinarii, quæ per Papam fuit confirmata, ꝑ illã clauſulam perinde ualere. Quare concludo collationem ordinarii ualere non obſtantibus deductis in contrarium. Et ita ſubſcripſi.

Semble aux ſoubſcripts la collation, [uidebitur ſubſcriptis collationem,] factam Raymundo de Monte Valenti non ualere, tùm quòd ſit ſubreptitia, & obreptitia. Et † ſubreptio in beneficialibus uitiat ipſo iure

6 prouiſionem. c. ad audientiam. 2. & Panorm. in cap. cæterum. & cap. ſuper literis. de reſcrip.

Nempe in literis ſuæ prouiſionis ipſe Raymundus aſſerit ſe eſſe in decimo ſuæ ætatis anno conſtitutum, hoc tamen falſo, cùm tempore impetrationis non haberet nouem annos, ut patet per inſtrumentũ matrimonii in quo continetur, quo anno matrimoniũ

Source : BIU Cujas

contractum fuit, quia ante matrimonium non poterat legitimè naſci. Et tempore impetrationis beneficij non erant decem anni elapſi à die contracti matrimonij. Ergo hic Raymondus non potuit eſſe in decimo anno conſtitutus.

7 † Et ideò iſta falſitas expreſſa in literis vitiat omnino Papæ prouiſionem. d. cap. ſuper literis. nam mendax peccator cauere debet impetratis. c. ſedes. & c. ex tenore. de reſcript.

Imò ſubreptio doloſa vitiat omnia in literis contenta, & dolus præſumitur ex ſuggeſtione falſi. c. ſuper literis. vbi Panor. in primo not. de reſcript.

Nec obeſt quod in literis dicatur in decimo anno
8 ſeu circa, quia illa † dictio circa, breue tempus ſignificat. cap. continebatur. & c. atteſtationes. de deſponſ. impuber. vbi glo. dicit non poſſe extendi ultra ſex mẽſes. & Hoſtien. ibi tres dies ſignificare firmat: ſed eſſe arbitrarium firmat Archid. in c. 1. col. 2. poſt glo. ibi de offic ordin. in 6. ſed iudex de tempore breuiſſimo arbitrari debet, & de paucis diebus. Guid. Papæ. ſingul. 436. in deciſ. circa. &c. Sic conſuluit expreſsè Alex. conſi. 80. quoniam. col. 5. nu. 15. in 5. volum. & conſil. 82. in cauſa. in fin. in 7. volum.

9 † Nam iſta dictio circa incertum tempus ſignificat ut dictum teſtis ſic deponentis non ualeat, plenè ſcribit Guid. Pap. in deciſ. 290. libello. Panorm. in c. fin. 2. not. de deſponſa. impub. Alexand. conſil. 29. clariſſimè. col. 5. nu. 12. in 7 uol. Angel. conſi. 127. viſis petitione, & reſponſione.

10 † Item cùm ętas vera ſit exprimenda in reſcripto doc. in c. ſuper inordinata. de præben. Nam difficilius concedit Papa iuniori quàm maiori, & illa quæ difficiliorem reddunt Pontificem ſunt exprimenda, alioqui gratia eſt nulla. cap. poſtulaſti. ibi de leui non conceſſiſſemus. de reſcript.

Igitur hic falſam ætatem expreſſit, cùm non haberet annum nonum dicit ſe eſſe in decimo, ſeu circa. Certè tam illa falſa expreſſio, quàm ſubreptio uitiant gratiam, ob id vacauit beneficium per mortem, ideo ordinatius iure contulit.

RESPON. LXXIIII.

De commendatario.

SVMMARIVM.

1 *Commendatarius an intra annum promoueri teneatur.*

2 *Titulum habens promoueri tenetur intra annũ, alioquin titulo priuatur.*

Titulum qui habet, fortius ius habet, quàm qui habet commendam. ibidem.

3 *Diſpenſatio Papæ ad prioratum, non trahitur ad acceſſoria non neceſſaria.*

4 *Diſpenſatio Papæ cum minore ad habendum beneficium curatum, extenditur, ut non teneatur intra annum promoueri, ſecus erit, quando erit legitimæ ætatis.*

5 *Vicarius generalis ad conferendum per verba hic poſita, an cenſeatur conſtitutus.*

6 *Collatio, quæ eſt donatio, in generali cõceſſione nõ uenit.*

7 *Vicarius generaliter conſtitutus, in temporalibus, & ſpiritualibus conſtitutus cenſetur.*

Genus tantum in ſuo genere operatur, quantum ſpecies in ſua ſpecie. ibidem.

8 *Clauſula in mandatis appoſita dũmodo electiuis, electiua, & electiuum. & prioratus, &c. an uitiet mandatum.*

9 *Inſinuatio mandati an valeat ſi non fuerint inſinuatæ literæ executoriales.*

10 *Collatio ab executore mandatario facta poſt ſex menſes non valet.*

11 *Collator ordinarius poſt ſex menſes conferre non poteſt.*

12 *Falſa qualitas beneficij facta in impetratione aliquando non uitiat.*

13 *Reſignans præbendam retentis ſibi fructibus præbendæ. ibidem per totum.*

Beneficium cum ſuo onere tranſit. ibidem.

14 *Mendacium in impetratione, quod beneficium non excedit ſummam xxiiij. ducatorũ nõ vitiat prouiſionem.*

DVBIIS ſequentibus ſic puto reſpondendum.

1 † Si ſecularis habeat prioratum cui cura imminet animarum in commendam, tenetur promoueri, etiam intra annum. per cle. ne in agro. §. cæterum. de ſtatu monach. vbi dicit qui prioratus habuerint vel commiſſi eis aut collati fuerint: ſed illi quibus fit commenda habent illos prioratus, ergo tenentur promoueri, etiam quia illis commiſſi ſunt. Et ita loquitur etiam. c. licet canon. de elect. ubi dicit cui commiſſa fuerit Eccleſia parrochialis cõmittitur etiam per commendam, ergo tenetur promoueri.

2 Item is qui habet, in titulum tenetur promoueri. d. c. licet. fortius & is qui habet in commendam, cum fortius ius habeat is qui titulum habet. cap. nemo. de elect. in 6. Et tamen is qui habet titulum priuatur ſi non promoueatur intra annum, fortius & is qui non tantum iuris habet.

3 † Præterea quamuis Papa diſpenſet ut ſecularis habeat prioratum regularem, tamen diſpenſare non uidetur ad alia acceſſoria non conſequutiua nec neceſſaria, ſecus ſi ſint acceſſoria neceſſaria. per glo. in c. quia in tantum. de præbend. Felin. in c. poſtulaſti. col. 12. & ſeq. de reſcript.

4 Item ſi Papa diſpenſat cum minore ut habeat beneficium curatum, videtur ſecum diſpenſare ut non teneatur promoueri intra annum, quia hoc eſt neceſſarium: ſed quando erit ætatis legitimæ tenebitur promoueri, alias priuatur. c. cum ex eo. ubi doct. de elec. in 6. Bonif. Vital. in cl. ne in agro. §. cæterum. col. vlt. de ſtatu monach. ſic & licet Papa uideatur cum iſto ſeculari diſpenſaſſe, ut poſſit habere prioratum regularem, tamen uoluit ut ipſe obtineret illum prioratum, ſecundum ius, & prout ius diſponit, & ſic quod intra annum promoueretur ut alii.

5 † Secunda quæſtio eſt an per iſta uerba cenſeatur conſtitutus vicarius generalis ad conferendum, ut ſi epiſcopus dicat noſtrum procuratorem, & uicarium generalem fecimus, & conſtituimus, ac damus poteſtatem conferendi omnia, & ſingula beneficia, dignitates. &c. Reſpondeo iſtam conſtitutionem ualere per text. c. in c. fi. de offic. vica. in 6. vbi duo ſunt requiſita: primum, quòd vicarius ſit generalis, ut eſt iſte, declarat Panor. & alii in c. ex parte. 1. col. 2. de offic. deleg.

Secundum, quòd ſpecialiter ſit ei data poteſtas conferendi. Nam quamuis eſſet generaliter conſtitutus, tamen beneficia conferre non poſſet, cum in generali conceſſione non veniant ea quæ uerisimiliter quis non eſſet conceſſurus, nec etiam donatio.
6 d. cap. fin. ſed † collatio eſt donatio, ergo illa non uenit. c. relatum. de præbend.

Non refragatur quod non ſit conſtitutus in ſpiritualibus, & temporalibus. Et ſic non ualet per ea quæ con-

cõſuluit Socin.conſi.260.in cauſa man.tenen. col.11.
7 vol. † quia reſpondeo, quod ſufficit vt ſit generaliter conſtitutus, & tunc cenſetur, & in temporalibus, & in ſpiritualibus conſtitutus, quia tantum operatur genus in ſuo genere, quantum ſpecies in ſua ſpecie. l.ſi duo.ff.de adminiſt. tutor. Et ſic eſt dicere generalem conſtituo vicarium, ac ſi diceretur, & in temporalibus, & ſpiritualibus volens dicere, quod ſi conſtitueret vicarium in ſpiritualibus cui daret poteſtatem cõferendi, quod non valeret, quia non eſt generaliter conſtitutus. facit quod not.Panor.in c.fin.de conceſſ. præbend.quod patronus ſi abeſſe debeat poterit conſtituere procuratorem generalem cum poteſtate pręſentandi. Et poterit is procurator generalis præſentare, & conferre, etiã ſi non ſit datus ad ſpiritualia quæ laicus non poteſt habere cap.cauſam quæ.de præſcri. ſic dicemus in iſto vicario vt cenſeatur eſſe generaliter conſtitutus, licet non ſit expreſſum in ſpiritualibus, & temporalibus.

8 Tertia quæſtio eſt, an iſta † clauſula in mandato regulari appoſita, dummodo electiuis electiua, electiuum, & prioratus, vel alia dignitas conuentualis non exiſtat vitiet mandatum. Reſpondeo quod ſic, quia non ſeruatur forma in Concordatis deſcripta, in qua non excipitur niſi electiuum beneficium, hic vltra excipitur videlicet conuentuale, ergo prima nõ eſt ſeruata. Et quia hoc mandatum non eſt generale, vt debet eſſe. *Nam non excipitur niſi electiuum in Concord. Et hic eximitur prioratus*, & dignitas conuentualis. Et ſic fuit reprobatum in hoc ſenatu mandatum, & in mente curiæ retentum non ualere deinceps mandata, quæ illas clauſulas habebunt.

Nec obeſt quod in eccleſia non ſit aliquis prioratus uel dignitas conuentualis, quia ſaceſſe, poſtquam non erat aliqua conuentualis non debebat exprimi quod erat ſuperfluum. Nam ſic exprimendo mandatum, non eſt ſecundum formam, ergo non ualet, nec eſt generale ob id reprobatum, ut ſcripſi in forma mandati in Concord.

9 Quartò, quæritur ſi ualeat † inſinuatio mandati, etiamſi non fuerint inſinuatæ literæ executoriales: reſpondeo inſinuationem ualere, quia non reperitur iure cautum, quòd literæ executoriales ſint præſentandæ quando mandatum eſt de prouidendo, ſecus ſi de compellendo, vt plenè ſcripſi in glo. præſentes. in form. mand. & non credo areſtum fuiſſe latum in contrarium, niſi alia ratio in proceſſu fuiſſet deſcripta: ſed non ea ſolum ratione quod mandatarius executoriales literas non præſentaſſet. Nempe ob hoc non vitiatur mandati præſentatio, ut etiam firmat Gomeſ. in tract mand in forma. 8. plenè de hac inſinuatione ſcripſi in tract. nominatio.q.14.

10 † Quintò collatio mandatario facta ab executore poſt ſex menſes, & ſic poſtquam deuolutio erat facta ad alium Epiſcopum non grauatum non ualet, quia is ad quem erat deuoluta collatio, non erat grauatus. clem.ſi de beneficio.de præben.ergo non poterat cõferri beneficium ſub ſua collatione.

Item executores poſſunt cõferre quandiu alii recuſant, differunt uel negligentes ſunt, ut patet in forma
11 literarum executor. † ſed poſt ſex menſes collator ordinarius non poteſt conferre.c.2. de conceſſ. præben. ergo nec executor, & negligentia arbitrio boni uiri relinquitur ſi intra ſex menſes non conferat, non tenetur executor expectare totum labi tempus. c. ſi clericus. de præbend. in 6.

Nec obeſt quod executori non eſt præſtitutum tẽpus, uerum eſt quando data eſt ei poteſtas conferendi beneficia, ad cuiuſcunque collationem pertinẽtia gl. & doct. in d cle. ſi de beneficio. quod non fuit hic: & ideo non poterat ea conferre beneficia, niſi quando Epiſcopus, vel collator grauatus poteſt, vel quando eſt collatio deuoluta ad Papam, vt dixi in glo.ſex menſes.in §.1.de regia ad prælat.nominatio.faciend.

12 † Vltimò non uidetur quod impetratio Papæ annullari debeat, licet is impetrans dixerit beneficium eſſe ſub patronatu laicorum, licet non ſit. Nempe timens beneficium ſic eſſe, hoc expreſſit: ideo illa expreſſio non nocet, quia expreſſio quæ non debebat fieri ſi fiat non uitiat.teſte Feli.in c.in noſtra. de reſcri. nempe oportet quod impetrans faciat mentionem de patronatu laicorum: aliàs non ualebit impetratio, ne laici retrahantur à fundationibus. in dubio non intendit illis patronis Papa derogare, niſi hoc exprimat. c. decernimus. 16.q. 7. quamobrem facilius conceſſiſſet Papa ſi non fuiſſet ſub patronatu laicorum: ergo illud non debet exprimi: vt plenè ſcripſi in verbo pro expreſſis.in forma mãd.in Cõcor. igitur Papę impetratio valet, & tenet: & ſic breui cõcludo, & me ſubſcripſi.

13 † Reſignationem canonicatus, & prebendæ Eccleſiæ Baiocen.coram ſummo Pontifice factam, ſalua tamen correctione, arbitror ualidam eſſe: & penſionem ac collationem poſt mortem Franciſci Dampierre factam de dicta præbenda, quam iam Papa contulerat non ualere, uel ſi fuerit collata per mortem Ioannis, collatio valet: ſed is cui fuit facta collatio tenetur ad penſionem à Papa impoſitam, quia penſio à Papa impoſita beneficio eſt realis, inhærens beneficio, ob id ad quoſcunque tranſit ad quos, & beneficium: & iſtud quia notorium, non probo.

Secundò non conſideratur præiudicium huius nouiter prouiſi, qui non erat tempore reſignationis, ſed res, id eſt beneficium tranſit cum ſuo onere, & conſideratur tantùm ne reſignans patiatur diſpendium, propter ſuam reſignationem, quod ſubiret, ſi hic prouiſus de nouo non teneretur ad penſionem.

Tertiò in certis non eſt opus coniecturis, & dicere quod non eſt ueriſimile Papam concedere uoluiſſe in præiudicium ſucceſſorum, eſt uenire contra literas Papæ in quibus reſeruat fructus ad vitam Franciſci reſignantis, & ideo uolũtas Papæ eſt, vt quãdiu uiuet reſignãs, et ſi ad mille manus veniret beneficiũ, ꝙ ſẽper penſio debeatur iſti reſignanti, ne diſpẽdium patiatur.

Quartò non obeſt mendacium prætenſum, quorum fructus non excedunt ſummam 24. ducatorum auri de camera licet excedant, quia conſuetudo Franciæ exprimendi iſtum valorem excuſat, etiam in conſcientia ſciente Papa, & tolerante, imo æquum eſt quod iſte reſignans habeat fructus ſibi aſſignatos, & alter diſtributiones quæ licet nõ ueniant fructuum nomine, tamen ſufficiet habenti præbendam oneratam, ſi illas percipiat: nempe ita ei conceſſum eſt, nec audiri debet uolens accipere præbendam, & lucrum onus uelit recuſare: nam liberum erit ei dictas diſtributiones lucrari, ſi diuinis interſit: & ſi impetrans præbendam expreſſiſſet, non exceſſiſſet ſummam 24. ducatorum, ualuiſſet impetratio, fortius ſi non expreſſit de fructibus niſi dictam ſummam.

RESPON. LXXV.

De Regijs nominationibus, & quando ſunt expediendæ.

SVMMARIVM.

1 *Nominatio regis debet expedire infra ſex menſes.*

Source : BIU Cujas

In beneficijs, ex data ius metimur. ibidem.

2 *Secunda prouiſio non requirit expreſsionem primæ, quæ fuerat nulla.*

3 *Mentio de eo, quod principem induceret ad facilius concedendum, facienda non eſt, ſed de eo quod difficilius.*

4 *Reſignatio quando non valet, apud reſignantem remanet beneficium.*

5 *Collatio facta ſpreto patrono nulla eſt, patrono conquerente, alias ſecus.*

6 *Titulis pluribus, quis poteſt iuuari.*

REx nominauit ad prioratum de Carlario diœceſis Lemouicenſis d. Antoniũ Mouhon, qui intra annum non expediuit ſuã
1 nominationem, ob id ex † edicto Regio non poteſt poſt ſex menſes iuuari illa nominatione. Iterum Rex nominauit eundem de Mouhon ad eundem prioratum, & fuerunt bullę expeditæ, poſtea eo die quo bullæ Romæ fuerunt expeditæ Rex noĩauit Franciſcũ de las Tours, uter iſtorũ ius habeat: breui reſpondeo, fratrem Antoninm Mouhon, qui eſt primus, & in beneficiis ius ex data metimur. c. eam te. de reſcript. c. ſi eo tempore. c. duobus. illo titu. in 6. ſed hic Mouhon eſt primus tam in prima prouiſione q̃ in ſecunda, ergo præferri debet aliis quibuſcunque.

2 Nec refragatur quod non eſt facta † mentio in ſecunda prouiſione de prima Regis nominatione, ſeu du placet: ergo ſecunda prouiſio eſt ſubreptitia. Reſpondeo ubicunque primæ literæ ſunt nullæ, vel elidi per exceptionem poſſunt, non impediunt impetrationem ſecundarum, & ſecundæ valent non facta mentione priorum. c. ex tenore. & c. in noſtra. vbi gl. & Dec. de reſcript. ſed primum placet erat nullum ex Regis edicto: ergo de eo non erat facienda mentio, quia non præſtat impedimentum quod de iure non ſortitur effectnm, per regul. iur.

3 Item non eſt facienda mentio de eo quod induceret principem ad facilius cõcedendũ, ſed de eo quod difficilius. c. ad lites. c. poſtulaſti. & c. ſuper. literis de reſcript. Feli. in c. in noſtra. ibidem. ſed Princeps facilius conceſſiſſet, ſecundum placet ei cui prius conceſſit, quia uariare abhorret: ergo de illo non erat facienda mentio, diuerſum foret ſi alium nominaſſet: in ſecundo placet, tunc facienda eſſet mentio primi beneplaciti, quia tunc variat, & non intendit ius alterius tollere. c. quamuis. de reſcript. in 6.

Præterea nullum ius prætendere poteſt d. Franciſcus de las Tours, quia non vacabat beneficium tem-
4 pore quo impetrauit: † nam ſi non valebat reſignatio, reſignans habebat ſemper beneficium. c. quod in dubiis. & c. fin. de renunt. Maximè quando adiicitur illa clauſula non aliter, nec alias, nec alio modo, vt quã do fit reſignatio in fauorẽ, tunc illa reſignatio eſt cõditionalis: & faciũt illa verba, vt nil uideatur actũ niſi ſeruetur id de quo conuentũ eſt, allegat Bal. in l. ſi quidẽ. C. de exce. Iaſ. in cõſi. 162. in cauſa. col. 4. nu. 5. in 2. vol. ſed iſta reſignatio in fauorem Mouhon facta erat ſi non valebat, nil actum uidebatur de dicta reſignatione: ergo impetrans nil iuris habere videtur: etiam ſi d. Mouhon ius non haberet, qui tamen plenum ius habet.

Nec poteſt prætendi aliqua intruſio in eo qui habet titulum, ab eo qui ius conferendi habet: ut eſt Papa. Felin. in c. in noſtra de reſcript. ſed d. Mouhon habebat primam collationem à Papa, etiam cum beneplacito Regis, ergo titulũ habebat licet non eſſet facta mentio de illo Regis beneplacito: & quamuis
5 † collatio facta ſpreto patrono ſit nulla. c. decernimus. 16. q. 6. tamen hoc eſt verum ſi patronus cõqueratur. cap. illud. de iure patrona. igitur ſi prouiſus interim accipiat poſſeſſionem ex illa prouiſione non erit intruſus, quia titulum habet.

Igitur non requirebatur productio reuocationis
6 primæ expeditionis, † quia poteſt quis pluribus iuuari titulis. c. poſt electionem. de conceſ. præb. ob id nil facit reuocatio, quia prima expiditio etiam nulla nil nocet ſequenti prouiſioni, cum beneplacito Regis facta, vnde mihi uidetur nõ eſſe ſuper his inſiſtendum, & poteſt renuntiare illi reuocationi, ſi bonum ſibi videatur poſtquam eſt primus in ſecunda prouiſione.

Et per prædicta d. Mouhon uerus dicitur prouiſus, & canonicè cũ etiam ſit diſpenſatus de ætate, & aliis, vt in ſua bulla legi poteſt, quare concludo ad eum ſpectare prioratum, de quo agitur, & alterum impetrantem nil iuris habere. Ideo hoc anno 1545. ſubſcripſi in menſe Ianuario Pariſijs.

RESPON. LXXVI.

Subdiaconus diſpenſatus ad matrimonium contrahendum.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio ad contrahẽdum matrimonium ſubdiacono facta, an voto non obſtante, valeat.*

2 *Subdiaconatus in ſacris ordinibus non connumeratur.*

3 *Matrimonium ſecundum Papæ diſpoſitionẽ rectè contrahit, qui caſtitatem ſimpliciter vouit, cum de eius incontinentia timetur.*

Obligatio æqualiter ex omni voto apud Deum oritur. ibidem.

PApa diſpenſauit vt Subdiaconus matrimonium contraheret, quia nobilis ex antiqua familia, & nobilitate propter conſeruationem familiæ. & quia ſuaſionibus genitoris
1 hoc fuit factum, quæſitum fuit † an talis diſpenſatio non obſtante voto valeat. Reſpondeo quod ſic, nam Martinus Papa in ſubdiconatu diſpenſauit. c. lector. 34. diſtinct. vbi glo. & doct.

2 † Item ordo Subdiaconatus nõ connumeratur in ſacris ordinibus. c. à multis. de ætat. & qualita.

3 † Item in voto continentiæ Papa diſponit, quòd qui vouit ſimpliciter caſtitatem ſi poſtea contrahat valeat matrimonium. c. rurſus. qui clerici vel vouen. & illi qui vouit ſimpliciter caſtitatem datur facultas matrimonium contrahendi, quando de incontinentia timetur. c. ueniens. qui cler. vel vouen. ſic & in voto ſolẽni poteſt diſpenſare cùm omne votum æqualiter obliget apud Deum. d. c. rurſus. & quamuis uotum ſit iuris diuini ipſa tamen ſolemnitas eſt iuris poſitiui. cap. 1. de uoto. & poſtquam Papa diſponit quod qui uouit contrahere poſſit. d. c. ueniens. à fortiori poterit Papa diſpenſare, cum uno: & ſic cum hoc nobili Franciſco de la Porte ex cauſis prædictis: nam exiſtens in ſacris non eſt prohibitus nubere, de iure diuino, & Græci adhuc contrahunt. c. Nycena. 31. diſt. & in veteri lege ſacerdotes uxores habebant. c. tenere. ibi ergo ſuper his quæ poſtea fuerunt inducta Papa diſpenſabit, nec continentia eſt de ſubſtantia ordinis. Innocen. in cap. placet. de conuerſ. coniugat. c. cum olim. eodem.

RE-

Source : BIU Cujas

RESPON. LXXVII.

An commendatarius poſſit beneficia conferre.

SVMMARIVM.

1 *Commendatarius Abbatiæ cenſetur uerus Abbas.*
Abbas ſine conſenſu monachorum conferre poteſt, niſi ſit conſuetudo in contrarium. ibidem.
2 *Abbas commendatarius Vicario conſtituto an conferre poſſit.*
3 *Mandatum an poſſit dirigi ei, qui quidem decem habet beneficia, ſed quæ partim ſunt ſecularia partim regularia.*
4 *Beneficium uacans ſpectans ad commendatarij collationem mandatario debetur.*

IAm ob ſubitum nuntii diſceſſum, quàm aliis obrutus negotiis breui agere cogor: ideo primæ quæſtioni reſpondeo, qua quæritur an Abbas commendatarius beneficia conferre poſſit: & videtur ſine dubio quod poſſit,
1 quia † commendatarius Abbatiæ cenſetur verus Abbas. Barb. conſil. 2. ſapienter. col. vlt. in 2. volum. nam commenda cenſetur canonicus titulus. c. dudum. 2. de elect. ſcripſi in tract. de pacifi. poſſeſ. in nu. 36. cum ſeq. in Concordat. Franciæ quando commenda eſt ad vitam, ſecus ſi ad tempus. cap. nemo deinceps. de elec. in 6. & quod Abbas poſſit conferre. probat tex. in c. fi. de inſtitut. niſi conſuetudo vel fundatio contrarium habeat. Panor. in cap. cum Eccleſia Vulterana. nu. 9. de elect. & in c. ea noſcitur. de his quæ fiunt à præl. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 2. parte. q. 22. & hoc poteſt facere ſine conſenſu monachorum. c. nullam. 18. q. 2. niſi in fundatione contrarium cautum ſit, vel ex conſuetudine aliud fuerit ſeruatum.

Item ſecunda quæſtio non videtur habere magnã
2 difficultatem quin prædictus † Abbas poſſit conferre beneficia, licet conſtituerit vicarium, quia in totum poteſt eum deſtituere: ergo, & in partem, vt in ſimili dicitur. in c. paſtoralis. §. item cum totum. de offic. deleg. & conferendo videtur reuocare poteſtatem datam vicario in illo caſu quod poteſt facere, quia maiorem poteſtatem ſibi retinet quàm concedat. c. dudum. de præben. in 6.

3 † Tertia quæſtio eſt ſi in Abbatia ſint tria vel quatuor ſecularia & octo regularia an debeant iungi, vt faciant decem, & Abbas poſtea poſſit grauari? Reſpõdeo quod ſic, quia qui habet decem beneficia ad collationem ſuam, poteſt grauari uno mandato. §. de colla. in Concord. ſed ille qui habet ſecularia, & regularia ſimul dicitur habere decem: ergo grauari poterit, quia regularia dicuntur beneficia, etiam ſecularia, quare poterit grauari, vt ſcripſi in glo. Concorda. in verbo quinquaginta. & in uerbo duobus. d. §. 1.

4 Quarta quæſtio eſt an † mandatario debeatur beneficium vacans ad collationem iſtius Abbatis commendatarii ſpectans: & nemo dubitaret quin debeatur ſi tamen beneficium vacauerit poſt menſem à die præſentationis, & inſinuationis ſui mandati, antè nõ debetur, etiamſi vacat per reſignationem, uel alias, vt habetur in forma mandati Apoſtolici: & ibi plenius ſcripſi in gloſſis, quæ poſſunt videri, ſi hæc non ſatisfaciant.

RESPON. LXXVIII.

De præſentatione.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio unius de familia ſecundum fundationem.*
Patronus in beneficij creatione onus apponere poteſt, ut ille qui eſt de familia præſentet. ibidem.
2 *Laicus etiam citra fundationem extraneum non debet præſentare, quando alius idoneus reperitur.*
Præſentati vbi ſunt duo, & vnus illorum ſit de familia, ille debet præferri. ibidem.
3 *Septennium habens capax eſt primæ tonſuræ, & beneficij ſimplicis.*
4 *Verba fundationis præbendæ hic poſita, quomodo intelligi poſſint.*
5 *Genus, & parentela quomodo accipienda numero 5. per totum.*
6 *Præcipiens de uno negare videtur de alio.*
Veriſimile non eſt, quod quis ſtatim ſe coniugat. ibidem.
Odio habere carnem ſua nemo præſumitur. ibidem.
7 *Verbum videtur boni viri arbitrium importat.*
Verba in dubio ſecundum boni viri arbitrium intelligi debent. ibidem.
8 *Præſentandi ius duobus competens.*
9 *Variatio in præſentando permittitur, quando prima præſentatio erat nulla.*

VIſis verbis fundationis ſequentibus, videlicet præbenda confertur duobus præbendariis clericis, ſeu presbyteris de genere, & parentela dictorum fundatorum, ſi eis bo-
1 num videatur, &c. † videtur Ioannem de la Pierre ex genere fundatoris procreatum rectè inſtitutum, quia conueniunt verba fundationis illi, ergo & eius diſpoſitio. per tex. in l. 4. §. totiens. de damno infect. ff. & aliis extraneis non conueniunt verba fundationis, ergo in ipſis nequeũt ſibi locum vendicare verba fundationis. dicit tex. in c. indemnitatibus. § ſupradicta. de elect. in 6. nam patronus poteſt in creatione beneficii apponere onus vt præſentet ille qui eſt de genere. per c. cum dilectus. de conſuetud. & c. Abbate. de verbo. ſignifi. Geminia. per illum tex. in c. cum in Eccleſia. vlt. not. de præbend. in 6. Card. conſi. 11. quædam ſocietas. refert, & ſequitur Felin. in tract. quando literę Apoſtolicæ. verſic. corroborari.

2 Imò fortius, dicit glo. in c. hortamur. 71. diſt. † quod laicus etiam citra fundationem non debet præſentare extraneum, quando reperitur idoneus: ſed hic reperiebatur idoneus Ioannes de Petra, ergo alius non potuit præſentari: & hoc ſequitur, ibi Alex. refert Curtius, in ſuo tract. iuris patrona. in verbo honorificũ. q. 18. dicit etiam glo. in c. neminem. 70. diſtinct. quod potius ſunt inſtituendi illi clerici, de quorum bonis eſt fundata Eccleſia, quàm extranei, ergo Ioannes de Petra erit præferendus, cùm ex bonis ſuorum prædeceſſorum fuerit fundatum illud beneficium, vnde dicit Curtius in d. tract. de iure patronat. in verbo honorificum. quæſt. 18. quod ſi duo ſunt præſentati, & vnus illorum ſit de familia, quod ille debet præferri licet alter ſit magis idoneus. nota. in cap. conſtitutis. de appella. & ſic non poteſt obiici iſti Ioanni de Petra
3 quod non ſit maior octo annis, quia † habens ſeptem

annos eſt capax primæ tonſuræ. c.fin.de temporib.ordinand.in 6. ergo etiam erit capax beneficii ſimplicis. c.ſuper inordinata.de præben.& ſic erit capax ad iſtud beneficium, cum non ſit curatum, ſed ſimplex, & quoddam legatum pium.

4 Nec obſtant verba fundationis poſita ibi conferetur duobus præbendariis clericis, ſeu presbyteris de genere, & parentela dictorum fundatorum ſi eis bonum videatur, quia multipliciter poſſunt intelligi. Primò quod conferatur duobus ſi bonum uideatur, vel uni ne diuidatur præbenda.per cap.maioribus.de præbend.ſed parum cõuenit hic intellectus, cùm fundatio exigat duos, qa vnus vix eſſet par oneri ĩpoſito.

Secundò, poteſt intelligi quod præbenda conferatur duobus clericis de genere ſi bonum eis præſentatis videatur, ſcilicet ſi hi de genere velint acceptare præſentationem factam per fundatores.

Tertiò, poteſt intelligi, quod illi duo præſentandi ſint de genere, ſi bonum videatur patronis, alioqui ſaltem requiritur quod unus tantum ſit de genere ſi inueniatur.

Quartò, poteſt intelligi quod conferatur clericis, ſeu presbyteris, ſi bonum eis videatur, videlicet conferre vel præſentare, presbyteros aut clericos ſĩplices.

5 † Quintò, quod conferatur illis de genere, & parentela, ſi bonum videatur, videlicet quod ſint de genere, uel parentela: nam illi dicuntur de genere qui ex linea maſculina deſcendunt.l.1.in fin.ff. de iure immunita.& l.1.de probat.Barba.in repetitio.l.cum acutiſſimi.col.50. C. de fideicommiſ. ideo dicitur in fundatione conferatur illis de genere, id eſt agnatis deſcendentibus ex linea maſculina, verum quia poterãt deficere, ideo dicit de genere, & parentela:nam parẽtela, cum à verbo parente deſcendat, vtrumque ſexũ ſignificat, videlicet tam agnatos quàm cognatos: & ſic vult dicere quod conferatur agnatis vel cognatis ſi bonum videatur videlicet conferre vel agnatis uel cognatis, & ita eligere ex linea maſculina vel fœminina, reliquit in diſpoſitione fundatoris, & patroni, & iſte videtur verus ſenſus.

Vltimò, poteſt intelligi ſi bonum eis uideatur, quod ſint de parentela vel non: & hic intellectus ex verbis fundationis reprobatur, dum dicitur in fundatione conferetur duobus præbendariis clericis, ſeu presbyteris de genere: ergo aliis non exiſtentibus de genere, uel parentela non poteſt conferri, quia de illis de genere dicit: ergo de extraneis negat debere intelligi, cùm de uno † præcipiat de alio negare uideatur. 6
c.nonne.de præſumpt.l. cum prætor.ff.de iudic.

Item non eſt uериſimile quod quis ſtatim ſe corrigat.l.non ad ea ff.de condict.& demonſtr. & hic dicit illos de parentela præſentandos: ergo ſtatim non dicet ſi bonũ videatur, quia nemo vnquam carnem ſuã odio præſumitur habere. c. non exiſtemus. 13.q.2.

7 Pręterea † videtur importat arbitriũ boni viri. Bart. in extr.ad reprimendum.quomod. in læſæ maieſt.crimi.in glo.videbitur: nam in dubio verba debent intelligi ſecundum arbitrium boni uiri, & non ſecundum liberam voluntatem. Alex.conſi.58. in fi.vol.3. ſed bono viro non uideretur bonum, vt cõſaguineus quamdiu eſt idoneus repelleretur, & alius extraneus admitteretur, hoc non inuenit bonum ſanctus Auguſtinus, vt aſſerit.in c.quicunque.17.q.4 nec eſt bonum ſumere panem filiorum ex fundatione, & dare canibus, & cęteris, vt habetur in Euangelio: nam cęteris paribus quis ſuos debet præferre conſanguineos. glo. notab. in c.1. de cohabit. cleric. & c omnino.31 diſtinct.c.ſtudeat.50.diſtinct. ex his ergo patet Ioannẽ de la Pierre

8 eſſe præferendum aliis præſentatis. Nec † obſtat quod alterius vicibus debet fieri præſentatio, & poteſt eſſe quod præſentatus à tutore Ioanne de la Ligne ritè eſt præſentatus, & inſtitutus fortè, quia d.de la Ligne erat in turuo præſentandi, quod poteſt cognoſci ſi alter vltimò præſentauit, etſi noluerit præſentare, etiam eidẽ computatur, quia paria ſunt poſſe præſentare, aut nolle.regul. in iure ciuili.ff. de regul. iur. ac ſi præſentaſſet, quia quando per me ſtat, mihi eſt imputandũ.

Nec obſtat præſentatio facta per Catherinã de perſona Claudii Mayſonetes: quia etiam non eſt de genere: ergo non valuit, quare potuit variare etiam poſt inſtitutionem, quoniam ſua prima præſentatio erat nulla, vt potè facta contra fundationem, ſecus quando præſentatio non eſſet nulla, tunc poſt inſtitutionẽ non poteſt patronus laicus variare.c.cum autem.cap. quod autem. & cap. paſtoralis.& ibidem doct. de iure patron.facit tex.in c.cum Bertoldus. de re iudica. ubi
9 † præſentatus poſt inſtitutionem primi præfertur, & iura permittunt facilius variationem, quando actus eſt nullus, quàm ſi ſit validus. per c. noſtri de elect. Ioan. Andr.in d.c.quod autem.& c.cum autem.

Et ſic poſtquam is, qui eſt de genere debet præſentari ſiue ſit clericus ſiue presbyter: & is Ioannes de Petra eſt clericus, licet non ſit maior 8.annorum, tamen eſt habilis, poſtquam eſt tonſuratus: & beneficium curatum, ſed ſimplex, ad quod eſt habilis tonſuratus, vt ſuprà dixi: & per hoc concludo Ioannem de Petra obtinere debere tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio. Et in fidem præmiſſorum me ſubcripſi, ſalua correctione melius ſentientis.

RESPON. LXXIX.

De præſentatione alia quæſtio.

SVMMARIVM.

1 *Patronorum diuerſæ præſentationes, & totidem inſtitutiones, deinde Papæ prouiſio, poſtremo etiam deuolutum.*

2 *Præſentatus à maiori parte, & poſtea inſtitutus, eſt præferendus.*

3 *Papa de iure derogare poteſt iuri patronatus laicorum.*
Collatio Papæ de beneficio patronato intra quatuor menſes facta, patrono proſequente, annullatur. ibidem.

4 *Prouiſio Papæ intra tempus datum laicis quando ualeat.*
Prouiſio facta à maiori parte, perinde habetur ac ſi ab omnibus eſſet facta. ibidem.

5 *Papa in collatione concurrit cum quolibet ordinario.*

CE faict preſuppoſé qu'eſt que des cinq patrons layz, les trois ſans appeller les deux, ont preſenté Iean. Les deux ſans appeller les trois ont preſenté Pierre, & tous deux ont eſté inſtitués par l'Eueſque. Apres laquelle inſtitution le preſenté à la meilur partie, à nouelle prouiſion de noſtre ſainct Pere le Pape: apres laquelle, & le temps de quatre mois donné aux patrons layz expiré vn quidam à deuolu de l'Eueſque.
1 [† Facto præſuppoſito, quod eſt de quinque patronis laicis: tres, non appellãdo duos, præſentarunt Ioannẽ. Duo verò, non appellando tres pręſentauerunt Petrum, & ambo per Epiſcopum inſtituti fuerunt. Poſtquam inſtitutionem præſentatus à maiori parte nouam prouiſionem habent à ſanctiſſimo Patre noſtro Papa: poſt hanc uerò, & tempus quatuor menſium elapſum, patronis laicis datum, quidã deuo-

Source : BIU Cujas

deuolutũ ab Epiſcopo habuit] *La queſtion eſt*. [Quæſtio eſt] quis ſit iure præferendus: *& ſemble que* [Et videtur quod] prouiſus à Papa ad maiorem patronorũ
2 præſentationem: nam † præſentatus à maiori parte, & poſtea inſtitutus, eſt præferendus. c. quoniam c. ult. de iure patronat. ſed hic eſt à maiori parte præſentatus, ergo omnibus præferendus.

3 Item de iure Papa poteſt derogare iuri patronatus laicorum. doct. in c. 2. de præbend. in 6. Felin. in c. noſtra. de reſcri. c. cum Bertoldus. col. 5. de re iudic. tamẽ non vult derogare, ut patet in regul. cancel. & etiam in hoc regno conſuetudo obeſt ei, vnde collatio ab eo facta intra quatuor menſes proſequente patrono annullatur. c. decernimus. 16. q. 7. ergo ſi patroni non conquerantur valebit collatio etiam Epiſcopi. Panor. in c. cum ex officii, in fin. de præſcrip. Aufre. in deciſ. Thol. q. 107. de Rota deciſ. 528. nota infra tempus, in antiquior.

Igitur in hoc caſu non eſt dubitandum quin collatio facta à Papa inſequens maioris partis patronorum conſenſum valeat, tum quod ab ordinario ualuiſſet, tum etiam quod contulerit ad vitandum controuerſias patronorum, & hoc expreſſo in ſua prouiſione, iuxta cap. 1. & 2. de iure patronat.

4 Nec refragatur quod † intra tempus datum laicis Papa non debuerat conferre, uerum eſt alteri, quàm præſentato, ſed *præſentato à maiori parte* potuit, cũ Epiſcopus *potuerit, ut ſupra dictũ* extitit, & in fauorem *patronorum* hoc eſt inſtitutum. c. 3. de iure patr. ergo *ſi* patroni, ſeu maior pars conſenſerit valebit prouiſio, quia quod maior pars efficit, perinde habetur, ac ſi omnes egerint. l. quod maior. ff. ad municipal. Si omnes præſentaſſent non eſſet dubium, nec etiam ſi maior pars per prædicta.

5 † Item Papa concurrit cum quolibet ordinario. c. 2. de præbend. in 6. & cap. ſi à ſede ibidem: ergo potuit conferre ſiue in uim nouæ prouiſionis, ſiue in uim literarum perinde valere: & poterunt bullæ nouæ prouiſionis expediri ponendo clauſulam attento, quod hic eſt præſentatus à maiori parte patronorum, ad uitandum diſcordiam, & rixas patronorum: & vt celerius prouideatur Eccleſię, iſti conferimus, ac gratificãdo eidem prouidemus volentes iſtum à minori parte præſentatum anteferri de noſtra certa ſcientia, & poteſtatis plenitudine, uolentes etiam quod iſta prouiſio valeat perinde ac ſi ab omnibus patronis conſentientibus, *iſti facta* fuiſſet: & aliæ clauſulæ ſolitæ. Et pergerem *pluribus probare*, niſi inuenirem hunc pręſentatum à maiori parte, eſſe omni iure fundatum, & liquidò conſtare, ob id tanquam ſit notorium. Tantum ſubſcripſi.

RESPON. LXXX.

De procuratore conſtituto à matre ad lites motas & mouendas metu an pro filio cenſeatur eſſe procurator.

SVMMARIVM.

1 Procurator conſtitutus à matre cũ facultate hic poſita, an cenſeatur conſtitutus ad præſentandum reſcriptum à filio matris nomine impetratum.

2 Procurator vt ſupra non cenſetur niſi conſtitutus ad præſentandum literas impetratas à conſtituente, ſecus ab alio.

Actus agentiũ ultra intentionem non debent operari. ibi.

3 Mandatũ ad vltra dicta in cõſtitutione non extenditur.

4 Mater pro filio procuratorem conſtituere non poteſt.

5 Procurator mãdato domini, & nõ alterius conſtituitur.

6 Verba generalia quod generaliter ſint intelligenda, quo modo intelligatur.

7 Coniuncta perſona quomodo pro coniuncta agat.

8 Mandatum generale cum libera, quando tantum ualeat, quantum ſpeciale.

9 Procurator an nominare poſsit filium ad ſuſcipiendam pro eo defenſionem.

Procurator in delictis nominare poteſt dominum, non ad eum defendendum, ſed ad eum inſtruendum de ſuis defenſionibus. ibidem.

10 Procurator huiuſmodi excuſatur refundente filio expenſas, & damna.

11 Procuratoris falſi geſta an conſtituenti noceant.

Procurator renuntiationes damnoſas domino facere non poteſt, cum eius vtilitatem procurare debeat.

12 Renuntiatio cum donationis ſit ſpecies, nec etiam procuratori cum libera conceſſa videtur.

PROPOSITA mihi fuit talis quæſtio: mater in cauſa quadam conſtituit procuratorem ſuum ad lites motas, & mouendas, & ad præſentandum quæcunque reſcripta, ac literas impetratas, vel impetrandas: nunc filius impetrat reſcriptũ nomine matris quod tradit procuratori, qui bona fide ductus præſentat nomine matris.

1 Primò † quæro an cenſeatur conſtitutus ad hoc. Secundò ſi eas præſentauerit nomine matris, ſi poſtea mater non ratificet, & contra d. procuratorem agatur poſſit nominare filium cuius mandato præſentauit. Tertiò an excuſetur ſi filius cuius mandato præſentauit refundat expenſas, & damna. Quartò an illa præſentatio literarum noceat conſtituenti.

Ad primum quæſitum videtur quod cenſeatur cõſtitutus per illam clauſulam generalem quaſcunque literas impetratas, vel impetrandas, cùm loquatur generaliter, debet generaliter intelligi. l. 1. §. generaliter. ff. de legat. præſtand.

Secundò, uidetur conſtitutus ad omnia reſcripta impetranda: ergo ad iſtud potiſſimè cum ſit nomine matris.

Tertiò, cum filius, & pater ſint una perſona. l. fin. C. de impub. & pars uiſcerum matris.

Quartò, tantum valet mandatum generale cum libera, quantum ſpeciale. l. procurator cui libera. ff. de procurat.

2 Contrarium arbitror, quod non † cenſeatur niſi conſtitutus ad præſentandum literas impetratas à ſe, & non ab alio, tum primò, quia actus agentium non debet operari vltra intentionẽ. l. non oĩs. ff. ſi cert. pet.

3 Tum ſecundò quia † mandatum non extenditur ad illa de quibus non eſt dictum in cõſtitutione: nec cogitatum. l. cum Aquiliana. ff. de tranſact. l. mater. ff. de inofficio. teſtam.

4 † Tertiò mater non potuit conſtituere procuratorem pro filio, cùm non habeat in poteſtate. §. fœminæ. inſt. de adopt.

Imò licet coniuncta perſona poſſit agere pro coniuncta. l. ſed & hæc. ff. de procurat. tamen non poteſt
5 conſtituere procuratorem pro ea, † quia mandato domini, & non alterius conſtituitur. l. 1. ff. de procurat. etiam iudicis. Bar. & alii in l. 1 quod falſo tutor auth. Ita expreſsè tenet Rota deciſio. 637. in antiquis: ergo mater non potuit conſtituere procuratorem ad præſentandum reſcripta impetranda per filium.

6 † Nec obſtat quod uerba generalia ſunt generaliter intelligenda, verum eſt in quãtum continent, ſed non ultra in illis contenta. not. in l. à procuratore. C. mand. ſed conſtituendo generaliter in cauſa mea no uideor conſtituere in tua, & ſic nec mater conſtituendo uidetur cogitaſſe de literis impetrandis contra ſeipſam per filium.

Nec obſtat quod nomine matris fuerint inpetratę,
7 quia non obſtat ſi non ratificentur, † quia licet coniuncta perſona poſſit agere pro coniuncta. l. exigendi. C. de procurat. tamen requiritur quod poſtea coniuncta perſona hæc ratum habeat. Specul. in titul. de appel. 4. §. 1. poſt princ. & Bart. in l. 3. §. 1. ff. iudic. ſolu. Hoſtien. & alij in c. ex parte decani. de reſcrip. Iaſon, & alij in d. l. exigendi. ſed in caſu propoſito mater non habet ratam illam impetrationem minuſque ab eis ſequuta, ergo non eidem obſtabit, nec poterit coniunctus agere contra voluntatem eius pro quo agit. l. Pompo. ff. de procurat. Alex. in d. l. exigendi.

Nec obſtat quod cenſeatur portio viſcerum matris, quia eſto ſanè non ob hoc poterit matri præiudicare impetrando.

8 Nec me mouet quod † tantum ualeat generale mandatum cum libera, quantum ſpeciale hoc intelligitur, quantum ad adminiſtrationē rerum domini, ſecus in his quę ſunt extra adminiſtrationē, ut ſi dominum faciat incidere in pœnam. gl. not. in l. ſi quis iniquum. §. ſi quis procurator. ff. quod quiſque. & ibi Alb. & Iaſon. & ſic præſentando literas impetratas à filio nomine matris, cum ad hoc non dicatur conſtitutus dicitur falſus procurator: nam dicitur falſus licet habeat mandatum, ſed non ſpeciale ad illam cauſam requirentem illud. Bal. & alii in c. nonnulli. de reſcript. Iaſon d. l. ſi quis iniquum. §. ſi procurator. col. 2. & l. licet. C. de procurat.

Conſequens eſt ut malè fecerit præſentando literas, de quibus non habebat mandatum, & illudere partem ac iudicem contemnere, vt in ſimili dicitur in c. auditis. de procurat. ideo † ſecundo quæritur an pro
9 hoc delicto poſſit nominare filium, ut pro eo ſuſcipiat defenſionem, videtur quod non, quia in delictis non datur garandum, nec defenſio, quia non habet neceſſe parere. c. Iulianus. 11. q. 3.

Contrarium eſt uerum, quia etiam in delictis poteſt quis nominare dominum non ut eum defendat, ſed ut à domino poſſit inſtrui de ſuis defenſionibus. auth. qua in prouincia. ubi de coniu. agi oport.

Imo in leuibus excuſatur mandatarius qui neceſſe habuit parere. l. liber homo. in 2. ff. ad l. Aquil. velle enī non creditur qui obſequitur imperio patris vel domini. l. uelle. ff. de regu. iur.

10 Et ſic reſpondeo tertię quæſtioni, quod † excuſatur procurator in hoc caſu ſi filius velit refundere expenſas, & damna, primò per regulam qua cauetur, quod quãdo mandatur illud quod erat ſimpliciter licitum, licet in illo caſu illicitum eſſet, tamen excuſatur mandatario. glo. ſingul. in l. in rem. §. tignum. ff. de rei vendic. Bart. in l. non ſolum. §. ſi mandato. ff. de iniur.

Item falſus tutor tenetur ad damna, & intereſſe. l. nouiſſimè. ff. quod falſo tuto. idem in rub. illius tituli. dicit Alber. in procuratore. ex mente illius edicti, tamen ſi dolo non fecerit non tenetur. l. 1. & l. nouiſſimè. ſed hic non fecit dolo: ergo non tenetur.

Item quando ſunt plures uno ſoluente alii liberantur. d. l. nouiſſimè, in fin. ſed hic filius impetrans vult ſoluere: ergo eo ſoluente procurator liberabitur.

11 † Quartò, quæro an geſta ab ipſo procuratore noceant conſtituenti. Breui reſpondeo, quod non, per tex. in l. licet. C. de procurat. vbi proceſſus factus cū falſo procuratore non valet. facit. l. ſi is qui. ff. de eo qui pro tutor. Etiam ſi fuerit legitimum mandatum per Iudicem. Bal. in l. 1. per illum tex. §. idem Pompo. ff. quod falſo tutor. & Alber. in l. interdum. illo titu. quia mandato domini non per ſententiam conſtituitur. l. 1. ff. de procurat. etiamſi iudex diceret ſe ratum habiturum, quod fiet cum tali procuratore etiam domino non præiudicat. l. cum procurator. ff. de noui oper. nuntiat.

Imò etiamſi verè eſſet conſtitutus, tamen non poſſet facere renuntiationes damnoſas, vel domino præiudiciabiles, cū domini vtilitatem procurare debeat. Bart. in l. procurator cui libera. ff. de procurat. Bal. in l. ſi procurator. C. illo titu.

12 † Item quia renuntiatio eſt ſpecies donationis, & dilapidationis, quæ non cenſetur data etiam cum libera. l. filiusfamil. ff. de donat. & ibi Bart. ſic conſuluit Alex. conſil. 115. attentis. in 5. uolu.

Et licet in aliquibus poſſit præiudicare domino, tamen non quoad totam cauſam. Bart. & Iaſ. in l. una. §. ſi procurator. ff. ſi quis ius dicenti non obtemper. ſed hic renuntiauit poſſeſſorio: ergo non præiudicat: maximè quia Princeps eidem conſtituenti conceſſit, ut in poſſeſſorio adhuc poſſet uenire, non obſtante renũtiatione poſſeſſorii. Nam de iure hoc poſſet per doct. Ant. & Panor. in c. paſtoralis. col. 6. de cauſ. poſſeſſ. ubi dicunt quod in eadem inſtantia poteſt quis pluries ſuſpendere poſſeſſorium, ante concluſionem in cauſa, ſaltem ſemel, renuntiando poſſeſſorio, poteſt uenire ad petitorium, & poſtea iterum ad poſſeſſorium, non obſtante renuntiatione, & in hoc omnes conueniũt, ideo hic licet ipſamet renuntiauerit poſſeſſorio, poterit tamen iterum redire: & ſic d. procurator debebat per partem admitti, ut dicunt, & poſtea de iure uenire, non obſtante etiam Principis reſcripto.

RESPON. LXXXI.

De præſentatione alia quæſtio.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio facta à Papa præualet.*

Collationes omnium beneficiorum ad Papã ſpectant. ibi.

2 *Collatio Epiſcopi ante ſex menſes Patrono datos, eſt inualida.*

Collatio facta ante deuolutionẽ eſt nullius momenti. ibi.

3 *Collatio in præiudicium Papæ non valet.*

4 *Præuentio quando in beneficijs attendatur.*

5 *Papa ſolus poſt collationem abſenti factam, alteri conferre poteſt.*

Papa de collatione inualida mentionem facere non tenetur. ibidem.

6 *Epiſcopus licet collationem beneficiorum in ſua diœceſi habet, non tamen in præiudicium patronorum.*

7 *Collatio Epiſcopi mala fide facta non ualet.*

8 *Collatio ordinarij fauorabilis, Papæ vero fauorabiliſsima.*

9 *Prouiſio Papæ per collationem, & præſentationem inualidam non impeditur.*

10 *Papa inuito patrono conferre poteſt.*

VACANS beneficium de Machault ad præſentationem Abbatis ſancti Dionyſii Remis ſpectans, defuncti tamẽ Archiepiſcopus Remẽſis, in cuius diœceſi conſiſtebat beneficium pleno iu

re

Source : BIU Cujas

re ante ſex menſes contulit, poſteà Papa, demum fuit Abbas creatus, & fuit facta præſentatio per quendam prætenſum vicarium, & inſtitutio, quænam collatio
1 valeat? Reſpondeo, † arbitrarer prouiſionē Papæ præualere, tum quia uoluit, & potuit, voluit quidem prouidere, vt apparet per ſuam prouiſionem, potuit etiã, quia collationes omnium beneficiorum ad eum ſpectant. c. 2. & c dudum. de præbend. in 6.

2 † Prima collatio Epiſcopi ante ſex menſes datos patrono non valuit. cap. decernimus. 16. q 7. quia facta ante deuolutionem, & ſic antequam haberet ius conferendi. c. nulla. & c. ex parte. de conceſſio. præben. unde collatio facta ante deuolutionem nullius eſt momenti, vt firmat Felin. & alii in cap. cùm ex officii. de preſcrip. licet Panor. teneat ibi contra, ſed primam opinionem tenuit Panor. in diſputatio. incipiente Augerio, & iſta eſt communis ſententia, quam doctor. tradunt in c. ſtatutum. de præbend. in 6.

Et ſic cùm iſta ordinarii collatio non valeat, valebit Papæ prouiſio, etiam non facta illius mentione. Licet Papa in non obſtante ſoleat alterius inualidæ collationis facere mentionem, vt patet in bulla, & doct. loquuntur. in c. cauſam. vbi Felin. de reſcript. ſcripſi in praxi benefi. in forma. ſigna. & bullæ.

Non refragatur collationem ordinarii ſpreto patrono, & eo non reclamante valere. Reſpondeo, hic reclamauit, quia vicarius eius præſentauit, & ſic illa præſentatio eſt uoluntatis patroni declaratio: ideò annullat collationem ordinarii.

3 Et ſi nulla ſit præſentatio, tamen † collatio non ualebat in præiudicium Papæ, qui ſemper intra ſex menſes prouidere poterat, quia ſemper plus iuris retinet quàm donet. c. dudum. de præben. in 6. hoc probatur in c. nemo de elect. in 6. vbi ſtatuit neminem poſſe cōmendare beneficium, ultra ſex menſes. Papa tamen excluditur, quia ipſe poteſt commendare, & perpetuò, & ad tempus. cap. ſi gratioſè. de reſcript. in 6. iuncta gloſ.

4 † Nec obeſt quod Papa erat præuentus per collationem ordinarii. Reſpondeo, non attenditur hic præuentio ſicut in beneficiis debitis mandatariis, & graduatis. per §. declarantes. de manda. Apoſto. in Concorda. qnia in illis Papa præuentionem ſibi retinuit, & non prælationem, ſecus eſt in aliis beneficiis, in quibus Papa, & præuentionem, & prælationem habet, ſed hic agitur de prælatione, an præferatur collatio ordinarii collationi Pepæ, & certè ſic propter prærogatiuam conferentis. c. ſi à ſede. de præbend. in 6. quia nō poterat Epiſcopus id temporis conferre, & Papa ſic, & de prælatione fuit iudicatum in hoc Senatu anno 1540. die 18. Februarii inter Ioannem de l'Orme appellantem, & Ioannem d'Orleans intimatum, ut dixi in d. §. declarantes. in verb. iure præuentionis. in Cōcord. de mandat. Apoſtol.

Et pro hac ſententia facit c. ſi tibi abſenti. de præb.
5 in 6. ubi † poſt collationem abſenti factam, alius etiã legatus non poteſt alteri conferte, Papa tamen poterit ut firmat Peruſ. & alii multò fortius potuit conferre hic non obſtante collatione inualida facta per ordinarium.

Nec poteſt dici ſua prouiſio ſubreptitia, eò quòd non fecit iſtius collationis mentionem, quia de collatione nulla, & inualida facienda non eſt mentio. c. ex tenore. & c. cauſam. vbi doc. de reſcri.

Etiam facta eſt mentio iſtius collationis in verbis generalibus bullæ, & in non obſtante.

6 † Et quamuis Epiſcopus habeat collationem beneficiorum ſuæ diœceſis. c. omnes Baſilicæ. 16. quæſt. 7. tamen non in præiudicium patronorum, & aliorum collatorū, ſi qui ſint & maximè in præiudicium Papæ.
7 † Item Epiſcopus eſt in mala fide, quia ſciens eſſe ſub præſentatione Abbatis confert, apparet in illis verbis ſuæ collationis cuius parrochialis præſentatio ad Abbatem ſancti Dionyſij pertinet: ergo tamquam mala fide facta non valet. c. uigilanti. & c. fi. de præſcript.

Et ſi dicatur quod nullus erat Abbas, quia defunctus. Reſpondeo debebat expectare ſex menſes intra quos eligi, & præfici poterat Abbas, & indultum à iure beneficium nemini eſt auferendum regula indultum, & Epiſcopus Remenſ. conferendo aufert beneficium iuris, videlicet ſemeſtre datum Abbati ad preſentandum, & quia uacante Abbatiali ſede, Epiſcopus non poteſt beneficia conferre, ſicut nec Epiſcopali ſede uacante: ubi plenè omnes doctor.

8 † Et ſi dicatur quod collatio ordinarij eſt fauorabilis, fateor: ſed collatio Papæ eſt fauorabiliſſima, à qua emanat collatio ordinarij tanquam à fonte. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. & propter vnumquodque tale & illud magis, auth. multò magis. C. de ſacroſ. eccle. ipſe Papa dedit aliis collationes per uiam legis, quàm reuocare ſicut legem poteſt. doctor. in c. 1. de conſtit.

Nec ſequitur, præſentatio impedit præuentionē, & plus iuris habet collatio, ergo & collatio. Reſpondeo, fateor utramque ualidam impedire Papæ & aliã
9 prouiſionum, ſed † præſentatio uel collatio inualida non impedit Papæ prouiſionem, ac ſi facta non eſſet. d. c. dudum. de præben. in 6. c. cum noſtris. c. poſt electionem. de conceſ. præb.

Vltimò, certum eſt collationem non ualere recla-
10 mante patrono, ſed † Papa plus iuris habet quàm patronus, quia poteſt cōferre eo inuito. c. cum dilectus, de iure patr. ergo ſi collatio non ualeat in præiudiciū patroni ſi ipſe præſentet, ſic nec ualebit in præiudiciū Papæ ſi conferat Papa. Igitur ſi Papa conferat ualebit ſua collatio, alioqui ſi per collationem ordinarij Papa conferre non poſſet, illi fieret fraus, quia ſemper fieret collatio ſeu fingeretur facta, & ſequeretur Papam non habere maiorem poteſtatem quàm haberent alij prælati, quod eſt falſiſſimum & hæreticum dicere, unde concludo collationem Papæ præualere. Hoc anno 1552.

RESPON LXXXII.

De renuntiatione.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus priuatus beneficijs, an pendente appellatione reſignare poſſit.*
2 *Renunciatio facta pendente accuſatione, uel poſt emiſſam appellationem æquiparatur.*
3 *Appellatio iudicatum extinguit.*
4 *Sententia ſine executione non priuat beneficio.*
5 *Collatio ordinarij facta ante citationem condemnati non valet.*
6 *Sententia contra abſentem ex contumacia potius quàm ex mala cauſa lata præſumitur.*
7 *Impetratio an requirat expreſsionem priuationis fieri.*
8 *Appellatione pendente, non eſt aliquid innouandum.*

Accv-

1 ACcvſatvs † ſuper crimine Sodomitico pendente appellatione à quadam interlocutoria appellat, non obſtante appellatione priuatur beneficijs per ſentētiam à qua appellat, uel conſanguineus pro eo. Interim reſignat beneficium in manibus Papæ, ad cuius reſignationem Papa Titio confert, demum ordinarius uter iſtorum prouiſus habeat ius in beneficio? Et uidetur
2 quod prouiſus per Papam: quia † æquiparantur iſta pendente accuſatione renunciare, uel poſt appellationem emiſſam. l. qui à latronibus. §. fin. ubi Imo. iuncta. l. ſi quis poſt. ff. de teſtam. ſed pendente accuſatione poterat renunciare. c. per tuas. j. in fi. de Symo. ergo & pendente appellatione. Nam poſſum facere pendente appellatione quod pendente priori iudicio poteram. l. poſtquam. §. imperator. ff. ut leg. no. caue. vbi Bar. vide Barbat. conſi. 11. col. 15. verſ. capio. j. vol. 1.

3 † Item appellatio extinguit iudicatum. l. j. in fi. ff. ad Turpil. Ita quod ſi condemnatus fuerit furti uel aliis famoſis actionibus appellauerit, pendente iudicio nondum inter famoſos habetur. l. furti. §. 1. ff. de his qui not. infa. & teſtamentum appellatione pendente factum non reſcinditur. l. ſi quis filio. §. hi autem ff. de iniuſto. uel ſaltem ſuſpenditur. c. venientes de iureiurand. Fel. & alij in rub. de appel. in glo. in verb. interponi. de cauſis. in pragma.

Item per iſtam ſententiam priuationis non erat ſine executione priuatus iure, nec poſſeſſione, quia
4 ſola † ſententia non priuat ſine executione. c. grauem. de exceſſ. prælat. ergo potuit reſignare, facit glo. in c. niſi. de renunc. & in crimine apoſtaſiæ, quòd non ſit priuatus, eſt tex. in c. cler. de exceſſ. præla.

5 † Item non ualuit collatio ordinarij, quia antequam conferre poſſet debebat citare condemnatum, & executionem ſententiæ in illum facere. l. ab executione. C. quor. appel. non recip. imò dicit Bald. in l. 2. col. 15. verſi. ſed hic quæritur. C. de ſeru. & aqua quòd canonicus priuatus per ſententiam non perdit ipſo iure ſtallum in choro, & locum in capitulo, ſed oportet quod diſtalletur per ſuperiorem. Felin. in c. inquiſitionis. nume. 7. de accuſ.

6 † Item iſta ſententia eſt lata contra abſentem, quæ præſumitur lata ex contumacia potius quàm propter malam cauſam. Bald. in l. 1. not. 3. C. de peric. & commod. rei uend. Fel. in c. cum Bertoldus. col. 7. de re iudi. Et talis ſententia ex contumacia dicitur lata ex ficto, non ex uero maleficio. Bald. in l. ſi filio. in fi. ff. ſolut. matrim.

Item ſpoliatus poſt appellationem reſtituitur. c. ſi conſtiterit. de accuſ. ergo ſi non fuiſſet niſi priuatus uerbaliter, & reſignaſſet ualuiſſet reſignatio.

7 † Item non refragatur quod non eſt facta mentio Papæ de priuatione, quia non requirebatur. Nam Papa poſtquam ad reſignationem iſtius contulit, contuliſſet melius ſi hoc expreſſum fuiſſet, & quæ inducūt Papam ad facilius concedendum, non debent neceſſariò exprimi. Feli. in c. in noſtra. de reſcri. dixi in glo. pro expreſſis. in forma mand. & licet impetratio propter ambitionem nō ualuiſſet niſi expreſſum fuiſſet, ſecus in hac reſignatione. arg. c. quamuis. de prēb. in 6.

8 † Item, appellatione pendente non eſt aliquid innouandum. Dec. conſi. 197. uide Guid. ſing. 583. Hyppol. conſi. 103. nu. 50. Bald. in Margar. in verb. appel. q. 10. & in c. ſi. verſi. ulterius. col. pen. quo tempor. miles inueſtit. pete. deb. Peruſ. in c. dilectis. 13. not. de appel. Et ſic fuit iudicatum pro reſignatario in magno conſilio, in utilitatem dicti Epiſcopi Vticenſis.

RESPON. LXXXIII.

De reſignatione dolo facta.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio expedita ſecundo per notarium quod non valeat.*

2 *Minor ex reſignatione dolo facta reſtituitur.*

Iuri, quod ſibi quis competere ignorat, renunciari non poteſt. ibidem.

3 *Reſignatio dolo facta non valet.*

Dolus conſenſum excludit. ibidem.

4 *Minor quando in beneficialibus maior reputetur.*

5 *Scriptura per fraudem extortæ præiudicium inferre non poſſunt.*

6 *Regula ſtatuens reſignatarium accipere poſſeſſionem debere intra ſex menſes in Francia non ſeruatur.*

7 *Ignoranti non currit tempus.*

Noſtrum ſine facto noſtro à nobis non poteſt auferri. ibidem.

VIsa facti narratione, & duplici reſignatione præbendæ eccleſiæ Heduenſis, dico nil obſtare Claudio Caſtelli quominus poſſit dicere ſe uerum canonicum d. Eccle-
1 ſiæ Heduenſis. † Et imprimis non poteſt nocere renunciatio prima falsò facta in fauorem Antonij des Places. Nempè Ioannes des Places notarius apoſtolicus poſtquam primam reſignationem partibus expedierat, non poterat ſecundam expedire, ut per Bart. Iaſ. & alios. in l. ſi quis ex argētarijs. § prætor. verſi. prohibet. ff. de eden. Rom. conſi. 83. imò ex hoc quòd iſte Ioannes des Places expediuit ſecundam reſignationem, tanquam falſarius eſt puniendus. ut in ordi. no. patet. art. 179. nempè notarius non poterat iterum expedire inſtrumentum, etiamſi primus reſignans iterum uoluiſſet reſignare, quod iam reſignauerat, quia per reſignationem quis perdit & titulum & poſſeſſionem. c. inter. ubi glo. & doc. de præb. Ideo falſa iſta reſignatio non eſt reſignatio, ſicut nec iuſtitia falſa, nec denarius falſus. glo. in c. uera. 45. diſt. & in l. 2. C. de hæret. & ſic nil prodeſt.

Secunda reſignatio non ualet, tum ratione minoris ætatis facta: nam cum inter omnes conſtet fragile eſſe & infirmum huiuſmodi ætatis conſilium, & multis captionibus ſuppoſitum, multiſq; inſidiis expoſitum, ideo auxiliū eis prætor pollicetur in l. 1. ff. de minor. & Hoſti. in ſumma de in integr. reſtit. enumerat caſus in quibus minori denegatur reſtitutio inter
2 quos non computat quod in † reſignatione beneficij dolo facta non reſtituatur. Ideo reſtituetur, & quod in hoc caſu reſtituatur, etiamſi fuiſſet maior, quia ignorabat ſe habere beneficiū, & iuri quod quis ignorat ſibi competere non poteſt renunciare, nec valet renunciatio. l. mater. ff. de inoff. teſtam. c. ueniens. de iureiur. plenè Hyppol. in repet. rubr. de fideiuſſ. nu. 36. & ſeq. ubi concludit renunciationem, maximè minoris militis & ruſtici non ualere, ſi ignorent ius illi uel beneficium competere, ut eſt in facto prætenſo, ubi minor erat inſcius ſe habere beneficium, utpote quod patronus teneret bullas, ob id non ualuit renunciatio nec procuratoris ad reſignandum conſtitutio.

3 † Item reſignatio per dolum facta excludens cōſenſum non ualet teſte Panor. & alijs in c. cū dilectus. in fi. de his quæ vi metuſve cau. fi. Sed in facto iſto dolus excludebat oīno conſenſum pueri, ergo non ualuit.

4 † Nec obeſt quod in beneficialibus minor reputatur miaor. c.fi. de iudici. in 6. uerum eſt quando eſt maior 14. annis vt ibi dicitur. in §.ſi veró. ſed hic non attingebat 13. ergo &c. etiam quoad hoc vt minor poſſit ſe defendere pro maiore habetur, ſed quoad reſignationem dolo faciendam etiam non habetur pro maiore, quia maiori etiam ſuccurreretur. vt prædixi.

Præterea quòd iſta renuntiatio etiamſi à maiore eſſet facta non valeret. probat text. in c.1. 15 q. 6. ſic dicens ſi quandoque à ſacerdotibus & auctoribus eccleſiæ quædam ſcripturæ quoquomodo per metum aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt ſe liberare poſsint, quocunque ab eis conſcriptę aut roboratę fuerint ingenio ad nullum eis præiudicium vel
5 nocumentum valere cēſemus, ecce quòd † ſcripturæ extortæ per fraudem nullum faciunt præiudicium, ergo non oberit d. Claudio Caſtelli prætenſa reſignatio in fraudem extorta. à d. Ioan. des Places.

Et ideo d. Caſtelli in vim prouiſionis ſuę poterit
6 capere poſſeſsionem de nouo, non obſtante regula Cancellariæ, quæ vult vt intra ſex menſes debeat accipi poſſeſsio, quia non ſeruatur in Francia, imò ſufficit reſignatario accipere poſſeſsionē beneficij ante mortem reſignantis, ſed eo mortuo non: vt in d. regula 34. habetur: ſed oportet quod accipiat intra ſex menſes: ita intelligunt d. regulam.

Nec oberit quod *veniat poſt* annū, imò poſt duos annos, quia *etiam poſt* tres annos venire poſſet, nem
7 pe † *ignoranti* non currit tempus vel impedito. cap. quia *diuerſitatem*. de conceſſ. præb. hic Caſtelli erat ignarus quod haberet beneficium & erat impeditus petere cūm bullas non haberet, nec prouiſionem, vnde concludit Domi. & alij in c.commiſſa. de elect. in 6. quod ſi pater vel patronus retinuerit bullas ſui filij aut nepotis, non excluditur filius aut nepos à ſuo beneficio, etiamſi non fuerit promotus intra annum, quia pater & patronus potuerunt acquirere beneficium, ſed amittere non, quia id quod noſtrum eſt ſine facto noſtro à nobis auelli non poteſt. reg id quod noſtrum. ff. de reg. iur.

Et ſi par concluſion ledict des Places, n'a coloré titre en aucune ſorte, ains eſt nul: car apres la premiere reſignation ne valloit la ſeconde veu que le reſignant ia n'y auoit rien à ladicte prebende, auſsi la ſeconde reſignation ne peut valloir: car [Et ſic concludendo prędictus des Places nullo modo coloratū titulum habet, ſed eſt nullus. Nam poſt primam reſignationem non valuit ſecunda, quandoquidem reſignans nihil iuris ad d. prębendam habebat. Secunda etiam reſignatio valere non poteſt, nam] ab ignorante ſe habere beneficium, & a minore 14. annis, & per dolum. *Et par ce ne peut alleguer encores qu'euſſe poſſedé trois ans, fin de non receuoir. Mais faudra audict Caſtelli prendre poſſeſsion, et ſe rendre complaignant contre ledict des Places proueu, & faire informations de tout, & requerir les gens du Roy de s'adioindre avec ledict Caſtelli, qui facillement le feront,* [Atque ideò allegare non poteſt, quamuis tribus annis poſſediſſet, modum finalem de non recipiendo, ſed neceſſarium erit prędictum Caſtelli capere poſſeſsionem & ſe querelam contra dictum des Places inſtituere de omnibus informationes faciēdo & requirendo Regis miniſtros vt ſe cum d. Caſtelli adiungant, qui id facilè perficient,] viſis crimine falſi & dolo aperto. Nec potuit iniuſtè pater ſuo filio acquirere beneficium, & alium ſpoliare. Et ſic *la prouiſion d'Antoine des Places n'eſt bonne ne vallable*. [prouiſio Antonij des Places non eſt valida,] Ita concludo.

RESPON. LXXXIIII.

De mortuo poſt reſignationem.

SVMMARIVM.

1 *Reſignans ſi in poſſeſsione moriatur poſt reſignationem, facta collatione à Papa, an reſignatarius, uel ab ordinario prouiſus præferatur.*

Beneficium non uacans conferri non poteſt. ibidem.

2 *Regula cancellaria, 34. ſi reſignans moriatur in poſſeſsione, &c. eſt intelligenda, ſi moriatur poſt ſex menſes à die reſignationis.*

1 MAGISTER † Sebaſtianus Andreas reſignauit beneficium in fauorem Ioannis Andreæ fratris, corā ſummo Pontifice, quod fuit eidem collatum. Et antequam is Ioannes Andreas haberet bullas mortuus eſt reſignans, intra tamen ſex menſes, ordinarius confert tanquam vacans per mortem, Ioannes Andreas reſignatarius obtinet bullas intra ſex menſes, ac poſſeſsionem capit. Quæritur vter ius habeat, an hic reſignatarius, an ab ordinario prouiſus. Et breui reſpondeo. Ioannem Andream reſignatarium eſſe potiorē, tùm quod prius fuerit prouiſus quàm alius, & in his beneficialibus data attenditur. c. eam te. de reſcrip. c. eum cui. de præb. in 6. tum etiam quia beneficium non vacabat, quādo ordinarius contulit. Ideò non potuit illud conferre, vt patet in rub. de conceſ. præbend. & eccleſiæ non vacantis. Iam dudum enim erat à Papa prouiſum Ioanni Andreæ. Ergo non potuit ordinarius conferre.

2 † Non refragatur regu. Cancell. quod ſi reſignans moriatur in poſſeſsione, beneficium cenſetur vacare per mortem, ſed hic Sebaſtianus mortuus eſt in poſſeſsione. Ergo, &c. Reſpondeo illam regulam intelligi debere quando reſignans moritur in poſſeſsione poſt ſex menſes, quādo uacauit in curia Romana ſed hic mortuus fuit ante ſex menſes, ergo non habet locum regula, vt beneficium dicatur vacare per mortē, ſed per reſignationem, ut ibi patet.

Nec obeſt quòd beneficii poſſeſsio tantum fuit capta à reſignatario intra ſex menſes, ſed non alia publicatio. Reſpondeo ſufficere poſſeſsionem eſſe captam, quia regul. D. Pauli Papæ moder. dicit publicatæ fuerint, uel poſſeſsio petita alternatiuè. Et ſic alterum ſufficit. c. inter cæteros. de reſcript. l. ſæpe. ff. de uerb. ſignific. Et ſatis dicitur publicaſſe capiendo poſſeſsionem in loco beneficii, & bullas ſuas fulminando: vt hic Ioānes Andreas fecit. Et ſic concludo beneficium vacaſſe per reſignationem, non per mortem, & ideo ordinarius non potuit iure conferre poſt Papæ prouiſionem. Et ita concludo. Datum Pariſiis die ſecundo Iunii, anno 1545.

RESPON LXXXV.

Iterum de reſignatione, quando vacauit beneficium.

SVMMARIVM.

1 *Procurator conſtitutus ad reſignandum beneficium in fauorem Titij ut hic, an ſi ſimpliciter reſignet, & beneficium Titio conferatur, collatio ualeat.*

2 *Reſignatio an contra mandatum ſit facta.*

Reſi-

3 *Reſignatio, quando per æquipollens impleri poſsit.*
Aequipollens, quid dicatur. ibidem.
4 *Mandatum in effectu ſeruare dicitur, qui quod mandato uicinum eſt, facit.*
Mandati fines non excedit, qui id facit, quod non multum à mandato differt, ibid.
5 *Procurator excedens mandati fines domino ſciente, & non contradicente, illi præiudicat.*
6 *Mandatori, ubi expedit id quod factum eſt, mandati erit actio.*
7 *Allegans reſignationem non eſſe factam ſecundum mandatum repelli debet.*
Contemptum patroni quis proſequi non poteſt, niſi ſit patronus, ibidem.
8 *Mandatum procuratori factum, ut is in fauorem Titij reſignet non aliter, nec alio modo, &c. quomodo intelligatur.*
9 *Lex ſtatuens aliquid non pertinens admodum, vel formam, ſed ad actus expeditionem, talis expreſsio non inducit formam.*
10 *Reſignatio ſecunda admiſſa poſt primam an valeat, ſi reſignatarius reſignatione prima non ſit vſus intra duos annos.*
11 *Reſignatario ſecundo quid obijci poſsit.*
12 *Prouiſio ſecunda ſubreptitia.*
13 *Quæſtio plus habens facti, quam iuris.*

1 Quidam † conſtituit procuratores ad reſignandum ſuum beneficium in fauorem Titij coram Papa, uel alio poteſtatem habente & non aliter, &c. Procurator reſignauit ſimpliciter coram legato, & collatum eſt beneficium Titio, an prouiſio legati ualeat? Breui putarem ualere, quia per reſignationem vacauit beneficium, per totum tit. de renun. & c. ſuſceptum. de reſcri. in 6. Ergo legatus beneficium uacans conferre potuit, & in quolibet actu requiritur voluntas & poteſtas. c. extirpandæ. §. qui uero. & c. ſuper inordinata. & c. graue. Ibi uoluerint & potuerint de præben. apparet de uoluntate legati per literas ſuæ prouiſionis. Conſtat etiã de poteſtate data legato in regno Franciæ: ergo non erit hæſitandum quominus ſua ualeret prouiſio.

Non refragatur quod facta contra mandatum reſignatio uel alius actus non ualet. c. cum dilecta. de reſcri. cap. per tuas. de arbi. l. diligenter. ff mandati.

2 † Reſpondeo, reſignationem non fuiſſe contra mandatum, licet procurator coram legato non reſignauerit in fauorem Titij, tamen non reſignauit in fauorem alterius quàm mandatum erat, aliàs reſignanti non noceret d. reſignatio per d. c. cum dilecta. & Cur. not. in d. l. diligenter. Imò uidetur reſignaſſe ſecundum mandantis voluntatem, poſtquam is obtinuit beneficij prouiſionem, in cuius fauorem reſignatio fiebat. arg. l. 2. §. voluntatem. ubi etiam voluntas tacita ſufficit. ff. ſolut. matr. & mandatum ualet quatenus rogatus fuit. l. rogatus. ff. de mandati. ſed rogatus fuit procurator ut reſignaret in fauorem Titij, reſignauit ſimpliciter, & fuit prouiſum Titio, & ſic ualet prouiſio, & ſufficit.

3 † Et quia hæc reſignatio in effectu eſt facta, ſecundum mandatum, per ęquipollens impleri poteſt. l. fi. ff. mandati. l. ſi quis mihi bona. §. ſed ſi mandauit. ubi doct. ff. de acquir. hæred. Alexan. conſi. 25. viſo. in fi. vol. 2. Bart. & alij in l. Gallus. §. & quid ſit tantum. col. 1. & ſequen. ff. de liber. & poſthu. ubi dicunt ſufficere aliquid impleri per æquipollens quãdo per hæc effectus obtinetur & æquipollens dicitur, quando ex illo idem reſultat effectus, licet quo ad uerba differat. l. qui liberis. ubi doctor. ff. de uulg. Carol. Ruin conſ. 111. quamuis in fi. vol. 4. quis dicet hic mandatum reſignantis non eſſe impletum, poſtquam illi de quo eſt ipſe loquutus prouiſum extitit.

Et per hoc eſt valde ad hæc accommodus tex. in l. iam tamen. §. in hac re. ff. iudic. ſolui. ubi fideiuſſor iudicatum ſolui ſi ſuſceperit diuiſionem, quæ ei mandata non erat, & obtinuerit, litis ſumptus conſequetur quaſi iuxta mandatum, & ſi non mandatum fuerit valebit iſta reſignatio facta ſimpliciter, quia in utilitatem reſignatarij tendit, & ad implendam voluntatem reſignantis qui voluit vt Titius beneficium conſequeretur, & conſequitur per prouiſionem legati, ergo non eſt quòd poſſit conqueri.

4 † Nempe dicitur ſeruare mandatum in effectu, qui facit illud quod eſt mandato uicinum. per d. §. in hac. & glo. not. in c. licet. 8. q. 1. Ideò procurator ad eligendum poterit poſtulare. c. in cauſis. de elect. glo. 2. in c. nullus. 61. diſt. & glo. in verb. clementior. in cap. Innocens. 22. q. 4. quia faciens id quod non multum differt à mandato, non dicitur fines mandati excedere. Ideo ualet quod factum eſt ab illo. c. cauſam quæ. ubi plenè Feli. & alij de re iudic. & procuratorem poſſe prorogare mandatum ad id quod eſt propè mandatum. aſſerit glo. in cap. cum olim. de offic. deleg. per c. poſt traſlationem. de renunciat. Iaſ. conſ. 202. magnificus. col. penul. in 2. vol.

Et quamuis contra mandatum fuit ſi non conqueratur mandans uix eſt ut alius conqueri poſſit. per d. l.
5 diligenter. Nam † procurator qui excedit fines mandati Domino ſciente & non contradicente illi præiudicat. d. c. cum olim. 1. ubi glo. not. de offi. deleg. Alex. conſi. 84. ſuprà in 5. vol. glo. & doct. in d. c. per tuas. de arbit. abundè Iaſ. in l. ſi procurator. 1. not. C. de procu.

6 † Etiam ubi mandatori expedit id quod factum eſt, mandati erit actio. l. ſi quis pro eo. ff. manda. ſed expedit reſignanti ut prouiſum ſit ei in cuius fauorem fuit datum mandatum: ergo ipſe etiam reſignans non poſſet venire contrà: multòminus alius quem non tangit hoc mandatum, & quis ultra mandatum facere poteſt, quando primus actus aliàs expediri non poſſet. l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. Lucas de Penna in l. per hanc. col. 4. C. de eroga. milit. anno. lib. 12. Sed actus non potuiſſet coram legato expediri ſine reſignatione ſimplici. Ergo fieri coram eo potuit, facit quod conſuluit Dynus conſi. 46. in q. col. 1.

Sicut dicimus de collatione ordinarij facta nõ qualificato de beneficio in menſibus nominatis uacante ut ualeat, ſi nominatus uel graduatus non conqueratur. §. ſi quis verò. & § ſtatuimus. 1. de col. in Concor. & quæ ibi ſcripſi.

Imò uidetur procurator laudandus, qui omiſit fauorem & ſic uitium, & ſic adeptus eſt uiam ſimplicem, & tamen idem obtinuit, quod coram Papa obtinuiſſet ſi in fauorem reſignaſſet: & hoc expreſsè docet Petrus Paul. Pariſ. in hac propria. q. in conſi. 15. circa num. 14. cum ſequent. in 4. vol. hoc etiam ſcripſi in praxi benefi. in 3. par. titu. de reſigna. conditio. nu. 23. cum ſeq. ubi duos caſus conſtituit.

7 † Nec poteſt quis ius reſignantis allegare, & quod reſignatio non fuerit facta ſecundum mandatum, ſed repelli debet: ſicut ſi quis uellet proſequi contemptum patroni, non poteſt niſi ſit patronus, c. illud. de iure patro. c. decernimus. 10. q. 7. ſic non poteſt non qualificatus collationem factam in menſibus ſtatutis gra-

Source : BIU Cujas

graduatis & nominatis irritare, nec ius nominatorum adducere. §. teneatur. & §. ſi quis uerò. de col. in Concord.

Etiam ſi Canonicus ſit contempus in electione, ipſe poteſt illum proſequi, ſed alius non, nec quidē electus à minori parte, vt infringatur illa electio maioris partis. c. bonæ. de electio. c. cum omnes. de conſtit.

Probatur etiam: nam ſi reſignauero cauſa permutationis beneficium meum vt tibi conferatur, & collatum fuit, ſi poſtea ego non petam tuum vel moriar antequam reſignes, ualet reſignatio, quia per te non ſtat quominus ex tua parte impleas. l. 1. ff. de rerum permut. vnde ſi quis impetret illud beneficium non debet audiri, quia intereſt tantum reſignantis. c. vno. de rerum permut lib. 6. ubi Dec. ſcripſi. in praxi beneſi in 3. par. titu. de permu. nu 28. & ſeq.

Et collatio facta permutantibus coram ordinario valet, etiamſi procurator fuerit conſtitutus ad reſignādum in fauorem permutantis, licet ipſe procurator reſignauerit non adiecto fauore, ſed ſimpliciter. cle. vna. de rerum permutat.

8 † Item mandatum factum, vt is in fauorem Titij reſignaret, non aliter nec aliàs, coram Papa uel alio poteſtatem habente intelligitur ut procurator coram Papa renunciet in fauorem eius, coram quo hæc renunciatio fieri poteſt, & coram *ordinario uel legato* ſimpliciter, quia coram *his nulla* poteſt adiici conditio nec fauor. c. *ex parte. 1. ubi* gl. & docto. de offic. deleg. c. ſi. de pact.

Adhæc conſuluit Paul. Caſtren. conſi. 184. uidetur *dicendum*. vol. 1. quod † vbi lex uel ſtatutum aliquid

9 ſtatuūt non pertinens ad modū uel formam, ſed ad actus expeditionem, talis expreſſio non inducit formam, ex quo infert quod ſi mandetur iudici, ut infra certum tempus cauſam finiat, valebit ſententia etiam poſt tempus lata, quia ex tempore non datur iudici modus, uel forma procedendi: ſed uidetur prouideri ut cauſa expediatur. l. ſi in lege. ff. locati. l. properandum. C. de iudi. *Fel. in c. ex parte. col. 6.* verſi. 6. & ultimus. de conſtit. Refert & ſequitur *Alber.* Brunus in tracta. de forma & ſolenni. actus. rubri. quid & quando aliquid traditum cenſeatur. de forma. uerſi. Iſta ergo non ſunt de forma, & ſic concluditur iſtam reſignationē factam per procuratorem ſimpliciter poſtquam eſt prouiſum illi pro quo erat appoſita clauſula in fauorem valere & nullum poſſe opponere contra iſtam prouiſionem ſic factum maximè ſi reſignās non opponeret. Datum Pariſiis hoc anno 1554.

10 Prima quæſtio, an † ſecunda reſignatio ualeat poſt primam admiſſam, maximè ſi primus reſignatarius non eſt uſus prima reſignatione, & iure ſuo intra duos annos? Reſpondeo, ſecundam reſignationem nullius eſſe momenti, quia non potuit Martinus ſecundò reſignare cum nullum ius habebat: nam per primam reſignationem, reſignans erat priuatus & iure & poſſeſſione. c. inter. ubi glo. & doct. de præbend. Cald. conſ. 4. de renuncia. & qui ius ſuum ceſſit uni, nō poteſt alteri illud cedere. l. non quocunque. §. qui Caium. ff. de legat. 1. ubi Bar. Iaſ. & Alex. conſ. 18. uiſo. colum. in 5. vol.

Nec refragatur quod primus reſignatarius petierit ſubrogationem, nec titulo aduerſarij uſus fuerit intra duos annos. Reſpondeo, nam poſtquam erat in inſtantia & poſſeſſione aliam non debebat accidere, nec petere ſubrogationem, ſed poterat ſe iuuare titulo ſui reſignantis, ſemper etiam poſt tres annos poſtquā eſt in lite & in inſtantia: nam quis poteſt iuuari pluribus titulis. c. poſt electionem. de conceſſ. præb. Ideo iſte Ioannes Rochette, poſtquam eſt in inſtantia poterit ſe iuuare ſemper titulo ſui reſignantis, cum à iure non inueniatur prohibitum, ſed permiſſum.

Et ſic poterit d. Rochette reſignatarius ſe iuuare d. reſignatione prima tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, cùm nullo iure excluſus fuerit uſque ad mortē reſignantis: nam per reg. Cancel. 34. ſi reſignans moriatur in poſſeſſione, per obitum illius fingitur illud beneficium uacare, ergo ante mortem non uacabat. Imò ſi mortuus fuiſſet reſignatarius uacaſſet beneficium per illius mortem, & non poſtea per mortem reſignantis, & ſic erit expedita ſecunda quæſtio.

11 Tertia quæſtio eſt, quid † poſſit obiici ſecundo reſignatario Ioanni dolet. Reſpondeo, nullum habere ius, nec maius conſequi potuiſſe quàm habuerit reſignans: nempe non poteſt quis plus iuris transferre q̃ habeat. l. traditio. ff. de acquiren. rerum domin l. ſi uniuerſæ. ubi Bar. C. de lega. Sed nullum ius habebat Marnus reſignans qa reſignauerat, ergo nec reſignatarius.

12 † Item ſubreptitia eſt ſecunda prouiſio illius Ioannis Dolet, quia in ea non eſt expreſſum quod d. Martinus antè reſignauerat, quòd ſi expreſſiſſet, non eſt ueriſimile quod Papa illi prouidiſſet, uel non ita de leui. ut ſcribitur in c. poſtulaſtis. in fi. de reſcrip. nec uoluiſſet Papa tollere ius acquiſitum per primam reſignationem. c. quamuis. de reſcript. in 6. Etiam Papa dicit in reſignatione facta d. Dolet ſi non fuerit alteri ius acquiſitum, ergo ſi alteri erat ius quæſitum, Papa noluit conferre, & quando ipſe prouidet, non obſtante collatione alteri facta, intelligitur de collatione inualida, teſte Felin. in c. cauſam. de reſcript. ſed per primam reſignationem erat ius acquiſitum ergo Papa noluit in ſecunda prouiſione facta Dolet derogare primæ factæ d. Martino.

Quarta quæſtio eſt, an poterit d. Rochette ſe iuuare illa clauſula quouiſmodo uacet, & certum eſt poſſe, quia clauſulæ multæ ſunt inſcriptæ ad utilitatem impetrantis, ergo illis uti poterit. cap. ſuſceptum. de reſcript. in 6.

13 † Quinta quæſtio plus facti habet, quàm iuris, uidelicet an Hymbelot prouiſus ante Rochette debeat obtinere? ſuper hoc non eſt expreſſum de titulis illorū, uidelicet, Martini, & Hymbelot: nam ſi Martinus qui dicitur pacificus poſſeſſor habebat uerum titulum. d. Rochette, ius illius eſt aſſequtus: ergo ille erit potior. Si uerò is Martinus non habebat ius, ſed alius annalis poſſeſſor, tunc d. Hymbelot prouiſus per mortem huius annalis poſſeſſoris erit potior. Ideo iudex iſta diſtinguere debet, quia non cōſtat nobis de his ob id ſuperſedemus, quia opus erat uidere titulos illorum ut congruum poſſimus dare reſponſum. ut dicit. l. ut cōgruum. C. de tranſact.

Vltimò parum ualeret impetratio reſcripti ſi neutri, quia iam acquiſitum eſt ius, aut Rochette aut Hymbelot per illorum prouiſiones. Ideo eſſet impetratio alia ſuperflua: & ſic ſubſcripſimus. Pariſijs anno 1554. in menſe Iulio.

RESPON. LXXXVI.

De ſubſtituto beneficio.

SVMMARIVM.

1 Vicarius, cui ſubſtituendi poteſtas eſt data, ſubſtituere poteſt, alias ſecus.

Procurator procuratorem alium non conſtituit, niſi ad hæc poteſtatem habuerit. ibidem.

Sub-

Source : BIU Cujas

2 *Subſtitutus an ſubſtituentis infirmi beneficia conferre potuerit.*

Subſtitutus beneficia conferre poteſt. ibid.

3 *Collatio an nullius ſit momenti, eo quod reſignans non vixit viginti dies.*

4 *Iura duo quando concurrunt in vnam perſonam, illa habet vim duarum perſonarum.*

5 *Collatio à Papa facta an præferatur.*

REVEREND. D. Epiſcopus Baionenſis conſtituit vicarium generalem, cum poteſtate ſubſtituendi, hic uicarius in aduerſa ualetudine exiſtens ſubſtituit quendam in manibus cuius ſua reſignauit beneficia, & eis ſubſtitutus ea contulit conſanguineo ſubſtituentis: qui reſignans deceſſit ante uiginti dies, & Papa alteri contulit per mortem quæſitum eſt. Primò, an iſte uicarius ſubſtituere potuerit? Secundò, an ſubſtitutus conferre ſubſtituentis beneficia potuerit? Tertiò, an collatio iſtius ſubſtituti valeat? Quartò, an collatio iſtius ſubſtituti valeat? Quartò, an collatio nullius ſit effectus, eò quòd reſignans non uixit viginti dies? Vltimò, an collatio Papæ præferatur collationi factæ à ſubſtituto, uel ab Epiſcopo poſt mortem reſignantis.

1 Prima quæſtio facilis eſt, ut iſte † vicarius, cui data eſt poteſtas ſubſtituendi, ſubſtituere poſſit, ſecus ſi ſubſtituendi poteſtatem non habebat. cap. clericos. & ibi doctor. de offic. vica. & Iuriſconſ. ait in l. ab executore. in fi. ff. de appellat. conſtat procuratorem alium facere non poſſe: ſic nec vicarius aliũ conſtituet niſi ad hæc poteſtatem habuerit. c. 1. de procu. in 6. unde cùm iſte vicarius habuerit poteſtatem ſubſtituendi, ſubſtituere iuxta ſibi datam uoluntatem potuit.

2 Secunda quæſtio eſt, an † ſubſtitutus potuerit conferre beneficia ſubſtituentis infirmi? etiam conſtat poſſe, quinimò hoc non reperitur prohibitum: nam concupiſcentiam neſciebam peccatum eſſe niſi lex prohiberet. c. nam concupiſcentiam. de conſtitut. Et poſtquam poteſt vicarius conferre omnia beneficia, quorum collatio ſpectat ad Epiſcopum, ex generalitate vicariatus c. ſi. de offic. vica. in 6. ſic & ſubſtituetur ab eo qui eſt ſecum eadem poteſtate ſubſtitutus: nam & ſubſtitutum poſſe conferre beneficia, firmant doctores in d. c. fin. multò fortius beneficia ſubſtituentis, quia illa confert nomine epiſcopi non ſubſtituentis. Et cenſetur conſtitutus vicarius ab Epiſcopo non à ſubſtituente miniſterio ſubſtituentis, ſicut de procura. dicitur in c. 1. c. is qui. ubi doct. de procu. lib. 6. Domini. de Rota. deci. 146. ſubſtitutus. & deciſio. 414. ſi aliquis in nouis. Parui enim refert an ipſe Epiſcopus elegerit, an is cui Epiſcopum dedit. l. item eorum. §. j. ff. quod cuiuſque uniuerſi. nomin. Ideò non intereſt in hoc caſu, an ſubſtitutus fuerit ab ipſo Epiſcopo immediatè conſtitutus, uel ab ipſo ſubſtituente, cui poteſtas data fuit ſubſtituendi. Et ſic diſſoluitur tertia quæſtio, ut iſta collatio facta per iſtum ſubſtitutum de beneficio uacante, per reſignationem coram eo facta, ualeat, cùm ad hoc poteſtatem habuerit, ut conſtat in vicariatu, ubi poteſtas data fuit illi vicario recipiendi reſignationes & beneficia reſignata conferendi, aliàs non poſſet. c. quæſitum. de rerum permut. de Rota deci. 4. not. quod vicarius. in antiq. Feli. in c. auditis. nu. 13. de præſcript. plenè ſcripſi in praxi benefi. nu. 104 & ſequen.

3 † Quartum dubium eſt, cùm non uixerit per uiginti dies is cui per ſubſtitutum vicarij prouiſum eſt, an collatio ſit nulla per regulam per Cancella. de uiginti diebus? & putarem nullam eſſe non obſtante collatione facta per ſubſtitutum. Nam ſicut collatio annullaretur ſi facta eſſet per Epiſcopum. per d. Cancellariæ regulam. ſic per ſubſtitutum, ut docet reg. Pauli. 4. ibi quamuis authoritate conferatur: ideò uacauit per mortem, cum prouiſus non uixerit per dies uiginti integros ut reg. docet.

Vnde potuit Epiſcopus mortuo reſignante, ante uiginti dies conferre illa beneficia nunc uacantia per

4 mortem. Nam † quando duo iura concurrunt in unam perſonam, illa habet uim duarum perſonarũ. l. 1. & 2. ff. de offi. prætor. l. ſi conſul. de adopt. ſed Epiſcopus beneficinm uacans per reſignationem contulit, uerumtamen quia de nouo uacat per mortem reſignantis, per regulam Cancellariæ, ergo de nouo cõferre ordinarius illa beneficia potuit. ut abundè ſcripſi in praxi benefi. in d. regu. Cancel. de viginti diebus.

5 † Vltimò an collatio à Papa facta præferatur? Reſpondeo, ſi collatio ordinarij priùs facta erat, prouiſus eo, ius potius obtineret ratione prioritatis datæ. c. eam te. de reſcri. & c. eum cui. de præben. lib. 6.

Verum, quia dubitatur occaſione areſti, quòd ratione uariationis uult ut idem ordinarius, qui contulit reſignationem ſimplicem, non poſſit conferre per mortem, & uariare, cum uariatio (clericis maximè) ſit prohibita. clemen. una. de renunc. ob id collatio Papæ eſſet optima, qui noluit areſtum præiudicare, nec potuit. Ideò ſi Papa contulerit uacans per mortem, illa collatio erit optima, & ſine dubitatione. ut abundè ſcripſi in d. reg. de 20. dieb. in glo. 12. quę ibi uideri poterit.

Et ſi quis annullauerit has duas prouiſiones, uidelicet, Papæ, & ordinarij, certo iure beneficium eſt illi adiudicandum, ut eſt omnibus notum, cùm collatio facta à ſubſtituto uicarij fuerit reddita nulla per reſignantis mortem: ideò Papa potuit conferre, & illa collatio eſt cæteris præferenda, propter etiam prærogatiuam. c. ſi à ſede. de præb. in 6. & ita ſubſcripſi Pariſ. anno 1556. in menſe Iunij.

RESPON. LXXXVII.

De procuratore ad reſignandum conſtituto.

SVMMARIVM.

1 *Procurator conſtitutus ad reſignandum in fauorem Titij, & non aliter, ſi ſimpliciter reſignet, & Titio collatum fuerit beneficiũ, reſignatio, & collatio ualebit.*

2 *Reſignatio non ualet facta à procuratore conſtituto ad reſignandum in fauorem, & non aliter, ſi is ſimpliciter reſignet, aliquid de mandato omittens.*

Mandati fines ſunt diligenter cuſtodiendi. ibidem.

3 *Procurator maiorem non poteſt habere poteſtatem, quàm ipſe dominus.*

4 *Procurator conſtitutus ad reſignandum ſub conditione, ſi pure reſignet an reſignatio ualeat.*

5 *Reſignatio ualet facta à procuratore cõſtituto, ad reſignãdũ in fauorem, uel ſimpliciter ſi ſimpliciter reſignet.*

6 *Pactio omnis à beneficijs abeſſe debet.*

7 *Clauſula non aliter, nec alias, in reſignatione poſita, quid operetur.*

MAGISTER Robertus de la Rue, cõſtituit procuratorem ad reſignandum ſuum beneficium in fauorem Ioannis de la Rue nepotis ſui, retenta ſibi penſione ſexaginta librarum, purè coram legato, qui contulit d. Ioanni

Source : BIU Cujas

ni de la Rue: ſed non reſeruauit ſibi penſionem, poſteà mortuus eſt reſignans, & beneficium fuit collatũ domino Theobaldo Thibault, tanquam vacans per mortem, uter illorum ius in beneficio habeat? Cùm iſta materia parum ſit ab interpretibus tractata, ut
1 perfectè intelligatur, ſequentes faciunt caſus. † Primus, eſt conſtitutus procurator ad reſignandum in fauorem Titij, & non aliter, ſi reſignet ſimpliciter coram ordinario, uel delegato, & fuerit collatum beneficium Titio, tunc ualebit reſignatio & collatio. Cle. una. de rer. permut. quia in effectu mandatum eſt adimpletum, quod ſufficit. l. fi. ff. mandati. etiam ſufficit iuxta mandatum facere. l. iam tamen. §. in hac. in fi. ff. iud. ſol. vnde ſi mandati totus effectus inſequutus fuerit valebit prouiſio, ut in l. ſi quis mihi bona. §. ſed ſi mandauit. ff. de acquir. hæred. ubi doct.

2 † Secundus caſus, ſi conſtitutus procurator ad reſignandum in fauorem, & non aliàs reſignauerit ſimpliciter, aliquid omittens de mandato non ualebit reſignatio, quia non eſt adimpletum mandatum. ut Paulus ſic ait in l. diligenter. Igitur fines mandati cuſtodiendi ſunt, nam qui expreſſit, aliud quid facere videtur, & ſi ſuſceptum non impleuerit, tenetur. ff. mandat. Vnde ſi conſtitutus procurator ad reſignandum in fauorem Titij retenta penſione, & non aliter, nec aliàs reſignauerit ſimpliciter quamuis beneficiũ collatum fuerit Titio, *ſi penſio non fuerit reſeruata*, non ualebit *reſignatio, nec collatio*, quia forma man*dati non eſt ſeruata*, nec uidetur impletum mandatũ, *qui penſionem* non retinuit reſignanti, ob id nullum eſt, quod à procuratore factum fuit. d. l. diligenter. &
3 c. cum dilecta. de reſcript. Nec † potuit procurator maiorem habere poteſtatem, quàm ipſe dominus, quia ſibi maiorem retinet. c. dudum. de præben. in 6. ſed ſi dominus reſignaſſet ſic retenta ſibi penſione, & legatus non retinuiſſet, collatio valere minimè debet, ſic quando procurator reſignauit & penſionem non retinuit. ut conſuluit P. Anch. conſ. 28. rationes col. 2.

Nec refragatur quod reſignans non conqueritur, ergo valere debet. Reſpondeo, quando actus eſſet validus argumentum bonum eſſet: ſed quando mandatum non eſt adimpletum, actus eſt nullus. Ideo actũ nullum poteſt impugnare is cui collatio facta eſt per mortem: quia poſtquam prima collatio eſt nulla, ergo beneficium uacauit per mortem, & ſic collatio facta per mortem ualuit. & text. in d. l. diligenter. dicit nullam exceptionem ſubmouere poſſe eum qui mãdauit, ſi ueniat contra id quod factum eſt ſine mandato: ergo dicemus nullam exceptionem obeſſe illi cui per mortem collatum fuit, qua poſſit quis defendere factum in vim mandati. Et ſic collatio à Legato facta in vim mandati defendi non poteſt, eò quòd non eſt penſio retenta iuxta mandatum.

4 † Tertius caſus, ſi conſtitutus procurator, ut ſub conditione reſignaret, & in fauorem tamen reſignauerit purè coram legato, & poſtea à Papa approbata fuit reſignatio, & penſio reſeruata, & mandati effectus ſequutus fuerit, ualebit reſignatio. l. fi. ff. manda. unde ſi conſtitutus ad reſignandum in fauorem Titij retenta penſione, reſignauerit coram legato ſimpliciter, & demum coram Papa fuerit penſio conſtituta reſignanti, ualebit & tenebit tam reſignatio ſimplex, quàm etiam penſionis conſtitutio, dummodo Papæ hæc narrata fuerint, & ita iudicauit Senatus Pariſienſis pro magiſtro Iacobo Myete, contra Symonẽ le Bourgeois, pro Eccleſia de Bargis, Anno Domini 1556. die 23. Decembris: nam ibi agitur de collatione facta poſt ſex menſes, & ſic omnia erant antea expedita, tam prouiſio coram Legato, quàm pẽſionis conſtitutio, coram Papa.

5 † Quartus caſus, cõſtitutus procurator ad reſignandum in fauorem, vel ſimpliciter, ſi ſimpliciter reſignauerit valet reſignatio, & in conſequens prouiſio: quia ad hoc eſt conſtitutus: & alternatiua eſt in electione eius in cuius poteſtate eſt. l. 3. ff. de eo quod certo loco: ideo potuit eligere conſtitutus procurator quam uiam vellet, uel in fauorem, vel ſimpliciter, cum ad hoc conſtitutus fuerit: nam quando iſta verba ponuntur, debent intelligi in fauorẽ, vt reſignet procurator coram Papa, ſimpliciter uerò coram ordinario.

Quintus caſus, ſi procurator conſtitutus ad reſignãdum in fauorem, & non aliter, & coram Legato ſic reſignauerit, ualebit collatio, ſi facta fuerit in fauorem eius, cui procuratorium factum erat: quia adimpleuit procurator mandati formam: ideo ualet. d. l. diligenter. ſed hoc non debebat Legatus admittere, uidens eſſe ſymoniacum. per. c. ex parte primum. de of-
6 fic. deleg. cum † omnis pactio debeat à beneficiis abeſſe. c. fin. de pact.

7 Item, ubi eſt iſta † clauſula, non aliter, nec aliàs reſignatio fieri poſſit, uel alius actus, tũc ineſt ibi forma, & ideo in contrariũ nõ ualet actus, nec partes poſſunt illi renũtiare actui, ut docet Bart in l. fin. & ibi patruus meus Rebuffus. C. de uendend. reb. ciuitat. lib. xj. Ludouic. Rom. conſi. 402. in propoſit. Felin. in c. cum dilecta. col. 8. in uerſi. ſeptimnm ſignum. de reſcript.

Etiam quia non poterat procurator reſignare niſi impleta duplici conditione, uidelicet in fauorem reſignatarii Titij, & retenta penſione reſignanti, ſi alterũ omiſerit actus eſt nullus. l. Mæuius. & l. qui hæredi. ff. de condit & demonſ. & vbi eſt decretum annullatiuũ ibi eſt forma, teſte Bal. in l. 1. ff. de lib. & poſthum.

Ex prædictis patet collationem factam magiſtro Theobaldo Thibaut ab ordinario ualidam eſſe, iusq; per eam obtinuiſſe in beneficio, & magiſtrum Ioannem de la Rue nullum ius conſequutum, ex prouiſione nulla, facta per Legatum, qui non potuit prouidere contra mandatum reſignantis, & non retenta ſibi penſione, & areſtum dicti de Baugis productum intelligitur quando erat ei prouiſio facta, & penſio retenta, ut apparet ex lapſu temporis ſex menſium, & ex aliis cauſis quæ potuerũt mouere curiam: ideò exẽplis non eſt iudicandum, & ita ſubcripſi, anno 1556. in menſe Iulio.

RESPON. LXXXVIII.

De bigamo.

SVMMARIVM.

1 *Bigamus, an ſit qui mortua uxore ſuſcepit concubinam.*
Bigamia quid, ibidem.
2 *Bigamia arguendo à nomine dicitur, quaſi duplex matrimonium.*
3 *Matrimonium ubi non eſt, ibi non eſt Sacramentum.*
Ceſſante cauſa diſpoſitionis, ceſſat diſpoſitio. ibidem.
4 *Bigamus an ſit, qui carnem ſuam in plures diuidit.*
5 *Concubinã habens, eſt ſuſpenſus, ideo cum eo opus eſt diſpenſatione hic poſita.*
6 *Ius canonicum ſæpius concubinam uocat uxorem.*

1 TItius contraxit † matrimonium cum unica, & uirgine, qua mortua ſuſcepit cõcubinam, ex qua procreauit liberos an ſit bigamus? Reſpondeo quòd non. Primo probo ex definitione bigamiæ quam Hoſtien. in ſumma

ma de bigamis tradit: nam bigamia eſt irregularitas ex defectu proueniens ſacramenti. c. acutius. 26. diſt. c.nuper.& c. debitum. de bigamis. vbi ergo deficit ſacramẽti ſignificatio, videlicet erunt duo in carne vna, illa vnitas quæ eſt in matrimonio deficit per bigamiã, & hoc prouenit ratione matrimonij: ergo requiritur contractum eſſe matrimonium. d.c nuper.de bigam. eò quòd in matrimonio violatur vnitas matrimonij quod non fit habendo ancillam: nempe Abrã habuit vxorem & ancillam ſimul. Geneſ. 16.c.& quanuis id temporis non fuiſſet inducta bigamia, tamen poſtea ex ſcripturis veteris teſtamenti inuenta fuit. vt probat Ioan. Montaigne. in tract. de bigamia. q. 1.

Item ſi ab ipſo nomine arguamus. vt Doct. in c. 1. de
2 iudi. & in l. 2. §. appellata. ff. ſi cer petat. † bigamia dicitur, quaſi duplex matrimonium. Græcè enim γάμος matrimonium ſignificat, γαμέτης maritus vocatur, & uxor γαμέτη. Sed qui habuit unam uxorem cum ancilla non eſt bis gametis, nec bis gamos, ideſt, non contraxit duplex matrimonium: ergo non ſubibit pœnam bigami, quia ſi nomen non habet, ergo nec effectum. l. à nullo. C. de ſer.

3 Adhæc ubi non eſt matrimonium ibi non eſt ſacramentum, & ſic non eſt defectus ſacramenti, nec defectus ſignificationis illius unitatis quam præſigurat matrimonium. c. debitum. de bigam. poſtquam non eſt ſacramentum diſſolui non poteſt. c. ad diſſoluendum. de deſponſa. impub. l. decem. ff. de uerb. obl. ceſſante cauſa diſpoſitionis & ipſa diſpoſitio ceſſabit. c. cum ceſſante. de appel. l. quod dictum. ff. de pact.

4 Item non refragatur quod hic † diuiſit carnem ſuã in plures: ergo non bigamus. Reſpondeo non ſufficere quod diuiſerit carnem ſuam in plures, ſed requiritur quod hoc faciat contrahendo matrimonium, non autem coeundo: fornicatio autẽ eſt res execrabilis, ergo non poteſt inducere alicuius rei ſacræ ſignificationem. Anch. in d. c. quia circa. not. primum.

Nec obſtat d.c. quia circa. ubi Papa ſcribit Archiepiſcopo Lugdunenſi, dicens: poteris diſpenſare, ergo
5 requiritur diſpenſatio. Reſpondeo is † qui concubinam habet eſt ſuſpenſus. c. ſi. 33. diſt. ſcripſi in titu. de publ. concub. in Concord. ideo opus eſt diſpenſatione, ut abſoluatur ab illo crimine fornicationis, & data abſolutione illius criminis diſpenſatur cum illo ut poſſit exequi, ac exercere ſacerdotale officiũ, ſed alia diſpenſatio promouendi non requiritur, & ita debet intelligi ille text. Vel etiam poteſt intelligi, quod ſi poſt coniugem habuit concubinam, ideſt coniugem ſine ſolemnitate, coniugali tamen affectu, tunc etiam diſpenſatio requireretur, ut loquitur tex. in c. ſi quis
6 poſt. 33. diſt. iuncto c. omnibus. & ſeq. 34 diſt. nam † ſæpius ius canonicum concubinam uocat uxorem dictam ſine ſolemnitate, ut ibi, & tunc ille eſſet uerus bigamus, & diſpenſatio requireretur, aliàs non, ut prædixi: & pro hoc eſt tex. in c. fraternitatis. cum ſeq. 34. diſt. & d.c. quia circa. de bigam. Hoſtien. in ſumma de biga. §. quare bigamus. verſi. conformitas. Ioan. Mõtaigne in d. tract. de biga. in 2. q. in fi. & q. 5. in 4. effectu biga. uerſic. quinto refert. & ſic arbitror prædicta iuris eſſe, quibus ſubſcripſi anno 1545. in menſe Iunio Pariſiis.

RESPON. LXXXIX.

De electione.

SVMMARIVM.

1 Electio canonici facta à maiori parte canonicorũ ualet Maior pars dicitur ratione minoris, licet non ſit maior pars totius. ibidem.

2 Voces duas quis habere poteſt in electione, ſ. tanquam prælatus, & tanquam canonicus, ibidem per totum.

3 Canonicorum ſanior pars in quo conſiſtat.

4 Maior pars dicitur etiam in paribus, quando una pars aliam excedit authoritate.

5 Lex non tollitur, non eueniente caſu illius per mille annos, ſi poſtea eueniat.

6 Variatio in electione permittitur uſque ad concluſionẽ.

7 Electio quando vno contextu fieri debeat.

8 Canonici infirmi ubi ſunt in ciuitate, ſi procuratorem conſtituere nolunt ad eligendum, ad eos mitti poteſt.

9 Electionis forma ſecundum cap. quia propter. de elect. ſeruatur in prælaturis non in canonicatibus.

10 Iniuriam non facit, qui ſuo iure utitur.

11 Reuocatio eius, quod ſemel fuit à capitulo concluſum quid requirat.

ELECTIONEM factam de perſona D. Simonis de Narbona eſſe potiorem exiſtimo, tũ quia à maiori & ſaniori parte facta extitit, vtpotè ab octo canonicis. Altera verò facta D. Henrico de Antamar à ſeptem, & iure cautum eſt
1 quod † electio facta à maiori & ſaniori parte eſt valida. c coram. c. quia. c. Eccleſia. de elect. cum in cunctis Eccleſiis quod pluribus & ſanioribus fratribus viſum fuerit incunctanter debeat obſeruari. c. 1. de his quæ fiunt à maio. parte capit. maior dicitur ratione numeri, quia ſunt octo habita ratione ſuffragii, ſeu vocis vicarii, qui tanquam canonicus certè ſuffragium habet. Et maior pars dicitur ratione minoris, licet non ſit pars maior totius. Geminia. in c. quorundam. de elect. in 6. arg. ſumpto à ſpeciali, quia ſi ibi requiratur maior pars reſpectu totius in religioſis: ergo in aliis ſufficit maiors pars reſpectu alterius: nec obeſt c. Eccleſia primum. de elect. ubi fuit annullata electio, quòd non eſſet facta à maiori & ſaniori parte totius, quod uerũ eſt in electione prælati, ſecus eſt in electione canonicorum, ut inferius probabitur: etiam hic fuit maior pars reſpectu totius, uidelicet de quindecim canonicis octo elegerunt de Narbona, ſeptem uerò de Antamar.

2 Item tanquam vicarius Archiepiſcopi primum dedit ſuffragium, & tanquam canonicus in fine aliud quod poteſt fieri. c. ſi quis iuſto. §. penul. de elect. in 6. quis poteſt unum habere ſuffragium tanquam canonicus: & tanquam procurator aliud. Sic etiam vicarias Epiſcopi habere poterit. cap poſtulaſtis. de conceſſ. præben. c. à collatione. de appel. in 6. ubi quis duas voces habere poteſt tanquam prælatus & tanquam canonicus. Bald. in c. cum olim. de re iudi. ſic & iſte vicarius Archiepiſcopi duo ſuffragia dari potuit.

Item electio facta d. de Narbona eſt facta à maiori
3 & ſaniori parte, † ſanior enim pars conſiſtit in authoritate eligentium, zeli & meriti authoritas conſideratur in dignitatibus eligentium in prouectiori ætate & gradu. c. Eccleſia. 2. iuncto c. dudum. & c. in Geneſi. de elec. Authoritas eligentium d. de Narbona maior eſt, nempe vicarius Epiſcopi habet dignitatem. clem. etſi principalis. de reſcri. Secundò prȩcentor etiam dicitur habere maiorem præeminentiam quàm ſimplex canonicus. ut doct. interpretantur. in cap. cùm acceſſiſſent. de conſtitut. in cap. primo. de conſuetud. in 6. item ſuccentor etiam eſt in authoritate magna, eſt enim doctor iuris, & ſuccentor in eccleſia, & ſic ratione

tione tam gradus, quàm ætatis, & dignitatis cōſtitue
re dicuntur ſaniorem partem: ergo iſta electio ab iſtis
facta dicitur maior, & ſanior.

Item ēt in his electionibus canonicorū, non requi-
ritur maior, & ſanior pars, ſed ſufficit maior pars,
4 & † pars maior dicitur etiam in paribus, quando vna
pars in authoritate excedit aliam, cap. in canonicis. 19.
diſtin. Bald. in c. Eccleſia. 2. in fin. de elect. Alex. conſi.
192. perſpecta num. 7. in 6. uol.

Nec obſtat quod uicarius aliàs non dedit ſuffragiū
duplex. Reſpondeo, concludendo dare uidebatur, li-
cet non expreſſerit: nam ſolebat tanquam canonicus
dare uocem, poſtea in fine concludebat, & conclu-
dendo uocem alteram dabat. & facit c. cùm in iure. de
5 elect. etiam dum † caſus alicuius legis non uenit per
mille annos lex non tollitur, ſi poſtea caſus eueniat.
Bar. & alii in proœmio. §. & antea. & quod per non u-
ſum non amiſerit ſuffragium probat. l. ſi quis alia. in fi.
ff. quemadmod. ſeruit. amitt. & l. iter ſepulcro. ibidem
Doct. in l. falſo. C. de diuerſis reſcrip. & in proœm. in-
ſtit. Si ergo iſte caſus nō euenerit, nō poteſt dici quod
amiſerit ſuffragium, ſeu uocem: & ideo illud dare po
tuit in hac electione: & ſic ut vicarius, & vt canoni-
cus: & concludendo ad alteram partem etiam datur
ſuffragium, ut dictum fuit.

Itaque electio à *minori parte* facta nullum tribuit
ius. c. quorundā. *in fi.* de elec. in 6. ideo nullū ius prætē
dere *poteſt* d. de Antamar rōne electionis in eū factæ.

Nec *obeſt* ꝙ ſuccentor non potuerit variare, quia
non poteſt fieri ſecunda electio prima non caſſata. c.
conſiderauimus. & c. auditis. de elect. Reſpondeo hoc
uerum poſtquam eſt facta electio, ſecundum cap. in
6 cauſis. de elect. ſed hic facta non erat electio: & † ideo
re integra ſuccentor uariare potuit, & res dicitur inte-
gra quandiu eligentes ſunt in loco electionis, & non
eſt concluſa electio. nec publicata. cap. publicato. ubi
Doct. de elect. & Hoſtien. in ſumma de elect. c. quali-
ter. verſic. nullo *prorius*. de Viaſſio. in tract. de elect. in
3. parte. cap. 30. facit c. perpetuo. de elect. in 6. ſed hic d.
ſuccentor uidēs ſuffragium datum *pro fratre* nil pro-
deſſe, antequam electio completa eſſet, & electores
diſceſſiſſent à loco electionis, elegit d. de Narbona
quod potuit per prędicta.

7 Non me mouet quòd uno † contextu fieri electio
debet. cle. ne Romani. § porro. ubi Bonifa. de elec. ſed
iſta non eſt ſic facta. Reſpondeo, imò hic uno contex
tu factam *dicemus*, nempe quia eſt longa differentia
inter electiones *prælatorum* in quibus ſeruari debet
forma. c. quia propter. de electio. & electiones canoni
corum, in his enim non requiritur ut ſeruetur forma
d. c. quia propter. quæ habet locum *in prælaturis*, in
quibus Eccleſia eſt uiduata paſtore, ſed in electioni-
bus canonicorum ualebit electio, licet canonici non
conſentiant ſimul quod non ualeret in electione prę
latorum. c. in Geneſi. de elect. gloſ. in § & cum huma-
nè, in verbo conueniant. de elect. in Pragm. nec aliqua
forma niſi cōſueta ſeruanda eſt in his canonicatuum
electionibus, nec ſeruanda ſunt iura omnia quæ in e-
lectionibus prælatorum loquuntur, ut tradunt Doc.
in c. quia propter. de elect.

8 † item quando infirmi nolunt conſtituere procu-
ratores, & ſunt in ciuitate ēt in electionibus Epiſco-
porū ad eos mitti poteſt, ut tenet expreſsè Mandagot.
in tract. de elec. in prima parte. c. 25. & Doct. per illum
text. in c. ſi quis iuſto. in fin. de elect. in 6. vbi gloſ. dicit
capitulum poſſe etiam extraneum pro abſente admit
tere, & ſibi præiudicat capitulum: ſic & potuit capi
tulum duos uel tres deputare ad quædam ſuffragia
abſentium, vt de contēptu poſtea agere non poſſint,
cùm non ſolùm in electionibus agatur de contem-
ptu d. c. quod ſicut. de elect. ſed etiam in collationib.
c. cùm in Eccleſia. de præb. in 6. ob id vt valetudinarij
de contemptu agere non poſſent capitulum ad eos
miſit vt patet in inſtrumento electionis, quod potue
runt: vt ſuperius dictum extitit.

Nec refragatur quod actus factus à collegio de-
beat ſimul fieri. l. 2. de decurio. lib. 10. C. cap. cùm om
nes de conſtit. Bart. in l. omnes populi. 2. q. princ. ver-
ſic. 3. dixi omnes. ff. de iuſtit. & iure. verum eſt, & hic
etiam fuit in capitulo actus electionis ſimul expedi-
tus, nec canonici eligentes diſceſſerunt ante electio-
nem concluſam. Etiam conſuetudinem in contra-
rium valere in patronis ſcribit Federic. conſil. 102. no
bilis quidam colum. 2. & plenè Roch. Curt. in tract.
iuris patron. in verbo honorificè. quæſtio. 60.

Nec obſtat quod non fuerit ſeruata forma c. quia
9 propter, de electio. † quia reſpondeo, illa forma non
ſeruatur neceſſariò niſi in prælaturis, ſed in electioni
bus canonicorum nullam ex prædictis formam eli-
gentes ſeruare tenentur, ſed conſuetam, & maximè
in collationibus vt ibi Panor. & alii tenent, quia non
eſt conueniens, vt vbi de modico præiudicio agitur,
videlicet de præbenda & canonicatu, quod ibi ſerue
tur tanta ſolemnitas, præſertim cùm ſuperior non
deficiat qui poterit occurrere difficultatibus, cap. vbi
periculum. de elect. in 6. & ita ſcribunt Docto. in d. c.
quia propter. Itaque cum nulla forma poſita in d. c.
quia propter, ſit in his electionibus canonicatuum
ſeruanda, non inuenimus iſtam electionem à iure
improbatam, & ſic valere, quam fortè impugnare-
mus ſi de Epiſcopi electione ageretur. Et ſic reſo-
lutæ ſunt petitæ quæſtiones, prima ſi potuerit, vt vi-
carius, vti ſuffragio, & eligere ex parte ſua tanquam
canonicus, quod ſic fuit ſuperius probatum.

Secunda an ſuccentor ante concluſam electionē,
& perfectam potuit redire ad aliam partem, etiam
minorem, nec attendatur præiudicium alterius. quia
10 † nemini facit iniuriam, qui ſuo iure vtitur. l. flumi-
num, in fi. & l. Proculus ff. de damno infec. cum ergo
d. ſuccentor vtatur iure ſuo eligendo non attenditur
præiudicium alterius.

Tertia eſt etiam ſoluta quæſtio quod ſuffragia in-
firmorum valent, & licet ipſi potuiſſent mittere pro-
curatores ſi capitulum miſit ad eos, vt erat conſuetū
valet, nec poteſt aliquis conqueri poſtquam capitu-
lum hoc approbauit & fecit.

Quarta quæſtio eſt, quod maior pars dicitur reſpe-
ctu numeri vt ſuperius dictum extitit: & in iſta ele-
ctione de Narbona facta, eſt maior numerus & per-
ſonarum & authoritatis, ideo valet.

Quinta adeptio poſſeſsionis in beneficialibus nil
facit, niſi in caſibus à iure expreſsis c. ſi tibi abſenti, iū
cto c. ſi a ſede, de præbend. in 6.

Sexta eſt, quod electio d. de Narbona eſt facta à
maiori & ſaniori parte, vt ſuperius ſatis eſt declaratū:
ſed tamen bonum erit adhuc de nouo *illam præben*
dam impetrare, vel per reſcriptum ſi neutri, & ſigna-
turam obtinere: nam ſi poſtea videant eſſe bullam
expediendam, expedient, non aliàs, vel per nouam
prouiſionem poterit ipſe de Narbona impetrare.

11 † Vltima quęſtio eſt quod *poſtquam* capitulum le
gitimè congregatum concluſit vnum, non poteſt po
ſtea illud retractare, niſi totum capitulum hoc retra-
ctet, quia omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur,
per eaſdem diſſoluitur. c. 1. de reg. iu. c. cùm omnes, &
cap. cùm acceſsiſſent, de cōſt. vbi Doct. Et ideo vnus

poterit contradicere & impedire ne fiat contra ordinationem & ſtatutum capituli, poſtquam eſt concluſum à capitulo, niſi poſtea totum capitulum cõtrarium ſtatueret. cap. 1. & vlt. de his quæ fiunt à maiori parte capituli, vbi etiam Docto. & ſic reſpondere de fructibus, vt dicunt, non debet, niſi contrario ſtatuto: & ſi contrarium fieret, poſſet quilibet de capitulo appellare, nec hoc impediret materiam principalem, quia alio tendit. Et ita in prædictis concludo, & me ſubſcripſi hoc anno 1545. die 1. Iunij Pariſiis.

RESPON. XC.

De duplici reſignatione.

SVMMARIVM.

1 *Reſignatio, de duabus factis, vtra valeat.*

2 *Reſignatio prima, ſecundam ceſſare facit.*

3 *Poſſeſſio, ſeu intruſio clandeſtina, non probat.*

4 *Poſſeſſio in beneficialibus ſcire apparenti titulo nihil prodeſt.*

5 *Titulus factus ex falſa cauſa, eſt nullus, & inutilis.*

6 *Collatio an ſit ſubreptitia, ſi in ſecunda reſignatione primæ reſignationis non fiat mentio*

Subreptio in beneficialibus ipſo iure vitiat titulum. ibidem.

7 *Reſignans per primam reſignationem ius, & poſſeſſionem amittit.*

Cedens uni ius, illud poſtea alteri non poteſt cedere. ibid.

8 *Papa per collationem ius alteri quæſitum tollere non intendit.*

9 *Reſignans duobus pœna ſtellionatus tenetur.*

10 *Illuſio, & variatio, in iuris eccleſiaſticis eſt maxime prohibita.*

11 *Malitijs hominum eſt obuiandum.*

12 *Beneficia quantum ad titulum ſunt impræſcriptibilia. ibidem.*

13 *Appellatio licet in aliqua cauſa non admittatur, ſuperior tamen emendare debet, quod eſt male factum.*

1 MAGISTER † Antonius de Andrea reſignauit beneficium quod poſſidebat, ſancti Iuliani de Peyrolas, in manibus ſummi Pontificis, in fauorem tantum magiſtri Guilelmi Fabri, quam reſignationem Papa admiſit conferendo dicto Fabri, collationis cuius vigore adeptus eſt poſſeſſionem: & poſſeſſio eſt publicata d. de Andrea reſignanti. Demum d. de Andrea percepit fructus dicti beneficii: qui iterum reſignauit inſcio primo reſignatario in curia Rom. dictum beneficium ſancti Iuliani, in fauorem magiſtri Stephani de Cumbis, qui recepit fructus per annum & vltra: nunc primus reſignatarius vult agere poſſeſſorio cõtra iſtum ſecundum turbantem. Quæritur an poſſit de Cancellaria. vide tex. in cap. ad hæc. de reſcript. & in capit. dura. de crimi. fal.

Diuino auxilio inuocato videtur quòd non, quia interdicta annalia ſunt. l. 1. ff. de interd. ergo poſt annum non competunt.

Item extat ordinatio Regia, quæ expreſsè prohibet, ne poſt annum impetrentur iſtæ literæ querimoniæ, ſiue ſaiſinæ, in caſu nouitatis. in ordina. nouiſſimis. articulo 41.

2 † In contrariũ faciunt ſequentia, contra d. de Combis Primò. quia beneficium non poteſt obtineri ſine canonica inſtitutione. regul. 1. de reg. iu. in 6. quoad titulũ. neq; quoad poſſeſſionem. dicit gl. in verb. inquirant. §. ordinarii. de pacific. poſſeſſ. in pragma. quia poſſeſſio cãm proprietatis habet annexã. l. 2. ff. de interd.

3 † Secundo, iſta poſſeſſio, ſeu verius intruſio d. de Combis eſt clandeſtina: ideo non iuuat. l. ſi duo. ff. vti poſſid. nam clam dicitur ille à me poſſidere, qui me abſente intrat poſſeſſionẽ. l. clam poſſidere. ff. de acq. poſſ. gl. in l. vna. in verbo nec clam. C. vti poſſid. ſed certum eſt, quod d. de Combis accepit poſſeſſionem clam abſente d. Fabri, ergo non debet ei prodeſſe.

Tertiò, à ſufficienti partium enumeratione, aut de Combis habet iſtam poſſeſſionem quam prætendit à me Fabro, & eſt clandeſtina, vt ſupra dictum eſt, aut ab alio, videlicet à de Andrea reſignante habet, & tunc nil penitus domino Fabro præiudicii generari debet: ne ex aliena malignitate alienum damnum emergat, eſt tex. ſolemnis in l fi. C. de acq. poſſ. imò talis de Andrea dolo relinquens poſſeſſionem, dicitur ibi proditor, quia prodiit dictum Fabri, cui ſemel reſignauerat, quare tanquam proditor puniri debet.

Quartò, facit ordinatio Regia quæ habet exceptionem ibi. *Sinon qu'il apparuſt eſdictes matieres beneficiales, le defendeur n'auoit tiltre apparent, pour iuſtifier ſa poſſeſſion.*

4 [niſi † cõſtaret in dictis materiis beneficialibus quòd defenſor non habebat apparentem titulum ad iuſtiſicandum ſuam poſſeſſionem.] Requirit ergo ordinatio duo: primò, quòd titulus non ſit apparens, ſicut hic: nam eſt nullus, & quod nullum eſt, non dicitur apparere. c. ſi à ſede. de præbend. in 6. ſecundò requiritur quòd ille titulus non poſſit iuſtificare illam poſſeſſionem, id eſt iuſtam facere, ſed certum eſt quod iſta collatio eſt nulla, vt infra dicetur, ergo nõ potuit iuſtificare poſſeſſionem, igitur ordinatio Regia non poteſt illi ſuffragari.

5 † Quintò, certum eſt quòd iſte titulus eſt nullus, & inutilis, primò quia factus ex falſa cauſa ſecundæ reſignationis nullæ, & regulariter quælibet diſpoſitio ſurgens ab alio, vt à cauſa, illius exiſtentiam præſupponit: ita quod ſublata cauſa, vel non vera, effectus inducitur, vel infertur. l. etſi legibus. C. ſi contra ius. Anch. conſi. 218. iudex. col. 3. & ſic collatio facta ex falſa cauſa inductiua ſubſtantiæ eſt nulla. ut ibi & per Feli. in cap. quod ſuper. col. 1. & ſeq. de fid. inſtrum.

6 † Sextò, collatio eſt ſubreptitia, quia Papæ in ſecũda reſignatione non eſt facta mentio primæ, quæ ſi fuiſſet expreſſa Papa non contuliſſet, uel non ita de leui. cap. poſtulaſtis. de reſcr. & ſubreptio in beneficialibus ipſo iure uitiat titulum, adeò quo non dicitur titulus, ſed nullus. cap. ad aures. & cap. in noſtra. de reſcrip. ob id ſecunda collatio facta de Combis eſt ſubreptitia & nulla.

7 † Septimò, reſignans per primam reſignationem amiſerat tam ius, quàm poſſeſſionem. glo. in verbo aſsignari. in c. inter. de præbend. Calde. conſi. 4. an renuntians, ſub titul. de renuntiat. ergo non potuit iterum reſignare, & ius quod non habebat transferre in aliũ, uidelicet de Combis. argu. l. traditio. ff de acquir. rerum domi. nam qui ius ſuum ceſsit uni, non poteſt illud ius alteri cedere. l. nõ quocunque. §. qui Caium. ff. de lega. 1. ubi Bart. & Iaſ. & Alex. conſi. 14. in 6. uol.

Octauò, d. de Combis non poteſt illud beneficiũ habere ex reſignatione, quia reſignans nullum ius habebat, nec alio iure, quia beneficium non uacabat: ideo non poterit ſe iuuare illa clauſula, & alias quouiſmodo uacet, cùm non vacaret tempore ſecundæ collationis, quia erat collatum iure Guilelmo Fabri.

Nonò, per regulam Cancellariæ 34. quando reſignans in poſſeſsionemoritur, beneficiũ cenſetur uacare

care per obitum: ergo ante obitum non vacabat, igitur non potuit conferri, & collatio eſt nulla.

8 † Decimò, Papa nõ interdicit ius ex collatione quęſitum vni tollere alteri conferendo. c. quamuis. de reſcript. in 6 etiamſi dicit non obſtante prima collatione conferimus ſecundo, quia intelligitur de inualida. Felin. in cap cautam. de reſcript.

Vndecimò, ſi quis vendat vni & tradat, licet alteri poſtea vendiderit, non valet ſecunda venditio. l. quoties C. de rei vendicatio. ergo iſta ſecunda reſignatio etiam non valebit.

9 † Imò ſtellionatus pœna tenetur reſignans duobus. cùm non ſit alia pœna ſtatuta à iure canonico, vt videtur tenere Berber. in viato. iuris in rub. de crimine ſtellionat. in ſi quæ pœna ſecundum eum eſt, vt priuetur beneficijs ſi quæ habeat reſignans. per glo. in c. nulli. in ſi. de rebus Eccleſię, non alienand. l. iubemus. §. œconomus. C. de ſacroſanct eccleſiis. ſicut quando quis donat duobus. l. 3 ff. de crimi ſtellio. vbi Bart. quod eſt verum quando donauit ſecũdo ſimpliciter ſecus ſi fuerit interrogatus, & dixerit ſe non donaſſe, vel non reſignaſſe quia tunc falſi pœna teneretur. l. ſi à debitore. ff. ad leg. Cornel. de falſ. verſic. quæro an vendens.

Duodecimò dolus reſignantis nõ debet ſibi prodeſſe. cùm dolus non debeat alicui patrocinari. c ex tenore. de reſcript. ſed eidem prodeſſet reſignando, quia fortè venderet beneficium ſecundo. Ergo, &c.

10 Decimotertio, illuſio & variatio maximè eſt prohibita viris Eccleſiaſticis. clemen. vn. de renuntia. vbi Im. l. dicit in primo notab. quòd licet ſecularibus liceat variare re vni vendita, alteri tradendo l. quoties. C. de rei vendicat. tamen hoc non eſt licitum clericis, ideo primus erit ſemper potior, ſic & multò fortius in hac prima reſignatione.

Decimoquarto, daretur via malitiis & calumniis, nam reſignãs ſemper reſignaret duobus, quod summopere iura abhorrẽt dicentia † malitiis eſſe obuiandum. c. ſedes. de reſcript. l. in fundo ff. de rei vendic. & res eſt peſſimi exempli ob id reprobanda. l. ſi quis aliquid. § qui abortionis. ff. de pœnis. l. exẽpli. C. de prob.

11

Decimoquintò, cum in beneficialibus iſta interdicta habeant cauſam proprietatis mixtam. l. 2 ff de interd. facilè quando non apparet de titulo valido, poteſt recognoſci etiam poſt annum, cum † beneficia,

12 quantum ad titulum, ſint impræſcriptibilia. Doc. in cap. cura de iure patrona. glo. in verbo triẽnio. de pacificis poſſeſſ. in pragm.

Decimoſexto, in patria iuris ſcripti intra triẽnium ſolent iſta intentari interdicta de conſuetudine, & ſic conſilium iudicabit ex legibus & conſuetudine illius loci, in quo debebat iudicari. §. 1. in authent. ut cum de appell. cognoſ. colla. 8.

Decimoſeptimò, non poſſunt poſtulantes poſt præſentationem poſtulationis recedere à poſtulatione. cap. bonæ. 2. de poſtul prælat. multò fortius poſt renuntiationem admiſſam per Papam alias dicit tex. partes nobis frequenter illuderent & iudicium noſtrum ex eorum pendere arbitrio videretur.

Decimooctauò, qui petiit cedendi licentiam, ſi eam obtinuerit, cedere compellitur. cap. quidam, de elec. multò fortius qui reſignauit compelli debet, ut reſignationi per ſe factæ acquieſcat: ſic non poterit ſecundo reſignare.

13 † Vltimò licet non poſſit appellari in aliqua cauſa, tamen ſuperior debet emendare quod malè factum extitit. glo. in verbo oneramus. in cle. . de iure patronat. ſic & ſacrũ magnum cõſilium emendabit quod malè factum extitit per de Andrea, poſſeſſionem beneficij Stephano Fabri adiudicando, & ita iudicauit ſacrum magnum conſilium adiudicando beneficiũ dicto Fabri: & ſic tres ſunt deciſæ quęſtiones.

Prima quęſtio, an valeat collatio facta in Cancellaria poſt reuocationem intimatam cameræ quod ſic, quia vnius reuocatio non extenditur ad alium d. clem. vna. de renuntia.

Secunda, an valeat collatio facta quando eodem die fuit facta cum reuocatione & eius intimatione: & ſupra fuit deciſum valere, ſi non probetur prius intimatam reuocationem.

Tertia, ſi ualeat collatio quando fuit facta ante pręſtitum conſenſum procuratoris, ſi reuocatio non fuerit intimata procuratori valere, etiam concluſimus ſuperius.

RESPON. XCI.

De reſignatione beneficij, cauſa permutationis facienda.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio beneficiorum in qua alter compermutantium capit collationem à non habente poteſtatem, vnde orta lis inter illum, & quoſdam alios qui ab habente poteſtatem obtinuerant.*

2 *Signatura retrotrahitur per clauſulam perinde ualere.*

3 *Interdicto retinendæ contra poſſeſſorem annalem agi non poteſt cum interdicta vltra annum nõ dentur.*

4 *Ius quod non habet quis, vel alium transferre non poteſt.*

Renuntians vt hic, crimine ſtellionatus notatur.

CVM Titius Sempronius & Meuius collitigarent inter ſe, ſuper aliquo beneficio curato, Sẽpronius & Meuius concordauerũt forma ſequenti uidelicet quod Meuius reſignaret ius ſuum ipſi Sempronio, cauſa tamẽ permutationis, cum quadam capellania quam habebat ipſe Sempronius, faciendæ: & id tamen poſtquam ipſe Sempronius obtinere aduerſus Titium in dicto beneficio curato: & ita accidit, quod ipſe Sempronius obtinuit aduerſus Titium, & uſus eſt, prout utitur pacificè illo beneficio antea litigioſo.

1 † Tandem pro adimplemento præfati Concordati, Sempronius conſtituit procuratorem ad reſignandum cauſa permutationis, ut præmiſſum eſt, cum d. Meuio dictam ſuam capellaniam coram ordinario collatore, aut ſummo Pontifice. Meuius tunc cum debuiſſet accipere collationem illius capellaniæ ab Archiepiſcopo Bituricenſi accepit à capitulo Bituricenſi. & ſic à non habente poteſtatem Poſtmodum Meuius permutauit illam capellaniam, cum quodam Caio, qui ſimiliter accepit collationẽ à prædicto capitulo die tert a Aprilis anno 1507. ante Paſcha, exinde obtinuit ſignaturam ſub certo modo per deuolutionem die ſexta menſis Auguſti immediatè ſequen. & vſus eſt Caius ea capellania pacificè per annũ & vltra. Poſt annum Caius fuit inquietatus primò, ab habente ius deuolutum ab Archiepiſcopo: ſecundò, ab habente ſignaturam: tertiò, ab habente collationem à prædicto Archiepiſcopo, per reſignationem cauſa permutationis cum quodam alio beneficio per dictum Sempronium factam, qui alias reſignauit, ut prædictum eſt in ſecundo articulo, illam & eandem capellaniam.

Quæritur an ſignatura Caij retrotrahatur ad ualidandam collationem, quam habuit de dicta capellania, à capitulo non habente poteſtatem conferendi, cùm præcedat in data titulos prætendentium ius in dicta capellania: & cùm poſſederit per annum & vltra capellaniam ipſe Caius, an potuerit formari querimonia iudiciaria contra eundem: & utrum poſſit impedire ſequeſtrum. Et cùm vexetur dolo & fraude ipſius Sempronij (qui bis eãdem capellaniã reſignauit duobus) quæritur an poſſit & ei liceat informare procuratorem Regium ſuper dictis duabus reſignationibus vergentibus in maximum detrimentum ipſius Caij.

2 Primo dubio reſpondeo, quòd prædicta † ſignatura retrotrahitur propter expreſſam intentionem Papæ apponentis clauſulam perinde valere in fine ſignaturæ, quæ hoc importat, vt perinde valeat ac ſi fuiſſet collatio habita ab habente poteſtatem. Domini. de Rota deciſ. 384. ſi Papa. glo. in extrauagan. ad reprim. in verb. perinde, quomodo in læſæ maieſt. crimi. procedat.

3 † Ad ſecundum dubium dico non poſſe agi interdicto retinendæ, aut alio cõtra iſtum poſſeſſorem annalem, quia interdicta non dantur vltra annum. l. 1. §. fin. ff. de interdict. l. 1. ff. de ui & ui armat. quia officium Prætoris vltra annum non extenditur. §. 1. inſtit. de perpetu. & temporal. actio.

Vltimò dico, ex reſignatione vltimo facta non quęritur aliquod ei ius, quia iam per primam reſignationem, etiam coram laico factam, non eſt renuntians priuatus ſuo iure. cap quod in dubiis. de renuntiat. er-
4 go † non potuit transferre ius quod non habuit. l. traditio. ff. de acquiren. rerum domi. Bartol. in l. ſi vniuerſa. C. de lega. ideo dicit text. in capit. poſt electionem de conceſſ. præbend. Quod beneficium non vacans non potuit conferri: ſed hic non erat vacans, ergo non potuit conferri, & ſic nullum ius datur ex ſecunda ſignatura prætenſa.

5 † Item talis renuntians notatur crimine ſtellionatus. cap. nulli. de rebus Eccleſiæ non alienand. l. iubemus, in 2. §. œconomus. C. de ſacroſan. eccleſiis: licet non ſit hoc crimen bene de iure canonico declaratũ. vt not. Ioan. Berber. in viator. iur. rub. de crimine ſtelliona. Tamen huic poteſt applicari quia alienat, quod ad ſe nõ ſpectat & ſic intereſt Reipublicę ne crimina remaneant impunita. c. vt famæ. de ſentent. excommunicat. l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil. ideo poterit procurator, aut promotor iungere ſe cum proſequente pro crimine puniendo.

RESPON. XCII.

De prouiſione per Papam facta.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſio, facta per Papam iuxta diſpenſationum prædictarum tenorem duntaxat, ſi non apparet de diſpenſatione non valet.*

2 *Voluntas, & poteſtas in omni actu requiritur.*

3 *Conſuetudo patrisfamilias inſpici debet.*

4 *Dictiones iuxta, & ſecundum conditionem important.*

5 *Sententia ſi dicat, nos ſequentes formam ſtatuti condemnamus, ſi nullum ſit ſtatutum, & ipſa erit nulla.*

6 *Dictio duntaxat, reſtringit, & limitat.*

7 *Maiores dignitates poſt Pontificalem, non veniunt in diſpenſatione Papæ niſi exprimantur.*

8 *Diſpenſationes tanquam odioſæ, non extenduntur.*

9 *Bulla ex ſignatura conficitur.*

Bulla, ſi à vicecancellario, eſt magis late, vel ſponte ſumpta, quam per ſignaturam à Papa fuerit conceſſa, non valet, & tunc recurrendum ad ſignaturam.

10 *Falſum eſt mutatio veritatis.*

11 *Prouiſio ſubreptitia, cum ſit nulla, nullum ius tribuit.*

12 *Reſignatarius plus iuris in reſignatarium transferre non poteſt, quàm ipſe habeat.*

Duo in vno beneficio verum ius habere non poſſunt. ibidem.

*S*Emble aux ſoubſcripts que la prouiſion faicte par noſtre ſainct Pere le Pape (in commendam) à Iean Riuoyre, enſuiuant la reſignation de Claude Riuoyre, n'eſt vallable: car* [Infra ſcriptis videtur,
1 quòd † prouiſio facta per ſanctiſſimum patrem noſtrum Papam Ioanni Riuoyre, ſecundum formam reſignationis Claudij Riuoyre, ſit valida: nam] deficit voluntas Papæ, *ainſi qu'il appert par la reſignature, a laquelle y a ces mots.* [vt per reſignationem apparet, in qua hæc verba habentur:] videlicet commendamus iuxta diſpenſationem prædictarum tenorem duntaxat, & ſic Papa noluit commendare niſi ſit diſpenſatus: & ſecundum ſuas diſpenſationes, ſed iſte Riuoyre non eſt diſpenſatus, ergo commenda illi facta non valet.

2 † Certum eſt quod in omni actu requiritur voluntas & poteſtas: quorum alterũ ſi deſit, nihil eſt quod explicari queat, ut docet Philoſophus Ariſtot. & Bal. in l. cum te. colum. 1. C. de donatio. ante nupt. per tex. in c. qui extirpandæ. §. qui uerò. de præben. & in Euangelio dicitur: Si vis potes me mundare. Voluntas ergo requiritur: poterat quidem Papa commendare ſi uoluiſſet: ſed noluit apponere illam clauſulam iuxta, &c. quia non uult commendare dignitates regulares: maximè maiores, poſt Pontificales ſecularibus: nec iſtud ſoler concedere Papa Iulius, ideo ad cõſuetudinem concedentis recurrendum eſt, ſi alias noluerit concedere in ſimili caſu. Nec iſti Riuoyre conceſſiſſet, vel cum difficultate. capit. poſtulaſti. in
3 fin. ibi. de leui. de reſcript. † Conſuetudo enim patrisfamil. inſpici debet. l. vel uniuerſorum ff. de pignorat. actio. Lappus allegat. 89. factum. verſic. item eſt ſciendum. Et hodie Papa beneficia regularia, quæ non fuerunt commendata, non commendat ſeculari, maximè maiores dignitates poſt Pontificales regulares: ne diuerſitas ſit habitus in una Eccleſia. clement. prima, de electio.

4 † Item illæ dictiones iuxta, & ſecundum idem important, ut docet Panormitan. in capit. Abbate ſancti Syluani. in fin. de uerbor. ſignificat. uidelicet con-
5 ditionem: unde † ſi ſententia dicit: nos ſequentes formam ſtatuti condemnamus: ſi nullum ſit ſtatutum, & ſententia erit nulla. l. qui teſtamento. ff. de excuſat. tutor. Bald. in c. cum cauſſa. colum. 1. de re iudic. & prouiſio, ſeu commiſſio facta iuxta priuilegia nil prodeſt, ſi de illo non appareat. glo. in capit. 1. de fide inſtrument. Panormit. in capit. inter. colum. 8. illo titulo. ideo prouiſio Papæ facta Riuoyre, iuxta diſpenſationum prædictarum tenorem duntaxat eſt nulla, ſi non appareat dictum Riuoyre rectè ad hoc diſpenſatum: ſed contrarium apparet: ergo prouiſio illi facta nulla & inualida eſt.

6 Adhæc illa † dictio duntaxat etiã reſtringit & limitat. l.

tat.l pratum.l.impenſæ.& l.in lege.ff.de verbo.ſign.l.
non eſt ferendus,vbi Doct.de tranſact. Bar.in l.vna.ff.
ſi quis ius dicen. nō obtempera. Vnde cum Papa hic
commendauerit talem dignitatem,iuxta tenorem di
ſpenſationum duntaxat,voluit illi prouidere ſi diſpē-
ſationes concedant,vt dictam dignitatem habeat,ſed
ſuæ diſpenſationes hoc non concedunt vt patet: er-
go etiam Papa noluit de nouo commendare, quia
non ſe retuliſſet ad diſpenſationes,ſi de nouo voluiſ
ſet dicto Riuoyre prouidere.

Item in diſpenſatione quando loquitur de regula
ribus declarat Papa ad quæ beneficia vult dictum Ri-
uoyre diſpenſare: ſic dicens:regularia verò beneficia
huiuſmodi prioratus, præpoſituræ, præpoſitatus di-
gnitates etiam conuentualis, &c. non exprimit ibi,
7 † etiam ſi maiores ſint, poſt Pontificalem, quæ non
comprehenduntur,niſi exprimantur, cap.fin.de præ-
bend.vbi etiam Docto. Ergo diſpenſationes, dicti Ri
uoyre non extenduntur ad dignitates regulares ma-
iores, poſt Pontificalem.

Præterea in dicta diſpoſitione non dicitur dignita
tes,etiam ſi Cathedralis, vel Metropolitana ſit Eccle-
ſia: & nunquam debentur beneficia Eccleſiæ Cathe
dralis propter illius honorem. Ad illa etiam non cen
ſetur eſſe quis diſpenſatus,niſi hoc expreſſum ſit.cap.
quamuis.de præben.vbi ampliſſimè doctores,& ma-
7 ximè, quia † *diſpenſationes ſunt odioſæ*, & ſic non
extenduntur.cap.1.& 2.de filijs presbyter. lib.6. Ideo
non extendentur ad dignitates regulares, in Cathe-
dralibus, & maiores poſt Pontificalem: de quibus
Papa non intendit prouidere: ſi non exprimat, vt di-
citur in d.cap.fin.de præbend.

Et ſic conſtat commendam d.Riuoyre factam nul
lam eſſe,tum ratione defectus voluntatis Papæ, tum
obreptionis: & ideo uacabat dignitas Eccleſiæ Belli-
cenſis, unde potuit iure nouo impetrari tanquam ua
cās: & ſic impetratio & prouiſio facta de illa per Epi
ſcopum Baluoregienſem in fauorem Ioannis Gra-
uil ualet & tenet, quia fuit per Papam admiſſa.

Non obſtat quòd in bulla nō ſit repoſita illa clau-
ſula iuxta tenorem, &c. ergo Papa uidetur uoluiſſe
commendare ſine illa clauſula iuxta tenorem. &c.
Reſpondeo non eſſe uerum, nam ſicut inſtrumentū
9 ex prothocollo extrahitur,† conficitur ita bulla ex ſi-
gnatura,tex.in authent.Tabellio. colla.4. Vnde quan
do minuta à Vicecancellario eſt magis largè uel ſpō-
tè ſumpta, quàm à Papa fuerit conceſſa per ſignatu-
ram non ualet,& tunc ad originale,id eſt ad ipſam ſi-
gnaturam, eſt recurrendum, ut docet Anton. Butri.
conſil.2.uiſis colum.1.conſil.49.uiſis.& ſcripſi in pra-
xi benefi. in fine ſigna. Et quia hic prætenditur magis
generalem eſſe bullam, ideo poteſt cogi d. Riuoyre,
ut producat ſignaturam uel ſumptum illius, quia eā
oportet conferre cum bulla, & ſi nolit eam produce
re,bulla reputabitur ſuſpecta,cui non credetur.per l.
fi.C.de fide inſtrum. & plenum poſſeſſorium adiudi-
cabitur d.Ioanni Grauil.unde in hoc Senatu fuit iudi
catum pro ſignatura contra bullam,nempè in ſigna-
tura Papa prouiderat de beneficio ſub his uerbis pro-
uiſo quod non eſſet de prouiſione Epiſcopi Pictauiē
ſis.Expedita fuit bulla ſine illa clauſula prouiſo. &c.
& probatum beneficium eſſe de collatione Epiſcopi
Pictauienſis.Ideo adiudicatum fuit ei plenum poſſeſ
ſorium qui per deuolutionem illud impetrauerit,qa
ſignaturę ſtatur quo ad contenta in ea. Et non poteſt
addi bullæ præter ſignaturam, niſi ea quæ ſunt de na-
tura & conſuetudine clauſularum & ſtyli:ſed in hoc
ſtylus curiæ Romanæ repugnat: nam Papa ſine ex-
preſſa mentione nunquam prouidet de Cathedrali-
bus, nec de dignitatibus maioribus poſt Pontificalē,
inſequendo ius, & maximè ſeculari, quòd prouideat
de regulari dignitate poſt pontificalem hoc eſt alie-
num, ideo ſtylus Papæ moderni debet attendi qui
ſemper recuſauit & recuſat conferre regularia ſecu-
laribus,niſi diſpenſatis per prædeceſſores.

Ex quibus apparet bullam d. Riuoyre nullam &
ſubreptitiam ac obreptitiam. Imò eam d.Lamili fal-
ſam dicere poteſt,non quòd falsò ſcripta ſit,nec & ab
alijs quàm à commiſſis per Papam, ſed in hoc falſa
eſt, quia immutata eſt ueritas, † & falſum eſt muta-
10 tio ueritatis.§.1.in Authen.ueritas mutata.quia Papa
commendat ſimpliciter. Ideo eſt falſa per omiſſio-
nem, & in hac falſitate alleganda non fit inſcriptio
falſi. Sicut quando agitur ad pœnam, & uerè bulla
eſt falſa. ut in capit. graui. de crimi.fal. ſed ex colla-
tione bullæ & ſignaturæ, apparet falſitatem eſſe in
omittendo,ideo bulla nulla erit, & non ualebit pro-
uiſio: ſed impetrans bullam, quia non apparet eum
eſſe in culpa, non ſolet puniri ratione illius falſi: ſed
ſolum amittit effectum bullæ,& utilitatem: ſecus in
alio falſo ubi ipſe impetrans eſſet fraudis conſcius
etiam utendo bulla uerè falſa.

Vltimò non obeſt quod impetrans d.dignitatem,
uidelicet Ioannes Grauil non mouit litem intra an-
num ergo non debet in poſſeſſorio recipi. Reſpon-
deo,imò ipſe mouit litem ante annum à die ſuæ im-
petrationis, etiam in ordina. Regi. titulo *des matieres
poſſeſſoires.Et qu'il ne ſera receu complainte apres l'an, ſi non
qu'il apparuſt eſdictes matieres beneficielles le defendeur n'a-
uoir tiltre apparent pour iuſtifier ſa poſſeſsion, mais ledict Ri-
uoyre n'a iuſte tiltre,car eſt nul: parquoy s'enſuit que ledict Gra
uil eſt recepuable en ſadicte poſſeſſion, encores qu'il vint apres
l'an, ce que non.* [& quod nulla recipietur querimonia
poſt annum niſi appareret in dictis materijs benefi-
cialibus, defenſorem non habere titulum ſolidum
ad ſuam poſſeſſionem iuſtificandam: ſed dictus Ri-
uoyre iuſtum titulum non habet, nam nullus eſt.
Itaque ſequitur quòd dictus Grauil eſt acceptabilis
in dictam ſuam poſſeſſionem, etſi ueniret poſt an-
num, quod non.]

*Concluant que ledict Grauil, comme ayant le plus apparent
tiltre & vallable doit eſtre maintenu & gardé en la poßeſſion,
& ſaiſine de la dignité du Belley. Et doit eſtre ledict Riuoyre
condemné és deſpens dommages & intereſts. Donné a Paris
ce mois d'Octobre 1552.*] Concludendo quod d.Grauil
tanquam ſolidiorem & ualidiorem habens titulum,
in poſſeſſione eſt retinendus, & ſaiſina dignitatis du
Belley, & quòd dictus Riuoyre ad omnes ſumptus,
damna & expenſas damnandus eſt. Datum Pariſijs
hoc menſe Octobris 1552.]

Viſo prædicto facto, uidetur prius Ioannem Ca-
11 moti † nullum habuiſſe ex prouiſione facta per reue
rendiſſimū D.Legatum Auenionenſē,quia erat ſub-
reptitia, ideo nulla. c.ad aures.c.poſtulaſti.& c.in no-
ſtra.de reſcript. Clemen.1. de præb.nam cùm dixerit
ſe in 16.ętatis ſuę anno conſtitutū, & tamen nō erat
niſi in ætate tredecim annorum,mentitus fuit in ſua
ætate.Ob id reuerend. D.Legatus noluit ſecū diſpen-
ſare,in illa ætate quàm ignorauit, & plus nocet falſū
cōmiſſum quàm omiſſum. c.ſuper literis de reſcrip.
& ibi Doct.maximè,quia in regula Cancellarię Papæ
moderni 53.cauetur quòd diſpēſatio nō detur mino-
ri niſi de duobus annis. Et ſic reuerend. Legatus no-
luit, etiā ſi potuerit ſecum diſpenſare de tanta ætate.

Vnde apparet quòd Petrus de Caſtellana,qui illud
beneficiū impetrauit,rectè impetrauit, quia per ſub-

 reptionem

Source : BIU Cujas

reptionem Ioannis Camoti vacabat d. Archidiaconatus,& in impetratione ſua habet quod vacabat per reſignationem aut aliàs quomodocunque vacauerit. Verùm quia per triennium tacuit, ob id illud ius fuit debilitatum per triennium,per regul.Cancel. de pacific.poſſeſſo. & per decretum in Cõcordatis poſitum.

Item reſignatio facta poſtea per Ioannem Camoti non valuit,quia nullum ius habebat in d. beneficio, ratione ſubreptionis, etiam quia dolo prætenditur fa-
12 cta, vt in facto continetur, & non † potuit plus iuris transferri in reſignatarium quàm ipſe reſignatarius habuit l.traditio. ff.de acquir. rer. dom. Igitur Petrus Bocqueri nullum ius potuit habere, tum quòd reſignans non haberet, tum etiam quòd inhabilis, quia apoſtata,vt in c.j.& in rub.de apoſta. per Doct. & Fel. in c.ſciſcitatus,col.2.de reſcrip etiam quia ius erat acquiſitum D.Petro. de Caſtellana & duo non poſſunt habere verum ius in vno beneficio, & vnum beneficium.c.cum non ignores.de præbend.

Præterea ſecunda reſignatio facta per D.Ioannem Camoti non ualet in fauorem Gulielmi Seigur,quia nullum ius habebat reſignans,tam per ſubreptionẽ, vt diximus, quàm per primam reſignationem per quam erat exutus iure & poſſeſſione,per tex.& ibi gl. 1.in c.inter. de præb. & quia prætenditur ſymoniaca, Et ideo dictus Gulielmus Seigur nil iuris poteſt prætendere, Maximè quia durante triennio dictus Caſtellana habebat ſemper ius ergo alius non potuit habere l.3.§.ex pluribus.ff de acquir.poſſeſsio. c.inter dilectos. de fide inſtrument.

Itaque puto Gaſparem de Põte habere potius ius quia beneficium vacabat non per matrimonium, vt prætenditur:ſed ex vacationibus quas ſupra dixi.Ideo D.Legatus contulit eidem Gaſpari quocunque vacarent tempore, & quia vacantia inueniuntur tpe prouiſionis legati: ob id prouiſio facta illi Gaſpari valet.

Etiam non nocebit reſignario facta per Petrum de Caſtellana huic Gaſpari,qui licet eſſet excluſus tẽpore triẽnij, quia non egerat, tamen habuit ius quod poſtea fuit reſignatum in fauorem d.Gaſparis. Et illi per Papam prouiſum.

Vnde concludendo d. Gaſparem de Ponte potentius habere ius in d. Archidiaconatu, Canonicatu, & præbenda Maſſilienſi, Et ita ſubſcripſi Pariſijs hoc anno 1552.in menſe Februario.

RESPON. XCIII.

De conuentione pro Abbatijs & prioratibus reſignandis.

SVMMARIVM.

1 *Permutationis contractus celebratus.*
Contractus ex conuentione partium legem accipiunt. ibidem.
2 *In permutatione beneficiorum quæ requirantur.*
3 *Reuocatio procuratoris facta,vt hic, an valeat.*
Procuratoris conſtitutio eſt pars contractus.ibidem.
4 *Pænitentia in contractu quando de iure canonico locum habeat.*
5 *Stipulatio quando in permutatione interuenit, tunc pœnitentiæ locus non eſt. ibidem.*
6 *Permutatio, adimpleta ex parte vnius, reuocari non poteſt.*
Contractus perfectus, vtraque parte non conſentiente, diſſolui non poteſt. ibidem.
7 *Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt.*
8 *Capit. ſi beneficia de præbend. in 6. habet locum in remittente, non in reſignante.*
9 *In alternatiuis electio eſt debitoris.*
10 *Prouiſio facta ad reſignationem procuratoris, vt hic, eſt valida.*
11 *Papa beneficia vacantia conferre poteſt.*
12 *Reſignatio ſecunda non valet, quando per primam reſignans eſt executus iure, & poſſeſsione.*
13 *Prouiſio ſubreptitia, & obreptitia.*
14 *Reſignans duobus incidit in crimen ſtellionatus.*
15 *Clauſulæ non alias, aliter,nec alio modo,quid importent, hic & infra.*
16 *Vigilantibus, & non dormientibus, iura ſubueniunt.*
17 *Beneficium inuito non acquiritur.*
18 *Spiritualia ad hæredes non deuoluuntur.*

CONVENERVNT, & ſeruare conuentionem promiſerunt, ac inde ſe obligauerunt reuerendiſs. Cardinales à Medonta, & reuerendiſs. D. Stephanus Ponchier Archiepiſcopus Turonenſis, & D.Stephanus Lalemant,vt quilibet eorum daret procuratoria bona & valida ad reſignandum abbatias & prioratus, de quibus actum inter eos fuit, & in eorum fauorem, ſub beneplacito tamen ſedis Apoſtolicæ & Regis, & nõ aliàs,&c. Et voluerunt conuentionem vim permutationis habere: & demum pro complemento conuentionis & concordię vnius alteri procuratorio nomine promiſſum bona fide dedit & tradidit & procuratorium ſuum expediri fecit. Et poſt prouiſionem ſibi factam in vim dictæ reſignationis D.Ponchier.reuocauit procuratorium illi datum & iam expeditũ, demum iterum reſignauit dictum prioratum iã collatum d.Lalemant,& poſtea mortuus eſt. Quæritur primò, quis contractus dicatur inter iſtos dominos factus. Secundò, an reuocatio procuratorij facta à D. Ponchier valeat. Tertiò, an promiſſio dicti Lalemãt facta teneat. Quartò,an ſecunda reſignatio per Ponchier facta poſſit ſubſtineri. Quintò, an ius habere ſecundus reſignans ex ea poſſit. Sextò an d. Lalemant poſſit retinere Abbatiam, quam obtinebat, & ſimul prioratum ſibi collatum diſpẽſatione habita, quibus diſcuſſis apparebit quis ius ſuum proſequi poterit.

Primæ ergo quæſtioni reſpondeo. Apparet permutationem inter iſtos dominos celebratã eſſe. Primò, quia ita conuentum eſt inter eos,vt iſta conuentio & concordia obtineat vim permutationis. Ergo dubitari nõ oportet veram & iuſtam eſſe permutationem,
1 † cum contractus ex conuentione cõtrahentium legem accipiant.l.1.§ cõueniat. ff.depo.l.contractus.de reg.iu. Etiam Papa eam approbauit, qui habet plenariã poteſtatem in his beneficialibus. c.2.de præb.in 6. cuius natura eſt,vt de cõmuni partium volũtate fiat. c.1.de rerum permutat.& quòd liceat diſcedere antequam ſit ex vna parte impleta:ſed res ab altera parte traditum initium obligationi præbet,adeò ut ſi alter nolit rem tradere vel implere,ex parte ſua agendũ ſit ut res noſtra tradita reddatur. Et cõuictioni locus eſt quaſi re non ſequuta.l.1.in fi.ff de rerũ permutat. vel vt cogatur quis ſua parte implere.l.naturalis.§.1.ff.de
2 præſcrip.verb. † permutatione quoque beneficiorũ requiritur quod hincinde beneficia reſignentur,& illorũ fiat collatio iuxta conuentionẽ. c. inter. de prębend.& c.uno.de rerum permutat.libro 6. uel quod non ſtet per alterum ex permutantibus,vt ibi nota.

Item

Source : BIU Cujas

Item in hac facti ſpecie conuẽtum erat vt traderet
vnuſquiſque procuratorium bonũ, & validum ſuffi-
cienſque ad cedendum & renuntiandum reſpectiuè
eorum abbatijs, & prioratui ſub conuentionibus ibi-
dem conſcriptis. Et tam prædictus D. Lalemant tradi
dit, quàm ẽt D. Ponchier & d. Cardinalis à Medoue.
& ſic completa fuit permutatio quoad partes. Et ſic
irreuocabilis, ut in ſecunda quæſtione dicetur. Imò
poſſet cogi dictus Ponchier ſi uiueret. per l. rebus.
C. de rerum permuta. Ergo non potuit venire contra.

3 Secunda quæſtio eſt, † an reuocatio procuratorij
à Domino Ponchier facta valeat, & liquidò conſtat
non valere, tum quia ita ſe obligauerant & promiſe-
rant partes hinc inde ſe ſeruaturas conuentiones, &
quando procurator eſt conſtitutus in contractu di-
cunt non poſſe reuocari, quia conſtitutio procurato-
ris eſt pars contractus. l. fundi partem. ff de contrah.
empt. & ibi Bal. & in rub. de ſumma Trinit. col. 3. in
decret. Guid. Papæ. ſingul. 273. procurator. de Rip-
pa in l. obligatione. de pignor. & quia quem de eui-
ctione tenet actio, eundem agentem repellit exce-
ptio. l. vendicantẽ. ff. de except. Si prioratus fuiſſet eui
ctus ageretur contra Ponchier, ergo ipſe non poteſt
agere nec reuocare poteſt quis poſt factam collatio-
nem. cap. ex parte Decani. vbi Felin. de reſcript. ideo
poteſt dici quod ſcribit Gordianus Imperator. in l. 2.
C. de iur. & facti ignor. *ſi renũtiaſti ſera prece tibi ſub-*
4 *ueniri deſideras*: † & *quia de iure* Canonico non
licet pœnitere niſi ex defectu fidei nõ ſeruatæ ab alte-
ra parte. teſte Bal. in rub. C. de re permutat. allegat. c.
cùm inter. de elect. ſed fides ſeruata fuit ab omnibus,
quia omnes dederunt procuratorium iuxta illorum
conuentionem, ergo dictus Ponchier non poterat
reuocare, quia fides ſeruata ei fuerat, etiam de iure
5 ciuili, vbi † in permutatione interuenit ſtipulatio nõ
eſt locus pœnitentiæ, quia ſtatim oritur actio. l. ex pla
cito. C. de rer. permut. ſed in inſtrõ compoſitionis in-
ter eos factæ eſt ꝙ dictæ partes promiſerunt, ac ſeſe
mutuò obligauerũt & obligant. &c. Ergo orta eſt in-
ter eas actio. ut docet Bar. & Iaſ. per illũ text. in l. lecta.
ff. ſi cert. peta. & ſic nõ poterat fieri aliqua reuocatio.

Maximè quia collatio iam erat facta à Papa d. Lale
mant prima die Martij, & reuocatio fuit facta eiuſ-
6 dem menſis tertia die. Ergo † non poteſt permutatio
reuocari quando eſt adimpleta ex parte vnius. d. l. 1. ff.
de rerum permutat. Vnde reuocatio facta per Do.
Ponchier poſt collationem Do. Stephano Lalemant
factam *nullius* eſſe momenti, nullus eſt qui neſciat.
vt in ſimili dici Iuriſconſ. in l. nemo. ff. de duob. reis.
Quia perfecto contractu nõ licet diſcedere, niſi utra-
que parte conſentiente l. 1. & 2. C. quando liceat ab
empt. diſced. & permutatio vicem emptionis obti-
net. l. 2. C. de rer. permut.

Igitur oportebat partes de nouo cõſentire diſſolu
tioni permutationis, ſicut conſenſerant in conſtru-
ctione illius. Nihil enim tã naturale eſt, quàm vnum
quodque diſſoluere eo iure quo colligatum eſt. l. ni-
hil tam naturale. ff. de regu. iur. Et omnis res per quaſ-
cunque cauſas naſcitur per eas & diſſoluitur. c. j. de re
gul. iur. ſed dictus Lalemant non conſenſit diſſolu-
tioni permutationis, ergo impleta nõ poterat diſſol-
ui eo inuito, & dicit Papa permutatio, cùm inter
contractus bonæ fidei numeretur cum alio quàm
cum domino, vel cum eo qui loco domini habeba-
tur, non valet celebrari. cap. cum uenerabilis. uerſic.
adhæc. de exceptio.

Item poſtquam Papa approbauit conuentionem
partium, & iuxta conuentionem illarum contulit
prioratum d. Lalemant & renũtiatio eſt ab eo ad-
miſſa, nũquam habet locum pœnitentia: quia omnia
non ſunt integri, ut docet Domi. Geminia. in capit
2. de renuntia. libro ſexto, argument. l. ſi pecuniam.
ff. de condict. cau. da. & cau. non ſequu. nam quod
7 † ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt per re-
gulam iuris. Et quod approbaui, non poſſum repro-
bare. l. Pomponius. de nego. geſt. ſic conſuluit Barba.
conſil. 43. ſempiterna. col. 3. uolum. 2. alioqui quoti-
die illuderetur Papæ contra. c. bonæ. de poſtul. præla.
imò text. in c. quidam. & ibi doct. de renuntia. dicunt
procurarorem ad reſignandum non poſſe reuocari,
poſtquam obtenta fuit cedendi licentia. probat gl. &
Doct. in d. clem. vna. de renuntia. ſed in hac facti ſpe-
cie non ſolum cedendi licentia obtenta fuit, ſed reſi-
gnatio & admiſſio & prouiſio, ergo non fuit liberũ
Domino Ponchier reuocare procuratorem in con-
tractu, maximè conſtitutum. Et Papa approbãdo cõ
uentionẽ videtur voluiſſe amplius nõ poſſe reuocari.

Item eſt deciſio Rotæ 23. fuit dubitatum in nouis,
vbi reſignantes ſua beneficia cauſa permutationis, nõ
poſſunt poſt reſignationem ad ſua redire beneficia,
8 quia per reſignationem omni iure priuati ſunt, † nec
habet locum c. ſi beneficia. de præben. in 6. niſi in re-
mittente, non in reſignante, vt docent Panor. Feli.
& alij in cap. cum venerabilis. de except. nam quod
ſemel repudiatum eſt, minimè reintegrare concedi-
mus, ait Imperator in l. fi. C. de condict. inſer. Et ſatis
abſurdũ eſt redire ad id quod renuntiandum putauit.
l. ſi quis iuſiurandum. C. de reb. credi. cap. in cauſſis.
de elect. Do. Ponchier reſignauit, & ſuam reſignatio
fuit admiſſa à Papa, & omnia alia ſunt completa quo-
ad procuratoria, ergo d. Ponchier non valuit procu-
ratorem reuocare.

Nec refragatur ſi dicatur d. Lalemant non reſignaſ
ſe ſuam abbatiam ut tenebatur. Reſpondeo, non ſte-
tit per eum, dedit enim procuratorium ad cedẽdum
iuxta conuentionem ſuam, & imputetur Domino
Ponchier quare non procurauit ut ſibi expediretur
abbatia Vallis Cernarij à Card nali de Mendoue poſ-
ſeſſam. Et abbatiam ſancti Bertrandi poſtquam habe
bat procuratoria hoc erat eidem liberum, ſicut de
Lalemant, quia eodem die fuit eidem Ponchier tradi
tum procuratorium, quo dicto Lalemant.

Item non tenebatur dictus Lalemãt niſi alternati-
uè vnum vel alterum facere, uidelicet tradere procu-
ratorium ad cedendum aut nominationem Regis ſi-
bi factam de dicta abbatia ſancti Bertrandi, cum pro-
curatorio ad reſignãdum illuſtriſſimo Domino Car-
dinali Lotharingiæ, tradidit enim procuratorium Se-
cretario Do. Ponchier, quod Dominus Ponchier ac-
ceptauit ac longo tempore tenuit, & poſtea reuoca-
9 uit ſuum procuratorium, & in † alternatiuis electio
eſt debitoris. l. 3. ff. de eo quod cer. loco. ſed debebat
Do. Ponchier requirere d. Lalemant vt procuraret il-
la fieri quæ in conuentione erant conſcripta, antequã
reuocaret, qui ſuaſionibus motus & ſine cauſa reuo-
cauit, quod illi prodeſſe non poteſt, & nullo modo
ualet reuocatio procuratoris per d. Ponchier poſt
prouiſionem factam.

10 † Tertia quæſtio, an prouiſio facta Do. Lalemant
ad reſignationem procuratoris. Do. Ponchier ualeat.
Breui reſpondeo, eam eſſe validam & efficacem, quia
in ea Papæ voluntas & poteſtas cõcurrunt. De pote-
ſtate Papæ in bulla conſtat ibi ſpecialem gratiam face
re uolentes. & c. ſi noluiſſet nõ contuliſſet, de poteſta
te apparet in c. 2. de præb. in 6. & in Cle. 1. ut lite pend.
& dicit Philoſophus Ariſt. duo eſſe ex quibus conſtat

humanorum actuum effectus, videlicet voluntatem & poteſtatem, quorum alterum ſi deeſt, nihil eſt quod explicari queat. Bal. in cap. cum contingat. col. 4. de iureiuran.

Etiam voluntas reſignantis adeſt, vt patet ex ſuo procuratorio, reſignatio, conſenſus, & expeditio. Quid igitur ſuperſit, aliud non video.

11 Adhæc prioratus per reſignationem vacabat, † & beneficia vacantia Papa conferre poteſt. c. 2. & per totum de conceſſ. præben. & cōtulit D. Lalemant, ergo nil ei obſtare poteſt, quominus ſua prouiſio valeat.

Nec obſtat prætenſa reuocatio à Domino Ponchier facta, quia tardè fuit facta uidelicet poſt collationem: vt dictum fuit in præcendenti quæſtione.

12 Quarta eſt quæſtio, an ſecunda † reſignatio facta per Dominū Ponchier ſuſtineri poſſit. Et breui reſpōdeo non poſſe, quia per primam reſignationem erat exutus D. Ponchier reſignans & iure & poſſeſſione. c. inter. cum gl. de præb. Inno. in c. ſuper hoc, col. 3. de renuntia. & reſignantibus nō eſt amplius dandus regreſſus. l. quæritur. §. venditor. ff. de ædil. edict. c. quàm periculoſum. 7. q. 1. Nec poteſt reſignare quod nō habet. §. ſeruus. de cap. diminut. in inſtit. Priuatio enim præſupponit habitum. l. decem de verbo. oblig. ff.

Vnde non ualuit reſignatio ſecunda facta in fauorem Do. Iacobi Hurauld, poſtquam reſignans nil iuris habebat, non poterat plus iuris transferre quàm ipſe haberet. l. traditio. ff. de acquir. rer. dom.

Et ſic deciditur quæſtio quinta. Videlicet, ſecundū reſignatarium, uidelicet Iacobum Hurauld nil iuris habere in d. prioratu de Sezuna, quia Papa admittendo ſecundum reſignationem dicit ſe prouidere de dicto prioratu de Sezuna, ſi alteri ius non erat quæſitum: ſed alteri ius erat queſitum, ergo Papa noluit iſti Hurauld conferre: & ſic ex prouiſione ſibi facta à Papa non poteſt ſe iuuare, cùm non habuerit uoluntatem prouidendi poſtquā prouiderat d. Lalemant.

Adhæc iſta ſecunda reſignatio eſt nulla, & prouiſio
13 in uim illius facta: nam eſt † ſubreptitia & obreptitia, quia ſi Papa ſciuiſſet iſtum prioratum reſignatum, & alteri iam collatum, nunquam (ut ueriſimile) ſecūdam reſignationem admiſiſſet, nec uoluiſſet tollere ius quod primus D. de Lalemant ex collatione prima habebat. ut docet Oldrad. conſi. 324. factum tale, nu. 3. cum ſeq. Ideo iſta ſecunda collatio & prouiſio facta per reſignationem non valet, quia iam d. prioratui erat prouiſum Dom. Lalemant, à quo non poteſt auferri ius ſine facto ſuo: nam quod noſtrum eſt ſine facto noſtro à nobis auelli non poteſt, per regulam iuris. Et etiam iſta ſecunda collatio fraudulenta tum in fraudem d. Lalemant facta, tum etiam dum reſignans erat detentus ualetudine aduerſa, in qua iterum reſignauit, ex quo probatur fraus. cap. fin. de renuntia. lib. 6. l. filiæ. ff. ſolu. matr. Et ſuaſionibus præſumitur allectus ad hoc faciendum, alioqui hoc non
14 feciſſet. Ratio eſt, quia † reſignans ſecundò incidit in crimen ſtellionatus. ſicut q duobus donat. l. 3. ff. de crimi. ſtellio. gl. in c. nullo. in fi. & ibi doc. C. de reb. alien. nō alien. hoc expreſsè docet Verb. in uia iuris. in titulo de crimine ſtellio. in fi. Et hoc procedit in clericis, præſertim in Epiſcopis, quibus maximè eſt illuſio & uariatio prohibita. cle. vna. de renuntia. Ideo non erat veriſimile quod ſponte uoluiſſet incidere in crimen ſecundo reſignando, & ſic uariare niſi maximis adductus eſſet ſuaſionibus, maximè tempore aduerſæ valetudinis, in qua debet quis de animæ ſalute præcipuè cogitare.

15 † Non refragatur clauſula non aliàs aliter, nec alio modo. Hæc autem clauſula vim conditionis habet, adeò ut nil uideatur actum, quod in contrarium factum eſt. l. non aliter. ff. de vſu & habi. l. non aliter. de leg. 3. glo. & Bald. in l. ſiquidem. C. de excep. idē Bald. in authen. ingreſſi. nu. 7. C. de ſacroſan. eccleſ.

Idem in dictione non aliàs, in l. non aliàs. ff. de iudi. & in l. Pomponius. 1. ff. famil. ercis.

Maximè quia hæ clauſulę bis ſunt repetitę in quolibet ꝓcuratorio. Primò, poſt illa uerba ſub beneplacito ſedis apoſtolicæ & Regis ipſæ partes conuenerunt de permutando ſua beneficia reſpectiuè, non aliàs &c. Secundò, dicunt ſe conſtituere procuratores, ad cedendum & reſignandum ſuas abbatias & prioratus in fauorem alterutrius, & non aliter, nec aliàs: ideo iſta verba geminata demonſtrant uoluntatem præciſam partium, iuxta l. Baliſta, & ibi Doct. ff. ad Trebell. vt partes nolint reſignare niſi quælibet illarum conſequatur id de quo eſt conuentum.

Reſpondeo iſtam clauſulam conſeruare ius partium, quando aliquid eſt factum contra conuentionem illarum. Vnde conſuluit Iaſ. conſil. 56. in cauſa. col. pen. num. 15. & ſequen. in 3. uolu. non ualere reſignationem Epiſcopatus factam per procuratorem habentem poteſtatem reſignandi ſpecialem, poſtquam uidiſſet literas patentes legitimæ priuationis ipſius coadiutoriæ & non aliter, nec alio modo niſi reſignet, antequam uiderit literas priuationis, quia facta eſt cōtra formam mandati, & ſic nullius momenti, c. cùm dilecta. de reſcript. Ideò ſi collatio fuiſſet facta alteri quàm compermutantibus non ualuiſſet. cap. uno. de rerum permuta. lib. 6. & in cle. eo. gloſ. in cap. olim. in primo. in uerbo traditam, de reſtitu. ſpoliat. ſed cum hic fuerit facta Do. Lalemant compermutanti, ob id valere debet.

At in hac facti ſpecie nihil eſt factum contra pactum, quia non aliter reſignatio fieri poterat niſi ex beneplacito Papæ & Regis, apparet beneplacitum Papæ interueniſſe, quia contulit d. Lalemant ex bulla conſtat de uoluntate Papæ, ibi, ſpecialem gratiam facere uolentes, &c. nec de Regis diſſenſu apparet.

Item apparet ſecundum eſſe completum, uidelicet quia quilibet tradidit procuratorium ad reſignandum ſuam Abbatiam, vel prioratum reſpectiuè alterutri, & fuit datum competens ſpatium reſignandi, utpote à die 7. Februarij uſq; ad diem tertiam Martij, quo tempore intermedio quilibet poterat expedire, & procurare reſignationem ſibi fieri: ſi hoc non fe-
16 cerit, imputet ſibi is qui nō fecit, † uigilantibus enim & non negligentibus iura ſubuenire ſolent. l. pupillus. ff. quæ in fraud. credi.

Imputari enim is ſibi debet cuius culpa ſibi damnum acceſſit. l. ſi mulier. ff. quod met. cau. c. 1. qui matri. accuſ. poſſ. c. ſæpe. & c. ſtudeat. 50. diſtin.

Potuit enim d. Ponchier acquirere Abbatiam Vallis Cernarij ſi uoluiſſet, quia habebat procuratorium bonum, & ſufficiens ad hoc, ſed noluit: ergo illi erat imputandum, ſed fortè uidens ſe habere Archiepiſcopatum nolebat concubinam obtinere cum uxore, & non poteſt liberalitas nolēti acquiri. l. hoc iure. §. non
17 poteſt. ff. de don. nam † inuito non acquiritur beneficium. reg. iur. inuito. de reg. iur. ff.

Si d. Pōchier uiueret quāuis poſſet petere ut ſibi liceret obtinere Abbatiā Vallis Cernarij, quā ſi nō poſſet obtinere: tunc poſſet ad ſuū redire prioratum, cū authoritate tamen ſuperioris, ut Doct. dicunt in d. c. ſi beneficia. & in d. c. cum uenerabilis. de except. ſed hoc heredes petere non poſſunt quia hoc non tranſit ad heredes: nec iſta ſpiritualia ad heredes deuoluūtur.

Nec

Source : BIU Cujas

Nec reſignatarius ſecūdus poteſt hoc allegare, quia nil iuris habet. Et ſi haberet non habet ex perſona reſignantis qui iam exutus erat omni iure, ideo is reſignatarius non poteſt allegare ius quod etiam obſtaret ipſi reſignanti ſi viueret.

Primò, cùm haberet procuratoria noluit ea expedire: ſi ſaltem apparet quòd non ea expedire fecit.

Secundò, ipſe reuocauit ſuum procuratorium, & ſic per eum ſtetit quominus obtineret id quod erat conuentum, quia dominus Cardinalis videns reuocationem domini Ponchier, reuocauit ex parte ſua: ſed ipſe fuit in cauſa, ob id debet ſibi adſcribi, & nō alteri. per regul. iur. imputari mihi debet quod per me ſtat.

Adhæc ſi hodie viueret poſſet cogere, dominum Cardinalem & Lalemant ad implendū inter eos conuenta, ſicut ipſe impleuerat. per c. cùm vniuerſorum. de rerum permuta. ſed hodie nullus alius eſt, qui hoc petere poſſit eo defuncto, imò ſi ipſe vellet hodie repetere dictum prioratum de Sezuna, exceptione conuentionis excluderetur, quia per ipſum ſtat quominus habeat id de quo fuit conuētum inter partes, per l. ſi cùm feudum. ff. de pact. & pulchrè dicit Iuriſconſul. in l. quod ſi nolit. §. in factum. ff. de ædil. edict. ſic iniquum eſt eum, poſteaquam vēditor agnouit recipiendo mancipium, eſſe id in cauſa redhibitionis, tūc queri vtrum debuerit redhiberi, an non debuerit. Sed hæc actio exigit vt ſit redhibitus, ſic debebat eſſe euictus prioratus vel Abbatia, aut ſaltem aliqua denegatio facta *aliàs poſſe dici* huic Pōchier præpropere agis. vt in l. j. C. de execut. rei iud. cùm ſatisfactum ſit ab alijs, & tu das cauſam cùm reuoces quod alij implere cupiūt. Ideo nullo modo potuit fieri reuocatio ante ſaltem requiſitionem.

Sexta quæſtio, an dominus Lalemant poſſit retinere Abbatiam ſancti Bertrandi, ſi illi erat prouiſum, vel procurare vt eidem prouideatur, poſtquam à procuratore Do. Ponchier non erat reſignata, nec ab alio. Reſpondeo, poſſe procurare vt eidem prouideatur, eò ꝙ d. Cardinalis Medutinus dixit ſe non impedire: ſed ſe velle remanere in Abbatia ſua Vallis Cernarij. Ergo ſi fuiſſet collata Do. Pōchier vacaſſet per mortem illius. Et ſic cùm illi deberetur, iuſtè eam impetrauit dictus Lalemant, & gaudeat bona fortuna, quia poſtquam Ponchier non expediuit procuratorium, d. de Lalemant ſemper remanſit in ſua Abbatia, quia non intelligitur dimiſſum quod nondum ablatum eſt. l. nec vtilem. ff. ex quib. cau. maior. c. inter. de præbend.

Quare concludendo, dico dictum Lalemant iuſtè fuiſſe prouiſum de dicto prioratu de Sezuna, & etiam de Abbatia ſancti Bertrandi. Et ſubſcripſi anno 1553. primo Octobris.

RESPON. XCIIII.

De renuntiatione ſymoniaca.

SVMMARIVM.

1 *Renuntians beneficio, vt quis renuntiantis debita ſoluat, ſymoniam committit.*

2 *Renuntiantis cum pacto vt alteri conferatur, nec renuntiatio, nec collatio valet.*

3 *Symonia multis modis committitur.*

1 FActvm tale. Quidam † renuntiauit ſuo beneficio in fauorem Ioannis cum pacto, quòd Ioannes teneretur ſoluere debita renuntiantis, an ſit ſymonia? & breuiter dico eſſe ſymoniam veram. per tex. in c. conſulere. cum ſimilib. de ſymonia: nam omnis pactio in rebus eccleſiaſticis debet ceſſare. in c. fi. & c. cum cleri. de pact. Item non poteſt aliquid dari nomine expenſarum, quia præſumitur in fraudē datum. per tex in c. cùm pridem. & ibi Panor. de pact. Ideo ſi quis velit renuntiare beneficio, non debet deducere in pactum quòd conferatur certæ perſonę: ſed debet purè & ſpontè renuntiare in manibus ſuperio-
2 ris. Et ſi apponatur † pactum quòd alteri conferatur, non valet renūtiatio, nec collatio alteri facta, vt eſt gl. in c. ordinationes. 1. q. 1. & gl. & Doct. in c. ex parte. in 1. de offic. delega. ſi tamen non deduceretur in pactum: ſed renuntians habet ſpem quòd certæ perſonæ conferatur, non eſt ſymonia, ſecundum tex. in c. dilecto. de præben. Imò fortius eſt ſymonia, ſi renuntio beneficium meum vt tu nepoti meo renunties tuum, ſecundum Ioannem in c. 1. de rerum permut. lib. 6. & Doc. ibi. & idem tenet Aufrer. in deciſ. capel. Tholo. quæſt. 438. à fortiori. Ergo ſi renuntio vt ſoluas debita mea:
3 † nam multis modis committitur ſymonia. Primò, à manu vt pecunia. in c. ſunt nonnulli. cum ſimil. 1. q. 1. ſiue fuerit data renuntianti, ſiue ſuis debitoribus, vt hic: nam liberando à debitoribus renuntiantem, uidetur breui manu tradidiſſe pecuniam renuntianti, & ille renuntians ſuis debitoribus. ut not. in l. ſingularia. ff. ſi cert. pet. Secundò, ſymonia committitur ab obſequio ut ſeruitus indebitè impenſa, ideo ſi Epiſcopus promittat conferre beneficium alicui, ſi ei uult inſeruire, ſymonia eſt: ſecus ſi non ſit aliquod pactum ſecūdum tex. & ibi Panorm. in c. cum eſſent. de ſymo. Tertiò, à lingua, ideo ſi dominus temporalis rogat Epiſcopum pro amico illius domini temporalis, & Epiſcopus propter hoc confert, ſymoniacus eſt, ſi non aliàs facturus erat, & talis ſit indignus. 1. q. 6. c. ſicut is qui. 1. q. 1. c. ordinationes. Panorm. in c. tua nos. de ſymo. Quartò, committitur ſymonia, ſi Epiſcopus concedit alicui beneficium propter conſanguinitatem, aliàs non conceſſurus. in c. 1. ut eccleſiaſtic. benefic. idem Angel. de Clauaſ. in uerb. ſymonia. in 5. not. Pœna ſymoniaci eſt, quia illa eccleſia debet priuari, per tex. in c. cum clerici. ibi ſpolietis. de pact. & Abbas in c. inſinuatum. de ſymon. & c. inquiſitionis, de accuſat. & etiam alijs pœnis poſitis per Angel. de Clauaſ. in uerbo ſymonia. 6. ideo illud beneficium ſuper quo eſt facta ſymonia, poteſt impetrari per alium, quia uacat, ut uidetur inferre Felin. in c. ex parte. in 1. de reſcript.

RESPON. XCV.

Incipiunt materiæ Extrauagantes. Et primò, an quis ex conſilio teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Conſulens ex conſilio teneri ex iure ciuili probatur.*

2 *Conſiliarius malus iure canonico excommunicatur. Conſulens homicidium, aut mutilationem, irregularis efficitur. ibidem.*

3 *Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur.*

4 *Conſilium nequiſſimum facienti ſuper ipſum deuoluetur, & non cognoſcet vnde veniet illi.*

5 *Conſilium nemo ſequi tenetur.*

6 *Conſilium non fraudulentum non obligat.*

7 *Conſilium, quando non præceſſit delictum, aliquem non obligat.*

8 *Principalis, quando eſt abſolutus etiam ille liberatus intelligitur, qui ex conſilio tenebatur.*

Malitijs

Source : BIU Cujas

9 *Malitijs obuiandum eſt, etiam per fraudes.*
10 *Conſulens omnino facturo, non punitur, nec tenetur.*
11 *Cõſilium præſtans circa id, quod non cadit in delictum, an ex conſilio teneatur.*
Lex ciuilis iuſta habet etiam locum in foro conſcientiæ. ibidem.
12 *Lex canonica non punit conſulentem, niſi ille, qui conſulitur non eſſet alias facturus, idem eſt in lege ciuili, vt numero 11.*
13 *Conſilium quando non ſonat in delictum ſecundũ Theologos, & legiſtas quem non obligat. quod limitat, ibid.*
14 *Monachi pendente lite inter duos de abbatia arrentauerunt partem abbatiæ, quod factum à monachis quæritur, an poſſit per abbatem reuocari.*
15 *Capitulum mortuo Abbate ſuccedit in iuriſdictione, & adminiſtratione.*
16 *Capitulum ſede vacante poteſt alienare res Epiſcopatus, quæ ſeruando ſeruari poſſunt.*
Locatio ad modicum tempus non dicitur alienatio. ibidem.
17 *Iura loquentia in vno æquiparatorum, & in alio locum habent.*
18 *Prælatum reuocare volens locationem per capitulum debito modo factam, & ad vtilitatem eccleſiæ, audiri non debet.*
19 *Capitulum ſede vacante ſtatuta facere poteſt.*
20 *Succeſſor tenetur ſoluere debita prædeceſſoris pro neceſſitate eccleſiæ contracta.*
21 *Succeſſor reuocare poteſt male alienata per prædeceſſorem, ſecus ſi bene, vt ibidem.*

CASVS eſt talis. Quidam dominus Stephaphanus Paludet presbyter, repertus caſu in domo cuiuſdam Aduocati, fuit conſultus de quodam procuratorio ad reſignandum cauſa permutationis, beneficium regulare in manibus poteſtatem habentis conferendi, qualiter eſſet expediendum, an via permutationis, an purè & ſimpliciter: qui primò reſpondet, non debere expediri aliqua via, quia erat contra conſcientiam, alterius enim iuerat factum non parti volenti expedire. Poſtea videns dictã partem velle omnino negotium expedire, conſuluit melius eſſe procuratorium exequi via ſimplicis reſignationis, ſi poſſit fieri, quàm via permutationis: ſed hoc negauit pars dicens eſſe iuſtum & licitum, & hoc conſulebat aduocatus, cùm conſtituens procuratorẽ ſuppoſuiſſet ſuum nomen loco ſui conſobrini. Ideo d. Paludet: quod & fuit factum, nunc conſultum eſt, & ſecundum datum conſilium detinet beneficium, & fortè indebitè, quæritur an dictus Paludet conſulẽs teneatur ad aliquam reſtitutionem. Et primò, inuocato diuino ſuffragio, quia culpa eſt ſe immiſcere rei ad ſe nonpertinenti. l. culpa. ff. de regul. iur. & regul. non eſt ſine culpa, de regul. iur. lib 6. & quis non debet mittere falcem in meſſem alienam. c. nouit. de iudic. cum ſimilib. & quia hæc eſt materia Theologalis, ideo ad legiſtam non ſpectat, cùm de materia conſcientiæ agatur: ſed vt votis d. Paludet ſatisfaciam, aliqua ponam, cùm vnius conſilium tantum non ſit habendum: ſed plurium. l. cum filio. ibi ex conſil. Labeo. ff. de vulga. c. propoſuiſti. de probat. Quia facilius inuenitur quod à pluribus quæritur. c. prudentiam. de offi. deleg. l. fi. circa fi. C. de fideicom. hoc ergo poterunt D. mei in Theologia corrigere, quorum correctioni me ſubmitto. Et

1 videtur quod teneatur ad reſtitutionem. Primò, † probatur iure ciuili. l. ſi pignore. §. qui ferramenta. ff. de furt. vbi ſunt formalia verba, qui ferramenta ſciens cõmodauerit ad effringẽdum oſtium, vel armarium, vel ſcalam ſciens commodauerit ad aſcendendum, licèt nullum eius conſilium principaliter ad furtum faciendum interuenerit, tamen furti actione tenetur. Ergo à fortiori tenebitur ſi conſilium principaliter interuenerit, ſicut in caſu noſtro.

Item facit tex. in l. ſi quis vxori res mariti ſubtrahenti, opem conſiliumve accommodauerit, furti tenebitur illo titulo.

Item facit §. interdum quoque furti tenetur qui & ipſe furtum non fecit, qualis eſt is cuius ope & cõſilio furtum factum eſt. inſtit. de obligat. quæ ex delict.

Rectè facit text. in l. non ſolum. §. Attilicinius autẽ ait. ff. de iniur. cuius verba inſero, vt quilibet poſſit intueri. Attilicinius autem ait, & ſi perſuaſerim alicui nolenti, vt mihi ad iniuriam faciendam obediret, poſſet iniuriarum mecum agi. ibi dicit Bart. quòd conſulens tenetur ſicut principalis.

Tum poteſt adduci text. in l. quod ſi cùm ſcires eũ facultatibus labi, tui lucri grã affirmaſti mihi idoneum eſſe: meritò aduerſus te cùm mei decipiendi gratia aliũ falsò laudaſti, de dolo iudicium dandum eſt. ff. de dolo. Ergo & in noſtro caſu hic conſulens tenebitur.

2 † Secundò, probo iure Canonico, quia conſiliarius malus excommunicatur. c. tanta. 86. diſt. Item efficitur cõſulens homicidium aut mutilationem irregularis. in c. ſicut dignum. §. fi. de homicid. c. ad audientiam. & ibi Soc. illo tit. c. ſi quis viduam. 50. diſt. Panor. in c. clericis. ne cleric. vel monach. Extendens etiamſi conſuleret in ſententia ſanguinis, quia erit etiam irregularis. & in d. c. ad audientiam. per c. ſententiam. & Ludouic. Montald. in reproba no. ſenten. Pilati in 3. artic.

3 † Tertiò, agentes & cõſentientes pari pœna puniuntur. c. j. de offic. deleg. & ibi plenè Doct. cum alijs ſimilibus, quæ omitto cauſa breuitatis. Et quando quis dicatur conſulere ponit Cæpol. conſil. 37. incip. requiſitus. colum. 2. & ſequenti.

4 † Item iure diuino probatur Eccleſiaſtic. 27. cap. in fi. Facienti nequiſſimum conſilium ſuper ipſum deuoluetur, & non cognoſcet vnde ueniet illi. Secũdò etiam probatur Pſalm. 56. Si fratri tuo mala perſuades occidis. de pœniten. diſtin. 1. cap. noli. filij hominum, dentes eorum arma & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Item dicitur conſilium malignantium obſedit me. Pſalm. Tertiò mors Chriſti imputatur Iudæis, quem tamen manibus propriis non interfecerunt: nam dicebant, Nobis non licet interficere quenquam. Ioã. 18. ſed ideo eis imputatur, quia lingua & conſilio Chriſtum interfecerunt, dicentes Crucifige. cap. periculoſè. de pœniten. diſtinct. 1. Ex his ergo, & aliis multis quæ adduci poſsẽt ex Thoma in ſecunda ſecundę. q. 53. ar. 3. Quartò poteſt dici ꝙ conſulens tenetur. Eſayæ 30. c. dicitur væ filij deſertores, dicit Dominus, vt faceretis conſilium, & non ex me, & ordiremini telam, & non per ſpiritum meum, vt adderetis peccatum ſuper peccatum. Iob. 21. conſilium impiorum lõgè ſit à me, ſuperueniet eis inundatio & dolores diu ident ſori ſui.

Tamen contrarium concludo quod hic Paludet ex iſto cõſilio præſtito non teneatur. primò, proba-
5 tur quia † nullus conſilium ſequi tenetur, imò explorare & deliberare debet apud ſeipſum, an expediat ſibi quod conſulitur. l. 2. §. fin. ff. mand. l. quidam decedens. §. 1. cum aliis ſimilibus. ff. de adminiſtratio. tutor. cap. cùm olim. de arbitr. in c. quod præcipitur. 14. q. 1. glo. in

gl.in c.nullus ex conſilio.de reg.iu.lib.6.Ideo poſtquã iſte qui impetrauit beneficium non tenebatur illud conſiliũ d. Paludet ſequi, ergo non tenetur conſulẽs.

6 Secundò, nullus ex † conſilio, dummodo fraudulentum non ſit, tenetur.l.conſilij.ff de regul.iur.in d. regul.nullus. ſed hoc conſilium non erat fraudulentum, patet quia primò conſuluit quòd abſtineret ab impetratione: ergo non petebat fraudem, itẽ quia ex eo nihil emolumenti conſequutus eſt, vt infra dicã.

7 † Tertiò, nemo tenetur de conſilio, quando conſiliũ nõ præceſſit delictum aut actum.glo. in l.ſi verò non remunerandi.§.Poſt creditam. ff manda.quã allegat Bald.& ſequitur in l.1.& ibi Iaſ.C.de ſeru.fugit. & in l.ob hęc verba.col.1. ff.de his q not.infa. Dec.in d.reg.conſilij. verſi.ſecundò notandũ eſt.& in c.1.col. 7. de offic.deleg.ſed in hoc caſu iam fuerat procuratorium datum mercatori, ſiue banquerio ad expediẽdum: ergo hoc conſilium non præceſſit actum.

8 Quartò probatur, quia quando † principalis eſt abſolutus, etiam intelligitur liberatus ille qui ex conſilio tenebatur. Innocent. Panormi. Ioan.de Anania.& Felin.in c.ſicut dignum.de homicid. Dec. in d.regul. conſilij.& in conſi.8.uiſo puncto.col.3.ſed hic fuit intentatus proceſſus contra principalem, & ignoratur quomodo ſe habuit res: ideo acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. regul.acceſſorium.de regul. iur.lib.6.& ibi hoc tenet Petrus de Anch. item bona fides non patitur ut bis idem exigatur, uel ſoluatur.l. bona fides. ff.depoſit.ſi principalis aliquo modo ſoluit, vel conuenit liberatur conſulens. ponit Angel. de Clauaſ. in ſua ſumma. & Sylueſt. de Prier. in ſua ſumma. in verb. reſtitutio. in 3. ſed hic ueriſimiliter præſumitur quòd principalis conuenit, quia aliàs beneficium non habuiſſet: ergo, &c.

Item fortè poteſt dici quòd poſtquam ille Paludet beneficiatus tenebatur ſuo conſobrino de canonicatu, quod etiam non tenebatur pars ad reſtitutionem. per glo.ſingul.in cap.dominus.3.q.2.& in cap.cupientes.in verb.malignantium.de elect.lib.6. & per illam glo.tenet Innocen.in cap.olim.in primo.de reſtit.ſpoliat. & Floren.in l.itaque. ff.ad leg. Aquil.quam legit cum l.ſi ſeruus. quod ſi non poſſum recuperare rem meam à te poſſum æquiualentem furtiuè accipere
9 etiam in foro conſcientiæ, † quia malitiis eſt obuiandum, etiam per fraudem.hoc probat per multa Hyppol.in ſingul.177.malitiis. ſed quia de hoc nõ ſum requiſitus omitto: ſed hic non accepit furtiuè, ſed authoritate ſummi Pontificis, ergo multò minus debet teneri conſulens ſi pars non teneatur.

10 Poſtremò, datur regula per legiſtas quòd † conſulens omnino facturo non punitur, nec tenetur: & ita intelligitur tex.in d.l.ſolum. §. Attilicinius.ibi nolenti.de iniur.ſuprà pro contrario, alleg.glo. in d. regul.conſilii.& in regul.nullus, aut ſaltem mitius punitur quàm delinquens. c.ſicut dignum.§.qui verò.in fi.ibi non ita ſeuerè. de homicid. tex.in §.interdum.in fi.inſti.de oblig.quæ ex delic. glo. in l.1.§.perſuadere. & ſeq.ff.de ſeruo.corrup.glo.in l.ſæpe.de verbor.ſignific. Roma.ſingul.762. in contractibus. Matth. not.97. Card.& Imol.in cle.1.de pœnis.Io. And.& alii in c.fœlicis.illo tit.lib.6.Imo.in cle.1.col.2.de for.competen. Iaſ.multa allegat in l.1.col.4. C.de ſeru.fugit.

11 † Sed quando preſtatur conſiliũ circa id quod non cadit in delictum, tunc non tenetur quis ex conſilio, niſi fuerit fraudis euentus. d. regul. nullus ex conſil. Doct.cano.ibi.& in c.1.de offi.deleg.Brunel.in c.1.19. concluſ.de homicid. Bolenc. in repet. l.capitalium.§. famoſos.folio 32. ff. de pœnis.

At in caſu mihi præſuppoſito iam volens habere beneficium venerat ad domum aduocati, ad conſiliũ habendum ab aduocato, & non ab iſto Paludet qui etiam iam habuerat cõſilium, vt uia ſimplicis reſignationis hæc expediret: & ſine iſto certum eſt, quod erat facturus.ergo ſequitur quòd nõ tenetur, & quod hæc lex ciuilis volens quòd ſi erat omnino facturus non teneatur, ſit ſeruanda in foro conſcientiæ: patet quia regula datur, quòd quando lex ciuilis eſt iuſta habet locum etiam in foro conſcientiæ. glo. in c.quæ in Eccleſiarum.de conſti. Io. And in.c.2.de verb.ſign.lib. 6.ſed lex ciuilis non grauat conſulẽtem, etiam in delictis, niſi ille cui conſulitur aliter non eſſet facturus, ut ſuprà probaui: ergo ſtabimus legi tanquam iuſtæ.

Pręterea licèt lex ciuilis ſolum tractet de corpore, tamen lex canonica etiam tractat de anima. gl.in cap. cum contingat.de iureiur.glo.& Doct.in c.peccatum
12 nõ dimittitur.cum ſimilibus.de reg.iur.lib.6.ſed † lex canonica etiam non punit conſulentem, niſi ille cui conſulitur non eſſet aliàs facturus.ut glo.alleg in d. regu.nullus. ergo ſtabimus legi.ita canon. in cap.1.de officio deleg.maximè Felin.

Item, in hoc etiam concordant Theologi, quòd ex dicto is qui opem præſtiterit tenetur. in d. §.interdum. in fi.hoc tenet Angel.in ſumma. in verb. conſilium.§.1.Sylueſt. de Prierio, & omnes Summiſtæ in eo verb. in 7. q. ergo ſi in hoc concordant Theologi, iſta opinio eſt tuta in foro conſcientiæ, quod non teneatur: idem tenet Ioann. Montolon in promptuar. iur.in verb.conſiliarii. uerſic. facienti.

Rationem ponit Bal.in conſil.250.in quæſtionem. col.2.in 1.uol.quia principalis non eſt ſequutus conſilium, ſed animi ſui motum, qui hoc uolebat experiri: ideò principalis cum erat aliàs facturus, erat in pleno dolo, igitur non põt dici quòd cõſulens augmentauerit malitiam, quia quod plenum eſt non indiget augmento. Bald.in d.conſil.bene coniecturare poſſumus quod etiam ſine conſilio iſtius perduxiſſet ad actum dictam renuntiationem, cum illam tradidiſſet mercatori ad expediendum ante conſilium, ergo conſulens nõ tenetur: & iſtud ſeruat æquitas ſecundum Bal. vbi ſuprà & latè deducit Leonardus de Vtino in ſermo. 38. Quadrageſ. & glo.in c. fœlicis. §.illud.de pœnitent.lib.6. vbi quando conſilium nihil addit niſi in atrocioribus non eſt puniendum Dec.in d c.1.col. 2. & communiter cõueniunt tam Theologi legiſtæ, quàm canoniſtæ, ut, quando conſilium non ſonat in delictum, ut hic, quod quis non teneatur, ſi non fraudulenter facit, vel quando aliàs erat facturus: & tunc dicitur fraudulenter facere, quãdo aliquod commodum obtinet.l.quod ſi cum ſcires.ff.de dolo. & ẽt aliis modis, ſed hic nullum commodum habuit, ergo nec fraudulenter fecit, imò diſſuaſit quantum potuit ab initio: ſed uidens partem nolle illi credere conſuluit, ut ſuprà dictum eſt: item quia erat aliàs facturus. Ideo in conſcientia non tenetur. Philip.in d.regul.nullus ex conſilio. Quare concludo d. Paludet non teneri ad aliquam reſtitutionem per ſupradicta: & per hęc patet ſatis reſpõſum eſſe ad ſupra allegata. In teſtimoniũ præmiſſorum me ſubſignaui ſigno meo cõſueto.

14 Caſus talis mortuo Abbate beatæ Mariæ Aubaſizinæ: & uacante ſede propter lites inter duos prætendentes ius Abbatiæ, monachi capitulariter ad ſonum campanæ congregati & ære alieno oppreſſi, maximè propter admortiſſamenta, arrentauerunt fructus & emolumenta balliagi de Charbumbues dependentis ex Abbatia, nunc Abbas vult alteri arrentare: & factum per religioſos improbare, an poſſit?

Inuo-

Source : BIU Cujas

Inuocato diuino auxilio, qui in præmiſſis veritatē
& ingenium aperiat, videtur quòd Abbas de nouo
confirmatus non teneatur ſtare locationi. per tex. in
c. fi. ne prælat. vices ſuas. in l. emptorē. C. locati. vbi ſuc
ceſſor non tenetur ſtare locationi: ergo nec Abbas.

Secundò, probatur per text. in c. quia ſæpe. de elec.
lib. 6. & c. præſenti. de offic. ordinar. eod. lib. in clem. ſta
tutum. de elect.

Tertiò, probatur per regulam negatiuam poſitam
in rub. ne ſede vacan. vbi expreſsè prohibetur ꝙ ſede
vacante, nil innouetur: ergo vacante ſede non potue-
runt religioſi innouare tradendo fructus ad firmam.

His & aliis multis quæ poſſent allegari non obſtan
tibus contrarium arbitror verum, & hoc per tex. in c.
cum olim. de maiori. & obedien. & ibi not. vbi datur
15 talis † regula, mortuo prælato capitulum ſuccedit
in iuriſdictione & adminiſtratione ac in omni Epi-
ſcopali poteſtate tam in temporalibus quàm in ſpiri-
tualibus, ſi capitulum hoc modo ſuccedit: ergo po-
tuit locare fructus, quemadmodum faciebat præla-
tus. in cap. veſtra. de locato.

16 Secundò probatur ſic, capitulum ſede vacante po-
teſt alienare fructus & res Epiſcopatus quæ ſeruando
ſeruari nō poſſunt ſine alterius authoritate, ſicut dici-
tur de tutore. l. lex quæ tutores. C. de adminiſtr. tutor.
l. tutor qui repertorium. C. de adminiſt. tutor. ergo
iſta locatio fructuum facta per capitulum valet & te-
net, cum locatio ad modicum tempus nō dicatur alie
natio per c. nulli. de rebus Eccleſiæ non alienand. nec
erit in poteſtate prælati ſuperuenientis poſtea reuoca
re, ſicut nec pupilli ſecundum Doc. in d. l. lex quę tuto
res. & quod tutor & prælatus æquiparentur, de hoc
ſunt glo. Primò glo. in c. inquirendum. de pecul. cle-
ric. in c. ex præſenti. de pignor. in c. licet Hely. de ſymo.
quas allegat Barba. in trac. de præſtan. Cardinal. in 3. q.
Baſel. primæ partis. & glo. vltra eum. in clem. diſpen-
17 dioſam. de iudic. Ideo † iura loquentia in vno æqui-
paratorum habent locum in alio. in c. multis. de ætat.
& qualit. in cap. de multa. in fi. de præbend. in c. ſi poſt-
quam. eodem titu. lib. 6. & hoc eſt per iura uulgaria,
quæ non ſunt alleganda. clem. ſæpe in verbo compu-
tet. de verbor. ſignificat.

Tertiò, probatur per tex. qui in hoc eſt formalis in
l. magis puto. §. ne paſſim. de reb. eor. ff. vbi tutor ante-
quam veniat ad venditionem rerum debet prius uide
re an poſſit pecuniam habere ex fructibus conductis,
vel in ſpe redituum, atque obuentionum: ergo po-
teſt locare fructus, & ſi locauerit an poſtea poſſit pu-
pillus reuocare certè tex. in l. ſi pupillorum. §. fi. ff. de
reb. eor. dicit, quod ſi tutor obligauit rem pupilli pro
pecunia, quæ eſt conuerſa in vtilitatem pupilli, ſi pu-
pillus vult illam obligationem reuocare repellitur
exceptione doli, ſic eſt dicendum in noſtro caſu: nam
capitulum, videns non poſſe ſoluere admortiſſamen-
ta ſine locatione prædiorum locauit domino Ioanni
de Selua, nunc ſi prælatus vult reuocare exceptione
doli poteſt repelli, cum iſta pecunia fuerit conuerſa
in vtilitatem Eccleſiæ, quia fuit liberata ære alieno. fa-
cit tex. in l. ſi fundus. §. fi. ff. de reb. eor. vbi ſi tutor ven-
dat rem pupilli ſine decreto, & ſic non tenebat, & pe
cuniam in utilitatem pupilli conuertat, non poteſt
pupillius illam alienationem reuocare, niſi offerat
pretium emptori ſuę rei: ergo ſi eſſet alienatio cū de-
creto non audiretur pupillus, ēt offerens pretium, ſic
18 nec in prælato: † nā nō debet audiri uolens reuocare
locationē debito modo factam per capitulū, & ad vti
litatem Eccleſię: maximè cum non ſit niſi ad unū an-
num, quia in mora modici temporis non eſt maximū
præiudicium. l. ſi debitori. de iudic. ff. & ſi d. prælatus
fuiſſet illo tempore, oportuiſſet eum ſoluere. Ergo
monachi ſoluendo ex reditibus Abbatiæ, rectè fece-
runt: nec debent ex bono opere lapidari, inſequendo
dictum Domini noſtri.

19 † Item capitulum ſede vacante poteſt ſtatuta face-
re. vt tenet Ioan. Andr. in c. 1. de maiorita. & obedien.
lib. 6. in nouell. ſicut Epiſcopi: nam Epiſcopi poſſunt
facere ſtatuta etiam duratura in tempus ſucceſſoris. c.
ſi quis. de maiorit. & obedien. & c. 1. locat. & cap. 1. de
conſecrat. diſt. 3. ſic & ſucceſſor, ſcilicet capitulū, quia
ſuceſſor & prædeceſſor pro eadem perſona reputan-
tur. c. dilecti. de for. competen. c. 1. de ſolut. c. innotuit.
de elec. in antiq. §. 1. de iureiu. à morien. præſt. ſed capi-
tulum eſt ſucceſſor, nam ad illud deuoluitur iuriſdi-
ctio & adminiſtratio Epiſcopi, tam in tēporalibus quā
in ſpiritualibus. c. ſi Epiſcopus. de ſupplend. neglig. prę
la. lib. 6. ergo ſi ſtatuta poteſt facere, à fortiori potuit
aſſenſare: & illa aſſenſatio debet valere, ac ſi eſſet fa-
cta per Epiſcopum, nec poteſt illam reuocare.

20 Itē probatur per text. in c. 1. de ſolut. vbi † ſucceſſor
tenetur ſoluere debita prædeceſſoris pro neceſſitate
Eccleſiæ contracta. Ergo prętlatus Aubaſiæ tenetur il
la exoluere, cùm ſint contracta pro neceſſitate Eccle-
ſiæ: nā aliàs omnia bona monaſterij & prælati ad ma-
num Regis fuiſſent capta. & iſta etiam not in c. 1. de
teſtam. vt dicit Panor. & *alij in* d. c. 1. quod non requi-
ritur probatio verſionis in vtilitatem Eccleſiæ, ſed ſo-
lum quod pro neceſſitate Eccleſię *fuit* contractum.

Item probatur per c. Epiſcopi. & c. ſeq. de rebus Ec
21 cleſiæ non alienand. vbi † ſucceſſor poteſt reuocare
malè alienata per prędeceſſorem: ergo non bene alie-
nata, vt not. ibi Doc. ſed hic ſolum tractatio de locatio
ne modica facta eſt ad vtilitatem eccleſię: ergo nō po
terit eā Epiſcopus uel prælatus reuocare. ita tenet gl.
ſingulariſſima ſecūdum Bald. in Margar. in verb. ſuc-
ceſſor. in 5. q. in c. fi. ne pręla. vices ſuas. vbi expreſsè di-
cit quòd ſucceſſor tenetur ſtare contractui prędeceſ-
ſoris quando in vtilitatem Eccleſię conuertitur, ſicut
hic: nam eſt conuerſa in admortiſatione. Ergo con-
cludendo dico quòd prælatus Ambaſiæ locationem
per religioſos factam non poteſt reuocare. Alia mul-
ta eſſent apponenda, ſed præ temporis breuitate hæc
non potui ſcribere.

Non obſtat cap. fi. ne prælat. vices ſuas. quia intelli-
gitur quando contractus non eſt in vtilitatem Eccle-
ſiæ factus, ſecus ſi in vtilitatem, ut ibi dicit glo. ap-
probata per Doc.

Non obſtat l. emptorem. quia loquitur in ſingula-
ri ſucceſſore, ut ibi eam intelligunt ſcribentes, ſecus
in vniuerſali.

Non obſtat cap. quia ſæpe. vbi fructus debent reſer
uari futuro ſucceſſori verum eſt ſolutis debitis ut ibi
dicit tex. & in c. præſenti. de offi. ordina. & in clem. ſta
tutum. nam deductis expenſis debent fructus reſer-
uari, ſed iſtæ erant expenſæ exoluendæ: ergo ſolutæ
per monachos non debent improbari.

RESPON. XCVI.

De iure emphyteotico Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Res emphyteoticaria an ceciderit in commiſſum per non ſolutionem canonis per tempus ſex annorum, & ultra.*

2 *Iure emphyteotico ratione periurij priuatur quis non expectato biennio, vel triennio.*

Arrera-

Source : BIU Cujas

3 *Arreragiæ emphyteotæ qui ceſſauit per ſex annos, à quo tempore petantur.*

4 *Emphyteota incidens in commiſſum, quid domino directo reſtituere teneatur.*

5 *Emphyteota comparatur vſufructuario.*

6 *Vſufructuarius à tempore finiti vſusfructus, fructus omnes reſtituere tenetur.*

7 *Emphyteota ſua culpa in commiſſum incidens, melioramenta habere non poteſt.*

8 *Res emphyteotica ob non ſolutum canonem, ad eccleſiam reuertitur cum melioramentis.*

9 *Authoritate propria an ingredi liceat in re emphyteoticaria ex pacto.*

Contractus ex conuentione partium legem accipiunt. ibidem.

10 *Dominus directus quæ remedio in iudicio vtatur, re emphyteoticaria in commiſſum incidente.*

11 *Litigium inter emphyteotam, & dominum factum, an impedimentum præſtiterit quin res in commiſſum inciderit.*

Reſpublica & eccleſia æquiparantur. ibidem.

12 *Stultus melioris conditionis eſſe non debet, quàm ſapiens, & bonus.*

13 *Obſignationes factæ, vt hic impedimentum ad prætenſum commiſſum non afferunt.*

14 *Eccleſia & minor in priuilegijs pari paſſu ambulant.*

15 *Commiſſum in re emphyteoticaria incurrit etiam eccleſia, contra eccleſiam.*

INVOCATO Dei ſuffragio, videntur dubia de quæſtione agitanda per Dom. Cotat vicarium Eccleſiæ Bituricenſis, contra Antonium Doulceron emphyteoticarium elicienda ſequentia.

Primum eſt, ex quo idem Doulceron, nec aliquis alius eius noīe ſoluit canonem, labuntur ſex anni, & vltra, an res emphyteoticaria ceciderit in cōmiſſum.

Secundum, ſuppoſito pro conſtanti quod de iure res affecta eſt vitio commiſſi vtrum debeantur ab eo die arreragia.

Tertium dubium, vtrum non ſolum ſoluet arreragia, verum etiam omnes fructus quos dictus Doulceron à dicto tempore lapſi commiſſi percepit, aut percipere potuit de re ipſa emphyteoticaria.

Quartum dubium, an tenebitur ipſe Cotat ad melioramenta rei emphyteoticariæ.

Quintum dubium an liceat ipſi Cotat ingredi propria authoritate uiſo pacto: & ſi non propria, qua uia ſit procedendum, pro breuiori litium termino.

Sextum dubium eſt, an litigium quod interuenit inter ipſos d. Cotat & Doulceron, ſeu eius complices impediuerit huiuſmodi commiſſum fieri.

Septimum eſt dubium, an obſignationes factæ aliquorum arraregiorū impediuerint huiuſmodi commiſſi curſum, attento quòd deliberationem eius impediuerint.

Et membratim bene de iure reſpondendum: &
1 quoad primum quo † quæritur an res ceciderit in
commiſſum, obſtante non ſolutione canonis, per
tempus ſex annorum, & vltra: iſtud de iure videtur
clarum, quod ſic, etiam ob ceſſationem canonis ſoluendi per duos annos, quia res eſt Eccleſiæ, deciſio eſt formalis in c. literæ. de dilatio. glo. in l. 2. C. de iur. emphyt. cum ſimilibus.

Adde quod in hoc puncto non debuit de rigore
expectati biennium ratione iuramenti in contractu
2 appoſiti, quia tunc ratione † periurii priuatur iure em
phyteotico, non expectato biennio vel triennio. ita not. Bal. in c. querelam. per text. & ibi glo. de iureiur. quod ſequitur Feli. ibi. col. ult. ſequitur pro ſingulari. Iaſ. in d. l. 2. col. 16. verſic. nono quæro quid in eo? Iaſ. in l. ſi quis maior, col. 3. uerſi. nota bene quia. C. de trāſac. tamen ut cenſeo iſtud nō obtinere poſſet locum in caſu quæſtionato, ex eo, quòd ceſſatio non fuit facta tempore iurantis, ſed eius hæredis, ad quem non videtur talis effectus iuramenti prætendere dubium, quòd licet pactum interuenerit vltra legem, uidelicet triennii: tamen non nocet, quoniam lapſo biennio non potuerit peti declaratio commiſſi, & ipſum commiſſum patratum ſit, per ea quæ not. per Bart in d. l. 2. col. fin. ubi dicit quod per conuentionem pœnalem non nouatur contractus emphyteoticarius à iure ciuili inductus. Petrus de Anchar. in cap. 1. de conſtit. lib. vj. in fin.

3 Quoad ſecundum dubium utrum † debeantur ar-
reragia, & à quo die peti poſſint, uidetur de iure quòd ipſa arreragia ſiue canon peti poſsint à die commiſſi finiti. ita Bal. in additio. ad Specul. in tit. de locato. uerſi. emphyteota Eccleſiæ. col. 2. in fin. poſt Specul. ibi uerſic. 11. quæritur. & dicit ibi Bald. quòd etiamſi emphyteota vult renūtiare, nihilominus adhuc tenebitur ſoluere canonem iuſtum primum, tenuit amplè Guid. deciſ. 171. & ibi additio.

4 † Et decidendo tertium dubium quo quæritur, an
non ſolum arreragia, uerùm omnes fructus qui ex re ipſa per dictum Doulceron percepti fuerint à dicto commiſſo, & qui percipi potuerunt debeantur? Dic breuiter, omiſſa diſputatione quoad fructus reſtituendos dicto Cotat domino directo, à die commiſſi tenetur, iſtud firmat Angel. in §. ſi uerò. de non alienand. rebus Eccleſiæ. col. 1. quia male fidei poſſeſſor effectus eſt ab illo die, ergo tenetur per l. ſi fundum. C. de rei uendic. & §. ſin autem. & §. ſi uerò. d. titu. de rebus Eccleſiæ non alienand. iſtud tenet in terminis Specul. d. titul de locat. uerſic. decimo quæritur. aſſignans ra-
5 tionem, Quia † emphyteota comparatur uſufructua
rio: idem tenet Bal. in l. una §. 1. col. 4. C. de caduc. tollend. Alberic. in l. codicillis. in prin. ff. de uſufruct. lega. glo. in c. 1. in uerb. meliorem. de inueſt. de re alien. facr. Sozi. conſi. 167. col. 4. in 2. uolu. verſicu. Poſtremò iſtā opinionem tenuit firmiſſimè Felin. in c. de quarta. de præſcript. verſic. faciunt. Poſtremò not. in 35. col. 1. tenuit etiam Guid. Papæ. deciſ. 171. Reperio.

6 Confirmantur præmiſſę, † uſufructuarius tenetur
reſtituere omnes fructus à tempore finiti uſusfructus l. ſi pater. C. de uſufr. ergo & emphyteota. & ita reſpōdent Alberic. & Iaſ. in d. l. 2. col. 5. Bal. & alii in authen. inceſtus. C. de inceſt. nupt. & in d. l. ſi pater. ita Albert. Brunus conſi. 112. col. 2. & ſeq. conſil.

Et ex his reſultat quòd literæ Regiæ potius nocumento forent quàm ſuffragio, cùm dicant arreragia ſolùm reſtitui debere, & cōpelli dictum Doulceron emphyteotam ad illa reſtituendum.

7 Quoad quartum quo quæritur, an † dictus Cotat
dominus directus tenebitur ad ἐμπονήματα, ſiue melioramenta facta per emphyteotam, breuiter reſoluunt Doc. quod non, ex quo ſua culpa ob nō ſolutionē canonis priuatur, text. in d. l. 2. in verb. meliorationis, quē ad hoc ponderāt. ibi Doct. Bald. Iaſ. & Bart. in l. colonus. ff. de locato. glo. & Doc. in l. qui rem. C. de ſacroſanc. Eccleſiis, & nullus diſceptat in emphyteota Eccleſiæ. iſtā tenet Guid. Pap. deciſ. 170. iſta eſt formalis
8 deciſio. Bald. conſil. 271. parte 5. ubi dicit † ꝙ propter
ſolu-

non ſolutum canonem res emphyteotica reuertitur ad Eccleſiam cum melioramentis. text. videtur formalis in d.authen qui rem. C.de ſacroſanctis Eccleſiis. qui expreſsè de emphyteota Eccleſiæ loquitur. Et ſic concludemus literas Regias, quæ dicunt meliorationes eſſe reſtituendas præiudicare d.Cotat, & ita fuit deciſum.vt citat Guid.Papæ deciſ.438.& conſil. 139. per d.authen.qui rem. & ibi latè deducit Iacob. & Decius.

Et quod melioramenta ipſe Doulceron non poſſit in poſterum tollere. hoc tenet Iaſ.in d.l.2. col.8. Idem probari poteſt,quia poſtquam illis eſt priuatus, vt ſuprà tactum eſt: ergo non poteſt tollere, aliàs ſecus ſecundum eum.

9 Quoad quintum dubium, quo quæritur † an liceat propria authoritate ingredi atteto pacto,quamuis videatur de iure ſuſtinere quod ſic, cum contractus ex conuentione partium legem accipiant.l.contractus.ff de regul.iur.cum ſimilibus. item dicitur pacta ſeruabo.ff.de pac.l.iuriſgentium.§.prætor ait.item nullum verbum debet eſſe in contractu ſine miniſterio. Bald.in rub. C. de contrahend emp. q.6.pro hac opinione eſt tex in d.l.2.in verbo repellere: & iſta eſt communis opinio, ſecūdum Iaſ. & alios glo.& Doc. in d.cap.potuit, maximè quando interuenit pactum. Socin conſil.167.in 2.vol.col.4. Et licet huiuſmodi opinio poſſet ſuſtineri de iure, tamen de ſtylo curiæ Franciæ eſt quòd dominus non ingrediatur propria authoritate niſi prius declaratione commiſſi facta per iudicem competen em parte uocata & audita. capit. licet. col.2. de præbend.lib. 6. ita reſidet Guid. Papę deciſ.107.

Et ita intendit facere dominus Cotat quamuis uigore dicti pacti non requireretur aliqua certioratio. Bart.in l.creditores.C.de pigno. Iaſ.in d.l.2.colum.33.

10 † Ad huiuſmodi negotium poteſt multiplici remedio in iudicio agi:primò videlicet cōdictione ex lege, & petere declarari emphyteotam cecidiſſe à iure ſuo glo.in l.1.in verb. cuſtodiri.& ibi Bart & alij. C.de iur. emphyteo. Doct. in §.adeo.inſti.locat. Petrus Iacob. in ſua practic.in rub. de condict. ex leg. & iure emphyteotic fol. 64.

Item alia via magis ſummaria, vt ipſe d.Cotat imploret officium iudicis vt expellat emphyteotam, aut petat licentiā expellendi, & ingrediendi domum, datis ſibi ſeruientibus: ita tenent Doc.in d.l.1.Soci conſil.167.col 6 vol.2.tamen prima videtur tutior qua debet experiri & non alia.

11 Ad ſextum dubium reſpondetur, quod † litigium huiuſmodi nō obſtat:ſed magis ſuffragatur d.Cotat, cùm propter illud in maiori culpa conſtitutus fuerit, iuncto etiam quod ipſe durante triennio de ſoluendo interpellatus extitit, ut liquet actis probantibus etiam iudicialibus, quod multum in huiuſmodi negotio exuberabit. Probatur ſic:reſpublica & Eccleſia æquiparantur.l.reſpublica.C.ex quib cauſ.maior.glo. l.fin C.de ſacroſanc. Eccleſiis. ſed ſi tributarius reipublicæ in iudicio citatus vt ſoluat tributum ceſſet per ſex menſes priuatur iure quod habet in re emphyteoticaria l.locorū.& ibi Ange.per illum tex. C.de omni agro deſerto.lib.xj.& ibi hoc tenent Lucas de Penna, Ioannes de Platea, & Iacobus Rebuffi. idem in emphyteotā Eccleſię qui conuentus non ſoluit per ſex menſes:nam priuatur emphyteoſi.ita tenuit Iaſ.in d. l.2 col.13. Corſet. in ſingul.incipient emphyteota.in 2.folio.ſequitur d.Boer.in §.fin.de conſuetud.feud.in conſuetud. Biturig. ſed hic emphyteota non ſolum diſtulit per ſex menſes, imò per ſex annos, & vltra nunquam offerendo,igitur priuatus eſt.

Alias ſequeretur abſurdum,quod malitia ſua contentus & munitus, non poſſet priuari emphyteota:

12 †ſtultuſq; eſſet tunc melioris cōditionis quā ſapiens, & bonus,quod iura abhorrent.l.ſeruus.ff quod vi aut clam.& vulg.ca.eum qui.de prębend.lib.6.Hic autem ipſe Doulceron emphyteota fuit peſſimus litigando conſtitutuſque in grauiſſimo dolo magis uolens litigare quàm ſoluere.

13 Ad ſeptimum, dico † obſignationes huiuſmodi ſic dicto Cotat fieri impeditas nil nocumenti ad prætenſum commiſſum afferre:imò debuerunt fieri realiter,& non impedire dictam obſignationem: & iſtæ dicuntur verę oblationes, per quas iuris miniſterio impeditur curſus commiſſi & caducitatis. tex. & ibi Doc in l.1.C.de iur.emphyt. Iaſ.ibi.col.61. per tex.in l.acceptā.C.de uſur.& l.ſi per te.idem tenet Petrus Iacobi in ſua practic.in rubric.de acti in rem pro re emphyteot.fol.11. Guid.Papæ.conſil. 230. Do.Bouer. in rubric. de conſuetud.retrac.feud.§.3. & quod eſt maius labuntur ſex anni quibus non obſignauit.

Vltimò non poſſet obſtare.vbi ipſe Doulceron uellet dicere Ioannes Gaultier fore dominum vtilem tit. pro donato,& fore minorē ratione cuius veniret reſtituendus de huiuſmodi lapſu temporis & commiſſo.

14 Dico ergo nil ſuffragari, cum † Eccleſia & minor ęquali paſſu in priuilegiis ambulent: & ſic recurrendum venit ad ius commune. tex in l.ſed & milites.§. æqualitas.ff de excuſat.tutor. per quem tex.dicit Bal. in c.1.col.3.de probatio.quod fiſcus non tenetur edere ſua iura aduerſario,nec Eccleſia fiſco.Idem Bald.in c.cauſam primo.de iudic.ubi dicit per eundem text. quòd diſpoſitio legis, non eò minus. C.de procurat. quæ eſt quod ſententia lata pro perſona non legitima ratione ætatis valet quę contra eam non valeret, non procedit quando minor litigat cum minore.

15 † Facit quod ſi Eccleſia habet prædium aut rem in emphyteoſim ab Eccleſia quod propter nō ſolutionem cadit res in cōmiſſum.Iſtam opinionem tenuerunt canoniſtæ in c.cōſtitutus. de religioſis domibus. vbi Panor.amplè tenuit.Idem Specul.in d.titul.de locato. §.adhuc aliqua.verſic.14 quæritur. Bald.in l.placet. C.de ſacroſanctis eccleſiis.verſicul. 3.nota. idem Bald.in propriis terminis.conſil. 27.tertia parte.Reuerendiſſime,& ſingulariſſime pater,vbi dicit hanc uerā fore opinionem, cui adhæret. Eandem ſequitur opinionem ipſe in dicta authent. qui rem. C.de ſacroſanctis eccleſiis.colla.2. poſt glo.aliàs emphyteoſis nunquam ſeruaret ſuam formam ſiue naturam, videlicet nunquam rediret ad proprietatem, quod eſſet abſurdum, & ſic idem in minore paritate rationis. Cum uterque agat de damno uitando, non verò de lucro captando, & alter tantum de damno uitando. argu. eorum quæ notan. per Bart.in authen. quas actiones. de ſacroſanctis Eccleſiis. & Panorm. in capit.auditis. de reſtitut. in integ.

Reliquum & vltimum dubium eſt, utrum poſſint peti arreragia præteriti tpis, videlicet annorum quorum lapſu ipſum commiſſum miniſterio iuris productum eſt in eſſe:& breuiter reſoluēdo dico ꝙ licet uideatur peti non poſſe per ea quæ no.per Bar.& Sal.in d.l.2.& quod not.per Guid. Papæ.deciſ. 271.ubi dicitur peti non poſſe, hoc tamen non obſtante in caſu propoſito, uidetur in contrarium dicendum: cum prædicta loquantur in priuato, ſecus in Eccleſia, ut hic pro quo eſt text. formalis & ad literam. in d.auth. qui rem. de ſacroſanctis Eccleſiis: & ita in præmiſſis ſaluo ſaniori intellectu uidetur de iure dicendum.

RE-

Source : BIU Cujas

RESPON. XCVII.

De iniurijs.

SVMMARIVM.

1 Actio iniuriarum fit, re, uerbis, & literis.
2 Iniuriam illatam hoſpitibus, proſequitur unus hoſpes, & qua ratione, per totum.
3 Iniuria fit affirmando, & negando.
4 Error licet in nomine appellatiuo uitiet, hoc tamen fallit, quando res ad digitum oſtenditur.
5 Pœnitentia in delictis iam perpetratis non habet locũ.
6 Actio iniuriarum non datur, niſi contra illum, qui habuit animam iniuriandi.
7 Teſti non creditur deponenti per verbum credit.
8 Teſti deponenti per verbum credit, aſsignanti cauſam, & rationem, quando credatur.
9 Teſtis dictum debet concludenter probare.
Condemnari ex præſumptionibus quis non debet. ibid.
10 Nocentem dimittere impunitum ſanctius eſt, quàm innocentem condemnare.
11 Fama vitæ æquiparatur.
12 Teſtes de voluntate, & corde alicuius deponere non poſſunt, cum ſolus Deus ſit perſcrutator cordium.
13 Teſtes deponere debent de his, quæ conſiſtunt in ſenſu corporis.
14 Appellari non poteſt de his, quæ committuntur voluntati, vel conſcientiæ alicuius.
15 Accuſans, vel denuntians præſumatur calumniari. quod limitat.
16 Iniuria non fit incertæ perſonæ.
17 Iniurians non punitur, ſi ſtatim eum pœnituerit iniuriam dixiſſe.
18 Infamatio contemplatione iuſtitiæ non eſt prohibita.
19 Teſti ſingulari ſtari non debet.
20 Pœnitentia in delictis, quando admittatur.

PRo parte Coderici in actione iniuriarum, contra Meluinos intentata viſa deductiſque per eum & Meluinos, videtur Meluinos condemnandũ in actione iniuriarum tanquam reum. Præmitto quòd † actio iniuriarum
1 fit re, verbis, & literis. l. 1. § iniuriam. ff. de iniur. Azo in ſumma. de iniur. §. fit autem iniuria. ſed in caſu propoſito, ut liquidò probatur, d. Meluinos accuſauit Codericum, tanquam homicidam, vt patet ex ſuamet depoſitione, vbi dicit *s'il y a d'hoſtes*, &c. [ſi ſunt hoſpites] intelligendo de dicto Coderico, & quod intellexerit probatur, quia in ſua diſpoſitione confitetur Meluinos dictum Codericum tenere hoſpitium, & ſic fuiſſe hoſpitem.

2 † Itẽ d. Meluinos obtinuit literas citatorias ad producendum teſtes cõtra Codericum, quem vocat hoſpitem. Ideo non poteſt negari, quin vocauerit homicidam vocando hoſpites homicidas & hoc probatur per tex. in cap. ex ore. ibi reuerentiam exhibuit, & c. de his quæ fiunt à maiori parte capit. vbi qui exhibet reuerentiam intruſo, uel confitetur eum eſſe in aliqua dignitate, videtur renuntiare iuri quod quis habet, ita vocãdo hoſpitem, videtur illi inferre iniuriam quam hoſpitibus volebat inferre. Itẽ deponunt videlicet de Campis Treſieres, & Bruguieres, quæ dicendo verba Meluinos reus oſtendit dictum Codericum: ergo cum in ore duorum vel trium ſtet omne verbum l. vbi numerus. ff. de teſtib. c. relatum. & cap. cum eſſes. cum ſimilibus. de teſtamen. ſatis probatur d. Meluinos intuliſſe iniuriam dicto Coderico. Confirmatur quod iniuria ſit ſatis probata, quia non ſolum verbis, ſed etiam factis poteſt iniuria fieri: puta utendo veſte lugubri ad iniuriam alicuius. tex. in l. item apud. §. ait prætor. verſicu. proinde quodcunque quis fecerit, vel dixerit vt aliũ infamet erit actio iniuriarum. ff. de iniur. ſed hic Meluinos dicit hoſpitem homicidam, ergo contra eum poteſt agi actione iniuriarum: imò fortius quod Meluinos teneatur probatur: nam iniu-
3 ria fit non ſolum affirmando, ſed etiam † negando, dicendo, ego non ſum fur, homicida, vel ſimilia, vt tenet Lucas de Penna. in l. errat. coll. 2. de caſtren. pecul. lib. 12. C. à percutiendo & ſibilando. vt ibi idem tenet. arg. l. item apud. §. conuitium. ff. de iniur. & cap. in loco. 5. q. 4. ſequitur D. & conciuis meus Iacobus Boer. in conſi. incipiente ſi quis non iniuriandum, poſitum poſt conſuetud. Biturig. ſed in noſtro caſu non erubuit d. Meluinos proferre talia verba in Codericum, ergo tenetur.

Item non poteſt Meluinos quod non fuerit collocutus Coderico, quia certum eſt non ſolum quod nomine proprio nominatur, ſed etiam quod digito oſtenditur. l. certum. ff. ſi certum petat. ideo dicit glo. ſingula. in l. quæ extrinſecus. in verb. ſed etſi. ff. de uer-
4 bor. obligat. quod licet † error in nomine appellatiuo vitiet. l. ſi quis in fundi uocabulo. ff. de legat. j. tamẽ fallit quando res oſtenditur ad digitum ſecundum glo. illam quam exclamat valde ſingularem Alexand. & Iaſ. in d. l. ſi quis. & Iaſ. in d. l. certum. & Felin. in c. ſignificauit. col. 2 de reſcript. Idem ergo in caſu noſtro, ubi teſtes deponunt d. Meluinos oſtendiſſe digito dictum Codericum: ergo ſufficit.

Item non obſtat quominus Meluinos debeat condemnari quædam ſua declaratio, in qua dicit ſe non
5 intelligere de dicto Coderico, quia in † delictis iam perpetratis non habet locum pœnitentia. l. qui ea mẽte. ff. de furt. l. penul. vi bonor. raptor. l. hi qui ſanctam. C. de apoſt. & quia ſua proteſtatio eſt contraria facto, ideo non ualet. cap. cum Martinus. de conſtit. & ibi Doct. ideo tenetur iniuriarum, qui dicit tu mentiris ſaluo honore. l. ſi liber. ff. de condic. ob cauſ. l. ſi quis extraneus. in princ. de acquirend. hæredit. §. j de milite vaſſal. qui contumax eſt in vſib. feudor. Alex in l. 3. ff. de liber. & poſth. Guid. Pap. q. 365. Feli. in c. dilecti. de exceptio. ſic tenebitur d. Meluinos licet poſtea dixerit quod non intelligit de d. Coderico.

His tamen & aliis quæ pro dicto Coderico adduci poſſent, non obſtantibus contrarium, teneo, quod imo Meluinos ſit abſoluendus, & primo præmitto
6 quod † actio iniuriarum non datur, niſi contra illum qui habuit animum iniuriandi. l. ſi non conuicii. C. de de iniur. nam uoluntas & propoſitum diſtinguunt maleficia. l. uerum. ff. de furt. l. diuus. ff. ad leg. Cornel. de ſica. Ioan. Fab. in rub. ſi quadrup. paup. feciſſe dicat. Iuſt. in prin. Alexan. conſil. 13. nu. 6. in 7. vol. Hyppol. ſingul. 176. Do. meus & conciuis d. Boer. in §. 6. de cõſuetu. prædior. in additio. in conſuetud. Biturig. Ioã. Franciſc. Pruzimbi, in alleg. ſuper decreto col. 2. ſed non apparet de animo dicti Meluinos, quod voluerit inferre iniuriam: ergo non debet condemnari.

Et quod non probetur: primò Borderia primus teſtis non probat, quia deponit per uerbum credit.
7 † teſti non creditur ſi deponat per uerbum credit. l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arc. & ibi no. gl. & plenè Docto. in l. teſtium. C. de teſtib. Bar. in tract. de teſtib. etiam ſi dicat ſe pro certo credere. Bal in l. ſiue poſſidetis. C. de probatio. per text. in c. tertio loco. extra de præ-

præſumpt & Iaſ.in rub. ff de iureiur. Hyppo.ſing.19. Feli.in cap.quotiens.de teſtib.& Iaſ.in l.1.nu.17. de re iudic.ff.& idem Iaſ.in l.1.col.penul.de iuſtit. & iur.

8 Non obſtat quia aſſignauit cauſam & rationem,& teſti deponenti per verbum credi debet credi,quando aſſignat rationem.Cyn.Bald.& Salicet. in d.l.teſtium. Bal.in l.conuenticulam. de epiſcopis & cleric.& in l. ſiue poſſidetis.C.de probat.Alexan.conſi.109.in j.vol. col.5.allegat tex.in cap. literas. de præſumpt. & l.1.de ventr.inſpicien. & ibi Bar.idem tenet Alex.conſi.133. eodem volum.nu.5. & conſi.147.in 2.uol.ſed hic aſſignat rationem non concludentem : nam non ſequitur Codericus habebat litem cũ Meluinos:ergo iniurioſa verba cenſentur prolata in Codericum , quia
9 † dictum teſtis debet concludenter probare.l. neque. C.de probat. l.ad probationem. illo tit. & poſito & non conceſſo , quod eſſet præſumptio , quod dixiſſet contra Codericum , ex præſumptionibus non debet quis condemnari.l.omnis definitio. & ibi not.ff.de regul. iur.etiam vehementibus.in cap.literas de præſũp.
10 ita tenet Ioan. de Ancha.conſi.17.† quia ſanctius eſt nocentem dimittere impunitum,quam innocentem condemnare. l.abſentem.ff.de pœnis. maximè in criminalibus. in l.fi.de probatio. C.ut hic. nam poteſt agi & ciuiliter & criminaliter. l.prætor. §.poſſe. & l. conſtitutionibus. & l.lex Cornelia. §.fin ff.de iniur.ſequuntur Doct.in §.ſed & lex.inſt.de iniur.& Hoſtien. in ſumma de iniur. §.fi.& Doct. in d.l.ſi non conuicij. & Petrus Iacob. in forma libelli. de actio. iniur. ex lege Cornelia .

11 † Item agitur de fama, quæ uitæ æquiparatur.gl. in l.iuſta.ff.de manumiſſ. ſequuntur Doct.in l.vt uim. ff.de iuſtit & iur.

Item omnes alij teſtes deponentes contra Meluinos pro Coderico deponunt per uerbum credit, ſine ratione ſaltem concludenti: & ideo non probant:
12 † nam ſi teſtes deponũt de voluntate,& corde Meluinos quod non poſſunt , quia ſolus Deus eſt ſcrutator uoluntatis in cap.nunquid Cain.de pœniten.diſtin.1. cap.erubeſcant.32.diſtinc. cap tua nos.cum ſimilibus. de ſym.glo.in l.2.ff.de interrogat.actio.imò nec iudex poteſt declarare mentem teſtium niſi ſuam. vt tenet in cap.qualiter.in 1.num 28.de accuſa. ergo ſi teſtes volentes declarare voluntatem Meluinos uidentur præſagire , ſeu diuinare : ideo nulla fides debet eis ad-
13 hiberi.quia † teſtes debent deponere de his quæ conſiſtunt in ſenſu corporis. tex. & ibi Bar.in authen.de hæredib. & falcid.in §.ſi uerò in verb.uidiſſe.quod hic non fecerunt.Item nõ poterant teſtes deponere:nam de his quæ conſiſtunt in intellectu vel conſcientia alicuius ſtatur iuramento aſſerentis.glo.reputata ſingul. in §.namque.in verbo dicit.inſti.de actio.ſimilis tex.in l.ſi cui §.1.ff.de accuſat.in c.ſi uerò.de ſentent.excommunica.ſequitur Bald.in c.bonæ.2.in 7.col.de poſtul. prçlat.Iaſ.ibi & in l.pro hærede.in prin.ff.de acquirẽd. hçredit.Alex.conſi.[illegible]7.nu 15.in 4.uol. Vincen. Hercul.in l.ſi uni.de re iudic. Ioan.de Neuiſa.in ſylua nuptial.col.17. glo.in c.ſignificaſti.in 1.de homicid.

14 † Vlterius de his quę committuntur uoluntati, uel conſcientiæ alicuius non poteſt appellari,nec alio modo probari contra.per glo.ſingul in c.ſtatutum §.aſſeſſorem in verb. relinquatur. de reſcri. lib. 6. ſequitur Barb.in trac de præſtan. Cardin.in 2.q 2 partis.nu.18. & Iaſ.in l.à iudice. C.de iudic.in l.nec quicquam. §.vbi decretum. de offic. proconſul. & in §.ſed iſte.inſti.de actio.num.[illegible]56 ſed iſta iacent in intellectu. d.Meluinos an voluerit dicere contra Codericum , vel non , ergo ſuæ aſſertioni ſtatur. & quia iurauit , ut debuit declarando uoluntatem ſuam , prout debet. Alex. in l.de pupillo. §.qui opus. ff. de nou. oper. nuntiat. & conſi.218. in 2.uol & conſi.45.in 6.uol.Iaſ.in l.admonendi.num.11.col.4.ff.de iureiur.ideo non debet amplius contra probari poſtquã iurauit & declarauit uoluntatem. Concludendo igitur non poterant admitti teſtes contra, ſed fuerunt admiſſi,nihil tamen probant ut ſuperius dictum extitit.

Vlterius quod non teneatur d.Meluinos actione
15 iniuriarum probatur:nam licet † accuſans vel denuntiãs præſumatur calumniari. in l.1.in prin.& ibi Bar.ff. ad Turpil. Barto.in l. athletas. §. calumniator. ff.de his qui not.infam. Fallit quando audiuit à fide dignis. ita Panor. & Felin.in capit.fin.de calumniat. ſed Meluinos audiuit hoc à Briſſal. ergo uidetur quod excuſetur:item ſi bene conſideretur non inuenitur hic quod Meluinos denuntiauerit d. Coderico : ergo nullo modo tenetur.

Præterea licet probatum fuiſſet Meluinos fuiſſe denuntiatorem,non tamen teneretur,quia olim denuntiatores puniebantur pœna Senatuſconſul. Turp. l.1. & l.ab accuſatione §.nuntiatores. ff.ad Turpil. Doct. in l.ea quidem. C.de accuſat.

Sed hodie ille titulus & pœna illius non habet locum in regno Franciæ, cum per ordinationes nullus poſſit accuſare Ergo nec deſiſtere, niſi Regius procurator.ita tenet Benedict.in repet cap. Raynutius.verb. mortuo.nu 200.de teſtam.

16 Item iniuria non fit incertæ perſonæ. l.item apud. §.cui.ff de iniur. Item iuramentum excuſat à præſumpta calumnia. gl in auth de iudicib §.oportet.colla: 6. Lanfran.in cap quoniam.de expenſis.extra de probatio. in l eum quem temere. & ibi Doctor. ff.de iudic. Bar.in l.1.ff ad Turpil.

Item poſito quod fuiſſet præſumptio contra Meluinos ſublata , tamen erit per eius ſacramentum glo. in capit. cum in tua.qui matri. accuſar. poſſunt. capit. fi.de iureiur. l.præſenti. §. ſicubi. de his qui ad eccleſias confug.C.& ita tenet Alber.in l.penul.in fi. ff. de in inreg.reſti.

Item quòd Meluinos ſit relaxandus probatur,nam
17 licet † quis in veritate dicat alicui iniuriam, ſi tamen ſtatim antequam perueniretur ad extraneos actus,iniuriantem pœniteat iniuriam dixiſſe,& dicat non eſſe verum quod dixerit, tunc non poteſt conueniri actione iniuriarum, ita videtur dicere tex.in l quod calore. ff de reg.iur. ita tenet Lanfran.in repet. cap.quoniam. col.1.verſic confeſſiones.de probatio. idem Angel. in l.ſi non conuicij.C.de iniur. Felin.in cap dilecti.col.fi. nu. 16. de excep. Thom. Ferra in cautel.39. Ideo hic Meluinos vt apparet in proceſſu ſemper dixit ſe non intelligere de illo etiam iuramento medio, ergo non poteſt iniuriarum conueniri, licet ab initio dixiſſet clarè. de Coderico , per ſuam reuocationem non potuiſſet conueniri ex ſupradictis, & per iſta apparet reſponſum ad cõtraria ſuprà adducta,tamen ut melius appareat de non iure actoris ſigillatim reſpondebo.

18 † Item infamatio non eſt prohibita, quando fit cõtemplatione iuſtitiæ. cap.qui ambulat.5.q.5.& l.quod rei.ff.de iniur.cap.1.in fi.2.q.7. cap. plerumque. & ſeq. & l.nec magiſtratus & l.penul.ff de iniur. & 24. q.1.c. omnis. ubi Policarpus ſanctus vir vocauit Marchionenſem hæreticum primogenitum Satanæ , quod non feciſſet ſi actione iniuriarum accuſari potuiſſet. per no.in capit Lugdunenſem .9.q.2. in Iouinianum contumeliam dicit,ſic ſcribens contra Pelagianos.Iouinianus Romanam fidem me abſente turbauit, tam elinguis, & ſermonis putidi vt magis miſericordia dignus

gnus ſit, quàm inuidia, perſonę uiliori damnum famæ non eſt iniuria. & Ioan. 12. dicitur quòd fur erat, & loculos habens. Et in c. Epiſcopus. 12.q.1. Ideo potuit iſte nocens infamari, licet non fuerit. Luc.de Penna.in l.errat.col.5.de caſtren.pecul.lib.xij.

Non obſtat primum dum Meluinos fuit confeſſus d.Codericum hoſpitem, quia licet enim alij ſint hoſpites in ciuitate, bene ergo ſibi præiudicat, quantum ad confeſſionem, quòd Codericus ſit hoſpes, ſed non ad alia. Et ita intelligitur c. ex ore.qui confitetur, vel exibeat reuerentiam alicui tãquam tali uidetur illam qualitatem conferri, ut ibi nota.Panorm. & alii ſicut hic Meluinos, qui uocauit.d. Codericum hoſpitem. Ergo uidetur fateri: ſed homicidam non, quia poſt negauit, non obſtat depoſitio teſtium, quia nil probant, ut ſuprà dixi.

Non obſtat quòd factis poteſt fieri iniuria, quia fateor, ſed hic non eſt factum, per quòd inferatur, nec obſtat ſi dixerit negando, quia loquitur quando alloquor aliquem, ſed hic non alloquebatur. d. Codericum, ſed iudicem in modum requeſtæ, ut dicunt teſtes, ergo non eſt iniuria.

Non obſtat dũ dicitur quod oſtendit, quia poſito quòd oſtenderit, licet non probetur, plenè tamen ſta
19 tim fuit illa iniuria reuocata, ut ſuprà dixi: nam † ille teſtis eſt ſingularis, cui non debet ſtari. in c.præſentia. de probatio.& Lanfran.in verb.teſtium depoſitiones. cap. quoniam. de probatio. Doct. in l.admonendi. ff. de iureiurand.

Non obſtat quod dicitur, ſemel emiſſum irreuocabile verbũ.allegatur text.in l. una.& ibi glo. de raptor. & text.in c. ſi Paulus. 32.q.5.ſed intelligo illud quoad hoc ut non ſit dictum: ſed debet haberi pro non dicto, poſtquam ſtatim reuocauit.

Non obſtat quod in delictis non habet locũ pœni
20 tentia. Fateor quando talia † delicta ſunt perfecta, & conſummata, ut furtum, & homicidium: ſed in caſu noſtro ſecus.ita glo.& Bar.in d.l. qui ea mente. ut ſuprà larius fuit probatum. Ex quibus omnibus concludo partes domini iudicantis debere eſſe in abſoluendo d.Meluinos, & condemnando d.Codericum in expenſis, quia temere litigauit, & ſine actione. iuxta l. eum quem temere.ff de iudic. & ita concludo ſalua correctione. Et quia dictus Codericus ſe ingeſſit denunciationi, & qui ſe ingerit ſuſpectus eſt. l. qui omnia.§.1.cum ſimilibus. ff.de procurat. dico debere inquiri contra d.Codericum an ſit criminoſus uel non: & ſi inueniatur quod fiat iuſtitia, ſic cõſuluit apud Caturcum, & Collegium Doctorum mecum unà cum multis licentiatis, & ita fuit iudicatum. In fidem pręmiſſorum me ſubſcripſi.

RESPON. XCVIII.

De donatione Fraudulenta.

SVMMARIVM.

1 *Virtus in multa dicendo non eſt, cum in paucis conſiſtat ueritas.*
Multiloquium ſemper diſplicuit, ſemiloquium uero placuit.
Adminiſtrator legitimus eſt quilibet res ſua. ibidem.
2 *Benefacienti benefacere debemus.*
3 *Donatio propter nuptias à marito alienari non poteſt, etiam uxore conſentiente.*
4 *Donatio inter patrem, & filium, an ualeat.*
5 *In donationibus de iure prohibitis, merita in inſtrumento inſerta per donatarium probari debent.*
6 *Donatio remuneratoria quæ dicatur.*
7 *Confeſſio facta inter perſonas ſuſpectas non ualet, quia præſumitur fraudulenta.*
8 *Donatio facta propter benemerita, non probatis meritis, an ualeat tanquam ſimplex donatio iuramento firmata.*
9 *Donatio fraudulenta non ualet, quando autem fraudulenta præſumatur, declarat infra.*
10 *Clam aliquid fieri quando dicatur.*
11 *Bona donata, ut hic, an ueniant in communionem.*
12 *Socius omnium bonorum uniuerſa communicare debet.*
13 *Diuiſio, ut hic, quomodo fieri debeat.*

IN caſu mihi propoſito, qui talis eſt. Quidam Stephanus Bruniria habẽs tres filios, videlicet Aymericum, Ioannem, & Focãdum, collocauit in matrimonio Aymericum, & eidem donauit donatione propter nuptias, tertiam partem bonorum ſuorum poſtea detentus in firmitate ſuum condidit teſtamentum anno 1521. & die 23 menſis Iunii, in quo teſtamento inſtituit d. filios æqualiter heredes, & ibidem incontinenti uoluit & fecit, quòd dicti fratris ſe aſſociarent in omnibus bonis, & omnia bona communicarent inuicem, uerum, quia Aymericus ſentiens uoluntatem teſtatoris, ex qua uolebat eos in omnibus bonis ſocios, & omnia bona communicare, ut fraudare poſſet ſuos fratres die pręcedente quandam donationem clandeſtinã filio ſuo fecerat, quam ignorabat, & teſtator, & fratres. Et ex depoſitionibus teſtium apparet, nũc nec de prædicta donatione reddidit certos Aymericus ſuos fratres, imò poſſederunt communiter omnia bona, tam quæ donauerat Aymericus, quàm alia huc uſque, ideo nunc quæritur de ſeq. Et primò, an illa donatio facta per Aymericũ die præcedenti ſuo filio ualeat. Secundò, an illa bona donata per Aymericũ ueniant communicanda fratribus, uel conferenda. Tertiò, quomodo debet fieri diuiſio uolentis ex teſtamento patri ſuccedere.

1 †Quia uirtus non eſt in dicendo multa, ut dicit Areti in conſil.13. collat. 1. & ueritas in paucis conſiſtit. Aret. conſi. 7. & conſi. 101. & multitudo allegatorũ confuſionem quandoque parit, ſecundum Panor. conſi.30 in 1.uol.& mihi non placent uerba, ſed pondus uerborum, ut dicit Bal.in authen.ex cauſa.C.de liber.præterit. Et multiloquium ſemper diſplicuit, ſemiloquium ſemper placuit.ut dicit in conſil.ſing.quẽ refert Petrus de Vbaldi in trac.de duob.fratri.in 8.par. quæſt.41. uerùm quia eſt materia multùm prolixa nõ potero uti breuitate, quia hic agitur, & de collatione, & de ſocietate, & donatione. Ideo ad primum ueniendo uidetur quod donatio ualeat, quia quilibet eſt legitimus adminiſtrator rei ſuæ.l.in re mandata. C. mand. & l.nemo exterus. C.de Iudæis. Et quilibet poteſt non ſolùm donare res: ſed etiam poteſt diſſipare abutendo. l. ſed, & ſi lege. §. conſuluit. ff. de petit. hæred.

2 Secũdò probatur † benefacienti benefacere debemus.in l.ſi nõ ſortè.§.libertus.de condic.indebit. & d. §.conſuluit. ſed filius Aymerici ut prætẽditur, fecerat aliqua ſeruitia ſuo patri Aymerico, ergo pater tene-

Source : BIU Cujas

batur ei benefacere, cui ſi donauit, illa donatio ualet, & non poteſt reuocari.l. Aquilius. & l.ſi pater. §. fin.ff.de donatio.

Tertiò probo quod ualeat per text.in l.1. de iure fiſci.ubi ſi quis faciat donationem, & poſtea contrahat cum fiſco non reuocatur donatio. Ergo à fortiori ſi quis contrahat cum alio: nam donatio ualet.

His tamen, & aliis multis quæ poſſent adduci, non obſtantibus contrarium dico eſſe verum: & primò, quod
3 † donatio non ualeat. Probo ſic, quia donatio propter nuptias non poteſt alienari, etiam conſentiente uxore. per text.in l.una §. & cùm lex. de rei uxor. actio. & in l.ſi ante.de donatio.ante nupt.ne fragilitate naturæ ad repentinam deducatur inopiam, ut dicit ibi text.nã donatio propter nuptias fit uxori per uirum, dos uerò datur uiro per uxorem, ut dicunt text. in l.1. de donatio.l.antepenul.C.& in c.nuper. de donat. inter vir. & vxor. Si ergo donatio propter nuptias fuit vxori facta, ergo uir non poteſt de ea diſponere, cùm id quod noſtrum eſt ſine facto noſtro à nobis auelli non poteſt l.id quod noſtrum.ff.de regul.iur. Ergo ſine facto vxoris non valuit donatio, ulterius quod noſtrum non eſt, in alium non poſſumus transferre.l. traditio. ff. de acquir.rer.domin. ſed iſta bona conſtante matrimonio non erant viri: ſed uxoris cùm actionem rei uendicationis habeat, per tex.in authen. permiſſa. C. de donat.ante nup. Ergo illa non potuit donare, ſi donauit nulliter: ſed quia dicunt Doct.quod iureiurando confirmatur per tex.in c.cùm contingat.de iureiurand.& in c.licet.de iureiuran.in 6. Tũ in iſto caſu non videtur iuramento confirmata, quia donatio facta per virum contempta vxore bene confirmatur, ſed hic nõ apparet quòd uxor conſenſerit, ergo iuramentum bene tenet quoad alienantem, ſed non quoad vxorem. ita intelligitur text.in l.ſi prædium.C. de iur. dot. & in authen.ſiue à me. C.ad Velleia. & ibi Doct. & gloſ.in c.cùm contingat.de iureiur.& ibi Panorm. cum ergo hic non conſenſerit mulier, non tenet alienatio quoad eam.

4 † Secundò, probatur quòd non valeat, quia donatio inter patrem, & filium non valet. l.donationes quas parentes.C.de dona.inter vir.& vxor.l.2. C.de inoffic.donatio.niſi fuerit donatio propter benemerita. in authen. vnde ſi parens. & ibi, ita eum intelligunt Bart.Salic.& Iaſ.& Bart. & Bald.in l.2.de inofficio.donatio.ſed iſta prætenditur huiuſmodi quia pater in donatione dicit quòd donabat propter infinitos amores honores, ſeruitia, & beneplacita quæ ei impenderat filius: dicerem tamen quòd iſtud non ualet, & hoc per regulam quam ponit Barto. in l. ſi fortè. ff. de caſtren. pecul.& in l.ſi donatione.C. de coll. idẽ &Bart. & alii in l. ſi tibi.§.pactus.ff.de pact.& Doct.in authen.
5 ex teſtamento. de collat.quæ habet, quòd † in donationibus de iure prohibitis, ſicut inter patrem,& filiũ, debent merita in inſtrumento inſerta probari per denotariũ, alias donatio non debet ſortiri effectum, eſt aſſertioni patris eſt ſtandum uel alterius donantis, qa uerba ratione meritorum, & ſeruitiorum præſumuntur in fraudem adiecta.arg.text. i l.qui teſtium. ff. de probatio.& in l.ſi quis in ſuo.§.legis.ff.de inoffic.teſta. C. ſumẽdo argumentum de ultimis uoluntatibus ad contractum quod ualet.l.quæ de legato.ff.de leg. 1. & l. pactum.ff. de pact.

6 † Et ad hoc ut donatio remuneratoria dicatur. in l. ſi donatione.C.de collatio. ponit Imperator tria quæ debent concurrere. primũm quod merita verè appareant, aliter quàm per aſſertionem patris, ut ſuprà dixi. & ita tenet Soci.in conſil. 295.in 3.& in 4.col.

Secundò, requiritur quod talia merita ſint æquiualentia rei donatæ hoc eſt, quia ſi filius fecerit tale meritum patri lucratus fuiſſet ſi fuiſſet, extraneus.in cap. relatum.ibi iuxta ſeruitii meritum.de teſta.aliàs quòd excederet ſeruitium, non ualeret, ſecundum Bald. & Salic.in l.illud. C. de ſacroſanct.eccleſ.Imol.in l. Aquilius.ff.de donatio. & latè Alexand. in conſil. ſuis in 1. parte. conſil.55.in 2.col. & Socin. in tract.fallenti. regul. 103. in 5. fallen.

Tertiò requiritur quòd talia ſeruitia non ſint obſequialia, ad quæ tenetur filius, quia illa non exigunt remunerationem. l. filia. C. de patr. poteſt. & ita tenet Bald.in l.filiæ.C.familiæ erciſcund. & ita Alex. ubi ſuprà, & glo.& Doct.in d.l.Aquilius. de donat.& Ludouic.Roma. in conſil.26.Felin.in c.nouit.& ibi additio ad eum.de iud.ſed hic nullum iſtorum interuenit, ergo iſta donatio non ualet facta per Aymericum ſuo filio: ſed aliud eſt quia teſtator releuauit ſuum filium ab onere illo probandi merita, utrum ualeat? iam uidimus quòd non: ſed ita fecit cùm iuramento ſcilicet aſſeruit merita præceſſiſſe, an illud iuramentum ualidet donationem? Et dico quòd non, per illa quæ ponit Bart.in l.cùm quis accedens.§. Titia. ff. de leg. 3.
7 ubi dicitur quòd † cõfeſſio facta inter perſonas ſuſpectas non valet, quia præſumitur facta in fraudem. Ita hic confeſſio benemeritorum præſumitur in fraudẽ aliorum fratrum, vt infrà latius dicam. Ergo non ualet etiam iuramento firmata. & ita tenet Alexan.in d. conſil.55.& in d.l.ſi donatione.C.de collatio. & ita tenet additio.ad Guid. Papæ.q.95. quòd illa aſſertio benemeritorum cum iuramento bene ualet quoad iuramentum, non uerò quoad præiudicium tertii,& ſic fratrum uidelicet Magiſtrorum Ioannis, & Focandi, quia quando agitur de præiudicio tertii, iuramentum non releuat.in c.quamuis. de pact.lib. vj. in c. licet. de iureiur. ſed hic agitur quia Aymericus frater vult ſuos fratres fraudare tertia parte bonorum. Ergo nõ ualet illa aſſertio, etiam cum iuramento facta.

8 Adhuc dubitatur, an talis † donatio quæ eſt facta propter benemerita, eò quia non probãtur benemerita, ualeat tanquam ſimplex donatio iuramento firmata, quia donatio ſimplex, licet non ualeat, tamen iuramento firmatur. Bald.in l.fi. C. de vſucap. pro donato. & ſic in regul. 103. Ergo cùm hæc donatio nõ valeat tanquam remuneratoria, an ſaltem valeat tanquam ſimplex? & breuiter dicatis quòd non, quia præſumitur ſimulata, & in fraudem legis facta, ergo nulla. ut tenent Angelus, & Iaſ. in d.l.ſi donatione. Alex. tamen ibi tenet ualere, & reſpondet ad iura hic allegata quem uide. Et ſi ſequatur traditio nullum operatur effectum. iuxt.not.per Bart.in l.emptor. ff. de aqua pluui.arcend Imò nec morte confirmatur, ſecundum Franciſc.de Crema in ſuis ſingu. ſingu. 137. per text. in argu.l.cum hic ſtatus.§.ſi quis ſponſum. ff. de donat.inter vir. & uxor. ubi ſi quis donauerit mulieri tanquam uxori cùm non eſſet uxor, hæc donatio nõ valet, nec morte confirmatur, item facit illa regula quòd potui nolui, & quod uolui implere nequiui.de qua in c. cùm ſuper. de offic. deleg.in l.multum. C. ſi quis alteri uel ſibi. nam iſte Aymericus poterat facere donationem ſimplicem, cum iuramento, & noluit ſed uoluit facere propter benemerita, ſed non poteſt adimplere quia non ualet cum merita non probẽtur.

Tertiò, probatur quòd nõ ualeat quia in fraudem
9 ſuorum fratrum facta, quæ † donatio fraudulenta nõ ualet.l.ſi aliquis.ff.de donatio cauſ.mor.l.ſi in fraudẽ. C. de iure fiſci. §. item ſi quis in fraudem.inſtitut.de actio. & quòd ſit facta in fraudem probatur ex coniectu-

iecturis poſitis per Bart. in l. poſt contractum. ff. de donat. Prima eſt, quia præſumitur donatio fraudulosa quando quis donat omnia bona. l. omnes. §. Lucius. ff. quæ in fraud. credit. ſicut fecit Aymericus ſuo filio: nam ei dedit omnia bona quæ pater ei donauerat, & plura non habebat, ut prætenditur. Secunda præſumptio eſt quando quis donat coniunctæ perſonæ. l. data. C. de donat. & l. penul. C. de bon. libertor. in principio ſicut hic Aymericus: nam donauit filio qui non poteſt eſſe magis coniuncta perſona, cum ſit in primo gradu, ut dicit Ioann. Andr. in arbor conſanguinit.

Tertia præſumptio eſt, ſi donans reperiatur poſſidere poſt donationem. in l. ſicut. §. ſuperuacuum. ff. quib. mod. pignus uel hypothec. & l. ſi is qui. de acquirend. hæred. ſicut in caſu iſto: nam Aymericus poſſedit bona ſicut ſi illa non eſſent donata, & nil facit illa clauſulla quæ eſt appoſita in donatione quòd dictus Aymericus conſtituit ſe nomine precario poſſidere, quia illam non poteſt excludere fraudem cum requiratur traditio corporalis. ſecundum Vital. de Cambal. in tract. clauſul. in clauſul. de fraud. colum. penult. per text. in l. una. C. de ſuffrag. & Bart. in d. l. poſt contractum. & latè Cepol. in tracta. ſimulat. in 24. præſumpt. Sicut in ſimili dicit patronus meus Iacobus Rebuffi in l. una. de collegiat. lib. xj. C. Quòd ſi frater laicus faciat donationem fratri presbytero, & poſtea laicus poſſidet illa bona, ſicut ante donationem, quòd illa donatiò cenſetur facta in fraudem taliarum, & aliorum munerum: ita quòd ſacerdos ſolum habet nomen, & alius recipit fructus: nam tenetur ad munera ſubeunda, ſicut ſi non eſſet facta donatio.

Quarta præſumptio fraudis eſt quando donatio eſt facta clam. arg text. in l. fin. de ritu nuptiar. & l. non exiſtimo. ff. de adminiſtr. tuto. clem. una. §. cæterum. de vſur. in c. ut noſtrum de eccleſiaſtic. benefic. in c. pernicioſum. & ibi glo. 18. q. 2. Cepol in tract. ſimul. in 20. præſump. quia qui malè agit odit lucem. tex. in c. conſuluit. de offic. delegat. & l. 1. § tria lumina. ff. de ventre inſpiciend. ſed iſta donatio fuit facta clam, videlicet, in vno nemore, ut habetur in fine donationis, ergo fraudulosa: nam non potuit fieri ſecretius, quam in uno nemore, in quo ſunt tenebræ quæ ſunt ad fabricandum falſum aptæ. d. l. 1. §. tria lumina. de uentr. inſpici. Et tunc dicitur clam facta quando eam celauit ſuis fratribus neque eis denuntiauit.

Item qui animum celandi habuit, ut habebat iſte Aymericus cum adiuerit nemus. iſta habētur per tex. in l. 3. §. fi. cum l ſequen. ff. quod vi aut clam.

10 † Item clam dicitur fieri, quando fit inſtrumētum, & iniungitur notario, & teſtibus, quòd rem ſecretā, id eſt, prædictam donationem teneant, ſecundum Bart. in l. fraudem ff. de his quib. ut indig. Et breuiter clam dicitur fieri quando non poteſt venire in notitiam eius cuius intereſt. l. clam poſſidere. & ibi Doct. ff. de acquir. poſſeſ. refert Dec. in l. quintus. aliàs incipit quo tutela. §. clam. ff. de regul. iur. ſed iſta donatio fuit facta in nemore, & ſic clam fuit (ut prætenditur) dictum teſtibus, quòd tenerent rem ſecretam. Item non denunciauerunt illis quorum intererat, quare concludo donationem etiam multùm fraudulosam.

Quinta præſumptio eſt, quando poſt alienationē incontinenti ſequitur contractus. per text. in l. ſi uentri. §. fin. ff. de priuileg. credit. & l. lecta. verſi. dicebam. ff. ſi cer. petat. in l. ſi §. idem reſcripſerunt. ff. ad municipal. Doct. in l. 1. de iur. fiſc. lib. 10. C. Ioan. Fab. Angel. & Iaſ. in §. item ſi quis in fraudem. inſti. de actio. ſed alienatio fuit facta die præcedente, quo fuit facta ſocietas. Ergo cum incontinenti ſit facta, cenſetur fraudulosa, & facta ad fraudandum fratres illa tertia parte. Quare dicit Iaſon licet talis alienatio non eſſet nulla ipſo iure, tamen fratribus reuocatoria competet ad reuocandum illa bona, ſic in fraudē alienata: ſed infra videbimus ſi uult ſucedere, quomodo fratribus uidelicet Magiſtris Ioanni, & Focādo ſuccurratur. Et ſic non obſtant contraria, quia reſpondeo, quod primum dum dicitur quod quilibet eſt legitimus adminiſtrator etiam abutendo, uerum eſt niſi in fraudem vellet donare, quia tunc iura non permittunt. per tot. titu. ff. quæ in fraud. credit. & §. itē ſi quis in fraudem. inſtit. de actio.

Non obſtat ſecundum, in quo dicitur quod benefacienti benefacere debemus: ſed de iſtis beneficiis uel ſeruitiis non apparet, ideo de his quæ non ſunt, & non apparent, idem eſto iudicium. l. duo ſunt Titii. ff. de teſtamen. tutel.

Ad text. in l. 1. de iur. fiſci. reſpondeo, quia ibi loquitur quando alienatio erat perfecta, & non erat facta in fraudem, ſaltem non poterat apparere, hic uerò facta erat in fraudem, ut ſuprà probatum fuit, ideo non ualet, ita intelligit Bar. in d. l. 1. alleg. & ibi patronus meus, & Ioānes de Platea. Et ſic concluſio eſt primi articuli, quod donatio facta per Aymericum ſuo filio non ualet.

11 † Ad ſecundum an bona donata veniant in communionem, ita quòd tempore diuiſionis ueniāt communicanda? breuiter omiſſis argumentis dico, illa bona donata filio Aymerico uenire in communionem:

12 quia † ſocius omnium bonorum uniuerſa communicare debet. l. ſi fratres. §. fi. ff. pro ſocio. & l. 1. §. fin. tit. ſed cùm iſta donatio non ualeat, quia bona erant d. Aymerici, ergo illa habebat communicare. Imò poterat, & poteſt cogi actione pro ſocio ad communicandum, per text. in l. ſi quis ſocietatem. ff. pro ſocio. Berber. ita tenet in uiator. iur. in rubr. de ſocietat. Et ita etiam cantare videntur verba ſocietatis. Communicauerunt dicti fratres, omnia bona ſine ulla retentione. Ergo Aymericus non poteſt ſibi aliquid retinere. Et ultra ſocietas debet eſſe æqualis, & tantum debet vnus ponere ſicut alius. per text. in l. 3. ibi ęqualiter. C. pro ſocio. & l. 5. §. fin. ff. pro ſocio. Nam ſi unus poneret omnia bona ſua, & alter aliqua tantum, eſſet ſocietas leonina quæ eſt fugienda. per tex. in l. ſi paſcenda, & ibi latè Doct. C. de pact. ſed non ſic eſt in noſtro caſu, quia tantum opera unius ponebat ſicut alius: ſed Aymericus dicit quod non tenetur bona donata filio communicare ſuis fratribus, cùm ante ſocietatem cōtractam eſſent donata, dixi ſuprà, quia in fraudem, & vlterius, quia quando ineunda eſt ſocietas de aliqua re, & illa res perit vel ante ſocietatem donata eſt, tūc illa res perit periculo illius qui eſt in culpa, quare res nō eſt cōmunicata. iſte eſt tex. in l. ſi id qđ in ſocietate. ff. pro ſocio. ita tenet Petrus de Vbald. in tract. de duo. fratrib. in 8. parte. in princ. Ergo in diuiſione ſocietatis illa res donata filio Aymerici computabitur, Aymerico minus accipiendo de aliis bonis patris, per tex. in l. dotis quidem petitio C. de collat. Et hoc ſi dicatur donationem ualere: ſed ſi donatio non valeat, ut ſuprà tenui de illa donatione, tantum habebunt alii fratres ſicut Aymericus, & diuiſio fiet æqualiter.

Tertiò quæritur Aymericus teneatur cōmunicare bona donata. Ad quod reſpondetur quòd dictus Aymericus teneatur illa bona donata ſuo filio communicare probatur: nam uolens ſuccedere patri ex teſtamento vel ab inteſtato tenetur conferre. auth. ex te-

Source : BIU Cujas

teſtamento.C.de collat.Sed ſi iſte Aymericus uelit ve
nire ad ſucceſſionem bonorum patris, alii fratres, ui-
delicet Magiſter Ioannes, & Focandus poſſunt ei di-
cere quòd conferat donationem propter nuptias quã
à communi patre habuit, quam donationem de iure
tenetur conferre.per tex.in l.ut liberis.C.de collat. &
ſi nolit conferre denegantur ei actiones in aliis bonis
paternis.per tex.in l.poſthumo.& l.ſeq.& l.ſi maritus.
de collat.ita quod non poterit aliqua bona paterna
habere niſi conferat. & ita tenent communiter Doct.
in d l.vt liberis. & in l. quoniam nouella. C. de inoffi-
cioſ. teſtamen. Ideo poteſt eſſe contentus illa dona-
tione ſi uelit, aliàs de bonis paternis certè conferet,vt
ſuprà dicitur.

13 † Quomodo autem illa debeat fieri diuiſio? Certè
ſi Aymericus, ut ſuprà diximus, velit habere bona ex
teſtamento debet conferre donationem propter nu-
ptias, quam ei pater fecit:nam qui non uult ſuccede-
re non cogitur ad collationem.l.filia in ſecũda.de col-
lat.l.fin.ff.de collat.dotis. Et poſtea diuiſio æqualiter
fiet, vel ſi nolit conferre, ſit ſua portione contentus,
ut ſuprà probaui. Et ſic concludo ſalua correctione
melius ſentientis. in l. Claudius.ff.qui potior.in pign.
habeantur. Et in fidem præmiſſorum, licet cum pau-
cis libris hic ſim apud Lemonicos cauſa peſtis Tolo-
ſæ,& Caturci ſæuientis, me ſubſcripſi.

RESPON. XCIX.

De iure retractus.

SVMMARIVM.

1 *Retractus an habeat locum, ſi ante uenditionem conſanguineo ſit denuntiatum, & ille nolluerit emere.*
2 *Remittentibus actiones ſuas, non eſt amplius dandus regreſſus.*
3 *Emphyteota denuntians domino, an vellet emere, & dominus dixerit ſe nolle, iure prælationis rem retinere non poteſt.*
4 *Quod approbo, non reprobo, declarat num. 17.*
5 *Creditor conſentiens alienationi, pignus remittere uidetur.*
6 *Renuntiare iuri in fauorem ſuum introducto quilibet poteſt.*
7 *Retractus ius non amittitur, etiamſi conſanguineus ante alienationem rem emere recuſauerit.*
8 *Indultum à iure beneficium, nemini eſt auferendum.*
9 *Retrahendi ius competit poſt uenditionem factam, & non ante.*
10 *Renuntiare non poteſt iuri nondum competenti.*
11 *Renuntians bonis paternis, renuntiare non uidetur bonis maternis, quæ de futuro uenient.*
12 *Renuntians bonis paternis cum iuramento, non excluditur, quin habeat bona aduentitia in pœnam patris ad ſecundas nuptias tranſeuntis.*
13 *Retrahendi ius non competit proximo ex ſola uenditione, non ſequuta traditione rei uenditæ.*
14 *Renuntiatio etiam iurato, non extenditur ad ius, quod ſuperuenit de futuro.*
Iuramentum habet clauſulam rebus ſic ſtantibus. ibidẽ.
15 *Renuntians iuri quod habet, uel habere ſperat, non tamen cenſetur iuri de futuro renuntiare.*
16 *Res inter alios acta, alijs non prodeſt, nec nocet.*

1 QVIDAM cum † uellet rem vendere, de-
nuntiauit conſanguineo, an vellet eme-
re, timens retractum, qui conſanguineus
reſpondit ſe nolle emere. Quare ille ven-
didit alteri extraneo: perfecta venditione, proximus
cui fuit denuntiatum cùm vellet emere vult retrahe-
re, iure proximitatis, quæritur an poſſit?
2 Et primò, videtur quòd non, quia † remittentibus
actiones ſuas nõ eſt amplius dandus regreſſus.l. quæ-
ritur.ff de ædilit.edict. glo. in c. in cauſis.in uerb. cùm
res.de elect.ſed hic proximus remiſit, quia dixit ſe nol
le emere, ergo non debet poſtea audiri, ueniendo cõ
tra, ſcilicet uolendo emere.
Secũdò, probatur per tex.in l fi.C.de iur.emphyteo
3 tic.ubi ſi † emphyteota denuntiauit domino, an uel-
let emere, & dominus dixerit ſe nolle, non poteſt eã
iure prælationis retinere, idem ergo uidetur in retra-
hente qui non poterit venire poſtquam fuerit ei denũ
tiatum, & dixerit ſe nolle.
Tertiò, facit text.in l.ſi quis iuſiurandum.C.de reb.
credit. vbi dicit text. abſurdum eſſe redire ad hoc cui
renuntiãdum putauit. Ergo ratione abſurditatis poſt-
quam renuntiauit emere, non poteſt poſtea uenire.
4 † Quartò, quod approbo non reprobo. l. Pompo-
nius.in 1.ff. de negot.geſt.& in l.parentibus & in l.are-
nam.C.de inofficioſ. teſtam.c.dilectiſſimi. 8.q.2.& ibi
glo.dat multas concordantias: ſed iſte approbauit, er-
go non poterit reprobare.
Quintò, facit tex.in l.ſi cui. §. *ſi uoluntate*. ff. quib.
5 mod. pignus vel hypothec. ſoluit. ubi dicitur † quòd
creditor conſentiens alienationi pignoris, remittere
uidetur pignus.l.creditor.ff.de regu.iur.vbi dicitur cre
ditor qui rem permittit, uenire pignus dimittit.
Sextò, facit melior tex.in l fin.C.de remiſſ. pignor.
vbi ſunt uerba, qui ſemel conſenſit alienationi hypo-
thecæ, & hoc modo ſuum ius reſpuit, indignus eſt
eandẽ rem (vt pote ab initio ei ſuppoſitã) uendicare,
uel tenẽtẽ inquietare. Ergo iſte proximus nõ poteſt rẽ
uenditam uendicare, minuſq; emptorem inquietare.
6 Septimò, quilibet poteſt renuntiare iuri in fauorẽ
ſuum introducto.l. ſi quis in conſcribendo.de Epiſco
pis, & cleric.l.penul.cum ſimilibus.C.de pact.c.ſi dili-
genti.de for.competen.ſed hæc conſuetudo retrahen
di eſt introducta in fauorem proximorum: ergo poſ
ſunt renuntiare, quòd ſit introducta in fauorem pro-
ximitatis ponit.D. meus, & conciuis d. Boer. in con-
ſuetud.Bitur.in §.1.in glo.2.de conſuetud.retract.
7 † His tamen, & aliis multis, quæ cauſa breuitatis
omitto, non obſtantibus, contrarium exiſtimo uerũ.
per text & ibi glo. in l.3.§. ſi is cuius intereſt. ff de ſe-
pulchr.viol. ubi dicitur quòd ſi aliquis noluerit agere
de ſepulchro uiolato, ſed poſtea pœnitentia ductus
agat, audiri debet: ſic etiam in iſto, licèt noluerit pri-
mò emere, tamen pœnitentia ductus poſteà poterit.
8 Secundò, probatur indultum à iure beneficium
nemini eſt auferendum.regul.indultum.de regul.iur.
lib.vj. ſed conſuetud.dat annum, & diem conſangui-
neo, & proximiori.ut not. Ioann. Faber in §. 1. inſtit.
de emp.& vendit Ioannes Maſuer.in rub.de retractu.
d.Boer.in rub.de conſuetud retract. in conſuetud. Bi-
tur.& D Igneus in repet.l.dudum. C. de contrahend.
empt.& D.de Chaſſ.in conſuet.Burg.in rubr.*des Retra-
icts*.& dicit Barba. in c. plerumque. de reſcript.ſe con-
luiſſe Senis, conſanguineos habere annum, niſi con-
ſuetudo reſtringat, ſicut Bituri.vt patet in §.1.de cõſue
tud.retract. Ergo non debet per aliquem auferri, imò
poterit proximior intra dictum annum, & diem redi
mere, & ſola denuntiatio non tollet.

Tertiò

Source : BIU Cujas

9 Tertiò probo, ius retrahendi competit poſt uenditionem facta, & non ante, probatur Leuit. 25. cap. Si attenuatus frater tuus vendiderit poſſeſſiunculã ſuam, & uoluerit propinquus eius poteſt redimere, quod ille vendiderit. Ecce ergo quomodo loquitur ius diuinum per præteritum perfectum, ergo ante vẽditionem non competit. Poſtquam non competit, ergo non poterat renuntiare, quia ante diei euentum non poteſt legatũ repudiari. l. ſi ſcriptum. §. 1. ff. de leg. 2. Et ille cui committitur electio, cùm moueretur ante mortem, non poteſt eligere, quin in morte etiam poſſit. per tex. in l. cùm pater. §. à filia. ff. de leg. 2.

10 † Item iuri nondum competenti non poteſt quis renuntiare, quia is poteſt repudiari, qui & acquirere. l. is poteſt. & l. qui ſuperſtitis. ff. de acquirend. hæred. ſed ut ſuprà probaui ante uenditionem non poterat proximus retrahere, ergo nec renuntiare.

Vlterius dicunt Doctor. in l. pactum quod dotali. de pact. & de colla. C. & Cano. maximè Georg. Natam
11 in repet. c. quamuis. de pact. in 6. quòd † renuntians bonis paternis non uidetur renuntiare bonis maternis, quæ de futuro venient, uel renuntians bona materna, & quittans non uidetur quittare bona auunculi, de futuro ei renuntianti obuenientia. Ita conſuluit latè Dec. in conſil. 389. in 2. uol. ſed hic proximus ut prætenditur renuntiauit. Itaque iuri de futuro, non videtur renuntiare, & ſic ius retrahendi poſt uenditionem integrum manet, & competit.

Item plus conſuluit Dec. conſi. 230. in 3. vol. quòd
12 *licet* † filius renuntiauerit bonis paternis cum iuramento, tamen non excluditur quin habeat bona aduenientia in pœnã patris ad ſecundas nuptias tranſeũtis. iuxta l. fœminæ. C. de ſecun. nupt. quia uenit ex alia cauſa, videlicet ex legis diſpoſitione. per text. in l. ſi arrogator. ibi quia hoc non in iudicio eius ad eum peruenit: ſed principali prouidentia. ff. de adopt. Ita in iſto proximo, qui uenit ex diſpoſitione conſuetudinis, quæ uult proximiorem intra annum poſſe rem re
13 trahere. Imò fortius dico, † ius retrahendi non competit proximo ex ſola uenditione non ſequuta traditione rei uenditæ: ita tenet Ioannes Faber in §. 1. inſti. de empt. & uendit. & in l. 1. quando liceat ab emptio. diſceder. l. fi. C. communia. de leg. ſed in caſu mihi propoſito non erat facta uenditio minuſque traditio: ergo non cõpetebat retractus, ſic nec renuntiatio. Prçtereà dicit Speculat. in titu. de locat. §. nunc aliqua. q. 95. quòd ſi res emphyteoticaria vendatur, & non tradatur, non cadit in commiſſum. plus dicit. q. ſeq. quoddam idem, ſi tradatur, & recuperetur. Idem refert, & ſequitur D. meus, & conciuis d. Boer. in conſuetu. Bitur. in §. 2. de conſuetud. retract. ſed Bald. in capit. uno. §. aut ſi liuellario. quibus mod. feud. amitta. Idem tenet in feudo. quòd non cadat in commiſſum ſi fuerit alienatum, & non traditum, ſecus ſi fuerit alienatum, traditum, & recuperatum. Idem tenet Iacobus de ſancto Georgio. in tracta. de feud. in uerbor. & cum pacto. de non aliena. collat. prima. Ergo idem in iſto caſu: nam non competit aliquod ius ante uenditionem, & probatur ex alluſione uocabuli, quæ eſt bona quando non diſcrepat definitioni Bar. & alii. in l. prima ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. 2. §. appellata. ff. ſi certum petat. in §. inſtit. de teſta & cano. in c. primo. de iudic. ſed retrahere idem quod retractare, & non poteſt retractari, quod non erat ante uenditionem, ergo & non eundo per mendicata ſuffragia, quòd proximus poſſit poſt renuntiationem rem retrahere tenuit patronus meus, Iacobus Rebuffi in l. unicuique in fin. de proximis ſacro. ſcrinior. lib. xij. C. ubi dicit quòd ſi emptor nolebat emere, quia timebat retractum proximior dicit quòd non retraheret, tenet quòd adhuc poteſt retrahere, quia uenit ex noua cauſa, argu. illius l. quia licet ſit eadem res. tamen eſt alia cauſa ex qua ueniet per tex. in l. ſi mater. §. eandem. ff. de excep. rei iudicat. & allegat multa iura. Idem tenet Lucas de Penna. ibi ponendo quæſtionem ſi res fuerit alienata, & proximus quia erat pauper non potuit retrahere: ſed poſteà illa res peruenit ad alienantem, iterum uult alienare, & alienat, an proximus factus ditior eam rem retrahet? Tenet quòd ſic, quia ex noua cauſa per tex. in l. ſi filius. §. Papinianus. licet alleget. §. Paulus. ff. de bonis libert. & l. ſi te. ff. de hæred. inſtit. & d. Chaſſ. in conſuetu. Burgund. in rub. *des retraicts*. §. 10. in fin. facit text. in c. 2. de renuntiat. ubi ſi quis iurauit non petere beneficium, poterit tamen petere, ſi de nouo ei conferatur
14 & ſic † renuntiatio etiam iurato non extenditur ad ius quod ſuperuenit de futuro, quia iuramentum habet clauſulã rebus ſic ſe ſtantibus. l. fi. ff. qui ſatiſd. cog. c. quemadmodum. de iureiurand. Item facit quod dicit Bald. in l. ſi diuiſa. C. locat. quòd ſi renuntiatum ſit omnibus beneficiis, non tamen videtur renuntiatũ beneficio cedendarum actionum quia non naſcitur tempore renuntiationis: ſed tempore ſolutionis, idem, & hic.

15 Item renuntians iuri quod habet uel habere ſperat, intelligitur renuntiare, iuri quod habet ex cauſa præterita, uel de præſenti, non autem de futuro. Ita tenet Bar. quem alii ſequuntur in l. quòd Seruius. ff. de condicta. cauſ. dat. l. qui cum tutoribus. de tranſactio. l. ſi vxor. §. Diuus. ff. de adulter. l. qui Romæ. §. fin. ff. de verbor. oblig. l. poſt emancipationem. ff. de liberat. leg. l. hæredem. ff. mand. Bald. in l. fin. C. de pact. l. ſpem. C. de donatio. & in l. pactum. de collat. Petrus Ancha. in cle. literas. de reſcript. Georg. Natam in repet. cap. quamuis. colum. 4. de pact. lib. vj. Idem dicunt in licentiato, qui iurauit non aſſumere gradum alibi, quàm in vniuerſitate Bononiæ, quia ratione noui examinis poterit ſine metu periurii alibi graduari: ſic dicemus in caſu noſtro, ubi non eſt aliquod iuramentum, ſed permiſſio ſolùm de uendendo, ideo re uendita poteſt retrahere, nec etiam videtur renuntiatio, dicendo vendas cuilibet cui uelis, quia fortè tunc non habebat pecunias, & nunc habet, etiam quia nolebat proximum uendere, ſed quia ſi non emeret putabat non inuenire alium emptorem, ideo ut daret occaſionẽ illam rem non vendendi dixit ſe nolle emere: ſe poſtquam eſt uendita ius ei uenit ex vendito. Ideo poteſt retrahere, alias ſequeretur quòd eſſet in poteſtate alicuius tollere dilationem anni à iure ſtatutam, quod non eſt dicendum.

16 Item res inter alios acta aliis non prodeſt nec nocet. l. tertia. ff. de iureiurand. & per totam rubr. res inter alios act. C. l. ſi unus. §. ante omnia. & ibi latè Iaſon. ff. de pact. ſed iſtud pactum factum eſt venditori. Ergo alteri uidelicet emptori, non debet prodeſſe, & ab emptore poterit de nouo retrahere, uidetur tenere Mattheus de Afflictis in trac. de iure patron. §. 1. in penul. nota. in fi. dicens hanc ſimplicem accuſationem non nocere, ſecus ſi fuerit pactum in rem.

Et per iſta ſatis eſt reſponſum ad iura ſuprà in contrarium allegata. ad l. quæritur. quia hic in caſu propoſito non competebat actio re non uendita, uel non eſt amplius remittentibus dãdus regreſſus, niſi ex cauſa noua, & ita reſpondebitis ad tertium, quintum, & ſextum, in contrarium adducta.

Non obſtat tex. in d. l. ſi. quia ius prælationis habet dominus antequam alteri vendatur res imò, res cadit

in commiſſum, niſi uaſſallus denuntiet domino an velit eo iure vti, & ſi dominus renuntiet, non poteſt poſtea habere ſecus in retractu, qui non competit ante rem uenditam, ut ſuprà probaui.

17 † Item nõ obſtat illud quod approbo non poſſum reprobare, quia illud intelligitur quando approbatio traheret ſecum executionem.l. apud Aufidium. in fi. de optio.leg.l.diſpenſatori.ff.de ſolutio.ſecus ſi approbatio nõ traheret ſecum executionem, vt in caſu propoſito, & ita intelligo iura ſupra adducta, & ita intelligit Bart.in l.Pomponius.in 1.colla.antepenultima.nu. 11.ff.de negot.geſt.

Non obſtat vltimum, quia intelligere proximum poſſe ius retrahendi remittere, poſtquam competit non uidetur uerisimile, ut latius ſuprà dictum eſt: et ſic ſalua correctione concludo.

RESPON. C.

De contractu ficto, & ſimulato.

SVMMARIVM.

1 *Contractus totus, ut hic, an iudicari poſſit fœneratitius, & ſimulatus.*

Contractus ſimulatus in dubio non præſumitur, quod declarat num. 10.

2 *Peccatum non committit, qui authoritate legis aliquid facit, declaratur num. 10.*

3 *Contractus ſimulatus non inducitur per duas præſumptiones, ſed per tres.*

4 *Contrarietas in inſtrumento.*

5 *Allegans contraria audiri non debet.*

6 *Mutuum, & emptio quando concurrunt, quid iuris.*

7 *Cautela in mutuo, ut creditor rectè poſſit ſimul emere.*

8 *Vſura in mutuo.*

9 *Vſuræ omni iure reprobatæ ſunt.*

REDEMPTORIS noſtri, ac eius genitricis, Diuique Barnabæ, cuius hodie feſtum colimus, inuocato ſuffragio viſo inſtrumento mutui, ſiue reſponſionis continente etiam venditionem, cuius inſtrumenti uerba pono, vt intelligãtur: conſtituti Iacobus Mazo, & cum eius authoritate, & licentia Hondeta eius vxor, confeſſi fuerunt debere Bartholomæo Fabri ſummam ducentorum quatuor & viginti florenorum ſoluendorum hinc ad tres annos promixos, & hoc cauſa mutui ſiue reſponſionis factæ per eundem Bartholomæũ nobili Iſabellæ, &c. Et caſu quo ceſſaret à ſolutione ex nũc prout ex tunc, eidem Bartholomæo vendiderunt quoddam eorum tenementum terræ prati pretio iã dicto æſtima proborum ſalua, quod dixerunt eſſe iuſtum dato plus valens, &c.

Item fuit actum quòd dictæ partes teneantur eidẽ Bartholomæo, uel ſuis ſoluere anno quolibet, & in quolibet feſto Pentecoſtes ſummam tredecim florenorum. Ex his reſulat quæſtio, † an totus contractus

1 poſſit iudicari fœneratitius, & ſimulatus, & primo uidetur dicendũ quòd non poſſit ſimulatus nec fœneratitius dici: nam iſta eſt regula trita in iure, quòd in dubio non eſt præſumendus contractus ſimulatus. ſecũdum Bal.in c.1. de notis feudor. Imò dicens contractum ſimulatum, & non probans ſpeciem ſimulationis, non auditur ſecundum Bart.in conſi.65. incipiente, factum eſt tale. Petrus Nichole, & Bal.in l.ab Anaſtaſio. C. mandat. Felin. in c.ſi cautio. de fid.inſtrum. probatur etiam quia delictum non eſt in dubio præſumendum.l.merito.ff. pro ſocio. ſed delictum eſſet facere cõtractum ſimulatum maximè vſurarium. quod patet ex §.ſcriba.c.imperialem.de prohibit.feud.alien. per Federic.& per Hoſtien.in ſumma de uſur.& in aliquo uerſicu. quid de notariis. per Felin. in c.ſi aduerſus. de hæretic.

Secundò probatur quòd non poſſit uſurarius, & ſimulatus iudicari, quia non † peccat qui auhoritate legis aliquid facit.c. qui peccat. 23.q.4.c.de uiduis.17.diſtin.ſed deducta huc ad probandum contractum ſimulatum ſunt à lege permiſſa, ergo contractus debet eſſe permiſſus, quia ex uerbis non ſequitur niſi uerũ,

2 (margin)

3 ſecundum Philoſoph. Item duæ† præſumptiones nõ ſufficiunt ad iudicandum aliquem contractum ſimulatum, uel uſurarium, ſed tres requiruntur: & iſta eſt communis opinio, in conſulendo, & iudicando tenenda ſecundum not.in l. emptione. C. plus ualere quod agitur. Et latè Cẽpola in tract.ſimulat.in 6.caſu principali, ſed in iſto inſtrumento non reperiuntur niſi duæ præſumptiones: ergo non debet iudicari cõtractus ſimulatus uel fœneratitius.

His tamen non obſtantibus, quæ uerè non obſtãt, contrarium de iure arbitror uerum, & primò quòd

4 † confeſſio mutui non probetur ex hoc inſtrumento hoc modo patet: nam confitetur debere ex cauſa mutui, & prædictæ partes confitentur habuiſſe pretium certum. De iure eſt quòd aliud eſt ſoluere, aliud eſt paratum dicere uel reſpondere.l. acceptam. C. de uſur. c.1.ibi licet uoluntatem præſtandi habuerit de eo qui mittitur in poſſeſſ. cauſ. rei ſeruand.gloſ.c.ut circa.in uerbo præſtito.de elect.lib.vj. ſed in iſto inſtrumento partes confitentur habuiſſe pretiũ, & confitentur debere ex cauſa reſpõſionis: ergo nõ ualet, cum iſta quodammodo contraria ſint, ſcilicet, quòd receperint mutuum Iacobus Mazo, & eius uxor: & quod illam

5 pecuniam debeant cauſa reſponſionis: quare † tanquam allegans contraria non uenit audiendus iſte Fabri creditor.ut eſt tex.in l. Titiæ cum ſimilibus.ff.de cõdit.& demonſtr. imò ex iſto oritur præſumptio contractus ſimulati cùm unum agatur, uidelicet uel reſponſio, uel mutuum, & tamen ſimulatur agi utrumque quod non poteſt eſſe: & ita habet locum illa rub. plus ualere quod agitur, quàm quod ſimulat. concip.

Item alia ratione inſtrumentum reprobatur. nam emptio cenſetur ſimulata, & in fraudem uſurarum:

6 nam † certum eſt, quòd quando debitor petit mutuum, & creditor uult emptionem ſibi fieri, tunc non præſumuntur contrahentes habere animum uendendi, & emendi ſecundum Doct. in cap.ad noſtram. de emptio. & text. in l. emptione. C. plus ualere quod agitur. & Cardin. in clemen. una. §. cæterùm. de uſur. Cẽpol. in tractat. ſimulat.in prima præſumpt. ſed in caſu noſtro liquidò conſtat quòd dicti debitores petebant mutuò pecuniam, & tamen creditor uolebat uenditionem ſibi fieri, quare non ualet, & emptio cenſetur ſimulata.

Item quòd iſta uenditio non ualuerit probatur, ꝑ tex.l.1.2.& per totũ tit.C.de pact.pignor. ubi quando datur pecunia debitori, & debitor dat rem, ſi non ſoluat debitũ, intra certũ tẽpus creditori pro pretio debiti non ualet.d. l. fin. de pac. pignor. quia lex præſumit quòd debitor qui indiget pecunia, & non poſſet ſoluere daret pignus multò minoris pretii, quàm ſit debitũ, & ſic faciliter deciperetur: ideo lex uult ut non ualeat iuribus allegat Bart. tamen in l.fin. C. de pact.

7 pignor.dat.† unam cautelam per quam valet illud pactum, uidelicet quando dicitur quòd ſi non ſoluatur pretium quòd res ſit empta pretio æſtimando per tales:

les: nam tunc ualet: & illa eſt cautela fœneratorum ſecundum eum. refert Cæpol. cautel. 41. ſed in caſu noſtro non poteſt habere locum: nam non erant electi aliqui arbitri, quod debet fieri ſaltem iudex ſupplere poteſt. Bar. in l. ſi fundus. §. ſi. ff. de pignor. ſed hic non poteſt iudex ſupplere, imò inſtrumentum eſt ſibi contrarium, quia dicit eodem pretio uendiderunt æſtimatione proborum ſalua qui dicunt iuſtum pretium: & partes idem affirmant, & etiam reſeruāt æſtimationem, quod quidem eſt contrarium, quare non ualet.

Vlterius alia videtur contrarietas: nam in inſtrumento dicitur iuſtum eſſe pretium, & hoc partes aſſerunt, & poſtea dicitur dantes plus ualens, ſi plus ualeat res pretio uendito, non dicitur uendita iuſto pretio. l. 2. C. de reſcidend. venditio. & ibi Doct.

Item quòd contractus ſit uſurarius oculata fide patet per inſtrumentum, & ipſius uerba: item fuit actū inter partes quod ijdem coniuges teneantur, & debeant eidem Bartholomæo, uel ſuis anno quolibet in quolibet feſto Pentecoſtes ſummam tredecim florenorum dictæ monetæ ad rectum uintenum, uidetis hic verba clarè denotantia uſuram: nam uoluit Bartholomæus quòd pro quolibet uiginti daretur ſibi vnus florenus, & iſta eſt mens illius uſurarij Bartholo-
8 mæi: nam † dicitur uintenum unum pro uiginti: ita Guid. Papæ declarat in *deciſio. ſuis. q. 372.* ſed iure cautum eſt tam *diuino* quàm canonico mutuum dantes *nihil inde ſperantes.* Lucæ 6. c. & Exod. 12. c. & c. *conſuluit.* cum ſimilibus de uſur. Panorm. & alij in rub. de uſur. & ſumma Angel. in uerb. uſura. imò etiam iure ciuili. vt atteſtatur glo. in c. quia in omnibus. & ibi Panorm. & alii de vſur. gl in authen. de Eccleſiaſtic. titul. in prin. col. 9. & glo. in l. 1. C. de ſumma Trinit. & ibi la
9 tè Ioannes Baptiſta, & alii Doct. † Poſtquam ergo vſuræ ſunt omni iure prohibitæ non potuit Bartholomæus iſtam conuentionem facere, videlicet de recipiendo vnum pro uiginti, licet illa verba, teneantur dicti coniuges, & debeant, importent neceſſitatē. text. in clem. exiui de Paradiſo. §. item ordo. ibi. hoc vocabulum teneantur obtinet vim præcepti. de uerbor. ſignific. glo. in c. duobus. in uerbo teneātur. de reſcrip. lib. vj. & glo in clem. attendentes. de ſtatu regulari. in verb. debeāt. & in l. ſæpe. de offic. proconſul. c. oblatæ de appel. c. ut famæ. de ſentent. excommunicat. & ſic de neceſſitate tenentur poſtquam promiſerūt eas: tamen contrarium arbitror dicendum quia nulla fuit obligatio cùm eſſet contra iura, ut dicit gl. iuncto tex. in c. debitores, de iureiur. in princ. ſed vnum reſtat, quia iurarunt eas vſuras ſoluere. *Ideo* dicit tex. in c. 1. & in d. cap. debitores. quòd relaxanda ſunt illa iuramēta, ideo poteſt cogi Bartholomæus uſurarius ad relaxandum prædictum iuramentum, & non tenebuntur poſtea partes ſoluere prædictas uſuras, vel ſi eas ſoluerent poſſunt eas repetere. Iſte eſt cōmunis intellectus. c. debitores iam allegati.

Item non erat rectum vintenum cùm pro quatuor ſoluerent vnum florenū, & ideo malè fecit pars hoc faciendo: quare reſtat ad contraria reſpondere. Et
10 primò ad primum, in quo dicitur, quòd in † dubio nō eſt contractus præſumendus ſimulatus, uel vſurarius, hoc uerum in dubio, ſed quando poteſt probari ut ſuprà viſum eſt, & probatum, tunc bene eſt præſumendum cum clarè probetur: & ideò in incertis, & non certis, eſt locus coniecturis. l. continuus. §. cùm ita. ubi glo. ff. de uerbor. obligat.

Item non obſtat ſecundum, quòd non peccat qui legis authoritate aliquid facit: ſed lex permittit iſtos cōtractus fieri, ergo dic uerū quòd lex permittit contractus licitos fieri, ſed non illicitos, quia alias non dicitur lex, niſi ſit iuſta. in c erit autem. lex. 4. diſtinct.

Item duæ præſumptiones non ſufficiunt, iſta eſt communis opinio ſecundum Cæpol. in 6. caſu: ſed hic, & pluſquam tres interuenerunt, vt clarè probatū fuit: ideo concludo, ſalua correctione melius ſentientis, inſtrumentum, & contractum reprobari, tanquam ſimulatum, & fœneratitium.

RESPON. CI.

De probatione, & quomodo, & quando recipiatur.

SVMMARIVM.

1 *Probatio poſt renuntiationem, & publicationem in cauſa quando admitti debeat.*

2 *Productio teſtium, & inſtrumentorum, quando poſt publicationem, & renuntiationem fieri poſſit.*

1 SVPER facto propoſito, dico † primò, quòd licèt poſt renuntiationem, & concluſionē in cauſa non debeat quis admitti ad probationem. cap. cauſam. 2. & c. cùm ueniſſent. de teſtib. c. cum dilectus. de fide inſtrum. §. quia uerò. de teſtibus. colla. 7. Fallit in tertio ad cuius petitionem non ſunt factæ publicationes. c. conſtitutus, & ibi Panorm. in penul. nota. de teſtib. cui non oberit publicatio quominus poſſit producere teſtes. Barba. in clem. 2. col. 17. de teſtibus in 21. limitatione.

2 † Item non obſtante publicatione, & renuntiatione poteſt adhuc fieri productio teſtium, aut inſtrumentorum quando uertitur periculum animæ. gloſ. ſingul. in c inter monaſterium. de re iudica. Panorm. & alii in c. latro. de re iudic.

Item tertius comparens pro ſuo intereſſe admittitur ad iudicium. l. ſi ſuſpecta. ff. de inofficioſ. teſtam. c. cùm ſuper. de re iudicat. tamen agitata cum conferēte vel eligente non proſunt, vel non nocent ei cui eſt facta collatio. d. c. conſtitutus. & cap. cùm ſuper. & c. penul. de re iudic. & aliis implicitus, non potui alia dicere, ſed me ſubſcripſi.

RESPON. CII.

Filij uindicantes necem patris petere poterunt alimenta ab eo, qui patri cauſam mortis dederit.

SVMMARIVM.

1 *Dominus, cuius animal hominem vulnerauit, ad quid pro hoc teneatur.*

2 *Qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur.*

3 *Proxeneta contractus uſurarij quia cauſam damni dat, tenetur ad reſtitutionem.*

4 *Vrbanus ſeruum diſcentem artificium ad quid domino teneatur.*

5 *Lex iuſta in foro conſcientiæ eſt ſeruanda.*

6 *Damnum qui dedit, uel eſt cauſa damni, ad intereſſe tenetur.*

7 *Patres occidens, tenetur nedum filijs, ſed etiam omnibus alijs proximis, quos ille ſuſtentabat.*

Source : BIU Cujas

PRaemiſſo facto reſpondeo quòd in foro conſcientiæ tenetur is qui cauſas mortis præbuit. Primò probabo lege ciuili, & canonica. Poſtremo lege diuina. Primò lege
1 ciuili tenetur is † cuius animal hominem vulnerauit ad impenſas in curatione factas, & operas amiſſas, & quas amiſſurus eſſet, ſi inutilis ſit factus. l. ex hac. ff. ſi quadrup. pauper. feciſſe dicatur: & hoc probatur clarius in l. fin. ff. de his qui deiicere uel effuder. cuius verba ſunt hæc. Cùm liberi homines corpus, ex eo quod deiectum effuſumue quid erit, læſum fuerit, iudex computat mercedes Medicis præſtitas, cæteraque impendia quæ in curatione facta ſunt. Præterea operarũ quibus caruit, aut cariturus eſt ob id quod inutilis factus eſt.

Nec obſtat quòd hic cuius cauſa damnum datum eſt, non immediatè dedit damnum, ſed infirmitas. Re
2 ſpondeo, qui † cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur. l. qui occidit. §. fi. ff. ad l. Aquil. etiamſi animum nocendi non habuerit. l. ſi ſeruus. §. ſi quis inſulam. & ibi Alberic. ff. illo titu.

Vnde qui gladium furenti tradidit, licèt non interfecerit, is qui tradidit, ſed furioſus ſeipſum: tamen tradens arma tenetur. l. qua actione. §. Celſus. ff. ad leg. Aquil.

3 † Item proxeneta contractus uſurarii, quia cauſam damni dat tenetur ad reſtitutionem glo. in l. ſi ſciente. ff. ad l. Pompei. de parricid. Bart. in l. aut qui aliter. §. fi. ff. quod ui aut clam. Angel. in tracta. de malefic. glo. Sempronium mandatorem. & Syluest. in ſua ſumma in uerb. vſura. in 7. q. 3. & ibi ſumma Angel.

4 † Vlterius ſi quis vulnerauerit ſeruum ſuum diſcẽtem artificium, tenetur domino ad operas quibus caruit ille dominus ob vulnus, uel eſt cariturus, quominus ex operis ſerui ſui propter vulnus dominus habiturus eſt, ac ad impendia quæ dominus pro eius curatione fecerit. l. quinta. §. fin. iuncta. l. qua actione. in prin. ff. ad leg. Aquil. A fortiori, & hic, cuius cauſa alij mortui ſunt, & cuius morbo contagioſo pater obiit, vt filij alimenta ab illo poſſint petere: idem viedtur tenere Specul. in titul. de iniur. & damno dato. §. fi. uerſi. 1. Quia hic uidetur datum damnum de non corpore in corpus quo caſu tenetur. quis. §. fi. inſt. de leg. Aquil.
5 † Item lex iuſta in foro conſcientiæ eſt ſeruanda. vt no. in c. nam concupiſcentiam. de conſti. Felin. in c. ſicut dignum. in fi. de conſtit. ſed hæ prædictæ leges ſũt iuſtæ: ergo in foro conſcientiæ ſeruabuntur.

Præterea de iure canonico eſt tex. in c. fi. de iniur. & damno dato. cuius uerba inſero ſi culpa tua datũ eſt damnum, uel iniuria irrogata, ſeu aliis irrogantibus opem fortè tuliſti, aut hæc imperitia tua ſiue negligẽtia euenerunt iure ſuper his ſatisfacere te oportet, nec ignorantia te excuſat ſi ſcire debuiſti, ex facto tuo iniuriam uerìſimiliter poſſe contingere, uel iacturam tex. in c. ſæpe, & ibi bona glo. 50. diſtinct.

6 Item de iure canonico, qui † dedit damnum, uel eſt cauſa damni tenetur ad intereſſe. glo. in c. 2. de offic. ordinar. lib. vj. ubi dicitur quòd qui occaſionem dat interdicto ciuitatis uel caſtri, tenetur ad reſtitutionem damnorum, quæ Eccleſiæ, & religioſi illius loci occaſione interdicti, in oblationibus, & eleemoſynis paſſæ ſunt, & quia qui occaſionem damni dat, damnũ dediſſe videtur. ut ſuprà dixit Innocen. & alii. in c. ſicut dignum. de homicidio.

7 † Vltimo iure diuino tenetur ad reſtitutionem ſpecialem faciendam æquipollẽtem uitæ quam abſtulit, ſicut poteſt eſſe æquipollentia in talibus, nec hoc ſolùm, ſed ſi interfectus ſuſtentabat aliquos putà patrem, matrem, & proximos tenetur interficiens omnibus illis ad tantam reſtitutionem quantam eis abſtulit, per interſectionem illius perſonæ. Scot. in 4. ſententiar. diſtinct. 15. artic. 1. & Aſten. in ſumma. in 2. parte lib. v. rub. de reſtit. titu. 29. ſed hic cauſam præſtitit, quia fuerunt interfecti pater, & mater: ergo, & ad alendum filios quòd teneatur uidetur probari per beatum Thomam ſecunda ſecundæ. quæſt. 32. articu. 7. refert Sylueſter de Prierio in ſua ſumma, in uerbo reſtitutio. in 2. in fine. alia probantur ſatis ſuperque per magiſtrum noſtrum reuerendum Doctorem Theologiæ, cuius correctioni, & cuiuſlibet melius ſentientis, me ſubmitto, & in fidem præmiſſorum me ſubcripſi ob feſtinum nuntij diſceſſum, alia non ſcribo.

RESPON. CIII.

An alimenta debita bannito poſſint capi, & ſaiſiri pro debitis.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta publicari non poſſunt.*
2 *Onus impoſitum alendi liberos, illis mortuis extinguitur.*
3 *Puniri ſine delicto quis non debet.*
4 *Alimenta ad hæredes non tranſeunt.*
5 *Voluntas teſtantis ſequenda eſt.*

1 ALimenta † non poſſunt publicari, quia debentur certę perſonæ, & ideo ad aliam nõ tranſeunt, ſicut conſtitutiones perſonales. l. 1. ff. de conſti. princip. & priuilegium perſonale extinguitur cũ perſona. per reg. iuris.
2 † Secundò, ſi onus impoſitum fuerit alendi tales liberos, illis mortuis extinguitur onus, & apud illum remanent bona, qui illos alere debebat.

Tertiò, fiſcus non poteſt ad uſumfructum uenire, quia mater non deliquit quæ habet uſumfructum:
3 † & nullus debet ſine delicto puniri. l. ſancimus. C. de pœnis. pœnę teneãt ſuos authores, ergo teneãt filios, ſed matrem non, quæ non deliquit.

Quartò, finitum eſt onus alimentandi: ideo non debet uenire ad fiſcum, prout concludit Laurent. Cal
4 ca. conſi. 62. in Ieſu Chriſti nomine, in fin. nec † alimẽta tranſeunt ad hæredes. l. cùm hi. §. modus. ff. de tranſactio. Bal. in l. eam quàm. col. 10. nu. 41. C. de fideicom. allegar d. l. cùm hi. §. eam. ff. de tranſactio. & l. dominus. §. fin. de uſufruct.

Quintò, uſuſfructus eſt mulieris totus, quia adiiciẽdo grauamen alendi filios, uidetur relinquere totum uſumfructum, & ſic non habet locum illa glo. in authen. hoc locum. C. ſi ſecundò nupſerit mulier. uidelicet quando apparet de uoluntate teſtantis contrariũ
5 diſponentis, cum † uoluntas ſequenda ſit. l. in conditionibus. ff. de condit. & demonſtr. Itaque cum onus eſſet alendi liberos, ſecus ſi mortui fuiſſent, non ueniſſent alimenta ad alium, ſic nec nunc.

Sextò, aliàs ſequeretur abſurdum, quod qui non deliquit puniretur, uidelicet hæc mulier quæ habet uſumfructum priuaretur ſine delicto: uel quod unus puniretur pro alio: uidelicet quòd ipſa puniretur pro filiis, quòd non eſt uiſum. vide Boer. in deciſ. Burdegal. q. 7. & q. 25.

RE-

Source : BIU Cujas

RESPON. CIIII.

De reductione Eccleſiæ regularis in ſecularem.

SVMMARIVM.

1 *Reductio Eccleſiæ regularis in ſecularem an valeat.*
2 *Mundus totus ex regali, & ſacerdotali poteſtate regitur.*
3 *Eccleſiam regularem redactã in ſecularem, Papa, & non alius in priſtinum ſtatum reducere poteſt.*
4 *Papa quod approbat, & nos approbare debemus.*
5 *Vnio prioratuum à monaſterio dependentiũ an ualeat, etiam non facta mentione de commodo, uel incommodo.*
6 *Multa licet fieri prohibeantur, tamen facta ualent.*
7 *Teſtis falſum deponens ſuper principali, de falſo puniri debet, ſecus ſi ſuper acceſſorijs.*
8 *Executiuè quod ſit non conſideratur, ſed quod principaliter.*
9 *Papa regularem ſtatum extinguit, & ſecularem inducit.*
10 *Vnio non ſeruata ſolemnitate, quæ in vnionibus ſeruari debet an ualeat.*
11 *Forma, & ſolemnitas per æquipollens impleri ſufficit.*
12 *Inquiſitio de commodo, uel incommodo facienda, in ſimplici unione quæ à iure ſtatuatur.*
Erubeſcemus cum ſine lege loquimur.
Altari ſeruiens de altari debet viuere, ibidem.
13 *Notoria, & manifeſta probatione non indigent.*
14 *Qualitas iuncta uerbo, debet intelligi ſecundum tempus uerbi.*
15 *Reductio prius quàm vnio reuocari debet.*
16 *Vniones factæ ex rationabilibus cauſis, & ueris annullari non debent, ſecundum concilium Conſtant.*
17 *In reuocatione vnionis uocandi ſunt, quorum intereſt.*
Procurator contra factum conſtituentis uenire non poteſt. ibidem.
18 *Vnio diſſolui non poteſt, niſi ceſſante cauſa propter quã eſt facta.*
19 *Solemnitas eadem adulteri debet in reuocando, quæ in conſtruendo.*
20 *Impetratio facta de prioratu vnito an ualeat.*
Papa per unionem ius acquiſitum non tollit. ibidem.
21 *Tranſactio facta inter Abbatem, & Capitulum an ualeat, & ſucceſſorem liget.*
22 *Abbas an poſt reſignationẽ poſſit retinere uſumfructum rerum illarũ, in quibus uſufrumctum habebat, uel modernus Abbas.*
Vſusfructus nõ tranſit ad ſucceſſorẽ ſed morte finitur. ibi.

SVPER reductione Eccleſiæ regularis de Vezelaio in ſecularem, quia ad ſupplicationẽ Abbatis, & conuentus, & ad conſeruationem cultus diuini, ſiue augmentum facta eſt diſtributio beneficiorum, ſeu prioratuum dependentiũ à dicto monaſterio, dubitatur primò, an valeat iſta reductio Eccleſiæ regularis in ſecularẽ. Secundò an valeat vnio prioratuum dependentiũ ab ipſo monaſterio, ẽt non facta inquiſitione de cõmodo vel incõmodo. Tertiò, an valeant impetrationes factæ de beneficiis, & prioratibus iam vnitis. Quartò, an valeat appellatio tanquam ab abuſu omiſſa rõne unionis perperam, vt prætenditur factæ. Quintò, an valeat tranſactio facta ĩter Abbatẽ, & capitulũ. Et an liget ſucceſſorẽ. Vltimò, an Abbas poſt reſignationẽ poſſit retinere vſumfructum rerum quarum ſibi retinuerat, & an nouus Abbas illũ retinere poſſit inuocato Dei Optimi Maximi præſidio.

1 † Ad primam quæſtionem reſpondendo breui putarẽ reductionẽ legitimę factã à Papa, qui in beneficiis maximè habet poteſtatẽ pleniſſimã. c. 2. de præb. in 6. & inſtar ſacrilegij eſt diſputare de poteſtate illius cũ plenam habeat. c. propoſuit. de conceſ. præben. & l. 2. C. de crim. ſacril. & certum eſt duas eſſe perſonas, qui-
2 bus † mundus iſte regitur, Regalis ſcilicet, & ſacerdotalis, ſicut Reges præſunt in cauſſis ſeculi, ita ſacerdotes in cauſa Dei. §. nos ſi incompetenter. §. ſed notandum. 2. q. 7. ſed in hac reductione in ſecularem nõ ſolum poteſtas Papæ interuenit, ſed & Regis poſtulatio, & authoritas & confirmatio: ergo non poterit à quoquam impugnari. nam Apoſtolicæ ſedis ſententia tãta conſilij moderatione concipitur, tanta patientia & maturatione decoquitur, tantaq; deliberationis grauitate profertur, ut nec immutari neceſſarium ducat. c. Apoſtolicæ. 35. q. 9.

Præterea Eccleſia Tholoſana, & Burdegalenſis olim erant regulares, & demum reductæ in ſeculares. c. præterea. de præben. ſic aliæ infinitæ regni Eccleſiæ. Vt Nemauſenſis de qua in c. ad noſtram. de confirma. uti. & propter reductionem opus eſt beneficia quæ erant regularibus affecta, nunc ſecularibus adſcribere & diſtribuere: & illa diſtributio fieri per Papam poteſt, ut eſt omnibus obuium.

3 Item poſtquam Eccleſia ſic redacta eſt in ſecularẽ, non licet alicui (extra Papam) illam in priſtinum ſtatum reducere. c. 1. ne ſede uacan. Alioqui inferior legem ſuperioris tolleret, quod non eſt licitum. clem. ne Romani. de elect. nam quicquid Papa ſtatuit & ordinat perpetuò quidem, & irrefragabiliter obſeruandum eſt. c. enimuerò. 19. diſt.

Iſta etiam reductio facta eſt in ſecularem in conſeruationem & augmentum cultus diuini, & ad decorẽ & uenuſtatem perſonarum, ut patet in bulla reductionis, quòd ſi reduceretur in alium ſtatum, cultus diuinus diminueretur, quòd maximè prohibet ius canonicum. c. ex parte. de conſtitu.

Inſuper, in hac reductione regularia beneficia ſuppreſſa ac extincta ſunt, & ſecularia facta illa quæ erũt in illo monaſterio, adeò ut ab eo tempore Abbas ſecularis dictus ſit, & ſecularibus perſonis debeantur beneficia illius monaſterii: nam de loco camerariæ factus eſt decanus, de loco infirmariæ archidiaconus, de loco celerariæ ſacriſta: & ſic de omnibus beneficiis factum eſt, ut fructus illorum deberentur dignitatibus canonicis illius eccleſiæ: ut Deo deſeruire ualerent, in horis decantandis, Miſſis, & aliis officiis celebrandis, quia iſti fructus debentur propter officium. c. fin. de reſcrip. in 6.

Papa etiam vult iſtam reductionem in ſecularem de conſenſu Regis ualere: & non poſſe aliquo modo impugnari, nec illius effectum impediri, ut conſtat in bulla reductionis. Quis ergo iſtam bullam contra Papæ & Regis uoluntatem impugnare, citra horum indignationem audebit? vt eſt etiam in fine bullæ, ubi ſub pęna maledictionis æternæ prohibet, ne quis contrauenire, ſeu infringere iſtam reductionem, quam
4 etiam Rex approbat præſumat, & † quod Papa approbat nos approbare debemus. c. 1. in 19. diſt. alioqui deponendus eſſet proteruus, & inobediens c. oĩa. 25. q. 1.
5 † Secunda quæſtio eſt, an ualeat unio beneficiorũ & prioratuum dependentium ab ipſo monaſterio, etiam non facta inquiſitione ſuper commodo, uel in-

incommodo, & non uocatis vocandis, quod non uidetur valere per regulam Cancellariæ, de unio. & ubi non ſeruatur forma non ualet actus. c. cùm dilecta. de reſcrip. l. cùm hi. §. prętor. ff. de tranſac. etiam quia hæc unio uidetur contra concilium Conſtant.

Contrarium hoc caſu eſt uerius: nam unio poteſt de iure fieri, etiam non uocatis poſſeſſoribus beneficiorum, ſed eis non nocebit quominus habeant illa beneficia ad uitam. clem. ſi. de reb. eccl. non alien.

At in hac facti ſpecie non agitur principaliter de
vnione, ſed de reductione Eccleſiæ de Vezelaio in ſe
cularem: uidendum eſt nunquid iſta reductio fieri
poſſit, & facta teneat, quin fieri poſſit non eſt dubitan
dum, ut ſuprà dictum fuit, & ſic quin facta teneat,
6 etiam non minus dubitatur: quia † licèt multa pro
hibeantur fieri, tamen facta ualent. l. patre. ff. de his qui
ſunt ſui uel alie. iur. iſta reductio non erat prohibita
ex cauſa. Et quamuis eſſet prohibita, facta tamen à
Papa teneret per illum tex. quando non tenderet ad
ruinam Eccleſiæ, ut inferiùs dicetur per c. primum. ne
ſede vacan.

Igitur non eſt diſputandum, de hac diſtributione beneficiorum, ſe unione monaſterij, quæ facta eſt iſtis ſecularibus, quia hæc unio debet ſequi naturam principalis, tanquam acceſſoria. reg. cùm principalis. ff. de reg. iur. ergo poſtquam ualet reductio in ſecularem, & unio acceſſoria iure ualebit.

Et quamuis vnio per ſe facta requireret illam ſolemnitatem regulæ Cancellariæ, tamen derogatio Papæ ualeret. Et poſito, & non conceſſo, quòd non ualeret, non inuenitur iure cautum, nec concilium Conſtan. loquitur de eccleſia reducta in regularem, vel ſecularem ſtatum, quominus habere poſſit beneficia & illorum fructus, ut miniſtri eius uiuant: alioquin non poſſet fieri hæc reductio ſine hac unione: imò omnes eſſent ſic nullæ.

Certum eſt quòd attendimus id quod principali
ter agitur. l. ſi quis nec cauſſam ff. ſi cer. pet. l. nauis. ad
7 leg. Rhodi. de iact. l. 1. de author. tutor. † unde ſi teſtis
falſum deponat ſuper principali, puniri falſi debet. Si
autem ſuper acceſſoriis, utpote dixit ſe non eſſe con
ſanguineum partis, quamuis eſſet, ex eo non punitur
falſi, ut docet Bar. in 2. lectura. l. penul. C. de tranſact.
& Ang. in l. Lucius. ff. de his qui nota. infa. quòd Iaſon
refert in d. l. ſi duo. §. idem Iulianus. ff. de iureiu. igitur
ſi attendatur principale, quod eſt reductio in ſecularē
& illa ualet: ergo & unio quæ eſt in cōſequens facta.
8 † Adhæc non conſideratur quod fit in executione,
& (ut Doctores dicunt) executiuè, ſed quod fit princi
paliter. l. ſi. ff. quod quiſque iur. clem. 1. de præben. Bal.
in c. 1. col. 2. hic finita lex in feudis: ſed iſta unio facta
eſt exequendo bullas reductionis, in ſecularem, &
non principaliter: ergo non debet attendi, ſed tan
tum reductio an bene facta ſit uel non.
9 † In primis Papa extinguit ſtatum regularem, & ſe
cularem ſtatum inducit: poſtea creat dignitates cano
nicales, capellanias & alios miniſtros ſeculares. Dein
de (ut illi in illa eccleſia viuere poſſint) beneficia illo
rū, ſeu fructus diuidit inter ſingulos, & unit illi eccle
ſiæ ſeculari factæ: quia illa omnia beneficia ab ipſo mo
naſterio dependebant. unde dicit Pelagius Papa in c.
poſtea. in fi. 25. q. 2. his uerbis: Sancta Romana Eccle
ſia ſua authoritate congregata ualet diſiungere, &
diſiuncta congregare, rationis tamen æquitate con
ſiderata. Vnde vel pietatis, vel neceſſitatis intuitu ſe
mel à ſe conceſſa valet, uel in totū, vel in partē com
mutare: ſed Papa de uoluntate Regis, imò ex ipſius
ſupplicatione commutauit ſtatum regularem in ſecu
larem: ergo illa commutatio impugnari nōn debet, nec unio in conſequentiam illius reductionis facta.

Nec obeſt etiam ſi eſſet vera vnio, quæ non eſt, quia in unione diuerſæ Eccleſiæ vniuntur uni. c. expoſuiſti. de præben. ſed hic diuerſæ Eccleſiæ non ſunt vnitę ſicut quando vnitur Abbatia Epiſcopatui, uel beneficium beneficio, quin potius omnia beneficia Abbatiæ de Vezelaio fuerunt commutata in alterum ſtatum, & demum fuerunt unita poſtquam illi prioratus uniti erant dependentes à monaſterio, ergo vniri facilè poterant: nam ſequi naturam principalis monaſterii debebant. c. cum ſingul. de præb. lib. vj.

10 Nunc ſuccedit arduum dubium, † eò quod non fuit ſeruata ſolemnitas, quæ in unionibus ſeruari debet: ergo uidetur nulla vnio. Reſpondeo iſtam ſolemnitatem inuentam eſſe in ſimplici, non in alio actu, vt ſi reductio Eccleſiæ in alium ſtatum fiat, vt dictū fuit, etiam illa vnionis ſolemnitas ceſſat, quando omnes quorum intereſt conſentiunt, tunc non ſunt vocandi qui præſentes ſunt. Bar. & alii in rub. de in ius uocan. ſed omnes quorum intereſt conſentiunt, non igitur ſunt uocandi præſentes. Bar. & alii in rub. de in ius vocan. ſed omnes quorum intereſt conſenſerunt huic vnioni, ergo non erant vocandi alio modo, quod ex ſequentibus probatur.

Primò, Papa qui erat Epiſcopus Epiſcoporum hāc fecit vnionem: ideo non erat citandus.

Secundò, Rex tanquam *patronus* conſenſit, & petiit hanc reductionem fieri, quoniam *patroni* conſenſus requiritur. c. ſuggeſtum. de iure patron de *Rota* deciſ. 219. in dimembratione. in antiq. Deci. conſi. 14[illegible]. reuerende. col. 1.

Tertiò, Abbas de cuius beneficiorum collatione
agebatur cōſenſit, & petiit hāc reductionem fieri: cō
ſenſerunt omnes religioſi, & ſic conuentus: ergo ſo
11 lemnitas quantum ad effectum cenſetur facta, & † ſuf
ficit formam impleri, & ſolemnitatem quoad æqui
pollens. l. fin. ff. manda. & quādo fuiſſet facta inquiſitio
in partibus, alii non fuiſſent uocati, quia aliorum
non intererat, & ſic non erat neceſſe aliam facere
vocationem.

Et ſi dicatur priores, qui prioratus dependentes poſſidebant eſſe in hac unione uocatos, reſpondeo uerum, ſed certè non erat opus, quia nihil factum eſt in illorū præiudicium: nam poſſunt ipſi poſſidere, non obſtante unione prioratus quandiu viuent. Non eſſe vocandos decidit tex. in clemen. ſi de reb. Eccleſiæ nō alien. nec eis vnionem inſinuandam cenſuit Senatus, vt refert Ioan. Gallus. quæſt. 134.

Nec obſtat, quòd potuiſſet reſignare ſi non fuiſſent uniti illi prioratus. Reſpondeo verum, ſed illam reſignationem fortè non admiſiſſet Papa, uel alius collator: ergo illud preiudicium non attenditur, quia Papa iam declarat vniēdo ſe nolle reſignationem deinceps admittere, ut cap. ex parte. de offic. deleg.

12 † Quoad inquiſitionem de commodo, uel incommodo faciendam in ſimplici vnione iura ſtatuunt. uidelicet ut quando una Abbatia Epiſcopatui unitur, aut duæ Abbatiæ, aut aliàs fit principaliter vnio, ſecus quando reductio fit de vno ſtatu in alium, ſaltem hoc iure cautum non inueni: & erubeſcimus cum ſine lege loquimur. l. illam. C. de colla. ratio in vnione eſſe poteſt, quia ſpoliatur vna Eccleſia, ut alia ditetur: & vnum altare non eſt diſcooperiēdum, vt aliud cooperiatur. l. aſſiduis. qui potio. in pigno. hab. clemen. quia contingit. de religio. domi. quod non eſt factum hac reductione, nam tantùm beneficia religionis, & monaſterii, & alia quædam dependentia ſunt unita ad victum

ctum

ctum clericorum ſecularium, quod non eſt prohibitum: nam qui altari ſeruit, de altari viuere debet, ut diuus teſtatur Paul. & Papa.in c cùm ſecūdū.de præb.

Etiam quando notoriè conſtat de commodo non
13 eſt ampliùs inquirendum, quia † notoria & manifeſta non indigent probatione. c. veſtra. de cohabita. & de manifeſta & notoria cauſſa plurimi non ſunt quærendi teſtes.c.de manifeſta.2.q.1.ſed notorium eſt iſtā reductionem tendere in commodum publicum, ut teſtantur tam Papa, quàm Rex, & patet in bulla reductionis quorum teſtimonio ſtandum eſt: quia in ore duorum uel trium, &c. Et ſic non erat facienda hoc caſu inquiſitio ſuper commodo, uel incommodo, cùm antequam per illam reductionem petierit ſatis conſtabat commodum fore, aliàs ipſe non petiiſſet contra Eccleſiæ commodum: & Papa etiam recuſaſſet hoc facere: & qui contrarium dicit, oportet vt hoc probet.

Prætereà in concilio Conſtan.dicitur ad querelam quorum intereſt annullandas uniones: ſed ut dixi omnes quorum intererat tempore reductionis fuerunt vocati, uel conſentientes: ergo non inſpicitur de nouo an aliquorum interſit, ſed tempus factæ unionis
14 inſpici debet: nam † qualitas iuncta verbo, debet intelligi ſecundum tempus verbi. l.in delictis. §.1. ff. de noxal. Poſtquam ergo id temporis omnes conſenſerunt, non eſt nunc de nouo quærendum.

15 † Itaque oporteret reuocare prius iſtam reductionem in ſecularem quàm unionem,quæ eſt acceſſoria, ut docet tex.in c.1.ne ſede uacan. & ibi Doc. ſed nullus de reductione conqueritur,& quia ritè facta, ideo non poteſt retractari: & abſurdum eſſet retractari acceſſorium, ideſt unionem, durante ſtatu ſeculari, id eſt principali, aliàs eſſet deſtruere cultum diuinum:& quod clerici remanerent ſine uictu.

16 † Maximè quia concilium Conſtan. non cenſet annullandas eſſe uniones factas ex rationabilibus cauſis & ueris, ſed in hac unione ſunt cauſſæ rationabiles,ſcilicet ut augeatur cultus diuinus, vt honeſtas clericorum ſeruetur, ut uiuant clerici Eccleſiæ ſeruientes: nam os boni trituranti ligari non debet. c.extirpandæ. de præben. ideo iſta unio facta ex rationabili cauſſa retractari non debet.

17 † Item in reuocatione unionis uocandi ſunt quorū intereſt ſicut in unione,& in reductione ad alium ſtatum. c.1. ne ſede uacan. vbi dicit vocandum Regem, ſed Rex hic per nouiſſimas ſuas literas illam unionē quatenus opus eſt confirmat: ergo non uult illam unionem & reductionem mutari: & non licet procurator uenire contra factum Regis eum conſtituentis, nec reuocare quæ rex ſpecialiter & iuſtè fecit.c.ſtudui ſti.de offi. lega. quia non cenſetur conſtitutus ad hoc, nec ad illicita. l. ſi procurator. ff. de condic. inde. aliàs quod Rex faceret eius procurator deſtrueret, quod non poſſet. l.1.ff.de offi. procur.Cæſa.

18 † Nam unio non poteſt diſſolui niſi ceſſante cauſſa propter quā facta eſt.cle. ne in agro. §. adhæc. de ſtatu mona.ſed partes nunquam probabunt cauſſam unionis factæ ceſſare: ergo unio durare debet,& reductio in ſtatum ſecularem: nam illa duo ſunt connexa,igitur unum ſine alio conuelli, ſeu mutari non debet.c. translato.de conſtitu.

Etiam Papæ eſſet, ſeu eius delegati, uel iudicis eccleſiaſtici, iſtam unionem reuocare. c.ſicut.de exceſſ.
19 prælato. c.authoritate.de priuileg.in 6.& † eadem ſolemnitas adhiberi debet in reuocando ſicut in conſtruendo. authen. contra qui propriam. de non numer. l.quod iuſſit. ff. de re iudi. Oporteret ergo quod partes ſupradicta probarent, aliàs unio ſemper deberet durare cum reductione in ſtatum ſecularem.

20 Tertia quæſtio, an † valeat impetratio facta de prioratu unito. Reſpondeo non ualere impetrationes factas de beneficiis unitis, quia non uacant, & quia Papa non uult tollere ius per unionem acquiſitum, ut conſtat per impetrationem, ubi appoſita eſt clauſula, dummodo ius alicui non fuerit quæſitum. iuxta cap. quamuis. de reſcrip.in 6.aliàs eſſet reductio inutilis,ut docet Domini. de Rota deciſ. 160. nota quod beneficium.in antiq.

Subreptitię quoque ſunt impetrationes, quia non eſt expreſſum in eis,quòd ut in ſecularem redigeretur Eccleſia de Vezelaio fuit facta iſta vnio de iſtis prioratibus, ut deinceps clerici inſeruientes illi Eccleſiæ, de fructibus prioratuum ſuſtentarentur.

Etiam de patrono,uidelicet de Rege, qui fundauerat dictam Abbatiam & conſenſum præſtiterat, ſi nō eſt facta mentio in prouiſione,ob id ſi hoc expreſſum fuiſſet, Papa de illo prioratu non prouidiſſet, uel non ita de leui. c.poſtulaſti. in fi.de reſcrip. nec eſt uериſimile quòd Papa prouidiſſet,& quod ſemel fecerat reuocaſſet, ſi omnia ei narrata fuiſſent: ideo illæ impetrationes, & prouiſiones nullius ſunt momenti.

Inſuper iſta reductio eſt facta in vim tranſactionis, & concordiæ inter ipſos Abbatem, & capitulum inuicem, ac Franciſcum Regem Francorum,& ſedem Apoſtolicam. Ideo ſicut cauſſas, vel lites tranſactionibus legitimis finitas Imperiali reſcripto ſuſcitari non oportet.l.cauſſas. C.de tranſac.ita nec iſtam reductionem in ſtatum ſecularem reſcindi poſſe certū eſt.

Ex quibus ſoluitur quarta quæſtio,uidelicet appellationem tanquam ab abuſu factam perperā emiſſam, & nullum fuiſſe abuſum,dicere enim ipſos,Papam & Regem abuſum commiſiſſe eſt abſurdū. Primò, iſta reductio facta non eſt contra decreta, nec contra Cōcordata, nec priuilegia Regni, nec contra authoritatem Regiam, quia Rex in ſuis literis dicit reductionē & vnionem in ſuo conſilio intimo viſas, & iuſtas inuentas,ac nihil fuiſſe quod deroget priuilegiis Regni: ergo eſſet dedecori contrarium dicere, & fieret iniuria,tam Regi quàm etiam conſilio primo, quibus ita viſum fuit: & ſi ſit aliquis leuis defectus authoritas iſtorum potuit hunc defectum purgare, & ſuper illo diſpenſare.

21 † Quintò,an tranſactio valeat facta inter Abbatem & capitulum,& an liget ſucceſſorem, breuiter diceremus tranſactionem, ſeu compoſitionem factam inter reuerendiſsimum Abbatem, Cardinalem de Mendoue valere, & ligare ſucceſſorem, tum quòd ſit nomine dignitatis Abbatialis facta quę tranſit ſemper in ſucceſſorem. cap quoniam Abbas. de offic.leg. quia dignitas non moritur. c. ſi gratioſè. de reſcrip. in 6. tum quòd etiam eſt dictum in tranſactione & compoſitione inter Abbatem de Mendoue,& quia facta in vtilitatem eccleſiæ, vt apparet per inquiſitionem factam à iudice delegato, etiam quia hæc compoſitio fuit à Papa confirmata: ideo his conſideratis tranſactio erit valida, & obligabit ſucceſſorē,cùm inter eccleſias & dignitates potius videatur facta, quàm inter perſonas. tex.not.in c.ueniens.de tranſac.vbi plenè Doc. dicunt tranſactionem,ſeu compoſitionem à Papa confirmatā tranſire ad poſteros, & Doc. in c.pen. de confir.vti.

22 Vltima quæſtio, an Do.de Mendoue,qui † reſignauit dictam Abbatiam de Vezelaio, poſsit vſumfructum retinere illarum rerum, in quibus vſumfructū habebat,vel modernus Abbas. Reſpondeo neutrum poſſe vſumfructum habere, tum quia vſusfructus extinctus

Source : BIU Cujas

tinctus eſt per dimiſſionē Abbatiæ, ne inutilis ſit ſem per proprietas abſcedente uſufructu. l. an vſusfructus. ff. de vſufr. tū quia reſeruatus eſt illi vſusfructus, quādiu viueret Abbatialē obtineret dignitatē, vt patet in bulla confirmationis Papę: ſed ipſe de Mendoue non obtinet dignitatem Abbatialem: ergo illum vſumfructum non habebit, quia tanquam Abbas hoc obtinebat. Item nec nouus Abbas, quia vſusfructus non tranſit ad ſucceſſorem, ſed finitur morte naturali, vel ciuili. § finitur, de vſufru. inſti. igitur cùm vſusfructus extinctus ſit per dimiſſionem dictæ Abbatiæ nouus Abbas illum habere non poteſt: iſta ſunt quæ videntur facere ad ſuſtinendum reductionem, & vnionem ad alia iura Eccleſiæ de Vezelaio. Datum anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio, in menſe Ianuario à Reſurrectione computando.

RESPON. CV.

De collectis & ſubuentionibus pro Eccleſiis regularibus, in ſeculares redactis.

SVMMARIVM.

1 *Collectæ, & ſubuentiones, quæ debentur eccleſiis regularibus, ſi ille in ſtatum ſecularem redigantur, an debeantur.*

2 *Subuentiones impoſitæ propter ſtrictiorem uitam ſeu reformationem, reformatione ceſſante non exigentur.*

3 *Religoſe viuentes ſi à religione ceſſauerint priuilegijs exuuntur, quæ religioſa meruit conuerſatio.*

4 *Priuilegium quando certo ordini eſt tributum propter arctitudinem uitæ perditur priuilegium, ſi non ſeruetur regula antiquitus arctè inſtituta.*

5 *Priuilegium indultum monaſterio intelligitur datum monachis in ipſo monaſterio permanentibus.*

6 *Subuentio reſpicit neceſſitatem.*

7 *Expenſæ à quolibet Abbate, & Priore miniſtrandæ ſunt in capitulo iuxta facultatem redituum.*

8 *Receptor ſubuētionum rationem de his reddere tenetur.*

9 *Subuentio, quæ ratione paupertatis exigitur paupertate ceſſante, & ipſa ceſſat.*

Immunitas ob paupertatem ceſſat auctis facultatibus. ibidem.

1 QVAESTIO eſt, † an collectæ & ſubuentiones quæ debentur Eccleſijs regularibus, ſi illæ redigātur in ſtatum ſecularem debeantur, & breui putarem diſtinguendum, & ſuper hoc tres ſunt caſus faciendi. Primus eſt, quando ex fundatione res vel priuilegia data ſunt Eccleſijs regularibus, intuitu pietatis vel neceſſitatis, illa debent apud eos remanere etiamſi ſeculares fiāt, & ita intelligitur tex. in c. Elenterius. 18. q. 2. & c. quæ ſemel. 19. q. 3. c. ſignificatum. vbi gl. & Doct. de præb. quia Canonici ſeculares ſunt ſubrogati in locū monachorum, ergo & priuilegia priora habebunt. §. fuerat de actio. & inſtit. cle. vna. de ſupplenda negli. prælat. Io. And. & Peruſ. in c. 1. §. adhæc. de eligend. do. lib. 6. & hoc expreſsè docet Petrus de Peruſ. in tracta. de muta. ſtatus Eccleſiarum capit. 3. q. 1. argum. c. Eccleſiam, vt lite penden.

2 Secundus caſus eſt, quando † priuilegium vel collectæ, ſeu ſubuentiones impoſitæ fuerunt propter ſtrictiorem vitam, ſeu reformationem, tunc reformatione ceſſante non exigentur ſubuentiones. tex. in c. ſi 25. q. 2. ibi, vt ſicut neceſſitatem patientes ceſſante neceſſitate beneficijs renūtiare coguntur, quæ eis mi-

3 ſerationis includit intuitus, ſic † religioſè viuētes cùm à religione ceſſauerint priuilegiis exuuntur quę religioſa meruit cōuerſatio. ecce text. expreſſ. quòd ſubuētiones impoſitæ durāte reformatione ceſſant, ceſſante religione, ſed in hoc monaſterio de Vezelaio ceſſat religio, quia redactum fuit in ſecularem habitum, ergo regi debet ſecundum ſecularem regulam.

Præterea dicit tex. in c. recolentes de ſtatu mon. ſi relictis originalibus ordinis inſtitutis ad communia volueritis aliorum monaſteriorum iura diuertere, oportebit vos communi iure cenſeri, quia dignum eſt, vt qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilē ſentiant in legibus diſciplinam. & ibi Panorm. his ver

4 bis ait in 2. no. † quando priuilegium certo ordini eſt tributum, propter arctitudinem vitæ perditur priuilegium, ſi non ſeruetur regula antiquitus arctè inſtituta, ſed in d. monaſterio non ſeruatur regula antea inſtituta, ergo non debetur illa ſubuentio prætenſa.

5 Item facit tex. in c. quoniam. de priuileg. vbi † priuilegium indultum monaſterio, intelligitur datū monachis in ipſo monaſterio permanentibus: ſed dicti monachi non remanent in monaſterio, nec ſunt monachi, ergo priuilegium illorum ceſſat. facit c. ut priuilegia. ibidem.

Adhæc probat tex. in c. Abbate ſancti Syluani. in fi. de verbor. ſign. Ibi vt tandiu monaſterium ipſum hac honoris debeat prærogatiua gaudere, donec ibidem viguerit obſeruantia regularis: Ergo patet quod donec obſeruantia extitit regularis, debitæ fuerunt collectæ & ſubuentiones, qua ceſſante & præſtatio ſubuentionis. vt per gloſ. ibi no. & in d. c. ſi. 25. q. 2.

6 † Præterea ſubuentio reſpicit neceſſitatem. c. ſi. in fi. 22. q. 4. & c. ſi. 25 q. 2. Ibi vt eorum ſubueniatur inopiæ, vnde cùm iſtæ collectæ & ſubuentiones imponerentur ratione religionis conſeruandæ. Igitur ceſſante religione ceſſabunt, nec imponi poterūt deinceps nec exigi.

7 Eſt quippe tex. in c. fi. de ſtatu mon. qui dicit † expēſas eſſe miniſtrandas in capitulo, à quolibet Abbate, & Priore, iuxta facultatem redituum. & in conſtitut. Benedict. tit. de capitul. prouincia. dicit illos teneri ad expenſas, quas dicti priores ſeu maiores ipſorum fecerant ad ipſa capitula veniendo, ſtando, & redeundo. Sed priores nunc non faciunt expenſas eundo, ſtādo, nec redeundo ad capitulum, quod nullum eſt, cùm Abbas & monaſterium ſint ſeculares, ergo nulla eis debetur penſio ſeu impenſa.

Etiam in d. conſtitu. Bened. titu. & capit. genera.

8 ſcribitur quòd † receptor iſtarum ſubuentionum tenetur reddere rationem de his, an expoſitæ fuerint ſecundum ſtatum, & cùm hodie non reddatur aliqua ratio de his, ſed Abbas eſt emancipatus, ergo non eſt illi tribuendum quod occaſione reformationis concedebatur.

Item in d. conſtitu. Bened. titul. de ſubuentio. & collectis. cautum eſt vt hæc collectæ ad vſum duntaxat eorum pro quibus factę ſunt, & ad alios nullos vſus conuertantur, & de hoc pręſtent iuramentum receptores, nec alia poteſt impoſitio fieri, quandiu aliquid ſufficit de prima collecta. Igitur hæc ſubuētio imponitur ratione expenſarum concilij quod hodie ceſſat, ergo & impoſitio ceſſare debet.

Inſuper habent Abbates poteſtatem exigendi has collectas & ſubuentiones ab omnibus prioribus & beneficiatis ſubiectis, qui erunt ipſi annali capitulo ſeu monaſterio ſubiecti, vt patet in eadem conſtit. Bened.

Source : BIU Cujas

ned. ſed nulli nunc priores ſeculares ſunt ſubiecti monaſterio, nec annali capitulo, quod non celebratur, quia redacti ſunt in ſecularem ſtatum: ergo nulli ad has collectas & ſubuentiones tenentur.

Hoc etiam videtur dictum in ſtatuto definitorum dicentium, quòd priores ſeu obedientiæ, ideſt priores obedientiarij. ita exponitur in c.2. de ſtat. monac. ob id quatenus fuerunt obedientiarij, ad id tenebantur & non vltrà.

Nec refragatur quod definitores dicunt ſoluendas ſubuentiones ex debito, & quæ conſueuerunt, ergo erant debitæ. Reſpondeo, in ſingulis concilijs erant debitæ ex iuris deciſione & ex concilio generali quod permittit vt iſtæ ſubuentiones imponãtur obediẽtiarijs & non alijs. c. penult. in fi. de ſtatu monach. Ideo iſti definitores referũt ſe ad illud, debitum, non quòd fuiſſet debitum ex fundatione, vel aliàs, ſed religionis tantùm ratione: & qui vult dicere debitum eſſe ex fundatione opus eſt quod hoc probet. per l.2.ff. de prob. l.actor. C. illo tit.

Ex prædictis patet, in caſu præſenti Abbatem de
9 Vezelaio non poſſe exigere † ſubuentionem, tum quod exigebat ratione paupertatis, quæ hodie ceſſat, ideo & impoſitio. l.non tantum. §. eos.ff.de excuſ.tutor. & data immunitas ob paupertatem, ceſſat auctis facultatibus. l. cura. §.deficientium. ff. de munerib.& honor. l. his omnibus. §. auctis. de vaca. mune. facit c. ſi pauper. de *præb. in 6.* Ceſſat reformatio, etiam religio ceſſat, etiam cauſa priuilegij, & ſic priuilegium. *l.* ſcriniarios. C.de teſta. milita. l. Titia Seio. §. vſuras. & ibi Bart.ff. de lega. 2. Ceſſante monacho in Eccleſia ceſſat prębenda. §. illis. vbi gloſ. de teſta. milit. in inſtit. c fi. de reſcrip. & ſemel dicam in omnibus cauſis id obſeruatur, vt vbi perſonæ conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea beneficium quoque deficiat. l. in omnibus.ff.de reg.iu.vbi Dec.& alij.& ceſſante religione ceſſat priuilegium. c. generaliter. in gloſ. non diuagantes. 16.q.1. vt ſuperius dictum eſt. Et quia iſtud vergit in præiudicium priorum, ideo eſt reſtringendum. c.quamuis. de reſcript. in 6. l.2.§. meritò.ff. ne quid in loco publicò fiat.

RESPON. CVI.

De beneficiorum unione & quæ dubia ex ea oriantur.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia principali ſeculariſata, omnes aliæ ab ea dependentes ſeculariſatæ cenſentur.*
2 *Eccleſia vnita alteri, ſortitur naturam illius cui unitur.*
3 *Vnitum tantum valet, quantum expreſſum.*
Vnio facta in eccleſia ſeculariſata, non porrigitur ultra eccleſias hic expreſſas.
4 *Vnionis requiſita.*
5 *Solemnitas, quæ requiritur in faciendo, requiritur & in addendo.*
6 *Beneficia non vnita, an ab Abbate conferri poſsint.*
7 *Regularis eccleſia, quæ in ſecularem transfertur, non perdit bona, quæ habebat.*
8 *Rex nominationem ſuam non perdit, eccleſia regulari in ſecularem tranſlata.*
9 *Vnio facit ex duabus eccleſiis vnam.*
10 *Vnionis reuocatio, ſine cauſa legitima fieri non poteſt.*
Collatio beneficij vniti non nocet unioni. ibidem.

EX vnione & reductione Eccleſiæ Figiaci in ſecularem, primò, quæritur an per reductionem Eccleſiæ & Abbatiæ in ſecularẽ, cenſeantur etiam prioratus & beneficia ab illa Eccleſia dependẽtia, in ſecularem ſtatũ reducta.

Secundò, ſi Eccleſia diuę Magdalenes vnita cenſeatur, cùm à dicta Figiaci Eccleſia dependeat.

Tertiò, ſi vnitum non ſit ex primis literis, an per literas ſecundas de perinde valere vnita cenſeatur.

Quartò, an collatio poſsit fieri ab Abbate illorum prioratuum non vnitorum quæ prius regularia erant.

Quintò, an ſecularibus aut regularibus conferenda ſint.

Sextò, vtra collatio valeat, an ab ordinario, aut à Papa.

1 Primæ quæſtioni breui reſpondeo, quod ſi † Eccleſia Figiaci, quæ eſt caput à qua aliæ dependent, reducta fuerit in ſecularem, quòd omnes aliæ Eccleſiæ regulares ab ea dependentes: cenſentur eſſe etiam in ſecularem reductæ, quia acceſſorium naturam & qualitatem principalis ſequitur. l.cùm principalis.ff.de regul. iur.& regul. acceſſorium. d.regul. iur. in 6.

Abſurdum enim eſſet caput, id eſt Abbatem ſecularem eſſe, & Eccleſiam Figiaci, & alios prioratus, & beneficia illius Eccleſiæ regularia & res cenſeretur diuerſo iure: contra l.eum qui ædes. ff. de vſuca.

Nam quando Eccleſia vnitur alteri, tunc vna fit
2 Eccleſia. c.1.ne ſed.vacan. & illa † vnita ſortitur naturam, & priuilegia Eccleſiæ cui ſubiicitur, & adiici cenſetur, cum omnibus ſuis iuribus. c.2.de religioſ. domib. vbi etiam Doct. dicunt, quòd quando monaſterium vnitum habet capellas, illæ tranſeunt in monaſterium cui fit vnio, ſicut ſi paterfam. arrogatur, omnes qui ei ſubſunt tranſeunt in arrogatoris poteſtatem. §. illud. inſtit. de adopt. Petrus de Peruſ. in tract. de vnione Eccleſiarum. cap.2. ſic expreſsè dicit, quòd ſi eccleſia quæ unitur eſſet ſecularis, & is cui unitur regularis efficietur regularis unita, & ſic ècontrario, & ideo non eſt opus in his pluribus inſiſtere, cùm illa regularia beneficia ordinis cenſeantur tranſire in ſtatum ſecularem, eò ipſo quòd Eccleſia principalis eſt ſecularis.

Secundò, apparet d. Eccleſiam diuę Magdalenes
3 vnitam non eſſe, quia tantum valet † vnitum quantum expreſſum. c.1. ne ſed. uacan. Doct. in c.ſicut unire. de exceſſ. pręla. ſed non eſt expreſſus hic prioratus, ergo non erit vnitus, quia de vnione plenè conſtare debet. c. vlt. de rebus eccleſiæ non alienand. imò poſtquam aliqua beneficia reperiũtur vnita, apparet iſtud vnitum non eſſe. arg. l.cùm prætor.ff. de iudic. ubi qui de uno dicit, de alio negat, & qui vnum vnit, aliud negat vnire c.qualis. 25. diſt. Igitur hic prioratus Magdalenes de Marinhagues, non cenſetur vnitus, quamuis prioratus ſancti Lupi vnitus ſit, quia diuerſi ſunt & diuerſorum & ſeparatorum, ſeparata eſt ratio. l.fi.ff.de calumniat. ſic diuerſa erit vnio. Poſtquam ergo apparet prioratum ſancti Lupi vnitum, ergo iſte prioratus diuæ Magdalenes non erit vnitus. Nec refragatur quòd nominatus fuit prioratus de Marinhagues, quia reſpondeo, cum prioratus ſancti Lupi uocetur de Marinhagues fuit ſic expreſſus, tamen fuit nomen S. expreſſum ad differentiam prioratus Magdalenes. Et ideo Papa uoluit de eo intelligere, imò uno expreſſo, aliud negatũ cenſetur. per c.nonne. de præſumpt.

Tertiò, an per literas de perinde valere cenſeatur vnitum in quibus eſt expreſſus hic prioratus: & reſpondeo quòd non, tum primò, quia iam erat ius acquiſitum Abbati, quod non cenſetur ſuſtuliſſe Papa.

per

per cap.quamuis.de reſcrip.in 6.nam hoc beneficium non erat vnitum,ergo Abbati erat collatio reſeruata qui non conſentit,igitur non valet.

Secundò,quod per has literas non poteſt fieri unio
4 nempe in † unione requiritur inquiſitio vtilitatis,neceſſitatis uel alterius cauſæ. cap.uacante.& c.expoſuiſti.de prębend. in 6. quæ non interuenit in hoc reſcripto, ergo non ualet.

Imò, ſi vnio fieret, tanta ſolemnitas in his require-
5 retur literis quæ in unione, quia † ſolemnitas requiſita in faciendo,requiritur & in addendo. l.hæredes palam.§.ſi quid poſt.iuncta glo.in verb.mutare.ff.de teſtam.etiam in prorogando eandem ſolemnitatem requiri aſſerit Albert.Brunus in tract.de forma & ſolemnitate actus fol.91.ubi etiam dicit,quòd in acceſſorio eadem ſolemnitas requiritur quę in principali.vt teſtatur Bal. in l.1.col.2. C. communia delega. Igitur cum non interuenerit hic ſolemnitas quæ in unione interuenire debet,hic prioratus, illas literas de perinde ualere, vnitus non cenſebitur.

6 † Quartò, an Abbas illa beneficia, quæ vnita non reperiuntur, poſſit conferre? & breui reſpondeo quod ſic,quia vnio & reductio cēſetur facta ſine pręiudicio alicuius, niſi exprimatur.c.quia monaſteriū. de religioſ.domib.

7 † Item regularis Eccleſia quæ in ſecularem transfertur, non perdit bona quæ habebat teſte Petro de Peruſ.in tract.de mutatio.ſtatus Eccleſiæ.c.3.q.1.arg. c.Eccleſiam.2. vt lite penden. Probus in addit.ad Io. monach.in c.cùm de beneficio.de præbend. in 6.

8 Imò,etiam docui †Regem non perdere nominationem ſuam quando Eccleſia regularis transfertur in ſecularem,vel econtrario.in §.vlt.in verb.iuxta priuilegia. in rubr. de Regia ad prælatur. nominatio. in Concord. ſic nec hic Abbas ſuam perdet collationē beneficiorum non vnitorum ſine facto ſuo, quia qđ noſtrum eſt,ſine facto noſtro à nobis auelli non pōt. regul.quod noſtrum.ff.de regul.iur. Et per hoc patet beneficia quæ non ſunt vnita ſpectare ad collationē Abbatis ſicut antea cū erat regularis, quia ſi non mutaret,cur ſtare prohiberetur.l.præcipimus.C.de app.

9 † Per vnionem ex duabus Eccleſijs vna fit.c.1.ne ſed.vacan.& c.ſicut vnire.de exceſſib.prçlato.& vnus rector illarum eſſe debet,nō plures. c.& ſi temporis. 16.q.1.& ſicut vna Eccleſia vnius debet eſſe ſacerdotis. c.tuæ. de præbend. ita quando duæ ſunt annexæ, quia vnum ſunt vt ſupra dixi, ergo vna Eccleſia, ex his non poteſt conferri vni, & altera alteri, quòd ſi fiat,non valet,tum quia Eccleſia poſtquam eſt vnita, amplius non dicitur uacare,&c. frequēs.de exceſſib. prælator.verſi quidam, ubi etiam in gl. dicitur quod unita dicitur ſuppreſſa,& ſic non dicitur uacans.cap. cum acceſſiſſent. de conſtit. & ideo beneficium non uacans uel ſuppreſſum conferri non potuit.

Item ſicut non ualet unio niſi præcedente cauſæ cognitione.clem.ult.de rebus Eccleſiæ non alien. & pro hoc interueniſſe areſtum dicit gloſſ.in §.ſi.de electio.in pragm.& debet fieri iſta cauſę cognitio in partibus illis,in quibus eſt beneficium, cui unio fieri de-
10 bet.regul.cancell.20.ſic & in † reuocatione unionis non debet inquiri,an uera & legitima cauſa ſit, propter quam petitur reuocatio. cap. uacante. de præb. capit.1. ne ſed.uacan. Petrus de Peruſ.in tracta.de reuoca.unio Imò ſeparationem bonis confuſis & unitis impetrari non poſſe,cenſuerunt Iuriſperiti,ut patet ex l.1.§.præterea.ff de ſeparat. Et ſi dicatur reuocationem unionis non eſſe factam propter iſtam collationem,reſpondeo factam eſſe ſaltem ad tēpus,& ſic ſapit ſectionem, in Turonenſi conſilio prohibitam, & quodammodo reſeruationem, quia cùm reuocatio unionis ſine cauſa non fiat, ut eſt dictum, Papa conferendo iſti Eccleſiam annexam ad uitam, reſeruat alteri habenti principalem quod tamen poſt mortem alterius non poteſt fieri,quia per collationem Eccleſiæ cui facta eſt unio.

Intelligitur collata Eccleſia quæ unitur.c.gratia. de reſcrip. lib.6. Ideo titulus erat penes illum cui primò facta fuerat collatio, igitur alter non potuit habere titulum, & ſic nec decreto, ſine titulo iuuari.

Item cōſenſus rectoris non potuit pręiudicare ſucceſſori eccleſiæ, cui facta erat unio: nam conſentiendo reuocationi, ut annexa conferatur alteri, reuocat unionem, & ſic bona debent redire ad eccleſiam unitam, ex quibus inſurgit alienatio illorum bonorum, quæ poteſt reuocari per ſucceſſorem, ſi non reuocetur per alienantem. c.ſi quis presbyter. de rebus eccleſiæ non alie.& ſic non ualuit hic cōſenſus in præiudicium ſucceſſoris, quare cùm ille qui annexam habuerit non habuerit titulum, non poteſt iuuari decreto de pacifi. poſſeſſ. quia impoſſibile eſt titulum penes duos.l.ſi ut certo.§.ſi duobus. ff.commod. ſed titulus annexæ erat penes illum qui habebat principalem, ergo non erat penes alterum, ideo ſine titulo iuuari nō poterit, decret.de pacifi. poſſeſſ. Ita ſcripſi in tract. de pacifi.poſſeſſ.in uerſi.9. extende.nu.62.alia per temporis breuitatem ſcribere non potui.

RESPON. CVII.

De reformationibus.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia qualibet, & congregatio debet ſuum habere prælatum, ex ipſius eccleſiæ gremio aſſumptum.*

2 *Profeſsionis diſparis homines in unum ſociari rationi non conuenit.*

3 *Eccleſiæ regulari quis præfici non debet, niſi in illa regula ſit instructus.*

4 *Monachus profeſſus in vno monaſterio, ſi ad aliud tranſeat, debet ibi nouam profeſsionem facere.*

5 *Inſtitutio præſupponit præſentationem.*

6 *Semel approbatum, reprobare non licet.*

Ignotus non debet eligi, nec præſentari. ibidem.

VInivs Zeno Imperatori dicere non erubuit, Rogo domine Imperator audias me patienter: de legatis quid ſtatues? l.proximè.ff.de his quæ in teſtam.delen. ſic humiles famuli ueſtri rogamus uos decanum & capitulū, ut in hac re patienter audire liceat, & defenſiones noſtras reſpicere non dedignemini, quibus de iure noſtro liquidò apparebit, & quòd ſine iuſtiſſima cauſa iſta non proponimus: ſed zelo deuotionis & reformationis conſeruandæ, ut per vos nobis liceat eam perpetuò ſeruare, eaq; uti frui iuxta ſtatuta & reformationis ſententiam.

1 In primis de iure certum eſt, quod † quęlibet eccleſia & congregatio ſuum debet habere prælatum & magiſtrum, qui ex ipſius Eccleſię gremio aſſumi debet.c. ne pro defectu. in fi.de elect.imò ſi ſuperior ad quem deuoluta eſt poteſtas, prouideat de alio, qui non ſit de gremio fratribus diſſentientibus, nulla erit prouiſio.ut dicit Hoſtien. & Panor.in d.c. ne pro defectu. in glo. ult. quia fit fratribus iniuria quando inter eos

eos reperitur, dignus, & non recipitur ſecundum eos, quod eſt maximè caſui noſtro accommodum, cum velitis ex alio gremio S. Victoris, nobis magiſtrum dare, omnibus fratribus d. domus neglectis.

2 † Item non conuenit rationi, vt homines diſparis profeſsionis in vnum ſocientur. clem. 1. de elect. ſed defuncto Abbate cuiuſcunque congregationis non extraneus eligatur, niſi de eadem congregatione, quẽ ſibi propria voluntate concors fratrum ſocietas elegerit. c. quàm ſit neceſſarium. §. defuncto 18. q. 2. ergo concors ſocietas fratrum domus Dei eligere debet aliquem ex ipſis in magiſtrum domus.

Item, quia nulla ratio ſinit vt inter Epiſcopos & magiſtros domus habeatur, qui nec à fratrib. ſunt electi. c. in nomine Domini. 23. diſt. nam congregatio debet ſibi eligere magiſtrum. c. congregatio. 16. q. vlt. & c. Abbatem. 18. q. 2. Igitur debet congregatio fratrum domus Dei eligere ſibi magiſtrũ ex gremio. Item ſicut inuitæ ſponſæ, non debet dari ſponſus. c. cum locum. de ſponſal. quia coactio habet difficiles exitus. c. requiſiuit. de ſponſal. ſic nec domui Dei inuitæ debet dari magiſter. c. nullus inuitis detur Epiſcopus. 61. diſt.

3 † Item non debet quis præfici Eccleſiæ regulari, niſi ſit in illa regula inſtructus. c. officij. de elect. & quomodo poterit magiſter ad regulam coercere, ſi ipſe nõ ſit inſtructus in ea. c. quãto. ubi Doct. de offi. ordi. Ideo debet multo tempore in monaſterio diſcere, ut poſtmodum doceat. c. ſi viue. & ſeq. 16. q. 1. Certum eſt quòd licet fratres S. Victoris ſint ex eadem regula S. Auguſtini, tamen magna eſt profeſſionis diuerſitas, ut patet cuilibet intuenti ambas profeſſiones, & multa ſunt adiecta & detracta ſtatutis domus Dei, quæ fratres S. Victoris obſeruare non debent, quia non ſunt in illis experti, ergo non ſunt domui Dei præficiendi, neglectis fratribus domus qui ſciunt ſtatuta & ſeruãt, aliàs eſſet ſumere panem filiorũ, & dare exteris quod Chriſtus prohibuit in Euangelio.

Item cum fratres S. Victoris nõ ſint fratres domus
4 requireretur alia profeſſio, † nam monachus profeſſus in uno monaſterio, ſi ad aliud tranſeat, debet ibi nouam profeſſionem facere. c. Abbate S. Syluani. ubi Panor. in 4. notab. de verb. ſignifi. & eſſent nouitij quo ad domum Dei, & ſic non aſſumendi, quia in magiſtrum aſſumi non debet, qui non nouit ſe diſcipulũ. c. cum in magiſtrum. de elect. poſſent enim ſi præficerentur domui Dei, in dicere fratribus multa ſeruanda in monaſterio S. Victoris, quæ tamen in domo Dei ſeruari eſſet alienum.

Item in ſentẽtia reformationis facta per magiſtros Iacobum Merlin, & Ioannem Bertrul. ſacræ paginæ profeſſores & commiſſarios veſtro nomine datos, talis articulus continetur. Decanus & capitulum, aut uiſitatores eorum deputati, unum de fratribus quem uiderint ſobrium, caſtum, prudentem, ſolicitum & ad regimen domus præ cæteris idoneum, bonæ & honeſtæ conuerſationis inſtituent, qui cæteris præſit fratribus, ſororibus, filiabus, ac toti domui, cui cæteri obedire tenebuntur, & facere quæ illis facienda iniunxerit, & præſtabit in manibus dictorum Decani & capituli, aut uiſitatorum deputatorum iuramentum, de bona & fideli adminiſtratione facienda, & ſi talis non inueniatur in domo aliunde aſſumatur. Iſta ſunt verba dictę ſententię reformatoriæ. Hic articulus uult quod inſtituatur unus de fratribus, ergo de fratribus domus, quia in fine dicit quòd ſi non inueniatur idoneus in domo quòd alibi ſumatur. Cur igitur hic articulus nobis non ſeruatur? qui & iuri diuino, Canonico, & ciuili conformis eſt? ut ſuprà probaui, non eſt mirum ſi conqueramur.

Inſuper vult d. articulus quòd Decanus & capitulũ inſtituet, ergo requiritur præſentatio fratrum, quòd tres eligant unum, quem capitulo præſentabunt, & Decanus & capitulum inſtituet, vt patet in alio articulo, ibi & pręſentabitur decano & capitulo, coram quibus profitebitur. &c. nam † inſtitutio etiam in terminis iuris pręſupponit præſentationem. Hoſtien. & alij in rub. & in ſumma de inſtitutio. & c. authoritate. illo tit. ergo Decanus & capitulum debet inſtituere præſentatum per congregationem domus Dei. 5

Item dum dicit prædictus articulus, ſi non inueniatur, debet de hoc apparere, quòd in domo Dei non inuenitur aliquis pręficiendus in magiſtrum, quod non eſt præſumendum. Imò, ſemper præſumendum eſt, quòd aliquis ſit dignus. c. nullus. 61. diſt. ibi. Tunc autem alter de altera eligatur eccleſia, ſi de ciuitatis ipſius clero, cuius eſt Epiſcopus ordinandus, nullus (quod euenire non credimus) dignus poterit reperiri. idem dicit text. in c. obitum. ibidem. ſi igitur Papa non pręſumat quod in una congregatione non reperiantur digni, ergo non debet hoc Decanus, & capitulum præſumere. Imo dicunt Doct. in c. ne pro defectu. de elect. quòd præferendus eſt qui eſt de gremio alteri magis idoneo, dummodo ſit idoneus per tex. in c. conſtitutis. de appel. cum præſumatur magis utilis domui is qui eſt de domo, quàm alius exterus. Igitur illi confratres qui ſunt de domo Dei magis erunt vtiles illi domui, quàm exteri, ergo præficiendi.

Item non eſt veriſimile, quòd vos qui elegiſtis nos fratres d. domus, elegiſſetis inutiles & inexpertos, aliàs eſſet vobis adſcribere (ſalua pace dicemus) vitium, &
6 quod † ſemel approbaſtis, reprobare nunc non licet. l. in arenam. C. de inoffi. teſta. & magnum eſſet quòd nunc velletis reprobare, quos elegiſtis, & idoneos & utiles d. domui dediſtis, nec in his poteſtis prætendere ignorantiam: nam ignotus eligi non debet nec præſentari c. ea noſcitur. ubi Panorm. de his quæ fiunt à prælat. c. in Lateranenſi. in fi. de præben.

Itẽ in alio articulo dicitur, ſtatuimus & ordinamus quòd quodammodo erunt nouem fratres clerici profeſſi, & ſi fieri poteſt, presbyteri quorũ vnus erit magiſter, ſi idoneus reperiatur inter eos qui eligentur. &c.

Ex quibus pręd ictis apparet nos debere eligere vnũ ex fratribus d. domus in magiſtrum, & vobis eum præſentare, & demnm vos inſtituere, quæ nobis concedere dignemini, ne contra iura diuina & humana, ac dictæ domus ſtatuta procedatur, nos offerentes in omnibus, & per omnia pro virili ſtatuta d. domus ac reformationis ſeruaturos.

RESPON. CVIII.

De reformationibus iterum.

SVMMARIVM.

1 *Recuſatio iudicum datorum ad reformandum.*
Iudices ſuſpecti, ac inimici eſſe non debent. ibidem.
2 *Papa committens reformationem ſuſpectis iudicibus an recuſari poſſint.*
3 *Iudex recuſatus poſt recuſationem procedere non debet, aliàs quod fit eſt nullum.*
4 *Recuſati iudicis ſtatuta, etiam in vim prouiſionis facta non poſſunt exequi.*
5 *Monachus cui canonicè eſt prouiſum, ab Abbate ſine*

cauſa

Source : BIU Cujas

cauſa remoueri non poteſt.

6 *Monachus cui ad vitam à Papa beneficium manuale collatum eſt, ab Abbate remoueri non poteſt.*

7 *Collatio cum ſua qualitate cenſetur facta.*

8 *Inferior legem ſuperioris non tollit.*

NE reformationem, quam expetimus, nos fugere quiſquam præſumat, paucis ad iuris noſtri elucidationem uobiſcum, iudi-
1 ces, agemus. † Imprimis agitur de reformatione facienda à ſuſpecto nobis & inimico: at certè quodammodo naturale eſt ſuſpectorum iudicum inſidias declinare, & inimicorum iudicium uelle fugere. c.fin.in fi.3.q. 5. & ſuſpecti ac inimici iudices eſſe non debent. cap. ſecundo requiris. in fi. de appell. ſapit enim hæc exceptio recuſationis defenſionem quę etiam brutis permiſſa eſt, Cicero 1. Offic.lib.Principio generi animantium, &c.l.1.in fi.ff. de iuſti. & iu. Ideò licet cuilibet antequam lis inchoetur iudices recuſare. l. apertiſſimi. C. de iudi. nedum permittitur hæc recuſatio, & defenſio brutis, ſed etiam Diabolo non denegandam defenſionem tradunt iuris interpretes.in c. cum inter.de except.ubi Papa ſic ait, legitima defenſio in iudicio reſeruatur, & maximè iudicis recuſatio, cum periculoſum ſit coram ſuſpecto iudice litigare, & ſic licuit religioſis recuſare ipſum uicarium Abbatis, & multis modis ſuſpectum eiſdem, ut apparuiſſet, ſi auditi fuiſſent.

2 † Non refragatur quòd Papa commiſerit ſuſpectis iudicibus, ergo recuſari non poſſunt. Reſpondeo Papam non committere cauſam de certa conſcientia iudicibus ſuſpectis.c.cum inter. de exceptio. ergo Papa iſti non commiſiſſet ſi hoc ſciuiſſet, etiam Papa non commiſit, ſed Archiepiſco. Lugdunenſis, & ſi Papa ex certa ſcientia committeret, adhuc ius recuſationis remaneret ſaluum. glo. not. in c. adhæc. de reſcrip. quam ibi approbant Rauen. & Panor. & Doct. in d. cap.cùm inter. Et ſic uoluntas Papæ abfuit, quia iſti non commiſit, & quia hoc non ſolet, ut ſuprà dictum extitit.

3 † Et cum iudex eſt recuſatus non debet poſt recuſationem procedere,aliàs quod fit poſt recuſationem eſt nullum,cap. iudex.in fi. de offic. deleg. in 6. glo. & Doct. in c.cum ſpeciali. de appella. Et ſic abutitur iudex,qui propoſita recuſatione procedit, & ſic ille abuſus eſt reformandus,& vos denuò cognoſcere, ſi alijs non ſuſpectis cauſam delegare non libet, poteſtis: nam reformatio nulla, & nulliter, pro non facta habetur.l.4.§. condemnatum. ff. de re iudic. l. quotiens. qui ſatiſd. cogan.

4 † Non obeſt quòd ſtatuta in uim prouiſionis facta ab illis debeant exequi, uerum quando eſſent facta à non ſuſpectis, ſed iſta à ſuſpectis facta ſunt & nulla, ob id quod nullum eſt exequi non debet d. l. 4. §. condemnatum eum accipere debemus, qui rite condemnatus eſt.ff.de re iudic.& Anaſtaſius à Patriarcha ſuo depoſitus, quia de inimicitia eius conqueſtus eſt, iterato ad iudicium reuocandum dirigitur, etſi manifeſta ſibi officiant crimina, tamen ſuæ eccleſiæ reddi præcipitur. c.quod ſuſpecti. 3. q. 5. quantò magis iſti religioſi minimè debuerunt eccleſiis ſuis priuari, & inimicis, & ſuſpectis iudicibus decernentibus expoliari. d. cap. quod ſuſpecti. cum criminoſi non ſint, & criminoſi reſtituti fuerint, quod à ſuſpectis iudicibus ſpoliati fuerant, multò fortius in iſtis religioſis hoc concedetur.

Dicet quis, monacho habenti adminiſtrationem ſeu prioratum ad nutum Abbatis, non competit aliquod remedium in cauſa reſtitutionis. Dom.de Ro-
5 ta.deciſio.1.in antiq.ſed reſpōderi poteſt quòd ſi † monachi electi fuerint uel aliter eis fuerit canonicè prouiſum, non ſunt ſine cauſa remouendi rationabili,& manifeſta c.monachi.in fi.de ſtatu monach. cap. cùm inter R.ubi glo. de electio.nec remoueri poſſunt ſine ordine iuris glo.in c.porrecta. de confirma. utili. quis ordo iuris eſſe poteſt, quando non recipitur recuſatio, & aliæ exceptiones naturalem rationem habentes?

Imò ſi ſine cauſa remoueatur poteſt implorare officium ſuperioris, ut ſine cauſa non deſtituatur, & ex ſola Abbatis malitia inſtar ſerui.l.1. C. de præcib. Imperat.offeren. hoc docet Innocent.in cap.inſinuante. qui cleric.uel uouent.quod bene ſeruatur in Francia, ut innuit Deci. in d. c. ad noſtram de confirm. util. & Ioan. de Selua. in tract de beneficiis in 3. parte. q. 68. quia Franci addicti ſunt iuſtitiæ ut neminem lædere patiantur.

6 † Item, quando beneficium manuale eſt collatum à Papa monacho ad uitam, non poteſt tunc ab Abbate remoueri. Ioan. Andreas. Do.& alii in c.præſenti.de officio ordina.in 6. & in c.cùm ſingula.de præben.illo lib.quia decet principis beneficium eſſe māſurum.regul. decet de regul.iur. in 6.& fortius, inquit Archid. in d.c.pręſenti. ſi Papa conferat monacho prioratum nō tenebitur renuntiare ad præceptum Abbatis, quia quantum ad hoc eſt emancipatus. allegat. c. ſi monachus.16 q.1.Bald.in c.illud.de maiorit.quem ſequitur Barba.in c.cùm acceſſiſſent.num. 85. cum ſequentib. de conſtitution. his enim monachis à Papa collata ſunt beneficia ad uitam, ergo ab illis deſtitui non poſſunt.

Item quando beneficium ſui natura eſſet perpetuū ut in Francia tunc non poſſet per Abbatem remoue-
7 ri, quia † collatio cenſetur ei facta cum ſua qualitate. cle.unic.de ſupplen.negligen.prelato.& c.uno de capell.monach. in 6. cùm regulariter in Francia omnia ſint perpetua. ergo nō debent remoueri, ſed poſſunt defendi per decretum de pacific. poſſeſſ.ſi poſſederint per triennium, cùm quicunque defendi poſſit. ut habetur in text. illius titu.

Item cùm Papa ad uitam conceſſerit illis religioſis vt de fructibus poſſint diſponere, non potuit vicarius
8 Epiſcopi voluntatem Papæ immutare, quia † inferior non tollit legem ſuperioris.clem.ne Romani.de elect.& ſic non potuit ut omnes fructus communicarentur, tum quòd contraueniat fundationi tum etiā conſuetudini immemoriali quæ uim legis obtinet. l. tertia. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid.& æſtiu.c.ſuper quibuſdam.de uerb. ſignific.

Item Epiſcopus debebat conuocare aliquos Abbates ad reformationem, & religioſos eiuſdem ordinis, ſi eſſent ut erant plurimi. c. relatum. ne cleric. uel monach. c. inter. de religioſ. domib. ob id fuit annullata reformatio per ſenatum facta ab epiſcopo Carnutenſi, qui ſolus proceſſerat ad reformationem, contra religioſos ſancti Patris, anno 1526. die 13. Decembris: quod hic poteſt bene applicari, cùm nullus Abbas fuerat vocatus, nec religioſus eiuſdem ordinis, alii autem alterius ordinis religioſi non poſſunt ſcire ſtatuta, & regularem obſeruātiam alterius religionis, & ordinis.

RE-

Source : BIU Cujas

RESPON. CIX.

De rebus eccleſiæ non alienandis.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteoſis rei eccleſiaſtica.*
2 *Contractus ex conuentione partium legem accipiunt.*
3 *Verbum nullum in contractu debet eſſe ſuperfluum.*
4 *Oblatio ſaltem requiritur ad euitandam pœnam caducitatis.*
5 *Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum.*
6 *Emphyteota non ſoluendo canonem ſuas melicrationes perdit.*
7 *Emphyteota ceſſante ſoluere, quomodo poſsit expelli.*
8 *Dominus expellens emphyteotam, quando poſsit poſtea penſionem petere.*
9 *Emphyteota poſt commiſſam tenetur de omnibus fructibus perceptis.*
Emphyteota vſufructuario comparatur. ibidem.
10 *Reſpublica, & eccleſia æquiparantur.*
11 *Tributarius Reipublicæ, citatus in iudicio, vt ſoluat tributum, ſe eſſet per ſex menſes, priuatur iure, quod habet in re emphyteoticaria.*
12 *Actus minus ſolemnis dicitur iniuſtus.*
13 *Solemnitates in alienandis rebus eccleſiæ quare ſint inuentæ.*
14 *Alienatio rerum eccleſiæ quando valeat.*

DEFENDE cauſam tuam Domine, vt in ſimili dicit text. in l. 1. C. de teſti. quia tua res agitur, cùm ſit res Eccleſiæ. Ideo inuocato Dei ſuffragio reſpōdeo quæſtioni qua quæritur. Præſuppoſito quodam facto quidā
1 † vicarius conceſſit in emphyteoſim perpetuam domum cum viridario pro cenſu animo ſexaginta ſolidorum cum pactio, quòd ſi d. emphyteota ceſſaret à ſolutione per triennium, quòd eſſet licitum vicario, & ſuis ſucceſſoribus authoritate propria ingredi d. domum & apprehendere eius poſſeſſionem. Et quia vicarius litigabat cum emphyteota, pro alia re, is recuſauit ſoluere, interpellatus per decem annos & vltra. Nunc quęritur, an Dominus authoritate propria poſſit rem accipere. Secundò, poſito quod nō poſſit, an tamen poſsit res peti declarari cecidiſſe in commiſſum. Tertiò, an ante declarationem poſsit dictæ domus fructus repetere à die cōmiſsi, uel à quo tēpore.

Ad primum quo quæritur, an domus authoritate propria poſſit rem ſuam poſt triennium, quo eſt ceſ-
2 ſatum, apprehendere, & videtur quòd ſic, † quia contractus ex conuentione partium legem accipiunt. l. contractus. ff. de reg. iur. l. 1. §. ſi conuenerit. ff. depoſit.

Item dicitur pacta ſeruabo. l. iuriſgentium. §. prætor. ait. ff. de pact.

3 † Prætereà nullum verbum debet eſſe in contractu, ſine miniſterio operandi. Bald. in rubr. C. de contrahend. empt. quæſt. 9.

Vltimò, eſt tex. in l. 2. in verbo repellere. C. de iure emphyt. Et iſta eſt etiam opinio cōmunis ſecundum Iaſ. & multos alios gl. & Doct. in c. potuit. de locato. Maximè dicit Sal. quādo interuenit pactum, & ita in hoc reſidet, & Soc. in conſi. 167. in 2. vol. col. 4.

4 † Item ad euitandam pœnam caducitatis ſaltem requiritur oblatio. tex. & ibi omnes Docto. C. de iure emphyt. Iaſ. col. 61. per tex. in l. acceptam. C. de vſur. & l. ſi parte. id tenet Petrus Iacobinus in ſua pract. in rubr. de actio. in rem pro re emphyteo. fol. 11. Guid. Papæ. conſi. 230. D. Boer. in conſuetud. Biturig. in rubr. de conſuet. reten. rerum feudal. §. 3.

Imò multi tenent, quòd conſignatio & depoſitio requiritur, ſed hic non interuenit etiam oblatio, ergo non poteſt dicere, quod non ſit priuatus. Et licèt quædam reperiatur oblatio aut conſignatio, eſt facta ratione executionis inſtrumenti, quod habebat executionem paratam, ſecundum Mauer. in §. 1. de executio. & non ratione ſolutionis, quàm non recuſauit vicarius. non obſtat glo. communiter approbata, in l. 2. quæ vult hæredem poſſe petere reſtitutionem, ſi ignorauerit ex illa clauſula, ſi qua mihi iuſta cauſa, quia dico non eſſe iuſtam cauſam, eò quia d. emphyteota non poteſt ignorantiam prætendere, ergo nec reſtitutionem. Doct. in c. potuit. Alex. conſi. 124. in 5.
5 vol. & conſi. 46. in 6. vol. ac etiam quia † priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum. authentica quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſ.

6 † Item non poteſt emphyteota ſuas meliorationes repetere, quia ſua culpa priuatur, videlicet, non ſoluendo canonem. text. in d. l. 2. in verbo meliorationis. & ibi ponderant Bald. & Iaſon. C. de iure emphyteo. Bartol. in l. colonus. ff. loc. glo. & Doctor. in authent. qui rem. C. de ſacroſanct. Eccleſiis, & nullus diſcrepat in emphyteota Eccleſiæ, ſicut & hic. Ergo concludemus literas regias quæ dicunt meliorationes eſſe reſtituendas præiudicare d. vicario in hoc. Et ita fuit deciſum per areſtum, vt citat Guid. Pap. in deci. Delphi. q. 43. incipiente de anno Domini & conſil. 139. in fin. per dictam authenticam qui rem, & ibi latè deducit Iacob. & Dec.

Imò, non poterit emphyteota melioramēta tollere, hoc tenet Iaſ. in d. l. 2. col. 8. quod ſic probari poteſt quia poſtquam eſt illis priuatus, vt ſuprà probaui, ergo nō poteſt illa tollere, aliàs ſecus ſecundum eum.

7 † Licèt hęc opinio poſſet de iure ſuſtineri, tamen de ſtylo curiæ Francię, eſt quod Dominus non ingrediatur propria authoritate, niſi prius declaratione commiſſi facta, per iudicem parte audita, & uocata. c. licet in ſecundo. de præbend. in 6. Guid. Papæ. ita tenet in deciſ. Delph. q. 107. & ita uult facere d. uicarius, quamuis vigore pacti non requireretur aliqua certioratio ut vult Bar. in l. creditores. C. de pigno. Iaſ. in d. l. 2. col. 33. & multiplici remedio poteſt agi. Primò, condictione ex lege, & petere declarari emphyteotam cecidiſſe à iure ſuo. gl. in l. 1. in verb. cuſtodiri. & ibi Bart. & alij. C. de iure emphyteo. in §. adeò. inſtit. locati. Petr. Iacobi. in ſua practic. rub. de condi. ex lege. C. de iure emphyteo. fol. 64.

Item magis ſummaria & breuior uia eſt, ut dominus imploret officium Iudicis, quo expellat d. emphytheotam: aut petat licentiam expellandi & ingrediendi d. domum datis ſibi ſeruientibus eum aſſociantibus, ne rixæ oriantur, facta tamen priùs ſummaria apriſia de contractu emphytheotico de ceſſatione, & aliis ad ſufficientiam. ita tenent Doct. in d. l. 1. & Socin. conſil. 167. col. 6. in 2. uol. & licet Bart. & Sali. in d. l. 2. de iure emphyteotic. uideantur dicere quòd quan-
8 do † dominus expellit emphyteotam non poteſt poſtea penſionem petere, tamen hoc procedit, in emphyteota priuati, ſecus in emphyteota Eccleſię ſicut eſt hic, de quo agimus per tex. in d. authent. qui rem. C. de ſacroſanct. Eccleſiis. & ibi Doct. Iaſon col. 42. in d. l. 2. Et ſic d. vicarius poterit agere ad expulſionem, & adhuc poteſt petere penſionem triennii elapſi.

Source : BIU Cujas

Item hic petiſt penſionem & cenſum, antequam res cecidiſſet in cõmiſſum quod eſt licitum: ſed poſt non petiit canonem, imò proteſtatus fuit ſe poſſe habere commiſſum, vt apparet in quadam proteſtatione, quæ conſeruat ius. Doct. in l. non ſolum. §. morte. ff. de oper. noui nuntiat. & c. cùm Martinus. de conſt.

Quæro poſt triennium quo ceſſauit à ſolutione emphyteota, & recepit fructus, an teneatur ad integros fructus aut ad penſionem, & arreragia? Et breui
9 ter omiſſis arg. reſponderem † teneri dictum emphyteotam ad fructus reſtituendos domino, à die commiſſi. Ang. in §. ſi verò. in authent. de nõ alienan. reb. Eccleſ. coll. 1. quia malæfidei poſſeſſor effectus eſt, ergo ad fructus tenetur. per l. ſi fundi. C. de rei vendic. & §. fin autem, & §. ſi verò. in d. tit. de nõ alien. hoc tenet Speculator in d. §. nunc aliqua. verſ. 10. aſsignans rationem, quia emphyteota comparatur vſufructuario. idem tenet Bal. in l. vna. §. 1. col. 4. C. de cadu. tollend. Alber. in l. codicillis. in prin. ff. de vſufr. leg. gl. in c. 1. in verb. meliorem. de inueſtitur. de re alien. fac. Soc. conſil. 167. col. 4 in 2. vol. verſic. poſtremo.

Sed vſusfructuarius tenetur reſtituere omnes fructus, à tempore vſusfructus finiti. l. ſi pater. C. de vſufru. ergo & emphyteota, & ita reſidet Alber. & Iaſon in d. l. 2. col. 5. Bald. & alii in authen. inceſtas. C. de inceſt. nupt. & in d. l. ſi pater. Albert. Brunus. conſil. 112. col. 2. & ſeq conſil. & ſic poſſent literæ Regiæ impetranti nocere: in quantum dicunt arreragia ſolum reſtitui debere, & compelli, d. emphyteotam ad illa arreragia reſtituenda.

Item niſi pactum adeſſet de iure poſſet expelli ſi ceſſaret per biennium. in d. authent. qui rem. & capit. potuit. de loca.

Nec poteſt ſe iuuare quòd proceſſus durabat, quia facit contra eum, cum ſit in maiori culpa non ſoluẽ
10 do interpellatus: & hoc probatur ſic. † Reſpublica, & Eccleſia æquiparantur. l. Reſpublica. C. ex quib. cauſ. maior. glo. in l. fi. C. de ſacroſan. Eccl.

11 † Sed ſi tributarius Reipub. in iudicio citatus, vt ſoluat tributũ ceſſet per ſex menſes, priuatur iure quod habet in re emphyteotidaria. l. locorum. & ibi Angel. per illum tex. C. de omni agr. deſer. lib. 11. & ibi hoc tenent Lucas de Penna, Ioan. de Platea. & Iacob. Rebuff. idem dicendum in emphyteota Eccleſiæ, qui cõuentus non ſoluit per ſex menſes: nam priuatur emphyteoſi tenuit Iaſon, in d l. 2. col. 13. Corſet. in ſingu. incipiente emphyteota. d. Boerius. in §. fin. de conſuetud. feud. in conſuetud. Biturig. ſed hic emphyteota non ſolùm diſtulit per ſex menſes, imò per ſex annos, & vltra nunquam offerendo: ergo eſt priuatus dicta re, aliàs ſi litigando non poſſet priuari emphyteota, ſtultus & malus eſſet melioris conditionis, quã bonus, quod iura abhorrent. l. ſeruus. ff. quod vi aut clam. c. eum qui. de præb. lib. 6. hic emphyteota fuit peſſimus litigãdo, ergo nõ erit melioris conditionis.

Deinde ubi non eſt ſeruata integralis formæ congruitas ibi non præſumitur utilitas, ſed damnoſitas. Bald. in l. quæcunque. colum. 2. verſ. ſcias. tantum. C. de bon. quæ lib. Bar in l. 1. C. de ſolut. & liber. debi
12 tor. ciuitat. lib. 11. † Actus minus ſolemnis dicitur iniuſtus. l. 1. ff. de his quæ in teſtam. delet. & inſt. quib. mod. teſt. infirm. in princip. vbi teſtamentum minus ſolemne dicitur iniuſtum.

Nil ex ſolemnibus immutandum eſt, l. diuus. ff. de in integrum reſtitutio.

13 † Solemnitates in alienationibus rerum Eccleſiæ, ob fauorem publicum, & utilitatem publicam inuẽtæ ſunt. l. teſtamẽti factio. ff de teſta. l. nemo. de leg. 1. & ratione fraudis uitandæ, teſte Bal. in l. comparationes. in fi. C. de fid. inſtrum. & Albert. Brunus in tract. de forma & ſolemni. actus. rub. de cauſis formæ & ſolemnit. Panorm. in c. cum cauſa ult. col. de re iudic. dicit quod talis inductio ſolemnitatis, in fauorem Eccleſiæ eſt per modum conceſsionis priuilegij Eccleſiæ conceſsi, quibus ſolemnitatibus ſi derogetur, etiã per conſuetudinem, dicitur fieri contra libertatem, & priuilegium Eccleſiæ: nam eſt priuilegium Eccleſiæ ut non fiat alienatio, ſine illa ſolemnitate. d. c. ſine exceptione. 12. q. 2. & cõſuetudo contra libertatẽ Eccleſiæ non ualet. auth. caſſa. C. de ſacroſan. eccl.

14 † Tres caſus in hac re igitur fieri debent: primus quando Eccleſia eſt læſa, ex alienatione facta ſine ſolemnitate, tunc nullus contradicit, quin ſit nulla d. c. ſine exceptione. 12. quæſt. 2.

Secundus eſt, quando alienatio, non ſeruata forma, cedit in euidentem Eccleſiæ utilitatem, & tunc ualere debet. per tex. in l. non eo minus. ubi Iaſ. col. 1. C. de procurat. & Bal. in l. contra iuris. in fin. prin. ff. de pact. licèt iſte caſus ſit dubius, ut deciditur in l. nõ omnis. § 1. ff. ſi cert. petat.

Tertius caſus quando alienatio facta ſine ſolemnitate non cedit in utilitatem, nec damnum, tunc pauci diſcrepant, quin ſit irrita. per d. c. ſine exceptione, & cap primum. de his quæ fiunt à maiori parte capituli.

Quare concludendum eſt, per tex. in c. fi. de reb. Eccleſiæ non alien. non ualere alienationem factam, ſine ſolemnitate, & conſtitutionem non poſſe fieri in contrarium, ſed potius deſtitutionem.

RESPON. CX.

De rebus Eccleſiæ non alienandis iterum.

SVMMARIVM.

1 *Factum in vtilitatem eccleſiæ non debet à ſucceſſore immutari.*

2 *Succeſſor non debet reuocare factum à prædeceſſore, ſi male non fuerit factum.*

3 *Alienatio rei eccleſiæ, facta cum ſolemnitate valet.*

4 *Vicarius creatus ad beneplacitum epiſcopi, ſimpliciterq́; à Papa confirmatus reuocari poteſt.*

5 *Papa confirmando, iuri epiſcopi derogare non intendit.*

6 *Vicarius creatus ab Epiſcopo ad uitam, & confirmatus à Papa hoc expreſſo, ab eodem, Epiſcopo reuocari non poterit.*

7 *Papa ius quæſitum tertio tollere non intendit.*

8 *Vicarius creatus ab epiſcopo ad vitam creati, ſi is fuerit à Papa confirmatus, non poterit amplius reuocari, quandiu uiuet.*

9 *Beneficium ſi collatum fuerit monacho ad uitam, non poterit is ab Abbate deſtitui, nec moleſtari.*

10 *Tranſactio facta per epiſcopum licet non liget ſucceſſorem, ſecus tamen eſt ſi confirmetur à Papa.*

11 *Teſtamentum per principem confirmatum reuocari non poteſt.*

12 *Confirmatio quando in forma communi, vel ex certa ſcientia facta cenſeatur.*

Clauſula

Source : BIU Cujas

13 Clauſula decreti in cõfirmatione appoſita quid operetur.
14 Confirmatio ex certa ſcientia dicitur quædam diſpenſatio.
15 Epiſcopus diſpenſationem Papæ tollere non poteſt.
16 Solemnitas eadem requiritur in reuocando, quæ in ſtatuendo.
17 Conceſsio rei eccleſiaſticæ modicæ ad uitam recipientis, non dicitur perpetua alienatio.
18 Decimæ ex cauſa, laico ad uitam concedi poſſunt.

EPISCOPVS Valentinus, præcedente tractatu capituli, & cum eius conſenſu, ac pro vtilitate Epiſcopatus, vt aſſeruerunt, creauit Secretarium perpetuum magiſtrum Achilem Chionis, cuius creationem Secretarii Papa confirmauit: demum is Epiſcopus mortuus eſt, quæritur an Epiſcopus ſucceſſor poſſit iſtũ Achilem reuocare, & deſtituere, & alium in eius locum Secretarium ſufficere? breui arbitrarer non poſſe ſequentibus rationibus.

1 Prima eſt ratio vtilitatis Eccleſiæ: nam quod † in Eccleſiæ vtilitatem factum eſt non debet à ſucceſſore immutari c. quod ſine exceptione. 12. q. 2. c. 1. de ſolution. & c. fi. ne prælati vices ſuas. c. quod quibuſdã. de fideiuſſor. alioqui Eccleſiæ commodum auferret, quod non eſt licitũ, cùm ſit procurator & non dominus. c. 2. de donatio. & meliorem Eccleſiæ rem facere poteſt non deteriorẽ. vt ibi, & c. 1. de in integ. reſtit. ſed iſta cõſtitutio Secretarii eſt in vtilitatem Eccleſiæ Valentinæ contracta, vt prætenditur, ergo reuocari non põt niſi per mortem Achilis Chionis Secretarii.

2 † Secundo ſucceſſor non debet reuocare factum à prædeceſſore, ſi malè factum non fuerit: nam Greg. ſcribit, ſi ea deſtruere quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt, non conſtructor, ſed euerſor eſſe iuſtè comprobarer, teſtante veritatis voce quæ ait: Omne regnum in ſe diuiſum non ſtabit, & omnis ſcientia & lex aduerſum ſe diuiſa deſtruetur. c. ſi ea. 25. q. 2. & ibidem. c. inſtitutionis: ait nimis aſperum eſſe, & præcipuè bonis ſacerdotum moribus inimicum, niti quempiam quantacumque rationis excuſatione, quæ bene ſunt ordinata reſcindere, & exemplo docere cæteros, ſua quandoque poſſe conſtituta diſſoluere: & idem Gregor. in c. cùm piè ibidem ait, abſit hoc à me vt ſtatuta maiorum cum ſacerdotibus meis in qualibet Eccleſia infringam, quia mihi iniuriam facio, ſi fratrum meorum iura perturbo: nam Eccleſiaſticæ moderationi omnino eſt conueniens, vt quæ ordinata fuerint vel rationabiliter deciſa nulla in poſterũ debeant refragatione turbari. Igitur non debet Epiſcopus Valentinus infirmare quæ prædeceſſor ſtatuit inſtar ratione cum capitulo, quod poſtea à Papa eſt confirmatum, & maximè quia in utilitatem Eccleſiæ cedere dicitur.

3 Tertiò, quando in † alienatione rei Eccleſiæ interuenit ſolemnitas contractus tenet. c. 1. & per totum. de reb. Eccleſ. non alienand. c. ſine exceptione. 12. q. 2. & quãuis iſta creatio Secretarii eſſet alienatio tamen adhuc teneret, cùm ſeruata fuerit ſolẽnitas, & opus eſſet reſtitutione. c. 1. & per totum de reſtit. in integr. nec poſſet Epiſcopus ſua voluntate, ante annullatam creationem officii eum reuocare & alium inſtituere.

Quartò, vt iſta facilius pateant, faciam tres caſus,
4 quorum primus eſt: ſi † Epiſcopus creauerit officialem, vel vicarium ad beneplacitũ ſuum, vel ſine alia expreſſione, iſque ſimpliciter fuerit à Papa confirmatus, tunc reuocari ipſe poterit: & confirmatio intelligetur ſine præiudicio Epiſcopi. per capit. ſuperior. de offic. delegat.

5 † Nec intendit Papa confirmando iuri Epiſcopi, ſeu alterius, derogare. l. ex facto. ff. de vulg. non poterit tamen Epiſcopus ſine cauſa illum reuocare, vt aliquid operetur Papæ confirmatio, vt debet. c. 1. de reſcript. vbi Felin. & facit l. ſi quando. C. de inofficioſ. teſtamen. natura enim confirmationis eſt adhibere robur, & tale vt valeat actus confirmatus, non autem illum extendere. Bal. in l. aduerſus. in fi. C. ſi aduerſ. rem iudic. l. nominationes. in fi. de appel. per tex. in l. Aurelius. §. teſtamento. ff. de libert. legat. & hoc quando in forma communi, ſecus ſi ex certa ſcientia, quia tunc erit robur & illũ actum extendit Bal. in c. ex parte. de conſtitu. refert Iaſ. in l. more. nu. 42. ff. de iuriſd. omn. iud. gl. in c. dudum. de deci. Dec. in c. cùm acceſſiſſent. no. 3. de conſtit. & conſi. 341. viſo puncto, col. 2. vbi dicit non debere quem audiri contra illud quod Princeps fecit ex certa ſcientia, ſed debere repelli, & illi perpetuum ſilentium imponi.

6 † Secundus caſus eſt ſi creatus fuerit vicarius, vel Secretarius ad vitam, & confirmatus à Papa hoc expreſſo nõ poterit ab eodem Epiſcopo reuocari, cùm illuſio & uariatio (maximè prælatis) ſit prohibita. cle. una. de renuntiat. & ſtatuta confirmata à Papa nõ poſſunt canonici tollere, quatenus reſpiciunt præiudicium alicuius, ſed tantùm illa quæ eorum reſpiciunt commodum. Panormit. & alii per illum tex. in c. cùm acceſſiſſent. de conſtitut. maximè reuocari illud non poteſt, quando eſt ius quæſitum alteri. l. 2. §. meritò. ff. ne quid in loco publi. ut docet Lappus, alleg. 86. in cauſa & quæſtione, & Ludouic. Roman. conſi. 37. uiſo puncto. col. ult. Pau. Pariſ. conſi. 20. con
7 ceſsio. nu. 24. uol. 1. † nam ius quæſitũ tertiò Papa tollere non intendit. c. quamuis. de reſcript. in 6. multò minus poterit Epiſcopus reuocare Secretariũ cui eſt ius quæſitum per creationem & cõfirmationem Papæ, idem ſi creatus fuerit Secretarius ad uitam ipſius tunc confirmatio cenſetur facta ſecundum petitionem, & ſic ad uitam ipſius Secretarii. l. ſi defenſor. §. 1. ff. de interrog. actio. c. inter delectos. de fide inſtru. cõſuluit Alex. conſi. 84. in cauſa. in fin. in 1. uolum. ubi ſcribit ſi quis ſupplicet principi, ut cõmittat cauſam decidendam ſummariè, & de plano, & Princeps, dicat fiat, intelligitur ut etiam ſummariè procedere poſſit ſecundum petita. & idem docet Ludo. Roma. conſi. 80. Confirmanda. ut Princeps videatur ſimpliciter reſpondendo omnibus petitis prouidiſſe: & Papa cõfirmauit Secretarium ad uitam creatum, ergo in uita non deſtituetur.

8 Tertius caſus eſt, ſi † Epiſcopus creauerit uicariũ, vel Secretarium ad uitam creati, & is fuerit à Papa cõfirmatus, non poterit amplius reuocari quandiu uiuet, nec quidem à ſucceſſore Epiſcopi, quia confirmatio Papæ tantę eſt authoritatis, ut quod eſt temporale fiat per ſuam confirmationem perpetuum. c. monachi. iuncta glo. de ſtatu monacho. c. porrecta. de cõfir. vtil. Inno. in c. niſi. de præben. Arch. in c. præſenti. col. 2. de offic. ordi. lib. vj. Bal. in c. illud. de maiori. Collecta. in c. per tuas. ibidem Ioan. Andr. & alii in c. cùm inter. de electio. Panor. & cæteri. in c. ad noſtram audientiam de confirmatio. util. Alex. conſi. 123. ſcripſit col. 7. in 4. uol. & iſta eſt communis, & indubitata interpretum ſententia. Ideò poſtquam Papa confirmauit hanc officii creationem ad uitam, non poterit reuocari, quandiu dictus Achiles uiuet.

9 † Item ſi Papa ad vitam contulerit beneficium monacho, nõ poterit is ab Abbate deſtitui, nec moleſtari de-

Source : BIU Cujas

debebit.Panor. & alij in c.cum inter R.per illum tex. in 3. not.de elec.gloſ.& Doctor. in c.porrecta. & c.ad noſtram. de confir.vtil.quia Papa pleno iure concedere videtur.§.illud.in authent.cõſtitutio. quæ de dignita col.6.Bal.in l.beneficium.ff.de conſtit. princip.ſcripſi in tracta.de pacifi.poſſeſſor.nu.279. & quia omnia illa noſtra facimus quibus authoritatem noſtram impertimur. l.1.§.omnia.C.de ueter.iure enuclean. c.ſi Apoſtolicæ.de præben.lib.6.

10 † Prætereà, tranſactio facta per Epiſcopum, vel curatum non ligat ſucceſſorem, confirmatio tamen Papæ facit vt ligetur ſucceſſor, & non poſſit tranſactionem reuocare. c.1.& c.veniens.de tranſac. Alex. conſi.32.opportunè.nu.8.in 2.volu.Paul.Pariſ.conſil. 3.ſingula.nu.27.in 4.vol.

Adhæc,teſtamentum poteſt ſemper vſque ad mor
11 tem reuocari.l.1.C.de ſacroſanc.Eccleſ.ſi†tamen per principem fuerit confirmatum reuocari non poterit, aliàs fruſtra interueniret principis confirmatio.l.omnium.C.de teſta.& ibi Iaſon diuerſum eſſet ſi tantum factum eſſet teſtamentum coram principe: nam eo caſu etiam reuocari poſſet.Dec.& alij in c.cùm acceſſiſſent. de conſtit. multò minus reuocari poterit hic Achiles Secretarius ad vitam creatus.

12 Sed videndum eſt, quando in forma communi, vel ex certa ſcientia facta cenſeatur iſta reuocatio. In forma communi dicitur fieri quando ſimpliciter fit, non cognita cauſa, nec expreſſa. c.quia diuerſitatem. de conceſſio.præben.vt ſi dicatur, confirmamus poſſeſſiones quas iuſtè poſſides,confirmamus te vicariũ, ſicut es.Panor.in c.1.& cap.examinata.de confir. vtili. Spec.in tit.de reſcript. præſent.§.ratione quoque formæ.verſi. ſequitur videre.

Ex certa autem ſcientia fieri cenſetur confirmatio, quando tenor rei confirmatæ apponitur & exprimitur.c.penult.de confir.vtil.vel quando conſtat Papam habuiſſe notitiam plenam actus quem cõfirmat. glo. in c.paſtoralis.§.prætereà.de offic. delega. Panor. in c. examinata.de confirma.vtil.refert Dec.in rub.de confirma.vtil.ſed conceſſio facta per Papam uidetur ex certa ſcientia.

13 Quintò, quando in † confirmatione clauſula decreti apponitur non poteſt fieri reuocatio.& facta nõ ualebit.c.dilecto. de præben. vbi Panor. & alij. ſed in ſupplicatione Epiſcopi prædeceſſoris erat, ut confirmaretur cum clauſula decreti, & ſic cenſetur confirmata ergo reuocatio nulla erit,tanquam facta contra uoluntatem & decretum Papæ. Nam dubium non eſt illa nullius momenti eſſe quæ contra legem & decretum facta ſunt.l.non dubium. C.de legib.maximè quando ex certa ſcientia confirmatio facta ſit.

14 † Et iſta confirmatio ex certa ſcientia dicitur quædam diſpenſatio.ut not.Bal.in c.cum ſuper.in princip. de cauſ. poſſeſſ.& Doc.in rub.de confir. vtil. col.vlti.

15 † Sed diſpenſationem Papæ non poteſt Epiſcopus tollere, ergo nec iſtam confirmationem: nam ius tribuit,& qđ nullum erat,validum efficit.c.j.de tranſact.

16 Sexto,in reuocando requiritur eadem ſolemnitas, quæ in ſtatuendo.l.ſi ut proponis.C.de nupt. authen. è contra.de repud.glo.in l.cum proponeretur. ff de lega.2.l.ab emptione. ff.de pact. vbi diſtractus eſt eiuſdem naturæ cuius eſt cõtractus.facit l.1.& 2. C.quando liceat ab emptione diſced. & nihil tã naturale eſt, quàm eodẽ genere diſſoluere quo colligatum eſt.l. nihil.ff. de reg.iur. & omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem & diſſoluitur. capit. 1. illo titul.Ideo iſte Epiſcopus Valenti.non poteſt deſtituere d Achilem Secretarium à ſuo officio ſine uoluntate Papæ, cum de ipſa Papæ uoluntate ſit inſtitutus.

Septimò, hanc quæſtionẽ expreſsè decidit Matth. de Afflict. in q.150. Archiepiſcopus. vbi cõcludit Archiepiſcopum Salernitanum non poſſe reuocare officium actorum, datum cuidam Baptiſtæ, eò quòd conceſſio facta ei ad uitam Baptiſtæ cum cõſenſu capituli, & tunc Eccleſia videtur contrahere, quæ non moritur.c.liberti.ſecundo 12.q.2.ideò ſucceſſor non poteſt reuocare contractum prædeceſſoris.c.1.de proba.facit gloſ.in c. alienationes. 12. q.2.alia ibi allegat Matthæus quæ poſſunt uideri.

17 Octauò, † conceſſio rei Eccleſiaſticæ modicæ ad uitam recipientis, non dicitur perpetua alienatio, & ſic non prohibetur.c.2.vbi Doct. & c.tua.in fin. de his quæ fiunt à prælat vnde conſuluit Federic. uſumfructum cuiuſdam terræ ad vitam conceſſum cuidam, cauſa remunerationis non poſſe reuocari quandiu uiuet is qui recepit.conſil.52.quidam prælatus.idem tenuit Ioan.de Ana.in c.fin. col.2.ne prælati uices ſuas. & tex.not.in c Eccleſiaſticus. 12.q.2.approbat donationem factam de ſeruo Eccleſiæ cuidam conſiliario Eccleſiæ, nec Gelaſius Papa ſcribit illud ſtatuendum cenſemus,vt quaſcunque munificentias clericis, aut ſeruientibus de re Eccleſiæ in uſum, aut de propriis in proprietatem præcedẽtes dederint ſacerdotes, ſub ſequentes Pontifices nullatenus auferre præſumant. capit. ſi. 16.q.6.

18 Adhæc, laico ex cauſa decimę ad uitam concedi poſſunt.capit.quamuis. ubi gloſ.& Doct.de deci.probat Federic. d.conſil.52.& Panor. in cap. adhæc. de deci.facit.c.ſi.16.q.1.

Multò fortius debet ualere iſta creatio Secretarii ad uitam,cum nullum præiudicium ſit Eccleſiæ,imò utilitas ut acta conſeruentur apud aliquem receptæ authoritatis uirum, & is ipſe ea cuſtodiat. ut not. in c.1.& 2.de offic.cuſto.

Etiam data fuit ad remunerationem cum ſui prædeceſſores bene hactenus cuſtodierint acta & inſtrumẽta Epiſcopatus, & in his interuenit authoritas capituli: unde non debet retractari.c.ea enim.in fi 10.q.2.

Et confirmatio Papæ interuenit ac ſolemnitas, unde omnibus iſtis perpenſis, & conſideratis concludo Epiſcopum Valẽtinum non poſſe reuocare, nec deſtituere magiſtrum Achilem Chionis,nec alium in ſuũ locum ſufficere, quandiu uiuet. Actum Pariſ.anno 1556. menſe Maio.

RESPON. CXI.

De emphyteoſi vinearum.

SVMMARIVM.

1 *Conceſsio emphyteoſis facta de vinea ſterili, an ualeat.*
2 *Cap. terrulas. 12. q. 1. declaratur.*
3 *Rectores eccleſiarum poſſunt uendere, uel commutare domos urbium, uel caſtrorum, quæ eccleſiæ, plus incommodi, quàm vtilitatis afferunt.*
Bona propriè dici non poſſunt, quæ plus incommodi, quàm commodi habent. ibidem.
4 *Alienatio ſine tractatu ualet, quando de parua rei alienatione agitur.*
5 *Conceſsio emphyteoſis, ratione neceſsitatis ualet.*
6 *Alienatio rei eccleſiaſticæ utilis eccleſiæ ualet.*
7 *Inſtrumentum alienationis rei eccleſiaſticæ facta ex cauſa neceſsitatis, uel utilitatis non editum, an uitiet alienationem.*

Alienatio

8 *Alienatio licet non ſit vtilis eccleſiæ, ſi tamen communi opinione reputetur vtilis, valebit.*

9 *Alienatio, quando eſt facta in vtilitatem eccleſiæ, etiam ſine ſolemnitate valet.*

10 *Solemnitas vbi interuenire debet ad certum finem, & effectum, ſi effectus interuenerit, actus ſine ſolemnitate valebit.*

11 *Alienatio, quæ non requirit ſolemnitatem, ſi cum ſolemnitate non ſufficienti fiat, valet.*

12 *Solemnitas ex longinquitate temporis præſumitur.*

13 *Vinea in emphyteoſim data, an ratione bullæ Pauli Papæ IIII. reuocari poſſit.*

14 *Sententia lata in caſu reſtitutionis an ſuſtineri poſſit.*

15 *Statutum in utilitatem, cedere non debet in damnum.*

16 *Eccleſia non patitur contra iuſtitiam aliquid fieri in ſe, uel in alium.*

17 *Actio quem de euictione tenet, eundem agentem repellit exceptio.*

DOMI. Prior, & fratres monaſterij & conuentus ſancti Petri ad vincula Romæ, habentes vineas inutiles, & penè deſertas, locauerunt quandam vineam, ſeu partem ad dictum monaſterium pertinentem, & in emphyteoſim perpetuam vſque ad tertiam generationem conceſſerunt, reuerendo Sebaſtiano Galtero recipiẽti nomine Alphonſi Galteri ſui fratris, qui poſtea dictam emphyteoſim ratam habuit, pluribus (vt aſſerunt) tractibus factis licet de illis non appareat. Quęſitum eſt primò, an hæc conceſſio emphyteoſis facta de vinea ſterili, vel parte valeat? Secundò, an poſſit dicta vinea à monaſterio ratione bullæ Papæ Pauli. IIII. reuocari. Tertiò, an ſententia lata in caſu reſtitutionis ſubſtineri poſſit. Dei Optimi Maximi reuo-
1 cato præſidio, † putarem hanc in emphyteoſim conceſſionem valere: nam in Agathenſi concilio ſtatutum fuit, terrulas aut vineolas exiguas & Eccleſiæ minus vtiles, aut longè poſitas paruas, vt Epiſcopus ſine conſilio fratrum (ſi neceſſitas fuerit) diſtrahendi habeat poteſtatem. in c. terrulas. 12. q. 2.

Itaque ſi Epiſcopus iure ſine conſilio fratrum, & ſolemnitate poteſt alienare vineam paruam, & exiguam, multò fortius potuit prior, & conuentus ſancti Petri ad vincula cum fratribus & authoritate generalis totius congregationis, qui Epiſcopi vice apud il-
2 los defunguntur: nempe; † ſi reſpiciatur textus. dicto capitulo terrulas tria requirere videtur, quæ in hoc caſu videntur adeſſe.

Primò, quod ſit uinea exigua, & modica, ſed in iſto caſu eſt bene modica, quia eſt pars uineæ: ergo ibi continetur.

Secundò, requiritur quòd ſit minus utilis, ut patet in hac parte uineæ, quia fuit neceſſe eam de nouo plãtare: ergo erat anteà minus Eccleſiæ utilis, alioqui non fuiſſet coactus Dom. Alphonſus eam plantare.

Tertiò, neceſſitas quæ in hoc caſu adeſt, quia conuentus ſancti Petri ad uincula non habebat id temporis pecuniam, ut poſſent dictam uineam plantare penè deſertam, ob id dando eam in emphyteoſim meliorem fecit dicta Eccleſia rem ſuam, & ſic ualuit, & ualet mero iure illa conceſſio, etiamſi aliud non eſſet, poſtquam de nouo plantata eſt.

3 † Etiam domus urbium, uel caſtrorum, quę Eccleſiæ plus incommodi quàm utilitatis afferunt, licet rectoribus Eccleſiarum uendere, uel commutare. capit. ſine exceptio. in fin. 12. quæſt. 2. & plus incommodi afferre dicuntur quando plus exponitur in reparationibus, quàm ex emolumentis recipiatur, uel ſi admodum parui recipiantur fructus. l. inter quos. §. fin cum l. ſequenti. ff. de damno infecto. l. mediterran. ubi Bartol. C. de ann. & trib. lib. 10. & l. propriè bona dici non poſſunt quæ plus incommodi quàm commodi habent. ff. de uerborum ſignificatio. ubi dixi, & ſicut domos urbium rector Eccleſiæ uendere poteſt, quando plus incommodi quàm commodi afferunt, multò fortius & ipſis priori & fratribus liberum fuit concedere in emphyteoſim uineam dirutam, quæ plus incommodi, quàm commodi afferebat dicto monaſterio S. Petri etiam Gregor. ſic ſcribit: notandum eſt quod quibuſdam cauſis exigentibus res Eccleſiæ diſtrahi poſſunt, cauſſa enim neceſſitatis, cum conſilio clericorum, uel ut meliora proſpiciant res Eccleſiæ à ſacerdotibus diſtrahi poſſunt. cap. ſicut Eccleſias. §. ſed notandum eſt. 12. quæſt. 2. ubi enim adeſt cauſa neceſſitatis ſufficit cum conſilio clericorum alienare: ergo non requiritur illa exacta ſolemnitas, ſed nec in iſta alienatione ad tertiam generationem, ut ſtatim dicetur.

Nec refragatur quòd tractatus non fuit habitus in hac emphyteoſi, & ſic non ualet. cap. ſine exceptione. 12. quæſtio. 2. reſpondeo hic non requirebatur, & tamen apparet in inſtrumẽto alienationis interueniſſe tractatum, ſaltem qui ſufficere poſſit, in hac in emphyteoſim conceſſione: nam conſtat hic fuiſſe priorem & fratres congregatos ad ſonum campanæ, ut eſt moris, ergo iſta congregatio legitima fuit. cap. ſi capitul. de conceſſ. præbend. in 6. & ibi tractauerunt, ut patet in inſtrumento conceſſionis ubi dicitur pręterea quòd conſideraſſent aliquam partem illarum, ergo ipſi tractarunt an omnes alienarentur monaſterij uineæ, uel una pars, aut tota, & quæ pars, & ſuper hoc tractatum fuit.

4 † Adhæc quando agitur de paruæ rei alienatione, etiam ſine tractatu ualet alienatio. dicto cap terrulas. & c. 1. de his quæ fiunt à prælat. & hoc dicit Papa eſſe conſiderandum. in c. cæterum. de donat. at in iſto caſu agitur de alienatione partis uineæ, quæ res eſt modica, ideo dicta ualuit alienatio, facta etiam ſine tractatu ſolemnitateque exacta, ut conſuluit Barba. conſi. 61. colum. 4. in 3. uolum.

5 † Item interuenit neceſſitas, quia illæ uineæ damnoſæ erant Eccleſiis, & nihil ferè emolumenti afferebant ipſi monaſterio ſancti Petri, ideò neceſſe fuit illi Eccleſiæ & monaſterio, ut eas in emphyteoſim concederet, & ſic ualet conceſſio, ratione neceſſitatis c. ſicut. in fin. & c. terrulas. 12. q. 2. & quando res Eccleſię eſt magis damnoſa quàm vtilis, licet eam alienare, ut dictum fuit, & probatur in c. non liceat Papæ. & d. c. ſine exceptione. 12. q. 2.

6 † Præterea, iſta alienatio eſt utilis Eccleſiæ, quia vinea quæ erat inculta & deſerta de nouo plãtata eſt, ob id eius alienatio ualere debet, quoniam dicta alienatio meliora proſpexit, & ſic ualuit. c. cum Apoſtolic. & ſequent. de his quæ fiunt à prælato. & ſic uidemus in iſta conceſſione in emphyteoſim adeſſe & cauſam neceſſitatis, & cauſam utilitatis, licet altera illarum ſufficiat. c. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6.

7 Nec me mouet, editum non eſſe inſtrumentum alienationis referentem ex cauſa neceſſitatis, uel utilitatis factam alienatione, quia inſtrumentum fit pro alienatione & nõ pro hac cauſſa, & ſic dictus Sebaſtianus, & Alphonſus Galteri tenerentur probare cãm

Source : BIU Cujas

neceſſitatis, vel utilitatis, ut docet Guido Papæ.deciſio.Delphi.q.151.quarta concluſio.de Bellamera,conſil.33.quod ſi col.14.

Reſpondeo, fatendum eſt quando nullo modo appareret de his allegatis dictum Alphonſum iſta probare teneri, ſed in hoc caſu conſtat, & de neceſſitate, & de vtilitate, de neceſſitate quidem, quòd vineæ nihil afferebant, & neceſſe erat eas alienare, alioqui nihil profuiſſent ipſi monaſterio, quia tenebatur ſoluere Alphonſo Galteri pro quolibet cado vini, ſeu barillo pro tribus annis à tempore quo vinea plantaretur ſex Iulios, ergo probatur quando auulſæ ſunt antiquæ vites, & nouæ plantatæ, quòd ſterilis erat vinea nihil producens, aut parum, apparet etiam de utilitate poſt quam de nouo eſt plantata uinea eſt nunc vtilis dicto monaſterio ſancti Petri, nam ex ea poterit ſingulis annis ſex cados, ſeu barillos uini ſibi debiti conſequi: utilis etiam fuit Eccleſiæ d.alienatio, quia titulus conceſſus datur ſingulis annis, qui ſimul collecti in uiginti annis faciunt veram rei æſtimationem. vt notat textus authent.in §. quia vero Leonis. in fin.de non alienand. aut permut. rebus Eccleſ. col. 2. gloſ. in authen.perpetua. C.de ſacroſanctis Eccleſiis. Iaſ.in l.1.§. ſi fundum. per fideicommiſ. col.2. ff. de legat. 1. ſed hic plus datur ergo, &c.

8 † Præterea, licet alienatio non ſit vtilis Eccleſiæ, tamen, ſi communi opinione reputabatur utilis, eo tempore quo facta eſt, valebit.text.& ibi gloſſ.in verbo profuturum. c.cum Apoſtolica. de his quæ fiunt à prel.quem probat Corſe.in ſingulari incipiente alienatio.3. & Barba.conſil.9.col.2.in 3.volum. & in cap. quæ in Eccleſiarum.col.13.de conſtitut.facit gloſſa in cap.ad noſtram.c.2. de rebus Eccleſiæ non alienand. & l.ſed an vltro. §.1. ff. de negot. geſt. l.ſi à bonæfidei. ff.de rei vendic.& ſic inſpicitur tempus contractus.l.ſi uoluntate.C.de reſcindend.vendit.unde ſufficit vtilem fuiſſe contractus tempore. Calder. conſil.5.titul. de rerum permutat. vel ſic fuiſſe reputatum. Certè iſta conceſſio in emphyteoſim facta dicto Alphonſo erat, & reputabatur vtilis Eccleſiæ ſancti Petri ad vincula: ergo ſine dubio iſta conceſſio in emphyteoſim, vſque ad tertiam generationem Galteri valet: ex his patet ſolemnitatem non caruiſſe hanc in emphyteoſim conceſſionem.

Primò, tractatus interfuit, ut patet in inſtrumento, vbi dicunt ſe habere tales uineas ruinoſas, quas ſic eſſe conſtat ex conuentionibus, dum volunt ut de nouo plantetur vinea, vel pars conceſſa, ex hoc ergo apparet tractatum factum de uinea ruinoſa fuiſſe, interuenit etiam in hac conceſſione cauſa neceſſitatis, & vtilitatis, ut probatum fuit in cap. ea enim.& c.hoc ius. 10.q.2.conſenſusque fratrum, & authoritas ſuperioris reuerendi patris Domini Andreæ Bolani, generalis totius congregationis, quam ratam habuit, & uera eſſe aſſeruit in inſtrumento contenta quod ſufficit. authent. hoc ius porrectum. C.de ſacroſanctis Eccleſiis. nam in religioſis exemptis, habentibus priores vel Abbates, proprius prælatus, vel Abbas, dicitur prior qui interponere habent authoritatem in alienandis rebus monaſterij, non Epiſcopus.clem.1. de rebus Eccleſ.non alienan. Barb.conſil.40.præclare.col.3.vol.1. & conſil.14. Clementiſſim col.1.vol.2. Etiam quan-
9 do † alienatio facta eſt in Eccleſiæ utilitatem, ut eſt iſta, valet ſine ſolemnitate.d.c.terrulas.& per illũ text. in l.contra iuris. in princip. ff.de pact. l.cùm hi. §.eam primo.de tranſact.quem ſequitur Corſe in ſingulari incipiente pupillaribus. & Barbar. conſil.61. à Ioue. col.13.uol.3. facit gloſſa in l.2.ff.de accepti. l. non eo
10 minus, & ibi Iaſon C.de procurato. quia vbi † ſolemnitas debet interuenire ad certum finem & effectum ſi effectus interuenerit actus abſque ſolẽnitate ualebit. capit. ſi qua.de rebus. 12.q.2.quia iura reſpiciunt effectum, ad finem. l.1.§.inde.ff.de noui operis nuntiat. vnde ſcribit Imperator, in authen. perpetua. C. de ſacroſanctis Eccleſiis.quòd ſi res Eccleſiæ concedantur in perpetuam emphyteoſim, ſi nihil ad læſionem domus fiat valebit emphyteoſis, ſed in iſto caſu nihil factum eſt ad læſionem domus ſancti Petri: ergo valet emphyteoſis conceſſio facta dicto Alphõſo Galtero.

11 † Itaque, vbi non requiritur ſolemnitas, ut hoc caſu, ſi aliqua interuenerit non ſufficiens, tamen ualebit alienatio.l.hæres. de teſtamen.gloſ. ſingul.in l.uinum. in fin.gloſ.magnę.ff.ſi certũ petatur. & ibi Doctor. nam in quibus caſibus contractus fieri ſine ſtipulatione poteſt, ſi fiat cum ſtipulatione inutili valebit actus.l.ſi ſtipulet.§.fin. & l.ſi ita ſtipulatus. §.Griſogonus.ff.de verborum obligat.gloſſ.in §.ſerui.de libert. in inſtit.ſed ſolemnitas in hac parte uineæ exigua, & deſtructa non requirebatur, ut dictum ſuperius fuit, ergo qualis qualis ſolemnitas euenerit ſufficiet.

12 † Item, ex longinquitate temporis omnia ſolemnia præſumuntur interueniſſe, etiam in alienatione rerum Eccleſiarum.gloſſa & ibi Doctor.in cap.peruenit.de emptio. facit l.ſciendum.ff.de verbor.obligat.l. ſi filiusfamilias. C.de *petit.hæred.*& conſul. Decius conſil.341.uiſo.nume.13.vbi *alios allegat* qui ſic conſuluerunt: ex quibus patet hanc in *emphyteoſim* conceſſionem vineæ ſterilis d. Alphonſo Galtero factam, valere cum conſilio fratrum facta fuerit. c.ut ſuper.in fin.de rebus Eccleſ. non alien.

13 Secundum dubium eſt, an † ratione bullæ S.Domini noſtri Pauli Papæ 4. poſſit à dicto monaſterio ſancti Petri ad vincula repeti: & conſtat non poſſe, poſtquam conceſſio ualuit, nec nocet huic conceſſioni in emphyteoſim dicta bulla, in qua annullantur omnes alienationes factæ *in damnum* Eccleſiarum, ſeu non *ſeruatis ſolemnitatibus*, & ſic iſta non irritatur, *quia non eſt in* damnum Eccleſiæ, ut ſuperius *probatum* fuit, ſed in Eccleſiæ vtilitatem: ideo non comprehenditur in dicta bulla, etiam quia excipit caſus in iure exceptos, ſicut eſt iſte in d.cap.terrulas. 12.q.2.vt inferius dicetur. Et quia fuit hic ſeruata ſolemnitas ſufficiens, ut ſupra probatum fuit: & maximè quia approbata eſt *hæc* conceſſio emphyteoſis à Papa, ob id noluit poſtea Papa alienationes validas à ſe approbatas annullare, ſicut dicit Felin. in cap.cauſam.de reſcript.ſi non obſtante collatione Papa prouideat intelligitur de collatione inualida, & ſic iſta intelligi debent verba de alienatione *inualida*. Vult etiam Papa Paulus alienationes annullare, earum rerum, ex quibus fructus in alimoniam miniſtrorum Eccleſiæ proueniebant, & quando rectores Eccleſiarum ex illa alienatione notabiliter ſunt damnificati, vt in bulla apparet: ſed notabiliter prior & fratres ſancti Petri ad vincula non ſunt damnificati, ex hac alienatione uineæ paruæ, ſeu partis, imò fructus ſunt aucti: ergo illa bulla non nocet, & notabile damnum dicitur magnum quaſi notandum.cap.ſtatutum.§.inſuper.in fin.de reſcript.in 6. Nec uoluit Papa, nec intellexit de rebus exiguis alienatis per hoc uerbum notabiliter autem, quamuis Papa reuocet conſuetudines afferentes grauamen Eccleſiis. in cap.1.de conſuetud.hoc uerum ſi magnum afferant ipſis grauamen Eccleſiis, ſecus ſi paruum. gloſſ. & Doctor. quia de modico iura curare non ſolent. l.ſcio. ff.

de in

Source : BIU Cujas

de in integ.reſt. Imo ſi Papa nunc interrogaretur, diceret ſe non intelligere de re tam exigua alienari à iure permiſſa, ſic & nos dicere debemus. l. Titius. in fi. ff. de liber. & poſthum glo. in l. pactum. in fi. de pactis. & hoc olim declarauit Papa Inn. in c. 1. de his quæ fiunt à prælatis, & ſic conſtat hanc in emphyteoſim cõceſſionem, ad tertiam generationem de vinea modica Alphonſo Galtero factam minus comprehendi in bulla S. Papæ Pauli quarti.

14 † Itaque putarem ſententiam in caſu reſtitutionis contra dictum Alphonſum latam, nullam eſſe, & cõtra ius, ac contra bullam S. Papæ Pauli quarti latam, rationes euidentes ſunt in dicta bulla, per quas apparet iſtam conceſſionem in emphyteoſim dicto Alphonſo in bulla non comprehendi, & ſic nullam ſententiam eſſe, cùm iudicatum ſit ſuper rebus in quibus non habebat cognitionem, & ſic nec iudicium. l. de qua re. ff. de iudicijs: in bulla autem excipiuntur caſus in iure permiſſi, vt eſt iſte. d. c. terrulas.

Item vult dicta bulla alienationes irritas eſſe factas in euidens damnum Eccleſiarum & monaſteriorũ, ſed iſta fuit facta in vtilitatem, ergo in dicta bulla non continetur, quia Eccleſiæ vtilitatem conferre non

15 vult Papa, alioqui quod † ſtatutum eſt in vtilitatem, cederet in earum damnum, quod eſſe non debet. vt patet ex l. quod fauore. C. de legibus. *ſcribit Iulianus referens Papiniani ſententiam in l. legata inutiliter. ff. de leg 1. quod ad augmentum inductum eſt, non debere diminutionem operari.*

Item etiam loquitur Papa, vbi non ſeruatæ fuerũt ſolemnitates à iure requiſitæ, ſed in hac conceſſione in emphyteoſim ſolemnitates non requiruntur, & tamen maiores quàm ſint requiſitæ interceſſerunt, & ſic in bulla non eſt contenta iſta conceſſio.

Præterea, Papa vult vt notabiliter ſint damnificati illi qui conceſſerunt, ſeu alienauerunt, & quando nõ poſſent ſe ſubſtentare, vel alimenta miniſtris ſubminiſtrare ratione alienationis, tunc irritas eas alienationes eſſe ſtatuit, ſed hoc non eſt *in hoc caſu*: nam pars vineæ, ſeu vinea tota non affert notabile damnum, nec aufert alimoniam pauperibus & miniſtris ſancti Petri, quin poſſint commodè viuere, cùm in commodum illorum tendat conceſsio, quia vinum nunc habent quo olim carebant, ante plantatam vineam, ſed voluit bulla intelligere de alienationibus quæ ſũt nullę. *vt probatur in c. j. de his quæ fiunt à prælat.* & in *bulla dicitur de alienatione quæ in opprobrium cleri catus venit, vel in offenſam maieſtatis diuinæ*, aut in ſcandalum plurimorum tendit, quæ omnia abſunt ab iſta alienatione, & ſic nullo modo eſt in bulla cõprehenſa hæc in emphytheoſim conceſſio: imò eſſet iniquũ monaſterium, nunc repetere uineam iam nouiter plantatam & ſepibus circundatam, & ſibi vſur-

16 pare: quippe qui, cùm † Eccleſia ſit cultrix & auctrix iuſtitiæ, non patitur contra iuſtitiam aliquid fieri in ſe uel in alterum. c. uno. de alienat. feudi. at hic non eſſet cultrix iuſtitiæ, ſed iniuſtitiæ potius, quod non debet dici in Eccleſia, imò ſi donationem rectè feciſti, hanc reſcripti noſtri auctoritate reſcindi non oportet. vt ſtatuit Imperator in l. ſi donationem. C. de reuocat. donat. ergo in vim bullæ non reſcinditur iure: imò etiam Papa non poſſet, ut firmat Panor. conſi. 41. in fin. vol 1.

Contra iuſtitiã etiam eſt repetere ea quæ dediſti. l. Aquilius Regulus. ff. de donationibus. l. uelle. C. de reuoc. donat. facit l. bona fides. ff. depoſit. ſed iſta conceſſio in emphyteoſim uineæ exiguæ iure facta fuit, ut ſuperius eſt probatum: ergo eſt contra ius illam uineam conceſſam ſic repetere etiamſi duplum offerret. l. ratas. C. de reſcind. uendit. Iudex etiam inquirere debebat, antequam ſententiam protuliſſet, an in læſionem & damnum communionis S. Petri fuiſſet iſta conceſſio facta, ſed ſine inquiſitione proceſſit uelocitate: & non facta inquiſitione de aliis in bulla expreſſis, ideo ſententia nulla, tanquam lata non receptis probationibus. c. nos in quenquam. 2. q 4. gloſ. & Doc. in c. Eccleſia S. Mariæ. de conſtit.

Etiam contra iuſtitiam eſt reddere fructus quos ex re mea percepit. l. uideamus. ff. de uſur. hęc poterat iudex cõdemnare ad fructus, niſi à tempore litis cõteſtatæ. l. cùm fundus. ff. ſi certum peta. ſaltem debebat cõpenſare fructus, cum melioratione, & plantatione uineæ, & in hoc peſsimè iudicauit, ut Doct. tradunt in cap. potuit. locat. & Doct. in l. 2. & ſequent. C. de iure emphyt.

Et in bulla reſcinduntur contractus in damnum Eccleſiæ facti, ergo anteà lucrabantur fructus bonę fidei poſſeſſores. l. bonæ fidei. ff. de acquirend. rerum domini. ideò malè in hoc iudicauit iudex, qui ad fructus à tempore bullæ preceptos tantum debuiſſet condemnare, ſi contractus reſcindendus eſſet, quod non poteſt fieri in hoc caſu, ut dictum fuit, cum alienatio ſit ualida, & in bulla S. Papæ Pauli non comprehenſa.

17 † Præterea quem de euictione tenet actio eundẽ agentem repellit exceptio. l. uendicantem. ff. de euictionibus. ſed iſti prior & fratres S. Petri tenentur ratione promiſsionis factæ de euictione d. de Alphonſo Galtero, ergo ipſi agere non poſſunt: nam promiſerunt in eodem inſtrumento conceſſionis defendere d. Alphonſum proprijs ſumptibus & expenſis, & contra præſentem locationem non uenire, adimpletis per d. Alphonſum præmiſſis, ſed d. Alphonſus cõuenta omnia adimpleuit, ergo non poterunt fratres d. conuentus uenire contra eorum conceſſionem, & ueniendo ad id quod intereſt tenentur iuxta conuentionem, etiam poſtquam prior & fratres iurauerunt omnia iſta ſeruare, ergo non poſſunt contra eorum iuramentum uenire, alioquin in periurium incidunt quod erit eis pernicioſum.

Non me conturbat, quòd authoritate ſuperioris poſſunt prior & fratres S. Petri contra iuramentum uenire. c. uenientes. de iureiurando. Reſpondeo uerum: ſed in hoc caſu authoritas ſuperioris non eſt cũ eis, ut ſupra probatum fuit, quia conceſſio non comprehenditur in bulla, & ſic nulla eſt Papæ authoritas, cùm ad conceſsionem iſtam non extendatur, nec unquam uoluit de iſta conceſsione Alphonſo facta intelligere, & ſi interrogaretur ita reſponderet.

Ideo concludendo dicimus conceſsionem in emphyteoſim d. Alphonſo factam ualuiſſe, & in bulla S. Papæ Pauli quarti non comprehenſam, ob id ſententiam in caſu reſtitutionis ſubſtineri non poſſe. Et ita ſubſcripſi. Datum Pariſijs anno 1556. in menſe Septembris.

RESPON. CXII.

De in emphyteoſim datione, per priorem commendatarium.

SVMMARIVM.

1 *Res eccleſiæ alienari poſſunt, quando alienatio tendit in vtilitatem eccleſiæ.*

2 *Inſtrumento credi debet.*

4 *Authoritas, vel conſenſus epiſcopi, vel Abbatis ſuperioris ſufficit, etiam ſine conſenſu capituli in alienatione rerum eccleſiæ cum cauſa.*

5 *Papa quando in exemptis authoritatẽ præſtare debeat.*

6 *Commendationem an, & quando alienare liceat.*

7 *Res eccleſiæ regulariter alienare non licet, fallit ex cauſa vtilitatis, vel neceſsitatis.*

8 *Res non ſolitæ regulariter in feudum concedi non poſſunt, non exiſtente cauſa ſic & res eccleſiæ.*

9 *Tractatus in alienatione interuenire debet, quando alienantur res capituli, aut collegij.*

10 *Subhaſtatio, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienationibus à iure ciuili, locum non habent de iure canonico.*

11 *Conſenſus epiſcopi, vel ſuperioris in alienatione, & ante actum, & poſt actum interuenire poteſt.*

12 *Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.*

13 *Alienans rem eccleſiæ, & epiſcopus conſentiens, eligere debent, id quod ſine dubio ſit profuturum eccleſiæ.*

14 *Succeſſor an teneatur ſtare alienationi factæ per prædeceſſorem.*

DOMINVS Franciſcus de Frere, prior commendatarius ruralis S. Promaſſini diœceſis de Siſteron, narrauit capitulo S. Victoris Maſſil. ẽſis, à cuius monaſterio hic prioratus dependebat eſſe in ſuo prioratu terras ſteriles, & modicum lucri d. priori afferentes, ob id petebat ſibi facultatem dari, in emphyteoſim perpetuam illas concedendi capitulum facta inquiſitione ſuper commodo & incommodo, & poſtquam ipſi apparuit vtile eſſe Eccleſiæ, in emphyteoſim concedere, permiſerunt d. priori, qui prior illas terras d. prioratus in emphyteoſim perpetuam conceſſit magiſtro Gulielmo du Ris quam conceſſionem approbauit d. capitulum ac Abbas S. Victoris habens iuriſdictionem quaſi temporalem, authoritatemque interpoſuit in d. alienatione. Quæſitum eſt an d. alienatio valeat? & breui putarem valere quia Eccleſiæ vtilitatem
1 reſpicit & † res Eccleſiæ alienari poſſunt, quando alienatio illa in Eccleſię tendit vtilitatem. cap. ſine exceptione. ibi. vt meliora proſpiciat. 12. quæſt. 2. cap. tua. de his quæ fiunt à prælato.

Non refragatur, quòd de hac vtilitatis cauſa conſtare debeat per inſtrumentum, & non debet credi capitulo vel priori, nec quidem Papæ alienãti, & hoc aſſerenti vt docet Præpoſitus in capit. non liceat Papæ. 12 quæſtio. 2.

Reſpondeo verum eſſe, ſed hic apparet de hac cauſa per inſtrumentum inquiſitionis ſuper commodo,
2 † cui inſtrumento credi debet. l. cum precibus. C. de probat. Panormit. conſi. 41. videndum in 1. volum. & Anton. Capito in deciſione Neapolit. q. 16. in cauſa venerabilis. nam veriſimile eſt quod is cui datũ erat negotium diligẽter inquiſiuit, vt debuit. c. 1. de rebus Eccleſiæ non alienan. & cauſam veram reperit, alioqui capitulum non permiſiſſet, nec Abbas approbaſſet: nam præſumitur quòd quiſque officium ſuum iure exercuerit. c. ad audientiam. de præſcriptionib.

4 Præterea quando † rector Eccleſiæ alienat res Eccleſiæ cum cauſa, ſufficit authoritas & conſenſus Epiſcopi vel Abbatis ſuperioris, etiam ſine capituli conſenſu. l. j. vbi Doct. de rebus Eccleſiæ non alienã. hoc firmat Spec. in tit. de empt. §. nunc dicendum. verſic. cæterum, & iſta opinio de conſuetudine ſeruatur, vt aſſerit Peruſ. in c. 1. de rebus Eccleſiæ non alien. nu. 6.

In hac alienatione interuenit conſenſus capituli, & authoritas Abbatis S. Victoris qui habet iuriſdictionem quaſi temporalem in illo loco, ergo valet iſta reſignatio. vt docet gl. approbata in clem. de reb. Eccleſ. non alienand. verba proprij. c. Abbates, de priuil. lib. 6. ſequuntur Doct. in c. cùm & plantare. Imola in c. ſtatuimus, in fin. de tranſact.

5 Nec obeſt ſi dicatur † Papam in exemptis authoritatem præſtare debere. glo. in d. clem. 1. quia hoc debet intelligi quando ipſe Abbas exemptus alienaret: ſed hic prior commendatarius alienauit, ergo cõſenſus Abbatis immediati ſuperioris ſufficit, c. Abbates de priuilegijs. in 6. c. Abbatibus. 12. q. 2. gloſſa in ſumma ibidem, quæ planè iſta explicat.

6 Nec me mouet, quòd non licet † commendationem alienare, verum eſt, nec quidem Papæ licet, vel alii habenti titulum. c. nõ liceat Papæ. 12. q. 2. imò nulli licet ignorare quod domino conſecratum fuerit, ſanctum ſanctorum erit, & ad ius pertinet ſacerdotum, propter quod inexcuſabilis erit omnis qui uaſtat, vel inuadit, vel eripit. cap. nulli. 12. quæſt. 2.

7 † Imò nulli regulariter licet alienare res Eccleſiæ, c. nulli. de rebus eccleſ. non alienand. quod intelligitur niſi ex cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis, vt ſuperius dictum fuit, *quia cauſis exigentibus res Eccleſiaſticæ diſtrahi poſſunt. Cauſa enim neceſſitatis* cum conſilio clericorum, vel, vt meliora *proſpexerint* res Eccleſiæ à ſacerdotibus diſtrahi poſſunt. Gregor. in c ſicut, in fin. 12. q. 2. & eo caſu ſufficit quòd eccleſia habeat vtilitatem. c. ad aures, ibi. ad maiorem Eccleſiæ vtilitatem, de rebus eccleſ. non alienand. vnde cùm in iſta conceſſione emphyteoſis facta d. du Ris prioratus inſequebatur vtilitatem valebit. Etiam res ſteriles ſine ſolemnitate concedi poſſunt, cum conſilio tamen & aſſenſu fratrum vel epiſcopi capit. vt ſuper, in fi. de reb. eccleſ. non alienand. ſed iſtæ erant terræ ſteriles paruam commoditatem d. prioratui afferentes, & ſic ualet & tenet d. alienatio, maximè quia alienandi facultas, & licentia à ſuperiore interuenit cum cauſæ cognitione, exiſtente cauſa utilitatis. Ideo proculdubio tenet iſta conceſsio in emphyteoſim, ut plenè explicat dominus Geminianus, in conſilio 48. presbyter.

8 † Nec obeſt quòd illæ res non erant ſolitæ concedi. c. fi. de feudo. Reſpondeo, regulariter res non ſolitæ in feudum concedi non poſſunt non exiſtẽte cauſa, ſed ſi cauſa utilitatis uel neceſſitatis interueniat, concedi poterunt res etiam non ſolitæ concedi, alioqui non eſſet licitum eccleſiæ utilitatem facere, quod eſſet abſurdum ut in d. c. ſine exceptione. 12. quæſt. 2.

Ex his patet in iſto ſolennitates neceſſarias interueniſſe. Primò, inquiſitio interuenit ſuper commodo & incommodo, quæ uim tractatus habet. Nam hic
9 † tractatus interuenire debet, quando alienatur res capituli aut collegii, c. ſine exceptione. 12. q. 2. c. cum apoſtol. de his quæ fiunt à prælat. ſed tractatus capituli non requiritur quando rector rem Eccleſiæ alienat ſeu beneficiarius. cap. 1. de rebus Eccleſ. nõ alienand. in 6. & clem. 1 ſicut nec conſenſus capituli, ſed Epiſcopi ſufficit uel ſuperioris. d. clement. 1. Peruſ. & alii in d. c. 1. ob id iſta inquiſitio loco tractatus habetur.

10 Item ſubhaſtatio & aliæ ſolẽnitates à iure ciuili requiſitæ in authentica hoc ius porrectum. C. de ſacroſanct. eccleſ. non ſunt neceſſariæ de iure canonico, & ſine illis valent alienationes rerũ eccleſiaſticarum de cõſuetudine, tamen ſeruantur ſolemnitates iuris tñ canonici,

Source : BIU Cujas

canonici, vt docet Peruſ. in d.c.j. de reb. Eccleſ. nō alie nan. in 6. Guid. Papæ in deciſ. 149. ſecunda concluſio.

Non refragatur quod Epiſcopi anthoritas debebat interuenire, & non apparet in hac alienatione, ergo conceſſio nulla etiam quia ante actum debebat adeſſe conſenſus Abbatis l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acq. hæredit. glo. in d.c. 1. de reb. Eccleſ. non aliennand. in 6. Reſpondeo, ſufficere interuenire conſenſum ſuperioris immediati Abbatis ſcilicet, vel prioris habentis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem ſuper illa re, vt docet text. & ibi gl. & Doctor. in d. Clemen. 1. de rebus Eccleſ. non alienan.

11 † Etiam conſenſus Epiſcopi vel ſuperioris requiritur, per d.c. ſine exceptione. 12. q. 2. qui poteſt interuenire, & ante actum & poſt. c. 3. de his quæ fiunt à prælat. cap. auditis. de elect. cap cura. vbi Panor. de iure patro. & ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur. reg. ratihabit. in 6. Ideo iſta permiſſio & inquiſitio capituli, & poſtea ratihabitio, & confirmatio Abbatis facit ut valeat d. alienatio.

13 † Item debet eligere alienans rem Eccleſiæ, & epiſcopus conſentiens, id quod non ſit dubium profuturum Eccleſiæ. d. cap. ſine exceptione. & ſi credant utilitatem Eccleſiæ facere, licet ipſa lædatur Eccleſia, valebit nihilominus d. alienatio d. cap. ad noſtram. de reb. Eccleſ. non alien. Sufficit enim quòd communi opinione reputetur alienatio Eccleſiæ vtilis licet vere nō ſit. text. *iuncta gloſſa in verbo profuturum. in c. cum apoſtolica.* de his quæ fiunt à prælat. quam Doctores *ibi probant*, & Corſet. in ſing. 3. incipien. alienatio. & quod tempore alienationis videatur vtilis Eccleſiæ. arg. l. ſi voluntate. C. de reſcin. vendit. nam ſufficit vtiliter eſſe cœptum. l. ſed an vltro §. 1. ff. de neg. geſt. Cal. conſ. 5. titul. de rerum permutat.

Vtilis eccleſiæ cenſetur ſi tot cenſus detur, vel penſio eccleſiæ ſingulis annis, qui in viginti annis veram rei æſtimationem faciant. iuxta §. quia verò Leonis. in fi. de reb. eccleſ. non alien. col. 2. gl. in authen. perpetua C. de ſacroſanct. eccleſ. Iaſon. in l. ſi fundum per fideicommiſſum. col. 2. ff. de leg. 1. ſed hic plus datur, ergo probatur alienationem ipſi vtilem eſſe eccleſiæ.

14 Nec me mouet, quod † ſucceſſor nō tenetur ſtare alienationi factæ p prædeceſſorē. c. ſi quis presbyterorum. de rebus eccleſiæ non alienand. Doct. in cap. fin. ne prælati vices ſuas. Reſpondeo verum eſſe quando alienatio non tenebat, ſecus ſi ipſa valebat alienatio. cap de cætero & c. veniens. de tranſactionibus, quia non poteſt ſucceſſor ea quæ facta ſunt iure, à ſuo reuocare prædeceſſore. c. ſtatuimus. de tranſact. d.c. fin. ne prælat. vic. ſuas facit cap. fin. de ſepult. vnde omnes prohibitiones, & pœnæ quibus afficiuntur alienantes intelliguntur de alienationibus non iure factis. ut Doctor. notant in c. tua. de his quæ fiunt à præl. & ita declarat Papa Paulus. 2. in exrrauagant. 1. de reb. eccleſ. non alienand. in extrauag. communibus.

Inſuper, iſte prior perperam egit contra d. de Ris: nam prius ad reſciſſionem contractus agere debebat, tex. in cap. ſi qua de rebus. ibi reſciſſo contractu. 12. q. 2. & ita ſeruat praxis Francię, ideo ex hoc ſuccumbere debet & d. du Ris abſolui cum expenſis. nam quando valet alinatio, & eccleſia eſt lapſa, agitur ad d. alienationis reſciſſionem, & vt eccleſia in integrum reſtituatur. c. ad noſtrum. de rebus eccleſiaſticis non alienan. ſed quando iure facta eſt, vt eccleſia nō eſt lapſa, ſicut in iſto caſu nullo modo agi poteſt, ideo abſoluendus eſt d. du Ris cum expenſis. Datum Pariſ. anno 1556. in menſe Septembri.

RESPON. CXIII.

De donatione in eleemoſynam.

SVMMARIVM.

1 *Canonici regulares non ſunt curati, licet ab Abbate præficiantur eccleſiis parochialibus, & ratio ſubditur.*

2 *Animarum cura non poteſt eſſe apud capitulum, quod neminem repræſentat.*

3 *Canonici iſti non poſſunt dici perpetui vicarij, ſed tantum temporales, & ad nutum Abbatis remoueri poſſunt.*

4 *Canonici, vt hic, an poſſint deſtitui ad voluntatem Abbatis.*

5 *Decimæ an ſpectent ad hos canonicos.*

6 *Reditus terrarum, vel nemorum ſpectat ad Abbatem, vel Monaſterium, non autem ad canonicos.*

NOBILIS Radulphus de Arenis, & Stephanus de Hallemont dederunt conceſſeruntque in eleemoſynam Abbati & eccleſiæ S. Petri de alto monte, curtem & terram, & de nemore quātum neceſſe fuerit, exceptis arboribus. &c. & hanc donationem confirmauit, ac decimam totam illarum terrarum dedit Abbati & ecclaſiæ. Alexander Papa 3. anno 1564. Pontificatus ſui anno 6. alij etiam videlicet Innocen. & Eugeni. confirmarunt: denuò Reginaldus Archiepiſcopus Remēſis etiam dictam confirmauit donationem, anno 1565. à quo tēpore Abbas vſus eſt, & fructus recepit ac decimam, etiam quatuor Parochias ad monaſterium S. Petri pertinere, & voluerunt d. Pontifices, vt Abbas eis deſeruire faceret per ſuos canonicos regulares. Nunc præfecti ad deſeruiendum his parochiis quidam canonici, dicunt decimas ad ſe pertinere, & fructus ac reditus curtis & terrarum illius: quæritur quid iuris? Ex quo facto ſequentes eliciuntur quęſtiones, quarum prima eſt, an iſti canonici regulares præpoſiti ab Abbate ad deſeruiendum his parochiis maximè parochiæ de alto monte poſſint dici curati, uel vicarij perpetui, aut temporales? Secunda, an poſſint deſtitui vita durante? Tertia, an decimæ terrarum ad illos ſpectent? Quarta, an alij reditus terrarum, uel nemorum, vel fructus pertineāt ad dictos canonicos vel ad Abbatem? Quinta, an de illis fructibus (ſi illos percipiant) rationem reddere monaſterio teneantur? Sexto, an congruam ſaltem portionem petere poſſint ab Abbate & monaſterio?

1 Primæ reſpondeo quæſtioni, † hos canonicos regulares non eſſe curatos, licèt parochialibus præficiātur eccleſiis ab Abbate: prohibetur enim religioſis obtinere curatum beneficium de monacho. eſt text. in cap. monachi de ſtatu monach. quia non docentis ſed plangentis habet officium monachus. c. monach. & ſequen. 16. q. 1. Ideò iura parochialia uſurpare prohibetur. c. peruenit. & ſequent. ibidem. Et quamuis quidam religioſi poſſint præfici eccleſiis parochialibus, tamen non ſunt curati, quando eccleſia data eſt Abbati, & monaſterio vt in hoc caſu: nam uoluit Papa ut in illis parochialibus eccleſiis monaſterium faceret deſeruire per canonicos, ſic cura eſt apud Abbatē, exercitium autem & adminiſtratio eſt apud canonicos præfectos illi eccleſiæ nomine tamen Abbatis & monaſterij. capit. expoſuiſti. vbi gloſſ. & Doct. de prębend. ibi. quando data eſt eccleſia uel altare monaſterio, tum & iura data cenſetur. cap. altare. ubi Doct. 1.

Source : BIU Cujas

quæſt.3.ſed animarum cura non poteſt eſſe apud capitulum quod neminẽ repræſentat.c.epiſcopus.§.qui manumittitur.12.quæſt.2.de Montelauduno in c.ſuper eo. & ibidem in additionibus. de præbend. in 6. ideo oportet quod Abbas aliquem illi præficiat curę.

3 † Imò, iſti nec perpetui dici poſſunt vicarij ſed tantum temporales & ad nutum Abbatis remoueri poſſunt: tum, quia religioſi, & quia ita ſtatutum fuit in fundatione & donatione bonorũ facta monaſterio. Et quando rector principalis deſeruit per vicarium temporalem dicitur per ſeipſum ſeruire, & curam exercere, cùm vicarius nomine rectoris exerceat, non iure ſuo, ſicut vicarius perpetuus. arg l.quod meo.ff. de acquir.poſſeſſ.& c.cum veniſſet.de reſtit.ſpoliat.gl. not.in extrau.execrab.circa finem in verbo temporales vicarios.de præb.Ioann.22.

Maximè in hoc caſu, quia temporalia & ſpiritualia data ſunt Abbati & eccleſiæ, & ſic pleno iure monaſterium habet eccleſiam iſtam parochialem de alto monte.c.cùm & plantare. & c.quoniam de priuileg. & ibi pleno iure data eſt eccleſia Abbati vel alteri, tunc vicarij temporales illi præficiuntur, & quando vnitur eccleſia parochialis Abbatiæ, illi præficietur etiam vicarius temporalis niſi in vnione dictũ fuerit ut ibi creetur vicarius perpetuus. gl.in verb. ad menſam.cle.1.de exceſſ.prælat.& in clement.1.de reſcrip. Domi.de Rota deciſ. 260.nota glo. in antiq. & ſolet dicere in vnionibus, reſeruata congrua portione vicario perpetuo.c.expoſuiſti.in fin.de præben.& tunc dabitur vicarius perpetuus, aliàs temporalis.

4 Secunda quæſtio eſt, † an poſſint iſti canonici ad ſeruiẽdum præfecti deſtitui ad voluntatem Abbatis. Putarem poſſe, cùm ſint vicarii tẽporales, & religioſi obedientiarij, ideo ad Abbatis nutum remoueri poterunt c. cùm ad monaſterium §.tales. de ſtatu monacho.c.olim.de accuſatio. cognoſcitur enim quando remoueri poteſt, vel non, hoc modo: nempe ſi religioſus promouetur vt obedientiã ipſi præſtet monaſterio, quod cognoſcitur quando ad eccleſiam monaſterio ſubiectam promouetur, ad quem monachus vel canonicus conſueuit tãtum promoueri, & etiam ad libitum reuocari, & dari ſocius illi qui eam deſeruiat. ut docet gl.in clem.ne in agro.§.adhæc.in uerbo ad clauſtrum.de ſtatu monachorum. Panorm.in cap. monachi. 2 not.de ſtatu monachor.quia iſto caſu is qui illi curę pręficitur non deſiit eſſe religioſus monaſterii obedientiarius ſui, ergo ad nutum remoueri poteſt: ſed ſi religioſus promoueatur ad Eccleſiam ſecularem parochialem, tanquam alius clericus, tunc deſinit eſſe monaſterij monachus, nec amplius habebit communionem cum monaſterio primo. c. ne pro cuiuſlibet.16.q.1.nec tenetur eo caſu ſocium habere. teſte Panor.in c.quod Dei timorẽ. de ſtatu monach. quia cenſetur eſſe ab illa Eccleſia emancipatus. cap.ſi monachus.16.q.1.Bald.in c.illud.de maiorit.

5 Tertia quæſtio, an † decimæ ſpectẽt ad hos canonicos regulares præfectos ad deſeruiendum Eccleſiis parochialibus, maximè Eccleſiæ de Altomonte. Reſpondeo nõ pertinere, quia dos donata eſt Abbati, & monaſterio, ergo non canonico illi regulari qui præficitur nomine Abbatis ut ſeruiat, ſed victu & veſtitu contentus eſſe debet: iuxta dictum diui Pauli: nam poſtquam ad monaſterium Eccleſiaſticum pertinet pleno iure, vt ſupra probatum extitit, & decima donata eſt monaſterio: ideo non poteſt pertinere ad iſtũ canonicum regularem præfectum ad ſeruiendum nomine Abbatis, qui curã dicitur habere.c.de monachis.vbi Panorm.de præben. & quomodo poteſt hic canonicus habere decimas, poſtquam datæ ſunt Abbati, & Eccleſiæ de Altomonte non video, & quia prędeceſſores iſtius canonici vicarii temporalis de Altomonte, poſſederetur nomine d.monaſterii, ergo non potuerunt nec poſſunt p̄ſcribere, nec poſſeſſores dici. l.malè agitur. C de præſcrip.30.anno. Ideo nullũ ius iſti vicario cõpetit nullaque poſſeſſio ad percipiendũ decimas illi competit ſicut laico.c.cauſam.de præſcr.

6 Quarta ſoluitur quæſtio, quod † reditus terrarum vel nemorum ſpectat ad Abbatem, & monaſterium, quia fuit donata curtis & terra ad curtem ſpectans, & nemora ac reditus omnes, exceptis quibuſdam arboribus, quas exceperant donatores, vt in vita illis liberũ eſſet uti ligno iſtarum arborum, ergo poſt mortem donatarii omnia ligna ſpectarunt ad Abbatẽ & monaſterium & ita vſus Abbas eſt poſt mortem donantiũ, ſic etiam quintæ reſpondetur quæſtioni vt de fructibus quos perceperit rationem reddere teneantur.

Donarunt enim nobiles, vt in facto prætenditur, curtem de Altomonte liberam, & terrã ad eandem curtem pertinentem cum tota decima. Certum eſt, quod curtis ſeu curia dicitur domus domini, in qua omnes colliguntur fructus poſſeſſionum & terrarũ domini, quando dominus multas terras habet in illo loco.glo.& Doct.in §.ſi.quib.mod.feudũ amitta. & in c.vno. de capita. qui curiã vendidit in uſibus feudorũ.

Itaque iſti nobiles de Arenis & de Hallepont habebãt multas terras & poſſeſſiones in illo loco, & habebãt domum in quam deferebatur fructus & reditus illarum tenus quæ vocabatur curtis, ſeu *Cour*, & illam & terras donarunt Abbati & monaſterio, vnde nullum ius poteſt nunc prætendere canonicus, qui deſeruit illi parochiæ, quia canonico uel vicario non ſunt donati reditus, ergo illos recipere non poteſt, niſi nomine, & mandato Abbatis & monaſterii, & de perceptis reddant rationem.

Etiam conſtat quòd cùm decima imponitur iuxta cle ſi.de deci.hæc decima ſoluitur ab Abbate dicti monaſterii de Alto mõte, ergo fructus ad eum pertinent, nam ad eum ſpectant fructus ad quem & onus. l.ſecundum naturam. ff.de reg iur. probatur etiam, quia ſemper Abbates declararunt Regi iſta bona eſſe monaſterii, *& l'ont baillé par denombrement*. [atque id per dinumerationem dederunt,] & congruam portionem iſti ab Abbate & monaſterio petere poterũt. Ideo me his ſubſcripſi.

RESPON. CXIIII.

De matrimonio.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium per verba de præſenti contractum, utrũ impugnetur ob requiſitum conſenſum aliquorum, hic per totum.*

2 *Authoritas regis, uel tutoris, uel curatoris non requiritur in matrimonio.*

3 *Conſenſus ſolus ſufficit in matrimonijs.*

4 *Iuramentum firmat contractum matrimonij.*

5 *Actus geminatus confirmat actum.*

6 *Iudicare ut pro religione in dubio debemus, ita & pro matrimonio.*

7 *Teſtimonium etiam duarum mulierum ſufficit ad probandum matrimonium.*

8 *Sententia quæ eſt in fauorem animarum eſt amplectenda.*

Matri-

Source : BIU Cujas

9 *Matrimonium contractum ſub conditione ſi regi placuerit.*
10 *Propoſitum in mente retentum, nihil operatur.*
11 *Matrimonium infirmantia.*
Matrimonium contrahere non tenetur, qui non conſenſit, licet cognouerit mulierem. ibidem.
12 *Dolus viciat matrimonium.*
13 *Perſuadere plus eſt quàm compelli, & cogi.*
14 *Matrimonium, quando clam fieri dicatur.*
15 *Matrimonium, per verba de præſenti trahitur aliquando, vt cenſeantur ſponſalia per verba de futuro.*
16 *Sponſalia contracta per verba de futuro, trahuntur interdum ad verba de præſenti.*
17 *Matrimonium aliquando ſeparatur, vt euitetur ſcandalum.*
18 *Conſuetudo in conſanguineis regis, vt non contrahant matrimonium ſine regis conſenſu.*
19 *Honeſtas maxime conſideratur in matrimonijs.*
20 *Malitia in matrimonijs ſupplet ætatem.*
21 *Matrimonium interpellatores extra ordinem puniri debent.*

1 INTER † nobiles Nicolaum Daniou' & Gabrielem de Mareul, fuit cõtractum matrimonium, per verba de præſenti dolo, aſtu, & ſuaſionibus matris d. de Mareul, quæ promiſit regem ratum habiturum matrimonium, ac Reginam Nauarrę, tanquam conſanguineam d. Danjou, ſeu de Meſieres, ac etiam promiſit dicta mater tutorem ſeu curatorem, ſub cuius cuſtodia erat d. de Meſieres, dominum de Trimollio ratũ habiturum dictum matrimonium: & ſic induxit d. iuuenem de Meſieres, non repetita conditione, ſi placuerit illis, ad contrahendum matrimonium, per verba de præſenti. Quæritur an debeat iudicari matrimonium, videtur quod ſic, quia † in matrimonio non
2 requiritur authoritas regis, vel tutoris, ſeu curatoris. l. in copulandis. C. de nupt. nec conſanguineorum, vt ibi dicit text.

3 Secundò, in † matrimonijs ſufficit ſolus conſenſus. c. ſufficiat. 27. q. 2. vbi ſic dicitur, ſufficiat ſolus ſecundum leges conſenſus eorum de quorũ quarumque conſenſu & coniunctionibus agitur, qui ſolus ſi defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur: cùm ergo inter eos conſenſus interceſſerit, patet hos coniuges fuiſſe. facit. l. nuptias. ff. de reg. iur.

Tertiò, probatur verba eſſe prolata inter hos nobiles, quæ ſunt verba facientia matrimonium de præſenti, vt accipio te in fœminam, & ego accipio te in meum virum ſeu maritum, & promitto non habiturum aliam, nec alium: tunc iſta verba faciunt matrimonium de præſenti. c. ſi inter. de ſponſal.

4 Quartò, interuenit † iuramentum, quod etiam firmat contractum matrimonij. c. præterea. 1. & c. ex literis. de ſponſal. ſicut firmat contractus inualidos. auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſ. vend.

Quintò, interuenit actus geminatus, qui actum videtur confirmare. l. ſi mulier. authent. ſiue à me. C. ad Velleia. c. ex literis. de diuort. vbi non præſumitur error quando verba ſunt geminata, & ſic coram notarijs duobus fuit contractum matrimonium.

Item poſtea coram presbytero, iſta ergo geminatio faciet matrimonium firmari: nam verba enuntiatiua geminata operantur effectum, ſicut diſpoſitiua. l. 1. C. de plus petitio. Panor. in c. dilectus. de ſucceſſionibus ab inteſta. Alexand. conſilio 125. nu. 5. in 7. volumine. Corſet. in ſuo tractatu de gemina.

Sextò, apparet ex verbis d. de Meſieres, dum dixit, nunc eſtis tota mea, ergo intelligebat matrimonium eſſe, etiam quia oſculati fuerunt poſt verba prolata, & ſic videtur approbare matrimonium. gloſ. in verb. nondum. c vno. §. 1. de deſponſ. impub. in 6.

Septimò, poſtquam partes ſunt mẽtis compotes, & ætatis legitimæ certum eſt quòd matrimonium contrahere poſſunt: ſed d. de Meſieres erat quindecim annorum, d. Gabriella 18. annorum, ergo erant capaces matrimonij. §. 1. inſt. de nupt.

6 Octauò, † ſicut in dubio iudicare debemus pro religione. l. ſunt perſonæ. ff. de religioſ. & ſump. funer. ita & pro matrimonio. cap. fin. de re iudicib. Adhæc opinio vnius Doctoris authentici pro matrimonio tenentis, præfertur communi opinioni aliorum Doctorum aſſerentium contra matrimonium. Hoſt. in c. ſi vir. de cognat. ſpirit. Fely. in rub. de ſponſal. col. penult. in nouo matrimonii priuilegio. Barb. conſ. 6. ſcriptum. colum. 2. in 1. volum.

Nonò, licèt ad diſſoluẽdum matrimonium requirantur teſtes omni exceptione maiores. c. in literis. de teſtib. c. 1. de conſangui. in c. inſuper. qui matrimoniũ accuſare poſſ. ibi per teſtes, fama & conuerſatione
7 præclaros. l. nullum. C. de repud. tamen ad † coniungendum ſufficiunt duæ etiam mulieres. c. ſuper. eo. 2. de teſtib. Barb. conſi. 6. ſcriptum. col. 3. in 1. volum.

Decimò, iudicando pro matrimonio euitatur periculum animarum, quia licèt non ſit matrimonium
8 tamen poſtea ex nouo conſenſu erit, ideo illa † ſententia quæ eſt in fauorem animarum, eſt amplectenda. gloſ. ſingul. in authent. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſ. vendit. ius canonicum maximè tendit vt vitetur animarum periculum. c 1. de conſtit. in 6. & gloſ. in c. cum contingat. de iureiurand.

9 Vndecimò, quamuis † conditio iſta valeat, contraho ſi placuerit Regi, vel patri, & ſi non conſenſerit non valebit matrimonium c. ſuper eo. & ſeq. de condict. appoſ. requiritur tamen quòd illa conditio ſit in principio actus appoſita. c. dixit. 32. q. 1. & Io. And. in c. 1. de condit. appoſ. & quòd vterque illi conditioni cõſentiat expreſsè, aliàs ſi taceat non videtur conſentire illi proteſtationi. not. in c. fi. de cond. appoſ. vbi Cardin. & Thom. Ferra. cautel. 7. Petrus Gerard. ſingu. 21. Hyppolit. ſingul. 286.

Duodecimò, facit c. beata 27 q. 2. vbi dicitur quòd beata Maria votum uirginitatis in corde habuit, ſed illud non expreſſit ore quo ſubiecit ſe diuinæ diſpoſitioni, dum propoſuit ſe præſeruaturam uirginitatẽ, niſi Deus aliter ei reuelaret. Committens ergò virginitatem ſuam diuinæ diſpoſitioni, ſic d. de Meſieres licet in corde haberet conditionem ſi placeret Regi, & curatori, tamen diſpoſitioni iuris ſe ſubiecit, quæ
10 † vult propoſitum in mente retentum, nihil operari. l ſi repetendi. C. de condict. ob cauſ. dator.

Decimotertiò, tolerabilius eſt aliquos contra ſtatuta hominum dimittere copulatos, quàm coniunctos legitimè contra ſtatuta domini ſeparare, text. in c. licet ex quadam. in fin. de teſtib.

11 Contra matrimonium faciunt ſequentia, primò, text. in c. tua nos. in fi. de ſponſal. vbi non conſenſit licèt cognouerit mulierẽ non tenetur contrahere matrimonium, ſed hic non conſenſit, quin potius dolo inductus fuit, ergo non erit matrimonium, non tamen creditur dicenti ſe non conſenſiſſe, etiamſi de uerbis apparet niſi euidẽtibus ſignis manifeſtetur, ut ſi ſtatim reclamaret, ut in c. conſultationi. de ſponſa. nã in matrimoniis libere conſenſus dẽt interuenire. c. cũ locum.

Source : BIU Cujas

locum.de ſponſal qui non interuenit eſt dolus.

Secundò,dicit Tho.in quolibet.5.q.8.quod quantumcunque matrimonium cōtractum ſit per uerba de præſenti,ſi vnus non propoſuerit alteram ducere, nec vnquam in eam conſenſit,non debet iudicari matrimonium ex illo facto,in foro conſcientiæ,quando ex altera parte dolus affuit & defuit omnino conſenſus,refert & ſequitur Syluester in ſua ſumma, in verbo matrimonium.in 4.q.8 ubi plus dicit, quod ſi ille ex cuius parte non fuit dolus, contrahat matrimoniū cum altero,valebit ſecundum matrimonium.

Tertiò, facit cap.aliter. 30.q.5.vbi in hæc verba ſic ait, aliter legitimum non ſit coniugium niſi ab his qui ſuper ipſam fœminam dominationem habere videntur,& à quibus cuſtoditur uxor petatur, & à parentibus & proquinquioribus deſponſetur, ſed hic non fuit petita ab his qui eum cuſtodiebant, ergo nō valet matrimonium, & quamuis loquatur ille text.in fœmina, tamen hoc eſt ratione frequentioris uſus, quia frequentius in ea accedit, idem puto in maſculo per glo.ſingul.in clem.1.de reſcri.

12 † Quartò, dolus debet uitiare omnino matrimonium, ſaltem ante copulam contractum, quia vitiat contractum bonæfidei. l. & eleganter.ff.de dol. ergo & matrimonium, in quo fides eſt de ſubſtātia ipſius. c. omne.25.q.2.niſi diceremus quod ſi rūperetur per dolum, omnia diſſoluerentur quia fiunt per dolum.

Quintò hoc ſuadetur ex eo quod habetur Geneſ. 29.c. vbi cum Iacob ſeruiuiſſet ſeptem annis, ut haberet Rachel filiam Laban, tamen dolo fuit ei tradita Elia quæ erat oculis lippis, & hebdomada completa ſeptemq; elapſis annis Laban dedit ei alteram. En igitur quòd dolo inductus aliam poteſt ducere,ſaltem ante carnis copulam.

13 Sextò, † perſuadere eſt plus quàm compelli, & cogi.l.1.§.perſuadere. ff.de ſeruo corrup. ſed metus uitiat matrimonium. cap.cum dilectus.de his quæ ui metuſve cauſ.fiunt.ergo & dolus, cum plus ſit, licet Doct.ibi dicant non uitiare niſi tollat conſenſum, id eſt dolus qui eſſet circa res, quia incideret in errorem fortunæ,qui non vitiat.c.1.29.q.1.ſed dolus in hac queſtione incidit circa perſonam iuuenis, qui non vult cōtrahere matrimonium uel vult contrahere ſub tali conditione, ſi placuerit tali & quoniam & dolo tuo, non repetitur conditio, uel inducitur quis ad contrahendum, dicerem matrimoniū hoc caſu uitiari antequam eſſet conſummatum, licet ſimpliciter Doct. dicant non vitiari. & Iaſ.in l. pacta nouiſſima. C. de pact.& quia in metu dolus in eſt.l.ſi cum exceptione. §.eum qui. ff quod met.cauſ.

Septimò, probari dolum dico, eò quòd matrimonium non eſt factum publicè ſicut fieri conſueuit.c. 1. & fi.de clandeſt.deſponſ.vbi glo. dicit tribus modis dici clandeſtinum.

14 Etiam dicitur † clam fieri quando non poteſt uenire in notitiam eius cuius interſit. Bart.in l.2.C. de his qui ex publ.ratio.lib 10.uel quod ſine iudicis authoritate ſeu principis. Bart.in l.1. de præd.curia. lib.10. C. Dec.in l.quo tutela.§.clam ff.de regu.iur.ut hic. nam expellebantur famuli, & dum gubernator d.de Meſieres erat abſens iſta tractabantur.

Item dicitur fieri clam, & fraus præſumitur & dolus quādo eſt factum inſtrumentum & iniūgitur notario & teſtibus ut rem ſecretam teneant. Bart in l.in fraudem.in princip.ff.de his quib.ut indig.ſed omnia iſta probantur in hoc matrimonio cōtrahendo interueniſſe,ergo dolus ex his probatur, qui ex perſpicuis iudiciis probatur. l. dolum. C.de dol.id eſt ex manifeſtis. glo. in c.paſtoralis. de cauſ.poſſeſ.

Item ex alio probatur fraus & dolus, ex promiſſione quam faciebat,incauto iuueni, ei aſſerens ſe habiturum conſenſum Regis, Reginæque Nauarræ & d.de Tremoillo curatoris d.de Meſieres.

Itē ex alio probatur ratione inequalitatis perſonarum:nam mater incrementum filiæ & honorem uidetur diligiere,ubi uir ſuperior eſt diuitiis,& nobilitate, potentia & honore.c ſuper eo. 2. de teſtib. hic eſt longè maior uir muliere,tam ratione conſanguinitatis, quia ex ſtirpe regia,quàm ratione diuitiarum: ergo mater dolo induxit hunc iuuenem.

Item ponderanda eſt qualitas perſonæ, nam iuuenis qnindecim annorum inter manus procuratorum tractabantur, qui ſunt ſubtiles & cauti in agendis negotiis, & ipſe ſolus ſe defendebat, ſaltem debebat d. de Mareul relinquere ei vnum curatorem.

Item qualitas mulieris,nam vetula,quæ multa mala ſciebat,& alter iuuenis,ac etiam quia mulier: nam non eſt malitia ſupra malitiam mulieris nec dolus, quin à muliere, ſaltem vetula,non excogitetur,ut de iſta poſſumus dicere, quæ adeò ornate loquitur,ut ſi Cicero reuiuiſceret non ornatius loqui poſſet.

15 † Putarem tamen hoc matrimonium contractum per uerba de præſenti non eſſe iudicandum,niſi ſponſalia,ac ſi per verba de futuro hoc probo per c.vnum. §.1.de deſponſ.impub. vbi ſponſalia per uerba de præſenti contracta per impuberes vel alterum,ex illis ualebunt, vt poſſunt, non ſicut agebatur, ſed tanquam ſponſalia de futuro, ſic & iſto caſu, vbi uidetur deficere conſenſus de præſenti, ſed intendebat facere iuuenis ſecundum cōſuetudinem patriæ,& licet ille text. loquatur in impubere tamen idem uidetur in pubere ſimplici & dolo decepto, vt hic, quia non uidetur conſenſiſſe ratione doli.

16 Item interdum † ſponſalia contracta per uerba de futuro trahuntur ad verba de præſenti. c.is qui fidem. de ſponſal.& uerba directa obliquantur.l. Centurio, & ibi not.ff.de vulg.c.ſi pater.de teſta. in 6.ſic & hæc uerba de præſenti prolata denotabunt tantum ſponſalia de futuro, nec obſtat quod fuerit ei declaratum per ſacerdotem dum affindabat eos,quod non poſſet habere aliam, quia hoc intelligebat iuuenis quod nō poſſet aliam habere ſi conſenſerit eccleſia, & ritè fiat matrimonium.

17 Item ut uitetur ſcandalum aliquando etiam matrimonium ſeparatur.c.cum in tua.vbi Panor.de ſponſ. ſed in his nuptiis complendis magnum proueniret ſcandalum, ergo compleri non debent. Felin.in cap. nihil.uerſic.18.de præſcrip.

Itē coactiones ad matrimoniū ſolent diuerſos generare exitus.c.requiſiuit.de ſponſal.nā coactio venit contra fidem,quia adulterium facilè committet coactus, & euitabit prolem. Geneſ.38. c.dicitur qđ, Quā coactus accipere relictam fratris in vxorem ſemen in terram emittebat, ſic fieret in hoc matrimonio.

18 † Item conſuetudo eſt in conſanguineis Regis, ne matrimoniū ſine Regis cōſenſu cōtrahant,quæ ualet ſi etiam tacitè per Papā fuerit approbata. c. ſuper eo. de cog.ſpirit. Syluester in uerb. matrimonium.2.q.3.

Item inter præcepta iuris habemus honeſtè uiuere.

19 l.iuſtitia.ff de iuſti.& iur.§.iuris.inſtit.illo titul. & † in matrimoniis maximè honeſtas conſideratur.l.ſemper.ff.de ritu nupt.& valde honeſtum eſt uocare conſanguineos §.1.inſtit. de nupt.ergo ſi non fuerint uocati eſt inhoneſtum.

Item actus agentium non operantur vltra intentionem. l.non omnis.ff.ſi cert.pet.ſed intentio non erat

erat d.de Meſieres cōtrahendi,quia intētio prȩſumitur eſſe qualis de iure.l.ſi duo.ff.de acquirend. hȩred.

20 Prætereà in †matrimoniis uidemus malitiam ſupplere ætatem. c. de illis.de ſponſal. ita & ſimplicitas minuet à cōtrario,quia quod operatur propoſitū in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito.l.fi.§.fi. ff.de leg.3.& ſimplicitas excuſat non à toto,ſed à tanto.c.ex tuarum.de ſortileg.& aliquando uenia datur. c.ſcriptura.de conſecra.diſtin. 2.

Item hoc debemus dicere quod dixiſſent conditores ſi de hoc fuiſſent interrogati.l.Titius.§.Lucius. ff. de lib.& poſth.ſed veriſimile eſt, quòd conditores videntes dolum mulieris, & aliorum qui hoc matrimonium tractarunt ita reſpondiſſent, ergo & nos.

Item quòd Papa ſic reſpondiſſet patet per ſuum reſcriptum,ubi vult ſtari iuramento ſuo an conſenſerit vel non, ſed non poſſumus dicere quin conſenſerit, ſaltem quin poſſit iudicari matrimonium per uerba de futuro, ergo illud ſic iudicabimus: nam inſtrumentum notariorum non uidetur probare matrimonium. Panor.& alij in c.illud.de præſump.

21 Item interpellatores matrimoniorum extra ordinem puniri debent.l.1.ff.de extraord.criminib.c.ſolicitatores de pœnit.diſt. 1.& ob hoc per ſenatum fuit condemnata d. de Mareul ad mille & octingentas libras,& quilibet alius,qui interfuerat iſti matrimonio pertractando fuit ad mulctam etiam condemnatus.

Iterum de Matrimonio.

SVMMARIVM.

1 *Verba prouiſionis, de præſenti promitto te ducere in vxorem, & nunquam aliam habebo, an ſint verba de præſenti, vel de futuro.*

2 *Conditio ad præſens ſi viuat rex Partorum, non moratur obligationem, licèt apud nos ſit incerta.*

3 *Coniugalis pactio, non defloratio matrimonium facit.*

1 IN hac matrimoniali cauſa ponderanda ſunt † verba promiſſionis, videlicet de prȩſenti, promitto te ducere in uxorem, & nunquam aliam habebo,an ſint uerba de præſenti, an de futuro? Certè inuenio de præſenti & primò, pondero quòd illa uerba de præſenti debent aliquid operari. gloſ.in l.1 ff.quod met.cauſ.l.ſi quando.ff.de legat. 1.

Item dicit text.in l.talis ſcriptura. ff.de lega.1.quòd ſi legata ſint decem prȩſentia, quāuis ſuperuacua ſit hæc adiectio, tamen quantum ad vim & effectū pertinet ad hoc proficiet,ut præſenti die legatū debeatur ſic proficient iſta uerba ut prȩſenti die obligatus ſit.

Facit tex.in l.liber homo. 2. §.decem.ff.de uerbor. obli. vbi qui promittit hodie decem dare, eo ipſo die agere poteſt,nec uidetur præmaturius agi,licèt ſi non dixiſſet hodie,nō teneretur illo die l in omnibus obligationibus.ff.de regul. iur. §.omnis. iſti.de uerb. obligat.vbi Angel. l.promiſſor.de conſti.pecu.

2 Adhæc facit l.cum ad prȩſens.ff.ſi cert.pet.ubi †cōditio ad prȩſens ſi viuat Rex Partorum nō moratur obligationē,licèt apud nos incerta ſit. §.conditiones. de verb.obl.in inſt.ſic & iſta verba, *ie uous promets prendre de preſent* [Promitto tibi capere de præſenti] reuoluuntur in præſentia verba, i. *depreſent ie vous promets mon corps* [de præſenti tibi promitto corpus meum.] Alioqui differretur obligatio contra illum tex. vel *ie uous promets prendre pour femme, & de preſ nt uous prens.* [Promitto tibi capere te pro uxore, & de præſenti te capio.] licèt illa verba omiſſa ſint, *uous prēs:* [te capio:] tamen intelliguntur propter verbū, *de preſent.* [de præſenti.]

3 † Coniugalis pactio non defloratio matrimonium facit.c.cùm initiatur.27 q.2.& c.cōiuges appellantur prima deſponſationis fide,q̄uis ignoretur concubitus,ibi.Et ſi quis deſponſauerit, vel ſubarrauerit vxorē nullus de cōſanguinitate eam ducere poterit, q̄a probant̄ eſſe cōiuges.c ſi quis deſpōſauerit.27.q.2.

RESPON. CXV.
De Matrimonij conuentionibus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium, an ex conuentionibus, & alijs hic poſitis, contractum probetur.*

2 *Matrimonium per inſtrumentum conuentionum matrimonialium, an probetur, & num. 18.*

Inſtrumentum dicitur probatio probata.

Iuriſdictione conceſſa, omnia conceſſa cenſentur, ſine quibus iuriſdictio explicari non poteſt.

3 *Sponſalia contracta per parentes pro filijs puberibus, an, & quando eos ligent, hic, & nu. 19. & 20. & 22.*

4 *Iucunditas mulieris poſt matrimoniū & alia hic poſita an inducant matrimonii ratihabitionē, hic & nu. 23.*

5 *Anuli traditione, & ſubarratione an probetur matrimonium, & num. 24.*

6 *Receptio munerum, & oſcula, an probent matrimonium, & num. 26.*

7 *Opinioni ſingulari doctorum, pro matrimonio facienti ſtandum eſt.*

8 *Aſſertioni patris, & matris ſponſi circa matrimoniū, an credendum ſit, huic & num. 30.*

9 *Matrimonium improbantia.*

Matrimonii requiſita ponuntur.

Conſenſus eſt ſubſtantia matrimonii.

Deploratio virginitatis nō facit matrimoniū ſed pactio.

10 *Verba, inter valentes loqui, requiruntur pro forma matrimonii.*

Forma eſt, quæ dat eſſe rei, & ea in eſſe conſeruat. ibid.

11 *Pater voluntatem filiæ declarare non poteſt, cum ſolus Deus ſit ſcrutator cordium.*

12 *Conſenſus coniungendorum, de iure ciuili, & canonico requiruntur in matrimonio.*

13 *Metu geſta improbat prætor.*

Coniugio ſociari inuictus, & remittens quis non debet. ibidem.

14 *Nuptiæ inuitæ malos ſolent habere prouentus.*

15 *Timor uanus non eſt, quando pater minatur filiam reiicere, vel exhæredare.*

16 *L. ſi patre cogente. ff. de ritu nuptiarum declaratur.*

17 *Matrimonium dolo contractum licet ſecundum aliquos non vitietur, ſecus eſt, ſi metu contractum ſit.*

Metus fortior eſt quàm dolus, quia metus continet & dolum. ibidem.

18 *Matrimonium per inſtrumentum ſuper dote contractū contrahi non cenſetur, niſi de facto contrahatur.*

20 *Sponſalia de futuro, ex voluntate patris cum filii, vel filia taciturnitate fieri poſſunt, ſecus eſt in ſponſalibus de præſenti.*

21 *Taciturnitas filii, vel filiæ ob paternam reuerentiam conſenſum non inducit in matrimonio.*

23 *Ratihabitio in eo, quod non eſt, non habet locum.*

Arrarum

24 *Arrarum datio ante contractum, non facit contractum, nec prodeſt.*

25 *Sacerdos, ut uerum faciat matrimonium, ſequentia hic poſita, ſeruare debet.*

27 *Conſanguinitatis neceſſitudo, nominatione epiſtolis, uel nudis aſſeuerationibus non coniungitur.*

28 *Fama, quando matrimonium probet.*

29 *Matrimonio, quando faciendum ſit.*

30 *Teſtimonium patris, & matris, quando ſit ſuſpectum.*

1 CONVENTIONES † ſuper matrimonio contrahendo initæ fuerunt inter illuſtrem virum Do. Ioãnem Bertrandum Nomophylacem, ſeu Regij ſigilli cuſtodem ex vna, & ſpectabiles viros & nobiles Do. Iacobum Lachenay patrem Nicolai de Lachenay & vxorem dicti Lachenay, hoc potiſſimum modo, videlicet promiſit D. Bertrandus Nicolao Lachenäy quindecim mille libras turoneuſ. nomine dotis filiæ ſuæ Domicellæ Margaretę Bertrandæ præſenti, & conſentienti, & ſe illam eidem daturum in coniugem, ſi Eccleſia conſentiret pollicitus, & ita notarij referunt, & quod promiſerunt, vt matrimoniũ inter d. Nicolaum & Margaretam (quæ annorum erat duodecim & ultra) contraheretur, & in quodam conclaui ſeu *cabinet* Do. Bertrandi, hæc geſta fuerunt, in quo loco presbyter Do. Antonius Roquet ad mandatum parentum interrogauit partes, videlicet filium, ut nomẽ ſuum exprimeret, quod expreſſit, & filia ſimiliter, poſtea is presbyter dixit d Nicolao, es ne contentus accipere Margaretã in vxorem? qui reſpondit ita, vulgari ſermone, *ouy*: deinde presbyter interrogauit d Margaretam, an contenta eſſet accipere d. Nicolaum? quæ nihil reſpondit, ob id presbyter dixit, non coniungam vos, niſi loquamini, ſed pater filię dixit: *ouy, ouy, elle le ueut bien, paſſes outre*: [ita, ita, vult, vlterius progredere:] presbyter vltra progrediendo poſuit anulum in manu filiæ, datum à Do. Bertrando, & dixit: in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, deinde actu peracto ſe oſculo inuicem donauerunt. & parentibus, & cognatis, poſtea dicta filia confeſſa eſt ſe ligatam eſſe, ut quidam teſtes deponunt, nũc tamen recuſat accipere d. Nicolaum, dicens ſe nunquam in eo conſenſiſſe, ſed ea metu patris feciſſe, nam pater ei minatus erat expulſurum ſe longè eam à ſe cuidamque uili & pauperi in matrimonium traditurum, nunc dubitatur, an ſit aliquod matrimonium: ſequentia maximè videntur facere pro matrimonio.

2 Primò † inſtrumentum conuentionum matrimonialium à duobus notariis confectum, cui ſtandum eſt, niſi contrarium probetur, l.cum precibus. C.de proba.ubi Bal.dicit inſtrumentum eſſe probationem probatam.c.illud.de præſumptio.c.2.de fide inſtrum. & in illo inſtrumento promiſit pater ſe daturum dictam Margaretam in coniugem d.Nicolao: ergo iſta ſunt ſponſalia & obligantur filij & filiæ, ex promiſſione patris.c.1.de deſponſa.impube. etiam filia conſenſit ad antecedens videlicet ad dotis conſtitutionem, ergo & ad matrimonium: nam conceſſo antecedente & conſequente. l.1.§.1.ff de vſufruc. & cui eſt iuriſdictio conceſſa, omnia conceſſa eſſe cenſentur, ſine quibus iuriſdictio explicari non poteſt. l.2. de iuriſdict. omn.iudic ff. maximè quia dos ſine matrimonio eſſe nõ poteſt. l.qđ Seruius. & ſeq. ff.de cõdict. cauſa data.

Secundò, conſenſit d. Margareta, quando presbytero dixit nomen ſuum, & quod interrogata fuit an vellet accipere Nicolaum, & pater reſpondit, ita:
3 nam certum eſt, quòd quando † parentes pro filiis puberibus contrahunt ſponſalia, ſi filij expreſsè conſenſerint, vel tacitè, ut ſi præſentes fuerint, nec contradixerint, obligantur.c.vno.in fi.de deſponſ.impuber.lib. 6.ergo remanet obligata d.Margareta ex patris promiſſione, quamuis non reſponderit, & Iuriſcon. ait uoluntatem filiæ ſic accipimus, niſi euidenter contradicat, uideri conſentire patri. Vlpia.in l.2. in fi.ff.ſolu. matr.& ea quæ patris uolũtati non repugnat, conſentire intelligitur, tũc autem ſolum diſſentiendi à patre licẽtia filiæ conceditur, ſi indignum moribus, vel turpem ſponſum pater elegerit. idem Vlpia.in l.ſed quæ patris. ff de ſponſal. in l. in adoptionibus, quæ à patre fiũt, vtriuſq; arbitriũ expectandum eſt, vel cõſentiendo, uel nõ contradicendo.ff.de adoptio. igitur matrimonium ſatis apparet factum eſſe inter dictas partes.

4 Tertiò, apparet d. Domicellam Margaretam † ratum etiam habuiſſe illud matrimonium, tum quia erat poſt matrimonium iucunda, & de hac ratihabitione multi teſtes deponunt, videlicet. 7.& 8.ac.10. & 11.quòd dum d. Nicolaus ſponſus prætenſus diſcedere uelle, ipſa flebat, miſitque literas ad eum ſępe, eũ amicum ſuum vocans, dixitque ſe eſſe ligatam. & in c.ad id de ſponſal.dicitur quòd ſi inuita tradita per annum cohabita cum viro, præſumitur reconciliata, adeò quòd ſeparari nõ poteſt. c.1.31.q.2.& alia multa dixit d. Margareta ſe facturam poſt completum matrimonium, videlicet famulis quod eos reciperet, & bene tractaret, & ut interim paterentur.

5 Quartò, probatur † matrimonium per anuli traditionem & ſubarrationem. c. fin. de deſponſal.impuber. c.tenor.de re iudic. etiam quia maritus ei dedit unum anulum, quem ipſa geſtauit, quæ geſtio etiam præſumit matrimonium. cap. illud.de præſumptio.

6 Quintò probatur † matrimonium per dona recepta ab ipſo marito, ſeu ſponſo, nempe eidem Margaretæ is ſponſus donauit anulum, in ſpeculum, & ipſa iſta accepit, & alia munera, oſcula etiam fuere ſępius repetita nomine matrimonij, & ſic probant matrimonium.c.ex parte.de ſponſal.

Sextò per nominationem, vocauit enim fratres ſui ſponſi, ſuos fratres, & conſanguineos ſuas conſobrinas, ut deponunt teſtes multi, & qui uocauit aliquod decanum videtur ei cedere is.c.ex ore.de his quę fiunt à maiori parte capi.

Septimò, fama matrimonii fuit longo tempore, quæ cum aliis probat.c.illud.de præſumptio.Dec.conſi.163.in cauſa.col.3.

Octauò, fauere volunt iura matrimoniis.c.fin.cum
7 ſimilibus.de re iudic. vnde † ſingulari opinioni Doctorum pro matrimonio facienti ſtandum eſſe docent Hoſti.& Panor.in c.2.de cognat.ſpiritual. Barba. conſil.6.in 1.vol.

8 Vltimò iſta omnia aſſeuerant pater & mater d.ſpõſi, quibus credendum videtur.c.ſuper eo.2.& c.in literis.de teſtib.quia melius ſciunt veritatem, quàm alii. c.uidetur, qui matrimo.accuſa.poſſunt. imo ſi qui parentes fidem fregerint ſponſaliorum triennii tempore à communione abſtineant.c.1.31.q.3.hæc ſunt quę ex proceſſu pro matrimonio colligi poſſunt.

9 † Ego tamen non obſtantibus prædictis nullum puto eſſe matrimonium, quòd ſic probatur. In omni actu tria requiruntur, cauſa efficiens, formalis & finalis & in matrimonio duo ſaltem requiſita ſunt videlicet ſubſtantia & forma. c. tua.in fi.de ſponſal.vbi etiã gl.ſubſtantia eſt conſenſus vtriuſq;.c.1.29.q 1.ſeu cauſa afficiens.c.1.27.q.2.& c.ſufficiat ſolus coniungẽdorum conſenſus eorum, de quorum coniunctionibus

agitur

Source : BIU Cujas

agitur. 27.quæſt. 1. quod probatur iure diuino: nam Geneſis 24.c.circa finem dicitur,qđ parentes Rebecæ dixerunt vocemus puellam, & quæramus ipſius uoluntatem, cumque vocata veniſſet, ſciſcitati ſunt, vis ire cum homine iſto? quæ ait, vadam,&c.de iure canonico ait Ambroſ. in cap cum initiantur.27.q.2. quod defloratio uirginitatis non facit matrimonium, ſed pactio, pactio autem eſt udorum, uel plurium in idem placitum, & conſenſus.l.1. ff.de pac.hic non inuenitur pactio, quia filia non conſenſit, & conſenſus eſt duorum uel plurium in idem ſenſus. c.1.29.q. 1.vbi etiam dicitur,quod ubi non eſt cõſenſus utriuſque, nullum eſſe matrimonium poteſt, at hic nullus fuit conſenſus, nec præcedens, nec ſubſequens, de quibus in c.j.29.q.j.uerſ.his ita. De iure ciuili etiam uoluntas & conſenſus requiritur utriuſque contrahentis matrimonium..l.in copulandis. C.de nup.

10 Secundò requiruntur † verba, pro forma matrimonij, inter valentes loqui tex.in c. tuæ. de ſponſal. glo.in l. cum notiſſimi. C.de præſcrip. 30. anno. & ſi prior,& potentior eſt mens,quàm vox dicentis,tamẽ nemo ſine voce dixiſſe exiſtimatur.tex.in l. Labeo. in fi.ff.de ſupellec. lega. verba matrimonij declarantur. in c.ſi inter.de ſponſal. gl.in verb. verbaliter.in extraua.Ioan.22.forma eſt quæ dat eſſe rei, & eam conſeruat in eſſe,teſte Philoſ.Ariſtotel. & loquitur tex. in l. Iulia. §.ſi quis. ff.ad exhibend.qua forma omiſſa corruit actus.l.cum hi.§.ſi prætor.ff.de tranſac.c.cum dilecta.de reſcript.inuenta enim ſunt verba,non ut per ea ſe homines fallant, ſed vt eis quiſque in alterius notitiam cogitationes ſuas proferat.c.is autem.22.q.2.

At in facti ſpecie Margareta iſta nulla protulit verba,ergo non apparet de mente. Primò in contractu dotis, & in conuentionibus dotalibus, non dicitur quod aliqua protulerit verba, minus quando presbyter eam interrogauit, ſed pater dixit ita ipſa bene vult,
11 † pater non poteſt intentionem filiæ declarare, nec alius quiſpiam,quia ſolus Deus eſt cordium & uoluntatis ſcurator, dicit enim Dauid ſcrutans corda & renes, Pſal.7.& c.nunquid.de pœniten.diſt.1.ergo non debet hæc declaratio voluntatis patris d.Margaretæ nocere maximè, quia pater ſcibeat voluntatem filiæ contrariam,& ſi filia conſenſiſſet,bene dixiſſet,ita,*ouy*, ſicut dixit, nomen ſuum.

Et ſi nõ ſit virginalis pudoris eligere.ſibi maritum, ſed expectat iudicium parentum.c.honorantur.32.q. 2.vbi etiam allegat illud Euripidis,ſpõſaliorum meorum pater meus curam ſibi ſubiit,tamen filiæ & puellę conſenſus requiritur. d.c.cum locum, & l.in computandis. ibi ſed expectanda eſt eius voluntas, de cuius coniunctione tractatur,& ſi puella cultu verecundiæ pro prima noluerit voluntatem depromere, coram poſitis propinquis iudici deliberare permiſſum eſt, cui melius adulta ſocietur. l.in coniunctione. de nuptiis.C.& pater primò eligere poteſt maritũ filiæ, & poſteà filia illi debet conſentire, & pater habet curam horum ſponſaliorum, videlicet vt neceſſaria pro ſponſaliis præſtare habeat.

12 Et ſic tam de iure diuino probato,Geneſ.24. de Rebeca,quẽ de iute canonica ſuprà adducto,& etiam de iura ciuili per d.l.in copulandis.C.de nuptiis, requiritur in matrimonio conſenſus vtriuſque & uerba.

Et quamuis quidam iurium interpretes dicere uoluerint ſimultaneum,(vt ipſi dicunt) conſenſum adeſſe debere.glo. in l.conſenſu. ff.de obliga.tamen hoc non eſt verum, quia conſenſus mutuus bene requiritur.d.c.tuæ.& c.ſi inter.de ſponſa.ſed nõ ſimultaneus, hoc aſſerunt.Hoſtien.& alij.in c.ex literis.2.& c. dilectus.de ſpõſal. ideo dicit à ſimili Iuriſconſ.nouiſſimo conſenſu omnes ſuperiores confirmari. in l.per fundum.ff.de ſeruitu. ruſtic. predio. igitur poſtquã cauſa efficiens,videlicet conſenſus,& cauſa formalis, uidelicet verba deficiunt non aderit cauſa finalis, uidelicet fides,proles, & ſacramentum.

13 Item apparet de metu filiæ, & quæ † metu geſta ſunt,rata non habet pretor ff.quod metus cauſa,cũ locũ non habeat conſenſus, vbi metus vel coactio intercedit. c. cum locum.de ſponſal. & de hoc metu tam ante matrimonium, quàm poſtea plures deponunt teſtes,nec in hoc reiecti, dicentes illuſtrem patrem puellæ Margaretæ minatum eidem fuiſſe ſe reiecturum dictam filiam, & ad lõginquas partes miſſurum, ac exhæredaturum, & quod nunquam videret eam, ſed cogeret eam deſponſare aliquẽ pauperem ſcholaſticum, vnde minæ ſunt ſufficientes cum metu reuerentiali patris.& matris ſponſi, ad impediendum matrimonium:imò ſi iam factum eſſet ſine conſummatione retractandum eſſet. tex. in c. conſultationi. de ſponſal.in l.1.§.quę onerandæ. ubi glo. & Bart. ff.quarum rerum actio nõ detur,quia plena debet ille ſecnritate gaudere, cuius eſt animus indagãdus,ne per timorem dicat ſibi placere,quod odit, & ſequatur exitus, qui de inuitis ſolet nuptiis prouenire. d.c.cum locum. & dicit tex.in c.de neptis.31.q.2.nequaquam in uitam & renitentem cogas coniugio ſociari,quorum enim corpus vnum eſt, vnus debet eſſe & animus,ne fortè virgo cum fuerit alicui inuita copulata contra Domini Apoſtoliq; præceptum,aut reatum diſſidij, aut crimen fornicationis incurrat, cuius videlicet peccati malum in eum redundare conſtat,qui eam con-
14 iunxit inuitam: alibi etiam dicitur † inuitas nuptias malos ſolere prouentus habere.c.1.31.q.2. & alibi ait libera eſſe debere matrimonia, & monendos potius quàm cogẽdos,cùm coactiones difficilis ſoleant exitus habere. c.requiſiuit.de ſponſal.

Non obeſt quod uideatur vanus metus, & vani timoris non eſt iuſta excuſatio. per regul.iur.l.metum.
15 2.ff.quod metus cauſa.Reſpondeo, non eſt hic † uanus timor,uidelicet vt quando pater vult reiicere filiã vel exhæredare.c.Quintauallis. de iureiurand.& quando his eſt interuerſurus ſtatum alicuius,eſt iuſtus metus.l.iſti quidem.§.penul ff.quod met cauſa, ſed pater erat interuerſurus ſtatum filiæ,quia minatus fuerat ei daturum, quendam uilem hominem in maritum, ergo iuſtus timor fuit.

Adhæc timor matris ſponſi adeſt, ſub cuius imperio d. Margareta erat, & longo tempore malè eam tractauerat,ut infiniti teſtes deponunt, & ſic non poteſt non eſſe iuſtus metus, utpote duplicatus,non re-
16 fragatur † l.ſi patre cogente duxit uxorem, quam non duceret,ſi ſui arbitrii eſſet, contraxit tamen matrimonium,quod inter inuitos non contrahitur,maluiſſe enim hoc videtur. ff. de ritu nupti. reſpondeo, quia ille text.intelligitur in leui coactione.ut docet gl. in c.inter cętera.22.q.4.ſeu in reuerentia paterna, quę non impedit matrimonium. Salice.ibi,ſecus in metu. glo.ibi.etiam loquitur quando filia contraxerat, ſed hic non contraxit,ſed tacuit, & hic iuſtus ad fuit metus,& ibi etiam ſponſus uxorem duxit,hic non.

17 † Et licet quidam dicant matrimoniũ dolo contractum non uitiari.glo.& Doc.in c.cum dilectus.de his quæ ui metuſue cauſa fiunt, tamen matrimonium contractum metu nõ tenet. c. Abbas. ubi gl.& Doct. ibidem tex.in l.ſi mulier.§.ſi dos, ff. quod metus cauſa,ubi dos promiſſa metu non tenet,nec naſcitur obligatio,ſic & in matrimonio,quod debet liberum eſſe ut di-

Source : BIU Cujas

ut dicit ibi gl. & propter unumquodque tale & illud magis authent. multo magis. C. de ſacroſãctis Eccleſ. nempe fortior eſt metus, quam dolus, quia metus continet & dolum. l. ſi cum exceptione. §. cum qui metu fecit de dolo teneri certum eſt ibidem, & relinquendum eſt arbitrio iudicis, an verba minæ, vel potentia ſint iuſta cauſa metus. l. 3. ff. ex quibus cauſis maior. glo. & Doct. in c. cum dilectus. de his quæ ui metuſue cauſa fiunt.

18 Supereſt ad cõtraria reſpondere, videlicet ad inſtrumentum conuentionum: nam huic reſpondet Imperator in l. neque ſine nuptiis inſtrumenta facta ad probationem matrimonij ſunt idonea, diuerſũ à veritate continente, necnõ interpoſitis inſtrumentis iure contractum matrimonium irritum eſt, cum omiſſa quoque ſcriptura cætera iudicia nuptiarum nõ ſunt irrita. C. de nupt. igitur per hoc inſtrumentum ſuper dote contractum, non cenſetur contrahi matrimoniũ, niſi de facto cõtrahatur. ſic dicitur in c. illud. de præſcript.

Nec apparet quòd filia acceptauerit dotis conſtitutionem, & ſi acceptaſſet, tamen ob hoc non uideretur contraxiſſe matrimonium, in quo cõtrahendo requiritur conſenſus & verba, vt dictũ fuit, & licet in inſtrumento dicatur factũ ea præſente & conſentiente, ſunt tamen verba notarij referentis patrem puellæ hoc cõfeſſum fuiſſe & dixiſſe, non quòd expreſsè filia conſenſerit, & conſenſiſſet, tamen intelligeretur in conſtitutione dotis, tantum conſenſiſſe, non verò ad nubendum illi de quo fuerat iam proteſtata cõtrarium.

19 Nec refragatur ſecundum, vbi quando parentes contrahunt ſponſalia pro filijs puberibus, ſi filij cõſenſerint tacite, uel expreſsè obligantur. Reſpondeo, verum eſt quando filij vel filiæ conſenſerunt, hoc dicit tex. in c. ſi. 30. q. 2. vbi ſic dicitur, non eſt coniugium, niſi ſit cõſenſus vtriuſque, & ſi pater & mater hoc uoluerint, & fecerint & c. 1. de deſponſ. impuber. vbi ſi aliquo modo nõ conſentit filius, fieri non poteſt, ſed iſta filia non conſenſit imo ſemper renuit & proteſtata fuit, q̃d nunquam contraheret cum dicto Nicolao.

Et quamuis ſponſalia poſſint contrahi à parentibus, matrimonium autem de præſenti non niſi uterque exprimat verba contrahi non poteſt. text. in c. tua & c. ſi inter. ibi utroque dicente. de ſponſal. & c. licet. de ſponſ. duorum. & ſic intelligitur. d. c. vnic. de deſpõſa impuber. in 6. licet gl. in d. cap. ſi inter. dicat ſufficere ſigna ſubſequuta ſubarratione per immiſſionem anuli: nam multæ propter verecundiam annuunt potius, quàm loquantur, maximè præſentibus parentibus. d. c. honorantur. ſed illa glo. debet intelligi in ſpõſalibus de futuro, alias loqueretur contra tex. ibi conſenſu verbis conſuetis expreſſo, & quando nullus præceſſiſſet metus, ſed propter verecundiam illa tacuiſſet & aliquod ſignum feciſſet, fortè hoc procederet, at in iſto caſu non tacebat ob verecundiam, ſed ob metum paternum, & matris ſponſi, ac propter amborum minas ſederat iam proteſtata nunquam illum ſe accepturam in maritum.

Et ſic apparet duos caſus eſſe faciendos, & omnia

20 ſuper hoc iura conciliabuntur, primus eſt, † quòd in ſponſalibus de futuro non requiruntur verba vtriuſque, ſponſi & ſponſæ, ſed ſufficit patris voluntas cum taciturnitate filiæ vel filij d. c. vno. §. porro. & alia iura ſic intelligentur, etiam illa omnia de ſponſal. loquuntur, non de matrimonio, quia dicunt ex illis ſponſalibus iuſtitiam publicæ honeſtatis prouenire, quæ non oritur ex ſponſalibus, per verba de præſenti. c. ſponſam. de ſponſal.

Secundus eſt in ſponſalibus quæ per verba de præſenti fieri non poſſunt, ſi verba contrahentium non interueniãt, & vterque dicat accipio, uel æquipollentia verba. & ita loquitur d. c. cùm inter. ibi utroque dicente. & c. licet. de ſponſal duo. & quoad Eccleſiam, quia Eccleſia non debet coniungere illum qui non loquitur. d. c tue. vbi dicit, quoad Eccleſiam & ita intelligitur Geneſ. 24. quia pater non poteſt dicere ego accipio, quia illa verba præſentia referuntur ad eos, de quorum coniugio agitur, & ipſe non accipit, alioqui pater ſibi acciperet. quod tacere non vult, nec poteſt dicere nomine filij, poſtquam eſt præſens, & alia ratio eſt, quia dum pater celebrat filio ſponſalia, interim filius poterit videre, an ei poſſit & debeat coniungi filia promiſſa à patre, & ſi videat illam nõ eſſe ſibi utilem, non conſentiet, ſed monendus erit, & nõ cogendus. c requiſit. de ſponſal. quid ſi leproſa facta fuerit filia, vel fornicata? certè eam recipere nõ tenetur. c. quemadmodum. de iureiurand. etiamſi per ſe promiſiſſet, vt ibi. & iura quæ præſumunt uoluntatem, ceſſant, quando conſtat de metu, quia in certis non eſt locus coniecturis. l. continuus. ff. de uerbor. obliga. ſed hic conſtat metũ tam à patre puellæ, quã à matre ſponſi adhibitum, ergo nõ eſt matrimonium præſumendũ.

21 † Etiam non ſufficeret taciturnitas filii, vel filiæ, nec haberentur pro conſentientibus, ſi cã cognita conſtaret ob reuerentiam paternam eos tacuiſſe tempore contractus *matrimonii. ut* docent Panor. & Felin. in c. nonne. de *præſumpt. quod poteſt* infringere ſponſalia mille, ſecundum Feli. ibi. nam *iſto* caſu talis reuerentia paterna id operatur, quod iuſtus metus *l. 1. §.* quæ onerãdæ. ff. quarum rerum actio non detur. Bart. & alii in l. quæ dotis. ff. ſolut. matri. & in hoc caſu ſatis conſtat de minis & metu paterno, ergo ſola filiæ taciturnitas non operatur conſenſum, imò cum ſemel cõtradixerit intelligitur contradictionis propoſitum in ea durare ac permanere. tex. in c. maiores. in fi. de baptiſ. & ferè in propriis terminis loquitur Anch. in cap. vno. § porro in fin. de deſponſal. impuber. lib. 6. qui poteſt uideri.

Præterea ad hoc vt filia cenſeatur patri conſentire, *requiritur* quòd filia ſciat, quid facit pater. per tex. in d. l. 2. in fin. ff. ſolu. matri. ibi. vbi enim ſapit, ſcire eam exigimus, ut videatur non contradicere. & c. ex literis primo. de ſponſal. ſed iſta filia (ut prætenditur) non fuit monita, nec certiorata de dicto matrimonio contrahendo, imò dum ipſa uellet diſcedere, pater ſic iuſſit, ergo ipſa contraxiſſe non videtur, nec uidetur renuntiare Velleiano quę ignorat, quid ſit. l. mater. ff. de inoffic. teſta. c. ex reſcripto. de iureiurand.

22 Secundum etiam non obeſt quia hic ſacerdos non gerebat niſi perſonam priuatæ perſonæ, quia nõ erat parrochialis, ſicut requiritur. arg. c cum eſſes. & c. relatum. de teſta. l. 1. ff. de iuſti. & iu. & quia hoc faciendo delinquebat, videlicet uſurpando officium curati, ergo publicam perſonam non induebat & tanquam priuatus non poterat niſi ſponſalia de futuro contrahere. c. cum inhibitio. de clandeſt. deſponſa. c. aliter. 30. q. 5. nam ſi curatus exceſſerit fines ſuæ parrochiæ inter priuatos eſt. argu. l. 3. ff. de offic. præſid.

Etiam de uolũtate ſacerdotis apparet, quod poſtquam filia loqui nolebat, ipſe noluit eos coniungere: nam dixit, *ſi uous Marguerite ne parlès, ie ne uous marieray pas.* [ſi tu Margareta non loquaris te non coniungam,] ergo reſiliit à contractu matrimonii faciendo quia amplius eam non interrogauit, ut debebat, ſi matrimonium facere inter partes uolebat.

23 Tertium non obeſt de ratihabitione, quia ratihabitio non habet locum in eo, quod non eſt, nec poteſt

quis

quis ratum habere matrimonium, nec ſponſalia, quę nõ ſunt. l. decem. de uerbor. obligat. ſed hic nulla fuere ſponſalia, nec matrimonium, ergo d. Margareta ea rata habere non potuit. & d. c. ad id loquitur quando ſponſalia fuerant contracta inuita filia, data poſtea cohabitatione per annum, facit ut ratum matrimoniũ filia uideatur habere, ſed hic nulla etiam fuit cohabitatio, quia d. Nicolaus ſtatim diſceſſit ad ſtudium, & & ſic amplius non cohabitauit cum ea, & filia ab eo tempore ſemper contradixit, ut apparet ex teſtium depoſitionibus, & quamuis filia remanſerit apud parentes ſponſi, non cenſetur ratificaſſe ſed potius in contradictione perſtitiſſe, quia ante matrimonium apud eos fuerat educata.

24 Nec obeſt quartum, uidelicet † datio anuli, quia hæc datio à marito fieri debebat ſponſæ poſt ſacerdotis benedictionem de conſuetudine. c. fi. de deſponſa. impub. & tunc fuiſſet facta ſubarrhatio, & quamuis. glo. in c. tenor. dicat ſubarrhare eſſe fidem contractus de præſenti dare, tamẽ ſubarrhare acciperem aliquid ſponſæ nomine arrharum dare. l. arrhis. & l. fin. C. de ſponſ. & datio arrharum ante contractum non facit contractum, nec prodeſt. §. 1 de emptio. in inſt. hic erat anulus patris, non uiri, & ſacerdos quaſi priuatus dedit, & quamuis d. Nicolaus dederit filiæ alterum anulum, tamen non dedit nomine arrharum, quia dixit iam *matrimonium contractum* fuiſſe, unde dicit tex. *in c. noſtrates* 30. q. 5. & poſtquam arrhis ſponſam ſibi ſponſus per digitum fidei anulo inſignitam deſponderit. Alexan. conſi. 150. col. 6. uolu. 5. & ponitur in quarto digito, quia in eo vena eſt ſanguinis, quę
25 ad cor uſque peruenit. c. fœminæ. ibidem, & ut † uerum faciat ſacerdos matrimonium, ſequentia ſeruare debet, ut ſcribitur in libro ſacerdo. in 1 parte.

Primò requiritur, quòd ſacerdos interroget utrũque de nomine, & impedimento ſi inter eos ullum ſciant. Secundò quòd uterque reſpondeat. d c. ſi inter & c. licet. *Tertiò* requiritur quod ſacerdos ponat manum dextram ſponſi ſuper manum ſponſæ. Quartò quòd ponat ſtolam ad modum crucis ſuper manus ſpõſi, & ſponſæ. Quintò quod dicat, & ego authoritate qua fungor coniungo uos matrimonialiter, benedicendo, in nomine Patris, & Filij, &c. Sextò, presbyter benedicit arrhas, & anulum, quas maritus vult dare ſponſæ. Septimò facta benedictione ſponſus de manu ſacerdotis accipit anulum, & ponit illum in quarto digito ſiniſtræ manus ſponſæ, quæ hic facta non fuerunt.

26 Reſpondeo ad quartum, uidelicet ad oſculi dationem, quia dicit tex. in c. lex diuinæ. 27. q. 2. quòd neque oſculum parit propinquitatem, quod nullam facit corporis commixtionem, facit matrimonium, ſed inter conſanguineos, & amicos datur, ſic & Geneſ. 29. ſed in Francia conſuetudo eſt ſe oſculandi. maximè inter mulieres. ut docet patruus meus Rebuff. in l. 1. C. de domeſt. & protecto. ideo illa oſcula non probant matrimouium. d. c. illud de præſcript.

Quintò reſpondeo dona non facere matrimoniũ, nec ſponſalia. c. 1. de matrimo. contract. contra interdictum Eccleſiæ. ibi Panorm. dicit, nota quòd receptio munerum, amplexus, & oſcula non faciunt ſpõſalia tranſire in matrimonium, cùm attentatus copulæ non ſufficiat. c. adoleſcens. & de ſponſ. & not. quòd tenet matrimonium contractum cũ alia, non obſtãtibus ſponſalibus, & receptione munerũ, & oſculis, & amplexibus: tene mente, quia neſcio alibi, hæc Panor. nam dona facta nomine matrimonii non probãt matrimonium, nec ſponſalia, ſi nulla ad ſint alia uerba, ſed intelligetur nomina matrimonii contrahendi, niſi ſint uerba denotantia executionem actus, ut deinceps habebo te pro legitima coniuge, & tractabo te pro uxore, alam te tanquam uxorem, chara eris mihi uxor. Panorm. & alii in c. ex parte. de ſponſal.

27 Nec ſextum mouere nos debet, uidelicet † nominatio & epiſtolæ, qa nec noĩatione, nec epiſtolis neceſſitudo cõſanguinitatis coniũgitur, nec nudis aſſeuerationibus. l. nõ epiſtolis. & l. ſeq. C. de proba ubi licet quis noĩauerit ſororẽ aliquam, illa non aget familiæ erciſcũdæ, & ſicut ſi Papa, uel Epiſcopus nominet aliquem decanum uel Archidiaconũ non uidetur ei cõferre ius ad illã dignitatem. cle. fi. de ſenten. excõ. ſed requiritur collatio, ita & in matrimonio, quia ſicut canonica inſtitutio requiritur in beneficiis. c. 1. de reg. iur. in 6. & in matrimoniis ſpiritualibus, ſic & in matrimonio carnali. Doct. in c. per tuas. de proba. cùm iſta æquiparentur in c. inter corporalia. de tranſla. Epiſcopi. & ſic ſola nominatio non probat matrimoniũ. c. illud. de præſumpt. unde dicit text. in c. aliter. 30. q. 5. his uerbis, aliter legitimũ non ſit coniugiũ, niſi hi, qui ſuper ipſam fœminam dominationem habere uidentur, & à quibus cuſtoditur uxor, petantur, & à parentibus, & propinquioribus ſponſetur, & legibus dotetur, & ſuo tempore ſacerdotaliter (ut mos eſt) cum precibus & oblationibus à ſacerdote benedicatur, aliter verò præſumpta non coniugia, ſed adulteria potius quàm legitima coniugia eſſe non dubitatur, niſi uoluntas propria non ſuffragauerit, & uota ſuccurrerint legitima. facit quod not. Innoc. in c. ex parte. 3. de reſti. ſpol. quem refert Alex. conſil. 150. in cauſa. col. 2. nu. 11. & ſeq. in 5. uol. & cõſil. ſeq col. 2.

28 Nec obeſt ſeptimũ, quod † fama probat matrimoniũ. d. c illud de præſumptio. Reſpõdeo famã cum aliis probationibus iũctam probare, uidelicet cũ copula, & cũ cohabitatione longa, ſed hic eſt fama, nec quidẽ fama, ſed falſus rumor, qui non ſolet obeſſe. l. ſi. ff. de hæred. inſtituend. & plerumque hi rumores à uero abſunt, quod etiam probat. Ouid. in epiſt. 1.

Siue quis Antilochum narrabat ab Hectore uictum
Antilochus noſtri cauſa timoris erat.

& ſic conſuluit Alexan. conſil 143. quoniam abundè col. 2. in 2. uol. & conſi. 150. in cauſa. col. 4. in 5. uolu. imò erat fama potius de ſponſalibus, quam de matrimonio, quod nullum erat. Ideo iudicis arbitrio relinquitur quantum fidei præſtandum ſit huic famæ, ſeu rumori. ut Doct. tradũt in l. admonendi. ff. de iureiur. l. in bonæfidei. C. illo tit. c. fin. ibidem. nec partes probauerunt aliquam fuiſſe matrimonii famam, quia teſtes dictæ puellę dicunt fuiſſe famam, quod dicta puella ſponſum non diligebat, & quod cum illo non contraheret matrimonium, & ſic de contraria fama potius apparet, quàm de fama matrimonii. Carol. Ruinus conſi. 51. circa nu. 14. & 19 in 5. uol.

29 Nec refragatur octauũ, quod † fauendum eſt matrimonio, uerũ eſt qñ cõſtat de eo, ſed prius conſtare debet matrimoniũ eſſe. §. planè. de teſta. milita. ubi fauendũ eſt teſtamentis militũ, ſed prius conſtare debet ab ipſis facta. l. diuus. ff. de teſta. mili. & dicit Papa in c. ex tenore. de foro cõpe. non ſumus, ita uiduis in iuſtitia debitores, quod aliis iniuſtitiam facere debeamus, ſic pauperibus quidem fauendum eſt. c. nuper. in fi. de donat. inter uirum, & uxorem. c. fin de teſta. l. id quod pauperibus. C de Epiſcopis, & cleric. tamen Deus dicit pauperis in iudicio non miſereberis. Exod 23. c. in prin. ſic ergo dicemus fauendum eſſe matrimonio, quando de eo conſtat, & in dubiis, ſed non quod iniuſtè debeamus iudicare pro illo, nam dicit tex. in c. uno

Source : BIU Cujas

de aliena. feud. quòd Eccleſia eſt cultrix, & auctrix iuſtitiæ ideo non patitur contra iuſtitiam aliquid fieri in ſe, uel in alterum. c. per tuas. de dona. Igitur cùm cauſa debeat ab Eccleſia iudicari, non debet iniuſtè iudicare pro matrimonio, & dicere matrimonium eſſe, ubi non eſt, nec ex leui præſumptione iudicari debet matrimonium. c. illud. ubi Panorm. 1. not. & c. literis. de præſump. Alexan. conſi. cl in cauſa. col. 4. nu. 14. in 3. vol. c. licet ex quadam de teſtib. præſertim cũ matrimoniũ maximum ſit onus. l. pro oneribus. C. de iure dotium. & ſarcinam vocat tex. in c. 32. q. 7. & multis difficultatibus opprimitur. l. ſi. verſ. eum. C. de impo. lucra. deſcrip. nihil enim multum à ſpecie ſeruientis differunt quibus non datur facultas recedendi. l. 2. ff. de liber. ho. exhiben. plenè Ioan. Neuiſa. in ſylua nuptial. ergo non videtur fauẽdum oneri, niſi quatenus impoſitum uidetur. l. Arrianus. ff. de actione. & obligat.

30 Vltimò patris & matris ſuſpectum eſt teſtimoniũ etiam agatur de matrimonio. c. ſuper eo. 2. de teſtib. vbi ſi agatur de incremento filiæ vel filii ratione matrimonii, illorum eſt ſuſpectum teſtimonium ibidẽ. & in l. nullus. ff. de teſtib. l. parentes. C. illo tit. de probatione quoad matrimonium. uide Dec. conſil. 163. in cauſa.

Limitatur quando ageretur de conſanguinitate probanda etiam ad diſſoluendum matrimonium, ſuper qua cum ipſi melius ipſam conſanguinitatem ſciant deponere poſſunt. c. videtur. qui ma. accuſ. poſſunt. dicam alia in meis nouis interpr. ad illa iura.

Concludẽdo dicam, quòd Sixtus Papa Epiſcopus per Hiſpaniam conſtitutus ſcribit incerta cõiugia nemo Pontificum iudicare præſumat, & quamuis uera ſint, non tamen credenda, niſi quæ certis iudiciis comprobantur, niſi quæ manifeſto iudicio conuincuntur, niſi quæ iudiciario ordine publicantur. c. ſiquis. 30. q. 5. unde pronuntiandum eſt nullum fore matrimonium inter dictas partes, dandamque licentiam filiæ nubendi cui uoluerit, eam abſoluendo cum expenſis, & ita pronuntiatum fuit ab officiali Pariſ. in cuius relatione & conſilio interfui, anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio, in menſe Octobris, & hæc ſententia fuit etiam confirmata per alias duas ſententias.

RESPON. CXVI.

De monaſterio dicata.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterio filia dicata à parentibus, an poſſit reſilire.*
2 *Profeſſio, an per uim, & metum præcedentem uitietur.*
3 *Profeſſio etiam metu facta ualet, ſi poſtea profitens eam ratam habuerit.*
4 *Nouitia actum profeſſarum faciens, monaſterio ſine alia profeſſione obligatur.*
5 *Habitum profeſſorum accipiens, religioni adſtringitur.*
6 *Profeſſio cauta valet, quando fuit ratiſicata.*
7 *Monialis extra monaſterium remanens, non excuſatur.*
8 *Teſtib s duobus affirmantibus metum, plus creditur, quam mille dicentibus, quod ſponte fecerit.*
9 *Teſtes deponentes de ui, aut metu profitentis religionem, quomodo deponere debeant.*
10 *Allicere, filiam ad religionem eſt licitum.*
11 *Religioſi fugitiui per uim ſunt reducendi ad monaſterium.*
12 *Diſpenſationem obtinens, omnia in diſpenſatione contenta approbare videtur.*
13 *Profeſſio facta ante tempus proba tionis, an ualeat.*

VISIS depoſitionibus teſtiũ & proceſſu inter D. Catherinam religioſam & Theaudum de Harancourt, ac Gerardam de Beaunueau partibus ex altera breui dicẽdum eſſe arbitror d. Catherinam de Beauueau eſſe religioſam & religioni adſtrictam, quod ex ſequentibus apparebit.

1 † Primò quicunque à parentibus propriis in monaſterio fuerit delegatus nouerit ſe ibi perpetuò mãſurum nam Anna Samuel puerum ſuum natum & ablactatum Deo piè obtulit, qui in miniſterio templi, qui à matre fuerat deputatus permanſit. c. quicunque 20. q. 1. & quem progenitores ad monaſterium tradiderant, & in Eccleſia cœpit legere, & canere, nec uxorem ducere, nec monaſterium deſerere poterit, ſed ſi diſceſſerit reducatur ibidem. Item Iuriſconſultus in l. ſi patre. ff. de rit. nupt. ſic ait ſi patre cogente ducit uxorem filius, quam non duceret ſi ſui arbitrii eſſet, contraxit tamen matrimonium quod inter inuitos non contrahitur, maluiſſe hoc uidetur, ſic & iſta Catherina profeſſionem.

2 Secundò, ſi quis fecerit † profeſſionem, & in profeſſione non contradixerit tenet profeſſio licet uis & metus prius interuenerint. text. notand. in c. cùm uirum. de regul. ibi non enim uidetur illa monaſticæ profeſſionis à ſe poſſe iugum excutere, cùm eam nõ conſtet euidenter contradixiſſe cùm benedictionem acceperit, ſed d. Catherina in profeſſione non contradixit, nec de ſua cõtradictione apparet: imò tam prioriſſa quàm aliæ religioſę deponunt eam nullo modo tempore profeſſionis reclamaſſe: ergo profeſſio ſpõtè ſic facta ualet, licèt poſtea eam pœnituerit: nam ſi ex qualibet pœnitentia poſſet religioſus uel religioſa egredi, pauci in monaſterio morarentur.

3 Tertiò, † profeſſio etiamſi metu facta fuiſſet ualet, ſi poſtea profitens eam ratam habuerit. c. 1. in fin. de his quæ ui metuſue cauſ. & ratum cenſetur habere ſecũdum quoſdam ſi poſtea ibi remaneat per unum menſem. arg. c. conſtat. 1. q. 1. uel per duos. Innocen. & Ioan. And. ibi. arg c. ex publico. de conuerſ. coniug. ſed tex. uidetur addere unum annum. in c. 2. de regul. uidelicet ſi per unum annum ſteterit, ſeu alias arbitrio iudicis, ſed iſta Catherina ſtetit, & permanſit ultra uiginti annos, in dicto monaſterio, ergo ratam habuit profeſſionem ſuam.

4 Quartò, † nouitia actus profeſſarum fecerit, etiam ſine alia profeſſione monaſterio obligatur. c. nidua. de regular. ſed d. Catherina non ſolum fecit actus profeſſarum, ſed etiam profeſſionem emiſit ſponte: ergo eſt obligata religioni.

5 Quintò, † qui accepit habitum profeſſorum religioni eſt adſtrictus ſine alia profeſſione, quia ob hoc profeſſionem feciſſe cenſetur. c. ſuper eo. de regular. ſed d. Catherina habitum profeſſarum per 20. annos & ultra detulit, igitur religioni adſtricta eſt, & religioſa cenſetur.

Sextò, ſumma eſt ratio quæ pro religione facit. l. ſunt perſonæ. ff. de religioſ. & ſump. funer. & iſta opinio facit pro religione conſeruanda, ergo illa eſt amplectanda.

6 Nõ refragatur c. præſens. 30. q. 3. vbi † profeſſio coacta

ɗta nõ valet. Reſpondeo verũ eſſe niſi fuerit ratificata, vt inferius dicetur, uel hic non fuit coacta ut inferius dicetur, & ſuprà dictum extitit.

Nõ obſtat quod d. Catherina remanſit longo tempore extra monaſterium etiam in uita matris. Reſpõ
7 deo hoc non in † excuſationem eius Catherinæ, ſed in maioris tráſgreſsionis augmentum, merito ualeт allegari. c. ſicut nobis. in fin. de regula. & quia remanſit in habitu in quo debebat eſſe ante ſententiam, vt in primo reſcripto mandatur, & iudex non debet proferre ſententiam, niſi ad habitum reducatur prius, ſed ante reſcriptum habitum habebat.

Nec me mouẽt depoſitiones teſtium, quibus probatur metu matris Catherinam conpulſam ad ingrediendum religionem, licèt per teſtes partis aduerſæ
8 dicatur contrarium, tamen plus † creditur duobus teſtibus affirmantibus metum quam mille dicentibus quòd ſponte fecerit. teſte Innoc. in c. ſuper hoc. de renuntiat. quem ſequitur, & refert Panorm. in c. 1. col. 2. de his quæ ui metuſ. cauſ. fiunt. quia deponentes de metu deponunt ſuper actu, qui percipi poteſt ſenſu corporeo, vt ſi minata fuit mortem, niſi profiteretur, ſed deponentes quòd ſponte profeſſa eſt deponunt de actu qui non percipitur ſenſu corporis, ſed de intrinſecis cordis, cuius Deus eſt ſcrutator.

Reſpondeo, teſtes d. Catherinæ non deponunt de metu mortis, uel de cruciatu corporis, ſed ſimplici-
9 ter de ui, & metu, qui eſt multiplex. Ideò † oportebat deponere de metu, qui in conſtantem cadere poterat, & ideò metus allegatus, uel is non obeſt. c. penul. de his quę ui metuſue cauſ. fiunt. item teſtes Catherinæ deponũt per uerba iuris, tamen deponere debebant per uerba facti dicendo matrem eam uerberaſſe, & ei minas feciſſe, ſi non ſuſciperet habitum: ideo illis teſtibus ſtari non debet.

10 Præterea teſtes deponunt quòd mater † alliciebat filiam, quod eſt licitum. c. præſens. in fin. & cap. ſeq. 20. q. 3. & de auditu loquuntur, ideo non probant. c. licet. de teſtib. & l. teſtium. C. eod. nec allegant à quo, niſi tres, uel quatuor allegant unam, uidelicet prioriſſam, quæ interrogata contrarium dicere uidetur d. Catherinam feciſſe uoluntariè profeſsionem in manibus ſuis, licèt poſtea quandoque eam pœnituerit: & ſic illis teſtibus non creditur.

Itẽ metus, ſi quis fuerit purgatus, fuit per ratihabitionem, quia tam longo tempore ſtetit in dicto monaſterio poſt profeſsionem, & ſic licebat ui, & metu traducere ad monaſterium in quo erat profeſſa, & ſic
11 loquuntur teſtes, quia † fugitiui religioſi per uim ſũt reducendi ad monaſtetium. cap. fin. de regular. & c. proclinas. 20. quæſt. 3.

Nec obſtat, ſi dicatur quòd metus durabat quouſque mater uiueret, & ſic non cenſetur approbaſſe, quia reſpondeo purgatum eſſe ſi fuerit per totum tẽpus, & per ratihabitionem factam tacitè per 20. annos. & quia nunquam fuit proteſtata quæ tamen proteſtari debebat. c. fin. de appell. & quia uiuente ma-
12 tre obtinuit † diſpenſationem de eam uiſendo ualetudine grauatam, uidetur approbaſſe profeſsionem per hoc, quia omnia contenta in ſua diſpenſatione, quis uidetur approbare. l. cùm precum. C. de liberal. cauſ. nec durare potuit metus, qui non fuit, cùm ſit ſponte ſine reclamatione profeſſa.

13 Nec obeſt quòd † profeſsio fuerit facta ante tempus probationis, & ſic uidetur non ualere. c. Gonſaldus. 17. q. 1. Reſpõdeo, licet profeſsio fieri non debeat ante annum, tamen facta tenet, quia multa prohibentur fieri quæ tamen facta tenent. text. in c. ad apoſtolicam. de regular. nam videtnr tam monaſteriũ, quàm religioſus uel religioſa renuntiare illi anno probationis profitendo, uel ſi ſteterit per ſex menſes anteà in una religione poteſt in alia profiteri, poſt ſex menſes. ut Doct. tenent in regul. indultum. de regul. iur. in 6. ſed d. Catherina ſteterat per annum, & ultra in prima religione, ergo in alia poterat profiteri ante annum, ut fecit prima: tamen eſt tutior, quòd iuri ſuo renuntiauit ut potuit: nam quilibet poteſt renuntiare iuri ſuo. c. ſi diligenti. de foro compet. l. penul. ff. de pact. & ſic concludo d. Catherinam religioni adſtrictam, & ita eſſe pronuntiãdum citandaſque ex officio prioriſſas, ſiue ut in reſcripto primo dicitur, ſubprioriſſas, & Claudium, ut in ſecundo reſcripto habetur. Et hęc uiſa ſunt mihi ueriora, quibus hic Vidumii agens abſque libris ſubſcripſi anno 1545. die ſecundo Septembris.

RESPON. CXVII.

Per quæ verba matrimonium contrahatur.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium, per quæ verba cenſeatur eſſe contractum.*

Dictio niſi ponit, quaudo oratio negatiua præcedit. ibidem.

2 *Verba illa, nunquam aliam præter te in vxorem ducam, quomodo intelligi poſsint.*

3 *Datum nomine matrimonij, ſi fuerit acceptum à muliere, facit legitimum matrimonium.*

4 *Præſumere pro matrimonio in dubio debemus.*

5 *Liberatio præſupponit obligationem.*

6 *Promittens ſub conditione, conditione impleta tenetur.*

Promittens contrahere ſi pater conſenſerit, poſt patris conſenſum tenetur. ibidem.

7 *Sponſa fornicans poſt ſponſalia, ſi poſtea fuerit à ſponſo cognita, an cenſeatur ad conſummationem matrimonii cognita.*

Sponſa, quando poſt ſponſalia eſt fornicata, poteſt à marito repudiari, antequam eam cognoſcat, alias ſecus. ibidem.

8 *Mulieri poſt matrimonium conſummatum adulterium committenti, ſi maritus poſtea eam cognoſcat, adulterii accuſatio non remittitur, quod ſecus eſt in ſponſa.*

SVR la difficulte' preſentee, aſſauoir s'il ya mariage en ces parolles, ie promets n'eſpouſer autre homme que uous, ou que ie n'eſpouſeray iamais autre que uous, auecques autres parolles: aſſauoir ie uous declare que ie uous donne cecyen mariage, & pour mariage, & la femme le recoit apres la declaration. Veu le faict que deſſus ſemble que les dictes parolles emportent mariage: car promettant n'eſpouſer autre que uous, Ergo *ie uous eſpouſeray ioinct les parolles, & actes precedens, & ſuyuans repete's pluſieurs fois, & dons receus, & tout ce faict doit eſtre declare' mariage.* [Super difficultate præſentata, nempe an matrimonium ſit in his uerbis, promitto nullam uxorem ducere præter te, uel nunquam aliam præter te ducam, cum aliis uerbis, uidelicet,

Source : BIU Cujas

declaro me tibi id dare in matrimonio, & id mulier poſt declarationem recipit.

Viſo facto p̄miſſo, uidetur dicta uerba efficere matrimonium: nam promittens nullā in uxorem ducere præter te, ergo ducam te in uxorem, cum uerbis, & actibus præcedentibus ac ſequentibus ſæpius repetitis, unà cum donis receptis, & omne id quod factum, eſt debet matrimonium dici, & declarari.] ut concludit Cæpol. cautel. 61. *par les reiſons qui enſuiuent*, [per rationes, & cauſas ſubſequentes.] Primò, per id quod dicit Specul. in titul. de ſponſal. §. 1. verſic. quid

1 ſi ita dixerit, ubi † concludit quòd ſi aliquis dixerit mulieri, nunquā habebo aliam vxorem niſi te, uel nō habebo aliquam niſi te ꝙ per illa uerba uidetur conſentire de præſenti, quia hęc dictio niſi ponit quoniā oratio negatiua præcedit. l. actione. ubi Bart. & alii. C. de tranſact. glo. & Doct. in regul. peccatum. de regul. iur. in 6. c. accuſaſti. de accuſ. & hoc ſemper cùm ſequitur negationē, nempe ex eo quod dicit non habebo aliam, uidetur dicere quòd eam ſemper habebit, imò fortius conſuluit Barba. conſi. 6. in 1. uol. quòd ſi mulier dicat uiro non tinges me, nec carnaliter cognoſces niſi ſaluo honore meo. quod uidetur contrahere matrimonium, ſi eam cognoſcat, cùm ſaluo honore non poſſit cognoſci extra matrimonium.

Item non obſtat ſi dicatur quòd poſſibile erat, quòd ita proferendo iſta uerba, *ie n'eſpouſeray iamais*

2 *autre homme que uous*, [nunquam † aliam prͤter te in vxorem ducam,] nunquam intendebat cum aliquo contrahere, nec cum iſto: ſed ſi aliquando uellet contrahere quod deſponſaret iſtum. Reſpondeo iſta eſſe uera qn̄ nulla alia uerba præceſſiſſent de contrahendo matrimonio, ſecus ſi ante iſta uerba probata eſſent aliqua tendentia ad matrimonium, quia tunc dicitur matrimonium. c. ex parte, ubi expreſſim Panorm. & alii de ſponſal. c. ſi quis diuinis, 30. quæſt. ult. nec ſufficit dicere quòd proferendo iſta uerba non habebat animum contrahendi matrimonium, quia nemo præſumitur dixiſſe id quod mente non cogitauit. l. Labeo. ff. de ſuppellec. leg. & de occultis eccleſia non iudicat, ſed ex uerbis prolatis, quæ inter ualentes loqui requiruntur in matrimoniis. per c. tuæ. de ſponſal.

Præterea probatur etiam matrimonium ex hac de-

3 claratione, † do tibi iſta ratione matrimonii, quia poſtquam mulier accepit, uidetur conſenſiſſe matrimonio, mediantibus aliis uerbis, ut notat Præpoſit. in c. ex parte. col. penul. de ſponſal. ubi dicit, intelligitur pro ſpe futuri matrimonii contrahendi, quando aliquis dicit bibe cauſa matrimonii.

4 Adhæc in † dubio debemus pro matrimonio præſumere. c. fin. de re iudic. c. ex literis. de ſponſal. maximè ex tot & tantis uerbis, quæ hic præceſſerunt, & longo tempore durauerunt, unde ex his tam factis, quàm uerbis declaratur uoluntas. l. de quibus. ubi gl. ff. de legib. c. dilecti. de appellat.

Item ipſa ſæpius requiſiuit uirum ut eam liberaret ſiue, ut dicunt, quittaret, ergo præſupponit obligationem: nam † liberatio præſupponit obligationem l. decem. ff. de uerb. oblig. cap. ad diſſoluendum. de deſponſ. impub.

6 † Item illa quæ promiſit ſub conditione accipere aliquem completa conditione tenetur. c. de illis. de condit. appoſit. ubi ſi quis promiſit ducere aliam in uxorem ſi daret centum aureos, ſi ipſa uelit dare tenetur is qui promiſit eam ducere. Item ſi aliqua promiſerit contrahere, ſi pater conſenſerit poſt patris conſenſum tenetur, c. ſuper eo. de condict. appoſit. ſed iſta promiſit ſub conditione ſi haberet talia bona, uel uſque ad talem ſummam, ergo ipſa tenetur impleta conditione. ut not. plenè Præpoſit. in c. 1. de condict. appoſ.

Item ſi ipſa nollet contrahere teneretur ad reſtitutionem datorum, & ad intereſſe damni emergentis, non lucri ceſſantis. Anto. de Butri. & Præpoſit. in cap. gemma. de ſponſal. quamuis ibi Panor. contrarium teneat, uidelicet quod non poſſit peti intereſſe niſi pars doloſè habuerit ut ibidem habetur, quod eſt intelligendum de intereſſe lucri ceſſantis, ſed intereſſe damni emergentis bene debetur, & per hæc concluditur mulierem poſſe ad matrimonium cogi, aliàs ad intereſſe, & datorum repetitionem.

7 Item ad dubium ſequens, uidelicet ſi poſt † ſponſalia ſponſa fornicetur, & poſteà ſponſus eam cognoſcat, an tranſeat in matrimonium adeò quòd illam non poſſit repudiare, & breui reſpondeo uerum eſſe matrimonium, & conſummatum per text. in cap. penul. & fin. de ſponſal. facit etiam text. in c. quemadmodum. de iureiuran. ubi ſponſus non poteſt obiicere fornicationem ſponſæ commiſſam ante ſponſalia ſiue ignorauerit, ſiue ſcierit, quia inquirere debebat ſic: & quando ſpōſa fornicata eſt poſt ſponſalia, poterat eam maritus reiicere, & repudiare antequam eam cognouiſſet, ſed cognoſcendo matrimonium conſummatum, non poteſt maritus quæri nec illam repudiare.

8 Nec refragatur quòd ſi poſt † matrimonium conſummatum mulier committat adulterium, & eam poſteà maritus cognoſcat, non uidetur remittere accuſationem adulterii, quod ignorat, ut in rub. de diuort. patet. in decretal. ſic non uidetur hic approbare matrimonium. Reſpondeo longè diuerſus eſt hic caſus à noſtro, quia maritus cognoſcendo adulteram peccatum non uidetur approbare: nam patronus turpitudinis eſt qui celat crimen uxoris, ſed diuerſum eſt in hoc ſponſo: nam hic agitur de fauore matrimonii contrahendi, & de eo quod probare poteſt maritus, vt illam à malo reuocet ſub ſpe matrimonii, nam illa ſpōſa quæ anteà peccabat, cùm habebit maritum non peccabit. Ideo iura in hoc fauent. c. inter opera. de ſponſal. ſaltem non eſt uerisimile, & d. c. quemadmodum dicit non poſſe obiici fornicationem anteà commiſſam, & ſic nec accuſari. omnia enim iſta remittuntur per confeſſionem factam ad matrimonium, quam oportet facere, & ita mihi uidetur, ſalua correctione cuiuſlibet melius ſentientis.

Concluſiones domini du Gaſt.

Hæc argumenta fuere contra Doctorem du Gaſt, diſputantem quæſtionem per me Rebuffum factā, anno 1535. & die 28. Ianuarii, quo fuerunt creati Doctores Faber, Renartus, Florentus, Clericus, & Parpaſius.

Primò, edictum de matrimoniis eſt prohibitorium certarum perſonarum, & permiſſorium regulariter. Hoſtien. in ſumma de ſponſal. & diuus Paulus cuius feſtum colimus hodiè, hoc menſe Ianuario 1535. qui non poteſt abſtinere nubat in domino, & ad Corint. 7. c. habeat unuſquiſque ſuam.

Secundò, illud quod non eſt prohibitum eſt permiſſum. c. nam concupiſcentiam neſciebam peccatum eſſe niſi lex diceret idem Paulus ad Rom.

Ter-

Tertiò, illud quod nõ mutatur cur ſtare prohibetur? l. precipimus. C. de appel.

Quartò, prohibere alicui matrimonium eſt pœna. not. in rub. de ſponſal. ſed pœna non imponitur niſi à iure exprimatur. §. ſin autem in authent. de non eligen. ſecundò nubent. collat. 2.

Quintò, hoc eſſet tollere ſcientiam, quia ſimile generat ſuum ſimile. l. quod ſi nolit. §. qui mancipia. ff. de ædilit. edic. ſed Doct. generabunt Doct. ut dicitur in l. Gallus. in princip. ff. de liber. & poſthum. l. quereret. de uerb. ſignific.

Sextò, eſſet eos Doctores innocentes condemnare. probatur Prouerb. c. 5. Et ſit uena tua benedicta, læta re cum muliere, adoleſcentiæ ubera eius inebrient te omni tempore, & in amore eius delectare iugiter. & Eccleſiaſt. 36. c. Species mulieris exilarat faciem uiri, ſed ſi non duceret vxorem moreretur, tum ob retentionem ſpermatis, quæ multum nocet, ut dicit Auicen. Fen. 20. rub. de retentione coitus, ubi dicitur tantum nocere, ſicut retentio menſtruorum, tum quia triſtis ſpiritus deſiccat oſſa, ut dicit Salamon, ſed per coitum quis efficitur hilaris, quia coitus purgat melancholiam. Auicen. in rubr. de iuramentis coitus. fen. 21.

Septimò probatur, per id quod dicitur Eccleſ. c. 4. melius eſſe duos ſimul quàm unum, ſi unus ceciderit ab altero fulcietur: uæ ſoli quia cum ceciderit non habet ſubleuantem ſe. Vnde Lacedemonii tres præclaras de coniugio leges tulere. Prima damnabat eos qui uxorem non ducerent.

Secunda, qui tardius ducerent. Tertia, qui non bene, ut pote ſi ſacerdos uel caſtratus duceret.

Octauò, ubi conueniunt uerba, & eius diſpoſitio. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect.

Nonò, affert commoda, & non damna authen. habita. C. ne fil. pro patre. ſed afferret damnum ſi Doctores non poſſent nubere, ergo &c.

Decimò, qui habet inſtrumenta concernentia matrimonium, poteſt illud contrahere. c. fraternitatis, ibi, cui naturale deerat inſtrumentũ, de frigid. & malefic. ſed hi Doct. habent inſtrumenta lata, & amplas mentulas, ergo &c.

Vndecimò, ita honeſtum eſt contrahere matrimonium ſicut ingredi monaſterium, in authent. de ſanctiſſ. epiſcopis. §. ſed & hoc præſenti coll. 9.

Duodecimò probatur 1. ad Corinth. 7. c. propter fornicationem unuſquiſque habeat ſuam uxorem, & unaquæque habeat virum ſuum. c. ſicut. 32. q. 2.

Inferior non poteſt tollere legem ſuperioris. cle. ne Romani. de elect. ſed lex ſuperioris permittit, ergo inferior non poteſt prohibere.

Decimoquartò, contra præceptum Dei, dicentis. Geneſ. 1. Creſcite, & multiplicamini: ſed non poſſet mundus multiplicari ſine matrimonio, ergo &c.

Decimoquintò, ubi fides in aliquo deficit hæreticus eſt. c. 1. & c. damnamus. de ſumm. Trinitat. ſed ſi non nubat quis, deficit fides, deficit proles, deficit ſacramentum, quia iſta ſubſtantialia matrimonii.

Decimoſextò, cõtra legem canonicam, quę dicit, quòd ſtatutum factum in odium alicuius non ualet. c. cùm omnes. de conſtit. ſed in odium, & damnum uenientium hoc fuit factum, igitur non ualet.

Decimoſeptimò, facilè contemnit quis quod ignorat dicitur adagio j. ſed ſacerdotes ignorãt dulcedinẽ matrimoniorum, tanquam inexpertes, ergo facilè potuerunt ſtatuere.

Decimooctauò, quod omnes tangit ab omnibus debet approbari. regul. eſt iuris, ſed iſtud ſtatutum tangit tam viros, quàm fœminas, ergo debuerunt uocari, quia earum intereſt.

Decimononò, eſſet incidere in hæreſim Arrianorum, qui prohibebant matrimonium, omnia, dicentes, communia & uxores. c. dilectiſſimis. 12. q. 1.

Trigeſimò, non ualet ſtatutum laicorum circa ſubſtantiam matrimonii, nec conſuetudo, quia ſubſtantia matrimonii (cùm ſit iure diuino inuentum. c. uno de uoto, & uoti redemp. in 6.) non ſubiacet legi laicorum, cùm non ſit de ſuo foro. cap. tuam. de ordin. cognit. hoc tenet gloſ. & Doct. per illum text. in cap. 1. de ſponſal. & Doct. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitut.

Vltimò, excommunicati ſunt qui nuptias damnãt c. ſi quis nuptias. 30. diſt. & dicit Auguſt. in c. nuptiarũ. 27. q. 1. quòd bonum nuptiarum ſemper bonum fuit, in quibus uoluit intereſſe Chriſtus.

De matrimonio, & teſtium ſuper eo depoſitione.

SVMMARIVM.

1 *Teſtimonio conteſtium in dicto principali fides datur, licet in alijs ſint ſingulares.*

2 *Teſtes domeſtici admittuntur in his quæ domi geruntur.*

3 *Teſtes etiam inhabiles admittuntur, quando aliter factum probari non poteſt.*

4 *Numerus ſupplet teſtium fidem.*

5 *Specialia multa ſunt inducta fauore matrimonii.*

SEMBLE *au ſoubſcript, que le mariage eſt aſſez prouué,* [Videtur infrà ſcripto, quòd matrimonium ſatis probatum ſit,] ad hoc, ut ſententia pro actore debeat dici. Primò, quia duo uel tres teſtes ſunt conteſtes, & conueniunt ſuper principali, ſcilicet tam ſuper confeſſione rei, quàm ſuper copula, & iure cautum eſt, quando in dicto
1 † principali ſunt conteſtes, licèt in aliis ſint ſingulares quòd eorum ſit teſtimonio fides adhibẽda ut probat Bal. in l. de quib. col. penult. ff. de legib. refert Dec. in cap. licet. not. 9. de probat.

Nec refragatur ſi dicatur quòd omnes iſti teſtes e-
2 rant domeſtici, quia reſpondeo, † in his quæ domi geruntur quoniam per alienos non poſſunt facilè probari, teſtes domeſtici admittuntur. l. conſenſu. §. ſuper. C. de repud. vt eſt iu caſu mihi propoſito.

3 Item quando † factum non poteſt aliter probari, tunc etiam teſtes inhabiles, & domeſtici admittuntur. Panorm. in c. cùm in tua. de ſponſ. text. in c. fin. de teſtibus cogend. Bart. in l. 2. §. quod diximus. ff. ſi quis caut. & in l. ſi quãdo. C. unde vi. Ale. conſ. 34. animaduerſis. col. 1. in 3. uol. & quando res eſt difficilis probationis, admittuntur probationes per coniecturas. c. præterea. de teſtib. Bar. in l. in illa ſtipulatione ſi Calendis. ff. de uerb. oblig. Iaſ. in l. cum ea. col. 3. de tranſact.

4 Præterea, quod deficit in fide † teſtium ſupplet numerus. glo. in l. 3. §. eiuſdem. in uerſi. numerus. ff. de teſtib. Anc. cõſi. 246. Alex. conſi. 99. nu. 8. in 5. uol. & conſil. 4. in fi. in 6. vol. hic ſunt quatuor, vel quinque teſtes ergo probabunt, nam ex pluribus præſumptionibus uel iudiciis fit plena probatio. gl. ſing. in l. 2. in uerb. legitimis. ff. de excuſ. tutor. quam Barb. not. conſi. 3. in fi. & conſi. 29. col. 1. & conſi. 30. & 41. in 1. uol.

Nec obſtat. c. 2. de clandeſt. deſponſ. quia reſpondeo, ꝙ in caſu propoſito non contraxerunt deſponſationem clandeſtinam, ſed iure contraxerunt ſponſalia, quæ tranſiuerunt in matrimonium, per copulam carnalem. c. is qui fidem. de ſponſ.

5 Poſtremò, quia multa † ſpecialia ſunt fauore matrimonii introducta, quæ in aliis caſibus non procedunt, quæ ſpecialia tradit Feli. in rub. de ſponſal. *Et par ainſi ie concluds que le mariage eſt aſſez prouué.* [Atque ita concludo, quòd matrimonium ſatis probatum ſit,] ex atteſtationibus mihi exhibitis, ut ferri debeat ſententia pro matrimonio. Alia ob breuitatem temporis adducere non potui, ſed me ſubſcripſi.

RESPON. CXVIII.

Sequitur de matrimonio prohibito.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium prohibitum cum filia uxoris noſtræ, id eſt priuigna.*

Affinitas etiam ex illicito coitu contrahitur. ibidem.

2 *Affinitas non contrahitur de iure ciuili, niſi ex legitimis nuptijs, quod correctum eſt per canones.*

3 *Regula non præſtat impedimẽtum de reg. iuris lib. 6. quo modo intelligi debeat.*

4 *Conſanguinitas non contrahitur niſi inter uxorem, & conſanguineos mariti, & inter maritum, & conſanguineos uxoris.*

5 *Diſpenſatio facile in prohibitis à iure diuino non conceditur.*

Crimen inceſtus, & corporis notam, & bonorum publicationem parit. ibidem.

FALSO tibi perſuaſum eſt, ut in ſimili dicit Imperator. in l. falſo. C. de communium re
1 rum alienat. uidelicet, quòd tibi † liceat filiã tuæ olim vxoris, à te cognitæ in vxorem ducere, poſtquam ſolutum fuit matrimonium cum uxore, id eſt matre filiæ: nam certum eſt quòd ex coitu etiam illicito contrahitur affinitas. c. diſcretionem, & c. penul. de eo qui cogn. conſanguin. vxor. ſuæ. Ioan. And. in dec. arb. affinit. quæ impedit matrimonium contrahi, & contractum dirimit, uſque ad quartum gradum. c. non debet. de conſang. glo. in §. inter eas. de nupt. in inſt. Card. Panorm. & Præpoſit. in d. c. non debet. quia ita abſtinere debemus à cõſanguineis vxoris, ut à propriis. c. 1. de conſang. & affinit. c. de propinquis, & c. æqualiter. 35 q. 3. Itaque cùm matrem filiæ tanquam tuam vxorem noueris, illa filia, etiam ex alio legitimo matrimonio contracto nata, eſt tibi loco filiæ, ergo, eam tibi habere non licet, etiamſi adoptiua eſſet. §. ergo. de nupt. in inſtit. c. ita deligere. 30 quæſt. 3.

2 Non obſtat quòd † de iure ciuili non contrahatur affinitas, niſi ex legitimis nuptiis. per l. nõ facile. §. ſciẽdum. ff. de gradib. quia hoc eſt correctum per canones, ut ibi glo. aſſerit in §. affines. Ioan. Andr. & alii in declar. arb. affinit. quibus in hoc ſtandum eſſe aſſerũt.

Et iſta affinitas habet perpetuum impedimentum quod durat etiam mortua perſona, qua mediante cõtrahitur. c. fraternitatis. 35. q. 10.

3 Nec refragatur regula, † non præſtat impedimentum. de regul. iur. lib. vj. quia intelligi debet, quod matrimonium nullum non præſtaret impedimentum ad aliud, ſi non eſſet coitus, ſed ex illo coitu generata eſt affinitas, quæ non poteſt eſſe nulla, etiam diſſoluto matrimonio, ideò illa præſtat impedimentum, & in hoc leges non ſunt conſiderandæ, quæ reſpiciũt hæreditates, uel tutelas, ſed canones reſpicientes matrimonia ipſa, & ideo illis credendum eſt, nec tecum facit glo. in d. c. ita diligere. ſi bene reſpiciatur.

Nec obſtat quòd pater, & filius poſſunt ducere ma
4 trem, & filiam, uel duo fratres duas ſorores, quia † cõſanguinitas non contrahitur niſi inter vxorem, & cõſanguineos mariti, & inter maritum, & conſanguineos vxoris. Ideo maritus obſtante difficultate non poſſet ducere filiam uxoris, neque alios conſanguineos uſque ad quartum gradum, ſed cùm nulla conſanguinitas inter conſanguineos mariti, & uxoris oriatur, teſte Ioan. And. in declar. arb. affinit. per c. quòd ſuper his. de conſanguinit. & affinit. ideo poſſint coniungi conſaguinei mariti, & vxoris.

Præterea hic non agitur de publicè honeſtatis iuſtitia, quæ oritur ex ſponſalibus. c. ſponſam. de ſponſal. c. 1. illo tit. lib. vj. ſed hic agitur de uera affinitate, quæ contracta fuit inter te, & conſanguineos vxoris, igitur cùm filia ſit uxoris conſanguinea, in primo uidelicet gradu, quomodo eam habere poteris non uideo, miror aliquem potuiſſe, ut aſſeris, contrarium conſulere, unde duos Doct. tua cauſa, vt res facilior eſſet, requiſiui: qui gratanter huic conſilio ſubſcribere, ut uides, non dubitarunt.

Quòd ad diſpenſationem attinet, Romani Pontificis erit concedere, ſi ſantiſicati ſuæ uiſum fuerit,
5 quod tamen facilè non ſolet † concedere in prohibitis à iure diuino, ſicut eſt hic. ut patet Leuit. 18. cap. ibi turpitudinem vxoris tuæ, & filiæ eius non releuabis, & ſi animæ tuæ conſulere uelis, cùm plures inueniantur vxores, ab illa abſtineas, alioqui, & crimen inceſtus incurres, quod corporis notam, & bonorum publicationem parit. authent. inceſtas. & per totum. C. de inceſt. nupt.

RESPON. CXIX.

De diuortio duplici de cauſa interponendo.

SVMMARIVM.

1 *Separatio quoad torum, ob ſæuitiam mariti, an fieri poſſit.*

2 *Diuortium ob lepram, an fieri poſſit.*

3 *Vincula duo ſunt uno fortiora.*

SVPER quæſtione propoſita uidetur ſi mulier noliſſequi uirum ſuum leproſum, ſed ab eo ſeparari petat, quoad torum, & reddendum debitum, allegans & probans, tãtam eſſe uiri ſæuitiam, ut mulieri trepidanti ſufficiens
1 ſecuritas dari non poſſit, quòd † poſſit ſeparari quoad torum, nec erit reſtituenda in hoc caſu uiro petenti eam ſibi reſtitui. ut eſt caſus ſingularis in c. literas. in fin. de reſti. ſpoliat. & iudex debet de iſta ſæuitia arbitrari, an ſit talis propter quam ſeparatio fieri poſſit. vt ſcribit ibi Panorm. & alii. ſed in caſu mihi propoſito, cùm duplex uinculum adſit, poterit iudex eccleſiaſticus iſtam ſeparationem quoad torum, facere. cap. quemadmodum. vbi etiam Doct. de iureiur.

2 † Item ſi ſola eſſet lepra, cùm de conſuetudine generali ſanus non ſequatur leproſum, poteſt tamen moneri ut reddat debitum, quòd ſi nolit non eſt cogendus, præſertim cùm citra horrorem, & mortem non poſſet eidem reddere debitum. c. 1. ubi Doct. de coniug. leproſi. quia charitas bene ordinata, a ſeipſo incipit c. non ſatis. 80. diſt. c. niſi. de uſu & auth. pallij. & hoc ẽt firmat Syluester de Prierio in ſua ſumma in uerb. debitum. q. 1. & in uerb. lepra. in hoc reprehendens Angel. de Clauaſ. contrarium dicentem.

Igitur

Source : BIU Cujas

Igitur cùm duplex cauſa hic ſit tam ſæuitia mariti, quæ ſola ſeparationem probet, & lepræ morbus, qui per ſe etiam ſufficit, non debet iudex, ſi hoc inueniat, timere ſeparationem quoad torum facere, cum duo
3 † uincula uno ſint fortiora. c. 1. de treu. & pac. & ex una cauſa ſeparatio fieri poſſet, ergo & multò magis ex utraque.

Si uerò ſeparatio quoad bona, forte quia maritus ea diſſipat petatur, tunc iudex ſecularis cognoſcet gloſ. in c. de prudentia. de donat. inter uir. & uxor. & ita iudicauit ſenatus Pariſienſis in anno 1532. die 22. Aprilis.

RESPON. CXX.

De matrimonio.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium in ſecundo genere affinitatis, hodie non eſt prohibitum.*

2 *Affinis meus cognoſcens aliquam, illa mihi affinis eſt in ſecundo genere, ſecus eſt ſi conſanguineus cognoſcat, ut ibi.*

3 *Prohibitio matrimonij tanquam odioſa, eſt reſtringenda.*

VEu le faict le que deſſus, il ſemble que Iean Rouſſel à peu cõtracter mariage auecque Ieanne Nodart, femme relaiſſee de feu Iean Villet, pource qu'il n'y auoit, ne conſanguinite' ne affinite' qui empeſcha ledict mariage : car. [Viſo facto præmiſſo, uidetur Ioan. Rouſſellũ potuiſſe matrimoniũ cõtrahere cum Ioanna Noudart, uxore quondam derelicta à Ioanne Villet, eò quod neque conſanguinitas neque affinitas dictum matrimonium impediret: nam] affinitas oritur tantùm inter conſanguineos mulieris, & uirum, & inter conſanguineos uiri, & mulierem. *Et par ainſi entre Rouſſel, & les conſanguiniers Gillete* [Atq; ita inter Rouſſellum, & conſanguineos Gillete] erat affinitas prohibẽs matrimonium, uſque ad quartum gradum, *& ledict Rouſſel ne pouuoit pendre aucune parente d'icelle,* [& dictus Rouſſellus non poterat aliquam in uxorem ducere eidem conſanguinitate iunctam,] vſque ad quartum gradum incluſiuè, ſed quia inter conſanguineos uiri, & conſanguineos mulieris, non procedit affinitas, *ladicte Ieanne Noudart,* [d. Ioanna Noudart,] dicto Rouſ-
1 ſello non erat † affinis niſi in ſecundo affinitatis genere, quod non habet hodie prohibitionem. teſt. Ioan. Andr. in declarat. arb. conſangui. poſito in cap. debet de conſang.

Nec obſtat quòd Noudart, & Gillete, una caro effecti ſint, & ſic affines, quia non ſequitur cùm inter cõſanguineos uiri, & mulieris nulla (ut dictum eſt) orta
2 ſit affinitas, imò † quando affinis meus cognoſcit aliquam, illa eſt mihi in ſecundo genere. *(comme au cas qui s'offre: car ledict Rouſſel eſtoit.* [Vt in caſu præſenti. Nam dictus Rouſſellus erat.] affinis de Villet, *s'il cognoiſt Iehanne Nodart elle ſera,* [Si cognoſcat Iohannam Nodart illa erit] in ſecundo genere, *& par ainſi n'y à probibition de droict.* [Atque ita prohibitio iuris non eſt.] Item, *ne faict à dire que ſi mon couſin cognoiſt une femme, elle eſt affine,* [Item non aduerſatur quòd ſi meus cognatus cognoſcat mulierem, illa eſt affinis] & in primo genere. *Car cela eſt uerite',* [Nam hoc uerum eſt,] quando conſanguineus cognoſcit mulierem, illa eſt in eo gradu mihi affinis quo gradu conſanguineus : Sed ſi mihi affinis cognoſcat mulierem, illa erit mihi affinis in ſecundo affinitatis genere, ut prædictum eſt.

Item la probibition de faire mariage eſt odieuſe.
3 [Item † prohibitio matrimonij eſt odioſa.] nota. Hoſtien in ſumma de ſponſal. & Doct. in cap. non debet. *& par ainſi,* [Atque ita,] debet reſtringi ad perſonas tantum à iure prohibitas, & non debet ad alias pſonas extendi. *Or nous ne voyons point la probibition.* [Sed prohibitionem non uidemus.] inter iſtos, ergo erit pmiſſum matrimoniũ. *Et par conſequant les enſans de ce mariagee's procree's ſont legitimes, & ne leur faut diſpenſe, ne legitimation du Pape ne d'autre: & peuuent ſucceder* ex teſtamento, uel ab inteſtato, *ainſi que les autres legitimes deſquelz n'y a doubte, ne peut auſſi eſtre accuse' ledict mariage, ne calomnie'; car eſt faict ſelon droict, & raiſon, & à ce me ſuis ſoubſcript. Donne' à Paris l'an 1542. & le 19. de Nouembre.* [Et per conſequens liberi ex illo matrimonio procreati ſunt legitimi, neque diſpenſationem, aut Papæ, uel alterius legitimationem opus habent, & poſſunt ex teſtamento, uel ab inteſtato ſuccedere, ut alii legitimi, de quibus non dubitatur. Neque etiam prædictum matrimonium accuſari, uel calumniari poteſt, nam ſecundum iuris formam atque equitatis eſt ſtabilitum. Huic me ſubſcripſi. Datum Pariſiis, anno 1542. 19. Nouembris die.]

RESPON. CXXI.

De matrimonio, an deferatur pro eo iuramentum.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum in cauſa beneficiali non defertur.*

2 *Iuramentum non defertur niſi adſit unus teſtis omni exceptione maior, quod committat. num 7.*

3 *Iuramentum cauſa ardua non defertur declarat. nu. 8.*

4 *Teſtes poſt publicationem non producantur, quod limitat. num. 8. in fine.*

5 *Iuramentum in matrimonijs deferri poteſt.*

6 *Iuramentum licet in cauſa beneficiali non deferatur, ſecus tamẽ eſt in cauſa matrimoniali, & ratio ſubditur.*

DEus labia mea aperiat, & ſpiritus ſanctus meum illuminet intellectum, hæc cauſa matrimonialis eſt plenè diſcutienda. Et quod non ſit probatum matrimonium pa-
1 tet, quia in † cauſa beneficiali, non defertur iuramentũ. Bal. in l. in bonæfidei, C. de iureiur. Doct. in l. admonendi. ff. illo tit. ſed matrimonium carnale, & ſpirituale æquiparantur. c. inter corporalia. de tranſ. epiſcopi. Ergo ſicut in matrimonio ſpirituali non defertur iuramentum, ita nec in matrimonio carnali.

2 Item, non † defertur iuramentum niſi adſit vnus teſtis, omni exceptione maior, aut ei qui non eſt omni exceptione maior. Bart. & alij in d. l. admonendi. & canoniſtæ & in c. fi. de iureiurand. ſic nec hoc caſu.

Item, pro hoc eſt caſus formalis. in cap. mulieri. ff. de iureiurand.

3 Item, in † cauſa ardua, non defertur iuramentum, ſed cauſa matrimonialis eſt ardua, & grauis, quia inſtar habet ſeruitutis. l. 2. ff. de liber. homine exhibend.

Item uidetur quod iudex qui ſecundò iudicauit, malè proceſſerit, quia poſt publicationem teſtes non debent admitti. cap. cum ueniſſent ac c. ſeries.

c.cum cauſam.de teſtib. Et ſicut in cauſa principali,& in prima inſtantia non debet audiri, ita nec in cauſa apppellationis. clem. fin. de teſtib.

5 † Contrarium de iure uidetur, quod debeat iudicari pro matrimonio. Et hoc probabo, reſpondebo ad iura pro contrario allegata.

6 Et primò non obſtat in cauſa † beneficiali, quod nõ defertur hoc iuramentum neceſſarium, quia fateor, ſed ſecus in cauſa matrimoniali,& de inſtantia.c ſicut vrgeri.1.q.1.quia in cauſa beneficiali tractatur de præiudicio tertii, id eſt eccleſiæ, quæ fortè regeretur per intruſum, ſi poſſet eſſe locus delationi iuramenti, ſecus in caſu noſtro, cùm pars conſentiendo iuramento, & per conſequens illis quæ dicerentur conſentiret: & ſic ſi iuratur pro matrimonio, pars uidetur de nouo contrahere, ſecus in cauſa beneficiali. Iaſon in l.3.ff.de iureiur. gloſſ. & Doct.in c.ſuper eo. de eo qui cogn.conſan.vxor. ſuæ.nec eſt bonum argumentum in omnibus,præcipuè in præiudicium matrimonii ſpiritualis: ut patet ex gloſſ.not.in uerb.mulier. confeſſ. in cap.cùm cauſa. de raptor.

Item non obſtat, quia non defertur iuramentum
7 niſi teſtis ſit omni exceptione maior,quod † fateor niſi haberet aliàs præſumptiones reus nam una probatio aliam ſupplebit. l. ſi quis ex argentariis. §. 1. ff. de edend. Ita hic cum aliqui teſtes adminiculentur illi teſti, dico deferendum iuramentum. Et ita intelligo glo.in c. uidua.de regular. & maximè dicit glo. quando eſſet honeſta perſona, & eſſent æqualis conditionis. Iaſ. & alii in d. l. 3. & eſſet pro uno pluſquam ſemiplena probatio.

Item non obſtat quod in cauſa ardua non deferatur,
8 quia † uerum eſſet contra matrimonium,ſed pro eo, ſic Bart.& alii in d.l.3.nec aliquis tex.dicit in cauſa ardua non deferri. Aufrer.q.171.

Minusq; obſtat c. mulieri, ubi nullo iure probatur iuramentum non poſſe deferri actori, pro matrimonio,quando alteri matrimonio non fieret præiudiciũ. Et hoc eſt relinquendum arbitrio iudicis, conſideratis qualitatibus, & circunſtantiis perſonarum, & cauſæ, Panorm. & alii in d. c. mulieri. de iureiur. Aufrer. q.171. Deci.conſi. 133.& conſi.310.& 368. Alex. conſil.152. in 5. uolum.

Non obſtat quod poſt publicationem non producantur teſtes, quia illud fallit in matrimonio. tex. ſingul.in c.ſeries.ubi glo.& doc.de teſtib.& maximè quãdo ſtat pro matrimonio ut hic, quia, ſi poteſt ſemper produci cum ſententia non tranſeat in rem iudicatã, ergo, & poſt publicationem. c.lator.& c.tenor, de re iudic.glo.in c.ſicut.in fin. de ſponſal. & idem in omni caſu ubi uerteretur periculum animæ. glo. in c. inter monaſterium. de re iudicat. Bart. & alii in clemen. fin. de teſtib.

RESPON. CXXII.

De legitimatione.

SVMMARIVM.

1 *Natura, ante leges latas, omnes liberos, & legitimos fecit.*
2 *Legitimandi tres modi.*
3 *Spurios, & nefarios, ac ex damnato coitu natos exoſos habet ius ciuile.*
4 *Alimenta, quando ſpurijs relinqui poſſint.*
5 *Legitimatio naturalium eſt fauorabilis, ſpuriorum uero deteſtabilis.*
6 *Actus humani, ex uoluntate, & poteſtate conſtant.*
7 *Reſcriptum an ſit ſubreptitium.*
8 *Pupillaris ætas inconſulta, & ad uitium pœna.*
9 *Adoleſcentis uia in iuuentute ſua Salamoni penitus ignota.*
Baſtardus præſumitur ſimilis patri.
Legitimationis cauſa ceſſante, ceſſat legitimatio. ibidem.
10 *Varia ſunt mulieri non habere uirũ, uel habere inutilẽ.*
11 *Legitimationi, pater debet conſentire.*
12 *Legitimatio ſpurij, duplici ſpurietate, non ualet, non expreſsis ſpurietatis qualitatibus.*
13 *Baſtardi in feudis ſuccedere non poſſunt.*
14 *Legitimatio exigit conſenſum hæredum.*
15 *Inſtitutio, legitimat, inualidè, ſi ut legitimus hæres inſtituatur, an valeat.*
16 *Legitimatio cùm clauſula non obſtante.§. fin. quib. mod. natur. effici. legi.*

AD huius materiæ enucleationem præmitto,
1 † quòd ante leges latas natura omnes liberos, & legitimos fecit, bella verò, lites, atque libidines, & concupiſcentiæ cauſam impoſuerunt. §. 1. & §. ſi quis ergo filios. in auth. quib. mod. natur. filii efficiantur ſui. coll. 6.

Secundò, præmitto q multos modos legitimandi
2 iura ciuilia † (tres potiſsimum) inuenerunt, uidelicet, per matrimonii contractum, per oblationem curiæ, & per reſcriptum. d. §. 1. & § fin. inſtit. de nupt. & §. quibus de hæred. quę ab inteſt. defer. § illud. in authen. quib. mod. natur. effici. ſui, collat. 6. quia quoties uitiũ ex una lege naſcitur, neceſſe eſt ut eadẽ lege tollatur. l. ſi libertã. C. de ĩceſt. nupt. gl. in c. fraternitatis. de teſtib.

3 Tertiò, quod ius † ciuile adeò exoſos habuit ſpurios, & nefarios, ac ex damnato coitu natos, vt eos nec quidem alere, nec aliquid de bonis patris capere permiſerit, ſed omni prorſus beneficio excluſerit. auth. ex complexu. C. de inceſt. nupt. authen. licet. in fin. de natural. liber. licet benignitas canonica circa alimenta eos fauorabilius proſequuta fuerit, nil tamen de ſucceſsionibus immutauit. c. cùm haberet. de eo qui duxit in matrimon. Doct. in c. per uenerabilem. qui filii ſint legit.

4 Quartò, licet † alimenta poſsint eiſdem ſpuriis relinqui, tamen quando quantitas exceſsiua relinquitur pro alimentis, tunc præſumitur in fraudem legis relictum, quo caſu (inquantum excedit) per hęredes reuocari poteſt. Bart. in l. fi. col. 2. ff. de his quib. ut indig. Imò deficientibus hæredibus, uel negligentibus petere id quod excedit in ſubſidium applicatur fiſco. l. 1. C. de natural. lib. & hoc expreſsè ſcribit Bened. in repet. cap Raynutius. in uerb. & uxorem. nu. 680. de teſtam.

5 Quintò, quamuis † legitimatio naturalium ſit fauorabilis, tamen legitimatio ſpuriorum eſt deteſtabilis, & odioſa. Bal. in l. eam quam. num. 31. C. de fideicom. & ſic potius dicetur diſpenſatio quàm legitimatio. & ita intelligenda ſtrictè, & interpretanda. cap. 1. & ſeq. de fili. presbyter. in ſexto. Anch. conſi. 241. ex tenore. col. 1. & conſi. 308. in fin. Dec conſi. 358. in caſu. col. 2. & naturales uel ſpurii prouenientes ex clariſsimis perſonis, & nobilibus ſunt magis exoſi legibus, & honeſtari, quàm alii, cùm per clariſsimos, & nobiles ſartat tecta debeat cuſtodiri honeſtas. per not. in l. ex facto §. ſi quis rogatus. ff. ad Trebell. l. generaliter. C. de iuſtit. l. ſi qua illuſtris, & ad Orfic.

6 Vltimò, duo ſunt ex quibus † humanorũ actuũ cõſtat effectus, ſcilicet uoluntas, & poteſtas, quorum alterum ſi deſit, nil eſt quod explicari queat. Philo. Ariſt. teſtante

Source : BIU Cujas

teſtante quem refert Barbatias conſil. 123. ſcripſit in 4. uolum.

7 Ad ſpeciem deſcendendo hoc † legitimationis reſcriptum uidetur ſubreptitium, & nullum multis modis, primò ex falſa cauſa expreſſa in narratione, ubi ſic dicitur. *Comme aux perſonnes armees de vertu, & honeſteté de uie, ne doiue eſtre improperenc' reproché uice de nature, leurs bonnes meurs ſuppleent tous defauts, & macules de geniture, & ſoit ainſi, &c.* [Vt perſonis uirtute, & honeſtate uitæ munitis, non debet uitium naturæ in opprobrium obiici: ſed eorum boni mores omnes defectus, & maculas genituræ ſupplent, & ſit ita, &c.] hoc procemium probatur in c. nunquam. 56. distinct. & eſſet valde elegans ſi eſſet uerum in perſona iſtorum, ſed cùm

8 ipſi impetrantes ſint † impuberes nil poſſe aut ſcire intelliguntur. l. fin. ff. de iur. & fact. ignor. & ſic multũ abeſt vt uirtutibus ſint armati, cùm adoleſcentia ſit ad malum prona, non ad uirtutes, nec uirtutibus regulariter decoretur. c. omnis ætas. 12. q. 1. & quidquid uidet ignorat. l. 1. C. de falſ. monet. quoniam anima eorum eſt tanquam tabula raſa, in qua nihil aut parum depictum eſt, ideo uirtutibus non ſunt decorati nec armati.

Itẽ Rex mouetur ex bonis moribus eorum, tantũ abeſt prædicta eſſe uera, uidelicet ut bonis moribus ſint, uel præſumantur prædìti, tùm quòd iuuenes & Salomon Prouerb. 30. c. dicit tria eſſe ſibi incognita,

9 & quartum quod penitus † ignorat, uidelicet, uiam adoleſcentis in adoleſcentia ſua: tùm quod baſtardus præſumitur ſimilis patri. l. quod ſi nolit. §. qui mancipia. ff. de ædilit. edic. & ſic incontinentiæ paternæ imitator. c. literas. de filiis præsbyter. & dicit text. in cap. ſi gens Anglorum. 56. distinct. æſtimandum eſt baſtardos degeneros populos, & ignobiles, & furentes libidine, & ad deteriora vergentes: nec in fide ſtabiles, nec honorabiles hominibus, nec Deo amabiles. Ecce quomodo ij non poſſunt dici uirtutibus armati, prout in narratiua reſcripti dicitur: ergo ceſſante cauſa, ceſſabit effectus legitimationis, & cùm cauſa qua mouetur Rex ſit falſa, corruit legitimatio, imò uerius diſpenſatio. per not. in c. quod circa. de cõſang. & affi. & Rex præſumitur circumuentus. Bal. in c. cùm olim. (de Rege Franciæ loquens) de re iudic. Anch. conſi. 241. ex tenore. col. 1. dicit quod quælibet ſuppreſſio uitiat iſtas odioſas conceſſiones.

Præterea ex alio eſt d. legitimatio ſubreptitia & obreptitia: nam narratur maritum mulieris fore abſentem uel mortuum, quæ eſt cauſa quæ facilius potuit mouere Regem ad concedendum, cùm mors & abſentia æquiparentur. c. ſi delegatus. de offic. deleg. in 6. &

10 † paria ſunt mulieri non habere uirũ, uel habere inutilem, & ſic abſentem. l. ſi plagii. ff. ad leg. Flauiam. de plag. ſed ſi dixiſſent impetrantes quòd maritus non audebat metu mortis uenire, & quòd inuito marito tenebatur uxor ab iſto Abbate ut uerũ erat ſicut prætenditur, non habuiſſet legitimationem, uel non ita leuiter, ergo ualere non debet.

Item non eſt facta mentio de prohibitione facta patri impetrãtium, tam per ſententiam quàm areſtum curiæ ſupremæ Tholoſæ, & quando non habetur mẽtio litis vel ſententiæ, reſcriptum eſt nullum. c. inter monaſterium. de re iudic.

11 Adhæc † pater non conſenſit huic legitimationi quod ex neceſſitate requiritur. §. ſi uerò is. in aut. quib. mod. natural. efficiant. legitim. collat. 6. Dec. conſil. 338. in caſu. col. ult. vel ſaltem non apparet in iſta legitimatione de conſenſu illius: ergo, &c.

12 Deinde † qualitates ſpurietatis non ſunt expreſſæ, ideo ex hoc uidetur inutilis. nam dicit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. qui fal. ſint. legit. uerſic. quæro, ſi natus: quod ſi impetrans legitimationes ſit ſpurius duplicatus, non ualet legitimatio. argu. c. non poteſt. de præben. in 6. & l. uim paſſam. §. præſcriptione. ff. de adult. & Ant. Roſſel. in ſuo tract. de legi. in 2. lib. nu. 2. de cauſſa formali hoc ſequitur, ſed iſti impetrantes erant ex duplici qualitate damnati, ergò debebat exprimi: nam quod eſſent in ſacerdotio geniti, & à patre ſacerdote, hoc omitti non debebat, per ea quæ dicit Bald. in l. eam quam. nu. 36. C. de fideicom. & not. in c. inter cæteras. de reſcrip. facilè enim non diſpenſatur cum natis ex ſacerdotibus, cum ſacerdotes caſtitate decorati eſſe debeant, ut conſuluit Alex. conſi. 37. in cauſa mota. col. vlt. in 1. vol. ubi ex hoc ſolo legitimationem non ualere conſuluit.

Nec refragatur ſi dicatur in legitimatione eſſe expreſſum patrem fuiſſe protonotarium & Abbatem, quia per hoc non ſequitur quod fuerit presbyter, cũ non teneatur eſſe tempore prouiſionis presbyter. c. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. & poterat eſſe Abbas diſpenſatus de non promouendo, & ſic ex parte patris non eſſet adeò damnatus coitus, ſicut ſi eſſet presbyter: ergo debebat exprimi, nam beneficium habens de iure ciuili, ſi concubinam habebat, poterat contrahere poſtea matrimonium cum ea, & eos ſic legitimare, ut pulchrè tradit Ioan. Andr. in regu. ſine culpa. de regu. iu. quòd non permittitur conſtituto in ſacris c. fin. 33. diſtin. c. 1. cum ſeq. de coha. cler. Item

13 quamuis † baſtardi non poſſint ſuccedere in feudis. §. naturales. ſi de feud. conten. ſit inter dom. & agnatos, uaſſalli tamen quando ad feuda ſunt legitimati poſſunt, ut tenet glo. & Doct. ibi. quod non procedit, quando ab initio feudum erat datum Titio & filiis, ac deſcendentibus legitimis, tum cum baſtardi non ſint legitimi non ſuccedent, & cum ius ſit per illam inueſtituram quæſitum legitimis. ſic decidit Bald. in l. 1. C. de his qui veni ætat. impetran. nec videntur primi contrahentes de iſtis cogitaſſe, ut in emphyteoſi concludit Anch. conſi. 241. col. vlt. cum ergo hoc feudum ortum habuerit à progenitoribus, per illam legitimationem, non poterunt legitimi priuari, ut expreſſim conſuluit Ancha. conſi. 308. Prima facie, quod probatur in §. ſi vaſſallus culpam. ſi de feud. defunct. contentio ſit, hoc etiam ex verbis legitimationis patet, dum dicit, *qu'ils pourroyent ci apres auoir* [quòd poſſent poſt hac habere,] ergo de feudis iam à rege uel alio habitis non ſunt legitimati, ſed ad illa quæ deinceps habebunt, per nouam inueſtituram: nam ſi patri ſuccedere in feudis poſſent, non dicerentur de nouo habere, cùm dicantur filii domini quodammodo in uita patris. l. in ſuis. ff. de libe. & poſth. nec dicuntur adire, id eſt ad aliud ire, ſed ſe immiſcere. glo in rub. ff. de acquir. hæred. l. neceſſariis illo titu. ideo hæc legitimatio in aliis bonis, ut ſuccedat patri, poteſt fortè intelligi, & non de feudalibus: ac etiam non extantibus conſangui. Alex. conſi. 60. viſa legitimatione. col. 1. vol. 2.

14 Item permittit eos poſſe ſuccedere prouiſo, quòd ſit de conſenſu & voluntate hæredum, ſed hæredes non conſenſerunt, nec conſentiunt, ergo non prodeſt eis legitimatio, quia deficit conditio. l. 4. §. 1. ff. quibus mod. pig. vel hypoth ſolui. l. una. §. 1. C. de cad. tollen.

Inſuper in legitimatione dicitur, *pourueu que ne ſoit à autres ia droict acquis*, [modò non ſit aliis iam iuribus acquiſitum.] ſi ergo ſit acquiſitum ius non intendit præiudicare, etiam ſi non fuiſſet expreſſum. c. quamuis. de reſcri. l. 2. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loc. publi. ſed proximioribus erat iam acquiſitum ius, tam ex

prima

prima inueſtitura, quàm ex donatione inter uiuos facta, per patrem iſtorum impetrantium, ergo per legitimationem illis non præiudicabitur: nam etiam in fine reſeruatur ius alterius, his uerbis: *ſauf en autres choſes noſtre droict & l'autruy en toutes*. [ſaluo in alijs rebus noſtro iure, & alterius in omnibus.] quaſi uelit dicere ſaluo iure alterius tertij in omnibus. de quo verbo eſt glo. in l. item. ff. fami. erciſc. & Doct. in l. 1. ad leg. falc. & facit quod not. Dec. conſi. 338.

Item ex aliis verbis legitimationis apparet uoluntas Principis nolentis legitimare niſi ad uitium expreſſum & defectum, ut dicit, *ſi non qu'il y euſt autre defaut que de ladicte geniture*. [niſi alius defectus quàm dictæ geniture eſſet.] & ſic noluit niſi ſuper defectu geniture expreſſo legitimare: unde eo quòd voluntas Principis in alio deficit, corruit legitimatio, ut ſupra in præfat. dictum extitit.

15 Item ſi quis fecerit legitimare filium baſtardum, & poſtea ipſum tanquam legitimum hȩredem inſtituit, ſi legitimatio ſit inualida non valebit inſtitutio propter errorem teſtatoris, quia erat defectus in cauſa finali inſtitutionis. arg. l. fi. ff. de hæred. inſti. nam veriſimile eſt, quod ſi pater inualidam legitimationem ſciuiſſet illum baſtardum non inſtituiſſet. Dec. conſil. 288. quæritur col. 2. allegat. l. nequam. §. ſi ſeruum. ff. de milit. teſta. idem in iſta dicam: nam ſi pater eam inualidam ſciuiſſet, eos non inſtituiſſet, & ſic hæredes poterunt ſuccedere ab inteſtato.

16 Vltimò, quando † Princeps legitimat aliquem natum ex damnato coitu, ut ſunt impetrantes requiritur quod ſpecialiter exprimat non obſtante. §. fi. quib. mod. natural. effici ſui. coll. 7. vbi glo. & Ang. hoc expreſſim firmant. & glo. & Doct. in authen. ex complexu. C. de inceſt. nupt. tum quia iſti ſunt iuri ualde exoſi, tum quod Princeps remouerit ſibi poteſtatem, in d. §. fi. ergo opus eſt habere clauſulam derogatoriam illius poteſtatis. l. ſi quis in princ. ff. de leg. 3. Bald. in l. cũ quàm. nu. 38. C. de fideicom. vbi dicit, quod ſi clauſula non obſtantium eſſet in nube, & ille qui legitimatur eſſet plurimum odioſus, ut quia ex ſacrilegio, ut in caſu noſtro, non ſufficerent uerba generalia quæ tam odibiles non comprehendunt. arg. l. Lucius. §. Lucius Titius Damam ff. de leg. 2. & cap. 1. de filiis presb. in 6. cùm c. ſeq. ſic conſuluit Barb. conſi. 9. illud in medium. col. 2. in 4. uol. & Oldr. conſi. 247. factum tale. in fi. & ſic cõcludendo apparet legitimationẽ eſſe nullã.

RESPON. CXXIII.

De legitimatione nobilis ex utroque parente.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio eius, qui extra matrimonium, ex utroque parente nobili natus eſt, an proficiat ad ſumendum gradum intra triennium, prout alij nobiles.*
2 *Illegitimi non ſunt nobiles, quod declarat. num. 8.*
3 *Illegitimi non poſſunt dici nobiles ex antiquo genere.*
4 *Legitimatio eſt quædam diſpenſatio, quæ eſt ſtricti iuris, & ſtricte debet intelligi, quod declarat. nu. 8.*
5 *Legatum ſi ſit alicui factum, cum erit doctor, vel ſacerdos, ſi ex diſpenſatione fiet doctor, vel ſacerdos, legatum non conſequetur.*
6 *Legitimati in nullo diſtant à legitimis.*
7 *Legitimati utuntur priuilegijs nobilium.*
9 *Legitimatus ſuccedit in omnibus iuribus legitimorum.*

1 Vidi dubitari de quoddam † illegitimo nato ex utroque parente nobili, legitimato tamen, an poſſit ſumere gradum poſt triennium & priuilegio huius tex. gaudere, ſi
2 triennium ſtuduerit, uidetur quod non: quia † illegitimi non ſunt nobiles. c. ſi gens Anglorum. Ibi æſtimandum eſt degeneres populos & ignobiles, &c. 56. diſt. & l. una. C. de mulier. quæ ſeru. propr. ſe iniunxerint, ſe nobiles tantum habent hoc priuilegium, ergo ij non habebunt.

3 Secundò, non poſſunt dici nobiles ex antiquo genere, quod requiritur, ut habetur in pragma. ſanct. §. uidelicet. rub. de collat. & in ordina. Regi. rubr. *des gradue's ſimples*. art. 10.

4 Tertiò, † legitimatio eſt quædam diſpenſatio, quæ eſt ſtricti iuris; & ſtrictè debet intelligi. c. quod dilectio. & c. quia circa. de conſang. c. 1. & 2. de fili. presbyt. c. ordinarii. & ibi glo. in verb. diſpenſationes. de offic. ordinar. in 7. & legitimatus ad beneficia non cenſebitur legitimatus ad prærogatiuas nobilium.

Quartò, facit dictum. Ang. in l. fi. C. de his qui ueni.
5 ætat. impetrant. ubi dicit quòd † ſi factum ſit legatum Petro cum efficietur doctor, uel ſacerdos, ſi efficietur Doctor, uel ſacerdos ex diſpenſatione, non conſequetur legatum, per illum tex. & facit quod dicit. Archid. in c. nemo. de elect. in 6. ubi intelligit commendam non poſſe fieri, *niſi exiſtenti in ætate legitima naturali, non de ætate diſpenſata. allegat. l. 2. C. de his qui ueni. ætat.* ſic iſta prærogatiua *nobilium debet intelligi* de his qui ſunt nobiles de iure communi. *domi. Ioan.* le Cirier. in tractat. de iure primogenituræ. q. 13. ubi cõcludit legitimatos nõ habere iura primogenituræ.

6 In contrarium faciunt ſequentia: primò, † quia legitimati nihil diſsimiles ſunt à legitimis. text. in §. & quoniam variæ. in auth. quib. mod. nat. effic. ſui. & §. illud. ibi nihil à legitimis filiis differentes. ibid.

Secundò, de iure gentium nulla erat differentia naturalium & legitimorum: ſed antiquis parentibus mox vt procedebant, fiebant legitimi, &c. In authen. quib. mod. natur. effici. ſui. §. oportet. ergo. coll. 7. ibi. natura ſiquidem ab initio, dum de filiorum procreatione ſanciret ſcriptis nondum poſitis legibus, omnes ſimiliter liberos, ſimiliter autem produxit ingenuos, primis namque parentibus primi filii ſimiliter quidem liberi, ſimiliter autem legitimi, à creatore fiebant: bella verò lites, atque libidines & concupiſcentiæ cauſam depoſuerunt, ad aliud ſchema ſeruitutis: namque bellum inuenit naturalis caſtitatis caſus, &c. lex ergo poſitiua remouit ius legitimationis filius: ergo poteſt reſtituere. l. eas. ff. de capit. dimi. quia princeps eſt lex viua, in authent. de conſul. colla. 4. notat glo. in verb. participium. in §. ſi vero effuſa in authent. quib. mod. natur. effici. ſui. Igitur ſublata lege poſitiua remanet iſte legitimatus legitimus ergo gaudebit hac prȩrogatiua.

Tertiò iſta legitimatio reducit rem ad ius commune, quod vult nobiles ignobilibus prȩferri. l. maiorẽ. ff. de pact. l. 3. de teſtib. & quando res reducitur ad ius commune, venit actus ampliandus. glo. ſingul. in c. ſtatutum. de reſcrip. in 6.

Quartò, facit dictum Bald. in l. fin. ff. de his qui veni. ætat. impetr. vbi tradit quæſtionem de priore alicuius eccleſiæ, qui pro tempore erat relictus executor, vt etiam intelligatur de illo, qui factus eſt prior ex diſpẽſatione dum eſſet inhabilis, quia priorem eſſe non procedit naturaliter, & ideo verba non poſſunt, niſi ciuiliter intelligi.

Quintò, hoc in propriis terminis tenuit Petr. de Vbal.

Source : BIU Cujas

Vbal.in tract.de ſucceſſ.ab inteſt.in vltimo legitimandi modo, ubi concludit † legitimatum poſſe uti indultis, & priuilegiis nobilium, & ſic priuilegio regulæ cancellariæ præferente nobiles ignobilibus.

7

Sextò, probatur in l.2.C. de iure aur. annullor. ubi libertus reſtitutus natalibus, dicitur verè ingenuus, ſic & nobilis legitimatus, uerè nobilis. l. Imperialis. ibi omni macula. C.de nupt.

8 † Non refragatur primum, quod non ſunt nobiles, quia uerum eſt inſpecto iure poſitiuo, cui derogatur per legitimationem & natalium reſtitutionem, minus facit quod dicitur non eſſe ex antiqua progenie, quia etiam non requiritur in Concordatis, ut dixi. in §.cum uero.in gl.ex utroque parente. de collationib.

Non obſtat tertium, quia fateor, quod diſpenſatio quæ non eſt integralis, quoad quædam, ſed legitimatio ſimpliciter facta eſt fauorabilis. c. fin. & ibi Ioan. Andr. de Simo. c. dudum. in verbo beneficia de præbend.in 6. Paul.in l. ſed ſi hac §. patronum.ff.de in ius vocan. vbi dicit † quod legitimatus ſuccedit in omnibus iuribus legitimorum, & in his quæ ſunt iuris paria eſſe talem, & haberi pro tali. Bar.in l.ſi maritus 2.§. legis ff. de adulter. Plenè Cur. Senior conſi.74. ſuper memorata.colla. 2. quia etſi cauſa mediata poſſit eſſe odioſa, eo quod iura communia uulnerantur prohibentia ſpurios legitimari, tamen cauſa immediata, ſcilicet liberalitas principis eſt fauorabilis, & cauſa immediata communius attenditur. l. ſocium. qui, in eo.ff. pro ſoc.l. ſed ſi plures. §.in arrogato, & ibi. Bart. ff. de vulga. & hanc opinionem ſequutus eſt Deci. conſi. 258. in caſu.

9

Vide plenè Albertus Bonum in tract.de ſtatuto excluden. fœminas.q.4.art.12.

RESPON. CXXIIII.

De decima Papali ſeu Regali, & de quibus non ſit ſoluenda.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ primitiuæ ſtatus optimæ deſcribitur.*

2 *Decimæ Papalis origo.*

3 *Communitates ſacerdotum, an decimam papalem ſoluere teneantur.*

4 *Subrogatus ſapere debet naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*

5 *Capellæ ſimplices, & presbyteri non beneficiati, non tenentur ad decimas papales.*

6 *Monaſteria monialium, quorum fructus ſunt exiles, non tenentur ad decimas.*

7 *Decima papalis ex quibus non eſt ſoluenda, ibidem. & per totum.*

8 *Odioſa ſunt reſtringenda.*

9 *Libri uel calices vendi non debent ad ſolutionem decimæ papalis.*

10 *Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi, & quod ſit vltra mandatum eſt nullum.*

11 *Subuenire quis alijs non tenetur, quando ſibi ipſi non ſufficit.*

12 *Libertatem quis facere debet, de eo, quod ſupereſt, quod ſi nihil habet non tenetur.*

13 *Alimenta denegans, necare videtur.*

14 *Fructuum ſub nomine non cadunt illa, ſine quibus deterioratur proprietas.*

15 *Decima fructuum de quibus non ſoluitur, nec beneficialis, quod argumentum negatiuè, non autem affirmatiuè procedit.*

16 *Beneficiato congrua portio ſeruari debet, vt viuere poſſit.*

1 ISTAE communitates ortum à tempore Apoſtolorum habuerunt. † Imprimis.n. quicunque de congregatione Apoſtolorum eſſe uolebat poſſeſsiones, & ſubſtantias vendebat, & diuidebat illa omnibus, prout cuique opus erat, & habebant omnia communia. Act. 2. c. in fin. multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima vna, nec quiſquam eorum quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia. Actuum.4. c. in fin.

Item à tempore diui Syluestri, homines inceperunt prędia, & agros, quos uendere tempore eccleſię primitiuæ ſolebant matricibus eccleſiis dare & ex ſũptibus earum uiuere. uerum quod commune eſt ſolet negligi, exinde authoritati epiſcopi bona relicta ſunt, uel curatorum, uel priorum, ut nemo egens inueniretur.c.uidente.12.q.1.& quos uidit Papa Dionyſius reditus ſufficere eccleſiis, illas eccleſias approbauit, quaſdam in parrochiales erigendo, quaſdam in collegiatas. c.paſtoralis. de his quæ fiunt à præl. ſine conſenſ.capit.& diſpenſationem bonorum eccleſiæ Papa quibuſdam commiſit.c. præcipimus. 12.q.1. alii ſæculo renuntiantes bona communia retinuerũt diſpenſationi proprietatis tacitè, uel expreſsè renuntiantes, ut ſunt religioſi.c. non dicatis.12.q.1.

Item alii clerici noluerunt diſpoſitioni bonorum renuntiare, ſed in communi uiuere uoluerunt, ſequentes adhuc illam ſanctorum Apoſtolorum, uitã habentes victum, & veſtitum his contenti fuerunt. iuxta doctrinam diui Paul. 1. ad Timot. 6. c.& c. epiſcopus.12. q. 1. vt ſunt iſtę cõmunitates ſacerdotum, de quibus agitur, hi clerici ſucceſſores ſunt eorum de quibus dicitur, multitudinis credentium erat cor unum, & anima una, non ergo ſibi aliquid proprium uendicant, ſed ſunt eis omnia communia. Actuum. 4.c.in fin. & c. illi autem. 12.q.1. poſtquam ergo Papa non laborauit, in erigendo in beneficium, ergo non poteſt grauare, nec intendit, & hoc exprimit dicendo beneficia, & dicitur quòd plenaria beneficiorum diſpoſitio ad Papam pertinet.c.2.de præbend. in 6. non bonorum ſacerdotum, quia de illis non diſponit nec imponendo decimam, nec aliquo modo grauando.

Item deuoti uiri iſti congregationi, & communicati ſacerdotum, aliqua bona dare cœperunt, ut peccata eorum eleemoſynis redimerent, ſicut tempore Apoſtolorum fiebat.

Et ut ipſi ſacerdotes corporis uitã tueri poſſent. d. cap.quia.& primum ſibi neceſſeria percipiant. c. nulli 12.q.1.uerum quia Papa, & epiſcopi uiderunt hæc bona non ſufficere ad erectionem eccleſiarum collegiatarũ, ea ſic dimiſerunt ſtatuentes, ut nullus modernis aut futuris temporibus, bo a ab iſtis ſacerdotibus auellerent, & qui hæc ab eis remouere niteretur damnatione feriatur. c. uidentes. in fin. 12.q.1.

2 † Item poſtquam Dominus Deus præceperit Leuitis dari decimas à filiis Iſrael uoluit etiam vt Leuitę, & ſacerdotes decimam illarum decimarum partẽ ſũmo ſacerdoti darent. Numeri.18.c.in fin. & cap. ſeq. & in locum illius Papa ex cauſa imponit decimam, de qua hic eſt queſtio, ut quia pro oĩbus laborat ab oĩbus ſuſtentetur.arg.l.2.§ penu.ff. de orig. iuris Boni fac. in Cle.ult.col.1.de decim. Doct.in c.1.de decim.

3 Item, certum eſt quod iſti † ſacerdotes harum cõmu-

munitatum, non tenentur decimam ſoluere ex his bonis quæ habent. primò, quia decimæ beneficiorũ debent ſolui. Clem. vlt. de deci, ſed iſti nullum habent beneficium, ergo nullam decimam ſoluent, quia ſi carent nomine & effectu. l. à nullo. C. de fer. ſic conſuluit Dom. conſi 85. ſup. 1. col 3.

Item hæc decima ſucceſſit in locum decimæ, quæ ſoluebatur ſummo ſacerdoti, ut ſupra dixi, ſed illa nõ ſoluebatur, niſi ex decimis decimæ. ergo nec iſta, ut
4 † ſubrogatus ſapiat naturam eius in cuius locum, ſubrogatur. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. ſed iſti ſacerdotes nullas recipiunt decimas. Ergo nullam etiam decimam perſoluere tenentur.

Item, in conſilio generali fuit ſtatutum, quod ſi quando forte epiſcopus, ſimul cum clericis, tantam neceſſitatem & utilitatem proſpexerint ut abſque ulla coactione, ad reuelandas utilitates, uel neceſſitates communes, ubi laicorum non ſuppetunt facultates, ſubſidia duxerint per eccleſias conferenda, laici humiliter & diuote recipiant, cum gratiarum actione. c. non minus. & c. aduerſus. de immu. eccleſiarum, ſed hoc ſubſidium per eccleſias intelligitur fieri. Ergo illi qui non habent eccleſiam, non debent conferre, ſed communitas nullam propriam habet eccleſiam, ergo non conferret.

Præterea hoc fuit declaratum, à Papa in expoſtu-
5 laſti. de præben. in communibus. ubi † Papa expreſsè declarat decimas beneficiorum, non extendi ad vicarias ſeu capellanias, à decedentibus inſtitutas, admiſſas, pro ipſis decedentibus celebrandas, certis conſtitutis redibitus presbytero inibi celebranti, ſed iſta omnia quæ habent iſti ſacerdotes ſunt data promiſſis celebrandis. ergo diminui non poſſunt.

Item, in d. extrauag. declarat de vicarijs ſeu cappellaniis fundatis, dummodo non excedant viginti libras, quod non teneantur ad decimam, ſed in hac communitate, non ſunt vicariæ nec capellaniæ fundatæ, ſed quædam tantum oblationes, ergo pro illis nil debetur.

Item, congrua portio dimitti debet etiam in beneficijs fundatis, ut in d. extrauag. poſtulaſtis: ſed iſti ſacerdotes non habent ex his eleemoſynis & oblationibus congruam portionem, ergo non debet minui, & uictus auferri, ne tenuis vitæ homines unico lumine priuentur. l. illicitas. §. ne tenuis. ff. de offic. præſid.

6 Item, Bonifacius Octauus declarauit † monaſteria monialium & aliorum regularium, quorum fructus ſunt adeò exiles, & tenues, ut vix uiuere poſſint, non teneri ad aliquam decimam, & idem in ſecularibus habentibus etiam modicos fructus. in extrauagã. una de decim. in communibus. Et dicit glo. in extrauag. ſuſcepti. in uerb. ſoluere. in fi. de elect. & in extrauag. Ioan. 22. quod omnes illi fructus qui ſpectant ad locum, vel perſonas, quæ non cadunt in nomen beneficii ſunt liberi à ſolutione decimæ Papalis, quia in uſus quotidianos perſonarum miſerabilium habent expẽdi. Domi. conſi. 85. ſuper 1. dubio vbi expreſsè dicit, quod ſi portio aliqua aſſignetur cuilibet ex monialibus vt viuant, non poteſt illud decimam pati, ſic nec illud quod datur iſti communitati ſacerdotum.

7 † Item non debet hæc decima dari de titulo ſacerdotali ſuper quo promouetur, quia victus loco eſt nec eſt beneficium, nec computatur in legitimam teſte Ioan. Fab. in §. fi. de inoffi. teſtam. in inſti. non datur de diſtributionibus quotidianis, quæ ad manum præſentibus diuino officio dantur, ſecùs in aliis quæ dantur præſentibus in ciuitate, licet non ſint in eccleſia, glo. & Doct. in d. Clem. vlt. glo. in extrauag. ſuſcepti, de elect. & in extrauag. Ioan. 22. & in extrauag. ne ſed. vacan. in uerb. in totum. & in verb. conſueuit.

Similiter de his quæ à Chriſti fidelibus relinquuntur eccleſiis, vt ex eis perpetui emantur redditus decima non ſoluetur. d. extr. vna de decim. in cõmunib.

Similiter, nec de illis oblationibus quę colliguntur interdum per laicos, quæ conſortiales dicuntur, interdum per clericos, quæ ad opus conſortii reducuntur, & quæ offeruntur vt luminaria in eccleſia, cruces, & calices fiant, & reparentur etiam, ut ex illis pauperibus ſubueniatur, & ſepeliantur corpora pauperum defunctorum, non ſoluetur decima. d. extra u. de decim. in fi. in communibus.

8 Item, † odioſa ſunt reſtringenda. c. odia. de reg. iur. in 6. & l. cum quidam. ff. de libe. & poſthu. ſed hæc decima eſt odioſa & extraordinaria, ut firmant Doct. in d. Clem. 1. ergo eſt reſtringenda.

9 Item non † debent vendi ad ſolutionem huius decimæ libri nec calices, nec alia eccleſię ornamenta d. Clem. vlt. de deci. ne perturbetur & impediatur diuinum officium, multò fortius non debent capi legata pia, & reditus iſtius communitatis, quia impediretur officium diuinum, nullus enim celebrare vellet quando ſciret alium ſuſcipere debere pecuniam, quã pro vita recolligit, & ſic ceſſaret diuinum officium, quod non eſt permittendum.

10 † Itẽ, fines mandati ſunt diligenter obſeruandi, & quod fit ultra mandatum eſt nullum. l. diligenter. ff. man. c. cum dilecta. de reſcr. ſed epiſcopus Claromon. non habebat mandatum imponendi niſi ſuper beneficiis, ergo non poterat imponere ſuper hac communitate quæ nullum habet beneficium, quippè qui mãdabatur epiſcopo vt ſecundum taxationem præcedẽtem taxaret, & nunquam fuerant taxati, igitur nolebat vt nunc taxarentur, quare exceſſit fines mandati.

Item, epiſcopus ſimul cum clericis hoc debet ſtatuere d. c. aduerſus de immuni. eccleſiarum, ſed iſti ſacerdotes communitatum non fuerunt vocati, ergo non potuit epiſcopus illis non vocatis ſtatuere, ut ſoluerent. Nempè debet ſemper vocari, is cuius intereſt. l. de vnoquoque. ff. de re iudicib.

Nec refragatur quod vocetur ſubſidium, vel donũ gratuitum, quia idem eſt, quocunque nomine cenſeatur. c. clericos. de immunit. eccleſiarum. in 6. ſi voces
11 ſubſidium non † tenetur quis alijs ſubuenire, quãdo ſibi ipſi non ſufficit. c. ad audientiam de eccleſijs ædificand. ſed iſta legata & oblationes non ſufficiunt ad vitam ſacerdotum, ergo ſubuenire non tenentur.

Præterea, donum ſi vocetis, donatio eſt, mera libe
12 ralitas. l. donari. ff. de don. & de regul. iur. † ſed liberalitatem quis facere debet de eo quod ſupereſt, & hoſpitalitatem tenere, quod ſi nihil habeat nõ tenetur. c. de monachis. vbi Doct. de præbend. & ideò concludit Guido Papa. in deciſ. Delphin. q. 381. de clericis. has decimas non poſſe exigi ſine adiutorij nomine, ſiue doni gratuiti, vbi eſt coactio, ſiue charitatiui ſubſidij, vbi non eſt charitas.

13 Poſtremò, qui vellet eis ſubtrahere iſta alimenta necaret eos, nempè necare videtur, qui alimenta denegat. l. necare. ff. de lib. agnoſcen. & in d. extrauag. de decim. ſic dicit qui habent fructus adeò tenues, quod de illis ſuſtentari non poſſunt, ſed qui pro habendæ vitæ ſuæ ſubſtentationẽ neceſſe habent publicè mendicare, dictam decimã non perſoluent, ſed iſti presbyteri ſunt, tales, ergo non tenẽtur ad aliquam decimam.

Iſta decima non ſoluitur de pecunia relicta à teſtatore, pro anniuerſarijs capellanijs, ſeu presbyterorũ communitate. arg. c. tua. & c. de his. de teſta. gl. in extra
ua-

Source : BIU Cujas

uagan.vna.in verb.conſueuit. ne ſed.vacan. in cōibus.

Nec de beneficiis non excedentibus uiginti libras extrauag.poſtulaſtis.de præbend.in communibus.facit.c.1 de cleric.ægrotan.

Item, nec de agricultura, nec de lucro ſeruorum, vel de his quæ ſcribunt monachi, licet totum ſit monaſterii. in gloſ. in d. extrauagan. in uerb. conſueuit. ne ſed. vacant.

Item de legatis quæ religioſis, maximè offeruntur. arg. Clemen.1.de ſtatu monacho.& Clemen.1. de exceſsib. prel.

Item nec de oblationibus fidelium, & aliis quotidianis oblationibus.gl.in d.extrau.ne ſed.uacan.

Item, nec de horto contiguo eccleſiæ, nec de uinea uel agricultura quam propriis manibus excolit. glo.in d.extrau. ne ſed.uacan.in uerb.in illis.

Item, non poſſunt ſcindere arbores fructiferas ſeu

14 uacuare ſtagna, quia † illa ſine quibus deterioratur proprietas non cadunt ſub nomine fructuum.l.arboribus.cum ſeq.ff.de uſufruct.glo.in d.extr. ne ſed. uacan.in uerb.collectores.

Item, nec de aliis de quibus non ſoluitur decima

15 alia de fructibus, & ualet † argumentum negatiuè, de quibus non ſoluitur decima fructuum, nec beneficialis, ſed affirmatiuè non, quia hæc odioſa.glo.in d. extrau.ne ſed.vacan.in uerb. conſueuit.

Item vbi omnia ſunt communia quæ dantur præſentibus, vt communitati ſacerdotum, uel canonicorum non ſoluitur decima, quia ſunt non beneficia eccleſiaſtica, ſed potius quædam ſalaria quæ dantur ſeruitoribus pro labore diuino, ſicut ſtipēdia militibus, uel diuini denarii. gloſ. in uerb. in totum. d. extrau. ne ſed. uacan.

Item, nec de commiſſione miſſarum d. extrau. poſtulaſt is. de præbend. Nec de uictu quotidiano. gloſ. in d.uerb.in totum. in fin. Nec in altaris uiginti libras Turonen. non exceden.

16 Item, congrua portio eſt reſeruanda beneficiato, vt uiuere poſſit extrauag. poſtulaſtis. de præbend. in communibus. quamuis hodie non fiat: ſed ad deſtructionem animarum tam epiſcoporum, quàm exigentium, & tales ſunt excommunicati. Etiam cum dæmonibus partem habent, quia à pauperibus auferunt cum illis dare deberent.

RESPON. CXXV.

De decima Papali, ſeu Regali ſecundò.

SVMMARIVM.

1 *Penſionarius Epiſcopatus, vel alterius beneficij an teneatur ad decimas.*
Vnus pro alio de iure diuino non tenetur.
Moleſtari alios, pro alienis debitis graue eſt, & æquitati naturali contrarium. ibid.
2 *Decimæ de cunctis prouentibus ſunt reddendæ.*
3 *Penſio à Papa impoſita dicitur onus reale.*
4 *Emolumentum qui ſentit, & onus ſentire debet.*
5 *Epiſcopatu diuiſo vnuſquique tenetur ſoluere onus proportione ad ſe obuenientē.*
6 *Beneficium, ſi beneficio ſit annexum, decima ſoluetur, tam pro vno beneficio, quàm etiam pro illo quod ei eſt annexum.*
7 *Expenſæ factæ gratia colligendorum fructuum, vt in decima deducuntur, ita & expenſæ penſionis.*
8 *Eccleſia ad decimam papalem non tenetur, pro illa quarta parte, quam Epiſcopus recipit.*
9 *Vſufructuarius, & penſionarius æquiparantur.*
10 *Penſiones habentes ex mera gratia, vel in beneficium, tenentur ad decimas.*
11 *Penſiones tributorum diminuuntur, diminuta parte prædij tributarij.*
12 *Decima reſpicit totum beneficium.*
13 *Beneficiū tanti eſſe dicitur, quanti eſt deductis oneribus.*
14 *Penſionarius tenetur ad onera pro rata penſionis, quando onus reſpicit eccleſia, ſecus ſi perſonas.*
15 *Argumentum ab abſurdo, de iure ciuili, & canonico valet.*
16 *Opinio, quæ naturali æquitate fundatur, eſt tenenda.*
17 *Penſionarius non ſoluit decimas ipſemet, ſed is à quo habet penſionem nomine illius, qui illud ſibi computabit in ſoluendo penſionē.*
18 *Penſionarius in omni caſu tenetur ad onera pro rata.*
19 *Text.in l. 1. C. de anno. & tribut. lib. 10. declaratur.*

1 DIVINO inuocato adiutorio, quia coram doctiſſimis loquor. Paucis agam ad diſſolutionem primæ quæſtionis ueniendo, videlicet an penſionarius epiſcopatus, vel alterius beneficij, teneatur pro rata decimas Papales, vel alia ſubſidia epiſcopatui, ſeu alteri beneficio impoſita ſoluere. Et puto eum qui ex beneficio penſionem recipit teneri ad onera pro virili, & ad decimam. Primò, probatur iure diuino vnus pro alio non tenetur: nam filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filii: ſed anima quæ peccauerit ipſa morietur. c.18. Ezechiel. 4. Reg. 14. c. non morientur patres pro filijs, neque filii pro patribus de quo canonic. in c. non imputantur & per totum. 1.q.4. De iure ciuili eſt rub. C.ne fil.pro patre. Et rub. ne uxor pro marito. Et alibi dicit Imperator, graue eſt, non ſolum legibus, verum æquitati naturali contrarium, pro alienis debitis alios moleſtari. l.vnic.C.ut null.ex vicariis. lib.11. Bar. in l.1.§.ſi cohæredem. ff.ad leg. Falcid. Ergo non debet moleſtari rector beneficii pro debito penſionarii, nec illud debitum pro eo ſoluere tenebitur.

Tertiò, probatur per tex.in c.tua nobis. de decim.

2 ibi & cum de † cunctis omnino prouentibus decimæ ſint reddendæ ſicut colonus de parte fructuum, quæ ſibi remanet ratione culturæ, ſic dominus de portione quam percepit ratione terræ & proprietatis decimam reddere ſine diminutione tenetur. &c. ibi eſt tex. quod colonus pro rata tenetur ſoluere decimā, ergo & is qui penſionem habet.

3 Quartò, † penſio à Papa impoſita dicitur onus reale.c.niſi de præb.& Clem. 2. ibi ſi beneficiorum decima de decim. vbi dicit decimam beneficiorum, & non perſonarum. Et onus reale adeo eſt ei affixum, vt ſequatur rem habet tenetur ad onera ratione totius rei. Et ſic tenetur ſucceſſor in beneficio ad decimam Papalem, quamuis fuerit impoſita tempore prædeceſſoris, cum ſit debitum eccleſiaſticum.c.1.de ſolut. Domi.conſil. 19. quia diffuſè vbi concludit tranſire beneficium, cum illo onere, etiam ad Cardinalem priuilegiatum, ad non ſoluendum, & poſſe agi hypothecaria, contra recipientem fructus, concludit Rom. conſi.388. in caſu.

4 Quinto, qui ſentit † emolumentum, onus ſentire debet.l. ſecundum naturam.ff.de reg.iur. Et eſt naturæ conſonum illos non recuſare onera, qui rerum commoda complectuntur. Clem.1.de cenſib. Et qui

ſucceſ-

ſucceſſionis emolumentum ſentit tutelæ onus habere debet. § fi. de legit. patro. tutel. in inſtit. ſed penſionarius ſentit emolumentum, ergo onus pro rata ſuæ penſionis ſubire debet.

5 Sextò, ſi † epiſcopatus diuideretur, vel beneficium, vnuſquiſque teneretur ſoluere onus proportione ad ſe obueniente. c. vacante. vbi not. & in c. expoſuiſti. de præb. Doct. in c. cum M. de conſtit. ſic etiam tenebitur penſionarius pro rata illius pecuniæ quàm recipit, quia fructus & emolumenta beneficij, quoad hoc diuiduntur.

6 Septimò, † ſi beneficium ſit beneficio annexum ſoluetur decima, & alia onera tam pro uno beneficio, quàm etiam pro illo quod ei annexum eſt. not. in c. vnio. 10. q. 3. ſic conſuluit Bald. conſi. 205. in cauſa. vol. 3. Ideo illa duo æſtimantur tanquam vnum totum, ex partibus collectum, non autem ſingulæ partes æſtimabuntur, nec habito reſpectu ad partes, quãtum quælibet pars per conſiderata valeret. l. j. C. communi. diuidund. l. Mæuius §. fi. ff. familiæ heriſcund. Sic conſuluit Oldr. conſil. 235. factum eſt. ſic etiam beneficium totum æſtimabitur cum penſione, & de vtroque decima perſoluetur.

7 Octauo, in † decima Papali debent deduci expenſæ factæ gratia colligendorum fructum, & percipiendorum, & aliæ Clem. 2. de decim. c. tua nobis. & c. paſtoralis. illo titul. Ergo & multò fortius expenſa penſionis quę eſt vera expenſa. Et de his expen. ſcribit Domi. conſil. 85. ſuper. 1. Et pro hoc eſt tex. in c. præſenti. §. porro. de offic. ordinar. in 6. quia nulla eſt ratio, nulluſque caſus, qui genus deductionis expenſarum impediat tex. in l. fundus. ff. famil. herciſcund. Et bona dicuntur ære alieno deducto. l. ſubſignatum. §. 1. ff. de verb. ſignific. l. mulier bona de iure doti. nec aliàs beneficium diceretur beneuola actio tribuens gaudium capienti, cum plus incommodi quàm commodi afferret teſte Calcan. cõſil. 120. in nomine Domini, &c, ſuper eo.

Nonò, expreſsè conſuluit Domi. conſil. 85. ſuper.
8 1. col. 2. quod † eccleſia non tenetur ad decimam Papalem, pro illa quarta parte quàm epiſcopus recipit. c. conquerente, de offic. ordinar. ſed epiſcopus tenebitur, ergo idem dicemus in iſto caſu, ſi is qui penſionem habet, recipiat penſionem tertiæ vel quartæ partis, etiam in pecunia vt non teneatur, is qui habet beneficium pro penſionario ſoluere, ſed poterit detrahere de penſione onus decimæ vel aliud.

Decimò, facit text. in c. vobis 12. q. 2. ubi ſic dicitur omnem penſionis ſummam ex omnibus prædiis collectam ad antiſtitem deferendam, ex qua tamen collectione habeatur ratio, quid ad cauſas, uel expẽſas accedẽtium neceſſitatum opus eſſe perſpicitur, vt de medio ſequeſtretur. Ecce ergo tex. per quem apparet expenſas, etiam aduocatorum deducendas. Et ſic intellexit Dom. conſi. 85. ſuper. 1. ſic & penſionis expenſa deducetur, & decima, pro virili, ſoluetur.

9 Vndecimò, † vſufructuarius & penſionarius æquiparantur. Io. Baptiſta Cacialup. in tract. de penſio. q. 1. allegat clem. vnam de ſupplend. negli. prælat. quæ parum facit ſed vſufructuarius pro rata tenetur ſoluere. l. hactenus. & l. ſi pendentes. §. 1. ff. de vſufr. ergo & penſionarius ſic concludit Cacialup. q. 17. in princip.

Duodecimò, pro hoc eſt gl. ordinaria in d. Clem. 2.
10 de decim. quæ dicit eſſe expeditum, quod † ſi habentes prædictas penſiones habeant illas, vel ex mera gratia, vel in beneficium, quod ipſi tunc tenentur ad decimam. ſed, in regno Franciæ maximè, habent omnes penſionarii ex gratia penſionem, ergo pro rata tenebuntur ad ſoluendum decimam. Et huius ſententiæ eſt Ioannes Baptiſta. in d. tract. de penſione. q. 17. vbi in fine dicit, contuliſſe cum domino Nicolao de Caſtello aduocato conſiſtoriali & fiſcali, quem huius ſentẽtiæ inuenit, & gaudet ſe habere conteſtem, etiam in regno habent penſionem in titulum, quia ſunt clerici, quibus datur, ſicut beneficium, & non laici, igitur pro rata ad onera tenebuntur.

11 Decimotertiò, † diminuta parte prædij tributarii, diminuuntur penſiones tributorum, pro ea parte. l. forma. §. 1. ff. de cenſib. & not. in l. ſi uno. ff. locati. & quod not. Bart. in l. cotem. §. fin. ff. de publican. ſed quãdo ſoluitur pecunia penſionario diminuitur beneficium pro illa parte, ergo pro illa parte diminuetur decima Papalis, & ſic non ſoluet, Curatus decimam pro rata penſionis, & fructus conſideratur detracto onere penſionis Bald. in l. 1. col. 2. verſic. pone impetraui. C. de fructibus. & litium expenſ.

Decimoquartò, ſicut æs alienum reſpicit totum defuncti patrimonium l. ſi fideicommiſſum. §. 1. ff. de
12 iudic. l. 1. §. ſi hæres. ad Trebell. ita † decima reſpicit totum beneficium. Ideo ex toto beneficio adimi debet, & ſic tam ex penſione, quæ ex beneficio eſt, quàm ex alio toto, nec maior eſt ratio quod eximatur ab vno, quàm ab alio, ob id à toto eximetur.

Decimoquintò, ſi canonici debeant dare dimidiam partem fructuum primi anni communi dictæ eccleſiæ, ſicut eſt in eccleſia Placentiæ, tunc ſi impoſita fuerit decima debebitur medietas fructuum reſtantium ſoluta decima, & non fructuum totius beneficii, ſic per multa conſuluit. Deci. conſil. 156. ſtatutum. etiam ſi fructus debeantur fabricę per curatum, adhuc de omnibus fructibus ſoluetur decima. arg. l. fundi. ff. de uſu fr. leg. Boniſac. de vital. in d. Clem. 2. num. 46. in 4. concluſ.

13 Decimoſextò, † tanti dicitur eſſe beneficium, quanti eſt deductis oneribus, & non plus. Ideo ſi beneficium ualet trecentis, & deductis oneribus non valet niſi centum, non dicetur verus valor niſi ad centum. arg. l. Illud. C. de coll. vbi Iaſ. Bar. in l. quoties. ff. ad leg. Falcid. ſcripſi in tract. nominatio. q. 19. num. 32. Et tantum debent æſtimari reditus eccleſię, quantum valent deductis oneribus. Bald. in l. ſed ſi hoc. §. quidam. in fin. ff. de cõdit. & demonſtr. per illum text.

Decimoſeptimò, rector qui ſoluit penſionem, non tenetur ſoluere charitatiuum ſubſidium, ſeu decimã Papalem pro omnibus fructibus beneficii, ſed ſolum pro rata. Et ſic detracto onere penſionis, ſic concludit Deci. conſil. 156. ſtatum. col. 1. vbi dicit ſecus eſſe ſi ageretur de expenſis procurationis, quę fit ratione perſonarum magis, quàm rerum. ideò rector ad integram procurationem tenetur, ſecus ad decimam vel charitatiuum ſubſidium. Et per hoc patet nobis di-
14 ſtinctio, quòd ſemper † penſionarius tenetur ad onera pro rata penſionis, quando onus reſpicit eccleſiam, ſecus ſi perſonas quod eſt notandum.

15 Decimooctauò, † valet argumentum ab abſurdo, tam de iure ciuili, ut in l. ſiue hæreditaria. in fi. ff. de negot. geſt. l. nam abſurdum de bonis libert. quam de iure canonico. c. uenerabilem. & c. in Geneſi de elect. ç. ſolitæ ubi Panorum. in 4. not. de maiorit. & obedien. & c. cum ſatis ſit abſurdum. de offi. Archidiaco. c. quærimoniam. cum aliis ſimilib. de iure patro. Et lex debet reſtringi ne ſequatur abſurditas, uel etiam extendi, ut uitetur gloſ. in Clem. fi. de reſcript. plenè Nicol. Enerar. in locis legal. in argu. ab abſurdo. ſed abſurdum eſt unum commoda capere, & alium onera

Source : BIU Cujas

ra habere.l.is qui in poteſtate. §. fi.ff. de leg. præſtand.
quod eſſet ſi penſionarius non ſolueret pro rata,quia
ipſe commodum reciperet, & rector onus habe-
ret, quod non eſt dicendum.
16 Decimononò, illa † opinio eſt tenenda quæ æqui
tate fundatur,maxime naturali . l. placuit.ff. de iudic.
vbi doc. & glo. in regul. cancell. 13. Neuiſa. in ſylua
nuptiali limita. 4. an communis opinio ſit tenenda.
Quæ ergo ratio patitur, quod prælatus ſoluat Papæ
decimam omnium fructuũ. qui habet multa onere
& penſionarius habens penſionem nitidam, titulo
lucratiuo, ſit immunis, ab omni onere decimæ, vti-
que non video, ſunt verba Cacialup. in de tract.q.17.
Vltimò, etiam curatus tenebitur ſoluere totam
decimam, vel aliud onus reale, quia beneficium eſt
integrum penes eum,cum onere præſtãdo.Cum ipſe
omnes etiam recipiat fructus, detracta tamen portio
ne pro rata quam exoluere debet penſionario. Vnde
penſionarius non tam dicitur illa ſoluere,quàm eam
non capere l. pe.§. vtrum.ff. ſi quid in fraud. patro. l.
dotis. quidem petitio. C.de collat. ſicut aliquando
quis dicitur non quærere, ſed non perdere l. vlt. in
princi. & l. qui autem. ff.quæ in fraud. credit. Et ſic
conſuluit, Oldrad. Conſil. 168. ad primam quæſtio-
nem in fine per tex. in l.id autem.in fi.ff.ad leg. falcid.
& l. non dubium. & *l.ſeq. & l.ex aſſe. ibid.l.* vna.§. ſi
verò. non omnes *C. de cadu. tollen.* poſſunt tamen
diſtributores colligere vtrunq; in vnũ poſſunt,etiam
diuidere dummodo ad tantum aſcẽdat coniunctum
quantum ambo inuicem ſeparata.Bal. conſil.205. in
17 cauſ.in fi. vol.3.ſed tutius eſt qđ † rector vel prelatus
totum ſoluat, ne iterum cogatur ſoluere, pro pen-
ſionario, fortè qui nihil habet. Et quia non poſſidet
beneficium, non cogeretur. Ideo intereſt curatum
totum ſoluere & poſtea penſionario pro ſua parte
computare.
Non refragatur quod ſecundum aliquos ſi quo-
tam fructuum reciperet penſionarius, quod tunc te-
neretur, ſecus ſi pecuniam cum ſuper fructibus be-
neficij reparationes,& alia onera imponantur. Reſpõ
18 deo, ſiue † impoſita fuerit in pecunia ſiue in fructu
oĩ caſu tenetur penſionarius ad onera pro rata, quia
iſta penſio,in pecunia ſuccedit loco fructuum, & in
locum illorum ſubrogatur, & largè dicitur fructus.
Bald.in *l.ſi* traditio.in fi.& in l.fructus.C.actio.de em-
pt.Calca. d.conſil.120.col. 2. ſed ſubrogatum debet
ſapere naturam eius in cuius locum ſubrogatur. l.ſi
eum.§.qui iniuriarum.ff.ſi quis cauti, & quia per pe-
cuniam omnes aliæ res æſtimãtur.l.ſi ita fideiuſſ.ff.de
fideiuſſ.& omnia taxantur per pecuniam. d. Clem.2.
ob id debemus idem iudicare, ſiue in pecunia penſio
recipiatur, ſiue in parte fructuum.
9 † Nec obeſt.text.in l.1. C. de anno. & tribut.lib.10.
vbi annonas debet,is tantum ſoluere, qui fructus re-
cipit non qui penſiones habet,vt dicit ibi gl. Reſpon.
quòd ille text. loquitur in ſolutione annonæ quæ ex
fructibus fieri debebat.vt in rubr.illius tituli patet, ob
id qui penſionem recipit non ſoluit annonam ex fru
ctibus, cum illos non habeat, ſecus eſt in decima Pa-
pali quæ ſoluitur in pecunia. Et penſionarius pecuniã
recipit,ergo de pecunia ſoluat. c.2. de decim. Ex qui-
bus concludo penſionarium teneri pro rata, tam ad
decimam quàm ad reparationes eccleſiarum, & ad
alia ſubſidia quæ non recipiunt perſonas. Et his
ſubſcripſi.

RESPON. CXXVI.

De prouiſo an ſit curatus, an vicarius perpetuus.

SVMMARIVM.

1 *Prouiſus, quod ſit curatus, ex ſua prouiſione patet, & ex eo quod longo tempore, ut curatus habitus fuerit.*
Beneficij qualitas, per tempus quadraginta annorum, immutari poteſt. ibidem.
2 *Inſtitutus, & prouiſus de beneficio, in dubio præſumitur curatus.*
Eccleſia una, duorum eſſe non poteſt. ibidem.
3 *Curatum ultra prouiſum, qui ſe dicit, illud probare debet.*
4 *Capella, quando alicui eſt data, vel altare, tunc, eſt & cura data cenſetur.*
5 *Eccleſiæ ſtatus, an immutetur, per vocationem hic ab Epiſcopo factam.*
6 *Tranſactio curati prædeceſſoris, non ligat ſucceſſorem.*

TRES, ex hoc proceſſu inuenio dubitatio-
nes prima eſt, an magiſter Iacobus de
Marguetel, prouiſus de cura ſeu uicaria
de Montehugonis ſit curatus, uel per-
petuus vicarius.
Secunda, ſi ſit vicarius, an noualium decimas pe-
tere poſſit, non obſtante tranſactione per predeceſ-
ſorem facta? & an tranſactio ad noualia extendatur.
Tertiò, ſi extendatur ad noualia, an ſaltem curatus
congruam portionem petere poſſit in ſubſidium.
Veu le proces entre les Cantre, & chapitre de Conſtances,demã
deurs en cas de ſayſine, & nouuellete' contre maiſtre Iacques
de Marguetel cure' de Nontuchon defendeur, ſemble que ledict
Cure' defendeur, comme cure' ſepeult defendre contre leſdicts dẽ
mandeurs touchant les nouales,ueu qu'il eſt en poſſeſſion de ladi
cte cure dudict lieu,& que la tranſaction faicte par ſon predeceſ-
ſeur eſt perſonnelle, que ne oblige le ſucceſſeur, à ceſte cauſe les
noualles luy doibuent appartenir. Attendu meſmement la modi
cite' de la cure, & qu'il eſt fonde' de droict commun. Delibere'
à Paris ce 12.Decembre. [Viſo proceſſu inter Canto-
rem & capitulum Conſtantiæ, petitiones in materia
interturbatæ poſſeſſionis contra magiſtrum de Mar-
guetel Curatum de Nontuchon defenſorem,uidetur
dictum curatum defenſorem,ut curatum ſe poſſe de
fendere contra dictos petitores, quantum ad noua-
les attinet, quandoquidem in poſſeſſione eſt dictæ cu
ræ prædicti loci, & quòd tranſactio per ſuum præde-
ceſſorem facta, ſit perſonalis, quæ ſucceſſorem non
obligat. Quare nouales ad eum pertinere debent. Cõ
ſiderando imprimis exiguitatem curę,& quòd de iure
communi fundata ſit. Deliberatum Pariſiis. hoc 12.
Decembtis die.]
Præcipuum dubium eſt, quia capitulum Conſtan
tien. dicit ſe curatum, prouiſus d. Iacobus Margue-
tel contrarium aſſerit. Quæritur quid iuris. Et quod
1 dictus Iacobus de Marguetel, † prouiſus ſit curatus:
patet ex ſua prouiſione, ubi dicitur quod fuit proui-
ſus de cura Montehugonis. Etiam quia ſic longo tem
pore fuit habitus, & reputatus curatus, & per tempus
quadraginta annorum poteſt immutari qualitas be-
neficii c. cum de beneficio. ubi etiam glo. & doct. de
præben.in 6. Et quia in tranſactione etiam fuit habi-
tus ab ipſis cantore, & capitulo Conſtantien. pro cu-
rato. & ſic nominatus fuit, & ideò illa nominatio il-
lis

Source : BIU Cujas

lis præiudicat per tex. in c. ex ore. de his quæ fiunt à maior. parte capitul. & ibi Panorm. in 4. not. & in c. cum ad noſtram. in 1. not. de elec. ſaltem ex illa nominatione transfertur onus probandi in aduerſarios, ut dicit gl. in c. Michael. de filiis presbyter. Calcan. conſi. 36. viſis. num. 21.

2 Item regulariter † inſtitutus, & prouiſus de beneficio in dubio præſumitur curatus, quòd ſimul atque prouiſus eſt de beneficio, & illud acceptauit, ius in re habet, illud beneficium obtinere dicitur. c. penul. & fin. de conceſſ. præbend. in 6. Archidia. in c. ſi gratioſè. col. 1. de reſcrip. illo lib. Et ratione illius prouiſionis omnes fructus illius beneficii, ad eum ſpectant, & dominus eſt fructuum. c. uno. ubi doct. de cleric. non reſiden. in 6. ideò non poſſunt ad alium ſpectare. Cum una eccleſia duorum eſſe non poſsit. c. cum non igno-
3 res. de præbend. & ideò is qui dicit ſe † curatum ultra prouiſum oportet quod probet, quia ſufficit prouiſo oſtendere ſe prouiſum, ſiue per inſtitutionem, collationem, uel alio modo. c. cum in illis. de præbend. in 6. §. 1. & ſeq.

4 Præterea, ubi † data fuiſſet capella uel altare eccleſiæ Conſtantien. uel alteri, tunc cura data cenſeretur. c. altaria. ubi doc. 1. q. 3. c. cum & plantare. §. in eccleſiis. de priuileg. Sed in donatione facta eccleſię Conſtantien. non data fuit. ergo ipſis non cenſetur cura data.

Adhæc, ſi unita eſſet eccleſia, & fructus eccleſiæ Conſtantien. tunc cenſeretur cura ſpectare ad illos qui habent eccleſiam, & fructus. c. expoſuiſti. ubi glo. & doct. de præbend. ſed non ſic eſt in iſto caſu ubi epiſcopus dedit duas gerbas, ut uerbis eius utar. Ergo non cenſentur curati.

Inſuper, oporteret etiã probare quod capitulum Conſtantien. uel aliquis celebrauerit in dicta eccleſia de Montehugonis, tanquam curatus, & hora qua ſolebat uicarius celebrare. Et ſic quod exercuerit curã, alias non prodeſt. c. extirpandæ. §. qui uerò. ubi doct. de præb. ſed capitulum numquam exercuit aliquod ius in cura prædicta. Ergo curati dici non poſſunt.

5 Poſtremò, non refragatur quòd † Epiſcopus uocet uicariam in donatione decimarum facta eccleſiæ. Reſpondeo non facit illa uocatio uicariam, nec immutat ſtatum eccleſiæ. arg. clemen. fin. de ſenten. excommunicati. Lapus alleg. 7. diſceptat. imò non poteſt mutari ſtatus eccleſiæ ex cauſa. c. cum omnes ubi Doct. de conſtit. c. paſtoralis. de priuileg. Et in hac mutatione requiritur quòd hoc exprimatur, ut Petrus de Peruſ. uult in ſuo tract. de mutat. ſtatus eccleſiæ quæ uoluntas hic non apparet. Et ideo patet quod dictus de Marguetel debet dici, & nominari uerus curatus, prout eſt. Et ob id decimæ nouales ei deben-
6 tur, non obſtante † tranſactione quæ non obligat ſucceſſorem. c. ueniens. de tranſact. alia ob breuitatem tẽpori ſcribere non potui repentinum nuntii diſceſſum. Sed his ſubſcripſi. Pariſiis. Anno 1547. die 13. Decembris.

RESPON. CXXVII.

De decima decimæ.

SVMMARIVM.

1 *Decimam decimæ concederis, quid concedere uideatur.*
Experto artis credendum eſt. ibidem.
2 *Decima differt à decennali, uel decennio.*
3 *Decimaria, quid ſit.*
4 *Communis uſus loquendi eſt attendendus.*

1 IN caſu propoſito, quidam † conceſſit decimam decimæ: quæritur, quid videatur conceſſiſſe. Et in iſta quæſtione quia agitur de declaratione vocabulorum, & regula iuris eſt, quòd vnicuique in ſua arte credendum eſt. Primò ruſticis, quando agitur de arte illorum. tex. in l. ſi chorus. cum ſimilibus. ff. de lega. 3. glo. in §. præterea. in ver. longiori. inſt. de reo. diuiſ. Et illam ad hoc ponderant Ange. & Porc. Item, an aliqua ſit prægnans, vel corrupta ſtatuo iudicio *obſtetricũ* & mulierum expertatum l. 1. & ibi Bart. ff. de ventro inſpiciend. Item iudicio Medicorum, & Chirurgorum debet ſtari quoad uulneratum, an uulnus ſit lætale, uel non l. ſemel. C. de re. militar. lib. 12. c. ſignificaſti. in 2. de homicid. Etiam creditur tabellioni de ſua ſcriptura, quando habet debitam formam, uidelicet teſtes, & alia requiſita. text. in l. ſi decurionibus. in fin. C. ad leg. Cornel. de falſ. declarat. Alex. conſi. 147. nu. 6. in 6. uol. Item ſeruienti, in his quæ ab officio dependent, ut citaſſe. Barto. in extrauag. ad reprimendam in uerb. per nuntium quomod. in læſę maieſt. crimi. procedat Luc. in l. 1. de curioſ. lib. 10. Item menſori, de offi. ſuo. l. ſi irruptione. §. 1. ff. fini. regund. Item Fabro, & Architectori de fabrica. in authen. de non alienand. §. quod autem dictum, magiſtro militum, de milite. l. 1. C. de offic. magiſtri milit. Doctor. de diſcipulo. l. medicos, & ibi Docto. & l. ſi quis. C. de profeſſo. & medi. lib. 10. Et generaliter unicuique in ſua arte credendum eſt. c. ut conſtitueretur. 50. diſt. Ergo cum hic de uocabulorum diſceptatione tractetur, primò referam opiniones grammaticorum, ſecundò legiſtarum, tertiò canoniſtarũ, & his uiſis credo quòd caſus noſter erit lucidus. Primò, dicit Symp. in uerb. decima, quòd
2 † decima differt à decennali, uel decennio: nam decennium eſt ſpatium decem annorum, decima eſt pars una, ex decem. allegat Plautum, ut decimam ſolueret Herculi, inde decimare, id eſt decimam partem detrahere, ut in Euangel. uæ uobis qui mẽtam, & omne olus decimatis, & ſequitur Calep. in uerb. decima, & nunc uenio ad legiſtas. Et primò habemus dictionem dena quæ ſignificat decem, ut habetur in procœmio digeſtor. §. hæc autem tria, & ibi gloſ. in authent. cauſa, quæ ſit in titul. de epiſc. & cleri. & hoc propriè: impropriè pro decem. l. ſi ita. ſtipulatus fuero à Titio, & ibi glo. ff. de uerbor. obligat. l. ſi quis teſtamento. in prin. ff. de leg. 1. & ibi Alber. & Iaſ. (qui hoc limitant) licet uidere, ideo non ſcribo, ſed non eſt ſic in noſtro caſu, in quo ſit mentio decimariæ, quæ ſignificat locum ex quo percipitur decima. Et non decima decimæ, ſicut dicebatur. Et probatur iure ciuili per tex. in l. auibus. ff. de leg. 3. & glo. in uerb. auiaria. declarat dici
3 debere locum in quo aues remanent, ita & † decimaria locus dicitur in quo decima percipitur. Item columbaria, ſiue columbarium, dicitur locus ubi inhabitant columbi, ut declarat Cæpol. in tract. de ſeruitut. urban. prædio. c. 77. ſic & decimaria locus dicitur. In quo percipitur decima declarat. Io. Sanxon. in cõſuet. Turon. in rubr. *des droicts de Chaſtelins, art premier.* Ibi declarat de Piſcaria, quæ dicitur locus in quo piſces reponuntur. Item leproſaria dicitur locus, ubi leproſi nutriuntur. Clement. quia contingit de religioſ. domib. Sic & decimaria locus in quo decima percipitur. Item probatur per text. in capit. conquerente. de offic. ordin. ubi epiſcopus olim percipiebat quartam decimæ: ſed hodie, plenè quartam. not. in cap. de quarta. de præſcript. Panormit. in capit. 1. & capit. cùm contingat. de decim. Item uinarium locus in quo beſtiæ feræ includuntur. l. uſumfructuarium.

§. ſi in

Source : BIU Cujas

§.ſi in vinarijs,& ibi glo.ff.de vſufruct. ſic ergo eſt dif-
ferentia inter decimam decimæ, & decimam deci-
mariæ,per d.c.conqueren.
4 † Item probo à communi vſu loquendi, qui eſt at
tendendus. l.Labeo. §.1.in fi. ff.de ſupellect.leg.Imò
aliquando præfertur proprio ſignificato.Bar.in l.non
dubium.C.de legib.& d.l.Labeo. & ſic probatur : nã
appellatione fratrum ſoli mendicantes veniunt,pro
pter communem vſum loquendi,ſecundum Pan.in
c.cauſam.in 1.de iudic.in 2.col. Item licet vidua dica-
tur quæ nunquam fuit nupta.l.malum. §.vidua. ff. de
verb.ſign.Tamen communis vſus ſic habet,quòd in-
telligatur de ea cuius maritus eſt mortuus, inde etiã
Bar.in l.1.in prin.ff.de ſuis.& legit. dicit quòd licet ap
pellatione beſtiarum veniant feræ,vt Leones & Vrſi.
l.1.§.beſtias.ff.de poſtul. Tamen ex communi vſu lo-
quendi,beſtiæ appellantur etiam domeſticæ : ſed cõ-
munis vſus ſe habet,quòd dicitur in decimaria ſancti
Ioannis,id eſt, in parrochia. Et ſic ſtabimus illi com-
muni vſu loquendi, ex quibus concludo hanc quæ-
ſtionem eſſe ſine dubio, in qua dicitur reliquiſſe, vel
donaſſe dimidiam partem decimariæ: nam debebi-
tur decima pars fructuũ dimidiæ partis illius decima-
riæ,id eſt illius loci. Et ſic ſalua correctione cõcludo.

RESPON. CXXVIII.

De decimis tempore indulti.

SVMMARIVM.

1 *Probatio temporis immemorialis habet vim tituli, ibid. & infra.*
2 *Qualitas iuxta verbo, quando intelligi debeat, ſecundum tempus verbi.*

SVPER declaratione.c.ſtatut.de decim.lib.
6.Dico Abbatem nõ debere probare poſ-
ſediſſe decimas tempore indulti, & hoc
1 propter tempus † immemoriale probatũ,
quia ſatis eſt probatum præſumptiuè,per ea quæ no.
Barb.conſi 35.ſapienter.in 2.vol.Fel. & alii. in c.cum
nobis.& c.ſi diligenti.de præſcrip. Cum illa probatio
habeat vim tituli l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua
quotid. c.ſuper §.præterea. de verb.ſign. Io.Franciſc.
Bal.in tract.præſcr.in 2.parte. 3.partis principalis.
2 Nec obſtat ꝙ † qualitas iuncta verbo debet intel-
ligi ſecundum tempus verbi.l.ſi in delictis.§.ſi de tra-
cta ff.de noxal.actio.quia hoc verum, niſi ſit probata
præſcriptio tanti tẽporis,vt in caſu noſtro latius dicã,
quando per otium licebit:ſed pro nũc me ſubſcripſi.

RESPON. CXXIX.

De decimarum præſcriptione.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia contra eccleſiam præſcribit ſpatio quadraginta annorum.*
2 *Capit. primum de præſcriptionibus. lib. 6. declaratur.*
3 *Præſcriptio temporis immemorialis habet vim tituli.*
4 *Præſcriptione antiquarum decimarum, non ſequitur præſcriptio futurarum.*
5 *Præſcriptione immemoriali probata præſumitur titulus, & bona fides.*

VISO facto mihi propoſito, dico abbatem
ius percipiendi decimas acquiſiuiſſe, ex il
1 la præſcriptione probata nam † eccleſia
cõtra eccleſiam præſcribit ſpatio quadra-
ginta annorum.c.de quarta.de præſcript.
2 Nec obſtat † c.primum.de præſcrip.lib.6. vbi quã-
do ius commune eſt contra præſcribentem requiri-
tur titulus, ſicut in præſcriptione decimarum in alte
ra parrochia,quia habet locum in pręſcriptione qua-
dragenaria. Secus ſi ſit præſcriptio immemorialis,
quæ idem eſt quòd præſcriptio tanti temporis cuius
memoria in contrarium non exiſtit, & dicitur centũ
annorum.Cepol.in tract.de ſeruitutib. vrba.prædior.
c.19.in prin.Licèt contrarium teneat Felin.in c.ad au
dientiam.col.vlt.in 5.limit. de præſcript.ſicut in caſu
3 noſtro,in quo eſt probata præſcriptio † immemoria
lis,ergo non requiritur allegatio tituli.tex.in c.1.in fi.
Cardinal.conſi.114.dico Petrum.&c.in fi. Fel.in cap.
ſi diligenti. col. 7. in noua reſtrict. de præſcript. Quia
ſpatium tanti temporis, loco tituli legitimè conſtitu
ti habetur. l. hoc iure. §. ductus aquæ. & ibi glo.ff.de
aqua quotidia.& habet vim priuilegii. cap.ſuper qui-
buſdam.§.præterea.de verb.ſign. Bald. in c.1.quæ ſint
regal. Alex.conſi.6.viſo themate.col.1.in 1.volum.&
conſil.74. videtur.col.2. in 4.volum. Panor.in c.cum
nobis olim. de præſcript. & c.per venerabilem. col.3.
qui filii ſint legiti.Iaſ.in l.de quibus.col.13. ff.de legib.
Et ideo indultum poteſt operari quantum ad noua-
lia, de quibus loquitur.Nam licet decimæ noualium
4 ſint eiuſdẽ iuris cuius ſunt antiquæ. Tamen † ad pręs
ſcriptionem antiquarum nõ ſequitur præſcriptio fu
turarum. c. cum contingat.de decim. & ibi Panor. in
vlt. notab.aſſignat rationem,quia in præſcriptione de
bet fieri ſtricta interpretatio,cum ueniat ad detractio
nem iuris alterius : nam tantum cenſetur præſcriptũ,
quãtum poſſeſſum.l.j.§.Iulianus.in 1.ff.de itiner.actu-
que priuat.& ibi Bar.& Bal. in l.cum de in rem uerſo.
col.fi.ff.de uſur.& authen.qui rem.col.ult.C.de ſacro
ſanct.eccleſ.Panorm.in c.auditis.col.2.de præſcrip.&
ibi plenè Feli.& Panor.in c.cùm olim.& c.cum con-
tingat. de decimis.
Nec curo, an poſſideret tempore indulti,uel non,
5 quia cum ſit † probata præſcriptio immemorialis,
præſumitur titulus & bona fides, etiamſi non allege-
tur, quia tanto tempore præſumitur ab authoribus
ſuis iuſte poſſeſſum.Innocen.& Bald.in c.ſi diligenti.
de præſcrip.& hæc præſumptio eſt iuris, & de iure,
quæ non recepit probationem in contrarium, licet
admittatur probatio, quod non ſit lapſum tantum
tempus. Felin.in c.cum uobis.col.3.de præſcrip.

RESPON. CXXX.

De decima & eius ſequela.

SVMMARIVM.

1 *Verba legis vbi conueniunt, ibi & eius diſpoſitio conuenit.*
2 *Verbis legis recedendum non eſt, niſi aliter de mente appareat.*
3 *Conſuetudo generaliter loquens comprehendit etiam perſonas priuilegiatas.*
4 *Diſpoſitio generalis omnes caſus includit, licèt maior ratio videatur in vno, quam in alio.*
5 *Renuntiatio beneficij non extenditur ad caſum, ſi conferatur de nouo.*

Source : BIU Cujas

Actus ad incogitata non debet extendi. ibid.

6 *Exemptus delinquens in loco non exempto, poteſt puniri per ordinarium loci.*

7 *Opinio faciens religioni, & eccleſiaſticis perſonis, & in dubijs ſequenda.*

SVPER facto præmiſſo, à nobili, & genere, & literis, & uirtutibus Conſultus. Licet ut adagio dicitur fruſtra Herculi. Attamen ut ei, quàm ſummopere mortem geram, ſummam capiam, ut medium habeam, breuique opinionem ſubſcribam, uidelicet locum eſſe ſequelæ per uenerabiles canonicos ſancti Cirici de Iſſolluno,
1 quod ſic probatur. Vbi conueniunt † uerba legis, uel conſuetudinis, ibi conuenit eius diſpoſitio, & ècontra tex. ſolennis. in c. indemnitatibus. §. ſupradicta. ibi, cum in ipſis hoc locum ſibi uendicare nequeat. de elect. lib. vj. Bart. & alii in l. 4. §. prætor. in fin. de damno, infect. ff. in uerſic. totiens Felin. in c. nonnulli colum. 31. uerſic. ubi uerba de reſcrip. Barba. conſil. 75. magnanimus. col. 1. in 4. vol. Iaſ. in l. ſi is qui. colum. 2. ff. ad Trebell. Sed uerba conſuetudinis conueniunt, & adaptantur ad caſum hunc, ergo & eius diſpoſitio locum habebit, quòd adaptentur uerba conſuetudinis probatur in rub. *Des couſtumes prediales* arti. Item *ſuyte de diſme a lieu.* &c. cum artic. ſequen. ubi formaliter deciditur caſus noſter.

2 Secundò probatur: Non eſt † recedendum à uerbis legis, uel conſuetudinis, niſi aliter appareat de mēte legis. l. nō aliter. ff. de leg. 3. ſed hic non apparet conſuetudinem aliter cenſiſſe, imo pro caſu, ergo illi ſtabimus, nec obſtat, quòd dominus poſſit ſequi ſuum laboratorem, in aliena parrochia animalibus alibi paſtis colentem: ſed hic non eſt ſuus laborator, ut potè quia domini S. Tirici nil recipiunt, cum ſit, exemptus, ergo non poterunt eum ſequi. Primò, dico quòd cōſuetudo non loquitur de ſuo laboratore unius decimariæ ad aliam tranſeunte.

Item nec obſtat, quod ſit exemptus & priuilegiatus, quia † conſuetudo generaliter loquens compre
3 hendit etiam perſonas priuilegiatas. l. in fraudem. §. fi. ff. de teſt. milita. & ibi Bal. not. Dec. in l. 1. ff. de reg. iur. l. ſi certis annis. C. de pac. Ergo ille articulus quòd ſit locus ſequelæ habebit locum in caſu mihi propoſito.

4 Præterea, † diſpoſitio generalis omnes caſus includit, licet maior ratio uideatur in uno caſu, quàm in alio. l. 1. §. quod autem. ff. de aleæ lu ſu. l. fin. §. 1. de aur. & arg. leg. Dec. conſil. 5. in cauſa dominę. Conſequēs igitur eſt ut diſpoſitio generalis conſuetudinis, licet maior ſit ratio, in non exempto, quàm in exempto, habebat etiam locum, in exempto. Adhęc facit, quia uenerabiles ſancti Cirici eximendo, uidentur eum eximere in eorum parrochia, non extra, ſicut locum tenens banniēdo, ſeu relegando, uidetur relegare à ſua terra. not. in l. fin. ff. de iuriſd. omn. iudic. & c. fin. de conſtit. lib. vj. l. nec auus. C. de emancipat. liber.

Nec obſtat quòd poſtquam uenerabiles canonici exemerūt illum laboratorem, ergo nil ab eo debent petere, ſiue in parrochia eorum, & multominus in aliena, dico quòd exemplum eorum non comprehēdit illum caſum, in conſuetudine comprehenſum arg. c. 2. de renuntiat. ubi † renunciatio beneficii, non
5 extenditur ad caſum ſi conferatur de nouo, nec renūciatio filiæ facta de bonis paternis, extenditur ad caſum, quando inſtituitur per patrem, & ei de nouo obuenit hæreditas. Bar. Alexan. & alii in l. ſtipulatio. hoc modo. ff. de uerbor. oblig. dixi. in repet. c. poſtulaſtis. in materia nominationum, in ult. q. num. 328. de eleric. excomm. miniſtrand. ſic & eximendo non uidentur eximere à cauſa de nouo contingente, quia ad incogitata non debet extendi actus. l. mater. ff. de inofficioſ. teſtamen.

Facit quòd hic laborator eſt exemptus in illo loco de Maurande tantum & non extra, in dubio iſta conceſſio debet præſumi realis. c. cum ueniſſet. de inſtit. Bart. & alij in l. quia tale. ff. ſolut. matrimo. l. ſi. de ſeruit. leg. Et ſic extra illum locum non debet exten
6 di, nam † exemptus delinquens in loco nō exempto, poteſt puniri per ordinarium loci. c. authoritate. de priuileg. lib. 6. Cum illa exemptio extra locum non extendatur, ſic nec hoc caſu extra uillam de Maurande. probatur in c. ex parte. & c. licet. de decim. ubi priuilegium conceſſum ſuper decimis laborum non ſoluendis, non extenditur ad terras alias propriis laboribus non cultas, nec priuilegium, conceſſum uenientibus ad habitandum in tali ciuitate, non extendetur ad ciues alibi habitantes. Bart. in l. cum emancipatis. §. ſi. ff. de bon. poſſeſſ. contra tabul. & doct. in l. 1. de conſtit. princip. Sic nec iſta exemptio extenderetur, quando alibi laborat quàm in loco de Maurande.

7 Vltimò, illa † opinio eſt in dubiis ſequenda, quæ fauet eccleſiæ & eccleſiaſticis perſonis. l. ſunt perſonæ. in fi. ff. de religioſ. & ſumpt. funer. gl. in c. ſi. de teſtam. not. in l. id quod pauperibus. C. de epiſcopis, & cleric. Roma. in repet. authen. ſimiliter. col. 11. ad leg. Falcid. quo circa ut locus ſit ſequelæ eccleſiæ ſancti Cirici, poteſt ſequi laboratorem in parrochia aliena laborātem, & ab eo obtinere dimidiam partem decimæ, à dominis uerò de Choday alteram dimidiam, prēmiſſè tamen, ſubmitto correctioni melius ſentientis, in quorum fidem me ſubſcripſi.

RESPON. CXXXI.

De decima porcorum & ſucculorum.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ porcorum an pertineant ad rectorem curæ, an ad religioſos.*

Tranſactio inter rectorem, & religioſos de decimis fieri poteſt. ibid.

2 *Decima porcorum & aliorum animalium non cenſetur remiſſa, licet eſſet renuntiatum omni iuri decimarum in illis terris, ibid. & infra.*

3 *Conſuetudo eſt attendenda.*

4 *Præſumimus ex his, quæ ſubſequuta ſunt, quid à principio contractus ſit geſtum.*

5 *Ab exordio tituli poſterior formatur euentus.*

IN propoſita quęſtione, breuiter agēdo, non uidetur dubium quin ipſe laicus teneatur ad ſolutionem decimæ porcorum, cū & ipſi ſint in fructu, ut eſt text. in c. peruenit.
1 & in c. non eſt. de decim. in antiq. Sed dubium eſt † ad quem pertineant dictæ decimæ, an ad rectorem curæ, an ad religioſos. Et clarum eſt de iure communi ſpectare ad ipſum rectorem: ſed in propoſita quęſtione prima fronte ſuadetur oppoſitum propter uerba permutationis initæ ex cauſa trāſactionis inter rectorem & religioſos, quæ tranſactio ualet, & fieri potuit de ipſis decimis. capit. ex multiplici. extra de decim. nec poteſt reuocari in dubium, an iſte ſit rector, uel uicarius, cum ipſi religioſi contraxerint cum eo, tanquam cum rectore ipſius curæ, non autem tanquam cum uicario, ut ex lectura tranſactionis apparet, unde ſatis confiteri uidentur eſſe rectorem.

l. opti-

Source : BIU Cujas

l.optimam.C.de contrahend. & committend. ſtipul.
& attendenda eſt ſemper qualitas ſecundum quàm
contractum fuit. l.ſi pater. §.qui duos. ff.de adoptio.
Angel.in l.ſi vt proponis. ff.de inoffi. teſta. omnis igi-
2 tur difficultas oritur ex verbis tranſactionis, † & pro
religioſis facit, quia rector in parte ipſis à ſe tradita re-
nuntiauit omni iuri decimæ, bladi & uini quod in di-
ctis terris haberet, vigore curæ ſuæ, ſubiecitque clau-
ſulam generalem, & cuilibet alii iuri decimarum, qđ
dicto rectori occaſione curæ ſuæ competit, vel com-
petere poſſet, intra dictos fines, quæ verba, cū genera-
lia ſint, debēt generaliter intelligi. l.de pretio.ff.de pu-
blic.in rem actio, & ēt conſequēter ad iſtud ius trahi.

In contrarium facit, quia illa uerba intra dictos fi-
nes arguunt de decimis tantum prędialibus actū eſſe,
quia illæ intra fines propriè continentur, non autem
de perſonalibus, vel mixtis, quæ ex lucro animalium,
ſeu mouentium proueniunt.l. Gaius.ff.de leg. 2. l.ſi
fideicommiſſum. §. 1. ff.de iudicib.l.fi. C.de præſcrip.
long.tempor.dato enim quod pro animalibus debeat
ſolui decima in eo loco in quo paſcuntur, ſecūdum
gloſ.in c.ad apoſtolicæ ex de decim. Tamen cum iſte
locus ſit etiā de parrochia licet aſſignatus religioſis,
ius parrochiale ſaluum eſt, exceptis decimis de dictis
terris. At iſtæ non ſunt de terris, ſed de animalibus. d.
l.Gaius. & l.ſtipulatio hoc *modo in fi.* ff.de verbor.
oblig.Bal.cōſil.*232.in fin.in 2.uol.*vnde in dubio pro-
nuntiandum *eſt pro* dicto rectore cui ius commune
aſſiſtit, vt eſt *gl.*in l.omnis.de reg.iur.Bar.in l.quotiens
ff.*ſi* quis cautio. & per Dec.in l. 1. ff.de regul.iur. for-
tius me mouet conſuetudo ex poſt ſub ſequuta, ex
qua apparet quo dictus rector ſemper ab illa tranſa-
ctione citra, percepit dictas decimas animalium, per
3 quindecim annos cōtinuos, † quæ conſuetudo maxi
mè in iſtis decimis eſt attendenda. d.c.ad apoſtolicæ.
& c.cum ſint eod.titul.nec eſt dubium per talè tem-
pus conſuetudinem cenſeri approbatam. Cum etiā
ex *ſolis* decem annis inducatur vt eſt communis opi
nio, poſt Bart.*in l.*de quibus. *col. 3.* ff. de legib. & l.1.
C.quæ ſit long.temp.conſuetud.cum igitur talis con
ſuetudo ſit ſubſequuta declaratur retro quid ipſi con
trahentes ſenſerint.

Pro qua concluſione, facit regul. l. ſed Iulianus. §.
4 proinde. ff.ad Macedo. † vbi ex his quæ deinde ſubſe-
quuta ſunt pręſumimus, quid à principio contractus
geſtum ſit, quòd decidit Bar.in l.cętera.§.fi.ff.de leg. 1.
Et Ludouic.Rom.conſil.*353*.

5 Facit etiam quod *ſolet* dici, † ab exordio tituli,
poſterior formatur euentus. l.vna. in fi. C.de impo-
nend.lucrat.deſcrip.lib. 10. & quod habetur in l.quæ-
dam mulier. ff.de rei uend. vbi poſſeſſio præſumitur
ex præambula forma perſeuerandi.l.pen.ff.de uſucap.
pro leg.l.ſi à te.ubi Bal.ff.ſi ſeruit.uendicet.& actus ſe
quens, in executionem eius quod à principio tracta-
tum eſt, intelligitur factus.l.3.§.unde quæro. ff.de ma
numiſſ.l.qui in aliena §.ſi is qui putabat.ff.de acq.hęre
dit.p Iaſ.in l.poſt dotem. in lectura.diui.ff.ſolut.matri.

Facit etiam alia regula quod in is qui habent ſe, ut
finis ad initiū, tunc per modum declarationis ex poſt
facto præſumitur in pręteritum. d.§.proinde.& l.liti-
bus.C.de agrico.& cenſib.lib.11.ubi ſi colonus reſpō-
det mihi de fructib. pręſumitur retro coluiſſe nomi-
ne meo, & ibi gloſ.in uerb.colonorum quæ hoc in-
telligit, dummodo reſponderit per decennium, ſeu
longum tempus.facit.l.ſi filius C.de petitio.hæredit.
& not.in l.1.C.qui admit.& Petrus de Anch.in regul.
ſemel malus.de reg.iur.in 6.ubi conclu dit id produci
per modum declarationis, non autem pręſcriptionis.

ergo non requiruntur neceſſario tempora quę præ-
ſcriptioni ſufficiant, & ita mihi uidetur ſaluo ſemper
meliori iudicio. Alciatus.

RESPON. CXXXII.

De eadem decima contra Alciatum.

SVMMARIVM.

1 *Decima ſucculorum per renuntiationem cum clauſula generali hic poſita, an remiſſa cenſeatur.*
2 *Tranſactio generalis, generaliter eſt intelligenda.*
Tranſactio extenditur ad incogitata, quando verba tranſigentium hoc important. ibidem.
3 *Verba in dubio debent aliquid operari.*
4 *Aequalitas in dubio eſſe debet.*
5 *Mixtum regulari debet ſicut prædiale.*
6 *Contra tranſactionem iuratam, quis uenire non poteſt, & ſi venerit incurrit pœnam.*
7 *Decimas, qui ſine monitione non obtulit, peccat.*
8 *Actus ſequens, quando tranſactionem declaret.*

1 NON poſſum non mirari, cum collega ap-
pellet permutationem tranſactionem fa-
ctam, inter rectorem & monachos, nam
† rector renūtiauit omni iuri decimæ bla
di, & vini, quòd in terris religioſorum haberet, ſubie-
citque clauſulam generalem, & cuilibet alii iuri deci
mandi, quòd dicto rectori occaſione ſuæ curæ com-
petit, uel competere poſſet, intra dictos fines & etiā
concludat, nunc rector petit decimas ſucculorum, ꝙ
poſſit, concluſit collega. Attamen ego cum in conſi
lio eſſem, dum cauſa agitabatur contrarium tenui, &
omnes ſequuti fuerunt conſilium meum, & ſecun-
dum meam opinionem fuit iudicatum, tum quia
2 † tranſactio eſt generalis, ergo generaliter intelligi de
bet l.ſub prętextu.C.de tranſactio. Alexan.conſil. 42.
in uol. 1. ſed in tranſactione ſunt illa uerba, & integrè
conceſſit omne, & quodlibet ius, ergo & de iure de-
cimandi ſucculos intelligetur. Nam etiam tranſactio
extenditur ad incogitata, quando uerba tranſigentiū
hoc importarent.d.l.ſub prætextu, 2. & l.fi.§.idem quę
ſiit.ff.de conditio.indeb.Bar.in l. Aurelio.§.Gaius col.
ult.de liber.legat.dixit in l.una.in 1.nota.ult.limi.C.de
ſentent.quæ pro eo quod inter profer.

3 Item verba in dubio debent aliquid operari.l.ſi quā
do.ff.de leg.1.c.ſuper his de priuile.ſed hic nil operarē
tur illa uerba generalia, nam per *illa* uerba bladi & vi
ni intelligebatur de prædialibus. Ergo, & per illa uer-
ba generalia, & quodlibet ius intelligetur, etiam de
omnibus aliis, alioqui generalitas nil operaretur.

4 † Item æqualitas in dubio eſſe debet.in authent. ę-
qualitas. C.de pact.conuent.ſed monachi remiſerunt
ius decimandi ſucculos rectori. Ergo rector uidetur
eiſdem remiſiſſe, intra eorum fines, nec obſtant in cō
trarium adducta. Primò, quia illa uerba intra dictos
fines, arguunt de decimis prædialibus, non de perſo-
nalibus uel mixtis, dico contrarium. Primo, per text.
in l.1.& ibi Bart.ff.de offic.præfect.urb. ubi præfectus,
pōt punire crimina facta intra urbem, ſiue ſint perſo-
nalia, ſiue realia, dummodo intra urbem facta ſint,
ſic & hic rector uidetur remittere omne ius deciman
di, quod intra fines monachorum potuiſſe recipere.
d.l. Gaius.de l. 2. facit contra eum ſi rectè inducatur.

5 † Item mixtum debet regulari ſicut prædiale.l.pe-
coris.ff.de ſeruit.ruſtic. prædior.l.2.C. de verb. ſignifi.

Source : BIU Cujas

itaque ſicut remiſit prædiales, ſecundum collegam, ergo, & mixtas, & ſic ius ſucculorum.

6 Item non † poteſt uenire qui contra tranſactionẽ, & ſi uenerit incurrit pœnam.l.ſi quis maior.C. de trãſactio.& id præcipuè quando fuit iurata.

Nec obſtat: quod poſtea, per 15. annos rector percepit, quia non inuenietur. Et eſto, tamen illa, (quã uocat) conſuetudo, non ducitur præſcripta. Et ſic non ualet.c.cum homines de decim.glo.in c.fi.de cõſuetud.lib.vj.no.in c.de quarta de præſcript.

7 † Imo peccat qui non obtulit decimas, ſine monitione.c.peruenit.in 1.de decim.Et ibi Panorm.expreſſè decidit.de præbend.

Non obſtat.l.Iulia §.prouide.ff.ad Maced.ubi ex ſequẽtibus præſumimus quòd à principio geſtum fuit, hic non oportet præſumere quia clarum eſt, quod actum eſt. Nam remiſit rector omne quolibet ius decimandi, & ſic nihil ſibi retinuit imputetur, ergo ſibi cur non retinuit ius decimandi ſucculos, ſi poſtea uolebat illud ius exigere.

Item, poſterior formatur euentus ab exordio tituli.l.vna,C.de impo.lucrat.deſcrip.lib.10. quod facit ꝑ nobis. Nam ab exordio tranſactionis poſterior euentus ſcilicet, quod ſucculi debeãt recipi per monachos intra eorum fines formatur,& declaratur per tranſactionem.

8 Nec obſtat quod † actus ſequens declaret tranſactionem, quia uerum eſſet, quando eſſe dubia: ſed hic non eſt dubia, quia generaliter omne ius remiſit. Ergo finis ad initium referetur, ſcilicet ad generaliter intelligendum dictam tranſactionem, ſicut eſt confecta. Alia multa adduxi, quorum non ſum memor, & ſic concludo rectorem intra fines religioſorũ non poſſe decimam ſucculorum percipere, & in teſtimonium præmiſſorum me ſubſcripſi. Et ita fuit apud Bituriges iudicatum.

RESPON. CXXXIII.

De decimis, quarum incapaces ſunt laici.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum vti poſſidetis non datur detentori.*
2 *Laicus decimas poſſidere non poteſt, nec pro his iudiciũ poſſeſſorium intentare.*
Poſſeſsio eiuſdem eſt naturæ, cuius eſt proprietas. ibidem.
3 *Laicus petens reſtitutionem decimarum, uel aliorum iurium ſpiritualium non auditur.*
Poſſeſsio euidenter iniuſta non cauſat poſſeſſorium. ibidem.
4 *Laicus, ut non eſt capax ſuper proprietate decimarum, ita nec ſuper poſſeſſione.*
5 *Text. in l. II. ff. uti poſsid. declaratur.*
6 *Detentori, quando competat remedium poſſeſſorium.*
7 *Poſſeſsio decimæ unius fundi, non extenditur ad alium fundum.*
8 *Decimarum conceſsio non extenditur ad nouales.*
9 *Tranſactio de decimis facta inter rectorem, & laicum, non ualet abſque authoritate ſuperioris.*
10 *Venire contra factum proprium quis poteſt, quando eſt contra legem, & eſt nullum.*
11 *Littera reſciſſoriæ impetratæ à curato, ſuper tranſactione à ſe facta annullanda.*
12 *Alienans bona eccleſiæ ea repetit.*
13 *Subtrahere ſe ab onere publico per iuramentum quis non poteſt.*
Iuramentum, contra utilitatem eccleſiæ præſtitutum, non tenet. ibidem.
14 *Decimarum acquiſitio, poſt conſilium Lateranenſe non valet.*
15 *Poſſeſsio ex contractu inutili in rebus prophanis transfertur.*
16 *Parrochiani intereſt non ſoluere decimas alteri, quam ſuo curato.*
17 *Factum publicum cuilibet de popolo competit.*
18 *Laicus contra laicum, quomodo intelligatur poſſe decimas præſcribere.*

DVBIIS mihi propoſitis, breui pro uirili reſpondens, dico d.de Boys le Roy malè intentaſſe poſſeſſorium retinendæ, ſuper decimis ſitis extra territorium, & diſtri-
1 ctum ſuum. Primò, † quia interdictum uti poſſidetis non datur detentori.l.1.§.1.ff.vti poſſid. vbi dicit poſſeſſori dari & §.interdictum ibidem dicit prædij poſſeſſorem tueri, non detentorem, ut eſt laicus ſuper decimis, vt infra dicetur.

2 Item, † laicus non poteſt poſſidere decimas, ergo nec iudicium poſſeſſorium intentare, probatur in c. cauſam. de præſcript. ubi laicus non poteſt poſſidere decimas, quas obtinuit poſt conſilium Lateranenſ. ſic nec iudicio poſſeſſorio ſe iuuare: nam ſicut laicus non poteſt habere proprietatem iuris decimãdi, ita nec poſſeſſionem quia poſſeſsio eſt eiuſdem naturæ cuius eſt proprietas.Barba.in c.2.col.6 de iuram.calum.per d.c cauſam, & eſt quid iuris.l.per ægrè.ff.de acq.poſſeſſ.no.in l.1.illo tit.& in rub.de cauſ.poſſeſ.& d.de Boys le Roy, confitetur ſe habuiſſe anno milleſimo, quingenteſimo, viceſimo, uigore tranſactionis, quæ non ualuit, ut dicetur.

3 Item, † laicus non auditur petens reſtitutionem decimarum, uel aliorum iurium ſpiritualium, quorũ eſt incapax.c.ad decimas,de reſtit.ſpolia. quia talis poſſeſſio eſt euidenter iniuſta, quæ non cauſat poſſeſſorium.no.Inn.in c.bonæ.in 2.de poſtulat.prælat. refert Panorm.in c.ex parte.col.4.& ſeq.de reſtit.ſpoliat.& quod non debeat manuteneri laicus in decimis habitis poſt conſilium Lateranenſ. nec iudicium poſſeſſorium intentare, expreſſè conſuluit d.Chaſſ. conſil.34. vbi videre licet.

Facit vltra eum quod ſi agatur petitorio ſuper beneficio. non habet locum miſſio in poſſeſſionem, ita nec in poſſeſſorio.Arch.& docto.in c.eum qui, de eo
4 qui mittit in poſſeſſ.in 6.Ergo ſicut † laicus non eſt capax ſuper proprietate decimarũ, ita nec ſuper poſſeſſione, non potuit igitur iure poſſeſſorium intentare.

5 Nec refragatur tex.† in l.2.ff.vti poſſidet.vbi in hoc interdicto poſſeſſorio manutenentiæ nil refert, an iuſta ſit poſſeſſio, an iniuſta. Reſpõdeo loqui in prophanis, & in illis qui iuſtè poſſiderent aduerſus alios, vtpotè, clam à me quis habuit poſſeſſionem, ſuper qua eum turbas, poteſt iudicio poſſeſſorio aduerſus te uti, ſecus quando ius reſiſtit, quod quis habeat poſſeſsionem, ut in decimis maximè, & aliis ſpiritualibus, quæ in laicum non cadunt. c. Maſſana. de elect. quia tunc benè attenditur an poſſeſsio ſit iuſta, uel ſit aliqua.

6 Nec obſtat quod † detentori competat actio, quia fateor competere officium iudicis, quando cum uitio amiſit detentionem utpotè ſi commodatario, uel depoſitario res ſit ſubtracta furto.glo.in l.& ideo §.fi. ff. de

ff.de condict.furt. Bart.in l. Aquilius,in fi.de donatio.
& l.rem.quæ nobis.de acquir.poſſeſſ.& l.fi.§.ſed cum
ſecunda.C.de furt.hìc d.de Boys le Roy,perdidit poſ-
ſeſſionem, quam nunquam habuit, ergo in ea non
poteſt petere ſe manuteneri.

Nec etiam obeſt ſi d.de Boys le Roy,probet in ui-
cinis prædiis poſſeſſionem & decimas recepiſſe, quia
7 & ſi tamen † poſſeſſio non extenditur de fundo ad
fundum, licet de parte ad partem eiuſdem fundi, ſic
& qui in uno fundo habet poſſeſſionem, non tamen
habet in uicino prędio.l.naturaliter.§.nit. commune.
ff.de acquiren.poſſeſſ.& ibi not.do quia ſeparatorum
ſeparata eſt poſſeſſio. ar.l.fi.ff de calumniat. Et quam-
uis non oporteat ob ambulare omnes glebas fundi
ad acquirendam poſſeſſionem illius.l.3. ff.de acquir.
poſſeſſ.tamen bene oportet adipiſci poſſeſſionem in
fundo contiguo antequam eam poſſim acquirere,
vt ibidem dicitur.& Bart.in l.1.§. ſi quis in hoc inter-
dicto.ff de itiner. actuque priuat. Imo poſſidens ius
percipiendi decimas, in uno fundo, non intelligitur
poſſidere reſpectu alterius fundi qui non colebatur
vt ſuper hoc conſuluit. Panor. conſil. 71. caſus talis.
in 2.vol.& ſequitur Felin.in d.cap.cauſam in fi.refert
Claud. Aquen in d.l.3.in princ. ſicut in caſu propoſi-
to licet d. de Boys le Roy, haberet decimas in ſuo
diſtrictu, & eas poſſidebat, non tamen in iuriſdictio-
ne alterius, nec intereſt *probari prædia eſſe in parro-
chia de Vaux, vel de Bois le Roy,* dummodo non
probetur eſſe intra fines dictionis, d.de Bois le Roy,
cũ *tantũ* intra illos fines habeat decimas infeudatas.

Item maximè probatur, quia priuilegium da-
tum, d.de Boys le Roy erat limitatum,vtpotè quod
reciperet decimas quatenus extẽdebantur vltra fines
ſuæ ditionis, ſuæ iuriſdictionis. Ergo iſti priuilegio
ſic limitato,nil potuit addi. nec acquir.ar.l.in agris.ff.
de acquir.rer.domi. & feudum in dubio præſumitur
limitatè conceſſum, per illum tex.in § ſi quis de Man
ſo. ſi de inueſti. feud. controuer.fuer. Et ſic tantum
potuit beneficium poſſeſſorium intentari quatenus
extenduntur fines iuriſdictionis d.de Boys le Roy,
& non ultra, quia priuilegium recipiendi decimas,
maximè datum laico eſt ſtrictè intelligendum. l.1.in
fi ff.de conſtit.princip §.ſed & quod in princip. inſtit.
de iur.natur.

Item, poſito,& non conceſſo quod vinea nouiter
culta eſſet intra fines, d.de Boys le Roy: adhuc ei non
deberentur occaſione decimationis,antiquæ, licet in
feudum eſſent, eidem conceſſæ in dicta iuriſdictione
de Boys le Roy, tamen ob hoc decimæ noualium,
non ſunt vſurpandæ,cum in talibus non ſit extenden
da licentia,ſed potius reſtringẽda.c.tua.§.fi de decim.
8 † & priuilegium vel tranſactio concedens alicui deci
mas non extenditur ad decimas noualium.c. cum cõ
tingat.de decim.c.quid per nouale.de uerbor.ſignific.
9 Nec poteſt iuuare quædam prætenſa † tranſactio
facta inter Curatum de Vaulx, & d. de Boys le Roy,
quia ſuper ſpirituali re facta, utpote ſuper decimis,
quæ ob id non ualet, nec compoſitio etiam facta cũ
laico ſuper decimis.c.2.de tranſactio.maximè ſine au-
thoritate ſuperioris.c ad hæc.c.ex multiplici.& c.à no
bis.& ibi Doct.de decim. Et ſic cum non valeat tranſa
ctio,poterit Curatus qui tranſegit uenire contra tran
ſactionem tum quia ſapit alienationem, & is idem
qui alienauit poteſt contrauenire.c.ſi quis presbytero
rum de reb. eccleſiæ non alienand. tum etiam quia
10 quis † poteſt uenire contra factum proprium, quan-
do eſt cõtra legem,& eſt nullum.ut in hoc caſu.Bart.
plenè in l.poſt mortem. ff.de adoptio. Alex. conſil.
103.col.4.uerſic.nec obſtat. in 2.uol. Et ſic tam in poſ
ſeſſorio,quàm in petitorio, poterit idem Curatus de
Vaulx nomine eccleſiæ proſequi decimas, ſuper ui-
nea nouiter ad culturam redacta,tum ut dixi,quia nõ
ualet tranſactio, tum etiam quia ſuper noualibus
non tranſegit, nec dicta tranſactio, ad noualia potuit
extendi, ut ſupra probaui.

11 Et per hoc remanet ſoluta altera quęſtio, † quod
curatus potuit impetrare literas, ſuper tranſactione
annullanda, quatenus de facto proceſſit. Et iudices
his literis obtemperare debent.c.ſi quãdo.de reſcript.
tum quia iuri conformes ſunt, tum quia tranſactio
eſt nulla. Ideò iuuantibus illis literis nulla declarabi-
tur prætenſa tranſactio. Nec poteſt obſtare iuramen-
tum iſti curato, quominus ueniat contra tranſactio-
nem, per eundem factam, quia iuramentum non
obeſt curato, qui alienauit rem eccleſiæ.c.intellecto.
& ibi doct.de iureiurand. Et quando prælatus uel cu-
ratus eccleſiæ iurat non reuocare alienata, uel ueni-
re contra, tamen ſi damnum inferatur eccleſię debet
reſtitui eccleſia non obſtante iuramento. gloſ.in c.1.
in uerb.contractum.de in integ.reſtitutio.lib.6. & ibi
gloſ.non requirit.diſpenſationem, ergo non requiri
tur. Panor.in c.2.in fin.de iureiur.
12 Item probatur. Nam † præcipitur prælato & alii
alienanti bona eccleſiæ ut ea repetat. cap.ſi quis pres-
byterorum, de rebus eccleſiæ non alienand. Ergo
iſtud iuramentum curati de Vaulx, non debet impe-
dire quominus repetat illa malè alienata, per tranſa-
ctionem factam cum domino de Boys le Roy, ultra
ſuã iuriſdictionem,alioqui iuramentum eſſet iniqui-
tatis uinculum, contra.c.quanto.de iureiurand.
13 Item per † iuramentum non poteſt quis ſe ſubtra
here ab onere publico. c.ſi diligenti.de foro conpetẽ.
quod bonum publicum concernit defenſionem ec-
cleſiæ.d.c.ſi quis.& c.ſi rector.43.diſtin. Imo iuramen-
tum contra utilitatem eccleſiæ *præſtitum* non tenet.
c.ſicut noſtris.de iureiur.

Pręterea, curatus de Vaulx,primo iurauerat ſe ſer
uaturum bona eccleſiæ, ſicut quilibet curatus debet
facere.c prohibemus.& c.mouemus.cum ſimilib.de
cenſib. ideo iuramentum poſtea interpoſitum ſuper
tranſactione non ualuit, quia contra primum ſacra-
mentum.gl not.in c.licet de iureiur.in 6.c.intellecto
illo titul. Et ſic curatus debet ſeruare primum, & nõ
ſecũdum. Et ſi ad cautelam uelit curatus etiam nunc
poſt litem incoatam petere diſpenſationem à ſuo
pręlato poterit. ut in c. 2. probatur. de iureiur. Cum
poſſet etiam, ut dixi, agere ſine diſpenſatione nomi-
ne eccleſię,imo ſi iudex uellet repellere curatũ tene
tur dare curatorem eccleſiæ qui proſequeretur hanc
cauſam.ut not.in c.fin.5.q.3.c.edoceri.de reſcrip. Do.
& Philip.in c.1.de in integ.reſtit.

Et ſic per prędicta patet d.de Boys le Roy male im
petraſſe literas ſuper poſſeſſoria de decimis, quas di-
cit acquiſiuiſſe uigore tranſactionis factæ poſt conſi-
14 lium Lateranenſ. nam † nullo modo poteſt laicus
poſt illud conſilium decimas acquirere,nec poſſeſſio
nem ſuper illis. Panor. in cap.cum apoſtolica, de his
quæ fiunt à prælat.
15 Nec obeſt ſi dicatur quod ex † contractu inutili
transfertur poſſeſſio.l.1.§.ſi vir. ff.de acquir. poſſeſſio.
quia hoc intelligitur in profanis. Et quãdo is qui con-
trahit nõ eſſet prohibitus poſſidere,ſecus quãdo eſſet
prohibitus,ut in d.c.cauſam.ideo ex contractu inutili
non trasfertur poſſeſſio.quia eadem ratio eſt in domi
nio ſicut in poſſeſſione declarat Areti.& Vincẽt.in d.
§.ſi uir.per ea quæ no.Geminia.in c.fi.col.2.ut lit.pẽd.

Source : BIU Cujas

Et ſic ex hac tranſactione inutili non potuit transfer-
ri poſſeſſio in d.de Bois le Roy, quare vt verbis practi-
cantium vtar, debet deponi à literis nouitatis ſiue ma
nutenẽtiæ. Vltima quæſtio reſoluenda venit, per quã
quæritur an d. de Vaulx tanquam parochianus iure
ſe oppoſuerit literis ſuper poſſeſſorio intentatis, pro
iure decimandi, illam vineam de nouo cultam, & bre
16 ui reſpondeo quod ſic, † quia ſua intereſt non ſol-
uere decimas alteri quam ſuo curato, tum quia ſol-
ueret alteri, quàm deberet, & ſic non eſſet liberatus.
l. cum maritum. & l. ſequen. C. de ſolut. tùm quia
ſi amitterentur decimæ, & parum emolumenti reſul
taret curato, non inuenirentur literis prædicti qui ibi-
dem vellent curam exercere. c. extirpãdæ. de præben.
& cap. 1. illo tit in 6.

Et dicit glo. in l. iubemus. nulli in §. prædia. C de ſa-
croſanct eccleſ. quod in ſubſidium, cuilibet permitti-
tur, quaſi publicum factum vt parrochianis, vel patro
nis: en ergo quòd parrochianis competit defendere
17 res eccleſiæ. Cum enim ſit † factum publicum cuili-
bet de populo competit. l. 1. ff de inſtit. & iur. hoc ex-
preſsè tenet Barb. in d. c. ſi quis presbyterorum. col. pe
nult. de rebus eccleſiæ non alienan. facit quod ad alie-
nationem rei eccleſiæ reuocandam, quilibet admitti-
tur. tex. & ibi gl. in c. non liceat Papæ. 12. q. 2. tum in fa
uorem eccleſiæ, tum in odium illius, qui rem eccle-
ſiæ minus legitimè recepit. glo. & docto. in c. diuerſis
fallatijs. de cleric. coniug. & ibi plenè Anto. & ſic d. de
Vaulx iuſte ſe oppoſuit ne ſolueret d. de Boys le Roy
cui non tenebatur.

Dicet quis, laicus poteſt contra laicum præſcribere
decimas, & ſic poſſidere. Cardin. conſi. 146. notum ſit
in fi. citat Fel. in d. c. cauſam. dicens hoc eſſe ſingul. ſic
etiam conſuluit. Cum conſi. 83. quia cauſa decimalis.
in fi. Io. Frãc. in tract. de pręſcr. in quinta parte. q. 7. in fi.
Ergo potuit d. de Boys le Roy, poſſidere decimas con
tra d. de Vaulx, & ſic d. de Vaulx iuſtè ſe oppoſuit.
18 Reſpondeo † laicus poteſt præſcribere decimas,
aduerſus laicum, quas laicus iuſtè poſſidebat, vtpotè,
quia erant ei infeudatæ ante conſilium Lateranenſ.
ſed ſi vnus laicus non iuſtè poſſidet, ſed detinet, vt in
caſu mihi propoſito, non poteſt alter laicus contra
eum præſcribere, nec poſſidere cum vnus, nec alter
ſit capax. d. c. cauſam. Et ſic concludo, ſuper his d. de
Boys le Roy, non potuiſſe ſe dicere poſſeſſorem, ſu-
per iure decimarum extra limites iuriſdictionis ſuæ,
& ſic iudex non debet eum manutenere ſuper hoc iu
re decimandi, quia eum conſeruaret in ſuo peccato,
quod non eſt faciendum. c. prohibemus. de decim. ſed
debet eum deponere de effectu ſuarum literarum, &
pronuntiare tam curatum, quàm d. de Vaulx iure ſe
oppoſuiſſe. Et ſic ſalua correctione melius ſentien-
tis concludo.

RESPON. CXXXIIII.

De præbendarum fructibus.

SVMMARIVM.

1 *Canonicis, qui ſine fraude in epiſcopi ſunt ſeruitio, ex groſsis fructibus quidquam ſubtrahi non debet.*

2 *Diſtributiones canonici iſti non habent, quæ tantum præſentibus debentur.*

3 *Fructus, qui vocantur, portio Priuilegiata, qui in Epiſcopi ſeruitio ſunt habere debent.*

4 *Diſtributiones quotidianæ iſtis canonicis non debentur.*

5 *Conſuetudo eccleſiæ in diſtributionibus quotidianis attendi debet.*

6 *Derogatio generalis priuilegiorum, non comprehendit priuilegia, in corpore iuris clauſa.*

7 *Iura edita in concilijs generalibus, facile non poſſunt tolli.*

8 *Eccleſia non tenetur probare priuilegia, in corpore iuris inſerta.*

VIſis ſtatutis eccleſiæ Albienſis, quibus
ita cautum eſt, vt canonici pro groſſis fru-
ctibus præbendæ ſuæ habeant & percipiãt
omni anno 50. libras Turonenſ. omnibus
1 æqua lance ſoluendas, &c. Videtur dicendum, † à ca-
nonicis, qui ſine fraude in ſeruitio ſunt Epiſcopi quid-
quam ex groſſis fructibus ſubtrahi non debere, nec
auferri, quod ſibi de cõmunitatis beneficio debetur,
niſi fortè ſint victualia, quæ non conſueuerunt abſen-
tibus exhiberi. c. de cætero, & c. ad audientiam de cle-
ric. non reſident. Debent ergo canonici reſidentes of-
ferre his qui in ſeruitio Epiſcopi ſunt, duo tantum eſ-
ſe poſſunt, vt ibi not. quinquaginta libras pro groſſis
fructibus, cum groſſi fructus taxati ſint ad has quin-
quagintas libras à Papa Benedicto duodecimo, qui ſta
tuta illorum condidit. Igitur iſtos fructus debent hi,
qui in epiſcopi remanent ſeruitio habere, quia fingun
tur præſentes, in d. c. ad audientiam. Ita quidquid com
munitatis nomine habetur, id eſt commune eſt omni
bus canonicis tam preſentibus, quàm abſentibus, hoc
debent igitur habere canonici iſti per d. c. de cætero.
2 † Diſtributiones tamen iſti non habebunt, quæ
tantum præſentibus debentur, vt cultus diuinus præ
ſentibus augeatur. c. licet. de prębend. & in c unico.
de cleric. non reſid. in 6. Etiam ſtatuta eiuſdem eccle
ſiæ Albienſis, & in rubr. de diſtributionibus canoni-
corum, dicunt, quod quilibet canonicus præſens in
choro diſtributiones habeat, &c. Ergo abſentes eas
habere non debent, etiam ſi ſint in ſeruitio Epiſco-
pi, & ideo non debent victualia habere, id eſt quæ ad
uiuendum ſingulis diebus in pane, & vino dantur. d.
c. de cætero. Et nec anniuerſaria habebunt, quę diſtri
butionibus æquiparantur in d. c. vno. de cleric. non
reſident. in 6. Lappus allega. 43. an reſidens.

Et ſic quidam ſunt fructus in eccleſia qui ſingulis
annis percipiuntur nomine capituli, & in communi
ponuntur, & in fine anni ſingulis diſtribuuntur cano
3 nicis, & hi † fructus inter groſſos computantur, & uo-
cantur portio priuilegiata gl. & Dec. in c. vno. in uerb.
receperint. de cleric. non reſiden. in 6. gl. in §. Item cẽ-
ſuit in verbo numerus. de col. in prag. tex. in extrau.
cum nonnulli de præben. in communibus. & hi qui
in ſeruitio Epiſcopi ſunt hos fructus habere debent,
teſte Federic. conſil. 246. de iure. quia paſſim omni-
bus canonicis diſtribui ſolent.

Alij ſunt fructus qui communiter recipiuntur, &
in fine anni diuiduntur, vt frumentum, tamen habi
ta ratione reſidentiæ & temporis quo canonici inter
4 fuerunt in diuinis, & iſti † fructus vocãtur diſtributio
nes quotidianæ. d. c. vno. & de his nihil habebunt iſti
canonici abſentes. Nam ſi ſingulis diebus diſtribuere
tur, abſentes nihil perciperent, ergo nec hoc caſu,
quia mora & dilatio non debet eſſe nocumento ca-
nonicis, qui preſentes fuerunt, qui ſingulis diebus nõ
perceperunt. Docto. in c. licet. de præbend. glo. in §. iu
bet. in titul. quo tẽpore quiſque debeat eſſe in cho. in
pragmat. Panor. in d. c. de cętero. de cleric. non reſid.
5 † Etiam in his diſtributionibus conſuetudo eccle-
ſiarum

Source : BIU Cujas

ſiarũ attendi dẽt.c.uno de cler.non reſiden.in 6.unde ſi frumentum in fine anni eſt ſolitum diſtribui,etiam abſentibus, certè abſentes in ſeruitio Epiſcopi illud habebunt. d. extra. cum nonnulli. de prębend. in extrau. Ioan.22.& conſuluit Dec.conſi.280.in caſu.col. 1.ſecus eſt, ſi non eſt ſolitum diſtribui abſentibus, licet in ueris diſtributionibus quæ præſentibus dantur non ualeret conſuetudo ut abſentibus darentur, ut decidunt Doct.per illum text. in d.c.uno. & in d. c.licet de præbend.quia minueretur cultus diuinus.c.ex parte. de conſtit. Ideo nullus uellet diuinis intereſſe. Do.in c.1. de conſue.& ſic concludo, hos canonicos duos, tantum in ſeruitio Epiſcopi exiſtentes, poſſe in abſentia groſſos fructus recipere, vt etiam ſcripſi de aliis priuilegiatis. in §. 1. in uerb. diſtributionem. de colla. in Concord.

Item, ſi mandetur per Papam uel Regem, vt omnes tam exempti quàm non exempti ſoluere decimas, uel alia onera an comprehendantur clerici, uel eccleſia? breui reſpondeo non comprehendi, quia iſti ſunt de iure cõmuni exempti.l.neminẽ.cum.l.ſeq. & auth. Caſſa.C. de ſacroſanct.eccleſ. c. non minus.
6 de immunit. eccleſia.& † derogatio generalis priuilegiorum, non comprehendit priuilegia in corpore iuris clauſa. Authen. qua in prouincia.C.ubi de crimin. agi oport. ubi Bart. & alii & glo.& Doctor.in l.2.§.legatis.& in l.hæres abſens. in prin.de iud.ff. Bart. extra. ad reprimendum. in uerbo non obſtantibus,quomodo in læſæ maieſt.crim. procedat.

Quia princeps non uidetur uno uerbo, tot uigiliis promulgata iura tollere uelle.l.ſi quando. C. de inoffic. teſtam.c.eccleſ.2.de elect.

7 Maximè cum hęc † iura edita ſint,in concilijs generalibus, quæ ſic non poſſunt facilè tolli.c.1. & per totum de immunit. eccleſia. lib. 6. Imo nec quidem à Papa ſi non faciat expreſſam illorum mentionem. Archid. in c.1.de conſtit. in 6. Felin. in c. nonnulli de reſcript.& Ripa. in rub. de iudi. text. in cap. ex parte. de capel. monach.

8 † Nec iſta priuilegia tenentur eccleſiæ, uel clerici probare, quia in corpore iuris inſerta ſunt, ob id notoria cenſentur quæ non ſunt probanda. c.euidentia. de accuſatio.Clemen.appellanti.de appel. Et ſic patet non comprehendi eccleſias, uel priuilegia per hanc clauſulam exempti, uel non exempti, quia intelligitur de exemptis à Rege, vt potè de Secretariis, aut aliis, qui à Rege habent priuilegium in iuris corpore non clauſum. Ita ſubſcripſi Pariſiis hoc anno 1554. in menſe Maio.

RESPON. CXXXV.

De eccleſiarum reparationibus.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes, & alii eccleſiaſtici uiri, an de iure cogi poſſint à iudicibus laicis, uel ab Epiſcopo tantum, ad reparationes, eccleſiarum.*

2 *Epiſcopus uiſitando eccleſiam, refectione indigentem, iubere debet, ut ſarciatur, alioquin iudex ſecularis hoc ſupplere poterit.*

3 *Sacerdotes quod non ualent efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas impetrat per diſciplinæ terrorem.*

4 *Baſilicæ omnes in eius epiſcopi ſunt poteſtate, in cuius ſunt territorio poſitæ.*

5 *Iudex ſecularis poterit cogere clericos ad reparationes eccleſiarum, non facta prouiſione ab Epiſcopo.*

6 *Hæredes licet ſtricto iure non teneantur ad monumentum faciendum, principali tamen, uel pontificali authoritate ad hoc compelluntur.*

7 *Cauſa, de legato pio, tractari poteſt tam coram iudice eccleſiaſtico quàm laico.*

8 *Publicæ, intereſt, vt eccleſias habeamus, in quibus ſacra audiamus & veniam peccatorum poſtulemus.*

9 *Reparatio eccleſiarum ad quem ſpectet.*

INVOCATO Dei opt. max. præſidio quęſi
1 tum fuit an † ſacerdotes & alii eccleſiaſtici viri, cogi poſſunt de iure è iudicibus laicis uel ab Epiſcopo tantum, ad reparationes eccleſiarum faciendas: ſunt qui dicant ad laicos tantũ cognitionem ſpectare, alii uerò ad epiſcopos & magno ſe quiſque iudice tuetur. Ego uerò arbitrarer co
2 gnitionem ad utrumque ſpectare. Primò, † ad epiſcopum pertinet iubere in uiſitando eccleſiam, uel aliàs, quando eidem conſtat, indigere reparatione, ut ſarciatur, qui ſi negligens fuerit iudex ſecularis hoc poterit ſupplere, quod probatur iure diuino, canonico, ciuili, & rationibus ſequentibus.

Iure enim diuino patet. 2. Paralipo. ca.24. ibi egredimini ad ciuitates Iuda, & colligite de uniuerſo Iſrael pecuniam ad ſarta tecta templi Dei ueſtri, per ſingulos annos, feſtinatoque hoc facite. Porrò Leuitæ egere negligentius, uocauit Rex Iuda principem & dixit ei, &c. Et idem habetur quarto Reg. 12. Ibi igitur uſque ad uiceſimum tertium annum Regis Ioas, non inſtaurauerũt ſacerdotes ſarta tecta templi, vocauitq; Rex Ioas, Ioadem Pontificem & ſacerdotes dicens eis quare ſarta tecta non inſtauratis templi, &c. Et ſic quia negligentes erãt tam epiſcopi quàm ſacerdotes ideo rex Ioas illis præcepit ut templum reficerent.

Nam intra eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſ
3 ſent, niſi ut quod non † præualent ſacerdotes efficere, per doctrinæ ſermonem poteſtas hoc impetret per diſciplinæ terrorem. c.principes. 23.q. 5. & ſic ad principes ſeculares, & rectores ſeculi ſpectat quando epiſcopi negligunt.

4 De iure canonico, † omnes Baſilicæ, quæ per diuerſa loca conſtructæ ſunt, in epiſcopi poteſtate conſiſtunt, in cuius territorio poſitæ ſunt.c.omnes.16.q. 7. Ergo ad ipſum maximè pertinet, ut cogat ad ſarciẽdas eccleſias deſtructas, nempè in Concilio Cabilon. decretum fuit ut omnes eccleſię cum dotibus ſuis, & decimis, & omnibus ſuis iuribus in epiſcopi poteſtate conſiſtãt, atque ad ordinationem ſuam ſemper pertineant, & in Concilio Antiocheno, ſic ſcribitur, quæcunque res eccleſiaſticæ ſunt, conuenit cum omni diligentia & bona fide, quæ Deo debetur, qui omnia præuidet, & cuncta iudicat gubernari, & diſpenſari cum iudicio & poteſtate epiſcopi, cui totius plebis animæ uidentur eſſe commiſiſſe. c. decretum. & cap. quæcunque. 10.q.1.

Etiam in Concilio Tarraconen. ita ſcribitur, decreuimus ut antiquæ conſuetudinis ordo ſeruetur, & annuis vicibus diœceſes ab epiſcopo uiſitentur, & ſi qua forte baſilica fuerit reperta deſtituta, ordinatori eius reparari pręcipiatur. c.decreuimus. 10.q.1.& ex Conc. Tholet. habetur, unio noſtræ cõgregationis decreuit atque inſtituit, ut tertias, quas antiqui canones, de parochiis ſuis habere epõs cenſuerũt, ſi eas exigẽdas crediderint ab epiſcopis ipſis dirutę eccleſię reparentur. Si uerò eas maluerint cedere, ab earũ cultoribus ſub cura & ſolicitudine ſui Pontificis reparatio eidem eſt adhi-

adhibenda baſilicis,c.placuit.& c.vnio.10.q.3.in canonibus præterea inuenitur, vt ſi fundatores, filij, vel eorum nepotes ſacerdotem aliquid ex collatis rebus defraudere præuiderint, aut honeſta conuentione compeſcant, aut epiſcopo, vel iudici corrigenda denuntient,& ſic ab ordine literę prius epiſcopo,quàm iudici,laico denuntiare oportet.c.filijs.16.q.7. & gl.Ibi dicit cũ iudex eccleſiaſticus deſes eſt, poteſt adiri iudex ſecularis alias non.c.ex tranſmiſſa.& cap.licet.de foro compet.vel quando curatus epiſcopi nominationem contemnit.c.petimus.11.q.1.& c.nec licuit.17.diſt.

Negligens cẽſetur epiſcopus qui ſingulis annis viſitare debet.c.conquerente.de offi.ordinar.c.relata.10. q.1. ſi illã eccleſiam dirutam ſic relinquat. Ideo tunc
5 poterit † iudex ſecularis cogere clericos ad reparationes poſt quã ab epiſcopo non eſt prouiſum,vt legitur in Concilio Toleta. Ita epiſcoporum per cũctas diœceſes parrochiaſque ſuas per ſingulos annos ire oportet,vt exquirat, qua, vnaquæque baſilica, reparatione indigeat.cap.epiſcopum.10.qoæſt.1

De iure ciuili probatur.in l.hæreditas. in fi.ff.de pe-
6 titio.hæred. Ibi enim quamuis † ſtricto iure nulla teneantur actiones hæredes ad monumentum faciendum,tamen principali, vel pontificali authoritate cõpelluntur,ad obſequium ſupremæ voluntatis, & illũ tex.allegauit ad hoc Benedict. in repetitio. c. Raynutius in verbo.ſi abſque.2.de fideicom.ſubſtitut. num. 35.cum ſeq.de teſtam. dicens eſſe mixti fori.

Item Vlpian. ait expectandum iuſſum pontificalem ſeu iuſſionem principis, alioqui iniuriarum fore actionem aduerſus eum qui oſſa ex eccleſia eiecerit, vel eruerit.l.oſſa.ff.de religioſ.& ſic iuſſus epiſcopi præcedere debet,ſi diligens ſit.

7 Etiam quando agitur † de legato pio,cauſa eſt mixti fori, & poteſt tractari tam coram iudice eccleſiaſtico,quam laico.c.relatum.1.vbi gl.& docto. de teſta.§. ſin autem hæres.in auth.de eccl.tit.collat.9.ſic Conſuluit Alex.conſil.170. circa primum. col.1.vol.2.Barba. conſi.42.clementiſſimum.col.9.nu.5.in 2.dubit. vol. 4.multò fortius & reparationes eccleſiarum.

Imperator Iuſtin.in §.ſi quis.auth.de eccleſ.tit. col. 9.ſic ait.ſi verò ſemel quis cœperit aut nouam ædificare Baſilicam aut veterem renouare modis omnibus compellatur à beatiſſimo loco rũ Epiſcopo, & œconomis eius & ciuili iudice eam explere.l.nulli.in fi.C. de epiſc.& cleric. Adeò quod ſi quis iuſſum Epiſcopi contemnat,ciuilis iudex compellet, ut ibi dicitur.

Res autem omnes aliter tutæ eſſe non poſſunt,niſi quæ ad diuinam confeſſionem pertinent,& Regia & ſacerdotalis defendat authoritas.c.res.23 q.5.

Adhæc ſi iura nobis deficerent rationes ad ſunt,
8 prima eſt quia † publicè intereſt, vt eccleſias habeamus in quibus ſacra audiamus, & veniam peccatorũ poſtulemus.§.quia uerum.vltimo in authen.ut liceat matri & auię.colla.8.glo.in l.j.§.huius ſtudij.ff.de iuſti. & iure.& quãdo eccleſiæ læſę ſunt,quilibet parrochianorum agere poteſt,quia ſua intereſt.l.2.§.interdicta. ff.de interd. & poteſt etiam quilibet petere ne quid deformitatis uel incommodi in loco ſacro fiat. l.1.& per totum.ff.ne quid in loco ſacro fiat.& pro his actio popularis datur.l.1. & per totum. ff de popu. actio. & maximè ſpectat ad procuratores Epiſcoporum, Regũ,Ducis, Principis,vel alterius qui promouet ius publicum, & proſequitur hodie, monente officio.l.2. C.de delator.lib.10.

9 Sed ad quem ſpectet † reparationem præſtare. in d.c.1.dicitur ad populum. Nam ab eo pecunia exigebatur Et quia bona eccleſiarum in quatuor partes diſtribui debent.c.quatuor.& c.conceſſo.12.q.2.Ideo curatus debet iſtam quartam,vel tertiam ad reparationem præbere.c.unio.10.quæſt.3.c.ſi monachus.16.q. 1.& hoc intelligitur niſi conſuetudo ſit ut populus templa reparet, vt eſt in quibuſdam locis Franciæ.

Et ſic concludendum puto iudices ſeculares per præuentionem & in negligentiam iudicum eccleſiaſticorum, poſſe cogere curatos & alios uiros eccleſiaſticos, vt reparent eccleſias ſibi commiſſas. Et ita intelligi debet quod ſcribit Aufred. in tracta.de poteſta. ſecula. Reg.2.uerſi.26. fallit.

RESPON. CXXXVI.
De præſcriptionibus.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio, an ex multiplici collatione, completa cenſeatur.*
Bona fides in collatione requiritur, ad probandam præſcriptionem. ibidem.
2 *Prioratus in dubio regularis præſumitur.*
3 *Conferens probare debet Prioratum poſſeſſum à ſeculari per quadraginta annos, vt præſcriptio probetur.*
4 *Poſſeſſio continua & pacifica requiritur ad inducendam præſcriptionem, ibid. & num.5.*
6 *Libris Abbatis vel epiſcopi eſt ſtandum.*
7 *Epiſcopus, an poſſit dicere, ſe eſſe in poſſeſſione conferendi, ad hoc vt ſua collatio valeat.*
8 *Titulum non habere, vel inualidum habere, paria ſunt.*
9 *Acta facta inter partes, an faciant fidem, inter alias perſonas, & in alio iudicio.*

1 SVPER dubitatione, † an præſcriptio completa cenſeatur ex multiplici collatione epiſcopi Coſeracen. qui contulit prioratũ ſancti Girontij bis uel ter ſeculari. Breuiter reſpondeo non eſſe probatum præſcriptionem ex proceſſu. Primò, quia debet probari, quod d.epiſcopus bona fide contulerit, quod hic non probatur.c.uigilanti. de præſcriptio. Felin.in capit. in noſtra.coll.penul.de reſcrip.

Secundò, quod contulerit prioratum tanquam ſecularem; ſed non poteſt dici bona fides ſi conferat
2 prioratũ, † qui in dubio preſumitur regularis, & ſub collatione abbatis. Clem.vna. de ſupplend. negligen. prælator.Clem.ne in agro.§.cæterum.de ſtatu monachor.Ideo bona fides abeſſe cenſetur.

3 Tertiò, † requiritur quòd is qui contulerit probauerit per quadraginta annos poſſeſſum à ſeculari per c.cum de beneficio.de præben.in 6.quod non probatur hic,nec probatur quod voluerit immutare ſtatũ beneficii, ut in §.uolumus, in verb. regularia.de colla. in concord.

4 Quartò, requiritur quod poſſederit continuo.d.c. cum de beneficio. Sed hic non probatur,imo contrariũ patet, ex impetrationibus quæ fuerunt in commẽdam, quę oſtendunt beneficium ſecularibus eſſe incompatibile, vt doct.not.in cap.nemo de elect. in 6. Nam Papa regularem prioratum, regulari concedit in titulum ſeculari,in commendam.cap.cum ſingula.de præben.in 6.

5 Quintò quod pacificè poſſederit.d.c.cum de beneficio, quod non probatur, imo contrarium ex iſta titulorum

Source : BIU Cujas

titulorum diuerſitate. Nam probantur collationes abbatis,& Papæ prouiſiones,de prioratu regulari, & in vim illarum de Seniſſio obtinuiſſe,ergo nunquam fuit pacifica poſſeſſio, igitur non potuit immutari qualitas beneficii,ex d. epiſcopi collatione.

Sextò,qui vult obtinere requiritur,quod verè probauerit præſcriptionem, ſed hic non eſt probata. Nã poſtquam probatur beneficium eſſe ex fundatione regulare, oportet quòd planè probetur præſcriptio quadraginta annorum, quæ non eſt probata ex his collationibus epiſcopi controuerſis. d.c.cũ de beneficio. Ergo non eſt immutata qualitas, nec poteſt dici ille prioratus ſolitus Regi per ſeculares.

Septimò, poſtquam clarè non probatur quadraginta annorum præſcriptio, bene cẽſetur iudicatum per Seneſchallũ Tholoſanum, qui adiudicauit prio-
6 ratum prouiſo ſub abbate, † quia ſtandum eſt libris abbatis vel epiſcopi, cap.poſt ceſſionem de probatio, ſed ex libris abbatis de Cluſæ probatur hoc beneficium regulare. Ergo in contrarium debet probari præſcriptio,quæ nõ probatur, ob id iſtari debet libris abbatis docentis eſſe ex ſua collatione.

7 Octauò,† nõ poteſt epiſcopus dicere ſe eſſe in poſſeſſione conferendi ad hoc, vt ſua valeat collatio, quia nulla fuit ſcientia & patientia abbatis de Lecluſe abſentis, quæ requiritur. l.quoties.2. ff. de ſeruit c. cum eccleſia de cauſ.poſſeſſ. Bart.in l.1.§.hoc interdicto.ff.de itine.actuq; priua. Et quia apparet hic de iure ideò præferenda eſt collatio abbatis, ſeu eius vicarii.

Nec obeſt.c.conſultationibus.de iure patron.quia ibi euicto iure patronatus dubitabatur an inſtitutus deberet remoueri,& reſpondeo,tex.non debere. Sed hic agitur uter iſtorum prouiſorum habeat ius nec agitur de poſſeſſione epiſcopi vel abbatis,quia ipſi nõ proſequuntur, & non poteſt quis ius tertij allegare.

Nonò, de Albino qui tres titulos habebat primũ ab epiſcopo,ſecundum,dubitans ſuam collationem viribus non ſubſiſtere obtinuit à Papa,Tertium obtinuit per reſignationem, de Seniſſio, non cenſetur cõtinuaſſe poſſeſſionem epiſcopi,ſed inuertiſſe, quia ex collatione epiſcopi iam amiſerat beneficium per areſtum Tholoſanum. Ergo illo iure non cenſetur, poſteà illum prioratum poſſediſſe, alioqui fuiſſet in-
8 truſus, & poſſediſſet, ſine titulo valido, † & paria ſunt non habere titulum, vel inualidum.l.quotiens. ff. qui ſatiſd.cogant.& l.quarta. §. condemnatum. de re iudica.

Et ſic oportuit quod ipſe poſſederit ex titulo de Seniſſio, qui obtinuerat recredentiam,tanquam impetrans prioratum regularem, vnde non poteſt dici in aliqua poſſeſſione,conferendi,illum prioratum epiſcopum fuiſſe, cum non probetur planè quod ex ſua collatione prouiſus obtinuerit.vt Doctor. nota.in dicto c.conſultationibus. de iure patron.

9 Secũda quæſtio,†an facta coram Seneſchallo Tholoſano faciant fidem nunc inter alias perſonas, & uidetur reſpõdendũ negatiuè, per rub.C.res inter alios acta aliis nõ præiudicar.l.quia.ff.de iureiur.cũ ſimilib.

Cõtrarium videtur hoc caſu. Nam acta facta inter partes non ſolum valent inter eaſdem perſonas, ſed etiam inter eorum hæredes, dum tamen ad idem,& eodem modo agatur. text.in c. Albericus de teſtib. l. iubemus.cum gloſ. C. de liberali. cauſ. Bart.in l.cum lite. indic. ſolui. Nam hic agitur de collationibus factis ab abbate ad interrumpendum præſcriptionem. Ideo facta inter aliquas partes, faciunt fidem in alio iudicio ſic factum fuiſſe.l.geſta.C.de re iudica. c.quoniam. d.proba.doct.in l.2.C.de edend.

Imò, plus dicit Panormit.quod omnia acta reſpicientia cauſam, eſto quod ſententia non ſit lata, non ſolum producentibus proſunt,& eorum hæredibus: ſed etiam omnibus quibus res indicata prodeſſet. l.ſi à te. §. 1.& §. Iulianus.ff.de exceptio.rei iudica. Panor. in c.cauſam.1.col.2.de teſtib. Ideo res iudicata hi prodeſſet partibus,quia ſi dicatur prioratum regularem, vel ſecularem hoc proderit vel nocebit partibus, & ſic etiam acta facta illis proderunt partibus.

Etiam inter perſonas, omnino extraneas, acta faciunt ſaltem præſumptionem. l.ſi duo patroni. ff. de iureiu.l.is apud quem.C.de eden.Bar.in l.à ſententia. ff de appella. Ergo præſumi debet quòd hic prioratus nõ fuerit ſolitus regi à clericis ſecularibus, & ſic pars aduerſa probare debet cõtrariũ,quod non probatur prędictas collationes,quia nõ fuerunt ſortitę effectũ.

RESPON. CXXXVII.

De donatione intuitu matrimonij facta.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta in pœnam matrimonij non valet, ſed eſt contra bonos mores.*

Matrimonia libera eſſe debent. ibidem.

2 *Nuptijs nullum debet impedimentum inferri.*

3 *Promiſsio omnis, extra arrarum promiſsionem eſt improbata.*

4 *Pœna adiectio in matrimonio inter partes, etiam cum iuramento non valet.*

5 *Stipulatio per quàm matrimonium intimidatur non valet.*

6 *Beneficium alicui datum non eſt auferrendum.*

7 *Oratio affirmatiua quælibet, includit in ſe negatiuam.*

8 *Inuitari ſpe præmii an ad nuptias quis poſsit, ibidem, & infra.*

9 *Donatio, vel promiſsio magni lucri in matrimoniis non valet, & ratio ſubditur.*

10 *Donatio mutua ſi ex una parte non ualet, in totum corruit.*

11 *Regula quod per me non ſtat, mihi non eſt imputandum, quando procedat.*

12 *Donatio facta ratione matrimonii, matrimonio ceſſante non valet.*

13 *Prohibitus contrahere matrimonium, & ſponſalia contrahere prohibetur.*

14 *Arrarum datio in matrimonijs, qualis eſſe debeat.*

15 *Arrarum promiſsio in matrimonio non ſufficit, ſed traditio requiritur.*

DONATIO fuit his verbis, *Item ont donn' & donnent leſdicts ſeigneurs de Montlor & de Mauber, aſſauoir le dict ſeigneur de Mauber audit Seigneur de Chenaye, ſi à luy ou aux ſiens ne tient que ledict mariage ne ſoit accomply, & ne ſortiſſe ſon effet, quatre cent liures de reuenu ſur tous & chaſcun leurs biens. Et ſemblablement ledict ſieur de la Chappelle à donne' & donne à dicte Damoyſelle Florie, ſi à elle ou aux ſiens ne tient que ledict mariage ſortiſſe ſon effect, quatre cent liures de reuenu ſur tous & vn chaſcuns ſes biens.* [Item dederũt & dant dicti domini de Montlor & de Mauber, nempè dicto domino de Mauber, dicto domino de Cheſnaye,ſi per eũ vel ſuos nõ ſteterit quominus d. matrimonium perficiatur, quadragintas libras annui reditus ſuper oĩbus, & quibuſlibet eorum bonis. Similiter d dominus de la Chapelle dedit & dat d.dominæ Floriç,ſi per eam, vel

Source : BIU Cujas

vel ſuos non ſteterit, quò minus d. matrimonium ſortiatur effectum quadringentas libras annui reditus ſuper omnibus & quibuſlibet ſuis bonis.] ex quibus verbis nunc dubitatur, quia filia erat octo annorum, quando hæc donatio, & aliæ promiſſiones & conuentiones matrimonialis fuerunt inter hos parentes factæ, & nũc facta maior non vult cũ iſto de Cheſnaye cõtrahere, an dictus de Cheſnaye poſſit, quia per eum nõ ſtat, petere reditum, quadringentarum librarum, ſic donatum. Et breui reſpondeo quod non. per text. in l. Titia. ff. de verbor. oblig. vbi Paul. & Iaſ. Quod ex ſequentibus apparebit.

Primò, iſta donatio aut fuit facta in pœnam matrimonii, aut fauore matrimonii contrahendi.

1 Primò caſu, † ſi fuerit facta in pœnam matrimonii, eò caſo quo ſtet per filiam, quòd nolit contrahere, non valet: ſed eſt contra bonos mores, quia inhoneſtum eſt uinculo pœnæ matrimonia obſtringi. l. Titia. ff. de verb. oblig. & tex. in c. gemma. de ſpõſalib. Ait petẽrem compellendum eccleſiaſtica cenſura vt deſiſtat ab extorſione pœnæ cum libera matrimonia eſſe debeant. Et ideo talis ſtipulatio propter pœnæ interpoſitionem eſt meritò improbanda. Etiam ſi ſtatutum eſſet illam approbans, adhuc non valeret, ut conſuluit Franciſ. Curtius. conſil. 27. magnificus in 1. q.

Nec promiſſio pœnæ valeret etiam à tutore vel curatore facta. l. fi. C. de ſponſ. & arris. l. hæres meus. ff. de cond. & demon. multo fortiùs à parentibus. ut Doctor. tradunt in d. c. gemma. de ſponſal. Bart. conſi. 45. Vannes, & Bal. conſi. 42. matrimonia. in 4. vol.

2 † Item, ea eſt legis ſententia, ne quod omninò nuptiis impedimentum inferatur. l. cum tale. §. reſcriptum. ff. de condit. & demonſt. Sed ſi iſta donatio quadringentarum librarum, ualeret, filia cogeretur, ſaltem timore mittendi illam ſummam quadringentarum librarum, ad contrahendum, aut potius ne patrẽ illaqueatum dimitteret, & ne ipſa poſtea ſuccedens patri hanc ſummam amitteret. Et iuſtus metus eſt periculum amiſſionis bonorum, vel partis. c. vno. de reſtit. ſpoliat. in 6. & c abbas. quod met. cauſ.

3 Præterea, † omnis promiſſio facta, extra promiſſionem arrarum eſt improbata. l. fi. C. de ſponſal. in fi. ibi. extra definitionem autem huius legis ſi cautio pœnã ſtipulationis continens fuerit interpoſita, ex vtraque parte, nullas vires habebit: cum in cõtrahendis nuptiis libera poteſtas eſſe debeat. Ecce ibi tex. annullantem promiſſionem ex vtraque parte. Et ſic iſta promiſſio facta ab utroque parente erit nulla.

Inſuper Bart. & alii in d. l. Titia. de verb. oblig. poſt gl. in c. Gemma. de ſponſal. dicunt non valere confeſſionem arrarum factam etiam ex utraque parte. Imo nec munerationem. ar. l qui ſic ſoluit. ff. de ſolut. multo minus ualet hæc donatio hinc inde facta. Sic conſulit Socin. conſil 3. circa præſentem. in 1. uolum.

4 Imò, † & pœna adiecta inter partes etiam cum iuramento non ualet, quia nõ eſt obligatoriũ contra bonos mores præſtitum iuramentũ regula non eſt obligatorium. de reg. iur. in 6 ſic expreſsè decidit Aufrer. in deciſ. Tholoſ. q. 291. poſt Bart. & alios in d. l. Titia.

5 Item non ualet † ſtipulatio per quam matrimoniũ quodammodo infringi timetur, & quod dicunt intimidatur, unde intereſſe lucri ceſſantis non poteſt etiam peti ne intimidetur matrimonium. glo. in l. ſi ſtipulat. ff. de uerbor. oblig. Bart. in d. l. Titia. & expreſsè decidit Panorm. in c. gemma. in fin. de ſponſal. Sed per hanc parentum donationem ualdè intimidaretur matrimonium, ergo non debetur.

6 Adhæc iuris † beneficium alicui datum non eſt illi auferendum per regulam iuris indultum: ſed minor habet hoc beneficium, quòd ſi ei non placeant ſponſalia contracta, vt ea diſſoluere poſſit. c. de illis, & per totum de deſponſ. impub. l. 1. & 2. C. de ſponſal. Ergo illud beneficium iuris non debet ei pater auferre, per ſuam promiſſionem uel donationem quin alteri liberè nubere poſſit. Et maximè in hoc caſu ubi nulla ſponſalia contracta fuerint.

Item quòd hæc donatio nomine pœnæ facta ſit
7 probatur, quia † quælibet oratio affirmatiua habet incluſam negatiuam. l. Pompo. §. ſed & is in fi. ibi. Nam cum iudicatur rem meam eſſe, ſimul iudicatur illius non eſſe. ff. de procurat. Bart. in l. 2. §. uidendum. ff. ad ſenatuſc. Tertulia. ubi ſi ſtatutum uult ut mater non ſuccedat extantibus agnatis, ergò uult ut agnatis ſuccedant. Iaſ. in l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. ff. de legat. 1. Alber. Brunus. in tra. de ſtatuto excluden. fœmi. artic. 13. q. 1. & Alexan. conſil. 114. pro deciſione in princip. uolum. 3. Dec. conſi. 54. uiſa prohibitione. col. 1. unde cum hæc donatio facta ſit à patre puellæ ſponſo de Cheſnaye, *ſi a luy où aux ſiens, ne tient que ledict mariage ne ſoit accomply.* Ergo ſi tient a luy [ſi per eum uel ſuos non ſteterit, quo minus d. matrimonium perficiatur. Ergò ſi per eum ſtet,] non habebit locum, & ſic donatio non ſortietur effectũ. Vel, ſi quis uelit intelligere, ego dono de Cheſnaye, ſi per eum non ſtet, ſed per filiam meam, nonne idem eſt dicere, dono quadringentas libras tali, ſi per eum non ſtet, quod matrimoniũ non conſummatur, ac ſi diceret, & caſu quo per filium ſtet, vt non perficiatur dono quadringentas libras, & ſic concipiendo, in pœnam matrimonij eſſet, ergo non eſt valida, quia vt pater puellæ non amitteret illas quadringentas redituum libras matrimoniũ coactum facerent partes, quod ius reprobat, cum paria ſint affirmatiuè cõcipere, vel negatiuè, vt quilibet rectè intuens iudicare poterit idem eſſe. Ego dono tibi ſi per te non ſteterit decem, uel eo caſu in quem ſtet per me. Ergo ſi per me ſteterit ego dono, & ſic eſt in pœnam: nam certum eſſet non valere ſi dixiſſent eo caſu in quẽ per filiam vel ſuos ſtet, quod matrimonium non perficiatur, dono quadringentas libras, ſed voluerunt concipere affirmatiuè & ſubtiliter, quæ ſubtilitas eſt iuris inimica. l. penult. C. ad Trebell. cap. dilecti. de iudicib. Et breui dicendum eſt, id quod in fraudem legis, ad impediendas nuptias ſcriptum eſt, nullam vim prorſus habere. l. hæres meus. in fin. ff. de condit. & demonſtrat. ſed hanc donationem factam eſſe in fraudem legis nemo eſt qui neſciat, l. nemo. ff. de duob. reis. ergo non valet.

Non refragatur. l. Titio. §. 1. ff. de condit. & demon-
8 ſtratio. vbi † ſpe præmii quis ad nuptias inuitari poteſt, vt hic inuitatur, ergo valere debet. Reſpondeo per illum tex. putarem donationem valuiſſe ſi matrimonium fuiſſet contractum, quia inuitabat ad matrimonium. Ideo ſi fuiſſet contractum vtriuſque donatio valuiſſet, & quia non eſt perfectum matrimoniũ, neutrius valebit donatio, quia ibi etiam deciditur nõ valere donationem ſi matrimonium non fuerit contractum, ſic etiam non valebit hic, nec vnus, vel alter poterit compelli ad dictam donationem, nempè dicit Imperator. Neque ab initio matrimonium contrahere, neque diſſociatum reconciliare quiſquam cogi poteſt, vnde intelligis liberam facultatem contrahendi atque diſtrahendi matrimonii transferri ad neceſſitatem non oportere. l. neque. 2. C. de nupt. Et ſic poteſt quis inuitari ad nuptias contrahendas, ſpe præmii, & ſic non contrahantur non debetur lucrum, ſic non debebitur in iſto caſu.

Imò,

Source : BIU Cujas

9 Imò,non valeret † promiſſio, vel donatio, magni lucri, quia tunc amiſſio illius induceret iuſtum metum, vt ſcribit Gyn.in l.interpoſitas.C.de tranſ.quem ſequitur Ancha.in c.Abbas.quod met.cauſ.& refert. Iaſ.in d.l.Titia. col.4.limita.2.ff.de verb.oblig.Et hic agebatur de amiſſione magni lucri,uidelicet quadringentarum librarum reditus,ergo non valet, quia ob magnum lucrum cogeretur quis ad matrimonium, & ſic non eſſet liberum.

10 Præterea iſta erat † mutua donatio facta à parentibus filij & filiæ,quæ ſi ex altera parte non valeat corruit in totum.Doct.in c.j.de mutuis petitioni.l.quod autem.§.idem ait. ff.de donat.int. vir.& vxor. plenè ſcribit Ioan.Lup.in repet.c.per veſtras.in limit.2.§.5. de donat.inter vir.& vxor. Sed donatio non valet reſpectu puellæ, quia per ipſa tenuit,ergo ex parte etiã alt erius non ualebit.

Nõ obeſt regula in iure ciuili.ff.de reg.iur.& regu.
11 † quod per me non ſtat mihi non eſt imputandum. non ſtat per Cheſnaye, ergo illi non debet imputari. Reſpondeo hoc non procedere in actu in quo quis iure impediri poteſt, ut in curſu, ludo,vel alio actu, tunc ſi pars impediat non debebitur alteri lucrum, ut glo. dicit in l.in executione. §.fin.ff.de verb. oblig. Dec.& alij in d.l.in iure ciuili. ſed iſtum matrimonio filia minor iuſtè poterat impedire,non conſentiendo illi poſt ætatẽ legitimam,quando erat maior ergo illi imputari nõ poteſt,poſtquã iure potuit nõ cõſentire.

Secundò caſu ſi dicatur factam donationem,ratione matrimonii contrahendi, & ſic vt alliceretur vterque ad contrahendum,dico etiam hoc caſu non uale
12 re,quia, † aut eſt facta propter matrimonium,& ceſſante matrimonio,non valet.l.ſi mulier. ff.de cõdict. cauſ.dat. videtur uterque donare quadringẽtas libras redituum,ſi non ſtaret per alterum, ergo partes uolebant quod matrimonium contraheretur. Et eo caſu quo matrimonium contraheretur donatio ualuiſſet, ut probatur in cõfirmatione pactorum matrimonialium, vbi dicitur in ea, *leur à donné leſdicts fruicts & lotz, ledict mariage ſortant ſon effect, & apres le mariage conſommé.* [dedit eis d.fructus & obuentiones matrimonio effectum ſortiente, & poſt matrimonium conſummatum.] Ecce igitur ſemper reſpici matrimonii conſummationem. Etiam ibi dicitur, *& afin que ledict Boyer ſoit mieux enclin à faire ſolemniſer ledict mariage.* [Et ut d.Boyer ad d.matrimonium ſolemnizandum propenſior ſit.] Et ſic hæc donatio uidetur facta ratione matrimonii, quo ceſſante non ualet.

Itẽ dicitur donatũ, *ſi ne tient que le mariage ſoit accomply.* Ergo *ſi tient que le mariage ne ſoit accomply*, [Si per eum non ſtet quominus matrimonium perficiatur. Ergo ſi per eum ſteterit quominus matrimonium compleatur.] nil debetur ſumendo argumentum à contrario ſenſu,quòd eſt in iure ualidum.l.1.ff.de offic.eius.cui eſt mand. Et quia ceſſante cauſa ceſſat effectus.l.quod dictum. ff.de pact. c.cum ceſſante. de appel. ſed ceſſat cauſa matrimonii ergo nil debetur, quia iſta donatio fauore matrimonii facta eſt,quod ſi illud matrimonium non fiat, donatio per conſequens nulla erit.

Inſuper quæſtio eſt noſtra, an donatio iſta ualeat? & non ualere arbitramur. Nempè ſi annulletur promiſſio ea ratione vt libera ſint matrimonia, illa ratio habet locum in donatione,& multò fortius quam in promiſſione, quia ne pater meus perderet quadringentas libras redituum,ego cogerer contrahere matrimonium. Et ſic libertas matrimonii ceſſaret,quod reprobatur, in d.l.Titia.& d.c.Gemma.

Vnde dicit Bart. in d.l.Titia. ff.de verbor.obligatio. quod ſi fundus datus fuerit pro arris non valet quia eadem ratio videtur & fortior.

Nec obſtat.l.fin.C.de ſponſal.quæ loquitur in promiſſione & non in donatione,ſed reſpondeo, ſi promiſſio quæ eſt antecedens non valet, ergo nec dona-
13 tio.per l.oratio.ff.de ſponſal. Nam qui † prohibetur contrahere matrimonium,& ſponſalia, quia per ſpõſalia venimus ad matrimonia,quicquid dicat Imo.relinquens tamen cogitãdum,in l.Titia.col.3. ff.de verbor.oblig. Si igitur promiſsio prohibeatur in d.l.fi.fortius prohibetur donatio, quia per promiſsionem venimus ad donationem.l. Ariſto. ff.de donat.

14 Nec me mouet, quod † datio arrarum tradita valeat.d.l.fi. Reſpondeo, etiam traditio arræ magnæ nõ valeret.vt Doctor.in d.l.Titia. loquuntur, etiam ſi eſſent datæ: ſed hic agitur de donatione magna, videlicet quadringentarum librarum reditus, ergo nec iſta valebit.

Item datio tantum arrarum ſuſtinetur à iure in d. l.fin.Clauaſ.in ſua ſumma,in verb.ſponſalia. Speciale eſt in arris,vt datio arrarum valeat. Ergo in contrariũ eſt ius commune.l.ius ſingulare.ff.de legib. l.j.ad municipal. Et ſic non valebit iſta donatio, ſi matrimoniũ non ſit contractum,quia non eſt facta pro arris.

Item quando ſponſalia contrahuntur eſt permiſſum promittere arras, ſed ſi nulla ſponſalia contracta ſint,tunc non licet promittere, nec donare. arg.d. l.fi.C.de ſponſal.& arris.

15 Præterea nunquam † valet donatio, vel promiſsio niſi traditio interuenerit. d.l.fi.nec etiam valeret ſi eſſet conſtitutio præcarii.Bar. & alii in d.l.Titia. præpoſit. & alii in d.Gemma. ſed in hac donatione non interuenit traditio, nec fuit facta nomine arrarum. Ergo ſuſtineri non poteſt, & ſic ex prædictis patet dictã donationem nullo iure valere. Ideò petentem meritò repellendum. Quo circa ſubſcripſi.

RESPON. CXXXVIII.

De teſtamento non ſolemni.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum in quo nullus eſt hæres inſtitutus non valet.*

2 *Teſtamentum manu priuata ſcriptum, & non publicatum coram iudice eſt inualidum.*

3 *Citari debent omnes, quorum intereſt in teſtamenti publicatione.*

4 *Teſtium ſubſcriptio in teſtamento eſſe debet.*

5 *Teſtamentum non valet, in quo locus, vbi factum eſt, appoſitum non eſt.*

6 *Teſtes in teſtamento rogati eſſe debent.*

7 *Hæreditas directo in codicillis non datur.*

8 *Viuere quilibet præſumitur vſque ad centum annos.*

SVper prætẽſo teſtamento per Forſinum Hermon dubitatur. Primò, an valeat. Secũdò, an matrimonium prætenſum valuerit, ad primum dico teſtamẽtũ nullum,quia
1 † teſtamentũ in quo non eſt inſtitutus hęres non valet.§.ante hæred.inſtit.de le.l.fi.ff.de iure codicill. Et ſine hæredis inſtitutione nil in teſtamento ſcriptum valet.l.1. in fin. ff. de vulg. Etiam ſi teſtamentum fiat ad pias cauſas.l.1.& ibi Bar.& Bal.C.de ſacroſanct.eccleſ. Doct.in c.cum tibi.de teſtam.

Nec

Source : BIU Cujas

Nec obſtat quod reliquerit omnia bona Iohãne le Roy, quia hoc fecit donando non inſtituendo, Et ad uſum videlicet, *pour en iouir, vſer & poſſeder.*

2 Item quod non † valeat teſtamentum, patet, quia eſt manu priuata ſcriptum, nec eſt publicatum corã iudice, vt decet. l. publicati. C. de teſtamenti. Specul. in titu. de inſtrumen. edit. §. oſtenſo. verſic. & quoniam. Nam vbicunque teſtamentum eſt ſcriptum priuata manu, videlicet teſtatoris, vel alterius priuati non facit fidem, ſicut nec ſcriptura priuata. l. inſtrumenta. C. de probatio. Ideo inuenta eſt practica vt fiat eius publicatio, quò ille cuius intereſt, vtpotè hæres, compareat coram iudice, & petat teſtes cogi ad recognoſcẽdum ſigna, & ſubſcriptiones eorum. Quo facto iudex pronuntiabit illam ſcripturam eſſe publicam, & plenam fidem deinceps eis adhibendam. Faciendo dictam ſcripturam in publicam formam per notarium ſcribi, & redigi, ſic no. in d. l. publicati, ſed quia non fuit publicatum, non poteſt peti poſſeſſio ex inſtrumento, & teſtamento nullo. l. fi. C. de edict. diui Adria. tollend. Imò vigore conſuetudinis proximiores ſunt ſaiſiti.

3 Item, in dicta † publicatione requiritur quod illi quos prima ſucceſſionis cauſa tangit, ſi certi ſint, nominatim citentur, & alii prætendentes intereſſe per edictum generale. c. fi. de elect. in 6. l. nam ita diuus. ff. de adopt. l. 1. §. denuntiari. de uentr. inſpiciẽdi alioqui dicta publicatio non faceret fidem. Spec. in d. §. oſtenſo. uerſ. fiet ergo à iudice. Bart. in l. 1. in princ. ff. quemadmod. teſt. aper. Iaſ. in l. eius. col. 2. ſi cert. pet. & c. Albericus. de teſtib. quæ publicatio non fuit facta, & ſi fuiſſet facta, etiam non facta citatione, non faceret fidem, aduerſus magiſtros Franciſcum, & Andream Focault non citatos, ut no. in d. l. publicati.

4 † Item teſtes debent eſſe ſubſcripti. in §. ſubſcriptiones, inſtit. de teſtam. quod non reperitur in iſto teſtamento, ergo non ualet. l. hac conſultiſſima. C. de teſtamen. ibi non ſubſcriptum autem à teſtibus, ac non ſignatum teſtamentum, pro infecto haberi conuenit, & ſic conſanguinei poterunt ſuccedere ab inteſtato, ac ſi teſtamentum non eſſet factum.

5 † Nec eſt appoſitus locus in quo teſtamentum fuit factum, & poteſt eſſe quod ibi non poterat fieri teſtamentum uigore conſuetudinis, uel alterius impedimenti. Ideo non ualet. no. in cap. quoniam. contra. de probat. l. libellorum. ff. de accuſat.

6 Præterea † teſtes non ſunt rogati, ideo non ualet, quia teſtes rogati eſſe debẽt. l. hæredes palam. §. penul. ff. de teſtam. auth. rogati. C. de teſtib. quare ex omnibus prædictis concludo teſtamentum non ualere, & ſic dicta le Roy, non poteſt dicere ſe ſaiſitam ex teſtamento nullo, ſed conſanguinei proximi ſic, uidelicet magiſter Franciſcus & Andreas Focault.

7 Item non poteſt ualere iure codicillorum, † quia hæreditas directo in codicillis non datur. l. hæreditatẽ. C. de codicil. Et etiam quando quis credit facere teſtamentum, & non codicillos, non ualebit iure codicillorum, niſi dixerit ſi non ualet iure teſtamenti, ualeat iure codicillorum. l. fi. ff. de iure codicill. & l. non codicillum. C. de teſtam. ſed hic uoluit teſtari, ut patet, ergo non ualebit tanquam teſtamentum, nec tanquam codicilli, quia noluit, & ſic quòd potuit noluit, ꝙ uoluit implere nequiuit. l. multũ. C. ſi quis alter, uel ſib.

Inſuper iſte teſtator Fouoſi reliquit adulteræ non uxori: nam ipſa cõtraxerat cum quodam alio, qui poſtea uidens uxorem ſuam cum iſto Fouoſi, & aliis coire diſceſſit, & poſtea hic Fouoſi uxore ſua mortua uiuente adhuc marito Iohanne, le Roy, habuit plures filios, poſtea non expectata morte mariti, cum dicta le Roy, contraxit, ſed iuris regul. extat. in authent. hodiè. C. de repud. quod hodie quantiſcumque annis maritus ſteterit in expeditione mulier ſuſtinere debet. licet neque literas neque reſponſum ab eo receperit, quòd ſi præter hæc nupſerit tam ipſa, quàm qui eam duxerit velut adulteri puniantur. At hic mulier ignorabat maritum ſuum mortuum, ergo non debebat nu
8 bere, quia † quilibet præſumitur viuere vſque ad centum annos. l. fi. C. de ſacroſan. eccleſiis. Igitur hoc matrimonium non valuit, & ſic nec donatio quæ etiam vxori non poteſt fieri. l. 1. ff. de donat. in vir. & vxor.

RESPON. CXXXIX.

De teſtamento.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator ſuam neptem inſtitueris ſub prohibitione, ne illa bona acquirantur eius marito, an dicta bona nihilominus poſſint pertinere, ad dictum maritum, quia poſtea fuit hæres inſtitutus.*

2 *Iurans non habere tale beneficium, ſi ei conferatur, non obſtante iuramento illud conſequi poteſt.*

3 *Creditor ſuccedens debitori extinguitur debitum.*

4 *Hæres, & legatarius quis eſſe non poteſt, ut hic.*

5 *Legatum conditionale, vel in diem incertam non tranſmittitur.*

6 *Voluntas teſtatoris eſt ſeruanda.*

7 *Pactum de non petendo prodeſt etiam hæredi.*

8 *Res ſemel extincta, non reuiuiſcit.*

9 *Teſtamentum nullum tunc cenſetur, quando compulſus quis illud fecit.*

10 *Teſtatorem prouocans blando ſermone ad eum inſtituendum, in crimen non incidit, quando minæ non interueniunt.*

11 *Conſtitutus in extremis, an teſtari poſſit.*

IOANNES Bardoul, duos habens nepotes ex filio, Claudio iam mortuo, videlicet Claudium Bardoul, & Iohannam Bardoul, qui condidit teſtamentum, in quo diſpoſuit ſic: *que les terres de Longiaceſnes & Hamel ſoyent, competent & appartiennent à Antoyne Bardoul, comme s'il me ſuccedoit de ligne directe & non point comme legataire, mais comme heritier eſdictes terres, &c.* [Quod terræ de Longaiceſnes & Hamel ſint, competant & pertineant ad Antonium Bardoul, tanquam mihi ſuccederet ex linea recta & non vt legatarius, ſed vt hæres in d. terris. &c.] voluit tamen quod iſtis bonis vteretur Ioanna neptis ſua quouſque dictus Antonius attigiſſet viceſimum annum, ſed quod teneretur nutrire & alere, *& entretenir ledict. Antoyne, tant es eſtudes qu'allieurs, iuſques audict aage,* [Et dictum Antonium tam in ſtudijs, quàm in alijs vſque ad d. ætatem fouere.]

Item reſidua bona reliquit Iohanne de Bardoul, non vult, tamen quod Claudius le Bachellier eius maritus acquirat in iſtis bonis aliquid, ſed ad filios d. Iohannæ perueniant. Vult tamen quod dicta Iohanna, det Claudio fratri ſuo, poſtquam peruenerit ad ætatem viginti annorum, vel ſi ante moriatur relictis hæredibus, alioqui ſi moriatur ſine hærede antequã attigerit illam viginti annorum ætatem vult vt illa quinque millia remaneant pœnes dictam, moritur Iohanna inteſtata ante Antonium, & ſic ſucceſſit eidem Antonius, poſteà Antonius moritur relicto hærede

rede Claudio Bachellier ſororio ſuo, & reliquit ei
quinque mille libras quæ ad eum venire debebant.
Quæritur, an potuerit? magnum dubium facit,
quod teſtator prohibuit ne Claudius acquireret illa
bona. Ergo non potuit ea acquirere. Sed reſpondeo,
quod illa prohibitio cenſetur facta, ut ratione con-
quæſtuum non acquirantur d. Claudio, ſed uoluit di
cta bona eſſe propria Iohannæ. At non videtur prohi
buiſſe quod aliundè non acquirerentur, quàm ratio-
2 ne conquæſtuum facit c. 2. de renunt. † Vbi ſi quis iu-
rauit non habere tale beneficium ſi ei conferatur, po-
teſt illud non obſtante iuramento conſequi. Et qui
renuntiauit bonis paternis ſi pater eum inſtituat po-
terit illa obtinere. Bart. & alij in l. ſtipulatio hoc mo-
do. ff. de verb. oblig. ſic & dictus Claudius potuit ac-
quirere illa bona ex inſtitutione Claudii Bardoul. Et
pro hoc eſt text. ad hoc proprius. in l. ſi is qui ex bonis
teſtatoris. ff. de vul. vbi prohibitus acquirere bona te-
ſtatoris, non prohibetur poſtea acquirere bona filii,
licet inter illa bona ſint ibi bona teſtatoris, ſic non cē
ſetur prohibitus, d. Claudius ut acquirat ab Antonio
Bardoul, vel ab vxore d. Claudii, cum authoritate con
ſuetudinis hoc fiat diſponentis, vt decedente marito,
vel vxore ſine liberis, ſuccedat ei ſuperſtes ut ſupra
dictum eſt in facto deſcripto.
Tertiò, non valuit illud legatum, nempè confu-
ſum fuit, cum bona perueniſſent ad dictum Antoniū
3 legatariū. l. debitori. C. de pact. † nō potuit is eſſe debi
tor & creditor, nam ſuccedēdo filię Ioannæ Bardoul
debitrici extinctum fuit debitum, ergo d. Antonius
nō potuit illud legare. l. Stichum. §. aditio. ff. de ſolut.
4 † Quartò, nō potuit is Antonius eſſe, etiam de con
ſuetudine generali, regni, hæres & legatarius, quia à
ſeipſo legatum non poterat accipere, nec conſequi.
§. an ſeru. de leg. in inſtit. Boer. in §. 1. de teſtament. in
conſuet. Biturig. & §. 6. ibidem.
5 Præterea, quia † legatum conditionale, vel in diem
incertā non tranſmittitur, antequam debeatur. l. vni-
ca. §. ſin autē ſub conditione. C. de caduc. tollē. Sic cō-
ſuluit Ludouic. Rom. conſil. 480. in caſu. Sed hic fuit
legatum in diem incertam, ergo non fuit debitum.
Deinde teſtator ſic cauit, ut legatū remaneret pe-
nes Iohannam ſi Claudius decederet ante uiceſimū
6 annum, quòd accidit. Igitur † voluntas teſtatoris ſer-
uanda eſt. l. in conditionibus. ff. de condit. & demon.
Et ſic tam de iure, quàm ex prouiſione hominis, lega
tum nunquam ualuit, nec fuit debitum, ideo peti nō
poteſt, etiam ſi Antonius Bardoul non legaſſet, nec
id legare poterat, quod non habebat, nec ſibi debeba
tur. l. ſi uniuerſę. C. de leg. & ibi Bart. & alij.
Quintò, & ſi debitum fuiſſet quod non tamen ad-
huc peti poſſet, quia eſt remiſſum & donatum ab
Antonio Baldoul. Nec extenditur ordinatio Regia
prohibens & annullans diſpoſitiones factas in fauorē
adminiſtratorum, tutorum videlicet & aliorū iſtius
Claudij Bachellier, nempè qui nec tutor nec admini-
ſtrator dicti Antonij erat. Et quāuis miniſtraret, dictas
pecunias ratione oneris ſibi iniuncti in teſtamēto, ut
ali deberet dictus Antonius, à Iohāna ſorore & Clau
dio eius marito, tamen nō ob hoc fuit deputatus ad-
miniſtrator. Imo eo ipſo qđ dati ſunt tutores d. Anto
nio patetq; d. Claudio eſt remota adminiſtratio. p tex.
in l. maritus. C. de procurat. Et ſi cū nō eſſent ad Clau-
dium adminiſtrātem iure potuit ei legare & donare
dictus Antonius, etiam inſpecta ratione affinitatis ad
quam uidetur potius affectionem habuiſſe, quam ad
ſuggeſtionem quam quidem partes prætendunt.
Ex quibus omnibus patet legatum peti non poſſe
à dicto Bachellier minus prouiſionem adiudicari de-
bere parti. Et teſtamentum d. Antonii ualidum, &
ideò cum prædictis ſubſcripſi.
Item ponderanda ſunt verba, *luy ayant attainct l'aage de vingt ans.* [Cùm attigerit uiceſimum annum.] nam
iſtud uebum. *ayant*, eſt gerūdiuum habendo quod ex
ponitur, id eſt, ſi habuerit. Et ſic per conditionem tex.
in l. ſi tu ex parte. ff. de acquir. hæred. ubi gloſ. exponit
adeundo, id eſt, ſi adieris. Idem exponunt Doct. in
rub. de actio. in inſtitutio.
Et ideo uoluit iſtud legatum deberi ſi annum uice
ſimum attingeret, ſed non attigit, ergo non debetur.
Nec moueri quis debet. ext. d. l. ex his uerbis. C.
quando dies leg. ced. nec d. l. Seius Saturnius. ff. ad Tre
bellianum. Nam licet poſſem reſpondere multis mo
dis: ut ſupradictum eſt tamē ſufficiet mihi perempto
ria reſponſio Ioannis diſponētis: quod ſi d. Antonius
non peruenerit ad d. ætatem uiginti annorum, & qđ
moriatur ſine filio legitimo, tunc remaneat Io-
hanna libera & abſoluta, & quitta à d. ſumma. Poſt-
quam ergo teſtator diſpoſuit & ita uenit ut diſpoſuit
ſua uoluntas ſeruanda eſt, quia in certis non opus eſt
coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de uerbor. obli-
ga. Certū eſt per teſtamentum teſtatorem ita uoluiſ-
ſe. Ergo ſeruari debet, nec opus eſt coniectare uolun
tatem ubi certa eſt.
Nec obeſt quod uidetur teſtator prouidiſſe Iohan-
næ tantum: nam hoc falſum, quia plerumq; tam hære
dibus noſtris, quàm nobiſmetipſis cauemus. l. ſi pa-
7 ctum. ff. de prob. ubi † pactum de non petendo pro-
deſt etiam hæredi. Et ſic remiſſio facta per Ioannem
etiam proderit ſuis ſucceſſoribus: nam pactum, ſiue
diſpoſitio facta eſt in rem, ergo tranſit ad ſucceſſores.
l. ſi tibi. §. pactum. ff. de pact.
Nec fuit hic omiſſus aliquis caſus, ſicut in l. com-
modiſſimè. ff. de lib. & poſth. ſi uiuo me natus fuerit,
ſed hic uoluit teſtator quod ſi ante ætatem, & ſine hę
rede, filio, uidelicet legitimo decederet d. Antonius
tunc remitteretur legatū Iohannæ, poſtquam Iohan-
næ remiſit, noluit quod ſuſcitaretur poſt morte Io-
8 hannæ: nam † res ſemel extincta non reuiuiſcit. l. qui
res. §. aream. ff. de ſolut. Nec minorem affectionem
habuit d. Iohannæ ad hæredes d. Antonii quam Iohā-
næ. Imò maiorē ha buiſſe cenſetur erga hæredes Iohā
næ, quia noluit ut illæ pecuniæ deberentur, ſi Anto-
nius moreretur ante ætatem uiginti annorum. Ergo
non debebuntur: nam duobus tantum caſibus uo-
luit pecuniam deberi, uidelicet ſi exceſſiſſet ætatem,
uel ſi ante habuiſſet filios: ſed neutrum horum eue-
nit, ergo non debentur illa quinque millia, nil facit.
l. Seius. ff. ad Trebellia. quia ibi erat inſtitutus extra-
neus, rogatus reſtituere filio, quādo eſſet ætatis ſexde-
cim annorum. Secundò: filius nil habebat de bonis
paternis. Tertiò, mortuo auunculo debet fieri reſti-
tutio, ſed diuerſum eſt in hoc caſu, nempè Anto-
nius Bardoul erat inſtitutus in terris Longaineſimes,
& de illis terris non eſt quæſtio: nam ſi de illis ter-
ris ageretur, fortè ille text. poſſet ad hoc induci, ſi
nil aliud haberet Antonius. Secundò, ibi erat roga-
tus hæres reſtituere, hic filia eſt grauata dare. Tertiò,
ibi de bonis reſtituendis agitur, hic de pecunia danda.
Quartò, bona reſtituuntur in d. l. Seius, hic agitur de
legato non de bonis nec fructibus. Quare eſt maxi-
ma differentia inter illum caſum & iſtum, & ſufficit
dare inſtantiam. c. ſicut urgeri. 1. q. 1. non obeſt l. ex his
uerbis quia ibi de præſenti legauit dicendo. Lego Se-
uerinę: hic autem non legat de præſenti, ſed grauat
Iohannam cum Antonius attigerit, & ſic eſt ualde di-
uerſus

Source : BIU Cujas

uerſus caſus ab hoc, ibi etiam dicit quæ legata accipere debebunt &c. Hic nil legat, ſed vult grauari Iohannam quando Antonius erat viginti annorum.

9 † Item teſtamentum nõ debuit nullum declarari: nam tunc teſtamentum nullũ cenſetur, quãdo compulſus quis, illud fecit, non ſua ſponte. l. 1. C. ſi quis aliq. teſtam. prohibuer. ſed hic non fuit cõpulſus, nec notarij illud recepiſſent, ergo teſtamentum ualet.

10 Item, in † crimen non incidit qui blando ſermone placet teſtatorẽ, & prouocat ad eum inſtituendũ dũmodo minę non interueniãt l. fi. ff. & C. ſi quis aliq. teſt. prohibuer. ubi Bald. Itaque quamuis d. Claudius incitauerit d. Antonium, hoc nõ erit criminoſum vt Bald. & alii not. in d. l. fi. & plenè Benedic. in repet. c. Raynutius. in verb. condidit. 2. de teſtam. Et ideo teſtamentum non eſt propter hoc nullum.

11 Non obſtat quòd iſte Antonius eſſet in † extremis & ſic teſtari non poterat: nam contrarium eſt verum, per text. in c. Raynutius in extremis poſitus condidit teſtamentum. de teſtam. & in c. ſi. ibi in extremis agente. de ſucceſſ. ab inteſta. facit c. nos quidem. ibi de hac luce migrante. de teſtamen. & tex. in l. quoniam indignum, quę fortè ſemiuiuus & balbutiens lingua profudit. C. eod. vbi Paul. Alex. & Iaſ. dicunt quod ſemimortuus licet non loquatur articulatè, ſi tamen intelligatur, poteſt teſtamentum facere, etiam conſuluit Alex. conſi. 33. in 3. vol. & Iaſ. conſi. 124. in fin. vol. primi facit tex. in l. Claudius. ibi moriens eam hæredem reliquit. ff. de his quib. vt indig.

Non poteſt etiam vitiare teſtamentum, ſi quædã ſcriptura fuerit lecta d. Antonio, imo valebit, & fortius, quòd teſtator poteſt ſcribere teſtamentum, & poſtea illam ſcripturam in æde ſacra vel alibi deponere, & deinde coram notario diſponere, prout continetur in ſchedula depoſita, in tali loco & valebit ut teſtamentum, quia quicquid continetur in illa ſcriptura, ad quam eſt facta relatio, in illa contineri cenſetur. l. aſſe toto. ff. de hæred. inſtit. dummodo poſt mortem teſtatoris, illa ſcriptura recognoſcatur eſſe teſtatoris. Bar. in l. ſi ita ſcripſero. ff. de condit. & demonſt. Alex. conſi. 4. attentis. & conſi. 114. viſa. in 7. vol. Soc. conſil. 173. reuerende. col. 2. & 3. Et ſic non debuit declarari teſtamentum nullum, ſi alia non ſuperſint.

Tertiò, prouiſio ſuper legato adiudicari nõ debet: nam prouiſio non debet fieri niſi de debito appareat ex inſtrumento non raſo nec cancellato. Et quòd exceptio iuſta non appareat ex inſtrumento patet ex l. fi. C. de edict. diui Adri. tollen. Sed ex hoc teſtamento apparet iuſta exceptio, vt non debeantur illa quinque millia ante viceſimum annum. Et iudici non conſtat quod Antonius peruenerit ad viceſimum annum, imo ei apparet de contrario, ergo non poteſt in hoc prouidere. Et ſi condemnaret per modũ prouiſionis malè iudicaret facit. l. ait prætor. ff. de iure deliber.

Item apparet etiam iudici quòd dicta ſumma fuit legata Claudio, ergo non debita. Igitur prouiſio non ſuccedit, imo dolo facit pars petendo quòd ſtatim reſtitutura eſſet. l. dolo. ff. de dol. exceptio. Adhæc, iuſta cauſa vel periculum imminens eſſe debet antequam prouiſio fieri debeat. l. ait prætor. §. in cauſæ. ff. de iure delib. l. de pupillo. §. ſi quis viuos. ff. de nou. oper. nuntiat. l. fina. de appellat. recipiend. Sed in hoc caſu neutrum eſt, ergo prouiſio fieri non debet, etiam quia materia principalis decidi ex his poteſt.

RESPON. CXL.

De teſtamento continente donationem antid oralem.

SVMMARIVM.

1 *Reſidui nomine veniunt omnia.*

2 *Teſtator prælegans omnia immobilia, quæ Tholoſæ acquiſierat, de quibus immobilibus acquiſitis intelligatur.*

3 *Teſtator non poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.*

4 *Inſtitutio pauperum eſt maximè fauorabilis.*

IN quæſtione quæ prætenditur, quod cũ pater multa expoſuiſſet pro filio, is mortuo patre donationem fecit fratri ſuo, ratione habita expenſarum, in qua donauit ei omnia bona immobilia, demum eidem fratri in teſtamento prælegauit immobilia, quæ Tholoſæ acquiſierat.

Item prælegauit eidem fratri omnia vaſa argentea. Prętereà inſtituit in reliquis bonis, auro, argento, uaſis, tapetis, & aliis quibuſcũque ſimul, & in iuribus & actionibus ad ipſum teſtatẽm ſpectantibus, eundẽ fratrem in duabus partibus inſtituit & in tertia parte, totum faciente, pauperes diœceſis, eligendos per dictum fratrem, & executores poſt teſtamentum. Dictus teſtator ſuperuixit, & acquiſiuit multa bona immobilia, dubitatur, hæc ad quem ſpectent. Reſpondeo tertiam bonorum partem ſpectare ad pauperes, & duas partes ad fratrem, tũm quod teſtator in reſi-
1 duis bonis inſtituerit, † & reſidui nomine ueniunt omnia. l. 1. C. de hæred. inſtituend. Tum etiam quia oportet inſpicere tempus mortis teſtatoris in inſtitutione. l. cum quæritur. C. de inofficioſ. teſtam.

Item, certum eſt quod in prima donatione in qua teſtator donauit immobilia intelligebatur de præſentibus. l. fin. C. de pact.

2 Item, in teſtamẽto † prælegauit omnia immobilia quę Tholoſæ acquiſierat, & tunc intelligitur de his quæ acquiſierat tempore teſtamenti, in illa ciuitate Tholoſana, non alibi. per. l. fin. §. 1. ff. de leg. 2. Bart. in l. ſi ita col. 3. ff. de aur. & arg. lega. & hoc prelegatum eſt limitatum. Ideo illi nil poteſt accedere. l. in agris. C. de acquir. rer. dom.

Vnde bona quæ poſtea acquiſiuit, debent diſtribui pro duabus partibus fratri, & tertia pauperibus, iuxta teſtamentum, alioqui teſtator eſſet pro parte teſta-
3 tus, & pro parte inteſtatus quod † ius à principio non patitur. l. ius noſtrum. ff. de regu. iur. iuncta l. ſi pars. in fi. de inofficioſ. teſtam. quod fit ſiue acquiſierit bona mobilia, ſiue immobilia, quia teſtator vnus eſt bonorum appellatione in inſtitutione, & in reſiduo omnia iſta verba ſunt generalia, quæ comprehendunt ẽt futura. l. quotiens. §. fi. ff. de uſufru. quia bona pro ſubſtantia ibi accipit, & in l. nam quod. § fin. ff. ad Trebell.

Imò, in inſtitutione repetit uaſa, nam alia uaſa ultra argentea relinquere uoluit pauperibus, & fratri
4 pro partibus ſcriptis, † maximè quia hæc inſtitutio eſt fauorabilis. l. id quod pauperibus. C. de epiſc. & cleric. glo. in l. ſi quis cum Titio. ff. de legat. 2.

Non refragatur diſpoſitio facta de immobilibus in fauorem fratris. Reſpondeo, quod teſtator non diſpoſuit in teſtamẽto in fauorem fratris, niſi de immobilibus Tholoſæ acquiſitis. Ergo quæ ſunt alibi ſita non venient, tanquam prælegatum ſit limitatum, &

intel-

Source : BIU Cujas

intelligitur de his quæ tempore teſtamenti habebat, poſtquam teſtator de aliis non expreſſerit.l. Iulianus in fin.ff de lega.3. & l.uxor.§.1.ibidem.

Item non obeſt, quod non habebat alia bona immobilia tempore teſtamenti, niſi ea de quibus diſpoſuerat, & ſic diſponebat in fauorem pauperum de mobilibus. Reſpondeo quia licet id temporis nulla immobilia haberet, quia de omnibus bonis diſponebat, & teſtamenta reſpiciunt tempus mortis. l. 1. ff.de teſtam. ob id uidetur de bonis omnibus diſpoſuiſſe quæ tempore teſtamẽti habebat. Alioqui diceremus eũ deceſſiſſe pro parte teſtatũ, & pro parte inteſtatũ.

RESPON. CXLI.

De' nobili ingreſſo religionem.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus de iure ſuccedere poteſt in omni ſubſtantia, quod limitat.ibid.*

Monachi de iure ſuis parentibus ſuccedunt, & monaſterium habebit illa bona.ibid. in fine.

2 *Religioſi de conſuetudine generali regni non ſuccedũt parentibus, nec conſanguineis, & ratio ſubditur.*

3 *Religioſi habentes bona, & illa per monaſterij ingreſſum amittant.*

4 *Religioſus an ſaltem bonorum vſumfructum habere poſsit, & ſibi retinere.*

5 *Multa facta tenent, quæ fieri prohibentur.*

6 *Religioſi, quoad alimenta bona habere poſſunt, ibid. & ſupra num. 4.*

7 *Conſtitutiones factæ contra religioſos, non comprehendunt hoſpitalerios, maxime, ſancti Ioannis Hieroſolimitani.*

8 *Hieroſolimitani non vouent paupertatem, ſed vouent ſine proprio viuere.*

9 *Hieroſolimitani non prohibentur bona in vita habere, ſed in teſtamento diſponere non poſſunt.*

NOBILIS de Aſtic deceſſit, multis filiis relictis, unus ingreſſus eſt religionem ſancti Ioannis Hieroſolimitani, qui poſt ingreſſum tranſegit cum fratre, ut de bonis ſibi per mortem patris acquiſitis uſumfructum tantum caſtri haberet uita durante. Tunc frater impetrauit literas reſciſſionis, dicens tranſactionem metu & ui factam & d.religioſum incapacem, etiam ad uſum fructum, ex hoc facto, primo quęritur, an hic religioſus ſancti Ioannis Hieroſolimitani parentibus & conſanguineis ſuccedere poſſit? Secundò, ſi profitendo amittat bona quæ iam habebat? Tertiò an dictæ tranſactionis prætextu uſumfructum ſaltem retinere poſſit.

Inuocato Dei optimi maximi præſidio, certum
1 eſt de iure † religioſum ſuccedere poſſe in omni ſubſtantia, ut explicat Iuſtinian. in l. Deo nobis. C.de epiſcopis & clericis niſi eſſet regnum, uel ducatus. gloſ. in capitulo ſcripſit. 27.quæſt. 2.plenè Doctor. in c. in præſentia.de probationi.& c.ſtatutum.18.quæſt.1. & non licet parentibus liberos repellere ab hæreditate monachos factos.c.ult.19.quæſt.3.ne deterioris ſit cõditionis religioſus, quàm laicus, ut dicitur in d.l. Deo nobis. unde Bald.& alii dicunt in l.fi. C.de epiſ.& cler. monachos perinde patri ſuccedere poſſe, ac ſi monaſteria non fuiſſent ingreſſi, & profeſſi in illis Idem dicũt Doctor. in authen.ſi qua mulier. C.de ſacroſ.eccl. & in l.apud hoſtes.de ſuis & legit. hære. Et ſic de iure monachi ſuis parentibus ſuccedunt, & monaſterium habebit illa bona, ut plenè docet Panorm.conſil. 27. dubium. in 2. uol. & Barba. conſil.50. illud in 3. uol.

2 Sed quamuis iſta de iure uera ſint, tamen † de generali cõſuetudine regni religioſi non ſuccedunt parentibus, nec conſanguineis, ut docet Maſuer. in ſua praxi.titu.de ſucceſſ. §.Item per conſuetudinem, quę etiam conſuetudo multis eſt confirmata Areſtis, quæ quidem Areſta recitat Aufrerius in ſtylo Parlamẽti. Areſto.56. eamque iuri, & rationi conformem docet Benedict. in repetitione c. Raynutius. in uerbo & uxorem.num.220.cum ſequent.de teſta.& Chaſſa. in conſuetud. Burgund. in titul. *des ſucceſſions* §.ult.

Ratio eſt, quia religioſi pro mortuis habentur. d.l. Deo nobis. Et licet ſint mundo mortui, uiuunt autẽ Deo. c.placuit.1.& c.ſunt nonnulli.16.quæſt. & ſicut mortuus nõ ſuccedit, nec is qui pro mortuo habetur, uidelicet religioſus. Bened. in uerb. in eod.teſtament. 1.num. 126. de teſtam. Et ſic de conſuetudine regni religioſi non poſſunt ſuis ſuccedere parentibus, nec conſanguineis, quia non poſſunt habere proprium.

3 Secunda quęſtio eſt, qđ † ſi religioſi bona habeant, an illa per monaſterij ingreſſum amittant? Reſpondeo, in monaſterii ingreſſu ſe & ſua Deo dedicant. auth.ingreſſ. C.de ſacr.ſanct.eccle. quia poſtquam paupertatem profitentur, ergo bona habere nõ poſſunt, quia paupertas tolleretur, & potius Papa faceret de monacho ſecularem, quam ut monachus proprium haberet. c. cum ad monaſterium.de ſtatu monac. Sed in hoc regno monaſterium per profeſſionem non ſuccedit monacho, ſed conſanguinei ipſius religioſi, ut dicit idem Maſuer. in d.titul.de ſucceſſ.& in titul.de loc.uerſicul. Item per ingre. Bened.ubi ſupra.nu.295. 732. Et ſic iſta tacita dedicatio non ſeruatur in hoc regno. Itaque per profeſſionẽ expreſſam religioſus amittit bona, quę habebat, & acquirũtur de iure ipſi monaſterio, ſed de cõſuetudine conſanguineis proximiorĩbus, quia paupertatem uouẽdo illa bona amittit, alioqui pauper non eſſet, quod tamen nõ procedit in militibus Hieroſolymitanis qui non comprehenduntur in hac conſuetudine, ut inferius dicetur, & hoc ſępè à curia iudicatum fuit ut docet Imbertus in Enchirid. in uerbo monachos. Ideo eos poſsidere iſta bona quaſi uſufructuarios, nec ob id dicitur paupertas tolli, ſed mẽdicitas bene tolleretur, per Cle.exmi. de uerb. ſignific. quam tamen ſeruare iſti Hieroſolimitani non tenentur, cum non ſint mendicantes nec de illo ordine nec quidem paupertatem uouent, ſed ne proprium quid habeant.

4 Tertia quęſtio eſt, an religioſus ſaltem poſſit habere bonorum uſumfructum, & ſibi retinere cum ad monaſterium. de ſtatu monach. dicit non poſſe habere etiam uſumfuctum, & id eſt in mendicantibus ſtatutum. cle.exim.de uerbor. ſignific. Alioqui tolleretur mendicitas, quę eſt de natura religionis niſi fuiſſet uſusfuctus ad uiuendum & ad ſtudendum, ut patet in regul. S.Benedict.

Vnde per plura areſta fuit facta prouiſio religioſis, & monialibus, ſuper bonis & hæreditatibus paternis ut uiuerent ipſi religioſi, quando in monaſterio non erant ſufficientes facultates ad uiuẽdum, quod etiam fratribus mendicantibus adiudicari poſſet ut decidit idem Bened. in uerbo & uxorem.num. 262.de teſta. ad ſimilitudinem ſeruorum, qui licet ſint bonorum incapaces, tamen de alimentis prouidetur eis, per iudicem l.ſi quando.C.de ord.cognot.

Nec refragatur, ſi quis dixerit hunc do. de Ludoui. d'Aſtic eſſe diuitem, utpotè quia eſt Mareſcallus religionis

Source : BIU Cujas

gionis Hieroſolimitanæ. Reſpondeo, ſi peteret nũc uſumfructum ratione paupertatis, fortè nõ ſibi adiudicaretur, ſed poſtquã habebat bonorum, & proprietatem & uſumfructum & tantum ſibi retinuit uſumfructum, non debet illo quandiu uiuet priuari. Nam

5 † multa tenent facta quæ fieri prohibentur. l. patre. ff. de his qui ſunt ſui uel alie. iur. l. cæcus. de iudici. Ideò transactio per quam tantum ſibi retinet uſumfructũ reſcindi non debet.

Itaque, quantum attinet ad quæſtionem arbitror tranſactionem, ut ille Ludouic. Hieroſolimitanus re

6 tineat vſumfructum bonorum ualere. † Nam (ut dixi) quoad alimenta, religioſi bona habere poſſunt, ſicut dicitur de ſeruis, & de baſtardis etiam. cap. cum haberet. in fin. & ibi Docto. de eo qui duxit in matrimo. quàm polluit per adult. Et id, eò quod naturales actus facere poſſunt, uidelicet, comedere, bibere, & alios actus ad quos mortui eſſe non cenſentur. gl. in auth. idem. C. de bonis maternis. Ideò non finiri uſũfructum bonorum per ingreſſum monaſterij firmet. idem Benedict. in uerbo mortuo. primo. numer. 298. de teſta. Etiam monachus uendendo, ſibi retinere poteſt vſumfructum vt viuat teſte Panorm. in cap. 2. nu. 7. de ſtatu monacho. & ualet ſtatutum abbatis, ut qui libet monachus aliquid habeat pro ſuo uſu, quòd docet Ioann. Andr. in reg. non eſt obligat. in fin. de reg. iur. in 6. & Panorm. conſil. 18. uidetur in 1. uol. Car. conſil. 17. circa in fin. Dicens nullam eſſe profeſſionem, quę ad ſe uſum neceſſariæ ſuſtentationis excludat. Et ſic nec excludet iſtum vſumfructum à domino Ludouico d'Aſtic milite Hieroſolimitano, maximè, quia ex Papæ & Regis diſpenſatione, poſſunt in hoc regno, Hieroſolimitani ſuis & conſanguineis, & parentibus ſuccedere, contra tamen generalem regni conſuetudinem, & alimenta ex illis bonis percipient in uita, & poſt mortem conſanguinei proximiores illis ſuccedent. Ita cautum eſt in magno conſuetud. Rubr. de ſucceſsionib. §. Item *religieux.* ubi ſunt uerba formalia.

Item, *religieux quelconques ne ſuccedent point, ſoit par diſpence du Pape, ou autrement, excepte' les hoſpitaliers qui aucunement en furent diſpenſez du Roy & du Pape, & par ainſi peuuent auſſi bien ſucceder, comme ceux qui ſont au ſiecle, & apres leurs decez touts s'en ua leurs amys.* [Item, religioſos quicunque non ſuccedant, ſiue per Papæ diſpenſationẽ ſiue alio modo exceptis hoſpitalariis, qui aliquo modo per Regem & Papam diſpenſati fuerunt, atque ita poſſunt etiam bene ſuccedere, quaſi illi qui uiuunt in ſæculo, & poſt mortem eorum omnia ad eorum amicos deuoluuntur.]

Ecce conſuetudinem generalem non ſuccedẽdi, introductam contra religioſos, non comprehendere Hieroſolimitanos, quia ſunt laici, & quaſi religioſi viuunt in ſæculo, & ideo iuſtè tenent eccleſias. teſte Panormita. in cap. quamuis. de decim.

7 † Item conſtitutiones factæ contra religioſos non comprehendunt hoſpitalarios, maximè, ſancti Ioannis Hieroſolimitani. Clem. ult. §. penult. de religioſ. domi. quia ij pluribus ſunt donati priuilegiis, quàm alii religioſi, & hoc decidit expreſsè Panor. in rubr. de regul. niſi dicatur quicunque religioſi. glo. 2. in Cle. 1. de dec. Cũ igitur ſint laici, nõ prohibentur ſuccedere, maximè qa nõ viuunt in monaſterio Hieroſolimitano, ſed oportet vt bella gerãt & fidẽ tueãtur aduerſus Turcã, & inimicos fidei, & in his oportet bona habere quæ illis à monaſterio non ſuppeditantur, & ideo in communi bona habere non prohibentur. Vt plenè docet Panor. conſi. 27. dubium in ſecundo uolum.

8 Imo, (quidquid ſcribant Doctores) † Hieroſolimitani non uouent paupertatem, ſed uouent ſine proprio uiuere, quod uidi in ſtatutis illorum in 1. parte. de regu. quod quidem uotum ſic explicatur in 3. par. titul. de fratrib. artic. 7. his uerbis. Votum quidem paupertatis id exigit, vt bonorum diſpoſitio liberæ uoluntati non ſubiaceat, nec licet igitur, nec quoquo modo permittitur, baiuliuis, prioribus, præceptoribus, aut aliis ordinis noſtri fratribus teſtamentum cõdere, uel hæredem inſtituere, ſeu legata facere, atque etiã ſeruitoribus, ſeu aliis aliquid elargiri, niſi tantum eorum ſtipendia: poſſunt tamen fratres noſtri depropriamentum facere, hoc eſt in ſcriptis bonorum ſuorum, ac debitorum, & creditorum declarationem redigere, & cum licentia magiſtr. de eorum moderata portione diſponere.

Et ſic patet, quod uotum illud paupertatis, ſiue ui

9 uere ſine proprio, intelligitur vt non † prohibeantur fratres habere bona, vt de illis uiuere poſsint, ſed de illis diſponere non poterunt, ſicut nec olim poterunt libertini latini, quibus æquiparari videntur, qui poterunt bona acquirere, ſed de illis non diſponere, ut in C. Theod. patet in titul. de petitio. hæred. l. 1. & in §. libertin. Iuſtin. de liberti. ſic & iſti Hieroſolimitani non prohibentur habere bona in vita, ſed in teſtamento diſponere non poſſunt.

Nec obeſt, ſi dicatur tranſactionẽ factam ſine cauſa: nam contrarium verum eſt *quippè* erat ante tranſactionem litis, & poſtquam eſt *lis mota*, hoc ipſum, quòd à lite diſceditur cauſa uidetur eſſe, *Paulus Iuriſc.* in l. in ſumma. ff. de cond. indeb. imò etiam ſufficit ſi ſperetur lis moueri. l. 2. C. de tranſ. Nec poteſt dicere actor cauſam non fuiſſe, nam d. Gulielmus d'Aſtic habebat proprietatem caſtri, quam non reliquiſſet, niſi tranſactionis prętextu, per quam fuit ualidè lęſus, viſo quòd poterat illam in vita ſua retinere, & per trãſactionem fuit contentus vſufructu tantum. Ideò illum vſumfructum quandiu viuet retinere poterint, ſaltem dictæ tranſactionis prætextu.

Item, quantum attinet ad vim & metum non probatur, & ſi probaretur purgatus eſſet per nouem annos recipiendo uoluntariè ſolutionem ſexcentum librarum, quæ d. Ludouicus præſtitit d. fratri poſt tranſactionem. vt not. in l. 2. C. de his quę vi. ſcripſi abundè in tractatu de reſciſſio. contract. artic. 1. glo. 12. & ſeq.

Ex præmiſſis concludo, vt hic Hieroſolimitanus retineat uſumfructum caſtri, & bonorum in uita ſua, non eſſe contra ius nec conſuetudinem Franciæ, nec contra areſta arriarum ſupremarum quæ ſunt probata contra alios religioſos, non contra hos hoſpitalarios Hieroſolimitanos, qui etiam habent legem ab aliis diuerſam, ut cõſtat. Et quia prouiſio facta eſt aliis religioſis ut uiuant, maximè his fieri debet, ut ſcripſi.

RESPON. CXLII.

Variæ iuris allegationes, pro capitulo eccleſiæ de Romanis, in Delphinatu.

SVMMARIVM.

1 *Actus primus in iudicio eſſe debet, iudicis legitimatio, vel in eum oppoſitio.*

2 *Eccleſia ſancti Bernardi de Romanis exempta à ſuo ordinario.*

3 *Exemptio eccleſiarum unde ſit profecta per totum.*

4 *Exemptio ſancti Bernardi de Romanis multiplici ex cauſa conceſſa.*

Exemptio

Source : BIU Cujas

5 *Exemptio eccleſiæ facta in compenſationem.*
6 *Exemptio eccleſiarum multis modis fit ad inſtar emancipationis.*
7 *Eccleſia exempta, & eius miniſtri ſunt exempti.*
8 *Abbas perſonam, actoris, & iudicis fungi non debet.*
9 *Iudex in cauſa propria nullus eſſe debet.*
10 *Recuſato ordinario, & eius vicarius cenſetur eſſe recuſatus.*
11 *Moleſtari quis ſuper eadem re, in duabus curijs non debet.*
12 *Cauſa poſſeſſorij pendente, ſuper petitorio agi non debet, ſed petitorium ſuſpenditur.*
13 *Poſſeſſione ſua quis priuari, uel ſpoliari non debet.*
14 *Actor forum rei ſequi debet.*
15 *Cauſam ad ſuam iuriſdictionem non pertinentem, quis delegare non poteſt.*
16 *Delegatus eſſe debet de iuriſdictione delegantis.*
17 *Conuentus ultra unam dietam, citatus non tenetur comparere, nec priuilegium allegare.*
18 *Conſuetudo tanti temporis, cuius non eſt memoria in contrarium iuriſdictionem tribuere poteſt.*
19 *Priuilegium ſpeciale datum eccleſiæ de Romanis.*
20 *Cauſæ incidens non ampliat iuriſdictionem, ad ſpeciem iuriſdictionis omnino diuerſam.*
21 *Actione criminali intentata, ciuiliter agi non poteſt.*
22 *Cauſa ſemel ſopita reſtaurari non poteſt.*
23 *Prorogatio iuriſdictionis, de re ad rem fieri non poteſt.*
24 *Iuriſdictio ſua unicuique eſt ſeruanda.*
25 *Cauſa ſingulorum alia eſt, & alia uniuerſitatis, & capituli.*
26 *Pœna duplici quis conteri non debet.*
27 *Sententia diffinitiua contra omnes ius facit.*

APOSTOLVS 2. ad Corinth. 4. cap. ait, perſecutionem patimur, ſed non derelinquimur, humiliamur, ſed non confundimur. Deijcimur, ſed non perimus: ut iſta uobis nota ſint iudices, & ad fines declinandi, proteſtamur, quod per aliquem actum quem faciemus coram uobis, non intendimus in uos conſentire, niſi quatenus de iure tenemur. Et has proteſtationes in omnibus & ſingulis pro repetitos habere uolumus.

1 † Et quia primus actus debet eſſe legitimatio iudicis. Et prius in eum debet opponi, teſte Haberto de Bonacurſo in practic. ſua rub. de recuſ. uerſic. & quāquā, ibi in additio. ad eū, Philip. Francus. in c. ſi contra vnū, & c. ſi iudex de offic. deleg. in 6. Fel. in c. inter. col. 2. & ſeq. de re iudic. ob id deducemus rationes ex quibus liquido uobis conſtabit uos non eſſe competentes iudices, & ſic debere pronuntiari.

2 Certum eſt autem, quod † eccleſia ſancti Bernardi de Romanis eſt exēpta à iuriſdictione ordinarii, & hēt ſuos iudices datos à ſede ſancta Apoſtolica qui iuſtitiam adminiſtrant, tam canonicis, quàm ciuilibus, & incolis oppidi de Romanis, ob id, poteſt dici, uos habetis iudices ueſtros, ut dicitur, in l. proximè. ff. de his quæ in teſtam. delent. Ideò uos dicere debetis nobis, ite & inter uos cauſas ueſtras diſponite quod ſolebat dicere Coſtantinus imperator: ut in c. ſacerdotibus. 11. quæſt. 1.

3 † Et quamuis multi iuris profundi interpretes, eccleſiarum exemptiones aſſerant ordinariorum oppreſſionem eſſe: quia archiepiſcopi & epiſcopi ſolebant opprimere monaſteria, capitula eccleſiarum, & alias eccleſias ſibi ſubditas, tam propter potētias, quā propter honores, & nummos, plus quærentes præeſſe, quàm prodeſſe, lac & lanam capiendo. Ob id Papa exemit eccleſias, teſtis eſt Bald. de Periglis. in trac. exempt. §. 1. quàm cauſam cogitauit ille bonus, & ſanctus vir præfatus Bernardus dum ſuam, de Romanis fundauerat eccleſiam.

4 † Tamen puto eccleſiæ ſancti Bernardi de Romanis exemptionem fuiſſe multiplici ex cauſa conceſſam. Primò ratione quietis, vt canonici illius eccleſiæ in quiete uiuerent, c. luminoſo. 18. q. 2. vbi ſic dicitur. Plurimis in monaſteriis multa præſulibus præiudicia atque grauamina monachos pertuliſſe cognouimus. Oportet ergo de futura quiete eorum ſalubri ordinatione diſponere, quatenus conuerſantes in illis, in Dei ſeruitio, gratia illis ſuffragante, mente libera perſeuerent. Et poſteà dicit, ut remotis vexationibus à cunctis grauaminibus diuinum opus, cum ſumma animi deuotione perficiant: nam non bene colitur author pacis, niſi tempore pacis. clemen. dudum de ſepult. Igitur vt in pace d. canonici uiuerēt, & Deo ſeruirent eos eximere uoluit etiam ab abbatis iuriſdictione, quia uidebat ille ſanctus uir quod archiepiſcopus, cui hæc abbatia prætenditur annexa, potius defenderet ſuam archiepiſcopalem, quam abbatialem dignitatem. Quamobrem ab utriuſque iuriſdictione exemit, & illis iudices dari uoluit.

Secundò, exempta eſt eccleſia de Romanis in fauorem ſanctæ ſedis Apoſtolicæ cui multum debetur. Fauor enim illius eccleſiæ Romanæ eſt multos immediatos ſubiectos, & ligios diuerſi generis habere. clemen. Paſtoralis, de re iudic. Sanctus enim Bernardus, tunc temporis archiepiſcopus Viēnenſis, de ſuo proprio à quadam nobili fœmina uillam emit. Ibique eccleſiam in honorem duodecim Apoſtolorū, atque ſanctorum martyrum Seuerini, Exuperii, & Feliciani fundauit, & conſecrauit. Ipſamque eccleſiam ac uillam totam beato Petro, & eccleſię Romanæ, eiuſque pontificibus, (propter quod & Romanis dicta eſt) in perpetuum donauit, & conceſſit: prout uidi in libris antiquis dictæ eccleſiæ de Romanis, ubi etiam ſic habebatur, quàm donationem Papa cum uniuerſo clero benignè ſuſcipiens, tam ipſe, quàm eiuſdem ordinis multi poſt ipſum, eccleſiam & uillā, habitanteſque in illa, eorumque poſſeſſiones, & bona intus & foris, ab omni humana infeſtatione, ſub defenſione Romana ſtatuerunt, ſuorum authoritate priuilegiorum uniuerſa firmantes. Nam clericos illius eccleſiæ intantum eſſe liberos uoluerūt, ſub Romana poſitos libertate, ita ſcilicet, ut quicunque (nemine excepto) moleſtiam illi aut iniuriam aliquam fecerit. Anathemati ſciat ſe obnoxium.

Tota abbatia iſta, ab omni malignantium incurſu libera & quieta. eccleſiæ Romanæ, nullo prorſus mediante, ſubiecta. &c. Etiam † d. eccleſia de Romanis
5 fuit exempta in compenſationem. Nam ſibi retinuit ſedes apoſtolica pro cenſu annuo ſextarium amigdalarum, quod multis annis ſolutum fuit, prout uidi acceptilationes factas, à ſummis Pontificibus. Maximè ab Innocen. Papa III. ut plenius in d. libro continetur. Et fuit facta cenſualis eccleſiæ Romanæ ab anno 1180. Et ab eo tempore ſemper fuit in poſſeſſione libertatis, ut patet in proceſſu penden. coram ſenatu Gratianopolitano.

6 † Item, ſicut pater aliquando ex gratia, aliquando ex compenſatione manumittit filium ſuum, ut potè quia recepit legatum, ut illum manumitteret. gloſ. in

in §.fin. quib. mod.ius patr.poteſt. ſoluit. in inſtituti. Ita & Papa ex gratia aliquas eccleſias exemit, aliquando ex compenſatione, quia ordinarii compenſationem receperunt. Et aliquando patres coguntur emancipare filias, dum eas coegit peccare. l.ſi lenones.C. de epiſcopali audien. Ita & Papa eximit eccleſias quando ordinarii eas vexant, & peccare faciunt, eas multis modis moleſtando. Imò ſicut dominus ſæcularis, quando frequenter grauat ſubditos priuatur iuriſdictione, in illos.l.2. C.de offic. proconſul. & leg. Et uenerabilis Curia parlamenti, ſi dominus frequenter ſoleat grauare ſubditum, & ter requiſitus, iuſtitiam facere deneget, eximit ſubditum ab ipſius iuriſdictione perpetuò. Bal.in tract. de exempt. facit c.ita nos. 25.q.2.qui dicit de ciuitate quæ bis& geminato occidit epiſcopos, vt perpetuo epiſcopatu priuata ſit. Sic epiſcopus priuari meretur ſua iuriſdictione, quando frequenter grauat ſuos ſubditos, quod ſummè debet conſiderare. d. actor, ut aliquando diſcutietur, poſt proceſſum, poſſeſſorium.

7 † Item cum dicta eccleſia S. Bernardi ſit exempta. Ergo & eius miniſtri. c. per exemptionem. de priuilig. in 6. & maxime quia hoc in ipſa exemptione expreſſum eſt, igitur cum eccleſia & uilla de Romanis, ſit exempta, habeatque ſuos iudices non poteſtis vos iudices contra hos exemptos cognoſcere, & contrarium faciendo eſſet uiolare illorum priuilegia, quod eſſet ſeueritate eccleſiaſtica coercẽdum. c. quantò de preuileg. Et Papa ſolet uiolantibus exemptionẽ priuilegia decurtare.c.dilecti.de priuileg.quia ipſe vult libertatem, quam indulſit, integram obſeruari, & ut alii non infringant.c.1.de priuileg.in 6.

Item, maximè abbas modernus, infringere ea priuilegia non debet quia in ingreſſu iurauit antiquas cõſuetudines & approbatas eccleſiæ de Romanis,& villę fideliter obſeruare & priuilegia & libertates eccleſiæ, ob id timendum eſt illi de periurio. Iuxta notata in c.clericus de iureiur. imò ipſe totis uiribus cogere deberet alios ad obſeruandum, cum capituli ſit caput cap.nouit.de his quæ fiunt à prælat. Et capite langueſcente dubitandum eſt, ne cætera corporis membra inficiantur, ut dicit text.in c.ex meritò. 6.q.1.

Igitur, cum capitulum de Romanis ſit exemptũ tam à iuriſdictione archiepiſcopi, quàm abbatis, habeatque ſuos iudices non potuit coram uobis citari, & citatus non debet moleſtari: ſed ad ſuos iudices per uos remittẽdus eſt, ut eccleſia dicere poſſit quod ſcribitur Thobiæ 3. cap. Non delectaris domine in perditionibus noſtris, quia poſt tempeſtatem tranquillũ facis, & poſt lachrymas & fletũ, exultationẽ infundis.

Etiam poſito quod eccleſia de Romanis non fuiſſet exempta, quòd tamen falſum eſt. Adhuc non poſ
8 ſet † d.abbas fungi duplici perſona, uidelicet actoris, quia ipſe agit contra capitulum, & perſona iudicis. Nam certum eſt quod in iudicio quatuor perſonę eſſe debent.c.forus.de uerb.ſignific.quæ hic non eſſent. Nam d.actor eſſet, & actor & iudex, quod non eſt tolerandum, nec uos iudices pati hoc debetis, quia nullus unquam debet accuſator ſimul eſſe & iudex. c. 1. 4.q.4 quod tamen præſumit d. actor.

9 † Itẽ nullus in propria cauſa iudex eſſe debet.rubr. C.ne quis in ſua cauſ.iudicet.vbi dicit iniquum admodum eſſe in re propria alicui tribuere licentiam ſnĩæ & alibi dicit text. Iniquum eſt aliquẽ ſuæ rei iudicem fieri.l. Iulianus.2.ff. de iudic. Et quia hoc eſt iniquum non debebat attentare actor, quia uidi eos qui operãtur iniquitatem, & ſeminant dolores, metunt eos flante Deo periiſſe, & ſpiritu iræ eius eſſe conſumptos. Iob. 4. cap.

Item, poſtquam tanquam pars non poteſt eſſe iu
10 dex, nec uos vicarii creati per ipſum, quia † quando iudex ordinarius poteſt recuſari, & ius officialis & uicarius. c. 1. de iudic. ubi etiam concludit Felin. quod quando recuſari poteſt ordinarius, etiam & eius vicarius.per tex.in c.inſinuante.de officio.deleg.vbi Imol. & Felin.per text.in c.viſis. 16.q. 2. quia cenſetur idem tribunal.cap.2.de conſuetud.in 6.

Item uos non eſtis iudices competentes, ratione litis pendentis ſuper poſſeſſorio, de ead.re, coram ſenatu Gratianopolitano, ut apparet per litteras à gu-
11 bernarore Delphinali emanatas,† ergo lite pendente in una curia, non debet quis in alia moleſtari, ſuper ea dem re. Rub.C.ut lite penden.& in Decretal.

Imò etiã ſi cauſa poſſeſſoria non penderet liceret poſſeſſorium intentare, quia licitum eſt ſuſpendere petitorium, & agere ſuper poſſeſſorio.c.paſtoralis.de cauſ.poſſeſſ.& clem.una. illo tit.quod facerent.d.rei ſi iã proceſſus ſuper poſſeſſorio nõ eſſet in limine ſnĩæ.

Itẽ hoc prohibet, maximè ordinatio regia, nouiſſimè publicata artic.49. quæ etiam eſt iuri conformis. vt patet ex clem.una.de cauſ.poſſeſſ. & ibi notat Lan-
12 franc. quod † pendente cauſa poſſeſſorii non debet agi ſuper petitorio, ſed ſuſpenditur donec plenè fuerit de eo deciſum,& executioni demandatum, ſed actor facit contrarium & ſic non debet audiri, quia cauſa poſſeſſoria pendet in ſenatu, ut dictum eſt, Gratianopolitano. & tamen nunc vult iſtam cauſam inducere coram uobis iudicibus, delegatis per eum, quod non poteſt, nec debet fieri.

Item ſi uelletis interim pendente illorum poſſeſſione cognoſcere, eſſet illos ſpoliare eorum poſſeſſione, & libertate, quæ eſt quadringentorum & ultra annorum, ut patet per bullas, & probationes factas in d.
13 proceſſu Grationopolis. Sed † quis ſua poſſeſſione non eſt priuandus, nec ſpoliandus, etiam pendente appellatione in qua condemnatus fuit.c.ſi conſtiterit de accuſ. Multo minus debẽt nunc priuari eorũ poſſeſſione in qua ſunt per quadringẽtos annos & ultra.

Item, quia nullus debet trahi extra ſuam iuridictionem, maxime clerici.c.ſi diligenti c.ſignificaſti.de for.
14 compet.& † actor forum rei ſequi debet.c.ſi clericus & c. cum ſit generale. de for. compet. Igitur dictus actor debet conuenire reos coram ſuis iudicibus, & non moleſtare eos coram uobis.

Item, prohibitum eſt abbati de Romanis ſub pœna Anathematis, ut probatum fuit, in proceſſu corã ſenatu penden.ne ſuper familia eccleſiæ,& omnium clericorum, etiam ſi grauiter deliquerint iudicandi ius habeant aut poteſtatem, niſi cum communi capitulo. At hic cum uelit agere contra capitulum, oportet quod agat coram iudicibus à Papa datis, igitur uos non poteſtis cognoſcere, imò anathema à Papa promulgatum timere debetis, ſed is qui nos uobis tradidit maius peccatum habet.

15 † Item, is cauſam non poteſt delegare quæ ad ſuã nõ pertinet iuriſdictionem.l.unica. C.qui pro ſua iuriſd. ſed iſtæ cauſæ non pertinent ad abbatem de Romanis, nec ullo modo poteſt cognoſcere, ut ſuprà dictum eſt, ergò non potuit eam uobis delegare.

Et quamuis de facto delegauerit, non potuit plus iuriſdictionis uobis dare quam habebat. l. traditio. ff. de acquir.rer.domin. Et regul. iuris.nemo plus iuris, ſed ipſe domin. Abbas nil iuris habebat, ergo nec uos commiſſi, & delegati ab eo. Poteſtis tamen uos pronuntiare iudices incompetentes,& actorem condemnare ad expenſas, damna, & intereſſe.

Item

Source : BIU Cujas

Item, quamuis iuriſdictionem haberet, adhuc eã
16 delegare uobis non poterat, quia ille cui † delegatur cauſa debet eſſe de iuriſdictione delegantis.d.l.unica. C.qui pro ſua iuriſd.ſed uos non eſtis, ergo iudices in his cauſis eſſe non poteſtis.

Item, & ſi iudices habiles delegari poſſetis, debebat uos in partibus committere, tam de iure communi, quàm de iure ſingulari: de iure communi ultra duas dietas olim quis trahi non poterat, & hodie ultra unam. c.nonnulli.& c.ſtatutum.§.1.de reſcript. in 6. Et aliàs in contradictorio iudicio fuit areſtum latum contra dictum actorem in ſenatu Delphinali, quo fuit inhibitum dicto agenti, ne traheret dictos canonicos, uel alios de Romanis. ultra unam dietam. Et hoc fuit actum Anno 1531. & proteſtamur de pœnis ob hoc incurſus in contemptum dicti areſti, & ſenatus.

17 † Imò ſi ultra unam dietam quis conuentus fuerit non tenetur citatus comparere, nec allegare priuilegium cum ſit notorium, teſte Felin. in cap. cum ordinem. colum.7. uerſic. ad allegandum.de reſcrip. Tamen dicti canonici uoluerunt coram uobis comparere, & has notorias exceptiones, & declinatorias allegare.

Item, in rub. de cauſis in concordatis ſunt hæc verba ſtatuimus quoque, & *ordinamus quod in Regno Delphinatu & Comitatu prædictis* omnes & ſingulæ cauſæ, *exceptis maioribus*, in iure expreſſe denominatis, *apud illos* iudices in partibus, qui de iure aut cõſuetudine præſcripta, aut priuilegio illarum cognitionem habent terminari & finiri debeant. Sed de iure ſatis ſuperque probatum extitit cognitionem nõ pertinere ad dictum abbatem, ergo nec ad uos.

18 † Item de conſuetudine tanti temporis, cui memoria non eſt in contrarium, quæ tribuere poteſt iuriſdictionem. cap. cum contingat, de foro compet. ſoliti ſunt habere iudices, qui cognouerunt de cauſis ipſorum, *igitur* etiam conſuetudo reſiſtit uobis, ut non poſſitis cognoſcere.

Præterea, priuilegium tam generale, quàm ſingulare eſt. Primò priuilegium generale datum patriæ Delphinatus, tam per Imbertum Delphinum, quàm per alios, ac per regem Chriſtianiſſimum fœlicis memoriæ Franciſcum tunc Delphinum confirmatum, per quod apparet etiam, ſi poſſet uos iudices dare, quod in partibus cognoſcere deberetis.

Etiam ex priuilegio dato à Papa, & Rege per concordata inter illos inita, in d.rubric.de cauſis. Cuius concordati fautor ipſe actor eſſe debebat, ne tam in pęnas periurii indignitationis quàm in alias incidat, quas congeſſit. in tract. nominatio. q. 19. in eos qui uenirent contra ſancta concordata.

19 Inſuper, † ex priuilegio ſpeciali dato expreſſim eccleſiæ de Romanis tam à ſummis Põtificibus, quàm à Delphinis, de quibus plena extitit facta fides, in proceſſu pendente, in ſenatu, eſt maximè prohibitum vobis, ſub pęna anathematis ne de perſonis, nec de cauſis clericorum, maxime eccleſiæ de Romanis, cognoſcere habeatis, quis igitur non uidet, uos incompetentes eſſe, & ſic debere pronuntiari?

Item, de hac cauſa nullo modo cognoſcere poteſtis. Primò principaliter, non quia non eſtis ordinarii. Nam nobis dati ſunt iudices ordinarii à ſancta ſede, nec eſtis delegati, vt ſuprà probatum extitit, ergo principaliter contra dictos reos cognoſcere ex defectu iuriſdictionis non poteſtis. pro hoc facit. tex. in l. prætor edixit.§ 1. ff. de iniur.

20 Item nec incidenter, quia † incidens cauſæ non ampliat iuriſdictionem ad ſpeciem iuriſdictionis omnino diuerſam, & ſeparatæ naturæ & amplioris gradus. Iſta eſt noua deciſ. Panor. in c.tuam.col.3.num.19. de ord.cognition.& dicit glo.ibi.quia hoc eſſet intricare diuerſos proceſſus ſimul, & ſine utilitate, & uirtus incidẽtis ſiue acceſſorii à principali deſcendit, & principale dicitur cauſa, & origo. Bal. in c.cum inter col. 2.de re iudic.igitur ſi incidenter cognoſcere uelitis, non poteſtis per prædicta.

21 Item, † intentata criminali actione non poteſt agi ciuiliter.l.2. §.1. ff. ui bon.rapt. l. 4. de publ. iudic.ſed hic erat intentata criminalis contra aliquos canonicos ſancti Romani. Ergo non potuit Archiepiſcopus intentare ciuilem, uidelicet cauſam exẽptionis, quæ nihil tangit criminalem coram uobis, ſed debet adire iudices iam datos.

Item, ſacrum magnum conſilium, noluit de his alienationibus uel exemptionibus cognoſcere, nec potuit, quia articulus exceſſus factus, quoad reformationem cordigerorum erat illis commiſſus tantũ & ſuper illis exceſſibus pronũtiarunt, & condemnarunt aliquos canonicos de Romanis, ratione dictorum exceſſuum, & per condemnationem finitũ erat iudicium, ob id non poteſt poſtea reſtaurari: quia
22 † cauſa ſemel ſopita reſtaurari non poteſt. l. qui res §.aream ff de ſolutio.

Item dicti conſiliarij magni conſilij erant iudices dati à rege ad illum articulum delicti decidendum, & ſic non poterant extendere iuriſdictionem ad alienationes pænitus diuerſas, à delicto reformationis
23 cordigerorum: quia † prorogatio iuriſdictionis de re ad rem fieri non poteſt.l.2.ff.de iudic. nec de perſona ad perſonam.c.P.& G.de offic.delega.ſed tantum erat cauſa commiſſa per regem inter procuratorem regis, & nominatos in reſcripto, vbi actor nõ erat nominatus. Ergo iuriſdictio ad eum extendi non potuit & maximè ad res diuerſas.

Item, & quando ad indebitam actoris petitionem conſilium pronuntiauit, quod dictus actor crearet uicarios, non intelligebat proceſſum pendere ſuper exemptione in ſenatu Gratianopolitano, nec exemptionem, vel alia ſupra expreſſa, quæ ſi intellexiſſet, nunquam pronuntiaſſet, & per iſtam pronuntiationem noluit, nec potuit præiudicare, capitulo abſenti non audito, nec voluit immittere falcem in meſſem alienam. Iuxt. c. nouit. de iudic. & intelligebat conſilium quod d actor crearet vicarios in partibus, non hic. nam uoluntas conſilii eſt præſumenda eſſet vt de iure.l.ſi duo.ff.de acq.hæred. quem tex. no.Iaſ. conſi.84. uol.1.

Item, quando res eſſet connexa ſolet conſilium vel parlamentum iudicare de crimine priuilegiato, & ſuper communi crimine remittere ad ordinariũ, uel cogere ordinarium ad creandum vicarios, ſed hic iam actum eſt de crimine, & delinquentes ſunt condẽnati, nec conſiliũ aliquid ſibi, nec uobis retinuit, igitur nihil eſt apud magnũ conſiliũ, ideonõ potuit, nec voluit uobis vicariis aliq̃ tribuere iuriſdictionẽ.

Item, quia ſi hoc per vias has obliquas eſſet permiſſum confunderentur, & deſtruerentur omnes
24 iuriſdictiones ordinariæ. Et tamen † unicuique debet ſua iuriſdictio ſeruari. capit.peruenit. 11.quæſt.1. quod non eſſet, nam ſi unus iudex ſemel cognoſceret de una re, de omnibus aliis poſſet per has ſubtiles occaſiones cognoſcere, quod non eſt ſuſtinendum, nec ſuſtinere debetis.

P 2 Item

Source : BIU Cujas

Item, quamuis potuerit conſilium cognoſcere cõtra hos delinquentes, tamen non contra capitulum,
25 quia contra capitulum cauſa, non erat delegata. † Et alia eſt cauſa ſingulorum, alia cauſa uniuerſitatis, & capituli. l. 2. & l. ſicut ff. quod cuiuſque uniuer. nom. c. edoceri de reſcrip. & quia multi ſunt in capitulo qui non fecerunt has pretenſas alienationes ob id uexari non debent nec moleſtari, & tamen contrarium fit, unde poſſunt ipſi. d. canonici dicere perſecutionem patimur, ſed non derelinquimur, humiliamur, ſed non confundimur, deiicimur ſed non perimus, vt ſuprà dictum extitit.

Item, contra de Plaſtro & aliis etiam non poteſtis cognoſcere: quia iam lata eſt ſententia contra eos, per magnum conſilium, non debetis iudicare bis in
26 idipſo, † quia non debet quis duplici pœna conteri, cap. at ſi clerici. de iudic. & bona fides non patitur ut bis ab eod. exigatur, ut eſt regul. iuris.

Item, ſicut Naboth proprio cruore defendit ſuam vineam 3. Reg. cap. 21. ſic & canonici eccleſiæ de Romanis multò fortius libertatem eccleſiaſticam defendere intendunt. Si ergo ille non tradidit vineam ſuã, trademus eccleſiam Chriſti? Abſit à nobis, ut tradamus Chriſti hereditatem, ut in ſimili dicit text. in c. conuenior, paulò poſt medium. 23. q. 8.

27 Item, quod eſt notandum, ſententia definitiua ſuper hac exemptione lata eſt, ut apparet etiam in proceſſu introducto in curia ſuprema parlamenti Delphinalis, quæ facit ius contra omnes. l. ingenuum. ff. de ſtat. hom. & tranſiuit, in rem iudicatam à qua non licet diſcedere. l. 1. ff. de re iudic. quia pro ueritate habetur. l. res iudicata. ff. de regul. iuris. Et ſic patet uos non poſſe de hac materia cognoſcere, tam ratione exemptionis, quàm rei iudicatæ ac litis pendentis ſuper poſſeſſorio: & quia ab eo, qui iuriſdictionem non habet, delegati, & in ſua cauſa propria, & ultra decem dietas, & quia in partibus deberent committi, & quia alii ſunt iudices dati, & aliis rationibus ſupradictis. Reſtat igitur ut pronuntietis uos, ſuper his incompetentes, & ita petimus proteſtantes de abuſu ueniendo contra concordata, & de appellando, nullitatis iure ſemper ſaluo.

RESPON. CXLIII.

De cura S. Germani.

SVMMARIVM.

1 *Commonefactio data per magiſt. Cochery Vicarium perpetuum de cura S. Germani Lauxerrenſis, ibidem uſque in finem.*
2 *Officium Prioris, & Procuratoris, an ſit unum.*
3 *Diuerſitas nominum inducit diuerſitatem rerum.*
Officium prioris in quo conſiſtat, & in quo procuratoris. ibidem.
4 *Statuta qui dicit ſublata, illud probare debet.*
5 *Lex non recepta non ligat, ſed bene decretum.*
6 *Decretum collegij cum clauſula irritante, neceſſitatem importat, & ratio ſubijcitur.*
7 *Poteſtati qui reſiſtit, dei ordinationi reſiſtit.*
8 *Statuta per ſuperiorem confirmata, ſine ſuperioris conſenſu reuocari non poſſunt.*
9 *Statutum quando eſt prohibitorium, totum illi contrarium, eſt inualidum.*
10 *Lex cum alicui actui reſiſtit, quæ geſta ſunt, uel tolerata nullo modo vallent.*
11 *Præſcriptio, an poſſit eſſe contra ſtatuta.*
12 *Statutum, quando annullat actũ ipſo iure, ſi aliter fiat tunc formam apponere uidetur.*
13 *Forma non ſeruata, actus eſt nullus.*
14 *Fundationes non uariantur, licet leges, & ſtatuta hominum uarientur.*
Fundationes ſine authoritate Papæ, uariare quis non poteſt. ibidem.
15 *Fundatores retrahi à fundationibus, iura, ſummopere abhorrent.*
16 *Symonia commiſſa in reſignatione primiceriatus collegij Narbonenſis.*
17 *Reſignatio qualis eſſe debeat.*
18 *Reſignans, & reſignatarius, ut hic, inhabiles ſunt ad obtinenda beneficia, & ſi quæ habent priuantur.*
19 *Diſpenſatio ſtatutorum, à ſtatutis prohibita.*
20 *Culpa ex delicto, & ignorantia adminiſtratorum commiſſa, in præiudicium collegij redundare non debet, ibidem per totum.*

Pour vous mouuoir & aduertir, Meſſeigneurs, tenans les requeſtes du palais, Conſeilliers du Roy noſtre Sire, en ſa Court de Parlement à Paris, & commiſſaires en ceſte partie pour maiſtre Geruays Cochery prebſtre, Curé ou Vicaire perpetuel de la cure & Egliſe parochiale de S. Germain de Lauxerrois en ladicte ville de Paris defendeur, à l'interinement de certaines lettres Royaux datees du cinquieſme iour de Iuillet 1547. d'vne part, contre maiſtre Michel de Voyer prebſtre, requerant l'interinement deſdictes lettres d'autre. Et monſtrer par ledict defendeur que leſdites lettres ſont inciuiles, obreptiſes & deſraiſonnables & par faulx donné à entendre obtenues. Et partant ſera ledict demandeur debouté de l'interinement d'icelles fins & concluſions. & condamné aux deſpens dommages & intereſts, & ledict defendeur abſoulz: Non obſtant choſe propoſee au contraire, par ledict demandeur à ces fins, ledict defendeur propoſe ce qui enſuit. Et premierement fault preſuppoſer, le donner entendre deſdictes lettres Royaux, Où ledict demandeur dict, que pour raiſon de ladicte vicaire perpetuelle de ſainct Germain, de Lauxerrois, auroit eſté mis en procés par deuant le Preuoſt de Paris, ou ſon lieutenant, par le dit Cochery defendeur en cas de ſaiſine & de nouuellete.

Item, que pendant ledict procés par deuant ledict Preuoſt de Paris, ou ſon Lieutenant, le 18. iour de Mars. 1544. fut paſſé certain accord, entre leſdictes parties, preſent & interuenant maiſtre François Guerin prebſtr, du quel ledict demandeur dict auoir le droict, & ce ſur le bon plaiſir de noſtre ſainct Pere le Pape.

Item, dict & expoſe, que par ledict accord, entre autres coſes, fut conuenu & accordé, que ledict demandeur reſigneroit audict Cochery defendeur le droict qu'il

Source : BIU Cujas

qu'il pretendoit en ladicte vicairie de S. Germain de Lauxerrois, & que à ce moyen ledict defendeur bailleroit audict demandeur, & audict Guerin benefices paiſibles iuſques à la ſomme contenue audict accord, & ſans charge de penſion, ny auſſi autres charges contenues & declarees audict accord.

Item, par le recit deſdictes lettres du 28. Iuin 1545. ſur le meſme different, qui eſtoit pour raiſon de ladite cure, leſdites parties auroyent paſſé vn autre accord, auſſi, ſoubs le bon plaiſir de noſtre S. Pere le Pape, ledit Guerin auſſi preſent & interuenant.

Item, que par ledit accord auroit eſté dit, que ledit Cochery defendeur ſeroit tenu bailler audit demandeur & le faire pourueoir par effect de la Cure de ſainct Aubin du Tillant, diœceſe de Lizieux, n'eſtant chargee d'aucune penſion, vallant la ſomme de quatre vinges liures tournois, & ce dedans vn an apres l'emologation d'iceluy.

Item, que leſdits concordats auroyent eſté emologuez par noſtre ſainct Pere le Pape, Et que ledit demandeur auroit baillé procuration audit defendeur pour reſigner ſadite vicairie de ſainct Germain de Lauxerrois, & conſentir que par ledit Preuoſt ou ſon Lieutenant la recreance luy en fut adiugee. Ce que auroit eſté fait par ledit Preuoſt de Paris ou ſondit Lieutenant le dernier Iuin 1545.

Item, dit & expoſe ledit demandeur, qu'il à entierement fourny & accompli le contenu eſdits concordats, Ce que n'a point eſté fait par ledit Cochery defendeur, par ce que ladite Cure de ſainct Aubin ſe trouue litigieuſe, n'ayant accompli les autres choſes contenues eſdits concordats, & que le temps de ladite clauſe reſolutiue, long temps a, eſt paſsé.

Item, donne à entendre ledit demandeur, qu'il a offert rendre ladite Cure de S. Aubin audit defendeur, & qu'il euſt à le laiſſer en tel eſtat, poſſeſſion, & iouiſſance qu'il eſtoit l'hors & auparauant leſdits concordats, reſignation, & recreance. Ce que n'a eſté accordé par ledit defendeur, ains l'en a empeſché.

Item, que pour raiſon de ladite uicairie de ſainct Germain de Lauxerrois, autre procez eſtoit pendent par deuant vous (noſdits Seigneurs) entre Maiſtre Simon Gyroſt, & ledit demandeur, & que par uoſtre ſentence, confirmee par arreſt, le procez pendant par deuant ledit Preuoſt, entre ledit Cochery, & ledit demandeur auroit eſté euocqué.

Item, dit que au moyen de ce que ledit Gyroſt, & ledit Cochery defendeur, & ledit Voyer demandeur ſont en proces par deuant vous, Recit faict de ce que deſſus, vous ſeroit mandé declarer leſdits contracts, & tout ce que s'en eſt enſuyui reſolutif, & comme choſe non aduenue.

Item, requiert ledit demaudeur, par leſdites lettres eſtre remis en tout tel droit, eſtat, poſſeſsion, & iouyſſance qu'il eſtoit l'hors, & au temp deſdits concordats. Et requiert auſſi, par leſdites lettres, eſtre receu à pourſuyure à l'encontre dudit defendeur & autres qu'il appartiendra, pour ſes domages & intereſts, la reſtitution des fruits, & autres telles demandes, requeſtes, & concluſions que da raiſon.

Et ſur l'interinement deſquelles lettres parties ouyes le 2. Iuillet 1547. les auez appointees en droit, à eſcrire par aduertiſſement, & produire dedans huitaine. Pour à quoy fournir, & obeyr baille ledict Cochery defendeur ces preſentes, & dit qu'il doibt obtenir en ſes fins & concluſions.

TRANSLATIO.

De Cura Sancti Germani.

1 AD † vos excitandos & commonefaciēdos, Domini libellorum palatii præfecti, Regis conſiliarii in ſua parlamenti Pariſienſis curia, & hac in re commiſſarii pro magiſtro Seruatio Cochery, præsbytero curato, vel vicario Eccleſiæ ſancti Germani Lauxerrenſis in Pariſienſi ciuitate perpetuo, reo in comprobatione quarūdam Regis conſtitutionum conceſſarum 5. Iulii die, anno MDXLVII. ab una parte: Contra magiſtrum Michaelem le Voyer, presbyterum, earundem approbationem petentem, ab altera: Et ad moſtrandum per d. reum, quod d literæ Regis ſint inciuiles, obreptitiæ, & iniquæ, atque ex falſa cauſa impetratæ, quare actor à comprobatione earundem cum ſuis concluſionibus repelletur, & in expenſis damnis & intereſſe cōdemnabitur, reus uero abſoluetur, non obſtante allegatione in contrarium per d. actorem propoſita ad has concluſiones: d. reus ſequentia proponit.

Primò præſupponendum eſt quam ob cauſam literæ Regiæ fuerunt conceſſæ, in quibus d. actor dicit quòd ratione d. vicariæ perpetuæ ſancti Germani Lauxerrenſis litem coram præfecto Pariſienſi, uel ſuas uices gerente habuerit intentatam per do. Cochery reum in materiam interturbatæ poſſeſſionis.

Item quòd pendente lite coram d. præfecto Pariſienſi, uel ſuum locum tenente 18. Martii die M. D. XLIIII. certum fuerit pactum à prædictis partibus præſente & interueniente magiſtro Franciſco Guerino presbytero, initum à quo predictus actor ius habere prætendit, & hoc ſuper beneplacito ſanctiſs. patris noſtri Papæ.

Item declarat quòd per d. pactum inter alia conuēctum fuit, ut actor ius quod in vicaria ſancti Germani Lauxerrenſis prætendebat, reo Cochery reſignaret: Et hac de cauſa reus actori & d. Guerino beneficia pacificè poſſidenda daret, ad ſummam uſque pacto cōprehenſam, nulla penſionis, uel aliorum onerum in pacto relatorum mentione habita.

Item ex relationem dictarum literarum 28. Iunii die, M. D. XLV. ſuper eadem controuerſia, quæ ratione d. Curiæ oriebatur, prædictæ partes aliud quoddam pactum inierant, etiam ſub beneplacito ſanctiſs. noſtri patris Papæ, præſente & in terueniente ſimiliter Guerino.

Item prædicto pacto comprehenſum fuerat, ut d. Cochery reus actori in effectu de cura ſancti Aubini du Tillant, diœceſis de Lizeux, prouidere teneretur, quæ ab omni onere libera 80. librarum ſummam cōficeret &c. Et hoc intra annum poſt eiuſdem comprobationem.

Item, quòd concordata fuerat comprobata per ſanctiſs. patrem noſtrum Papam, quodque d. actor procurationem reo dederat ad ſuam Curam ſancti Germani Lauxerrenſis reſignandam, & ad conſentiendum, vt fiduciaria poſſeſſio ipſi adiudicata ſit per d. præfectum uel uices ſuas gerentem. Quod & d. præfectus Pariſienſis, uel locum eius tenens ultimo Iunii die, anno M D X L V. eſt executus.

Source : BIU Cujas

Ad hæc d.actor declarat,quod omnimodò in concordatis contenta adimpleuit, quod nullatenus à d. Cochery reo factum inuenitur, eo quod d. Cura ſancti Aubini litigioſa maneat, poſtquam in cõcordatis requiſita non perficit, & quia tempus reſolutiuæ clauſulæ iamdudum expirauit.

Item d.actor notum facit, quòd d. Curam ſancti Aubini reo obtulerit,ita tamen vt ea in tali ſtatu,poſſeſſione ac fruitione relinquere deberet, qualis & eo tempore,& ante concordata, reſignationem, & fiduciariam poſſeſſionem fuerat. Quod nequaquam reus admiſit,ſed quantum potuit impediuit.

Item quòd ratione d.Vicariæ ſancti Germani Lauxerrenſis alia lis coram vobis (noſtri d.Domini) penderet inter Simonem Gynoſt,& d.actorem,quodque veſtra ſententia, areſto confirmata, lis coram d.præfato pendens, inter d. Cochery reum & d. actorem iam euocata eſſet.

Item, prætendit quòd reſpectu eius quod d. Gynoſt & d.Couchery reus, & d. le Voyer actor coram vobis lites agant, recitatione eorum quæ ſuperius dicta ſunt facta, vobis declarare mandetur d. contractus, & omne quod inde conſecutum ſit, reſolutiuum eſſe, & tanquam rem, quæ in rerum natura nunquam extitit.

Item petit d actor per d.literas, vt in iure tali ſtatu, poſſeſſione & fruitione reſtituatur, quali fuerat tunc temporis,& tempore concordatorum. Et vt admittatur ad proſequendum contra d.reum,& alios ſibi obligatos,pro damnis & intereſſe, reſtitutione fructuũ, & ſimilibus petitionibus, libellis & concluſionibus ſecundùm æquitatem.

Partibus ſuper dictarum literarum approbatione auditis,ſecundo Iulij die, anno M. CCCCC. XLVII. eas in iure cõſtituiſtis concludere,vt allegationes ſuas ſcriptis admonitoriis deſignent,& intra viij. dies producant. Quod vt exequatur d.Cochery reus,ſubminiſtrat quæ ſequuntur,prætendens quod in prætenſis rationibus & concluſionibus obtinere debeat.

POur reſpondre à telles quelles defenſes par maiſtre Iean Bertrand propoſees, diſent les bourſiers du college de Narbonne,à ce que ledit Bertrãd dict, que auiour d'huy l'office de Prieur & procureur,c'eſt tout vn,à cela reſpondent que ſi le fondateur euſt voulu & entendu que ce ne fuſt qu'vn office, n'euſt nommé le prieur & procureur. Car l'vn [Vt defenſionibus ſatis friuolis per magiſtrum Ioannem Bertrandum propoſitis reſpondeatur, burſarii collegii Narbonenſis dicto
2 d.Bertrandi, quòd hodie † officium prioris & procuratoris ſit vnum,reſpondent, quòd ſi fundator voluiſſet & intellexiſſet vnum tantum fuiſſe officium, non nominaſſet Priorem & procuratorem. Nam vnum] eſt nomen honoris, *l'autre* [aliud] oneris. *Et par ainſi n'ha voulu qu'il fuſt tout vn, ne que vn occupaſſe tous les deux offices: Et cela eſt aſſez conforme au droit,diſant.* [Noluit itaque quòd vnum tantùm fuiſſet, vel quòd vnus duo occupaſſet officia. Quod iuri ſatis conſonum eſt dicẽ-
3 ti;] † quòd diuerſitas nominum inducit diuerſitatem rerum,& fruſtra inuenta eſſent plura nomina, ſi unũ aliud eſſet.l.ſi idem codicilli.C.de codicil.gl.in c.olim. 95 diſt. *Et auſſi* [Præterea] officium prioris alio tendit quàm officium procuratoris. Officium enim prioris eſt in diſputationibus intereſſe,& præſidere, & diſcolos corrigere, & controuerſias ſedare. Debet & reliqua pro officio exequi, vt in ſtatutis continetur. *Mais l'office de procureur eſt,* [Officium verò procuratoris eſt] reditus & debita domus tam in iudicio, quàm extra procurare, & exigere, &c. Ergò *ſont deux diuers offices.* [Officia duo diuerſa ſunt.]

Item à ce que ledit defendeur dict que [Hinc itaque quòd d.reus profert, quòd] ſublata fuerint ſtatuta, reſpondent *que cela ne ſe prouuera* [quod hoc nõ probabitur.]
4 † Et dicenti, Sublata ſtatuta, incumbit onus probandi. l.ei qui. ff. de probationib. *Et auſſi ſeroit impoſſible. Car* [impoſſibile etiam eſſet. Nam] ſunt pacta appoſita in fundatione, quæ non poſſunt tolli conſuetudine, nec derogatione Papali, ne fundatores retrahantur à fundationibus.c.cum dilectus.de conſuetud.

Item à ce que ledit Bertrand dict que [Item huic quod d. Bertrandus dicit, quòd] ſtatuta non fuerunt recepta, nec obſeruata, ideò nullas habent uires, per c. deniq; §.& ſi legibus.4.diſtinct.reſpondet *la uerité eſtre* [uerũ
5 eſſe] quod † leges non receptę non ligant: quia leges non ligant alia ratione quàm quod iudicio populi receptę ſunt, l. de quibus. ff. de legib. Et ſic loquitur d. §.& ſi legibus, ſed ibidẽ poſteà dicitur in text. Decretũ uerò neceſſitatem facit. Et illum text. ſingu. dicit Barbat. in clem.2.colum.21.de reſcrip. quaſi uelit dicere: Quòd licèt lex non recepta non liget, tamen decretũ facit neceſſitatem recipiendi, & obſeruandi.

Item, & pource que auſdictz ſtatutz y a clauſe de decret ir-
6 *ritant,* [Item † eò quod in d.ſtatutis habeatur clauſula decreti irritantis] in fine ibi. Nos enim ex nunc irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper præmiſſis à quoquam quauis authoritate, ſcienter uel ignoranter contingeret attentari. &c. Igitur iſtud decretum neceſſitatem importat, *ainſi, qu'a eſté deſſus dict.* [ut ſupra dictum eſt.] Ita quòd conſenſus partium in contrarium non ualeat, *ainſi que ſera plus deduict cy deſoubs:* [ut infrà amplius declarabitur.]

Item, & cela y a bonne raiſon, car quand le ſuperieur, comme le Pape a commandé quelque choſe, [Item, & huic ratio reddi poteſt, nam quando ſuperior, ueluti Papa, aliquid iuſſit,] tunc non obediens præcepto principis, morte debet mori, & ſic peccat mortaliter.c.2.de maior.& obed. glo.in c.2.de conſtitut.in 6.quia uenit cõ-
7 tra iuſtum præceptum legiſlatoris: & † qui reſiſtit poteſtati, ordinationi Dei reſiſtit.c.qui reſiſti.11.q.3. Ergo obſeruantur contra iſtud præceptum non ualet, nec aliquam inducit præſcriptionem, quia tanto grauiora ſunt peccata, quantò infelicius animam detinent obligatam.c.fin. de conſuetud. *Mais ainſi qu'il appert, le Pape en enſuiuant la fondation de faire, ce qu'il a ordonné en donnant la malediction de Dieu de ſainct Pierre, et ſainct Paul, qui uiendroit au cõtraire. &c.* [Vt cõſtat per Papã, q ſequẽs fundationẽ, ſolitã ordinauit maledictioni Dei ſancti Petri, & ſancti Pauli illum committendo, qui contrarium attentauerit.] ergò. &c. Quæ uerba important excommunicationem contra eos, ut per Iaſ.in l. 1.ff.ſi quis ius dicent non obtemper.

8 *Item, & auſſi* [inſuper quoque] quando † ſtatuta ſunt confirmata per ſuperiorem, ut in noſtro caſu tunc non poſſunt ſtatuentes reuocare iſta ſtatuta, etiã ſi contineant utilitatem, text. iuncta gl.in uerbo. clauſula. in c. dilecto. de præbend. quam ſequuntur ibi doct. & Felin. in c.cum acceſſiſſent. num.7. uerſ. tertia declaratio. de conſtitut. *Et nous ſommes en propre cas: car les ſtatuts ſont eſtes confirmes par le Pape.* [Et in proprio uerſamur caſu, nam ſtatuta per Papam confirmata ſunt,] cũ clauſula decreti, Ergo, *les Archeueſques de Narbonne, ne bourſiers n'autres n'ont peu uenir à l'encontre, ne rien immuer deſdicts ſtatuts ſinon du conſentement du Pape.* [Archiepiſcopi Narbonenſes, neque burſarii, neque alii potuerunt contrauenire, neque aliquid ex d.ſtatutis immutare, niſi conſenſu Papæ] Eius enim eſt ſoluere, cuius eſt ligare. l.ſi puellę.ff.de ſponſal.

Item

Source : BIU Cujas

Item auſſi eſt trouue' aux ſtatutz prohibitions de ne faire
le contraire. [Item ſtatutis quoque prohibitum eſt, ut
9 non contraueniatur, & † quando ſtatutum uel con-
ſtitutio eſt prohibitoria, *tout ce qu'eſt faict au contraire*
ne uault rien. [Quicquid illi contrarium eſt non ualet.]
gloſ.eſt ſingul.in l.à diuo Pio.ff.de rit.nuptiar. Bal. &
Iaſ. in l.non dubium C.de legib.& Bal.per illum text.
in l.quos prohibet. ff. de poſtulat. *Et par ainſi ne pou-*
uoyent uenir à l'encõtre des ſtatutz prohibitifs les parties.
[Quare nec partes contrauenire ſtatutis prohibitiuis
poterant,] nec cum lege uel ſtatuto prohibetur, non
poſſet etiam renuntiare iuramento, per rubr.ne fide-
10 iuſſ.dot. dent. Ita quod † cum lex reſiſtit alicui actui,
nullo modo ualent quæ geſta ſunt uel tollerata. l. cũ
lex.ff de fideiuſſ.l.ubi.l.ff.de uſucap. *Et meſmement*, [at-
que adeò] quando lex eſt introducta bono fauore pu
blico, *yomme au cas de preſent*, [ut in præſenti caſu] ſunt
leges locales, *pour la conſeruation du college, & bourſier d'i-*
celuy. [Propter conſeruationem Collegii, & burſario
rum eiuſdem.] *Et ne purroient eſtre plus ſainctes, ne plus iu-*
ſtes, & quaſi en tous les Colleges de Paris ſont obſeruees, [Et
non poſſent ſanctiores, uel iuſtores eſſe, & in omni-
bus penè Collegiis Pariſiorum ſunt obſeruatæ,] quia
conſulunt bono publico pro pauperibus ſcholaribus
ut reditus, *deſdits eſcholiers ne ſoyent diſsipez & uenduz par*
les adimiſtrateurs quand ils ſeroient tenuz & ſubiectz à rendre
compte. [d.ſcholarium per adminiſtratores non diſſi-
pentur & uendantur, quando ad reddendas rationes
compellerentur.]

Combien que partie aduerſe à ſes defences aye uoulu dire que
[quamuis pars aduerſa in ſuis defenſionibus uoluerit
dicere, quòd] ſtatuta, quamuis ſint prohibitoria, ad-
huc poſſunt de conſenſu partium tolli, glo.c.1.in ver
bo.ſtatuta.de conſtit.in 6. *Car ſe ne trouuera gloſe audit cha*
pitre premier, qui ne ſe cõmence ſtatuta, & par ainſi ne faut auo-
ir regard à ladicte allegation. [Non enim reperitur gl.in c.
1.quæ non ita incipit, ſtatuta, quare dicta allegatio
non eſt conſideranda.]

Item auſſi de ce qu'il dict que par temps immemorial en à eſte
use au contraire, leſdicts bourſiers nient. Et quand ainſi ſeroit,
que non, dient que, [Item illud etiam, quod allegat, nẽ-
pè quòd per tempus immemoriale contrarius uſus
fuerit, d.burſarii negant.] *Et quand ainſi ſeroit, que non,*
dient, que [& quamuis ita eſſet, quod ſecus eſt, dicunt
quòd] propter clauſulam decreti in ſtatutis appoſi-
tam, nunquàm potuit currere aliqua preſcriptio, nec
ſtatutorum immutatio per notata per Archid.& Do
mi.in c.cum de beneficio, de præbend.in 6. Vbi dicũt
quòd ſi Papa conceſſit monachis, ut Abbas non poſ-
ſit conferre certum beneficium clericis ſecularibus,
alias annullat actum, quòd licet Abbas per longiſſi-
mum tempus poſteà conferat illud beneficium cleri
cis ſecularibus, quòd propter hoc non orietur conſue
tudo, uel præſcriptio ſequitur Barba.in Clem. 2. coll.
20.de præſcript. gloſ. in §.1. de firm.& irreuocab.con
cordat.ſtabilit. in Concord. in addit.

Item, par ainſi n'a peu eſtre uenu an contraire des ſtatutz. Et
ſi par malice, cu autrement, cela ne peut preiudicier aux bour-
ſiers de preſent. [Itaque ſtatutis non potuit contraueni-
ri. Sed ſi malitia, uel alia ratione contrauentum ſit,
12 hoc burſariis hodiernis nocere non poteſt,] qa † quo
ties ſtatutum annullat actum ipſo iure, ſi aliter fiat,
tunc uidetur apponere formam. Bald.in c.1. qui ſuc-
ceſſ teneant. quẽ ſequitur Barbat.in Cle.1. coll. 11. de
elect. Plenè per Fel. ĩ c.cũ dilecta de reſcri. *qu'eſt propre*
à noſtre cas: car la clauſe irritante annulle ce qu'eſt faict au con-
traire Doncques cecy eſt donne' pro forma *queu College ayent*
un prieur, & un procureur, & qu'ilz ſoyent des bourſiers dudict
College. [Quod noſtræ materiæ conuenit. Nam clau-
ſula irritans annullat quicquid in contrarium actum
fuerit. Iſtud igitur pro forma ſtatuendum eſt prio-
rem unum, & procuratorem debere eſſe in colle-
gio, qui ſint eiuſdem colegij burſarij.

Item quand une choſe eſt donnee, [Item quando res ali-
qua cõceditur] pro forma, factum in contrarium nõ
13 ualet, quia † forma non ſeruata actus eſt nullus.l.pri
ma.ff.de liber.& poſthum.l.cùm ij.§.ſi prætor.de tran
ſact *Ce doncques qu'a eſte' faict, eſt totalement contre les ſta-*
tutz. Parquoy ne peut auoir induict aucune preſcription, ne nuy
re aucunement aux bourſiers. [Igitur quod factum eſt, om
nimodò eſt contrarium ſtatutis. Quare nullã poteſt
inducere præſcriptionem, neque aliquo modo no-
cere burſariis.]

14 *Item, & encores que* [Item licet] † variantibus tem-
poribus uarientur ſtatuta humana, & leges, tamẽ ſun
dationes non debent uariari, nec mutari. c. ſignifica-
tum de præben.c. Eleutherius. 18.q. 2.

Item, *& quand l'on voudroit immuer les fondations, cela*
ne ſe peut faire ſans l'auctorite' du Pape. [Item quamuis
fundationes quis uariare uellet, hoc tamen ſine au-
thoritate Papæ fieri nõ poteſt,] Clem quia contingit
ibi ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate, de religio. do-
mib. Docto.in c.nos quidem de teſtamen. *Et par ainſi*
les Archeueſques de Narbonne n'ont peu immuer la fondation
du premier fondateur du college, lequel uouloit les prieur et pro
cureur eſtre tous les ans remuez. [Quare Archipiſcopi
Narbonenſes non potuerunt uariare fundationem
primi fundatoris collegii, qui priorem & procurato-
rem uoluit omnibus annis eſſe uariandos.]
Item auſſi [præterea] requiritur cauſa, *laquelle n'appert, ne*
auſſi l'authorite' du Pape, & par ainſi l'abus faict au contraire,
[quæ non conſtat, neque etiam Papæ authoritas, qua
re abuſus in contrarium] nõ potuit inducere conſue-
tudinem, nec præſcriptionem aliquam, etiam per cẽ
tum annos, & tempus immemoriale: *ainſi que* [ut]
notat Felin. in c.in noſtra. coll. penult. de reſcript. &
Ioannes de Selua in tract.de benefic.in 3. parte.q. 11.
num.49. *Autrement les fondations ſe remueroient tous les io-*
urs, & l'on de voudroit plus rien fonder. [Alioquin fundatio
nes quotidie uariarentur: & nemo amplius quid fun-
15 dare uellet] & ſic † fundatores retraherentur à funda
tionibus, quod ſummopere abhorrent iura: imo alli
ciunt ad fundandum.c.decernimus 17.quæſt.3.cap.de
iure patronat.

Item auſſi à ce que ledit defendeur dict, qu'il à par renoncia-
tion, & par ainſi eſt pourueu comme bourſier, ou principal: à ce
dient que ledict reſignant n'y auoit droict, ainſi qu'a eſte' prou-
ue' deſſus: car contre les ſtautz & fondation. [Ad id inſuper
quòd d.reus profert: quod per reſignationem habeat
atque ita tanquam burſario uel principali, ei proui-
ſum eſt, reſpondent, reſignantem nullum ius habuiſ
ſe, vt ſuprà probatum eſt. Nam contra ſtatuta, & fun
dationem] non poterat acquirere ius: & ſic non po-
tuit plus iuris transferre quàm haberet.l.traditio.ff.de
acquir.rer.dom.

Item, & quand ledict reſignant euſſe eu droict du commence-
ment, ce que non, il en eſtoit priue' par ſa maluerſation, de lada-
ption & deſtruction du College, qu'il à faict luy eſtant au Colle-
ge, & de laquelle eſt tout notoire. [Item quamuis d. reſi-
gnans ius in principio habuiſſet, quòd ſecus eſt, eo
priuatus erat, tempore quo egit in collegio, tum pro
pter uitæ diſſolutionem, tum bonorum dilapida-
tionem collegiique ſubuerſionem, cuius fama con-
ſtans eſt.]

Item auſſi encores ſeroit ledict reſignant & reſignataire
priuez, s'il sy auoyent droict, ce que non, [Item etiamſi

Source : BIU Cujas

d.reſignans, & reſignatarius ius haberent, quòd ſe-
16 cus eſt, eo adhuc priuarentur.] Nam † reſignatio eſt ſymonialis: & tunc reſignans & reſignatarius ipſo iure ſunt priuati c.cum eſſent,& c.inſinuatum. de ſim. & deponendi ſunt c.de hoc.ibidem.

17 *Item, car la reſignation* [nam † reſignatio] debet eſſe pura,libera,&ſine aliqua retẽſione c.ex par. 1.de offic. delegat.*Mais la reſignation faicte audict demãdeur n'eſt pure, ains le reſignant auoit faict pacte & conuention de le reſigner en faueur dudict reſignataire. Et s'eſt retenu une chambre,& autres choſes, parquoy ladicte reſignation eſt ſymoniale. Car* [Sed reſignatio d.actori facta non fuit pura,verum reſignans pactum, & conuentionem fecerat de reſignãdo illũ in fauorem d. reſignatarii. Et ſibi cubiculum, aliaſque res reſeruauit. Quare d. reſignatio eſt ſymonialis. Nam] retentio inducit ſymoniam. cap.ueniens,1. de teſtib. *Parquoy ledict reſignant, & reſignataire ſont inhabiles à auoir benefices principaultez, ne autres choſes*
18 *ſpirituelles.* [Quapropter † d.reſignans,& reſignatarius ſunt inhabiles ad obtinenda beneficia, principatus, uel alias res ſpirituales.] per extra.cum ſit deteſtabile. de ſymo.in communib. Imò, *ſont priuez des benefices qu'ilz ont,* [beneficiis, ſi quæ habent, priuantur.]

Item, auſſi d'autant qu'il n'a la qualité requiſe, car il n'eſt bourſier, & encores que le reſignant euſt droit ce que non: falloit qu'il le reſignaſſe à un de la meſme qualité,ainſi qu'eſt tout notoire. [Item hac etiam de cauſa: quòd ritè non ſit qualificatus:quia burſarius non eſt,& licet reſignãs ius haberet, quod ſecus eſt: neceſſe eſſet ut uni eiuſdem conditionis reſignaret, quod manifeſtum eſt.]

Item, à ce qu'il dit,qu'au default du principal n'y a point d'exercice, ce reſpondent,qu'ilz en ſont bien doulans, marris, & deſplaiſans, Mais c'a eſté la cauſe du dernier principal dudit College, ſon reſignant, qui deſtruyſiſt preſque tout le college, & ledit demandeur le ueut acheuer, & fault que par faulte d'exercice, qui debuoit eſtre fait là dedans, ils s'addreſſent aux autres Colleges, comme auſſi font pluſieurs autres Colleges de Paris, qui ont laiſſé perdre par leur negligence leur tant louable exercice. Et neantmoins ne ſeroit raiſonnable, que encores qu'ils ont perdu exercice, ilz perdiſſent les biens deſdits Colleges, donnez pour faire eſtudier les pauures eſcholiers [Huic inſuper ne quod defectum principalis exercitium non habeatur: reſpondent, quod hoc iniquo animo ferant. Sed hoc factum eſt per ultimum principalem d.Collegii, ſuum reſignatorem, qui totum penè collegium ſubuertit,quod d.actor perficere ſtatuit.Neceſſe itaq; eſt ut propter defectum exercitii, quod ibi fieri debuit,ſe ſe aliis collegis inſinuent, vt & plurima collegia alia ciuitatis Pariſiorum faciunt, quę ſua culpa ab adeò laudabili exercitio iam fruſtrantur. Alienum tamẽ à ratione forter,quamuis exercitium perdiderint,ut d. collegii bonis fruſtrarẽtur, quæ ſtudiorum cauſa pro pauperibus ſcholaſticis ſunt elargita.]

Item à bonne raiſon les ſtatuts ont laiſſé inſtitution & deſtitution auſdicts bourſiers,& non à l'Archeueſque, lequel eſt abſent: & ne peut cogniſtre ceux la qui ne meritent, comme leſdictz bourſiers. Et pource que leſdicts bourſiers uoyent tous les iours ceux là qui le meritent, & qui font leur debuoir enuers le College. Parainſi pourront choyſir plus toſt, que ledict Archeueſque ou procureur dudict College. [Item iuſta de cauſa ſtatuta inſtitutionem, & deſtitutionem d. burſariis reliquerunt, non uerò Archiepiſcopo, qui abſens eſt, & dignos non poteſt cognoſcere, tanquam burſarii. Verum, quia burſarii quotidie uident eos qui id mereantur, officioque ſuo in Collegio fungãtur. Idcirco potius eligere poterunt, quàm d.Archiepiſcopus uel d. collegii prouiſor.]

Item, auſſi par leſdicts ſtatuts eſt prohibee la diſpence des ſta-
19 *tuts,* [Item per d. † ſtatuta etiam prohibita eſt diſpenſatio ſtatutorum, [ibi, abſque tamen diſpenſatione aliqua. *Et pource ne l'Archeueſque, ne les bourſiers pouuoient aucunement faire à l'encontre de la fondation, & deſdicts ſtatutz puis que la diſpence eſt prohibee.* Quare neque Archiepiſcopus, neque burſarij poſſent ullo modo facere quòd contrarium fundationi, & d.ſtatutis eſſet, poſtquam diſpenſatio ſit prohibit.

Item, & de ce s'enſuyt, qu'il ne faut que regarder leſdicts ſtatutz, & voir ſi la prouiſion dudict demandeur y eſt conforme: pareillement s'il à les qualités que les ſtatutz requierent. [Ex hoc etiam ſequitur quod d. ſtatuta tantũ conſiderandа ueniant, & an prouiſio d. actoris illi conueniat. Similiter an ita ſit qualificatus, ut ſtatuta requirunt.] Et ex his ſolis *ſe doibt iuger la preſente inſtance ſans qu'il ſoit beſoing de diſputer, n'yentrer en differen.* [Præſens inſtantia debet iudicari,ut nulla diſputaione opus ſit,uel diſcrimine aliquo, [quid obſeruatũ fuerit,& concluſũ *à telz ſtatutz ou prouiſions contraires à ladicte fondation,& ſtatutz premiers: attendu meſmement qu'ils ne ſe trouuera qu'il ayent eſté receuz, n'y approuuez par l'Uniuerſité, ne leſdicts premiers ſtatutz de ladicte fondation. Et le conſeil peut conſiderer que la faulte, qu'en eſt aduenue eſté* [huiuſmodi ſtatutis uel prouiſionibus contrars d.fundationi,& ſtatutis primis: eo magis quod non reperiantur recepta uel approbata per uniuerſitatem,neque etiam prima d. fundationis ſtatuta. Conſiliũ quoq; conſiderare po-
20 terit,quod † culpa quę, inde conſequuta eſt, uenit] ex delicto adminiſtratorum,& ignorantia *deſdicts bourſiers, qui changent* [d. burſariorum, qui ea mutant] poſt tempus ſtudii finitum, *à l'occaſion que leſdits ſtatutz n'ont eſté leutz & publiez au College tous les ans, comme il deburoit eſtre.* [eò quòd d.ſtatuta ſingulis annis in collegio, ut æquum fuerat, lecta & publicata non fuerint] dolo tamen *deſdicts adminiſtrateurs, craignant de rendre compte, & d'eſtre deſpoſez.* [d.adminiſtratorũ, qui timent ne rationes reddere teneantur: & ne deponantur.] Quod delictum perſonarum cum ignorantia *des bourſiers* [burſariorum] non debet redundare in præiudicium *dudict college,* [dicti collegii,] *ne cauſer perte auſdicts eſcholiers,* [neque damni occaſionem d. ſcholaſticis præbere,] per regulam, delictum perſonæ,in 6.c. uenerabilis de except. *Parquoy leſdicts defendeurs perſiſtent en leurs dictes concluſions de ladicte oppoſition.* [Quocircà dicti rei perſiſtunt in ſuis concluſionibus dictæ oppoſitionis.]

RESPON. CXLIIII.

De tutelis.

SVMMARIVM.

1 *Tutor ex ui nominis tuitor eſſe debet, qui ſi bona alienet, & conſumat dicitur tollitur.*
Tutor an bona defuncti ſine ſolemnitatibus alienare poſſit. ibidem.
2 *Alienatio rerum minoris, quæ requirat, ibidem & infra.*
3 *Malæ fidei poſſeſſor is eſſe intelligitur, qui aliquid contra legum præcepta mercatur.*
4 *Alienatio rerum minoris eſt inualida, non ſeruatis omnibus ſolemnitatibus à iure requiſitis.*
5 *Tutor, quando in rem pupilli loco domini habeatur.*
6 *Tutor ſubrogatus, in locum domini, in bene adminiſtrando eius naturam ſapere debet.*
7 *Tutor, quod alienare poſſit, intelligi debet cum ſolemnitatibus.*

L.&

Source : BIU Cujas

8 *L. & ſi ſine §. cæterum pro de minoribus declaratur.*
9 *Minor contractũ caſſans, an precium reſtituere teneatur.*
10 *Minor ſecundum communem opinionem reſcindens cõtractum precium non reſtituit, niſi in caſibus inferius poſitis.*

1 SCiendvm eſt † tutores ex vi nominis tuitores, & defenſores pupilli eſſe debere. §. tutores. tutel. in inſtitut. qui ſi pupillum non defendant, ſed bona eius alienent, & conſumant tollitores potiùs quàm tutores dicuntur, teſte Alber. in l. 1. ff. de tutel. Quòd facto noſtro ſatis commodè applicari poteſt, nempè hic tutor alienauit prędium minoris ſui pupilli, non ſeruatis iuris ſolemnitatibus: ob id dubitatum eſt an valeat, videtur quòd ſic: quia tutor in re pupilli loco domini habetur. l. qui fundum. §. ſi tutor. ff. pro emptore. Sed dominus potuiſſet alienare ſine ſolemnitate rem ſuam, ergo & tutor qui in eius locum ſuccedit.

Item ſubrogatus debet ſapere naturam eius in cuius locum ſubrogatur. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. Sed hic tutor eſt ſubrogatus in locum domini: ergo naturam domini ſubire debet, qui potuiſſet ſuam rem alienare, quia quilibet eſt moderator rei ſuæ. l. in re mandata. C. man. etiam abutendo. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. ff. de petitio. hære.

Præterea minor poteſt alienare rem pupilli, per totum titul. ff. de rebus eor. qui ſub tutel. & in rub. ff. de authorit. tutor. & C. de præb. minor. ſiuè decreto. ergo cum decreto poteſt.

Imò etiã tenetur vendere ſi plus exponeret in refectione, quàm ex reditibus domus ſumeret. Bart. in l. mediterraneæ. per illum tex. C. de ann. & trib. lib. 10. Sed hic non apparet an fuerit inutile pupillo vendere: ergo videtur quod venditio valeat. adhæc dicit tex. in l. & ſi ſine. §. cæterum. ff. de minori. non eſſe minori aduerſus emptorem ſuccurrendum, niſi aut ſordes aut euidens gratia tutorum ſiue curatorum doceatur, ſed in iſto proceſſu non docetur, ergo minor non poteſt contra tutorem agere. In contrarium me trahit veritas, quod non valeat alienatio quod probabo ex
2 requiſitis. † Primò requiritur cauſa antequam poſsit tutor rem minoris immobilem alienare, vtpotè quod vrgeat ęs alienum. l. magis puto. §. ſi æs alienum. ff. de reb. eorum. ibi prætori enim non liberum arbitrium eſt datum diſtrahendi res pupillares, ſed ita demum ſi æs alienum immineat, proinde & ſi permiſerit ære alieno non allegato, conſequenter dicemus nullam eſſe venditionem, nullumque decretum, non enim paſſim diſtrahi iubere prætori tributum eſt, ſed ita demũ ſi vrgeat æs alienum. l. ob æs. C. de prædijs minor. Sed hic non apparet quod vrgeret æs alienum, ergo alienatio nulla quia etiam ſi immineret æs alienum, oportet quod urgeat: Nam ſi debitum eſſet conſanguineis, qui uellent pupillum expectare ad ſoluendum, uendi eius bona non deberent.

Secundò, requiritur quod debitum pupilli, ex bonis mobilibus, uel fructibus ſolui non poſsit. unde iuriſconſ. ait, in d. l. magis puto. §. non paſsim. tutoribus ſub obtentu ęris alieni permitti debuit uenditio: namque non eſſe uiam eis diſtractionis tributam. Et ideo prætori arbitrium huius rei ſenatus dedit, cuius officio imprimis cõuenit hoc excutere, an aliunde pecunia poſsit ad extenuandum æs alienum expediri, quærere ergo debet an pecuniam pupillus habeat uel in numerato, uel in nominibus quæ conueniri poſſunt, uel in fructibus conditis, uel etiam in redituum ſpe, atque obuentionum: ſed non fuit hoc factum, ergò nulla eſt iſta alienatio.

Tertiò, requiritur quod appareat iudici non poſſe aliunde ſolui quam ex diſtractione rei. probat. tex. in d. l. magis, ibi. Item requirat num alię res ſint pręter pręDia quæ diſtrahi poſſunt, ex quorum pretio æri alieno ſatisfieri poſsit: ſi igitur deprehenderit non poſſe aliunde exſolui quam ex prædiorum diſtractione, tunc permittet diſtrahi, ſi modò urgeat creditor, aut uſurarum modus parendum æri alieno ſuadeat.

Quartò, quod uendatur res minùs utilis pupillo, & minus damnoſa.

Quintò, quod pro paruo debito non uendatur res magna, utrumque probatur, in l. magis puto. Ibi aut ſi diſtrahendum arbitrabitur, ne propter æs modicum alienum poſſeſsio magna diſtrahatur, ſed ſi ſit alia poſſeſsio minor uel minus utilis pupillo, magis eam iubere diſtrahi, quàm maiorem & utiliorem, ſic conſuluit Bald. conſil. 75. quidam tutor. uol. 1. cum diſtinctione, ſi alia res ſit æqualis debito, alioqui contra ut per eum.

Sextò, requiritur tutoris authoritas. l. 1. & per totum. ff. de authorita. tutor. l. neque. & l. eum qui. C. illo titul.

Septimò, requiritur decretum iudicis, quod debet ſequi omnia iſta, aliàs non ualet decretum ſine cognitione interpoſitum. d. l. magis. §. Item prætor. & l. 1. de reb. eor. & C. de præd. minor. ſiue decret. non alienan. Socin. conſil. 235. in 2. uol. & Iaſ. in l. 2. C. de edend. quod etiam declaratur gloſ. concord. in rub. de concluſ. Lateranenſis conſilii. in uerbo, decretis.

Addunt etiam aliqui octauum, quod licitationes & ſubhaſtationes fiant tex. in l. ſi ſiue. §. 1. ff. de minorib. & ibi Barth. & Spec. in titul. de empt. & uend. §. nunc dicendum. uerſic. ſi igitur tutor. & in deciſ. Neapolit. quæſtio. 249. ſint in conſilio.

Igitur cum iſta non interuenerint concludo iſtam uenditionem nullam per ſupradicta, & ſic minorem agere poſſe, & literas uerificandas & interinandas.

Sed poſſet quis dicere nunquid præſumitur bonæ fidei emptor, & ſic ei reſtitui debet pretium, & lucrabitur fructus. Reſpondeo text. in l. quemadmodum.
3 in fi. C. de agric. & cenſib. lib. 11. ibi † fide mala namq; poſſeſſorem eſſe nullus ambiget, qui aliquid contra legum interdicta mercatur, ſed hic emit contra interdicta legum, prohibet enim. l. 1. & totus titu. ff. de reb. eor. ne diſtrahantur bona minoris niſi cum ſolemnitatibus requiſitis. Ergò is qui emit dicitur malæ fidei emptor, & glo. dicit ibidem quod præſumitur ſciens, & ideo dicit tex. in l. & ſi ſiue. §. cęterum. ff. de minorib. nemo accedat ad emptionem rerum pupillarium nec ſi bona fide diſtrahantur.

Replicabitur fortè, quòd hic interuenerint aliquæ ſolemnitates, ut patet, ergò uidetur valere: ſed re-
4 ſpondeo † nullo modo valere alienationem, niſi ſeruatis omnibus ſolemnitatibus à iure requiſitis, quòd probat. l. 1. C. de fide inſtru. & iure haſtæ fiſca. lib. 10. vbi dicit omni ordine peracto: ergo ſi unum ex requiſitis defuerit non ualebit contractus & dicitur contractus mala fide factus. eò ipſo quòd non eſt ſeruatus ordo, ut ibi aſſerit glo. quam ſingu. not. Iaſ. in §. Item ſi quis in fraud nu. 45. de actio. in inſtit. Idem tenet Alex. conſi. 58. num. 18. in 3. uol. & Barb. conſi. 41. col. 5. in 4. uol. & conſi. ult. col. 4. in 4. uol.

Itaque dicit tex in d. l. 1. in fi. C. de fid inſtrum. lib. 10. reſciſſa uẽditione mala fide facta, eaſdem res recipies cum fructibus, quos ad emptorem mala fide perueniſſe, uel peruenire debere conſtiterit. Et ſic poſtquã

eſt

Source : BIU Cujas

eſt malęfidei emptor, debet amittere pretium niſi in caſibus prædictis, & fructus reſtituerę.facit.l.fi. C.de fund.rei priuatæ.lib.11. ibi nec expenſarum exactioni compenſationem opponere. Ex his ergo concludo literas eſſe interinandas & contractum reſcindẽdum quatenus de facto proceſſit.ut dicit text.in cap.ſi quis presbyterorum.de reb.eccleſiæ non alienand.non reſtituto etiam pretio,niſi quatenus fuerit minor locupletior,nec lucrari debere fructus poſtquam eſt malę fidei poſſeſſor, ſed tenebitur computare illos in ſortem inquantum minores reſtituere tenetur.

Non refragantur in contrariam partem adducta,
6 primum quod † tutor in re pupilli habetur loco domini: hoc verum (dicit tex.in d.l.qui fundum. §.ſi tutor) cum tutelam adminiſtrat, non cum pupillum expoliat.Sed uendendo bona pupilli ipſum ſpoliat, ergo non eſt loco domini.

Secundum, non obſtat quia licet tutor ſit ſubrogatus in locum domini,hoc eſt, vt bene adminiſtret, non poteſt liberè,ut ſuperius dixi de re pupilli diſponere, nec ea abuti, ſicut dominus, quia hoc iurat in aſſumptione tutelæ, videlicet conſeruare res pupilli. l.fi.§.omnium.C.de adminiſtr.tutor.

7 Tertium non obeſt quod † poſſit alienare, ut in rubr. de præb. minor. ſiue decret. non alienan. ergo cum decreto poteſt,quia hoc uerum eſt cum ſolemnitatibus à iure requiſitis, quas ſuperius enumeraui, vnde imperatoris Seueri oratione prohibiti ſunt tutores & curatores prædia ruſtica uel ſuburbana diſtrahere.l.1.ff de reb.eor.

Quartum non me mouet quòd teneatur alienare: nam Bart.hoc non dicit,ſed bene non imputari tutori, ſi non refecit domum in qua plus expendiſſet, quã ualeret.ſed facit.c.terrulas.12.q.2.cui poteſt reſpondere, quod de iſtis prius debet conſtare, quòd non eſt hic, ergo non ualuit alienatio.

Vltimum,quod potiſſimę vrget etiam non obeſt,
8 quia text.† dicit.in d.§.& ſi ſiuè.verſic.& diſtrictè probãdum eſt in rebus quæ fortius caſibus ſubiectę ſunt non eſſe minori aduerſus emptorem ſuccurrendum, niſi aut ſordes,aut euidens gratia tutorum,aut curatorum doceatur:nam illum text.intelligit gl.& doct. in fructibus & aliis rebus quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, in quibus ſi tutor diſpoſuerit, non poteſt agere minor, niſi gratiam aut ſordes docuerit, ſecus in rebus immobilibus, in quibus uerſatur maior utilitas.l. rem mobilem.ff.de acquir.poſſeſſ. ubi dicitur poſſeſſionem rei mobilis uilem.Ergo in illis poterit agere. unde iuriſconſ.in d.l.magis.in fi.ait manet actio pupillo ſi poſtea poterit probari obreptũ eſſe prætori, ſed uidẽdum eſt utrum in rem an in perſonam dabimus actionem & magis eſt ut in rem detur, non tantum in perſonam aduerſus tutores ſiue curatores,& ſic patet per illum tex.quod rectè poteſt pupillus agere cõtra tutores, & ſi non eſſet ſoluendo agere poſſet in rem,& hoc permittit ei iuriſconſult.& dat ei facultatem agendi, contra quem uelit.

9 Secundò, an hic † minor petens caſſationem contractus debeat reſtituere pretium emptori ? & facit tex. in l.mater. C. de rei uendic. ubi ſi mater uendidit fundum filiæ quem iure uendere non poterat, uendicare illum fundum alienatum filia poterit, etiam nõ oblato pretio,ſic & iſte uidetur.

Secundò, facit c.ad audientiam. de rebus eccleſiæ non alienand. ubi eadem prædia aliter reuocari non poterunt,niſi ſuſcepta pecunia tunc reſtituatur utpotè quò id fiat ſine ſcandalo,ut ibidem dicit Io. Andr.

Tertiò,facit tex.in l.2. C.de furt.ubi ſic dicitur in ciuilem rem deſideratis, ut agnitas res furtiuas nõ prius reddatis,quàm pretium fuerit ſolutum à dominis,& alibi iuriſconſ. ait neque enim bonæfidei contractus hanc patitur conuentionem, ut emptor rem amitteret,& pretium uenditor retineret.l.emptorem. §.fin. ff.de actio. emptio.

In contrarium uidetur text.in l.emptor.ff.de rei uẽdic.ubi ſic dicitur emptor. prædium quòd à non domino emit exceptione doli oppoſita non aliter reſtituere domino cogetur, quàm ſi pecuniam creditori eius ſolutam qui pignori datum prædium habuerit.

Secundò,facit l.ultima.in fi. C.communia.de legaubi pretium reſeruatur emptori.

Tertiò,hoc expreſsè decidit tex.in l.ſi præ. C.de pđ.
10 minor. Reperio primam † opinionem communem, ut aſſerit Barb.conſil.40. præclarè col.11. in 1.uolum. & in creditore quod non teneatur reſtituere pretium ſi pignus uendidit. docet. l.emptorem. §. denique. ff. de actionib.empt.& l.ult.C.de fund.rei priuat. lib.11. ſic dicens ſi quis ad interdictum contractum acceſſerit,eum uolumus pretia perdere perpetuò. & l.unic. C.ne liceat habita.metroco.libro 11. Niſi in ſequentibus caſibus.

Primus quando immineret ſcandalum, ut in d.c. ad audientiam. de rebus eccleſiæ non alienandis.

Secundò,quando fuit emptor malæfidei. cap. uulteranæ. 12. q. 2. *gloſ. in d. cap.* ad audientiam. glo.l.Iulianus.§. ſane. uel au tem res quæ in ver. acquiratur. vbi Bart. C. de ſacro. ſanct. eccleſ.

Tertiò, quando minor factus eſſet *locupletior* ex illo pretio, vel eſſet conuerſum ad ſuam utilitatem: ita intelligitur. d.l. ſi prædium. C. de præd. minor.

Quartò,quando alienatio fuit facta ex cauſa neceſſaria, & iuſta tunc retinetur res donec pretium ſolutum fuerit.l. cum hi.§. eam.vbi Bart.ff.de tranſact. Ba. in d. l.ſi prędium. vbi dicit, quod ſi abbas cum capitulo alienant rem eccleſiæ immobilem pro ſoluenda decima papali licet non interuenerit decretum ſuperioris, non reſtituetur res, niſi pretio ſoluto.

Quintò, quando minor adiuit hæreditatem patris tunc *illam* alienationem approbare videtur:& poſtea non poterit *illam* alienationem retractare. l. cum à matre. C. de rei uendi. l. uenditrici. de rebus eccleſiæ non alienan.l.1.de excep.rei uend.quia poſtquam ſunt hæredes approbare uidentur factum defuncti, & ipſi ad euictionẽ tenentur, & contra factum illius non poſſunt uenire. l. ſi à patre. C. de reſtitut. mili. l. uendicantem. ff. de euict. Sic conſuluit, Iaſ. conſil. 238. in præmiſſa. col. 2. in 2. uol.ubi ponit quatuor rationes.

Sextò, quando conſentiit illi alienationi poſtquã maior factus erit, ut in rubr.ff.ſi maior factus. text.in §. Titius. ſi de feudo defuncti contentio fuerit inter domi. & agnat. vaſſal.& ſic concludit deciſio Neapolitan. quæſt. 278. pater meus in fi. quod ſi contractus reſcindatur ratione ſolennitatis omiſſæ debet reſtitui pretium, ſecus quando reſcinditur ex defectu cauſæ: ſed hic annullari debet, ex utroque defectu,ergo pretium reſtitui non debet.

Septimò, niſi nominatim cautũ ſit de pretio reſtituendo, & per ſtipulationem. d. l. fin. in fi. communia de leg. quia conuentiones & pacta ſeruari uult prætor. l. iuriſgentium. §. prætor ait. ff. de pact. glo. in l. ſi familiæ. C. famil. herciſcund. quam not. Iaſo. ſingul.conſil. 211. præſens. col. 5.uol. 2.l. ſi fundum. de euictio. C.

RE-

Source : BIU Cujas

RESPON. CXLV.

De teſtimonio famuli.

SVMMARIVM.

1 *Teſtimonium famuli contra filium ſui domini, an cenſeatur approbatum per d. filium, qui mortuo patre recepit dictum famulum.*

2 *Partes poſſunt remittere iuramentum teſti.*

3 *Famulus non habens ſalarium à domino, dicere teſtimonium tunc poteſt, nec ob id reprobari poteſt, quod limitat nu. 10.*

4 *Teſtis aliàs inhabiles, quando eſt à partibus approbatus, contra eum nil opponi poteſt.*

5 *Teſtis domeſticus quando approbetur.*

Teſti teſtamentario de inhabilitate opponi non poteſt. ibidem.

6 *Seruus non poteſt eſſe teſtis pro domino, nec contra dominum.*

7 *Tempus iuramenti, & depoſitionis teſtiũ eſt attendendũ.*

8 *Partes, licet conſentiant in perſona teſtis, contra dicta tamen opponere poſſunt.*

9 *Partes ignorantes teſtis conditionem, eum non uidentur habilitare.*

11 *Teſtis quando ab vtraque parte approbatus dicatur.*

1 FAMVLVS † patris mei id temporis quo reſidebat cum patre depoſuit cõtra me, poſtea mortuo patre meo, ego retineo illum famulum, nunc mouetur controuerſia, an poſſum obiicere perſonam, & dicta huius famuli de his quę depoſuit contra me tempore quo degebat cum patre. Dubium facit, quod filius uidetur approbaſſe perſonam illius famuli, eum poſt mortẽ patris recipiendo in ſuum ſeruitium, ergo non poterit aliquid obiicere. per tex. in l. Theopompus. ff. de dot. præleg. ubi dicit Bar. quod quando perſona teſtis eſt approbata non poteſt opponi contra eius dictum nec contra iuramentum, ergo nec contra iſtum.

2 Item † partes poſſunt remittere teſti iuramentum c. tuis. de teſtib. glo. in l. 1. ff. de fer. quia agitur fauore partium cui poſſunt partes renuntia. l. ſi quis in conſcribendo. C. de pact. c. ſi diligenti. de foro compet. Et à fortiori poſſunt approbare, iſtum famulum ut eidem credatur.

3 Tertiò, † quando famulus non habet ſalarium à domino, tunc poteſt dicere teſtimonium, nec poteſt ob id reprobari. Spec. in titu. de teſte. §. 1. uerſi. ſed de quo mercenario. refer. Roma. conſi. 420. in propoſita. Hypol. in l. 1. §. ad quæſtionem. & §. idem munio. ff. de quæſt.

4 Quartò, quando † teſtis aliàs inhabilis eſt rogatus à partibus & approbatus nil poteſt opponi contra eũ, quia perſona eius uidetur approbata. glo. ſingu. in §. & licet in uerb. & ſupplicijs. in auth. de teſtib. coll. 7. quam not. ibi Bar. & Bal. in l. parentes. & l. ſi quis teſti. C. de teſtib. Iaſ. in l. admonendi. in repet. nu. 200. ff. de iureiur. Iſte uidetur approbatus cum fuerit famulus patris & filij, ergo non poterit obiici contra eum.

5 Quinto, facit: nam † teſtis domeſticus admittitur quando ab utraque parte eſt approbatus. Bald. in l. 2. C. de teſtib. Hypp. in l. 1. §. Item Munius. ff. de quæſt.

Sextò facit, contra teſtes teſtamentarios non poteſt opponi de inhabilitate, quia eorum fides uidetur à teſtatore approbata. Alexand. conſi. 54. ponderatis. in 3. uol.

Contrarium eſt verius per tex. in l. ſeruos. C. de te-
6 ſtib. Vbi ſicut † ſeruus non poteſt interrogari contra dominum, ita nec pro domino. Et maximè in criminalibus: nam dicitur ad quæſtionem non eſſe prouocandos eos, quos accuſator de domo ſuá produxerit nec eis facilè credendum. l. 1. §. ad qõnem. ff. de quæſt.

7 Item, † attendi debet tempus iuramenti & depoſitionis. Bald. in c. quoniam. contra. coll. 3. de probatio. probatur in l. ad teſtium. §. conditionem. ff. de teſta. l. quoniam liber. C. de teſtib. Bar. in l. 1. §. ſi ſeruus. ff. de quæſt.

Sed tempore depoſitionis & iuramenti fuit ille famulus inhabilis, ergo poſtea non potuit habilitari.

8 Præterea, & ſi † partes conſentiant in perſona teſtis adhuc tamen poterunt opponere contra dicta. Ita tenet Bald. in l. in bonæfidei. col. penul. uerſi. ſed dubitatur de uno. C. de reb. cred. ſequitur Fel. in c ueniens. in 1. col. penul. de teſtib. & Hyppo. ſingu. 92. licet teſtis. Ideò licet iſte filius conſenſiſſet, quod non fecit, ut infra dicam, in perſona huius famuli, adhuc poterit obiicere contra illam depoſitionem, quam fecit contra eum in uita patris.

Nec obſtat quod contra teſtem qui eſt approbatus non poteſt quidquam opponi, uerum eſt, ſed hic non fuit approbatus, niſi ut famulus: Ideò non fuit approbatus quoad teſtimonium, quapropter meritò poterit reprobari. Nam in uno approbatus in alio poteſt reprobari, quia ſeparatorum ſeparata eſt ratio. l. fin. ff. de calumniat.

Nec obeſt quod partes remittere poſſunt teſti iuramentum, ergo & approbare famulum, fateor ſed hic
9 non fuit approbatus: nam quando † partes ignorant conditionem teſtis, non uidentur eum habilitare. Angel. in l. 1. C. de teſtam. Cœpol. cautel. 217. licet regulariter Imol. in l. ad teſtium. §. conditionem. ff. de teſta. Sed hic filius ignorabat famulum depoſuiſſe contra eum, quia alioqui numquam eum recepiſſet, ergo illa ignorantia facit ut non uideatur approbaſſe.

10 † Nec obſtat aliud quod ſi famulus non habeat ſalarium à domino non poſſit reprobari. Reſpondeo hoc eſſe uerum quando eſſet honeſta perſona, & fide & teſtimonio digna, ſecùs quando eſt uilis. Doct. in l. 2. C. de teſtib.

Nec refragatur quartum & quintum ac ultimum in quibus is qui eſt approbatus non ſolet reprobari, quia quod approbaui reprobare non poſſum. l. arenã. C. de inoffi. teſta. ſed hic non fuit approbatus d. famulus ad teſtimonium, ſed ad ſeruiendum, tantum, ergo poteſt reprobari tam perſona quàm dicta.

11 Notandum eſt autem quod tunc dicitur † approbari perſona quando eſt ab utraque parte producta. Cyn. in l. ſi quis teſtib. C. de teſtib. & cano. in c. præſentium. de teſtib refert Lanfranc. in repetitione c. quoniam. contra. col. 17. de probat. in uerb. teſtium depoſitiones. Sed iſte famulus non eſt per filium productus, ergo per eum non eſt approbatus. Igitur poterit reprobari & obiici contra iſtum famulum.

Imò quando aliquid de nouo ueniat ad notitiam contra aliquem, uel de nouo emergit poterit opponi etiam poſt publicationem. tex. in c. præſentium. & ibi latè, Doct. de teſtib. & quod de nouo peruenerit ſtabitur iuramento proponentis. not. in d. c. præſentium. & c. paſtoralis. de excep. & cap. ut circa. de elect in 6. Igitur concludo filium poſſe obiicere contra iſtum famulum, licet eum poſt mortem patris locauerit & longo tempore tenuerit. Et ita dico iuris eſſe.

Quæ-

Source : BIU Cujas

Quæſtio alia ſuper facto prius declarato propoſita.

SVMMARIVM.

1 *Portio canonica non præſcribitur, etiam per tempus immemoriale.*

2 *Congrua portio an peti poſsit.*

3 *Præſcriptio, maxime immemorialis, currit in decimis.*

4 *Solemnitas ex lapſu temporis præſumitur.*

V*Eu le faict deſſus poſé le Conſeil ſouſcript eſt d'aduis que la portion Canonique ne ſe peut preſcripte.* [Viſa facti narratione, ſuprà declarati, Con-
1 ſilio infra ſcripto videtur,† portionem Canonicam non poſſe præſcribi.] Etiam per tempus immemoriale. *Ce non obſtant le Curé de Cize ne peut demander Canonique portion a monſieur l'Abbé d'Aſmieres, n'y au Conuent.* [Nihilominus Curatus de Cize non poteſt petere canonicam portionem à dño abbate d'Aſmieres, neq; a conuentu,] nequaquã obſtante pręſcriptione. *Mais pource que ledict curé de Cize a d'ultres certains biẽs, qu'il prend de ſadicte Cure, tant les quinze ſeſtiers de froment, & quinze de metail, qu'auſſi par ce qu'il preuoit des autres diſmes en ladicte paroiſſe, iuſques à ſix vingt liures.* [Verùm cũ d. curatus de Cize alios adhuc reditus ex ſua cura recipiat, non ſolum 15. frumenti & totidem terraginis ſextarios, ſed & alias in d. parrochia decimas quæ centum & uiginti librarum ſummam conficiant.] Ex quibus poteſt iura epiſcopalia ſoluere, & commodè uiuere. *Par quoy ne peut demander autre portion congrue,* [Qua-
2 re aliam † portionem congruam petere non poteſt,] cùm iam habeat: dummodò ex certis rebus habeat, ſecus ſi ex obligationibus, & rebus incertis, quæ non ſunt in conſideratione.

Touchãt de ladite preſcription, leſdits Abbé & Conuent ſont bien fondez à retenir les dixmes, veu que la preſcription y eſt. [Quantum ad d. præſcriptionem ſpectat, d. Abbas, & Conuentus, de iure decimas retinere poſſent, quia in
3 ijs † præſcriptio cucurrit,] maximè immemorialis. Et Eccleſia contra Eccleſiam non poteſt præſcribere per quadraginta annos. *Et ne fait rien ſi lon veult dire la ſolemnité obmiſe. Car* [Neque obſtat ſi dicatur ſolemnitatem eſſe omiſſam. Nam] ex † lapſu tanti tempo-
4 ris omnia pręſumũtur ſolemniter acta. *Encores bienque.* [Quamuis etiam] nõ probetur authoritas epiſcopi: *veu que c'eſt dixme, & poſſedé par gens d'Egliſe, eſt preſcript contre le Curé de Cize, qui ne peult demande leſdicts dixmes:* [quia cùm decimæ ſint. & ab Eccleſiaſticis poſſeſſæ, ſunt contra curatum de Cize præſcriptæ, qui eas petere non poteſt.]

Quant à produire les adueuz, ne feroit point grand profit, Car [Conſiliorum uerò productio parum commodi adferret. Nam] etiam ſi decimæ uenerint à laico, tenetur quis ad Canonicam portionem: Et laicus ipſe, ſi curatus eam non habeat, *comme au cas preſent,* [ut in pręſenti caſu.]

RESPON. CXLVI.

De reunione prædiorum nobilium in prouincia à rege facta, quæ tamen per areſtum fuit reprobata.

SVMMARIVM.

1 *Princeps an poſsit alienare bona ſui Principatus.*

2 *Alienationis inualididas, propter prohibentia edicta Regis.*

3 *Alienatio à principe fieri non poteſt, quæ reſpiciat commodum, uel incommodum ſubditorum, niſi ipſis ſubditis vocatis.*

4 *Priuilegium tranſiens in viam contractus, reuocari non poteſt.*

5 *Iuſtitia nulla eſt maior, illa quæ eſt ex contractu.*

6 *Bona fides plus debet exuberare in contractibus initis cum principe, quam in alijs contractibus priuatorum.*

Princeps etiam de plenitudine poteſtatis, contractui ſuo contrauenire non poteſt. ibidem.

7 *Priuilegium in contractum tranſlatum, ex ſupplicatione principi porrecta, & eius reſponſione, ibidem per totum.*

8 *Princeps an teneatur ad obſeruantiam contractus, poſteaquam illi ſe ſubmiſit.*

9 *Princeps licet non ſubdatur poteſtati inferioris, ſi tamen illi libere ſe ſubmiſit obedire tenetur.*

10 *Legis diſpoſitio deducta in conuentionem à Principe, conuentionem fortem reddit.*

11 *Alienatio facta contra promiſsionem, de non alienando iuratam, eſt nulla.*

12 *Diſpoſitio generalis, ſeu derogatio nunquam trahitur ad iurata.*

13 *Iuramentum, licet non tranſeat ad ſucceſſorem, tenetur tamen ſucceſſor exonerare animam defuncti.*

14 *Subditi non poſſunt à ſuo domino alij tradi, eis non citatis.*

15 *Conuentioni non iuratæ ſolum, ſed nec ſimplici etiam aut gratuitæ derogatum videtur, niſi de ea ſpecialis facta fuerit mentio.*

16 *Clauſula ex certa ſcientia derogat his tantum, quæ ſunt iuris, non autem his, quæ ſunt facti.*

17 *Rex, quamuis maior de bonis Regni alienare non poteſt, ſine conſilio maioris partis ſuorum baronum.*

18 *Alienatio, vt hic, quod fuerit facta via permutationis, vel datione in ſolutum conſtare debet.*

19 *Aſſertioni, contractum à iure improbatum, licitum facienti, nunquam ſtatur, niſi de ea ſufficienter conſtet.*

20 *Principis conuentio, ut hic, quomodo, ſit interpretanda.*

21 *Vnio, an fuerit inualida tanquam facta à non habente poteſtatem.*

22 *Renuntiatio priuilegij, an inducatur ex actu contrario priuilegio, ibid. per totum.*

23 *Preces tantum ſuperioris de ſe iuſtum metum inducunt, & ſufficiunt ad reſciſsionem contractus celebrati.*

24 *Metus ſuperioris ſemper præſumitur duraſſe.*

25 *Canonici habentes priuilegium, uel ſtatutum de certo numero canonicorum, ſi mandato Papæ recipiant canonicum ſupernumerarium, ſibi non præiudicant.*

26 *Compelli qui poteſt ad faciendum, licet dicat, quod ſpõte facit, coactæ tamen facere dicitur.*

27 *Confirmatio priuilegiorum ab eo qui poteſtatem non habebat.*

28 *Præſcriptio impedita, ibidem uſque in finem.*

Ex ſin-

Source : BIU Cujas

EX ſingulari priuilegio conceſſo Grambodienſ. anno domini 1394. ab illuſtriſsimo domino Carolo, filio quondã regis Siciliæ, principe Tharenti, d. Regni magno iuſtitiario, ac regio generali in comitatibus prouinciæ, & Fourcalquerii gubernatore & vice gerente, caſtrum Grambodii unitum & incorporatum extitit, dictorum comitatuum menſe & perpetuo domanio, cum promiſsione iurata de non alienando, expreſſaque clauſula, quod ſi forte contingeret. extra prædictum Domanium in alienas manus transferri vendi, aut alienari, licitum eſſet eis ſe opponere, reſiſtere, & defendere, etiam manu armata, ſi opus foret. quod ſubinde anno 1399. approbatum & confirmatum legitur, per inclytum principem Ludouicum Secundum, præfati Caroli, fratrem Siciliæ Regem, & dictorum comitatuum comitem. Verum quia rex Ludouicus Tertius, filius præfati Ludouici Secundi, & Hyrlanda regina eius mater & adminiſtr. ambo ſimul anno poſtea 1420. dederunt, donauerunt & conceſſerunt prædictum caſtrum Grambodii cuidã D. Gulielmo de Fourcalquerio domino de Vienno pro ſe & ſucceſſoribus quibuſcunque, & hoc inſolutum & pagam quorundam bonorum exiſtentium, in Caſtro Raynardo, & ſummæ Florenorum auri mille quingentorum octuaginta, eiſdem Regi, & reginæ ceſſorum & remiſſorum, perd. dominum Gulielmum conſtantibus litteris patentibus ſuper hoc conceſſis. Nunc ſuſcitatur in dubium per dictos Grambodien. Iuncto regio procuratore, coram regiis reformatoribus huius patris, vtrum prædicta alienatio ſit facta ex cauſa neceſſaria, fieri potuerit, & valida ſit, nõ obſtãte ſupraſcripto priuilegio comitatus, & edictis, de non alienando bona domanii, etiam nõ refragan.

Omiſſa igitur alia, longa & ſatis prolixa facti ſerie, & rerum contingentium de quibus in dicendis magis opportuna fiet recitatio, videtur primò aſpectu reſpondendum dictam alienationem nõ valuiſſe, ut factam in præiudicium menſæ comitalis & iurium dictorum Grambodien. quod ex multis ſatis urgentibus rationibus fundamentum cuique rectè ſpeculanti, demonſtrari poteſt.

Primò quidem, quia de iure communi certum eſt
1 † principem non poſſe alienare caſtra ſui principatus in præiudicium ſuorum ſucceſſorum, c. intellecto. de iureiurand. c. abbate ſanè. de re iudic. vbi. Papa mandat Regi Vngariæ quod reuocet alienationes factas in regni præiudicium non obſtante iuramento de eas non reuocando, quod procedit hac ratione ſecundũ Lucam de pœna. in l. quicunque. col. 3. C. de omni agri deſer. lib. xi. nam ſi principi nõ eſſet interdicta alienatio. Sicut fruſtratim lupus comedit agnum, ita etiã paulatim totus perit principatus. Ex quo. n. comes dare poſſet hodie vnum caſtrum, & cras aliud indubitanter poſſet anichilari totus comitatus, ut de regno Franciæ in ſimili inquit S. D. P. Igne. in ſua ſolemni repetitione. l. donationes quas diuus Imperator. col. 11 de dona. inter uir. & uxor. Et ita contingit in regno Auſerre, quod ita paulatim diminutum perdidit nomen regni, referen. Guiaguino in Chronica Franciæ in uita Lotharii in fin. quod non tantum cederet graui damno futurorum principum, ſed etiam totius patriæ, cuius maximè intereſt uiuere ſub potenti principe, ſub quo populus magis ritè & ſalubriter regitur & honoratur. dicit Bar. in tract. de Regi. comit. col. penult. allegando Deuter. c. 17. Hinc uulgò exiſtimatur bonum eſſe à ſummo principe dominari, ex eo ẽt quia dignitate nominis dominantis, quis honeſtatur. de quo Lucas de Penna in l. 1. C. de capit. ciuium cenſib. eximend. lib. 11. C. Melius enim eſt uiuere in paupertate ſub magno principe, quàm abundare diuitiis ſub vno nobili, ut de coloniis Romanorum dicitur. quia licet eorum conditio minus libera uideretur, potior tamen & præſtantior exiſtimabatur propter amplitudinem & maieſtatem populi Romani, cui ſuberant. Hac igitur duplici ratione creditur introductum fuiſſe ne princeps alienaret bona principatus, etiam uia teſtamenti, quantumcunque cęteris fauorabilior exiſtat. l. 1. C. de ſacroſ. eccleſiis, prout etiam concludit Peruſ. in rubr. de teſta. lib. 6. col. 3. uerſic. 25. prohibetur teſtari rex. Et Corce. in tract. de poteſt. Reg. q. 8.

2 Secundò demonſtrari uidetur † inualiditas huius noſtræ alienationis ex eo: quia facta contra edicta prohibentia Regis Roberti, reginæ Iohannæ, ac plurium aliorum comitum præſentis patriæ, de quibus ſi pręfatus Rex Ludouicus fuiſſet certioratus dictam alienationem non feciſſet, ut in ſimili dicit Alex. in conſi. 125. viſo titu. col. 2. Maximè cum dicantur inſerta inter ſtatuta regni in archiuis regiis per ea quæ ſcribit Fel. in c. 1. col. 8. uerſi. unum nota. de conſtit. quia tali caſu ſciuiſſet eam eſſe nullam. arg. tex. in l. non dubium. C. de legib. & in l. cum lex. ff. de fideiuſſor. quare poſtea ſciendo ipſe Valeſius ſucceſſor illi ſtare non tenetur, ut in terminis dicit Iaſ. in cõſi. 227. col. 3. verſi. 2. adſunt. & in 2. libro. Et meliùs hoc probat. d. P. Ign. in repe. l. donationes quas diuus Imperator. coll. 11. uerſi. 6. quoniam.

3 Tertiò hoc idem magis comprobat: quia † facta fuit dicta alienatio recuſantibus & inuitis dictis Grambodien. quod princeps facere non potuit, ut eſt tex. & ibi communis doctor. reſolutio. in c. 1. §. præterea ducatus. de prohib. feud. alien. per Freder. c. 1. §. ex ead. de leg. Corrad. d. Sequitur Spec. in titu. de feud. §. quoniam. uerſi. 29. & ibi Ioan. And. Et in c. dilecti filii. ubi Hoſtien. & cano. de maior. & obedien. Et ratio eſt ſecundum Felin. in cap. 1. col. 3. de probat. quia intereſt ſubditorum ſubiici domino inæquali uel inferiori, cum per hoc efficiantur, deterioris conditionis, ut etiam demonſtrauimus ſupr. & ideò dicit Bal. in c. generali. ſi de feud. fuer. controuer. quod rex Franciæ non poſſet alienare unam ex ciuitatibus regni inuitis ciuibus, propter quod cautè egit Conſtantinus Imperator. qui dando urbem Romam Papæ Syluestro habuit conſenſum populi, ut ualeret donatio, quæ alias de iure non ualuiſſet populo recuſante. prout de alienatione Orgonentium facta à comite Valdimontis iunctis ipſis Orgonenſibus, concludit D. & præceptor meus de Ripa. in 2. lib. reſpon. c. 2. per decem fundamenta iuris de quibus ibi quę ante eum, pro maiori parte. tradita reperiuntur per cano. in tract. de feud. char. 15. col. 21. in 2. par. q. 1. Et clarius in 2. q. 6. partis, & in proximè ſeq. Et Iaſon. in §. item Seruiana col. 2. Inſtit. de actio. ubi tandem inuehit contra dominos facientes ſimiles alienationes ſubditis ſuis inuitis. Et dicit Fabia. in tract. de empt. & uend. in 10. q. 3. quæſt. principalis. quod admittenda eſt contradictio ſubditorum, etiam eo caſu quo permiſſa eſſet domino alienatio, ut cauſa neceſſitatis. quod ſequitur Corcet. in d. tract. de poteſt. Regia. q. 4. & 62. Et Claud. de aquis in Specu. feud. col. 31. Nicol. Boer. in tract. de cuſto clau. portæ ciuit. col. 8. & charta. 17 col. 1. qui ſubiicit, quod non ualeret conſuetudo contraria in regno Franciæ, pro eo quod eſſet irrationabilis, ut dicit iudicatum fuiſſe in magno Regio conſilio, contra nobiles de Gambarre. Et hoc ſentire uidetur S. D. P. Igne. in d. repet. l. donationes quas diuus Imperator. col. 11. dum

dicit

Source : BIU Cujas

dicit principem nõ poſſe ſuam poteſtatem ab ſe abdicare iuſcio, & non conſentiente populo, qui illam ſibi tradidit. Idem tenuit Deciſ. in c. 1. col. 4. de proba. & Parpal. in prælud. feud. chart. 17.

Quartò, & longè magis inconuincibili fundamẽto detegitur inualiditas alienationis prædictæ quoniam
4 extitit facta contra † priuilegium dictorum Grambodien. de quo in themate, quod ex eius lectura uĩ tranſiuiſſe in conuentionem, ſiue cõtractum ut infra demonſtrabitur, quo caſu non potuit reuocari per principem concedentem nec per aliquem ex ſuis ſucceſſoribus. l. item eorum. §. quod ſi actor. & §. ex iis. ff. qđ cuiuſque vniuerſi. Innocen. in c. noſtra, de iureiur. glo. & Bar. in l. quod ſemel. ff. de decret. ab ord facien. & in l. omnes populi in 4. q. 3. principal. ff. de iuſt. & iur. dum vult. quod licet aliis inuitis, conceſſa alicui ſubdito per priuilegium poſſit ex cauſa reuocari, ſecus tamen eſt vbi eſſent conceſſa per contractum, uel quaſi cõtractum: quia debet obſeruari nedum in ipſummet principalem cõceden. ſed etiam eius ſucceſſorẽ, quod ſequitur ibi Baptiſta de ſancto Seueri. Iohan. Montefera, & dictus Thom. Parpa. huius deciſionis rationes diuerſimodè aſſignantes, quarum, tamen magis præcipua mihi uidetur eſſe illa quæ dicit quod contractus ſunt de iure gentium, & ideo princeps & eius ſucceſſor illos ſeruare tenetur. c. 1. de natur. feud. c. 1 de proba. nam licet Deus principibus ſubiecerit leges, non tamen contractus, quia fuiſſet contra eius gentium, & contra illam naturalem iuſtitiam, quæ oritur ex conſenſu ſecundum Bar. Bal. & alios. in l. di-
5 gna vox. de legibus. Nulla † enim maior iuſtitia eſt, illa quæ oritur ex pacto, & contractu, ut dicit Bal. in conſil. 36. lib. 3. Et ideo probat Laureo. in l. non amplius. §. j. ad fin. ff. de leg. 1. qđ ſi ipſe Deus poſſet nobiſcum contrahere obligaretur ex contractu, pro quo facit. 3. Reg. c. 8. Domine Deus Iſrael qui cuſtodiens pactum. Et multò igitur magis princeps, qui eſt animal rationale & mortale, & quem nulla rex nulluſque ſenatus poſſet abſoluere à lege, naturæ uel dicta-
6 mine rationis, vel legis æternę. quo fit, ut in † omnibus contractibus initis cum principe plus exuperare debeat bona fides, quàm in aliis contractibus priuatorum. ſecundum Bald. in titul. de pace conſtan. §. quia uerò. 3. Prepoſi. in c. 1. natu. Iaſo. in §. actionum. col. 1. iuſt. de actio. & in l. inſulam. col. 10. de uerb. oblig. ff. Intantum quod non poſſit princeps ſuo contractui contrauenire etiam de plenitudine poteſtatis, ut latè per Bartol. & doct. d c 1. col. 1. de probat. & in conſil. 49. col. 3. & conſi. 151. in 2. dubio. Socin. in Bononien. conſiliis. conſilio 87. uiſis inueſtitura. & col. 1. & præfatus D. Igneus in d. l. donationes col. 3.

7 Nec dubium uidetur quod † priuilegium huiuſmodi in contractum tranſierit, ſimul cum cæteris cõceſſionibus, donationibus, & remiſſionibus, in ipſis literis expreſſis. nam hęc omnia ab ipſo principe emanauerũt, præcedente ſupplicatione dictorum Grambodien. offerentium tunc ſe redire ad regiam fidem, & obedientiam, ſicut ubique demonſtrat earundem literarum tenor: diligenter ponderatus. c. porrò. & c. accipimus. de priuileg. maxime ibi. eorum itaque ſupplicationibus iunctis illis uerbis ſequ. ſcilicet redeuntibus quidem ad ſacræ fidei regnum, cultum & illius ad humilem ſiquidem ſupplicationem. Et ex quibus clarè conſtat quod princeps uoluit dictum priuilegium, & cætera in dictis litteris contẽta concedere tantum illis, qui redirent ad eius fidem & obedientiam, quos per rebellionem commiſſam, cum Raymundo de Thriena eorundem Grambodien. domino commiſerant. vnde ex tali ſupplicatione & reſponſione principis ſequuta, initus eſt quidam contractus per quem ſupplicantes tenentur obedire regi, & ad eum redire, & rex tenetur illos non alienare extra manus ſuas, & ad cętera de quibus in dictis litteris. Ne cuiquam uideatur incõueniens talem contractum fieri per ſolam ſupplicationem & reſponſionem principis, vt in terminis declarat Alex. in conſilio 101. colla. 1. verſic. ſed dictum priuilegium, in volum. 1. & conſilio 216. colum. 3. uerſ. 6. vol. 2. & ſequuta ſupplicatio, poteſt dici huiuſmodi priuilegium tranſiuiſſe in contractum per deciſionem quam ſingulariter tradit Bar. in d. l. omnes populi. in 3. q. principali quem communiter ibi doct. ſequuntur. dum decidit quod ſi concedatur priuilegium immunitatis Venien. ad habitandum, ſtatim quod quis venit reſpectu ipſius tale priuilegium tranſit in contractum innominatum do ut facias. qui eo caſu ex utraque parte perfectus irreuocabilis efficitur, à fortiori igitur priuilegium præcedente ſupplicatione conceſſũ hominibus Grãbodien. quæ redierunt ad Regiæ fidei cultũ illorum reditus trãſiuit in perfectum contractum antedictũ, & conſequenter irreuocabilem. quod itaque probãt manifeſtiſſimè uerba illa poſita in fine dictarũ litterarum ibi: habentem confirmationes, remiſſiones, donationes gratias, & conceſſiones, ac omnia alia ſupradicta firmiter tenere, ac obſeruare promittimus eiſdem vniuerſali, & hominibus de Grambodio, & ad ſancta Dei Euangelia per nos tacta iuramus. quæ uerba adeò clare oſtendunt priuilegium prædictum (ſi priuilegium dici poſſit) tranſiuiſſe in contractum, ſiue conuentionem irreuocabilem, quod amplius teſtibus non egeamus.

Et non obſtat huic quarto & principaliori, horum Grambodien. fundamento, ſi ſubtilitati inſiſtendo,
8 dicatur † principem non teneri ad obſeruantiam dicti contractus, poſtquam illi ſe ſubmiſit, ea tantum ratione, ut redirent ad Regiam fidem, ad quam alias redire tenebantur ad libitum, ſui veri, legitimi, ac naturalis principis: quia reſpon. nihilominus principem teneri ad obſeruantiam dicti priuilegij in contractum tranſlati. pro quo alleg. Bal. in l. ſi cum mihi. ff. de dolo. vbi dicit ſe conſuluiſſe per illum text. in ciuitate Cenarum, quòd priuilegium, datum quibuſdam bannitis vt poſſint ſecurè morari in ciuitate, eo quod eorum opera occupauerunt quoddam caſtrũ eſt irreuocabile, licet alias dicti banniti debuiſſent in pace dimittere tale caſtrum, ſic per eos indebitè occupatum. quod ſequitur d. Alex. in d. conſi. 226. col. 2 qui etiam in ſimili conſtituit. in conſil. 1. uolu. 2. quod Marchio Mantuæ qui de conſenſu ſummi pontificis conuenerat cum Ebocier, ut liceret illis impunè fęnerari non potuit poſtea de iure talem conuentionem reuocare. Et tamen nemini dubium quod ipſi Eboei ante dictam conuentionem poterant ad libitum principis prohiberi ab uſuris fiendis: quinimo eos prohibere debebat, ad id adducitur D. Iaſ. in conſi. 1. uolu. 3. qui poſt amplam diſputationem arbitratus fuit fore indignum & à iuris ratione procul alienum, quod Marchio Montisferrati non aſtringatur ad obſeruandam conuentionem, per quendam ſuum prædeceſſorem factam, cum quodam nobili de ſibi infeudando nonnulla caſtra, ſi eius opera, ſagacitate & induſtria certi nobiles, rebelles ab illis expellerentur, prout ſubſequutum fuit. & licet ipſe nobilis, ut ſubditus, & feudatarius, eiuſdem domini Marchionis, alias de iure teneretur talem operam & induſtriam impendere, tamen imputandum eſt dicto domino Marchioni, qui

Source : BIU Cujas

ni, qui ſubdito ſuo taliter ſe ſubmiſit. Nam ut egregius inquit.S.D.P.Igne.in d.l.donationes.col. 2. quã-
9 uis †princeps nõ ſubdatur poteſtati inferioris.ſi tamẽ illi liberæ ſe ſubmiſit obedire tenetur.per tex. in l.eſt receptum,ff.de iuriſd.omnium iudic. cum ſimilibus. ibi plane per eum allega.vnde conſtat non eſſe ita inconueniens,ut dicitur, quod princeps teneri debeat ad obſeruationem dicti priuilegii in contractũ tranſlati,quamuis fuerit conceſſum ea ſolum ratione , ut dicti *Grambodien.*ſibi rebelles,ad regiam fidem redirent:quia per hoc demonſtratur magis eſſe ſeruandã *ipſius* principis fidem, ex quo emanauit circa ea quæ ſunt de natura ſui officii , prout eſt augere principatum in acquirendo ſibi ſubditos ſeu rebelles factos. reducendo ſecundum not. Imol.in conſil. 1.col. 13. Paul.de Caſtro.conſil.317.uiſo & examinato puncto. col.3.in antiq.Corneus conſil.70.in hac conſultatione.col.penul.lib.20.& hoc procedit ut facilius homines inuitentur ad ſe principibus dedicandum . quod non eſſet ſi ſcirent tales conuentiones fore reuocabiles.ut dicit in ſimili Felin.in tracta. quando literę apoſtolicæ notat.plura Iohan. de Selua.in tract. de benefic.in 3.parte.q.11. Et præfatus.D.Igneus in loco præalleg. col. 7.qui propter hoc infert. capitula pacis per principem facta,cũ ciuitatibus, maximè eſſe ſeruãda.

Quintò,& principaliter *nullitas huius noſtræ alienationis pro eo aggrauatur, quia dicti Grambõdien. ex diſpoſitione legis,ut uiſum eſt,* non poterant inui
10 ti alienari, † quæ legis diſpoſitio ſic poſtea deducta *in conuentionem* à dicto principe reddere habuit cõuentionẽ ipſam adeò fortẽ in caſu noſtro:aliàs à lege ꝓhibito.quinimo ẽt in caſu alias promiſſo,ut qñ fuiſſet facta eccleſiæ,& in terminis noſtris prohibita probat de Opizo in repet.§.Diui.col.87.quẽ refert & ſequtur do.meus de Ripa.in d. 250 reſpõſo dicens fortius ex tali alienatione nullum trãſferri dñium.Et licet illud dictũ de Opizo uideat̃ fortè aliqualiter dubiũ. tñ ultra D.Corneum illud tenet. & ſequitur Iacobus in ſua praxi.uerſic.& cum pacto, de non alienand. col. 1.Domi.de Curte in ſuo tract.feud.in 4.parte.§.aggredior.uerſ 4 declaratio.Et à ratione dubitandi tradita,per Felin.defendit Deci. in c. quæ in eccleſiarum. col.penult.& eſt communis opinio. quam etiam tenet Calcan. conſil.14.uiſo titulo.col.2.maximè quando talis conuentio fit à principe,ut hic cõtingit, quia habet uim legis ſecundum de Opizo,ubi ſuprà.

11 Sextò, adhuc magis aggrauatur † nullitas ipſius alienationis, ex eo quod facta extitit contra promiſſionem,de non alienando iuratam ad ſancta Dei euãgelia, ut patet in fine dictarum literarum. quo caſu licet alias fuiſſet reuocabilis,tamen non potuit reuocari.obſtan.iuramento, ut dicitur in eo qui prorogauit alienam iuriſdictionem cum iuramento, de quo per doct.in l.ſi conuenerit.ff.de iuriſd omnium iudic. Et Corcet.in rubr.de iureiur.in uerſic.3. Antho. Brunus in tract.de uiribus iuramen.q.38. Et Decius in c. 1.col.19.de iudi.& merito quia talis reuocatio induceret periurium, & conſequenter delinquendi occaſionem.contra tex.in l.3.ff.de iureiur.& in l.conueni-
12 ret.ff.de pact.propter quod † generalis diſpoſitio ſeu derogatio,nunquam trahitur ad iurata.c.conſtitutus, ubi Felin.& doct.de reſcript.qui extendunt hoc procedere etiam reſpectu iurantis.

Et hoc ſequitur Bolog.allegando plures authoritates in noua interpretatione.c.cum contingat ſic effectus.de elect.lib.6.unde non obſtat.ſi quis uelit prędicta limitare reſpectu ipſius principis iurantis, quia ẽt habet locũ reſpectu eius ſucceſſoris. Nam licet † iuramentum non tranſeat ad ſucceſſorem , nihilominus tenetur ſucceſſor exonerare animam defuncti. Vt dicit gl.in l.2.ff.de prætor.ſtipu. per quam dicit Felin.in c.cum ſit generaliter,col.7.de foro compet. qđ poterit argui hæres per epiſcopum ad obſeruandum iuramentum defuncti pro eius animę exoneratione. Idem tenet Ro.in authen.ſimiliter.col.6. ad leg.Falc. Georg.Natan in repet. c. quamuis colum.21. & ſeq. de pact.in 6.Alex.conſi *99*.videtur.colum.penult.uolum.4.plene Socin.in conſil.38. colum.2. in nouiter impreſſis, ubi dicit quòd quamuis iuramentum non liget ſucceſſores,ligat tamen ſucceſſorem ad obligationes,& contractus iuratos,quibus princeps nõ poteſt contrauenire: quia iuramentum eſt de iure diuino,ſecundũ Decium in conſil.151.in ſecundo dubio.

Septimò,arguitur, realis & penitus inualida prædicta alienatio ex multiplici defectu ſolemnitatis, quæ in ea interuenire debebat,ſuppoſito etiam quòd pręmiſſis non obſtan.fieri potuiſſet.

14 Primò enim † defectu citationis dictorum Grambodien.qui citari debebant,attento eorum graui præiudicio, de quo ſupra etiam ſi in ipſo contractu princeps appoſuiſſet clauſulam ſupplens eum defectum ex certa ſcientia,& de plenitudine poteſtatis cle. paſtoralis.§.cæterum.de re iudic. Et Bart.in extrauag. ad reprimendum. in verbo figura, qui mouetur ex eo quod Deus,in quo eſt omnis poteſtas, antequam priuaret Adam paradiſo,citauit eum dicens, Adam vbi es,ſecundum Claud.de aquis, qui vltra hoc plura adducit.in l. vt vim.ff.de iuſt.& iure.

Secundò quidem , quia in litteris dictæ alienationis,nõ legitur principem derogaſſe comitatibus, edictis vetantibus alienationem rerum domanialium, & minus expreſsè conuentioni ad hoc adhibitæ per dictos Grambodien. cum ſuo immediate prædeceſſore Ludouico ſecundo.quorum omnium non tantum generalis requirebatur derogatio. quinimo etiã ſpecialis,ſaltem quoad dictam conuentionem. gl.eſt ad hoc ſingul.in l.decurionibus.C.de ſilentiar. lib.12. per quam ita vult Bal in l fin. in vlt.verb.C.ſi contro. ius vel vtilit.publ.& conſtituit Alex.in conſi.101.col. 2.vol.1.Bologni. in conſil. 6. penult. etiam ſi dici non
15 poſſit. † iurata conuentio,ſed ſimplex,& gratuita cõceſſio. Nam adhuc illi,per ſecundum derogatum nõ videtur,niſi de eo fuerit facta ſpecialis mentio . ut dicit Alex.in conſi.125.viſo titulo.col.2.per not.in c.bonæ.de confir.vtil.uel inutil. & in c.ex litteris. de offic. deleg.cum ſimilib.plenius allegatæ per d Steph.Ber-
16 trandum,in conſil.130.nec obſtat † clauſula ex certa ſcientia : quia per eam cenſetur tantum derogatum his quæ ſunt iuris, de quibus princeps præſumitur habere notitiam,non autem his quæ ſunt facti, vt erant præmiſſa edicta ſuorum prædeceſſorum , & ita concludit Felin.in cap.nonnulli, col.17. in 2.limit.de reſcript.& d.Stephan.Bertrand.in conſi.*169*. num.4. & in conſi.112.num.30.in ſecunda parte.Et ideo multò minus per dictam clauſulam, ex certa ſcientia, videri debet derogatum antedictæ conuentioni, tum quia magis veriſimile eſt principem illam ignoraſſe, tum etiam quia erat iurata. quo caſu non ita de facili præſumitur derogatio.ſecundum Felin. & Dec.in capit. conſtitutus.colum 6.verſic.limita.quadrupliciter.de reſcript. Et non dicatur quod in neceſſariam conſequentiam princeps alienando videatur derogaſſe , quia hoc eſſet fortè verum ſi conſtaret de præmiſſis regijs edictis,& iurata conuentione,ipſum habuiſſe notitiam,aliàs ſecus per ſupradicta . Et quod in ſimil. dicit Bolog. in d.conſilio 6. columna penult. Et

quod

Source : BIU Cujas

quod de alienatione illorum de Gardana à comite prouinciæ facta in præiudiciũ eorum ſimplicis priuilegij de non alienando conſuluit D.Steph.Bertrand. in conſil.154.in 3.parte.

Tertiò itaque videtur quod dici poſſit nulla antedicta alienatio ex quo non fuit facta cum conſil.& cõſenſu maioris partis baronum dicti Regis Ludouici
17 exiſten.in minore ætate. Nam † rex quamuis maior non poteſt alienare de bonis Regni, ſine conſil.maioris partis ſuorum baronum, etiam in caſu alias permiſſo, vt dicit Innocent.in d.c.intellecto.de iureiur.& conſuluit.Cardi.in conſi.138.quem refert Felin.in c. ad audientiam.colum.2.de præſcript.& Barber.in tracta.de poteſta.Cardinal.in 2.q.2.partis.

Tenendo igitur hãc partem, quòd nulla fuerit alienatio dictorum Grambodien.quòd profectò multũ æquitati congruum, ex præmiſſis uidetur, in aliquo refragari & habent aliqua quæ fortaſſe in contrarium proponi poſſent.nam quidem ſi dicatur primò,quod
18 † alienatio ipſa facta fuerit via permutationis, uel ſaltem in ſolutum. Et ſic titulo vtili & regi neceſſario, quem propterea nõ comprehendit iuris communis diſpoſitio,nec comitis edicta, minuſque illa ſpecialis conuentio de non alienando præfatos Grambodien. arg.tex.in c.ut ſup. §.fi.de rebus eccleſiis nõ alienand. & eorum quæ latè ſcribit Felin.in c.cauſam.col.4.de iudic.quoniam reſpondetur quod etiam ſi hoc eſſet verum, tamen opus eſſet.quod ſufficienter conſtaret de ipſa permutatione, uel ſolutione,de qua non poteſt dici conſtare per illa uerba narratiua literarum Reginæ Yrlas,quæ nullo modo probant.vulg.c.ſi Papa.de priuileg.& tradit.Bart.Imol.& cæteri doct.in l. ex hac ſcriptura.col.ult.de donat & licet alias probarent, ex quo agitur de facto antiquiſsimo ipſiuſmet principis, non tñ in iſto caſu per text. in l.& ſi forte.ff. de conſtit.pecun.& in l.ſi donationem.C.de coll. vbi certiſſima & traditur regula (quæ ſecundum doct.
19 nunquam fallit) quod ubi † aſſertio facit contractũ licitum, qui aliàs eſſet à iure improbatus,ut hic contingit, nunquam illi ſtatur quinimò præſumitur facta in fraudem legis,donec aliter de ea quis ſufficienter conſtare faciat, ut per doct.ubi ſupr. & in l.per diuerſas.C.mãd.& in auth.ſi quis in aliquo. C.de edend. cum ſimil.adde plene alleg.per D.Steph. Bertrand.in conſil. 118.nu.10.in 1.parte. Et Dec.in conſil.132.in caſu propoſito. Si enim ſtandum eſſet ſimilibus aſſertionibus principum,quis dubitat paria fuiſſe non prohibere alienationem,uel permittere in certo caſu.Cũ de facili ſemper illum aſſererent ſubeſſe, ut in ſimili dicit Soc.in conſ.169.circa primum col.6.& in conſi. ſed uiſis teſtamento.col.4. Franc.de cur.conſi.35.ſtatuto,col.5.in fi.& d.Steph.Bertrand.in conſil.1.num. 63.in d.1.parte. Et quia per dictam permutationem non conſtaret de neceſſitate alienationis prædictæ, ſed tantum de utilitate,quæ quamuis fortè ſufficeret, ad hoc ut teneat alienatio inquãtum concernit uniuerſum comitatum, nõ tamen ſufficere poſſet quoad præiudicium conuentionis dictis Grambodien.inferendum eſt igitur quod conuentio omnimodo illibata remanere debet.

20 Non obſtat ſecũdo, ſi dicatur quod † princeps per dictam conuentionem videri debeat voluiſſe à ſe, & ſucceſſoribus ſuis abdicare tantum facultatem alienandi dictum caſtrum, nulla ſibi retenta ſuperioritate,per ea quæ dicit Steph.Bertrand.in conſi.1.nu.60. in 1.parte & Iaſon.in conſi.227.col.2.& ſeq. in 4.vol. quia reſpondetur principem etiam ſenſiſſe de huiuſmodi alienatione per quam retinetur ſuperioritas,vt patet in litteris ipſis, dum fit mentio de alienatione olim facta Raymondo de Thurena, iunctis dictis Grambodien. quæ fuit cauſa eorum rebellionis, qui ſi non ſe comperiſſent, tunc ſub domino ipſius de Thurena rebelli, ac ipſius regis capitali inimico non habuiſſent cauſam cum eo rebellandi. Vnde omnino credibile eſt quod princeps promiſit eos nõ alienare vt illis à cętero ſubmota eſſet ſimilis cauſa rebellandi: quod non eſſet intelligendo, tantum de alienatione totali (vt de ſe patet) ſuadetur etiam hoc quia princeps expreſsè incorporauit dictum caſtrũ comitali domanio, ita quod nuſquam poſſit ab eo alienari.vnde ſicut caſtra exiſtentia penes dominos inferiores non amplius dicuntur eſſe ſuperioris,ita non diceretur homo eo caſu uno comperiret ſe alienatum, penes aliquem etiam retenta ſuperioritate, vt nunc contingit, & conſequenter iſte caſus comprehenditur ſub prædicta conuentione,ſi rectè eam interpretari velimus. Et ad d. Bertrand. & Iaſon.ſuprà alleg.reſpondetur, quod ipſi loquitur de interpretatione iuris communis vetantis principibus alienationem rerum principatus. Nos autem non tantum de illa,ſed de interpretatione expreſsè conuentionis ſuper hoc per principem factæ certis bonis reſpectibus de quibus ſupra.

Non obſtat tertio ſi pro ſolido argumento, & ſufficiente ad totalem deſtructionem intentionis eo-
21 rundẽ Grambodien.dicatur quod pretenſa † vnio ſit & fuerit nulla tãquam facta per illum dominum Carolum principem Tarente non habẽtem ad hoc poteſtatem: quia imo habebat cum eſſet frater Illuſtriſſimi domini Ludouici Regis Siciliæ & comitis Prouinciæ, ac tunc magnus, pro eo in dicto regno iuſtitiarius. Et in comitatu prædicto Regius generalis vicegerens.vnde omnia poterat ſecundum gloſ. & ibi ſcriben.in c.penul.de offic.vicar.pro qua ibi allegãtur plura iura. Et ideo ſicut rex ipſe facere poterat talem conuentionem: ſic etiam dictus Dominus Carolus princeps Tarenti, qui vices regias gerebat facere potuit,maximè cum tendebat ad reductionem ſubditorum rebellium, & ad obuiandum in futurum omni rebellioni,per ea quæ dicta ſunt in 4.fundamento,& in proxima præcedenti reſponſione. Item fruſtra dubitari contingit de validitate dictæ cõuentionis quoad defectum poteſtatis,ex quo poſtea ſuperuenit voluntas regis,qui illam ſimul cum cęteris contentis in dictis litteris ratificauit, & confirmauit, ex ſua certa ſcientia, tenore eraundem literarum expreſſo, ad magis demonſtrandũ ſe illas uidiſſe,quo,caſu etiam ſi non ſubieciſſet clauſulam ex certa ſcientia, prout ſubiecit, adhuc ſufficeret ne contra dictam confirmationem alquid obiici poſſit,ſecundum glo.& omnes doc in c.penul.in uerbo.tenor compoſitionis inſertus. de confir. util. uel inutil. quod ibi ampliauit procedere etiam ſi in litteris cõfirmationis eſſet clauſula ſine prauitate, quæ arguit de ſe ignorantiam in principe,& ſequitur Felin.in c.cum inter.col.1. cum tribus ſequen.de exceptionibus.& in c.cum nulli in princip.col.13.in 4.fall.de reſcript.

22 Non obſtat quartò, † tot & tanti actus ipſorum Grambodien. per quos dicuntur renuntiaſſe dictæ eorũ facultati datæ in prædicta conuentione, de reſiſtendo & contradicẽdo caſu quo alienarentur. Non quidem primò eorum taciturnitas ſiue tacitus conſenſus qui interuenit in non contradicendo,quando Domi. Antonius de Fourcalquerio filius & procurator præfati. M.D.Guilliermi fuit ſolemniter immiſſus in poſſeſſionem dicti Caſtri, per domi. Bertrand. Gaufre-

Source : BIU Cujas

Gaufredum iudicem Aquen. & commiſſarium ad id
expreſsè deputatum, per Regem Ludouicum & Hyr
landam Reginam eius matrem, quoniam hoc ideo
fuit quod nō contradixerunt. Grambodien.ipſi:quia
ſi contradixiſſent ipſo facto, incurrebant in irreuoca-
bilem indignationem maieſtatis dictorum Regis, &
Reginæ· quod pro pœna eiſdem Grambodien. fue-
rat impoſitum, per iam dictum cōmiſſarium, quando
quidem pœnam eo caſu ratam, gratam atque firmā,
ſic irremiſſibiliter habebant, & gerebant principes
prædicti, ut atteſtantur litteræ dictæ commiſſio-
nis cum illarum executione. Ex quo ſatis col-
ligitur qualis & quantus fuerit iuſtus metus eo-
rundem Grambodien.

23 Nam ſi tantum † preces ſuperioris de ſe iuſtum
metum inducant, & ſufficiant propterea ad reſcisſio-
nem contractus celebrati, ut dicit Innocen.in c. peti-
tio.de iureiurand. Eò quia Rogatus domini eſt præce
ptum, ſecund.glo.in l.1.circa princip.ff.quod quiſque
iur. Et ex ſimplici præcepto ſuperioris iuſtus metus
inducatur.arg.c generali. quod ibi not. gloſſ. in uerb.
morere.24.q. 8. & l.fin. C. de his quę vi metuſ. cauſ.
Quantò igitur fortior cuique uideri debet metus di-
ctorum Grambodien.proueniens ex præcepto irre-
uocabili indignationis eorum Regis, & Reginæ nulli
non patet, cum timere ſæuitiam *ſiue auſteritatem* ali
cuius *hominis potentis, metus iuſtus* eſſe dicatur. ut
per *Innocen.in c.quod* ex his.de ſentent.excommu-
*nicat. Et Bal.*in d.rub. de his quę ui metuſue cauſ. poſt
*glo.*in c.cum dilectus.in uerb.mortis (quam ad hoc
ponderat ibi Panorm) extra eod. & ſic cum dicti Grā
bodien.tacuerunt, & non contradixerunt prædictæ
miſſioni in poſſeſſionem propter iuſtum metum, nō
poteſt inferri ex tali meticuloſa taciturnitate aliquis
tacitus conſenſus: eis præiudiciabilis iuribus, & docto
rum authoritatibus notiſſimis, & multum egregiè a-
diuuatur per d. Steph Bertrand.in conſil.1 col. 1. cum
ſeq.in 1. parte. Et *Deci.*in conſilio 467.col 4.

Et ſi dicatur, quod ultra ipſam taciturnitatem fe-
cerunt dicti Grambodien. infinitos actus reiterare,
per quos magis palam receſſerunt à dicta eorum fa-
cultate, uti in præſtando totiens fidelitatem ſeruitiū
& obedientiam, d. domino Gulliermo & Antonio
de Forcalquerio, patri & filio, ac cæteris aliis eorum
ſucceſſoribus, qui plures fuerunt. Ante modernum
enim Ioannem de Cruce pronepotem dicti domi-
ni Antonij ex nobili *dom*icella, Thomacia eius filia.
Reſpōdetur quod omnes *illæ* fidelitates, & alii actus
ſupradicti fuerunt pariter meticuloſi. De omnibus
quidem illis qui fuerunt facti durante uita prædicti
Regis Ludouici tertii non eſt dubium, quia idem
24 † metus, de quo ſupra, præſumitur ſemper duraſſe
iuxta not.per Bar.in l.penul.de condict.ob turp. cauſ.
& in l.2.C.quod met.cauſ. & per canoniſt.in c.1.eod.
titul.prout in ſimilib. dicitur de metu illato vxori per
maritum, qui nunquam ex interuallo purgatur durā
te matrimonio, ſecundum Bart.ubi ſupr. & Bal.in d.
l.2. vbi etiam dicit Cyn. quod ſi ſemel officialis mihi
metum intulerit, adhuc dicor cum timore, licet non
ſim in eius conſpectu, ſi modo hoc tempore adhuc
eſt in officio.arg.text.in l.ſi per impreſſionem.C.eod.
quod ſequitur Bal.in l.nouiſſimè.in fi.princip.ff.quod
falſ.tuto. Et maxime procedere debet in tanto princi
pe qui in comitatu prouincię nullum recognoſcit ſu
periorem, ut inquit Oldrad. quem ſequitur.d.Steph.
Bertrand.in conſil.227. in princip.in 3.parte. Et præce
ptor meus de Ripa in 2.lib.reſponſ.c.6 num.14.pro-
pter quod eius tam rigoroſum preceptum erat quod
ſicut ſemper loquitur ſemper terrebat, vt in ſimili de
ſtatuto metum inferente, dicit Bald.in l.omnis.in fin.
C.ad Tertul. De aliis autem actibus, de quibus poſſet
argumentari, factis durante uita regis Rena.fratris, &
immediatè ſucceſſoris præfati Ludouici tertii, idem
per omnia dicendum eſt, quod de ſupradictis, ex eo
quia pariter mādauit, per ſuas litteras patentes datas.
die 10.Decembris, anno 1435.quod homines præſa-
ti de Grambodio. eidem magnifico domino Anto-
nio obedirent, & alia facerent ſicut eorum domino
ſi indignationem ſuam cuperent euitare, citra tamen
præiudicium petitorii, quod in dictis litteris expreſsè
reſeruatur. Vnde quidquid fecerunt dicti Grambo-
dien.tamdiu quamdiu uixit præfatus rex Renatus ſa-
tis meticuloſum fuit, per ſupradicta. Et quod in ſimi
li conſuluit dominus Iaſ. de quibuſdam actibus fa-
ctis per homines de Sabaud. uiuente illuſtriſſimo do
mino Duce Sabaudiæ in conſil. 165. uol. 2. & Panor.
in conſil.3.in 10.q.partis ſecundę.quia ex tali donatio
ne concludit iuramentum fidelitatis præſtitum per
quendam dominum Coſtanium ad mandatum regis
Angliæ pro caſtro de Lerdea eam non ligare. Et idē
dicit Decius in d.conſil.468.col.4. De quadam reco-
gnitione facta per dominum Pellaticine, de quibuſ-
dam caſtris, ex pœnali ordinatione ducis Mediolan.
allegando ad hoc Cardinalem in conſil. 137. & Cal-
der.conſil.1.in titu.quod metus cauſ. Et breuiter hæc
eſt communis doctor. ſenten.quod ſi ſubditi aliquid
faciant in ſuum præiudicium propter litteras regias,
præſumitur factum meticuloſe, ſic quod eis non prę
iudicat & minus eorum poſteris. Quam opinionem
pulchrè comperio approbatam. per Paul de Caſtr.in
conſi.7.quia fruſtra. in 3.col lib.1. & propterea reſtat
proculdubio inferendum in caſu noſtro, quod per fi
delitatem cenſum, & ſeruitia cæteraque alia præſtita
in ſignum obedientiæ per præfatos Grambodien. Iā
dicto domino Gullielmo de Fourcalquier & ſucceſ-
ſoribus ſuis, durante uita dictorum regum Ludoui-
ci & tanquam ex probabili & iuſtiſſimo metu, non
debeant eiſdem Grambodien.obeſſe.

Quoad uerò alia ſimilia prædictis præſtita à tempo
re mortis Regis Renati. Licet fortè non poſſint ab il
lis excuſari ratione metus, qui conſiſtebat in dubitan
do incurrere indignationem eiuſdem Regis: quia ui-
detur ceſſaſſe per eius mortem, attamen adhuc poſ-
ſunt excuſari, ex eo quod præmiſſa tenebātur facere
areſto magni cōſilii dicti Regis Renati lato ſuper me
ro poſſeſſorio an.1430 per quod fuerunt adſtricti ipſi
Grambodien. cognoſcere præfatum Antonium de
Fourcalquerio in dominum, ſaluo tamen & reſerua
to iure illis competēti in petitorio, cum propter hoc
dictum, magnum conſilium in aliquo derogare non
intellexerit, conſtantibus litteris dicti areſti. Vnde po
ſtea Grābodienſes ipſi quoquomodo cognoſcendo
dictum Antonium de Fourcalquerio uel eius ſucceſ
ſores in dominos, cenſendi ſunt potius hoc feciſſe eo
animo ut dicto areſto ſatisfacerēt, quam quod uelint
iamdictæ facultati renuntiare, prout in ſimili dici-
25 mus de † canonicis habentibus priuilegium, vel ſtatu
tum de certo numero canonicorum, quia ſi de man
dato Papæ faciant actum contrarium recipiendo ca-
nonicum ſuper numerarium ſibi non præiudicant,
quia potius pręſumuntur hoc facere animo obedien
di Papæ quam renuntiandi eorum priuilegio. vt not.
in cap.conſtitutus.de purg. cano. & per Cyn. in l. uo-
luntariæ. C.de excuſ. tutor. & per Hoſtien. Ioannem
Andr. & Anton. de Butrio. in c. accedentibus.de pri-
uileg. & in c. ſuper hoc. de renuntiat. quos refert &

Q ſequi·

ſequitur Alexan.in conſil.33.ponderatis,his quæ continentur in priuilegio,col.3.in 5.uol. & domino Stephano Bertrand.in conſilio 154.num.14.in tertia parte. Quia propter hoc infert illos de Gardana non cenſeri renuntiaſſe eorum priuilegio ſimili noſtræ conuentioni, de non alienando prætextu quorundam actuum, qui poterant interpretari etiam in alium cenſum, quam renunciationis. Signanter etiam in caſu noſtro admittendum eſt quòd iſti prætenſi actus celebrati fuerunt animo potius parendi dicto areſto, & pluribus Regiis mandatis, de quibus ſuprà,quàm animo renuntiandi dictæ conuentioni, per illam ſolemnem proteſtationem factam, per Syndicos dicti caſtri nomine totius vniuerſitatis, anno domini 1480. die quadam 24. Septembris: per quam proteſtati fuerunt coram domino Lazaro de Cruce patris præfati domini Iohannis Moderni, quòd per præſtationem homagiorum fidelitatis & ſacramentorum, eidem preſtandorum non intendebant aliquo modo præiudicare dictæ vniuerſitati,ſeu hominibus illius,quominus eius liceret redire ad regnũ domanium ve à quo alienati fuerant toties quoties per Regem reducerentur ad illud: quo caſu talia homagia pro non factis habere uolebant, & intendebant: de quo ſic expreſsè proteſtati fuerunt conſtante mandamento à dicto proceſſo producto: quæ proteſtatio, licet prima facie tanquam contraria facto, non uideatur proteſtantes releuare. per text.in l.cum plures. §. locator. ff. locat. Tamen in ueritate eos releuauit & releuat, in eo quòd per eam conſeruatum eſt ius illis competens ratione dictæ conuentionis,ut de proteſtatione Tragonenſium facta in alienatione caſtri de Orgono pro cõſeruatione priuilegii de non alienando,concludit D. meus de Ripa in 2.lib.reſponſi.c. 4. & ſequent.conſuluit Bald.in conſil.237. Archiepiſcopus.lib.4.

Poſtremò, itaque præſumendum eſt, quod eo animo tales actus fecerunt dicti Grambodienſis, ut comitatibus regiis, & prædicto areſto obedirent, & non ut renuntiarent dictæ conuentioni Regis de non alienando, quia ſi bene legantur producta hinc indè, facilè comperietur quòd à tempore factæ alienationis prædictæ nullum vel modicum fuit ſpatium temporis, quo non certauerint in poſſeſſorio uel petitorio, pro obſeruantia iam dictæ conuentionis, in petendo dictum caſtrum reuniri & incorporari Regio domanio.

Ideò ex his multò magis indubitàter concluditur omnes præmiſſos actus, qualeſcunque fuerint dicti Grambodienſ. non obeſſe, etiam ſi dixiſſent illos ſpõ
26 tè feciſſe, quia poſteaquam † quis poteſt compelli dicitur coactè facere, licet dicat ſpontè facit.ut dicit Petr. de Anch. in conſil.154.col. 2. Barba. in conſil.43. col.3.lib.1.& conſil.60.col.4.eod.lib.Et plenè Decius in conſil.640.col.fin.

Vnde ſolum ſupereſt reſpondere,ad hoc quod ipſi Grambodien. obtinuerunt ab eod. domin. Anto. de Fourcalquerio, confirmationem ſuorum priuilegiorum antiquorum & cõceſſionum aliquarum nouarum, quia quãtum attinet ad iſtum actum, qui dependebat à mera uoluntate ipſorum, nec ad illum poterant compelli, non uidentur præmiſſa pro reſponſione ſuficere. Igitur huic aliter reſpondendo,
27 dico quod iſta † acquiſitio de confirmando priuilegia & alia de nouo cõcedendo fuit facta per eoſdem aſſertos Syndicos & conſiliarios dicti caſtri, qui nullam poteſtatem ad id faciendum habebant, propter quod eorum factum tanquam ſingularum perſonarum non potuit præiudicare competenti, ex priuilegio,uel alias dictę vniuerſitatis:ſecun.Bal.in cõſi.237. Archiepiſcopus in 4.parte.& ſi ratificauerint, non tamen per modum congregati conſilii,in quo conſtet interueniſſe conſenſum duarum partium omnium hominum dictæ uniuerſitatis, quo caſu non ualet ut in terminis uoluit Iaſ.in conſil.140.lib.4. quinimò & ſi conſtaret maiorem partem conſenſiſſe adhuc non potuiſſet præiudicare cæteris non conſentientibus, ex quo ut probatum eſt ſupra contra eorum libertatem agitur ſecundum eundem Iaſ.in l.Iuriſgentium. §.hodiè autem.col.4.verſic.13.limita.ff.de pact.Anch. conſil.10. uidetur in regul. peccatum. col. 28. in 5. q. Vbi dicit quod tunc eſſet licitum minori parti maiorẽ circunuenire, & in foro conſcientiæ non teneretur,& ideo eſt quod quando agitur de damno vniuerſitatis,quilibet particularis poteſt ſe opponere, & admitti debet ſecundum Dec.in conſil.152. col.3.& Felin.in c.ſuper hiis. in princip.de maiorita. & obedien. qui poſt Bald.& Anto.de Butr.vbi ampliat hoc procedere etiam reſpectu illius qui uocatus ad conſilium non uoluit accedere, quoniam ſi ſciebat, quod in eo tractaretur ſe conſentiendo alicui ſubiectioni, ut hic contigit,non tenebatur ire:& poſito citra uerum præiudicium quod omnes illi de Grambundio, qui pro tunc erant nedum tacitè, ut prætenditur: ſed expreſsè renuntiaſſent dictæ Regis conuentioni de non ſe ſubiiciendo alteri domino quam Regi, nihilominus dici poteſt quod ex eo nullum factum fuerit prǽiudicium modernis Grambodien per eorundem renunciationem, quia tales eorum parentes non potuerũt eis auferre illam prędictam libertatem, quam illis minime tradiderant,ſed eorum priores parẽtes,per text. in l.emancipatum. in fi ff.de ſenat. quem ad id allegat ſingularem Paulus de Caſtr.in d.conſil. 7. Et faciunt alia in ſimili deducta per Iacob.de ſanct. Geor. in ſua inueſtitura. in verſic. quæ quidem inueſtiti. colum. 18.& plenius per Dec. in conſil.468.col.penul.

28 † Non obſtat quintò, & principaliter ſi præfatus dominus Iohannes de Cruce exceptione præſcriptionis, ſe iuuari uoluit contra præfatos Grambodienſis, quoniam argumento à ſufficienti partium enumeratione, quod ualidum eſt, in iure conſtat nullam ſubeſſe præſcriptionem,etiam decennalem:nam dominus Gullielmus de Fourcalquerio,in quem facta fuit dicta alienatio morte præuentus poſſedit dictum caſtrum minus trienniо,cum alienatio ipſa facta fuerit anno domini 1420. & Antonio de Fourcalquerio, utifilius,& hæres dicti caſtri anno 1423.conſtante inſtrumento homagii pro parte ipſius domini de Cruce producto. Item licet præfatus dominus Antonius poſſederit poſtea dictum caſtrum, uſque ad annum domini 1465. ſic atteſtante eius codicillo, in quo relinquit dictum caſtrũ nobili domicellæ Thomaciæ eius filiæ, tamen cum bona fide ſolum potuit poſſediſſe per octo annos, ex quo de anno 1431. fuit eiectus à poſſeſſione illius in uim certæ declarationis factæ per quendam Petrum de Bella ualle Regium generalem in hac patria Prouinciæ locumtenentem & gubernatorem ſuper petita obſeruatione, dictæ conuentionis pro parte dictorum Grambodien propter cuiuſquidem conuentionis notitiam,quam illo modo habuit ipſe dominus Antonius ſic fuit conſtitutus in mala fide, ut poſtea in poſſeſſionem reintegratus, per Regem Renatum, citra in præiudicium eiuſdem conuentionis, ſeu priuilegij in conuentionem tranſacti non potuerit aliquo modo præſcribere, obſtant. ſibi mala fide iuribus notiſſimis. Item nec etiam potuit perfectè præſcribere dicta.

Source : BIU Cujas

cta domina Thomaſſia, eius filia infra duodecim annos quibus tantum dictum caſtrum poſſedit, computando huiuſmodi temporis ſpatium à tempore codicilli confecti anno domini 1465. in quo fuit vt dictũ eſt, ſibi relictum dictum caſtrum, vſque ad tempus quo dominus Lazarus de Cruce eius filius (vt hæres) de eodem caſtro homagium Regi pręſtitit, quod fuit anno 1477. Quiquidem dominus Lazarus ſimiliter non præſcripſit, quia fuit poſtea conſtitutus, in conſcientia dictæ conuentionis, anno domini 1480. per proteſtationes quas tunc ſibi fecerunt dicti Grambodien. conſentientes confirmationi illius, ex qua ſcientia orta eſt mala fides ſufficiens ad impediendum dictam præſcriptionem, prout etiam illam fortius impediuerunt lite contra eundem dominum Lazarum mota per dictos homines iuncto Regio procuratore, vigore dictæ conuentionis. Et hoc anno 1496. Et quia iam dictus dominus Ioannes de Cruce filius & hæres præfati domini Lazari, contra quem nunc agitur, ſolum & dumtaxat poſſedit per quadriennium, & nõ ultra ſua talis poſſeſsio, nec aliorum ſuorum prædeceſſorum quantumcunque fuerit continuata à quatuordecim annis nunquam ſufficiens fuit ad cauſandam aliquam præſcriptionem, qua meritò nunc poſſit ſe iuuare per ſupradicta.

RESPON. CXLVII.

Contredicts en matiere de reunion pour Meſſieurs les gens du Roy, contre le ſeigneur de Courbieres, & de Gramboys.

SVMMARIVM.

1 *Reunio per procuratorem Regium, & ſubditos loci de Grambundio poſtulata, qui contra certam vnionis formam per Comites Prouentiæ factam, fuerat venditus.*

2 *Vnio, ſeu reuerſio feudi ad dominium reducit rem ad ſuam primam naturam.*

3 *Exceptio dilatoria tollitur per appuntamentum ad defendendum.*

4 *Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra concedentem.*

5 *Magiſtri computorum ſiue ſpeciali iuſſu principis non poſſunt alienare bona Regis.*

6 *Priuilegia conceſſa ciuitatibus ſunt perpetua.*

7 *Princeps fundatus eſt in ſuo regno nedum in iuriſdictione, & ſuperioritate, ſed etiam in directo dominio.*

8 *Feudum rediens ad dominum directum deſinit eſſe feudum.*

9 *Princeps ipſemet qui alienauit bona Regni, poteſt repetere non obſtante iuramento.*

10 *Precium datum etiam in contractu nullo repetitur.*

11 *Euictio non debetur ex contractu nullo.*

12 *Principes non ligant ſuos ſucceſſores.*

13 *Hæres an teneatur ſeruare defuncti diſpoſitionem.*

14 *Præſcriptio non eſt contra fiſcum.*

LE Procureur general du Roy, ioinct auec les habitans de Grambyos demandeurs en matiere de reunion, à lencontre de Iean de la Croix, ſoy diſant ſeigneur dudit lieu de Gramboys, defendeur en ladite matiere: dict, (pour l'intereſt du Roy, & pour reſpondre à certain aduertiſſement de nouueau produict par ledit defendeur) ce qui s'enſuit.

Premierement, que le Comte de Fourcalquier & de Prouence au dedans duquel les parties, ſont d'accord, ladicte terre & ſeigneurie de Gramboys eſtre ſituee & aſsiſſe en lieu hault, & eſt de ſa nature & condition, & par les anciens ſtatuz du pays indiuiſible, & inalienable, enſemble le domaine appartenant és dependances d'iceluy.

Meſmement il y a ordonnance & ſtatut faict, interueniente iuramento, par le Roy Robert de Hieruſalem, & de Sicile, Comte de Prouence, & Fourcalquier, de n'aliener le domaine deſdict Comtes, & mandement expres de reuocquer ce qui auroit au parauant eſté aliené, comme apert par la piece cottee E, en l'inuentaire deſdits demandeurs.

Pareillement y a article expres, extraict de certain traicté ancien de paix, troué és archiues publicques, le domayne deſdits Comtes, auecques promeſſe de caſſer les alienations faictes & reuocquer ce qui auoit eſté aliené.

Se trouuent auſsi pluſieurs anciennes lettres patentes auſdictes archiues publicques, decernees par les Roys & Roynes de Hieruſalem & de Sicile, Comtes & Comteſſes de Prouence, & Fourcalquier, addreſſans aux officiers deſdicts Comtes, pour reuocquer & reunir ce qui auoit eſté aliené du domayne deſdicts Comtes.

Qui denote de tout temps & ancienneté & par les ſtatuts, ordonnance & loy commune dudict pays que leſdicts Comtes auec leurs domayne ſont inalienables, & indiuiſibles, & que telle eſt la nature & condition d'iceux Comtes.

TRANSLATIO.

Contradictiones in materia reunionis pro dominis à Rege deputatis, contra dominum de Courbieres, & de Gramboys.

PROCVRATOR regius, adiunctus habitantibus de Grambundio petitores in materia reunionis, contra Ioannem de la Croix, qui ſe dominum d. loci de Grambundio nominat in d. materia defenſorem, dicit (eò quòd Regis intereſt, & vt reſpondeatur monitorio de nouo per d. defenſorem producto) id quod ſequitur.

Primò, quòd comitatus de Fourcalquier & Prouenciæ, intra cuius limites partes, territorium & dominium de Grambundio ſitum & in eminenti loco collocatũ eſſe conueniunt, ſit ſui natura & conditione, ac per antiqua patriæ ſtatuta indiuiſibilis, non alienabilis, una cum domaniis, pertinentiis, & dependentiis eiuſdem.

Atque amplius, factum eſt ſtatutum atque ordinatio, interueniente iuramento, per Robertum Regem Hieroſolimitanum, & Siciliæ, Comitem Prouencię & Fourcalquier, de domaniis dictorum comitatum nõ vendendis: atque edictum expreſsè promulgatum, de reuocando eò quod prius alienatum

Source : BIU Cujas

fuerit, vt apparet per partem litera E ſignatum, in inuentario petitorum ſubminiſtratam.

Similiter articulus expreſsè de quodam antiquo pacis tractatu extractus reperitur, in quo habetur in archiuis publicis domanium d. Comitatuum, nec non promiſſiones de alienationibus factis reſcindendis, atque eo etiam, quod alienatum eſſet, reuocando.

Adhæc quam plurimæ conſtitutiones antiquæ in d. archiuis publicis inueniuntur, per Reges & Reginas de Hieruſalem atque Siciliæ ordinatas, Comites & Comitiſſas Prouenciæ & Fourcalquier, ad officiarios d. Comitatuum directas, ad reuocandum & reuniendum quicquid ex domanio d. Comitatuum alienatum fuiſſet.

Quod ſignificatur, quòd ab omni hominum memoriatam per ſtatuta & conſtitutiones, quàm Legem patriæ communem, d. Comitatus vnà cum eorum domaniis, neque diuidi, neque alienari poſſint. Et quòd eorundem natura & conditio talis ſit.

Que le chaſteau, terre et ſeigneurie de Gramboys a eſté anciennement, et encores eſt du domayne et vray patrimoine deſdicts Comtes de Prouence et Fourcalquier, et ne le peut ledict defendeur nier: car la terre et ſeigneurie de Gramboys, par ſon propos meſmes, eſt encloſe au dedans de ladicte Comté de Fourcalquier. Et ſic, *ledict Comté, eſt fondé,* [quod caſtrum, territorium & dominium de Grambundio ab antiquo fuerit, & adhuc ſit domanii & proprii patrimonii d. Comitum Prouenciæ & Fourcalquier: hoc d. defenſor negare nõ poteſt. Territorium enim & dominium de Grambundio (vt ipſemet refert) intra limites Comitatus de Fourcalquier continetur. Atque ita Comitatus prædictus eſt fundatus] non ſolũ in iuriſdictione, ſed etiam in dominio directo, per tex. in l. ęde ſacra. §. fin. ff. de contrah. empt. quem ad hoc citat Bal. in rubr. ff. illo titul.

Et auſſi eſt ledict defendeur d'accord que lors meſmes que ladicte terre n'eſtoit entre les mains des Comtes de Prouence et Fourcalquier, elle eſtoit tenue en foy et hommage dudict Comté. Et ſic, *eſt indubitable qu'elle a eſté anciennement du vray domayne et patrimoyne dudict Comté.* [Concedit inſuper d. defenſor quòd eò etiam tempore quod territoriũ non tenebatur à comitibus Prouenciæ & Fourcalquier, erat ſub fide & fidelitate dicti Comitatus. Quare dubitari non poteſt, quin ab antiquo fuerit veri domanii & patrimonii d. Comitatus.]

Appert auſſi par le procés que ladicte terre & ſeigneurie de Gramboys, ayant eſté autrefois alienee & miſe hors des mains de noſdicts Comtes de Prouence et Fourcalquier, [apparet etiã per proceſſum, quòd d territoriũ & dominium de Grãbundio poſtquam alienatum fuiſſet, & noſtris dictis Comitibus Prouenciæ & Fourcalquier ſubſtractũ,] qđ tamen nõ poterat legitimè fieri, *ſeroit reunie & retournée audict Comté, & reunie à iceluy, meſmement en l'an* 1394. Et ſic, *ſupposé que l'alienation & infeudation qui en auroit eſté faicte auparauant euſt eſté valable, ce que non: toutesfois apres la reuocation ladicte terre auroit eſté inalienable, & de meſme nature & condition que ledict Comté,* [reunitum fuerit, & reuerſum ad d. Comitatum, reunitum uerò illi, anno nempè 394. Et ſic poſito, quod alienatio & infeudatio, quæ facta fuerat, prius ualida fuiſſet, quòd ſecus eſt: poſt reuocationem tamen d. territorium alienari non potuerat, ut potè quod eiuſdem naturæ & conditionis erat cuius d. Comitatus.]

Car en terme de droict, [nam in terminis iuris] feudi reuerſio ſeu vnio facit vt res ſic reuerſa reaſſumat eandem naturam, & qualitatem priſtinam perinde ac ſi nunquam fuiſſet ſeparata, per text. iuncta gloſ. in l. Lucius. in princip. ff. de leg. 2. & per illum tex. ita decidit Bal. in c. 1. de feu. March. in vſi. feud.

Oultre ce que par la nature & condition, & par les ſtatuts, traictez iurez, ordonnance & Loy commune du pays de Prouence & Fourcalquier, leſdicts Comtes auecques tout leur domayne, annexes, vnions, appartenances & dependances ſont inalienables, encores y a il ſpeciale prouiſion & priuilege, par lequel ladicte terre & ſeigneurie de Gramboys, n'a peu eſtre alienee & miſe hors des mains deſdicts Comtes de Prouence & Fourcalquier. [Prȩter id verò quod ſui natura & conditione d. Comitatus cum ſuo toto domanio, annexis, vnionibus, pertinentiis & dependentiis alienari non poſſint, & hoc propter ſtatuta, tractatus iuratos, ordinationem & patriæ legem communem ſpecialis adhuc quædam ſupereſt prouiſio & priuilegium, quod territorium & dominium de Grambundio non poterit alienari, & d. Comitibus Prouenciæ & Fourcalquier ſubtrahi.]

C'eſt que en l'an 1394. le 18. iour de May, ledit Chaſteau, Ville, habitans & ſeigneurs de Gramboys, furent incorporez & inſeparablement vniz au domayne du Comte de Prouence & Fourcalquier, & de ſes heretiers & ſucceſſeurs eſdictes Comtés, Et porte le texte de ladicte reunion & incorporation ces mots: [Hoc videlicet quod anno 1394. die 18. Maii d. Caſtrum, Ciuitas, habitatores & domini de Grambundio, fuerint incorporati & inſeparabiliter vniti domanio Comitates Prouencię & Fourcalquier, & eorundem Comitatum ſucceſſoribus: Textus vero prædictæ reunionis & incorporationis hæc verba inſerit:] ita quòd nunquã extra domaniũ in alienas manus transferri ualeat, vendi aut alienari.

Et faut noter que ladicte vnion & perpetuelle incorporation fut faicte tant en faueur & pour le bien du Roy & Comte de Prouence & Fourcalquier, qui pour lors eſtoit, comme pour conſideration & recompence des grands ſeruices, loyauté & fidelité, que leſdicts habitans de Gramboys auoyent faict & gardé audict Comte. Et meſmes en recognoiſſance de ce, que lors dudict priuilege, ilz s'eſtoyent recentement eximez. [Notandum quoque eſt d. vnionem & perpetuam incorporationem non tantum in fauorem & commodum Regis & Comitis Prouenciæ & Fourcalquier, qui tunc temporis erat factam fuiſſe, ſed & propter magna merita & fidelitatem, quam d. habitatores de Grambundio erga d. Comitem præſtiterant: atque in eius etiam recognitionem, quòd à tempore dicti priuilegii ſe recenter exemerant] à iugo tyrannico, *d'vn nommé Raymon de Turenne, & s'eſtoyent reduictz & remis en l'obeiſſance du Roy, Comte de Prouence & Fourcalquier.* Nempe à Raymundo de Turenne, & Regis, Comitis Prouenciæ, & Fourcalquier obſequio ſe ſe addixerant.

Tellement que ledict priuilege & promeſſe de n'aliener iamais, n'y mettre hors des mains & domayne deſdicts Comtes de Prouence, & Fourcalquier, leſdicts habitans de Gramboys fut faict, [Ita quòd d. priuilegium & promiſſio de nunquam alienando, nec in alienas manus transferendo, extra domanium d. Comitum, Prouenciæ & Fourcalquier, ſunt d. habitatoribus de Grambundio facta] ob cauſam & remunerationem, & pro bono pacis. Et eſt quodãmodò tractatus pacis, *& vne reuerſion par eux faicte en l'obeiſſance & fidelité de leur Prince des mains & iouiſſance dudict Raymond de Turenne, rebelle audict Comte de Prouence, qui eſtoit leur ſeigneur contre leur gré & vouloir, ainſi que le porte la chartre de ladite incorporation,* [& reuerſio per eos facta ad obſequium & fidelitatem proprii Principis de manu & poſſeſſione d. Raymundi de Turenne, d. Comitis Prouenciæ rebelli, qui illis etiã inuitis imperabat, ut tenor literarũ d. incorporationis

declarat

declarat.] Et ſic non purum & ſimplex priuilegiũ, quia non eſt omninò gratuitum, licet ſit beneficium. l. Lucius. ff. de obſeq. à libert. præſtan. l. j. ff. de donat.

Et auecques ce ledict priuilege eſtoit, & eſt conforme aux ſtatutz, ordonnances & Loy commune du pays, [Adhæc d. priuilegium erat, & eſt conforme ſtatutis ordinationi & patriæ legi communi.] Et ſic nõ eſt purum & ſimplex priuilegium, *qui ſeruira pour ce qui ſera dict tantoſt touchant la reuocation du dict priuilege, que ledict defendeur pretend auoir peu eſtre faicte.* [Quòd ſeruiet ad hoc quòd infra dicetur de d. priuilegii reuocatione, quam potuiſſe fieri d. defenſor prætendit.]

Et Vray que ladicte vnion & incorporation fut faicte audict an 1390. & ledict priuilege octroyé auſdits habitans de Gramboys par Charles Prince de Tarente, frere du Roy Loys de Hieruſalem & de Sicile, Lieutenant du Roy & gouuerneur des Comtez de Prouence & Fourcalquier. Mais tout cela fut confirmé par ledit Roy Loys l'an 1399. Et eſt ledit priuilege inſeré de mot à mot, en ladicte chartre de ladite confirmation. [Inficiandum verò non eſt quin d. vnio & incorporatio anno 1390. facta fuerit, & d. priuilegium habitatoribus de Grambundio per Carolum principem Tarentinum conceſſum, fratrem Ludouici Regis Hieruſalem & Siciliæ vices Regis gerentem, & Comitatuum Prouenciæ & Fourcalquier gubernatorem. Sed hoc omne per d. Ludouicum Regem anno 1399. confirmatum priuilegium authoritate de verbo ad verbum in prædictis confirmationis literis relatum eſt.]

Deſpuis fut executee ladite reunion par vn nommé de Bella-Valle Lieutenant & gouuerneur deſdits Contez, & le Conſeil dudit Roy de Sicile, en vertu des lettres patentes dudit ſeigneur. Et y eſt gardee la forme requiſe de droict ès vnions & incorporations. Ce que toutes-fois n'eſtoit beſoing, [Poſtea d. reunio per quendam de Bella-valle d. Comitatuum gubernatorem, necnon Cõſilium d. Regis Siciliæ, virtute cuiuſdam reſcripti à d. domino conceſsi, executioni mandata eſt. Atque forma iuris in vnionibus & incorporationibus neceſſaria, ibidem eſt obſeruata, quod tamen non erat neceſse,] quia quando vtile dominium reuertitur ad directum dominum, non eſt opus noua aut alia forma vnionis, ſeu incorporationis, *du fief mouuant au fief dominant*: [feudi vtilis ad directum:] ſed ex iure vnitur & incorporatur vtile directo, ſecundùm Bald. in conſil. 9. incipiente, factum tale eſt. in 1. vol. per tex. quem allegat in l. ſi hæres inſtructus. ff. ad Trebelleia. Idem tenet Bald. in authent. in ſucceſſione. de ſuis & legi. hæred. C. eandem ſententiam tenuit Aretin. in l. qui abſenti. ff. de acquir. poſſ. Andr. de Yſer. in c. 1. de feud. ſine cul. non amittend. & Lucas de Penna. plenè in l. fi. de locat. præd. ciuil. lib. 12. C.

Qui ſert de reſponce à ce que ledict defendeur pourroit dire, que ladicte execution fut faicte en l'an 431. & que [Quod reſponſionis loco ſeruit ad id quòd d. defenſor allegare poſſet, nempe d. executionẽ factam fuiſſe anno 431. & quòd] medio tempore, puta *l'an 420. & parauant ladicte forme d'incorporation ladicte terre de Gramboys auoite eſté alienee, par la Royne Hyrland au predeceſſeur d'iceluy defendeur,*] anno 420. & prius dicta forma incorporationis territorii de Grambundio vendita fuerat per Reginam Hyrlandam d. defenſoris prædeceſſori.]

Et faut noter que par l'acte d'execution dudict priuilege, reunion & incorporation eſt nommement porté que ledict chaſteau de Gramboys par les ſtatutz du pays, ne pouuoit eſtre alienė hors la main & domayne du Roy, & ſi porte ladicte execution ces mots: Notandum itaque eſt quòd literis executionis d. priuilegij, reunionis atque incorporationis expreſsè continebatur. d. caſtrum de Grambundio per ſtatuta patriæ nullatenus potuiſſe transferri in alienas manus extra domanium Regis. Et d. executio hæc verba complectitur:] Dictum locum de Grambũdio ad proprium Regem & immediatum domanium reducimus, incorporamus & vnimus.

Et par tant appert que ledict chaſteau, terre, ſeigneurie & habitans dudict lieu de Gramboys, ont eſté anciennement comme encores ſont du vray domayne & patrimoine deſdits Comtes de Prouence, & Fourcalquier, & que encores d'abondant deſpuis ilz ont eſté reunis & incorporez perpetuellement & inſeparablement audit domaine, auecques interdition, prohibition & promeſſe iuree de ne les iamais aliener & mettre hors des mains deſdits Comtes. Et ſic, qu'ils n'ont peu eſtre alienez. Et partant que ladicte reunion dont à preſent eſt queſtion, ledit procureur general eſt bien fondé, qui eſt la confirmation de ſon droit. Reſte venir à la refutation, & reſpondre à ce que dit ledit defendeur. [Ex hoc ergò apparet d. caſtrum territorium & habitatores loci de Grambundio ab antiquo fuiſſe (vt adhuc ſunt) veri domanij & patrimonij d. Comitum Prouenciæ & Fourcalquier: quodque ex abundanti poſtea etiam fuerint vniti & incorporati perpetuò & inſeparabiliter d. domanio, cum interdictione, prohibitione & promiſſione iurata, quòd nunquàm in alienas manus transferri poſſent extra domanium d. Comitum: & ſic quòd nullatenus alienari potuerunt: atque hac de cauſa quòd in d. reunione, de qua iam verſatur quæſtio, d. procurator Regius ſit bene fundatus, quòd eſt ſui iuris confirmatio. Sequitur vt refutationem aggrediamur, & d. defenſoris allegationibus reſpondeamus.

Primierament, à ce que ledit defendeur a longuement eſcript, pour decliner la iuriſdiction de la Court deceans, & monſtrer que la preſente cauſe debuoit eſtre renuoyee au Parlement de Prouence: vnico verbo *reſpond ledit procureur general, que tant par ledit Lieutenant general du Roy ſur le fait de la reunion & reuocation de ſon domayne, par lequel la cognoiſſance de toutes matieres concernans ladite reunion, vous eſt attribuee, come par lettres patentes dudit ſeigneur, ſpeciales au cas dont à preſent eſt queſtion, donnees à Marſeille le 4. iour d'Octobre 1533. par la cauſe & inſtance de reunion dudit lieu de Gramboys, auecques toute court, iuriſdiction & cognoiſsance d'icelle eſt interdicte audit Parlement de Prouence: & eſt commiſe & renuoyee en la Court de Parlement à Paris, en la grand chambre des enqueſtes, ce que le Roy a peut faire. Car luy, qui eſt la ſource des iuriſdictions & iuſtice, la peut commettre & diſtribuer à qui luy plait.* l. præcipimus. C. de appellat. [Primum ad id quòd multis verbis d. defenſor ſcripto comprehendit, vt fori iuriſdictionem huius curiæ declinaret, & præſentem cauſam ad Parlamentum Prouenciæ eſſe remittendam demonſtraret: vnico verbo d. procurator Regius reſpondet cauſam & inſtantiam reunionis d. loci de Grambundio, cum omni curia, iuriſdictione & cognitione eiuſdem d. Parlamento Prouenciæ eſſe interdictam, non tantùm per locum tenentem Regis generalem ſuper facto reunionis & reuocationis ſui domanij, quo omnium rerum cognitionem d. vnionem concernentium, vobis demandauit, ſed etiam conſtitutionibus d. domini, ſpecialibus in caſu, de quo iam agitatur quæſtio, datis Marſiliæ 4. Octobris die 1533. Et eſt curiæ Parlamenti Pariſienſis commiſſa, ad eamque in magna inquiſitionum ſeu informationum camera remiſſa, quòd per Regem fieri potuit. Nam cum iuriſdictionis & iuſtitiæ fons atque origo ſit, eam cuicunque placuerit exercendam delegare poteſt. l. præcipimus. C. de appellat.]

Source : BIU Cujas

Et partant veues leſdites lettres patentes dudit 4. d'Octobre 1533. et le bon uouloir du Roy porté par icelles, et que ledit ſegnieur deuement aduerty du proces de ladite reunion, pieza commence audit Parlement de Prouence, & de ladite alienation dudit lieu de Gramboys, faicte au parauant que ledit Comte de Prouence & Fourcalquier fut reuni à la couronne de France, a auoqué ladicte cauſe, & la commiſe et renuoyee en la grand chambre des enqueſtes. Ce n'eſt que papier et langage perdu à inſiſter à ladicte incompetence et remuoy. Imò en ſeroit ledit defendeur reprehenſibile, de uoluoir reuoquer en doubte la puiſſance du Roy, en la diſtribution et delegation de ſa iuſtice. [Quocircà viſis d. conſtitutionibus 4. Octobris die datis, 1533. & Regis affectione bona per eas declarata, & quòd d. dominus ritè de proceſſu d. vnionis iam pridem coram Parlamento Prouenciæ inchoato commonefactus & de alienatione d. loci de Grambundio prius facta quàm d. Comes Prouēciæ & Fourcalquier regno Franciæ unitus fuiſſet, d. cauſam euocauerit, & ad magnam inquiſitionum cameram remiſerit, inanis tantùm opera eſt, velle d. incompetentiæ & cauſæ remiſſioni inſiſtere, Imò d. defenſor reprehendendus eſſet, quod incertam potentiam Regis in diſtributione, & iuſtitiæ delegatione redderet.]

N'y ſont rien les lettres donnees à Chaſteaubriant, par leſquelles le Roy declaire, qu'en le generale reuocation de ſon domayne il n'entend eſtre comprinſes les alienations faictes per les Comtes de Prouence et Fourcalquier, au parauant que leſdicts Comtes fuſſent uais à la couronne: car les lettres par leſquelles la cognoiſſance de ceſte matiere particuliere uous eſt commiſe, ſont deſpuis, c'eſt à ſcauoir de l'an 1533. Et ſi ſont les dernieres, donnees du propre mouuement et authorité Royal et Prouenzal, narration faicte. Et le Roy bien certain que ladite alienation auroit eſté faicte long temps au parauant que le dit Comte fut reuni à la couronne, c'eſt à ſcauoir que ladicte alienation auoit eſté faicte par Hyrland Roine de Hieruſalem, et di Sicile. [Non obſtant literæ in Chaſteaubriant datæ, quibus Rex declarat, quòd in generali reuocatione ſui domanij non intelligit comprehenſas eſſe alienationes per Comites Prouenciæ, & Fourcalquier prius factas, quam d. Comites coronæ uniti fuiſſent: nam literæ quibus materiæ huius particularis cognitio vobis delegata eſt, ſunt poſtea ordinatæ, nempè anno 1533. Atque poſtremę motu proprio atque authoritate Regali & Prouenciali, narratione facta conceſſæ. Conſtat etiam Regi d. alienationem iam dudum prius factam fuiſſe, quàm d. Comes coronæ fuiſſet unitus: Nempè quod d. alienatio per Hyrlandam Reginam Hieruſalem, & Siciliæ facta fuerit.]

Et ſic non eſt dubium, que par leſdictes ſecondes lettres les primieres donnees à Chaſteaubriant, quoy que ce ſoit la declaration faicte, par icelles a eſté reuoquee. pour le regard de la reunion de ladicte terre, Chaſteau et ſeigneurie de Gramboys, qui ſeruira de reſponce à ce que ledict defendeur à obiice ladicte declaration, non ſeulement [quin per ſecundas conſtitutiones, primæ in Caſteaubriant datæ, qualiſcunque declaratio facta fuerit reuocatę ſint, & hoc propter vnionem territorij, caſtri & dominij de Grambūdio, quod reſponſionis loco ſeruiet, ad id quòd defenſor d. declarationem obiecerit, non tantum] in uim declinatoriæ, ſed etiam peremptoriæ, ioint ce que dit ſera cy apres, en reſpondant audit obiect peremptoirement. [iuncto eò quòd poſteà dicetur peremptoriæ d. obiectioni reſpondent.]

Auſſi ne s'eſt ledit defendeur tenu, et arreſté audit declinatoire et renuoy: car il eſt entre en defences par deuant uous, et a paſſe oultre à defendre peremptoirement pour empeſcher ladicte reunion. Neque etiam d. defenſor obligatus fuit ſed ſuper d. declinatoria & cauſæ remiſſione ſe fundat: nam 3 † defenſiones coram uobis incœpit, & ultrà progreſſus peremptoriè defendit ut d. unionem impediret.] Et ſic tacitè s'eſt departy de ſadicte exception dilatoire ou declinatoire [de ſua d. exceptione dilatoria vel declinatoria receſſit,] per ea quæ notant in c. inter monaſteriū, de re iudicat. in c. exhibita. de iudic. & in c. ſolicitudinem de appellat.

Ne ſont rien les priuileges du pays alleguez par ledit defendeur: car il eſt certain que ceſte cauſe eſt la cauſe du Roy, & en laquelle il a le principal intereſt & de droict, [Non obſtant Priuilegia patrię allegata per d. defenſorem. Conſtat enim hanc cauſam eſſe Regis cauſam, & in qua eius 4 præcipuum verſatur commodum, & de iure] † priuilegiatus non vtitur priuilegio ſuo contra concedentem, eo inuito. l. ſi iudex circunuento. ff. de minor. l. amiciſſimos. §. Lucius. ff. de excuſat. tutor. Bal. in l. petendæ, C. de tempor. in integ. reſtit. petend. & Bal. in l. ſi cui. C. de non numer. pecu. Ioinct que les cauſes de reunion du domayne [iuncto, quod cauſæ vnionis domanij] ſunt de maioribus cauſis quæ debent tractari in ſupremo conſiſtorio Principis, qui eſt la Court de Parlement de Paris. [quod eſt Parlamenti Pariſienſis curia.

A ce que ledict defendeur dict, qu'il a bon & loyal tiltre nō lucratif, mais onereux, [Huic verò ꝙ d. defenſor dicit, ꝙ habeat iuſtū titulū non lucratiuū, ſed oneroſū, & cauſa pmutationis, annis M.CCCC.XX. in vim. duquel luy, & ſes predeceſſeurs ont eſté ſeigneurs & poſſeſſeurs de ladite terre & ſeigneurie de Gramboys: [cuius ipſe & ſucceſſores eius fuerunt domini, & poſſeſſores d. territorij & dominij de Grambundio.]

Dit & reſpond ledit demandeur, que tel tiltre d'eſchange n'eſt produit par ledit defendeur, & n'en appert par ſa production. Mais ſans fort inſiſter là, & en la diſpute de droit, [Reſpondet d. petitor, quod talis permutationis titulus non fuit per d. defenſorem productus, neque de iuſdem productione apparet. Verum illi non multum inſiſtendo, neque controuerſiæ iuris,] in qua nullus eſt, ledit defendeur: [dictus defenſor] Et quand apperroit dudit tiltre, ſi ſeroit il nul fait par la Royne Hyrland de Hieruſalem, & de Sicile, en qualite de mere, & ayant la garde & adminiſtration du ieune Roy Louys le tiers ſon filz: car il eſt certain que une mere, imo nec la tuteur ou curateur ne peut aliener le bien d'un mineur, [etiam ſi de titulo appareret, nullus fieret, occaſione Hyrlande Hieruſalem & Siciliæ Reginæ, quę, quia mater eſſet, Regis Ludouici tertij filii ſui cuſtodiam & gubernationem ſibi vendicabat, nam certum eſt quod mater, imò nec tutor uel curator bona minoris poſſunt alienare,] l. 1. ff de reb. eor. & l. lex quæ tutores. C. de aminiſtr. tutor. Et autres uulgaires, [& aliis eiuſdem generis vulgatis. [

N'y fait rien que telle alienation ait eſté faicte par ladite Hirland, & ledit Roy Louys de Sicile ſon filz. car il eſt certain que ne luy ny elle ne pouuoient faire ladite alienation. Elle, parce que bailliſte, tutrice, ou adminiſtrareſſe ne peut aliener ſi non es cas de droit, & auecques decret. Luy, pource qu'il eſtoit mineur & ſoubz le gouuernement de ladicte Hirland ſa mere, comme appert par leſdites lettres. [Neque aduerſatur quod talis alienatio facta fuerit per d. Hyrlandam, & d. Ludouicum Regem Siciliæ, ſuum filium: nam conſtat illum, uel illam huiuſmodi alienationem non potuiſſe peragere. Illam nempè, quod tutrix uel adminiſtratrix alienari non poſſit niſi in caſibus de iure permiſſis, & cum decreto. Illum uero quod minor eſſet, & ſub regimine Reginæ Hyrlandæ, ſuæ matris, ut per d. literas apparet.]

Nec obſtat ce que ledit defendeur à uoulu dire, que [id quod] d. defenſor in medium proferre uoluit, quod] id agens d. Regina faciebat condictionem d. Regis

filij

Source : BIU Cujas

filij ſui meliorē: *& que ce qui eſtoit baille en contreſchange valoit mieux que ladite terre: car cela ne vient en conſideration quand il y a defaut de puiſſance* [& quòd datum in permutationem reciprocam maioris valoris fuiſſet quam territorium prædictum. Non enim hoc cōſideratur quando defectus poteſtatis eſt] ex parte contrahentium. Defectus enim poteſtatis ex parte alterius contrahentium reddit contractum nullum, maximè *ſi le mineur ou ſon heritier, ou celuy qui a le droit de luy, le veult* [ſi minor vel eius hæres, vel qui ius ab eodem habet, hoc velit,] vt in l. contra iuris ciuilis regulas. *Et auſſi en telles alienations des heritages de mineurs, il ſuffit qu'il y ayt à l'endroit du mineur intereſt d'affection*, etiamſi *ny auoit autre leſion*: puta *que l'heritage ſoit de plus ancien domayne que ſes predeceſſeurs.* [Atque in huiuſmodi alienationibus ſucceſſionum minorum, ſufficit quòd ex parte minoris con conſtet de intereſſe affectionis, etiamſi alia læſio non fuerit, nempè quòd hæreditas ſit antiquioris domanij quàm prædeceſſores,] per tex. & Bart. in l. ſi in emptionem. ff. de minor. & in l. 1. §. ſed ſi rem. ff. ne quid in fraud. patro.

Dit neantmoins ledit procureur general du Roy, que par les lettres de laditte pretendue alienation, il n'appert aucunement que la cōdition dudit Roy & Conte de Prouence fut aucunement faicte meilleure, mais appert clerement du contraire: Car ſoubz couleur de quelque ceſſion & traſport que le Seigneur de Viens faict par ledict contract de quelques vignes, prez & moulins, lon luy cede & tranſporte le Chaſteau, ville, terre & ſeigneurie de Gramboys, qui eſt vne forteresſe & place merueilleuſement ſeante & ſeruant à l'eſtat du Comté de Prouence & Fourcalquier, qui eſt de gros reuenu, tellement que lon voit appertement l'inequalité. [Affirmat nihilominus d. Procurator Regius, quod per literas pretenſæ alienationis nullatenus apparet conditionem d. Regis & comitis Prouenciæ factam fuiſſe aliqua ex parte meliorem, ſed magis eius contrarium. Nam ſub prætextu cuiuſdam ceſſionis & tranſporti à domino de Viens de quibuſdam uineis, & pratis & molendinis facti, in eum caſtrum & ciuitas, territorium & dominiū de Grambundio transfertur, quod eſt fortalitium & locus mirum in modum cōueniens ſtatui Comitatus Prouenciæ & Fourcalquerii, eſtque magni prouentus, ita quod apertè demonſtretur inæqualitas.]

Et à ce que ledit contract porte outre l'eſchange deſſuſdite ceſſion, & remiſſion de 158. eſcus. deuz du reſte du dot de la femme dudit ſeigneur de Viens: En ſolution & payement de laquelle ſomme eſtoit en partie baillee ladite terre de Gramboys: Dit ledict Procureur general du Roy, que ladite ſomme eſtoit vne debte ſuppoſee, [Ad hoc verò quòd d. contractus vltra permutationem d. ceſſionis, etiam remiſſionem 158. ſcutorum contineat, quæ adhuc ex reliquiis dotis cauſa vxoris d. domini de Viens debebantur: in cuius ſummæ ſolutionem ex parte d. territorium de Grambundio conceſſum erat: Reſpondet d. Procurator Regius, quòd d. ſumma erat debitum ſuppoſitū] de qua ſumma debita non conſtabat, neque conſtat *par la production dudit defendeur. Et auecques ce quand elle auroit eſte' deue loyaument audict ſeigneur de Viens*, non cōſtat *qu'elle fut deue par ledit Roy de Sicile, & Comte de Prouence.* Et ſic *ladite alienation faite* [per productionem d. defenſoris. Et quamuis d. domino de Viens debita fuiſſet, attamen d. Regi Siciliæ & Comiti Prouenciæ non conſtat fuiſſe debitam. Et ſic d. alienatio facta] prætextu falſi debiti, *ſeroit nulle* [non ſubſiſteret.] l. magis puto. §. manet actio. ff. de reb. eor. l. 1. ibi, Non aliter tenebit quam ſi de debito conſtiterit. C. Si pignor. conuent. num pecun. ſecu. non fuerit.

Que demonſtre bien que leſdites lettres de ladite Royne Hyrland & les ratifications pretendues du Roy, René de Sicile, & de la Royne Iſabel, Et tout ce que le dit ſeigneur de Viens & ſon filz ont tire deſditz Roys & Roynes, ont eſté obtenues par obreption, faulx donner à entendre: & par grande importunité de requeſtes & prieres: Et pource qu'ils eſtoient en credit & authorité deuers leſdits ſeigneurs, Roys & Roynes.

[Quo ſatis demonſtratur d. literas Reginę Hyrlandæ, vna cum prætenſis ratificationibus Regis Siciliç Renati, & Reginę Iſabellę, & omni eo quod d. dominus de Viens & filius eius à d. Regibus & Reginis acceperunt, obreptitiè & ex falſa cauſa eſſe impetrata: atque per nimiam libellorum ſupplicum importunitatem. tum etiam quòd authotitate quadam apud d. dominos Reges atque Reginas valerent.]

Or [Sed] quando Princeps aliqua concedit, per obreptionem atque importunitatem, perinde non valeat, ac ſi eſſent obtenta per metum. Ita eleganter dicit & firmat Lucas de Penna in l. fin. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. C. poſt Innoc. quem allegat in c. petitio. de iureiur. vbi æquiparat obtenta per metum, & obtenta per importunitatem. *Qui ſert de reſponce aux confirmations dont ledit defendeur ſe veult adier.* [Quod reſponſionis loco ſeruiet ad confirmationes, quibus d. defenſor ſe iuuare prætendit.]

Dit dauantage ledit Procureur general qu'il n'appert point que ladite alienation, que ledit defendeur dit eſtre en partie permutation, pour le regard deſdits prez, vignes, moulins, & autres heritage de Chaſteauregart, ait eſté veſtue [Dicit inſuper Procurator Regius quod non appareat d. alienationem, quam d. defenſor ex parte eſſe permutationem prætēdit, reſpectu nempe pratorum, vinearum, molendinorum, & aliarum rerum hæreditariarum de Chaſteauregart, fuiſſe veſtitam.] ex parte d. domini de Viens, *ne qu'elle ayt ſorti aucun effect, ce qui eſtoit neceſſaire.*] neque quòd aliquem effectum ſortita ſit, qui requirebatur.] l. ex placitò. l. quoniam aſſeueras, & l. rebus. ff. de re. permut.

Et de dire qu'il appert que leſdits biens ont eſté baillez par ledit Roy René deſpuis ledit eſchange, à vn nommé de Bella ualle, ſon grand Seneſchal, cela n'argue pas que ledict ſeigneur de Viens ait pourtant executé ledit eſchange, & accompli de ſa part. Car ledit Roy René pouuoit auoir leſdits biens aliunde, & acquis à autre tiltre. [Quamuis verò dicatur quòd appareat d. bona per Regem Renatū poſt d. permutatiōnem, cuidam nominato de Bella valle, Seneſchallo ſuo magno, donata fuiſſe: per hoc tamen non demonſtratur dominum de Viens d. permutationem executum fuiſſe, atque ex ſua parte adimpleuiſſe. Nam d. Rex Renatus aliunde potuiſſet illa bona habere, & alio titulo acquiſita.

D'auantage, & qui eſt vn plus grand obiect leſdits biens & heritages, ainſi que les lettres de ladite Royne Hyrlande portent, auoyent eſté baillez & deliurez par la chambre des Comptes à Aix audit ſeigneur de Viens pour le pris de quatre cens uingts florins, en maniere que eſdites terres & heritages ledit ſeigneur de Viens n'auoit autre droit, ne tiltre que la dation in ſolutum, *que luy auoit eſté faite par la chambre des comptes d'Aix, deſdits heritages, pour demeurer quite deſdits quatre cens florins, en maneire que cela preſuppoſe que leſdits heritages appartenoient & eſtoient eſcheus, aux Comtes de Prouence & Fourcalquier: Et que par leurs officiers & gens de leurs comptes ils auoient eſté deliurez pour ladite ſomme de quatre cens florins à luy deuz, de reſte de ſon dot.* [Ad hæc, quòd maioris obiectionis loco eſt, d. bona & res hæreditariæ (ut literæ reginæ Hyrlandæ declarant) fuerant d. domino de Viens Donatæ & traditæ per cameram rōnum Aquenſem, pro pretio quadringentorū & viginti florenorū, ita quod in d. terris & rebus hæreditariis nullum ius aliud. d. dominus de Viens habuit,

quam dationem in ſolutum, quæ illi facta fuerat de illis rebus hęreditariis per cameram rationum Aquẽſem, vt d.quadragentorum florenorum onere eximeretur: adeo quod hoc præſupponat d.res hæreditarias ad Comites Prouinciæ & Fourcalquerii pertinuiſſe: quodque per ſuos officiarios & rationum præfectos ab onere quadringentorum florenorum liberati fuerãt, ipſi de reliquiis ſuæ dotis debitorum.] *Or eſt il que* [Iam verò] non conſtat *de ladite deliurance, & dation deſdits heritages en payement de ladite ſomme de quatre cens florins faite, par leſdits gens des comptes: Et n'eſt faite autre preuue, que par* [de d.liberatione, & datione rerũ hęreditariarũ in ſolutum d. ſummæ quadringentorum florenorum, factæ per d. rationum præfectos: Neque probatio alia facta eſt, quam per] illa verba narratiua, *et par le donné à entendre dudit ſeigneur de Viens.* & per id quod d. dominus de Viens notum fecit.]

Pareillement [Similiter] non conſtat *du pouuoir deſdi gens des comptes, & officiers, qui ne peuuent* [de poteſtate
5 d.† præfectorum rationum, & officiariorum, qui non poſſunt] ſine iuſſu ſpeciali Principis *vendre, aliener ou bailler en payement ſon heritage.* [vendere, alienare vel dare in ſolutum ſuam hæreditatem.] l. apud Iulianum, aliàs incipit, idem Iulianus. §. conſtat. ff. de leg. 2. & in l. 1. ff. de offic. procurato. Cæſar. *Et auecques ce n'appert que ladite ſomme de quatre cens florins fut deue par ledit Comte de Prouence & Foucalquer.* Neque etiam de hoc apparet an d.quadringẽtorum florenorum ſumma à d.Comitibus Prouenciæ & Fourcalquerij debita fuerit.]

Et ſic *ne monſtre ledit defendeur, que l'hors dudit pretendu eſchange, leſdits heritages luy appartinſſent.*

[Et ſic d.defenſor non demonſtrat, quòd tempore prætenſæ permutationis, d. res hæreditariæ ad eũ pertinuiſſent,] & quòd illorum verus eſſet dominus. *Et par conſequent* [conſequenter] non conſtat, quòd talis permutatio fuerit veſtita ex vtroque latere: Imò *l'on auroit baillé au ſeigneur Comte de Prouence & Fourcalquier en contrechange ce qui eſtoit à luy, & ia luy appartenoit: qui ſeroit & eſtoit vn vray deſguiſement, obretion & importunité, & une uraye palliation excogitee, pour donner couleur à ladite alienation prohibee, tant par les diſpoſitions teſtamentaires anciennes deſdits Comtes de Prouence, comme les ſtatuts & ordonnances du pays. Ce que ſont ordinairement ceux qui ſont de haſte les Princes, & veulent pour leur credit, authorité & importunité auoir le domaine d'iceux.* [Domino Comiti Prouenciæ & Fourcalquerij in reciprocam permutationem datum fuiſſet, quod eius eſſet, & iam pridem ad eum pertinebat: quod ſanè fuiſſet, & erat vera abductio, obreptio & importunitas, atque verus fucus, excogitatus ad colorandam d.alienationem, non tantum per antiquas diſpoſitiones teſtamentarias d. Comitum Prouenciæ prohibitam, ſed etiam per ſtatuta & patriæ conſtitutiones. Quod communiter illi faciunt, qui celeritate quadam principatui ſeſe ingerunt, & propter ſuam authoritatem & importunitatem eiuſdem domanio frui volunt.]

Secundò principaliter, *dit le Procureur general du Roy, que quant du contract original de ladite permutation & dation* in ſolutum *dudit Chaſteau & ſeingneurie de Gramboys, il apperroit, que conſteroit ladite ſomme de 1580. florins auoir eſté loyaument deue par ledit ſeigneur Roy de Sicile, comte de Prouence, audict ſeigneur de Viens, que leſdits heritages de Chaſteauregard veritablement appartenoyent à iceluy ſeigneur de Viens, qu'ils euſſent eſté realement & de fait deliurez, baillez & delaiſſez audit Comte de Prouence, que ladite dame Hyrland mere tutrice ou ayant adminiſtration de ſon fils, euſt eſté perſonne capable pour aliener l'heritage de ſon fils ſi ne l'auoit elle, ny ſon fils, ny les autres Roys & Roynes peu faire, par leurs ratifications pour autre raiſon.* [dicit Procurator Regius, quòd etiamſi de contractu originali d. permutationis & dationis in ſolutum d. caſtri & dominij de Grambundio appareret, quòd d. ſumma 1580. florenorum fideliter à d domino Rege Siciliæ, Comite Prouenciæ d.domino de Viens debitam fuiſſe conſtaret, & quod d. res hæreditariæ de Chaſteauregard verè ad d.dominum de Viens pertinerent, quod in effectu & de facto fuiſſent ſubminiſtratæ & relictę d. Comiti Prouenciæ, quodque d. domina Hyrlanda mater tutrix vel regimen filii habens, fuiſſet perſona idonea ad alienandam hæreditatem ſui filij, nõ ipſa tamen, vel eius filius, neque alij Reges aut reginæ hoc facere potuerunt, per ratificationes eorundem, alia nempe de cauſa.]

C'eſt que long temps auparauant ladite alienation, cõme dit a eſté cy deſſus, ledit Chaſteau, terre, habitans & ſeigneurie de Grãboys, auoyent eſté vniz incorporez inſeparablement, & à touſiours au fiſque & domaine de ladite Comté de Prouence & Fourcalquier, par priuilege expres octroyè auſdits habitans, auecque prohibition de aliener ſerment & decret irritant. [Quæ eſt, quòd lõgo tempore ante d.alienationem, ut ſuprà dictum eſt, d.caſtrum, territorium, habitatores & dominium de Grambundio, vnita & incorporata fuerant inſeparabiliter ac perpetuò, fiſco & domanio d.Comitatus Prouenciæ & Fourcalquerii cũ prohibitione alienãdi iuramento & decreto irritãte.]

6 *Or le droit* [Verùm de iure] † *priuilegia locis*, habitantibus, aut ciuitatibus conceſſa, ſunt perpetua, & debent illis firma manere. l. vectigalia. C.de vectigalib. commiſs. vbi dicit tex. in fin. Nullam debere ſuper his ſupplicantiũ moleſtiam formi dari. Et poſſet dici quod in talibus priuilegiis conſiſtit uerum patrimonium ciuitatis, & peculium quaſi caſtrenſe, arg. l.cùm multa priuilegia. C. de bon. quæ liber. *Et à ce propos dit* [Et ad hoc propoſitum dicit] Bald.in l.2.C. de iur.& fact.ignor. quod priuilegio ciuitati cõceſſo, vt ibi ſit ſedes iuriſdictionis, non poteſt poſteà talis ſedes transferri. Nam ex quo ius eſt quæſitum ciuitatibus, abſit quod Princeps illud auferat. Idem Bald. in l. ex hoc iure. ff. de iuſtit.& iure. idem Bald.in cap. dum guerram. hic finitur text. in vſib.feud.

Faict bien à noter que tel priuilege n'eſtoit, & n'eſt ſeulemẽt fauorable de la part deſdits habitans, mais auſſi de la part du fiſque, & dudit Comtè de Prouence & Fourcalquier.] Notatu verò dignum eſt quòd tale priuilegium non erat, nec ſit tantum fauorabile ex parte d. habitantium, verũ etiam reſpectu fiſci & d.Comitatus Prouenciæ, & Fourcalquerii.] Omnis enim reunio feudorum ad coronam ſeu domanium eſt fauorabilis: quia flumina facile redeunt ad mare vnde progrediuntur, ſecundum Inn. in cap. inter dilectos.de exceſſib. prælat.& Bald.in cap. 1. de feud. March. Hinc dicit gloſ. conſtitutionum regni Siciliæ, recitata per Lucam de Penna in d.l. fina. de locat. prædior. ciui.lib. 11. C. Quòd ſi feudo dominanti daretur poteſtas loquendi, peteret membra ſua reuniri, & congratularetur reunioni factæ ex ipſis. *Et dict,* [Et dicit] Bald.in d.c. 1.§.1.de feud. March. quod quando feudum reuertitur ad dominum, & reunitur, cenſetur fertilior annus, & non noua acquiſitio.

Que ſera de reſponce à ce que ledict defendeur a voulu dire que telle vnion n'a eſtè faicte, ſi non au profit & vtilitè deſ dictz habitans & non dudict Comte. Car le contraire ſe verifiera oculairement. Car la reunion des fiefz & heritages, qui ſont partis, & ont anciennement eſté alienez du vray patrimoine & domayne d'vne Principaulte & Comtè, & par ſpecial

des

Source : BIU Cujas

des fortes places, villes, forteresses & chaſteaux, n'eſt moins fauorable au prince & à l'eſtat de ſa ſeigneurie, que aux ſubiectz & habitans. [Quod reſponſionis loco dicetur ad id quod d. defenſor allegauit talem vnionem ſolummodò incommodum d. habitantium, & non d. Comitis factam fuiſſe. Contrarium enim ex oculorum intuitu probabitur. Nam feudorum & rerum hæreditariarum reunio, quæ diuiſa, & ab antiquo alienata de vero patrimonio & domanio vnius Principatus & Comitatus fuerunt, ſpecialiter verò de fortalitiis, ciuitatibus & caſtris, non minus Principi vel ſtatui dominij eius fauorabilis eſt quàm ſubditis & habitantibus.] Intereſt enim Principis habere caſtrum in confinio hoſtium vnde melius arcere poſſit hoſtes: adeò quòd ea cauſa ſatis eſt rationabilis ad cogendū aliquem etiamſi eſſet Eccleſia, ad dimittendum principi huiuſmodi caſtrum, per ea quæ notat Ioan. de Imol. Panor. & alij in c. 1. per illum tex. de rer. permutatio. in l. 3. ad leg. Iul. Maieſtat. & in l. 1. de aquæ duct. lib. 10. C.

Et eſt petit argument de dire par ledit defendeur, que le lieu de Gramboys [Argumentum etiam non multum efficax eſt, à d. defenſore adductum quod locus de Grambundio] ab initio & ante tempus d. priuilegii, vel dictę incorporationis non fuit de dicto domanio, ſaltem quòd appareat, ſed ſemper fuit per particulares dominos dictus locus poſſeſſus. *Car en premier lieu ledit defendeur confeſſe que au parauant ladite reunion & incorporation portee par ledit priuilege, ledict lieu de Gramboys eſtoit tenu en fief du Comte de Fourcalquier. Et en appert aſſez par le procez.* Ergo *il eſtoit parti d'iceluy domaine* ante infeudationem*: Il auoit appartenu meſmement auſdits Comtes de Fourcalquier.* Et ſic *l'on ne peult nyer qu'il n'aye autrefois eſté du plain & entier domaine deſdits Comtes.* [Primò etenim d. defenſor fatetur d. locum de Grambundio ante d. reunionem & incorporationem per prius dictum priuilegium declaratam fuiſſe à Comite Fourcalquerii infeudatum. Quod etiam ex proceſſu ſatis liquido conſtat. Eius igitur domanium reliquerat ante infeudationem: Adhæc etiam ad d. Comites de Fourcalquier pertinuerat. Et ſic negari non poteſt quin alio tēpore pleni & abſoluti domanii d. Comitū fuerit.]

7 Et etiam † princeps in toto regno vel territorio ſuo fundatus eſt in iuriſdictione & ſuperioritate, vt tenet Hoſtienſ. in c. minus. de iureiur. & Panor. in c. ſi diligenti. de preſcript. Ioan. Faber in d. l. 1. C. de ſumma Trinitat. & fide Cathol. Et non ſolum in iuriſdictione & ſuperioritate, ſed etiā in dominio directo, per tex. in l. ę de ſacra. §. fin. de emptio. & vendi. ff. quē ad hoc notat Bart. in rubr. ff. eo. tit.

8 *Ioinct que de droit* [Iuncto eo, quod de iure,] † ſi feudum redeat ad dominium vel dominum directū, deſinit eſſe feudum, vt tenet Andr. de Yſer. in c. 1. in quib. cauſ. feud. amittat. quia communiter feudum deſignat ſeruitium. Et res ſua nemini ſeruit. c. 1. in fi. de capit. qui cur. vendit. in vſib. feudor.

Tellement que quand ores ledit lieu, chaſtel & ſeigneurie de Gramboys, n'auoit iamais eſté de l'anciendomaine ou domaine de ladite Comté de Prouence & Fourcalquier, qui ne ſe peut dire, puis qu'il en à eſté eclipſé & baillé en foy & homage. [Vſque adeò, quod etiam ſi d. locus, caſtrū & dominium de Grambundio, nunquam antiqui domanii fuiſſet, vel domanii d. Comitatus Prouenciæ & Fourcalquerii, quod dici non poteſt quia tanquam obſcuratum ſub fide & iuramento fidelitatis fuit conceſſum] dominio directo retento, *ou que il en auoit eſté diſtraict & aliené de ſi long temps qu'il n'eſt memoire du commencement. Toutesfois par la reuerſion il en auroit eſté faict, & auroit reprins la nature du fief dominant, parce que dit a eſté cy deſſus. Et non ſeulement par ladite reuerſion: mais par l'expreſſe vnion & in corporation iuree contenue audit priuilege.* [Tum etiam: quia tam longo tempore alienatum fuerat, cuius initii memoria non extat. Per reuerſionem tamen factum eſt, quod naturam feudi dominātis reaſſumpſerit, vt ſuperius declaratum eſt. Non verò tantum per d. reuerſionem, ſed etiam per expreſſam vnionem & incorporationem iuratam, d. priuilegio comprehenſam.]

Et doit ledit priuilege touſiors durer, [Priuilegium autem prius dictum ſemper durare debet,] quia ea quę perpetuo conceduntur, ſemper & continue durant. *Et dit,* [Dicit etiam] tex. in c. quæ ad perpetuam. 26. q. 1. quod ea quæ ad perpetuam generaliter ordinata ſunt vtilitatem, nulla commutatione debent variari. c. perpetuo, de elect. in 6. cum ſimil. *Et dit la gloſe.* [Dicit inſuper gloſſa] in d. cap. quæ ad perpetuam, quod ea quæ ſic ad communem uel perpetuam utilitatem ordinata ſunt, non poteſt Papa uel alius Princeps immutare.

Or ledit priuilege ne fut ſeulement octroye auſdits habitans. [Non tantum uero d. priuilegium d. habitatoribus conceſſum fuit] ad eorum utilitatem ſed ad publicā & perpetuam, *pour eſtre à iamais vni & incorpore au domaine* [Vt domanio ſemper unitum & incorporatum maneret.] Igitur, &c.

Præterea *tel priuilege, non perſonel, mais reel ſoit pour le regard & conſideration des habitans, ſoit pour le reſpect dudit chaſtel, terre & ſeigneurie. Car quand au regard de ladite terre, lon ne peut dire qu'il ne ſoit reel. Et au regard deſdits habitans encores ne peut lon dire, qu'il ſoit perſonel,* [tale priuilegium, non perſonale, ſed reale cenſendum eſt, tam reſpectu habitatorum, quàm ratione caſtelli, territorii & dominii. Nam reſpectu d. territorii negari non poteſt quin ſit reale: habitatorum verò conſideratione habita, adhuc dici non poteſt quòd ſit perſonale,] & cum perſona extinguibile, eò quòd communitas & populus non moriatur: *Et ſont touſiours cenſez meſmes habitans,* [Et iidem ſemper habitatores cēſentur,] per ea quę not. in l. mortuo, & in l. proponebatur. de iudic. ff. faciunt dicta per Bald. in l. omnes populi, vbi dicit quod Vniuerſitas non eſt perſona.

Si doncques le priuilegie eſt reel, encores que ce fut un pur & ſimple priuilege, [Si igitur priuilegium reale eſt, etiāſi purum & ſimplex priuilegium eſſet] ſemper debet durare. c. 1. & 2. 25. q. 2. Not. in c. Abbate S. Syluani, de verb. ſignific. & maximè quando conceſſum eſt à Principe. c. beneficium. de regul. iuris, cum ſimilib. Et adhuc melius, quando interceſſit promiſſio iuramento firmata. *Et dict.* [dicit etiam] Bald. in cap. 1. in princ. de feudo ſine cul. non amittend. quem & ſequitur Alexand. & Imol. in conſil. 11. in 6. uolum. quod ſicut feudum ſine cauſa auferri non poteſt, ita nec priuilegium.

Et que tels priuileges ne ſe puiſſent ne doiuent reuoquer. [Et quod talia priuilegia non poſſint, nec debeant reuocari.] etiam Imperiali reſcripto *allegue le Bald. audict paſſage le text.* [allegat Bald. in d. loco textum] in l. fin. de diuerſ. præd. vrba. & ruſticis, lib. 11. C. *meſmes* [etiam] quando priuilegium eſt prohibitorium, *comme au cas de preſent.* [ut in præſenti caſu,] quia tunc prę ualet permiſſio, ut per eundem Bald.

Qui ſort de reſponce à ce que ledict defendeur a uolu dire, que a tel priuilege les ſucceſſeurs dudict Louys le tiers ont peu deroguer, & qu'il a peu eſtre reuoque. Car e à ce reſpond ledict Procureur general, [Quod reſponſionis loco ſeruiet ad id quod d. defenſor allegauit, tali priuilegio ſucceſſores Ludouici tertii potuiſſe derogare, & quòd id ipſum potuit reuocari. Nam illi d. Procurator Regius reſpondet,]

Source : BIU Cujas

ſpondet,] quod priuilegium, quod non pendet ex ſola voluntate Principis, ſed ex facto alterius, non eſt ſimplex priuilegium, ſed quidam contractus, veluti do vt facias, vel facio vt des, vt per Alex. in cõſil. 54. in quinto volum. Et ſic non eſt reuocabile. Et maximè, quod per tale priuilegium quæritur ius tertii. Princeps autẽ ius iam alteri quæſitum non poteſt auferre: Et licet poſſit de poteſtatis plenitudine, non tamen uidetur velle vti illa poteſtate abſoluta, ſeu plenitudine poteſtatis.

Pareillement un priuilege octroyé. [Similiter priuilegium conceſſum] in remunerationem, non poteſt reuocari, etiam propter ingratitudinem, dicit Bald. in l. ſi cum mihi. ff. de dolo. Alexan. in conſi. 216. in 2. volu. & dicit in d. l. Bald. quod donatio uel priuilegiũ ob merita non poteſt reuocari.

Or par la teneur dudict priuilege il appert clerement qu'il a eſté faict, [Per tenorem verò d. priuilegii manifeſtò apparet, quòd factum fuerit] ob cauſam & propter benemerita *deſdits habitans dudict lieu de Gramboys: & pour ce qu'ils s'eſtoyent remis en l'obieſſance & fidelité dudict Comte de Prouence & Fourcalquier: Et s'eſtoyent vertueuſement retirez de la ſeruitud d'vn uſurpateur & pour les autres bonnes cauſes contenues audict priuilege.* [d. habitantiũ d. loci de Grambundio: Et quod ſe reduxerant ſub obſequio & fidelitate d. Comitis Prouenciæ & Fourcalquerii, & fortiter ſeſe ex ſeruitio unius uſurpatoris ſubtraxerant, & propter alias iuſtas cauſas in d. priuilegio comprehenſas.] Igitur, &c.

Et ſuppoſé que regulierement. [Et conceſſo quod regulariter] priuilegia quæ à principe conceduntur, innouari, modificari, & in totum tolli & reuocari poſſint, tamen quia in contractum tranſeunt, nullo modo poſſunt reuocari: quia non ſine iniuria beneficium ſua prouiſione quęſitum alicui poteſt tolli. c. 1. & ibi per Anton. de Butr. de probat. & ibi poſt eum Panorm. ubi Princeps obligatur ex ſuo contractu inito cum ſuo ſubdito, & Bald. in l. 1. ff. de pact. qui refert Magiſtrum ſententiarum dicentem, quod Deus obligatur ex ſua promiſſione. Idem dicit Bald. in cap. 1. de natura. feud.

Hinc dicit Alex. de Imol. in d. conſil. 54. quinto uolu. quòd priuilegium conceſſum bannitis, quòd poſſint ſecurè morari in aliquo loco, eo quòd eorũ opera occupatus eſt ille locus, uel caſtrum eſt irreuocabile *Qui ſemble eſtre le cas qui s'offre.* [Qui præſens caſus videtur.] Idem tenuit ante eum Bald. in l. ſi cum mihi. de dolo. allegans tex. in l. decurionibus. de ſilentiar. lib. 12. C. Idem firmat Petrus de Anchara. in conſil. 2. quem recitat Alex. in d. paſſu.

Dict auſſi [Dicit inſuper] Bald. in d. l. ſi cum mihi. poſt Nicol. male vmbi. quos citat Alex. in d. conſil. quòd ſi priuilegium aliquod concedatur iis qui ad aliquem locum uenerunt ad habitandum, non poterit poſteà tale priuilegium immutari, in præiudiciũ eorum qui illuc venerunt ad habitandum.

Or ledict chaſteau & uille de Gramboys ont eſté recouuers & reduicts en la puiſſance & obeiſſance dudit Comte de Prouence & Fourcalquier: Et mis hors des mains & tyrannie dudit de Thurenne uſurpateur, rebelle & ennemy dudict Comte, opera *deſdits habitans. Et en contemplation & recompence dequoy leur fut en partie octroyé ledict priuilege. Et au moyen d'iceluy priuilege ſe ſont pluſieurs habituez, & ſont venuz demeurer audict lieu. Eſperans eſtre touſiours immediatement ſubiects dudict ſeigneur Comte, & non d'autre inferieur.* Igitur *de leur reuoquer ledict priuilege, ny auroit propos* [Caſtrum uerò prædictum & ciuitas de Grambundio ſub poteſtate & imperio d. Comitis Prouenciæ & Fourcalquierii, fuerunt redacta: atque è manibus & tyrannide d. de Thurenne vſurpatoris d. Comitis rebellis atque inimici, opera d. habitantium ſubtracta. In cuius conſiderationem & remunerationem ex parte prædictũ priuilegium illis cõceſſum fuit. Cuius etiam occaſione multi illuc habitatum uenerunt: ſperantes ſe immediate d. domino Comiti, non alii inferiori, ſemper futuros ſubiectos. Incongruum igitur eſſet, ab iis d. priuilegium auferri.]

Et encores ſuppoſé [Conceſſo etiam] quod Princeps tale priuilegium potuiſſet tollere, *ce que non.* [quod ſecus eſt,] tamen non potuiſſet cum honeſtate, ut in epiſtola, inter claras. C. de ſumma Trinitate: ubi nil eſt quod luce clariore præfulgeat, quàm fides in Principe: *ioinct que* [iuncto eo, quod] id non poſſe dicimur, quod honeſtè non poſſumus dicit tex. vulgaris in l. Nepos Proculo ff. de uerb ſignific.

Prætereà *l'alienation de ladicte terre de Grambois faicte deſpuis & contre ledict priuilege, encores que iceluy priuilege fut reuocable. & deuoit faire mention auant qu'elle fut uallable,* [alienatio d. territorii de Grambundio poſt & contra d. priuilegium facta, quamuis priuilegium reuocabile eſſet, eius tamen mentionem facere debuiſſet, ut ſubſiſtat.] cap. fi. de conceſſ. præbend. lib. 6. l. 2. §. meritò. ff. Ne quid in loco publico fiat. l. totiens, & *ibi not. per Bart.* ff de pollicita. c. dilecto, de uerborum *ſignificationibus.* & alibi paſſim.

Maximè quod in dubio *Princeps non* uidetur derogare iuri tertii, cum de eo men*tionem non faciat.* c. ſuper eo, de offic. deleg. c. quamuis, de reſcript. in 6. l. nec auus. C. de emancipat. lib. l. impuberi. ff de adminiſtrationib. tutorum. *& dict* [dicit etiam] Bart. in l. prędia. C. de locat præd. ciuil. uel fiſca. lib. 11. C. quòd ſi Princeps alicui conceſſerit rem unam, non poteſt poſteà alii concedere, etiam motu proprio, niſi dicat. Non obſtante conceſſione facta tali.

Or ſoit, bien ueuë l'alienation pretendue dudict lieu de Gramboys, & les confirmations & tiltres, dont ſe ueult aider ledict defendeur, il n'eſt iamais faict mention dudict priuilege, octroye à ladicte place & habitans d'icelle, & n'y a clauſe derogante, ou de non obſtante.

[Viſa itaque diligenter alienatione prætenſa d. loci de Grambundio, confirmationibus & titulis. quibus d. defenſor ſe tueri cupit, nuſquam d. priuilegii mentionem fecit, d. loco & eiuſdem habitatoribus conceſſi, neque utitur clauſula derogante, uel non obſtante.] Igitur, &c.

Et ſi ledict defendeur uouloit dire, que ce ſeroit auſdicts habitans à alleguer cela, & non audict Procureur general: Et que c'eſt l'intereſt d'iceux habitans. Reſpond ledict Procureur general, qu'il a intereſt en ce que ledict chaſteau, uille & habitans n'ayent peu eſtre alienez & mis hors des mains deſdicts Comtes: Ains qu'ils ſoyent touſiours demourez au domaine deſdicts Comtes de Prouence & Fourcalquier: Et ledict priuilege & ordonnance de non aliener eſt faicte, non ſeulement en faueur d'iceux habitans: mais auſſi dudict domaine & fiſque, ainſi que plus à plein a eſté cydeſſus remonſtré. Au moyen dequoy ſoit que ledict intereſt ſoit conſideré pour le chef, & regard deſdicts habitans, ou autres, ledict Procureur general eſt receuable à le deduire. Car il y a grand intereſt.

[Si uerò d. defenſor dicere uellet, quod hoc allegare, d. habitatoribus incumberet, non autem Procuratori Regio, & quod ex commodo eſſet habitantium: Reſpondet. d. Procurator Regius, quod ſuum commodum in eo agatur, quod d. Caſtrum, ciuitas & habitatores non potuerunt eſſe alienata, & in alienas manus tranſlata, extra domanium d. Comitum: Sed quòd ſemper in domanio d. Comitum Prouenciæ &

Source : BIU Cujas

ciæ & Fourcalquerii remaneant. Adhæc priuilegium & conſtitutio de non alienando non tantum in fauorem d.habitantium facta ſunt, ſed ēt fauore domanii & fiſci, ut ſupra plenius declaratum eſt. Cuius occaſione ſiue d. intereſſe, ut principale, reſpectu d. habitantium ſit conſideratum, ſiue alio modo, dictus Procurator Regius admitti poteſt, ut id deducat. Nā eius magnopere intereſt,] lege ſi communem. ff. quemad. ſeruit. amittat. *meſmement* [eò magis] quia poteſt allegari & deduci ius tertii, quando eſt excluſiuum iuris partis aduerſæ, *par les droicts à ce vulgaires*, [iuribus ad hoc uulgatis,]

Il y a plus: C'eſt que ceſſant ledict priuilege & intereſt deſdicts habitans, encore ne pouuoit ledict lieu de Gramboys eſtre aliene, & mis hors des mains & domaine dudict Comte de Fourcalquier. Puour ce que par les anciens ſtatuts & ordonnance du pays, ledict Comtè eſt inalienable. [Amplius uerò eſt: nempe, quod ceſſante etiam dicto priuilegio & intereſſe dictorum habitantium, ad huc d.locus de Grambundio non poſſet alienari, & in alienas manus transferri, extra domanium dicti Comitis Fourcalquerii: eò quòd antiquis ſtatutis & patriæ Conſtitutione dictus Comitatus alienari non poteſt] tam in toto quàm in partibus & membris. *Et conſequement deſpuis que ladicte terre, chaſtel uille & ſeigneurie de Gramboys a eſté reunie au domaine dudict Comte, pour y eſtre perpetuellement & inſeparablement incorporee: & faire partie integrale d'iceluy Comtè.*

[Et conſequenter poſteà quam d. territorium, caſtrum, ciuitas & dominium de Grambundio fuit domanio d. Comitatus reunitum, ut eidem ſemper & inſeparabiliter incorporatum eſſet, & pars eiuſdē Comitatus integralis fieret.] Dato, quod non fuiſſet de antiquo domanio, non potuit poſteà alienari: quia eadem debet eſſe cenſura legis circa appendices, quæ circa id à quo dependent. Facit tex. in l. ſi quis hæres. ff. de acquiren. hæred. Bald. in c. ceterum. De iudic. ubi dicit, quod ſicut eadem eſt cēſura legis de naui, quæ de ſcapha. l. ſcapham. ff. de euict. ita eadē debet eſſe cenſura in feudis maioribus, quæ in minoribus: quia plus uel minus non faciunt rem à iure conſiderabilē. l. fin. ff. de fund. inſtruct. faciunt notat. per Bartol. in l. ſi conuenerit. §. ſi nuda. ff. de pignor. actio. ubi id quod accedit regulariter ſecundum legem & naturam eius cui unitur.

A ce que ledict defendeur dict. [Ad id uero quod dictus defenſor allegat,] ꝙ eſſet abſurdū dicere, quod ipſe Ludouicus nō potuiſſet diſponere de aliqbus rebus Regni ſui, *dict que*, [dicit quòd] Baldus in capitulo in generali, Si de feud. controuer. fuer. inter domin. & agnat. uaſal. in uſib. feudorum, *dict.* [dicat] quod Rex Franciæ non poteſt unam de ciuitatibus ſuis alienare inuitis ciuibus, & in capit. licet, de probationibus. dicit idem Baldus. Quod quando alicui conceditur territorium aliquod in medio Regni, dicitur quodammodo regnum deuiſcerari. *Et pour ces cauſes ſont les prohibitions d'aliener le domaine d'un Royaume, eſtat ou Principauté introduicts, tant de droict, que par les ſtatuts & ordonnances des pays fauorables: Et ſe doiuent obſeruer.* [Et his de cauſis prohibitiones de alienādo domanium unius Regni, ſtatus uel Principatus, tam de iure, quàm per ſtatuta & regionum conſtitutiones introductæ, ſunt fauorabiles. Et debēt obſeruari] etiam in rebus minutis, *meſmement quand il eſt queſtion de Chaſteaux & Villes*, [præcipuè quando controuerſia eſt de caſtris & ciuitatibus.]

A ce que ledict defendeur dict, que telles prohibitions d'aliener ſe doiuent entendre. [Ad illud autem quod d. defenſor dicit, tales prohibitiones de alienando debere intelligi] de alienatione damnoſa, non de vtili: *Et que celle dont eſt queſtion eſt utile & profitable.*

Reſpond ledit Procureur general, que leſdites prohibitions s'entendent. [Et quòd illa, de qua quæſtio, uertitur, ſit utilis.

Reſpondet Procurator Regius, dictæ prohibitiones intelligi] de omne alienatione ſiue utili, ſiue inutili, & damnoſa. *Et ne antmoins dict, que celle dont eſt queſtion, eſt oculairement inutile & domageable auſdicts Comtes de Prouence & Fourcalquier. Et à ceſte fin employe ce qu'il à dict cy deſſus.* [Et nihilominus dicit illam, de qua eſt controuerſia, eſſe oculariter inutilem & damnoſam dictis Comitibus Prouenciæ & Fourcalquier. Ad illum itaque finem, id quod ab eo prius dictum eſt, adducit.

Dict le texte, [Dicit textus] in capitulo intellecto. de iureiurand. Quòd ſi Princeps iurauerit non alienare bona regni ſui, ſi poſteà alienet, & iuret non alienare, non ualet alienatio, nec tenet iuramentum. *Or eſt il que le priuilege deſdicts habitans de Gramboys, & le ſtatuts de Prouence & Fourcalquier, de non aliener, ſont iurez.* [Sed priuilegium dictorum habitantium de Grambundio, & ſtatuta Prouenciæ & Fourcalquerij, de non alienando, ſunt iuramento firmata.] Igitur, &c.

A ce que dict ledict defendeur, que telles alienations ſont prohibees, [Ad id uero quod per dictum defenſorem allegatur, tales alienationes eſſe prohibitas,] quando per illas grauiter læderetur, & difformaretur dignitas Principatus.

Reſpond que le texte [Reſpondet textum] in dicto cap. intellecto, *& les Ordonnances & ſtatuts du pays de Prouence ne deſtinguent point.* Et ſic *en faire ceſte diſtinction, n'y auroit propos:* [necnon Conſtitutiones & ſtatuta regionis Prouenciæ nil quicquam diſtinguere. Friuolum itaque eſſet, iſtam diſtinctionem facere:] quia per illa indiſtinctè & indifferenter prohibentur alienari ea quæ ſunt de domanio.

Dict neantmoins, que quant eſt de droict, & la couſtume ou ſtatuz, ſe deuroyent extendre. [Dicit nihilominus quod quamuis de iure, conſuetudine vel ſtatuto, deberent intelligi] ſub illa diſtinctione: *Touesfois au cas preſent telle diſtinction ne pourroit auoir lieu, pour le regard de ladicte terre, uille, & chaſteau de Gramboys. Car il y à ſpeciale prouiſion de non l'aliener, ny mettre hors ledict domaine.* [Attamen in caſu præſenti, talis diſtinctio locum non haberet, propter d. territorium, ciuitatem & caſtrum de Grambūdio. Eſt enim ei ſpeciali priuilegio prouiſum, quod alienari non poſſit, nec in alienas manus, extra domanium, transferri.] Et ſic quòd eſt formaliter & nominatim prohibitum alienari, non ſubiacet illi diſtinctioni. *Et auetques ce fait à conſiderer que ledict Chaſteau, uille, & ſeigneurie da Gramboys n'eſt ſi petite choſe, que à uoulu dire ledict defendeur,* [Hoc etiam ad id conſiderandum eſt dictum caſtrum, ciuitatem, & dominium de Grābundio non adeò rem parui momenti eſſe, ut dictus defenſor aſſeuerare uoluit,] nec poteſt dici alienatio eius, modica alienatio, ſicut dicit Panormitanus in dicto capitulo intellecto, de iureiurando, per text. in c. terrulas. *Car c'eſt fortereſſe.* [Eſt enim fortalitium.]

D'auantage ce que lon dict. [Prætereà, id quod dicitur] in dicto capitulo intellecto, & in capitulo graui, de ſupplend. neglig. prælat. libro ſexto. quòd princeps non obſtante iuramento de non alienando res, & iura ſui principatus, poterit alienare res modicas, *quand ores l'alienation de Gramboys deburoit eſtre dicte* [quamuis etiam alienatio d. loci de Grambundio iam dici deberet] modica alienatio *ſe doibt entendre* [intelligi debet,]

nisi

Source : BIU Cujas

niſi princeps ſic alienans, facere plures alienationes
modicas, quæ æquiualeant vni magnæ & notabili
alienationi. *Et que* [Et quòd] omnes ſimul conſide-
ratè notabiliter grauarent, & velut euiſcerarent ipsũ
regnum, quia tunc quod de magna & damnoſa ac
notabili alienatione dicitur, debet habere locum in
illis modicis particularibus. Ex quibus inſurgit graue
damnum ipſi regno, vel principatui, argumen. tex. in
l. nec non. §. ſi quis ſæpius. ff. ex quibus cauſ. maior.
Et illa firmat per multa iura, Lucas de Penna in l. qui-
cunque 2. de omni agro deſert. lib. 11. C.

Et la raiſon eſt, [Ratio verò eſt] quia ſicut plures &
modicæ & minutę donationes ſimul iunctę reuocan
tur tanquam inoſficioſæ, (quæ tamen ſingulæ inoffi-
cioſæ non eſſent, vt nota. in l. prima. C. de inoffic.
donat.) ita fortiùs prohibentur plures minutæ aliena
tiones rerum fiſcalium. Nam poſſent ex his plura in-
commoda reip. generari. Et verendũ eſt ne aliquid fi-
ſco decreſcat, & ne ex minimis ſimul ſumptis reſpub.
ad nihilum redigatur 12. quæſtione ſecunda capitulo
monemus. Et ingenti ſtudio cauendum eſt, ne aliqua
ouis domus Iſrael pereat. ita, verbis expreſſis dicit
Lucas de Penna in d. l. quicunque.

*Or eſt il que ledict Conte de Prouence et Fourcalquier,
qui à fait ladite pretendue alienation de Gramboys, et les au-
tres qui depuis l'ont ratifiee, ont fait pluſieurs autres aliena-
tions des biens et droits de leurs domaines. Toutes leſquelles à
les conſiderer enſemblement, lon ne peut nier qu'elles nayent
grandement enerué l'eſtat deſdits Comtes de Prouence et Four-
calquier.* Et ſic, *elles ſont reuocables*, [Atqui dictus Comes
Prouenciæ, & Fourcalquier, qui d. alienationem præ
tenſam de Grambundio fecit, & ſequentes, qui ra-
tam habuerunt, plures alias bonorum & iurium alie-
nationes ex eorum domaniis fecerunt. Quæ ſi ſimul
omnes conſiderentur, negari non poteſt, quin mul-
tum d. Comitum Prouenciæ & Fourcalquerii ſta-
tum euiſcerauerint. Et ſic ſunt reuocabiles,] nec eſt
maior ratio de vna reuocanda, quam de alia. Igitur
omnes reuocari debent.

*A ce que ledit defendeur à voulu dire, que à tout le
moins ladite alienation de Gramboys* [Ad illud autem
quod dictus defenſor allegare voluit, quòd ad mini-
mum dicta alienatio de Grambũdio] valuit & tenuit
in præiudicium alienantis, & quòd idem Rex dictæ
Patriæ Prouenciæ & Fourcalquerii Comes, eſt hæ-
res ex teſtamento quondam bonæ memoriæ Caroli
de Andegauia.

Reſpond ledit procureur general [Reſpondet d. procura-
tor Regius] pluribus modis. Primò, quòd alienatio
rerum & iurium Regni nec in præiudicium quidem
9 alienantis tenet, adeò quòd ipſemet † Princeps qui
alienauit, poteſt talem alienationem reuocare etiam
non obſtante iuramento de non reuocando, ſicut ſu-
prà dictum eſt, per textum in dicto capitulo intelle-
cto, & ibi ſcribentes, de iureiurando, vbi dicit Panor
mitanus quòd Princeps ſiue Poteſtatus eccleſiæ po-
teſt venire contra alienationem à ſe factam. c. ſi quis
presbyterorum. de rebus eccleſiæ non alienandis. Et
non ſolum poteſt, ſed debet, vt in dicto capitulo intel
lecto, & duodecima queſtione ſecunda, non licet, &
trigeſima quinta quęſtione nona, quod ius commiſit.
Et rationem addit Panormitanus in dicto paſſu: quia
inquit, bona principatus non ſunt propria ipſius
Principis, ſed dignitatis principalis.

Et dicere quod Princeps ſic alienans, teneatur de
euictione, *n'y a propos*, [friuolum eſt,] quia ex contra-
ctu nullo nulla debetur euictio, per tex. iuncta gloſſa,
in capitulo primo, de prohibit. feud. alienat. per Fede
ric. in vſibus feudor. facit text. ff. de litigioſ. Iohan.
Faber in l. fundum. C. de euict. faciunt notata per gloſ.
& Angel. in l. familia. C. familiæ herciſcund. l. neceſſa
rio. § fina. de peric. & commo. rei venditæ. in l. ſi quis
domum. §. hic ſubiungi. ff. loca. & in l. ſi ſeruus. de eui-
ctionibus. Baldus in lege non dubitatur. C. de eui-
ctionibus. Hinc eſt quod ſic reuocanti non poteſt il-
lud obiici, quem de euictione tenet actio. &c. dicto c.
ſi quis præsbyter. & d. c. intellecto, ſuprà allegat.

Nec obſtat, *ſi ledit defendeur vouloit dire que* [ſi dictus
10 defenſor vellet dicere quod] etiam † in contractu
nullo vel prohibito tenetur venditor, aut aliter alie-
nans ad pretii reſtitutionem. per textum in lege em-
ptorem. ff. de actionibus emptor. & per notat. per Bal
dum in dicta lege non dubitatur. C. de euictionibus.
*Car à ce reſpond ledit procureur general, que tout ce que par
ledit pretendu contract de permutation, ou dation* in ſolutum,
*ledit defendeur pretend auoir eſté cedé par ſes predeceſſeurs ne
ſont que paroles. Et ne fait apparoir que les ſommes luy fuſſent
debues, n'y les heritages luy appartenans, ne que ladite pre-
tendue permutation, ou dation* in ſolutum *ayt eſté veſtue,
et ſortit ſon effect* hinc inde, *comme à plain à eſté cy deſſus de
duit.* Huic etenim reſpondet procurator Regius, om
ne illud quod per dictum contractum permutatio-
nis prętenſum, vel dationis in ſolutum, dictus defen-
ſor ceſſum fuiſſe per ſuos prędeceſſores prętendit, ni-
hil præter verba eſſe. Neque enim probat ſummas
ei eſſe debitas, neque res hæreditarias ad eum pertine-
re: neque dictam permutationem pręrenſam vel da-
tionem in ſolutum veſtitam fuiſſe: & hinc inde ſuum
effectum ſortitam, vt ſuprà plenè declaratum eſt.]

*A ce que dit ledit defendeur, que le Roy comme heritier par
moyen dudit Roy Louys le tiers, de Sicile & Hieruſalem, Com-
te de Prouence, qui fit ladit pretendue alienation, ſeroit, & eſt
tenu deſfaits, promeſſes & obligations dudit Roy Louys le tiers,
& conſequemment tenu de la garantie : reſpond en premier
lieu ledit procureur general, que ſi ledit Louys le tiers n'eſt tenu
d'aucune euiction, comme eſtant le contract nul, & par le au-
tres raiſons deſſus alleguees,* ſic, *n'eſt ont eſté & ne ſont tenus
ſes ſucceſſeurs*, [Ad id verò quod dictus defenſor dicit,
Regem tanquam hæredem, occaſione Ludouici ter-
tii, Regis Sicilię & Hieruſalem Comitis Prouencię,
qui dictam alienationem prętenſam fecit, teneri de
factis, promiſſis & obligationibus dicti Regis Ludo-
uici tertii, & conſequenter de euictione: reſpondet
11 primum dictus procurator Regius, quòd ſicut † di-
ctus Ludouicus tertius de euictione non tenetur, ex
contractu nullo, & aliis ex cauſis ſuprà allegatis, ita
nec eius ſucceſſores obligati fuerunt, nec tenetur.]

*Dit oultre, que encores que celuy qui a fait ladite aliena-
tion, en euſt eſté tenu, que non ſi n'en ſeroient tenuz ſes ſuc-
ceſſeurs, ou heritiers*, [dicit inſuper, quod quamuis ille
qui dictam alienationem fecit, ad hoc obligatus fuiſ-
12 ſet, quod ſecus eſt, † eius tamen ſucceſſores vel hæ-
redes de eo nõ tenerẽtur.] in d. regno vel Comitatu:
quia ſpeciale eſt in regno vel principatu, quòd Reges
vel Principes non poſſunt priuare nedum filios, ſed
neque fratres vel alios conſanguineos Regno, vel par
tibus Regni. *& ne peuuent preiudicier à leurs ſucceſſeurs.*
[Et ſucceſſoribus ſuis præiudicium adferre non poſ-
ſunt] in dictis Regnis, *directement ou indirectement* [dire-
ctè vel indirectè.] Ita Innocent. in d. c. grandi. de ſup-
plen. neglig. præl. lib. 6. & Panor. in d. c. intellecto. de iu
reiu. *& la raiſon eſt bonne* [ratio verò eius æqua eſt,] quia
quod vna via prohiberetur, alia permitteretur. *C'eſt à ſa
uoir que* [nempè quòd] metu euictionis, vel per viam
euictionis, puta actione de euictione, vel exceptionis
*les alienations du domaine qui ſont nulles ſeroient vallables, &
tien-*

Source : BIU Cujas

tiendroient, qui eſt contre ce qui eſt note' [alienationes domanij nullæ, validè fierent, q𝑑 contrarium eſt, not.] in c. imperialē. de prohi. feu. alie. per Feder. in uſib. feud.

Præterea ſi ille, in cuius fauorem prohibita fuit alienatio, conſentiat alienationi, non poſſet regulariter contrauenire, niſi prohibita eſſet alienatio, non ſolum fauore eius ſed fauore rei, quia tunc poſſet etiam ipſemet contrauenire: ſed vtroque caſu hæres eius poterit impedire ex perſona propria: neque impeditur propter conſenſum defuncti cuius eſt hæres. Ita Fulgoſ. Philip. Corn. & moderni Mediol. in l. quotiens. C. de fideicomm. Salyc. in l. venditrici. C. de reb. alien. non aliena. Ita expreſsè tenuit Raphael Cuman. in conſil. 132. & optimè facit textus in l. final. ff. de euictionib.

Dit oultre ledit Procureur general qu'il n'eſt pas d'accord auecques le defendeur, que le Roy ne ayt autre droict eſdits Comte's de Prouence & Fourcalquier, que par l'inſtitution, teſtamen tou hoirie dudit Charles d'Aniou Roy de Sicile, ne que à ce ſeul tiltre il treuue ledit pays, ſans plus auant y entrer [Amplius dicit procurator Regius, quòd cum d. defenſore non conſentiat in eo, Regem nempe aliud ius in d. Comitatibus Prouenciæ & Fourcalquerij non habere, quàm per inſtitutionem, teſtamentum vel ſucceſſionem d. Caroli Andegauenſis, Regis Siciliæ: neque quòd hoc ſolo titulo d. regionem inuenit, ſine vlteriori progreſſu.]

13 *Or* [Verùm] † quando ſuperuenit ius hæredi aliter quàm per mortem ipſius defuncti, vel ſucceſſionem, hæres non tenetur ſeruare diſpoſitionem factam per defunctum, vt eſt tex. in l. inuitum. §. ex facto. ff. de diuerſ. & tempor. præſcript. in l. rem alienam. ubi Bar. & alii. ff. de pignorat. actio.

D'auantage lon cognoit aſſez que tous les tiltres dont ſe veut ayder ledit defendeur, & les executions de ſa pretendue acquiſition, lettres à luy à ceſte fin obtenues, & autres choſes par luy faictes, ou ſes predeceſſeurs, en ceſte maniere, ont eſté faictes par importunites. Et de droict [Adhæc, ſatis liquidò conſtat omnes titulos, quibus d. defenſor ſe tueri cupit, executiones prætenſæ acquiſitionis ſuæ necnō literas ab eodem ad illum finem impetratas, & alia p eundem, uel ſuos prædeceſſores hoc modo executa, omnia per importunitatem eſſe facta. Et de iure] quādo Princeps aliqua concedit per importunitatem, perinde non ualent, nec ex illis debetur euictio, ac ſi eſſent obtenta per metum. Ita tenet Lucas de Penna, in l. fi. de locat. prædio. ciuil. lib. 11. C. poſt Innocen. in c. petitio. de iureiur. ubi æquiparat obtenta per importunitatem, & obtenta per metum.

A ce que ledit defendeur dit, que à ladicte alienation l ſdits habitans de Gramboys ont conſenty, ont eſté preſens en la poſſeſſion, deliurance & iouiſſance, & ont fait aux predeceſſeurs dudit defendeur la foy & hommage: dit ledit procureur general. Primò *que cela a eſté fait par crainte & impreſſion du ditac quereur, qui auoit credit & authorité deuers ledit Roy de Sicile, Comte de Prouence.* Secundò, *telle obeiſſance & patience* [Ad id uerò quòd d. defenſor dicit, ad d. alienationē habitatores de Grambundio conſenſum dediſſe in eiuſdem poſſeſſione traditione & fruitione præſentes fuiſſe, fidem etiam & iuramentum fidelitatis prædeceſſoribus d. defenſoris præſtitiſſe: reſpondet d. procurator Regius. Primò, hoc factum fuiſſe metu & cōpulſione d. acquiſitoris, qui fide & authoritate apud d. Regem Siciliæ, Comitem Prouenciæ, ualebat. Secundò, talis obedientia & patientia] etiamſi operaretur tacitum conſenſum, imo etiam *la preſtation de foy & hommage n'a peu valider ladicte alienation, qui eſtoit & eſt nulle de ſa nature, meſmement au preiudice du Roy.* [præſtationem fidei & ſeruitiis nō potuit dict. alienationem ualidam reddere, quæ erat & eſt nulla de ſui natura, etiam in Regis præiudicium.]

Nec etiam *auroient les choſes ſuſdites p u preiudicier aux habitans dudit lieu de Gramboys, qui ſont à preſent ſucceſſeurs de ceux qui auroient preſté tel conſentement,* [prædicta habitatoribus d. loci de Grambundio nocere potuiſſent, qui hodie eorum ſucceſſores ſunt, qui huiuſmodi conſenſum dederant,] per ea quæ notant in d. l. quotiens. C. de fideicommiſſ.

Auecques ce y a vne proteſtation faite en l'an 1480. par leſdits habitans contre Lazare de la Croix, ſeigneur de Courbieres, ſoy diſant acquiſteur dudit leu de Gramboys contre ladite pretendue alienation, faicte dudit lieu. Et que les hommages deſdits habitans particuliers, ne puiſſent nuyre ne preiudicier à leurs priuileges. [huic adeſt & una proteſtatio anno 1480. per d. habitatores facta contra Lazarum de la Croix, dominum de Courbieres, ſe nominantem conquæſtorem d. loci de Grambundio, contra alienationem prætenſam de eodem loco factam. Inſuper & hoc quod iuramenta fidelitatis particularia d. habitatorum, eorum priuilegiis præiudicium adferre non poſſent.]

Et en l'an 1497. le feu Roy Charles decerna ſes lettres narratiues deſdits priuileges, & que ledit lieu de Gramboys eſtoit de l'ancien domaine de ladite Comté de Prouence & Fourcalquier: & partant qu'il ne pouuoit eſtre aliené. Et par icelles eſt mandé reunir & remettre leſdits habitans hors les mains d'iceluy, qui les auoit acquis, en r'embourſant deux mille flourains. Et ſont par leſdites lettres leſdits habitans releués du laps de temps, & eſt fondé ledit relief ſur les guerres & diuiſions qui ont eu long temps le cours audit pays. Et ſur leſdites lettres à longuement eſté procedé, & par pluſieurs iournees & aſſignations. [Anno uerò 1497. quondam Rex Carolus ſuas literas d. priuilegiorum narratiuas decreuit & quod d. locus de Grambundio eſſet de antiquo domanio d. Comitatus Prouenciæ & Fourcalquerii, per eaſdem etiam mandatum eſt, ut d. habitatores reuniātur, & ex eius manibus retrahantur, qui eos incorporauerat, duos florenorum millia refundendo. Quæ quoque literæ eoſdem de lapſu temporis reſtituunt: & d. reſtitutio ſuper bellis & diſcordiis fundata eſt, quæ dudum eam regionem uexarūt. Et ſuper iiſdem literis eſt longo tempore proceſſus, per multos dies, & aſſignationum terminos habitus.]

Et ſic *n'y auroit propos, ſi ledit defendour vouloit, comme ueritablement il a voulu s'ayder de longue iouiſſance, tacitè conſentement, ou preſcription: car ce que dit eſt cy deſſus, auroit tout cela interrompu, & y ſatis ſfaict.* [Friuolum itaque eſſet, ſi d. defenſor ſe vellet tueri, vt uerè uoluit, longa poſſeſſione, tacito conſenſu, uel præſcriptione: nam id quod ſuprà dictum eſt, omne illud interrumperat, & ibidem ſatisfecerat.]

A ce que ledit defendeur à uoulu dire, que: [Ad hoc autē quod d. defenſor allegauit, quod] ex quo d. locus de Grambundio fuit aliquando alienatus, remanſit perpetuò inalienabilis: *dit ledit procureur general que cella eſt faux, (ſoubs correction) meſmement,* [Reſpondet d. Procurator Regius hoc falſum eſſe, (ſub correctione præcipuè) quando per reuerſionem & incorporationem eſt mutata rei natura, *& qu'il y a diſpoſition d'homme qui le rend inalienable.* [Et quòd ſit diſpoſitio hominis quæ rem inalienabilem reddat,] ut notat in capit. ut ſuper de reb. eccleſ. non alienand. in l. ſi quando. & in l. ſi vacantia. C. de bonis uacant. & in l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de uerbor. obligat.

Item au regard de ce qu'il dit contre le priuilege deſdits habitans qui eſt la vraye incorporation, Itē eius reſpectu, quod con-

contra priuilegium d. habitantium allegat, quòd veræ incorporationis loco venit,] quod eſt nullum ex defectu poteſtatis Principis Tarenti, quod non fuit conceſſum ex ſyncera & pura voluntate ipſius concedentis, quia Rex ipſe potuit illi poſtea derogare: *employe le dit procureur general pour toute reſponce ce que dict eſt cy deſſus.* [Reſponſionis loco d. procurator Regius adducit quod ſuprà allegatum eſt.]

N'eſt pas fort argument de dire, par ledit defendeur que ledit priuilege et incorporation ou reunion, [Argumentum verò non multum efficax eſt quod d. defenſor profert, nempe quod d. priuilegium, & incorporatio vel reunio] non remanſit in ſimplicibus terminis prohibitionis, ſed vltrà proceſſit prouidendo de remedio in caſu alienationis, ſcilicet quòd liceat hominibus & Vniuerſitati d. loci de facto reſiſtere. Quo caſu ſic prohibita alienatio non eſt nulla, ſed ope illius remedij annullanda.

Car à ce reſpond ledit Procureur general en premier lieu, que ledit priuilege ne prohibe ſeulement ladite terre eſtre alienee, & miſe hors des mains & domayne deſdits Comtes de Prouence & Fourcalquier: mais diſpoſe & ordonne ladicte incorporation & reunion d'icelle terre audit domayne, & conſequemment par telle reunion & inſeparable incorporation, et pour auoir reprins la nature dudit Comté, elle à eſté faicte inalienable, ſans autre prohibition. [Primò etenim ad id d. procurator Regius reſpondet, d. priuilegium non tantum prohibere, ne d. territorium alienetur, & in alienas manus, extra domanium d. Comitum Prouenciæ & Fourcalquerii, transferatur: ſed etiã d. incorporationem & reunionem illius territorii in d. domanio decernere atque diſponere, & ideo conſequenter p reunionem & incorporationem inſeparabilem, & quia naturam d. Comitatus reaſſumpſit, factam eſſe abſque alia prohibitione inalienabilem, [per ea quæ ſuperius dicta ſunt. Et ſic, *ne faut conſiderer le dit obiect, de dire* [conſideranda non eſt obiectio, quę dicit] quod talis diſpoſitio non remanſit in meris terminis prohibitionis. Id tenuit Paulus de Caſtro in l. non dubium. num. 8. C. de legib. dicens poſt glo. in l. non intelligitur. § diuus Adrianus. ff. de iure fiſci, quod ſicut expreſſa prohibitio importat nullitatem actus, etiamſi non dicatur: ita diſpoſitio de certa ſolemnitate obſeruanda, importat tacitam prohibitionem, & conſequenter nullitatem, ſi id non ſeruetur.

Secundò, *dit ledit procureur general que quelque choſe qu'il plaiſe dire audit defendeur nous ne ſommes au cas de la Theorique, qu'il dit eſtre miſe,* [dictus procurator Regius dicit, quicquid d. defenſori placuerit dicere, non ſumus in caſu Theoriæ, quem dicit eſſe poſitum] per Bart. in d. l. non dubium. C. de legib. *Car la Theorique de Bart. & des Docteurs* [Nam Bartoli & Doctorum Theoria eſt de actu prohibito, cum adiectione pœnę, *ce qui n'eſt pas au cas de preſent,* [quod nõ eſt in caſu præſenti,] quia id quod adiicitur, ſcilicet quòd d. habitatores poſſint de facto reſiſtere, non adiicitur, nomine pœnæ: ſed eſt quodam remedium quatenus d. alienatio de facto procederet, quod quidem remedium non impedit nullitatem actus, *quelque choſe que die ledit defendeur,* [quicquid dictus defenſor in medium proferat,] neque id tenuit Bart. & alii.

Mais au contraire dit, [Contrarium verò dicit] Bart. in l. Prætor. ff. de nou. oper. nuncia. quod ſi quid prohibeatur etiam iure ſpeciali, & pœna imponatur, tamen actus remanet nullus. l. iubemus, & l. nemo martyres. C. de ſacroſanct. eccleſ. *qui eſt au cas ſemblable de celuy qui s'offre. Meſmement,* [quod ſimile eſt caſui præſenti. Præcipuè] quando certum eſt de mente prohibentis alienationem, puta quando tex. vel diſpoſitio, ſeu priuilegium diſponit quod actus non valeat, & nihilominus imponit pœnam, vt d. l. iubemus. & in l. 1. C. de ſepulchro violat. *Or au cas du priuilege dont à preſent eſt queſtion il eſt certain par la teneur meſme d'iceluy que* [Sed in caſu priuilegii, cuius nam quæſtio vertitur, certum eſt per tenorem etiam ipſius, quòd] diſpoſitio talis vult alienationem eſſe nullam: & nihilominus quatenus fieret, vel de facto procederet apponit facti remedium, quod cum actus nullitate poteſt ſe compati & cõcurrere. Et diſpoſitionẽ vltra fines diſpoſitionis, nõ facit quin actus ſit nullus, ut ingenioſè & ſubtiliter declarat Bart. in d. l. prætor. ff. de nou. oper. nunciatio.

Il y a plus. C'eſt que. [Eſt etiam amplius. Nempè qđ] quando pœna vel remedium, quod apponitur ultra prohibitionem legis vel diſpoſitionis, reſpicit nullitatem actus, vel annullationem, non obſtante tali pœna vel remedio quod apponitur annullatur actus, vt in d. l. prætor. & in l. ſi verò non remunerandi. § rei turpis. ff. mandat. l. iuriſgentium. § pacta quæ contra. ff. de pact. Bart. in d. l. prætor. *Or eſt il que le remede qui eſt pourté par ledit priuilege:* [Nunc verò remedium, quod per d. priuilegium apponitur:] puta quod ſi talis locus de facto alienaretur, ipſi habitantes poſſent de facto reſiſtere: directo reſpicit annullationem actus, nõ validitatem: imo validitas ipſius actus in ſuo intellectu nõ poteſt concurrere, & ſe compati cum tali remedio. Si enim actus teneret, & eſſet validus mero iure, quomodo eſſet permiſſum dictis habitantibus reſiſtere de facto. Id enim eſt abſurdum, & implicat. l. 1. ff. de his, quæ pro non ſcript habent. *Et de ceſte matiere il y a plusieurs bonnes deciſions des Canoniſtes.* [Et de iſta materia multæ deciſiones bonæ Canoniſtarum habentur] in c. licet canon. & in cap. fina de elect. lib. 6.

Aux recognoiſſance dudit defendeur & ſes predeceſſeurs, par leſdits habitans, ou leurs vrais & naturels ſeigneurs, preſtation de ſerment de fidelité & reception en foy & hommage, patience & conſentement, & autres actes par leſquels iceluy defendeur veut dire leſdits habitans auoir renoncé à leur dit priuilege & l'auoir perdu [Ad recognitiones d. defenſoris & eius prædeceſſorum per d. habitatores, uel eorũ veros & naturales dominos factas in præſtatione iuramẽti fidelitatis, & receptione ſub fide & ſeruitio, patientia & conſenſu, aliiſque actibus, per quos d. defenſor vult prætendere d. habitatores ſuo dicto priuilegio renunciaſſe, atque id perdidiſſe] per nõ vſum. *Reſpond ledit procureur general, que cela ne peut nuyre au Roy, en faueur duquel, & du domayne deſdits Comtes fut faicte ladite diſpoſition, vnion inſeparable & incorporation.* [Reſpondet d. procurator Regius, hoc Regi non poſſe obeſſe, in cuius & domanii d. Comitum fauorẽ d. diſpoſitio, vnio inſeparabilis & incorporatio fuit facta.]

Dit oultre, comme dit à eſté cy deſſus, que leſdits habitans l'ont faict [Inſuper addit, vt ſupra dictum fuit, quòd d. habitatores hoc fecerunt] per metum & impreſſionem, *qu'il a eu touſiours proteſtations au contraire, & interruptions pour empeſcher la preſcription, & que de tout ce ils ſont releués. D'auantage quand ladite alienation ne ſeroit reuocable* ex capite *deſdits habitans, elle eſt* ex capite *dudit procureur general, qui requiert ladite terre eſtre reunie au domayne comme alienee, contre la nature du domayne, de Prouence & Fourcalquier, contre les ſtatuts & ordonnance du pays, contre l'expreſſe prohibition & diſpoſition mentionnee audit priuilege,* [quod ſemper proteſtationes in contrarium factæ fuerint, & interruptiones ad impediendam præſcriptionem, & quòd de illis omnibus ſunt reſtituti. Prętereà quamuis d. alienatio non poſſet reuocari ex capite d. habitantium, poteſt tamen ex capite

capite d. procuratoris Regii, qui d. territorium reuniri domanio poſtulat, tanquam alienatum, contra naturam domanij Prouenciæ & Fourcalquerij contra ſtatuta & conſtitutionem patriæ, contra etiam expreſſam prohibitionem & diſpoſitionem in d. priuilegio comprehenſam,] cui etiam expreſsè non potuerunt contrauenire dicti habitantes, & conſentire d. alienationi in præiudicium ipſius Comitis Prouenciæ & Fourcalquerij, quia poſt dictam unionem & perpetuam incorporationem, quæ non fiebat ſolùm in fauorem Principis & fiſci, prout ſæpiùs dictum eſt, certum eſt quòd dicti habitantes, etiam uolentes & de expreſſo conſenſu non potuerunt ſe eximere à domanio & immediata ſuperioritate dicti Comitis, & alienationi conſentire, uel acquieſcere in præiudiciũ d. Comitis. *Qui eſt pour reſpondre à tous les conſentemens tacites & expres deſdits habitans, dont ledit defendeur fait une longue hiſtoire* [Quod ſeruit ad reſpondendum omnibus conſenſibus tacitis & expreſſis d. habitantium, quorum d. defenſor longam facit hiſtoriam.]

Au regard de la preſcription que ledit defendeur allegue contre le fiſque [Reſpectu uerò præſcriptionis quam d. defenſor contra fiſcum allegat] per poſſeſſionem pacificam decem, uiginti, & uiginti quatuor annorum, cum titulo & bona fide, *reſpond le procureur general,*
14 *qu'en la matiere que s'offre qui eſt*] † Reſpondet procurator Regius, quòd in materia quæ ſe offert, quæ eſt] aduerſus fiſcum, *& de choſe domainiale*, [& de re domanio ſubiecta] quæ non cadit in commercium hominũ, *regulierement lon tient* [regulariter tenent] quod nulla poteſt eſſe præſcriptio, *& la raiſon eſt*, [& ratio eſt,] quia nulla illic poſſeſſio eſſe poteſt: iure reſiſtente, ergò neque vlla præſcriptio, cùm ſine poſſeſſione præſcriptio non procedat.

Et que en la matiere de domayne, il n'y puiſſe auoir preſcription, y a tex. [Et quòd in materia domanij non currat præſcriptio, tex. eſt] in §. res fiſci, inſti. de uſucap. in l. comperit. de præſcr. 30. uel 40. annor. Lucas de Pen. latè in l. quicunque 2. de omni agro deſerto. lib. 11. C. *& la raiſon eſt*, [& ratio eſt] quia cùm non ſint domanialia fiſcalia, ſeu domanialia alienabilia & interdicta ſit etiam Principi alienatio rerum fiſcalium, ne reſpon. regni ſui per multas, licèt modicas alienationes, tandem ad nihilum redigatur, ut per d. Lucam de Penna in d. l quicunque. & alienatio & præſcriptio æquipolleant. l. alienationis. ff. de verbo. ſignifi. l. ſtatu liberos. de teſta. milit. C. Maximè quando prohibitio alienationis affecit rem potiùs quàm perſonam, ut ſentit glo. in d. l. alienationis. in fi. 1. glo. & no. C. in l fi. in quibus cau. in integ. reſti. non eſt neceſſa. quem refert & ſequitur per multa iura idem Lucas de Penna. in l. 2. de omni agro deſerto, incipiente. Si quis emphyteoticario. lib. 11. C.

Præterea ſi in tributis nullo temporis ſpatio præſcribitur contra fiſcum, d. l. comperit. de præſcri. 30. uel 40. annor. fortiùs prohibitum eſt, præſcribere res fiſcales, ex quibus reipub. prouentus & tributa panduntur, ut per d. Lucam de Penna in d. l. quicunque. 2. de omni agro deſerto. & dicit tex. in l. fi. C. ne rei dominic. uel templor. quòd neque diuturna immutatio, neque nouella poſſeſſio rei dominicæ proprietatem abolere poteſt. Et per conſequens multo minùs proprietatem rei fiſcalis, & dominium Coronæ.

Quand il eſcherroit aucune preſcription ès choſes fiſcales & domainiales ſi ne pourroit elle eſtre moindre que de cent ans, [Quamuis etiam aliqua curreret præſcriptio in rebus fiſcalibus & domanialibus, non poſſet tamen minor eſſe quàm centum annorum,] ſicuti aduerſus fiſcum eccleſiæ, quia eccleſia & fiſcus in hoc æquiparantur.

Et encores à telle centenaire iouiſſance ou quadragenaire, quand elle ſuffroit, que non, ſi faudroit il que [Et licèt talis centenaria poſſeſſio, uel quadragenaria poſſet tolerari, quod ſecùs eſt, neceſſarium tamen eſſet, quòd] tempus poſſeſſionis eſſet continuum. c. illud. c. auditis. de præſcript. quia interruptio impedit præſcriptionem, iuribus vulgat.

Or par le proces il appert que ledit defendeur, ny ſes predeceſſeurs n'ont iamais iouy paiſiblement de ladite terre, & y a eu tant d'interruptions, & diſcontinuations, que par ſon propos meſmes il n'a que unze ans de iouiſſance paiſible. Laquelle encores que regulariter *elle fut ſuffiſante à preſcription, ſi ne pourroit elle de rien ſeruir. Car elle eſt du temps du Roy, qui auoit faict ladite alienation nulle,* [Per proceſſum uerò apparet quòd d. defenſor, nec eius prædeceſſores, unquam pacificam poſſeſſionem d. territorij habuerint: Tantæ quoque fuerunt interruptiones & diſcõtinuationes, quòd ſecundum ipſiuſmet dicta tantùm undecim annorum poſſeſſionem pacificam habuerit, quæ quamuis regulariter ad præſcriptionem ſufficeret, non tamen aliquo modo prodeſſe poſſet. Eſt enim d. tempore Regis, qui d. alienationem reddiderat nullam] per importunitatem, quæ metui æquiparatur *comme dit eſt y deſſus,* [ut ſuprà dictum eſt] Igitur &c.

Il y à plus. C'eſt, que ledit de Fourcalquier premier acquereur de ladite terre ne peut eſtre cenſé auoir eu bonne foy, tant par ce que [Supereſt adhuc ampliùs. Nempe quòd d. Comes Fourcalquerii, d. territorij primus conquæſtor bonam fidem habuiſſe cenſeri non poteſt, non ſolùm ob id quòd] contra iura & ſtatuta patriæ mercabatur, *comme pour l'importunité dont il uſa enuers ſon maiſtre, & la maniere qu'il contracta auecques luy, qui eſt portee par le recit des lettres par luy produictes. Car pour ce & au lieu de ladite terre de Gramboys, qui eſtoit incorporee à iamais au fiſque et domayne de ſon maiſtre, ce qu'il ne pouuoit ignorer pour eſtre de ſa maiſon, et de ſon conſeil, baille et permute des choſes controuuees ſimulees, comme il a eſté deſduit amplement cy deſſus, tellement que c'eſtoit une uraye deception, qu'il faiſoit à ſon maiſtre.* [Sed etiam propter importunitatem, qua erga dominum ſuum uſus eſt, & modum contrahendi cum eo, qui literis ab eodem productis eſt declaratus. Nam uice d. loci de Grambundio, qui ſemper fiſco, & domanio ſui domini incorporatus erat, quod ignorare non poterat, quia eius domeſticus & conſiliarius eſſet, res fictas & ſimulatas donat atque permutat, ut ſuprà amplius deductum eſt, adeò quòd nihil erat quàm uera deceptio, quàm domino ſuo inflixerat,] uel blanditijs, uel per precum importunitatem, uel per obreptionem, & ſuggeſtionem: quæ omnia non poſſunt ferre bonam fidem.

Et par ces moyens, ioinct ce que vous Meſſieurs ſcaurez mieux ſuppleer, conclud ledit procureur general à ce que ledit Chaſtel, terre, ſeigneurie & habitans de Gramboys, ſoyent declarez eſtre du uray domayne du Roy à cauſe de ſa Comté de Prouence & Fourcalquier, & que comme tels [Per hos itaque modos, iuncto eo quod vos Domini meliùs ſupplere poteritis. d. procurator Regius concludit ad hoc, ut d. Caſtellum, territorium, dominium & habitatores d. loci de Grambundio, declarentur ueri domanij Regis eſſe, propter Comitatum ſuum Prouenciæ & Foulcalquerii: & quod ut tales,] quatenùs de facto, *ils ont eſté alienez, ils ſoyent par arreſt reunis audit domayne pour y eſtre à touſiours, & inſeparablement incorporez, & les fruicts renduz & reſtituez* [alienati fuerunt, ſint per areſtum d. domanio reuniti, & eidem ſemper & inſeparabiliter incorporati, & fructus redditi atque reſtituti.]

RE-

Source : BIU Cujas

RESPON. CXLVIII.

De Comitatu Dreux.

SVMMARIVM.

1 Comitatus de Dreux in controuerſiam à procuratore Regio uerſus tamquam coronæ exiſtens affectus, & debitus.
2 Chronicarum allegatio ad probandum comitatum Deureux eſſe de domanio Regis.
3 Contrahentes, quas uolunt leges, in traditionibus rerum ſuarum apponere po ſſunt.
4 Clauſulam impugnans, in illa intentionem fundare non poteſt.
5 Verba narratiua principis an probent.
6 Verba enunciatiua quando probent.
7 Verba enunciatiua contra intentionem proferentis non operantur.
8 Excommunicatum ſe non fatetur, qui abſolutionẽ petit.
9 Clauſula appoſita, in executiuis gratiæ, quid operetur.
10 Procurator fiſci, & Procurator Cæſaris, in quo differant.
11 Requiſita ad incorporandum, & uniendum, aliqua bona domanio Regis.
12 Domanium Regis alienatum ex cauſa iuſta.
13 Alienatio rerum Principis ex cauſa aliquãdo cõceditur.
14 Domanij Regij alienatio quomodo prohiberi cenſeatur.
15 Princeps in modica quantitate donare poteſt, & eius ſucceſſor illi alienationi ſtare tenetur.
16 Seruitiorum Regi exhibendorum cauſa cenſetur iuſta ad alienandum bona domanij Regis.
17 Præſcriptio centenaria nunquam impediri, aut prorogari poteſt.
18 Poſſeſſio ciuilis ſufficit ad continuandam præſcriptionẽ.
19 Interruptio præſcriptionis non inducitur ex hoſtilitate.
20 Precario, & iure ſuo Rex capit caſtrum in ſuo regno, ibid. & infra.

MONSIEVR le procureur general demandeur en matiere petitoire, pour raiſon du Comte de Dreux, contre madame de Neuers defendereſſe. dit que ledit Comte eſt du domayne de la Couronne, & par ce n'a peu eſtre aliene aux predeceſſeurs de ladite dame: & requiert que comme tel il ſoit adiuge au Roy. [Do-
1 minus † procurator Regius petitor in materia petitorij, cauſa Comitatus de Dreux, contra dominam de Neuers defenſatricem, dicit dictum Comitatum eſſe domanio Coronę affectum, atque idcircò à prædeceſſoribus d.dominæ alienari non potuiſſe. Poſtulat itaque, ut tanquam talis, Regi adiudicetur.]

Les defen es de ladite dame par elle ſubordinement propoſees, ſont trois. La premiere, que ledit Comte' n'eſt & ne fut oncques dudict domayne, mais à touſiours eſte' [Defenſiones d. dominæ, quas ſubordinatè propoſuit, ſunt tres. Prima eſt quòd d. Comitatus non ſit, neque unquàm prædicti domanii fuerit, verum ſemper fuit,] in libero cõmercio hominum. Nam res omnis naturaliter eſt libera. Portant c'eſt à la charge dudit demandeur, monſtrer de ladite qualité de domayne & incorporation par luy pretendue. [Quare ad petitorem ſpectat. d. qualitatem domanii, & incorporationem per eum prætenſam demõſtrare:] tum quia ei qui dicit. &c. tum quia habet regulam & naturalem præſumptionem cõtra ſe, tum etiam quia incorporatio, ſiue expreſſa, ſiue tacita, facti eſt, facta autem non præſumuntur: tum quia qualitas illa vnionis ſeu incorporationis eſt accidentalis, & extrinſeca Et cum in ipſa actor fundet intentionem de ipſa primum conſtare oportet Tum quia ab ea parte quæ dicit aliquid prohibitum, comme faict ledit demandeur [vt d. petitor facit,] qui dicit prohibitã fuiſſe alienationẽ dudit Comté, [d. Comitatus,] exigitur probatio, par les droits & maximes vulgaires. [per iura, & maximas vulgatas.]

Les moy ns & fondemens dudit demandeur, pour monſtrer de ladite qualité, ſont: premier, qu'en l'an 1132. ledit Comté fut baille en appanage à Robert filz de Louys le Gros. A quoy ladite dame reſpond. Primò, que ladite hiſtoire. [Rationes & fundamenta prædicti petitoris ad d. quantitatem demonſtrandam, ſunt: Primò, quod anno 1132. d. Comitatus fuit in appanagium datus Roberto, filio Ludouici de Gros, cui prædicta dña in hunc modũ reſpondet. Primò, ꝙ d. hiſtoria] nõ eſt certa, & indubitata. Car les annales de maiſtre Nicole Gilles produictes par ledit demandeur fol 83. dient, que ce fut le Comte Deureux. Auſſi dient que ledit Robert eſtoit ſecõd filz dudit Louys le Gros, Et maiſtre Alain Bouchard auſſi produict par ledit demandeur dit qu'il eſtoit l'aiſne'. Leſdictes annales dient que ledit Robert eſtoit ignare & inſense': & par ce fut deboute' de la Couronne. [Nam chronica magiſtri Nicolai Aegidii per dictum petitorem folio 83. producta, dicunt fuiſſe Comitatũ Deureux, affirmant ſuper d. Robertum, ſecundum Deum filium fuiſſe d. Ludouici de Gros. Adhæc magiſter Alanus Bouchardus per d. petitorem productus, dicit eundem fuiſſe primogenitum. Chronica verò prædicta d. Robertum ignarum & inſenſatum fuiſſe referunt: atque ideò à Corona depulſum,] & ſic propter uitium animi. Et ledict Bouchard dict que c'eſtoit pource qu'il eſtoit boſſu, & contrefaict: [Dicit etiam d. Bouchardus, quod hoc factum ſit, quia erat gibboſus, & malè formatus,] & ſic propter morbum corporis.

Ledict Bourchard dit que ledit Robert fut Comte de Dreux & de Breſne, & Guaguin dict que ce fut de Dreux & du Perche. Sic, pour la contrarieté deſdicts Chroniques. [Adhæc d. Bouchardus dicit prædictum Robertum, Comitem de Dreux & de Breine fuiſſe: Guaguinus verò refert fuiſſe de Dreux & de Perche. Sic propter d. Chronicorum contrarietatem] mutuo ſibi fidem abrogant.

Secundò, leſdicts Chroniques en tout euenement ne dient ſi non que ledict Robert fut Comte de Dreux. Mais par ce ne s'enſuyt que ce fut par appanage. Car les enfans de France peuuent auoir heritages, autrement que par appanage, tant à cauſe de leurs femmes, que autrement. En ſemblables termes leſdicts Chroniques dient, que Iean filz du Roy Sainct Louys fut Comte de Neuers. Toutefois il eſt certain que ce fut pour auoir eſpouse' Hyrland heritiere dudit pays, & d'iceluy ſes ſucceſſeurs ont prins le nom & tiltre. Sic, le faict deſdictz Chroniques [Secundo, d. Chronica in omnem euentum tantùm dicunt prædictum Robertum Comitem fuiſſe de Dreux, ſed ex hoc non ſequitur, quòd fuerit per appanagium: filij enim Franciæ poſſunt hæreditaria bona alio modo conſequi, quàm per appanagium, tam propter uxores eorum, quàm aliis de cauſis. Similiter d. Chronica referunt, Ioannem filium Regis Sancti Ludouici fuiſſe Comitem Niuerni. Conſtat tamen hoc ideò fuiſſe, quòd Hyrlandam d. regionis hæreditariam in uxorem duxerat, à quo etiam ſui ſucceſſores nomen & titulum receperũt. Sic factum prædictorum Chronicorum] concludit à poſſibili, & non à neceſſario.

Tertiò, le demandeur ne faict apparoir, & ne cotte le temps auquel la ligne maſculine dudit Robert ſoit faillie. Auſſi la verité eſt, qu'elle dure encore auiourd'huy és ſeigneurs de Neual, deſcenduz en droicte ligne maſculine dudict Robert. Parce il n'y à eu de retour à la couronne, & n'a le demandeur point de mineur.

Source : BIU Cujas

neur. [Tertiò, petitor non probat, neque tempus denotat, quo linea maſculina d. Roberti defecerit. Conſtat etiam, illam adhuc hodiè in dominis de Neual, linea maſculina directa d. Roberti deſcendentibus durare. Quare ad Coronam non rediit, neque petitor minorem habet.]

Le ſecõd fondemẽt dudict demãdeur eſt, que en Juillet 1407. *le Roy Charles 6. donna en appanage ledit Comté de Dreux à Louys Duc d'Orleans, ſon frere, par la mort duquel il auroit eu retour dudict Comté à la couronne: à quoy reſpond ladicte dame, que par la lettre dudit don produicte par ledit demandeur retorquee contre luy, il appert que long temps parauant, & de's l'an* 1381. *ledict ſeigneur Roy auoit tranſporté ledict Comté au Seigneur d'Albret pour trois mil liures de rente qu'il auoit ſur le Threſor & par la production de ladicte dame, cotee en ſon inuẽtaire par L, appert de la iouiſſance, que ledict ſeigneur d'Albret à eu dudit Comté, tantoſt apres ledit eſchange de l'an* 1381.
[Secundum d. petitoris fundamentũ eſt, quod menſe Iulii anno 1407. Rex Carolus eius nominis ſextus d. Comitatum de Dreux Ludouico Duci Aurelianenſi, fratri ſuo, in appanagium dederit, poſt cuius mortem d. Comitatus ad Coronam redierat. Cui d. domina reſpondet, quòd per literas d. donationis per d. petitorem productas & contra eam adductas, conſtat, quod longo ante tempore, & ab anno 1381. d. dominus Rex prædictum Comitatum *in dominum* d'Albret, pro tribus *librarum milibus*, quæ ex ærario publico ei *in annuum reditum* debebãtur, tranſtulerat. Tum *etiam productione* per d. dominam facta, & in *ſuo inuentario* litera L, ſignata de fruitione apparet, quam d. dominus d'Albret de eodẽ Comitatu ſtatim poſt d. permutationẽ ab anno 1381. factam habuit.]

S'enſuit que le don deſpuis faict audit Duc Louys a eſté nul.] Sequitur donum poſteà factum d. Ludouico Duci, fuiſſe nullum] per regulam, id quod noſtrum. &c.

Et que le Roy n'auroit peu reuocquer la conceſſion que parauãt il auoit faite audit ſeigneur d'Albret: ores qu'elle euſt eſté faite, [Et quod rex conceſſionem reuocare non poterat, quàm *prius. d. domino* d'Albret fecerat: quamuis etiam facta fuiſſet] titulo merè lucratiuo. l. perfecta donatio. C. de donat. quæ ſub mod.

Secundò, *en la lettre dudit Duc Louys* [in literis d. Ludouici Regis] nulla eſt mentio appanagii *or telle & ſi notable qualité,* [Verum talis & tam notabilis qualitas] uериſimiliter non fuiſſet omiſſa: nam quæ ſpeciali nota digna ſunt, ſi non exprimantur, neglecta uidentur apud Labeonem. ff. de iniur. Imo ex uerbis expreſſis *de ladite lettre appert que ledit Duc Louys auoit ia ſon appanage ou Duche d'Orleans, & que le don dudit Comté luy eſtoit fait pour recompence des ſeruices.* [d. literarum apparet d. Ducem Ludouicum iam ſuum appanagium, vel Ducatum Aurelianenſem habuiſſe: & donationẽ d. Comitatus pro remuneratione ſeruitiorum ei factam fuiſſe,] & ſic tanquàm extraneo.

Et quant à la clauſe de retour en defaut des masles. [Quantum verò ad clauſulam reuerſionis in defectũ maſculorum attinet,] non arguit appanagium: quia etiam inter priuatos talis clauſula apponitur, & poſ-
3 ſunt † contrahentes quas volunt leges apponere in traditionibus rerum ſuarum. l. in traditionibus. ff. de pact. l. quotiens. C. de donat. quæ ſub mod.

Tertiò, *ladicte clauſe de retour eſt conditionelle, en defaut des masles deſcendans dudict Duc Louys,* [d. clauſula reuerſionis eſt conditionalis, in defectum maſculorum deſcendentiũ à d. Duce Ludouico,] quæ conditio nondum euenit. *Car la ligne maſculine de luy dure encores:* [Linea enim eius maſculina adhuc durat,] ſic non poteſt argui ab illa diſpoſitione cõditionali, quę adhuc eſt in pendenti. *Conſequemment quoy que ce ſoit de la maieur, le demandeur n'a aucune mineur.* [Conſequenter quicquid de maiori fuerit, petitor nullam minorem habet.]

Le tiers fondement dudict demandeur eſt ſur vne clauſe contenue tant au don dudict Duc Louys, que e's lettres paſſees en Decembre audict an 1407. *au proffit dudict ſeigneur d'Albret, par laquelle clauſe le Roy mande à meſſieurs des comptes, faire iouyr leſdicts ſeigneurs dudict Comté: Non obſtant qu'il fut domanié & vny à iceluy. A quoy ladicte Dame reſpond:* Primò, *que le demandeur impugne ladicte clauſule, ſouſtenant icelle eſtre nulle:* [Tertium d. petitoris fundamentum conſiſtit ſuper vna clauſula non ſolùm in donatione d. Ducis Ludouici comprehenſa, ſed etiam in literis Decembri menſe anno 1407. in commodum d. domini d'Albret conceſsis, qua Rex dominis rationum præfectis imperat, vt d. dominos prædicto Comitatu ſinant frui: quamuis illi etiam domaniatus & vnitus eſſet. Quibus d. domina reſpondet: Primò,
4 quod petitor d. † clauſulam impugnet, ſuſtinens illã eſſe nullam:] Quare in ipſa non poteſt fundare intentionem: eſſet enim ſibi cõtrarius, per regulam, Ex eo. de regul. iur. in 6. Bar. in l. decem. ff. de verb. oblig. in l. poſt legatum. ff. de his quib. vt indign. Panormit. in c. cùm venerabilis, de except. vbi dicit eſſe caſum, Imol.
5 in c. ex parte decani, de reſcript. Secundò, † verba narratiua ſeu aſſentiua Principis non inducunt probationem, c. ſi Papa, de priuileg. in 6. clem. ſi ſummus. de ſenten. excom. in 2. reſp. Imol. in cap. inter dilectos, de fid. inſtrum. vbi dicit, quod verba priuilegij annumerantis loca ſubiecta, ſunt narratiua: & conſequenter non probant, niſi ſubiectio aliter demonſtretur: idẽ Innoc. in c. dudum, de priuileg. & in c. recepimus, eo. tit. Io. Andr. in d. c. ſi Papa, in nouella, Ant. de Butr. in c. poſt ceſsionem. de probat. & la clem. literis, quæ alligatur in contrarium, ſublata eſt. *Encores* ipſa loquitur, duobus concurrentibus, ſcilicet quod Princeps narret factum ſuum, & quod ſuper facto proprio ſic narrato ſit fundata ipſius intentio. vt declarat glo. in d. c. ſi Papa, quorum vtrumque ceſſat in caſu præſenti. *Car le Roy ne dit pas que l'incorporation dudict Comté ayt eſté faicte par luy* [Nam Rex non dicit incorporationem d. Comitatus per ipſum factam eſſe.] Et ſic non narrat factum proprium. *Et eſt euident que ſon intention n'eſtoit fondee ſur ladicte incorporation, & qualité de domaine, mais pluſtoſt le contraire.* [Et manifeſtum eſt quòd ſua intentio non erat fundata ſuper d. incorporatione, & qualitate domanij, ſed magis contrarium.

6 Tertiò, † verba enunciatiua inter eaſdẽ partes, tunc demum probant quando enunciatur id quod eſt neceſſarium ad ſubſtantiam actus, aliàs nõ. ita loquitur l. optimam. C. de contrahen. ſtipulat. ita declarat Bald. in l. 1. C. de falſ. cauſ. adiecta leg & l. ad probationem. C. locat. Anton. de Butr. in c. illud, de præſcript. in c. ſi. de ſucceſſ. ab inteſt. Sed hic nõ erat neceſſaria qualitas domanij, imò magis repugnabat actui qui gerebatur.

7 Quartò, verba enunciatiua nunquam operantur contra intentionem proferentis, Bald. in l. ex his, C. de teſtam. militar. quia inducta ad vnum effectum non debent operari contrarium, l. legata inutiliter, ff. de leg. j. *Or* ſi per illa verba probaretur qualitas domanii, ipſa operarentur *contre l'intention du Roy qu'eſtoit que ledict Comté demeura à perpetuel à ceux,* [contra intentionem Regis, quæ erat quòd d. Comitatus perpetuò illis remaneret,] quibus concedebat.

Quintò, enunciatum in diſpenſatione, tunc demum probat rem ita eſſe, quando impetrans principaliter & expreſſe dicit talẽ: Secus ſi incidenter apponatur clauſula diſpenſatiua. Ita intelligitur dictũ Bal. in l. 2. C. de iure aureo. annul. Simile eſt in exceptione, ſi quis dicat ſe debitorẽ, ſed ſoluiſſe, ex illa cõfeſsione

condemnari poteſt: ſecus ſi tantum excipiat ſe ſoluiſſe. c. cum uenerabilis, de except. l. non vtique. ff. eod. & in regul. Exceptionem obijciens, &c.

† Eadem ratione petens abſolutionem, non fatetur ſe excommunicandum, notat. in c. uenerabilem, de elect. in c. cum dilectus, de ordi. cognit. Et petens ueniam non fatetur delictum, glo. in c. exhibita, de homicid. Et petens manumiſſionẽ, non fatetur ſeruitutem. Bal. in l. 2. C. de ingen. & manumiſſ. Iſta enim fiunt ad abundantiorem cautelam, quæ non uitiat. l. non ſolet. de regul. iur. l. teſtamentum. C. de teſtam.
9 Sextò *ladite clauſe* [dicta † clauſula] eſt appoſita in executiuis gratiæ: quare non probat rem ita eſſe, ſed probat voluntatem Principis fuiſſe, *que ſa diſpoſition euſt lieu, encores que ce fut domaine*. [quòd ſua diſpoſitio locum haberet, etiamſi domanium eſſet.] caſus eſt in clem. 1. de præben. Felin. in c. licet, de offic. ordinar. Nam huiuſmodi clauſula fuit appoſita ad augmentũ gratiæ, & ad tollendum obſtaculum qualitatis domanij, ſi quod erat, ſed abſurdum eſt, ut quod in gratiam appoſitum eſt, conuertatur in odium, l. in ratione. §. tametſi. ff. ad leg. Falcid. Et quòd inducta ad augmentum operentur diminutionem, *contre les maximes uulgaires:* [contra uulgatas maximas:] Nec præſumitur quiſquam viam illam elegiſſe, qua iudicium ſuũ ſubuertat, uel difficiliùs reddat. quòd tamen eſſet, *ſi par la dite clauſe le Roy euſt entendu faire ledict Comté domayne, ou prouuer qu'il fut tel*, [ſi per d. clauſulã Rex intellexiſſet d. Comitatũ facere domaniũ, uel probare ꝗtale fuiſſet.]

Per ſupradicta *eſt faite reſponce à ce que le Roy dict par leſdites lettres auoir fait voir les comptes dudit Comté, eſtans en la chambre des comptes. Car il faudroit qu'il apparuſt deſdits comptes. Teutesfois le demandeur n'en a aucune choſe produit. Ce qui indubitablement il euſt fait, s'il en eſtoit aucune choſe. Auſſi leſdits mots peuuent ſainement eſtre entenduz des comptes, qui auroyent eſté rendus aux ſeigneurs, deſquels le Roy auoit acquis ledit Comté: Et leſquels comptes furent deliurez à ſes officiers, en faiſant ladite acquiſition.* [reſponſio iam facta eſt eius, quod Rex dicit per d. literas d. Comitatus rationes recognoſcendas fuiſſe datas, quæ in Camera rationum ſe ponuntur. Neceſſarium enim fuerat quòd de dictis rationibus apparuerit. Earum tamen petitor mentionem nullam fecit. Quod ſine dubio feciſſet, ſi aliquid ea de re eſſet. Prædicta etiam verba poſſunt de rationibus ſanè intelligi, quæ dominis redditæ fuerant, à quibus d. Comitatum acquiſierat, queque factæ fuerunt ſuis officiarijs, dum d. acquiſitionem adeptus eſſet.]

Le quatrieſme fondement dudict demandeur eſt, [Quartũ d. petitoris fundamentum eſt,] quòd bona Principis præſumuntur profectitia. *Laquelle maxime ladite dame nye formellement. Car le Prince eſt capable de tenir terres & heritages*, [Quam maximam d. domina formaliter negat. Princeps enim poteſt terras & bona hæreditaria obtinere] iure priuato, *tant par acquiſition, ſucceſſion, confiſcation, que autrement. Et pour la diſtinction deſdits patrimoines* [tam per acquiſitionem, ſucceſſionem & con-
10 fiſcationem, quam alio modò. † Et propter d. patrimoniorum diſtinctionem] inueniuntur in iure Procurator fiſci, *qui eſt pour le domaine de la Couronne.* [qui domanium Coronæ procurat:] Et procurator Cæſaris, qui etiam appellatur procurator priuatæ rationis, *qui eſt pour les biens que le Prince a autremẽt que de la Couronne.* [qui res Principis agit ad Coronam non ſpectantes.

Et pour inferer taiſible incorporation, ne ſuffit que le Roy ait iouy d'aucun heritage, & l'ait tenu en ſes mains par aucunes annees. Et eſt notoire que ledit ſeigneur tient auiourd'huy pluſieurs terres en ſes mains, deſquelles combien qu'il ait iouy par pluſieurs annees: Toutesfois elles ne ſont cenſees eſtre unies & incorporees au domaine de la Couronne. Mais. [Ad tacitam uerò incorporationem inferendam, non ſufficit cit quòd Rex aliqua bona hæreditaria perceperit, & ea per aliquot annos poſſederit. Manifeſtum etiam eſt, quòd d. dominus hodie multas terras habeat in manibus, quarum commodum quamuis per multos annos receperit, non tamen cenſentur vnitę & in-
11 corporatæ domanio Coronæ. Sed] † ad incorporationem *ſeroit requis que ledict Comté euſt eſté reduict* [requireretur d. Comitatum redactum fuiſſe] in rationes Principis, *auec les autres biens domaniaux* [cum aliis bonis domanialibus] per longiſſimũ tempus, vt nota. in l. ſi quando, la ij. & l. vacantia, de bon. vacant. C. lib. x. & in c. ij. de feud.

Vnde cum probatio debeat eſſe in illa ſpecie, quæ neceſſariò, concludit, *s'enſuit que pour fonder l'intention du demandeur, il ne ſuffit que ledit Comtè ait autresfois eſtè ès mains du Roy: mais auec ce faut monſtrer, qu'il y ait eu incorporation expreſſe ou taiſible. Autrement ſa preuue* [ſequitur ad fundandam intentionem petitoris, quòd non ſufficiat d. Comitatum alio tempore in manibus Regis fuiſſe: ſed cum eo monſtrandum eſt, quòd incorporationem expreſſam uel tacitam habuerit. Alio probatio eius] eſt à poſſibili & fallibili, & non à neceſſario. Ideò nil concludit.

Et quamuis ex ſupradictis, *par les faits & moyens du demandeur, ne ſoit prouuee ladite qualité de domaine, qui eſt le fondement de ſon intention: encore d'abondant par la production de ladite dame, cottee en ſon inuentaire B.C.D. appert, que ledict Comté deſpuis l'an 1254. a eſté tenu & poßedé par perſonnes priuuees. Meſmes a eſté poſſedé par diuerſes femmes, leſquelles y ont ſuccedé à diuerſes fois. Car audict an 1254. il eſtoit poſſedé par une, nommee Marie Conteſſe dudict Dreux. Et en l'an 1346. ſucceda en icelluy la fille de Pierre, Comté de Dreux. Et à icelle ſucceda ſa tante Iehanne, Viconteße de Thouars. Et à ladicte Iehanne ſuccederent Petronelle & Marguerite, ſes filles, leſquelles ont poſſedé ledict Comté ius ques en l'an 1377. & 1378. quelles le vendirent au Roy Charles le quint.* [per facta & rationes petitoris, d. qualitas domanii probata non ſit, quod eſt ſuæ intentionis fundamentum: ex abundanti tamen per productionem d. dominæ, in ſuo inuentario literis B.C.D. ſignatum apparet, d. Comitatum poſteà anno 1254. per perſonas priuatas poſſeſſum fuiſſe: Atque etiam per diuerſas fœminas, quæ in eo diuerſis uicibus ſucceſſerunt. Anno enim 1254. Maria Comitiſſa de Dreux eum poſſedit. Anno uerò 1346. in eo ſucceſſit filia Petri Comitis de Dreux: cui & matertera ſua Iohanna Vicecomitiſſa de Thouars ſuccedit. Poſt d. verò Ioannam Petronella & Marguarita eius filiæ ſucceſſerunt, quæ dictum Comitatum poſſederũt vſque ad annum 1377. & 1378. quem ipſæ Regi Carolo, eius nominis quinto, vendiderunt.]

Dont s'enſuit que ce n'eſtoit appanage, car leſdites femmes n'y euſſent ſuccedé [Ex quo ſequitur, quòd hoc non fuerit appanagium: non enim in eo fœminæ ſucceſſiſſent.] Nam de terra Salica mulieri nulla portio eſto: Refert Guaguinus in uita Philippi Valeſij.

Imò *ſi appanage auoit eſté, ſa nature auroit eſté alteree, & auroit ladite qualité eſté preſcripte & extincte, pour auoir eſté poßedé par leſdites femmes, & leurs ſucceßeurs par le temps ſuſdict, qui eſt plus de 120. ans.* [ſi appanagium eſſet, natura ſua mutata fuiſſet, & d. qualitas præſcripta & extincta, eo quòd per d. fœminas & earum ſucceſſores 120. annorum ſpatio poſſeſſus eſſet.]

La ſeconde defenſe principale de ladite Dame eſt, que ores il fut trouué que ledit Comté ait eſté domaine de la Couronne. Toutesfois il a eſté tranſporté aux predeceſſeurs d'icelle dame pour cauſe iuſte & uallable: Car des l'an 1368. le Roy Charles

le

le Quint ſurnommé Sage donna quatre mil liures de rente ſur le threſor à Arnauld Ameny ſeigneur d'Albret à ce qu'il deuint homme lige du Roy : & le promiſt ſeruir contre tous pour viure & mourir. Laquelle rente tantoſt apres il perpetua aux ſucceſſeurs dudict ſeigneur, pour perpetuer en eux ladite fidelité. Au lieu de laquelle rente, & pour en deſcharger le threſor, & recompenſer ledict ſeigneur d'Albret des pertes par luy ſouffertes, luy fut baillé ledict Comté des l'an 1381.

12 [Secunda † defenſio principalis d. dominæ eſt, ꝙ quamuis d. Comitatum domanium Coronæ fuiſſe, repertum eſſet: Tranſlatus tamen eſt in prædeceſſores d. domiuæ iuſta de cauſa. Nam ab anno 1368. Rex Carolus, eius nominis Quintus, cognominatus Sapiens, quatuor millia librarum in annuum prouentum, quæ ex ærario publico debebantur, Arnoldo Ameny domino d'Albret, vt Regis vaſallus fieret, dedit: eique aduerſus omnes ſeruire promiſit, non tantum ad vitam, ſed etiam ad mortem. Quem reditum poſtea ſtatim in ſucceſſores d. domini continuauit, vt d fidelitatem perpetuò ſeruarent. Pro quo reditu, & vt ærarium publicum maneret immune d dominũ d'Albret remunerando pro dãnis ab eo perpeſſis, ab anno 1381. ei d. Comitatus fuit ſubminiſtratus.]

Ex quibus verbis clarum eſt, *que parauant ledict ſeigneur d'Albret n'eſtoit uaſſal, ny ſubiect du Roy* : [quòd ante d. dominum d'Albret neque vaſallus, neque Regi ſubiectus eſſet:] quia non dicitur incipere, niſi quod antea non erat. l. *Titio.* §. vſufructus ff de conditio. & demonſtr. Et cùm *talia* verba ſunt enunciata per modum cauſæ, faciunt plenam fidem contra proferentem, tex. notab. vbi Barr. in l. emptor. §. ancilla. ff. de rei vendicat. Idem Bar. in l. ex hac. col. 2. de donat.

Auſſi il eſt certain par les hiſtoires & Chroniques de France, que le Duché de Guienne eſtoit heritage des Roys d'Angleterre, par ſucceſſion de la Royne Alienor, fille du Duc de Guienne Guillaume. Laquelle fut mariee à Henry, qui deſpuis ſucceda à la Coronne d'Angleterre. Et eſt notoire par leſdicts Chroniques que par le traicté de paix, faict à Bretigny, l'an 1360. pour le grand bien & inſtante neceſſité du Royaume, ledict Duché fut delaiſsé aux Anglois, en ſouueraineté. Et le deliurerent totalement, & les ſubiects d'iceluy de toute ſubiection, fief & reſſort de la Coronne de France. Et par expres fut conuenu, que ledict ſeigneur d'Albret demeureroit uaſſal dudict Duché, ſouz la ſouueraineté du Roy, & Royaume d'Angleterre. Et fut ledict ſeigneur treſiuſtement requis, de par le Roy Iehan & le Regent ſon fils, de ainſi le conſentir faire & tenir.

[Conſtat etiam per hiſtorias & Chronica Franciæ Ducatum Aquitaniæ poſſeſſionem hæreditariã fuiſſe Regum Angliæ, per ſucceſsionem Reginæ Alienoræ, Gulielmi Ducis Aquitaniæ filiæ deuolutam : quæ Henrico nupſit, qui poſtea ad ſucceſsionem Coronæ Angliæ fuit adſcitus. Manifeſtum quoque eſt per d. Chronica, prædictum Ducatum Anglis abſolutè relictum fuiſſe, non ſolùm per tractatum pacis anno 1360. in Bretigny factum, ſed etiam propter bonũ publicum & Regni neceſſitatem urgentem. Atque omnimodò eum exemerunt, & ſubditos eiuſdem ab omni ſubiectione, feudo & iuriſdictione à Corona Franciæ dependente. Expreſsè etiam cõuentum fuit, quòd d. dominus d'Albret d. Ducatus uaſallus maneret, ſub ſuperioritate Regis & Regni Angliæ. Dictus uerò dominus per Regem Ioannem, & filium eius gubernantem iuſtiſſimè requiſitus fuit, ut ita idipſum conſentiret, faceret & obſeruaret.]

Or quels ayent eſté les ſeruices & merites de la maiſon d'Albret enuers la Coronne : Et quel bien ſoit venu de leur fidelité, il eſt notoire à tous, & en appert amplement par les Chroniques produictes aux procez. Meſmes que (par leur entreprinſe) ledict Duché de Guienne, qui auoit eſté tenu par les Angloys plus de 300. ans, a eſté reuni à ladicte Coronne. Pluſieurs des ſeigneurs de ladicte maiſon ſont morts en guerre, pour la querelle de France : Ont perdu les grans bien faicts qu'ils auoyent des Anglois : Et leur ont oſté leurs villes & places, & terres deſtruictes & annichillees.

[Quæ uerò fuerint benemerita & ſeruitia familiæ d'Albret erga Coronam : & quantum commodi ab eorundem fidelitate prouenerit, omnibus notum eſt & per Chronica in proceſſu producta copiosè declaratur. Imprimis quòd per eorundem induſtriam dictus Ducatus Aquitaniæ, qui per Anglos plus quam trecentis annis occupatus fuerat d. Coronæ fuerit reunitus. Multi ex ea familia domini in bello, propter querelam Franciæ, perierunt: Alij autem beneficia, quæ ab Anglis acceperant plurima, perdiderunt: Eorum ciuitates & territoria eis adempta ſunt, terræ deſtructæ & ſolo æquatæ.]

Et que telle clauſe, qui eſt obligation de fidelité & recom-
13 *pence des ſeruices de guerre ſoit uallable* † Et ꝙ talis cauſa, quæ eſt obligatio fidelitatis & remunerationis ſeruitiorum belli, ſit ualida,] pro alienatione rerum Principis, eſt tex. ad literam in pace Conſtantiæ, in princ. ibi, Propter deuotæ ſynceritatis ſeruitia quæ nos ſperamus ab eis recepturos: ubi occaſione ſeruitiorum futurorum Imperator conceſſit ciuitatibus Lombardiæ multa iura Imperii tam in iuriſdictionalibus quã aliis, in l. Lucius. ff. de euiction. ibi, prædia militibus aſſignant. Facit quod habetur Machabeor. 1. vbi Alexander Macedo diuiſit regnum pueris ſuis, & Principibus, quorum opera uſus erat in bello. *La raiſon eſt*, [Ratio eſt,] quia donatio ob cauſam, uel ad onus certum, non eſt propriè donatio. l. hoc iure. §. 1. ff de donat. Similiter donatio remuneratoria non eſt propriè donatio, ſed magis quædam permutatio, *par les deciſions uulgaires*, [per deciſiones uulgatas.] Ideò prohibiti donare non prohibentur conferre in benemeritos, cap. relatum l. 2. ibi iuxta ſeruitij meritum, de teſtament. ubi loquitur de rebus Eccleſiæ, glo. 4. l. iubemus, in uerbo, permiſſam, & text. ibi, in uerbo, colorat, à contrario ſenſu, de ſacroſan. eccleſ. Hinc dicit Bal. in l. cum multa. C. de bon. quæ liber. quod Papa poteſt alienare caſtra Eccleſiæ & ſic patrimonium Chriſti, uel Petri benemerentibns, per text. in cap. 1. de natur. feud. Idem ergò in patrimonio Principis, quod non poteſt eſſe magis priuilegiatum, quàm patrimonium Chriſti, uel Petri.

14 † Et iura quæ prohibent alienationem domaniorum Principis, loquuntur, quando agitur de magno præiudicio Regni, uel Monarchiæ, Bart. in l. prohibere, §. planè. ff. *Quod ui aut clam*, c. intellecto, de iureiur. uel quando talis alienatio uergeret in magnam Regni decolorationem, aut contra ſtatum publicum Regni. Exemplificant Doctor. in alienatione magnæ ciuitatis, aut caſtri limitrophi. Bald. in cap. generali. Si de feud. fuer. controuerſ. inter do. & agnat. uaſal. Idem in l. cum multa, C. de bonis quæ liber. in d. c. intellecto, de iureiur. refert Felin. in cap. ad audientiam, de præſcript. uel ſi Princeps alienauerit regalia, uel quotam imperij. Idem Bald. in l. ſi certarum, de militar. teſta. uel quando alienat. non retenta ſuperioritate, rẽ à ſe penitus abdicando. Item Bal. in procœmio feudor. Quæ omnia ceſſant *au cas preſent, auquel eſt queſtion d'un bien petit Comté, & de petite eſtendue : comme de deux ou trois lieues, en ualeur de deux mil liures de rente, pour le plus : Et lors qu'il fut baillé, n'en valoit que douze cens. Et neantmoins fut baillé pour trois mil en aſſiete*, [in caſu præſenti, in quo quæſtio vertitur de Comitatu multum exiguo, & parui diſtrictus, duorum nempe vel trium miliarium, valorem verò ad ſummum qui duo

Source : BIU Cujas

millia librarum in annum reditum conficiat: qui traditionis tẽpore mille & ducentas tantum libras æquabat. fuit nihilominus pro tribus milibus datus, in certum locum aſſignatis] cum retentione expreſſa Regaliorum. *Partant ledict Comté* [Quare dictus Comitatus] reſpectu Regiæ celſitudinis, eſt res modica, vt gloſ. not. in l. ſed ſi ſuſceperit. in verbo, modica. ff. de iudic. in §. ſed ex his. Inſtit. de Attilian. tutore. Nam in Principe immenſitas mẽſura eſt, cum propria Principum uirtus, ſit liberalitas: Et ſe debere exiſtimant, quod
15 donant. Et quòd † Princeps poſsit donare in modica quantitate, & quòd ſucceſſor teneatur ſtare illi alienationi. eſt tex. notab. in l. hi quibus. C. de fundo patrimonia lib. 11. cuius verba ſunt: Hi quibus patrimoniales poſſeſſiones, vel à nobis, vel à diuis parentibus noſtris ſacra largitate donatæ ſunt, inconcuſſe poſsideãt, atque ad ſuos poſteros tranſmittant.

Autrement la perpetuelle impotence de aliener par les Roys [Alioquin perpetua impotẽtia alienandi per Reges] maximo illis & reip. detrimento eſſet. *Car ils ne trouueroient perſonne, qui uoulſiſt les ſeruir en leurs guerres, principalmente d'eſtrangiers, & ceux qui ainſi contractent auec eux,* [Nullum enim inuenirent, qui in eorundem bellis ſeruire uellet, præcipuè de extraneis: & qui cum eis ſic contraherent] deciperentur: quod eſt alienum à fide, quæ maximè debet exuberare in Principe, epiſtol. inter claras. Ideo dicit Bal. in pace Conſtãtiæ. §. ſi uerò, & in l. penul. de donat. inter vir. & uxor. quod omnes contractus facti cum principe, ſunt bonæ fidei, & habent uim Legis.

Secundò, *y a arreſt formel donné au profit du ſeigneur de Pons le xvi. Septembre 1514. produict par ladicte Dame, par lequel & autres pieces attachees à iceluy, cottees en l'inuentaire de ladicte Dame par G. appert, que audict de Pons furent adiugees certaines rentes, & l'Isle de Marennes, non obſtant qu'elles fuſſent do domaine de la Coronne: par ce qu'elles auoyent eſté baillees audict ſeigneur, en deduction de deux mille liures de rente à luy aſſignees par le Roy ſur ſon threſor, pour recompence des ſeruices, qu'il pourroit faire. Et par meſme arreſt, combien que l'Isle d'Oleron ſoit adiugee au Roy, ce a eſté pour ce, que le tranſport qui en eſtoit faict, s'intendoit tant qu'il plairoit au Roy. Et neantmoins eſt dict, que ledict de Põs en iouyra iuſques à ce que le Roy luy aye entierement baillé leſdictes deux mille liures de rente en aſſiete. Or ladicte rente ſur le threſor eſtoit et eſt vray domaine de la Corõne,* [eſt areſtum formale, in commodum domini de Põs 16. Septembris, anno 1514. datum, per d. dominam productum, quo & aliis eidem annexis ſcriptis, in inuentario à d. domina per literã G. ſignatis, apparet d. domino de Pons certos reditus, una cum inſula de Marennes, adiudicatos fuiſſe, quamuis domanii Coronnæ fuiſſent: eò quòd d. domino, in dimunitionem duorum millium librarum ad annum reditum ipſi à Rege ſuper ærario ſuo aſſignatarum, pro remuneratione ſeruitiorum ei exhibendorum, donati fuiſſent. Et licet eodem areſto inſula Oleronis adiudicata ſit Regi, hoc ideo factum eſt, quod tranſportum de eo factum tantiſper durare tantum intelligebatur, quandiu Regi placuerat. Eſt nihilominus dictum, quòd d. dominus de Pons tamdiu eadem fruetur, donec Rex ei integram ſummam duorum millium librarum in annuum reditũ ad centum locum aſsignatarum, refuderit: Reditus vero ſuper ærario publico conſtitutus erat, atque eſt uerum Coronæ domaniũ.] Sic in vtraque parte areſti formaliter deducitur *l'alienation faicte pour recompence des ſeruices de guerre eſtre val-*
16 *lable.* [† alienationem pro remuneratione ſeruitiorum belli factam, eſſe ualidam.]

De preſent nous ſommes en plus forts termes. Car la conceſſion faicte audict ſeigneur d'Albret, [Hoc verò caſu ſumus in fortioribus terminis. Nam conceſsio d. domino d'Albret facta] nõ fiebat vaſallo, & ſubdito, *comme eſtoit ledict ſeigneur de Pons,* [vt d. dñs de Pons erat] ſed merè extraneo. *pour le faire deuenir fidelle, & de l'obliger au ſeruice de la Coronne,* vt eum fidelem redderet, & ad ſeruitium Coronæ obligaret. Quo caſu Princeps indubitãter obligatur, qui non poteſt impugnari per ſucceſſorem. notat in c. 1. de proba. in l. digna vox de legib. Bal. in l. ex imperfecto. C. de teſtam. militar. *Au lieu de laquelle rente, & pour recompence des ſeruices, & pertes ſouffertes, a eſté baillé ledict Comté. Et ſi tels contracts n'auoyent lieu, faudroit que leſdicts ſeigneurs d'Albret fuſſent quittes de la foy & hommage enuers la Coronne:* [In cuius reditus annui locum, tum pro remuneratione ſeruitiorum, tum etiam damnorum illatorum, dictum Comitatus eſt datus. Et ſi eiuſmodi contractus locum non haberent, neceſſarium eſſet ut d. domini d'Albret à fide & ſeruitio pro Corona præſtando liberarentur:] cum contractus non poſſit claudicare, & reſolui ex altera parte tantum. *Et neantmoins leur fuſſent recompenſez leurſdicts ſeruices & pertes, par eulx ſouffertes, qui vrayement ſont ineſtimables:* [Et nihilominus ſeruitiorũ & damnorum perpeſſorum, quæ verè inæſtimabilia ſunt, iuſtam remunerationem recepiſſent.]

Tertiò, *leſdicts contracts comme faicts pour vne iuſte & vallable cauſe, ont eſté verifiez en la chambre des comptes* [d. contractus, vt pro iuſta & valida cauſa initi, ſunt in camera Computorũ verificati] cum cauſæ cognitione, *ouy le Procureur general. En laquelle chambre, comme eſt ablie pour le domaine dudict ſeigneur, ſe faiſoyent lors & long temps deſpuis toutes verifications. Laquelle verification faicte en la maniere que dict eſt,* [audito Procuratore Regio, in qua camera, vtpotè pro d. domini domanio fundata, omnes verificationes eo tempore, & dudum poſtea fiebant. Quæ verificatio, modo, quo dictum eſt facta,] habet vim rei iudicatæ, *& faict ceſſer tout doubte, & argument qui parauant euſt eſté ſur leſdicts contracts,* [& tollit omne dubium & difficultatem, quæ prius ſuper d. contractibus fuerat.]

Le tierce defenſe principale de ladicte Dame, eſt preſcription, laquelle eſt de plus de ſept vingt dix ans à compter dudict an 1381. & à commencer l'an 1407. il y a plus de ſix vingt & cinq ans, iuſques à laiſa ſie faicte à la requeſte du demandeur l'an 1532.

[Tertia d. dominæ defenſio principalis, eſt præſcriptio: quæ plus quàm centum & quadraginta annorum ſpatio cucurrit, numerando annum 1381. incipiendo verò, ab anno 1407. plus quàm centum & vigintiquinque: vſque ad apprehẽſionem poſſeſsionis, per petitoris libellum ſupplicem anno 1532. factam.]

Les obiects dudict demandeur contre ladicte defence ſont, [Obiectiones autem d. petitoris contra prædictam defenſionem, ſunt,] quòd de tempore præſcriptionis deducendum eſt tempus vitæ alienatoris, *qui fut le Roy Charles vj. A quoy y a reſponce, que tel argument n'a lieu* [qui fuit Rex Carolus, eius nominis ſextus. Cui reſpondetur, quod tale argumentum locum non habet] in præſcriptione centenaria: quia, ut dicit Bald. in l. 1. C. de annal. except. Omne quod ſub mundi machina gubernatur, in centum annis renouatur: quod tempus ſuis numeris propè infinitum eſt. l. an vſufructus, ff. de vſufruct. Ideò talis preſcriptio numquam inuenitur excluſa, per text. in Authent. Vt de cæter. communita non fiant iuncta gl in uerbo, preſcriptione, gl. & Bal. in l. 1. C. Ne rei domini.
17 vel templor. Eadẽ ratione huiuſmodi † præſcriptio centenaria, nũquã poteſt impediri, vel prorogari, glo. in Au-

in Authen. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſ. in l.j. de præſcriptio. 30. vel 40. annorum. Impediretur autem, vel prorogaretur, ſi de ipſa deduceretur tempus uitæ alienatoris.

Le ſecond obiect eſt, que la poſſeſſion des ſeigneurs d'Albret auroit eſté interrompue par la poſſeſſion des Anglois, qui auroyent iouy dudict Comté deſpuis l'an 1418. iuſques à l'an 1438. A quoy reſpon ladicte dame. Primò, *que iacoit qu'enuiron ledict temps leſdicts Anglois ſoyent entrez en la uille de Dreux, comme à Paris: Et la pluſpart des autres villes de ce royaume: Ce neantmoins leſdicts ſeigneurs d'Albret n'auroyent laiſſé d'en iouyr de tout, ou partie, ainſi qu'ils pouuoyent parmi la guerre: laquelle eſtoit lors ouuerte par tout le royaume. Ont conferé prebendes, & faict tels autres actes de ſeigneurs, & poſſeſſeurs, comme appert par les pieces cottees en l'inuentaire de ladicte Dame par C.* [Secunda obiectio eſt, quod poſſeſſio dominorum d'Albret per Anglorum poſſeſſione interrupta fuerit, qui d. Comitatus prouentus ab anno 1418. uſque ad annum 1438. perceperint. Cui d. domina reſpondet. Primò, quòd licet circa illud tempus prædicti Angli ciuitatem Dreux, Pariſios, & maximam huius Regni ciuitatem partem intrauerint: Dicti nihilominus domini d'Albret in totum vel ex parte, prout inter bella potuerunt, quæ totum Regnum tunc inuaſerant, eodem frui non deſtiterunt. Præbendas contulerunt, aliosq; actus ſimiles *dominorum* & *poſſeſſorum fecerunt, ut per chartas in inuentario d. dominæ per C. ſignatas* manifeſtum eſt.] Sed per unum actum retinetur poſſeſſio totius iuris in uniuerſo. l. arboribus. §. de illo, vbi Bart. ff. de vſufruct. Idem in l. ſi unus, de ſeruitu. ruſtic. prædior. Et eſt de mente Specul. tit. de præſcript. verſic. Sed *pour annuller.*

Secundò, *quand leſdict ſeigneurs d'Albret pendant ladicte guerre, n'auroyent faict autres actes de ioueſſance: Ce neantmoins ils eſtoyent* [quamuis d. domini d'Albret, durante bello dicto, nullos alios actus adeptæ poſſeſſionis feciſſent, erant nihilominus] in præcinctu, *& en continuelle guerre, pour recouurer ledict Comté, comme deſpuis ils ont faict.* [& in continuo bello, ad recuperandum d. Comitatum, ut & poſteà fecerunt.] Sic reti-
18 nuerunt † ciuilem poſſeſſionem. l. clam poſſidere, § qui ad nundinas. ff. de acquir. poſſeſſ. *laquelle ſeu le ſuffit* [Quæ ſola ſufficit] ad continuandam præſcriptionem cœptam. l. j. § per ſeruum, qui in fuga, eod. titulo. Et quod ciuilis poſſeſſio potuerit retineri etiam poſt decennium, uel aliud longius tempus, inter magnates: Et quod recuperatio poſt tale tempus facta, dicatur facta incontinenti. decidit Bald. in l. j. C. de his qui à non domi. manumiſſ. ſunt. Iaſon latè in d. §. qui ad nundinas. facit l. 3. §. cum igitur. vbi Bart. ff. de vi & vi armat. *Autrement faudroit confeſſer que le Roy euſt perdu la poſſeſſion ciuile de la ville de Paris, & pluſpart de ſon royaume:* [Alioquin confitendum eſſet Regem ciuilem poſſeſſionem ciuitatis Pariſiorum, & maximæ ſui Regni partis, perdidiſſe:] quod nõ eſt dicẽdũ.

19 Tertiò, † tempus illud hoſtilitatis non operatur interruptionem, ſed dormitionem tantum. ut notatur in l. naturaliter. ff. de vſucap. in cap. ex tranſmiſſa, de præſcrip. *Or* [Sed] deducto tempore, *auquel ſe troueroit les Anglois auoir iouy, encores y auroit plus de cent ans,* [quo Anglos eius prouentus percepiſſe reperiretur, adhuc plus quàm centum anni eſſent,] coniungendo priora tempora ſequentibus.

Quartò, *par la lettre de l'an 1441. cottee en l'inuentaire de ladicte dame par S. appert que le Roy auoit prins par emprunt du ſeigneur d'Albret la ville & chaſtel de Dreux, pour en faire frontiere contre ſes ennemis. Parquoy luy,* [per literas anni 1441. in inuentario d. dominæ per S. ſignatas apparet, Regem à domino d'Albret ciuitatem & caſtellum de Dreux accepiſſe commodato, vt contra inimicos ſui Regni limitem faceret. Quapropter ille,] qui debebat cuſtodiam, non poteſt excipere de iniuria ſibi illata, vt detrahat de iure illius cui cuſtodiam debebat. l. ſi merces. §. culpæ. & l. qui mercedem. cum l. ſeq. ff. locat. l. penul. ff. ſolut. matrimon.

Le troiſieſme **obiect** *dudit demandeur eſt, que ledit ſeigneur Roy Charles VI. auroit prins la poſſeſſion dudict Comté audit an 1438. & icelle auroit gardee, iuſques à l'an 1441. qu'il rendit ledit Comté au ſeigneur d'Albret. A quoy reſpond ladite dame.* Primò, *que ledit ſeigneur Roy n'en euſt oncques la poſſeſſion: Au contraire, ledit ſeigneur d'Albret audit an 38. 39. 40. & 41. eſtoit iouiſſant dudit Comté. Et comme tel a faict collations & prebendes, & autres tels actes, comme appert par les pieces cottees en l'inuentaire de ladite dame, Q. R. Par leſquels actes* [Tertia d. petitoris obiectio eſt, Regem Carolum, eius nominis ſextum, d. Comitatus poſſeſſionẽ, anno 1438. cepiſſe, illamq; uſque ad annum 1441. quod d. Comitatum domino d'Albret reſtituit, conſeruaſſe. Ad quod d. domina reſpondet. Primò, d. dominum Regem eius poſſeſſionem numquam adeptum fuiſſe: ſed econtrà d. dominum d'Albret prædicto anno 38. 39. 40. & 41. d. Comitatus prouẽtus percepiſſe: Et prout tales præbendas contuliſſe, alioſque actus ſimiles feciſſe, ut conſtat per chartas in inuẽtario d. dominæ Q. R. ſignatas. Per quos actus] fuit conſeruata poſſeſſio totius, *par les droits deſſus allegués,* [iuribus ſuprà allegatis.]

Secundò, *par ladite lettre de l'an 1441. appert que ledit ſeigneur Roy Charles* [per d. literas anni 1441. ap-
20 paret quod prædictus † dominus Rex Carolus] acceperat commodato *leſdits Villes & Chaſtel de Dreux du ſeigneur d'Albret. Parquoy les actes de poſſeſſion, qui ſe troueroyent faits par luy, doiuent eſtre cenſez, comme faits audit tiltre d'emprunt.* [d. ciuitatem & caſtellum de Dreux à d. domino d'Albret. Quare actus poſſeſſionis, qui per eum inuenirentur facti, debent cenſeri eſſe facti titulo commodati,] ſic nomine *dudit ſeigneur d'Albret:* [d. domini d'Albret, non enim potuit ſibi mutare cauſam poſſeſſionis. l. cum nemo. C. de acq. poſſeſ. Conſequenter *ledit ſeigneur Roy* [d. dominus Rex] non poſſidebat, *mais ledit ſeigneur d'Albret,* [Sed d. dominus d'Albret, [cuius nomine poſſidebatur, vulgat. l. quod meo, &c.

Ce que dit eſt, ſert de ſolution à ce que ledit ſeigneur Roy auroit eſtabli Capitaine audit Dreux, ioinct que comme ſouuerain il le pouuoit faire, [Quod dictum eſt, ſolutionis loco ſeruit ad id quod dominus rex capitaneũ in d. Dreux cõſtituerat, vt etiam tanquam ſuperior id facere poterat] iure ſuo; *ſans que par ce ait eſté fait preiudice au droit & poſſeſſion du ſeigneur foncier.* non quod præiudicium aliquod per hoc fieret in iure uel poſſeſſione domini ſoli.] ſicut dominus proprietatis poteſt adhibere ſaltuarium, pro conſeruatione ſuæ proprietatis. l. ſi ita. §. dominus proprietatis. ff. de vſu & habitat.

Le quatrieſme obiect eſt, que la poſſeſſion, la quelle a eſté par deuers feu Alain ſeigneur d'Albret, ne peult profiter à ladite Dame. A quoy y a reſponce, que par arreſt donné au profit du ſeigneur d'Orual pere de ladite dame l'an 1516. ladite poſſeſſion, laquelle eſtoit par deuers ledit ſeigneur d'Albret, a eſté adiugee audit ſeigneur d'Orual: [Quarta obiectio eſt, quod poſſeſſio, quæ fuit quondam apud Alanum, dominum d'Albret, d. dominæ nullum poteſt adferre commodum. Ad quod reſpondetur, quod per areſtum, datum in commodum domini quondam d'Orual patris d. dominæ anno 1516. dicta poſſeſſio, quæ apud d. dominũ d'Albret fuerat, domi-

Source : BIU Cujas

no d'Orual adiudicata eſt :] & ſic habet cauſam *dudit ſeigneur d'Albret*, [d. domini d'Albret ,] titulo iudicati , qui eſt iuſtiſſimus , & ſufficiens acceſsioni poſſeſsionis. l. Pomponius. §. ſi iuſſu præſidis. ff. de acquiren. poſſeſſ.

Conſequemment peult ladite dame [Conſequenter pōt d. domina] vti acceſsione *de la poſſeſſion du ſeigneur d'Argenton : laquelle ſeroit retournee au ſeigneur d'Albret par la faculté du rachapt , qu'il auroit retenu en la vente par luy faite audit d'Argenton* , [poſſeſſionis domini d'Argenton, quæ ad dominum d'Albret reuerſa eſſet per facultatem euictionis, quam in venditione d. domino d'Argenton facta retinuerat,] vt eſt caſus in l. ſi duobus ff. de diuerſ. & temporal. præſcript. Sicut & debitor, poſtquàm luit pignus, vtitur acceſſione poſſeſſionis ex perſona creditoris. l. ſerui nomine. ff. de vſucap.

Le cinquieſme obiect eſt, que la poſſeſſion dudit ſeigneur d'Albret [Quinta obiectio eſt, quòd poſſeſſio d. domini d'Albret] fuit affecta vitio reali violentiæ. *A quoy y a reſponce, que tel vice* [Ad quod reſpondetur, quòd tale vitium] non præiudicat antiquo, & vero poſſeſſori : *Mais eſt introduitc en ſa faueur*, [ſed in eius fauorem introductum eſt,] & non in odium vel præiudicium ipſius . Quinimò *ledit vice auroit eſté purgé deſlors , que la choſe eſt retournée pardeuers l'antique poſſeßeur, qui eſtoit ledit ſeu ſeigneur d'Orual*. [dictum vitium ab eo tempore purgatum fuiſſet, quo res ad antiquum poſſeſſorem, qui d. quondam dominus d'Orual erat, eſt reuerſa.] l. ſequitur. §. quod aũt. & §. ſi tu vi à me. ff. de vſucapio.

Secundò, huiuſmodi vitia non veniunt in conſiderationem in præſcriptione lõgiſſimi temporis 30. vel 40. annorum. l. 1. §. adhæc. C. de annal. except. glo. in §. furtiuæ. Inſtitut. de vſucap. in l. 1. de ſeru. fug. in l. ſicut, de præſcript. 30. vel 40. annor. Bar. in l. ſequitur. §. ſi fundum. ff. de vſucap. Panormit. in l. nihil. De præſcriptio. *Par plus forte raiſon ledit vice ceſſe* [Multò magis hoc vitium ceſſat] in præſcriptione centenaria quæ nullo caſu impediri vel prorogari poteſt , vt ſupra dictum eſt.

Et ſic ex ante deductis *appert clerement, que le demandeur n'a fondement , ne moyen vallable . Et au contraire eſt amplement monſtré , que le Comté contentieux* [manifeſtò conſtat, petitorem nullo fundamento , vel ratione firma ſtabiliri. ſed econtra abundè monſtratum eſt, quòd d. Comitatus contentioſus] ſemper fuit in libero commercio hominum: *Et que en iceluy ladite Dame eſt fondee en tresiuſte tiltre, & treſancienne poſſeſſion.* [Et quòd in eodem d. domina iuſtiſſimo titulo, cum poſſeſſione antiquiſſima fundata ſit.]

RESPON. CXLIX.

De Rege Portugaliæ.

SVMMARIVM.

1 *Portugaliæ Regis venditio piperis.*
2 *Inſtitor nomine rerum à ſe venditarum, an ab alio, quam à domino mercedem exigere poſsit , ibid. per totum .*
3 *Expenſæ mercium venditarum à quo poſsint exigi.*
4 *Totum qui dicit nihil excludit.*
5 *Dictio vſque incluſiuè ponitur.*
6 *Dictio ſuper quid importet.*
7 *Appellatione expenſarum legitimæ veniunt.*
8 *Iudici extra domicilium gratia partium proficiſcenti, expenſæ moderatæ debentur.*
9 *Emolumentum qui ſentit , onus recuſare non debet .*
10 *Salarium inſtitoris eſt mercibus uenditis annexum .*
11 *Officium alicui damnoſum eſſe non debet.*
12 *Antecedens qui vult , vult & conſequens.*
13 *Conuentio eſt ſeruanda.*
14 *Seruus ſumens pecuniam, ut ſe aleret, & veſtiret ſecundum conſuetudinem domini, in rem domini hoc verſum cenſetur.*
15 *Poſitus in locum alterius ad illa tenetur, ad quæ tenebatur is in cuius locum ſuccedit.*
16 *Contrahere ſecundum conſuecudinem patriæ quilibet uidetur .*
17 *Salarium negotiorum geſtori debetur, licet ſine mandato gerat.*
18 *Contractum approbans, cum ſuis qualitatibus illum approbare uidetur.*
19 *Expenſarum nomine an ueniat ſalarium inſtitoris.*
20 *Impenſa dicitur illud quod neceſſario impenditur in re, uel pro re.*
21 *Dominium tranſlatum ſine traditione.*

1 SERENISSIMVS † PORTVGALIAE Rex vendidit certam piperis, & ſpecierum quantitatem *Georgio* de Barros , Emanueli Cirnæ, & alijs ſocijs, *pretio* inter eos conuento : intra quam quantitatem *continebatur* omne piper , & ſpecies quæ deferebantur in *Flandriam* per ducem Simonem Debega . Et illam quantitatem tenebantur mercatores recipere , ad pondus factum in domo des Indes, & quando contractus erit perfectus, & concluſus in d. domo des Indes contrahentes tenebuntur ſoluere omne quod expenſum erit in ſaccis, capſis, & in omnibus alijs ſumptibus , quos deberent ſoluere emptores , ac ſi recepiſſent, piper in dicta domo & ſi *portat* fuiſſent pro eis merces.

Item mercatores decem ducatos ſoluent, ex quolibet ſpecierum dolio, & omnes expenſas quæ fient in Flandria, ſuper dictis ſpeciebus , donec fuerint diſtributæ & traditæ merces dictis contrahentibus reſtituent, ſecundum computum Ioannis Rebelli d. Sereniſſimi Regis inſtitoris .

Item conuentum fuit quod ſi d. inſtitor vendiderit dictum piper & ſpecies, venditiones fient pro illis mercatoribus, & inſtitor ſoluet eis pretium, quod recipiet ex illis venditionibus, computatio que fiet ex libris dicti inſtitoris , & illud pretium quod receptum fuerit ab inſtitore ſoluetur dictis mercato. in nundinis Paſchatis proximis.

2 † Quo facto contractu mercatores literas illuſtris Regis inſtitori ſuo rebello tradiderunt, qui iam maiorem partem piperis, & ſpecierum uendiderat, ipſe inſtitor pecuniam illis tradidi facta computatione impenſarum , in quibus impenſis , eò quod illuſtris Rex, pro quolibet quintalo vendito, pro centum libris dabat inſtitori duas libras, vel duos ducatos, de non venditis verò, ſed tantum traditis vnum ducatum . Ideo inſtitor illud ſalarium à mercatoribus petit: quæſtio eſt an mercatoribus ſoluere teneantur, vel illuſtris Rex .

Inuocato Dei Optimi Maximi, ac virginis Mariæ oĩumq; ſanctorũ auxilio breui concludo d. Georgiũ des Barros, Emanueli Ciruæ, & alios ſuos ſocios teneri, ad ſoluendũ iſtam penſionẽ Ioãni Rebello inſtitori

illuſtriſ-

illuſtriſſimi Portugaliæ Regis. Et hoc ex ſequen. probatur. Primò ratione promiſſionis, ipſi enim in contractu promiſerunt ſoluere expenſas factas, ergò & iſtas ſoluere tenentur: nam quod ſemel expreſſum eſt de labijs tuis, obſeruabis & facies ſicut promiſiſti. Deuter. 23. c. in fine. ſtudioſè enim agendum eſt, vt ea quæ promittuntur opere compleantur. c. qualiter. de pact. Et lex ciuilis ait, quod hi qui ſe ſponſioni cõſtrinxerint promiſſa reſtituant, & adimpleant. l. vna. C. de ſuffrag. Itaque cum dicti mercatores promiſerint ſoluere expenſas, ergo & iſtas ſoluere tenentur, quia in numero expenſarum continẽtur, vt inferius dicetur.

Secundò, promiſerunt ipſi ſoluere omnes impenſas, *et totadalas mays despeſſas qu'en Flandres* facerem, vult dicere quod omnes expenſas vltra prædictas tenen-
4 tur ſoluere, quæ in Flandria fient. Ideo † qui totum dicit nihil excludit. §. Iulianus. ff. de leg. 3. l. à procuratore. C. mand. Et cum partes contrahentes nullas expenſas exceperint, ergo omnes ſoluere tenentur. c. ſolitæ in fin. de maiorita. Nam ſi partes de iſtis expenſis ſeu de ſalario inſtitoris nõ intellexiſſent, excepiſſent. c. ad audientiam. de decim. Nam ſi contrarium volebant nulla erat difficultas de eo diſponere. l. vna. §. vbi in fine. C. de caduc. tollen. plura in hanc rem adducit Dec conſi. 58. placet mihi.

Tertiò: promiſerunt ſoluere *todas despeſſas* id eſt, omnes expenſas factas *vſque* ad traditionem merciũ.
5 Iſta † dictio *vſque incluſiuè* ponitur. l. fi. ff. de ſenator. c. 1. de ordina. ab epiſco. Bar. in l. patronus. §. Sempron. de legat. 3. Alex. & Vincent. in l. 1. ff. ad leg. Falcid. volens dicere, quod etiam debeant mercatores ſoluere expenſas quæ in ipſa traditione fient. Sed in ipſa traditione eſt expenſa vt inſtitor recipiat, unum pro centum. Ergo mercatores ſoluent, illud uel duo, pro centum pro ſalario inſtitoris conſueti.

Quartò, conuenerunt contrahentes quod mercatores ſoluerent omnes expenſas quæ fierent in Flandria, *ſoore*, id eſt ſuper dictis ſpeciebus quouſque traditæ fuiſſent. Sed impenſæ inſtitoris fiunt in Flandria,
6 ergo illic ſoluendæ ſunt: nam † dictio, ſuper, denotat ſiue ſtatim, ſiue ante, ſiue poſt. Bar. & Iaſ. in auth. ſacramẽta C. ſi aduerſ. ven. quia ſalarium inſtitori debetur tpe contractus. ergo hoc ſalarium comprehendetur.

Quintò, ponderanda eſt dictio, *prela contadillas*, id eſt, per computum ſeu ſecundum: nam mercatores promiſerunt ſoluere expenſas per computum ſeu ſecundum computum inſtitoris: Sed computum inſtitoris eſt de ſuo ſalario, ergo ad illud tenentur, nempè iſta dictio ſecundum accipitur pro iuſta. l. duo. ff. de præſcript. verb. l. quidam. Hybberus. ff. de ſeruit. vrban. prædior. adeò quod dicti mercatores promiſerunt ſoluere expenſas factas in Flandria, ſecundũ quod inſtitor computabit, ipſe computat ſuum ſalarium cõuentũ. & conſuetũ ergo ad illud contrahentes tenentur.

Nec refragatur quod ſi quis mihi promiſerit refice-
7 re omnes expenſas, † appellatione expenſarum veniunt legitimæ, vt conſuluit Alex. conſi. 77. capio. col. 3. in 4. vol. Reſpondeo quod expenſæ inſtitoris ſunt legitimæ & ſine eis non venderent merces, vt inferius dicetur.

Sextò, conuentum fuit vt ſi fieret venditio ab inſtitore, quod de dictis ſpeciebus Flandriæ, *Fara on per los ditos contratadores*, id eſt, ſi fiat aliqua venditio ſpecierũ, ab inſtitore fiet pro mercatoribus. Et tendet ad vtilitatem ipſorum mercatorum. Poſtquam ergo inſtitor pro eis contrahebat. ergo ipſi debent illi ſoluere, quia laboranti mihi ego ſoluere debeo quippè teſtibus quos produco, ſumptus & impenſas debeo. l. qm̃.
8 liberi C. de teſti. † Et iudici extra domicilium proficiſcenti, gratia partium iubet Papa vt partes expenſas illi moderatas dent. in c. ſtatutum. § inſuper. de reſcr. in 6. multò fortius iudex dabit iſti inſtitori laboranti, mercatoribus, ab ipſis ſalarium conſuetum exolui. Et hoc eſt valdè æquum.

9 Septimò, qui ſentit † emolumentum, non debet recuſare onus & regul. iu. ſecundum naturam. ff. de regul. qui ſentit onus, & iſta regula ex æquitate naturali procedit, vt d. reg. ſecundum naturam. ideò dic. t. text. abſurdum eſſet aliquem commoda hæreditatis habere. & alium onera ſuſtinere. l. is qui in poteſtate. §. fi. ff. de leg. præſtan. Itaque abſurdum eſſet, ſi hi mercatores lucrum haberent, venditionum factarum ab inſtitore, & inſtitor non haberet aliquod ſalarium, vel quod illuſtris rex non habens aliquod lucrum, teneretur ipſi inſtitori ſoluere.

10 Octauò onus & † ſalarium inſtitoris erat rei annexum, vtpotè quod ex quintalo, vt ita loquar vẽdito, ipſe haberet duos aureos, ex quolibet alio vnum ipſe vẽdidit, & ex voluntate illorum & cõuentione. Igitur ſalarium hoc habebit. probat. l. alienatio. ff. de contrah. empt. alienatio cum fit, cum ſua cauſa dominium, ad alium transferimus, quæ eſſet futura, ſi apud nos ea res manſiſſet: idque toto iure ciuili, ita ſe habet præterquam ſe aliquid nominatim ſit conſtitutum ſi iſtæ merces manſiſſent in dominio Illuſtris Regis, & fuiſſent venditæ, inſtitor ſalarium prædictum habuiſſet, ergo & ab illis habebit, ad quos merces deuenerunt. Et ille tex benè probat etiã in conuentione niſi nominatim ſit aliud conſtitutũ, vt ibidẽ ſcribitur. quod nõ eſt hic. imo eſt conuentum vt mercatores ſoluerẽt, ergo tam ex iure quam ex conuentione ſoluere tenentur.

11 Nonò, † officium non debet eſſe alicui damnoſũ, l. ſed & ſi quis ex ſignatoribus. ff. ſi quis omiſſ. cauſ. teſtam. l. ſi ſeruus communis. §. quod verò. verſic. idque euidentius. de furt. Sed officium eſſet iſti inſtitori dãnoſum, vtpotè quia nil haberet ex illuſtri Rege, quia eius negotia non geſſit, & nil etiam à mercatoribus vnde hoc eſſet iniquum, ideo à mercatoribus, quorũ negotia geſſit exigere poterit.

12 Decimò, † qui vult antecedens, vult & conſequẽs. l. 1. §. 1. ff. ſi vſufr. petatur. & l. 3. § qui habet. de ſeruit. ruſtic. prædior. Sed ipſi mercatores uoluerunt quod ipſe inſtitor venderet, ergo ad pretium & ad pẽſionem inſtitoris conſuetam, tacitè conſenſerunt etiam, ſine expreſſione, ſed in hoc caſu multò fortius vt ſuperius dixi, quia inter contrahentes, ita conuentum extitit, vt mercatores omnes expenſas ſoluerent.

Vndecimò, non poteſt pro parte expenſas approbare qui omnes ſoluere promiſit, quia non eſſet ſequi ſuam promiſſionem partem ſoluẽdo, & partem reii-
13 ciendo, & tamen † conuentionem ſeruare iubet prętor. in l. iuris gentium, § prætor ait. ff. de pact. poſtquã conuentum eſt omnes ſoluere expenſas, oẽs ſoluant.

Duodecimò, ſi alium inſtitorem habuiſſent mercatores, idem & fortè plus exoluiſſent, ergo & iſti iſtud ſalarium conſuetum & conuentum ſoluere debent, quia non debet eſſe deterioris conditionis quã alius, quem mercatores habuiſſent.

Decimotertiò, hoc quod debetur deducendũ eſt, ſi aliud de hoc conſequi non poſſit. l. ſi noxali. §. quod aũt. ff. de pecul. Sed hic inſtitor non põt conſequi ab alio, ergo ab his mercatoribus deducere debet, ex denarijs q̃ recepit ex mercibus ſi illuſtris Rex promiſiſſet ſalariũ centum aureorũ extrinſecus, tunc id Rex teneretur, ſed quia ſalariũ ſoluitur ex re quicunq; rem igitur habet tenetur illud conuentum ſalariũ præſtare.

14 Decimoquartò, † ſi ſeruus ſumpſit pecuniam ut ſe aleret & ueſtiret ſecundum conſuetudinem domini, id eſt, uſque ad eum modum quem dominus ei præſtare conſueuerat, in rem domini hoc uerſum cēſetur. l. 3. §. proinde. ff. de in rem uer. Si igitur hoc eſt uerſum in rem domini & dominus teneretur ſoluere, ergo & qui in ſuum locum ſuccedunt uidelicet mercatores, qui in locum Regis ſuccedunt.

15 Decimoquintò, † poſitus in locum alterius ad illa tenetur ad quæ tenebatur is in cuius locum ſuccedit. l. princeps bona concedendo. videtur etiam obligatione concedere. ff. de uerbo. ſignific. facit. l. qui quadringenta ad Trebell. l. planè in fin. ibi. & his libera poteſtas de ſuo loco ſubſtituendi eos in quos onera actionis officio iudicis tranſlata ſunt. ff. famil. hercifc. ideo iſti mercatores qui in locum Sereniſſimi Portugalliæ Regis ſucceſſerunt, pactum conuentū dum rege ſeruare debent, quia ſunt procuratores in rē ſuam. l. ſed ſi tantum. ff. de pact. Itaque illuſtris Rex conuenerat de dando unum pro centū, uel duo, ergo ad illa mercatores tenentur, etiam ſi non fuerit expreſsè dictum per d. l. ſed ſi tantū, & ſubrogatus ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. l. ſi donatæ. §. ſi ſponſus. de donat. inter vir. & uxor. abundè Hyppolit. Marſil. ſingul. 255. ſubrogatus. cum iſti mercatores fuerint in locum illuſtris Regis, & his mercibus ſubrogati eodem iure uti debēt. & ſic ſoluere inſtitori ſicut idē Rex feciſſet.

16 Decimoſextò, † quilibet uidetur contrahere ſecundum patriæ conſuetudinem. l. ſi fundus. ff. de euictio. Et ſalarium debetur ſecundum loci conſuetudinem. Bal. in l. 1. col. ult. C. mand. Igitur ſalarium debebitur iſti inſtitori, etiamſi non ſit ita expreſsè conuentū & iſta eſt patriæ (ut præfertur) conſuetudo, ut duo pro centum ſoluantur, ergo iſta ſolui debent, & quia ita conuentum erat, cum illuſtri Rege.

17 Decimoſeptimò, † negotiorum geſtori ſalarium debetur, licet ſine mandato gerat. l. Titio. in prin. ubi gloſ. & Bart. ff. ad Municipal. à fortiori iſti inſtitori, qui habebat mandatum ad uendendum ex partium conuentione debebitur ſalarium conuentum, ab illuſtri Rege, poſtquam habent fructum, & lucrum, ergo & ſalarium præſtare.

18 Decimooctauò, † quando quis approbat contractum uidetur illum approbare cum ſuis qualitatibus & acceſſoriis. l. cum principalis. ff. de reg. iur. ipſi mercatores approbant venditionem factam ab iſtitore. Ergo & ſtipendia ipſius inſtitoris approbare cenſetur, etiam ſi nihil dictum fuerit in contractu.

19 Decimonōnò, non refragatur quod † ſalarium inſtitoris non ſit expenſa, ſed idem Rex qui ſalariū promiſit ad illud ſalariū tenetur, non verò mercatores, cū non promiſerint niſi expenſas. Reſpondeo hoc ſalarium conuentum eſſe impenſam neceſſariam rei, quia non poteſt dici taberna & officina inſtructa, niſi habeat homines & res. l. inſtructā. ff. de uerb. ſig. Ergo cū neceſſarii ſint inſtitores īpenſa facta in ipſis inſtitoribus eſt neceſſaria, igitur illis exoluēda erit. Et ad illas tenebūtur mercatores, non uero Rex, cū merces illorum uēdiderit, & quia † impēſa dicitur id quod neceſſario impeditur in re uel pro re. l. 1. & ſeq. ff. de impen. in reb. dotal. fact. Iſtud ſalarium inſtitoris pro re uendēda interponitur, ergo dicitur impēſa, & neceſſaria ſine qua res nō uenderetur, & remaneret ſēper in officina. Quę igitur impēſę minuūt rē & patrimoniū. l. qđ dicitur. ff. de impēſ. in re. dotal. Ideò iſtæ impenſæ vnū vel duo per centū minuūt pretiū mercium, adeò quod retinere poteſt ex mercibus, quod ſibi debetur.

20 Viceſimò, non obeſt quod mercatores tenentur ſoluere expenſas doliorum, & omnes alias quas deberent ſoluere, eo caſu quo in domo *des Indes* recepiſſent merces, ſed ſi in domo *des Indes* recepiſſent merces, non ſoluiſſent ſalarium aliquod, ergo nec nunc.

Reſpondeo, quamuis ex illa conuentione, & articulo non tenebantur ſoluere inſtitori, ſed ex art. ſeq. Sic cum dicit quod ſoluent omnes expenſas factas in Flandria, & ſi vendantur ab inſtitore merces, ipſe ſoluet pretium illarum ipſis mercatoribus, & ratio pretij ex libro fiet & habebit inſtitor ſoluere pretiū in feſto Paſchatis. Igitur de hoc ſalario cenſetur cogitatū.

Vltimò nō me mouet quòd ante traditionem res erant Regis, ergo Rex ſoluet ſtipendia inſtitori.

21 Reſpondeo, imo erat † tranſlatum dominium ſine traditione in ipſos mercatores, quia habita erat fides de traditione, & res habebantur pro traditis, quod poteſt fieri. vt in §. interdum etiam ſine traditione nulla voluntas domini ſufficit ad rem transferendam. de rer. diuiſ. in inſtit. Nam poſtquam partes conuenerūt vt venditiones fierent pro mercatoribus, ergo merces erant tranſlatæ in ipſos mercatores eo ipſo quod d. Rabello eas receperat, licet eſſet ignarus, vt etiam not. Doct. in l. eius. ff. ſi cert. petat.

Et ſic ex præmiſſis concludo d. Georgium de Barros & alios mercatores contrahentes emptores ſpecierum teneri ad ſoluendum ſalarium inſtitori, d. Ioanni Rebello, vnum vel duo pro centum, iuxta conuentionem cum illuſtri Rege factam, eò quod negotia illorum tractauit, & alijs rationibus ſuperius deſcriptis, quas veras arbitror, ob id ſubſcripſi hoc anno 1546. in menſe Septembris.

RESPON. CL.

De ea, quæ tutelæ officio abutens res minoris vendidit, & an ex ea teneatur venditione.

SVMMARIVM.

1 *Officium alium damnoſum eſſe non debet.*
2 *Dos amitti non poteſt, niſi cum renuntiatione, vt hic.*
3 *Minoris bona quomodo vendi poſſint, ibid. & infra.*
4 *Iudex in venditione rerum minoris quid excutere debeat.*
5 *Decretum interpoſitum ex falſa cauſa eſt nullum.*
6 *Decretum interpoſitum ſuper alienatione rei minoris, quando ſit inualidum.*
7 *Iudici, vel Notario dicenti cauſæ cognitionem interueniſſe non creditur, ibid. & infra.*

1 OFFICIVM † non eſſe cuiquam damnoſum certiſſimi iuris eſt. l. ſi quis ex ſignatoribus. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. quod eſſet hic, quia tanquam tutrix gerebat negotiū & nomine ſuo ſe obligauit, quod non feciſſet niſi nomine tutorio & volens pupillis prouidere.

2 Item, † per iſtam obligationem ſi teneretur perderet dotem, quam non poteſt perdere, niſi expreſsè renuntiet Velleiano, & auth. ſiue à me, &c.

Item, in contractu tenebatur vidua ſeu eius liberi volentes reemere rem uenditam viginti aureos dare vltra quam acceperant. Et ſic eſt pactum illicitum & reprobatum. c. ad noſtram. de emptionib.

Nec

Source : BIU Cujas

Nec obſtat quod dicat pro expenſis, quia licet expenſæ veniant reſtituendæ, hoc verum eſt veræ expẽſæ, ſed non illæ quæ non fuerint expoſitæ.

3 † Item non poteſt vendi res minoris niſi præſenti pecunia, quod non fit hic.

Item quando res minoris non fuit iuſto pretio vendita, reſtituitur, ut rurſus admittatur licitatio. l. ſi ſiue. §. 1. ff. de minor.

Item quando contractus eſt illicitus, fructus ſunt reſtituendi, vel in ſortem imputantur. c. j. de vſur. & cap. cum contra. de pigno.

Item, ſi non prouocauit minor intra diem, ſubuenitur ei vt prouocet. l. & ſi ſiue. § penult. ff. de minorib.

Item, manet pupillo actio licet res pupilli ſit vendita, quando eſt obreptum prætori & iudici. l. 1. §. præterea. in fi. de reb. eor. & l. magis puto. §. penul. illo tit.

4 Imprimis iudex debet excutere an aliundè, quam ex venditione rei immobilis pecunia haberi poſſit. l. magis puto. §. non paſſim. ff. de re. eo. qui ſub tutel.

Secundò an ſit æs alienum, quia ſi non ſit æs alienum, licet allegetur prætor hoc non poteſt permittere. §. ſi æs alienum. ibid.

Tertiò an ſint aliæ res præter pdia quæ diſtrahi poſſint, ex quarũ rerum pretio æri alieno ſatisfieri poſſit.

Quartò, ſi vrgeat creditor pupilli aut uſurarum modus ſuadeat tunc permittet diſtrahi. d. §. nõ paſſim. qui vtitur verbo tunc.

Quintò, videre debet eius, an obligare potius permittat, quam vendere, ſi fortè eſt vtilius pupillo, ut ibidem dicitur.

Sextò cauendum eſt ne propter æs modicum alienum poſſeſſio magna diſtrahatur: ſed ſi ſit alia poſſeſſio minor, vel minus vtilis pupillo magis permittat eam diſtrahi, quam maiorem & vtiliorem § item prętor. Ibid. Alex. & Clau. de Seycello in l. iuſtè. ff. de acquir. poſſeſ.

Septimò, imprimis requirere debet eum qui ſe inſtruat de fortunis pupilli, nec nimium tutoribus, aut curatoribus credere, qui nõnumquam lucri ſui gratia aſſerere prętori ſolent, neceſſe eſſe diſtrahi poſſeſſionem vel obligationem.

Octauò, §. ſi æs alienum ibidem dicit niſi prædicta interuenerint venditionem nullam & decretum.

5 Nonò, etiam † decretum interpoſitum ex falſa cauſa eſt nullum. d. §. ſi æs. etiã ſi cauſa ſit parte falſa, quia in totum uitiabitur decretum. Bart. & alij in l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ff. de condict. indeb. Dec. conſil. 403. quamuis. num. 20. quia ſententia eſt indiuidua, l. in hoc iudicio. ff. famil. herciſcun. Et indiuiduis vtile per inutile vitiatur, l. 1. §. item quæro, & §. item Trebatius. de aqua quotid & ęſtiu. Et ſic adiudicatio facta per iudicem pro maiori debito, quam ſit, tenet. l. 1. §. hæc uerba. ff. ne vis fiat ei. Bald. in l. certi condictio. §. quoniam. col. 3. ff. ſi cert. pet. gloſ. in verb. decretum. rub. de concluſ. Lateranenſ. concil. in Concord.

6 Item † decretum interpoſitum ſuper alienatione rei minoris non ualet, quando eo momento temporis fuerit interpoſitum, quo petitum fuit, quia ex breuitate temporis apparet cognitionem cauſæ non interueniſſe. l. ſi finita. §. ſi fortè. ff. de damn. infect. c. 1. de reb. eccle. non alienand. Alex. conſil. 217. uiſis. col. vlt. in 2. uolum. Iaſon. plenè in l. 2. col. 4. de edend.

Et ideò fructus percepti in uim inutilis decreti debent in ſortem computari. per l. 1. & ult. C. de pignor. actio. Sic fuit Neapoli deciſum, ut patet in deciſ. Neapolit. q. 218. petita. in fi.

Itẽ debebat fieri ſcriptura ſeparata de cauſæ cognitione, & altera de decreto, Specul. in titul. de procurat. §. 1. uerſic. quid ſi ſolum. Alex. cõſil. 163. alias in fin. uolum. 5. Dec. conſil. 351. in caſu. col. ult. Iaſ. in l. nec quidquam. §. ubi decretum. col. pen. ff. de offic. proconſulum.

7 † Nec creditur iudici dicenti cauſæ cognitionem interueniſſe. arg. not. in l. ſi fortè. ff. de Caſtren. pecul. & not. in authen. hoc ius. C. de ſacroſanct. eccl. Hyppol. de Marſil. expreſsius in ſingul. 399. multi ſunt.

Nec notario creditur aſſerenti cauſę cognitionem interueniſſe cum de hoc non eſſet rogatus. Dec. cõſil. 556. uiſo. col. 2. nec tutori uel curatori, ut Bald. & Salyc. in l. 1. C. ſi aduerſ. donat. Cor. conſil. 71. quod non ualeat. col. 1. in 3. uol.

RESPON. CLI.

Facti ſpecies mutui ſub vſuris ſemiſsibus.

SVMMARIVM.

1 *Mutuum contractum ſub ſemiſsibus vſuris, & pignoribus datis.*

2 *Repreſſaliæ, quas Galli marcham, ſeu areſtationes vocant.*

3 *Stipulatio, quando interueniſſe præſumatur.*
Stipulatio eſt ſtricti iuris, ibid.

4 *Stipulatio rem tradi eſt ſtipulatio faciendi.*
In ſtipulatione non fieri, venit tantum id quod intereſt, ibid.

5 *Paria ſunt nullum habere inſtrumentum, vel inutile habere.*

6 *Falſas creditor ſimulans ſe creditorem, & furtum committit, & in crimen falſi, & ſtelionatus incidit.*

7 *Stipulationis interponendæ licet quis initio iuſtam habeat cauſam, ſi tamen poſtea nulla idonea cauſa appareat, contra agentem exceptioni doli locus eſt.*

8 *Ex ſtipulatione agi non poteſt, niſi interſit.*

9 *Stipulatio non reddendi inſtrumentum, quam interpretationem accipiat.*

10 *Inſtrumentum dimiſiſſe non videtur, qui ad illud actionem non habet.*

11 *Stipulari alteri nemo poteſt.*

1 CAIVS † primum à Titio accepit mutuo cẽtum aureos, ſub ſemiſſibus uſuris, ideſt ut anno elapſo ſortem cum penſione ſex aureorum redderet, deditque pignori inſtrumentum octingentorum aureorum in quo erat in eam ſummam obligatus Sempronius, & aduerſus eum ceſſit actionem, ſi ſuo tempore non ſolueret: deinde idem Caius ab aliis duobus Seiis mutuam accepit aliam maiorem quantitatem ut puta quadringẽtorum aureorum datis fideiuſſoribus. Et antequã numeraretur pecunia, cum Seii illi ſimularent aliter nolle credere, Titius prior creditor qui pignori inſtrumẽtum habebat canit rogatu Caii, iiſdem Seiis nõ prius inſtrumentum dimiſſurum ſe, quam eis ſoluti eſſent quadringenti aurei, non autem id cautum eſt fideiuſſoribus illis, Cum itaque is Titius Caium debitorem iam conſtitutum in mora ſæpè interpellaſſet, nec poſſet aliter ad ſoluendum cogere, quam per pignorationes, quas Itali † repreſſalias, *nos marcham* ſeu arreſtatio-
2 nes uocamus, quia erat alterius ditionis, & imperii, porrexit libellum ſenatui ſuæ ciuitatis. Et ſenatus ſcripſit

ad

Source : BIU Cujas

ad Sempronium Principem cui erat ſubditus Caius & qui idem erat obligatus Caio, in dicto inſtrumento pignoris, nil curet ut ſatisfiat Titio, ſe repreſſalias conceſſurum, Sempronius reſcripſit multò antequam Titio traditum eſſet inſtrumentum ſe liberatum obligatione per nouationem, & delegationem, idque inſtrumento alio apparere cuius exemplum ad ſenatũ miſit. Et prouide inutile eſſe inſtrumentum, quod apud Titium eſſet. Senatus tamen conceſſit repreſſalias, interea cum moleſtia repreſſaliarum afficeretur, Sempronius tranſegit cum Titio, & Titius ei reddidit inſtrumentum cautione indemnitatis ab eo accepta, priuſquam tamen redderet, rogauerat primum Seios: deinde fideiuſſores vt ſibi ſolutis centum creditis aureis ſupradictis reciperent inſtrumentum, & cũ recuſaſſent proteſtatus eſt. Nunc hac re intellecta conueniunt eum Seii, & fideiuſſores eius, vt vel ſoluat quadringẽtos aureos, vel inſtrumentum exhibeat ob cautionem ſuã, ſeu recognitionem: quaſi ſuſceperit periculum debiti. Quæritur, num propter redditionem huiuſmodi inſtrumenti, contra cautionem ſeu recognitionem interpoſitam: cogatur Titius Seiis ſoluere uel exhibere inſtrumentum? & denique quomodo ei ſubueniatur?

Nobis videtur imprimis quod actum eſt, & naturam illius cautionis, ſeu recognitionis ſpectandam eſſe: cum ex ea ſola Seiis teneri poſſit. iux. l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de regu. iur. legem enim contrahentes dant. l. in conuentionalibus. de verbor. oblig. Itaque hic non diſſerimus an nuda fuerit, & citra ſtipula-
3 tionem Titius promiſerit: cum † præſumatur ſtipulatio interueniſſe. l. 1. C. de contrah. & cõmit. ſtip. §. ſi ſcriptum. inſt. de inutilib. ſtipul. præcipuè in notario, & inſtrumenta tanquam ſolemnitas. ut notatur in l. ſciendum. de verbor. obliga. Doct. in l. lecta. ff. ſi cert. pet. Ex hac igitur Titij ſtipulatione promitto vobis Seiis, non dimiſſurum me inſtrumentum donec uobis perſoluerit Caius: non poteſt conueniri vt ſoluat: quia id nõ actum nec promiſſum eſt. Et ſtipulatio eſt ſtricti iuris. l. quidquid. de verbor. obligat. Nec ut tradat inſtrumẽ-
4 tum: † rem enim tradi ſtipulatio faciendi eſt. l. ſi rem. ibid. At hic promiſit ſe non dimiſſurum inſtrumentum. Et ſic non fieri per eum vt inſtrumentum ad alios perueniat, in qua ſtipulatione non fieri, ſicut in aliis faciendi ſtipulationibus, venit tantum id quod intereſt. l. in illa ſtipulatione. & ſi ita quis. §. ea. de verbor. obligat. Quare probare debent Seii, id quod eorum intereſt. Alioqui abſoluetur Titius. §. ult. inſtitut. de verb. obl. Quod & ſi in facto magis quam in iure conſiſtit. l. quatenus. de regul. iur. Tamen, vt ex propoſita facti ſpecie declaratur, Seij non poterunt probare ſua intereſſe inſtrumentum non reddi, ſi uerum ſit Sempronium liberatum prius fuiſſe, quàm traderetur Titio, vel Seii, cum Caio contraherent, atque ita ante cautionem: nam inutile eſſet eis inſtrumentum
5 cũ à Sempronio nil peti poſſet: † Et paria ſunt nullũ habere & inutile habere. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cog. Sed & Sempronius poterat agere ſoluto debito, aut delegatione facta, vt redderentur. l. vlt. C. ad exhibend. l. diſſolutæ. C. de condict. ex lege.

Nec obeſt, dixerint Seii ſua intereſſe, quod poſſint repreſſalias vi inſtrumenti impetrare à Senatu, & ſuũ conſequi, vt Titius eo alioqui inutili exiſtente, conſecutus eſt. Quia reſponderi poteſt nõ ex perſona Sempronii, qui iampridem liberatus eſſet, Senatum repreſſalias conceſsiſſe, cum nec iure feciſſet, ſed ex Caij inſtrumento centum aureorum mutuo datorum à Titio, vel hoc itidem ex ſuo Seii obtinere poterunt, contra Caium, eo maximè quod multo iuſtior cauſa videbitur ſenatui, propter improbitatem tam doloſi & fraudulenti hominis, qui, vt falſus creditor ſimulans ſe creditorem, & in perſona ſua mentitus, furtũ admiſit. l. falſus creditor. ff. de furt. & §. ſi quis ibid. Et in crimen falſi incidit, inſtrumẽtũ Titio & Seiis dans, quod iam aliis per delegationem dederat. l. ſi creditor. C. de falſ. l. ſi à debitore. ff. eod. & in crimen ſtellionat. & l. tertia. ff. crimin. ſtellionatus. & l. vltim. C. eod. Et maxime intereſt reipublicæ ne huiuſmodi fraudibus & calliditate exteri ita pecuniis emungant ciues.

Quare Titius exceptione doli vti contra Seios poterit, tum quod petant quod iam intus habent ex ſuo inſtrumento. ar. l. 1. C. de re iudic. nihil enim amplius ex illo inſtrumento Sempronii nullo conſequi poſſunt, nec quidem tantum quantum ex ſuo quod habent, imò etiam ſi eſſet inſtrumentum illud Sempronii ualidum videretur non plus poſſe prodeſſe, quam Caii, quoad repreſſalias obtinẽdas. Tum quod
7 † licet quis initio habeat iuſtam cauſam interponẽdæ ſtipulationis, vt hic cum putaretur ualidum inſtrumẽtum. Tamen ſi poſtea nulla idonea cauſa appareat, aut finita, aut non ſecuta contra agentem, exceptioni doli locus eſt. l. 2. §. circa in fin. ff. de dol. except.

Quinimò ait iureconſ. in l. Iulian. §. vlt. ff. de dol. except. & in l. 2. de donat. Si ei quem creditorem tuum eſſe putabas, iuſſu tuo pecuniã quam tibi debere exiſtimabam promiſero, petentem doli exceptione ſubmoueri debere, & amplius cum ſtipulatore conſequar, vt mihi acceptam faciat ſtipulationem Et habet hæc ſententia humanitatem vt etiam aduerſus hunc vtatur exceptione, vel condictione cui ſum obligatus: hæc Iureconſul. Si ergo Titius hic debitorem ſe putaſſet, & ſoluere promiſiſſet Seiis, ita ſubueniretur. Quantò magis cum nõ promiſit ſoluere, ſed tantũ inſtrumẽtum retinere, quod efficax putauit, & nõ erat.

Quinetiam ſi Titius promiſiſſet ſe ſoluturum nomine Caii, quod multò plus eſt quam inſtrumentum
8 non dimittere, non poſſet † ex ea ſtipulatione agi niſi intereſſet. Ideo ſi locuples ſit Caius, vel ſi aliter ſuum conſequi poſſit, vt à fideiuſſoribus, nihil ex illa ſtipulatione Seii conſequi poterunt. l. ſi ita ſtipulatus fuero. §. 1. de verb. obliga. quid enim mea intereſt (inquit inibi Iureconſul.) id à te fieri, quod ſi non feceris, æquè ſaluam pecuniam habiturus ſum, & idem dici poteſt in Seiis, quid Seiorum intereſt, cum à fideiuſſoribus res eis ſalua ſit, ſi à Caio conſequi nõ poſſint, & etiam eo caſu quo inſtrumentum valeret? & ſanè non uideo quomodo hæc ratio confutari poſſit, adeò probabilem & firmam exiſtimo, contra Seios, ut omnino ſummoueãtur, quod longè probabilius erit, ſi non ualeat inſtrumentum.

Deinde, etiam ſi verum eſſet Sempronium debitorem eſſe, & obligationem durare, atque ita Seiorum intereſſe non reddi inſtrumentum ſupradictaq́ue locum non habere, tamen propter denuntiationem & proteſtationem ſuam Titius videtur liberatus: nã
9 illa † ſtipulatio non reddendi inſtrumenti, ex iure accipiet interpretationem, vt ſcilicet non amplius contineat, quam id quod iure Titius potuit facere, vt in l. Nepos Proculo. de verbor. ſignific. At non potuit iure retinere ſoluto ſibi debito. d. vlt. C. ad exhiben. & l. diſſolutæ. C. de cond. ex lege. neq; enim iuri tertii utpotè Sempronii derogare ſua ſtipulatione, aut pacto potuit. l. debitorum. C. de pact. l. cohæredibus. C. famil. hercisc. & toto titul. res inter alios acta, &c. Sed tantũ denuntiare, ut ſibi prouiderent interim. Vnde illis imputanda negligentia, quia ſibi non prouiderunt nõ

Titio.

Source : BIU Cujas

Titio, qui quod in ſe erat fecit, & ut legitimè factum penam non meretur, vt eſt iur. regu. Nec ſatis ſibi pro uiſum illa ſtipulatione exiſtimare debebant: ſed intelligere debent contra ius alteri quæſitum obeſſe non poſſe, cum eos hæc iuris ignorantia non excuſet. l. 1. ff. de iur. & facti ignorant. & ſiſtere inſtrumentum ac arreſtare procurare debebant, vt notat in l. vlti. C. vbi in rem actio. exercer. debet.

Et ſi dicatur, quid igitur prodeſt ſtipulatio hæc ſic peribit actus potius quam valebit? contra regu. iu. Reſpondendum eſt, prodeſſe quidem in eam rem tantũ vt contineat factum, quod eſt in poteſtate Titij, vt ſcilicet teneatur denuntiare Seiis, vt ſibi prouideant, nõ autem iniuriam aut præiudicium tertii, utpotè Sempronii, in non reddendo inſtrumento, quod nõ poteſt vt ita coarctetur, & reſtringatur ex iure, quod in ſtipulationibus receptũ eſt. ut not. in l. vlt. quidquid adſtringend. de verb. oblig. l. quoties ibid. & illa teſtatio parit doli exceptionem, ſi agatur ex ſtipulatione. l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de verbor. oblig.

Item ſubtili iure nõ commiſſa eſt ſtipulatio, quare
10 agi non poterit. §. agens de actio. in inſti. † nõ videtur enim dimiſiſſe inſtrumentum qui actionẽ ad illud habet. l. qui actionem habet ad rem recuperandã ipſam rem habere videtur. ff. de regul. iur. l. Labeo. §. rem amiſiſſe. de verbor. ſignific. Sed *Titius habet cautionem indemnitatis*, quare *non videtur dimiſiſſe*. Quamobrem *conueniri non poterit*, quòd dimiſerit.

Poſtremò, Seii agere non poſſent aduerſus Titium *ſi haberent* etiam actionem, valida nõ eſſet, niſi prius excuſſis facultatibus tam Caii rei, quam fideiuſſorum eius. §. ſed neque res. de fideiuſſor. in authent.

Nec ipſe poteſt conueniri, vt fideiuſſor, quia non fideiuſſit, nec vt mandator, quia nõ mandauit. Nec ex conſtituto, cum ſe non conſtituerit, pro Caio ſoluturũ, nec vt laudator de dolo, non enim idoneum nomen Caii dixit, vt crederetur Caio colludendo, cũ eo aut lucri ſui cauſa, non enim ipſe credidiſſet, vt l. & eleganter. §. penul. & vlt. cum l. ſeq. ff. de dolo. Nec vt ſequeſter inſtrumenti, an depoſitarius, depoſiti, aut ſequeſtraria, aut præſcriptis verbis, quaſi videatur à Seiis depoſitum ſuſcepiſſe ſtipulando, cum nil à Seiis ſit depoſitum, nec eis reddi promiſſum, vt l. licet. & l. apud. §. 1. ff. depoſit. & l. ſi oleum. de dolo. Ex ſua ergo ſtipulatione teneri poteſt, vt dictũ eſt, ex qua niſi probato eo quod intereſt à Seiis conueniri non poterit, aut doli mali exceptione ſummouebuntur. At nihil, intereſſe demonſtratum eſt, tum propter inſtrumentum inutile, tum quia ſuum conſequi à fideiuſſoribus poſſunt, & à Caio. Deinde etiam probato eo quod intereſt ab eis tuebitur ſe denuntiatione, & proteſtatione ut declaratum eſt. Adde ut poſſit dicere etiã nondum cõmiſſam ſtipulationẽ & ita ante tẽpus conueniri.

Tutus ergo eſt omnibus modis Titius cõtra Seios creditores, & multò magis contra eius fideiuſſores, quibus nihil eſt cautum, nec vllum negotium cum eis contractum. l. ſi à me. ff. ſi cert. petat. l. & hæredi. §. vlt. cum ll. ſeq. ff. de pact. nec ex perſona Seiorum agi poteſt, quia ſtipulatio Seiorum fideiuſſoribus alterius
11 nõ prodeſt, † cum alteri ſtipulari nemo hoc caſu poſſit nec tacitè nec expreſsè. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. de verb. oblig. §. alteri. inſtit. de inutilib. Maximè quia nõ ſunt fideiuſſores ſtipulatorũ, ſcilicet Seiorũ: ſed alterius extranei Caii, vnde nõ poteſt habere locum d. l. & hęred. §. vlt. cum ll. ſeq. Et ſi transferri à Seiis per conceſſionem poſſet, non plus iuris transferretur, quam ipſi habeant. ut regul. iur. Interea tamen ſi damni aliquid patiatur Titius, indemnis ſeruabitur ab eo, cui tradidit inſtrumentum & impenſis & periculo eius res agetur. Cautio enim indemnitatis hoc poſtulat. l. 1. C. de conueniend. fiſci debitor. not. in l. quæro. ff. locat.

RESPON. CLII.

De Præſide in Prouincia Prouinciæ. Regis prohibitio, ne hæreticis frumenta dentur, qui quidem demum mortui ſunt fame.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an teneatur de delicto, quod iuſtitiam adminiſtrando commiſit.*

2 *Rei licitæ qui operam dat, & diligentiam adhibet, non tenetur ſi ſequatur homicidium ex hoc.*

3 *Cauſam damni dans, non vtique damnum dediſſe videtur.*

4 *Eccleſia, quæ monet vicinos, ne frumentum, aut uinum excommunicato concedunt, ſi propter hoc moriatur excommunicatus, eccleſia non tenebitur.*

5 *Occaſionem damni dans, an damnum dediſſe videatur.*

1 IVDEX † vel Regis locum tenens prohibet ne hęreticis frumenta vel alia ad victum ſpectantia dentur. Si ob hoc moriantur fame ipſi, uel coniuges, ſeu illorum filii, an iudex ſeu Regis locum tenens teneatur? Et breui reſpondẽdum eſt non teneri. per tex. in c. ex literis. 2. de homici. ubi monachus dum deponeret campanam de campanili puerum occidit quodam ligno campanę inhęrente, quia rem neceſſariam agebat, & vtilem, non tenetur, ſed hic iudex, locum tenens agebat & rem neceſſariam, & vtilem, uidelicet iuſtitiam adminiſtrando, ergo non tenetur.

Pręfereà ſi medicus ſecat aliquem, & is moriatur, uel tonſor Phlebotomiam faciens neuter reus eſt. c. ſæpè. 50. diſtin. ubi Car. Alex. & Panor. in c. tua nos. de homicid. hoc docent dummodò diligentiam, quam is poteſt, adhibeat.

2 † Nam qui dat operam rei licitæ & adhibet diligentiam, non tenetur ſi ſequatur homicidium ex hoc. c. eos. & ibi Ioannes de Turrecremat. 50. diſt. c. dilectus. cum aliis de multis homicid.

Inde dicit tex. in c. 2. ibid. ſi autẽ ſine odii meditatione furem aut latronem te tuaque liberando interfeciſti, diaboli membra, ſecundum indulgentiam dico, propter imaginem Dei, ſi aliquid ieiunare nolueris bonum eſt tibi. itaque ille text. loquitur de eo qui interfecit furem, vbi comprehendi poterat, ſed ſi occidiſſet cauſa Dei nulla eſſet macula dignus, nec ieiunio, ſicut in hoc locum tenente Regis, qui ad mandatum eius hoc fecit, & iuſtitiam exercendo.

Vnde his verbis ait diuus Auguſt. ad Publicolam. & in c. de occidẽdis. 23. q. 5. neque enim reus eſt Chriſtianus, ſi bos eius aliquem feriendo, uel equus calcẽ iaciendo aliquem occidat, aut ideo nõ deberent Chriſtianorum boues habere cornua, aut equus vngulas, aut dentes canes, aut verò, quoniam Paulus Apoſtolus ſatis egit, ut in Tribuni notitiam perferret inſidias ſibi eſſe à quibuſdam perditis præparatas, & ob hoc deductores accepit armatos, ſi in illos ſcelerati homines incidiſſent, Paulus in effuſione, ſanguinis eorum
3 ſuum crimen agnoſceret. Abſit, † ut ea quæ propter bonum ac licitum facimus, aut habemus, ſi aliquid per hoc pręter noſtrã uoluntatem cuiquã mali acciderit, nobis imputetur, alioqui nec ferramẽta domeſtica ſunt habẽda, ne quis ex eis uel ſe, uel alterũ, interimat.

Nec

Source : BIU Cujas

Nec arbores plantandæ ne quis in eis ſe inde ſuſpendat,nec feneſtra facienda, ne per hanc ſe quiſquã præcipitet,quid plura commemorem? quid eſt in vſu hominum bono ac licito, vnde non poſſit pernicies irrogari? hęc ille.

4 Item, †eccleſia mouet vicinos ne frumẽtum, vinũ, aut ignem alicui excommunicato, ; indurato concedant.c.ſtatuimus.de ſenten.excommun.in 6. Et ſi propter hoc moriatur excommunicatus,vel eius familia: nunquid eccleſia tenebitur? Proculdubio puto non teneri. Et ſic cum omnis hæreticus ſit excommunicatus.cap.excommunicamus.de hęretic.cuius pœna eſt vt iſta, ſi indurati fuerint illis prohibeantur. d.c.ſtatuimus.ergo locum tenens iſta prohibens,ius exequitur. quæ iuris executio non habet iniuriam,nec pœnam.l. quod reipublic.ff.de iniur.

5 Nõ refragatur,quod qui† occaſionem damni dat, damnum dediſſe videtur. l. qui occidit. §.in hac. ff. ad leg.Aquil. Nil etiam intereſt,an quis occidat, an cauſam mortis præbeat.l.nihil.ff.de ſicar. Reſp.verum qui dat occaſionem actiuam, videlicet cum quis eſt quaſi coadiutor in peccato, & aliquid facit quod facere nõ debet,tunc tenetur, vt dicit Angelus de Clauaſ.in ſua ſumma.in verbo,occaſio. Secus ſi dederit tantum occaſionẽ paſſiuam, videlicet ſi quis faciat quod debet, & alter occaſionem accipit peccãdi,certè hic nõ tenetur.in Euangelio dicebat Chriſtus,dum ei quidam dicebat,ſcandalizãtur Iudæi,ſinite illos.Cæci enim ſunt, & cæcorum duces, vel illa iura intelliguntur,quando is qui hoc fecit habuit animũ occidendi,& delinquendi: vt dicit Bart.& alii in d.l.nihil.ſecus ſi animum nõ habuerint.ut ibi.& ſic conſuluit Alex.in conſil.40.uidetur.col. 2. in 2. volu. Sed Iudex adminiſtrans iuſtitiam non videtur animum habere delinquendi, ergo non tenetur, quidquid veniat ex ſuo iuſto præcepto. Dicet quis, iſta videtur nimia crudelitas,& ſic puniẽda. Reſpon. Diuus Hieron. ad Riparium non eſt crudelitas,crimina pro Deo punire,ſed pietas. Vnde Deuter.13.c.dicitur.ſi frater tuus, & amicus, & vxor,(quæ in ſinu tuo dormit,) deprauare voluerit veritatem, ſit manus tua ſuper eos,& effundes ſanguinem ipſorũ.c. legi. 23. q. 8. & in c.quicunque ibid.quicunque enim percutit malos,in eo quòd mali ſunt,& habet cauſam interfectionis miniſter Dei eſt. Et ſic non debet reprehendi. Nam locum tenens Regis cauſas habebat, tum quòd iſti perditi homines erant hæretici coniuncti & quia Regi rebelles, & miniſtris eius. Audi quid hac de re dicat Diuus Auguſti.prodeſt ſeueritas veſtra cuius miniſterio quies adimatur, & noſtra prodeſt interceſſio. cap.prodeſt.23.q.5.Imò dicit.Idem Diuus Auguſtin. in cap.quiſquis iniquum non proſequitur Chriſti eſt inimicus,ibidem ergo & regis locũ tenens, ut amicus Dei eſſet, hos habebat perſequi infideles, & regi rebelles.& mandato Regis parere habebat. Et qui iuſſu iudicis aliquid facit, non videtur dolo malo facere: quia parere neceſſe habet.l.& non videntur.§. 1.ff.de regu.iur. unde ex præmiſſis patet locum tenente Regis,ex hoc non deliquiſſe,nec ex bono opere accuſandum,ſed laudandum eſſe, quodcunque euenerit ex ſuo iuſto mandato, alioqui Rex, vel alius præcipiens ne inimicis Anglis frumenta darentur, ſi ipſi penuria frumenti morerentur, teneretur. quod non eſt dicendum : quia quotidie fit, quod non fieret, ſi peccatum eſſet.

RESP. CLIII.

De iure retractus, & quis tanquam proximior venire dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Proximus ex conſuetudine rem venditam iure retractus redimere poteſt.*

2 *Proximior quis dicatur.*

Mentio quando ſit de proximioribus, intelligitur de linea recta, & non obliqua, ibid.

3 *Proximior rem uenditam, alicui de genere uenditoris in remotiori gradu conſtituto, retrahere poteſt.*

Proximior ut in ſucceſsione repellit ulteriores conſanguineos, ſic & in retractu, ibid.

4 *Bona materna maternis conſanguineis deferuntur, & paterna paternis, quod declarat, ibid.*

5 *In retractu ille tantum admittitur, qui in re uendita ab inteſtato ſuccedere debet.*

6 *Extraneus in iure retractus dicitur etiam, qui eſt conſanguineus alienantis, ſed tamen illi non erat ab inteſtato ſucceſſurus.*

1 PRAESVPPOSITA † conſuetudine, quod proximus poteſt retractus iure rem vendita redimere, quę eſt iuri diuino conformis. Leuitic.25.c.ſi attenuatus frater tuus uendiderit poſſeſſiunculam ſuam, & uoluerit propinquus eius poteſt redimere,quod ille vẽdiderat, & iuri ciuili quod probet annum. in §.Titius.ſi de feud. defunct. content. ſit inter dom. & agn.vaſal. not.in l. dudũ.C.de cõtrah.empt.& iuri canonico.c. conſtitutus.de in integ.reſtit.igitur hoc ius retractus proximo competit,tam de iure diuino quàm de iure humano.

2 Supereſt dubitatio, quis † dicatur proximior. Reſpon.ille quem nemo præcedit.l.proximus. ff.de verbor.ſignific. §. ſi plures. de legiti.agnati.ſucceſſi. & ibi Angel. Areti. Bal.conſil. 38. Dominus Thomas.in 1. volu.refert Boer.in conſuetu. Biturig. §. 2. de conſuetud.retract. vbi etiam dicit, quod quando fit mentio de proximioribus intelligitur de linea recta, & non obliqua.arg.l.qui liberis.§.hæc verba.ff.de vulg.& Bar. conſi.10.& ibi.in additio.ad eum, ſed in facto præmiſſo, Iohanna eſt in linea recta Gulielmetæ, ergo ſibi debet competere ius retractus,contra Marguaretam, quæ eſt in altera linea.

Imò fortius dicit Boer. in d. §. 2. de conſuetud. retract.quod ſi tempore venditionis aliquis erat proximior, & demum natus & alius magis proximus, hic natus præfertur alteri, multò fortius debet præferri iſta Gulielmeta alteri empori, licet ſit cõſanguineus.

3 Item, de iure licet † res fuerit vendita alicui, de genere venditoris, in remotiori gradu conſtituto, poterit proximior illam rem retrahere,ac ſi extraneo vendita fuiſſet. §.Titius.ſi de feud.defunct.l.filio.ff.de inofficioſ.teſtam.facit.l.peto.§.fratre.de leg.2.Iuncta gl.in verb.proximus. Sic expreſſe ſcribit Ioan. Fabr.in §. ita demum.Inſt.de hęredit.quæ ab inteſt.defer. Nam ſi in ſucceſſione proximior repellit vlteriores conſanguineos.§.1.in auth.de hæredit. ab inteſt. venien. coll.9. Sic in retractu.Anch.conſi.370. cum ſeq.Bened.in repet.cap. Raynutius.in verb. & uxorem nu. 606. & ſequen.de teſt.ſic expreſſim decidit,& Chaſſ.in conſuetu.Burg.in rub.*des retraicts*, §.tertio.

Non refragatur quod hæc bona prouenerunt ex linea

linea paterna quōdam Gulielmi Danii. Ergo venientes ex illa linea debent habere retractum, ſicut in ſucceſſione dicimus, quæ peruenit etiam ad remotio-
4 rem. cum † bona materna maternis conſanguineis deferãtur, & paterna paternis. l. quod ſcitis. C. de bon. mater. Et Marguarita emptrix eſt ex linea paterna, ergo ad retractum potius venire deberet. Reſpon. hoc eſſet verum quando ex diuerſa linea eſſent, vtpotè pater habet filium, & mater filiam. Pater & mater contrahunt matrimoniũ. Certè illi filius, & filia ſuccedent patri, & matri ſecundum lineam ex qua ſunt. In facto propoſito eſt vna linea, videlicet Gulielmi Danij. Et ex illo Gulielmo oriuntur filius & filia: Filius Ioannes Danii, & filia Gulielmetæ. Ecce primus gradus lineæ rectæ inferioris. Poſtea Ioannes habuit filiam Catharinam & Catharina, Marguaretam, & Gulielmeta duos habuit filios Dioniſium & Iohãnam. Dioniſius procreauit Ioannem, hic Ioannes vendidit Marguaritæ. Iohanna amita vult retrahere à Marguarita. Et iure poteſt: quia proximior uno gradu. Et eſt illa Gulielmeta à qua bona prouenerunt.

5 † Item, in retractu ille tantum admitti debet, qui in re vendita ſuccedere debet ab inteſtato. Bened. in repetitio. c. Raynutius in verbo, & vxorem num 636. de teſtam. Sed ſi mortuus fuiſſet Ioannes ab inteſtato, & Dioniſio patre excluſo, ſucceſſiſſet amita Ioanna. Ergo & in retractu *admittetur.*

Nec *obſtat quod Marguareta* nō ſit extranea, Ergo retra*ctus contra* eam non competet. Reſpond. quod
6 † *extranea* in hac materia dici poteſt, cum ille extraneus dicatur, quoad hoc qui ab inteſtato non ſuccedit. l. hæreditas. C. de pact. conuen. l. una. C. de imponend Lucrat. deſcript. libro 10. ubi Ioannes de Plato. dicit illum extraneum qui non eſt in ſuperiori, uel inferiori linea. Sed Marguareta non eſt in ſuperiori linea, nec inferiori licet ſit in collaterali, ergo extranea quoad hoc dicetur. Et ſic ius retractus patietur, ut Ioanna poſſit ab ea retrahere.

Item hoc ius retractus agnationis fauore uidetur introductum, ut res remaneat apud illos degnatione.

Sed emanauit ab illlis *du ſcerf.* Ergo ad illos debet reuerti, & non ad aliam cognationem de *Danii.* Doct in d. l. dudum. C. de contrahen. empt.

Item concludendo dico Ioannem admitti poſſe ad ius retractus, cum ſit proximior, quæ cōcluſio probatur optimè ex c. ulti. Ruth. ubi ſic dicitur. ſi uis poſſidere iure propinquitatis, eme & poſſide: ſinautem diſplicuerit tibi hoc ipſum indica mihi, ut ſciam quid facere debeam. Nullus enim eſt propinquus excepto te, qui prior es & me, qui ſecundus ſum, &c. & uideatur ille tex. eſt enim ad hoc ualde accommodatus.

RESP. CLIIII.

In hoc mutuo traditis annulis, vt venderentur dici poſſint annuli venditi.

SVMMARIVM.

1 *Mutuum contractum ſub pignore annullorum. per totum.*

CONSIDERATIS & benè trutinatis huius ſecundæ verbis ſequentia ſunt in ea ponde-
1 randa. † Primò, confeſſio mutui ex pluribus partibus facti. Et quia ſuper hac confeſſione non dubitatur ulterius non ſcribam.

Secundò, in cedula eſt annulorum traditio, an in pignus? an ratione uēditionis: & breui reſpō. hos annullos traditos Theobald. Houtement, ut ipſe uenderet eos intra unum annum, pro ſumma mille octingentarum librarum, non uerò quod ipſi Houtement ſint uenditi: nempe in uenditione res debet perpetuò remanere penes emptorem. Et in emptione emptor tenetur ad pretium. l. ex empto. ff. de actioni. empt. hic uerò fuit conuentum quod reſtituatur æſtimatio uel res, & iſtud eſt contra naturam emptionis & uenditionis. Ideò, non poteſt dici quod uenditio fuerit facta. d. Houtement: ſed ei fuerunt traditi ut uenderet, & hoc probatur, ibi. *& ou il les auroit vendues, &c.* [& ubi eos uendidiſſet. Tertiò, hic fuit facta æſtimatio annulorum, ut d. Houtement ſciret quanti eſſet uenditionis d. annulos, & ſic locum habet actio æſtimatoria, ut eſt caſus formalis. in l. j. ff. de æſtimat. actio. Et probatur in cedula, ibi, *ie baille audict. Houtement, pour la ſomme de dixhuict cens liures, &c.* [Trado d. Houtement pro ſumma mille octingentarum librarum &c.] Non dicit, *ie luy uens,* [Venile.] & ſi uenditi eſſent annuli. d. Houtement, non poſſet eos repetere d. Laguette, quod tamen poteſt, ibi, *me rendent leſdites bagues.* [mihi d. annulos reddant.]

Quartò, in d. cedula conueniunt partes, quod ſi d. Houtement non poſsit intra annum uendere. d. annulos, & ſummam præſtitutam recuperare, promittit d. Ioannes Laguette reddere eidem ſummam mille ſeptingentarum librarum ibi: *& ſi dedans un an il n'en peut recouurer ladicte ſomme, &c.* [& ſi intra annum dictam ſummam recuperare non poſsit, &c.] quæ verba oſtendunt uenditionem d. Houtement non eſſe factam, quia d. de Laguette recuperare non poſſet annulos ut ſupradictum extitit.

Quintò, prouidet ſibi d. de Laguette, quod ſi d. Houtement uendiderit intra dictum tempus anni dictos annulos, tunc debebit ſummam centum libra d. Laguette. quam ſoluere tenebitur eidem Laguette intra annũ, &c. ibi, *& ou il les auroit vendues, &c.* [& ubi eos uendidiſſet, &c.] Et ſic uenditi nō erant d. Houtemēt, ſed erant eidem traditi ut uēderet, & imperſonaliter. Videlicet, cuicunq; d. Houtement uellet, dũmodò pretio taxato vēderet. Et ſi d. Houtement fuiſſent uenditi, non fuiſſet facta conuentio de alia uēditione.

Ex prædictis apparet hos annulos non fuiſſe pignori ſimpliciter datos, ſed dicitur in cedula, *pour ſeureté,* [pro ſecuritate:] quia datur uendenda res creditori Houtement, & nō alteri. Ideò eſt maior ſecuritas, quã ſi alteri dati fuiſſent: ſed non quod uoluerit eidem dare ratione pignoris. nã pignus reddi debet, hic poteſt æſtimatio reddi, & uēdi. Et iſta ſecuritas oſtēdi cōtractum eſſe gratia utriuſque factũ. Primò gratia uēditoris de Laguette, ut ex uenditione liberaretur à debito cōtracto, cum Houtement: ēt gratia de Houtement, ut ſecurus ſit p receptionē huius rei, & ſibi exoluatur poſt uenditionem horum annulorum: & ſi uendiderit, alias nō tenebitur reſtituere d. annulos, niſi eidem exolutũ fuerit, ut in l. ſi gratuitam. §. 1. ff. de præſcript. uerb. Et quaſi pignus hos annulos retinere poterit, donec ſibi exolutũ fuerit. ar. l. Iulianus. §. offerre. ff. de actio. empt. Et ſic concludendo, dico, d Houtement teneri actione præſcriptis uerbis æſtimatoria, ad reddendum dictos annulos, ſi non fuerint venditi, reſtituta ſibi prius ſumma debita: quod ſi annuli fuerint venditi, tenebitur eadem actione ad reſtituendum cētum libras, & ita ſubſcripſi.

RE-

Source : BIU Cujas

RESPON. CLV.

De Compromiſſo.

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſum ſine ſcriptura factum an ualeat.*
2 *Arbitri electi qui ſunt in magiſtratu excuſantur.*
3 *Pœna compromiſsi quando debeatur.*
4 *Pœna non debetur niſi per ſtipulationem hinc inde promiſſa fuerit.*
5 *Arbitrator dici non poteſt, qui de re litigioſa ſuſcipitur.*
6 *Pœna quando ex compromiſſo committatur.*
7 *Recedere à iudicio non uidetur, qui accedit ad arbitrium.*

SVr le compromis pretendu dict, ſauf correction, que ne ſe trouuera aucun compromis. Bien eſt uray que en a eſté faicte mention de remettre à arbitres: Mais n'a eſté faict, & ne ſe trouuera aucune eſcripture ſur ce paſſee, laquelle eſt neceßaire, [Super
1 † compromiſſo prætenſo, ſalua correctione, dicit quòd nullum compromiſſum inuenietur. Verum quidem eſt, mentionem factam eſſe vt arbitris committatur: ſed hoc factum non fuit, neque aliqua ſcriptura de hoc facta reperietur, quæ neceſſaria eſt,] l. ne in arbitris, C. de arbitr. imò non debet quis admitti ad probandum per teſtes arbitrium, niſi per literas ſigillatas, per d. l. ne in arbitris. Et ita expreſſim tenuit Maſuer. in ſua practic. Rubr. de arbitr. in § 1. hoc quando fuit vallatum pœna, vel iuramento, ſicut in hoc caſu prætenditur. Et iſta eſt etiam conſuetudo.

Et la raiſon eſt bonne. Car les arbitres ne ſcauroient la puiſſance qu'ils auroient. Et parainſi ne voudroient decider l'affaire. Car dict le texte. [Et ratio bona eſt. Nam arbitri non ſcirent quanta poteſtatem haberent. Atque ita non vellent negotium decidere. Nam textus dicit] in l. non diſtinguemus. §. de officio. ff. de arbitr. omnem tractatum ex compromiſſo ſumendum eſſe. Nec enim aliud illi arbitro licebit, quam quod ibi ut efficere poſſit, cautum eſt. *Or* [Sed] hic nil eſt cautum. Ergo compromiſſum non valet.

Imprimis de Compromiſſo conſtare debet. arg. l. 1. item illud. ff. de ſenatuſc. Silanian.

Et poſé ores, que non, qu'il y euſt compromis, le compromis ne vaut: Car n'a point eſté accepté par l'arbitre, qui eſt neceſſaire. [Conceſſo iam etiam, quod ſecus eſt, quòd ibi compromiſſum fuiſſet, compromiſſum tamen nō valet: Nam per arbitrum non fuit acceptatum, quod neceſſarium eſt] l. 3. §. 1. ff. de arbitr. *Et encore que fut accepté, que non,* [Et quamuis fuiſſet acceptatum, quod non eſt,] occupatio negotiorum regiorum maximè impedit vnum ex arbitris, ne poſſit his vacare, & tunc ſoluitur compromiſſum. l. licet. ff. de arbitr. Et ſic *l'on l'a peu pourſuiure en iugement:* [id proſequi in iudicio li-
2 cuit:] Et † quia in magiſtratu poſiti excuſantur. in d. l. 3. § fin. *& pour ce* [atque ideò] à tempore declarationis *de l'arbitre, l'on la pourſuiuy.* [arbitrii, id proſecutum fuit.]

Secondement l'arbitrage pretendu, ny auoit point aucun temps prefix, & parainſi eſtoit incertain, & ſic non vallable. Et a ce qu'il dict qu'il n'eſt tenu proceder que preallablement ne ſoit payé les vingts eſcus: dict à ce que puis que n'appert dudict compromis, & qu'il n'a eſté faict, la peine n'eſt deue. Et poſé ores que non, qu'il y euſſe compromis: il ſeroit tenu à proceder, reſerué la peine à la fin de cauſe. Et ledict defendeur eſt cōtraire. Car dict aucunefois de dix eſcus, autres de vingt. Et pource qu'il eſt en ſoy contraire, ne doibt eſtre vny. [Secundo prætenſum arbitrium non habebat aliquod tempus præfixum. Itaque incertum erat, atque ita inualidum. Ad hoc vero quod dicit, quòd non teneatur procedere, niſi prius 20. aurei exoluti ſint: Reſpondet quod poſtquam de d. compromiſſo non appareat, & quia factum non ſit, pœna non debetur. Et dato etiam, quod ſecus eſt, quod ibi compromiſſum fuiſſet: teneretur procedere, reſeruata pœna ad finem cauſæ. Defenſor etiam prædictus ſibi eſt contrarius. Nam aliquando dicit de decem aureis, aliquando verò de viginti: Quare quia ſibi ipſi contrariatur, non debet vniri.

Touchant la peine dict, que n'eſt deuë, à cauſe que n'a eſté promiſe par ledict demandeur, combien que le defendeur le die. [Quantum ad pœnam attinet, dicit quòd non debeatur, quod per d. petitorem non fuerit promiſſa, etiamſi defenſor id affirmet. [

3 *Item auſſi ne faict rien la loy,* [† Neque etiam obſtat l.] ſi quis rem. *Car dict,* [Dicit etenim] ſi quis rem, de qua compromiſſum eſt in iudicium deducat. [ff. de arbitr.] quod debetur pœna: verum eſt, quando erat arbitrium, vt ſupra dixi: & quando de nouo deduceret: ſecus ſi iam deductum proſequeretur. *Car* [Nam] in *pœnis* nō debemus legem extēdere, ad hoc vt quis incidat in *pœnam, vt dicit* gloſſ. ver. in d. l. ſi quis rem.

Item, ibi ratio eſt *propter contēptum*: ſed non eſt contemptus arbiter, quando *noluit acceptare*, ergo non debetur pœna, Specul. in tit. de arbitr. §. *finitur.* verſic. illud autem.

4 † Nec debetur pœna, niſi per ſtipulationem promiſſa hinc inde fuerit. l. litigatores. §. 1. & l. ſi cum dies. §. fin. ff. de arbitr. quod in hoc caſu non fuit, Specu. in tit. de arbitr. §. 1. uerſic. eſt etiam differentia, & §. excipitur, verſic. item quod pars. Nec refragatur d. l. litigatores, §. fi. vbi poteſt nudo pacto fieri, quia hoc eſt verum, quando litigantes *paciſcuntur* de non petendo id quod *debetur, ſi arbitrio* non pareatur: *aliàs non valet* Specul. vbi ſuprà d. §. excipitur. verſic. *Item* quod factum.

5 Nec poteſt dici arbitrator, qui de re litigioſa ſuſcipitur, Specul. vbi ſuprà: ſed arbiter arbitrator verè diuidit, & pacem ponit. l. ſocietatem. § arbitrorum. ff. pro ſocio.

Item antequam poſſit peti pœna, requiritur quod arbitri citauerint partem, & illa defecerit, per text. in l. diem proferre. §. ſi quis litigaturum. ff. de arbitr.

Item quant il ſeroit trouué arbitrage, ledict demandeur ne recuſeroit aller auſdicts arbitres, [Item ſi arbitrium inueniretur, d. petitor non recuſaret dictos arbitros accedere,] & poſſet purgare moram, cum dies non ſit adiecta. per l. Celſus. ff. de arbitr.

6 † Nam pœna ex compromiſſo non committitur, niſi quando non eſt obtemperatum ſententiæ l. non ex omnibus. ff. de recept. arbitr.

An ſalarium debeatur doctori eius temporis, quo non legit, vide de Ripa. fol. 20. in tract. de peſte, & l. qui operas. ff. locat.

Item, & par ces raiſons ledict demandeur [Item per has etiam rationes d. petitor] non receſſit à iudicio,
7 † quia quis non videtur recedere à iudicio, accedendo ad arbitrum. Specul. in tit. de arbitr. §. finitur. uerſic. ſed quare.

RE-

Source : BIU Cujas

RESPON. CLVI.

De ſeruitutibus.

SVMMARIVM.

1 *Superædificare an liceat in muro communi.*

Prohibentis cauſa eſt potior in re pari, quod ibidem declarat.

2 *Conſuetudo permittens habenti parietem communem ſuperædificare, eſt intelligenda, quando ſolueret æſtimationem dimidiæ partis dicti muri.*

Argumentum à contrario ſenſu ualet, etiam in conſuetudinibus, & ſtatutis. ibid.

3 *Aedificari in muro communi, quod poſſit, intelligitur, quando paries ille communis poſſet ædificatum ſuſtinere, alias ſecus.*

4 *Parietem proprium ſupra communem facere quis non poteſt.*

5 *Aedificare in pariete communi licet propter tria, ut hic.*

EN præſentiarum non diſcutiã quis dicatur murus cõmunis,& qualiter cognoſcatur, cum ſatis ſuperq; tractatum ſit per Cep. i tract.de ſeru.c.40.rub de pariete ſeu muro quem ſequitur domi. Bouer. in conſil. 2. incipien. Chriſti nomine inuocato. Pro ſolutione quod eſt deſcriptum poſt conſuetudines Biturig. Sed cõcludam

1 † ſocium inuito ſocio ædificare ſupra parietem communem iure non potuiſſe: quia non ſolus dominus eſt.l.parietem.ff de ſeruit.urb.prædior.& l. Sabinus.ff. communi diuidun. ubi ſic dicit text. Sabinus ait in re communi neminem dominorum iure facere quidquam poſſe inuito altero. unde manifeſtum eſt prohibendi ius eſſe.in re enim pari potiorem eſſe cauſam prohibentis conſtar. &c. Et ibi glo. dicit eſſe uerum, quando ad alium uſum vult trahere rem ad quem nõ erat deſtinata. l.arboribus.§.nauis.ff.de uſufruct. ſicut in hoc caſu paries erat ad clauſuram tantum deſtinatus, ergo ad faciendum domum non poteſt deſtinari. Et hoc quando intereſt ſocii, ut uidetur tenere Cepol.in d.rubr.de muro in fin.& allegat conſil.Fulgoſ. incipiens duo uicini. imò ſi quis vellet alterare ſubſtãtiam rei communis, uel mutare, ut potè facere feneſtram contra ſolitam conſuetudinem, non poſſet. l. inter quos.ff. de damno infect. Floria.in d.l. Sabinus. in fi Cepol. c.62.de feneſtra in d.tract.de ſeruit.

2 † Item licet ex conſuetudine permittatur habenti parietem communem ſuper ædificare, tamen uerũ dicit quando ſolueret æſtimationem dimidiæ partis dicti muri. Ergo ſi non ſoluerit, non permittit conſuetudo,ſumendo arg.à contrario, quod eſt ualidum etiam in conſuetudinibus & ſtatutis.Iaſ in l.1.ff de offic eius. Corſetus in ſingul.incipien.argumentum. Et ſi dominus nollet uendere,arbitrio boni uiri æſtimabitur l.ſi fideiuſſor.§.fin.ff de lega.1.

Præterea conſuetudo etiam prohibet ne ultra dimidiam partem muri poſſit imponi tignum. in rubr. *des rapports des iurez.* [de relationibus iuratorum,] artic.penult.Sed hic impoſuit ſupra totum parietem,ergo male, cum ultra quam permittat conſuetudo, & ius ſcriptum. in l.hoc quod dictum. & ibi not.in §. fi. ff.de ſeruit.urban.prædior.

3 † Inſuper debet intelligi quod poteſt ędificari in muro communi, uidelicet quando paries ille cõmunis poſſet ſuſtinere ædificatum: alioqui non.arg.l.cuius ædificium.ff.de ſeruit. urban. prædior. Et ſi paries communis ob ædificium ſuprafactum,debilitaretur, poſſet cogi ædificans ad ſubleuãdum pondus.Cepol. in rubr.de horreo.cap.72. quod caſui noſtro perbellè conuenit.

4 † Deinceps non poteſt quis proprium parietem facere ſupra communem.l.quidam Hibertus,ibi ſicuti nec parietem quidem ſuum ſuper parietem communem.ff.de ſeruit.urban.prædior. & ibi Bar. & alii not. ſed altius ædificando murum factum ſupra parietẽ, cedit inferiori.l.ſed ſi inter te & me.§.fi.ff. de ſeruit.urba.prædior.& l ſi ſupra tuum.de acquir.rer. domin.l.ſi in area.C.de rei uẽdic.per illam regulam:quidquid plantatur, ſeritur, vel ædificatur, omne ſolo cedit.l.ſi quis ſciens.C.eodem.§.cum in ſuo.inſt.de rer.diuiſ. Cepol.rubr.de feneſtra.c.62.col.3.

5 † Adhæc propter tria licitum eſt in pariete communi ædificare, videlicet propter pactum, ob patientiam, & ob rei naturam. vt quando res indiget refectione. Prima duo probantur in d.l.Sabinus. Tertiũ, in l.ſi ut proponis.C.de ædific. priuat.tradit Bald.conſil. 348.ad euidentiam, col.1.in 2. uol.ſed nullum horum interuenit in caſu mihi propoſito.Ergo non potuit ædificare inuito ſocio. Nec obſtat, ſi dicatur tranſlatum eſſe dominium parietis, per illa verba. Quod duo teneantur reficere parietem cõmunem, expen. cõmunibus,pro modo latitudinis ſuæ rei,& quilibet juxta ſuam rem: nam ex hoc nõ uidetur acquiſitum dominium directum quod acquiritur per occupationem, quando res eſt in nullius bonis uel aliis modis traditis.§. ſingulorum.uſque ad fin. inſti. de rer. diuiſ. quod hic non procedit. nec eſt acquiſitum vtile,quod per præſcriptionem acquiritur.authẽ.niſi tricennalis. C.de bon.mater.& aliis mod.traditis per Petr.de Ferrar. in ſua practic. in forma libelli in actione reali. in verbo iure dominii. & traditionibus & vſucapionibus.l.traditionibus.C. de pact. Nec inuenitur in toto iure, quod ſi quis teneatur reficere rem, quod ob hoc dominium transferatur: alioqui ſi conductor teneretur reficere rem,in eum transferretur dominiũ, quod eſt à iure alienum. Nam quod noſtrum eſt, ſiue facto noſtro, ad alium transferri non poteſt. regul. id quod noſtrum.ff. de regul.iur. Et ſi ſocius reficiat, quod non efficiatur dominus ante quatuor menſes, quam refecerit, ſi alter ſocius expenſas nolit reſtituere.l.ſi fratres.§.idem reſpon.ff. pro ſocio.& l.ſi ut proponis. C.de ædific.priuat.Sed quando eſt facta conuẽtio, vt ſocius reficiat ſuis impenſis, ceſſabit repetitio, vt in hoc caſu,nec fiet ob hoc quod reficere teneatur murus cõmunis. Dicitur enim in inſtrumento quod de communi conſenſu trium dominorum fuerunt facti muri, & communibus expenſis: ſed id quod fit ex communi conſenſu, ex communibus expenſis, commune fit. §. ſi duorum. Inſtit. de rer. diuiſ. Ergo hic murus non poteſt negari qui ſit communis trium.

RESPON. CLVII.

De conducto.

SVMMARIVM.

1 *Tacita hypotheca, an & quando in rebus inuectis aut illatis intelligatur, quod ampliat, & limitat per totum.*

RE-

Source : BIU Cujas

REGVLA eſt quod inuecta ſunt tacitè hypothecata. ut d. §. Item Seruiana. & l. certi iuris. C. locat. l. item quia. ff. eod. Amplia ſiuè dorſo, rheda, vel manu illata ſũt. l. ſi non inducta. & ibi glo. & Salic. C. in quibus cauſ. pign. taci. contrah.

Secundo amplia, etiam pro deterioratione. l. 2. ff. in quib. cauſ. gloſ. in d. §. Item ſeruiana. non tamen capi poſſunt. Boer. in §. 13. de conſuetud. feud. in conſuetud. Bitur.

Tertiò etiam pro alio debito. l. 1. C. etiam ob chirograph. pecu. Bartol. in l. ſolutum. §. ſolutam. C. de pignoratitia actio. licet Iaſ. contrarium teneat, in d. l. item quia. per l. prætextu. C. commod. Sed ibi non poteſt retinere rem quæ nullo modo erat obligata. ut potè quia erat commodata, ſecus ſi erat prius obligata. Neguſantius in tract. de pignor. in 4. membro. 2. partis. nu. 129.

Quartò, etiam bona ſecundi conductoris ſunt obligata domino pro rata quatenus tenet gloſ. & Bar. in d. §. ſolutam. glo. in l. uectigalia. §. fin. ff. de vectigal. & ibi Bar. idem dicit ſi primus ſoluerit, ut ſecundi bona ſint obligata primo conductori, ſecus ſi ſecundus gratis habitet. ſecundum glo. in l. Pomponius ſcribit ſi gratuitam. C. in quib. cauſ. licet pro deterioratione ſecus ibid. Tamen domus debet primò exequi contra illum qui ſibi eſt obligatus, & ei præceptum à ſeruiente fieri debet, qui ſi recuſet, bona inueta capi poſſunt, etiam ſi alterius ſint conductoris.

Quintò, etiã in reuocatione tacita. l. item quæritur. §. qui impleto. ff. loc. Soci. conſil. 196. circa. volum. 2.

Sextò, procedit tam in clericis, quàm in laicis. c. propter. de locato.

Septimò, etiam procedit in colono partiario, vel pro mercede, cum ſit eadem ratio. glo. & doct. in d. §. Item Seruiana.

Octauò, ſiue conductio ſit facta in ſcriptis, ſiue non. arg. l. pactum. C. de pact.

Nonò, etiamſi conductor obligaſſet bona aliqua expreſſim: quia per hoc non recedit ab hypotheca inducta à lege. Bal. in l. certi iuris. in fi. Ioan. Fab. Angel. & alii. in d. §. item Seruiana.

Decimò, etiam procedit in inuectis in ſtabulum, porticum uel aream iunctã domui. l. 3. ff. in quib. cauſ. & l. eo iure. ibid. quæ religioſis adhærent, religioſa ſunt. l. quę religioſis. ff. de rei vendic.

Vndecimò, procedit in inuectis & illatis in nauem, quia prædio vrbano æquiparatur. Bal. in d. l. certi. q. 4. l. huius. ff. qui potior. in pigno. habe. vbi res illatæ in vehiculum ſunt pro mercede, & pro portu tacitè obligatæ.

Duodecimò. etiamſi datus eſſet fideiuſſor, l. penul. ff. quib. mod. pignus vel hypothec. ſoluitur. quia utilius eſt in rem agere, quam in perſonam. l. plus cautionis. ff. de regul. iur.

Vltimò, etiam procedit in rebus minorum, quia in conſequentiam actus permiſſi inducitur tacita hypotheca. glo. in l. fi. C. de legit. tutel. Bal. Angel. & Paul. in d. l. item quia. & Iaſon ibi recitat quatuor opiniones, ſed iſta eſt æqua, alioqui nullus uellet minoribus locare.

Item in eo qui vna nocte remanſit, nam pro cœna & ſcorto vt dicit Bal. in d. l. certi. Fardellum eſt obligatum.

Primò limita in inuectis in prædium ruſticum, quæ non ſunt obligata, niſi dominus ſciuerit. glo. in d. §. Item Seruiana, & in d. l. certi iuris. ſecus in fructibus qui etiam ſunt obligati. licet, dominus ignorauerit, cum ex re ſua proueniant, ſiue induſtriales ſint ſiue naturales. Neguſantius in tract. de pignorib. in 4. membro, ſecundæ partis nu. 148. per l. in prædiis. ff. in quib. cauſ. licet. Iaſ. contra. in d. l. Item.

Secundò limita in inuectis in molẽdinum quia eſt prędium ruſticum, niſi ibidem habitaretur. Bald. in d. l. certi iuris. Cępol. in tract. de ſerui. c. 11. niſi eſſet domui iunctum. d. l. eo iure. ff. in quib. cauſ.

Tertiò, non procedit in rebus alienis. glo. in d. l. certi. quia non poteſt expreſſe obligari. l. rem alienam. de pignor. Bar. in l. ea actio. §. j. ff. de pigno. ita nec tacitè, niſi dominus ſciat, & pateretur. Alex. in d. l. Item quia. Bar. in l. quæ dotis. ff. ſolut. matrim.

Quartò, quando non ſunt inducta vt ſint perpetuò. i. quandiu durat cõductio. l. debitor. ff. de pignor. d. l. in prædiis. glo. & doct. in l. ſi nõ inducta. C. in quib. cauſ. pignus tacit. contrahen. quod probatur ex qualitate rerum. vt, ſi erat lectus, quod in executione non procederent. Nam bona omnia poſſent capi & areſtari, & uenderentur pro penſione.

Quintò, fallit in mercibus venalibus, quia non ſunt ibi deſtinata ut perpetuo ſint. l. venditor. ff. de pignor. Alexan. in l. ſi conſtante. in princip. in 5. q. tertiæ partis principali verſicul. Item inquantum Bart. ff. ſolut. matrim. ſed quoad executionem, ratione conſuetudinis, poſſet fieri, etiam in iſtis rebus.

Sextò, non procedit in inſtrumentis quæ tacitè nõ ſunt obligata. Sal. in d. l. certi iuris. Angel. in d. §. item. col. 3. & in nominibus debitorum. l. Caius. & ibi Bald. ff. de leg. 2.

Septimò, non habet locum in mobilibus, quæ non ſunt domi, quia ex conſuetudine non habent ſequelam: Boer. in §. fin. de conſuetud. hypothec. in conſuetud. Biturg. cum vilis ſit illorum poſſeſſio. l. ſi rem. ff. de acquir. poſſeſſ. & plus exponeretur in proſequutione quam ualerent. l. mediterraneæ. C. de anno. lib. 10. Et quia actio pignoratitia eſt pſonalis. l. ſi creditor. ff. de pignora. actio. l. fin. C. de diſtract. pignor. l. 2. ff quib. mod. pigno. vel hypothec. Fallit quãdo illa bona veniſſent ad detentorem iure hæreditario, vel alio lucratiuo in fraudem. Boer. in d. §. fin. Neguſantius in tract. de pignorib. in 2. membro. 7. partis num. 6.

Secundò, quãdo expreſſe eſſent obligata. l. ſi tibi. & l. debitorem. C. de pignor. facit. l. eſt differentia. ff. in quib. cauſ. quia hypothecaria eſt rei perſecutoria. l. pignoris. C. de pignorib. aliàs ſi conductor alienaret omnia mobilia & nulla alia habeat bona, domus penſionem amitteret.

Octauò, in rebus famuli, quæ non ſunt tacitè obligata pro ſeruitio, quia nõ reperitur lege cautum. Bal. in d. l. certi.

Nonò, quòd res ſit talis quæ poſſit obligari. Ergo res ſacræ inductæ non eſſent obligatæ: quia nec expreſſe obligari poſſunt. l. 1. §. eam rem. ff. quæ res pignor. oblig. poſſint.

Decimò, quãdo res non poſſidebantur à reo. nam cum Seruiana ſit in rem, præſupponit poſſeſſionem penes aduerſarium. argu. l. pignoris. C. de pignor. l. vna C. de alienat. iudic. mutan. Rofred. in tract. libell. in 1. parte. rubr. de actione Seruiana.

Vndecimò, in rebus quæ non continentur in expreſſa hypotheca. l. obligari. cum l. ſeq. ff. de pign. ideo libri ſcholaris non ſunt tacitè obligati, ſicut nec arma militum. gl. ſingu. in l. Nepos. ff. de uerb. ſignific. in expenſis funeralium, alimentorũ, infirmatorũ gratia, aut alia neceſſitate: alioqui moreretur fame ſcholaris. Bal. in l. reſtituendo. C. de petitio. heredit. l. ſi. Cõmod. Iaſon. in l. ſi non ſortem. §. ſi cẽtum. ff. de condict. indeb.

Source : BIU Cujas

RESPON. CLVIII.

De Crimine falſi.

SVMMARIVM.

1 *Falſum commiſſum in data literarum, de committimus.*
Damnari de crimine quis non debet, niſi illud probetur, ibid.
2 *Probationes in criminalibus luce meridiana clariores eſſe debent.*
3 *Melius eſt nocentem abſoluere, quam innocentem condemnare.*
4 *Vnus ex pluribus ſi interfecerit hominem, & ignoratur quis fecerit, nullus puniri debet.*
5 *Falſi crimen non dicitur, niſi tria concurrant.*
6 *In iure de modicis non curamus.*
7 *Ignorantia in dubio præſumitur.*
8 *Falſo inſtrumento vtens, ſi ab vſu abſtineat, euitat pœnam.*
9 *Falſæ monetæ accuſatio.*
10 *Ignorantia iuramento exponentis probatur.*
11 *Falſam pecuniam expenſa, an teneatur probare à quo habuerit.*

1 FActum domini Antonii Bucelli ſic habet, quod ipſe à † maleuolis accuſatur falſi commiſſi, in literis, *De committimus*. In quibus inuenitur additum vnum in data. Quæro ex hoc, an debeat condemnari? Et iudices videant & conſiderent, neminem damnandum de crimine niſi illud probetur. l. qui accuſare. C. de edendo. l. actor. C. de probat. l. 1. §. item illud. ff. de ſenatuſconſ. Silanian. ſed crimen falſi nullo modo probabitur fuiſſe commiſſum à domino Bucelli. Ergo ipſe condemnari non debet.

2 Nec obſtat, ſi dicatur quod contra ipſum ſunt præſumptiones. Reſpond. † Nemo ex præſumptionibus in criminibus damnari debet, ſed oportet quòd probationes ſint luce meridiana clariores. l. fi. C. de probatio. vel indubitate vt ibi: quæ non ſunt, ſed leues, quæ nullo modo probant.

Item dicit tex. in d. l. fin. idoneos teſtes eſſe debere, qui non ſunt hic, ſed omnes reprobati, & inimici d. Bucelli, vt ipſe liquidò oſtendit. & poſito, & non conceſſo, quod non eſſent tales, adhuc nil probant, quia de ipſo facto non deponũt quod viderint ab ipſo Bucelli committere, quod eſt neceſſe. nam per tot manus deuenit illud reſcriptum, & fortè ab inimicis cõmiſſa eſt falſitas, ſi dictum reſcriptum *De committimus* emanaſſet ex manibus d. Bucelli, & ſemper remanſiſſet penes eum, fuiſſet præſumptio contra eum, tamẽ adhuc non eſſet cõdemnandus niſi clarè probaretur.
3 † nam melius eſt vt iudices nocentem impunitum relinquant, quam ſi innocentem Bucellum condemnarent. l. abſentem. ff. de pœnis.

4 † Item ſi vnus ex pluribus interfecerit hominem, & ignoratur quis fecerit, nullus puniri debet. glo. in l. Item Mela. §. 1. ff. ad leg. Aquil. multo minus hic, cum non appareat à quo fuit commiſſa iſta falſitas.

5 † Item nullus debet tanquam falſarius puniri, niſi tria interuenerint, primum quod ſit immutatio veritatis: quia non diceretur falſum, niſi veritas ſit immutata. l. 1. & per totum. ff. ad leg. Cornel. de falſ. §. 1. in authent. de inſtrum. cautel. & fid. coll. 6.

Secundò, requiritur quod dolo malo falſum commiſſum ſit. §. item lex Cornelia. Inſtit. de public. iudic. qui non præſumitur, ſed oportet quod probetur. l. quotiens. §. qui dolo. ff. de probat. & non poteſt eſſe in hoc caſu, ut ſtatim probabitur.

Tertiò, requiritur quod mutatio ueritatis noceat alteri. glo. ſingul. in l. damus. C. ad leg. Cornel. de falſ. Anch. conſil. 24. uiſa inquiſitione.

Sed hic nemini nocet. Primo nõ nocet Regi, quia pro ſigillo nil deperit eidem: quia dicto Bucelli gratis tales literæ expediebantur. Et ſic regi non nocet.

Item non nocet partibus, quæ erant litigaturæ in alio loco. Sed forte dicetur cum minoribus expen. alibi: imò hic minoribus expen. quia hic locus, eſt proximior partibus quam alius locus, ergo ceſſat intereſſe, & damnum partium: ſed eſt earum magna utilitas: quia etiam ipſæ obtinuerunt coram iudice Montiſpeſſulani, in poſſeſſorio, ergo nullum poteſt notari præiudicium. Etiam non ſufficeret ad condemnandum aliquem de falſo, quamuis partes eſſent paſſæ aliquod modicum damnum. per gloſſ. in c. cum olim,
6 de conſuetud. † Nam in iure de modicis non curatur. l. ſcio. ff. de in integr. reſtitutione.

Item non obeſt, ſi dicatur d. Bucellus eſt uſus reſcripto quodam reſpon. ſi ſit uſus eſt ignoranter uſus. Et requiritur quod ſciens falſum, utatur. §. item lex
7 Cornelia, inſt. de public. indic. † Et in dubio ignorantia præſumitur. l. uerius. ff. de probatio. quo caſu non uenit puniendus. per text. in l. maiorem. C. de falſ. Maximè in eo quo per ſe non utebatur, nec potuit aduocatus licet uſus fuerit, dicto reſcripto, facere ut d. Bucellus incidat in pœnam.

Nec refragatur, quod ſi d. Bucellus uoluiſſet prohibere, potuiſſet prohibere uſum, & ſic dum non prohibuit, uidetur in culpa. iuxta c. conſtitutis. 1. de teſtib. quia reſpondeo quod ab eo tempore quo d. Bucellus ſciuit, reuocauit mandatũ. *Et deſaduoua ſon procureur & aduocat de ce qu'il en auoit uſe'* [Et reiecit ſuum procuratorem & aduocatum quòd eo uſus fuiſſet] ergo non potuit aliud agere.

8 † Item utens falſo inſtrumento, ſi abſtineat ab uſu, euitat pœnam. gloſ. & ibi doct. in l. ſi falſos. C. de falſ. Angel. in tract. de malefic. in gl. falſario. uerſic. quæro uſque ac quantum. Sed d. Bucellus abſtinuit ab uſu, ſimul atque ſciuit, igitur non incidit in pœnam.

Præterea eſt tex. in c. accedens. de crim. falſ. ſic dicẽs præſumi non debere quod pro literis quæ facilè poſſunt obtineri, fraudem quis commiſerit falſitatis: nec literis uſus eſt poſtquam eas falſas eſſe cognouit, ipſum ſuper hoc non moleſtans. Ecce ergo quod in his literis non debet præſumi falſitatis, id eſt, quod commiſſa fuerit à d. Bucello. Et poſtquam etiam ipſe nõ eſt uſus cum cognouit ipſas literas, *de committimus*, eſſe falſas, ob id ſuper hoc non debet moleſtari.

9 Ad ſecundum dubium in quo † accuſatur de falſa moneta, certum eſt quod indebitè accuſatur, quia d. Bucelli nunquam fabricauit, nec cogitauit, nec expoſuit falſam, quia fuit recepta, & nullus cõqueſtus fuit. Et ſic præſumi debet, quod bona & legitima erat. Item poſito, & non conceſſo, quod expoſuiſſet, hoc fecit ignoranter, & exponens ignoranter falſam pecuniam: non punitur alias quilibet facilè puniretur, & ſcientiam, non ignorantiam uolumus allegari. l. generali. C. de tabul. lib. 10. Et eſt neceſſe probare ſcientiam. Bart. in l. omnes. C. de agricol. & cenſit. lib. xj. Barbat. conſil. 51. illud. col. 2. in 3. uol. Hypol. in l. qui falſã. ff. ad leg. Cornel. de falſ.

10 † Et ignorantia iuramento exponentis probatur. tex. in c. nulli. de elec. in 6. gl. in c. propoſuiſti. 82. diſt.

Source : BIU Cujas

Panormit.conſil.35.videtur.volum.1. Iaſ.in l.3.§.fin. ff.de iureiur.

11 Imò, ſi aliquis ſit aliàs bonæ famę & conditionis, & expoſuerit falſam pecuniam, ſi non poſſit probare à quo habuit, ſufficit quod alleget ſe accepiſſe ab aliquo, ſi ſolebat à multis recipere, teſte Hyppol. conſil. 52.miſericordia.nu.40. cum ſequen.

Et hoc eſt verum quando paruam, ſeu paucam habet pecuniam, tunc non præſumitur in dolo, licet habeat vnum, vel duos aureos falſos, ſecus ſi cētum vel aliam notabilem quantitatem. Hyppol. in d.l.qui falſam. hic non fuit niſi vna ſola & pauca ſumma pecuniæ, ergo non eſt contra eum doli preſumptio, nec falſitatis. Imò habet omnes innocētiæ præſumptiones, pro ſe & per areſtum demum fuit abſolutus.

RESP. CLIX.

De donatione cauſa dotis retento vſufructu.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio facta nudo pacto fauore dotis ualet.*

2 *Donatio dotis facta mulieri, & ſuis liberis, an ſit reuocanda non extantibus liberis.*

3 *Matrimonium ſecundum tam eſt legitimum, quàm primum.*

4 *Poſſeſsio, niſi apprehenſa fuerit, non transfertur.*

5 *Specialia multa fauore dotis ſunt introducta.*

Respondant *à la primiere queſtion, ie dis que le contract eſt bon & uallable. Car n'eſt prohibé par les couſtumes, n'auſſi par le droict. Et par ainſi* [Reſpondendo primæ quæſtioni, dico, contractum eſſe bonum & validum. Non enim per cōſuetudines eſt prohibitus, neque per leges. Itaque] quod non prohibetur, permittitur. c. nam concupiſcentiam.de conſtitut.l.ſi quærimus.ff.de teſtam.

1 Imo † promiſſio facta nudo pacto, fauore dotis valet. l.ad exactionem.C.de dot.promiſ.

Reſpondant pareillement a la ſeconde queſtion, ie dis que ouy. Car la donation eſt faicte a ladite Georgete, pour eſtre propre a elle, & a ſes enfans, encores qu'elle n'ayt enfans durant ſa uie, aura leſdites terres & boys, comme ſon propre, enſuyuant la donation a elle faite. Car [Similiter ſecundæ quæſtioni re-

2 ſpondendo, dico quod ſic. † Nam donatio d. Georgetæ facta eſt, vt in eius commodum & liberorum eiuſdem vergat, & quamuis in vita ſua liberos non habuerit, nihilominus dictas terras & ligna, tanquam rem propriam, ſecundum tenorem donationis ei factæ, obtinebit. Nam] iſta donatio facta per Ioannem Turpin, non reuocatur per mortem ipſius, nec per mortem mariti d.Georgetæ: quia factum legitime non retractatur licet peruenerit ad caſum, à quo non potuit incipere, regul.factum, de regul.iur.in 6.

Item ladite proprieté appartient aux enfans, tant du ſecond mariage que du premier. Et c'eſt à cauſe, que Iean Turpin à uoulu que uiennent a Georgete & ſes enfans de loyal mariage. Et le ſecond mariage eſt auſſi loyal que le premier, tant de droict diuin, Canon, que Ciuil, [Item d.proprietas ſpectat ad liberos tam ſecundi matrimonij, quàm primi: ea nempe de cauſa, quòd Ioannes Turpin voluerit, d. donationem pertinere ad Georgetam, & eius liberos ex legi-

3 timo matrimonio. † Atque ſecūdum matrimonium tam eſt legitimum, quàm primum, non ſolum de iure diuino & canonico, ſed etiam ciuili,] id eſt ad Corinth.8.c.& c.penul.& fina.de ſecund.nupt.& C.de ſecund.nupt.& per totū. *Et auſſi que la donation dit, que ſoit propre aux enfans, ſe doibt entendre tant du premier lict que du ſecond.* Pręterea id quod in donatione cōtinetur, nempe quòd proprium ſit liberorum, debet tam de primo, quàm ſecūdò matrimonio intelligi] indefinita enim æquiualet vniuerſali, & iure cautum eſt.

Et à la quarte queſtion, n'eſt tenu le mary ſi bon ne luy ſemble, durant le mariage, demander ſaiſine. Car [Quantum ad quartam quæſtionem attinet, maritus non tenetur durante matrimonio, ſi ei nō videatur expediens, poſſeſſionis apprehenſionem petere. Nam] per retentionem vſufructus tranſlata eſt poſſeſſio in eum. l. quiſquis.C.de don. *Et auſſi la coſtume article 6. eſt à cecy conforme. Au boys ſera neceſſaire prendre ſaiſine:* [Huic etiam cōformis eſt conſuetudo articulo 6. Neceſſaria verò in

4 lignis erit apprehenſio:] quia † poſſeſſio niſi apprehenſa fuerit, non transfertur. l.cùm hæredes. ff.de acq. poſſeſ. *Et par ainſi eſt reſpondu à la derniere queſtion que n'eſt beſoing pour la couſtume payer la cenſiue des terres, deſquelles l'uſufruict eſt retenu:* [Atque ita poſtremæ quæſtioni reſponſum eſt, quòd propter conſuetudinem cenſum prædiorum exoluere non ſit neceſſe, quorum uſufructus retentus eſt.

Hic contractus tam de iure, quàm de conſuetudine ualet, quia non eſt quod repugnet. Et ſi quædam re-

5 pugnarent, tamen † fauore dotis multa ſpecialia ſunt introducta, quæ tradit Bald.in tractat.de dote.

Car l'uſufruict qu'auoit Iean Turpin eſt finit par ſa mort, & conſolidé [Nam uſuſfructus quem Ioannes Turpin habebat, eſt finitus, & conſolidatus] cum proprietate. §.finitur.inſtit.de vſufruct. *Reſponce, que tant aux enfans du premier mariage, que du ſecond, la proprieté & l'uſufruict appartiendra. Car ledit Turpin à uoulu que les enfans ayent cela propre. Et parainſi n'a pas entendu plus du premier mariage que du ſecond.* [Reſponſio eſt, quòd tam ad liberos primi matrimonij, quam ſecundi, proprietas & vſuſfructus pertinebit. Nam dictus Turpinus uoluit quòd hoc proprium liberorum eſſet. Itaque nihil amplius de primo quàm de ſecundo matrimonio intellexit.]

RESPON. CLX.

De renta conſtituta, aut potius redito cōſtituto.

SVMMARIVM.

1 *Renta conſtituta, & uendita ſub pacto de retro uendendo ad certum tempus.*

Permiſſum ad tempus, poſt tempus uidetur prohibitum. ibid.

2 *Læſio ultra medium iuſti precij in uenditione renta.*

3 *Renta adiudicata per decretum, non deducitur ſecundum conſtitutiones regias.*

4 *Tranſportus de cognato, in cognatum ſtudentem, non poteſt priuilegio ſcholaſticorum gaudere.*

5 *Remiſsio totius iuris quod quis habere ſperat in tali ſucceſsione, non extenditur niſi ad ius, quod habet in præſenti.*

V*eu les queſtions ſuyuantes, les ſoubſcript ſont de tel aduis. Premierement à ce qu'il demande ſi le uendeur peuſt ou ſes heritiers recouurer la rente qu'il a uendu, là ou il y a deception: & auſſi que la conuention eſt de recouurer à trois ans: faut entendre que dedans les trois ans ledit uendeur, ou ſes heritiers, la pourront recouurer, apres non.* [Viſis quæſtionibus ſequentibus, infrà ſcriptis uidetur. Primò, ad id quod peti-

1 tur, † an uenditor poſſit uel eius hæredes recuperare rentam quam uendidit, in caſu quo deceptio eſt, adhæc, quia conuentio facta eſt de recuperando ad tres annos, neceſſarium eſt ut intelligatur, quod intra tres annos

Source : BIU Cujas

annos dictus venditor, vel eius hæredes, illam pote-
runt recuperare, poſteà verò non:] quia permiſſum
ad tempus, poſt tempus videtur prohibitum.l.ſtatu-
liberum.§.ſtichum.ff.de legat.2.l. qui fundũ.de contr.
empt. *Et auſſi que* [Atque etiam quòd] pars non re-
emens intra tempus, uidetur renuntiare iuri reemen
di.gl. in l. ſi ego.ff.de neg. geſt. & ibi not. Bart. & An-
gel.ſic expreſsè conſuluit conſil. 199. Titius, & aliis
rationibus, de quibus ibi, & per Decium in l.petens.
col. 3. C.de pact.

2 *Et à ce qu'il eſt deceu* [Et pro eò quod † deceptus eſt]
ultra mediam, *led. Et uendeur euſſe peu agir* [dictus uen-
ditor potuiſſet agere] ad ſupplementum iuſti pretii,
uel ad reſciſſionem contractus, *dedans dix ans ſtatuez
par l'ordonnance du Roy Louys 12.leſquelz lon peut compter*
[intra decem annos per coſtitutionem Regis Ludo-
uici 12. ordinatos, quos numerare licet] à die finiti
triennii, quia ſublato uno remedio illud permanet.§.
affinitates.inſtitut. de nupt. Bald. in l. 2. q. 9. C. de re-
ſcind. vendit. Alex.cõſil.46.circa in 3. uolum. *Et ſi leſ-
dits dix ans ſont paſſez* [Et ſi dicti anni decem fuerint
elapſi] ſubducto tempore minoris ætatis, *il ny pourra
plus uenir, obſtant l'ordonnance. S'il ueut uenir par donation, il
pourra auant la preſcription.* [non amplius agere poſſet,
obſtante conſtitutione. Si uero per donationem age-
re uelit, poterit ante præſcriptionem.]

*Item à la ſeconde queſtion, là ou eſt demandé ſi la conuention
eſt faicte, que trente liures de renté ſeront rachetables à cinq
cens cinquante liure, ſcauoir s'il doibt eſtre rachepté au pris
du Roy, que non, à cauſe que par decret celle ſomme à eſté
adiugee & l'ordonnance parle de rente uendue*] Quantum
uerò ad ſecundam quæſtionem attinet, in qua peti-
tur, ſi conuentio facta ſit quod triginta libræ annui
reditus poterunt redimi quingentis quinquaginta li-
bris, an illud nempe redimi debeat pretio Regio,
3 quod ſecus eſt, † proptereà quòd per decretum illa
ſumma adiudicata fuerit, ſed conſtitutio refert de ren
ta uendita',] non in adiudicata per decretum. Nam
multa propter calorem iudicii tollerantur, quæ alias
non tolerarentur. Iaſ. in l. ſiue apud acta. per illum
text. C.de tranſ.

*Item à l'autre queſtion, ſi le couſin pourra donner à ſon
couſin ſes debtes & cedules. Reſponce que ouy, s'il n'eſt pro-
hibe par la couſtume. Car le droict ne le defend. Mais ſi le
couſin eſtudiant ueut conuenir, deuant le conſeruateur, les de-
bteurs en vertus de ſes cedules, il ne pourra obſtant l'ordonnan
ce prohibant tranſport, ſi non de pere à filz, de frere à frere
& d'oncle à nepueu. Plus une donation:* [Item ad aliã quæ-
ſtionem quod ſpectat, an uidelicet cognatus poterit
ſuo cognato donare debita ſua & cedulas. Reſponſio
eſt quod poſſit, modò cõſuetudine non prohibeatur.
4 Ius etenim non prohibet.† Verum ſi cognatus agens
in ſtudiis uelit debitores harum cedularum cauſa co-
ram Conſeruatore conuenire, non poterit obſtante
Conſtitutione quæ omnem tranſportum prohibet
præterquam à patre in filium, à fratre in fratrẽ, & ab
auunculo in nepotem. Ampliùs, donatio.] inter vi-
uos non poteſt reuocari ex beneplacito, niſi ex cauſa
ingratitudinis, uel alia ſcripta in l.fin. C.de reuocand.
donat.& in c.fin. de donation.

*Ainſi pour reſpondre à l'autre queſtion, dont eſt demandé
quand vn vendeur d'vn heritage vent toute cauſe & droict
qu'il pourroit auoir, ou pretendre en telle ſuceſſion: Cela s'
entend du droict qu'il a le temps de la vente, ou qu'il auoit
parauant. Et n'y faict rien, ſi on uouloit dire, que ces mots,
qu'il pretend auoir, ſe doiuent entendre à la ſucceſſion, ou part,
que luy pourra puis apres venir. Car cela ne ſe peut ſouſtenir.*
[Itaque ut alii quæſtioni reſpondeatur, qua petitum
eſt; quando venditor hæreditatis omnem cauſam
& ius uendit, quod poſſet habere, uel ſibi prætendere
in tali ſucceſſione, hoc intelligi debet de iure quod
tempore venditionis habet, vel prius habebat. Neque
obſtat, ſi dicatur, quòd hæc uerba, quam prætendit
habere, debeant intelligi de ſucceſſione, uel parte,
quæ ei poſtea eſſet aduentura. Nam hoc defendi non
5 poteſt,] nam hęc uerba, † remitto omne ius quod
habeo, uel habere ſpero, intelliguntur ex cauſa de prę
ſenti Bart.in l.qui cum tutoribus, per illum tex. ff. de
tranſ.& in l.qui Romę.§.duo fratres.de uerbor.oblig.
Et ideo ſecundum eum nõ uidetur remiſſum ius ſuc-
cedendi ab inteſtato, quia id quod uenit ex legis diſpo
ſitione, uel conſuetudinis, non poteſt tolli, niſi nomi
natim exprimatur.l.fi.C.de indict.uiduit.tollen. Boer.
in §.6.de teſtament.in conſuetud.Biturig.Barbat.con-
ſil.48.illud.in 1. uolum.

RESPON. CLXI.

De douerio.

SVMMARIVM.

1 *Maritus doueriÿ nomine omnia fere bona ſua do-
nat retento ſibi vſufructu, & vxor eadem bona
promittit reſtituere poſt mortem ſuam hæredibus
mariti.*
2 *Vſusfructus nomine venit aliquando proprietas.*
3 *Donatio inter viuos dicitur etiamſi in ea fuerit facta
mentio mortis.*
4 *Donans vxori ſuæ retento vſufructu poſſeſsionem, &
dominium videtur tranſtuliſſe.*
5 *Contractus ſemel perfectus per alteram partem reuo-
cari non poteſt.*
6 *Donatio facta pro ſe, & ſuis, an poſsit donatarius
pro ſe duntaxat acceptare, & renuntiare ſuis hæ-
redibus.*
7 *Donatio mariti facta vxori an poſsit reuocari.*
8 *Conſanguineus pro conſanguineo ſtipulari poteſt.*

1 NOBILIS † Iacobus de Cros, uxoris amo-
re ineſcatus douerium, donatione inter
uiuos eidẽ ſuæ vxori Charlotæ de Roche-
barom, & ſuis ob bene merita, omnia fer-
mè bona ſua, retento ſibi uſufructu, ad vitam dicti
mariti, donauit: quam donationem acceptauit uxor,
cum his clauſulis, uidelicet, *Et a voulu & ueut ladite Da
moyſelle, que incontinent apres le treſpas d'elle leſdits uſu-
fruicts & biens à elle donnes par ledit de Cros eſcuyer ſon mary
retournent en plain droict, & uennient és droicts heritiers dudit
eſcuyer, & que luy deuront ſucceder, ſans que les heritiers qui
ſuccederont à ladite damoyſelle eyent aucun droict eſdicts biens
à elle par ledit de Cros eſcuyer donnez apres le treſpas d'icelle di-
te damoyſelle, preſent à ce recepuant & acceptant ledit de Cros
eſcuyer. Et pour luy & les ſiens.* Et uoluit atq; uult d.domi
na, quod ſtatim poſt mortem ſuam uſusfructus prædi
ctus & bona per dominum de Cros ſcutiferum, mari-
tum ſuum, donata, pleno iure reuertantur, & ueniant
ad legitimos hæredes d. ſcutiferi, eoſque qui eidem
ſucceſſuri eſſent, non uerò ad hæredes, qui d.dominę
ſuccedent in eius bonis per d.de Cros, ſcutiferum, ei
donatus, poſt mortem d. dominę. Ad hoc pręſente,
idipſum acceptante & admittente d. du Cros, ſcuti-
fero, & pro ſe atque ſuis.] Ex his ſequentes oriuntur
quæſtiones. Primò, an ualeat donatio. Et quam-

uis de iure poſſit dici non valere. l. 1. & per totum, ff. & C. de donat. inter vir. & vxor. tamen ex conſuetudine Aruerniȩ valet. ut in conſuet. patet. & etiam confirmata eſt iuramento. Bar. in l. Seius & Augerius. ff. ad leg. Falcid. & in l. ſi quis pro eo. in fi. de fideiuſſ. Panor. in cap. fina. de donat.

Secundò, dubitatur an cenſeatur donata proprietas vel vſusfructus. Reſpondeo quod proprietas & vſusfructus videntur donati per hæc verba, *ieſdicts ſeigneuries, droicts, deuoirs, &c.* [dicta dominia, iura & obſequia, &c. hoc probatur per retentionem vſusfructus, Nam ſi tantum donaſſet vſumfructum, non ſibi illum retinuiſſet, nam eſſet dare, & retinere quod non valeret. l. ſi quis argentum §. ſed ſi quidem. C. de donat. & ibi Bart. & alij. Imò ſi donator permaneret in poſſeſſione rei donatæ, ſiue traditione vera uel ficta, nō valeret donatio. l. ſicut. §. ſuperuacuū. ff. quib. mod. pig. vel Hypp. ſoluit. & ibi Bart. & Bald. in l. & qui ſub imagine. C. de diſtrac. pignor. Nec refragatur q̄d ſit habita mētio vſusfructus, quia ēt eſt facta mentio bonorum quorum appellatione venit dominiū quod quis in bonis. l. bonorū. & ibi habet not. ff. de ver. ſignific.

2 † Item uſusfructus appellatione etiā venit proprietas, quādo ſubiecta materia patitur. l. 1. ibi ius fructusque transfertur. ff. ad Trebell. & ibi gl. & Doct. c. vno. in fin. quibus cauſ. feud. amittat. nam cum duplex ſit vſusfructus cauſalis videlicet & formalis. gl. in §. 1. inſt. de vſufruct. & l. rectè. ff. de verb. ſignific. Videtur intelligendum de vſufructu cauſali, qui eſt proprietati iunctus. facit quod not. Ancha. conſil. 128. ſic huic.

Tertiò quæritur quænam donatio ſit iſta? uidetur quod donatio cauſa mortis, quia in ea habetur mentio mortis. Et quando fit mentio mortis, dicitur donatio cauſa mortis. Nam maritus poſt ſuum deceſſum tantum vult peruenire ad vxorem & non ante.

Contrarium concludo, tum quia hoc dicitur *donation pure, ſimple, parfaicte, vraye & irreuocable faicte entre uifs* [donationem puram, ſimplicem, perfectam, veram & irreuocabilem factam inter viuos.] Ecce ergo quod in certis non eſt locus coniecturis, l. conti-
3 nuus. §. cum ita. ff. de verbor. obli. † Et quādo eſt facta donatio inter uiuos non curatur an ſit facta mentio mortis, vel non, vt in noſtro caſu. l. vbi, & l. ſenatus. ff. de donat. cauſ. mort. Cyn. in l. 2. C. de iure doti. Bart. in l. quȩ dotis. col. j. ff. ſolut. matrim. allegat text. in l. cum maritus. §. fina. & ibi gloſ. ff. de pact. dotal. & l. fina. C. de pact. collat. penul.

Item, quando fit mentio mortis occaſione temporis, ut donans deſignet tēpus in quo vult donatorem incipere habere bona cum effectu, tunc non obſtante mentione mortis cēſetur donatio inter uiuos. Bal. & alii in d. l. quæ dotis. ſic plenè conſuluit Iaſ. conſil. 5. circa primum. in 2. quæſt. uol. 3. vbi dicit, quod quādo eſt facta mentio mortis, cauſa dilationis, tunc non intelligitur donatum cauſa mortis. Bald. in l. 2. C. de iure dotium.

Quartò dubitatur, an maritus donans poſſit illam donationem reuocare videtur quod ſic: nam donatio inter virū & vxorem poteſt liberè reuocari, expreſsè uel tacitè. c. vlt. de donat. inter uir. & vxor. l. à marito. C. illo titul. Imò poteſt maritus nō obſtante donatione rem donatam uxori obligare, uendere, & alias alienare. l. ſi maritus. 2. C. de donat. inter vir. & uxor. l. cum hic ſtatus. §. ſi maritus. ff. illo titul.

4 Contrarium eſt uerū. † quia dominium fuit tranſlatum ac poſſeſſio in vxorem per retentionem uſufructus. l. quiſquis. C. de donat. Ergo non potuit perfecta donatio reuocari.

Item hoc probatur per uerbum reuertatur in donatione poſitum quod ſignificat dominiū trāslatum ipſo iure ad uxorem. Ita dicit Bart. de hoc uerbo. in l. quiſquis. C. de omni agro deſerto. lib. 9. per illum tex. Socy. & Dec. in l. j. C. de pact. ponderatur text. in l. ſi unquam. in uerb reuertatur. C. de reuocand. donat.

Prȩterea hoc importat per uerbū pleno iure ibi, dū dicitur, *retournent en plain droict* [reuertens pleno iure] id eſt quoad proprietatem & uſumfructum exponit Iaſ. in l. ſi ita ſtipulatus fuero. col. 2. ff. de uerbor. oblig. Et ſic proprietas & uſusfructus erat penes uxorem, quare fuit donatio perfecta, quæ reuocari nō potuit.

Adhæc iſta cōuentio fuit facta inter uirum & uxorem, uidelicet quoad bona reuerterentur ad hæredes mariti. Et ſic fuit illis ius acquiſitum ſtipulante & acceptante marito, pro ſuis, ut patet in inſtrumento donationis. Ergo iuri illorum nō potuit poſtea maritus
5 præiudicare donando, uel alienādo illa bona; † quia contractus ſemel perfectus, per alterā partem reuocari nō poteſt. l. 1. & ſeq. C. quādo liceat ab empt. diſced. Et quod ius quæſitum ex contractu donationis tolli non poſſit. eſt text. in l. quodcunque. §. ſi quis ita. ff. de uerb. oblig. ubi hoc tenet Bar. & in l. quod dicitur ibid. & Bald. in l. ſi conſtante. in ult. not. C. de donat. ante nupt. Vbi dicit ius quæſitum tertio, etiam in ſpe tolli non poſſe. facit l. ſi. ff. de pact. & in l. id quod noſtrū. & l. non poteſt alteri. de regu. iur. hoc tenuit Alex. & Iaſ. in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de uerbo. oblig. reprehendentes ibi, Bart. contrarium tenentem. uel opinio Bart. poteſt intelligi quando nullus acceptauerat pro eccleſia. ut concludit Dec. cōſi. 58. & pro tenui. & 239. primo non uidetur, col. 3. uel quando erat pactum nudum, ſeu contractus innominatus. Bald. in l. ſi à ſocero. C. de iure dotium.

6 Nec refragatur quod etiam † donatio erat facta uxori & ſuis, ergo uenit ad hæredes uxoris, Reſpōdeo uerū eſt quod maritus uolebat donare uxori & ſuis: ſed uxor noluit pro ſuis acceptare, ſed tantum pro ipſa, uidens non eſſe rationi conſonum priuare hæredes mariti, illa ſpe ſuccedendi & bonis. Et ideo nil fuit acquiſitum ratione ipſius donationis hæredibus uxoris, & hoc patet in inſtrumento donationis. ibi. *ſans que les heritiers qui ſuccederont a ladicte damoyſelle ayent aucum droict eſdicts biens à elle par ledict du Cros eſcuyer donnez apres le treſpas d'icelle damoyſelle.* [Sic ut hæredes qui d. dominæ ſuccedent, nullum ius habeant in dictis bonis, ipſi per d. dominum de Cros ſcutiferum donatis poſt mortem d. dominæ.] Et item repetit. in uerſic. *& a uoulu.* [Et uoluit. &c.]

Nec obeſt ſi diceretur donationē eſſe factam uxori & hæredibus, cui non poterat renuntiare uxor, quia reſpondeo uerum eſſe quando ius fuiſſet acquiſitum ſemel illis hæredibus, ſed hic nullum fuit acquiſitum, eo quod uxor non acceptauit pro ipſis. Imo expreſsè uoluit ut nullum ius haberēt, ut patet, & longè aliud non eſt quȩrere, aut aliud quæſitum tollere. l. qui autem. ff. quæ in fraud. credit. l. ſeruus. C. de pact. Nam uxor potuit non quærere, licet non potuiſſet iuri quæſito hæredibus renuntiare, per ſupradicta.

Nec obſtat, quod in principio donationis uxor acceptauerat, ergo iam erat quæſitum ſuis: quia reſpondeo quod acceptauerat pro ſe, non ſuis, & quamuis acceptaſſet pro ſuis, tamen cum conditionibus ſequētibus, uidelicet ut non quæreretur eis poſt mortem uxoris proprietas bonorum mariti: ſed ſi quædam bona ex uſufructu bonorum acquiſiuiſſet uxor illa uolebat peruenire ad ſuos hæredes, reliqua uerò ad mariti hæredes, quæ fuerunt ſua, ut patet in inſtrumento do-

Source : BIU Cujas

to donationis. Et ſic licuit contrahentibus in donatione apponere legem & pactum quod uoluerint. l. in traditionibus.ff.de pact.maritus, & uxor appoſuerunt hanc conuentionem, ut bona poſt mortem vxoris peruenerint ad hæredes mariti, ergo peruenire debent iuxta conuentionem.

7 Nec me mouent ſupradicta, quod † maritus poteſt reuocare donationem vxori factam. Nam hoc intelligitur in donatione quæ non valuit vt concludit Soc.conſil.115.uidebatur.col.3.vol.4.ſecus in iſta quę valuit tam ratione iuramenti, quod facit actus ſua natura reuocabiles, irreuocabiles.glo.in l.ſi pecuniam. in uerb.neceſſe.ff.de condict.cauſ.dat. Quam etiam ratione conſuetudinis quæ prætenditur, & etiam quia conuentum erat in inſtrumento donationis, quod maritus non ueniret contra. ibi, *& qu'il n'a faict ne dit le temps paſsé fera ne dira le tẽps aduenir, aucune choſe par laquelle le contenu en ces preſentes n'ayent, & tiennent bonne ualablé & perpetuelle fermete'.&c.* [& quod nihil fecerit, nec dixerit tempore præterito, nihil faciet nec dicet aliqd tempore futuro, quo in his litteris comprehenſum non ſortiatur plenum effectum. &c.

Nec me conturbat quod alteri ſtipulari nemo poteſt. l. 1. C. per quas perſon. nobis acquiritur.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.de uerbor.obligat. Reſpondeo uerũ eſſe, nos non poſſe ſtipulari alii, quando nil intereſt noſtra, ut habeat quæ ſtipulationes inuentæ ſunt ut unuſquiſque ſtipuletur quod ſua intereſt. §.alteri. in-
8 ſtit.de *inutili. ſtipu. Et* ideo † pater uel alius conſanguineus poterit ſtipulari filio uel alii poſito ſub ſua poteſtate, poſt mortem ſuam. Et quæretur filio uel alteri, etiam ſi non ſit hæres.l. quodcunque. §. ſi quis ita.ff.de uer.oblig.glo.& doct.in §.ſi quis alii. inſti. de inutilib. ſtipul.

Item ex pacto facto cum donatario quæritur tertio actio.tex.ſingul.in l.quoties. C. de donat. quæ ſub mod.contra regul.d.§. alteri, ut ibidem not.Bald.& in d.l.cum à ſocero.C.de iure dot. Et hodie ſi de donatione fiat publicum inſtrumentum, nunquam pactũ appoſitum ut bona perueniant ad aliquos, reuocari poterit propter notarii ſtipulationem.Bar.in l.2.C.de condict.cauſ.dat.Et pro hac parte alias interuenit areſtum, ut refert Benedict.in repet.c.Raynutius.in uerb. ſi abſque.in 2. de ſubſtit.fideicommiſſ.nu.24.de teſta.

RESPON. CLXII.

Donatio à matre facta filijs abſentibus.

SVMMARIVM.

1 *Notarij in iure uaria acceptio.*
2 *Notarius alteri ſtipulari poteſt*
3 *Donatio facta abſenti an ualeat per fideicommiſſum.*

DVBITATIO eſt. Mater donauit quædam bona ſua donatario inter uiuos, filiis ſuis & hæredibus abſentibus, & notario pro his ſtipulante, retento ſibi uſufructu, quæ bona poſtea durante ſecundo matrimonio uendidit & tradidit. Quæſitum fuit de duobus. Primò, an valeat illa donatio. Secundò, an uenditio poſtea facta & traditio ualere poſſit.

1 Inuocato Dei optimi maximi præſidio, † quia in iure inuenio notarium à Iureconſult. uariis notatum nominibus de his dicemus. Primò, Iurecõſultus Paulus vocat notariũ in l.Lutius.ff.de milit.teſtam.& illũ tex. allegat Nebricen.in lexico.ad leges. Et ſanctus Piglius in dictionario ſuo illũ refert, ſed eſt alius text. in l.1.§.ludi quoque.ff.de var.& extraord.cogni.ſic dicẽs, ludi quoque magiſtri literarij licet non ſint profeſſores, tamen uſurpatũ eſt vt his quoque ius dicatur, tametſi librariis & notariis & calculatoribus ſuis ſiue tabulariis. &c. Interdum vocatur tabularius ab Imperatore in rubr.C.de tabul.is à Iureconſul. uocatur ſupputator in l.fi.ff.ſi menſor falſ.mod. dixer. & tabellio vocatur à Iureconſul.in l.moris.§.ſolet.ff.de pœnis.& ſeruus publicus in l. non enim.ibi ſi cauerit ſeruo publico ſe reſtituturum.ff.de adoptio.l.2.rem pupilli ſaluã fore. ſic declarat Papa in c.quamquã de vſur. non quod ſeruus notarius eſſe poſſit.l.penul. C. cõmu.de leg. Sed eo dicitur ſeruus publicus quia publicè omnibus ſeruit, & paſſim adeò vt poſſit compelli conficere inſtrumentũ per l.placuit.C.de coll.fun. patrim. lib. xj. niſi per multitudinẽ contractuũ excuſaretur.ꝑ tex.in auth.de tabel.colla.4. & hoc nominatim docet Bar.in l.1.§.fin.ff.furti aduerſ.naut. Et qua actione poſſit cogi ſcribit Federic.conſi.113. Ita exponit Imperator in §. cum autem. de adoptio.in inſtit.ibi:& caueat arrogator pſonæ publicæ, hoc eſt tabellioni & Theophil.ibi Græcè dicit τοῦτ᾽ ἔστι ταβουλαρίῳ δημοσίῳ προσώπῳ.

Alii erant ſerui publici, id eſt vniuerſitatis. Et de his nil ad propoſitum, ſed de his loquitur Imperator in l. 1.C.de ſeru.reipub. in manumittend. vbi uocat ſeruũ publicũ, ſed Iuriſconſ. uocant illos, ſeruos non publicos, ſed reipublicæ ſeruos.l.ſed ſi hac.§.qui manumittitur.ff.de in ius vocãd.uel ſeruus ciuitatis.l fi.quod cuiuſque vniuerſi.nomi. Et ſic à iure hoc eſt tritum, &
2 approbatum, quod ſeruus publicus, id eſt † notarius poteſt alteri ſtipulari per d.l.non enim. & l.2.rem.pupilli ſaluam fore gloſ.& doct.in l.ſtipulatio iſta.§ alteri.ff.de uerbor.oblig.& §.alteri.inſti.de inutilib. ſtipul.

Vnde hæc donatio à matre facta filiis abſentibus valuit, & valet. Nam ex diſpoſitione iuris donatio facta abſenti valet etiam nemine pro eo ſtipulante.l.abſenti.ff.de donat.& ibi hoc firmat Bar.& ſufficit quod poſtea conſentiant donatarius.l.ſi ego.vbi gloſſ. & doct. ff. de neg. geſt.

Sed in donatione filiis facta notarius ſtipulatus eſt pro filiis, & eam donationem acceptauit nomine filiorum, ergo dicta donatio ualet. Et ſic cõcludit Gui. Pap.in deciſ.Delphi. q.49. in proceſſu.dicens hoc etiã approbatum ex conſuetudine. ideo minime mutanda quæ ſemper certam habuerunt interpretationem. l.minime.ff.de legibus. & idem tenet.q.222. in donatione. & q.317.utrum.

3 Non refragatur quando donatio fit abſenti. quod illa donatio valeat ut fideicommiſſum. per l.cum pater.§.donationis.ff.de leg.2.l.miles.ibi.& l. ſi donatio. C.de donat.& Rom.conſil.171.pro deciſione.colu.2. & Corn.conſil.254.lib. 3. quia illud eſt verum quãdo fit in teſtamento. Et tunc poteſt vt fideicommiſſum reuocari, quando nemo ſtipulatus fuit pro abſente. Et ita dicit Boe. in 353. mulier contraxit quod ſecus eſt, quando fit inter viuos, & quando notarius ſtipulatus eſt, ut in iſta q. vbi mater donauit inter uiuos. Ideo irreuocabilis eſt donatio. Bart.in l.tam his. ff. de donat.cauſ.mor. Item notarius ſtipulatus eſt pro abſentibus, ob id quæſitum eſt ius ipſis abſentibus, quod non potuit ab ipſis filiis tolli.

Item, non me mouet quod per ſtipulationem alteri factam non acquirirur alteri.l.ſtipulatio iſta.§.alteri ff.de uerb.oblig.quia ibi limitant.glo. & doct.in notario.qui dicitur perſona publica ideò alteri ſtipulari poteſt, & iſta eſt communis.

Nec obeſt ſi dicatur quod quando quæritur abſenti requiritur ratificatio alterius, & ceſſio. l. poſſeſſio

Source : BIU Cujas

quæque.§.1.ff.de acquir.poſſeſſ. Sed iſta ratificatio nõ poteſt fieri poſt venditionem, & traditionem.l.bonorum. ff. rem ratam hab. Reſpondeo in notario non requiritur aliqua ceſſio, ut ibi Alex. & alii dicunt. Et tacitè cenſentur filii ratificaſſe, cum non contradixerint.l.2.in fin.ff.ſolut.matr. Et cum de commodo illorum agatur cenſentur ratificaſſe.per regul.iuris,qui tacet conſentire videtur. Ideo dominium illis uidetur acquiſitum.

Et ſic reſpondetur ad l.vtilem.ff.ex quib. cauſ. maior. vbi non quæritur dominium niſi abdicatum fuerit ab alio, quia iam per ſtipulationem & acceptionẽ notarii abdicatum fuerat dominium à matre donante, & filiis miniſterio notarij acquiſitum. Et ſic non potuit transferri in emptores: nam quod noſtrum eſt ſine facto noſtro ad aliũ transferri non poteſt.l. quod noſtrum. ff. de regul.iur.

RESPON. CLXIII.

De iure Regis circa exteros.

SVMMARIVM.

1 *Exteris in hoc regno decedentibus, Rex ſuccedit.*
2 *Exterus non dicitur, qui in aliquo regni loco natus eſt.*
3 *Ducatus, uel comitatus Regno additus, Regi debet ſecundum leges regni.*
4 *Commoda cum ſequi debent quem ſequuntur incommoda.*
5 *Fictio non debet plus operari quam veritas.*
6 *Cauſa liberorum fauorabilis eſt, & ſubditur ratio.*
7 *Bona mortuorum uacantia quando ad fiſcum transferantur.*

DOMINICVS de la Porte obiit in loco de Poyſiaco, in regno Franciæ, qui ortus in Pago de la Roche, ex Comitatu Gebenẽſi. Quæritur, an dicatur exterus ex regno, adeo quod Rex illi ſuccedere debeat, & videtur quod ſic. per id quod habetur.1.Reg.cap.8. ubi iura regum traduntur. Maximè agros ueſtros & uineas & oliueta optima tollet.

Secundò, probatur in l.2.C de bon.vacant.lib. 10. vbi res & bona inteſtatorum qui ſine legitimo hærede deceſſerint, ad fiſcum pertinent.

1 Tertiò, † iſta eſt cõſuetudo incõcuſſe apud Gallos ſeruata, vt Rex ſuccedat Forenſi, etiam ſi habeat hæredes poſtquam ex bonis Regni acquiſiuit, neceſſe eſt vt ad Regem reuertantur. Et huius conſuetudinis meminit Boer.in §.fi.de teſtamen.& Benedict.in repet.c. Raynutius.in ver.& vxor. num.1042.de teſtam. Chaſſ. in conſuetudine Bur.in rub.*des confiſcations*,artic.1.numer.37.& alii ferè omnes noſtri doct.

In contrarium me trahunt ſubſequentia: nam vbicunque alicui priuilegia dantur, ut potè militi ad teſtandum inquirere, prius oportet an ille qui teſtatus fuit eſſet miles.l.diuus.ff.de teſtam.milit.§. planè.ideo titul.in inſt. vbi Aretin. dicit quod ſi ſtatuto caueatur quod contra inſtrumentum Garentigiatum,non poſſit aliqua opponi exceptio, oportet tamen prius conſtare quod ſit Garẽtigiatum, & ſic iſta exceptio,quod non eſt Garẽtigiatum opponi poteſt. Et ſi cauſa mercatorum ſit priuilegiata debet conſtare, quod ſit mercatorum. ſic & hic prius conſtare debet, quod ſit Forenſis. Et qui vult admitti vt talis, oportet quod probet ſe talem.l.non ignorat.C. qui accuſ. non poſſ. Et ideò quia procurator Regius vult admitti contra Forenſem: ergo debet illum probare Forenſem: uideamus nunc an ſit probatus Forenſis. Primò, probatur quod eſt natus in comitatu Gebenenſi, qui comitatus eſt Regis,& ſic natus in illo Forẽſis dici nõ poteſt.

2 Item teſtes actoris dicunt nõ eſſe natum in regno, tamen non ob id concluditur Regem ſuccedere debere, quia nati in Delphinatu, uel Britannia non ſunt nati in hoc Regno,quia ſemper dicitur in Regno, & Delphinatu. Et tamen rex illis non ſuccedit ut eſt notorium,& probatio debet neceſſario concludere.l.ad probationem.C.de probat.cap.in præſentia illo titul. in decretal.

Prætereà teſtes defenſoris probant, & in hoc cõueniunt omnes d. Dominicum natum fuiſſe in Burgo de la Roche ſiue des Corniues diſtante à Gebẽna per ſex leucas ſeu circa, ſed ille Burgus à Rege tenetur, ergo in eo nati non ſunt Forenſes, & exteri, in hoc ut Rex in eo ſuccedere debeat. Imo dicunt d. de Nemours eſſe dominum illius loci qui ex hoc recognoſcit Regem, & eſt illius uaſſallus. Et dicunt etiam armigeros in obſidione illic fuiſſe. Ergo præſupponitur Regis fuiſſe & eſſe, & ita dicunt teſtes, *la ville de la Roche eſtre en l'obeiſſance du Roy*, Et ibi indiuiſè publicari Regis Ordinationes, ut deinceps Gallico ſermone fiant proceſſus.

3 † Adhæc prouincia vel Ducatus additur Regno vel Comitatus, tunc Regi debent regulis Regni, & eiſdẽ priuilegiis gubernari. Bart.& alii in l.ſi conuenerit. 2. §.ſi nuda.ff.de pignor.actio.facit cap.quia circa.de priuileg. vbi priuilegium ſuper decimis extenditur ad poſtea quæſita, quia non debet una res diuerſo iure cenſeri.l. eum qui. ff de uſucap. Et ſi Rex concedat mihi vnum caſtrum & eius territorium cum mero imperio & iuriſdictione, ſi poſtea augeat illis territorium licet non addat cum mero imperio, tamen is qui in caſtro habet merum imperium, etiam habebit illud in territorio aucto. ut docet Angel. in authent. de æqualit. dot. §. aliud colla. 8. Et refert Albert. Brunus. in tract.de augmento.in concluſ.9.

4 † Nempè, ſecundum naturam cuiuſque rei eſt eũ ſequi commoda quem ſequuntur incommoda.l. ſecundum naturam.ff.de regul.iur. Sed iſti de la Roche habent incommoda Regni, vt inquiſitionibus patet, ergo ad regni commoda admitti debent.

Inſuper ſi Rex conceſſiſſet literas iſti Dominico naturalitatis actor ab eo nihil plus petiiſſet,quia fictè Regni filius eſſet, & ius togæ accepiſſet, ut Iuriſconſult. loquitur.in l.ſed ſi accepto vſu togæ ff. de iure fiſci.Ita
5 que † fictio non debet plus operari veritate,ſed tantũ quantum veritas.l.filio.ff.de lib.& poſth. Nunc quando Rex eum ſuum ſubditum fecit, & recepit, verè facit eum naturalem. Ergo non requiritur alia fictio,nã fruſtra requirerentur ſubditi, ſi eiſdem priuilegiis nõ vterentur. Et quod ſit ſubditus patet tam per inquiſitiones, quam etiam per certificationem factam in ſenatu Camberiacen.vbi aſſeritur villam de la Roche eſſe de iuriſdictione illius curiæ, ergo &c.

6 Accedit quod diuus Adrian. ſcripſit. † Cauſam liberorum Albinis fauorabilem eſſe.l.fi.§. ſed & diuus Adria.ff.de bon damnat. vbi aſſignant rationem quia ampliari imperium debet hominum adiectione potiuſquam pecuniarum copia. & ibi eſt text. loquens de Albino. ſed poteſt ibi eſſe nomen proprium.

7 † Etiam vacantia mortuorum bona tunc ad fiſcũ transferri iubemus, ſi nullum ex qualibet ſanguinis linea, uel iuris titulo legitimum teſtatus reliquerit hæredem.l.vacantia.C.de bon.uacan.lib. 10 quia noſtra intereſt habere hæredem, & rubor eſt decedere

ſine

Source : BIU Cujas

ſine hærede.§.1.quib. ex cauſ.maior.Licet ideo fiſcus ſuccedit in ſubſidium, ſed hic ſunt fratres, ergo fiſcus eſt excluſus.

Et ſic in ſumma uidetur fiſcum excluſum eſſe, & non poſſe petere bona iſtius Dominici ſibi competere iure Albinagij, cum Albinus non ſit per prædicta. Alioqui ſequeretur quod prouincia quæ fuit per teſtamentum Regis Siciliæ Regno adiuncta non eſſet de Regno. Et nati in ea eſſent Albini, nec iure regni uterentur, cuius tamen contrarium uidemus ſeruari. ſicut doct.de Comit.Tholoſ.in l.1.ff.de leg.1.

Nec refragantur in contrarium adducta, nempè iura Regis, ibi numerantur quæ de facto accipit, non de iure.

Et bona inteſtatorum ſine legitimo hærede ad fiſcum pertinent,ſed hic Dominicus habet fratrem,ergo ligitimum hæredem.

Item conſuetudini non derogatur, quia conſuetudo habet locum in extraneo, non uerò in nato,in terra addita. Regno. Imo cum hoc priuilegium ſeu conſuetudo ſeu vſurpatio ſit contra ius. Auth. omnes peregrini. C. communia. de ſucceſſ.vbi peregrinus liberè teſtari poteſt,nō obſtante aliqua conſuetudine ſtatuto uel priuilegio. Ergo iſtud debet reſtringi cum ſit odioſum. Et ideo non puto delinquere eum qui in dubiis quæſtionibus, contra fiſcum facilè reſponderit. l. non puto.ff.de iure fiſci.

RESPON. CLXIIII.

De donatione.

SVMMARIVM.

1 *Donatio mutua inter matrem, & filium an ualeat.*
Bona eccleſiæ prohibta alienari, ex cauſa remunerationis poſſunt. ibidem.
2 *Venditio potius, quam donatio uidetur, quando duo ſibi inuicem donant.*
3 *Donatio, quæ inter matrem, & filium non ualet, iuramento confirmatur.*
4 *Donatio conditionalis inter patrem, & filium, uel matrem eſt ualida.*
5 *Donatio quando in fraudem fiſci facta præſumatur.*
6 *Donatio facta matri an inducat fraudis præſumptionē.*
7 *Inſtrumento in dubio ſtandum eſt.*
Probatio dubia contra inſtrumentum nihil facit. ibidem.
8 *Inſinuatio donationis omnes fraudem excludit.*
9 *Inſinuatio in mutua donatione non requiritur.*
10 *Mulier quidquid quærit quando ex bonis uiri quæſiuiſſe præſumatur.*

EX facto propoſito dubia tolluntur per partem allegata. Primò, † an valeat donatio
1 mutua facta inter matrem & filium de la Val. Arelatenſ.breui reſpondeo valere per text. in l.quid autem. §.ſi uir,& uxor.ff.de donat.inter uir.& vxorem. vbi licet vir non poſſit donare uxori, tamen ipſi mutuo donare poterunt, ut ibi. Imo etiam ſi conſuetudo prohibeat donationem fieri, inter uirum & uxorem vt conſuetudo Pictauienſ. tamen donatio mutua ualebit, ut fuit in hoc ſenatu pronuntiatum, Anno 1537. in vigilia noſtræ dominæ Augu.facit l ſi pater.ubi doct.C.de inoffi. taſtamen. Igitur cū hæc donatio ſit mutua & remuneratoria ualet: nam bona eccleſiæ prohibita alienari, ex cauſa remunerationis alienari poſſunt.c.cum in officiis. & c.relatū. 2. de teſtamen. Imò dānatus ad mortē,ob remuneratione donati.l. Diuus.§. penult. ff.de bon. damnat. Et ſic hæc donatio mutua ualebit inter matrem & filium.

2 † Quia quando duo donant ſibi inuicem, potius videtur venditio quàm donatio. Dicit Ioannes Fab. in l.1.col.3.C.de inofficioſ.donat. Et ideo ex illa donatione debetur laudimium, vt docet Guid.Pap. in ſingul. 378.ſi duo donent.&c.quia dicitur quaſi permutatio. glo.in d.§.ſi uir.per l.ſed ſi lege.§ conſuluit.ff. de petitio. hæred. Ergo non dicitur ſimplex donatio, igitur valebit tanquam permutatio, quæ non eſt prohibita inter matrem & filium.

3 † Non refragatur quod non ualeat donatio, quia inter matrem & filium. l. donationes quas parentes. C.de donat.inter vir.& vxor.quia reſpon.licet de iure non valeat,iuramento tamen confirmatur.iſta eſt ſententia Bart.in l. ſi quis pro eo.in fi.ff.de fideiuſſ. Bal.in l.fi.C.de vſuc. pro donato. Panorm. in c.cum contingat de iureiur.abundè Antonius de Petrucio in tract. de effectib.iuram.in 1.effectu:quia in ſpiritualibus nō attenditur patria poteſtas.c.fi. de iudic.lib. 6. Guid.Papa in deciſ. 146. imò & ſi dicta donatio.

4 † Item donatio conditionalis, vt eſt illa, valet inter patrem & filium, vel matrem, prout aſſerit Guid. Papa in deciſ. Delph.q.145. fuit etiam.

5 † Nec obeſt, quòd iſta donatio in fraudem fiſci facta præſumatur. per not.in l.poſt contractū.ff. de donat.Reſpon.id verū eſſe quando contineret alienatione oīum bonorū.l.omnes.§.1.ff.quę in fraud. credit. vel ſi exhauriret maiorē partē.l. nomen.§. 1. de leg.3. Et ſi incontinenti poſt donationē delictū cōmiſiſſet. l.ſi ventri.de priuil.cred.vbi Bar.& his concurrentibus fraus pręſumeretur.Bal.in auth. ſed iā neceſſe.C.de donat.ante nupt. quæ in hoc caſu nullo modo interueniunt.imo dicit tex.in l.ſi quis poſthac.C.de bon.damnat. ibi, ſi quid etiam in emancipatos liberos ante tēpus criminis ac reatus patrē contuliſſe claruerit, integrū iiſdem citra inquietudinē reſeruetur. Et in §.fi.dicitur.antequā crimen oriatur, intemeratū apud accipientiū iura conſiſtere. ne quidquā feſto in qualibet cauſa teneatur obnoxiū.facit.l.accuſationis. C. quod met.cauſ. Alias poſt contractum capitale crimen donationes factæ valent, niſi condemnatio ſequuta ſit. d.l.poſt contractum.in facto præſuppoſito fuit donatio facta antequam committeretur crimen per annū, ergo fraudulenta non præſumitur, nec uitiari debet, licet peruenerit nunc ad caſum, à quo non potuit incipere. per regul.iuris ſatis vulgatam.

Nec me mouet id quod dicitur eſſe donationē omnium bonorum.& ſic in fraudem factā, per l. omnes. §.Lucius.ff.quæ in fraud.credit.Reſpō. tribus modis. Primò,ꝙ hic non eſt decima bonorū pars donata.Secūdò, non eſt donatio ꝓprietatis,ſed uſuſfructus, & quādo ꝓhibetur proprietatis alienatio.auth.ex teſtamēto.C.de ſecūd.nup. qđ fit quoties mater ad ſecūda conuolauit vota. Tertiò, in d. §. Lucius præſumitur fraus,eo quod donans habebat creditores.hic verò nō habebat creditores, nec cōmiſerat crimen, imò non commiſit intra annum. ideo nulla poteſt præſumi fraus.vt glo.& doct.dicunt,in l.1.C.de iur.fiſci.lib.10.

6 † Item, aliud allegatum non facit quod donatum ſit matri, ideo facit fraudem præſumere. Bart.in d. l. poſt contractum. Rom. conſil.24. dico hoc non poſſe cōiectari hic,ſed contrarium: quia non eſt pura donatio & ſimplex. Et etiam quia mater donat filio proprietatē, filius autem matri uſumfructum tantū.

Ideò meliorem conditionẽ facit filio mater. Inquantum plus æſtimatur proprietas, quàm uſusfructus immo ex charitate magis præſumitur facta donatio, quam fraudis cauſa.

Inſuper non obſtat illud quod dicitur, quod hæc
7 donatio erat ficta, certè contrarium † apparet ex inſtrumento donationis, cui in dubio ſtari debet. l. cum precibus. C. de probation. & dubia probatio cõtra inſtrumentum nil facit. Sed debet fieri interpretatio fauore inſtrumenti. c. in præſentia. de probat. Et ex quo hic. d. de Caſtellane nondum deliquerat, fraus allegari non poteſt. argu. l. de rebus. C. de donat. ante nupt. & d. l. poſt contractum. Nam ſi fraus interueniſſet, iudex non interpoſuiſſet decretum. l. tranſactionem. C. de tranſact. Nec obeſt ſi dicatur quod donans poſtea locauit, ſicut ante donationem, quia hoc non eſt uerum, & poſito & non conceſſo, tamen hoc nil faceret: quia tanta eſt coniunctio inter matrem & filium, vt quodammodo una perſona uideantur. l. fi. C. de impub. ideò potuit hoc permittere mater. Vnde illa permiſſio non infringit donationem, maximè mutuam.
8 † Et donationis inſinuatio excludit omnem fraudẽ, & omnia ſolenniter acta præſumuntur gloſ. ſingul. l. 1. C. de fid. inſtrum. lib. 10. Iaſo. per illum text. in l. pacta nouiſſima. col. 2. C. de pact. Ideò iſta fraus allegata, quę nulla eſt, dilucidis probationibus, & non præſumptionibus probari debet. l. ſed ſi maritus in fi. ff. qui à quib.
9 † Adhæc in iſta donatione mutua non requiritur inſinuatio, etiam ſi eſſet immenſa. l. à quibus. ff. de donatio. vbi doct. Alex. in l. licet in fin. C. de pact. Alber. & Salic. in l. fi. ibid. Ioan. Pirrus in ſuo tract. de dona. mutua poſt conſ. Aurel. in fi. Oldr. cõſi. 139. ad habendam.

Cum non dicatur propriè donatio, nec ſimpliciter ſed donatio mutua. Et potius debeat uel permutatio uel uẽditio uocari, vt ſuperius concluſũ extitit. & hoc expreſsè firmat Iaſ. in l. ſi pater. col. 1. C. de inoffi. teſt.

Item, iſta donatio fuit inſinuata iudici ordinario loci, vt patet in fine donationis. Dum dicitur *pardeuant maiſtre Alexis Fabri, licentié és loix, Iuge royal de la ville d'Augs, & pareillement Iuge dudict lieu de Fois, lequel a authoriſé, & inſinué leſd. tes donations &c.* Ecce quomodo iudici Regio, & iudici Regio, & iudici partium & rerum, (vt requirit dicta Ordinatio) inſinuatæ fuerunt illæ donationes. Præterea quando reperiretur aliquis defectus in inſinuatione, qui non reperitur, tamen ſuccederet illa iuris regula, quod quando aliquid non requiritur ſi tamẽ interueniat, & inutile ſit, ſufficit hoc, vt probat glo ſingul. in l. vinum in fi. ff. ſi cert. pet. vbi plenè doct. & Iaſ. in §. omnium. nu. 166 de actio. in inſtit. cum multis aliis quæ adduci poſſent.

Non obeſt, id quod dicitur d. Ludouicam de Conde emiſſe illas poſſeſſiones ex denariis ſui filii, Ludouici de Caſtellane: quia (ſalua pace) hoc eſt falſum. & præſumptio eſt quod quilibet ex ſuis propriis nummis emat, ideò is qui allegat probare hoc tenetur. l. ſi ex ea pecunia. C. de rei vendic. vbi etiam emptum ex mea pecunia non eſt meum. Et ſic nõ fuiſſet res empta Ludouici Caſtellane.

Nec facit l. Quintus. ff. de donat. inter uir. & uxor.
10 † ubi quicquid quærit mulier præſumitur quæſiuiſſe ex bonis viri, ratione turpis quæſtus. ſed non ſumus in eiſdem terminis: quia hic non agitur de muliere nupta: ſed de d. Ludouica uidua habente multa bona. Ideo ſi mulier etiam nupta dicat ſe habuiſſe illa bona ante matrimonium, & vir ex bonis ſuis dicat mulierem quæſiuiſſe, probatio incumbit viro, & acquiſita poſt matrimonium fuiſſe, ut conſuluit Areti. conſil. 31. in princip.

Item non eſt dubitandum, quin d. Ioan. de Caſtellane poſſit petere legitimam, ſiue legitimæ ſupplementum, tenebitur tamen computare legatum, uſque ad concurrentem quantitatem legitimæ, adeò quod ſi legatum tantum valeat quantum ſua legitima, ulterius petere non poterit, tex. in l. quoniam. & l. omni modo. C. de inofficioſ. teſtamẽ. Oportet tamen quod hic filius d. Ioannes de Caſtellane habeat aliquid iure inſtitutionis, per tex. in authen. ut cum de appel. cognoſ. §. aliud coll. 8. hoc expreſsè aſſerit Bar. in l. in quartam. col. 4. uerſic. venio ad quartam. ff. ad leg. Falcid.

RESPON. CLXV.

De pacificis poſſeſſoribus.

SVMMARIVM.

1. *Exterus, qui iam in beneficio eſt receptus, & illud poſſedit per ſeptẽm annos, an iuuari poſſit titulo de pacificis poſſeſſoribus.*
2. *Exceptio, in non exceptis regulam firmat.*
3. *Exterus quando inhabilis ſit ad tenendum, & poſſidendum beneficia.*
4. *Exterus non fuit inhabilis per ordinationem regiam ad beneficium conſequendum.*
5. *Lex Regis ſemper loquitur.*
6. *Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.*
7. *Nominatio Regis de extero facta ad beneficium, cenſetur itidem quoad hoc legitimatus.*

INVOCATO diuino numine, quæſtio eſt
1 potiſſima. † An d. Ioannes Franciſcus de Seruian. Mediol. poſſeſſor prioratus ſancti Martini de Plaiſance diœceſ. Vabren. per ſeptem annos, poſſit decreto de pacificis poſſeſſoribus iuuari; contra Firminum de la Val. & breuiter reſpõ. quod ſic. Primò quia decretum de pacificis poſſeſſoribus in concord. generaliter loquitur. ergo generaliter intelligetur. l. 1. §. & generaliter. ff. de leg. prçſtã. vtitur enim ille titulus hac dictione quicunque, ipſa enim generalitas eſt. l. quicũque. ubi Alber C. de ſeru. fugit. glo. & doct. in clem. 1. de decim. ſcripſi. in trac. de pacific. poſſeſſ. in 1. ampliat. Ergo etiam ad iſtum d. de Seruiam extendetur.
2 Secundò, † exceptio firmat regulam, in non exceptis. l. 1. ff. de regul. iur. diu. c. in procemi. regul. Sexti. ſed Papa excipit ibi duos caſus: ergò in aliis locum habebit.

Tertiò, in omni gente qui facit iuſtitiam acceptus eſt Deo: nec ſanctuarium Dei conuenit iure hæreditario poſſideri. ideo reprehenditur Cardin. apoſtolicæ ſedis legatus. in c. ad decorem de iuſti. Aliorum nationum clericos ſpernens. Vnde Papa illum monet ut viros litteratos, & alios idoneos vndecunque originem duxerint, in eccleſijs, maximè in maiori, inſtituere nõ poſtponat. Ergo exterus eſt inſtituendus ad beneficia.

Non obſtat, ſi dicatur quod exterus eſt inhabilis.
3 Ergò non ualet collatio. Reſpon. † exterum eſſe inhabilem ad tenendum, & poſſidendum beneficia, ſi nõ recipiatur. & contra eum opponatur à rege. ita loquitur ordinatio regia poſita in ſtylo rubr. de præbend. ord. 3. ubi tantum prohibet ne recipiatur. ſi ergò fuerit receptus nil obeſt quominus hic habeat titulum, & poſſeſſionem. ergo poſſidendo per tres annos iuuatur decreto, nec dicitur inhabilis quoad titulum: quia à iure

Source : BIU Cujas

à iure nulla cauſatur extero inhabilitas per ordinationem, nec poſſet inhabilis reddi quoad collationem beneficij, ſine delicto, quis à prīcipe ſæculari. per not. in c. eccleſiam. de conſt. Iuncto ca p. ſi diligenti. & cap. ſignificaſti. de for. competen.

4 † Etiam quia Rex non facit per ſuam ordinationē exterum inhabilem ad beneficia, in quibus cum ſint ſpiritualia nullum ius dare poteſt, nec auferre, & ſic nec inhabilem reddere. c. ſi quis deinceps. 16. quæſtio. 7. docto. in c. decernimus. de iudic.

Item in lege Regia non dicitur quod collatio extero facta ſit nullius momenti, igitur non annullatur, ibi collatio. Ideo rex tantum dicit ut non recipiatur, & ſic poſſeſſionem reſpicit quoad ipſum prohibentē: quia in his beneficijs, quoad poſſeſſionem ius habet, per Papam Martinum, de cuius indulto ſcribit Guid. Papa. q. 1. in deciſ. Delphin.

Fateor quod ſi d. Franciſcus non eſſet nunc naturalis Regni factus, quod poſſet procurator Regius etiam opponere ne ipſe poſſideret prioratum, & ipſe poſſet interim regnicolæ reſignare: quia titulum iuſtum habet. Et quoad regem, non poſſet iuuari decreto de pacific. poſſeſſ. † quia lex regis ſemper loqui
5 tur l. Arriani. C. de hæretic. ob id poſſet nunc prohiberi ei poſſeſſio.

Sed quia iamdudum impetrauerat litteras naturalitatis, ut ſatis probat, ergo erat habilis. Et quia nunc rex conceſſit eidem litteras naturalitatis, ratificando etiam præterita, ideo non poteſt in vim illarum nūc
6 inquietari: † cum ratihabitio retrotrahatur, & mandato cōparetur, per reg. ratihabitionē. de reg. iur. in 6.

Ideò valere conſenſum Regis poſt impetrationē aſſerit Socin conſil. 260. in cauſa. col. penul. in 2. volu. Ergo valuit prouiſio, quia nulli præiudicio erat, niſi regi prohibenti. Igitur poſtquam is rex conſenſit ſufficit, & ita fuit iudicatum in ſenatu Pariſ. ut ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſſ. in nu. 217. in additio. nou.

7 † Item poſtquam rex nominauit ad illum prioratum, non requiritur alia habilitas, nec aliæ naturalitatis litteræ ad illum prioratum tenendum, quia nominando, legi ſuæ derogare uoluit. princeps enim, qui magiſtratum dedit omnia agere decreuit. l. quidam in fi. ff. de re iudic. l. Barbarius. de offi. prætor.

Præterea, non refragatur regula cancel. ubi nulla eſt collatio ſi prouiſus non loquatur idiomate patriæ. Reſpon. quoad eccleſiam parochialem, ut ibi dicit regula. Sed hic diſpenſatum fuit ſecum à Papa poſtquam d. Franciſcus prior dicit ſe Mediolanen. in prouiſione. Imo eſt derogatum regulæ cancellariæ poſtquam hoc Papæ expreſſum eſt. Nam ſi hoc Papæ nō eſſet expreſſum certè ſubreptitia eſſet impetratio glo. & doct. in c. ſi proponente de reſcript. Corſet. in ſingul. incipien ſubreptio.

Inſuper, hic nō agitur de eccleſia parochiali, ergo collatio non eſt nulla. ut in d. reg. cōtinetur. & ſi eſſet parochialis ꝑpter derogationē et valeret, & ideo de iure collatio facta extero nō eſt nulla. d. c. ad decorē. de inſtit. ergo. exterus eſt habilis. licet, honeſtū eſſet, vt quiſque in ſua patria beneficia obtineret. vt Pan. ibi dicit. & gl. in verb. exterorū in proem. pragm. ſanc. & ibi Philip. Probus. in additio. & Ioānes de Selua, in tract. de benefi. in 3. par. q. 26. concludendo igitur dico iſtū d. Franciſcum de Seruian. Mediolan. exterum, fuiſſe & eſſe habilem ad illum prioratum tam quoad titulū quàm quoad poſſeſſionem, poſtquam procurator regius principiò non oppoſuit, nec hodie opponit, & ſic poſſe iuuari decreto de pacific. poſſeſſo. ideo non eſſe nunc moleſtandum, & ſubſcripſi.

RESPON. CLXVI.

De donatione cauſa mortis.

SUMMARIUM.

1 Donatio inter viuos deſtinata ad caſum mortis, an ſit donatio cauſa mortis, uel donatio inter uiuos.

2 Conuentio quando eſt contra ſubſtantiam contractus, facit conuentionem tranſire in alium contractum.

3 Donatio inter viuos per natiuitatem liberorum reuocatur.

4 Donatio ob benemerita, ut prætextu ingratitudinis reuocetur quid requiratur.

5 Donatio ob benemerita, quatenus ea excedit per natiuitatem liberorum reuocatur.

6 Donatio fauore matrimonij intelligitur priuilegiata, ſi facta fuerit filijs.

7 Lex ſi unquam de reuocandis donationibus, habet locum, etiam ſi donetur modica res, quod limitat.

VEu *la donation faicte par Benoiſt Panetier à Hugouin Panetier, & à ſes enfans deſcenduz par*
1 *mariage dudict Hugouin* [Viſa † donatione facta per Benedictum Panetier, Hugouino Panetier, & ſuis liberis deſcendentibus ex matrimonio d. Hugouini,] propter benemerita, & quæ in futurum ſperat habere etiam fauore matrimonij, *d'une maiſon donnee audict Hugouin Panetier* [unius domus datæ d. Hugouino Panetier] donatione pura, ualitura tamen, poſt deceſſum donantis. *Semble aux ſoubſcripts que le donataire, ne ſes enfans ne peuuent pretendre aucun droict, à ladicte maiſon. Car la donation qu'a eſté faicte audict Hugouin eſtoit donation* [Infrà ſcriptis uidetur, donatarium, nec ſuos liberos poſſe aliquod ius pro d. domo pretendere. Nam donatio quæ d. Hugouino facta fuerat, erat donatio] cauſa mortis. Et ſic potuit ſemper ante mortem reuocari. hoc probatur ex illis uerbis ualitura poſt deceſſum, & non ante. Nam in termi-
2 nis iuris quando † conuentio eſt contra ſubſtantiam contractus, facit conuentionem in alium contractū tranſire, tex. eſt in l. vbi. ff. de donat. cau. mort. Sed iſta conuentio eſt contra ſubſtantiam contractus, uidelicet ut donatio inter viuos non valeat, niſi poſt mortem, ergo erit donatio cauſa mortis. facit text. in l. 1. ff. de donat. cauſ. mor. vbi quando donans mauult habere magis quam eum cui dat. dicitur donatio cauſa mortis, vt eſt in facto propoſito, & in indiuiduo, ſic conſuluit Angel. conſil. 254. domino Antonio. & Iaſ. conſil. 6. exhibentur. in 1. dubio. uolu. 3. vbi plenè reſpondet ad contraria quæ poſſunt fieri, tam ſuper iuramēto quàm ſuper aliis uerbis. hoc etiā probatur in uerbis dictæ donationis, ibi, dum dicit inter uiuos facta. nam uerum eſt quod fuit inter uiuos facta, ſed ualitura poſt deceſſum, & non ante. & ſic donans iuſtè natura donationis potuit eam reuocare, & reuocauit quare tenet reuocatio. Et ſi non fuiſſet reuocata per teſtatorem donantem tamen etiam natiuitas liberorum eam reuocaſſet. per d. l. ſi vnquam: quæ etiam à fortiori habet locum in donatione cauſa mortis, cum text. loquatur in donatione, appellatione cuius etiam uenit donatio cauſa mortis. tex. expreſſus, in l. alienatum. §. donationis. ff. de uerbor. ſignific.

3 Præterea & ſi fuiſſet † donatio inter uiuos, tamen fuit per natiuitatem liberorum reuocata, per d. l. ſi unquam. C. de reuocand. donat. quia ſi donator de

Source : BIU Cujas

de filiis cogitaſſet, non donaſſet, ſaltem non eſt ueriſimile.

Nec obſtat, quod dicatur donaſſe pro gratis ſerui-
4 tiis, † Et donatio ob benemerita non reuocatur etiã prætextu ingratitudinis .l. ſi pater. §. fi. ff. de donatio, quia reſpon. quod debet imprimis conſtare de benemeritis & ſeruitiis, alioqui nil operatur generalis expreſſio meritorum, tum quia probatio eſt dubia. nam poſſet verificari in quolibet minimo, Dec. conſi. 20. tum quia præſumitur appoſita illa clauſula de conſuetudine notariorum, potiùs quàm ex uoluntate teſtatoris. ſic conſuluit Soci. conſi. 295. col. 3. uerſi. tertius caſus in 2. vol. alioqui nõ poſſet de exceſſu benemeri
5 torum conſtare. & † donatio etiam ob merita quatenus excedit ea reuocatur per natiuitatem liberorum. Corn. conſi. 194. col. 1. in 3. uol. & Soc. d. conſi. & conſil. 215. volum. 2. argu. text. in cap. epiſcopi. ibi iuxta rei collatæ modum. de rebus eccleſiæ non alienand. cap. relatum in 2. de teſta. quia in eo quod excedit dicitur ſimplex donatio, & largitio in qua procedit d. l. ſi unquam.

Etiam conſiderari debet, quod donatio fuit facta nepoti ratione ſeruitiorum, Sed quando donatio fit conſanguineo propter benemerita, tunc etiam reuocatur per natiuitatem liberorum. per d. l. ſi unquam: quia cauſa ſanguinis plus uidetur mouere donãtem, quam merita, per l. tutor. §. 1 ff. de excuſatio. tutor. not. in l. ſi donatione. C. de coll. & in authen. licentiã. de ſacroſanct. eccleſiis. Et ſic caro & ſanguis reuelauit potiùs quàm benemerita, & hoc uidentur innuere uerba teſtamenti, ibi. quæ in futurum ſperat habere, &c. Nam per eam ſatis probatur quod merita non præceſſerant, cum iſta ſoleant per notarios apponi ad decorem, & quendam colorem donationi dandum. Et, ut magis ſpeciem donationi afferant quàm ad ueritatem. Ideò perinde haberi debent ac ſi non fuiſſent appoſita, arg. l. quod venditor. ff. de dolo. & ibi not.

Ainſi ni faict rien ſi l'on veult dire. Que [itaque nil ob-
6 ſtat, ſi dicatur, quod] † donatio iſta fuit facta fauore matrimonii, & ſic non debet reuocari per ſuperueniẽtiam liberorum. Quia reſpon. verum eſſe, quando fuit facta filiæ uel illi, quem tenebatur donator dotare: quia tunc non dicitur mera donatio, ſed neceſſaria ex neceſſitate legali, quæ uult ut pater teneatur dotare filiam. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiar. & l. fin. C. de dot. promiſſ. nam tunc non reuocatur per d. l. ſi unquam, niſi quatenus eſt inofficioſa, authen. unde ſi parens. C. de inoffic. teſtam. & l. ſi totas, & per tot. de inofficioſ. donat. Sed ſi donans non teneatur dotem dare, reuocatur tunc, per d. l. ſi unquam: quia eſt titulus lucratiuus, qui comprehenditur, in d. l. ſi unquam, ibi donatione largitus eſt. ſic conſuluit Alexan. conſi. 71. conſideratis, in 4. uolu, Iaſ. conſi. 171. in 4. uolum, Bertrand. conſi. 76. uiſo in fi. in 2. uolu. & conſi. 257. ibid. cum aliis multis quæ hic poſſem adducere.

Nec nos mouet quod donatio non fuit facta de oĩbus bonis. & l. ſi unquam, non uidetur procedere, qñ donantur modica bona. ut in hoc caſu. Reſpon. dictã
7 † legem habere locũ, ẽt ſi donetur modica res, & hoc probat d. l. ſi unquã ibi, aliquam partem: & dictio, aliqua, etiam in re minima uerificatur. allegatur glo. in clem. una. de foro competen. ego allego text. expreſſum. in §. præterea. inſtit. de fideicom. libert. ibi ut hæreditatem ſuam totã, partem ve eius, aut rem aliquã, uelut fundum, hominem, & pecuniam alicui reſtituat, poſſem allegare tex. in l. ſi debitor. C. de ſenten. paſſis, &c. Dummodo res donata non ſit adeo vilis æſtimationis, vt veriſimiliter donãs non deſtitiſſet à donatione propter cogitationem liberorum. Angel. in §. ſiue igitur. In authen, ut cum de appella. cognoſcit. colla. 8. Socin. in l. cum auus. quæſt. 8. ff. de condit. & demonſtr. & conſil. 147. viſa. colu. penul. in 1. uolum. & conſil. 215. uiſa. colum. 3. in 2 libr. & conſil. 20. in facto, colum. ult. in 3. uolum. ac conſil. 92. teſtamentum, colum. penult. in 4. uolum. vbi dicit per omnes doct. veriſſimos ſic fuiſſe conſultum, & Seius, ita iudicatum. *Et par ainſi, ſi la donation,* [Itaque donatio] eſt cauſa mortis, *les enfans ny peuuent rien pretendre, ſi c'eſt donation entee uiſselle à eſté reuoquee* [liberi nihil poſſunt prætendere ſi donatio ſit inter viuos, reuocata fuit] per ſuperuenientiam liberorũ, & ſic filiis donatariis nunquam dicta domus fuit acquiſita. *Parquoy ne ſe peuuent dire greuez,* [Quare non poſſunt dici grauati.] ex tranſactione facta cum donante, quia ex illa tranſactione faciunt ſuam conditionem meliorem. Et recipiunt commodum, ex re, in qua nil habebant. Datum Pariſ. die tertia menſis Decembris.

RESPON. CLXVII.

De omnium bonorum donatione.

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium bonorum non ualet, & ratio ſubditur.*

2 *Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum non ualet, quod ibid. limitatur.*

3 *Donatio bonorum mobilium, & immobilium præſentium, & futurorum valet.*

4 *Donatio omnium bonorum retento ſibi vſufructu, quare ſit ualida, limitatur hoc ibid.*

5 *Donatio omnium bonorum iurata an valeat.*

6 *Donatio omnium bonorum præſentium valet, niſi in fraudem hoc fieret.*

7 *Donare quis poteſt omnia bona ſua in dotem.*

8 *Donatio omnum bonorum ad pias cauſas valet.*

Donatio omnium bonorum fauore matrimonij valet.

1 DONATIO omnium bonorum præſentium, etiam facta filio non ualet, tum quia infringitur libera teſtandi facultas, & actus infringens liberam teſtandi facultatem non ualet, quia nemo uellet eſſe hæres. l. ſtipulatio. ff. de uerb. oblig. l. pactum quòd dotali. C. de pact. Bart. in conſil. 76. in Dec. &c.

Maximè ſi donans conſtituat ſe nomine donatarii poſſidere. Bal. in l. certi condictio. §. ſi nũmos ff. ſi cert. petat. & l. ſi duobus. §. idem reſpon. pro ſocio. Imol. in d. l. ſtipulatio. Iaſ. conſil. 130 in 4. uolum. Angel. in diſput. incipien. in refulgenti.

Nec ualebit quoad futura, nec quoad præſentia. Angel. in quæſtio. incipien. in refulgenti. col. quinta. Guido. Conſil. 214. col. 4. ubi dicit eſſe communem: quia eſt in fraudem legis facta, & Bertrand. conſi. 105. uiſo in fi. uol. 1. Dec. conſil. 30. in. fin.

2 † Donatio omnium bonorum præſentium & futurorum non ualet. l. hæreditas. C. de pact. conuent. etiam filio. Eccl. 33. c. filio, & mulieri, fratri, & amico, nõ des poteſtatẽ ſuper te in uita tua, & nõ dederis alii poſſeſſionẽ tuã, ne fortè pœniteat te & depreceris ꝑ illis. l. cum facultates. C. de his qui muner. liber. lib. 10.

Primò, fallit quando ea non tradidiſſet, ſed labialiter

Source : BIU Cujas

ter tantum donaſſet: quia adhuc remanet dominus, & ſic teſtari poſſet. Bald.in auth. ſed cum teſtator.col. 1.C.ad leg.falcid. Bertrand. conſi. 1.in 3.q.in 1.uol. Idẽ ſi executio donationis debebat fieri, uidelicet traditio poſt mortem: quia de illis poterit teſtari, licet hæres teneatur donatario reſtituere, glo.in uerb.diuidere.in auth.ſi qua mulier. C. de ſacroſanc.eccleſiis. Bertrand. conſi. 206. ex mihi. nu. 11. in 1. volu.

3 Secundò, fallit quando † donaret bona mobilia. & immobilia præſentia & futura, tunc quia in hac donatione non ueniunt debita.l.quam Tuberonis. ff.de pecul. glo.& ibi dixi. in l.mouentium.ff.de uerb. ſignifi. ideo de his teſtari poterit. Guido Papa in conſi.60. ad dubia.2.q.& ſingu.481. in donatione. & 844. & deciſ. Delphi. q. 291. appellatione. Bertrand. conſi.138.ex themate.nu.9.in 2.vol.

4 Tertiò, ſi quis † donet pręſentia & futura reſeruato ſibi uſufructu illorum bonorum, quod ualebit donatio, quia de pretio habito ex illo uſufructu, & illis fructibus receptis teſtari poterit. Alexan.in l.ſtipulatio hoc modo.col.10.ff.de uerb.obli.Bertrand. conſi.175. non dubito.nu 4.in 1.uol.ſecundum no. impreſſio.

Niſi fructus eſſent adeò tenues, quod uix poſſet ex eis donans uiuere. Alex. & Iaſ. in d. l. ſtipulatio. Bertrand.in conſi.173.quia difficultas. col.2. vol. 1.

5 Quartò fallit, quando eſſet † donatio iurata. Bal & Paul.in l.pacta quæ contra.C. de pact. Bertran. conſ.1. nu.15.in 1. uol. quia iuramentum poteſt ſine æternæ ſalutis detrimento ſeruari.

Nam ſaltem ualeret quoad bona præſentia. Guid. Papæ ſingul. 844. aut donat quia iuramentum habet vim clauſulæ: ſi non valet quod ago ut ago.l. cum pater.§.filius matrem.ff. de leg.2. cap.quanto. de iureiuran.

6 Quintò fallit, quando † donaret omnia bona præſentia, niſi in fraudem hoc fieret.l.omnes. §. Lucius. ff quæ in fraud. credit.

7 Item, poteſt quis donare bona ſua omnia in dotem.l.1.ff. de vſucap. pro dote. Poteſt etiam quis uendere omnia bona præſentia & futura.l.ſi in emptione. §.1.ff.de contrahen. empt.

8 Sextò, quando donaret ad pias cauſas, Bart. & alii. in l.fi.C. de pact. Panor. Fel. & alii in c.in præſentia de probatio.

9 Septimò, quando eſſet facta fauore matrimonii.l. fi.§.ſi verò.ff.quæ in fraud.credit.Melius facit.l.purè.§. penul. de dolo. except. tum ne mulier indotata permaneat, quod publicè intereſt.l.1.ff.ſol. matr.& quia marito eſt oneroſa propter onera matrimonii.l. ex promiſſione. ff. de actio. & oblig. l. pro oneribus. ff. de iure dot.Nec valet pactum tollendæ uel diminuendæ dotis.l.2.&l. de die.cũ ll.ſeq.ff.de pact.dot. Et quia re etiam non integra non reuocatur. l. ſi donaturus. ff.de condict. ob cauſ. l.in poteſtate.de ſponſal. Alioqui maritus uxorem haberet, & ſine dote, quod eſſet mali exempli.

RESPON. CLXVIII.

De donatione in genere.

SVMMARIVM.

1 *Donatio fundi facta patri pro ſuis filijs melius educandis.*
2 *Donatio auunculi facta nepoti ſuo, an reuocari poſſit.*
3 *Litteræ reſciſsionis impetratæ à monacho an valeant.*
4 *Monachus de benignitate donare poteſt.*
5 *Abbas monachum ſuum cogere tenetur ad deſiſtendum à proceſſu, aliàs de euictione tenetur.*
6 *Monaci voluntas ſuppletur ex voluntate ſuperioris conſentientis.*
7 *Monachus habens adminiſtrationem poteſt diſponere de bonis ad pios uſus.*
8 *Studij cauſa dicitur pia.*
9 *Donatio facta propter benemerita, etiam propter ingratitudinem non reuocatur.*

1 TItius † donauit Sempronio fundum, pro filiis d. Sempronij melius educandis. Quæritur an ex huiuſmodi donatione ius aliquod ſit quæſitum filiis d. Sempronii, ita quod ſi d.Sempronius dictum fundum alienauerit, filii eius poſſint reuocare alienata.

Reſpon. ius eſſe quæſitum filiis, ut poſſint compellere donatarium ad præſtandum alimenta, pro quantitate rei donatæ, & perſonarum. Iuxta iudicis arbitrium. Si tamen Sempronius aliunde habeat bona ex quibus eis alimenta præſtare poſſit, ualebit alienatio dicti fundi, ſecus ſi alia bona non haberet. tex. in l. cum hi.§.ſed & ſi certa. ubi glo. & doct. ff. de tranſac. l. fundi de uſufruct. leg.

Veu le faict tel que deſſus poſe, ſemble que ledict religieux qu'a donné à ſon nepueu maiſtre Bertran, ne peut reſcinder ladite donation, par la reigle commune. [Viſo facto, ut ſuprà poſitum eſt, æquitati conſentaneũ uidetur, quòd
2 † d. religioſus, qui nepoti ſuo magiſtro Bertrando donauit, d. donationem reſcindere non poſſit, per regulam communem,] Quem de euictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio. l.vendicantem.ff.de euictio. ubi uendicantem uenditorem rem quam uendidit, exceptione doli ſummoueri poſſe, nemini dubium eſt, improbè enim rem à ſe diſtractã euincere conatur, ut ibidem dicitur. Et ſic iſte religioſus, dolo facit, petendo quod donauit.

Item, *que ne peut uenir* [non poteſt uenire] contra factum ſuum: quia quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt, per regu. iuris quod ſemel, de regu. iur.in 6. & quod approbauit, non poteſt reprobare.l. in arenam. C.de inofficio.

Item *auſſi* [Adhæc etiam] non poteſt, cùm non habeat uelle, nec nolle. c. religioſus, de teſtam.in ſexto. Ideo contra abbatis ſui factum uenire non poteſt. Imò grauiter eſt puniendus, ſic ueniens no. in c. ſi religioſus.de elect. in 6.

Item non poteſt ſine licẽtia abbatis eſſe in iudicio, quia eſt ſub abbatis poteſtate. Et ſic actionem habere non poteſt. c. abbates.18.q.2. Bald. in rub. de offic. iudi.col.2.

Multò fortius contra ſui abbatis uoluntatem. Nã hic de uoluntate ſuperioris apparet. ergo monachus nullo modo proceſſum proſequi poterit, contra uoluntatem abbatis & monaſterij.

3 † Item non ualent litteræ impetratę per eum. l. 1. C.de precib. imperat. offer. ubi non ualet regulariter reſcriptum impetratum à ſeruo, & ſic nec à monacho. ut tenet Barba. in rubr. de reſcript. colu.5. Et ſic iſtæ litteræ reſciſſionis donationis non ualent.

Ni faict rien, ſi lon uouloit dire, [Non obſtat ſi dicatur,] quod donatio non ualet: quia monachus uel religioſus profeſſus nil habet. ergo nil donare poteſt.

4 † Reſpon. de benignitate permittitur à iure, glo. not.in c. ſi qua mulier 19.q. ult. quod conniuentibus oculis ſui abbatis aliqua potuit detinere, ſciente, & patiente

Source : BIU Cujas

patiente ſuperiore, teſte Panorm.in c.cum ad monaſterium. col. 1.de ſtatu monach. Et donãdo illa bona, quæ detinebat, nõ potuiſſet monaſterio præiudicare, niſi hoc monaſterium ratum habuiſſet, & approbaſſet. Cum ergo abbas confirmauerit illam donationẽ, per tranſactionem, ergo ualet. Nam quis aliquando diſponere poteſt de rebus alienis, ut mater, quæ ad ſecundas tranſit nuptias, poteſt de rebus propriorum filiorum teſtari, & inter ipſos diſponere.l.fœminæ.§.ult. C. de ſecund. nupt. authen. ſi qua mulier. C. de ſacroſanct.eccleſiis. Et, de uoluntate domini, poteſt quis rem non ſuam vendere vel donare,l.ſicut.§.uenditionis. ff. quib.mod. pign. uel hypothec. ſoluit. Sic & iſte religioſus potuit de conſenſu abbatis. Saltem ratihabitio abbatis retrotrahitur, & mandato æquiparatur, per regul. Ratihabitio.de regul.iur.in 6.

5 Item,† tenetur abbas ſuum monachum cogere ad deſiſtendũ à proceſſu,& ab illius proſequutione, alias de euictione tenetur. quia cum non poſſit ſine licentia abbatis agere, c.non dicatis.vbi gl.2.q.1.Ergo dum monachus agit, abbas agere uidetur. ideo illi debet abbas eius ſuperior perpetuum imponere ſilentium, cui obedire tenetur religioſus, aliàs puniri poteſt à ſuperiori.d.cap.cum dicatis. Panor.in c.literas, de reſtit.ſpoliat. & c. ex litteris, de ſponſal.

Nec refragatur quod uoluntatem non habeat. Re-
6 ſpon. illam † uoluntatem ſuppleri ex uoluntate ſuperioris conſentientis, ac ſi abbas feciſſet, & ita reſpondet Socin.conſil.9.omnipotens.in 1.uolum.ubi concludit Papam poſſe concedere religioſo poteſtatem teſtandi: & licet uoluntatem non habeat, ſuppletur à ſuo ſuperiore, uidelicet à Papa, ſic & hoc caſu reſpectu ſui abbatis, approbantis illam donationem, iam per religioſum factam, ualebit reſpectu approbationis ſuperioris.

Item probatur argu.à ſufficienti partium enumeratione, ſumpto quod in iure eſt ualidum. §.omnium, de actio.in inſtitutio. nempè aut monachus uult agere nomine proprio, & clarum eſt, quod non poteſt nec ad utilitatem ſuam: quia pecunia auferri poteſt à religioſo per abbatem.c.quanto.de offic.ordin.c.abbates.18.queſt.2. Et ſi uſque ad mortem religioſus pecuniam retinuerit, in ſterquilinio ſepeliendus eſt. c. ſup quodam,& c.cum ad monaſterium, de ſtat.monach. Et abbas qui permittit iſtis habere proprium officij ſui iacturam pati debet. c. monachi de ſtat. monach. ubi hoc in uniuerſis religioſis præcipit obſeruari.

Item nomine abbatis & monaſterii non poteſt religioſus iſte agere, quia contra eorum uoluntatem agere non poteſt, ut probatur in l. maritus. C.de procurato. vbi maritus pro uxore agit ſine mandato, tamen ſi ipſa marito dederit, in aliquibus caſibus mandatum alicui in illis non poterit maritus agere, ſic nec iſte religioſus.

Nec obeſt, quod authoritate uicarii, abbatis, uel prioris de Eſcamuelz hoc agat. Reſpon. quod uicarius contra conſtituentis mandatum non agit, alias excedit fines mandati, & tunc ei non eſt obtemperandũ: quia ad hoc non eſt conſtitutus. l.diligenter.ff. man.cap.cum d lecta. de reſcript. poſtquam abbas approbauit donationem, non poteſt vicarius eam infringere: quia inferior actum ſuperioris infringere nõ poteſt. clemen.ne Romani. de electionib. Cum ergo iſte uicarius ſit uicarius prioris dependen. à monaſterio de la Coronne, ergo debet regi authoritate abbatis, cui eſt ſubditus.

7 Item, quando, † religioſus habet adminiſtrationem aliquorum bonorum, poteſt ad pios uſus conuertere. cap. 2. de teſtamen. in ſexto: & ad uſum librorum & ueſtimentorum tradere, & his caſibus utilitas monaſterio acquiritur: quia releuatur monaſterium ab his oneribus ſcilicet diſtribuendi. Ita concludit Panormit. in cap.2.col.ult.de ſtat.monach.

Sed iſta donatio inuenitur facta fauore ſtudii, &
8 expoſitum † ſtudii gratia dicitur piũ,& quaſi in utilitatem eccleſiæ conuerſum. teſte Domi.in c.cũ ex eo,de ele.in 6.& Fel.in c. cum M.col.11.de conſtit.ſcripſi inter ſcholaſtic.priuilegio.145.quia aliquis ſtudet ut poſtea eccleſiæ melius deſeruiat. Bald. in l. qui ſub prætextu. C.de ſacroſanctis eccleſiis. Sicut fecit magiſter Bertrandus, ergo ab illo nõ poteſt res auferri donata.

9 † Etiam, quia donatio facta eſt propter benemerita, quæ donatio non reuocatur etiam propter ingratitudinem.l.ſi pater.§.fi.ff.de donat. doct.in l.fi. C.de reuocan.donat.

Et fauore matrimonii, qui fauor etiam eſt magnus. Nam reipublicæ intereſt dotatas mulieres eſſe. l. prima.ff.ſoluto matrimonio.& ibi multa ſpecialia fauore matrimonii tradũtur,& per Bal.nouell.& Campeſ.in tract.de dote.

Ex prædictis ergo concluditur, religioſum non poſſe proſequi contra abbatis uoluntatẽ proceſſum & litteras ab eo impetratas nõ ualere, ac uicariũ non poſſe conſenſũ religioſo præſtare, cõtra abbatis uoluntatẽ.

RESPON. CLXIX.

In materia ſucceſſionum.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta in matrimonio in fauorem filiorum, qui primi naſcentur ex dicto matrimonio.*
2 *Dictio, qui reſtringit.*
3 *Pluralis locutio verificatur in duobus ad minus.*
4 *Voluntas contrahentium eſt ſequenda.*
Verbum quolibet in contractu ponitur cũ miſterio, ibid.
5 *Filius ratione ingratitudinis priuatur etiam legitima.*
6 *Filius per ingratitudinem priuatur etiam omnibus bonis, ad eum ex conuentione matrimonij peruenire debentibus.*

NOBLES *Germain de Foix & Iehanne de Tumiere, donnent en cõtract de mariage, aux premiers enfans maſles, qui ſeront procrees dudit mariage, qui ſuruiuront iceux Germain de Foix & damoyſelle Iehanne, s'ils ſont habiles eſtre heritiers, & pourter le nom & armes. Ou ſi les premiers n'eſtoyent habiles, aux autres habiles, la terre de Mardoigne. Et les autres enfans qui ſortiront d'iceluy mariage ſeront à perſonnes ſelon la faculté de ladite maiſon, &c. De ce mariage ſont nez quatre enfans maſles, & cinq filles: mais n'ont ſerueſcu que Loys & Iehan de Foys. Parquoy eſt doute, ſi ledict Loys doibt ſucceder ſeul out tous deux.*

Item pour ce que ledit Loys a eſté ingrat à ſes feu pere & mere, par laquelle cauſe a eſté exheredé, s'il pourra ſucceder aux biens de la mere.

Et pour ſcauoir la ſolution de la queſtion, faut entendre la teneur du contract deſſus narré. Car il eſt requis par iceluy que ſoient enfans maſles.

1 † Nobiles Germanus de Foix & Ioanna de Tumiere dant in contractu matrimonii, primis infantibus maſculis, qui procreati erũt ex d.matrimonio,& Germa-

Germanum de Foix & dominam Ioannam ſuperuiuent, ſi ſint habiles eſſe hæredes, & ad deferendum nomen & arma: Aut ſi primi habiles non eſſent, alijs habilibus, terram de Mardoigne. Alij verò infantes, qui ex illo matrimonio erunt procreati, ſecundum dictam domus facultatem patientur, &c. Ex hoc matrimonio quatuor infantes maſculi nati ſunt, & quinque filiæ: ſed ex ijs ſuperuixerunt tantùm Ludouicus & Ioannes de Foix. Quocirca dubitatur, an dictus Ludouicus ſolus ſuccedere debeat, an ambo ſimul.

Item, quia dictus Ludouicus ingratus patri quondam ſuo & matri extitit, eam ob cauſam exhæredatus fuit, an poterit ſuccedere in bonis maternis. Vt verò ſolutio huius quæſtionis explicetur, tenor contractus ſupra narrati conſiderandus eſt. Nam in eo requiritur, quòd ſint infantes maſculi.]

Et ſic mulieres excluduntur. argum. l. cum prætor. ff. de iudic. c. qualis. 25. diſt.

Secundò quod ſint primi, & ſi primi non ſint habiles, quòd alij habiles admittantur. Nam ſecũdus ſubintrat locum primi. cap licet, de voto.

Tertiò, quod ſint procreati ex hoc matrimonio, ergo ex alio non admitterentur ibi, *qui ſeront*, [qui erũt.]

2 Nam hæc † dictio, *qui*, reſtringit. l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iur. l. 1. C. de ſumma Trin. & ibi doct.

Quartò, quod ſint ſuperſtites, & ſic ſuperuiuant tẽpore mortis Germani & Ioannæ ibi, *qui ſuruiuront.* [qui ſuperuiuent.]

Quintò, quod ſint habiles eſſe hæredes, ergo ingrati repellentur, vt infra dicetur.

Sextò, quod ſint habiles ad deferendum nomen & arma, *ueu les choſes requiſes deſſus ſemble que non pas tant ſeulement la moytie doibt appartenir audict Iehan de Foix*, [Viſis omnibus requiſitis, vt ſupra, æquitati conſentaneum videtur quòd non medietas tãtùm debeat pertinere ad d. Ioannem de Foix,] cum dictio *premiers*

3 [primis] ſit pluralis, † quæ in duobus verificatur ad minus. c. is qui de præb. in 6. & maximè quando dicit, primis: nam oportet quod ſint duri. tex. in l. qui duos. ibi. primique obierint. ff. de reb. dub. l. 2. §. 1. ibi primarum horarum. de verbor. ſignific. Et quando teſtator voluiſſet de vno tantum intelligere vſus fuiſſet ſingulari numero.

4 Nam poſtquam apparet de † voluntate contrahentium, illa eſt ſequenda, & in dubio à verbis nõ debemus recedere. Imò quodlibet verbum ponitur in contractibus cum miniſterio & virtute operandi. Bal. in rubr. C. de contrahend. empt. q. 9. & pro hoc facit quod decidit Gui. Papa. in dec. Delphin q. 505. factum eſt pactum in fin. vbi concludit quod ſi factum fuerit pactum in contractu matrimonij, quod pater dabit caſtrum primogenito, ſeu alteri maſculo, tunc ſi duo fuerint maſculi ambo concurrent. Multò fortius hic cum ſit donatum primis maſculis. Alia bene multa uidi adducta per d. Parpaſium: ideo quia poſſunt legi, non me amplius extendo in iſta quæſtione.

Sed cum Ludouicus de Foix fuerit patri ingratus, & ob hoc tanquam ingratus priuatus. Dico quod nõ

5 poteſt ſuccedere in quoquã, etiam in legitima, † quia ratione ingratitudinis filius priuatur etiam legitima. tex. in §. aliud quoque capitulum. in authen. ut cum appell. cognoſcit. coll. 8. Et primogenitus ſuum ius primogenituræ per ingratitudinem perdit, ut conſuluit Oldra. conſil. 7. eleganter collat. 6. nu. 16. ubi tam iure diuino, quàm ciuili hoc probat.

6 † Imò etiam filius priuatur per ingratitudinem omnibus bonis quę debebant venire ad eum ex conuentione matrimonii, & ita fuit iudicatum Tholoſæ ut aſſerit Ben. in rep. c. Rayn. in uer. in eodem teſtam. 1. nu. 208. de teſt. in cauſa ſucceſſionis domus de Mõtebardone, plus dicens, quod ſi pater donauerit alicui filio ſi habilis fuerit ad ſuccedẽdum, ſi fuerit ingratus non ſuccedet, cum ſit inhabilis ad ſuccedendum. l. ſi. C. de reuocand. donat. vbi propter ingratitudinem reuocatur donatio, ergo & in iſto caſu erit reuocata. Maximè cum ſit expreſſum pactum, quod ille qui poterit eſſe hæres ſuccedat, ſed hic Ludouicus obſtante ingratitudine hæres eſſe non poteſt. Ergo ſuccedere non poteſt in aliquo. Alia multa ſcriberẽ niſi ex feſtiuo nuntii diſceſſu pręceſſus eſſẽ, & quia alia ſunt adducta per d. conſulentem Parpaſium. Ob id ſubſcripſi.

RESP. CLXX.

De pacto appoſito in contractu matrimonij ad ſuccedendum.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de ſuccedendo appoſitum in contractu matrimonij.*

2 *Teſtamentum non præiudicat donationi antea facta in contractu matrimonij.*

3 *Donatio in contractu matrimonij facta, nec inſtitutionem, nec ſubſtitutionem continet.*

4 *Filiæ excluſæ à ſucceſſione ob pactum appoſitum in matrimonio.*

5 *Filiabus proprijs excluſis à ſucceſſione, an itidem neptes cenſeantur excluſæ.*

6 *Familia nobilium, & eorum honeſtas conſeruatur per diuitias.*

Familiæ propter paupertatem ſordeſcunt, ibid.

7 *Excluſus quando quis eſt fauore alicuius, tunc ſequentes in gradu cenſentur excluſi.*

8 *Teſtator inter nobiles ſi mandaret reſtitui hæreditatem non detrahitur trebellianica.*

9 *Filius familias ex omnibus cauſis obligatur.*

LE cas tel, Meſſire Antoyne de Boneual, par contract de mariage, à faict conuention auecques Marguerite de Foix ſa femme, que les enfans maſles qui naiſtront de ce mariage, heriteront en tous les biens & ſeigneuries que ledit Meſſir Anthoyne a & aura, ſoit par ſucceſſion ou autrement, & ſelon l'ordre de primogeniture, les maſles precedans es femelles. Duquel mariage ſont iſſus Meſſires Germain & Iehan de Boneual fils, & aucunes filles. Enſuyuant laquelle conuention ledit Meſſire Anthoyne à inſtitué ſon aiſné, Meſſire Germain de Boneual. Et s'il decedoit ſans hoirs maſles, ſubſtituoit Meſſire Iehan de Boneual ſon filƺ aiſné, & à laiſſé aux fil es douaire competant. Eſt aduenu que ledit Germain aiſné eſt ſuccedé ſans maſles, & à delaiſſé deux filles ie demande ſi leſdictes filles ſuccederont. Ei brief, leſdites filles ni peuuent auoir que leur legitime. Premierement, car ladicte conuention matrimoniale eſt bonne entre les nobles.

1 [Caſus eſt talis; † dominus Antonius de Boneual fecit in contractu matrimonii pactum, cum Marguarita de Foix vxore ſua, quod maſculi infantes, qui ex eo

ex eo matrimonio naſcerentur, in omnibus bonis & dominijs ſuccedent, quæ d. dominus Antonius habet & habebit, ſiue per ſucceſſionem, ſiue alio modo, & ſecundùm ordinem primogenituræ, maſculis fœminas præcedentibus. Ex quo matrimonio geniti ſunt domini Germanus & Ioannes de Boneual, filij & quędam filiæ. Quod pactum inſequendo d. dominus Antonius inſtituit ſuum primogenitum, dominum Germanum de Boneual, & ſi ſine hæredibus maſculis decederet, dominum Ioannem de Boneual, ſuum primogenitum ſubſtituebat, legitimum douarium filiabus relinquendo. Euenit, quòd d. Germanus primogenitus ſine maſculis deceſſerit, duas filias relinquēs. Quæro, an d. filiæ ſuccedent, in ſumma, d. filiæ nihil præter legitimam habere poſſunt. Primò quòd d. conuentio matrimonialis ſubſiſtat inter nobiles.] c. vni. de filijs nat. ex matri. ad Marga. contract.

Item, *& pource que ladite conuention eſt confirmee par ſtipulation, & acceptee* [Tum etiam quod d. conuentio ſit per ſtipulationem confirmata, & acceptata] per notarium pro maſculis, illud pactum non poteſt poſtea per parentes remitti in præiudicium filiorum, vt expreſsè tenet Ioannes Faber & Salyc. in l. j. C. ſi manci. ita væneat. ne proſtituat. Alex. & Iaſ. & communiter Doctor. in l. qui Romę §. Flauius Hermius. ff. de verb. oblig. Aufrer. in deciſ. Tholoſan. q. 453. Guid. Papæ deciſ. 267. Dec. conſi. 628 viſo. col. 3. Benedict. in repetit. c. Raynutius in verbo. ſi abſque. in 2. de ſubſtitut. fideicommiſſ. num. 23. de teſtam. vbi dicit, ita in ſenatu olim iudicatum fuiſſe.

Et par ainſi auoun teſtament ne pourroit preiudicier à Meſ-
2 *ſire Iehan de Boneual.* [Atque ita † teſtamentum aliquod non poſſet domino Ioanni de Boneual præiudicare,] quia vna pars non potuit altera inuita à contractu matrimonij diſcedere. l. 1. & 2. C. quando liceat ab empt. diſcedere. Nam contractus à principio ſunt voluntarij, poſtea verò neceſſarij l. ſicut. C. de actio. & obligat. *Item ce contract* [Item contractus iſte] & ſtipulatio facta maſculis tranſit ad hæredes, etiamſi eſſet conditionalis. §. ex conditionali. inſtit. de verb. obli. Nam pater poteſt ſtipulari ſibi & ſuis Bart. in l. iuriſiurand. §. ſi liberta. ff. de oper libertor. Iaſ. conſil. 213. nobilis. col. 4. uolum. 2. Et ſic *à meſſire Iehan de Boneual par ce dict contract ſont uenus les biens de feu meſſire Antoine de Boneual* [dominio Ioanni de Boneual per dictum contractum bona domini quondam Antonii de Boneual obuenerant.]

Item de uenir dire & diſputer des ſubſtitutions n'y a point de lieu. Car audict contract de mariage n'a eſté faicte aucune ſubſtitution: & n'a pas eſté dict audict contract que ſi laiſné
3 [† Quòd uero ſubſtitutiones in controuerſiam adducere uelint, locum nullum habet. Nam in d. contractu matrimonii nulla ſubſtitutio facta fuit: neque etiā in d. contractu relatum fuit, quod ſi primogenitus decedat] *ſans maſle* [ſine maſculo] bona deuenirent ad alterum, quia tunc per uiam ſubſtitutionis fideicōmiſſariæ hoc eſſet factum. l. 1. C. de dona. cau. mort. *Mais ſimplement a uoulu que les maſles ſuccedaſſent ſelon l'ordre de primogeniture, excluſes & precedans les femelles. Et ainſi a ſtipulé. Et par ainſi n'y a propos de alleguer,* [Sed ſimpliciter uoluit, quod maſculi ſuccederent ſecundum ordinem primogenituræ, excluſis fœminis. Atque eo modo ſtipulatus eſt. Itaque friuolum eſt allegare] quod ſunt ſubſtitutiones directæ, uulgares uel fideicommiſſariæ. *Car cela auroit lieu ſi ledit meſſire Iehan de Boneual uouloit ſeulement ſucceder par teſtament* [Nam hoc uerum eſſet, ſi d. dominus Ioannes de Boneual ex teſtamento tantum ſuccedere uellet.]

Item les filles dudit Germain ne peuuent demander les biens contre le pacte matrimonial: & ainſi que a eſté dit que les enfans dudit mariage ſuccederont: & les filles dudit Germain ne
4 *ſont point dudit mariage: parquoy ſont excluſes* [† Item filiæ d. Germani non poſſunt bona contra pactum matrimoniale petere. Et ſicut dictum eſt, quod infantes ex d. matrimonio ſuccedent, filiæ vero d. Germani nō ſunt ex d. matrimonio: quare excluſæ ſunt.

Item ſi les filles dudit Germain ueulent uenir [Item ſi filiæ d. Germani uelint venire] ex propria earum perſona *ne le peuuent faire. Car meſſire Iehan de Boneual* [hoc facere non poſſunt. Nam dominus Ioannes de Boneual, [eas præcedit in bonis ſui patris, uidelicet Antonij, & ꝓximus admitti debet. l. 2. §. 1. ff. de ſuis & legit. *Si elles ueulent uenir* [Si ipſæ venire velint] ex perſona patris, *auſſi ne peuuent,* [hoc etiam non poſſunt] quia non ſunt eiuſdem qualitatis ſicut pater, qui erat maſculus. ſi concludit Iaſon. in l. venia. col. 3. C. de in ius vocand. Et quod filiæ ſint omnino excluſæ, quaſi in propriis terminis concludit Geor. Nathan in tract. de ſtatutis excludent fœminas. in 2. q. verſicu. Septimò quæro, vbi dicit, neptes maſculi primogeniti omnimodò excludi ſtatuto dictante, quòd maſculis extantibus fœminæ excludantur.

Item ſi leſdictes niepces de meſſire Iehan de Boneual ſuccedoient, elles precederoient les maſles Et ſic, ſeroit contre ladite conuention, ou eſt dit que les maſles precedans les femelles, il faut donc neceſſairement, que ledit meſſire Iehan de Boneual ſuccede, & [Item ſi d. Neptes d. Ioannis de Boneual ſuccederent, maſculos præcederent, & ſic eſſet contrarium dicti conuentioni, in qua dictum eſt, quod maſculi præcedant fœmellas, neceſſarium igitur eſt, quòd d. dominus Ioannes de Boneual ſuccedat,] & præcedat neptes: aliàs ſi neptes ſecum ſuccederent, eas non præcederet. per text. & notat in l. 1. C. de codicill. ibi præcedens iudicium confirmauit.

Item ſi ledit meſſire Antoine a voulu que ſes filles propres ne ſuccedaſſent point viuant les maſles: par plus forte raiſon
5 *a il voulu exclorre les niepces.* [† Item ſi d. dominus Antonius uoluerit, quod filię propriæ non ſuccederent extantibus maſculis: fortiore agumento uoluit neptes eſſe excluſas.] l. ſi uiua matre. C. de bo. mater. Et *ne faict rien dire auſſi ledit meſſire Iehan de Boneual eſtoit exclus, durant la vie de Germain.* Neque obſtat quod dicitur d. dominum Ioannem de Boneual fuiſſe excluſum, durante vita Germani.] ergo erit perpetuo excluſus, ſicut dicitur de filia. *Car ſela s'entend* [nam hoc ita intelligitur,] quando alio iure non vocaretur. *Mais ledit Meſſire Iehan de Boneual eſt appelé* [Verum d. dominus Ioannes de Boneual eſt uocatus] per illa verba, *ſelon l'ordre de primogeniture, & les filles excluſes durant les maſles* [ſecundum ordinem primogenituræ, & filiæ excluſę extantibus maſculis] perpetuò.

Item conſiderant ledit meſſire Antoine que [Item d. An-
6 tonius conſiderans, quòd] † familia nobilium & eorum honeſtas conſeruatur per diuitias, quæ perit ob inopiam. l. j. ff. de cuſtod. reor. l pietatis. C. de ſuſpect. tutor. Et propter paupertatem familiæ ſordeſcunt. l. quiſquis. §. j. ibi, vt his perpetua egeſtate ſordentibus. C. ad leg. Iul. Maieſtat. *n'a voulu que tous les maſles ſuccedaſſent, mais l'un apres l'autre ſelon l'ordire de primogeniture.* [Noluit vt omnes maſculi ſuccederent ſed vnus poſt alterum, ſecundum ordinem primogenituræ:] quia nil tam magnum quod ſi per plures partes diuidatur, non fiat quaſi nihil.

Item à uoulu que [Voluit inſuper quòd] nomen & arma domus de Boneual conſeruentur, quia inuitauit maſculos, & publicè intereſt, quod ordinum familiarium que dignitas ſalua ſit. l. j. §. ſed & ſi ſeruus. ff. de ventr.

Source : BIU Cujas

uentr.inſpicien. & nec alienæ fortè ſordidæ ſtirpes
ſplendidis & ingenuis natalibus audeant ſubrogari. l.
ſuper ſtatum. C. de quæſtionib. quod poſſet uenire,
quia fœminæ in alienas trãſeunt familias, & nomen,
& arma domus per eas amittuntur. l. cum legitimę. ff.
de ſtatu homi. §. fi. inſt. de patr. poteſt. *Et par ainſi à voulu
ledit meſſire Ieã de Boneual ſucceder apres l'aiſné decedant ſans
masle* [Itaq; uoluit d. dominus Ioãnes de Boneual poſt
primogenitum decedẽtem ſine maſculo ſuccedere.]

Item par ledit contract [Item per dictum contractum]
orta eſt actio *à meſſire Iehan de Boneual, par laquelle peut
demander tous les biens & ſeigneuries de meſſire Antoine de
Boneual ſon pere,* [domino Ioanni de Boneual, per
quam poteſt omnia bona & dominia domini Anto-
nii de Boneual patris ſui petere,] per ea quæ no. Bart.
& Iaſ. in l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. ff. de leg. 1. ubi
dicunt. quod ſi ſtatuto caueatur, quòd extantibus ma
ſculis fœminæ non ſuccedant, licet expreſſè non di-
ſponatur quòd maſculi ſuccedant, tamen pro eis &
eorum fauore videtur factum, ipſi agent ex illo ſtatu-
to, per l. fideicommiſſa. §. cum eſſet. & §. interdum. ff.
de legat. 1. Iaſ. in l. penul. col. 3. C. de in ius uocand. *par
plus forte raiſon au dit meſsire Iehan de Boneual appartient l'
action* [Fortiore ratione d. domino Ioanni de Bone-
ual competit actio] ex contractu matrimonii facto
per patrem. ubi dictum extitit, *les masles heriteront ſelon
l'ordre de primogeniture* [maſculi ſecundum ordinem
primogenituræ ſuccedent.]

*Item n'y a propos alleguer les teſtamens de feu meſſire Iehan
& Bernard de Boneual. Car tous les biens eſtient de feu meſ-
ſire Antoine,* ergo *il en a peu diſpoſer.* [Item nihil ad rem
facit, quod teſtamenta domini quondam Ioannis &
Bertrandi de Boneual allegentur. Nam omnia bona
ad dominum quondam Antonium ſpectabant. Ergo
de iiſdem potuit diſponere.] l. in re mandata. C. man-
dat. etiam abutendo. l. ſed ſi lege. §. conſuluit. ff. de pe-
tit. hære. *il en a diſposé par contract de mariage, ſur lequel ſe
faut fonder* [Diſpoſuit uero de iis per contractum ma-
trimonii, ſuper quo ſe fundare oportet.]
7 † Item ubicunque quis excluditur fauore alicuius,
tunc ſequentes in gradu cenſentur excluſi, prout con
ſuluit Bal. conſil. 88. circa ſecundum quæſitum. uol. 3.
per not. in l. 1. ff. ſi quis aliquem teſtam. prohibuer. l.
mulieri. de condict. & demonſtrat. l. cùm quaſi. §. ſed
& ſi quis. de fideicomm. liber. *mais au cas preſent les femel
les ſont excluſes,*] Sed in præſenti caſu fœminæ ſunt ex-
cluſæ,] in fauorem maſculorum dum dicitur *les
masles precedans les femelles.* [maſculis fœminas præce-
dentibus.] Ergò ſequentes in gradu mulieres exclu-
ſæ erunt: Et ſic, *les niepces dudit meßire Iehan de Boneual,*
[neptes d. domini Ioannis de Boneual,] & non ſo-
lùm una, ſed omnes, extantibus maſculis.

Item poſito, & non conceſſo, *que leſdites niepces
ueulent uenir par teſtament, encores ne pourront elles auoir que
la legitime, ou les laiz faitz au teſtament,* [quod d. neptes
uellent ex teſtamento venire, nihil tamen adhuc ha-
bere poſſent, præter legitimam, uel legata, teſtamen-
8 to relicta,] quia † ſi teſtator mandet reſtitui totam
hæreditatem, uel pleno iure, tunc cenſetur prohibita
Trebellianica, maximè inter nobiles, per gloſ. ſingul.
in l. decem. ff de fideicom miſſ. libertat. Et ita eſt com-
munis opinio, ſecundum quam iudicatur, teſte Guid.
Pap. in deciſ. Delphinat. q. 837. dixi ſuprà, & conſil.
133. Antonius in fin. & conſil. 140. conſilium. in 3.
dubio. Fortius in contractibus, cum non debeat de-
duci, maximè ut uerba cõtractus aliquid operentur.
Bal. in rubr. C. de contrah. emptio. q. 9. l. ſi quando. ff.
de leg. 1. Et illa uerba contractus *heriteront en tous les
biens & ſeigneuries &c.* [ſuccedent in omnibus bonis
& dominiis &c.] non ſeruirent nobis, ſi quarta detra-
heretur Trebellianica, quod non eſt dicendum.

Item poſé ores qu'il y euſt ſubſtitution, ce que non, [Item
poſito, quod iam ſubſtitutio eſſet, quod ſecus eſt,]
non tamen fœminæ eſſent omninò excluſæ, per do
ctrinam Bart. in l. cùm auus. ff. de cõdict. & demonſtr.
quam ibi Socin. dicit tenendam in iudicand. vbi dici-
tur, quod ſi teſtator grauauerit filium inſtitutum de
reſtituendo hæreditatem, ſi deceſſerit ſine filiis ma-
ſculis, ſi filius deceſſerit cum filiabus, ſubſtitutus ex-
cludet fœminas, quia poſtquàm expreſſit de maſcu-
lis. ergo fœminas voluit excludere. arg. l. cum prætor.
ff. de iudi. c. qualis. 25. diſtinct. *par plus forte raiſon au cas
qui s'offre. Car.* [Fortius in caſu qui ſe ſe offert. Nam]
uoluit maſculos fœminis præferendos.

Item ne faict rien, [Item non obſtat.] quod iſte con
trahens erat filiusfamilias, & ſic non potuit contrahe
re. *Car cela eſt contre, la deciſion du droict,* [Nam hoc de-
9 ciſioni iuris aduerſatur.] † Primò Iuriſconſ. ait filius
familias ex omnibus cauſis tanquam paterfamilias
obligatur, & ideo agit cum eo tanquam cũ patrefami
lias poteſt. l. filiusfamil. 2. ff de actio. & oblig. & tam ex
contractibus quàm ex delictis. in filium familias com-
petit actio. l. tam ex contractibus. ff. de iudic. *appert
doncques* [Apparet itaque] filius familias contrahere
potuiſſe, & ſic non requirebatur ratihabitio, poſt-
quam ſui iuris factus fuerat.

RESP. CLXXI.

De Rege, à quodam hærede inſtituto, multiſque legatis grauato.

SVMMARIVM.

1 *Bernardinus Pyrata inſtituit Regem, multaq; legata fecit, an eius legata teneatur Rex ſoluere, & is qui ius à Rege habet.*

2 *Religioſus non profeſſus teſtari poteſt.*

3 *Permittere quis poteſt, ut alter leget rem ſuam.*

4 *Approbans teſtimonium nullum obligatur.*

5 *Legata relicta etiam in iniurias ſolemni uoluntate debentur.*

6 *Hæres bona defuncti poſſidens animam defuncti exonerare tenetur.*

7 *Pecunia deſtinata ad fundationem cenſetur eſſe immobilis.*

1 DIVINO inuocato præſidio † Bernardinus
de Baulx poſtquam multa lucratus erat
pyraticã exercendo rabiem, ſub nomine
religionis Hieroſolimitanę cõdidit teſta-
mẽtum in quo inſtituit Regem & multa legata fecit.
Quæro an Rex teneatur ad legata uel is cui bona dicti
de Baulx data ſunt: & breui reſpondeo quod ſic, tum
j. quia teſtamentum non poteſt ualere, quoad inſtitu-
tionem quin legata debeantur.
2 Item non obſtat quod † religioſus erat ob id teſta-
ri non poterat. authen. ingreſſi. C. de ſacroſanct. eccle-
ſiis, quia reſpondeo quod non erat profeſſus.

Item, quod erat emancipatus à regula, nec actus re
ligioſorum faciebat, ob id quod iniuſtè acquiſiuit nõ
acquirit monaſterio. ar. l. quod ſeruus. ff. de acq. poſſ.

Ideò potuit diſponere reſtituendo illis ad quos ſpe
ctabat. Et illud teſtamentum nõ dicitur niſi quædam
declaratio uoluntatis.

Item

Source : BIU Cujas

Item Rex approbauit teſtamentum in totum, ergo donatarius qui in locum regis ſuccedit, non debet
3 illud impugnare, & † quis poteſt permittere ut alter leget rem ſuam. l. ſicut. §. uenditionis. ff. quib. mod. pig. vel hypotec. ſoluit. quem tex. not. Bal. in c. uno. §. donare. collat. 2. qualiter. feud. alien. poſſit. Iaſ. in l. cũ proponas. in 1. C. de pact. & in conſil. 89. col. penul. in 1. uol. & in §. præterea. in additio. ad porcum. inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt ſolui.

Item Rex donauit prędicta bona, *en payant, & acquitant les charges & debuoirs, ſi aucuns ſont deuz pour raiſon d'iceux ou ainſi qu'il appartiendra.* [Soluendo & onera atque debita, ſi quædam debeantur illorum cauſa exoluendo, uel ut conueniens erit.]

Or iſtud uerbum *en payant* [ſoluendo.] eſt gerundiuum, & exponitur, id eſt ſi ſoluerit. l. ſi tu ex parte. ff. de acquir. hære. Et ſic uult dicere, quod ſi donatarius ſoluat, Rex donat: ergo ſi non ſoluat, Rex non donat. illi igitur timendum eſt de reuocatione.

Item, dicit *en acquitant les charges* [onera exoluẽdo] ecce etiam quod Rex uult omnia onera exolui.

Item, & quamuis teſtamentum non ualeret, tamen ualebit, ut ultima uoluntas à Rege approbata, ut dicitur in primis literis.

4 † Item, quando quis approbat teſtimonium nullũ, obligatur. l. 1. C. de fideicommiſſ.

Item, quidquid acquiſierat iſte ex re Principis: uide licet ex galeis cum eſſet Capitaneus galearum Regis, ipſi Principi acquiſierat, ex uoluntate illius diſponere potuit.

Item, hic incipit ſoluere, ergo compelli ad reſidua poteſt. l. 1. ff. de pollicit.

Item, iure Arbinagii hæc bona ueniunt ad Regem quomodocunque ueniant, uult Rex ut onera & debita ſoluantur.

Non refragatur, ſi dicatur non debita, quia facta ab illo qui non poterat. Reſpondeo, quamuis, tamen Rex uult ut onera ſoluantur, nedum debita. ibi. *charges* [onera.]

5 † Item legata etiã relicta in minus ſolemni uoluntate, naturaliter debentur. gl. in l. cum quis. C. de iur. & fact. ignor. & in l. 1. ff. de condict. indeb. Et poteſt probari argumento à ſufficienti partium enumeratione. j. quia ſunt legata. j.

Item, quia de illis in uita diſpoſuerat relinquendo archam apud dictos fratres.

Item, dicitur in cap. nemo eccleſiam. de conſecra. diſtin. 1. Sic nemo eccleſiam ædificet antequã epiſcopus ciuitatis ueniat, & ibidem crucem figat, publicè atrium deſignet, & ante præfiniat qui ædificare uult, quæ ad luminaria, & ad cuſtodiam ſufficiunt, & ad ſtipendia cuſtodum, & oſtenſa donatione ſic domum ædificet. &c. ſed iſtæ deſignauerat pecuniam in uitam. Imò Rex tenebatur illam eccleſiam reædificare, cum ſua cauſa fuiſſet deſtructa.

6 † Item hæres & bona poſſidẽs defuncti tenetur exonerare animam defuncti. ſoluendo id ad quod defunctus tenebatur, & ad hoc compelli poteſt etiam ſi teſtator non diſpoſuerit, ut in hoc caſu.

7 † Item pecunia deſtinata ad fundationem cenſetur eſſe immobilis. l. quid ergo. ff. de contrar. actio. tutor. Felin. in c. cum adeò. de reſcript.

RESPON. CLXXII.

De ſubſtitutione.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio facta in contractu matrimonij.*

2 *Vocatus quando quis eſt in duobus caſibus, & apponitur dictio tunc, vel tantum, tunc ſubſtitutio reſtringitur ad illos caſus, & ad alium non extendetur.*

3 *Filia ſemel à maſculo excluſa, perpetuo cenſetur excluſa.*

4 *Subſtitutio facta, ſi inſtitutus decederet ſine liberis expirat ſtatim cum ſunt filij, quidquid poſtea illis contingat.*

5 *Scriptura quod non dicit, nec nos dicere debemus.*

6 *Pupillaris ſubſtitutio expreſſe, non autem per coniecturas fieri debet.*

7 *Interpretatio larga in ſubſtitutionibus fieri debet, quod ibidem limitatur.*

8 *Prouiſio facta in vno caſu, an ad alium extendatur.*

9 *Fideicommiſſum quando ex coniecturata mente teſtatoris inducatur.*

1 RES ſic ſe habet, quod d. † Antonius de Chaſteauneuf habebat tres maſculos, & totidem filias, & collocando filiam ſuam Antonetam nuptui, cum d. Georgio de Selli domino de Cros, fecit in contractu matrimonii hanc ſubſtitutionem, & his uerbis uſus eſt. *En cas qu'il aduiendroit que ledit Sieur de Chaſteuneuf alla de uie à treſpas ſans hoir ou hoirs maſles, deſcendans eſquels cas & autrement non, ladicte damoyſelle & les ſiens viendront & pourront uenir à partage, auec ſes autres ſeur ou ſeurs, ou leurs hoirs en rappourtant ladicte promeſſe à elle cõſtituee en faueur dudit mariage. &c.* [Si eueniret quòd d. dominus Caſtronouo ſine hærede, uel hæredibus maſculis, deſcendentibus, moreretur, his caſibus, & non alio, d. domina & ſui ad diuiſionem admittentur, cum ſuis aliis, ſorore, uel ſororibus, uel earum hæredibus d. promiſſionem ipſi in fauorem d. matrimonii conſtitutam referẽs.] &c. euenit quod Antonius de Caſtronouo deceſſit relictis Ioanne & aliis liberis, poſtea obiit d. Antonius. Demum hic Ioannes, *primus pro*creauit alterum Ioannem de Caſtronouo, qui primus poſtea obiit, & demum ultimus Ioannes nepos Antonii deceſſit ſine liberis, quæritur an ſucceſſio debeat uenire ad Antonetam ſubſtitutam in contractu matrimonii, uel ad eos conſanguineos proximiores d. Ioannis ultimo decedentis.

Et certum eſt Antonetam eſſe uocatam in duobus tantum caſibus, & in quolibet illorum. Primus ſi Antonius deceſſiſſet ſine hæredibus maſculis ex ſuo corpore deſcendentibus, uel ſine hærede maſculo. Sed non deceſſit ſine hæredibus, quia reliquit Ioannẽ primum, & alios. Ergo ex illo capite d. Antoneta non eſt uocata. arg. l. cohære. §. cum pater. ff. de uulg.

Item ex ſecundo capite non poteſt uenire d. Antoneta, quia tunc demum venire poteſt, *quand les hoirs maſles uont de uie à treſpas deſcendus ſans hoir ou hoirs* [quando hæredes maſculi moriuntur, qui deſcenderunt, ſine hærede vel hęredibus] intelligi debet & repeti. Ergo iſti liberi, qui iam deſcenderunt ex Antonio, & ſic *deſcendus* [qui deſcenderunt] ex Antonio habuerint prout habent liberos, quia Ioannes primus habuit alterum Ioannem, igitur non deceſsit ſine
2 hærede. Et ſic expirauit ſubſtitutio: nam † quando quis uocatur in duobus caſibus, uel in uno caſu expreſſo, & apponitur dictio tunc, uel tantum, tunc ſubſtitutio reſtringetur ad illos caſus, uel expreſſum, & ad alium non extendetur. l. in ſubſtitutione. ff. de vulg. Anchar. conſil. 356. ex ſerie col. 2. Dec. conſilio 314. pro reſolutione. & conſil. ſequen. ſed in facto mihi exhibito fuit uocata dicta Antoneta ad diuiſionem

Source : BIU Cujas

uiſionem cum fratribus in his duobus caſibus tãtum & non alias, ergo extra hos caſus venire non poterit.

Præterea ſufficit quod Ioannes primus filius teſtatoris Antonij non ſit mortuus ſine hęrede,& per hoc excluſa eſt ſemel Antoneta,quod ſufficit. Bald. in §. 1. rub.epiſcopum & Abbatem. in 2.notab. per illũ text.
3 vbi dicit quod †ſi filia ſit ſemel excluſa à maſculo,perpetuo cenſetur excluſa. Ita quod ſi moriatur maſculus,non veniet amplius fœmina. l. videamus. §. ſufficit.& ibi Bart.ff.quod metus cauſ.hic fuit ſemel excluſa,cum primus Ioannes deceſſit cum hæredibus. Igitur non poterit deinceps venire.

4 † Item, ſi fuerit facta ſubſtitutio alicui, ſi deceſſerint ſine filiis maſculis,ſubſtitutio illa euaneſcet extantibus filiis maſculis tempore mortis, quidquid poſtea liberis contingat. Oldr conſ.21.thema tale. per l cum vxor. C.quando dies leg. ced. Dec.conſil.218. in caſu. coll.2.vbi dicit quod licet poſtea filij moriantur ſine filiis: tamen non habebit locum ſubſtitutio quæ ſemel expirauit & extincta fuit. Paulus in l. ex facto. §. penult.ff.ad Trebell. Alex. conſil.31. ponderatis. in 3. uol. Igitur poſtquam fuerit iſta ſubſtitutio extincta & irrita, quia primus Ioannes deceſſit cum hærede, licet ſuus hæres ſine hærede decedat: tamen Antoneta iam excluſa non ueniet ad diuiſionem, cum in duobus caſibus tantum uenire debebat, & non aliàs.

Item nil aliud *inquiri debet,quam* quod in *inſtrumento ſcriptum eſt. Bal.*per illum tex.in l.fi.C.de falſ.
5 cauſ.*adiecta legator.* Et quod † ſcriptura nõ dicit, nec nos dicere debemus, cum ſcriptura ſuos habeat limites. l.fideiuſſores magiſtratuum. §. pro Aurelio. ff. de fideiuſſ. Bal.in c Rodulphus.col.2. de reſcrip. & illud quod non cantat inſtrumentum, nec ego cantabo. Bal.in c.uenerabilem.colla penul.de elect. Et non credimus hominem uelle niſi illud quod dicit.Bal.in l. uoluntatis.col.1.C.de fideicommiſſ.

Item ſi contrahentes uoluiſſent Antonetam uenire ad diuiſionem poſt mortem nepotum dixiſſent, & ita expreſſiſſent *alium gradum* tertium ſicut duos expreſſerunt. arg.c.ad audientiam. de decim. & quia non dixerunt non ualet.l.quidam cum filiũ.ff.de hęredib.inſtit.nec propoſitum in mẽte retentum aliquid operatur l.ſi nõ repetẽdi.C de condict.ob cauſ.dator.

Item d. Antoneta non poteſt uenire ex uulgari, quia non fuit facta per uerba illi conuenientia,de quibus in l.1.ff.de uulg.ex pupillari minus,quia non eſt facta pupillo, nec in ea ſunt octo quæ in iſta ſubſtitutio ne requiruntur, in l. 2 ff.de uulgar.& §. 1.inſtit.de pu-
6 pill.Et quia†ſubſtitutio pupillaris expreſsè fieri debet non per coniecturas. Paulus in l.penult. C. de impuber.Dec.conſil.211.numero quarto.

Nec exemplari, quia non fuit facta furioſo uel furioſis,ſicut exemplaris requirit.in l.ex facto.ff de vulg. l.humanitatis. C. de impub. Itẽ nec ex reciproca, quia non eſt facta per verba conuenientia reciprocæ ſubſtitutioni,de quibus in l.Lucius.ff.de vulg.l.1.C.de impube.l.in teſtamento.de teſtam.militar.Nec ex compendioſa,quia non eſt facta per verba introducta ad faciẽdam hanc ſubſtitutionem, de quibus in l. Centurio. vbi plen.Doct.ff.de vulg.& l.precibus. C. de impube. Doct.in c.Raynutius.& c Raynaldus.de teſta. Nec poteſt ex fideicommiſſo venire,quia vocatus ſub conditione ea non adueniente, venire non poteſt. l. ſi quis ſub conditione.ff.ſi quis omiſſ.cauſ.teſta. ſed hic defecit conditio,ergo & ſubſtitutio, &c. Et conditionalis diſpoſitio per euentum conditionis effectum ſortitur.l.cedere diem.ff.de verb.ſign. l.qui hæredi.§.fin.de cond.& demonſtr.l.pecuniam.ſi cert.pet.

7 Non refragatur quod † in ſubſtitutionibus debet fieri larga interpretatio.gl.& doc.in l.Gallus.§ & quid ſi tantum.ff.de liber.& poſth l.fi.C.de inſtit.& ſubſtit.

Tamen non debet extendi contra volũtatem ſubſtituentis, & contra verba. Quia non eſt recedendum à verbis niſi conſtet de contraria mente. l. non aliter. ff.de leg.3.& in certis non eſt locus coniecturis.l.continuus.§.cum ita.ff.de verb.oblig. Et quando non conſtat de ſpecie ſubſtitutioni, non debet latè interpretari.Dec.conſi 271.in cauſa. in fi.

8 Secundò, non obeſt ſi dicatur quod † prouiſio facta in vno caſu extenditur ad alium. l.fi. C. de inſtit.& ſubſtit.l fi.de poſthum hæredib inſtit.Bar.& alii in l.1. ff.de uulgar. Nam reſpondeo, quando diſponens in alio caſu prouidit,non extendetur. l.cum filio. §.filio. ff.de vulgar. quia expreſſum facit ceſſare tacitum, ut ibi, ſed hic expreſsè prouidit in duobus tantum filiam ad diuiſionem venire. Primus eſt, quãdo d. Antonius moreretur ſine hærede, vel hæredibus, vel quando hæredes d. Antonii, vel hæres decederet ſine hærede, quod non euenit. Nam hęres d. Antonii deceſſit cum hærede, ergo ſubſtitutio euanuit, & ſic Antoneta ad diuiſionem non poterit venire.

Tertiò non obſtat quod prouiſio facta in vno caſu porrigitur ad alium caſum, in quo idẽ prouiſum fuiſſet,ſi de eo fuiſſet cogitatum. l. Titius. §. Lucius. ubi Bart.& alii.ff.de liber.& poſth.l.tale.§ fi.ff.de pact.quia reſpondetur, quod contrahentes etiam ſi cogitaſſent de hoc caſu,non prouidiſſent: quòd patet eo quòd filiam voluerunt venire in his duobus caſibus tantum.

9 Item,non me mouet, ſi dicatur quod † fideicommiſſum inducitur ex coniecturata mente teſtatoris, quamuis verba deficiant.l.vnum ex familia. §.fin.ff.de leg.2.l.fideicommiſſa §.hæc verba.de lega.3. Bald in l. quoties 1.C.de fideicommiſſ. ſed coniectura eſt quod pater plus dilexerit filiam,quam alios ſibi remotiores. l.cum auus. ff.de condit. & demonſtra. l. generaliter. C.de inſtit. & l.cum acutiſſimi. de fideicom. Reſpondeo eſſe verum, quando coniectura poſſet apparere, ſed hic apparet coniectura contraria, quia ſolum vocauit Antonetam in duobus caſibus, & prohibuit in aliis venire,ergo alia coniectura voluntatis non eſt facienda,cum dicat tex.l.ſi plures in fi. ff.de vulg.niſi alia mens forte teſtatoris fuerit, quod vix credendum eſt, niſi euidenter fuerit expreſſum. Et ſic cum alia mens non fuerit expreſſa,concludendum eſt d. Antonetam non poſſe venire ad diuiſionem per illam ſubſtitutionem, quæ euanuit, quando filij & hæredes Antonii deceſſerunt cum hærede vel hæredibus.

RESPON. CLXXIII.

De multis & varijs ſubſtitutionibus, & quam perplexa reddant teſtamenta.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutiones multæ, ac uariæ.*

2 *Succeſsio ex lege xij tabularum proximioribus defertur, declarat nu. 11.*

3 *Subſtitutus non admittitur quando adeſt perſona quod ex præſumpta uoluntate defuncti ſuccedit.*

4 *Subſtitutio ſi decedat ſine liberis euaneſcit, ſi grauatus relinquat ex filio nepotem uel neptem.*

5 *Hæreditas, quando ex teſtamento adiri poteſt ab inteſtato non defertur.*

Source : BIU Cujas

6 *Argumentum à ſufficienti partium enumeratione in iure eſt validum.*

7 *Spes ſubſtitutionis ad hæredes non tranſit.*

8 *Succeſsio quando alicui defertur ex præſumpta voluntate defuncti, ab inteſtato ille venire cenſetur, non ex aliqua tacita ſubſtitutione.*

9 *Filij poſiti in conditione cenſentur tacitè vocati.*

10 *Indefinita æquipollet uniuerſali.*

12 *Primogenitus eſt, quem nemo præcedit. Paria ſunt non eſſe, & inhabilem eſſe, ibid.*

13 *Qualitas iuncta verbo, debet intelligi ſecundum tempus verbi.*

14 *Matre ab hæreditate excluſa, & filia erit excluſa.*

15 *Præſumptiones plures vincunt unam.*

16 *Hæreditas abſque aliqua actuali, vel uerbali reſtitutione, die fideicommiſsi cedente, de æquitate canonica tranſit ipſo iure in fideicommiſſarium.*

1 MILES † quidam d. Philibertus de Veyre inſtituit & Philippum & Petrum de Veyre filios ſuos hæredes uniuerſales inter eos bona diuidens, uoluitque ſi alter decederet ſine liberis, quomodocunque alter ſuccederet.

Et ſi ambo ſine liberis ex ſuo legitimo matrimonio procreatis decederent, ſubſtituit Marguaretam teſtatoris filiam Et poſt eam Mariam etiam teſtatoris ſecundo genitam, ſed ſi contingat iſtos decedere ſine liberis uel alterum illorum, ſubſtituit Guilielmũ de Veyre teſtatoris fratrem & militẽ: & ſimiliter ſi Guilielmus decedat ſine liberis, ſubſtituit primo genitũ Antonij fratris ſui procreatum ex muliere nobili & ex legitimo matrimonio. Et ſi non reperiatur maſculus natus ex Antonio, tunc donat arma, cenſus, dominia & reditus Claudio de Veyre, & facit eum hæredẽ uniuerſalem. Et ſi Claudius de Veyre moriatur ſine liberis ex ſuo legitimo matrimonio procreatis, dedit Petro fratri Claudii & ſuo primogenito filio dicta arma & inſignia, reditus & dominia ſupra expreſſa, faciẽdo eo caſu hæredem uniuerſalem, per hæc uerba *en le faiſant audit cas ſon heritier univerſel* [conſtituendo eum d. caſu ſuum uniuerſalem hæredem] Philippus ſine liberis deceſſit, & bona uenerunt ad Petrum cohæredem fratrẽ d. Philippi primi. Qui Petrus cohæres poſſedit bona longo tempore, quo pendente mortua eſt Marguareta & Maria ſubſtitutæ relictis liberis ſuperſtite adhuc Petro cohęrede & ſubſtituto. Obiitque uiuente d. Petro cohærede Guilielmus, Antonius, & Claudius ſine liberis. Mortuus eſt etiam Petrus, penultimo loco ſubſtitutus, uiuo Petro cohærede relictis tribus filiis. Quæritur, quis iſtorum ad ſucceſſionẽ uenire poſſit. Dei optimi maxime inuocato præſidio uidetur filios Marguaretæ & Mariæ ſuccedere poſſe.

2 Tum primò, quia ſunt proximiores, † & lex 12. tabularum proximioribus ſucceſſionem defert. §. 1. inſtit. de leg. agnat. ſucceſſ. Sed filii Marguaretæ & Mariæ ſunt proximiores, ergo ad eos ſucceſsio deferetur.

Secundò uidetur ſubſtitutiones eſſe caducas, utpotè quia omnes ſubſtituti ſunt mortui, ante Petrum ultimo loco ſubſtitutum. Et ſic ſumus in caſu quo ſubſtitutio irrita eſt. Et ſic ab inteſtato proximiores ſuccedent, ut proxime dixi. per not. in l. una. §. pro ſecundo. C. de caduc. tollen.

3 Tertiò, † quotieſcunque adeſt perſona quæ ex preſumpta uoluntate defuncti ſuccedit, nunquam ſubſtitutus admittitur. Bart. & alii in l. quidam teſtamento. ff. de uulg. & l. hæredes mei. §. cum ita. collat. ult. ff. ad Trebell. Bal. in l. 1. C. de condict. inſer. preſertim, quia non eſt uериſimile quod teſtator uelit magis remotos includere & excludere illos quos magis diligit. argumen. l. publius. §. fi. ff. de cond. & dem. l. cum acutiſſima. C. de fideicomm. Sed in caſu iſto ſunt filii Marguaretæ & Mariæ, qui ſunt nepotes teſtatoris, filii vero Petri ſunt multò remotiores, ergo uenient nepotes, & ſic filiis Marguaretæ.

4 Quartò, † facit text. ſingul. in l. 1. C. de condict. inſe. vbi ſubſtitutio ſi decedat ſine liberis euaneſcit ſi grauatus relinquat ex filio nepotem uel neptem, & facit l. cum auus. ff. de condict. & demonſtr. & l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. l. iubemus. §. ſin autem. ad Trebell. Sed in hoc caſu teſtator habuit nepotes ex filiabus duabus, ergo illi debent ſuccedere, & excludere etiam ſubſtitutum, quia quam charitatem pater habuit in filia, eandem continuatã habuit in nepotibus. l. cũ auus. l. generaliter. §. cum autẽ. C. de inſti & ſubſt.

5 Sed in contrariam inclino partem, uidelicet quod filius primogenitus Petri debeat ſuccedere cum primo, quia fuit ſubſtitutus, & quandiu inſtitutus vel ſubſtitutus venire poteſt, non poſſunt uenire ſuccedentes ab inteſtato, † vel quandiu poteſt ex teſtamento adiri hæreditas, ab inteſtato non defertur. l. quandiu. ff. de acquir. hæred.

Item ceſſat tacitum, quandiu durat expreſſum l. cum filio. ff. de uul. & *prouiſio* expreſſa facit ceſſare tacitam. l. fi. C. de pact. conuent.

6 Probatur etiam † argumento à *ſufficienti partium* enumeratione quod eſt ualidum in iure. §. omnium. inſtit. de actio. c. fi. & ibi. Imol. de inſtit. Quòd nulli ſubſtituti demptio filio ultimi Petri poſſunt ſuccedere, quia mortui ſunt dempto primogenito Petri ſubſtituto ante Petrum cohæredem cui erant ſubſtituti. Et licet Marguareta & Maria deceſſerint relictis liberis, filii tamen illarum non ſuccedent, quia † ſpes ſubſtitutionis nõ tranſit ad hæredes. l. ſed ſi plures. & l. qui habebat. ff. de uulga Quia ſubſtitutio *reſpicit perſonam* cui fit, ideo cum *illa perſona finitur*. l. ſi ex pluribus. ff. de ſuis & legit. hæredib. Roma. conſil. 27. uiſo &c. qualiſcunque ſit ſubſtitutio. Alex. conſil. 198. perſpectis. uolum. ſexto.

Et ſic non poſſunt uenire ex ſubſtitutione expreſſa, nec tacita filii Marguaretæ & Mariæ, quia non ſunt ſubſtituti. Item non poſſunt uenire ab inteſtato, quãdiu eſt locus ſubſtitutioni, ex teſtamento, ut ſuprà dixi. Minus ex præſumpta uoluntate defuncti, quia

8 quando † quis uenit ex præſumpta uoluntate defuncti, cenſetur uenire ab inteſtato, non ex aliqua tacita ſubſtitutione. l. pater filiam. §. fin ibi. legitimus. & in uerb. inteſtatus. ff. ad legem Falcid. l. confirmatur. §. 1. ff. de iure codicill. Salic. in l. penul. col. penul uerſic. ſed iuxta prædicta quæro. C. de impub. Sed inteſtatus non poteſt uenire, quandiu cauſa teſta. durat, ut ſuprà dixi, & ſic reſponſum eſt ad argumen. tertium, quia illa præſumpta uoluntas non attenditur, cum in certis non ſit locus coniecturis l. continuus §. cum ita. ff. de verbor. oblig. Et certum ſit filium Petri vltimo loco ſubſtitutum fuiſſe, & ſic non habet locum præſũpta uoluntas contra expreſſam uoluntatem teſtantis, nec eſt preſumendum contra uoluntatem teſtatoris expreſſe declaratam.

9 Item † filii Marguaritæ & Mariæ ſunt poſiti in conditione. ergo ſunt tacitè & ab inteſtato uocati. gloſ. in l. Lucius. ff. de heredib. inſtit. quę ceſſant quando eſt cauſa teſtati. ut ſuprà dixi. Igitur filii Mariæ non poſſunt venire ad ſucceſſionem durante ſubſtitutione expreſſa facta de primogenito Petri.

Nec

Nec refragantur uerba teſtamenti ibi, *Item et au cas que ledict Claude allaſt de vie à treſpas ſans hoirs, il donne a dict Pierre ſon frere, & à ſon aiſné fils leſdites pleines armes, terres & ſeigneuries deſſuſdites, en le faiſant audit cas ſon heritier vniuerſel.*

[Item caſu quod d. Claudius moreretur ſine hæredibus, donat d. Petro ſuo fratri, & ſuo primogenito, d. arma integra, terras & dominia ſupra dicta conſtituẽs eum in dicto caſu ſuum vniuerſalem hæredem:] quia hæc verba habent multiplicem ſenſum. Primus eſt, quod teſtator voluit donare inſignia ſua Petro, & ſuo primogenito reditus domania & bona ſua inſtituendo hæredem. Id eſt per inſtitutionem hæredis, quam nunc faciebat in iſto teſtamento. Et ſic quilibet tam pater quàm filius erat inſtitutus, id eſt ſubſtitutus, cũ ſubſtitutio ſit ſecunda inſtitutio gl. in rub. ff. de vulg.

Vel poteſt intelligi quod teſtator voluerit dare ſua inſignia Petro, & ſuo primogenito bona inſtituendo hæredem vniuerſalem: videlicet primò Gulielmum patrem, & poſt eius mortem filium primogenitum, & ſic indefinitè eos inſtituendo, id eſt ſubſtituendo,
10 quæ † indefinita æquipollet vniuerſali. cap. vt circa de elect. in 6. ac etiam non eſt curandum in hoc milite, qui magis arma quam iura ſcire tenebatur. l. fin. C. de iur. deliber. an loquutus fuerit in plurali, vel ſingulari, dummodo appareat de mente, vt ſit.

Nec obſtat quod *teſtator fuerit vſus* verbo ſingularis *numeri. En le faiſant, &c.* [Conſtituens eum, &c.] Ergo *non* faciebat hæredes ambos, videlicet patrem & filium, alioqui dixiſſet, *En les faiſant, &c.* [Conſtituẽs eos, &c.] Reſpon. contrarium probari ex illis verbis: nam poſtquam imponebat grauamen ſumendi arma filio, & donabat ei bona, debet ea habere ſed declarat quo iure donet eis bona, inſtituendo eum, videlicet Petrum hæredem vniuerſalem, & eo mortuo filium ſuum primogenitum. Et non dicit inſtituendo eos, quia nolebat patrem venire cõiunctim cum filio, ſed poſt patrem filiũ ſuccedere cupiebat, iuxta. l. Gallus. §. quidam. ff. de liberis & poſthum. Et licet hoc edictũ ſingulariter ſcriptum ex errore forte notarij ſit, ſi tamen plures ſint, habebit locum ſubſtitutio l. 1. §. item hoc edictum. ff. quod falſ. tutor. Et ſic licet ſit dictum, *En le faiſant ſon heritier* [conſtituens eum ſuum hæredem,] idem eſt ac ſi dixiſſet, *En les faiſant, &c.* [conſtitueus eos, &c.] per prædicta.

Nec obſtat quod datio inſignium, facta primogenito Petri, eſt ſuperflua, quia filius debet recipere inſignia patris. vt no. Bar. in ſuo tract. de inſignib. & armis: quia reſpon. non eſſe, nam veriſimiliter cogitabat teſtator quod Petrus poterat mori antequam ſumeret arma teſtatoris, vt fecit, ideo volebat quod tunc primogenitus caperet, vel etiam primogenitus Petri poterat mortuo patre ſuo Petro inſignia teſtatoris relinquere, & antiqua domus ſtemmata accipere, ideo teſtator prouidit & voluit donare arma etiam primogenito, poſtquam erat eiuſdem cognominis. Et per conſequens bona, quia non poterat eum grauare, niſi eũ honoraſſet. l. ab eo. C. de fideicomm. vnde volebat præferre eos qui erant ius cognominis cum teſtatore.

11 Nec me mouet quod † lex. 12. Tabularum ad proximiores bona deſerat, quia hoc eſt verum ab inteſtato, ſed hic ſumus in cauſa teſtati, cum filius primogenitus Petri veniat ex ſubſtitutione. Et ſic proximior excludetur per d. l. quandiu. ff. de acquir. hæredit.

Nec me conturbat ſecundum, videlicet quod ſubſtitutiones ſunt caducæ, quia ſubſtituti ſunt mortui ante eum, cui eſt facta ſubſtitutio.

Reſpon. primogenitum Petri non eſſe mortuum, qui erat ſubſtitutus, ſi alij ſine liberis decederẽt quod fuit factum, & ſic non agitur hic de ſpe ſubſtitutionis, cum ſit ſubſtitutus. Et ſubſtitutus ſuccedere ex voluntate defuncti debet. l. cohæredi. ff. de vulga.

Nec obeſt quod primogenitus videlicet Georgius de Veyre ſit inhabilis, vtpote religioſus qui ex conſuetudine generali Regni Franciæ, poſtquam eſt profeſſus, non poteſt ſuccedere tanquam mortuus, nec eius monaſterium. Bened. in repet. cap. Raynutius, in verbo. & vxorem num. 223 cũm ſeq. & in verb. mortuo. 1. nu. 302. de teſta. reſpond. quod religioſus etiam ſi ſit primogenitus à natura non ſuccedet, ſed ſecundogenitus per naturam videlicet Frãciſcus de Veyre, poſtquam eſt habilis, dicetur primogenitus de iure quoad inſignia ſumenda, & ſucceſſionem habendam: quia
12 † primogenitus eſt, quem nemo præcedit, ſicut proximus. l. proximus ff. de verbor. ſignific. Sed nemo habilis præcedit hunc ſecundogenitum. ergo dici poterit primogenitus, & ſucceſſionem habere. Nam paria ſunt non eſſe, & inhabilem eſſe glo. in l. ſi plagii. C. ad leg. Flauiam de plagiar. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. cum multis aliis quæ ibi congeſſi. Facit deciſ. Guido Papæ. 506. in contractu. vbi concludit quod ſi in contractu matrimonii detur primo nato, ſi filia primo naſcatur, non habebit, per rationes ibi traditas.

13 † Item qualitas iuncta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi. l. in delictis. §. 1. ff. de noxal. actio. ſed tempore verbi ſubſtitutionis Franciſcus erat primogenitus & habilis, ergo de illo intelligetur.

Nec obſtat quartum ſupra allegatum pro contraria parte, quia debet intelligi quod nepos illius qui eſt rogatus reſtituere hęreditatem, excludit ſubſtitutum, quando bona ad eum venerunt: quia veriſimile eſt quod teſtator prædilexit nepotes quàm alios remotiores, ſed in hoc caſu nunquam bona venerunt ad filias, & ſic non poſſunt venire ad filios vel filias earum,
14 illa ratione quia † excluſa matre, & filia ſua erit excluſa. no. in c. quamuis de pact. in 6. Sed per mortem filiæ erant à ſubſtitutione excluſæ: quia mors omnia ſoluit, & ſic ſubſtitutionem §. deinceps in authen. de nupt. coll. 4. ergo & filii illarum filiarum, & quia ſpes ſubſtitutionis non potuit tranſmitti, vt ſupra dixi: hoc etiam liquidò probatur ex verbis teſtamenti. artic. 24. dum dicitur, *voulant que ſi ſeſdits biens, au moyen deſdites ſubſtitutions eſtoyent uenuz à ladite Marguerite*. [Volens quod ſi d. bona ſua ratione prædictarum ſubſtitutionum ad d. Marguaretam peruenirent.] & ſic apparet teſtatorem voluiſſe præferre filios Margaretæ quando ad ipſam bona peruenirent. Sed non peruenerũt, ergo noluit ſubſtitutum excludi. Etiam probatur in ſequen. artic. 25.

Item, *& ou ladite Marguerite u'endroit à ladite ſucceſſion de ſes deux freres au moyen de ladite ſubſtitution, il ueut, &c.* [caſu quo d. Marguareta ratione prædictę ſubſtitutionis ad d. ſucceſſionem fratrum ſuorum amborũ perueniret.] Et ſic ſemper teſtator intelligit quod filia ueniat, ſed non uenit, quia præmortua fuit, ergo filii non poterunt uenire, & ſic concludo Franciſcum filium Claudii ſuccedere poſſe.

Nec obſtat, ſi dicatur pręſumptionem eſſe pro filiis filiarum, eò quia ſunt proximiores teſtatori: ergo illos nepotes ſuos aliis non ita proximis uidetur prætuliſſe. Quia reſpon. quod licet una præſumptio ſit pro filiis Marguaretæ & Mariæ, tamẽ plures ſunt præſumptiones pro Franciſco de Veyre. Primò, quia eſt expreſſe ſubſtitutus. Secunda præſumptio: quia eſt eiuſdem cognominis, cum teſtatore uidelicet de Veyre. Tertia, quia teſtator uidens quod eſſet eiuſdem

cognominis dedit ei arma, ut deferret nomen, & arma domus, quod maximè nobiles optant. filia uerò non, nec filij filiæ deferre poſſunt, ſed inſignia patris & cognomen. Aliæ etiam ſunt præſumptiones, quia teſtator erat miles. Et ſic poterat teſtari quomodo uolebat. l. milites. C. de teſta. milit. Et erat nobilis, quia nobiles plus fauent maſculis quam fœminis, per ea quæ ſupra dixi. Et ſic ex his iudicari debet pro Franciſco, cum habeat plures rationes & præſumptiones,
15 quam altera pars. Et † plures præſumptiones uincũt
unam, c. 1. de treug. & pace. l. ſiue poſſidetis. C. de probatio. Ex his concluditur iudicandum eſſe pro Franciſco de Veyre, cui iura in aperto ſuccedunt, & ſic deciditur illa quæſtio, uidelicet an nobilis Franciſcus de Veyre poſſit abſque reſtitutione bona apprehendere, & poſſeſſionem, uidetur quod non: quia reſtitutio oportet quod fiat fideicommiſſario, alioqui bona habere non debet, quare uerbis tradendo, & patiendo fieri poteſt. l. reſtituta. ff. ad Trebell. nec trãſeunt actiones in fideicom. ſine reſtitutione. l. 1. in princip. & per totum. ff. illo tit.

16 Contrariũ teneo, quia de † æquitate canonica non eſt opus aliqua actuali uel uerbali reſtitutione, ſed die fideicommiſſi cedente, ipſo iure tranſit hæreditas in fideicommiſſarium, ſeu in ſubſtitutum, quæ æquitas in curijs regni ſeruatur. tex. & ibi expreſsè Bald. in c. in præſentia de prob. & incontinenti poteſt agi poſſeſſorio, & petitorio, ut circuitus inutilis uitetur, & lites abbreuientur, quod reipublicæ intereſt, l. properandum. C. de iudic. & cap. finem, de dolo, & ita iudicatur etiam in curia parlament. teſte Benedi. in repetitio. c. Raynutius. in uerb. ſi abſque, in 2. de ſubſtit. fideicommiſſaria. nu. 50. & 85. de teſtam. & ideo vigore conſuetudinis generalis, quia dicitur mortuus *ſaiſit* viuum, tam ſubſiſtitutus, quàm fideicommiſſarius poſſunt dicere ſe ſaiſitos, & intentare poſſeſſorium, & ſolent ſi bona ad eos ex ſubſtitutione peruenerint, manuteneri, etiam in patria iuris ſcripti. Bened. in d. c. Raynutius, in verbo. mortuo. 2. num 74. de teſtam. & idem ante eum tenet Berber. in viator. iur. in 4. parte. fol. 164. Et ſic iſte Franciſcus de Veyre potuit poſſeſſoriũ retinendæ intentare, in quo eſt manutenendus, ſine aliqua reſtitutione uigore conſuetudinis. Et ita concludo ſalua correctione melius ſentientis, & in fidem præmiſſorum me ſubſcripſi.

RESPON. CLXXIIII.

Quinque ex teſtamento ſoluuntur dubia.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtiones aliquot ex teſtamento ortæ.*
2 *Legando quis rem, ius quod in re habet legare videtur. declarat num. 8.*
3 *Teſtator quando eſt dominus tantum partis rei, ſi totam rem legat, non ſolum partem mediam quàm habet, ſed & totam legare videtur.*
4 *Coniectura in rebus certis non quærendæ.*
5 *Ratione ceſſante, ceſſat diſpoſitio.*
6 *Appellatione dimidiæ, quid veniat.*
7 *Teſtator quando ponit confines conuenientes toti rei, tunc ex coniectura ta mente teſtantis totam rem legare videtur.*
9 *Teſtator poteſt diſponere de re aliena præſente, & patiente illo cuius eſt res.*
10 *Conſenſus inducit mandatum, quando conſentio teſtatori rem meam leganti.*
11 *Res legata ſi per retractum conſanguinei à legatario euincatur, æſtimatio eius tunc legatario eſt præſtanda.*
12 *Hæres legatario de euictione cauere tenetur.*
13 *Hæres tuere tenetur rem alienam, vel obligatam à teſtatore legatam.*
14 *Actionem habens ad rem, ipſam rem habere videtur.*
15 *Legatum vniuerſale tranſit in legatarium cum ſuo onere, quod declaratur infra.*
16 *Legatarius in legato vniuerſali tantum ad onera tenetur, non autem in generali.*
17 *Legatum rei litigioſæ valet.*
18 *Minor ante quatuordecim annos completos teſtari non poteſt.*
19 *Minor cauſa mortis donare non poteſt.*
20 *Minor inter viuos donare, & contrahere prohibetur, alioqui reſtituitur.*
21 *Renuntiatio facta per fratres, & ſorores, an alijs proſit.*
22 *Remiſsio facta per vnum ex ſubſtitutis prodeſt alijs.*
23 *Portio excluſi per repudiationem à iure petendi ſucceſſionem alijs defertur ex iure accreſcendi.*
24 *Tutor vbicunque facit illud ad quod tenetur, licet ſuo nomine faciat, illud tamẽ pro pupillo facere videtur.*
25 *Tutor vtilia pupillis procurare, & inutilia vitare debet.*
26 *Tutor uel curator qui acquirere potuit pupillis, & non acquiſiuit actione tutelæ uel curæ conueniri poteſt.*
27 *Portio quando portioni accreſcat, ibid. & infra.*
28 *Hæreditas cum ſit facti non præſumitur niſi probetur.*
29 *Renuntiatio facta ad inſtantiam alterius, non habet tacitam hæreditatis aditionem incluſam, quod limitat ibid.*
30 *Conſequens qui uult, & antecedens uoluiſſe uidetur.*
31 *Actis mali exempli eſt reprobandus.*
32 *Curator pro authoritate præſtanda ad donandum dari non poteſt.*
33 *Tutor ſpolians pupillum, uel curator adultum, qua pœna ſint puniendi.*
34 *Hæres, & legatarius eſſe quis non poteſt.*

1 QVINQVE † dubia mihi propoſita breui decidere iure conabor: Primum eſt an teſtator uideatur cuilibet nepoti legaſſe dimidiam partem bonorũ ex Regina Aragoniæ acquiſitorum. An uero tantum dimidiam dimidiæ propter dimidiam partem conquæſtunm quã conſtituebat uxor ex conſuetudine.

Secundò, ſi ipſa dimidia uel totum euincatur prætextu retractus, à proximo an æſtimationem ſaltem oblatam legatarius debeat habere.

Tertiò, an donatio inter uiuos, uel cauſa mortis, aut teſtamẽtum factum per d. Gulielmum de Croy minorem 14. annis ad utilitatem d. Philippi de Croy ualeat?

Quartò, an renuntiatio facta Philippo habenti cuſtodiam nobilium proſit ſibi tantum, an omnibus aliis non renuntiantibus, ſuis fratribus, ultimò quæritur an d. Philippus de Croy poſſit tanquam hæres bona in patria iuris ſcripti ſita iure ſuſcipere, & bona in patria conſuetudinaria tanquam legatarius, & ut ueritas melius eluceſcat uerba teſtamenti inſeram.

Teſtamenti uerba ſuper quibus decet tendere retia, ſunt hæc uidelicet, *ledict Sieur Marquis a donné & delaiſſé toutes les terres & ſeigneuries qu'il a acquis ſoit à tiltre*

de don,

Source : BIU Cujas

de don, ou d'achapt de la Royne Germayne Daragon, ſituees au royaume de France. Ainſi la moytié à ſon nepueu le Comte de Sainct Portien, & l'autre moytié à ſon plus ieune nepueu Charles de Croy, frere dudit Comte, reſidant à preſent en France, &c. [Dominus Marchio donauit & reliquit omnes terras & dominia, quæ ſiue titulo donationis ſiue uenditionis ex Germana Regina Aragoniæ acquiſiuit, in regno Franciæ ſituata: Atque ita medietatem ſuo nepoti, Comiti ſancti Portiani, aliam uerò nepoti ſuo natu minimo, Carolo de Croy, d. Comitis fratri, in Francia iam commoranti, &c.]

Ex his dubitatur, quia ex conſuetudine vxor habebat dimidiam conquæſtuum partem, ideò in illis terris acquiſiuerat dimidiam ratione cõſuetudinis. Quæro, an teſtator videatur legaſſe dimidiam cuilibet nepoti, vel tantum dimidiam dimidiæ. Et ſic quartam partem cuilibet, videtur quòd tantum videatur legaſſe dimidiam dimidiæ cuilibet nepoti. Nam quis
2 † legando rem, videtur ius legare, quod in re habet. l. ſerui electione. §. fin. ff. de leg. 1. Secundò facit. l. ſi domus §. ſi. illo tit. ſic conſuluit Alex. colum. 47. viſis inſtrumentis, in 3. volum.

Contrarium eſt verius, videlicet quod cenſeatur legaſſe dimidiam partem d. Philippo. Alteram dimidiã magnifico domino Carolo de Croy, ſuo fratri & hoc ſatis expreſſum eſt in teſtamento per illa verba, *toutes*
3 *les terres, &c.* [omnes terras, &c.] † nam vbicunque teſtator eſt tantum dominus partis rei, & legat totam rem, ſeu omnes res, videtur legare nõ ſolum partem mediam, quam habet, ſed & totã. l. Iulianus. ff. de leg. 3. & hoc tenet Bart. & communiter alii in l. ſerui electione. §. fin. ff. de leg. 1. Alioqui verba totum denotantia non verificarentur, nec voluntas teſtatoris ſeruaretur, quod maximè expedit reipublicæ vt voluntas teſtantium ſeruetur. l. vel negare. ff. quemadmod. teſta. aperiãtur. Ideò poteſt exponi *toutes* [id eſt omnes res] ut probatur in l. maximum. §. 1. totos maſculos, id eſt omnes dicit glo. C. de liber. præterit. §. cum ergo, inſtitut. quib. ex cauſ. manumit. non licet. l. ſi totas, de inoſficioſ. donat & in procem. ff. in princip. & ibi not. per moder. ſed ſi non daretur, niſi dimidia pars dimidiæ cuilibet, non daretur tota, & ſic non eſſet ſatisfactum uoluntati teſtatoris.

4 Item in † certis non eſt opus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de uerbor. obligat. Sed certa eſt uoluntas teſtatoris declarata per illa uerba, *toutes les terres, &c.* [omnes terras, &c.] Ergo non faciemus coniecturam, ſed uoluntatem ſequemur teſtatoris, cum uoluntas primum locum obtineat. l. in conditionib. ff. de conditio. & demonſtrat.

5 Præterea † ceſſante ratione ceſſat diſpoſitio. l. quod dictum. ff. de pact. c. cum ceſſante, de appell. ſed in caſu mihi propoſito ceſſat ratio illa, uidelicet quod teſtator in dubio non cenſetur grauare hæredem, niſi in minus quam poſſit. l. unum ex familia. §. ſi rem. ff. de leg. 2. Poſtquam expreſſit *toutes*, [omnes] ergo tota debebitur pars Philippo, & altera d. Carolo.

Inſuper latius declaratur ex uoluntate teſtatoris,
6 dum dicit dimidiam, &c. Nam † appellatione dimidiæ uenit dimidia totius propriæ, & non dimidia dimidiæ. l. Lucius. §. filiam, iuncta glo. dimidiæ. ff. de leg. 2, & ibi Bar. ideo quando dixit, *ledict Sieur Marquis toutes, &c. la moitié, &c.* [d. dominus Marchio omnes, &c. medietatem, &c.] intellexit mediam partem totius, poſtquam totum expreſſerat, & iſta eſt uera mens defuncti, quidquid dicant Bar. & alii, in d. §. fi. nam debet intelligi, quando non apparebat uoluntas defuncti, quod ſecus eſt in caſu noſtro.

Vlterius luce clarius patet, ibi, dum teſtator legat omnes res quas acquiſiuit ex Germana Regina Aragoniæ, nam ipſe teſtator acquiſiuerat omnes res, ergo
7 illas legati, ſicut quando † teſtator ponit confines conuenientes toti rei, tunc ex coniecturata mente teſtantis totam rem legare uidetur, Angel. Areti & Vincen. in d. §. fi. l. ſerui electione. ſecus ſi confinia cõuenirent, etiam ſuæ parti quia tunc ſuã partem legare uideretur adiiciendo confines tantum, & ita intelligitur opinio Bar. & aliorum in d. §. fi. Sed hic multifariã multiſque modis declaratur uoluntas teſtatoris. Primo ex uerbo *toutes*, [omnes] Secũdò ex uerbis, *qu'il a acquis.* [quæ acquiſiuit.] nam is ipſe Marchio teſtator acquiſiuerat, non alius. Tertio demonſtratur. Ibi, *de la Royne Germaine d'Aragon*, [ex Germana Regina Aragoniæ,] & ibi, *ſituees au royaume de France*, [ſituata in regno Franciæ,] ubi tradit confinia. Quartò, ibi, *la moitié à ſon nepueu, le Comte de Sainct Portien, & la moytié à ſon plus ieune nepueu Charles de Croy.* [meditatem ſuo nepoti, Comiti ſancti Portiani: meditatem uerò ſuo nepoti natu minimo, Carolo de Croy.] Nam poſtquam principio, dixerat, *toutes*, [omnes] & poſtea dicit diuidendo inter ſuos nepotes *la moytié*, [medietatem,] debet intelligi de dimidia parte totius, ut ſuprà dixi, & iſta eſt uera mens teſtantis, quam cauillari non licet. l. 1. ff. de regul. Cathoni.

8 † Nec obſtant iura in contrarium adducta quæ loquuntur quando teſtator ſimpliciter legat rem, tunc uidetur legare ius, quod habet in ea, at hic ſecus eſt, ex multis quæ proximè dixi.

Nec refragatur, quod non poterat legare dimidiã conquæſtuum, eò quia erant iam per cõſuetudinem acquiſita uxori: quia reſpon. quod hoc eſt introductum in fauorem uxoris, ideo illi fauori renuntiare uxor poteſt. l. ſi quis in conſcribendo. C. de pact. & ſic tenet. d. Boer. in §. 2. de conſuetu. ma. & doer. in conſuetud. Bitur. quare uxor cum uiro conuenit, quod uir de iſtis conqueſtibus diſponere poſſit, certa quantitate pecuniæ uxori data. Et illa conuentio non dubium eſt quin ualeat cum ipſa pecuniam receperit. & approbauerit.

9 Item poteſt † teſtator diſponere de re aliena, & illam legare, relinquere directè, & per fideicommiſſum præſente & conſentiente illo cuius eſt res tex. in l. ſicut. §. uenditionis. ff. quib. mod. pign. uel hypothec. ſolu. quẽ not. Bal. in §. præterea. quib. mod. feud. amitt. text. in c. 1. in princ. de prohibit. alien. per Federic. & ibi Bal. Ergo cum hic dictus Marchio præſente & conſẽtiente ſua uxore diſpoſuerit, ut omnes terræ à Regina Aragoniæ acquiſitæ dentur, ergo ualebit, imò dicit Bartol. in l. cum quis decedens, in princ. ff. de leg. 3.
10 quod ſi † conſentiam teſtatori leganti rem meã talis conſenſus inducit mãdatum. l. 1. & 2. ff. mand. Et ideo hæres teſtatoris tenetur ad legatum. l. ſi duobus. §. 1. ff. de leg. 1. Sed habet actionem mandati contra conſentientem, quam poterit cedere legatario. l. quidam cum filium. ff. de hẽredib. inſtit. & idem tenuit Bar. in conſil. 211. quidam ſibi filios in 1. dubio. & Iaſ. conſil. 13. caſus talis. q. 1. Nam teſtator non fuiſſet alias relicturus niſi illa uxor uoluiſſet. l. ſi remunerãdi. §. ſi tibi. ff. mand. uel teſtator aliquid aliud nepoti reliquiſſet eidem ab inteſtato ſucceſſuro, & quando legatum factum eſt ei qui neceſſario iure ſucceſſiſſet, tunc ea re euicta uel tota uel pro parte hæres debet partem legitimam ſupplere. l. ſcimus. in prin. C. de euictio. ita hic dominus Carolus de Croy erat ſucceſſurus, ſi ergo pars euincatur hæres tenebitur ſupplere.

Secundæ quæſtioni breui reſpon. quod ſi res legata

Source : BIU Cujas

per retractum conſanguinei euincatur à legatario,
quod tunc ęſtimationem rei à proximo datam habe
bit, idem legatarius.tex.in l. planè. §. 1. ibi ſufficit, uel
rem conſequi, vel rei æſtimationem.ff.de leg. 1.l.mor
tuo.§.Labeo. ibi uel in ipſam rem, ſi hæc in bonis te-
ſtatoris fuerit,uel ſi non in eius æſtimationem.de leg.
2.facit l.fideicommiſſa.§. ſi ſeruo,ibi cum vero ipſum
legatum præſtari non poteſt æſtimationem eſſe præ-
ſtandam.ff.de leg.3.

Item ſi forenſi prohibito acquirere, hic legetur res
iam prohibita eidem debetur æſtimatio. Bart. in d. §.
ſeruo.& in l.idem Iulianus.§. fin.ff.de leg. 1. Bald. in l.
cum quæſtio. C.de legatis, Iacobinus & alii in l. cum
alienam.in fin. ibidē. Idem ſi teſtator leget rem alie-
nam. Nam hęres tenebitur eam redimere ſi poſſit,ſin
minus æſtimationem eius dare debet.l.non ſolum.in
ſtit.de leg.& ibi plenè doctores.

12 Imo † hæres tenetur cauere legatario de euictione
l.ſi domus.§.de euictione.ff.de leg. 1.nam hæres tene-
tur facere rem irreuocabiliter legatarii.l. qui concubi
nam. §. ſi hæres.ff.de leg.3.unde nō dicitur res ſoluta,
quando non durat ſoluta.l. etiam ff.de ſolutio.l.Iulia.
§.1.de uerbor.obligat.& ſi non fecerit rem accipientis
prout tenebatur, ad huc poterit prima actione, videli
cet ex teſtamento, conueniri. l. ſi à ſubſtituto.§. hæ-
res. de leg. 1. Ideo hic Philippus de Croy hæres tene-
tur legatario, videlicet domino Carolo ſuo fratri ca-
uere de euictione, & ſi euincatur tenebitur.

13 Conſequens eſt,vt quando† teſtator prudens legat
rem alienam vel obligatam coniunctæ perſonæ, hæ-
res tenetur luere.l.cum alienam.C.de leg.l.ſi res obli-
gata.ff.de leg. 1.cum bonum ſit argumentum rei alie-
næ ad rem obligatam.§. ſed ſi rem. inſtit. de leg. Poſt-
quam ergo fuit legatum factum coniunctæ perſonæ
teſtantis,vt potè nepoti ipſius ſcienter ualebit legatū,
& quod teſtator ſciret, patet, quia iam eo ſuperſtite
ęrat inchoatus proceſſus, ſuper retractu, ut patet in
tract.pacis, & infrà dicam.

Nec obſtat quod hic erat ſua uidelicet teſtatoris,
vtpote quia emerat non aliena. Reſpon. quod res re-
ſtituenda,abeſſe uidetur.l. ſi quis mandato. ff. de neg.
14 geſt.quia qui † actionem ad rem habet, *ipſam* rem ha
bere videtur.l.qui actionem. ff. de regulis iur. & hoc
uidetur decidere Ioann. Fabr. in §. quod autem in
fi.inſti.de leg.vbi dicit quod ſi teſtator rem tenebat,&
in ueritate fuit ſua, ſed alius habebat ius ad eam, tūc
dicas illam rem alienam. ſic in hoc caſu,quando teſta
tor legauit hanc rem retractui ſubiectam,ſi euincatur
habetur ac ſi res eſſet aliena, & ideo, ſaltem æſtima-
tio, legatario debebitur.

Nec refragatur quod ſi legetur quid vniuerſale &in
illa vniuerſitate reperiantur aliquæ res obligatæ,tunc
hæres non tenetur eas luere, ſed legatarius.l.licet. ff.
15 de dote præleg. nam † legatum vniuerſale tranſit in
legatarium cum onere ſuo. l.cum pater.§.mēſæ.ff.de
leg.2.Bald.in l.prædia.C.de fideicomm. Alex. & Iaſo.
in d.l. ſi res obligata.ideò infertur quod ſi aliquis mer
cator legauerit apothecam ſuam videtur legare eam
cum omnibus creditis & debitis Paul.in l.certo gene
ri.ff.de ſeruit ruſtic. prædior. quod intelligerem uerū
quando in illo legato vniuerſali aliquæ res tantum eſ
ſent obligatæ. Secus ſi omnes, quia tunc onus luendi
ſpectabit ad hæredem, alioqui illud legatum nullam
contineret vtilitatem, & legatario eſſet inutile. l. pla-
nè.§.quod ſi rem.ff.de leg. 1.facit l.qui concubinam.§.
qui hortos.ff.de leg.3. vbi hæres pro vſufructuario te-
netur ſoluere, quando aliàs legatum eſſet inutile, fa
cit quod not. Bart. in l.his uerbis.§. fin. ff. de leg. 3.&
in l.cū res.de leg.1. hoc etiam probatur in d.§. menſæ.
ibi non erit quærendum amplius in ęre alieno ſit,quā
in quæſtu. ergo ſi nil eſt in quæſtu bene erit quæren-
dum, ſumendo arg. à contrario, quod eſt bonum in
iure l. 1.ff.de offic. eius.

At in caſu propoſito retrahens petit omnes res le-
gatas, ideo legatum eſſet, d.Carolo inutile: quare cō-
cludo legatarium, ſaltem æſtimationem in caſu re-
tractus habiturum, quam proximus offeret, & ſu-
per hoc non eſt hæſitandum per prædicta. nam hic
ſi bene inſpiciatur, non eſt legatum uniuerſale, licet
poſſit fortè dici generale, ut not.in l.legato generali-
16 ter.ff.de leg. 1.gl & doct.in l. 1.de edend.ſed in † lega-
to generali non diſponitur quod legatarius ad onera
teneantur, ſed tantum in vniuerſali. glo. & doct.in l.
ſi quis ſeruum.§.ſi ff.de leg.2.

17 Item quando † legatur res litigioſa valet legatum.
l.nomen.ff.de leg.3. & hæres ſuis ſumptibus & expen
ſis tenetur proſequi rem,authen.tunc ſi hæres. C. de
litigioſ.in qua ſi ſuccubuerit nil extraneo legatario de
betur.d.authen.tunc ſi hæres. C. de litigioſ. ſi legata-
rius ſit coniunctus teſtatori, dicerem etiam æſtima-
tionem deberi. per d.l.cum alienam,& ſupradicta.

Tertia quęſtio non habet difficultatem, quia deci-
ditur per text.formalem, in l.qua ætate. ff. de teſtam.
18 vbi † *minor quatordecim* annis,non poteſt teſtari,&
requiritur quod *ſint completi,* ſaltē quod ultima dies
quatordecim annorum *ſit cœpta, ut ibidem* dicitur,
& hic latius non inſiſto.

19 Præterea an valeat donatio cauſa mortis facta *per*
minorem 14.annis.d.Philippo,& breui reſpon.quod
non, is enim qui non poteſt teſtari ratione ætatis,nō
poteſt cauſa mortis donare. Nam illa ætas quæ in te-
ſtamento requiritur, & in donatione cauſa mortis.
tex.ſingul.in l.1.§.fin.ff.de tutel.& ratio. diſtrah. & ibi
& ibi multa addidi.

20 Item † donare inter uiuos *ſicut* contrahere minor
25. annis prohibetur, per totum titulum.ff.de mino
ribus.aliqui reſtituitur *ut ibi.*l.fin. C.*ſi* maior.fact. alie
natio.&c. Hoc *expreſſe* tenet Azo in ſumma rubr.de
donat.§. *quis poſſit* donare. ubi concludit minorem
25.annis non poſſe donare.l.contra iuris ciuilis. ff. de
pact.& ſic tam teſtamentum, quam donatio facta. d.
Philippo periclitatur.

21 Quarto quæritur an † renuntiatio facta per fratres
& ſorores.d.Philippo de Croy maiori natu, profit a-
liis. uidetur quod non, quia pactum perſonale non
egreditur perſonam.l.iuriſgentium.§.pactorum. l. ſi
unus.§.ante omnia.ff.de pact.

Item pactum de non petendo factum uni ex fratri
bus non prodeſt aliis quominus pars ab aliis *peti* poſ
ſit.l.ſi actionem.C.de pact.& ibi plene doct.& hoc ui
detur tenere Roma.conſil. 43.ad primum. Et Guid.
Papa conſil. 158. nobilis. col.2.& ſeq.

22 Contrarium mihi uidetur verius, quia † remiſſio
facta per unum ex ſubſtitutis, prodeſt aliis. Portio
enim excluſi per repudiationē aliis ſecū ſubſtitutis ac
creſcit.l.3.§.bonorum.cum legib.ſeq.ff.de bonor.poſ
ſeſſ.l. ſi ex pluribus. de ſuis & legit. hæredibus.l. una.
C.quando non peten.partes hoc expreſſè tenuit Ioā.
Andr. in additio. ad Speculat. in titu. de teſt.in §.1.uer
ſic.ſed quid ſi fideicommiſſarius, in additio.magna.

23 Item, † quando unus ex his quibus ſucceſſio defer
tur directò, uel per mediam perſonam alterius per re
pudiationem excluditur à iure petendi, eius portio de
fertur aliis ex iure accreſcendi.l. 1.§.ſi nemo.ff. ad Ter
tul. Et hoc non fit mediante pacto facto alteri. Sed
Sed legis poteſtate, uidelicet per ius accreſcēdi quod
inci-

incipit habere locum remiſſione facta per pactum. ſic conſuluit Dynus conſi.6.ex teſtamento. col.1.

24 Ad hæc † ubicunque tutor facit illud ad quod tenetur licet ſuo nomine faciat, uidetur tamen hoc facere pro pupillo.l.Lucius.2.§.tutorem, & l.Titium. §.altero.& ibi Bar. ff.de adminiſtr.tutor. Sed hic tenebatur pupillis acquirere.l.1.ff.de tutel.& ratio diſtrah. Cum hoc omittat: tenetur ſaltem communicare dicit Bart. in d. §. altero. ideo renuntiatio facta per Iacquelinam & Helenam cum fuerit facta ſimpliciter & non dicto Philippo, in fauorem omnium fratrum cẽſetur facta, tum quod per notarium acceptata fuerit pro illis quorum intereſt, ut patet in inſtrumento renuntiationis, tum etiam quòd ipſe tutor ſibi à pupillo acquirere non potuit,uulgatis iuribus.

Nec obſtat quod dederit primogenito,uidelicet d. Philippo de Croy, & quando apparet quod donatio eſt facta in fauorem alicuius, tunc alij non prodeſt. l. in ædibus.ff.de donat.l.ſi actionem. C.de pact.Bal. expreſsè hoc tradit in l.pactum q.8. C.de coll.Reſpond. hic recipiens renuntiationem & repudiationem erat

25 tutor,qui † ſuis pupillis utilia procurare & inutilia uitare debet.l.fi.§ omnem.C.de adminiſtr.tutor. & ſub hypoteca bonorum ſe hoc facturum promittere debet.l.de creationibus.C.de epiſcopali audien.l.fin.§. ſi cum antiquitas, de curat.furioſ.

26 Imo † actione tutelæ uel curę poteſt conueniri tutor uel curator, qui potuit acquirere pupillis, & eis non acquiſiuit.l quidquid & l.eum.C.arbit.tutel.ideo ad intereſſe pupillo tenetur.l.ſiue.§. Modeſtinus.2.& §.ſeq.ff.de adminiſtr. tutor. Sed hic, d. Philippus potuit acquirere per has renuntiationes pupillis & tamẽ aliquos ſuo nomine uoluit facere. Ergo ad intereſſe commune tenetur ut uidelicet cõmunicet d. comiti Carolo ſuo fratri id ꝙ à Gulielmo & ſororib⁹ habuit.

27 † Aduertendum eſt tamen quod quando filia non adiuit hæreditatem tempore renuntiationis, tunc repudiando eam, accreſcit aliis ſuis fratribus omnibus. l.ſi ex pluribus. ff.de ſuis & legit. quia portio accreſcit portioni.l.ſi totam ff.de acquir. hæredit. Ideo hæc renuntiatio omnibus habentibus. portionem prodeſt, quando pars non fuit adita.

Si verò adiuerit &poſtea renuntiauerit vni ex fratribus, tunc illi videtur tantum donaſſe,non aliis. Nam poſtquam adiuit portio ſua fuit ei acquiſita. Igitur nõ poteſt accreſcere portio ſemel acquiſita.l.1.§.fin. ff.de uſufr.accreſcend. Bar.in repet.l. re coniuncti,& ibi Iaſon. tradit nouem limitationes. ff. de leg.3.quia ſicut quando vni renuntiatur non prodeſt alteri fatri tanquam pactum factum cum alio.d.l.ſi unus.§.ante omnia.ff.de pact.not.in d. l. ſi actionem, & ſuprà dictum extitit, ita nec hic proderit fac.no.Bart.id l.3.§.1.in fin. ff.de liber.leg. vbi tradit quando liberatio facta vni proſit alteri.

In dubio quando non apparet hæreditatem aditam & portionem repudiatam, dicemus non adiuiſſe per repudiationem.l.fuit quæſtionis.ff.de acquir. hæredit. & l.licet.ſi quis omiſſa cauſ.teſtam.ubi nõ uidetur adire hæreditatem qui renuntiat etiam pretio recepto, quia uerba hoc non important, cum adire & repudiare ſint contraria. Ideo unum non operatur aliud contrarium.arg.l.legata ff.de leg.1.facit tex.in l.cum oportet.§.cum autem ibi niſi ſpecialiter, &c.C.de bo. quæ libe. vbi aliud eſt renuntiare, aliud transferre per donationem ius ſuum.

28 Præterea † additio eſt facta.l.pro hærede. ff. de acq. hæredit. quæ non præſumitur niſi probetur. l. in bello.§.factæ.ff.de captiu.nec ante aditã hæreditatem donare quis poteſt, cum non habeat & priuatio præſupponit habitum.l.decem.ff.de uerbor. oblig.§. ſeruus. Inſti.de capit.diminutio.

Adhæc probatur in l.ſi ſponſus.§. ſi maritus hæres. ff.de dona.inter uir.& uxor. ubi ſi maritus hæres inſtitutus renuntiet antequam adeat cauſa donationis valet: quia maritus non diminuit aliquid de ſuo pa-

29 trimonio,ſed ſimpliciter non acquirit,& ſic † renuntiatio facta ad inſtantiam alterius non habet tacitam aditionem hæreditatis incluſam. ſic conſuluit Areti. conſil.91.uiſo themate in 1. dubio.ubi in fi.dicit non procedere, quando eſſet inæqualitas inter filios: tunc enim ex æquitate,& ut cauſa ſcandali remoueatur,debet illa pars communicari, quod optimè caſui noſtro conuenire poteſt. Nam ſi d. primogenitus haberet omnia bona per filios & filias repudiata, maxima eſſet inæqualitas inter primogenitum, & d. Carolum ſuum fratrẽ, unus eſſet ebrius, alter eſuriret: ut dicit Apoſtolus,oriretur etiam ſcandalum: quia frater primogenitus omnes ſuos fratres & ſorores, dum is frater maior adminiſtraret bona cogeret minis uel terroribus, ſuaſionibus, uel alio modo ad dandum & repudiandum ſibi bona. Quare ad minus quum eſt ut ſaltem communicent, id quod ex bonis cõmunibus acquiſitum extitit.Iuxta.l.ſi ut proponis.C.de rei vẽd.

Fallit quando apparere poſſet ex coniecturis, aut alias quod repudians vni tantum donaret, uel hoc expreſſit: in eum caſum illi tantum proderit, in cuius fauorem factus eſt actus, ut illi partẽ ſuam etiam nõ aditam uideatur adire, & breui manu donare, quia niſi adiiſſet,non poſſet donare,cum non haberet,nemo enim dat quod non haberet.l.ſi vniuerſæ.C.de leg. & ibi Bart.ſic tenet Paulus expreſſe in l. 1.§. inde Neratius.ff.ad Trebell.& in l.ſicut.C.de repud. hæred. quia

30 qui vult † cõſequens, uidelicet repudiare, uidetur uoluiſſe antecedens, ſcilicet adire. l.illud.ff.de acquir.hæredit.l.ad legatum,cum ſimilib.ff.de procura Bal.hoc tradit,in l.pactum.q 8.C de coll.per tex.in l in ædibus ff.de donat. & ſupra dixi. Sic conſuluit Socin. conſil. 34 uiſa renuntiatione.in 4 uolum.Paul.in l. pactum. col.2.C.de collat.& l.planè §. ſi duobus. col 3. ff. de leg.1.at hic iam fuit adita hæreditas, ideo nõ amplius inſtabo: quia non potuit hic tutor facere in ſuum fauorem,& pupillos ſuos ſpoliare.

31 Inſuper † actus debet reprobari, quando eſt mali exempli.l.3.§.2.ff.ad legem Cornel. de ſicar. l. ſi quis aliquid.§.qui abortionis.de pœn. Sed iſte actus eſt mali exempli,imo peſſimi, uidelicet quod tutor ut lucretur bona pupillorum eos religionem ingredi ac renũtiationem bonorum habere ab eis procuret, ſorores etiam renuntiare bonis modico dato, & id quidem de communi, certè, non poteſt negari quin illud peſſimi ſit exempli. Et nullus frater maior inueniretur (ſi eis permitteretur)qui hoc non ageret, ideo hac ratione prędicta reprobatum eſt.

Item, in hac remiſſione ſibi facta non potuit in re ſua authoritatem pręſtare.l.1.ff.de authorit.tutor.Nec potuit alius tutor, vel curator his pupillis pro hac

32 repudiatione dari,quia † curator pro authoritate præſtanda ad donandum non poteſt dari.l.ab agnato.& l. fin. ff. de curat.furioſ. Nam curator cauſa cognita eſt dandus, & ex iuſta cauſa, ſed non eſt iuſta cauſa dandi curatorem ad donandum,cum donare ſit perdere. l.filiusfamil. ff. de donatio. hoc expreſsè tenet Bald. in l. 1.C.ſi aduerſ.donat.Alexan. conſil. 125. uiſis in 1. uolum.& Deciſ. Neapolit. 87. magnum. Ergo non potuit ſic interponi.

33 At quando † tutor ſpoliat pupillum, uel curator

 adul-

Source : BIU Cujas

adultum debet pœna deportationis & publicatione bonorum puniri, text. in l. meminerint, in fin. C. unde ui. Et deciſ. Neapolit. 103. catholica, circa finem. Sed ſpoliare bene dicitur, quando impellit eos ad repudiandum bona ſua & illi dandũ. Quare caueat d. Philippus de Croy de pœnis ſibi imminentibus.

Vltima eſt quæſtio, an Philippus hæres inſtitutus poſſit uirtute teſtamenti tanquam hæres ea quæ in patria iuris ſcripti ſunt capere, & ea quæ ſunt in patria conſuetudinaria iure legati, & breuiter reſpon. quod

34 non, tum quia † à iure prohibetur, quod quis ſit hæres & legatarius. §. an ſeruo. inſti. de leg. Et de conſuetud. Boer. in §. 6. circa finem de teſta. Et ſic in patria iuris ſcripti ſeruabitur ius commune, in patria conſuetudinaria, conſuetudo. Cùm ergo & de iure & de cõſuetudine ſit prohibitum, ne ſit hæres & legatarius: quia à ſeipſo nõ poſſet legatum petere, ut in §. an ſeruo. not. & res non debet diuerſo iure cenſeri. l. eum, qui ædes. ff. de uſucapionib. non poterit eſſe tanquã hæres in patria iuris ſcripti, & in patria conſuetudinaria, tanquam legatarius.

Quare concludo ſuprà adducta iuris eſſe, ſalua correctione melius ſentientis. l. Claudius. ff. qui potior. in pign. habeant, & in fidẽ præmiſſorum me ſubſcripſi.

RESPON. CLXXV.

De ſubſtitutione matri facta.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio facta matri, & ſuis liberis, an ordine ſucceſſiuo ſuccedere debeant.*

2 *Copula, &, æqualiter copulat.*

3 *Dictio, &, poſita inter perſonas, quid operetur.*

4 *Dictiones &, & cũ, quoad coniunctionẽ æquiparantur.*

5 *Diſpoſitio una plures perſonas reſpiciens, pariformiter eas determinare debet.*

6 *Inſtituti, uel ſubſtituti, quando æqualiter ueniant.*

7 *Teſtator diſponens inter eos, in quibus non cedit ordinata affectio, ſimul, & non ordine ſucceſſiuo eos uocaſſe uidetur.*

8 *Teſtator quando inter eos diſponit, inter quos cadit ordo neceſſariæ uocationis, ordine ſucceſſiuo eos uocare uidetur.*

9 *Diſpoſitio, quando ſit inter eos, inter quos cadit ordo charitatis, & affectionis, quando æqualiter ueniant, ibid. & infra.*

10 *Alternatiua poſita inter perſonas, inter quas cadit ordo charitatis, ſemper intelligitur ordine ſucceſſiuo.*

11 *Teſtator inſtituens filiam, & liberos ſuos, tunc ueniũt ordine ſucceſſiuo, & ratio ſubditur.*

12 *Ordo qui ſeruatur in ſucceſſionibus ab inteſtato, ſeruari debet in ſucceſſionibus ex teſtamento.*

13 *Relictum ſecundum ordinem ſcripturæ præſumitur, quod pluribus relinquitur, nec apparet cui primo.*

14 *Ordo ſucceſſionis, in perſonis eiuſdẽ gradus non datur.*

15 *Lex, uel ſtatutum quando defert aliquod ius exiſtentibus, in diuerſis gradibus, intelligitur differre ſecundum ordinem gradum ab inteſtata.*

16 *Voluntas teſtatoris eſt ſeruanda.*

17 *Fraudantibus iura non ſubueniunt.*

18 *Subrogatus ſapere debet naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*

19 *Pater ſi fuerit ab uxore rogatus, ut reſtituat filijs hæreditatem poſt mortem, poterit ante mortem reſtituere, ſi creditores illa bona accipere uelint.*

20 *Alienationi tranſigendo conſentiens, licet ipſe eam reuocare non poſſit, alius tamẽ poſtea ſuccedens poterit. Res alienata præſcribi non poteſt. ibid.*

21 *Prælegata in reſtitutione aliquando ueniunt. Iurari in litem an poſſit contra hæredem inuentarium non conficientem. ibid.*

22 *Dotes de fideicommiſſo detrahi debent.*

23 *In fideicommiſſi reſtitutione quæ ueniant, & quæ non.*

24 *Fideicommiſſum uniuerſale non comprehendit ea, quæ hæres non habuit iudicio teſtatoris.*

25 *Remiſſio hæreditatis facta fratri per ſorores, an fideicommiſſi remiſſionem inducat.*

26 *Liberi, an alienata per patrem reuocare poſſint.*

LOQVEBAR de teſtimoniis tuis in conſpectu regum, & non confudebar quia mandatis tuis credidi.

Teſtator inſtituit Petrũ, & quãdocunq. contingat decedere ſine liberis, uel alias quomodocunque

1 † ſubſtituit Franceſiam ſuam filiam & ſuos liberos natos, quæro primo an ſuccedere debeant ordine ſucceſiuo, uel ſimul? Secundò an cenſeãtur uocati per vulgarem, uel fideicommiſſam? Tertiò, an alienata per Petrum poſſint reuocari per Franceſiam & eius filios? Vide Guid. conſil. 133. Antonius, *in fin.* quod ſic. Quartò, ſi Franciſca ſuccubuerit obſtet exceptio rei iudicatæ filiis.

Primò, videtur quod æqualiter debeant Franciſca

2 & eius liberi ſuccedere, quia † copula & liberos ſuos, copulat æqualiter. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duob. reis. l. 1. §. his ita, ibi, quia coniuncti quidem propter vnitatem ſermonis, quaſi in vnum corpus redacti ſunt. C. de cadu. tollend. not. in c. 2. de reſcriptis. ergo æqualiter uenire debent, & ſic unus non cenſetur grauatus reſtituere alteri.

3 Adiungi poteſt, quod quando † dictio, &, ponitur inter perſonas, denotat diſtributionem, & diuiſionẽ per partes, inter eaſdem perſonas faciendam. l. eum, qui, in princip. ff. de uerbor. oblig. ubi qui ſibi & Titio ſtipulatur, decem, ueriſimile eſt ſemper decem communiter ſibi & Titio ſtipulari. Idem in legato Titio, & Sempronio facto, ut ibidem dicitur, authen. ſi quãdo. C. de conſtit. pecu.

4 † Item, † &, & cum æquiparantur, quoad coniunctionem. l. Titiæ textores. §. penul. ff. de leg. 1. ſed vbi teſtator inſtituit aliquem, & ſubſtituit filium, cum liberis, ambo admittuntur ſimul. l. fin. C. de impub. ergo & hic.

Præterea, ſi legetur uſuſfructus mulieri cum filiis, uſuſfructus ſimul debetur, ſic & in caſu noſtro, ſuccedere debent liberi Franceſiæ ſimul dño de Leſtrange.

Conſequens eſt, ſicut una determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariter determinare. l.

5 nam hoc iure. ff. de vul. ſic una † diſpoſitio reſpiciens plures perſonas, debet eas pariſomiter determinare. l. legata inutiliter. §. fin. ff de leg. 1. ſed determinatio reſpicit Franciſcum, & liberos, ergo eos paritervocabit.

Præterea facit tex. l. codicillis. §. inſtituto. ff. de leg. 2. vbi auus inſtituit filium & nepotem ex eo emancipatum, & ſuccedunt æqualiter, & ſic hic ſuccedere debent.

Secundò, poteſt ſuaderi quod Franceſia, & eius liberi ueniant ordine ſucceſſiuo, per l. Gallus. §. quidam

dam rectè. & ibi omnes. Docto. ff. de liber. & poſthu. Item probatur Deuter. 6. c. quæ ego præcipio tibi & filiis ac nepotibus tuis cunctis diebus vitę tuæ. & Gene. 17. c. dabo tibi & ſemini tuo poſt te terram peregrinationis tuæ. dicit poſt te, ergo non ſimul, multa alia infra dicam.

Pro intellectu materiæ conſiderandi ſunt caſus ſequentes. Primus eſt quando † teſtator inſtituit filium cũ filiabus, uel ſubſtituit filio ſuo Caiũ, cũ filiis Caij, vel una cum filiis, uel ſimul tunc ueniunt æqualiter. l. fi. C. de imper. quem text. licet ita intelligant doct. tamen loquitur quando teſtator inſtituit Sempronium vna cũ filiis, & ſic dictio una & cũ erant appoſitæ. facit dicta l. ſi mulieri. ff. de uſufruct. accreſ. Bal. in l. vna. §. ubi autem. C. de caduc. tollend. Et ſic intelligetur prima opinio ſupra allegata. Bar. & communiter doct. in d. §. quidam licet. Iaſ ibi naturam utriuſque coniunctionis non interne cogitauerit, cum contrarium tenuerit, uidelicet quod ambo ſimul coniungant, attamen & non ita copulat, ut neceſſario copulatorum coniunctionem ſimul, atque eodem tempore requirat, utpote ſi quis dicat, Rex & conſilium magnum uenerunt Pariſ. non neceſſariò ſequitur quod ſimul uenerint, quod ſecùs dicimus ſi ponamus Regem cum conſilio ueniſſe.

6

Quia hic uidetur demonſtrata *qualitas temporis*, Igitur non *deſtruuntur uerba quando teſtator* ſubſtituit *Titium & liberos, ſi dicamus* ordine ſucceſſiuo, *ſecus ſi filium* cum liberis: quia non poſſet dici ſubſti*tutus* cum filio, qui uenit poſt filium, conſiderato effectu, & hæc eſt communis teſte Hyppolito. in tract. ſubſti. de uulg. q. 10. Mateſil. no. 157. not. ſi decedens.

7 Secundus caſus eſt, quando † teſtator diſponit inter eos, in quibus non cadit ordinata charitas, nec affectio inſtituendo uel legando, utpotè ſubſtituendo Titiũ extraneum, & ſuos filios, tunc ſimul uidetur eos uocaſſe, & non ordine ſucceſſiuo. l. ſi quis Titio, ſecundũ vnum intellectum. ff. de vſufr. accreſcen. Et iſta eſt cõmunis teſte *Alex. conſi. 22. viſis ac perlectis.* col. 3. in 3. vol. quod eſt repetitum. in conſi. 13. in 4. volum. & ibi adducitur conſilium Antonii de *Prato* ueteri idẽ tenens. & Bart. conſi. 61. colum. 2 in 1. uolum. Ratio eſt quia ibi tantum diligere uidetur teſtator *filios* extranei, ſicut poſtquam patrem eos nominauit, ergo ſimul venire debent ex præſumpta mente defuncti, alioqui ſi contrarium uoluiſſet, diſpoſuiſſet. l. una. §. ſin autem ad deficientis. C. de cadu. tollen.

Fallit quando verbum filiis immiſceret & hæredibus tunc cum uniens non poſſit hæredem habere. l. qui ſuperſtitis. ff. de acquir. hær. l. 1. de uſucap. pro hærede. & l. 1. de hæred vel actio. vendit. Bal. & Sal. in d. l. fi. C. de impub. & l. vna. §. ubi autem. de caduc. tollen. Curtius conſi. 74. ſuper memorata. coll. 4. Soci. conſil. 12. præſens. in 3. vol. in 2. quæſt.

8 Tertius caſus quando † teſtator diſponit inter eos inter quos cadit ordo neceſſariæ uocationis, quia debetur eis legitima ſucceſſiuè, ut filius & nepos, tunc uidentur vocati ordine ſucceſſiuo. glo. & omnes docto. in d. §. quidem. Dec. conſi. 384. in caſu. col. 2.

9 Quartus caſus eſt, quando † diſpoſitio fit inter perſonas inter quas cadit ordo affectionis & charitatis, non tamen neceſſitas debiti naturalis, tunc veniunt æqualiter, utpote ſi teſtator ſubſtituit fratrem, & eius filios, uel filium naturalem, & eius filios per c. Raynutius. de teſtam. vbi Alterocha & ſoboles ſimul admittuntur: quia teſtator non tenebatur inſtituere ſobolem, poſtquam erant duæ filiæ & licet aliæ: reſpondeo, dentur: hæc tamen æquior mihi uidetur reſponſio, vel, ibi etiam nomen erat collectiuum. hoc etiam probatur in c. Raynaldus. ibi. ubi nepotes ſimul cum patruo ſuccedunt, quia licet ſit ordo charitatis & affectionis, nõ tamen neceſſitatis: ergo ea ceſſante ceſſabit diſpoſitio. l. quod dictum. ff. de pact. c. cũ ceſſante. & ibi præpoſitus. col. 1. de appel. ſic indifferenter tenent doct. contra Bart. in d. §. quidam. licet opinio Bart. poſſit ſuſtineri. nam plus præſumitur frater dirigere fratrem, quam fratris liberos ut dixi, tamen prima eſt magis communis teſte Alex. d. conſil. 22. viſis. & conſil. 26. in 3 vol. & conſi. 13. in quarto vol. & conſil. ſeq. Barba. conſil. 61. ſcribitur. coll. 2. in 1. volum.

Alius caſus quando teſtator vtitur diſiunctiua, uel alternatiua inter illos, inter quos cadit ordinata charitas, cum natura ſua ſit non omnia copulare, ueniunt ordine ſucceſſiuo. l. cum pater. §. pen. ff. de leg. 2. quia

10 † alternatiua poſita inter perſonas, inter quas cadit ordo charitatis ſemper intelligitur ordo ſucceſſiuo. Bal. in l. Caius. ff. ſolut. matrim. & cap. 1. in princ. de eo qui ſibi & hæredib. ſuis. aliàs ſi non eſſet ordinata charitas æqualiter admitterentur. l. pen. C. de verb. ſignifi. Barb. conſ. 61. ſcribitur. col. 1. & ſeq. in 1. vol. & conſ 43. clementiſſimum col. vlt. in 4 vol.

11 Quintus caſus eſt, quod ſi † teſtator inſtituat filiũ & liberos ſuos, vel ſubſtituat nepotem, & liberos vel filios, ſeu ſuam poſteritatem, uel ſuos, ſeu alio nomine collectiuo, tunc veniũt ordine ſucceſſiuo. Primò, videlicet, pater, poſtea filius, tertiò, nepotes, quartò, pronepotes, & ita probatur in d. §. quidam rectè. & l. cum in teſtamento ff. de heredib. inſtit. l. ſi ibi gradatim. C. de verb. obligatio. hic eſt caſus noſter, ubi eo ordine vocantur liberi. Ratio eſt quia veriſimile eſt teſtatorem magis dilexiſſe filium, quam nepotem, & nepotem plus quam pronepotem, & eum voluiſſe præferri ex ordine affectionis, & charitatis. l. cum pater. §. pen. ff. de lega. 2. & l. fi. C. de verb. ſignific. Nam pater magis diligit filium, quam nepotem. l. ſi ſti quidem. ff. quod met. cauſ. l. generaliter. C. de inſti. ſubſtit.

12 Item † ordo qui ſeruatur in ſucceſſionibus ab inteſtato debet ſeruari in ſucceſſionibus ex teſtamento. l. obuenire. ff. de verb. ſignific. Sed in ſucceſſionibus ab inteſtato ſeruatur ordo ſuccedendi, ut primo vocetur filius quam nepos. auth. in ſucceſſ. C. de ſuis & legit. in auth. de hæred. ab inteſta. venien. col. 9. per totum. ergo & in ſucceſſionibus ex teſtamento ſeruabitur idem ordo, ne remotior paris ſit conditionis cum proximo. Et dicat id quod habetur in Euangelio. Pater tu feciſti eos nobis pares, qui portauimus pondus diei & æſtus.

Prætereà, qui ſubſtituit nepotem filio, & liberos nepotis videtur ſubſtituere, ſicut neceſſe habet facere, vt poſt filium nepotem, poſtea filios nepotis vocet. arg. § quidem. ibi. vt eo caſu valeat qui ex verbis. &c. & l. ſi ſtipulatus. circa medium. Ibi, quia non eſt veriſimile plus venditorem promiſiſſe, quam iudicio empti præſtare compelleretur. ff. de vſur.

13 Poſtremò, cum † pluribus relinquitur, nec apparet cui primò præſumitur ſecundum ordinem ſcripturæ relictum. l. qui ſoluendo. 2. de hæredib. inſtit. l. peto §. fratre. ibi, ut proximior quiſque primo loco uideatur inuitatus. de leg. 2. l. quoties. de vſufruct. c. mandato. de præben. lib. 6. Sed hic ſubſtituta eſt Franciſca & liberi, ergo uenient ordine ſcripturæ, ut primo Franciſca, deinde liberi: quod ſi aliud diceremus, ueniremus contra voluntatem teſtatoris.

Et iſta eſt communis opinio teſte Guid. Pap. conſi. 122. Ioan. Mol. in j. dubio. & conſi. 133. Antonius in

j. q.

Source : BIU Cujas

j. q. & conſil. 135. colum. 3. conſil. 14. adſit ſpiritus ſancti.col.4.in 4. vol.Alex. conſi. 129. perſpectis.in 5. uol.Socin.conſi.86.uiſis. col. pen.in 2. vol.

Item, ubicunque ſit nominatio plurium perſonarum ſub nomine collectiuo, inter quos cadit ordo charitatis, & ſunt in diuerſis gradibus, illi ueniunt ordine ſucceſſiuo, ut familia, populus, poſteritas, liberi,agnati,deſcendentes ſui, licet hi nouiſſimi propriè non dicantur collectiua, tamen idem in his diſponitur, ut ſi dicam, ſi filius moriatur ſine liberis, ſubſtituo Titium nepotem & ſuos liberos, ſecùs ſi diceret ſi Titius moriatur ſubſtituo filios Iohannis, cum ſint in eodem gradu, non venient ordine ſucceſſiuo, ſed
14 æqualiter, quia † in perſonis eiuſdem gradus, non datur ordo ſucceſſionis. Socin. & alii in dicto §. quidam. & in conſil. lxj. uiſa facti, col. 2. in 4. uolum. l. cum ita. §. in fideicommiſſ. ff. de legat. 2. Curtius conſil.74. ſuper memoria. in fi.1. quæſtionis. ubi concludit poteſtatem legitimandi datam Titio, & poſteritati, debere intelligi ordine ſucceſſiuo. idem concludit Bal conſi. 492. non eſt dubiũ in 2.vol. quãdo inſtituit Colam, & deſcendentes ab eo. & conſi. 305. non eſt dubium. in 3.volum. Alexand. conſi. 25. in cauſa. colum. 1. vol. 4. & conſi. 9. ponderatis. col. 1. cum ſeq. in 5. uol.

Facit quod not.Bal.in l. 1 colla. 3. C. de ſecun.nup.
15 ubi dicit, quando † lex uel ſtatutum defert aliquod ius exiſtentibus, in diuerſis gradibus, intelligitur deferre, ſecundum ordinem graduum, abinteſtato: nã de iure prætorio,ex ordine uocantur liberi ſicut de iure ciuili.l.1.§.vocantur, ubi ſunt hæc verba: uocantur autem ad contratabulas bonorum poſſeſſionem liberi, eo iure, eoq; ordine, quo vocantur ad ſucceſſionem iure ciuili ff de bo.poſſeſſ. contratab.

Sextus caſus eſt ubicunque ſubſtituitur nepos & liberi eius, tunc ſi apparet de voluntate teſtatoris, illa inſequenda erit, non attento ordine ſuccedendi. d.l. cum ita.§.in fideicommiſſo.ff. de lega.2.ibi. niſi ſpecialiter defunctus ad ulteriores uoluntatem ſuam exten
16 derit.l.nec enim.ff de ſolu.quia † uoluntas teſtatoris eſt ſeruanda.§.diſponat in authent.de nupt. coll.4.l.in conditionibus.ff. de condict.& demonſt. non tantum verba, ſed & mens teſtatoris tribuere ſolet ſuccedendi ordinem l.generaliter.§.non tantum. ff. de fideicõmiſſ. libert.

Quod ſimul non poſſint venire demonſtratur, primò, quia ſubſtituti Petro, ſi deceſſerit ſine liberis, Franceſia & eius liberi venient. Or, ſicut Franceſia eſt ſubſtituta Petro, ſi deceſſerit ſine liberis. Ita Franceſiæ veriſimiliter facta eſt ſubſtitutio poſtquã habuerit liberos. quæ tamen ſubſtitutio in fraudem uidetur facta, quia à matre filio. Bar. in l. ſi à patre.ff.de Caſtren. pecu.doct. in l. ſi donatione. C de col. & fraus cenſetur probata. eo quia illa non poteſt agere, vt filius a-
17 gat, & † fraudantibus iura non ſubueniunt. l. ſi decipien.ff ad Velleia. ſed quod d. Franceſia voluit fraudare patet, quia ea viuente poterat emptor, de Cambi recipere fructus: ergo,ea viua non poterit reſtituere, alioqui in fructibus eundem fraudaret.

Item quando eſt legalis prohibitio fideicommiſſarius non poteſt ſtatim reuocare alienationem, niſi die fideicommiſſi adueniente, ſecùs quando eſt expreſſa prohibitio l cum pater §.libertis.ff. de legat. 2. not.in l.ſi. C. de fideicom. Sic conſuluit Soci. conſi. 43. viſis teſtamento.colla.ult.in 3 vol.

18 Item ſubrogatus debet ſapere naturã eius in cuius locum ſubrogatur. l.ſi eum.§.qui iniuriarum.ff.ſi quis cautio.ergo & hic domin. de Leſtrange. Reſpondeo quod eſt ſubrogatus iudicio teſtatoris,ideo non uenit ex ſubrogatione Franceſiæ vel Petri, ſed ex defuncti ſententia.

Contrarium eſt u erum l. poſt mortem.C.de fideicom.& hoc dicitur ex uolũtate teſtatoris. Bal.in marga. in verb. fideicommiſſum. in 3. etiam ſi fuerit grauatus reſtituere dum volet.l. vxorem. §.Sceuol. ff. de leg.3.ſingulariter ſecundũ Ro. ſing. 426.inſtituo.&c. facit quod no.Bal.in l.maximũ.col.5.C.de liber. præteri.citat Alexand.in l.patrem. ff. quæ in fraud. ubi ſi
19 † pater fuerit ab uxore rogatus, ut reſtituat filiis hæreditatem poſt mortem, poterit ante mortem reſtituere,ſi creditores velint occupare, illa bona. Sic & hæc d.Franceſia poterit reſtituere, ſi hic Decambi uelit uigore areſti occupare illam Baroniam Aleſti. Et hoc dicitur ex voluntate teſtatoris fieri.l.ſi ſpõſus.§.ſi quis rogatus.ff. de donat. inter vir. & vxor.ubi ſic dicitur,ſi quis rogatus ſit percepta certa quantitate uxori ſuæ hæreditatem reſtituere. Et is ſine deductione reſtituerit. Celſus.l.10.digeſtorum ſcripſit magis pleniore officio præſtandæ fidei functum maritum,quam donaſſe videri, & rectam rationem huic ſententiæ Celſus adiecit, quòd plerique magis fidem exoluunt, in hoc caſu quam donationem,nec de ſuo putant proficiſci, quod de alieno plenius reſtituunt voluntatem defuncti ſequuti, nec immerito ſæpè enim credimus, aliquando defunctum uoluiſſe, & tamen non rogaſſe, quæ ſententia habet rationem. &c. Licet res ſubiecta reſtitutioni poſſit in vita alienati, fallit quando filius conſumpſiſſet dimidiam partem hæreditatis, quam pro legitima, & Trebellianica poterat detrahere. Iaſ. in authent. res quæ in fin.C.communia. de fideicommiſſ.

Item, cum quæritur ſi fiat reſtitutio, per dictam Franceſiam domino de Leſtrange, an cenſeatur facta in fraudem, quod nõ cenſeatur fraus, patet in l.patrẽ. cum ſeq. ff. quæ in fraud. credit. & quia ipſa non alienauit, ſed Petrus. Ideo non cenſetur in fraudem.

An ſtatim facta alienatione poſſit reuocari.Reſpõdeo quod ſic, facta reſtitutione licet Franceſia nõ poſſet.l.cum pater.§.fratre.& §. prædium. ff. de leg. 2. Sic
20 conſuluit Socin.conſil.43.uiſis.col.ult.in † eo qui cõſenſit alienationi tranſigendo, vt licet non poſſit reuocare, tamen poſtea alius ſuccedens poterit. & conſil. ſeq. quem uide.

Res alienata non poteſt præſcribi. Iaſ.& Curtius in d. Authent. res quæ. quia non volenti agere nulla currit præſcriptio l. 1. in fin. C.communia.de legationib. ſic nec exceptio rei iudicatæ poterit opponi.

Item ſubſtituit Franceſiam Petro hæredi vniuerſali, ergo ad vniuerſam hæreditatẽ ſubſtituiſſe videtur, & rogaſſe vt totam hæreditatem reſtituat, quia etiam
21 † prælegata aliquando ueniũt in reſtitutione. Decius conſil. 154. viſo ergo & bona quæ prætendit habere, ex remiſſione filiorum.

Deinde hæres nõ confecit inuentarium, qui nihilhominus tenetur ad reſtitutionem bonorum an poſſit contra eum in litem iurari? Iacob.in l.ſi.§.& ſi præfatam. tenet quod non, ſed hæres debet probare bona quæ erant Vincen.in l.ratione. §. quod vulgò col. 29.ff.ad leg.Falcid.

An bona acquiſita ex remiſſione filiarum ueniant in reſtitutionem? Guid. Papa in deciſ. Delphina. q. 303. quæ ſunt illa. habetur in authent. res quæ. num. 27. communia. de leg.

Reſpondeo, aut filiæ remiſerunt Petro fratri hæredi vniuerſali, & tunc cõprehenditur in fideicom. aut Petro fratri, & tunc contemplatione perſonæ & non

ueniunt

Source : BIU Cujas

22 ueniunt in reſtitutionem. Nam † dotes debent detrahi de fideicommiſſo. l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebel. & auth. res quæ. C. de fideicom.

23 Illud quod accreſcit, uenit in reſtitutione fideicõ. l. Papinia. ff. ad Trebel.

Item partus. l. mulier. §. ſi hæres. & ibi Alexand ff. ad Trebell.

Item pactum factum hæredi prodeſt fideicommiſſario. l. ſicut. §. 1. ff. quib. mod. pig. uel hypothec. ſoluit.

Vide quod non teneatur reſtituere, per Corn. conſi. 197. litera decima in 1. vol.

24 Fideicommiſſum uniuerſale non comprehendit ea quæ hæres non habuit iudicio teſtatoris. Paul. conſi. 162. & quæ ex vltima voluntate non ueniunt non ſunt reſtituenda. l. vxorem. §. teſtamento. ff. de leg. 3. Iaſ. in l cum uirum. collat. 2. C. de fideicommiſſ.

25 Quæro ſi ſorores Franceſiæ remiſerint, & quittauerint fratri hæreditatem, an videantur remittere fideicom. & bona ex auo prouenientia? Reſpondeo quod non. per l. de fideicom. C. de tranſact. & facit quod dicit Bart. in l. pactum. C. de pact. & l. 2. §. illud. ff. de hæred. vel actio. vendit. Quod ſi filia remiſerit bona paterna, non uidetur accepto ferre, nec quittare bona fraterna, tũ quia non fuerit certiorata. l. pactum. C. de pact. Et non uidetur quis remittere quod ignorat. l. mater. ff. de inofficioſ. teſt. Sic conſuluit Guid. conſil. 122. Ioan. in quarta quæſtio. & Ioannes Corſet. in repetitionib. §. diui. nu. 49.

26 Quæro an † liberi poſſint reuocare alienata per Petrum eorum patrem vel auũ. Reſpondeo quod ſic, ſi non ſint hæredes ipſius. l. cum à matre. C. de reſcind. uendit. Si enim filius reuocat alienata per patrem, qui eſt legitimus adminiſtrator. l. 1. C. de bon. mater. multò fortiùs alienata per matrem. Si filius eſſet hæres alienantis, non poſſet uenire contra factũ defuncti. Imo ad euictionem teneretur, & poſſet obiici regu. l. uendicantem. ff. de eui. niſi facta fuiſſet additio hæreditatis, cum beneficio inuentarij. l. fina. §. in computatione. & §. & ſi præfata. C. de iu delib. Guid. conſi. 83. Antonius. in fi.

RESPON. CLXXVI.

De compendioſa ſubſtitutione.

SVMMARIVM.

1 Copula, &, æqualiter copulare videtur.

Dictio, &, poſita inter perſonas denotat diſtributionem, & diuiſionem per partes inter eaſdem perſonas faciendam. ibid.

2 Dictiones &, & cum, quoad coniunctionem an æquiparantur, & nu. 5.

3 Determinatio plura reſpiciens determinabilia debet ea pariter determinare.

4 Teſtator inſtituens filium cum Titio, vel ſubſtituens Titium cum ſuis filiis, ueniunt æqualiter.

5 Copula & non ita copulat, vt neceſſario copulatorum coniunctionem ſimul, atque eodem tempore requirat.

6 Succeſsiuo ordine vocati videntur illi, inter quos ineſt ordo neceſſariæ vocationis.

7 Succeſsionis ordo ſeruatus ab inteſtato, itidem ſeruatur in teſtamento.

8 Ordo ſcripturæ, quando in relictis attendatur.

9 Nominati ſub nomine collectiuo, inter quos cadit ordo charitatis, & ſunt in diuerſis gradibus, ordine ſucceſſiuo veniunt.

10 Voluntas teſtatoris quando apparet attenditur, non attento ordine ſuccedendi.

11 Conſulens, etiam ad ea de quibus non interrogatur, reſpondere debet.

12 Verba illa, ſubſtituit Franceſiam, & ſuos liberos, an de liberis Franceſiæ, vel teſtatoris intelligantur, ibid.

13 Liberos ſuos procreatos, ideſt procreandos exponere non eſt inconueniens.

14 Subſtitutus, ut hic, an admittatur ex vulgari, uel fideicommiſſaria.

15 Clauſula codicillaris quid operetur.

16 Subſtitutio, cui adiectum eſt verbum denotans tractum temporis, continet nedum uulgarem, ſed & fideicommiſſariam poſt aditam hæreditatem.

17 Teſtator ubi voluit, quod res in familia remaneat, gradatim ſuccedentes de reſtituendo grauati uidentur.

18 Subſtitutio, cui verbum tractum temporis denotans non eſt adiectum, quando fideicom. contineat.

19 Clauſula ſubſtituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum quid operetur.

20 Reſtitutio fideicom. an ante diem mortis fieri poſsit.

21 Reſtitutio fideicom. ante mortem, an in fraudem facta præſumatur.

22 Baronia Aleſti alienata an uendicari poſsit.

23 Exceptio areſti lati contra d. Franceſiam an noceat domino de Leſtrange vendicanti Baroniam Aleſti.

24 Sententia lata contra hæredem ſcriptum, non citatis legatarÿs quando contra eos executioni non mittatur.

25 Sententia lata contra eum, cuius principaliter intereſt, quando contra eum etiam, cuius in conſequentiam interſit, ualeat.

26 Appellare à ſententia contra principalem lata, licet principalis non poſsit, poterunt tamen prætendentes intereſſe, ſi eis nocebit.

27 Citandus licet non ſit is contra quem principaliter lis non eſt mota quoad ſententiæ ualiditatem, citari tamen debet quoad hoc ut eidem præiudicet.

28 Inuentarium confectum abſentibus aliquibus creditoribus, & non citatis, illis non præiudicat.

29 Citatio per edictum quando non ſufficiat.

30 Res iudicata non nocet, niſi tria concurrant.

31 Exceptio rei iudicatæ ad hoc ut obſtet, quid requiratur.

32 Commodum ex teſtamento an minus principaliter ad ſubſtitutum, & fideicommiſſarium ſpectet, & ideo ſit citandus.

33 Finis eſſe illud principaliter dicitur, ad quod intellectus finaliter tendit.

34 Actus teſtandi principaliter propter inſtitutionem, & ſubſtitutionem, ſecundario uero propter legatarios factus.

35 Reuocatio mandati, licet parui præiudicÿ, non ualet, niſi ſit intimata.

36 Contentio inter nobiles de iuriſdictione alicuius caſtri, quando populo non præiudicet.

Su-

37 *Superior, quod factum eſt parte inaudita, uel aliàs male factum, emendare poteſt.*

38 *Baronia Aleſti, an pro legitima, & Trebellianica retineri poſſit.*

39 *Filius rogatus ſub conditione poteſt detrahere duas quartas.*

Filius alienando uidetur elegiſſe totam rem, quam alienauit, pro Trebellianica, & legitima, quod limitat nu. 40.

41 *Hæres fideicommiſſaria rationem adminiſtrationis reddere tenetur.*

42 *Legitima liberorum quanta ſit.*

VErba teſtamenti ſunt hæc, inſtituo Petrum meum hæredem vniuerſalem, & ſi contingat dictum Petrũ decedere quandocunque ſine liberis, de ſe & ſuo legitimo matrimonio procreatis, ſubſtituit eidem Petro poſthumum ventris dictæ Annæ uxoris dicti teſtatoris, ſi maſculus exiſtat & ad lucem peruenerit, ſi uero ambos uidelicet Petrum hæredem uniuerſalẽ præd. & demum ſucceſſiuè dictum poſthumum maſculum ſubſtitutum, decedere contingat, ſine tamen prole legitima, in eum caſum ſubſtituit eidem Petro hæredi uniuerſali, ac poſthumo maſculo ſubſtituto, uidelicet, nobilem Franceſiam de Monteſalcone, filiam ſuam ſuperius nominatam uxorem affienſatam domini de Leſtrange, & ſuos liberos: quam quidem Franceſiam ſic conſtitutam, teneri uoluit ad ſoluendum prædicta legata, & alia pari modo ſicut Petrus dictus hæres uniuerſalis. &c. Nunc ex hoc teſtamento ſucceſſit Petrus de Monteſalcone, filius teſtantis, qui alienauit bona pretioſa hæreditaria, ualoris 25. mille librarum. Et Baroniam Aleſti domino Cambi, & poſtea ſine liberis facti minus impleuit nullo poſthumo nato. Quæritur primo an d. Frãceſia decedere debeat, ſimul cũ domino de l'Eſtrange, uel ordine ſucceſſiuo? Secundò, an per illa verba liberos ſuos intelligatur de liberis teſtatoris uel liberis dictę Franceſię? Tertiò, an d. de Leſtrange & ſubſtituti cenſeantur uocati per vulgarem, uel per fideicom. Quartò, ſi per fideicom. an reſtitutio poſſit fieri, per Franceſiam ea uiuente? Quintò, ſi fiat, an præſumatur in fraudem? Sextò, an Baronia Aleſti per Petrum hæredem alienata, nunc poſſit uendicari, per d. de Leſtrange? Septimò, an exceptio areſti lati contra d. Franceſiam noceat domino de Leſtrange, nunc uendicanti Baroniam Aleſti? Octauò, an ſaltem d. Cambi poſſit dictam Baroniam pro duabus quartis uidelicet legitimam & Trebellianicam retinere? Nonò, quota ſit eiuſdem Petri legitima? Decimò, an bona acquiſita ex remiſſione filiarum facta Petro, ueniant in reſtitutione fideicom.

Primæ quæſtioni uidetur affirmatiuè reſpondendum, uidelicet quod d. Franceſia, & d. de Leſtrange: eius filius æqualiter ſuccedere debeat, d. Petro, tum,
1 quod † copula & liberos ſuos copulare, æqualiter uidetur per tex. in l. reos. §. cum in tab. ff. de duob. reis. l. 1. §. his ita. ibi quia coniuncti quidem propter unitatem ſermonis, quaſi in unũ corpus redacti ſunt. C. de cad. tollen. no. in c. 2. de reſcri. Tum quando dictio &, ponitur inter perſonas, denotat diſtributionem, & diuiſionem per partes inter eaſdem perſonas faciendam. l. eum qui. in princ. ff. de uerb. obl. ubi qui ſibi & Titio ſtipulatur decem, eſt veriſimile ſemper vna decem cõmuniter ſibi, & Titio ſtipulari, idem in legato Titio & Sempronio facto, ut ibidem dicitur. & facit tex. in authen. ſi quando. C. de conſtit. pecu.

2 Item & cum æquiparantur quoad coniunctionem l. Titiæ. textores. §. penult. ff. de leg. 1. Sed ubi teſtator inſtituit vel ſubſtituit aliquem cum liberis ſuis tunc ſimul admittuntur in viriles partes. l. fi. C. de impub. Ergo & in caſu mihi propoſito veniet d. Franceſia ſimul cum liberis, & facit. l. ſi mulieri. ff. de vſufruct. accreſcend. ubi uſusfructus relictus mulieri, cum liberis æqualiter diſtribuitur. Ita hic uidetur.

3 Præterea, quia † una determinatio reſpiciens duo uel plura determinabilia debet ea pariter determinare. l. iam hoc iure. ff. de vul. Sic una diſpoſitio reſpiciẽs plures perſonas debet eas pariter determinare. l. legata inutiliter. §. fin. ff. de leg. 1. Sed determinatio reſpicit Franciſcam & ſuos liberos, ergo pariter determinabit vt Franciſca per dimidiam habere debeat, & eius liberi aliam dimidiam, & pro his videtur tex. in l. codicillis. §. inſtituto. ff. de leg. 2. vbi auus inſtituit filium, & nepotes ex eo emancipatos, & ſuccedunt æqualiter, ſic & hic dictus de Leſtrange ſuccedet æqualiter cum d. Franciſca.

His tamen non obſtantibus contrarium iuris eſſe reor: & pro claro intellectu huius materiæ facio caſus
4 ſequentes. Primus eſt, † quando teſtator inſtituit filium, cum *Titio, uel ſubſtituit* Titium cum filiis ſuis, veniunt æqualiter *per d. l. fi. C. de impub.* & ita tenent communiter Doct. ibi. & in *l. Gallus. §. quidam.* ff. de lib. & poſth. licet ibi Iaſ. naturam utriuſque coniunctionis non interius cogitauerit, contrarium aſſerens poſtquam ſimul coniungunt ambo. Attamẽ ſi rectè
5 intuearis diſcrimen inuenies, quia † &, nõ ita copulat, vt neceſſariò copulatorum coniunctionem ſimul atque eodem tempore requirat, utpotè ſi quis dixerit Rex conſilium magnum Pariſ. uenerint, non neceſſario ſequitur quod ſimul uenerint Rex & magnum conſilium, ſed unus poſt alium, quod ſecus eſt ſi ponas Regem cum conſilio ueniſſe, *tunc* demonſtratur æqualitas *temporis & paritas. Igitur* non deſtruũtur uerba teſtatoris, quando teſtator ſubſtituit Titium & liberos ſi dicamus ordine ſucceſſiuo uenire, quod erit ſecus ſi ſubſtitutus ſit Titius cum liberis, quia ſi filii uenirent poſt Titium, non uenirent cum eo, & ita not. Matheſilla. C. 57. not. ſi decedens Bald. in l. una §. vbi autem. C. de caduc. tollend. & Lancelotus Polit. in tract. ſubſti. in rubr. de vulg. q. 10. Et hæc licet vera ſint, tamen tex. in d. l. fin. nõ uidetur hoc probare, quia ibi teſtator inſtituerat Sempronium, vnà cum filiis, & ſic erant duæ dictiones videlicet vna, & cum. Ideo poteſt allegari text. p 1. opinione. in l. ſi quis inquilinos §. ita. ff. de legat. 2. no. plenè. in l. triplici. de uerb. ſignifi. Et ſic proſequendo materiam reſpondeo ad contraria.

6 Secundus caſus eſt, † ſi teſtator diſponat inter illos quibus ineſt ordo neceſſariæ vocationis ac charitatis, tũc cenſentur uocati tam in inſtitutione quam ſubſtitutione ordine ſucceſſiuo, utpotè ſi dicatur inſtituo filium & nepotem ſubſtituo. gloſ. & omnes Doct. in d. §. quidam rectè. & probatur in l. cum in teſtamento ff. de hæredib. inſtit. l. fi. ibi gradatim. C. de uerbor. ſignific. Et hic caſus noſter in quo pater inſtituit filium Petrum & quandocunque decederet ſine liberis ſubſtituit Franceſiam, & ſuos liberos, ergo ordine ſucceſſiuo. Primò, uidelicet Frãceſiam: poſtea liberos eius.

Ratio eſt, qa teſtator cẽſetur magis dilexiſſe filiũ, ꝙ nepotẽ: ergo prius uidetur eũ uocaſſe, & nepotẽ plus dilexiſſe videtur, quã pronepotẽ, ex ordine charitatis. l. cum pater. §. pen. ff. de leg. 2. l. generaliter. C. de inſti.

Secun-

Source : BIU Cujas

7 Secunda ratio eſt, quia † ordo qui ſeruatur in ſucceſſionibus ab inteſtato debet ſeruari in ſucceſſionib. ex teſtamento.l.legem obuenire.ff.de uerb.ſignificat. Sed in ſucceſſionibus ab inteſtato ſeruatur ordo ſuccedendi, ut primo uocetur filius quam nepos.authen. in ſucceſſione. C. de ſuis & legi. & in authent.de hæred.ab inteſt.uenien.per totū.col.9. ergo & in ſucceſſionibus ex teſtamento ſeruabitur idem ordo, ne remotior ſit paris conditionis cum proximo, qui poſſet dicere id quod habetur in Euangelio. Pater tu feciſti eos remotiores pares nobis, qui portauimus pondus diei & æſtus, in proximitate, facit.l.2.§.defertur.& ſeq. ff.de bonor.poſſeſſio. ſecundum tabul. vbi ſic dicitur defertur bonorum poſſeſſio ſecūdum tabulas primo gradu ſcriptis hæredibus, mox illis non petentibus ſequentibus, non ſolum ſubſtitutis, uerum etiam ſubſtitutis ſubſtituti. Et per ſeriem ſubſtitutos admittimus. Primò, autem gradu ſcriptos accipere debemus omnes, qui primo loco ſcripti.

Præterea qui nepotem ſubſtituit & liberos eius uidetur ſubſtituere, ſicut neceſſe habet facere, ut poſt filium nepotem uocet argu. dicto §.quidam. ibi. ut eo caſu ualeat qui ex uerbis.& l.ſi ſtipulatus.circa mediū, ibi quia non eſt uerisimile plus uenditorem promiſiſſe, quam in iudicio empti præſtare compelleretur. ff. de uſur.

8 Poſtremò, *cum pluribus † relinquitur* res, nec apparet *cui primo præſumitur* ſecundum ordinem *ſcripturæ relictum*.l.qui ſoluendo.2.ff.de hęredib.inſtit.l. *peto*.§.fratre.ibi ut proximus quiſque primo loco uideatur inuitatus.ff.de leg.2.cap.mandato.de præbend. libr. 6. Sed primo nominata eſt Franciſca, ergo ueniet, & poſtea liberi eius ſuccedent. Et ſic, D.de Leſtrange ueniet.

Et iſta eſt communis & uera opinio teſte Gui.conſil.122.Ioannes Molaris in 1.dubio.& conſil.133.Anton.in 1. q.& conſil.135.col.3. & inter conſilia Alex. Ant.de Prato ueteri conſil.14.adſit. col.4.in 4. uol.& Alex. conſil.129. perſpectis in 5. uol.Soci.conſil. 86. uiſis col. penul. in 3.vol. Dec.conſil.384.in caſu col.2.

9 Tertius, caſus, † ubicunqne ſit nominatio plurium perſonarum ſub nomine collectiuo inter quos cadit ordo charitatis, & ſunt in diuerſis gradibus. Tunc ueniunt ordine ſucceſsiuo, ut ſi dicatur ſubſtituo Titiū & ſuos liberos, uel familiam, poſteritatem, deſcendentes agnatos. Secus ſi dicerem ſubſtituo filios Ioannis. Tunc cum ſint in eodem gradu ueniunt ęqualiter. Socin.& alii omnes in d.§.quidam. & conſil. 51. uiſa facti. col.2.in quarto uol.per l cum ita.§ in fideicommiſſ.ff.de leg.2. Curtius. conſil.74.ſuper memorata.in fin.1.q.ubi concludit poteſtatem legitimandi datam Titio & poſteritati, debere intelligi ordine ſucceſiuo.Idem conſuluit Bal.conſil.452.non eſt dubiū. in 2.uol.quando quis inſtituit Colam, & deſcendentes ab eo, & idem conſi.305.non eſt dubium in tertio uol. Alex. conſil. 25.in cauſa. col. 1.uol. 4. et conſil. 9. ponderatis. col.1. cum ſeq. in 5.uol.facit.quod no. Bart. in l.1. col.j. C.de ſecund.nupt.ubi dicit, quando lex uel ſtatutum defert aliquod ius exiſtentibus in diuerſis gradibus, intelligitur deferre ſecundum ordinem graduum ab inteſtato: nam de iure prætorio eo ordine uocantur liberi, ſicut de iure ciuili.l.1.§.uocantur.ubi ſic inquit uocantur autem ad contratabulas bonorum poſſeſſionem liberi eo iure eoque ordine quo uocātur ad ſucceſſionem iure ciuili.ff.de bonor.poſſ.contratab.ſed ab inteſtato primo ueniret domina Franciſca, & poſt ſuam mortem eius liberi, ſic per hanc ſubſtitutionem cū ſint in diuerſis gradibus.

10 Vltimus caſus eſt ubicunque † apparet de uoluntate teſtatoris, illa erit ſequenda non attento ordine ſuccedendi.d.l.cum ita.§.in fideicommiſſo.ff.de leg.2. Ibi niſi ſpecialiter defunctus ad ulteriores uoluntatē ſuam extenderit, & tunc non attenditur ordo ſcripturæ, l.nec enim.ff.de ſolu. not.in l. 1.§.fi. de uulg. quia uoluntas teſtatoris eſt ſeruanda. §. diſponat. in authen.de nupt.coll. quarta. l. conditionibus. ff.de conditio.& demonſtra. Non tantum uerba, ſed & mens teſtatoris tribuere ſolet ſuccedendi ordinem. l. generaliter. §.non tantum.ff.de fideicom.liberta. Sed cum tam mens quam uerba teſtantis in hoc conueniant, dicemus concluſiuè ordine ſucceſſiuo ſuccedendum eſſe, licet Dec.contra.in cōſi.236.& hoc apparet ex uerbis teſtamenti quæ non ponderauit. Dec. ibi dum dicit quamquidem Franceſiam ſic ſubſtitutam teneri uoluit ad ſoluendum prædicta legata, ſi teſtator uoluiſſet liberos Franceſiæ ſimul cum ea uenire dixiſſet quoſquidem ſubſtitutos. Et iſti fundamento non poteſt reſponderi. Et ſic puto inlligendum.c. Raynutius. de teſtam.uidelicet quod apparebat uoluntas defuncti uolentis ſobolem ſimul cum Alteroca ſuccedere, dum dicit text.adiiciens ut Alteroca & ſoboles quam geſtabat, in utero eidem impuberi ſuccederent, ſi ordine ſucceſsiuo ueniſſent, non ſucceſsiſſent impuberi. Sed ſoboles matri Alterochę ſucceſsiſſet. Ideo clarè apparet quod teſtator uoluit ut in uiriles uenirent Alteroca & ſoboles, dum dicit eidem. Et hic intellectus eſt nouus. Attamen mea ſententia, uerbis textus conformis, licet Doct.multipliciter illum tex. intelligant quos uidere poteris.

Secunda quæſtio eſt, de qua non fui interrogatus,
11 eſt tamen neceſſaria. Et † conſulens etiam ad ea quibus non interrogatur reſpondere debet. l. ut reſponſum.C. de tranſ.l.precibus.C.de impu. An per iſta uerba ſubſtituit nobilem Franceſiam & ſuos liberos, ex ſuo legitimo matrimonio procreatos intelligatur de liberis teſtantis d.Claudii, an de liberis dictæ Franceſię? & uidetur quod de liberis d. Claudii, quia dicit ſuos liberos natos, & erant ei dicto tempore natæ tres filiæ, Anna uidelicet, Ioanna & Ludouica. Ergo de illis intellexit ut ſuccederēt ſimul cum Franceſia, quia ponendo, natos uoluit excludere non natos.arg. l.cum prætor. ff.de iudic. & ſic uidetur tenere Guid. Papæ.in q.511.pater in teſtamento.

Secundò, uidetur quod intelligatur de liberis d. Claudii teſtantis per id quod dicit Bart.in l.cum in teſtamento.ff.de aur. & arg. leg. ubi decidit, quod ſi doctor inſtituit aduocatum ſuum hæredem. Et ſi deceſſerit ſine liberis, grauauerit eundem reſtituere liberos ſuos alteri, intelligitur de liberis teſtantis, non hæredis. per gloſ.not.in l.ex facto. in princ. in glo. ſua. id eſt rogantis.ff.ad Trebell.idem ſi dixerit de bonis ſuis. Iaſ.in l.ſi pecuniam.in fin.ff.ſi cert.petat. idem conſuluit Alex.conſil.56. conſideratis.uol.1.quod eſt repetitum in conſi.23.conſideratis.in 1.q.uol. 2.ut ſi teſtator prohibuerit alienare res uolens ad ſuos hæredes peruenire, intelligitur de hæredibus teſtatoris. Et hoc ſequitur Hyp. ſingul. 21. aliàs interrogatus. &c. facit gl.in l. quotiens. in §.fi. in uerbo. ipſi ſcilicet danti. ff. ſolut. mat. miror quod non adduxerint tex. in l. debitor.ibi filiæ ſuæ.id eſt teſtatoris.ff.ad Trebell.

Tertiò probat tex.in l.ſi ita. ff.de aur. & ar. lega. Ibi quod teſtamenti tempore fuiſſet, & ſic intelligi debet de liberis tempore teſtamenti exiſtentibus.

Contrarium uerius eſſe arbitror, & hoc propter uoluntatem defuncti, quam elicio ex teſtamento, ibi. dum dicit ſubſtitui d.Franceſiam, & ſuos liberos, ex ſuo

Source : BIU Cujas

ſuo legitimo matrimonio procreatos,quam quidem Franceſiam. &c. Ecce ergo , quod noluit ſuos filios uidelicet teſtatoris ultra Franceſiam ſuccedere, aliàs dixiſſet ut ſupra dictũ eſt, quoſquidem. & etiam dixiſſet ſubſtituit Franceſiam, & alias ſuas filias,& hæc uoluntas eſt euidens.Ideò amplectenda. l.in conditionibus.ff.de condit.& demonſtr.l.licet.ff.de legat.1.

13 Nec eſt † inconueniens exponere, & ſuos liberos ex legitimo matrimonio procreatos, id eſt creãdos.l. ſi Poſſidonium. C.ex quib. cauſ.infam.irro.ubi glo.dicit relegatum, id eſt relegandum ſic natos.id eſt naſcituros.facit gl.in l.nulli.in uer.oriuntur.C.de epiſcopis & cleric.l.1.ſi ſeru exportand.ueneat.l.quiſquis.de poſtuland.l. ſi tibi areæ. ff. de præſcript. uerſic. ergo cum teſtator bene ſciret ſponſam Franceſiam nõdum habere liberos, intellexit de futuris , ex legitimo matrimonio,cum domino de Leſtrange procreandis.

Nam huic ſententiæ noſtræ refragatur , quod diximus de uerbo ſuos, quod debeat deferri ad teſtatorẽ: nam hoc eſt uerum,niſi contrarium appareat ex mente teſtatoris , nam tunc ut ſuperius dictum eſt, mens ſequenda eſt. Et tunc exponitur ſuos liberos ſcilicet Franceſiæ, & huic expoſitioni conſonat text.& ibi gl. in uerb.altius.in §.æquè.inſtit. de act.& ibi doct. exponunt ſuas ædes.id eſt uicini, ſic poteſt hic interpretari.

Nec me mouet.l.ſi cognatis.ff.de reb.dub.quia quãdo nulli erant cognati tempore teſtamenti , ſed fiunt poſt teſtamentum,ueniunt ut ibidem,in ſecunda parte.& hoc declarant ibi.doct.ut uerba de aliquo operẽtur.l.ſi quando.ff.de lega. 2. dicemus liberos ſuos natos exponi ſuos ex dicta Franceſia natos,id eſt naſcituros, quia præſumebat teſtator poſtquam d. Franceſia erat deſponſata cum domino de Leſtrange egregio milite & ſtrenuo, quod haberet liberos incontinẽti , & quæ proximè inerant uidebantur ineſſe.l. lecta. ff. ſi cert. petat.

14 Tertiò,dubitatur an d.de Leſtrange admittatur ex uulgari uel l.fideicommiſſaria. Et breui reſpondeo, quod ex fidecommiſſaria,poſt ætatem,pupillarem.Et ut appareat facio cõcluſiones ſequentes, quarum prima eſt. Si teſtator inſtituat filium,& illi nepotem ſubſtituet, tunc tantum inducitur uulgaris, uidelicet ſi filius non ſit hęres, iſta eſt communis reſolutio.gloſ. & doct.in d.§.quidã. rectè. Bart.& alii in l.Centurio.ff. de uulg.niſi conueniret pupillo, tunc etiam pupillaris contineretur.l.iam hoc iure.ff.de uulg.& l.qui plures. & licet uerbum ſubſtituo in compendioſã & reciproca comprehendat alias ſubſtitutiones etiam fideicommiſſariam, tamen in caſu ſupra poſito non Paulus in d.§.quidã. col 2.Et ſic cum uulgaris expiret adita hæreditate.l.poſt aditam. C. de impub. non potuiſſet admitti d.de Leſtrãge ſi hoc modo fuiſſet ſubſtitutus. Ideo Iaſ.in d. §. quidam.dicit ſe comperiſſe quod ibi ſubſtitutio non comprehendit fideicom. ratione præteritionis ipſius nepotis : nam ſic teſtamentum eſſet nullum. quod non eſt uerum, quia licet intelligeretur fideicom.cum uulgari non minus ualeret teſtamentum.& in hoc fuit deceptus Iaſ. uerum eſt tamen quod ſi ſola fideicommiſſaria contineretur, deſcenderem in ſententiam Iaſ.& hanc opinionẽ probat Dec.conſi'. 95.& pro tenui.collat.2.& conſil.206. in cauſa.col.3.

Secunda concluſio , ſi in teſtamento contineatur clauſula codicillaris. Tunc etiam uigore illius clau-

15 ſulæ fideicommiſſum continetur quia † clauſula codicillaris operatur quod ſubſtitutio directa ad fideicommiſſum trahatur.Bald.Imol.& alii in l.uerbis ciuilibus.ff.de uulg.Lanfrãc.& alii in d.l.Centurio. Anch. conſi.27.non ſeruato. in prin.Et Socin.conſil.44.diligenter.in 1.uol.& conſi.12.in 3. uol.Fulg. conſi.43.in 1.Dec.conſi.206 in cauſa.colla.fi.& conſi.431. & pro tenui.coll. ult.Philip.Peruſ.in c ſi pater.col.29.& ſeq. de teſtam.lib. 6.Sic fuit poſita clauſula codicillaris in teſtamẽto d.Claudii de Montefalcone, in hæc uerba: & ſi non ualet iure vltimi teſtamenti,uoluit quod ualeat iure codicilli, uel iure donationis cauſa mortis , uel alio iure meliori modo , & forma, quibus de iure ualere poterit,& debebit.&c. Ergo ſequitur quod uoluit etiam iure fideicom.d de Leſtrange , & alios liberos uenire ad ſucceſſionem.

16 Tertia cõcluſio, in † ſubſtitutione adiectum fuerit uerbum denotans tractum temporis, ut quando filius deceſſerit, uel quandoque deceſſerit, tunc continet nedum uulgarem , ſed & fideicom. poſt aditam hæreditatem.per cap.Raynutius. de teſtam. & not. in l.precibus. C. de impuber. Et iſta eſt communis opinio ſecundum Alexan.in d.§ quidam & ratio eſt quia fideicom. etiam tacitè inducitur. l. cum proponebatur.ff.de lega. 2. Sed teſtator diſponens quod ueniat ad liberos Franceſiæ uoluit ut res remaneret in fami-

17 lia.d.§.in fideicom. Anch.d.conſi.27.Et ubi † teſtator uoluit quod res in familia remaneat, uidentur grauati gradatim ſuccedẽtes de reſtituendo.l.peto.§. fratre. ff.de legat.2. Bart.in l.ſi cognatis.ff.de reb. dub.Sic cõſuluit Socin. conſil. 12. uiſis. col. 2. in fin. & ſeq. in 3. uol.& conſil.13.uiſis.col.3.in 4.uol.

Nec obſtat quod in ſubſtitutione facta Franceſiæ & liberis non eſt aliquod uerbum denotans tractum temporis, quia teſtator dicit ſubſtituo Franceſiam & liberos. Reſpondeo qua ratione uoluit Franceſiam uenire ad ſucceſſionem Petri, eadem ratione etiam uoluit filios Franceſiæ ad ſucceſſionem ſuæ matris admitti. nam clauſula quandocunque ſine liberis in ſubſtitutione Petro facta poſita,cenſetur repetita in ſubſtitutione Franceſiæ & liberorum.l.talis.§.ſi.ff.de leg. 1.l.2. C.de liber.præterit.& ibi Iaſ. & alii. Et hoc quia una determinatio reſpiciens plura determinabilia debet ea pariter determinare.l.iam hoc iure. de vulg. Et ſic uidetur uoluiſſe quod ſi Petrus filius teſtatoris decederet ſine liberis quod Franceſia ei ſuccederet, & ſi Franceſia decederet cum liberis, quod ſui filii eidem Franceſiæ ſuccederent.

18 Quarta concluſio † ubicunque poteſt de mente teſtatoris apparere , tunc etiam comprehẽdit fideicommiſ.etiam ſi non ſit adiectum uerbum tractum temporis denotans , ut ſi teſtator non notæ cauſa, ſed ut filio conſulat, eum exhæredauerit, iuxta.l.multi.ff.de liber.& poſthu.tunc comprehendet fideicom.ex conſilio ſapientum.l.cum ex conſilio.in princ. ff. de uulg. l.ſi patronus.in 2. §. ſi quis non mala.ff.de bon. libert. Lancel. Polit.in tract.ſubſti.uulg. q. 9. Bened. in repetit.c.Raynutius. in uerb.in eodem teſtamẽto 2.nu.18. cum ſeq.de teſtam. Et illa uolũtas oportet quod probetur.Soci.conſil.37.uiſo teſtamento col.1. cum ſeq. uol.3.hic ſatis apparet ex mente & ex uerbis ut ſupra probaui,quod teſtator uoluit liberos d.Franceſiæ uenire per fideicom.

Quinta concluſio ſucceditur etiam per fideicom. quando in teſtamento exprimitur , ut ſi in teſtamento dicatur ſubſtituit uulgariter, pupillariter, & per fideicom.ut ſolent ſæpius notarij ponere.l.recuſare.§. Titius.& ibi doct. ff.ad Trebell.Bar.in l. quærebatur. de teſtam. milit.Socin.conſil.104.quoniam præſens.

19 in 3. uol. Et talis † clauſula operatur quod ſic ſubſtitutus poterit eligere, an uelit directe uenire uel ex fideicom.ſi tempora patiantur. Bart.in d. §.Titius. & in d.l.

Source : BIU Cujas

in d.l.Centurio.& l.ſi Titio. in 1. de uſufruct. leg. Bened. Plumbinus in l.ſi quis ſeruo.de ma.teſta. Soci.d. conſil.144.diligenter. col.2. in 1.uol.& conſil. 240. quoniā.2.uol.Dec.in l.precibus.col.12. C.de impub.

20 Quartò quæritur an d.† Franceſia ante diem mortis poſſit reſtituere, uidetur quod non: quia non eſt licitum facere id quod alteri nocet, & ſibi non prodeſt.l.fluminum.ff.de damn.infect. Sed hæc reſtitutio non prodeſt d. Franceſiæ,& nocet.d Cambi, ergo nō poteſt fieri.

Secundò, patet quia reſtitutio non poteſt fieri in præiudicium tertii, doct. in l. poſt mortem. C. de fideicom. per text. licet non allegent in l. uxorem. §. Seium.ff.de leg.3.

Tertiò, eſt text. in l. ſed ſi ante. ff. ad Trebell. ubi ſi ante diem ſit hæreditas reſtituta, non transferuntur actiones.

Contrarium eſt uerius, per tex. in l. poſt mortem. C.de fideicom.& no. Bal.in l. maximum.col. 5. C. de liber.preterit.ubi dicit quod ſi maritus fuerit ab uxore grauatus ut reſtitueret filiis hæreditatem poſt mortē, tamen poterit ante mortem reſtituere, ſi creditores uelint occupare illa bona,ſequitur Alex.in additio.ad Bart.in l.patrem.ff.quæ in fraud.credit.ſic & d.Franceſia poterit ea uiua reſtituere d. de Leſtrange ſuo filio, ſi d.Cambi uelit occupare *Baroniam Aleſti* uigore areſti lati *Tholoſæ. Et hoc ex defuncti* uoluntate procedit & *pleniore officio* præſtandæ fidei fungitur qui *hoc facit.text*.in l.ſi ſponſus.§.ſi quis rogatus.ff. de dona.inter uirum & uxorem.Ibi uolūtatem defuncti ſequuti. Nec immerito, ſæpè enim credimus defunctū uoluiſſe, & tamen non rogaſſe, &c.Bald. in Marg. in uerb. fideicommiſſum,in 3.quæſt.nam dilatio cenſetur adiecta in fauorem hæredis, ergo illi renuntiare poteſt.per l.penult.C.de pact.Secus quando conditio non eſſet appoſita, ut d. l.ſed ſi ante. Alex.ibidem per glo.in l.vxorem.§. Scæuola.ff.ad Trebel.uel poteſt forte intelligi quod erat inſtitutus ſub conditione, & reſtituit ante conditionem extantem,ut nō ualeat,quia reſtituit antequam ei ſit quæſitum,ita elicitur, ex §. præced.iuncto cum d. l.ſed ſi ante.

Non refragatur.l.fluminum: quia ſufficit ſi proſit, ſibi uel ſuis. arg.l.fi.C.de impub.cum aliis multis,quæ cauſa breuitatis omitto. Nec me mouet d. §. Seium, quia ibi ordinata uoluntas teſtatoris non ſeruaretur ſi primò fideicommiſſario uiuo fieret reſtitutio, quia ſi moreretur peruenirent bona ad conſanguineos primi fideicommiſſarii, licet deberent uenire ad ſecundum fideicommiſſum. Et ita non obeſt text. in l. Statius.§.fin. ff.de iur.fiſc.quia mater fuit condemnata ex delicto perpetrato per eam, & bona fiſco adiudicata, ideo ea uiuente non poteſt reſtituere,ſecus in hoc caſu: quia ex negligentia matris non proſequentis, fuit lata ſententia abſolutoria,quæ differt ut not.in l.Iulia. ff.de condictio.indeb.Item ibi erat culpa in faciendo, hic in negligendo, & prima eſt grauior.glo.in l.diuus. ff.de Senatuſconſul.Silan.& ibi plene dixi.

21 Quintò, an cenſeatur facta in fraudem uidetur quod ſic, quia ea uiua d. Cambi poteſt recipere fructus Baroniæ, Aleſti quos fructus non recipiet ſi fiat reſtitutio, ergo uidetur fraudulosa.

In contrarium eſt text. formalis in l.patrem.qui nō expectata morte ſua, fideicommiſſum hæreditatis maternæ filio ſoluto poteſtate reſtituit, omiſſa ratione Falcidiæ, & plenam fidem & debitam pietatem ſequutus exhibitionis, reſpondi, non creditores fraudaſſe.ff.quæ in fraud.credit. ecce uerba iureconſul.& l.ſeq.dicit. debitorem, qui ex ſenatuſconſulto Trebellia.hereditatem reſtituit.Placet non videri in fraudem creditorum alienaſſe portionem quā retinere potuiſſet,ſed magis fideliter facere. Ergo fideliter fecit mater ante mortem reſtituendo ſuo filio de Leſtrange.

Item, ratio ſanguinis videtur fraudem excludere. Vt dicit tex.in l.Procula. ff.de probatio. l.dotem. in fi. de caſtren. pecul.

Nec ſequitur, poterat d.Cambi recipere fructus,ea Franciſca viuente,ergo non poteſt reſtituere,vel ſi reſtituat dicitur fraudulosa,nam in d.Petrum, idem poterat eſſe, & maximè cum iſta alienatio non fuerit facta ab eadem Franceſia,ſed à Petro primo hærede.

22 Sextò,an † Baronia Aleſti alienata per Petrum poſſit vendicari, viua d.Franciſca, per d. de Leſtrange, & breui reſpon. quod ſic: quia quandocunque adeſt tacita legalis prohibitio, de non alienando, vt in hoc caſu,quia videtur tacitè prohibitus, Petrus de non alienando, poſtquam tenetur reſtituere d. Franceſco, ſic de dicta Franceſia dicitur tunc poteſt alienatio reuocari,die fideicommiſſi veniente,ſecus quando eſt prohibitio expreſſa,quia tunc ſtatim alienatio facta poteſt reuocari.l.cum pater.§.libertis.ff.de leg. 2.no.in l.fi.C. de fideicom.Sic conſuluit Soc. conſi.43. viſis. colum. vlt.volum.3.

Nec obſtat tex.in l.cum à matre. C.de rei vendicat. vbi filius non poteſt vendicare fundum alienatum à patre, vel matre, quando eſt hæres illorum, vel alterius, quia factum defuncti impugnare nō debet, cum cenſeatur eadem perſona, cum defuncto. In authen. de iureiur.à morien.præſt. collat.5. Imo poſſet repelli per regulam.l.vendicantem.ff.de euictio. quod eſt verum quando iſta d. Franceſia,eſſet hæres Petri,& veniret vt hæres Petri. Sed non venit ex perſona Petri, ſed ex propria perſona tāquam ſubſtituta à d. Claudio de Montefalcone,eius auo:ideo non debet obſtare.d.regula vendicantem.Item quia adiuit cum beneficio inuentarii, vt not.in l.fin. §.in computatione. C. de iure deliber.Sic conſuluit Guid.Pap. conſilio 133. Antonius. in fin.

Nec refragatur tex.in l.peto.§.prædium.ff.de leg.2. ibi tamdiu retinere emptor poteſt, quandiu debitor haberet, quia loquitur in alienatione neceſſaria, quæ non procedit in caſu noſtro, quia fuit voluntaria. §.fratre,& ibi Pau.eadem.l.& ſic.d.de Leſtrange poterit nunc uendicare Baroniam Aleſti, per dictum Petrum alienatam,& in qua mater ſuccubuit.

23 Septimò, an non obſtante † areſto lato contra d. Franciſcam ſuper Baronia Aleſti, poſſit d.de Leſtrange.d.Baroniam petere. Et uidetur quod non:quia ſententia lata contra hæredem nocet fideicommiſſario etiam non citato.l. ſi patroni. § fin. ſecundum unum intellectum.ff.ad Trebell.

Secundò, ſic ſententia lata contra hæredem nocet ſubſtituto, etiam non citato. l. 1. §. denunciari.ff. de uentr.inſpiciend.Barto.in l.in diem.ff.de aqua pluuia. arcend.

Tertiò, eſt text. in l.ex contractu.ff.de re iudic. ubi ſententia lata contra inſtitutum mandatur executioni contra ſubſtitutum.

Quartò facit quod not. Bar.in l.1.ff.iudic.ſolui,ubi tenet quod ſententia lata contra reum principalem nocet fideiuſſori.l.authore laudato.C.de euict.Bal. in l.duobus.ff.de iureiur.

Contrarium in hoc caſu credo uerius. per text. & ibi glo.ult.in l.ſi ſuſpecta.in princ. ff.de inofficio.teſta. quam approbant communiter doct. quæ dicit quod

24 † ſententia lata contra hæredem ſcriptum nō citatis legatariis non mittetur executioni contra legatarios

ſi ſe

Source : BIU Cujas

ſi ſe opponant,& quod eis non præiudicauit ſi non interfuerunt. Imò poſſunt appellare,ſi ſint intra tempora, alioqui poterunt contra rem iudicatam excipere de colluſione, & quod non fuerunt auditi, nec præſumuntur uocati, niſi appareat. Felin. in c. tenor. de re iudic. Idem dico hic, quod licet prætextu areſti non poſſit appellari, tamen poterit nunc d.de Leſtrange probare ſententiam eſſe latam, per negligentiam matris, quæ filio nocere non poterit ignoranti, ut ibidem dicit Paulus & alij.

25 Secundò, licet † ſententia lata contra eum cuius principaliter intereſt ualeat, cõtra eum cuius intereſt in conſequentiam etiam non citatum ſpecialiter ualebit, tamen generaliter per proclama debet citari, alioqui non citato non præiudicatur, ita intelligitur glo. in l. de uno. ff. de re iudic. Innocen.& alii in c.ulti. de maiorit.& obedien. Ioan. Fabr. in §. licet.inſti. de adoptio.Bar.in l.2.in princ.ff.de præuarica.& l.cum filium in princ.col.2.de verbor.oblig.& in extrauagan. quom. in læſæ maieſt.crim.proced.in verb. per edictũ Bald.in l.ab eo.col.vlt.C.quom.& quando iud.& in l. ſi eo tempore.C. de remiſſ.pignor.Angel.in l. ſi perluſorio.ff.de appel. Paul.in d.l.ſæpè. Socin. plenè in l. cum filiusfam. col.3.uerſ.3.principaliter.ff.de verbor. oblig. glo. in l.cum miles. in verb.facienda.ff.ex quib. cauſ.maio.Iaſ.in l.reſcriptum.in 2.no.ff.de pact.& Hypol. in repet.l.de unoquoque. in 9.limit.ff.de re iudi. l.etiam.§.fin.ff.de minorib. Sic conſuluit Alexan.conſil. 85. ponderatis.col.3. in 6. volu. vbi dicit quod pro ſubſtantia iudicii non eſt citandus niſi ille contra quẽ dirigitur petitio, ſed pro extenſione præiudicii debẽt bene citari illi quorum intereſt. l. ſi deſerta. C. ſi propter public.penſit.Paul.in l.in concedendo.ff.de aqua pluui.arcend.Dec. in l. in iure ciuili.ff.de reg.iuris.Sic conſuluit Bolog.conſil.77.uiſis.col.penul.& Alexan. conſil.84. in cauſa in 3.vol.Imo alias non valet ſecundum aliquos ſententia contra non citatos, per l. 1. §. item cum ex edicto.ff.quæ ſenten. ſiue appell. reſcin. ſic conſuluit Barb.conſil.28.ſcripſit.col.9.in 1.uol. licet præcedens opinio ſit verior, teſte Imol.in d.c.fin.

26 Tertiò, licet † ſententia lata contra principalem noceret aliis prætendẽtibus intereſſe,tamen illi poterunt appellare,licet principalis non poſſit.tex.& Bart.& moder.in l. à ſententia.§. ſi hæres.ff.de iudic ubi dicit poſſe appellari quandocunque, etiam ſi cauſa fuerit finita in tertia inſtantia dicens ſe habere nunc notitiam illius ſententiæ. Et ſic erit prima ſua appellatio not.moder.in d. l. filiusfam.§. diui.ff.de leg. 1.& maximè Alex ibi.col 4. Et tunc appellans debet petere pronuntiari latam ſententiam ſibi non præiudicari,& ita iudex debet pronuntiare.Bart.in d.l.à ſententia.

27 Quartò,† licet is contra quem principaliter non eſt lis mota non ſit citandus, ut ſuprà dixi, hoc intelligitur quoad hoc ut ualeat ſententia, tamen quoad hoc vt eidem præiudicet debet citari,alioqui non præiudicabit ſibi, ita tenet expreſſe Paul.in d.l.ſi ſuſpecta, per c.inter quatuor. de maiorit.& obed. ſic conſuluit Alex.conſil.84.in cauſa.in 3. uolum. ſic refert Claud. de Seycell.in repet.§.diui.col.5.& ibi dixit Alex. quod hæc opinio habet maximam æquitatem. Et ſi inferret præiudiciũ,tamen nõ niſi qualequale.gl.in l.ſi duo patroni.in princ.ff.de iureiur.glo. in l.2. C.quibus res iudic. non noceat.& cap.cum ſuper.de re iudic.Et iſtud qualequale præiudicium eſt quod inducit præſumptionem contra tertium glo. c.interrogatum. 2.q. 5. Alex.conſi.86.uiſis.col.2.uol 2.præſumitur tamen in iuſta. Matheſill.no.26. regulam.

Item, non nocebit ſententia illis, qui non audiuerũt edictum,uel aliàs non ſunt in culpa. c.cum in tua. qui matrim.accuſ.poſſ.& ibi Innoc.& alij. l. etiam.§.fi. ff.de minorib. Soci.expreſſe in tracta.de citatione. artic.5.q.1.Ergo iſta ſententia ſiue areſtum nõ nocebit domino de Leſtrange ignoranti,qui non eſt in culpa. Et quia non fuit uocatus,& erat minor eo tempore, quo cauſa agitabatur,ideò ei nocere non debet.

28 Præterea ſi † inuentarium conficiatur abſentibus aliquibus creditoribus, & non citatis, illis non præiudicat.Bar.in authen.ſed cum teſtator.col.penul. C. ad leg. Falcid.Ergò etiam non oberit hæc ſententia domino de Leſtrange non citato.Bald.in authen.ſi omnes.C.ſi minor ſe ab hæredit.abſti.Paul.in l. fi. §. cum igitur.C.de iure delib.

29 Imò, quod fortius eſt, quando † certus eſt is cuius intereſt, non ſufficit citatio per edictum. Innocen.in cap. cum in tua, qui matrim. accuſ.poſſunt.not.Ioan. Andr.& alii in c.fi.de elect.lib.6.Felin.in c.exhibita.de iudic.ſicut erat hic.d.de Leſtrange. De quo etiam dubitabat Cambi, cum in uenditione fecerit ſibi caueri de euictione, ſi res d.de Leſtrange ſubſtituto euinceretur. Ergo imputetur Cambi quod non fecerit citare d.de Leſtrange, antequam proferretur areſtum,ut poſtea conticeret.

30 † Inſuper rei iudicatæ exceptio non obeſt, quando tria non concurrunt, eadem res, eadem cauſa, & eadem conditio perſonarum.l.cum quæritur, & ſeq. ff. de except.rei iudic.Nec dicitur uenire contra ſententiam qui poſtea agit. l.& an eandem.§.actiones. ff.eo. ſic igitur d.de Leſtrange, cum non ſit eadem perſona cum matre,poterit uenire.Nec dicitur uenire contra areſtum, quia non fuit latum contra eum, non citatum nec uocatum.

Imò, ſi lata ſit ſententia definitiua abſolutoria in reali, quia non eſt probatum de poſſeſſione, tunc ſi appareat reum ita poſſidere,poteſt ex noua poſſeſſione cõueniri.l.ſi quis ad exhibendum.ff.ad exhibend.l. procurator.in 2.rem ratam haberi. Si uerò lata ſit abſolutoria, eo quia non probauit ius ad ſe pertinere, quod intentabat, & tunc ſi per ius diuerſum, concluditur de nouo, quam in ueteri, illo caſu non obſtat exceptio rei iudicatæ. l.minor.§.1.ff.de euictio.

Sic conſuluit Bal. conſil. 462.ad euidentiam.in 3. uol. Sed d. de Leſtrange agendo concludit ad diuerſum ius quod habebat, & habet,uidelicet ex teſtamẽto magnifici D.Claudij de Montefalcone, & non ex iure matris d. Franceſiæ, ergo non debet ſibi obeſſe rei iudicatæ exceptio,alioqui in dies poſſet hæres permittere ſe condemnari in fraudem fideicommiſſarii, quæ fraus eſt tollenda.l.in fundo.ff.de rei uendi. Et illam clauſulam ponit Cæpol. cautel. 237.ad hoc, &c.

Item,licet ſupra adducta ſufficiant, tamen adduco unum, quod in hac materia multum uidetur conſi-
31 derandum. Nam † antequam obeſt exceptio rei iudicatæ oportet quod ſit deciſum illud quod petebatur, alioqui non obſtabit rei iudicatæ exceptio. Bartol. & alii in l. 1. C.de ord. iudicis, utpotè ſi quis petit hæreditatem patris, ut filius, & opponitur quod non eſt liber, & quod non eſt filius, ſi pronuntietur hæreditatem ſibi deberi, tacitè dicitur decidi quod eſt liber & filius,alioqui hæres patris pronũtiari non potuiſſet. Sed ſi fuiſſet lata abſolutoria,non ſequitur quod non ſit liber, & non ſit filius,quia potuit ferri abſolutoria, ex quo alius fuerit inſtitutus, uel ex alia ſimili cauſa. unde cum de neceſſitate non inferatur hoc, ſequitur quod ſuper hoc non obſtabit exceptio rei iudicatæ. per not. in d.l.1.ſequitur Paulus in l.quod in diem.§.ſi rationem.ff.de compenſat. Sic in caſu noſtro non infertur,

Source : BIU Cujas

fertur, quod ſententia abſolutoria ſit lata, eo quod domina Franceſia non haberet ius vendicandi, ſed eo quod non probant, & in dubio lata præſumitur, eo quod non probauit. Bartol. in l. ex duobus. col. 5. verſic. 4. quæro. ff. de duobus reis, per l. Iulia. ff. de condict. indeb. & l. ſi inter me & te. de except. rei iudic. Felin. in d. cap aduerſario. col. 4. Ergo illa ſententia, ſiue areſtum abſolutorium non debet nocere d. de Leſtrange. ſic conſuluit Socin conſilio 255. In cauſa, vbi dicit non ſufficere dicere bene vel malè iudicatū ſed oportet dicere iuſtè conceſſum vel non. Ideò hæc ſententia, ſiue areſtum potuit ferri ex duplici cauſa, videlicet quia mater non habebat ius vendicandi, vel quia non probauit ſe habere licet verè haberet. Et ſi dubitetur ex qua cauſa fuerit lata, præſumitur ex cauſa quæ minus nocet, & ſic eo quia non probauit. Authent. & Panormit. in cap. aduerſario de except. per text in l. 2. §. Ignominiæ ff de his qui not. infam. & l. 4. de ſuſpec. tutorib. Imò ſi reus fuerit ſimpliciter abſolutus non expreſſa cauſa, non obſtabit exceptio actori denuo agenti. gloſſ. in l. ſi quis ad exhibendum. ff de except. rei iudic. Specul. in titu. de offic. omnium iudicum. §. de ſeruit. verſiculo quid ſi reus. Socin. conſilio 94. in cauſ. colum. 3. & ſequen. in 3. uolum. Panormit. & Felin. in cap. aduerſario. de except.

Vltra prædicta non erit *incōueniens tenere*, quod
32 ad † ſubſtitutum & *fideicommiſſarium* uniuerſalē, ſpectet *minus principaliter* commodum, & ſic ideo ſit *citandus*, quod ſic probatur. Is ad quem pertinet commodum minus principaliter poteſt in teſtamento eſſe teſtis, ut legatarius. §. legatariis. inſtitut. de teſtamen ſed fideicommiſſarius uniuerſalis poteſt eſſe in teſtamēto teſtis, ut ibidem dicitur, quia non iuris ſucceſſores ſunt. Et ita tenet Bald. in l. dictantibus. col. 1. C. de teſtamen. Igitur minus principaliter etiam ad eos commodum ſpectat, facit l. qui teſtamento. ff. de teſtamen. l. quædam. § his autem in uerb. iuris ſucceſſ. ceſſor. de eden. conſuluit Alexand. conſi. 119. quando omne columna 5. in 6. uolum. unde dicit Bartol. in l. ambitioſa ff. de decret. ab ordin. faciend. columna 4. & Bal. in prima conſtitut. C. in §. quibus. ubi dicit principaliter accipi pluribus modis. Et ſecundum magis proprium modum accipitur, non ut denotet ordinē naturæ uel temporis, ſcilicet quod unus primò in tempore dicatur, alius ſecundo, ſed ut denotet ordi-
33 nem intellectus, id eſt, conſiderato fine, quia † illud dicitur principaliter eſſe finis ad quod intellectus finaliter tendit. unde ſi aliquid fieret ad duos fines æqualiter, reſpectu utriuſque diceretur principaliter fieri. Ponit Bartol. exemplum in duobus reis, in quibus unus obligatur hodie, alter cras, licet unus ſit primus in tempore, tamen quilibet dicetur principaliter obligari. l. 3. ff. de duobus reis. Idem ſi unus ex duobus reis promittit mihi purè, alter ſub conditione, uel ad diem, dicetur uterque principaliter obligatus, & non in conſequentiam. l. ex duobus. Iuncta l. ſi reus. ff. de duobus reis. Ideò ſi plures ſint perſonæ facientes unum actum, ad diuerſos fines, in perſona cuiuſlibet dicetur principaliter intereſſe reſpectu finis intellecti per eum, & ita propriè magis accipitur, nam uerba in dubio debent accipi in proprio ſignificato. l. 1. §. fin. ſi ager uectigal.

34 Igitur † actus teſtandi fuit factus principaliter propter hæredis inſtitutionem, & etiam principaliter propter ſubſtitutionem, ſecundariò autem dicitur factus propter legatarios. gloſſ. in l. nullus. ff. de teſtib. Bald. in l. principaliter. in 2. C. de liber. cauſ. Fateor tamen quod conſiderato ordine temporis principaliter, id eſt prius eſt facta inſtitutio. ſed ſecundum magis proprium modum debet conſiderari finis, nō ordo temporis. Alex conſil 119. uol. 6. Certum enim eſt quod ſecundum ordinem temporis, primo uocatur inſtitutus, ſecundo fideicommiſſarius, qui capit de manu hæredis. l. facta. & l. reſtituta. ff. ad Trebell. & tamen fideicommiſſarius dicitur principaliter uocatus, ut ſupra dixi. Item quia loco hæredis habetur. l. 1. § ſi hæres, & l. reſtituta. ff. ad Trebell.

Immo quandoque dicitur magis principaliter quā hęres, ſi maior pars hęreditatis ad eum uenire debeat. Bart. in l. cum res. §. culpa in fi ff. de legat. 1. Ergo teſtamentum principaliter dicitur factum propter hæredem inſtitutum. §. ante hæredis inſtit. de leg. & etiam principaliter in fauorem ſubſtitutorum, qui ſimiliter dicuntur hæredes. l. 1. ff de uulgar. & l. ſi filiusfa. quod cum eo. Cum ergo principaliter ſit factum in fauorē d. de Leſtrange nihil mirum ſi debuit uocari, & ſi nō eſt uocatus non poteſt eidem ſententia præiudicare, nec areſtum Tholoſæ latum.

35 Item † reuocatio mandati, quæ quandoque parui poteſt eſſe præiudicii non ualet, niſi ſit intimata reuocato c. ex inſinuatione, & c. in noſtra, de procurat. clemen. una. de renuntiat. c. ex parte decani, de reſcript. à fortiori ergo ad hoc ut noceat ſententia domino de Leſtrange debebat citari. Poſtquam ergo nō fuit citatus, non præiudicabit ſibi areſtū latum contra matrē.

36 Præterea † quando inter duos nobiles cōtenditur de iuriſdictione alicuius caſtri hoc non præiudicat populo, qui non interfuit tunc cauſæ. Bald. in l. 2. C. de liberal. cauſ. ſic nec hoc areſtum latum contra matrem nocebit domino de Leſtrange qui non interfuit cauſæ, nec ſciebat cauſam agitari, ſaltem non præſumitur: quia in facto alieno ignorantia præſumitur. l. fin. ff. pro ſuo.

Poſtremò, *licet non poſſit* d. de Leſtrange ab areſto Tholoſano appellare, tamen aurum, quod dicūt, Tholoſanum non debet ei nocumento eſſe. Nam ad ſuperiorem cauſa deuoluitur, uidelicet ad regem, ſeu ad ſuum magnum conſilium. Si enim coram d. ſenatoribus Tholoſanis cauſa nunc iterum ageretur ſententiæ ſuæ fauerent, ideò iuſtè fuit conſilio magno commiſſa per Chriſtianiſſimum Regem. Et ita dicit Bart debere fieri in l. à ſententia. in principio, colum. ult. ff. de appellationib.

Vltimo, ſi principalis de cauſa trāſegiſſet, uel inſtātiæ renuntiaſſet admitteretur adhuc d. de Leſtrange, tanquam tertius ad proſequendum d. cauſam. l. à ſententia §. idem reſcripſit. ff. de appell. multò ergo magis, ſi tacitè erit excluſus, vt concludit Bartol. in l. ſi perluſorio. col. 1. uerſic. ſed hic dubitatur. ff. de appell.

Vlterius, ubicunque commiſſum fuerit cōſcientiæ alicuius poſtquam non habet ſuperiorem in mundo non poterit apppellari. glo. ſingul. in cap. ſtatutum. §. aſſeſſorem de reſcript. in 6 in uerb. relinquatur. ubi dicit quod ſolus Deus, & nullus alius iudex eſt cognitor. Iaſon. in §. ſed iſte. num. 136. inſtitutio de action. & l. nec quidquam. § ubi decretum col. 7. ff. de offic. proconſ. & l. à iudice. col. 4. C. de iudic. & l. de pupillo. §. qui opus. ff. de noui oper. nuntiat.

37 Attamen † ſuperior poterit emendare quod factū eſt parte inaudita, uel aliàs male factum. glo. ſingul. in clement. una in uerb. oneramus, de iure patronat. Iaſo. in §. ſed iſte columna quinta. inſtitut. de actionib. & Barbat. in 2. quæſtio. ſecundæ partis columna 4. nu. 18. Et hoc in his quæ ſunt magni præiudicij, ut hic Barba. in additio. ad Bal. in cap. 1. colum. ult. de conſuetu. rect. feud. Ergo magnum conſiliū emendare poterit,

V quod

quod factum eſt domino de Leſtrange abſente, & eidem Baroniam Aleſti ſi viderit expedire, adiudicare.

38 Octauò, an d. Cambi pro legitima & Trebellianica Petro de Monteſalcone debita, poſſit baroniam Aleſti retinere, & tex. decidit in l. Marcellus. §. resque ab hærede alienatæ ſunt in quartam imputantur hæredi. ff. ad Trebell. Nam filius etiam prohibitus expreſſe alienare, tamen poteſt & vendere pro rata ſuæ legitimæ, quam habere ſine onere debet. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſtamen. & etiam pro ſua Trebellianica, prout conſuluit Aretin. conſil. 18. viſa & diſcuſſa. col. 4. & ſeq. cum communis opinio ſit docto. † quod filius rogatus ſub conditione poteſt de-

39 trahere duas quartas, legitimam ſcilicet & Trebellianicam. cap. Raynutius. & capit. Raynaldus. de teſtam. cum ſimilibus. Et iſtud ex generali conſuetudine mūdi, totius obſeruatur. teſte Iaſon. in d. Authent. res quæ, colum. 3. C. de fideicommiſſ. Imò filius alienando videtur elegiſſe totam rem quam alienauit pro Trebellianica & legitima d. authen. res quæ etiam inuito fideicommiſſario, ſecundum Bartol. ibi, & Doct. Et hoc eſt ſtatutum, vt magis ſubueniatur filio, qui alienauit, vt non teneatur emptori de euictione. text. in §. quamobrem. in authentic. de reſtitutio. & ea quę parit. in 11. menſe collatio. 4. Paulus & Iaſo. in d. authen. res quæ, & Iaſon. poſt alios in d. l. fi. §. ſed quia noſtra. C. communia de leg. in 7. limit.

† Fallit, quando malitioſè filius alienaret. Bartol. in

40 d. authen. res quæ. & Bald. in l. filium. C. famil. herciſcund. Et intelligitur alienaſſe malitioſe, ſi rem multò plus valentem, quam ſua quarta vendidiſſet, ſicut in caſu noſtro prætenditur, ſecundum ea quæ in creditore ponit Bar. in l. alio. ff. de alim. & cibar. lega. Et ita expreſsè decidit Aretin. d. conſi. 18. col. 5. verſi. his breuiter. vbi concludit valere alienationem vſque ad legitimam & Trebellianicam, & quatenus excedit pro rata poteſt ab hærede vendicari, vt ibi, per cap. Raynaldus. de teſtam. ſicut è contra quando libertus alienat in fraudem legitimæ patroni, reuocatur alienatio, quatenus tangit legitimam, de reſiduo autem ualet & tenet dicta alienatio. l. 1. §. quamuis. & ibi not. ff. ſi quis in fraud. patro. Tamen ſi filius conſumpſerit dimidiam partem hæreditatis, vel bona ſufficientia ad ſuam legitimam, reuocabuntur in totum alienata. Iaſ. in d. authen. res quæ, in fi. vt hic prætenditur, quod Petrus, filius teſtatoris, conſumpſit bona vltra ſuam legitimam, & ſic nil vltra poterat alienare.

41 Notandum eſt, quod † hæres tenetur reddere rationem adminiſtrationis de malè adminiſtratis, vel dilapidatis, vel neglectis ipſi fideicommiſſario vniuerſali. l. mulier. §. ſed etenim. ff. ad Trebellia. Bart. in l. cum tale. §. Titius. de conditio. & demonſtratio. & l. Marcellus, in princip. q. penult. ad Trebell. Et hoc expreſſe tenet Bald. in l. filium in fi. C. famil. herciſc. dicens hæredem teneri ad intereſſe ſi abuſus eſt rebus hæreditariis, vt hic præſupponitur.

Nonò, quæritur quota ſit eiuſdem Petri legitima, & tex. in authen. nouiſſima. C. de inofficioſ. teſtam. di-

42 cit † quod ſi ſint quatuor liberi, aut infra, debetur eiſdem pro legitima tertia pars hæreditatis de duodecim, quòd ſi ſint quinq; liberi vel vltra, debebitur eis dimidia pars hr̄ditatis. Si fingamus hæreditatē valere duodecim mille libras, & quinque eſſe liberos. Legitima cuiuſque erit mille, & ducentæ libræ. Si detrahatur poſtea quarta Trebellianica, detrahentur tres mille libræ. Et ſic hæres habens duas quartas, habebit quinque millia librarum & ducentas, & hoc computant doct. vſque ad dimidiam hæreditatis, quod non eſt verum, vt videtis, ſed circa dimidiam, & quandoque vltra dimidiam habet hæres, detrahens duas quartas, aliquando minus.

RESPON. CLXXVII.

Areſti notabilis executio.

SVMMARIVM.

1 *Executio areſti contra hæredes.*

2 *Fructus dicuntur pars rei.*

Areſtum ſuper rebus, an habeat locum in fructibus, ibid.

3 *Fructus eiuſdem naturæ eſſe debent ſicut bona.*

4 *Lucrum ex re proueniens, eſt eiuſdem naturæ cum re.*

5 *Fructus augent ipſam rem, & cenſentur res hæreditariæ.*

Legitima ex fructibus ſuppleri poteſt, ibid.

6 *Priuilegium quod datur principali trahitur ad eius augmentum.*

7 *Fructus percepti ex re dotali petuntur una cum dote, & habent omnia priuilegia dotis.*

8 *Legitima ſtatim poſt æs alienum deducitur.*

9 *Actiones omnes, & actiuæ, & paſſiuæ transferuntur in eum qui bona recipit.*

10 *Res una non debet diuerſo iure cenſeri, ibid.*

11 *Actum nihil cenſetur quando aliquid ſupereſt agendum.*

12 *Areſtum ultimum referens intelligi debet, ſecundum terminos, & qualitates primi ad quod refertur.*

AEQVITATEM ac iuſtitiam amplectens di-

1 co † areſtum magni conſilij exequi poſſe contra Annam, vel eius hæredem, tam ſupre, quàm ſuper fructibus legitimæ. Et hoc probatur rōne, quia hæres vel ſucceſſor in vitiū defuncti Antonij de Grimault. Ergo contra eā fiet executio. l. 2. C. de fructib. & liti. expenſ. & ēt quia res tranſit ad Annam cum ſua cā ſuiſq; vitijs. l. Pomp. ff. de acq. poſ.

2 Secundò, † fructus dicuntur pars rei. l. fructus. ff. de rei vendica. l. in lege Falcidia placuit, ad legem Falcid. poſtquam poteſt mitti executioni quoad res, ergo etiam quoad fructus, quia acceſſorium ſequi debet naturam principalis. l. cum principalis. ff. de regul. iur.

3 Tertiò, † fructus bonorum debent eſſe eiuſdem naturæ ſicut bona. Anch in repet. c. acceſſorium, in 1. nota. de regul. iur. Refert Soc. conſi. 93. circa primum col. 8. verſi. confirmatur dicta concluſio, in 1. vol. Qđ ſic probatur, nam ſi aliqua prædia ſint mihi obligata, fructus etiam ex illis percepti cēſentur obligati. l. Paulus. §. 1. ff. de pignor.

Item probatur in l. fin. C. de frum. vrbis Conſtanti-

4 nopolit. lib. 11. vbi † lucrum ex re proueniens eſt eiuſdem naturæ cum re, & quoad diſpoſitionem, ſeu alienationis prohibitionem comprehenditur cum ipſa, & ibi dicit Bart. quod ſi contracta ſit ſocietas inter ſocios ad certum tempus, ſicut capitale non debet minui poſitum in ſocietate, ita nec lucrū, quod aſſumit ſibi naturam, quā habet capitale, ſic & fructus huius legitimæ erunt eiuſdem naturæ ſicut legitima. Et ſic poterit in illis fieri executio contra illos, contra quos ſit executio in legitima, probatur etiam per tex. ſingu. in l. fi. ibi, ſed diuus Traianus inter mouentia fructus quoq; haberi reſcripſit. ff. de requir. & d. reis. vbi diſpoſitio illius tituli, per quam bona tam immobilia quam mobilia

Source : BIU Cujas

Mobilia cõtumacis annotantur, interpretatur ut pro
cedat etiã in fructibus. En ergo quod areſtum ſuper
rebus etiam procedere in fructibus ita debet, vt exe-
quatur contra quem debet exequi ſuper rebus.
5 Quartò ſuadetur, † fructus augent ipſam rem. l. Itẽ
ueniunt. §. fructus. ff. de petitio. hæredit. & d. l. in lege
Falcidia placuit. Vnde fructus cenſentur res hæredita
ria, ſicut reliquum patrimonium, & ideo ex eis po-
teſt legitima ſuppleri. Angel. per illum text. in l. Cen-
turio. ff. de vulg. ſi cenſentur in patrimonio ſicut alia
bona, ergo eidem ius erit in eis, ita, vt areſtum ſuper
rebus, habeat locum in fructibus. Et hoc uidetur dice
re ſecundum areſtum, uidelicet ut poſſit exequi ſuper
terris & rebus Annæ. Sed rei appellatio generalis eſt.
l. 1. ff. ſi cer. peta. vt comprehendat fructus. l. rei appella
tione, & cauſæ & iura continentur. ff. de uerb. ſignific.
Et dicit ibi gloſſ. cauſæ, id eſt fructus, & ſic clarum eſt
areſtum dicens, *a ordonné ledict conſeil que leſdicts de Caſtil
lõ pourrõt faire executer ledict areſt du quatrieſme iour de May
ſur les terres & choſes contenues en iceluy*. [dictum Conſi-
lium decreuit, dictos de Chaſtillon poſſe d. areſtum
executioni mandandum efficere à 4. Maii die, ſu-
per terras & res in eodem comprehenſas.] Ecce ergo
quod vult vt exequatur ſuper terris, & ſic pro legiti-
ma, *& choſes*, id eſt rebus, & ſic pro fructibus, & hoc
ſufficeret etiam ſi alia non eſſent.
Quintò, probatur *fructus habet eadem priuilegia
quæ ipſa res. Angel. per illum tex.* in authen. de æqua-
6 *lit. dot. in* §. 1. col. 7. vbi dicit quod omne † priuilegiũ
datum principali trahitur ad eius augmentum. Sic cõ
ſuluit Iaſ. conſil. 146. punctus quæſtionis. col. 2. uol. 2.
vnde augmentum legitimæ regulatur ſecundum na-
turam legitimæ. Calder. conſil. 32. an ſi ſtatutum. ſub
rub. de teſtam. adeò quod ſicut filius non poteſt graua
ri in legitima, ita nec in fructibus, & in eius augmen-
to. Albertus Brunus in tract. de ſtatutis excluden. fœ-
minas. artic. 10 q. 4. verſic. poſtremo. col. antepenult.
per l. quoniam in prioribus. C. de inoff. teſtam. unde
dicit tex. *ſolemnis fructus* & acceſſiones eadem actio
ne repeti, ſicut res. l. etiam. C. de iure dotium. & ſic fru
ctus huius legitimæ poterunt in rebus Annæ exequi
ſicut ipſa legitima, alioqui grauaretur filius agendo
contra diuerſos, & exequendo.
Sexto, confirmantur prædicta per text. in l. aſſiduis.
7 C. qui potior. in pignor. habeantur. vbi † priuilegium
dotis habet locum tantum in dote: vt patet in fine
ibi, hæc autem tantum ad dotem, &c. & tamen fru-
ctus percepti ex re dotali petuntur unà cum dote, &
habẽt omnia priuilegia dotis. l. ſi marito. §. ſi fundum.
ff. ſoluto matrim. multò fortius fructus legitimæ
habebunt eadem priuilegia quæ ipſa legitima. Et ſic
ſiet executio ratione fructus legitimæ contra An-
nam poſſidentem omnia bona, licet ipſa non per-
8 ceperit fructus: quia † legitima habet priuilegium, vt
poſt æs alienum deducatur imprimis. l. Papini. §. quar
ta autem. ff. de inoff. teſta. ſic & fructus legitimæ, vt ſu-
pra probaui, imprimis debent deduci.
Septimò, poſtquã legitima, & eius fructus ſunt de-
ducendi de patrimonio, is qui exequitur areſtũ ꝑ legi
tima debet imprimis deducere & exequi fructus ſup
illis bonis, quæ d. Anna habuit ratione fructuum ad
quos fuit condẽnatus Antonius de Grimault, qa illi
erant prius debiti filiabus ꝑ legitima. Ergo ſuper his
bonis ratione fructuũ habitis debet fieri executio. Et
ſi non ſufficiant fiet etiam in aliis bonis d. Annæ. Quia
Antonius de Grimault fuit per areſtum condemna-
tus ad omnes fructus hæreditatis, & illa, ratione ho-
rũ fructuum, habuit aliqua bona, quæ prius debebant
pro legitima applicari. Nec obeſt ſi dicatur quod d.
Anna non recepit fructus quia duobus modis reſpõ-
deo. Cum enim actionem ad eos habeat, ratione are
ſti pro ea lati, eos recepiſſe uidetur ad hoc, ut execu-
tio poſſit in eum fieri, ſeu eius bona. l. qui actionem.
ff. de regul. iur. Item, non eſt incõueniens quod unus
recipiat fructus & ab alio petantur, & contra eum fiat
executio. glo not. in l. 1. §. cum prædium. in uerb. nun-
quam. ff. de pignor. Tum quia Anna eſt ſubrogata in
locum d. Antonii de Grimault, ergo debet exequi cõ
tra eam, ſicut contra iſtum de Grimault, ſi haberet bo
9 na, & ẽt qa † recipiendo bona, omnes actiones tã acti-
uæ q̃ paſſiuæ trãslatæ ſunt in eã. l. 1. in prin. ff. ad Treb.
10 † Octauò, una res nõ debet diuerſo iure cenſeri. l.
eum qui ædes. ff. de uſucap. ut, uidelicet fiat executio
in legitima contra unum, & in fructibus cõtra alium,
imò areſtum, tanquam indiuiduum, exequi debet cõ
tra iſtam Annam, quæ conſenſiit ut exequeretur, alio
qui ſi non poſſet mitti executioni contra dictam
Annam, areſtum ultimum eſſet alterius litis initium,
quod ſummopere uitandum eſt. l. 4. §. ait prætor. ff. de
re iudicata.
Nonò, dicta Anna conſentiit, & ratione ſui con-
ſenſus ſupremum cõſilium tulit ſuum areſtum, ut ui
delicet primum areſtum cõtra d. de Grimault latum
exequeretur contra Annam, ſuper terris & rebus con
tentis in primo areſto, ſecundum formam, de qua eſt
text. in c. quia. V. qui ibi, ſecundum formam, de iudic.
Forma autem eſt modus ſecundum quem aliquid fie
ri debet. Bald. in rub. ff. de iuſt. & iur. col. 2. ſed forma
primi areſti erat, ut primò fieret executio pro legiti-
ma, ſecundò pro fructibus, ſic & iſta forma ſeruari de
bet contra d. Annam: nam in d. primo areſto conti-
nebantur fructus legitimæ, ergo & in hoc ſecundo:
11 alioqui non fieret executio areſti ſecundi, quia † nil
cenſetur actum quando aliquid ſupereſt agendum. l.
penul. C. de his quib. ut indig. Et ſi hæc forma omitte
retur, actus eſſet nullus. c. cum dilecta. de reſcrip.
Decimò, ſecundum areſtum non exequeretur cõ
tra Annam, iuxta primi tenorem, niſi in fructibus
etiam exequeretur, & ſic eſſet eluſorium contra l. ſi
prætor. ff. de iudic. Nam inprimis debemus recurrere
ad tenorem primi Areſti, & ſecund. illud exequi, uim
uerborum intuentes. dicit text. in c. ſi cui de quibuſd.
cap. extraord. in libris feudo. quem allegat Iaſ. con-
ſil. 78. vt opportunè. colum. 1. in 1. uolu. licet non in-
uenerim text. & ſic intueri debet primum areſtum,
& ſecundum eius formam & tenorem exequi con-
tra Annam, iuxta conſenſum ſuum.
12 Vltimò, † areſtum vltimum referens debet intel-
ligi ſecundum terminos & qualitates primi ad quod
refertur. tex. in authẽ. de filiis ante dotal. inſtru. natis.
colla. 3. Bart. in l. nihil. ff. de coniungend. cum eman
cip. liber. ſed primum areſtum loquitur de fructibus
in quibus erat condemnatus d. de Grimault. Ergo ẽt
ſecundum loquetur de fructibus. Et ſic concludo, ſal
ua correctione melius ſentientis, vt tã ſuper legitima
quam ſuper fructibus poſſit exequi areſtum contra
res & bona d. Annæ. Et alia adducerem, niſi me pre-
meret pars. ideo his contentus me ſubſcripſi.

RESPON. CLXXVIII.

De ſubſtitutione in genere.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio facta ei, quem non inſtituimus, an*

Source : BIU Cujas

o peretur in eo inſtitutionem.

2 *Subſtitutio facta inter collegatarios quando ſubintelligatur.*

Interpretatio pro teſtamento eſt in dubio facienda. ibid.

3 *Antecedens qui uult, uidetur uelle & conſequens.*

4 *Fideicommiſſum relinqui poteſt uenientibus ab inteſtato, quod decla. nu. 20.*

5 *Voluntas teſtatoris eſt ſeruanda.*

6 *Qui eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati.*

7 *Subſtitutio, ut per verbum, inſtituo, fit, an & per uerbum, ſubſtituo, inſtitutio, fieri poſſit.*

8 *Diſpoſitionem non inducunt, quæ ueniunt in conditione.*

Verba narratiua non inducunt diſpoſitionem. ibid.

9 *Grauare non poſſum quem non honoro.*

10 *Inducta ad grauamen, non poſſunt inducere inſtitutionem.*

11 *Legatum relictum à ſubſtituto non ualet.*

Teſtamentum an incipere debeat à ſubſtitutione, an ab inſtitutione. ibid.

12 *Subſtitutio an tacite præſupponat inſtitutionem.*

13 *Subſtitutiones ſunt priuatiuæ inſtitutionum, & ratio ſubditur.*

14 *Communis opinio eſt tenenda.*

15 *Authoritas unius collegij præferri debet ſententiæ unius doctoris.*

16 *Subſtitutio tacita an admittatur contra matrem.*

17 *Doctor ubi ſibi contrariatur, quid fiet.*

18 *Alex. opinionem quanti faciat author huius operis.*

19 *Filij ſubſtituti an cenſeantur uocati ex teſtamento à teſtatore.*

20 *Venientes ab inteſtato, quando poſſint grauari.*

GVILLIELMVS de eccleſia mercator ſuum condidit teſtamentum, in quo filium ſuum Dominicum inſtituit hæredē vniuerſorum bonorum, & eidem ſubſtituit, ac filiis ſuis, ſi decederent ſine liberis maſculis ex ligitimo matrimonio procreatis, uel filii filiorum decederent ſine liberis etiam maſculis filiū antiquiorē. Et ſi nullus ſupereſſet filius ſubſtituit proximiorem gerentem cognomen dictæ familiæ. Teſtatore mortuo Dominicus duxit uxorem, ex qua habuit filium

1 Franciſcum, qui mortuus fuit ſine liberis: † quæritur an valeat talis ſubſtitutio, in perſona pupilli non inſtituti. Secundò, præſuppoſito quod ualeat. Mater in qua parte debet ſuccedere? Et hæc quæſtio indigeret declaratorie regali, uel facta à Parlamento, maximè ab eo in quo uiget ius ſcriptum & copia peritorum, ſicut eſt uenerabile & ſanctum Parlamentum Tholoſanum, in quo tota ſynodus ciuilis Philoſophiæ reſidet, & in hac quæſtione adhuc ſub indicelis eſt. Vt in ſimili dicit glo. in l.ex conſenſu ff.de appell. Et hoc tenet expreſsè Angel. conſil. 7. ex dicto themate. in princ.

Et primò quòd ualeat tale fideicommiſſum etiam in perſona filiorum eſt text. in l. Titia Seio §. Seia.ff de

2 leg.2.vbi † ex grauamine iniuncto ultimo decedenti ſubintelligitur tacita ſubſtitutio, inter collegatarios. Et ſic reſultat tacitè, etiam quidam honos.

Secundò probatur, in re dubia fauendum eſt teſtamento, & pro eo interpretari debemus. l. quotiens. ff de reb dub.

Tertiò probatur, per l. ſi ita ſtipulatio. ff de oper. libert. vbi ſi patronus ita ſtipuletur à liberto, ſi decem dierum operas non dederis viginti nummos dare ſpōdes? operas cenſetur libertus promiſiſſe. Ita & teſtator ſubſtituendo, uidetur eos inſtituere.

3 Quartò, facit illa uulgata regula, qui † vult antecedēs, uidetur uelle & conſequens. l. illud ff.de acqui.hæred. l 2.& ibi not.ff.de iuriſdi.omnium iudic.l.prima.& ibi Claudius. ff. de iuſtit.& iur.

Quæ regula etiam procedit in materia odioſa.c.ex litteris. de exceſſib. præla. Iaſon in l. Centurio. num. 56.ff.de vulg.

Quintò probatur, per l. ſi Titio pecunia.§. fi. cum

4 l.ſeq ff.de lega.1. ubi † fideicommiſſum poteſt relinqui venientibus ab inteſtato.

Sextò, facit quia non adimendo uidetur relinquere filiis filiorum.l.denique.§ interdum.ff.de pecu. leg. & l.alio.ff.de alimen.& cibariis leg.& ibi gloſſ. 1. facit tex.melior quem non adducunt doct.in l. conficiuntur.ibi. ſed ideo fideicommiſſa dari poſſunt ab inteſtato ſuccedentibus, quoniam creditur paterfamil.ſponte ſua his relinquere legitimā hæreditatem. ff. de iur. codicill.& ibi dicit glo. eſſe fictionem. Ideo non poſſe contrarium probari tex. formalis in l.1.§.ſciendum ff.de leg.3.ubi ſunt verba hæc: ſciendum eſt autem eorum fidei committi quem poſſe, ad quos aliquid per uenturum eſt morte eius, uel dum eis datur, vel dum eis non adimitur, & poſtea ſequitur, ſed & eius qui nondum natus eſt, fidei committi poſſe, ſi modo natus nobis ſucceſſurus ſit.

5 Septimò facit, nam † uoluntas teſtatoris eſt ſeruāda.l.in conditionibus. ff.de conditio.& demonſtrat.c. ultima voluntas. 13.q.2.& expedit reipub.ut ſeruetur. l.uel negare.ff.quēad.teſtam.aperiat. Sed uoluntas teſtatoris eſt quod veniat ad proximiorem deferentem cognomen dicti teſtatoris, ergo ad illum debet uenire, cum illa uoluntas non ſit iuris contraria debet ſeruari.l.teſtand.C.de teſtamento.& l.nemo poteſt.ff.de leg. 1.& ubique not.

Octauò probatur quòd à teſtatore cenſeātur uocati. per gl.in l. Lucius ff.de hæredib.inſtit.quod ſic probatur, quia filiæ fœminæ uenirent cum maſculis de iure, & ab inteſtato.l. maximum uitium. C. de liber. præterit.ſed in caſu noſtro non uenirent, quia ſunt ex cluſæ iudicio teſtatoris, cum maſculi tantum ſint uocati. Ergo cenſentur maſculi uocati iudicio teſtatoris & non ab inteſtato, cum eodem iudicio fœminæ excludantur. argumen.l.prætor. ff.de iudic. cap. qualis. 45. diſtinct.

Nonò, iſta opinio etiam de ſtylo ſeruatur, & de cōmuni uſu, & ſecundum eam fuit ſæpius iudicatum, ut teſtatur Guid.Pap.in ſuis deciſ.q. 39. Doct.& conſil.135.conſilium.colla. 2. Dicen. Ita conſuetum eſſe iudicare Parlamentum Delphinale.

Ergo ueriſimile eſt, quod tot uiri prudentiſſimi, doctiſſimi & iuſtiſſimi iudicauerunt ſecundum leges & æquitatem iuxt l.humanum.C.de legib.

6 Decimò probatur, qui eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati.argu.l.qui occidit.ff.ad leg. Aquil. Sed primus teſtator fuit cauſa prima acquiſitionis bonorum, ideo potuit grauare.Bal.in l.precibus.col. vltim. C. de impub.per l ſi fuerit.§.fi.ff.de legat.3.

Vndecimò, facit text.in l. ſi ita quis heres inſtituatur ff de hæredib.inſtit. ubi illa uerba: ſi legitimus nō vendicauerit hæreditatem important inſtitutionem, ergo & illa uerba ſi ſine liberis decedat ſubſtituo.

7 Vltimo facit, quia † per uerbum, inſtituo fit ſubſtitutio, ſic & per uerbum, ſubſtituo. uidetur fieri inſtitutio.tex.in l. Gallus.in prin.& ibi gl ff de liber.& poſth. tex.in l.poteſt.& ibi Iaſ.in 2.no. de vulg. Ergo Franciſcus

Source : BIU Cujas

ſcus uidetur inſtitutus, & ſic potuit grauari.

Item facit text. melior de iure in l. cum ita. §. fi. ff. de adoptio. legat. Et hanc opinionem tenuit Iacobus de Bello uiſu. ut refert Bar. in l. Centur. coll. 11. uerſi. quæro ulterius quid ſi teſtat. nu. 37. de uulg. ff. Bal. & Salycet. in l. precibus. coll. ulti. C. de impub. & aliis ſubſt. Idem tenent Angel. Areti. & Lancel. in l. Centur. ff. de uulg. Ang. in §. fi. inſt de pupill. Petrus de Anch. conſil. 74 contra Philippum. & in c. ſi pater. in 12. not. de teſta. Bal. & Corneus. in l. ab eo. C. de fideicom. Petrus de Ferrariis. cum ſua diſtinct. in practica ſua, in forma libelli, quo agitur ex ſubſtitutione. in uerb. compendioſe. uerſic. rurſum quæritur. col. 7. Guid. Pap. in ſuis deciſ. q. 39. Doctores. & in conſil. 135 conſilium. cum ſeq. & conſil. 140. conſil. col. 3. Barbat. conſil. 55. præclare ſcribitur ſapien. col. 6. & ſeq. & Lancelo. Polit. in tract. ſubſtitut. de compendioſa. col. 13. uerſic. quæritur circa prædictam. & Socin. conſil. 249. materia. in 2. uol. ſibi contrarius. & conſil. 250. in cauſa Bournienſi. eo. uol. colla 6. & ſeq. & Decius ſibi contrarius. conſi. 270. & conſi. 318. in cauſa nobilium.

Contrariam tamen opinionem tanquam communem probo. Primò, quia ea quæ † ueniunt in condi-
8 tione non inducunt diſpoſitionem. l. ſi quis ſub conditione. ff ſi quis omiſſ. cauſ. teſta. Item uerba narratiua non inducunt diſpoſitionem. cap. ſi Papa. de priuileg. lib. 6. Clem. una de probatio.

9 *Secundo probatur quem non † honoro, grauare non poſſum* l. ab eo. C. de fideicom. ſed auus non honorauit iſtum Franciſcum eum inſtituendo, ergo nō potuit eundem grauare. l. plane. in 2. § fina. cum l. ſeq. de legat. 1. l. & ſi ſua. §. 1. de leg. 3.

10 Tertio † inducta ad grauamen non poſſunt inducere inſtitutionem, & ſic contrarium effectum. arg. l. legata inutiliter. ff. de leg. 1. & l. legata. de adim. leg.

Quarto, facit text. in l. cum quaſi. §. ſi plures. ff. de fideicommiſſ. libert. ubi ſi unus hæres grauatur in tota re hæreditaria, non per hoc uidetur ſibi alia res prælegata, ſed debet à cohæredibus emere illorum partem. Ergo grauando non intelligitur relinquere.

Item facit tex. not. in l. filiusfamilias. §. cum quis. de leg. 1. ubi ſunt hæc uerba, cum quis rogatus erat ſi ſine liberis deceſſerit per fideicom. reſtituere, conditio defeciſſe uidetur ſi patri ſuperuixerint liberi, nec quæritur an hæredes extiterint. Ecce quomodo non cēſentur inſtituti poſiti ſub conditione.

Quinto, etiam facit text. in l. hæreditas ad Statium. de hæredib. inſtit. ubi teſtator adiicendo omnis non uidetur hæredem inſtituere tacitè. Et ita ponderauit cū Bald. ibi & doct. Alex. Areti. & Iaſ. in d. l. Centurio.

Sextò, ſi ualeret hæc ſubſtitutio de nepote facta ab auo fieret iniuria patri ſuo, in cuius poteſtatem eſt re caſurus poſt mortem aui, quia auferret d patri poteſtatem ſubſtituēdi pupillariter. Et ideò uidetur quod non ualeat. Bar. in l. 2. ff. de uul. per illum text.

Item cum non eſſet conceptus, nec genitus tempore mortis teſtatoris. l. Gallus. ff. de liber. & poſth.

11 Septimò, facit tex. in l. qui duos. ff. de uulg. † ubi nō ualet legatum relictum à ſubſtituto, ergo etiam hic non ualebit fideicommiſſum relictum à Franciſco.

Octauò, facit quod teſtamentum non poteſt incipere à ſubſtitutione, ſed oportet quod primo ſit inſtitutio. l. 2. ff. de uulga. l. ſi quis ita inſtituatur. & ibi gloſ. ff de hæredib. inſtit. gl. in l. Gallus. in prin. ff. de liber. & poſth. Sed hic non eſt inſtitutio in perſona Franciſci, ergo non erit ſubſtitutio.

12 Nonò, non inuenitur lex quæ dicat quod † ſubſtitutio præſupponat tacitè inſtitutionem. Imo eſt tex. in contrarium. in l. ex facto etiam ff de hæred. inſtituend. l. ſi quis eum. § fi. de vulg. l. poſthum de iniuſto.

13 Nam † ſubſtitutiones ſunt priuatiuæ & extinctiuæ inſtitutionum, quia in defectū inſtitutionis incipiunt. l. quandiu. ff de acquirend. hæredit. Petrus de Anchar. conſilio 137. principaliter. Curtius conſilio 43. quia inquit.

14 Decimò, † opinio iſta eſt communis, vt infra patebit. Ideo tenenda. l. 1. ff de offic. quæſtor.

Etiam ſi contraria opinio videretur verior, Fulgoſ. conſi. 3. Titius in teſtamēto. Neuiſa. in ſylua nuptial. in 3. ampliat. an ſit tenenda communis.

15 Vndecimò, authoritas vnius collegij debet preferri ſententiæ vnius doctoris. Th. Ferra. cautel. 17. magna eſt quæſtio ſed collegium Papien. conſuluit contra Bartol. & per commun. Ergo illa opinio eſt præferenda opinioni Bartol. & ſic conſuluit vt citat Curt. conſilio 46. ſæpè reuoluta, & quando ſunt duæ opiniones contrariæ præſumendum eſt pro illa pro qua conſuluit collegium. Panorm. in cap. prudentiam. in tertio notab. de offic. deleg.

16 Duodecimò, licet per † vulgarem tacitam veniat ſubſtitutus, fallit tamen quando mater pupilli eſt in vita: nam tunc non excluditur ex præſumpta voluntate teſtantis. l. fina. C. de inſtitut. & ſubſtitutionib. ergo nec hic excludetur. facit quod dicit Bart. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebellia. vbi dicit quod ſi ſubſtitutio fideicommiſſaria ſit facta per hæc verba, ſi omnes ſupraſcripti inſtituti deceſſerint, vel ſi vterque deceſſerit ſubſtituo Gaium, vno decedente non admittetur ſubſtitutus, quoniam extat perſona quæ ex præſumpta voluntate teſtantis excluderet ſubſtitutum. l. penult. C. de impuber. Alexand. conſil. 91. ponderatis, colum. 4. probatur etiam hoc in primo vol. Sed hic extat nobilis Marguareta mater defuncti pupilli ergo non debet excludi.

Alia multa pro & contra adducit Alex. conſi. 185. viſo titulo quæſtionis in ſecundo vol.

Iſtam opinionem quod non potuerint grauari tenuit Bartol. in conſi. 214 Andreas, vbi conſuluit quod ſi adiecta ſit pœna hæredibus ſi non ſoluant legata intra biennium, & moriantur non cenſetur illa pœna
17 matri ſuccedenti appoſita, vnde † quando doctor eſt ſibi contrarius ſtatur illi dicto quod tenuit conſulendo, quia dicta in conſiliis ſunt magis deliberata & digeſta. Cuman. conſil. 86. in princip. Curt. conſi. 76. ſuper mot. & maximè Bart. nam quando habebat conſulere maturius ponderabat. Et ſi caſus erat dubius conferebat cum mercatoribus & ruſticis. Bald conſi. 189. ſuper alio. Cor. in verb. teſtam. Alex. conſi 185. viſo titulo, num. 32. in ſecundo vol.

Item Dec. conſil. 270. dominus Raynaldus conſuluit pro opinione Bar. in d. l. Centurio poſtea conſil. 422. & pro tenui mutauit opinionem, & tenuit communem. Ideo poſterius ſcribens præſumitur maturius ſcribere. Ro. conſil. 327. Iſtæ ſunt rationes. col. 2. Barb. conſi. 43. ſempit. col. 9. & conſi 68. in 2. vol. Ergo illi dicto poſteriori debet ſtari.

Item contra Bart. tenuit Albert. in rubr. ff. de vulg. col. 62. verſi. ſed quia teſtatores amplians ſiue ſit facta copulatiuè, ſiue alternatiuè. Bal. in l. ab eo. C. de fideicom. l. ſi ſic. ff. de leg. 3. Petrus de Anch conſi. 136. principaliter. Imol. Alexan. & Iaſ. in l. Centurio. ff. de vulg. Et iſta eſt uerior attenta mente teſtantis, qui tantum primum videtur grauare, licet opinio Barto. ſit verior de ſubtilitate iuris ſecundum Ang. in tract. de teſta. in verbo, & ſi omnes eius filii. col. 3. Philippus Francus

Source : BIU Cujas

in c.ſi pater.in 7.q.compendioſæ ſubſtitutionis. num.
93.de teſtam.lib.6.Imol.in c. Raynutius. de teſtam.&
Benedict.Capra.conſi.2.in 2.q.& eſt vera & canoniza
ta. Ideo ab ea non eſt recedendum. Dec.conſil.422.&
pro tenui.

Et ſecundum hanc opinionem contra Bart.conſu-
18 luit † Alex.cuius authoritas in tam illuſtri & eccellen
ti loco ſita eſt,vt ab eius reſponſis in quibus contradi-
ctionem nō habet nefas quodammodo ſit recedere.
Dec.conſil.62.col.3.Cotta.in ſecunda parte iuris ciui-
lis.in verb.iuriſperitus. Et propter nouum dictū Bart.
non eſt tutum recedere in iudicando à communi opi
nione.gl.& doct.Petrus de Anch.conſi.137. principa-
liter.& conſi.120.pro clariori deciſione. Alex.conſil.
91. ponderatis his. col.5.num.7. cum ſeq. in 1.vol. vbi
dicit ſæpè conſuluiſſe pro iſta parte. & conſi.105. pro-
ſpectis.col.3.& ſeq.in eod.vol.& conſ.118.viſo thema
te.in eodem vol. & conſi.66. viſo teſtamento. col.vlt.
in 2.vol.Oldrad.conſi.141.Thema tale.in fi.Et pro iſta
opinione fuit ſæpius iudicatum,& in iudicando eſt te
nenda,cum ſit communis, & altera non habet tales,
nec tantas authoritates, ſicut iſta, quia ferè nullas ha-
bet.Referente Alex.conſi.185.viſo titulo quæſtionis.
nu.21.in 2.vol.& conſi.24.attentis col.3. verſic.modo
redeundo.nu.5.in 3.vol.& Alex.conſi.13. viſis & per-
lectis.coll.4.in 4.vol.& cōſi.55.perſpectis. in 2.dubio.
col.5.& ſeq.in 4.vol.& conſil.133. ſtantibus. col. 2. in
7.vol. & conſil. 202. viſo themate in eo. Et conſuluit
pro hac parte Gui.Pa.ſibi contrarius.conſi.22. viſo ca-
ſu.dicens ſeruari in iudicando. in curia Parlamenti.
ibi.in additio.& conſi.216.latius extendendo.col.ſeq.
in 1.vol.vbi vide eum,& pro ſecundo dubio,& conſi.
140.conſiderato.eo.vol.& conſil.218. conſideratis,in
eo.vol.& conſi.238.ſupraſcripti, eodem vol.& conſil.
62.viſo capitulo,in 3.vol.& conſi.69.viſo teſta.in eod.
vol.& conſi.104.quoniam,nu.8.in eod.vol. & conſil.
116.in cauſa.in 3.vol.& conſi.33. viſo teſtamento.col.
2.in 3.volum. dicens quæſtionem eſſe valde dubiam.
Ideo nolle eam decidere,& conſilio 73. capiendo, in
3.quæſt.volum.4.

19 † Quod filii ſubſtituti non cenſeantur vocati ex te-
ſtamento à teſtatore conſuluit Alex.conſi.91.ponde-
ratis col.5 & conſi.105.proſpectis,& conſil.108.in 1.
vol.& col.66.viſo teſtamento, in 2.vol. & conſil.185.
eodem vol.& conſi.24.attentis, in 3.vol. & conſil.92.
ſuper eo.col.2.in 4.vol.& conſi.55. proſpectis,& con
ſil.109.videtur.col.2.in 2.uol & conſi.13.viſis & perle-
ctis.col.pen.in 4.vol.& conſi.133. ſtantibus his. col.2.
in 7.vol.& conſi.202.viſo themate.col.vlt. in eod.vol.
& Gui.Papa.conſi.216.latius.col.penul. & conſi.218.
indubitanter,in 2.q.& Socin.conſi.80.de duobus.col.
4.in 1.uol.& conſi.218.conſideratis,col.2.eod. uol.&
conſi.116.in cauſa,in 3.uol.Bolog conſil.62.uiſo igi-
tur.uerſic ſiue uelimus,col.4.

20 Non obſtat quod † uenientes ab inteſtato poſſunt
grauari.d.l.conficiuntur, uerum eſt quando immedia
tè ſuccedunt teſtatori, ſecus ſi per aliam perſonā alio-
qui ſequeretur quod ſi aliquis haberet bona mea em-
ptione quod poſſet grauari, quod non eſt dicendum.

Item dicit Bart.in l.codicillis,in prin.ff de uſufruct.
leg quod onus fideicom. Intelligitur minime iunctū
ultimo decedenti, ſed ſolum prius inſtituto: nam fi-
lii filiorum non inſtituti, non poſſunt grauari. Alex.
conſil.91.ponderatis,in col 5. in 1. uol. & conſil.105.
proſpectis.colla.3. in eodem uolum.

Non obſtat quod uoluntates teſtatorum ſeruandę
ſunt,d.l.uel negare, fateor, ſed leges noluerunt tantū
fauere uoluntatibus teſtantium, quod ſufficiat imagi
nari cum prudenti conſideratione defunctum ita uo-
luiſſe, niſi talis uoluntas tranſiuerit in diſpoſitionem
Bald.in l.quotiens.§.tantundem. ff.de hęredibus.inſtit.
ergo cum diſpoſuit ſequatur ſua uoluntas Bald. in l.
una.in fine.C.de his qui ante apert.tabul. Soci.conſil.
104.quoniam. num 8.in 3. uol. Ideo ſi non apparet
de uoluntate teſtatoris non oportet eam ualere. l.
duo ſunt Titij ff de teſtam.tutel.

Non obſtat quod uoluit bona uenire ad illum qui
deferret cognomen, quia uerum eſt quando primus
deceſſiſſet ſine filiis, alioqui ſecus. Soc.conſi. 116. in
cauſa.col.3. in 3.uol. uide Galiolam.in l.Cēturio.col.
93.cum ſeq. Et Dec.ſibi contrarius conſi.291.uiſis &
diligenter.in fi. Franciſquinum Curtium. conſil. 11.
thema tale.col.3.ubi dicit opinionem. Bar. eſſe com-
muniter damnatam in ſcholis & palatiis. Curtius
conſi. 43. quia inquit. & conſi. 45. ſæpè reuoluta. &
ſeq. & conſil. 52. ſuper teſtamentis.Iaſ. in d. l.Centu-
rio.& in l.1.ult.notab. C.de pact. Corneus conſil. 97.
primò conſultus. in 1. uol.& conſil.1. & conſil.243.
circa primum.col.pen. in lib.3.

RESPON. CLXXIX.

De ea quæ paternæ renuntiauit hæreditati.

SVMMARIVM.

1 *Renuntiatio hæreditatis facta per ſororem in fauorem ſui fratris, an noceat hæredibus dictæ ſororis.*
2 *Paria ſunt ab ipſo initio limitate diſponere, uel diſpoſita limitare.*
3 *Clauſula ſaluo &c.modificat, limitat, & reſtringit ſequentia, de qua etiam nu. 6.*
4 *Fideicommiſſum conditionale an ad hæredes transferatur.*
5 *Repræſentationis ius quouſque extendatur.*
7 *Religioſi ſeu religioſæ profeſſi uel profeſſæ per conſuetudinem Franciæ non ſuccedunt.*
8 *Portio filiæ renuntiantis cui accreſcat.*
9 *Pactum reſolutiuum transfert dominium ipſo iure, non autem poſſeſſionem, niſi apprehendatur.*
10 *Concurſus omnium hæredum requiritur, ſi teſtator iubeat quemlibet hæredem dare decem.*
11 *Mater conuolans ad ſecunda uota non petito tutore impuberi filio, an ipſius impuberis decedentis ſucceſſione priuetur.*

QVATVOR dubia ex facto mihi propoſito
1 eliciuntur,quorum primum eſt.† An Lu-
douica de Stampis, proneptis Ludouici
quondam de Tōnairre eius proaui, poſſit
non obſtante renuntiatione per Magdalenam facta
in fauorem Caroli de Tonnairre fratris d. Magdale-
næ ſuccedere, nunc deficientibus maſculis, uidetur
quod non, tum quia non eſt proxima, & ad proxi-
mum de iure defertur hæreditas. §. 1. inſt. de legit.
agnat. tute. Tum etiam quia renuntiatio iurata uide-
tur eidem Ludouicæ eſſe impedimento per c.quam-
uis. & iura uulg. de pact.in 6.

Contrarium arbitror uerius: nam Magdalena re-
nuntiando proſpexit ſibi deficientibus maſculis, qui
caſus euenit, ergo ipſa ſibi reſeruando & hæredibus
ſuis uidetur reſeruaſſe.l ſi pactum ff. de probatio Et
ſic iſta Ludouica ueniet ad portionem ſibi contin-
gentem

gentem ſicut Magdalena in cuius locum ſubrogatur mediante Claudio filio Magdalenæ, & patre d. Ludouicæ, per illam reg. ſubrogatum. & c.l.ſi eum.§.qui in
2 iuriarum.ff ſi quis cautio. Nam † paria ſunt ab ipſo initio limitare. diſponere, uel diſpoſita limitare.l. Lutius §.quæ habebat ff. ad Trebell. Ideo Magdalena in initio renuntiauit ſcilicet extantibus maſculis. Ergo eis deficientibus non admittetur,& per conſequens Ludouica eius proneptis veniet.

Item probatur quod d. Ludouica poſsit adhuc portionem contingentem habere per illam clauſulam, *Sauf que en deffaut de luy & deſdicts masles deſcendans de luy elle pourra uenir aux ſucceſsions pour ſa contingente portion auec ſes autres coheritiers*. [Saluo, quod in defectum eius, & d. maſculorum ab eo deſcendentium ipſa poterit ad ſucceſsiones admitti pro ſua portione contingen-
3 ti, cum ſuis aliis cohæredibus.] Iſta † clauſula, Saluo modificat, limitat, & reſtringit ſequentia c. Raynald. ibi ſaluo & ibi Barb.& col.40.& col.83. de teſt. vbi allegat alia iura ad hoc facientia, unde ſi accuſatus fuerit confeſſus contenta in accuſatione ſaluo, &c. non cenſetur confeſſus omnia in inquiſitione contenta. Ang. conſil.27 pro deciſione.in fin.idem tenuit Corſet.in ſingul.incipien.ſaluo iure & Barbat. conſil. 18. præclarè col.15.uerſic.præterea. in 2.uolum.& etiam illa clauſula ſaluo &c. ponit exceptionem teſte *Barbat.*conſi.70.*clementisſimi.col.penul.in* 2.uol ita qđ Magdalena *remittit portionē* ſuam,niſi deficiant maſculi, *ſi deficiāt* poterit ad eā uenire,cū non remiſerit. Nam hæc reſeruatio conſeruatoria iuris noſtri, quæ alias vocatur proteſtatio conſeruatoria,conſeruat nobis ius.cap.cum longè.ibi ſaluo priuilegio.63.diſtin.c. ſaluo.11.quæſt.3. & quando quis ſubit onera ſponte debet proteſtari ne præiudicetur ſibi vel ſuo priuilegio.Bart.in l. 1. C.de his qui ſponte munera ſuſceperunt.lib.10.Iaſ. in l non ſolum.§.morte.in fi.ff.de noui oper.nuntiat.facit tex.in l.proximos. & ibi patruus meus Rebuffus.& Ioan.de Platea not. C. de proxim. ſacror.ſcrinior. lib. 12. vbi dicunt eſſe text. pro uerbis quæ apponuntur in contractibus, & in inſtrumentis, dū dicunt, ſaluis oībus iuribus & priuilegiis:quia per hæc verba quantumcumque generalis, reſeruantur quæcunque iura & priuilegia competentia, allegant text.in l.principes. C.de principib.agentib. in reb. & l. fi.de pala.ſacrari largitio. lib. 12. Sic ergo Magdalena per hæc uerba, *Sauf, &c.* [ſaluo, &c.] reſeruauit ſibi portionem contingentem,& ſuis deſcendentibus.Et ſic dictæ Ludouicæ.

Secunda quæſtio eſt facilis, uidelicet ad quam portionē poſsit admitti Ludouica. Et breui reſpondeo ad portionem ad quam poterat Magdalena admitti tempore renuntiationis conſideratis conſuetudinibus patriæ & locorum, in quibus bona ſita ſunt, ſed tempore reſultationis poterat Magdalena ſuccedere, quia pater erat mortuus. Ergò in illa portione ſuccedet neptis Ludouica,per not. in l.ſi actionē. C.de pac.

4 Nec refragatur quod † fideicommiſſum conditionale non transferatur ad hæredes.l. una. §. ſin autem ſub conditione.C.de caduc.tollend. Nam reſpondeo qđ quando fideicōmiſſum debetur ex contractu inter uiuos,ut in hoc caſu, tunc ſi filius uel filia quæ debebat ſuccedere ante conditionis euentum decedat, fideicom.non ſolum filiis paciſcentium debebitur,ſed etiam nepotibus,& aliis, non iure quidem repræſentationis ſed tranſmiſſionis, quæ in pactis & contractibus conditionalibus operatur.l.is cui.ff.de actio.& oblig. §. ex conditionali. inſtit. de uerbor. oblig. & ibi Angel.& expresſim Benedic. in repet.c.Raynutius.in uer.& uxor.nu.624. de teſtam. In hoc caſu noſtro eſt remiſſio facta in contractu matrimonii, ergo illa pactio ad quoſcunque hæredes d. Magdalenæ uenire potuit. Et ſic ad iſtam Ludouicam de Stampes.

Tertia quæſtio eſt, an Ludouica de Stampes poſſit ſuccedere Ludouico de Tonnairre filio quōdam Caroli? Et breui reſpondeo quod non, quia Ludouica & auia ſunt proximiores, ergo ad proximiorē ueniet ſucceſſio, ut ſupra dixi. per authen. poſt fratres. 2. C.
4 de legit. hæred. Nam † ius repræſentationis vltra fratrum filios non extenditur. §. huiuſmodi. in authent. de hæredi. ab inteſtat. venien. collat.9.niſi ex conſuetudine. quod quandoque in infinitum protenditur. teſte Maſuer.in rubr.de ſucceſſ.in princ.

6 Item † clauſula, ſaluo.&c. nil iuris confert,ſed ſubintelligitur, ſi quod habeat ius, ſiue in contractibus, ſiue in ſententiis, uel aliis diſpoſitionibus. Angel.per illum tex.in l. omnes.C.de præſcript. trigin. uel quadragin. annor.ibi enim infert expreſſim ad refutationes quorundam, reſeruantes ſibi aliqua: nam intelligitur ſi quid habeant. text.in l.ſi in uenditione. in fi.ff. communia prædio. Alexan.conſil.28.uiſis.col. 2. in 1. uol.& Barba.conſi.76.ſapienter.col.7.in 2.uol.& Feli. in c.inter. monaſterium col. 2. de re iudicat. Sed filia Magdalena nil iuris habebat tempore remiſſionis, niſi ad partem ſuam, ergo ad aliam non poteſt habere quia ea quæ inducta ſunt ad diminutionem, non debent operari augmentum.l.legata.ff.de leg. 1. Sed iſta remiſſio facta per Magdalenam eſt facta ad diminutionem, & remiſſionem, ergo non operabitur augmentum, ut uidelicet poſſit ſuccedere, in eo caſu, in quo de iure non poſſet uel de conſuetudine.

Nam hæc clauſula, *Sauf, &c.* [ſaluo, &c.] non eſt niſi quędam proteſtatio, ut ſupra dictum extitit, quæ non facit quod debeat haberi reſpectus, uel diſponi de iure alterius, unde ſi commiſſio data ſit alicui, ut quis vaſſallorum cauſam audiat ſaluo iure domini, commiſſarius nō poterit aliquid adiudicare domino cuius nomine in illa cauſa nihil fuit petitum. Felin.in d.c inter monaſterium. colum. 2. de re iudicat. Item per iſtam clauſulam ſaluo. &c. nil poterit adiudicari Ludouicæ ultra quam debebatur tempore renuntiationis.

Quarta quæſtio breui decidetur, uidelicet, an duæ religioſæ poſſint ſuccedere, & ex generali Regni Frā-
7 ciæ conſuetudine? Reſpondeo quod non: quia † religioſi ſeu religioſæ profeſſi uel profeſſæ hodie non ſuccedunt, teſte Maſuer. in rubr. de ſucceſſ. in ſua pract. & Benedict.in c. Raynutius. in verb.& uxorem. nu.225.de teſta.vbi plenè dicit de hac conſuetudine.

Quintò dubitatur, an Gilberta & Marguareta,quæ renuntiarunt poſsint admitti ad hanc ſucceſsionem, vel is in fauorem cuius renuntiauit. Reſpondeo quod
8 non eis obſtante renuntiatione, † nam quando unus ex ſtirpe renuntiat ſuæ portioni, uel abſtinet, tunc pars illius accreſcit alteri illius ſtirpis, non illi in fauorem cuius renuntiauit, quia unus de ſtirpe eſt magis coniunctus alteri, de ſtirpe, quam aliis: nam coniunguntur ex identitate rationis, & coniunctione legali.Bald.in c.uno.in fi de natura ſucceſſ.feud.Bart.& alii in l.re coniuncti.ff de leg.3.Bened.in d.c.Raynutius.in uerb.& uxorem.nu.117.& nu.629.de teſtament.ergo portio Gilbertæ & Marguaretæ accreſcet Ludouicæ, quæ non renuntiauit.

Sextò quæro,an dicta Ludouica de Stampis poſsit poſſeſſorio experiri? Et breui reſpondeo de iure quod
9 non, quia licet † pactum reſolutorium transferat dominium ipſo iure. l. commiſſoriæ. C. de pact. inter

empt.& vendit.& not.in l.2.ibid.gloſſ.& doct.in l. ab emptione. ff. de pact. tamen non transfert poſſeſſionem, niſi appprehendatur. ut ibi dicitur per text. in l. cum hæredes.ff.de acqui.poſſeſ.licet poſſem rem propria authoritate apprehendere. gl.in uerb.licentiā damus.in authent.ut de cætero.commut.colu.5. quam not. Alex.in l.qui abſenti,§.1.col.2.ff de acquir.poſſeſ. & Iaſ.in l.filius familias.§.diui.in prima lectura.nu. 28. ff.de leg.1.& in l.ſi ita quis.§.ea lege de verbor. oblig. Tamen quia de conſuetudine Regni Franciæ ſolent aduocati cōcludere in poſſeſſorio retinendæ.teſt.Ioā. Fab in §.retinendæ.inſtit. de interdict. & ferè in propriis terminis concludit D.Boer.in §. 6. de teſtamen. in conſuetud.Bitur.in additio.quod ſi tempore renūtiationis erant maſculi, qui poſtea patre & matre uiuentibus moriantur filiæ, tunc poterunt ſuccedere, & dicere ſe falſitas. Sed hic dubitarē,cum agatur ex pacto reſeruationis, quæ non transfert poſſeſſionem, ex regni conſuetudine. Et quando per ſtatutū, uel cōſuetudinem transfertur poſſeſſio, intelligitur niſi illa poſſeſſio eſſet apud alium, vel per alium apprehenſa, tunc enim non transfertur. gloſ.in l.cum miles. ff. ex quib cauſ.maior.Sic conſuluit Alexan. conſil. 83. uiſa facti.coll.2.nu.4.in 2.uol. ut eſt in hoc caſu.Ideo tutius eſſet agere petitione hæreditatis.Et ita calamo volantis ſcripſi, ſalua correctione melius ſentientis. iux. l.Claudius.ff.qui portior. in pig.habeant.

Hæc uerba, uolo quod Ioanna habeat & accipiat tertiam bonorum partem, poſt mortē domini Daulmont & ſuæ vxoris & cuiuslibet ipſorum, quæritur ſi uno mortuo debeat d Ioanna accipere tertiam partem.Breui reſpondeo, quod non, quia non debet accipere niſi poſt deceſſum illorū & cuiuslibet, ſed quilibet uno mortuo non eſt mortuus. Ergo non accipiet antè mortem amborum.probatur in l.penult.C. 10 de impub.vbi Iacob.dicit ſtare collectiuè ut ſi † teſtator iubeat quemlibet hæredem dare decem,tunc cōcurſus omnium hæredum requiritur. Facit quod dicit Bal.in §.1.hoc quoque obſer.de ſucceſ.feud.quòd ſi princeps concedat feudum Martino &Petro,& cuilibet eorum,ſi portio vnius ex eis deficiat,alter totum habebit, per ius non decreſcendi, quia illa dictio, cuilibet, attribuit actum vnicuique inſolidum.l.ſi pluribus.ff.de leg.2.&ſic licet, ſtet diſtributiuè,tamen ſtat & collectiuè, quando ſubiecta materia hoc requirit, ut hic: nam uult poſt deceſſum, *deſdicts ſeigneurs & dames* [d.domini ac dominæ,] iſta pluralitas non debet in ſingularitates reſolui.

Item ſe refert ad præcedentia ibi, *comme dict eſt*, [ut dictum eſt,] ſed ibi nullum uerbum de quolibet, ergo nec hic uult derogare tam cito.l.nam ad ea . ff. de condition.& demonſt.alias poſſet dici,huic,tam cito.

Item non poſſet habere tertiam partem ex morte unius, & alteram tertiam ex morte alterius, ergo mors cuiuslibet eſt expectanda aliàs, id dixiſſet & expreſſiſſet in teſtamento.

Item Claudius non poterat eſſe poſſeſſor bonorū, ſuperueniente matre ſua, ſaltem conquiſitorum, et poſt mortem patris. Ergo debet intelligi poſt mortē utriuſque,& debet exponi illa clauſula. *prendra comme dict eſt apres le deces deſdicts Seigneurs & dame Daulmont, & de chaſcun deux* [capiet ut dictum eſt poſt obitum d. domini ac dominæ Daulmont, à quolibet eorum,] id eſt poſt mortem utriuſque.

Item non eſt ueriſimile quod ipſi contrahentes uelint poſt deceſſum unius quod uxor filii habeat ſuam tertiam partem quæ nihil attinet illis, & quod uelint præferre vxorem filiæ ſuæ,vxori ſcilicet contrahentis.

Et hic dicit, *en attendant le parfaict de ſon dict douaire*, [expectans perfectionem ſui prædicti douarii,] non expectaret tamen.

Item, eſt prouiſum in uno caſu, ſcilicet quando filius præmoritur ante patrem, quod ipſa habere debeat quingentas libras, ergo eas non habebit ante mortem utriuſque.

11 Item, quia conuolauit ad ſecunda uota, non petito tutore filio ſuo, qui impubes poſtea deceſſit, ideo priuari debet ſucceſſione filii.l.2.§.ſi mater.ff. ad Tertul.& l.ſciant.C. de legit.hæredi. vbi idem dicit,quando, antequam perſoluerit quod debetur ratione tutelæ geſtæ. Secundò, nupſerit.Bart.conſi.215.an ſit teſtamentum. Etiā perdit quidquid relictum eſt ei per uirum in vltima uoluntate.l.1.& auth. ibi poſita ſecū dum nupt. Guid. Pap. conſi.43.teſtator. col. 2.

Itē quia non perfecto inuentario adminiſtrauit, iurabitur in litem contra eam, per l.tutor qui repertorium.ff.de aminiſtra.tutor.

Item, infamis eſt,quia nupſit tam feſtinanter:nam poterat fieri perturbatio ſanguinis. Bald. & Paul.in l. decreto.C.ex quib. cauſ. infam.irro.Panorm.& alii in cap.fina.de ſecund.nupt.ſecus ſi poſt tres vel quatuor menſes, ut ibi.

RESP. CLXXX.

De teſtamentis.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio hæredis facta ſub hac conditione ſi inſtitutus ferret nomen, & arma teſtatoris: quod ſi nollet ſubſtituit alium.*

2 *Subſtitutis multis ſub hac conditione, ſi nomen, & arma teſtatoris ferrent, qualis dicenda ſit ſubſtitutio.*

3 *Filij ex ſecundo matrimonio an ſint habiles ad ſuccedendum de iure.*

FEV *Charles de Leuis eſcuyer,ſeigneur de Fougerolles, aucun temps auant ſon traſpas fit ſon teſtament, par lequel il inſtitua ſon heritier uniuerſel*, † [Carolus quondam de Leuis ſcutifer, dominus de Fougerolles, quodam tempore ante obitum ſuum fecit teſtamentum ſuum, quo ſuum hæredem uniuerſalem inſtituit] primum ex liberis maſculum domini Ioannis de Leuis, domini de Caſano, ita tamen.quod nomen,arma, *& l'eſcut de Fougerolles* [& ſcutum Fougerollorum] portare & accipere teneatur. Et caſu quo primus ex liberis maſculis dicti domini de Caſano nollet portare & accipere nomen, arma, *& l'eſcut de Fougerolles*, [& ſcutum Fougerollorum,eo caſu idem teſtator ſubſtituit ſecundum ex liberis eiuſdem domini de Caſano maſculum habilem ad ſuccedendum, qui hoc facere teneatur, & ſubſtitutum eſſe vult. Et eo caſu quo idem ſecundus nollet portare & accipere nomen, arma, *& l'eſcut de Fougerolles*, [& ſcutum Fougerollorum,] caſu præmiſſo ſubſtituit tertium ex liberis eiuſdem domini de Caſano maſculum, & habilem ad ſuccedendum, qui arma, nomen, *& l'eſcut de Fougerolles*, [& ſcutum Fougerollorum] portare & accipere tenebitur & debebit. Et ſic conſequenter alium ex liberis eiuſdem domini de Caſano ob defectum tertii.

Et caſu aduento, quod non eſſent liberi habiles ad ſuccedendum dicti domini de Caſano, in illo caſu ſub-

Source : BIU Cujas

ſubſtituit primum ex liberis maſculum domini Ioannis de Nades, domini ipſius loci de Nades, & ſubſtitutum eſſe vult: ita tamen quod nomen & arma, *& l'eſcut de Fougerolles* [& ſcutum Fougerollorum] portare & accipere teneatur.

Apres ledit teſtateur fit ſemblable ſubſtitution des maſles dudit ſeigneur de Nades, comme il auoit faict de ceux dudit ſeigneur de Caſan, à la charge touſiours de porter les nom, armes, & eſcut dudit Fougerolles. [Poſteà dictus teſtator ſimilem ſubſtitutionem maſculorum d. dominus de Nades fecit, ut de maſculis d. domini de Caſano fecerat, ita tamen quod nomen, arma & ſcutum Fougerollorum ſemper portare teneantur.]

Et au cas qu'il n'y euſt aucuns enfans maſles, dudict ſeigneur de Nades, habiles à ſucceder, ledict teſtateur ſubſtitua le premier maſle du ſeigneur de Chamaſel habile à ſucceder en faiſant pareille ſubſtitution des autres maſles, cõme il auoit faict des maſles deſdicts ſeigneurs de Caſan & de Nades à ſemblables charges. [Et caſu aduento, quod non eſſent liberi habiles maſculi ad ſuccedendum dicti domini de Nades, dictus teſtator ſubſtituit primum maſculum domini de Chamaſel, habilem ad ſuccedendum, faciens ſimilem de aliis maſculis ſubſtitutionem, ut de maſculis dictorum dominorum de Caſano, & de Nades fecerat, eos ſimiliter onerando.]

Et faut entendre, que les ſeigneurs de Couſan, de Nades, & de Chamaſel auoient eſpouſés les trois ſœurs dudict teſtateur. [Notandum itaque eſt, quod domini de Caſano, de Nades & Chamaſel tres ſorores prædicti teſtatoris in uxores duxerant.]

Le ſeigneur de Cauſan à eu vne ſecõde femme autre que la ſeur dudict teſtateur, & de chaſcuns deſdicts mariages, à eu enfans maſles. Le premier maſles du ſeigneur de Couſan [Dominus de Caſano habuit ſecundam vxorem, aliam præter ſororem dicti teſtatoris, & ex qualibet utriuſque matrimonij habuit infantes maſculos. Primus uerò maſculus domini de Caſano] in uĩdictæ ſubſtitutionis *recueillit la ſucceſſion dudict teſtateur porta ſon nom, ſes armes & l'eſcut de Fougerolles.* [Venit ad illius teſtatoris ſucceſſionem, eius nomen atque arma, necnon Fougerollorum ſcutum portauit.]

Deinde deceſſit uiuo & ſuperſtite *le ſeigneur de Couſan ſon pere, lequel neantmoins comme heritier de ſon fils n'apprehenda la ſucceſſion dudict teſtateur, ains la delaiſſa à ſon ſecond filz frere du precedent* [domino de Caſano, ſuo patre, qui nihilominus tanquam hæres ſui filii, non peruenit ad ſucceſſionem d. teſtatoris, ſed eam reliquit ſuo ſecundo filio, fratri præcedentis] utrinque coniuncto: *lequel ſecond filz accepta ladicte ſucceſſion, print le nom, & porta les armes dudict Fougerolles.* [Qui filius ſecundus d. ſucceſſionem acceptauit, accepit, & arma prædicti Fougerolli portauit] quod uidetur actum fuiſſe uirtute dictæ ſubſtitutionis.

Le ſeconde filz eſt decedé ſans hoir, & n'a plus de freres. [Secundus filius ſine hærede deceſſit, neque aliquem fratrem habet,] qui ſit utrinque coniunctus: *mais bien vn frere paternel, du ſecond mariage dudict ſeigneur de Couſan,* [ſed bene fratrem paternum, ex ſecundo matrimonio dicti domini de Caſano.

Quæritur primò, *ſi ladite ſubſtitution comme vulgaire à eſte expiree en la perſonne du premier maſle de Couſan: où ſi comme compendieuſe* [an prædicta ſubſtitutio, tanquam uulgaris, in perſona primi maſculi domini de Caſano expirauerit, uel, an tanquam compendioſa] debeat habere tractum ad alios gradus ſubſtitutionum continuatiue de uno ad alium.]

Secundò, *ſi les maſles du ſeigneur de Couſan de la ſeconde femme* [an maſculi domini de Caſano ex ſecunda uxore] ſint uocati per dictam ſubſtitutionem.

Tertiò, *ſi le ſeigneur de Nades, filz du filz dudict ſeigneur de Nades, ſera preferé* [an dominus de Nades filius filii dicti domini de Nades præferendus ſit] in dicta ſucceſſione *aux maſles du ſeigneur de Chamaſel* [maſculis domini de Chamaſel] in primo gradu.

2 † In caſu præmiſſo videtur mihi nõ eſſe ſubſtitutionem vulgarem, quæ fit per hæc verba, ſi hæres nõ erit. l. j. & l. poteſt. ff de vulga. & inſtitutio. illo titul. in prin. Nec eſt pupillaris quia nõ eſt facta pupillo, nec, vt ſolet fieri pupillaris, de qua eſt text. in l. 2. ff de vulg. nec breuiloqua, quia non eſt facta inuicem, ut debet fieri. l. iam hoc iure. & l. Lutius. ff. de vulg. Compendioſa poteſt dici, quia habet tractum temporis, ut infra dicam. l. Centurio. ff. de vulga. & l. precibus. C. de impub. nec eſt exemplaris, quia non eſt facta furioſo, ſeu furioſis, ut debet fieri. l. ex facto. ff. de vulg. l. humanitatis. C. de impub. Oportet ergo fateri fuiſſe fideicom. uel compẽdioſam, & qualiſcunque ſit ſiue cõpendioſa, ſiue fideicõmiſſaria, nõ eſt vis magna, quoad hũc caſũ.

Et per hoc deciditur quod bona deuenerũt ad primum filium d. de Nades per ſubſtitutionem fideicõmiſſariam, per illa uerba factam: & caſu quo nõ eſſent liberi maſculi habiles ad ſuccedendum d. domini de Coſan, in illo caſu ſubſtituit primũ ex liberis maſculũ domini Ioannis de Nades, & ſubſtitutũ eſſe uoluit. Ita tamen quod nomen, arma *& l'eſcut de Fougerolles* portare & accipere teneatur. Nam clare apparet teſtatorem uoluiſſe deficientibus maſculis d. de Coſan, ad filios d. de Nades ſucceſsionem peruenire, & non ad hæredes extraneos, ad quos non tranſit ius implendę conditionis à teſtatore. ff. de condict. & demonſtr. Et ſic extranei hæredes non uocati arma, & nomen domus deferre, non poſſunt.

Nec poſſunt uenire filii d. de Coſans nati ex ſecundo matrimonio, tum quia de eis non cogitauit teſtator, nec aduerſam fortunam ſororis inſpexit. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de verbor. oblig. item ſoluto matrimonio ſoluitur affinitas. l. ſed hoc ſciendum. in glo. ff. de re iudi. nec uoluit teſtator alienam poſteritatem ſuæ præferre. l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. & præferre nepotes ſuos exteris & natis ex ſecundo matrimonio. d. de Coſans qui nil ſibi attinent.

3 Nec obſtat, quod † filii ex ſecundo matrimonio ſint habiles ad ſuccedendum de iure, quia reſpon. teſtatorem uoluiſſe intelligere de habilibus ad ſuccedẽdum ab inteſtato ratione conſanguinitatis, non de habilibus de iure. Et ſic excluſit iſtos uenientes ex ſecundo matrimonio. nam ſicut baſtardos excluſit, ita & hos.

Nec cenſetur impleta conditio per receptionem armorum, quia dicit caſu quo non eſſent liberi de Coſans: ſed non reperiuntur liberi, ergò uenient filii de Nades. Nec obſtat quod ſemel receperit, quia non ſufficit. Non enim dicitur verſum quod non durat. l. 3. §. uerſum. ff. de in rem uerſ. Et caſus nolentis comprehendit caſum impotentis l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſthu. l. cum proponas. C. de hæredib. inſtituen. ideo cum filii d. de Coſans non poſſint portare per mortem, venient filii d. Nades.

RESP. CLXXXI.

De teſtamentis iterum.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio reciproca.*

2 *Subſtitutionum quatuor gradus.*

Fidei-

3 *Fideicommiſſaria ſubſtitutio continetur ſub reciproca.*
4 *Vocatorum ordine ſucceſsiuo primo extante, alius non admittitur.*

IN nomine S. Trinitatis & indiuiduæ vnitatis Patris & Filij & Spiritus ſancti. Amē. Anno incarnationis domini milleſimo quingenteſimo quinto, & die uiceſima ſecunda menſis Aprilis Regnante Ludouico Dei gratia Francorum Rege nouerint uniuerſi & ſinguli præſentes, atque futuri quod prouidens vir Iacobus Dhaliere, Mercator carreriȩ Draperiorum, Tholoſæ habitator, ſanus mente, ſuum ultimum teſtamentum nuncupatiuum, & rerum, ac bonorum ſuorum ſupremam & ultimam voluntatem, diſpoſitionem, & ordinationem in hunc qui ſequitur fecit modum. Imprimis ſiquidem d. Iacobus Dhaliere teſtator, muniens ſe ſigno uenerabili ſanctæ Crucis, ſic dicendo in nomine patris, & filii & ſpiritus ſancti. Amen.

Item, prænominatus Iacobus Dhaliere teſtator fecit, inſtituit, ordinauit, & ore ſuo proprio nominauit hæredes ſuos uniuerſales, & generales uidelicet Thomam & Vincentiū Dhalieres, filios ſuos, legitimos & naturales ex prima eius uxore. Et Bertrandū Dhaliere eius filium legitimum & naturalem ex ſecunda eius
1 uxore. † Alterum alteri in pupillari ætate uel ſine liberis ex ſuo legitimo matrimonio procreatis decedētibus ſubſtituendo & ſibi ipſi inſtituendo in caſu præmiſſo. Et ſi omnes decederent ſine liberis, vel infra pupillarem ætatem ſubſtituit eiſdem d. Ioannam filiam ſuam, ſi tunc in humanis exiſtat. Et ſi non uiueret, eius liberos ſi ſuperſint. Et ſi non ſuperſint, propinquiores in gradu parentelæ.

Item, dictus teſtator recognouit & confeſſus fuit habuiſſe & recepiſſe ab honeſta muliere Bernarda de Ferraris eius uxore, ducentas libras Turonen. quas voluit ſibi exolui cum augmento debito.

Item, dictus teſtator erat dominus Manſi de Montebruno & aliorum bonorum immobilium.

Item, ordinauit dictus teſtator quod dicti ſui hȩredes non poſſint aliquid de bonis dictæ hæreditatis uēdere, ſeu alienare, donec d. Bertrandus fuerit ætatis viginti annorum, idq; de licentia dictæ Bernardæ.

Contingit quod dictus Thomas & Bertrādus Dhaliere deceſſerunt ſine liberis. Poſtmodum deceſſit d. Vincentius Dhaliere ſine liberis, & ante deceſſum alienauit Manſum de Montebruno domino primo præſidi de ſancto Andrea.

Item, poſt cuius deceſſum dicta Ioanna Dhaliere ſubſtituta litem ſuſcitauit emptori à Vincentio dictorum bonorum ratione dictæ ſubſtitutionis, in qua lite dictus præſidens obtinuit duas ſententias abſolutorias.

Item nouiſſime, dicta Ioanna Dhaliere deceſſit relictis quatuor liberis, qui appellauerunt ad curiam parlamenti Tholoſani.

Quęritur primò utrum dicti liberi præfatæ Ioannæ poſſint concordiam facere cum emptore ratione dictæ ſubſtitutionis, ita quod propinquiores in gradu parentelæ aliquod ius prætendere non poſſint contra prȩfatum emptorem, attento quod dicta Ioanna Dhaliere, & eius liberi ſuperuixerunt dictum Vincentium ita quod prætenſa ſubſtitutio euanuerit reſpectu propinquorum: quia tempore deceſſus dicti Vincentii Dhaliere hæredis inſtituti Præfata Ioanna & eius liberi erant ſuperſtires: uel ſecundo quæritur ſi propinqui in gradu parentelæ admittantur quando cunque ad dictam ſubſtitutionem per illa uerba, & ſi omnes decedebant ſine liberis, &c. adiecta in d. teſtamento.

2 In hoc facto † quatuor ſubſtitutionū gradus, factos inuenio. Primus eſt. Nam teſtator inſtituit tres filios ſuos hæredes, & pupillariter ac reciprocè ſubſtituit eis uidelicet alterū alteri. Nēpè ſi unus ex primo matrimonio deceſſiſſet impubes, alter ex ſecundo matrimonio ei ſuccederet, ſi is, qui in ſecūdo matrimonio natus erat deceſſerit, alii duo ſuccederent, per ſubſtitutionem pupillarē expreſſam, iuxta. l. 2. ff. de uulg.

Si uerò poſt pupillarem ætatem decedant ſine liberis, etiam unus filius alteri ſuccedet per † reciprocam 3
in qua continetur & fideicommiſſaria. l. Lutius, ubi doct. ff. de vulg. l. in teſtamento. C. de milit. teſtam. & quia de hoc gradu non dubitatur, ideo ad ſecundum uenio.

Secundus gradus eſt, ubi omnes filii deceſſerint ſi in pupillari ætate deceſſiſſent omnes, tunc Ioanna filia teſtatoris per ſubſtitutionem pupillarem expreſſam ſuccederet, quod nō euenit, ideò teſtator in hoc gradu fecit ſubſtitutionem fideicommiſſariam, uidelicet ſi ſine liberis omnes deceſſerint, ſiue in pupillari ætate, ſiue poſtea quod filia Ioanna ſuccedat, & hic caſus euenit. Nam omnes liberi mortui ſunt, ergo Ioanna ex uoluntate expreſſa teſtantis ſucceſſit, & de hoc etiam non eſt dubium.

Tertius uidetur fieri gradus, quod ſi filia non ſuperſit, teſtator ſubſtiuit liberos illius filiæ, ſed hic gradus nunc eſt ſuperfluus, cum Ioanna tempore mortis fi-
4 liorū ſuperuixerit, & illis ſucceſſerit, iſti erant † uocati ordine ſucceſsiuo, quo primo extante, alius non admittitur. l. Gallus. § quidam rectè. ff. de liber. & poſth. Dec. conſil. 323. cum ſit. col. 2.

Quartus gradus eſt, quod ſi filia & eius liberi non ſuperſint tempore mortis filiorum teſtantis, ſine liberis mortuorum, tunc teſtator ſubſtituit propinquiores, in gradu parentelæ. Et hic gradus etiā ſuperfluus eſt quia poſtquam Ioanna & eius liberi ſuperſunt, gradus parentelæ ex ſubſtitutione non eſt uocatus. Nam ij propinquiores vocantur ſub duplici conditione, uidelicet ſi Ioanna & liberi non ſuperſint, ſed utrique ſuperfuerunt, ergo conditio ſubſtitutionis defecit & extincta eſt per ſucceſſionem Ioannæ: quamobrem nil debetur proximioribus ex illo teſtamento ratione ſubſtitutionis. l. cum in teſtamento. ff. de hæredib. inſtit. l. ſi mater. in fi. de vulg.

Item, diſpoſuit teſtator ne filii poſſint uendere bona, ſeu alienare uſque ad ętatem uiginti annorum Bertrandi, id eſt, quouſque Bertrandus ex ſecundo matrimonio genitus, uiginti habeat annos: uoluit etiam quod ſi interim alienare uelint quod habeant facultatem ſeu licentiam Bernardȩ matris Bertrandi, ob id quicunque volebat alienare oportebat uel conſenſum habere Bernardæ uel expectare ætatem Bertrandi. Præterea, Vincentius filius teſtantis alienauit aliqua bona, poſt cuius mortem eius ſucceſſio ad filiam per ſubſtitutionem fideicommiſſariam uenit, ſi poſt pupillarē ætatem deceſſerit: ſi in pupillari per pupillarem ſubſtitutionem, ideo defecit conditio ſubſtitutionis, & alii gradus, poſtea ſequentes. Nam liberi filiæ ſunt ſubſtituti, ſi filia non uiueret, ſed ipſa uixit, & ſucceſſit, ergo filii excluduntur à ſubſtitutione quȩ iam euanuit per aditionem hæreditatis dictæ Ioannæ per l. poſt aditam. C. de impub.

Multò minus propīquiores uocati cenſentur: quia ſubſtitutio etiam euanuit filia ſuccedente. Cōuentio igitur mortua filia cum liberis eius fieri, iure poterit, nec

Source : BIU Cujas

nec à propinquioribus poſtea impugnari debebit, quia nunquam ex hac ſubſtitutione venire poterunt.

Vnde concludendo dico, concordiam fieri poſſe cum d. Ioanna ſi ſuperſit, vel cum hæredibus eius, & ſi facta ſic fuerit, rata erit, & nunquam à propinquioribus impugnari debebit, cum eorum non interſit, nec intereſſe poſſit ratione ſubſtitutionis. Et ſic ſubſcripſi. Anno 1546. Rebuffi.

RESPON. CLXXXII.

De ſubſtitutionibus.

SVMMARIVM.

1 Subſtitutio facta poſthumo naſcituro, ſi decederet ſine liberis, an ad eum caſum extendatur quo ipſe non naſcatur.

2 Caſus omiſſus habetur pro omiſſo in omni diſpoſitione.

3 Caſum vnum qui exprimit, alium videtur excludere.

4 Verba vbi non conueniunt, nec conuenit teſtantis diſpoſitio.

5 Subſtitutio facta vno tempore an extendatur ad aliud tempus, ibid. & num. 27.

6 Prouiſio facta in vno caſu, an extendatur ad alium, ibid. & ſub num. 29.

7 Caſus expreſſus per modum conditionis voluntariæ, an impleri debeat in forma ſpecifica. ibid. & num. 31. & 32.

8 Subſtitutio inutilis vtilem producere non poteſt.

9 Expreſſum ubi non valet, neque valet tacitum, declaratur, numero 33.

10 Actus non valet vbi forma non eſt ſeruata.

11 Subſtitutio tacita, non admittitur contra matrem.

12 Interpretatio largiſsima, & extenſio fit in ſubſtitutionibus.

13 Caſus omiſſus in ſubſtitutionibus occaſione naturæ, &c. pro expreſſo habetur.

14 Subſtitutioni factæ de filio naſcituro, ineſt tacita conditio.

15 Cauſa inteſtati ceſſat quando via teſtati poteſt habere locum.

Expreſſum præfertur tacito, ibid.

16 Compendioſa ſubſtitutio, ſicut comprehendit omnia tempora, ita etiam omnes caſus.

17 Subſtitutus ſubſtituti cenſetur ſubſtitutus primi inſtituti.

18 Diſpoſitio teſtatoris quomodo intelligenda.

19 Teſtator cogitare præſumitur illud, quod lex diſponit.

20 Voluntas teſtatoris, quæ legitima eſt, in omnibus dominari debet.

21 Conſuetudo regionis ſeruanda.

22 Militum teſtamenta à Iulio Cæſare, & Iureconſultis rata.

23 Teſtamentum à milite factum ante militiam, ſi in militia deceſſerit, iure militari valet.

24 Lex voluntatem defuncti vbi ſuppleat.

25 Caſus omiſſus in quibus, & quando habeatur pro omiſſo.

26 Caſum vnum qui ponit, alium excludere videtur.

28 Subſtitutio facta in vnum caſum, an extendatur ad alium.

30 Reliquit, verbi efficacia in ſubſtitutionibus teſtamentarijs.

32 Conditio voluntaria quæ ſit.

34 Subſtitutio tacita eſt duplex.

35 Subſtitutio tacita quando admittatur contra matrem.

36 Aequitas rigori præferenda.

37 Subſtitutio facta ſi poſthumus non naſcatur, an habeat locum, quando natus eſt & non fuit hæres, vel eſt mortuus in pupillari ætate.

38 Subſtitutio facta, ſi poſthumus me viuo deceſſerit Gaium ſubſtituo, ſi mortuo teſtatore decedet, an veniet ſubſtitutus.

39 Poſthumus ſi ſubſtituatur ſi me viuo naſcatur, non includitur caſus, ſi naſcatur poſt mortem.

40 Subſtitutio ſub duplici conditione facta.

41 Teſtator inſtituens filium ſuperſtitem, & eidem ſubſtituens poſthumum naſciturum, &c. ſi natus non fuerit poſthumus, an ſubſtitutus veniet.

42 Princeps dicitur habere iura in ſcrinio pectoris.

43 Dictio, tunc, denotat temporis extremitatem.

44 Vſufructu relicto, an debeatur proprietas, ibidem, & infra, num. 45. & 52.

45 Miles inſtituens in vna parte hæredem, in altera non, an inteſtatus decedere dicatur.

46 Interpretatio plena fieri debet in teſtamentis.

47 Proprietatem relinquere quis dicatur.

48 Verba an & quando impropri anda.

49 Hæres nominandus in teſtamento.

50 Vſusfructus duplex.

51 Vſusfructus appellatione, an veniat vtile dominium.

53 Modus, & forma diſponentis declarat eius mentem.

54 Vſufructu relicto, cum plena poteſtate diſponendi de bonis, proprietas relicta eſſe cenſetur, & nu. 55.

55 Miles in dubio teſtari voluiſſe videtur ſecundum ius commune.

56 Trebellianica quando prohibita cenſeatur.

57 Relinquo, uerbum, iunctum uniuerſitati bonorum, quid importet.

58 Iudicandum pro illa parte, pro quo plures, & efficaciores rationes.

59 Data poteſtas nominandi hæredem, an ualeat.

60 Voluntas ex alieno pendens arbitrio reprobatur.

61 Teſtator ore proprio hæredem nominare debet.

62 Teſtari an quis per alium poſsit iure ciuili.

63 Captatoria uoluntas, quid ſit.

64 Familia non conſeruatur per filias, nec agnatio.

65 Principis ſupremi, eſt concedere facultatem teſtandi, uel Romani Pontificis.

Eccleſiaſticus an teſtari poſsit de bonis ſuis patrimonialibus, ibid.

QVia dicitur ſapientiæ 3. cap. Qui cõfidunt in domino intelligũt ueritatem, & Hier. 10. cap. Stultè egerunt paſtores & dominum non quæſierunt, propterea non intellexerunt, & Prouerb. 20. Domino diriguntur greſſus uiri, quis autem hominum poteſt intelligere uiã ſuam? Ideo dicam, quod olim Pſaltes Egregius pſal. 118. Da mihi intellectum & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo. Declaratio ſermonum tuorum illuminat & intellectum dat paruulis: igitur fretus Dei Optimi Maximi ſuffragio reſpondebo

1 ſpondebo quæſitis mihi oblatis. Videlicet † an ſubſtitutio facta per magnificum & ſtrenuum quõdam militem dominum Carolum Alamandum poſthumo naſcituro, ſi deceſſerit ſine liberis maſculis, & is non naſcatur ualeat, ita quod Reuer. do. Laurentius Alamandus epiſcopus ſubſtitutus cenſeatur vocatus ex teſtamento d. Caroli per illa uerba dedit, legauit, & reliquit uſumfructum omnium bonorum, &c.

Secundò, an Reuer. do. Epiſcopus teſtatoris frater debeat habere vſumfructum tantum, an & proprietatem.

Tertiò, an illa poteſtas conceſſa Reuer. do. Epiſcopo nominandi hæredem ſit ualida.

Ad primum uidetur quod R. d. Laurentius Epiſcopus non cenſeatur uocatus. Tum primò quia caſus omiſſus habetur pro omiſſo in inſtitutionibus. l. commodiſſimè. ff. de liber. & poſthu. Idem in alia prouiſione dicitur. in l. ſi cum dote, in princ. ff. ſolut. matrim. l. ſi ſeruum. §. prætor. ibi, non dicit prætor. ff. de acquir. hæred & Iaſon. conſil. 35. clementiſſimi. col. penul. in 1. volum.
2 † Et etiã caſus omiſſus habetur pro omiſſo in quacunque diſpoſitione. Barba. conſil. ſapienter. col. 10. in 2. uol. Idem in reſcriptorum impetratione. cap. ſuſceptũ. de reſcript. lib. 6. idem in pactis. l. ſi unus. §. ante omnia. ff. de pac. idem in iudice dato, ſuper vno caſu. l. ſi de proprietate. C. ſi à non compet. iudic. Et idem in appellante. clem. appellanti. de appell. Barba. in repet. cap. Raynaldus. col. 76. de teſta. Etiam hoc procedit in ſubſtitutionibus. l. ſi mater. §. ſi filius ff. de uulgar. & infra latius dicetur. Ergo hic habebitur pro omiſſo.

3 Secundò ſic. Qui † unum caſum exprimit, alium uidetur excludere, & econtra. l. cum prætor. ff. de iudic. cap. nonne, de præſumpt. c. qualis. 25. diſtinct. ſed hic d. quondam Carolus expreſſit unum caſum, uidelicet quando poſthumus naſciturus decederet ſine liberis maſculis, ergo alium caſum uidetur uoluiſſe excludere, uidelicet quando non naſceretur. nam ſi hoc uoluiſſet dixiſſet. l. una. §. ſinautem ad deficientis. C. de caduc. tollen. cap. ad audientiam, de decim. non dicit, ergo noluit.

4 Tertio, † ubicunque non conueniunt uerba, nec conuenit eius diſpoſitio, & ècontra l. 4. §. totiens. ff. de damno infect. l. hos accuſare. §. omnibus. ff. de accuſat. text. melior iuris. in c. indemnitatibus. §. ſupradicta. de elect. lib 6. ſecundum Felin. in c. nonnulli. col. 31. de reſcript. Iaſ. in l. 1. §. ſi is quadraginta. nu. 7. col. 2. ff. ad Trebell. Alex. conſi. 60. uiſo proceſſu, in prin. in 5. uol. Bart. conſil. 11. illud afferam. col. 14. in 2. uol. & conſilio 30. ſacro col. 3. & conſi. 57. præclarè. col. 3. num. 6. in eodem uol & conſil. 44. Illud afferam. col. 3. uerſic. & licet iſta ſint colorata in 3. uol. & conſil. ſeq. 45. Deum in princ. ac conſil. 63. illud in mediũ. col. 3. & conſi. 73. à Ioue col. 7. & conſi 75. illud in medium. col. 1. & 8. in 3. uol. & conſil. 2. à Ioue. col. 7. nu. 6. in 4. uol. & conſil. 44. clementiſſimum. col. 5. nu. 4. ac conſil. 73. Magnanimus in princ. ibid. Socin. conſil. 37. circa, in prin. uolumine primo.

Sed in caſu mihi propoſito non conueniunt uerba, uidelicet ſi decedat ſine maſculis, ad hoc ut non naſcatur, ergo non conueniet teſtatoris diſpoſitio, ad hoc ut frater, R. D. Epiſcopus ſit ſubſtitutus, & ex teſtamento uenire poſſit.

5 Quartò facit, † ſubſtitutio facta uno tempore non extenditur ad aliud tempus. l. ſi ita quis. ff. de uulg. & pupill. ſed hic fuit facta ad tẽpus, quo decederet ſine liberis. Ergo ad tpſ. quo non naſcitur non debet extẽdi.

Quintò facit l. fin. C. de inſtitut. & ſubſtit. & reſtit. ſub condit. fact. prout latius infra inducam.

6 Sextò, in legatis † prouiſio facta in uno caſu non extenditur ad alium. l. pater. ff. de cõditio. & demonſtr. at hic uidetur eſſe legatum factum R. D. Epiſcopo. & hoc per illa uerba dedit, reliquit, & legauit. Ergo, &c.

7 Septimò, quãdo † caſus eſt expreſſus per modum conditionis uoluntariæ, debet impleri in forma ſpecifica, nec poteſt fieri per æquipollens. l. qui hæredi. & l. Mæuius. ff. de condit. & demonſtr. Barto. & alii in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. de liber. & poſthu. ſed caſus ſi poſthumus decederet ſine liberis eſt caſus ſubſtitutionis uoluntariæ ex mera uoluntate teſtatoris adiectus, ergo debet in forma ſpecifica impleri, & nõ per æquipollens uidelicet ſi non naſcatur.

8 Octauò † ſubſtitutio inutilis non poteſt producere utilem. arg. l. nullus. 2. de decurio. lib. 10. l. ſi in uenditione. ff. de pericu. & commod. rei uend. Atqui hæc ſubſtitutio de poſthumo naſcituro eo non nato erat inutilis. l. vtrum, in princ. ff. de rebus dub. l. 1. §. ſi quis proximior. Vnde cogn. Ergo nõ potuit quicquã iuris & utilitatis producere ſuo ſubſtituto R. D. Epiſcopo. Cum poſthumus nil habuerit nil potuit transferre, l. traditio. ff. de acq. re. do. c. nup. de do. inter uir. & uxor.

9 Nonò, † quoties non ualet expreſſum non ualet tacitum l. 3. §. ult. ff. de ſeruit. ruſtic. prædior. & ibi glo. adducit ſimiles text. ſed in caſu mihi propoſito uitiatˉ expreſſa ſubſtitutio facta poſthumo. Ergo & tacita debet uitiari in ea cõtenta, uidelicet D. Epiſcopo facta.

10 Decimò, † non ualet actus quando forma non eſt ſeruata, imò corruit, quia illa eſt quæ dat eſſe rei, & eam conſeruat in eſſe. l. Iulia. §. ſi quis. ff. ad exhib. l. prima. & ibi patruus meus Iacob Rebuff. C. de præd. decu. lib. 10. & hic forma non uidetur ſeruata.

Vndecimò, uidetur text. formalis in l. quidam referunt. ibi, quia hæres ad quem ſermonem conferat in rebus humanis non eſt, eaque ademptio & datio nunc uana eſt. ff. de iur. codicill. poſtquam prima ſubſtitutio defecit, ergo & ſequens. D. R. E pi. erit caduca.

11 Vltimò, † ſubſtitutio tacita non admittitur contra matrem. Bar. & alii in l. 1. & 2. ff. de uulg. per tex. & ibi glo. in l. fi. C. de inſtit. ſed hic erat tacita. Ergo non admittetur contra matrem, & ſic ſubſtitutus nõ ueniet.

His tamen non obſtantibus contrarium arbitror
12 eſſe uerum. Tum primo, quia in † ſubſtitutionibus largiſſima debet fieri interpretatio & extenſio. doct. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. de liber. & poſthu. Bar. Iaſ. & alii in l. 1. in 2. q. prin. & l. ſi mater. § 1. ff. de vulg. tex. in l. Titius. §. Lucius. & ibi Iaſon. de liber. & poſthum. Bal. in l. cũ proponas, col. pen. C. de hered. inſti.

Tum quia ſubſtitutio eſt multũ fauorabilis, adeò quod ſemper interpretari debet ut ualeat. no. Gulielm. de Cuneo, in l. precibus. C. de impuber. Refert Bened. in repet. c. Raynutius. in uerb. ſi abſque in 2. nu. 30. de teſtam. arg. c. ſi pater. de teſtam. lib. 6.

13 Adhæc, † quia in ſubſtitutionibus caſus omiſſus, ut infra latius dicam occaſione naturæ, ut pote quia non eſt natus poſthumus ſubſtitutus habetur pro expreſſo, & intelligitur à iure. Bar. in l. 3. §. fin. ff. de liber. & poſth. Iaſ. & alii in l. cũ proponas. col. 2. C. de hæred. inſtitu. Conſequens eſt, ut in caſu mihi propoſito, & in hac ſubſtitutione, ſi deceſſerit ſine liberis intelligitur ſi naſcantur, & ſine liberis decedat, non fuit natus filius, ergo ſubſtitutus admittetur.

14 Item inſtitutioni ſeu † ſubſtitutioni factæ de filio naſcituro, ineſt conditio tacita de neceſſitate, uidelicet ſi naſcatur, ſecundum quoſdam. l. 1. in fi. ff. de condict. & demonſtr. l. interdum. de uerbor. oblig. Iaſ. in d. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nu. 16. col. 3. & illa

Source : BIU Cujas

illa quæ tacitè inſunt habentur pro expreſſis, etiam ſi aliàs non exprimantur. l.cum quid.ff. ſi cer. pet. Ergo & hic habetur pro expreſſo ſi non naſcatur, ut R. D. Epiſcopus frater ſuccedat.

15 Præterea, quamdiu † uia teſtati poteſt habere locũ ceſſat cauſa inteſtati.l.quandiu.ff.de acqui. hæred.quia cauſa teſtati habet expreſſam uoluntatem,inteſtati ue rò tacitam.l.conficiuntur.ff. de iur. codicil. Et expreſſum præfertur tacito l.cum ex filio. §. filio. ff. de uulg. Sed hic conſulendo ſubſtitutionem ualere agitur de cauſa teſtati. Ergo debet præferri cauſæ inteſtati:quia tunc hæreditatem poteſt adire ſubſtitutus, quandiu prior hæres non poteſt.l.3.ff de acquiren.hæred ſed in hoc caſu prior hæres (uidelicet poſthumus) non poteſt. Ergo R.D. ſubſtitutus poterit.

16 Inſuper compendioſa ſubſtitutio eſt quæ ſub com pendio verborum multa complectitur tempora. docto.in l.Centurio.ff.de vulg l.precibus. C.de impube. & aliis ſubſtit. Et ſicut comprehendit omnia tempora:ita etiam debet omnes caſus comprehendere, ſiue poſthumus non fuerit natus, ſiue mortuus ſine liberis, ſiue poſt, ita conſuluit Bald.conſi.170.quidam Ni colaus in 5.volu. Nam vbi teſtator generaliter loquitur, generaliter debemus intelligere. l.de pretio. ff.de publicia in rem actio.Bald conſi.319.quidam.vol.5.in 2.col. Lauren.Calca.conſ.104.poſtulato.hic fuit com pendioſa, ut nemini non patet. ergo comprehendet omnes caſus, uidelicet ſiue naſcatur, ſiue non, ſiue cum liberis decedat, ſiue non.

17 Vlterius, † ſubſtitutus ſubſtituti cenſetur ſubſtitutus primi inſtituti.l.ſi Titius.& ibi doct.& l.cohæredi. ff.de vulg.l.quandiu.in 3. & ibi Bart. de acquir. hæred. §.1.Inſti.de vulg.Guid.Pap.in ſuis deciſ.q.550.teſtator. Paul.conſi.267.viuentibus.& conſi.422.videtur quod filii. in 2. volum.Socin. conſi. 52. ut veram. colum.ul ti.in 1.vol.Dec.conſil.238. proponitur. in prima q. & conſi.427. licet in caſu. col. 2. Corneus conſi.298.do minus labia. in 3. vol.

Conſequens eſt, ut hic R.D. Epiſcopus ſubſtitutus ſubſtituti poſthumi, ceſeatur ſubſtitutus primi inſtituti, uidelicet Laurentij ſui nepotis. Ergo eidem ſuccedere debet.

18 Deinde † diſpoſitio teſtatoris debet intelligi perinde ac ſi verum eſſet quod teſtator putauit. l.quo loco. §.1.ff.de hæred.inſti.ſed ſi verum eſſet quod defunctus putauit, uidelicet quod poſthumus natus eſſet,& ſine liberis deceſſiſſet, tunc habuiſſet, ſine dubio locũ ſubſtitutio,ergo & hoc caſu quando non eſt natus.

19 Item, † teſtator præſumitur cogitare illud quod lex diſponit.l. ſi duo.ff de acquir.hæred. ſingu. & melior. de iur. ſecundum Barb.in repet. c.Raynaldus.col.4.de teſta. ſed lex diſponit ſubſtitutionem in uno caſu factã extendi ad alium.d.l. cum proponas. & infra dicã. ergo teſtator uidetur hoc uoluiſſe. Vt ſi non naſceretur poſthumus,admitteretur R.D. Epiſcopus.

Poſtquam teſtator nobilis voluit fratrem ſuum ue nire, ſi filius naſceretur, & ſine liberis decederet, à fortiori voluit ſi poſthumus non naſceretur. Et ſi de hoc interrogatus fuiſſet reſpondiſſet,ut not. Alber.in rub. ff.de vulg. col.17. verſic. in oppoſitum eſt, per l. cum acutiſſimi. C.de fideicom. & ibi not.

Addo etiam, quod toties ſecundum uoluntatem teſtatoris, quis facere compellitur, quotiens contra legem nihil ſit futurum, uerba ſunt tex.in l.ſi quis eũ. ff de cond.& demon.Sed ſi R.D.Epiſcopus ueniat ex ſubſtitutione, nil eſt futurum contra legem. Ergo faciendum eſt ſecundum voluntatem teſtatoris, quod d. Reuerend. Epiſcopus ad ſucceſſ. veniat.

20 Probatur per dictum imperatoris. In † omnibus,teſtatoris voluntatem quæ legitima eſt dominari cenſe mus.l.cum quæſtio.in fi.C.de lega. Et primum locum voluntas defuncti obtinet, eaq; regit l. in conditionibus.ff.de condi.& demonſt. Vnde dicitur diſponat teſtator & erit lex.§.diſponat.in authen. de nupt.coll.4. Sed teſtator diſpoſuit vt R.D. Epiſcopus veniret ſi alii decederent ſine maſculis, quod factũ eſt arg. l. nam quem.ff.de verb.ſignif. Ergo R. D. Epiſcopus veniet.

21 Item † conſuetudo regionis ſeruãda eſt. l.ſi ſeruus plurium.§.vlt.ff de leg. 1. l. ſemper in ſtipulationibus. de reg. iu.ſed conſuetudo eſt in patria Delph inter no biles,quod maſculi excludunt fœminas. ut tenet Curtius conſil. 52. ſuper teſtamentis col. 4. Ergo & hic R.D.Epiſcopus excludet alias fœminas, vt conſeruetur nomen, & arma domus nobilis tam antiquæ. pro qua conſuluit alias Guid Papa & pro Humberto Alamandi.in conſi.27.attendentes. &c.

Denique agitur de teſtamento militis & nobilis.

22 † Vnde Iulius Cæſar primus conceſſit militibus liberam teſtamenti factionem, & ſimplicitatibus eorum conſulendum eſſe exiſtimauit. Poſtea Iuriſcon.voluerunt,vt quoquomodo teſtati fuiſſent rata eſſet eorum uoluntas.l.1.ff.de teſta. milit.l. milites.C.illo titul. Sed hic miles teſtatus eſt, & diſpoſuit fratrem ſuum venire poſt filios. Ergo admitti debet,cum voluntas militis pro iure ſeruari debet.l.1.C.de teſta. milit.

Dicet quis, teſtatus eſt ante militiam Cui reſpon.

23 † teſtamentum à milite factum ante militiam, ſi in militia deceſſerit iure militari valet. Verba ſunt iureconſul.in l.in fraudem.§. teſtamentum.ff. de teſta.mi lit.hic miles Carolus, inſtar Caroli magni ſtrenuus, mortuus eſt in bello, vt nemini non patet. Ergo hoc teſtamentum iure militari valebit.

Item, ſubrogatus debet ſapere naturam eius in cuius locum ſubrogatur.l. ſi eum. §.qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. ſed R. D. Epiſcopus eſt ſubrogatus in locum poſthumi,ergo debet ea habere quæ poſthumus habuiſſet, ſi natus fuiſſet.

24 Præterea, † lex voluntatem defuncti ſupplet,quan do is non fuit in culpa. Paulus in l. ſi filius qui in poteſtate.ff. de liber. & poſth. Sed hic quondam ſtrenuus miles d. Carolus non fuit in culpa, cum magis arma calleret quàm iura, vt debent veri milites.l.fi. in prin. C. de iure deliber. Ergo hic non erit abſurdum, imò æquum quod lex ſuppleat, videlicet, ſi non naſcatur poſthumus,quod R.D. Epiſcopus admittatur,iuxta l. iam hoc iure. ff.de uulg.

Sed, quid egemus teſtibus? Facit tex. in l.qui iure. ff de teſtam. milit. ſumendo arg. à contrario. & l. qui vtrum. de reb. dub. Alia adducerem ni verbis meis lectorem tedio afficerem. Reſtat vt in contrarium ſupra adductis reſpondeam.

Quia virtus eſt tollere obſtacula. Curt. conſi 45. ſtatuto nu.40.verſic. & ſic ex præmiſſis, ideò ea tolla-

25 mus Et primum non obſtat quod † caſus omiſſus habetur pro omiſſo, in odioſis, ſecus in fauorabilibus,vt in ſubſtitutionibus, quæ ſunt fauorabiles. vt ſupra dictũ eſt.Ita rñdet Barb.cõſ.21. præclarè. col.4.in 2.vol.

Vel põt dici, quod caſus omiſſus ſit in ſubſtitutionibus, quandoquidem teſtator ſi cogitaſſet de illo caſu omiſſo, idem prouidiſſet, ſi de eo fuiſſet interrogatus,qui tamen habetur pro expreſſo. tex.in l. Titius.§. Lucius. & ibi doct. ff. de liber. & poſthu. Alex. conſi. 129.attentis in 2.vol. Corn conſi.276.viſo.col.6.verſ. nec obſtat, quod caſus. text. ſing. in l.mulier. & ibi multa Claudius de Seycello.ff. ad Treb. Sed ſi quõdã d.Carolus cogitaſſet nullum poſthumũ naſciturum,

ſub-

Source : BIU Cujas

ſubſtitui ſſet, R. D. Epiſcopum, quod patet, quia ſemper inuitauit maſculos. Ergo, &c.

Item, quando eundem effectum habet caſus omiſſus ſicut expreſſus, habetur pro expreſſo.l.3. C. de inſtit.l.ſi quis mihi bona.§. ſed quid ſi mandauit.ff. de acquir.hæredit. & ibi Bald. ubi dicit quod mandatum ad acquirendam hæreditatem comprehendit bonorum poſſeſſionem: quia eiuſdem ſunt effectus hæreditas & bonorum poſſeſſio. §.quos autem. inſti.de bonor. poſſeſſ. Sed in caſu mihi propoſito idem effectus reſultat, ſiue naſcatur poſthumus, & decedat ſine maſculis, ſiue non naſcatur. Vtpotè, quia vtroque caſu non pôt ſuccedere teſtatori nobili, nec nomen & arma familiæ deferre, ergo ille caſus pro expreſſo habebitur.

Et ſic poſſumus dicere quod hic caſus, ſi non naſcatur non erat omiſſus à mente teſtatoris, ergò legis interpretatione, ideo habetur ac ſi teſtator ore expreſſiſſet.l.iã hoc iure.ff.de vulg.Barb.conſ.30. ſacro.col.4. eod.vol.Soci.conſi.52.vt veram.col.6.verſic.præterea. in 1.vol.Dec.conſi.227.in caſu. col. pen.

26 Nec obſtat, qui † vnum ponit, alium caſum videtur excludere, uerum eſt incompatibilem expreſſo. Vt ſi dico mutuum, nego depoſitum. l.2.ff.ſi cer.pet. uel niſi eſſet eadem ratio expreſſi & non expreſſi, ut glo.in d.l.cum prætor tradit. quam ibi ſequuntur Bal. & Lancel. vel intellige niſi contraria ratio, aut lex diſponat, quia aliàs prouiſio hominis, non facit ceſſare prouiſionem legis, ut in pulchro caſu iuriſpatronatus conſuluit Anch. conſi. 81. prima facie.

Tertium, non obſtat, vbi non conueniunt uerba, non conuenit diſpoſitio. Reſpon.& dico quod mens teſtatoris conuenit, quod ſufficit Barba.conſi.91. illud referam.col.18.in 3.vol.quia mens legis lex eſt.l. cum mulier.ff.ſolu.matri. Ang. in §. poſt mortem. inſti. de inutilib. ſtipul.

Item, ſicut oritur actio directa ex uerbis & mente legis.gl.in l.ſi quis id quod.ff. de iuriſd.oĩum iud.ſic ex mẽte legis datur vtilis.gl.no in l.tutor. C. de neg.geſt.

27 Quartò, reſpon.quod † ſubſtitutio vno tempore facta non extenditur ad aliud tempus, quando tempus eſt certum. nam reſtringendo ſe ad certum tempus, poſt tempus videtur prohibere. l. imperator. ff.de poſtul. Iaſ. in d.l.cum proponas. col.4.

Nec obſtat quintum de l.fin C.de inſtit. ſed pro no
28 bis facit quia † vnus caſus, uidelicet ſi non fuerit natus poſthumus, non comprehendit alium caſum, ſcilicet quando eſt natus, & deceſſit in pupillari ætate. Et hoc quando mater eſt inſtituta, & eſt in medio, ſecùs ergo quando non fuerit inſtituta, vt in noſtro caſu, & etiam quando agitur inter nobiles vt hic, qui maſculo ſemper inuitauit ratione agnationis conſeruandæ. etiam quia agitur de fratre, qui eſt valde fauorabilis, ut not.in l.1. & l.Centurio.ff.de vulg. & dicam infr. in fi. huius quæſtio.adducendo conſilium Petr. Anch.

29 Sextum, non obſtat. Videlicet l. pater Seuerinam: quia ibi non eſt ſubſtitutio, ſed legati tranſlatio, facta de nolente conditioni parere in alterum, & hoc in odium non parentis conditioni adiectæ, utpote ſi teſtator diſponat, quod ſi mulier nolit nubere Gaio, quod ab ea auferatur legatũ & transferatur in Gaium, ſi filia non poſſit nubere (quia morte præuenta) iſte caſus non comprehenditur, quia ceſſat delictum, quo caſu pœna debet ceſſare. l. aliud eſt fraus. ff.de verb.ſignifi. Bar.& alii in d.l.pater. Imo.in l.ex facto. in prima.ff.de hæredib inſti.Iaſ.in d.l.cum proponas. licet alias ſolutiones quidam dederint, hęc tamẽ eſt communis. hic verò ſecus eſt, ut infrà latius declaratur, nec dicitur
30 legatum, licet vſus fuerit verbo, legauit, cum † vſus fuerit uerbo reliquit, quòd nullo alio inſtituto, importat inſtitutionem.l. his verbis.ff.de hæredib. inſtit. & idem dicunt doct.in verbo lego.in l.Centurio.ff.de vulg.& in l.1. de leg.1.& in fin.ſeq.q.latius dicitur. Nõ
31 obſtat aliud, quod † ſubſtitutio facta per modum cõditionis uoluntariæ, (quæ tunc dicitur quando apponitur in volũtate illius qui debet implere) ut ſi Titius nomen & arma domus non aſſumpſerit, Gaium ſubſtituo. tunc ſi non poſſit aſſumere, non venit ſubſtitutus. Socin.conſil.140. col.penul.uerſi.circa ſecundũ. & conſi.259.in 2.vol. Et ita intelligitur tex.in l.qui hæredi. vbi qui debet dare ſeruo non poteſt dare domino, ſed in forma ſpecifica debet dare ſeruo. Idem in
32 l. Mæuius de condict.& demonſtra.ecce quod † conditio dicitur voluntaria, quando ponitur in voluntate illius qui debet eam adimplere. Licet quidam intelligant dici voluntariam quando ex volũtate teſtatoris, ſed omnes conditiones ferè eſſent voluntariæ, quia in uoluntate ſua eſt vnam ex omnibus eligere.

Vel etiam, quocunque modo intelligas, dico, non eſſe perpetuum, vt in forma ſpecifica debeat impleri conditio voluntaria: quod probatur ſic, qui iuſſus eſt dare ſeruo, poteſt domino dare conſentiente ſeruo, text.in l.Stichum.§.vſumfructum, uerſi.cæterum qui ſeruo dare iuſſus eſt.domino dando non aliter impleſſe conditionem intelligendus eſt, quam ſi ex uoluntate ſerui dederit. ff. de ſolutio. ita tenet Paulus in d.l. qui hæredi. Dec.in rub. de probatio. col. antepenult. Et ſic ſufficit implere quoad effectum, & per æquipollens, & ſic dicit Carolus Ruynus in d.§.& quid ſi tantum, non eſſe differentiam inter conditionem uoluntariam, & neceſſariam, quando apparet de voluntate teſtatoris, per l.ſi mater. C.de inſtitu. & ſubſtitu.l.mulier.§.1.ff.ad Trebell. etiam dicit Bald.in d.§.& quid ſi tm̃.col.2.& l. fideicõmiſſa.§.ſi cui.ff.de leg.3.conditionẽ implendã in forma ſpecifica in odioſis, ſecus in fauorabilibus. Sicut in ſubſtitutionibus, aliã reſpon.tradunt doct.in d.§.& quid ſi tantũ.ad ibi dicta me remitto, & ſufficit quod ſi teſtator cogitaſſet poſthumum non naſciturũ, eundẽ fratrẽ ſuum ita ſubſtituiſſet, & ſic habetur ille caſus omiſſus pro expreſſo, vt ſuprà dixi. Dec.conſil.227.in caſu, in fin.& conſil.427.licet, in caſu, col.2.verſic.ex hoc datur intelligi.

Octauum non obſtat, quod ſubſtitutio inutilis nõ poteſt producere vtilem, ergo hæc ſubſtitutio inutilis nullam producet vtilem, ſed teſtator, qui ſubſtituit in illũ caſum, qui fuit inutilis, non nato poſthumo, ſubſtituit vtiliter, d. R. D. Epo, & ſic idem R. Epiſcopus non venit ex perſona poſthumi ſubſtituti, ſed ex ſua, nec accipit vires ab illo gradu, in cuius defectũ ipſe vocatur.l.3.§.fi.& ibi Bal.& Aret. ff de liber.& poſthum.

33 Nec obſtat nonum, quod vitiato expreſſo & tacitũ vitiatur, ſcilicet quod venit ex expreſſo, ſecus ſi habet ſe æquè principaliter cum expreſſo, l. ſi fideiuſſor. in prin.ff de leg.3.Bar.in l.1.in 2.effectu.de vulg.vel quãdo eſt eadem ratio vitiandi expreſſum & tacitum, qđ non eſt, vt in ſimili caſu loquitur Bulg. in ſua diſput. incipien. Sempronius, col.22.uerſic.non obſtat. 6.

34 † Vel poteſt dici quod quædam eſt ſubſtitutio omninò tacita, ut eſt illa quæ in vulgari continetur uel in pupillari. Alia eſt tacita non omninò ſed uerbis generalibus expreſſa, vt eſt illa quæ comprehenditur in breuiloqua & compendioſa, & iſta non euaneſcit, licet annulletur expreſſa, quia magis accedit ad naturã expreſſæ quam tacitæ. not.glo. & doct. in l. precibus. C.de impub.l.Centurio.& l.Lucius.ff.de vulg. Sic conſuluit Bal.conſil.270.quidã Nicolaus. col.2. in 5. vol. & conſil.319.eod.vol.

Vel

Vel poteſt dici, quod in caſu noſtro non eſt uitiata ſubſtitutio expreſſa, ſed ſub caſu expreſſo, uenit tacitus, ut ſupra dixi, & nunc dicam ponendo caſus.

Decimum non obſtat, quia in caſu mihi propoſito non eſt peccatum in forma, ſed materia, quia facta eſt ei qui non erat, & ſic, ſi non ualet, quod ago, ut ago, ualeat ut ualere poteſt. l. ſi unus. §. fin. ff. de pact. l. 1. de iure codicill. Et ideo maius eſt peccatum in forma quàm in materia. Bart. in l. an inutilis, in princ. ff. de acceptil. Non obſtat. l. quidam refertur, quia dicit quod debet eſſe perſona cui detur. ſi tamen fiat ſubſtitutio *illi, ſi non cœperit* ualet: & ita loquimur, cùm ſubſtitutio ſit conditionalis inſtitutio l. 1. & l. poteſt. ff. de uulg. l. in ratione. in prima. §. quod uulgo. & ſeq. ad leg. Falci. Alber. & alii, in rubr. illius titu. num. 3. & Lancel. Polit. in tract. ſubſtit. in princ. in 2. q. in fin. Iaſo. in l. 3. ff. de acquir. hæredit.

35 Vltimò, non obſtat quod † ſubſtitutio tacita non admittatur contra matrem: quia ſuprà reſpon. quando eſt ominò tacita, ſecus in expreſſa uerbis generalibus, ut eſt illa quę comprehenditur in compendioſa, de qua hic loquimur. Et per hoc patet R. D. Epiſcopũ ex illa ſubſtitutione uocatum, &, ut melius quiſque doctus poſſit cognoſcere pono aliquos caſus, quibus uiſis dignoſcitur ueritas huius quæſtionis.

Primus caſus eſt, quando *teſtator ſic ſubſtituit*. Et caſu in quem non *ſupereſſent filii* maſculi, ſed naſceretur *mihi filia una, uel plures*, & ſupereſſet, ſubſtituo *ad dimidiam* partem hæreditatis Sempronium, *ſi nulla* filia nata fuerit Sempronius ſubſtitutus excludetur à dimidia. Cum in caſum, cum naſceretur una filia uel plures ſit tantum ſubſtitutus, & patet, quia non eſt uocatus niſi ad dimidiam, & ita conſuluit Angel. de Rigos in conſil. 93. uiſis, & inſpectis. col. penul. Et ſic de æquitate contraria opinio eſt uerior, & tenẽ

36 da, cum † æquitas rigori ſit præferenda. l. placuit. C. de iudic. ut tenet Imol. & Bened. in repet. c. Raynutius. de teſtam. *in* materia uulga. ſubſtitutio. Et quia hic eſt caſus à *noſtro diuerſus*, ad alios pertranſeo.

37 Secundus caſus eſt, ſi fiat ita † ſubſtitutio ſi poſthumus non naſcatur Titium ſubſtituo *nõ* comprehenditur, ſecundum aliquos, quando natus eſt & non fuit hæres, uel eſt mortuus in pupillari ætate, per l. ſi. C. de inſtit. & ſubſtit.

Contraria tamen opinio eſt uerior & æquior, ut not. doct. in d. l. 1. ff. de uulg. & ſuprà dixi, de intellectu d. l. fin. Et quia non tangit caſum noſtrum ad alia percurro.

38 Tertius caſus, † quando ſic facta eſt ſubſtitutio, ſi poſthumus me uiuo deceſſerit, Gaium ſubſtituo, ſi mortuo teſtatore decedat nõ ueniet ſubſtitutus, nec ſi hæreditatem repudiet. Angel. in l. 1. §. 1. ff. de uulg. per l. ſi mater. §. fi. illo titul.

Quia illa ſubſtitutio ſi me uiuo deceſſerit, dicitur facta vno tempore. Ergo non traheretur ad aliud tempus. l. ſi ita quis. ff. de vulg. Socin. conſil. 76. uiſis. col. 4. uerſic. 4. ad idem in 3. uol.

Licet contrarium teneat Bart. & alli in d. l. 1. Et iſta opinio eſt uerior teſte Bened. in repe. c. Raynutius, in uerbo, ſi abſque. in 2. num. 29. de teſtam. ſecudum quam conſuluit. Bald. conſil. 170. quidam Nicolaus. in 5. uolu. nec tangit caſum mihi propoſitum, ideo non inſiſto.

39 Quartus † caſus eſt ſi ſubſtituatur poſthumus, ſi me uiuo naſcatur, non includitur ſi naſcatur poſt mortem poſtquam unum ex indiuiduis expreſſit. l. ſi paterfam. & ibi Imol. ff. de hęred. inſtit. Bart. & alii. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, & l. Lucius. ff. de uulg. Socin. conſil. 76. uiſis. col. 3. nu. 4. in 3. volum. de ueritate huius caſus ibi latius dicitur, non tranſcribo cum non reſpondeat ad rogatum.

Quintus caſus eſt, ſi teſtator inſtituerit poſthumum naſciturum ex uxore prægnante hæredem, & ſi deceſſerit ſine liberis, ſubſtituit poſthumum, ſecundo naſciturum, & huic, ſi ſine prole decederet, ſubſtituit Antonium: primo nato moriente, ſine liberis, ſi ſecundus non fuerit natus, non ueniet ſubſtitutus Antonius. Tum primò, quia d. Antonius erat ſubſtitutus ſecundò, quia nullum ius habuit in bonis, ergo nec ſubſtitutus illius cum ſubrogatum debeat ſapere naturam eius in cuius locum ſubrogatur. l. ſi eum. § qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio, & ſupra dixi. Tum etiam quia illa ſubſtitutio de ſecundo erat inutilis. l. utrum. ff. de rebus dub. Ergo aliam utilem non poterat facere. arg. l. nullus. in 2. C. de decur. Dec. conſi. 238. proponitur. col. 2. viſo puncto. & conſil. 428. licet in caſu. & conſil.

40 Item ſubſtitutio fuit ſub conditione duplici, uidelicet ſi ſecundus naſceretur, & decederet in pupillari ætate, uel poſt ſine prole, ſed ille non natus decedere non potuit. l. qui duos. ff. de manumiſſ. teſta. Ergo excluditur ſubſtitutus, & ita concludit. Ioan. Andr. in additio. ad Specul. in titu. de teſtam. in §. imprimis. in ult. additio. vbi adducit alias rationes, quas ibidem licet videre, & eas tranſcripſit Oldra. Ioan. Andr. amiciſſimus Tritenemio in libro deſcripto Eccleſiaſticis. in vita Oldrad. credatur. uel Ioan. Andr. ab eo habuit cum Oldrad. prius facti munus impleuerit, uidelicet anno 1530. à Ioan. Andr. anno 1548. nec curo. ſed uide Oldrad. conſi. 177. teſtator loquitur. Ioan. de Anan. conſilio 66. uiſis. Socin. d. conſil. 66. uiſis teſtamento. coll. 4. uerſic. quinto eadem concluſio. in 3. uol. idem Socin. & alii in d. l. j. in 2. q. Bar. & Bened. ubi ſupra nu. 40. Dec. conſi. 89.

Licet contrarium teneat. Lancel. Polit. in tracta. ſubſtitutio. de uulg. coll. 74. uerſic. aliam etiam quæſtionem. Et hoc propter mentem teſtatoris, qui uidetur cogitaſſe in omnem euẽtum ut ſuccedat ſubſtitutus excluſa matre communis eſt tenenda. Licet aliis fundamentis eam in præſentiarum non firmem, cum ſit *diuerſus* caſus à noſtro, quando per maius otium licuerit, multa ſuper hoc dicam.

Sextus caſus eſt, quando teſtator ſubſtituit liberis ſuis, filios maſculos, quos filia tempore mortis habebit, ſi id temporis nullos habeat, tamen poſt mortem habuerit, ſi non erant concepti tempore mortis excludentur. Et ita iudicatum fuit in venerabili Parlamento Delphinali teſte Guid. Pap. in q. Delphinal. q. 511. pater in teſtamento, nec caſum noſtrum tangit.

41 Vltimus caſus quando † teſtator inſtituit filium ſuum ſuperſtitem, & eidem ſubſtituit poſthumum naſciturum, & ſi poſthumus decedat ſine liberis ſubſtituit fratrem: & in hunc caſum ſi non fuerit natus poſthumus veniet ſubſtitutus, & hic eſt caſus noſter, & hanc deciſionem tenet Alber. in rub. ff. de vulg. colum 16. num. 23. dicens ſe habuiſſe de facto & de conſilio plurium peritorum, ita fuit iudicarum quod ſequitur (licet non alleget) Bal. in l. fi. col. 2. C. de inſtit. & Bal. in ſuo apparatu ſubſtitutionum. coll. 8. uerſic. quæro facta eſt. Lanfranc. in repetit. l. Centurio. in mater. uulg. ſubſti. conclu. 10. ff. de vulg. Alex. & alii in l. 2. in 2. q. prin. Bar. ff. illo tit. Lancel. Polit. in tract. ſubſtit. de uulg. col. 66. Benedict. in repetit. c. Raynutius in uerb. ſi abſque, in 2. de uulg. nu. 33. cum ſeq. & nu. 100. & ſequen. dicens eſſe rationem ualde æquã, & ſecundum eam iudicandum. Fulgoſi. conſi. 49. ex facto.

Source : BIU Cujas

facto.Dec.conſil.227.in caſu. col. penult. conſil. 238. proponitur.col.2.Cor.conſil.276.uiſo.col.5.uerſic.& præterea.Bolog.conſil.9.ut in præſenti.col.2.Et cum iſta quæſtio olim fuiſſet agitata in uenerabili Parlamento Delphinal.ſic fuit conſultū, & ut reor iudicatum, & rectè ſuper teſtamento nobilis Alberti de Turre, ut refert Curtius in conſil.52.ſuper teſtamento. in ultimo dubio.Igitur cum non dubitetur ſenatū ius facere poſſe.l.non ambigitur.ff.de legib.in hoc potuit facere ius.cum doct. quæſtionem tam confuſam tradiderint ut uix poſſit eligi vera opinio, ante illorū decretum, nunc uero neceſſarium eſt hoc tenere cum iuri ſit conforme, & conſuetudini, ac ita fuerit iudicatum per R.P.qui omnia iura in ſcrinio pectoris habet iuxta text.in c.1. de conſtit.lib.6.l.omnium.C.
42 de teſtam.ubi † princeps dicitur habere iura in ſcrinio pectoris, uidelicet in ſuis conſiliariis, inter quos floruerūt Delphinen. Barb.in rub.de teſtam.col.36.Conſequens eſt ut conſilium.Pet. Anch.conſi. 156.ex ſerie magnopere nobiſcum faciat,quia ibi inter nobiles excluditur mater ſubſtituta propter fratrem non ſubſtitutum, à fortiori hic frater ſubſtitutus repellet matrem, & uxorem,& filiam non ſubſtitutas,& nomen & arma in domus eo remaneant, & non pereant, quod ſatis lugubre eſt.l.lex quæ tutores.§.nec domū. C.de adminiſtr. tutor. & mulieres ſunt finis familiæ. l.pronuntiatio.§.ſin.ff.de uerbor.ſignific.quare noluit teſtator extantibus maſculis ut familia Alamandi, tam nobilis expiraret. Ideò ſemper prætulit, & in omni caſu maſculos. Et ſic clarum eſt R. D. Epiſcopum ex mente teſtatoris uenire & eidem ſuccedere poſſe.

Secundò, eſt ibi caſus diuerſus, quia teſtator ſubſtituit uxorem tunc & eo caſu quando filii naſcerentur, & decederent ſine filiis maſculis. Ergo alios caſus uidetur excludere,quos comprehendit ſubſtitutio.ut not.in d.l.cum proponas. C.de hæredib. inſtit. & in d. l.1. & ita per alias rationes concludit Anch. d. conſil. 356. pro fratre.

43 Nam † dictio, tunc, denotat extremitatem temporis.l.in ſubſtitutione.ff.de vulg.l.3. §.fi. de conditio. & demonſtr. l. huiuſmodi. de uerbor. oblig. & quando dictio, tunc, apponitur in ſubſtitutionibus in caſu tātum expreſſo habet locum ſubſtitutio, vt conſuluit Dec.conſil.89. uiſo puncto. quæ non fuit appoſita in caſu noſtro, ergo ſumus in caſu diuerſo. Dec. conſil. 42.in caſu.col. 1.& conſil. 332.viſis conſiliis.Et ſic concludo R.dictum epiſcopum Gratianopol. dicti nobilis Caroli fratrem, ex teſtamento & ſubſtitutione admittendum.

44 Secundò, † quæro an R. Epiſcopus poſſit habere vſumfructū? & quid debeat habere? & uidetur quod nihil R.D.Epiſcopo debeatur. Quia quando relinquitur cuipiam uſusfructus, non debetur niſi adita hæreditate.l.vna.§.in nouiſſimo.C.de caduc.tollend.l. cum ita.§.fi.ff.quando dies leg.ced.& hæreditas non poteſt per ſubſtitutam filiam ante mortem R. D. Epiſcopi adiri. Ergo uſusfructus eidem non debetur, ſic conſuluit Rom.conſil.71.uiſis dubiis. Paulus conſil. 280. uiſis dubiis. col.1. & ſeq.in. 1.uol.

Secundò facit,in certis non eſt locus coniecturis.l. continuus.§.cum ita.de uerb.oblig. Certum eſt quod teſtator legauit vſumfructū R.Epiſcopo, ergo uſumfructum habebit & non aliud.

45 Tertiò, † miles ſi inſtituat in una parte hæredem, in altera non uidetur decedere inteſtatus. l.1. & ibi. doct. C.de teſtam.milit. & l.ſi miles vnum. ff.eod. ſed in hoc teſtamento miles eſt teſtatus de vſufructu tantum, ergo proprietatem uidetur uoluiſſe relinquere uenientibus ab inteſtato. iux.l.conficiuntur.ff.de iur. codicill.

His tamen, licet urgentiſſimis non obſtantibus, tenendum cenſeo R.D. Epiſcopum habere debere tam vſumfructum,quam proprietatem. Primò,per tex. in l.ſpecies.ff. de aur. & arg. leg. & l.fi.de vſufru.ear.rer. quæ vſu conſumunt. ubi in legato uſusfructus uenit proprietas, ſic & hic l.donationes.in concubinam. §. ſpecies.ff.de donatio.ubi ſi res fuerit donata ad uſum, cenſetur relicta proprietas. ſic & hic per illam clauſulam, cum plena & integra. &c.Bal.conſil.373. conſiderandū.in 2.vol.& conſil.291.dominus.Bar.in 3.vol.

Secundò, qui uult conſequens, uult & antecedens neceſſarium ad illud ff.de acq.hæred. in l.j.coll.3. ff.de tranſactio.& l.duobus.§.ſi de iureiur.& l.1.§ denique. num.5.ad Trebell.& l.fin.num.6. C. de hæred. inſtit. Bart.in l.ex hac ſcriptura. col.2.uerſi.ſed contra prædicta. ff.de donat. Sed teſtator uoluit quod fratre poſſet inſtituere hæredem,ut patet,ergo uoluit antecedens, ſcilicet ei relinquere proprietatem de qua teſtaretur, cum de vſufructu non poſſet teſtari. l. qui fructus. de vſufruct.legat.

46 Tertiò,† in teſtamentis debet plena fieri interpretatio. l.in teſtamentis.ff. de regul. iur. glo. & doct. in l. fi. de conſtitutio. in princip cap.cum dilecti.extra de donat. *maximè quando* datur coniuncto. l. cum alienam.C.de leg. c. *filius*.de teſtament. Ergo & hic fiet plena interpretatio, ut *proprietas fratri* teſtatoris uideatur legata.

47 Quartò, quando quis † permittit alicui ut re ſua utatur, ac ſi dominus eſſet, uidetur eidem relinquere proprietatem.text. in authent.de reſtitutio.in prin. & ibi Angel.coll.8.ſed teſtator permiſit quod Reuer. Dominus Epiſcopus vteretur illa hæreditate, ac ſua, inſtituendo & ponendo hęredem, ergo uidetur ei reliquiſſe proprietatem. Et hoc totum facit uoluntas teſtatoris: nam quidquid ſenſerit ſpectandum eſt.l.ex facto.in magna verſi.rerum autem ff.de hæredib.inſt.

Quintò, uerba debent *de aliquo operari*, in teſtamētis, maximè.l.*ſi quando* ff.de leg. 1. & idem dicunt ibi Alber.& *Pau.in legibus*,ſtatutis,conſuetudinibus, *contractibus* & aliis actibus.Bal in rub.C.de contrah. empt.q.9.Felin.in c.1.collat.4 uerſic.priuilegium cōtinens.de reſcrip. Præpoſ.in c.paſtoralis. coll.2.de appella.Iaſ.in l.fina.coll.2. ff.ſi cert. peta. hic nihil operarentur illa uerba plena & integra, niſi intelligeremus relictam proprietatem R.D.Epiſcopo, ergo cenſetur
48 eidem relicta.Imò † uerba improprianda ſunt ut defuncti voluntas nō ſit fruſtratoria. l. pater Seuerinam. §. conditionum uerba. ff. de conditio. & demonſtr.l. proculus.ff.de vſufruct. l. 1.ibi deprecor te curam rerū habere.de cōfir.tutor.l.uerbis.& ibi Vincē.ad leg.Falc. Iaſ.in l.qđ dicitur.in 2.not.4.ff.de uerb.oblig.& l. ſtipulatio iſta §.hoc quoque.illo titu.Dec.conſi.248.uiſa petitione.col.3.uerſic.& retenta. cumulaui latè in omni materia procedere.in l. & puto. §.1.ff famil.herciſcun.

Sextò,iſta uerba cum plena, cēſentur appoſita contemplatione R.D.Epiſcopi fratris,& ſic habent augere legatum, potius quam diminuere.l. Titio in princ. ff.de condit. & demonſtr. & verba appoſita ad augendum nō debent operari diminutionem. l.legata inutiliter.de leg.1.Sed hic fuerunt appoſita ad augendum, quod patet ratione illius dictionis cum, quæ coniunctim ponitur. l.Titiæ.textores.§.2.ff.de leg.1.ſi quis ancillas. inſtit.de leg.l. ſi mulieri. ff.de vſufr. accreſcend. Igitur.voluit cōiungere proprietatem cum vſufructu per illa verba cum plena.&c.

Septimò, ratione perſonæ,vtpotè quia eſt teſtatori coniun-

Source : BIU Cujas

coniuncta, diſpoſitio illius ampliatur ac extenditur. l. ſi ſeruus plurium.§.fin.ff.de leg.1.Et ſic debet hic eſſe, vt propter coniunctionem fraternam nos præſumamus vſumfructum,cum proprietate datum.

49 Octauò,ſuadetur ex verbis nominandi, † quia quis debet nominare hæredem in teſtamento ſuo. l.iubemus.C.de teſtam.Item eſt verbum ponendum,quod idem eſt quod collocandum, ſeu conſtituendum. & habetur Ioan. 10. c. Propterea me diligit pater, quia ego pono animam meam, ut iterum ſumam eam, nemo tollit eam à me, ſed ego pono eam à meipſo: & poteſtatem habeo ponendi eam,& poteſtatem iterum habeo ſumēdi eam. c.in quadam de celebr. miſſ. & Ioan. 15. Maiorem hac dilectionem nemo habet quam vt animam ſuam quis ponat pro amicis ſuis. cap.qui vult.de pœniten. diſtinct.2. & c.niſi. cum pridem §.verū.de renuntiat.Eſt poſtea inſtituendi, quod verbum apud iuriſcōſultos notum eſt, per totum tit. de hæredib.inſtituend.Et ſic ex omnibus his uerbis patet quod teſtator voluit vt R.D. Laurentius uocaret, nominaret,& inſtitueret hæredem in bonis ſui fratris. Ergo fratri uidetur reliquiſſe ea.

50 Nonò patet,quia cum † duplex ſit vſusfructus, uidelicet cauſalis & formalis.glo.& Docto.§ 1.inſt.de vſufruct.l.rectè dicimus.ff.de verbor.ſignificat.Doct.in l. qui vſumfructum. de uerbo. oblig. Iaſ. in §. æque. in col.1.num 4 inſtitut.de *actio Cepol in tract.* de ſerui. rub.de vſufr*uct.col.3. Ideò teſtator* relinquēdo vſumfr*uctum,videtur* intellexiſſe de cauſali. Et ſic de illo qui eſt iunctus cum proprietate, & illum videtur R. D.Epiſcopo dediſſe, cum uerba & mens huic conueniant. Et videtur conſuluiſſe in ſimili cauſa Anch. conſil.128.ſi huic.

51 Item, † appellatione vſusfructus venit vtile dominium.tex.& ibi doct.in l.1. in prin.ff.ad Trebell.l.1. ſi ager uectigal. uel emphy. petatur. & Paulus in d.l.1. ad Trebell. c.vno.in fi. in quib. cauſ. feud. amit. quod inducit ad ſtatuta loquentia de vſufructu, vt extēdantur ad habentes dominiū vtile, licet ea ſtatuta ſint ſtrictè intelligenda. l.4. §. hæc aūt uerba. ff. de neg geſt.

Decimo, à fortiori, in caſu noſtro, vbi eſt materia fauorabilis & extendēda facit l.proculus. ff de vſufru.
52 vbi ſi † legetur vſusfructus rei prohibendo ne legatarius ſeruitutem imponat, uidetur legare proprietatem. Idem dicit ibi Bald.quando teſtator legat vſumfructum rei,cum hoc quod non poſſit eam alienare, videtur proprietatem legare, vt verba aliquid operentur.Ita conſuluit Roma.conſil.206. licet col.2. etiam ſi teſtator diceret lego tantum vſumfructum Ita Alexand.conſil.150.viſo themate.col.1.vol.7.& in l.ſi cōſtante. in princ.ff.ſolu.matr.Franciſ.Cremen.ſing.27. maritus. Tho. Ferra.caut.2. Socin conſi.210. ſatis anceps.in 2.vol.& conſi.260.in cauſa .coll.3.in eod. vol. Fulg.conſil.14.circa primum.coll. pen.& ſeq.& Lancel.Galio.in repetit.l.Centurio.col.94.ff.de vulgar.ſic & quando concedit vt vſufructuarius poſſit alienare. Barb.conſi.64.clementiſſimi.& c.capio.in vlt. dubio. vol.2.& in repet.c.Raynaldus.col.51.de teſta. quia cōtrariorum eadem eſt diſciplina l.1.de his qui ſunt ſui vel alieni iur.§.1. inſtit.illo titu. glo. in rubr. de acquir. poſſeſſ.& ibi latè Doct. Et ſic hic permittendo hæredē inſtituere quē ſibi uidebitur,dare proprietatē cēſetur.

Vndecimò,magis ad rumbum probatur, quoties teſtator voluit legare id quod proprietati cōuenit, & vſufructui repugnat, proprietatem legare ex mente
53 uidetur.arg d.l. proculus. Nam † modus & forma à diſponente traditus declarat eius mentem. Et ex ea augetur effectus, ſecundum Bald. ibi. Sed in caſu noſtro iſta uerba dedit,reliquit & legauit.R.D.Epiſcopo fratri ſuo, omnes & quoſcunque fructus,& vſagium fructuum, omnium bonorum ſuorum, mobilium &immobilium cum plena & integra poteſtate nominandi, ponendi, & inſtituendi vnum hæredem in dictis bonis,talem qui ſibi videbitur cōueniunt proprietati.ergo proprietatem uidetur reliquiſſe.

Quod conueniant ea verba proprietati patet, quia vſusfructus finitur morte. § finitur.inſtit.de uſufruct. ergo teſtator non poteſt concedere ut de eo teſte-
54 tur.d.l qui fructus.ff.de vſufruct.lega. Imò † teſtator expreſsè dicit cum plena & integra poteſtate nominandi,ponendi,& inſtituendi hæredē in dictis bonis. Ecce quod voluit vt teſtaretur de bonis,ergo ea videtur reliquiſſe ex illis uerbis cum plena. &c.

Item dicit poteſtate, ac ſi diceret ius poteſtasque eſto fratri meo ponendi,inſtituendi hæredem in meis bonis.vt dicit text.in l.1.ff.ad leg.Falcid.

55 Item quia in † dubio miles uoluiſſe videtur teſtari, ſecundum ius commune.l quamquā.& ibi latè Alex. & Iaſ. C.de teſtamen.militar. Sed ius cōmune ſupra allegatum,vult vt proprietas cenſeatur relicta ex illis verbis.ergo & hic cenſebitur relicta. Et ita in terminis noſtris conſuluit Cuma. conſi.120.ſeu Petrus. vbi cōcludit quando legatus eſt vſusfructus uel fructus rei (cum paria ſint) tex. in l cum ita. & l.fundi.ff. de vſufru.leg.cum poteſtate ordinandi & diſponendi de illo quod proprietas cenſetur legata. Ergo & in caſu noſtro clariſſimè patet, vſumfructum cum proprietate relictū R.D.Epiſcopo. Tum propter fratris dilectionem,ut ſupra dictum eſt, tùm ob illa uerba plena: nam quando quis dat plenum ius in re, videtur dare & vſumfructū & proprietatē, & totale ius quod in re habet.l.mater & ibi Bal.C.ad Tertul.l ſi ita ſtipulatus fuero.ſi Titius §.j.& ibi Areti.Iaſ.& alii ff de ver. obligat. l. fœminæ. §. fina. C. de ſecund. nupt.melius Bal.conſi. 383. quando in 3. volu. Guid. Pap. in deciſ. Delphin. quæſt 537.dixi ſup vbi decidit quod cenſea-
56 tur † prohibita Trebellianica per illa verba pleno iure.Felyn.in c.conqueſtus.col.1. de for. competent. & in c.auditis.col.3.de præſcr. Alex. conſi.208. uiſo.in 2. uol.& conſi.162.uiſis. in fi.in 6.vol.& conſil. 140. uiſo.in 7.uol. Plus addidit teſtator adhuc maiorem erga fratrem affectionem oſtendens uerbū integra. Licet uerbum plenum exponatur, ideſt integrum & ſine diminutione Bal.conſi.293.thema.in 4.vol.per tex.in c.cui. de non ſacerdotali. de præben.lib.6.tamen integrum, id eſt ſine aliqua diminutione.l. 2. §. ad filiorū ibi integrum nullaque parte minutum. C. quando & quib. quart. pars debeat. lib. 10. Clemen. dudum. in uerb.integrè. §.uerum.de ſepul. c.vlti. & ibi Card. & Dec.de confirmat.util.Lucas de Penna in l.hac lege. C.de proxim.ſacror.ſcrin.lib.12. Alex conſ.141.viſo teſtamento.col vlt.in 2.vol.Corſet.in ſingul.incip.integrè. Et ſic videtur, uoluiſſe ut plenè & integrè teſtaretur, tam de uſufructu, quam proprietate. nam iſta uerba plena, & integra ſunt pleniſſima, ut teſtatur Anton.de Butrio. conſilio 19. quia hic agitur. Item ſunt uerba geminata quæ de aliquo debent operari. l. Baliſta.ff.ad Trebel. uidelicet, ut D. Epiſcopus poſtquam nō habet filios, utpotè quia epiſcopus & eccleſiaſticus,habeat fructus omniū bonorum in uita quia alia nō habēt uiri eccleſiaſtici.c.2. de donatio. Verum quia potuiſſet quis dubitare an ſolū uſumfructū in uita uideatur habere, ad hoc ut nō poſſit diſponere, ſed teneatur relinquere uenientibus ab inteſtato. Et teſtator in hoc prouidit dans eidem poteſtatem nominandi, ponendi, & inſtituendi hæredem in bonis ſuis

Source : BIU Cujas

talem,qualis ſibi videbitur, cum vſumfructum cauſalem,primo quoque tempore teſtator reliquerit.

Nec obſtant in cõtrarium adducta, primum quod vſusfructus non debetur non adita hæreditate quæ hic non poteſt adiri,quia dico,quod hic non erat relictus vſusfructus ſolus, ſed & proprietas, vt ſupra ſatis abundè probaui. Et ſic cum iſtud ſit certum ex voluntate teſtatoris,nec erit opus coniecturis. Nec obſtabit vltimum, quod teſtator videatur proprietatem reliquiſſe venientibus ab inteſtato,quia verum eſſet ſi nõ addidiſſet illam clauſulam cum plena & integra,ſaltẽ fuiſſet dubium. Et per hoc eſt enucleata ſecunda quæſtio,videlicet quod tam vſusfructus,quam proprietas cenſeatur R.D.Epiſcopo relicta.

57 Nec obſtat, ſi dicatur † verbum, relinquo quando eſt iunctum vniuerſitati bonorum, importat inſtitutionem.glo.in l.his verbis.ff.de hæredib inſtit.glo in §. ſin verò nulla.in ver.relictis.in auth de hæredib.& Falcid.col.1.Bar.in l cogi.in prin.ff.ad Trebell tex.in cap. Raynutius.de teſtam.Philip.Franc.in c.ſi pater.in glo. magna.nu.46.cum ſeq.de teſtam.lib.6.cum alijs quæ poſſent allegari. Si tamen iunctum ſit vſufructui omnium bonorum non importat inſtitutionem,hoc tenuit expreſsè Anto.de Butrio.conſil.15. viſis themate.col.ult.Reſpondeo hoc verum eſſe,quando ſimpliciter relictus eſſet uſusfructus, ſecus hic ubi & proprietas eſt relicta, ut ſupra probaui: nam miles ignarus uerborum directorum uel obliquorum, dicit do, relinquo,lego uſumfructum cum plena poteſtate inſtituendi hæredem, uoluit tãtum dicere ac ſi dixiſſet, ſubſtituo fratrem,in omnibus meis bonis, de quibus uolo quod teſtetur, uolo alioquin quod ueniant ad primigeniam filiam teſtantis. Et iſta eſt uera mens teſtantis,quæ eſt ſequenda.l.in conditionibus. ff.de conditio. & demonſtrat.

58 Vltimò, † pro illa parte iudicari debet,pro qua plures & efficaciores faciunt rationes. c.licet in fi.de probat.c.duo mala.& ibi glo.13.diſt. Anch.conſil.171. caſus eſt talis. coll.3.pro parte R.D.epiſcopi ſunt plures & urgentiores rationes, ut patet liquidò per ſupradicta, ergo pro illo eſt iudicandum, niſi à iure & ratione diſcedere libeat.

59 Poſtremò, an illa diſpoſitio qua † conceſſa eſt R. D. Epiſcopo poteſtas inſtituendi, ponendi, & nominandi hæredem, ualeat, & uidetur quod non, quia uidetur eſſe captatoria, quæ nõ ualet.l.captatorias.ff.de hæredib.inſtit.l.captatoriæ. de legat.1. Etiam in teſtamento militis.l captatorias. C. de teſtamen.milit.Ne quod in eorum fauorem eſt introductum, in eorum odium retorqueatur.l.quod fauore. C.de legib.

Secundò,non uidetur ualere quia ex alieno depen
60 det arbitrio,& † uoluntas quæ ex alieno pendet arbitrio reprobatur.l.illa inſtitutio. ff. de hæredib. inſtitu. aſſignat ibi.glo. rationem quam uidere licet.

61 Tertiò, † teſtator ore proprio nominare hæredem debet.l.iubemus.C.de teſtam. Et ſic non poteſt committere alteri ut nominet, quia uidetur perſonale beneficium quod perſonam non egreditur. l. quia tale. ff.ſolu.matrim.regul.priuilegium.de reg.iur.in 6. Cõtrarium ſentio, quod ſuadetur tũ iure diuino. 4.Reg. c.10. ubi Iehu populo & optimatibus commiſit ciuitatis, ut meliorem de filiis Achab in Samaria qui eis placeret eligerent,& ſuper ſolium patris ſui ponerẽt, qui pro domo domini pugnaret,ſic & ſtrenuus quondam miles d. Carolus potuit committere deficientibus maſculis R. D. Laurentio fratri ſuo ut nominaret, & inſtitueret hæredem qui pugnaret in domo domini Caroli tuendo nomen,& arma domus,& familiam cõſeruaret. Tum iure canonico, per quod poteſt quis ſuam diſpoſitionem alterius voluntati,& arbitrio committere, & ob hoc nõ moritur inteſtatus. cum tibi de teſtamen.& ibi multa fundunt Doctor.

62 Tertiò, † iure ciuili licet non poſſit quis per alium teſtari,tamen bene poteſt conſentire,quod alius de rebus ſuis teſtetur, & tale teſtamentum valebit, non vt teſtamentum concedentis, ſed vt teſtamẽtum facientis.tex.ſolemnis in l.ſicut.§.venditionis. ff. quib.mod. pign.vel hypothec.ſoluit.Bald.in c.1.§.præterea.quib. mo.feu amitt.c.vno.§.donare.col.2.qualiter feu.aliena.poſſit.in l.venditioni.in prin.C.de vſucap. pro emptor.Bened. in repetit. c.Raynutius. in verb.condidit. in 1.num.2.de teſtam. Requiritur tamen quod expreſsè hoc permittatur,alioqui nõ valet.Iaſ.in l.cum proponas.in 1.C.de pact.& l.ſi quando.§.fi.col.2.de inofficioſ.teſtam.facit quod no.Bar.& alij in l.quæ dotis. ff. ſolut.matrim Panorm.& cæteri.in cap.nonne.de præſumpt.Expreſsè conſentiit D.Carolus & R.D.Epiſcopus haberet bona & de illis teſtaretur. Ergo valet, & maximè quia reliquit bona, vt ſupra probaui.& d.l.ſicut loquitur quando teſtator non reliquit bona, ſed tantum permittit de re ſua teſtari, hic de re propria teſtari poteſt R.D.Epiſcopus.

Nec obſtat quod teſtatoris diſpoſitio captatoria
63 non valet, fateor, at hic non eſt captatoria: † nam captatoria eſt *quando voluntatis* ſubſtãtia in ſecretum alterius abſolutum *committitur*.d.l.captatorias.ff.de hæred.inſtit.vtpotè ſi dicat inſtituo *quos Titius* voluerit, vel ſi voluerit, poſſet enim contingere quod *Titius* nollet, & ſic teſtator decederet inteſtatus, vel ſi Titius vellet, haberet talem hæredem de quo teſtator nunquam cogitauerat. Conſequens eſt vt talem volũtatem iura abhorreant, etiam militis, cum ſit ei fauorabilis.vt not.Alex.& Iaſ.in d.l.captatorias. C.de teſta. milit.ſed uoluntas non eſt talis. ergo &c.

Nec obſtat quod uideatur dependere ex alieno arbitrio,quia ſi bene conſideretur non pẽdet. *Imo* teſtator rectè teſtatus eſt *inſtituendo filium* ſuum Laurentium hæredem, *poſtea* eidem ſubſtituit poſthumum maſculum naſciturum. Et ſi is poſthumns ſine liberis *maſculis* decedat R. D. Laurentio legauit omnes *fructus*,& vſumfructum omnium bonorum ſuorum,cum plena & integra poteſtate nominandi, ponendi, & inſtituendi hæredem qui ſibi videbitur. En ergo quod in arbitrium alterius non confertur volũtas,ſed quia poſſet dubitari eo quòd R.D.Epiſcopus, eſt Eccleſiaſticus & ſic nõ habet ex ſe hæredem.Ideo voluit eidem declarare voluntatem apertè teſtator, quod permittebat eidem vt teſtaretur de dictis bonis peruentis ad eum,& quod inſtitueret quem vellet.

Præterea non obſtat quod ore proprio debet nominari hæres, concedo etiam D.Carolus eundem nominauit,ſed voluit etiã quod R. D. Epiſcopus nominaret ſibi in bonis quæ ab ipſo haberet,ne peruenirẽt
64 ad filias,per quas † familia non cõſeruatur,nec agnatio vt ſupra ſatis ſuperque dixi, ſed finitur & deſtruitur.l.pronunciatio.ff.de verbor.ſignific.

Dicet quis, iſta conceſſio teſtandi nullius eſt mo-
65 menti: nam † principis ſupremi eſt concedere facultatem teſtandi.l.ſi quando. C.de inoffic. teſta. vel Romani Pontificis.c.1.& ibi no.de teſtam. Ergo non potuit concedi per militem D. Carolum. Reſpondeo, hoc verum quando vellet concedere ei qui alias non poſſet teſtari.vt d.l.ſi quando. Sed uidebatur quod R. D.Epiſcopus non poſſit teſtari,ut in d.c.1. Reſpõdeo ibi loquitur de bonis eccleſiæ uel de acquiſitis intuitu eccleſiæ: ſed de patrimonialibus bene poteſt te la

ri, vt

Source : BIU Cujas

ri, vt ibidem dicitur. Et hoc approbat conſuetudo vt dicit gl. in §. quod ſi eccleſia. in verſic. acquiſitis. de annuat. in prag. Sequitur d. Boer. in conſuet. Biturig. in §. 1. & §. 6. de teſtam. Et ſic cogitauit D. Carolus, quod ſi R. D. Epiſcopus nollet teſtari quod bona peruenirent ad Guigonam filiam ſuam.

Concludo ergo voluntatem militis eſſe validā concedētis R. D. Epiſcopo vt teſtaretur. Et hoc ſalua correctione melius ſentientis. iuxt. l. Claudius. in fi. ff. qui potior. in pignor. habeant. Et licet alia dubia hic eſſent tangenda, quia de his nō ſum rogatus ea miſſa facio. Et in fidem præmiſſorum me ſubſcripſi.

RESPON. CLXXXIII.

Conſultation contre certain arreſt de Tholouſe, donné contre concubineres publiques, meſmement contre perſonnes eccleſiaſtiques, faicte par l'Eueſque de Montaubam, comme Syndic conſtitué en c'eſt affaire pour le clergé de Tholouſe, auec douze Aduocatz de la court de Parlement, dont Monſieur Riant eſtoit le rapporteur, & duquel i'ay recueilli ceſte conſultation.

SVMMARIVM.

1 *Criminum perſonarum eccleſiaſticarum correctio ad quos ſpectet.*

2 *Areſtum prætenſum quid ſit, & quæ ad veritatem areſti requirantur.*

3 *Lex quæ dat ius eccleſiæ, an auferat iuriſdictionem, & authoritatem iudicibus Regijs & ſecularibus.*

4 *Concubinatus correctio, reſpectu eccleſiaſticorum, ad quos ſpectet iudices.*

5 *Confuſio in iuriſdictione temporali, & eccleſiaſtica.*

6 *Caſus priuilegiatus an habeatur in concubinatu.*

Veu vn pretendu arreſt du Parlement de Tholouſe du 26. Octobre dernier, temps de vacations. La requeſte preſentee au clergé pour les Syndictz du clergé de la Prouince de Thalouſe, & reſſort du Parlement d'icelle.

Le conſeil ſoubſigné a eſté d'aduis que contre ledict pretendu arreſt y a nullité, incompetence, entreprinſe notoire & abuſiue contre l'authorité de l'Egliſe, vſurpation des droicts reſerués au Roy, erreur en faict & en droict, contreuention aux ſaincts decrets & Concile de Basle, Ordonnances Royaux, arreſts des Cours ſouueraines, diffamation de l'eſtat eccleſiaſticque, irrogation, & occaſion de commouuoir le populaire contre les gens d'Egliſe, licence donnee de vexer & trauailler les gens d'Egliſe, & autres infinies fautes & erreurs de droict.

La nullité, incompetance & entreprinſe eſt, car par le droict diuin, viel & nouuel teſtament, Conciles generauls de l'Egliſe, conſtitutions canoniques approuees par les Roys, conſtitutions ciuiles, les Ordonnances, la correction des crimes des gens d'Egliſe, & clercz, etiam mariez appartient priuatiuement aux prelatz d'Egliſe, & non aux autres. Vray eſt que ſi c'eſt vn crime priuilegié, pour le cas priuiliegé, les Iuges ſeculiers les peuuent mulcter, hic autem de his non eſt quæſtio, comme il ſera dict cy apres. Ne peut donc eſtre ce pretendu arreſt appellé arreſt, car pour eſtre arreſt il faut qu'il ſoit donné, cauſſa pleniſſimè cognita, & partibus auditis autrement le iugement eſt nul. Or ledit iugement abuſif, eſt interuenu contre les prelatZ de l'Egliſe & leurs ſubiects, ſans les y appeller ſans les ouyr, partant ce n'eſt point arreſt pour leur regard.

Et il y a nullité patente & oculaire, & euident erreur, en faict, & en droict, auquel cas par l'Ordonnance du Roy les Iuges ſont tenus de leurs iugemens, & faciunt litem ſuam.

L'vſurpation ſur l'authorité du Roy eſt. Que c'eſt vne Loy & edict promulgué ſoubs le nom de la chambre des vacations, Loy, inquam qu'il baille & impoſe à l'Egliſe, & oultre baille authorité & licence, iuriſdiction & puiſſance, aux iuges ſeculiers, voyre aux Iuges Royaulx. Ce faict eſt entreprins, comme il a eſté dict, ſur l'authorité de l'Egliſe, du Pape, des Conciles, &c. entrepris ce qu'eſt reſerué à la maieſté du Roy, auquel ſeul comme ſouuerain non recognoiſſant ſuperieur inter ſubditos appartient priuatiuement de faire loix, conſtitutions, ordonnances & edicts, en maniere que les Cours ſouueraines n'ont puiſſance que de iuger en dernier reſſort, qui eſt crime Capital. Parquoy en quelque ſorte que l'on vueille prēdre ceſte nouuelle entreprinſe ou par forme d'arreſt, où de loy & edict, s'il y a (comme dict eſt) nullite, incompetance & entreprinſe, & ſur l'Egliſe, & ſur la maieſté du Roy. Et lequel Sire Roy & ſes predeceſſeurs Roys, n'ōt oncques voulu entreprendre correction, des meurs & vices des gens d'Egliſe.

Vray eſt que du temps de Philippe le Bel y euſt quelque different, mais ce n'eſtoit pas pour auoir la correction des gens d'Egliſe, ains pour les iuſtices temporelles que tenoient les Egliſes, & Prelats, & encores eſt demeuré en ſon entier.

Doncques a eſté entre prins par la chambre des vacations, ce que le Roy ne voudroit faire. La controuention aux ſaincts Conciles, deſquels le Roy eſt protecteur en ſa dicte Egliſe Gallicane, eſt notoire: car par tous les Conciles la puiſſance de l'Egliſe, in clericum eſt priuatiue aux prelats d'Egliſes. Meſmes pour le faict du concubinage y a loy & Decret du Concile de Basle, lequel eſt receu en Frāce & approuuee par le Roy & les trois eſtats, par lequel la correction du concubinage, pour le regard des gens d'Egliſe appartient aux prelats & iuges d'Egliſe, & non auſdicts iuges ſeculiers.

Et toutes fois ledit pretendu arreſt, par deſſus & contre le Concile & authorité du Roy, baille puiſſance aux Iuges ſeculiers tant Royaux qu'autres d'en, cognoiſtre, & en faict de nouuel un crime priuilegé qui eſt un abus.

La contrarieté aux Ordonnances du Roy, & arreſtz de la Court eſt oculaire. Car par les Ordonnances tant anciennes que nouelles, la correction deſdicts crimes appartient ſeulement audict Iuge d'Egliſe, & n'eſt point ſuſpendue par appellation commune d'abus, & y en à arreſts infinitZ au Parlement de Paris.

Et toutes fois la correction en eſt baillee par ceſte loy & edict nouuel aux Iuges ſeculiers.

La diffamation de l'eſtat Eccleſiaſtique eſt, que ledict

Edict où lon eſt ex cauſa infamante & diffamatoria, & iniurioſa, in dedecus & iniuriã totius Eccleſiæ Gallicanæ, tant des prelats que d'autres gens d'Egliſe contre la leçon que Dieu le Createur a baillé en diſant, deſcendã, & videbo vtrum clamorem qui venit ad me, operæ compleuerint, combien que Dieu ſceut ce que en eſtoit irrogatio infamiæ : car il taxe la vie des gens d'Egliſe, ſans auoir ſceu quid ſit in veritate.

Et en vne cauſe particuliere irrogat infamiam, ſaltem grauat opinionem totius ordinis, qui plus eſt deſcend ad particularia, & en ſcandalize des Egliſes particulieres, qu'il nomme par nom & ſurnom dequoy eſt chargé à perpetuité. Et l'occaſion de commouuoir le peuple eſt faicte par ladite loy & Edict, car il eſt dict en termes, & effect que de la vie des gens d'Egliſe Dieu à eſté indigné & a enuoyé griefue peſtilence, & famine.

Cela eſtant inculqué au pauure populaire c'eſt pour aſſaillir les gens d'Egliſe, & les deffaire comme on a faict autresfois contre les templiers. De la, & dudict Edict, vient le meſpris & contemnement de l'Egliſe, & des miniſtres, qui eſt ce que demandent les heritiques, & ceux qui ſont allés à Geneue: quorum ſtudiũ verſatur in diffamatione ordinis Eccleſiaſtici Gallicani.

En maniere que lon peut dire que par le moyen d'vn Edict, inde naſcitur iniuria vnde iura naſci debẽt.

Erreur en faict & en droict, in omnibus maximè qu'il permet indiſtinctè l'inquiſition eſt de faire ouuerture des maiſons. Et toutesfois, ſuperior non inquirit contra ſubditum, niſi præceſſerit infamia, comme il eſt contenu au Concile General. c. qualiter & quando. qui eſt vulgaire.

Licence eſt donnee par l'Edict de vexer iournellemẽt les gens d'Egliſe par les Iuges ſeculiers. Car il leur eſt permis par iceluy Edict d'enquerir & viſiter ſi cela a lieu, ils iront aux voiſins des gens d'Egliſe, les calũnier, pour puis les empriſonner, faire des exactions, tout cela prohibé par tous droicts, vnde ſurgit confuſio en la iuſtice temporelle, & de l'Egliſe. Car il dict que pour le cas priuiliege la Iuſtice ſeculiere en cognoiſtra, tellement que primo loco l'Edict de l'Egliſe pro concubinatu, ſera empriſonne es priſons ſeculieres, & apres es priſon de l'Egliſe.

Tellement que ceſte Ordonnance & loy eſt vn vray libelle diffamatoire baſti deſordonnement, & hors les termes de Iuge.

Ny faict au contre, qu'il y auroit inquiſitions, car il les failloit renuoyer deuant l'ordinaire, pour y proceder ſelon droict, & non pas de faire vng Edict diffamatoire.

S'il y auoit quelque Prelat d'Egliſe erat monendus, vel ſuperior adeundus ſelon le doict & le Concile de Baſle.

S'il y auoit quelque Prelat charge, vel denuntiari debebat Euangelica denuntiatione, aut erat ſuperior adeundus, & non pas aller ſchandaliſer vn ordre, cela eſt contre tout droict.

De cas priuilege ny en a pas in concubinatu, combien qu'il fuſt notoire, conſtat par le concile de Baſle. titu. de public. concubinar. qui eſt approuue par le Roy, & ſon Parlement de Paris qui eſt le Capital.

Pour ſes cauſes leſdicts cleres demandeurs en Requeſte ont peu aller au Roy comme ſuperieur, & auſsi comme protecteur del Egliſe Gallicane, & à bonne & iuſte cauſe ont preſenté leur requeſte, en laquelle ils doibuent conclurre, à ce qu'il plaiſe au Roy caſſer & annuller ledict pretendu & arreſt & Edict comme nul, incompetãment, & abuſiuement entreprins. Et que le regiſtre de ce faict en ladite Court, ſera rayé en ſorte qu'il n'en demeurera aucune choſe es regiſtres de ladicte Court, & entãt que beſoing ſeroit, & ſubordinemment que leſdicts demandeurs ſoyent receus appellans, de la nulle & abuſiue entreprinſe de iuriſdiction, & en ce faiſant qu'il ſoit eſte dict, qu'il a eſte abuſiuement entrepris, ſtatué & ordonne. Et dautant, que non obſtant la requeſte preſentee au Roy lon a execute ledict Edict par les Iuges ſeculiers, que tout ce qui a eſté faict en vertu & par le moyen dudict Edict, & pretendu arreſt, ſoit caſſé, annulle, & renocque comme attentat. Et parce que ledit nul & abuſif arreſt a eſté imprimé en pluſieurs lieux au grand ſcandale de l'ordre Eccleſiaſtique, qu'il plaiſe au Roy ordonner que commandement ſera faict en general à tous ayans ledict arreſt imprimé de le rapporter, & tout ce qui en ſera trouué eſtre laceré, afin que cy apres il n'en ſoit memoir, & defence de l'imprimer, & que l'arreſt du Roy qui interuiendra en ceſte requeſte ſoit publicé à ſon de trompe, & cry public. Le tout ſauf le recours eſdicts demandeurs pour les deſpens dommages & intereſtz, & reparation par amende honnorable, & proffitable contre qui il appartiendra.

Sera bon auant que playder requerir que le Roy commette vn procureur du Roy en ceſte cauſe, lequel procureur du Roy pourra appeller de ladicte entreprinſe ſur l'authorité du Roy pour les cauſes cy deſſus declairees & autres.

TRANSLATIO.

Conſultatio contra certum areſtum Tholoſanum, habita aduerſus concubinarios publicos, atque adeò contra perſonas Eccleſiaſticas, per Epiſcopum Montalbanenſem, vt in iſto negotio pro clero Tholoſano Syndicum conſtitutum, cum duodecim curiæ parlamenti aduocatis, expedita: Cuius dominus Riant erat relator, à quo hanc etiam conſultationem in ordinem redegi.

VISO quodam areſto prætenſo parlamenti Tholoſani, à die 26. Octobris, tempore vacationum, expedito; libello ſuppliciter Clero pro Syndicis eiuſdem Cleri, in prouincia Tholoſana & iuriſdictione parlamenti eiuſdẽ agentibus, oblato.

Conſilio ſubſignato viſum fuit, quòd ibi ſit cõtra d. areſtum prætenſum nullitas, & incompetentia, inceptio notoria & abuſiua contra Eccleſiæ authoritatem, tum etiam vſurpationem iurium Regi reſeruatorum, atque ita quòd in facto & iure verſetur error. Eſt & repugnantia ſanctorum decretorum & Conſilii Baſilienſis, conſtitutionum Regiarum & areſtorũ in curiis ſupremis deciſorum. Diffamatio etiã eſt ſtatus Eccleſiaſtici, & irrogatio infamiæ, nec nõ occaſio ad commouendum populum cõtra perſonas Eccleſiaſticas:

ſiaſticas:licentia quoque per hoc iam data eſt uexandi & moleſtandi Clerum,& alia infinita peccat & errata in iure committendi.

Nullitas verò, incompetentia & friuola inceptio eſt:nam iure diuino,ueteri & nouo teſtamẽto, Concilijs Eccleſiæ generalibus, decretis Canonum per reges approbatis, conſtitutionibus legum atque edi-
1 ctis cautum eſt quod † criminum correctio perſonarum Eccleſiaſticarum, & clericorum etiam coniugatorum priuatim ad prælatos Eccleſiæ, & non alios, ſpectet. Verum quidem eſt, quod ſi crimen ſit priuilegiatũ, iudices ſæculares eos poſſe eo caſu mulctare. Hic autem de his non eſt quęſtio,ut infra dicendũ eſt.

Non poteſt igitur hoc areſtum prætenſum appel-
2 lari areſtum. Nam ut † areſtum ſit, neceſſe eſt quod ſit datum cauſa pleniſſimè cognita, & partibus auditis: alioquin ſententia eſt nulla. Prædicta uerò ſententia abuſiua contrą prælatos Eccleſiæ & eorum ſubditos, non uocatos, nec iis auditis, eſt prolata. Quare eorum reſpectu d. ſententia non eſt areſtum.

Nullitas quoque manifeſta, & error euidens eſt tam in iure quàm in facto. Quo caſu ex Conſtitutione Regia iudices cauſa iudicati obligantur, & faciunt litem ſuam.

Vſurpatio uerò ſuper Regis authoritatem hæc eſt, quòd ſit lex quædam, atque edictum *ſub nomine*
3 Cameræ uacationum *promulgatum:† Lex,*inquam, quæ dat & *imponit Eccleſiæ ius* atq; authoritatem: tum *etiam concedit* non tantum iudicibus ſæcularibus, *ſed &* Regiis authoritatem & licentiam, iuriſdictionem & poteſtatem.

Hoc itaque inceptum,ut dictum eſt,ſuprà authoritatem eccleſiæ, Papæ & Conciliorum extenditur: Eſtq; reſeruatum maieſtati Regis,ad quem ſolum,ut ſupremum, non recognoſcentem ſuperiorem inter ſubditos priuatim ſpectat facere leges, Conſtitutiones atque edicta: adeò quod ſupremæ curiæ poteſtatem tantum iudicandi habeant in reſſortu ultimo, quod eſt de crimine capitali. Quare quoquo modo iſta noua *inceptio* capiatur, ſiue per formã areſti,ſiue legis,uel edicti,adeſt (*ut dictũ eſt*) *nullitas*, incompetentia, & facinus ſupra Eccleſiam & *maieſtatẽ* Regis intẽtatum. Quod dominus Rex, & ſui prædeceſſores Reges nunquam uoluerunt ſuſcipere, nempe correctionẽ uitæ & morũ, eorũ qui in Eccleſia uerſantur.

Conſtat equidem tempore Philippi *le Bel* Regis differentiam quandam fuiſſe: ſed ea non orta fuit propter correctionem eccleſiaſticorum habendam,uerũ propter iuriſdictiones tẽporales quas Eccleſiæ & prælati tenebant. Et nihil adhuc de eo immutatum fuit.

Itaque per cameram uacationum ſuſceptum fuit, quod ne Rex quidem ipſe facere uellet.

Repugnantia ſanctorum Conciliorum, quorum Rex eſt protector in ſua Eccleſia Gallicana, eſt manifeſta. Nam per omnia Concilia poteſtas Eccleſiæ in clericum eſt priuatiuè prælatorum Eccleſiæ.

Atque adeò pro facto concubinatus Lex & Decretum Concilii Baſilienſis extat, quod in Francia receptum & per Regem & tres Status approbatum eſt,
4 quo † concubinatus correctio,reſpectu Eccleſiaſticorum, ad prælatos, & iudicem Eccleſiæ, non uerò ad iudices ſæculares pertinet.

Attamen d.areſtum prætenſum ſupra & contra cõcilium, atque authoritatẽ Regis dat iudicibus ſæcularibus, tam Regiis quàm aliis poteſtatem cognoſcendi,& facit de nouo crimen priuilegiatum quod nihil eſt præter abuſum.

Contrarietas uero Conſtitutionum Regis, & areſtorum in Curia definitorum, eſt notoria. Nam per edicta tã antiqua quàm recentia d.criminũ correctio ſolummodò ad iudicem eccleſię ſpectat, neq; per appellationem tanquam ob abuſum ſuſpenſa eſt. Et de hoc areſta infinita in curia parlamẽti Pariſienſis extãt.

Correctio tamen per hanc legem & dictum nouem iudicibus ſæcularibus ſubminiſtrata eſt.

Diffamatio ſtatus Eccleſiaſtici eſt, quod prius nominatum edictum, uel lex, eſt ex cauſa infamante & diffamatoria, & iniurioſa, in dedecus & iniuriam totius Eccleſiæ Gallicanæ,tã Prelatos quã alios Eccleſiaſticos cõcernens, contra lectionem quàm creator Deus dedit, dicendo, Deſcendam, & uidebo vtrum clamorem,qui venit ad me,opere cõpleuerint:quamuis Deus quicquid de ea re eſſet cognouiſſet.

Irrogatio autem infamiæ eſt. Nam taxat uitã Eccleſiaſticorum,antequã cognouerit quid ſit in ueritate.

Et in vna cauſa particulari irrogat infamiam, ſaltẽ grauat opinionem totius ordinis.

Quod amplius eſt,deſcendit ad particularia,& ſcandalizat Eccleſias particulares,quas per nomina & cognomina appellat:quod ei uertitur uitio in perpetuũ.

Occaſionem etiã commouendi populum pręſtant d. Lex atque edictum. Nã ſpeciatim & in effectu dicitur,quod propter uitam Eccleſiaſticorum Deus indignatus fuerit,& miſerit magnam peſtem atq; famem.

Quod miſeræ plebi inculcatum, dat cauſam Eccleſiaſticos inuadendi atque occidendi, ut quondam cõtra Templarios factum legitur.

Ex hoc,& à prædicto edicto, Eccleſiæ contemptus & miniſtrorum prouenit. Quod hæretici expetunt, atque illi qui ſe Geneuam contulerunt: quorum ſtudium uerſatur in diffamatione ordinis Eccleſiaſtici Gallicani.

Adeò quod dici poſſit, quod ratione vnius edicti, inde naſcatur iniuria, vnde iura naſci debent.

Error uerò in facto & iure uerſatur, in omnibus maximè quòd permittat indiſtinctè inquiſitionem,& aperturam dominorum faciendam. Attamen ſuperior non inquirit contra ſubditum, niſi præceſſerit infamia, ut in Concilio generali.c.qualiter & quando, quod eſt vulgare, eſt comprehenſum.

Licẽtia etiam per edictum data eſt quotidie Eccleſiaſticos uexandi per iudices ſæculares.

Nam illo edicto eis permiſſum eſt inquirere & uiſitare. Si hoc locum habeat,ad uicinos Eccleſiaſticorũ ibunt, eos calumniando, ut eoſdem poſteà incarcerari iubeant, & ab iiſdem exactiones faciant, quod omni iure eſt prohibitum.

5 Vnde † ſurgit confuſio in iuriſdictione temporali & Eccleſiaſtica. Dicit etenim qđ pro caſu priuilegiato iudex ſæcularis cognoſcet, ſic quod primo loco Eccleſiaſticus pro concubinatu in carceribus ſecularium detinebitur,& poſteà in carceribus Eccleſiæ.

Ita quod iſta Lex atque conſtitutio nihil aliud ſit quam uerus libellus diffamatorius, ſine ordine aliquo, & extra iudicis terminos fundata.

Non refragatur, quòd inquiſitiones eſſe poſſent:nã illas ad Ordinarium remittere, neceſſe erat, ut in illis ſecundum ius procedatur, & non edictum diffamatorium fiat.

Si aliquis eſſet prælatus Eccleſiæ, erat monendus, uel ſuperior adeundus, ſecundum ius & Concilium Baſilienſe.

Si aliquis prælatus eſſet accuſatus, uel denuntiari debebat Euangelica denunciatione, aut erat ſuperior adeundus: & non debebat diffamare vnum ordinem. Hoc aduerſatur omni iuri.

Source : BIU Cujas

6 † Caſus priuilegiatus non habetur in concubinatu, quamuis notorium eſſet, Conſtat per Concilium Baſilienſe, titu. de public. concubinar. quod per Regẽ & ſuum parlamentum Pariſienſe, quod eſt omnium ſummum eſt comprobatum.

Quibus de cauſis d. clerici petitores per ſupplicationem potuerunt Regem tanquam ſuperiorem, & ut protectorẽ Eccleſiæ Gallicanæ, adire. & iuſta de cauſa ei libellum ſupplicem obtulerunt, in quo concludere debent, ut Regi placeat d. Areſtum prætenſum atque edictum, vt nullum incompetenter & abuſiuè incœptum, extinguere ac annullare: Et quod regiſtrum huius facti in dicta curia erit delendum, ſic ut nihil inde reliquum ſit in regiſtris d. Curiæ: Et in quantum opus fuerit, & ſubordinatè, quo dicti petitores ad appellationem recipiantur, de nulla & abuſiua administratione iuriſdictionis ſuſcepta. Quo peracto, quod dicatur perperam & abuſiuè inceptum, ſtatutũ atque ordinatum fuiſſe. Sed quoniam, non obſtante libello ſupplici Regi præſentato, prius nominatum edictum per iudices ſæculares executioni mandatum eſt, quod omne id quod effectu & ratione prædicti edicti & areſti prætenſi factum fuerit, ſit extinctum, annullatum, & tanquam attentatum, reuocatum. Et quia plurimis in locis prius dictũ areſtum nullum & abuſiuum ad magnum uituperiũ ordinis Eccleſiaſtici impreſſum fuit, vt Regi placeat decernere, quod expreſſo edicto omnibus d. Areſti impreſſoribus generaliter iniũgatur, ut illud reportent, & omne quod inde reperiatur, laceretur, ut nulla eius poſthac memoria extet, & prohibeatur illud amplius imprimere. Et quod Regis areſtum in hac ſupplicatione proferendum tubæ ſonitu & proclamatione publicetur. Saluo tamen recurſu dictis petitoribus conceſſo, ut ſuas expenſas, damna & intereſſe, una cum famæ reſtitutione per multam honorabilem atque utilem contra quemcunque petere poſſunt, qui illis obſtrictus fuerit.

Expediens erit, antequam procedatur, petere ut Rex procuratorem ſuum in iſta cauſa committat, qui appellare poterit de d. negocio ſupra authoritatem Regis ſuſcepto propter cauſas ſuperius declaratas, atque alias.

Arreſt donné par le Roy en ſon priué Conſeil, ſur la Conſeruation de la iuriſdiction Eccleſiaſtique à Amboyſe, le penultiéme iour du moys d'Auril, l'An 1551.

Extraict des Regiſtres du Conſeil priué du Roy.

ENtre Meſſire Iehan Deletes, Eueſque de Monteulban, & maiſtre Mathieu de Clauſa, Syndics du Clergé de la Prouince de Tholouſe, & autre clergé eſtant dãs & ſoubs le reſſort du Parlement dudict Tholouſe demandeurs, & requerans l'enterinement de certaine Requeſte preſentee au Roy, le XI. iour de Iuin 1550. en perſonnes, Aſſiſtant auec eux maiſtre Claude Pirrus leur Aduocat d'une part, & le Procureur general dudict ſieur en ſa court de Parlement dudict Tholouſe comparant par maiſtre Bertrand d'Aigna Aduocat general en ladite court de Parlement d'autre. Apres ce que ledict Pirrus aduocat deſdits demandeurs oy en ſon plaidoyé à conclud à l'enterinemẽt de ladite requeſte. Et en ce faiſant que l'Arreſt & iugement, dont eſt queſtion donné en la chambre ſeand en la Court de Parlement de Tholouſe durant les vacations, le 26. iour d'Octobre 1549. ſur le faict d'incontinance mentionné par ladicte requeſte, contenant forme d'Edict fuſt declaré nul, & de nul effect, comme donné par entreprinſes, ſur la iuriſdiction Eccleſiaſtique par Iuges incompetans, & comme eſtant, tant contre les ſaincts Decretz, priuileges de l'Egliſe Gallicane, l'authorité du Pape, & des conciles, que contre les Ordonnances Royaux, & contre l'authorité du Roy: Et entant qu'il ſeroit beſoin ſubordinement à requis que leſdits demandeurs fuſſent receus appellans, de ladite entreprinſe de iuriſdiction, & tenus pour bien releuez. Et par le moyen de leur appel, qu'il ſoit dict qu'il a eſté mal, & abuſiuement entreprins, ſtatué & ordonné, & bien appellé par eux. Et neantmoins pour autant que deſpuis ladite requeſte, & ſignification faite à ladite Court du 19. iour d'Aouſt 1550. Et apres pluſieurs autres inhibitions, & ſignifications, particulieres ſignifiees lon a procedé à l'execution, tant dudict arreſt, que de pluſieurs autres arreſts, ſentences & ingemens donnez, tant par ladite Court, que par les Iuges du reſſort d'icelle, ſoubs couleur dudit premier arreſt & iugement. Que leſdits ArreſtZ & Iugemens, execution, & tout ce que en a eſté deſpuis faict, & executé en vertu d'iceux, ſoyent caſſé & annullé, & reuocque comme nul & attenté. Auec tous deſpens, dommages & intereſts contre les parties inſtiguans. Et en outre pour ce que ledict arreſt contenant forme d'Edict auroit eſté imprimé & publié en pluſieurs lieux, au grand ſcandale de l'ordre eccleſiaſticque, requis qu'il ſoit rayé des regiſtres d'icelle court, enſemble certain liure compoſé par maiſtre Iehan de Manſencal premier Preſident en ladite court de Parlement de Tholouſe. Contenant pluſieurs propoſitions erronees, & ſcandaleuſes fut laceré. Et commandement faict à tous en general de raporter tous leſdits liures qui ſeront trouuez imprimez pour eſtre lacerez. Auec defences à tous Libraires de ne les vendre ou imprimer. Et au ſurplus que l'Arreſt qui interuiendra ſur ceſte preſente requeſte pour la reparation d'iceluy arreſt, ſoit publié à ſon de trompe, & cry public. Le tout ſans preiudice des deſpens, dommages & intereſts, & reparation d'honneur, & amendes honorables, & proſitables contre qui il appartiendra. Et que ledict d'Aigna par pluſieurs raiſons & moyens deduits par ſon plaidoyer à conclud que ſans auoir regard aux concluſions prinſes par leſdits demandeurs, comme impertinantes. Et d'ont il requeroit reparation eſtre faite telle que de droit appartient. Que leſdits demandeurs fuſſent declaireZ non receuables en ladite requeſte & concluſions. Ains que ledict Arreſt donné par ladite Court, & tous autres arreſts & iugemens deſpuis enſuyuis en ſemblable matiere, comme bien & deuement donneZ & interuenuz fuſſent executez, & deuoyent ſortir effect. Par ce que à ladite Court, & autres iuges ordinaires dudict reſſort, la cognoiſſance des cas dont eſt queſtion leur appartient, veu le grand ſcandale aduenu en tout le reſſort de ladite court de Parlement, pour la negligence & faute des Eueſques, & ſuperieurs deſdits gens eccleſiaſtiques. Et meſmement pour les cas priui-

Source : BIU Cujas

priuilegiez dont promptement il peut apparoir par les procez & informations qu'il a par deuers luy. Et neantmoins que certains libelle faict & imprimé contre la teneur dudict arreſt, & authorité de la court ſoit laceré, auec reparation honorable telle qu'il appartient contre ceux qui l'ont faict & imprimé. Et que leſdits Syndics, parties aduerſes, pour leur temerité d'auoir baillé ladite requeſte ſoyent condamnez en mil liures d'amende enuers le Roy. Et quand aux concluſions prinſes du liure composé par ledict preſident, dict qu'il n'auoit charge dudit Preſident pour y defendre, & s'en adreſſent à luy ſi bon leur ſemble.

Surquoy parties amplement ouyes en demandes, defenſes replicques, & duplicques & apres lecture faite dudict arreſt dudit 26. iour d'Octobre 1549. & autres arreſts deſpuis donnez.

Le conſeil a declaré & declaire ledict Arreſt dudit 26. Octobre 1549. nul, comme fait & donné par entreprinſe de iuriſdiction contre les ſaincts Decrets, & priuileges eccleſiaſtiques, & auſſi a declaré & declare autres arreſts & iugemens deſpuis enſuiuis, donnez tant par les gens de ladite court, de Parlement, que tous autres Iuges en ſemblables matieres nuls comme attentez & dōnez au preiudice de la Iuriſdictiō eccleſiaſtique. Et neantmoins pour la conſeruation du bon exemple dudit eſtat eccleſiaſtique, & faire ceſſer tout ſcandale, & mauuais exemple. A eſté ordonné auſdits Syndics ſommer, ſignifier, & aduertir les Archeueſques, Eueſques, Chapitre, & autres Prelatz dudit clergé, de diligemment ſoigner & s'enquerir ſur l'incontinnance, uie & gouuernement des miniſtres dudit clergé, chaſcun en ſon regard, & proceder contre les chargez, & ſouſpeconnez d'incontinance & lubricité par monitions & autres voyes de droict, de ſorte que punition exemplaire, en ſoit faite: & en cas de negligence & ſcandale, eſt enioinct audit procureur du Roy de Tholouſe en aduertir ledit ſieur pour y eſtre pourueu, par ledict Sieur ainſi qu'il verra bon eſtre.

Faict audit Conſeil tenu à Amboyſe, le penultieſme iour d'Auril. 1551.

Ainſi ſigné, Bourdin.

Extrait de ſon Original.

TRANSLATIO.

Areſtum per Regem in ſuo Conſilio priuato expeditum, ſuper conſeruatione iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, Ambaſiæ penultimo Aprilis die, Anno 1551.

Ex regiſtris Conſilij Regis priuati extractum.

INter Dominum Ioannem Deletes, Epiſcopum Montalbanenſem, & magiſtrum Mattheum de Clauſa Syndicum cleri Prouinciæ Tholoſanæ, atque alium inſuper clerum, qui forum Parlamenti Tholoſani ſortiatur, petitores, & approbationem cuiuſdam ſupplicationis Regi perſonaliter 11. Iunii die, Anno 1550. præſentatæ poſtulantes: Aſſiſtens iiſdem magiſter Claudius Pirrus eorundem aduocatus ab vna parte. Et procurator Regis in ſua d. Parlamēti Tholoſani curia, comparens per magiſtrum Bertrandum d'Aigna Aduocatum generalem in d. parlamenti curia, ab altera. Poſtquàm prædictus Pirrus d. petitorū Aduocatus pro tribunali exauditus fuiſſet, pro comprobatione dictæ ſupplicationis concluſit. Quo peracto, ut areſtum, de quo quæſtio eſt, in camera curiæ parlamenti Tholoſani tempore vacationum, XXVI. Octobris die, 1549. ſuper facto incontinentiæ in d. ſupplicatione relato, in forma edicti definitum, ſit declaratum nullum, atque inualidum, ut inchoatum & expeditum ſuper iuriſdictione Eccleſiaſtica per iudices impotentes: Atque ut ſacroſanctis non tantummodò decretis, Eccleſiæ Gallicanæ priuilegiis, authoritate Papæ & conciliis contrarium, ſed etiam cōſtitutionibus regiis, regiſque prærogatiuis atque authoritati. Et inquantum opus fuerit, ſubordinatè requiſiuit, vt d. petitores ad appellationem reciperentur, de dicta adminiſtratione iuriſdictionis ſuſcepta, atque vt bene reſtituti haberentur: utque ratione prædictæ appellationis, perperam & abuſiuè inceptum, ſtatutum atque ordinatum fuiſſe dicatur, & bene per eoſdem appellatum. Nihilominus uerò quia poſt d. ſupplicationem, & notificationem d. curię à die XIX. Auguſti, Anno 1550. factam, & poſt multas alias inhibitiones & ſpeciales notificationes non tantum ad prædicti areſti executionem, ſed etiam multorum aliorum areſtorum, atque ſententiarū tā per d. Curiā, quàm per iudices eiuſdem forum ſortientes datarū, ſub prætextu d. areſti primi proceſſum eſt; Vt d. areſta atque ſententiæ executio, & omne quod poſtea eorundem effectu factū & executum fuerit, ſint extincta, annullata, ac reuocata tanquam nulla & attentata; vnà cum expenſis, damnis & intereſſe contra partes inſtigantes. Præterea quia d. areſtum, in forma edicti expeditum, plurimis in locis ad magnum Eccleſiaſtici ordinis ſcandalum impreſſum & publicatum fuerat, requiſiuit vt ex regiſtris eiuſdem curię deleatur una cū libro quodā per magiſtrum Ioannem de Manſencal, primum in d. Parlamēti Tholoſani curia præſidem, compoſito, qui multas propoſitiones erroneas & ſcandaloſas continet, lacerando; Vtque omnibus generaliter iniungatur, omnes huiuſmodi libros impreſſos, vt lacerentur, referre omnibus librariis interdicendo, vt eoſdem nec uendere nec imprimere attētent. Adhæc etiam, quòd areſtum ſuper hac ſupplicatione, pro reſtauratione prius dicti areſti, proferendum, tubæ ſonitu & proclamatione publicetur. Nullo tamen præiudicio inferendo, quantum ad expenſas, damna & intereſſe, vnà cum honoris reſtitutione, multis honorariis atque vtilibus, contra quemcunque qui illis obligatus fuerat, pertinebit. Prædictus verò d'Aigna multis rationibus ante tribunal deductis concluſit, nullo reſpectu habito ad concluſiones per d. petitores factas, tanquàm impertinentes, (quarum reſtaurationē faciendam, vti de iure conuenit, requirebat) prædictos petitores declarari non admittendos in d. ſupplicatione & concluſionibus: Sed vt d. areſtū per dictam curiam prolatum, necnon omnia alia in ſimili materia conſecuta areſta, uti ritè definita, executioni mandarentur, & plenum ſortirentur effectū: eò quòd in d. curia, & ſub aliis iudicibus eiuſdem fori ordinariis, rerū cognitio, de quibus quæſtio eſt, ad eos ſpectat; ſcandalum magnum conſiderando, quod ſub iuriſdictione d. Curiæ propter negligentiam & culpam epiſcoporum, necnon primatum inter Eccleſiaſticas perſonas, aduenit: Atque etiā propter caſus priuilegiatos de quibus in promptu

X 4 per

per proceſſus & informationes coram d. curia habitas apparere poteſt. Et nihilominus vt certus libellus contra d.areſti tenorē ac curiæ authoritatem impreſſus, laceretur, reſtituto honore, vt æquum eſt, ab iis, qui eundem fecerint & impreſſerint. Atque vt ſyndici prædicti partibus aduerſis, propter temerariam d. ſupplicationis præſentationem mille librarum ſummam, fiſco regio exoluenda, condemnentur. Quantū verò ad cōcluſiones ex libro per d. præſidem compoſito factas ſpectat, dicit non ei fuiſſe à præſide iniunctum vt eas defenderet, ſed eum, ſi illis videatur, ſunt referendæ.

Super his ſufficienter partibus in petitionibus, defenſionibus, replicationibus & duplicationibus auditis; & poſt lecturam d.areſti à die 26. Octobris. Anno 1549. factam, & aliorum areſtorum poſteà datorum; Cōſilium declarauit & declarat d.areſtum à 26. Octobris die 1549. nullum, vt factum & expeditum per adminiſtrationem iuriſdictionis ſuſceptam cōtra ſacroſancta decreta & priuilegia eccleſiaſtica: ſimiliter declarauit & declarat alia areſta poſtea ſubſecuta, tam ꝑ d.parlamenti curiam, quàm per alios iudices in ſimilibus materiis definita, eſſe nulla, tanquam attentata, & in præiudicium iuriſdictionis eccleſiaſticæ prolata. Nihilominus tamē pro conſeruatione boni exempli. d. ſtatus eccleſiaſtici, & ut omne ſcandalum & malum exemplar ceſſet, dicti ſyndicis iniunctum eſt ut archiepiſcopis, epiſcopis, capitulo atque aliis d. cleri Prælatis notum faciant, eos commonefaciendo ut diligentem curam habeant, atque ſuper intemperantia, uita, & regimine miniſtrorum d. cleri inquirant, quilibet in reſpectu ſuo, contra accuſationes & ſuſpiciones intemperantiæ ac lubricitatis per admonitiones & alia iuris rimedia ita procedendo, ut de iis exemplaris fiat punitio. Et caſu quo negligentia & ſcandalum committerentur, d.procuratori regis Tholoſano mandatum eſt ut d. dominum ſuum commonefaciat, quò per eundem prouideatur, ut ei æquitati conuenire uidebitur: factum in d.Conſilio Ambaſiæ habito, penul. Aprilis die, Anno 1551. Sic ſubſignatum, Bordin. Ex originali & authentico exemplari extractum.

RESP. CLXXXIIII.

Contra ceſſionem & c. Odoardus de ſolutionibus.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ eſt ſtandum.*
2 *Miſſa concubinarÿ an audiri debeat, & an peccet audientes illam.*
3 *Concubinarius eſt inhabilis ad beneficia.*
4 *Bona ſua, qui in fraudem diſſipat an debeat recipi ad acceſſionem, & an detrudi debeat in carcerem. ibidem, & infra.*
5 *Qui non habet in ære, luat in corpore.*
6 *Contrahens ſub ſpē ceſſionis, non recipitur ad ceſſionem.*
7 *Ceſsione non iuuatur, qui contraxit ſciens non eſſe ſoluendo.*
8 *Legis auxilio non iuuatur, qui committit in legem.*

CONTRA ceſſionem quam Do. Ioannes Collaſſon facere intēdit, dico nō recipiendum. Primò debet radi titulus quē ponit, videlicet prior prioratus de ſlaba cū ꝑ ſen-
1 tētiam illū prioratum amiſerit, † & ſtandum eſt ſententiæ.l.Herennius.§. Gaia.ff.de euictio. Et imprimis debet renuntiare ſuæ appellationi emiſſæ ad Parlamētū, & conſentire ut d. Rebuf. pelnè manuteneatur.

Item dicit ſe non habere bona mouentia, ſeu pecunias in promptu, ſed non dicit ſe non habere immobilia, & quin poſſit ſatiſfacere ſi terminus ſoluendæ ſummæ ei detur. Et quia bona illa non indicat, beneficium ceſſionis non habet.l. penult. & ibi gloſſ. & Bar ff.de ceſſio bonor.

Præterea hic Collaſſon alienauit bona ſua in fraudem, ſaltem conſumpſit uiuendo luxurioſe inſtar ꝓdigi, de quo in Euangel. imo plus eſt. Nam ille ipſe concubinam, & liberos ex ea adhuc habet contra iura tam diuina quam canonica, & contra concordata. Ideo uos do. Officialis cum ſit uobis notorium, iſta non debetis pati. Nam propter malam vitam omnia ſua bona diſſipauit. Ideo ſuccurri ei nō debet, niſi in peccato eum ſuſtinere velitis quod facere non debetis: nam alii ſcandalizantur, vituperatur officium eccleſiaſticum, & aliis prębetur materia delinquēdi. c. ſi mala.2.q.5. Maximè debet excommunicari ne cele-
2 bret. Nam † *iure cautum eſt*, quod nullus debet illius cōcubinarii miſſam *audire, alioquin* audiens peccat.cap.præter.32.diſtin. & plus *peccat communicans* cum fornicatore publico, quam cum excommunicato, ut docet Thoſta.in tracta contra cleric. concu-
3 bi.concluſ.4. Et concubinarius eſt inhabilis ad beneficia.§.1.de publi.concubi.in concorda. ergo non poteſt d. Colaſſon aliquo iure niti in d.beneficio cum tēpore collationis eſſet publicus cōcubinarius, & aliàs inhabilis, ut probabitur. Iaſ.in §.Item ſi quis in fraud. nu.91.de actio.in inſtit.
4 Item qui † bona ſua in fraudem diſſipat *non debet* recipi ad ceſſionē.l fi.i fi.ff.quæ in fraud.credito. Et tūc debet detrudi in carcerem donec ſoluerit minimum quadrantem. teſte *Petro Iacob.* in hoc tit.de ceſſio.bono. Nam *dignum* eſt quod male meriti egeſtate laborent.l.bona fides ff.depoſit.l.penult. de iure dot. Bald. in c.quæ in eccleſiarum.de conſtit.nu.18.& ibi Barba. col.5.Iaſ.in § Item ſi quis in fraudem. nu.91.de actio. in inſtit.

Adhæc certum eſt quem ad ceſsionem non recipiendum, quando tenetur ex delicto, vel quaſi: unde ſi quis condemnatus fuerit ciuiliter in actione iniuriarum ad multam, non poterit cedere bonis, ſed illa multa debet reſolui in pænam corporalem. Nam qui
5 non † habet in ære, luat in corpore.l.fi.ff. de in ius uocand.l.1.§.generaliter.ff.de pœnis.Ioan. Fab.in §. fi. de actio.in Inſti.& doct.in cap.Odoardus de ſolutio. Aufre.deciſio.61.l.nemo.C.de exact.tributo. lib. 10. Sed hic Collaſſon tenetur ex delicto, vel ſaltē quaſi, quia temere litigauit, ſciens ſe nullum ius habere. l. eum quem tenuere.ff.de iud.& §. 1. de oblig. quæ ex quaſi delict. Ergo ad ceſsionem recipi non debet.

Maximè cum adhuc in illo ſit delicto dicens ſe habere ius, cum nullum omninò nec iuris apparentiam habeat, & ſic non confitetur debitum, ob id non debet admitti: niſi prius agnoſcat, renuntiando appellationi & conſentiendo d.Rebuffi. Vt plenum conſequatur poſſeſſorium: quia d. Collaſſon ſtatim condēnabitur ratione alterius appellationis. Ideo non debet recipi ſic litigans ſine cauſa & contra ſententiam, pro qua præſumitur.c.in præſentia.de renuntia.

Etiam

Source : BIU Cujas

6 Etiam ſi quis † contraxerit ſub ſpe ceſſionis, non recipitur ad ceſſionem, ſed perpetuo in carcerem detrudi debet. Vt docent Ioann. de Pla. & Iaſ. in §. fi. de actio. in inſtit. Sic non gaudet immunitate eccleſiæ. ſed d. Collaſſon proſequutus eſt iſtum proceſſum, & adhuc proſequi vult ſub ſpe ceſſionis ſemper faciendæ, ob id nõ debet recipi ad iſtam ceſſionem, alioqui daretur ei materia delinquendi, & ſic vexandi homines quod prohibet. l. Iuriſgentium. §. ſi paciſcar. ff. de pact. l. conuenire. de pact. dotalib.

7 Inſuper, † qui contraxit ſciens non eſſe ſoluendo non iuuatur ceſſione. l. penul. ff. de ceſſio. bonor. Bar. in l. alia. §. eleganter. in fi. ff. ſolu. matri. ſed iſte Collaſſon quando eſt proſequutus proceſſum ſciebat ſe nõ eſſe ſoluendo, non iuuatur igitur ceſſione. l. penul. ff. de ceſſio. bonor. Bart. in l. alia. §. eleganter. in fi. ff. ſolu. matrim. ſed iſte Collaſſon non debet recipi, ſed excõmunicari, & ſic excommunicatus in carceres detrudi & ibi detineri donec ſolidum perſoluerit. l. ſed & ſi ex parte. §. interdum cum verſ. quamquam. ff. quod cum eo. l. ſi rerum. de re iud. Boer. q. 349. quæritur.

Item quamuis durante proceſſu quis recipiatur ad ceſſionem, tamen poſt condemnationem non, quia in dolo eſt litigando, uſque ad finem. l. item ſi unus. ff. de arbit.

Et hoc in expenſis proceſſus, quod non recipiatur eſt tex. & ibi Panorm. not. ult. in c. finem. de dolo. vbi dicit hoc caſu *clericum in carceribus* detinendum, donec *expẽſas ſoluat*, nec habere locum. d. c. Odoardus. vt nõ facile quis in grauamen alterius falſas exceptiones proponat. & aliud proceſſibus vexet. d. c. fin. text. in c. quia. §. presbyteri. 5. q. 6. & ſic cenſuit Senatus. ut refert Boer. in deciſ. Burdegal. q. 349. quæritur.

In monacho, qui aliũ ſpoliauit, & poſtea vult faceceſſionem ſuper fructibus, ꝙ non recipitur, fuit deciſũ, ut refert Aufre. in deciſ. Tho. quæſt. 466. per ratio-
8 nem. Nam † qui committit in legem, non debet legis auxilio iuuari. l. auxilium. §. in delictis. ff. de mino. & deciſ. Rotæ. 83. nota quod ibi monachus in antiq.

Item pro emenda non recipitur quis ad cedendũ. no. doct o in c. reprehenſibilis. de appel. ita cenſuit Senatus Pariſ. anno 1394. ut patet areſto. 152. & 168. in ſtylo parla. per Aufre.

Vltimò areſtis curiæ etiam fuit deciſum, ut non recipiatur cedere bonis uolens pro expenſis, in curia ſuprema factis, & hoc propter rerum iudicatarum authoritatem. l. ſeruo. § cum prætor. ff. ad Trebel. & pro conſeruatione authoritatis curiæ parlamenti, Guido Papa. quæſt. 97. & ut decreta & areſta eorum non ſint eluſoria. l. ſi prætor. ff. de iud. vnde cum prædicta ſint uera & notoria proteſtatur de appellando tanquam ab abuſu, niſi iuſtitiam & ius miniſtretis dicto Rebuffi.

RESPON. CLXXXV.

Reſponſa tangentia materiam de pacificis poſſeſſoribus.

SVMMARIVM.

1 *Secundus reſignans an poſſit iuuari decreto de pacificis poſſeſſoribus.*

2 *Beneficiũ conferri non poteſt, niſi uacet de iure, & de facto.*

3 ***Collatio ordinarij facta de beneficio in curia uacante, & intra menſem facta non ualet, etiam ſi intra illum menſem Papa non contulerit.***

4 *Reſignatio ſecunda non ualet, niſi facta reuocatione prima.*

5 *Reſignans plus iuris transferre non poteſt, quam ipſe habeat.*

6 *Reſignans perdit omne ius, quod habet in beneficio reſignato.*

7 *Papa conferre non intendit, ubi dolus interuenit.*

8 *Papa ius tertij tollere non intendit.*

9 *Collatio à Papa facta cum clauſula non obſtante collatione alteri facta, quomodo ſit reſtringenda.*

10 *Reſignato pluries beneficio, prima reſignatio præfertur.*

11 ***Prior in tempore, potior eſt in iure.***

12 ***Reſignatarius ſufficit, quod capiat poſſeſſionem ante mortem reſignantis.***

13 ***Collatio facta abſenti non poteſt reuocari, niſi recuſet abſens conſentire.***

14 ***Lex quoties. de rei vendic. nõ habet locum in beneficijs.***

15 ***Coloratus titulus non dicitur, qui eſt nullus.***

16 ***Poſſeſsio poſt triennium acceptata ab eo, qui antea fuerat impeditus.***

17 ***Criminalis poſſeſſor nullum habens titulum, non impedit verum titularium intentare uti poſſidetis.***

TITIVS regnauit beneficium, in curia Romana in fauorem Sempronii quæ fuit admiſſa: demum idem Titius reſignauit in fauorem Caii qui poſſedit in uim iſtius ſecundæ prouiſionis triennium dictum beneficium, poſt triennium primus reſignatarius capit poſſeſſionem, alter opponit ei triennalem poſſeſſionem, quæritur quid iuris: breui reſpon. † hunc ſecundũ qui nul-
1 lũ habet titulum, ſaltem non coloratũ, non iuuandũ decreto de pacificis poſſeſſoribus, per ſequentia.

2 Primò, † beneficium conferri non poteſt niſi uacet, & de iure, & de facto. c. 2. & c. cum noſtris. de conceſſi o. præbend. Bellamera conſil. 19. in cauſa. col. 3. Dominic. conſil. 86. in cauſa. in princip. ſed beneficiũ hoc poſt primam reſignationem admiſſam non uacabat, ergo conferri à Papa non potuit, & quod nullũ eſt non poteſt tractu temporis firmari. per reg. iuris:
3 quia nõ † valet collatio ordinarii facta intra menſem de beneficio in curia vacante, etiam ſi Papa illud non conferat. c. 2. Ibi. doct. de præb. in 6. ſic non ualebit ſecunda colatio quandiu prima extaret valida.

4 Secundò, non † valet ſecunda reſignatio, niſi facta reuocatione, quæ reuocatio neceſſe eſt ut perueniat ad notitiam collatoris, antequam prouiderit, uel procuratoris antequam reſignauerit. clemen. unic. de renuntia. Felin. & alii, in cap. ex parte Decani, de reſcrpit. ſed hic non fuit aliqua reuocatio facta, ergo non ualet ſecunda reſignatio, ut concludit Domi. conſil. 86. in cauſa.

5 Tertiò, † non poteſt reſignans plus iuris transferre quam habeat. l. traditio. ff. de acquir. rer. dom. & qui nihil habet dare nihil poteſt. c. quod autem. de iure patr. ſed reſignans nihil iuris habebat, poſt primam reſigna-
6 tionẽ, ergo non potuit iterum reſignare: † nã per renuntiationẽ reſignans perdit ius quod haber. c. quod in dubiis. & c. in pręſentia. & per totũ, de renũciatio. ẽt perdit poſſeſſionẽ. & non habet niſi quandam aſininam detentationem. glo. & Doct. in c. inter. in uerb. aſſignari. de præben. deciſ. Rotæ. 23. fuit in no. quia remittentibus actiones ſuas amplius non eſt dandus regreſſus,

greſſus, cap. quam periculoſum, 7. quæſtio. prima. l. quæritur. in fin. ff. de edili. edict. & ſic non potuit reſignans habere regreſſum ad aliam reſignationem: nec iterum reſignare, etiam in fauorem illius cui primò reſignauerit, teſte Gomeſ. in regul. de public. reſign. quæſtio. 18. poſt Caſſado. in 9. Deciſ. de conceſſio. præb. multominus potuit reſignare in fauorem alterius.

7 Quartò, † Papa non intendit conferre, vbi dolus interuenit, regul. Cancella. 38. Vnde ſolet apponere in bulla ſua, attentè quoq; prouideas quod in renuntiatione prædicta dolus, vis, metus, ac ſymoniaca prauitas non interueniat: ſed non potuit maior dolus interuenire quam ſecundo reſignare, illud in quo nihil habebat, ergo Papa non intendit conferre, & ſic non valuit, & pro non ſcripta fuit ſecunda reſignatio, propter intentionem Papæ deficientem.

Quintò, ſi Papa in ſecunda prouiſione ſciuiſſet priorem reſignationem admiſſam, numquam con-
8 tuliſſet: † quia non intendit tollere ius tertii, capitulo quamuis, de reſcript. in 6. nec videtur collationẽ alteri factam tollere velle. cap. audita, de reſtitutio. ſpoliatorum. cap. poſtulaſtis, de reſcript. cap. ſuper eo. de offic. deleg. conſuluit Oldra. conſi. 324. quia vitium ignoratum tollere non vult. capit. primo, de conſtitutio. in 6. l. mater. ff. de inoffic. teſtamen. ideo ſolet poni hæc clauſula in prouiſionibus Apoſtolicis dummodo tempore datę præſentium non ſit ius quæſitum Ioan. Andr. & Peruſ. in cap. poſtquam. de præbend. in 6. ſed per primã prouiſionem erat ius quæſitũ primo reſignatario, ergò nõ erat intentionis, vt conferret ſecundò, & ſic voluntas Papæ deficit.

9 † Imò ſi Papa dicat in ſecunda collatione, non obſtante collatione alteri facta, intelligitur de collatione inualida, teſte Feli. in cap. cauſam. col. 11. de reſcript. & ſi Papa vniat eccleſiam abſenti collatam, hoc debet facere abſque præiudicio abſentis ob id abſens poſtea poterit ratã habere ſuam collationem, non obſtante vnione. teſte Peruſ. in tractat. de vnio. eccleſ. cap. 5. col. 3. ſic & hic primus reſignans, non obſtante collatione ſecunda & poſſeſſione triennali poterit ſuã collationẽ approbare, ante reſignantis mortem.

Sextò, hoc eſt expreſſe deciſum in regula Papæ
10 Pauli moderni reg. 66 vbi ſunt iſta verba; † & ſi ipſum reſignantem, vel concedentem pluries ſuper vno & eodem beneficio in fauorem diuerſarum perſonarum ſucceſſiuè conſentire coegerit. Voluit ſanctitas ſua quod primus conſenſus tenere debeat, & alij poſteriores conſenſus ac literæ, illorum prætextu, etiam ſub priori data expeditæ pro tempore nullius ſint roboris, vel momenti: ecce quod illa ſecunda reſignatio nullius eſt roboris, ergo non poteſt parere remedium, de pacific. poſſe. quod datur habenti ſaltẽ coloratũ titulum: ſed iſte eſt nullus, vt patet, & nullius roboris. Igitur nõ habebit robur ad excludendũ primũ reſignatarium venientẽ poſt triẽnium.

Septimò, is in cuius fauorem fuit facta prouiſio ius habuit in benefic. cap. ſi tibi abſenti. de præbend. in 6. & prior fuit tempore, & ſic prior præfertur in bene-
11 ficiis. maximè, nam † qui prior eſt tempore, potior eſt iure. cap. capitulum, de reſcript. cap. eum qui. de præbend. in 6. poſtquam habuit ius non poteſt ab eo auferri, & transferri in alium, ſine facto ſuo. regul. id quod noſtrum. ff. de regul. iur. ſed ipſe primus nullũ actum fecit amittendi beneficium, ergo illud amittere non potuit, per illud triennium, quamuis ſecundus reſignatarius retinuerit beneficium id temporis.

12 Octauò, † ante mortem reſignantis poterat primus reſignatarius adipiſci poſſeſſionem, per regulã cancella. 34. vbi tantum dicit vacare per mortem, ſi reſignans moriatur in poſſeſſione. ergo ante mortẽ non vacat, & ſic potuit prouiſus primo ante reſignãtis mortem poſſeſſionem adipiſci. d. reg. cancella. 34. ideo alteri non potuit ius interim dari.

Nonò, in fine illius regulæ. 34. dicitur ſic collationes quæque, & quæuis aliæ diſpoſitiones de illis tanquã per reſignationẽ vacãtibus factæ. & inde ſequutæ nullius ſunt roboris vel momenti. igitur quæcunque diſpoſitiones factæ de illo beneficio ſunt nullę tam prima quàm ſecunda, & inde ſequuta ſunt nulla, & ſic poſſeſſio capta in uim ſecundę prouiſionis eſt nulla & nullius momenti, igitur non poteſt parere decretum de pacific. poſſe. illa poſſeſſio triennalis.

Decimò, facit tex. in cap. ſi tibi abſẽti, de pręben. in
13 6. vbi † collatio facta abſenti non poteſt retractari, niſi conſentire abſens recuſet, ſed ipſe non recuſauit: ergo non potuit alii conferri. Imo ſi fuerit facta collatio alteri viribus non ſubſiſtit, & ſic eſt nulla, & quamuis ille tex. loquatur in Epiſcopo vel Archipiſcopo, tamen idem dicit, ibi Peruſ. in collatione Papæ ſecunda, ſi non fecerit mentionem primę, ſed in caſu mihi propoſito non fecit mentionem primæ collationis: ergo non valet, & ſic non præſtat coloratum titulum. ſic concludit Caſſado. in Deciſio. Rotæ. 24. dubium, & Gomeſ. quæſtio. 17. de public reſigna. vbi dicunt non valere prouiſionem tertio factã ante publicationem, & quandiu iſte primus reſignans poteſt beneficium conſequi.

Vndecimò, non obeſt. l. quotiens. C. de rei vendic. vbi præfertur is qui habet poſſeſſionem in habentibus
14 parem titulum, quia reſpondeo † illam legem non habere locum in beneficiis, ſed in profanis tantum. glo. & Doct. in c. ſi tibi abſenti. de pręb. in 6. Iaſ. in d. l. quotiens. col. 4. ſed primus cui facta eſt prouiſio de beneficio præfertur. cap. capitulum. de reſcript. c. tibi. cap. duobus. illo tit. in 6.

Duodecimò, ſicut contra reſignantẽ obſtat renuntiationis exceptio ſpontaneæ. c. ſuper hoc de renuntia. in poſſeſſorio maximè iudicio. cap. accepta. de reſtitu. ſpoliat. ita & contra eum qui ius prætendit ab eo habere: nam qui in ius alterius ſuccedit eodem iure vti debet, per regulam iur.

15 Decimotertiò, † non poteſt titulus ſecundi reſignatarii dici coloratus, quia nullus. c. factus. in fin. 7. q. 1. ibi iam non ſecundus ille, ſed nullus eſt. Et literæ quæ nõ valent, non dicũtur literæ, ſed nullæ. glo. in c. cũ noſtris. in verb. de facto. de cõceſſ. præbend. Feli. & alii. per illum text. & glo. in c. ex tenore. de reſcrip. & titulus dicitur incoloratus quando eſt ipſo iure nullus. teſte Felin. in ca. in noſtra. correla. 36. de reſcrip. ſed hic eſt nullus. vt ſupra probaui. ergo nõ poteſt coloratus dici, ſicut dicit Gomeſ. in regula de triennali poſſeſſ. q. 8. & 24. de poſſidente pacificè beneficium vnitum triennio, vt non iuuetur beneficio de pacific. poſſeſſ. quia caret titulo, qui per vnionem extinctus erat, & ſic non poterit beneficium poſſideri. Imo concludit idem Gomeſ. q. 29. quod poſſidens beneficium triennio ex collatione Papæ poſt ſuam reſeruationem non iuuatur exceptione de pacific. poſſeſſo. quia titulus eſt nullus à fortiori & hic.

16 Vltimò, † is qui iuſto eſt detentus impedimento poteſt agere poſt triennium, vt in titu. de pacific. poſſeſſ. habetur, ſed hic primus reſignans non habuit bullas intra trienniũ, ergo non potuit agere. vnde Domin. & Peruſ. aiunt in c. cõmiſſa. de elect. in 6. quod ſi patruus vel alius retinuit bullas, & prouiſionem

nepo-

Source : BIU Cujas

nepoti, ob id non fuit intra annum promotus, nõ eſt priuatus beneficio, propter non promotionem.

17 Idem in hoc caſu non erit excluſus per triennium, quominus primus reſignans ſi turbetur in ſua poſſeſſione poſſit experiri interdicto uti poſſidetis, ſi itra annũ uenerit à die adeptæ ſuæ poſſeſſionis. Ita cõcludo.

RESPON. CLXXXVI.

De pacificis poſſeſſoribus iterum.

SVMMARIVM.

1 *Abſens cui collatum eſt beneficium ante acceptationem poſt triennium factam capit poſſeſſionem, quid iuris.*

2 *Abſens ſi non acceptauit intra triennium beneficium ſibi collatum, eſt ipſo iure priuatus.*

3 *Procuratoris acceptatio nil prodeſt ei, qui diſtulit capere poſſeſſionem intra triennium.*

Reſignando non cenſetur acceptatio facta, ibid.

4 *Ratihabitio per renuntiationem non inducitur.*

5 *Collatio beneficij, quod ab alio poſſeſſum eſt per triennium nulla eſt.*

6 *Priuilegium non tollit ius quæſitum, ſed quærendum.*

7 *Triennali negligentia ad capiendam poſſeſſionem beneficij prouiſus perdit ſuum ius.*

8 *Hæres præſcribit legatum nondum acceptatum.*

9 *Renuntiare iuri quærendo uidetur, qui permittit tempus labi.*

10 *Priuatio præſupponit habitum.*

11 *Nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quam ipſe habeat.*

12 *Impetrans qui poſt acceptam poſſeſſionem non mouit litem poſſeſſori per triennium, non tamen erit priuatus eo beneficio.*

13 *Tituli beneficiorum ſunt de iure canonico.*

14 *Triennalis poſſeſſio non tollit ius iam radicatum.*

15 *Succeſſor non patitur uitium ſui auctoris, cum perſonale erat illud uitium.*

16 *Fideiuſſor aliquando opponit exceptionem, quam non poteſt opponere reus principalis.*

17 *Ceſſionario non nocet exceptio cohærens perſonæ cedentis.*

18 *Domini an poſſint eſſe duo inſolidum.*

19 *Ius in beneficij poſſeſſione non acquiritur, ſed ex canonica inſtitutione.*

Titulus, acceptatio, & poſſeſſio tribuunt ius in beneficio.

Titulus ſolus tribuit ius ad rem, quod omitti poteſt per triennalem alterius poſſeſſionem, ibid.

1 Ex themate mihi propoſito, ſequentes oriuntur quæſtiones. Prima eſt an † abſens cui collatum eſt beneficium quod non accceptauit intra triẽnium, & accepit poſſeſſionem, an eo iure quod per collationem habebat, ſit priuatus.

Secunda, an ius quod ex collatione habuit poſſit poſt triennium cum alio permutare, & ſic reſignare illi qui fuerat in lite.

Tertia, an is cui facta eſt reſignatio poſſit ſe iuuare titulo iſtius negligentis, qui per triennium tacuit.

Quarta, an uacet ius iſtius negligentis, per mortem eius & an poſſit impetrari ſi moriatur poſt triẽnium.

Quinta, de quo prodeſt titulus poſt triennium iſti negligenti.

Sexta, an is cui collatum eſt beneficium & accepit poſſeſſionem illius intra triennium, non tamen mouit litem, an poſtea ſit iure quod habet priuatus. Pri-
2 mæ quæſtioni reſpondeo, † quod is qui non acceptauit beneficium, nec accepit poſſeſſionem illius per triennium eſt priuatus oĩ iure quod habebat in beneficio. tex. in cap. quam ſit. §. electus. de elect. in 6. ibi ſi electus intra menſem præſtitutum conſentire recuſet iure ſi quod ex ſua electione fuerat acquiſitum, ex tunc ſe nouerit eo ipſo priuatum. ergo dicit gloſ. non requiritur alia ſententia priuationis. facit cap. cupientes. ibidem. ſic & is Audier, qui beneficium ſibi collatum non acceptauit, nec accepit poſſeſſionem, intra triennium eſt ipſo iure priuatus ſi qua ex collatione epiſcopi Lemouicenſ. obtinebat.

Secundò facit. c. ſi tibi abſenti de præb. in 6. iuncta glo. in uerb. terminum. vbi dicit, quod ſi terminus ſit præfixus à iure, tunc lapſo illo termino, non poteſt is acceptare beneficium, ſed ius perdit, ac per decretum de pacific. poſſeſſ. eſt præſtitutus terminus, uidelicet triennij, ad accipiendum poſſeſſionem & acceptandum, intra quod ſi non acceptauerit eſt priuatus omni iure. ſecus ergo dicit gl. quando nullum tempus eſſet præfixum, quia tunc arbitrio iudicis relinqueretur. Doct. in c gratia. de reſcrip. in 6.

Tertio, facit d. c. ſi tibi abſenti. alio modo ponderando ibi, donec eam ratam habueris, ius in ipſo beneficio non acquiris, ut tuum dici ualeat, ſed hic, Audier, non hábuit collationem ratam intra triennium, ergo nullum ius eſt eidem acquiſitum, ſaltem in re, nec
3 poteſt obeſſe prætenſa † acceptatio procuratoris, quia illa ſublata fuit per negligentiam d. Audier, non capientis poſſeſſionem per triennium nec etiam obſtat ſi dicatur quod D. Audier reſignauit, ſic acceptauit. Reſpondeo duobus modis, primo, quod inducta ad unum effectum non poſſunt contrarium operari effectum. l. legata inutiliter. ff. de lega. 1. vel poteſt dici quod ratihabitio debet fieri intra illud tempus, in quo poteſt ius acquiri. l. bonorum. ff. rem ratam haberi. ſed iſti Audier, poſt triennium nõ potuit ius acquiri, ergo nec ratificari.

4 Nec poteſt dici † ratihabitio facta per iſtum Audier, renuntiãdo beneficio poſt triennium, nõ poteſt etiam trahi retro in præiudicium iuris iam quæſiti. Tertiò negligentia dicti Audier. l. ſi quam offerenti §. fi. ff. de ſolut. Bar. in d. l. bonorum. & in l. ſi indebitum. §. ſi procurator. ff. rem ratam haberi. Bal. in l. ſi obſeruare. §. poſt hæc. q. 5. de offic. proconſul. ſequitur Socin. conſil. 126. in cauſa. in 4. uol.

5 Quartò, facit regulam cancella. 33. in fin. † ubi Papa irritat quaſlibet impertrationes de beneficiis factas irritaſque, & inanes cenſet, poſtquam pacificè aliquis poſſederit per triennium, ergo collatio dicti Audier, poſt triennium erat nulla & irrita per d. regulam cancell.

6 Quinto, facit quod † priuilegium tollit ius ſi nondum erat quæſitum, ſed quærendum. Panorm. in c. ueniens. col. 3. uerſi. pro quorum concordia. de præſcri. ſequitur Ioan. Lup. in repe. c. per ueſtras. §. 47. limita. 1. num. 10. de dona. inter uir. & uxor. & ſic hoc pactum tollit ius quęrendum dicto Audier, ſecus ſi quęſitum fuiſſet, ut dico in ultima quæſtio.

Sextò, probat gl. in uerb triẽnio in rubr. de pacific.
7 poſſeſſ. in concorda. ubi expreſsè dicit † quod ex negligentia capiendæ poſſeſſionis, nõ perdit quis ius quæſitum in beneficio ante triennij lapſũ, ergo per lapſum

triennij

Source : BIU Cujas

triennij perdit & extinguitur ius ſi quod habebat.

8 Septimò, † hæres poteſt præſcribere legatum antequam legatarius illud acceptet, quia ignorat an velit acceptare, ſecus ſi iam acceptauerit. Anch. in regula, ſine poſſeſſione. de regul. iur. in 6. refert Socin. conſil. 63. in cauſa. col. 2. verſic. præterea in 1. vol. Felin. in rubr. de præſcript. col. antepenult. Iaſ. in l. petens. nu. 10. C. de pact. ſcripſi in repet. l. pe. no. po. num. 54. C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt. ſic & in caſu mihi exhibito, potuit pacificus poſſeſſor triennalis præſcribere: aduerſus illum qui non accepit poſſeſſionem, per triennium, & eum omni iure excludere.

9 Vltimò, † qui permittit tempus labi videtur renũtiare iuri quærendo. l. 1. C. de in integ. reſtitut. vbi Bal. vnde quærela inofficioſi teſtamenti, quinquennio tollitur. l. ſi quis filium. C. de inoffi. teſtam. Ideò cum hic, Audier, permiſerit labi tempus triennij efficaciſſimè excluſus eſt, & omni iure priuatus.

Vnde infertur ad ſecundam quæſtionem quod cũ nullum ius haberet d. Aduier, poſt triennium nõ potuit permutare illud ius quod non erat cum beneficio, nec reſignare quia quod non habeo reſignare nõ poſſum nec perdere. §. ſeruus. inſtit. de capitis diminu

10 tio. & illa vulgata regula eſt huic rei accõmoda † priuatio præſupponit habitum. l. in decem. ff. de verb. oblig. Bar. in l. ſi vniuerſæ. C. de legat. vnde ſicut in eccleſia in qua non eſt certus numerus præbendarum nulla etiam vacante præbenda in canonicum poteſt quis aſſumi, cum intelligatur ad quoddam ius eligi, quod ex electorum aſſenſu de nouo creatur, & cum electo in canonicum naſcitur & deſinit cum defuncto. c. dilecto. §. præterea. de præbend. Ita & hic Audier, quoddam ius habebat per collationem Epiſcopi Lemouicen. ſed illud ius deſinit per lapſum triennii, ac ſi defunctus fuiſſet.

Item eodem tenore ſoluitur tertia quæſtio, videlicet quod, Texier, cui facta erat reſignatio per iſtum, Audier negligentem, non poterat ſe iuuare iure dicti

11 Audier negligentis, nec titulo cum nullus eſſet, † & nemo plus iuris transferre poterat, quam haberet. l. traditio. ff. de acq. rerum domin. l. nemo plus iuris. de reg. iu. & quod ſibi non acquiſiuit, alteri acquirere nõ poterat. tex. in l. imo eum de libera cauſa. ſed nunquã ſibi acquiſiuit cum non agnouerit nec acceperit poſſeſſionem, ergo alteri reſignare non potuit nec cedere, & quamuis ius habeatur à collatore non à cedente requiritur, tamen quod ius inueniatur antequã collator poſſit illud dare, quia beneficiũ non vacans conferre non poteſt. c. 1. per totum de conceſſio. præb.

Quarta quæſtio, etiam ſoluta remanebit, videlicet quod per mortem d. Audier negligentis, non vacabit ius aliquod: nam ipſe nullum habebat quia extinctũ per triennium, vt ſupra probatum fuit, nec poterit conferri nec impetrari beneficium per eius mortem per ſupra adducta.

Quinta quæſtio ſatis ſolui poteſt ex prædictis, videlicet quod nihil aut valde parum prodeſt collatio iſti negligenti: qui non accepit poſſeſſionem, intra triennium, ſed illi qui accepit poſſeſſionem, licet tacuerit, qui iam verum habebat titulum prodeſſe poteſt, nam ſi hic negligens acquireret ius vnius ex collitigantibus ex illius perſona poſſet deducere, & ius ſuũ, quia quando res præſcripta peruenit ad dominum directum non poteſt ab eo illam rem vendicare licet contra alios actionem habeat. l. ſi quis emptionis. §. 1. C. de præſcript. triginta anno. Io. Franc. Bal. in tract. de præſcriptionib. in ſecunda parte prin. q. 2. collatio. 3. ſic & pacificus poſſeſſor non poterit vendicare rem ab eo negligente, ratione iuris collitigantis, & ſui, quod nõ deduceret ſine iure collitigantis.

12 Sexta quæſtio † an is cui fuit collatum beneficium, cuius poſſeſſionem accepit, non tamen mouit litem poſſeſſori per triennium, ſit priuatus illo iure poſt triẽnium: & breui reſpondeo, quod non, quia tẽpus non eſt modus tollendæ obligationis. l. obligationum ferè. §. placet. ff. de actio. & oblig. vnde licet quis præſcribat bona fide contra correctionẽ eccleſiæ: tñ non prę ſcribit ius prælaturæ uel præbendæ. glo. ult. in c. cõtingit. ubi etiam Panorm. de dolo quia beneficium quoad titulum eſt impræſcriptibile, quantocunque tempore poſſideatur. c. cura. & ibi doct. de iure patrona.

13 Item † tituli beneficiorum ſunt de iure canonico. c. 1. 22. diſt. & c. 1. 13. q. 1. firmat Panorm. in c. conſtitutus num. 13. cum ſeq. de religio. dom. & in diſputatione incipien. Epiſcopus. ergo quando firmati ſunt nõ poſſunt tolli per præſcriptionem quæ eſt iuris ciuilis. argum. l. eas. ff. de cap. diminut. & ſic nec per trienniũ, ſed debilitari poteſt.

Præterea decretum tuetur eum qui pacificè poſſedit per triennium aduerſus illos qui reliquerunt eum pacificè poſſidere, ſed is cum quo litigatur non permiſit illum collitigantem pacificè poſſidere, ergo decretum aduerſus eum non poterit obſtare, quia non eſt in *negligentia* nec in culpa.

Adde *quod hoc decretum* de pacific poſſeſſ. prohibet moleſtari pacificum *poſſeſſorem* triennii, id eſt prohibet moueri litem illi, qui *ſic poſſedit. pro* hoc uidetur tex. in l. ſicut. in fi. ibi nulli litem moueri *ulterius facultatem* patere cenſemus. C. de præſcript. triginta uel quadraginta anno. Felin. in rub. de præſcrip. col. 4.

14 ergo † non tollit ius iam radicatum, & firmum, iam acquiſitum per iſtum negligentem.

Vnde poſt triennium, hoc ius radicatum in perſona eius cui eſt collatum, & qui acceperit poſſeſſionem poterit alteri collitiganti cedere, & ille poterit ſe iure illo iuuare. per tex. in c. fin. qui ma. accu. poſſunt. ubi is qui ſciens cauit ab accuſatione *matrimonii*, tẽpore denuntiationis *repellitur ab accuſando*: alius uero ignarus *denuntiationis* admittitur, etiam ſi diſceſſiſſet *ab illis qui* denuntiationis tempore ſoluerunt*: nam* aſſignat rationem text. in fi. in hæc uerba. claudi non debet eidem aditus accuſandi, quoniam & ſi ab impetitione huiuſmodi culpa de ſilentio tali contracta illos excluderet, iſte tamen amoueri nequiret cum culpabilis non exiſtat, ubi præpoſitus ſic. in ult. nota. dicit. nota quòd quis admittitur ad faciendũ actum cuius authores repelluntur, ſed dic iſtud uerũ quando authores non repelluntur ex defectu perſonæ, ſed propter aliud extrinſecum impedimentum, id eſt propter lapſum temporis ad opponendum: &

15 ſic † quando eadem cauſa repellendi non excludit ſucceſſorem, licet prædeceſſor, id eſt is à quo cauſam habuerit excludatur, cauſam ab eo habens nõ excluditur. Id tenet Anto. de Butr. ibid. vbi etiam Card. dicit not. quod habens cauſam ab inhabilli non excluditur ut inhabilis, quod eſt caſui noſtro valde commodum & propoſito deſeruiens.

16 Item † fideiuſſor quandoque poteſt opponere exceptionem rei competentem, quam reus non poſſet opponere. Bal. in l. cum mulier. col. 7. uerſ. quæro. de una alia. q. ff. ſolu. matrim. quem refert Hyppol. in rub. de fideiuſſo. num. 269. & non capax aliquando habet commodum propter capacem. text. ſing. in l. ſi is qui duos. ff. de libera. lega. ſecundũ Corſ. in ſing. inci. Spurius. & Barb. conſ. 5. illud in mediũ. col. 2. in 4. uol. ſic ergo capax poterit ſe iuuare titulo incapacis.

Item

Source : BIU Cujas

7 Item † exceptio cohærens perſonæ cedentis non nocet ceſſionario, nec poteſt opponi contra ceſſionarium. glo.ſingul.in uerb.ſemeſtr. c. vno. de iure patr. in 6. ſecundum Bald. in Margarita.in uerb. exceptio. q.60.Dy.in regula is qui in ius.de reg.iur.in 6.ſic & exceptio decreti de pacific.poſſeſ. quæ poterat repellere cedentem non repellet eum in cuius fauorem eſt reſignatũ quia aduerſus eum nõ eſt pacificus poſſeſſor.

18 Non refragatur quod† duo non poſſunt eſſe dñi in ſolidum.l.ſi ut certo.§ ſi duobus vehiculum. ff. commoda. nec duo poſſunt in eadem Eccleſia eſſe ſacerdotes, quia Eccleſia vna vnius debet eſſe ſacerdotis.c. non ignores.de præbend. Reſpondeo, fac eſſe, tamen qui non eſt plenè Dominus ex una cauſa, ex alia effici poteſt. Doct.in l.3.§.ex pluribus.ff. de acqui. poſſeſſio. Socin.in tract.fallen.regula.100.Dominus Iaſ.in §. ſic itaque.num 10.inſti. de actio.vnde à iure non eſt incõueniens vt diuerſi diuerſos habeant titulos ſuper vno & eodem beneficio.c. cum noſtris.de conceſſio. præben. Imò vnus & idem diuerſos poteſt habere titulos c.ex parte.Hoſtien.in c.poſt electionem. Ibidem & illum titulũ poteſt quis cedere alteri, vt in titulo de renuntia.omnibus eſt obuium. vt is iure ceſſo uti poterit, nec quilibet habens titulum verus eſt Eccleſiæ rector, vnus enim habet uerum titulum, alter inefficacem.c ut quis duas.de elect. in 6.ſic *poſt triẽnium* iſte licet prius habuiſſet verum *titulum, nunc* tamen habet inefficacem ex *perſona ſua*, nec refragatur quod poſt *triennium decretum* de pacific. poſſeſſo. dat verum *titulum* poſſidenti.vt in 2.amplia.tract.de pacifi. poſſeſſo.dictum extitit.uerum eſt quo ad *negligentẽ*, ſed quo ad litigantem non, cum *culpabilis* non ſit. d. c.fin.qui ma. accuſare poſſunt.

Nec obeſt, quod unus & idem caſus uidetur quan
do reſignat poſt adeptam poſſeſſionem, vel ante, quia
19 † ex poſſeſſione ius non acquirimus, in beneficiis, ſed
ex canonica inſtitutione.regula 1. de regu.iur.in 6.Reſpondeo magnam eſſe diuerſitatem: nam ex adeptione poſſeſſionis & acceptatione ius firmum & in re ac efficax quæſitum eſt *illi quod nõ* poteſt tẽpore perdi, ſed qñ abſens non accept*auit*, nec accepit poſſeſſionẽ, tũc habebat tantum ius ad rẽ, & *beneficiũ* erat ſibi debitum.cle. auditor. de reſcri.& in acquirendis facilius prẹiudicatur quam in quẹſitis.l.ſeruus.C.de pact.& iura fauorabilia ſunt vt ius quæſitum retineatur, & habeatur, quia ibi nulla poteſt notari ambitio, ſecus in iure quærẽdo. Arch.in c.vt quis duas.de electio. & ſic concluditur eum, qui non accepit poſſeſſionem, beneficij ſibi collati, intra triennium omni iure, ſi quod habebat priuari & ſic illud ius nõ poſſe reſignari, nec permutari, cum nullum ſit, nec is in fauorem cuius eſt reſignatum poteſt ſe iuuare iure illius negligentis, ſecus ſi collatio fuerit acceptata, & adepta poſſeſſio, quia ius firmum & quæſitum tolli ſic facilè non poteſt: & quia vera adducta ſupra arbitror, ſubſcripſi.

RESP. CLXXXVII.

De ardua ac difficili conſultatione pro Magalonenſi Eccleſiæ præpoſito.

SVMMARIVM.

1 *Conſultatio præpoſiti Magalonenſis.*

2 *Pacificus poſſeſſor non poteſt dici niſi habeat coloratum titulum.*

3 *Vſucapio non procedit ſine titulo.*

4 *Impetrationes beneficiorum, ab alio per triennium, uel quadriennium poſſeſſorum, non ualent.*

5 *Eligens electionem per ſe, & alios factam impugnare non poteſt.*

6 *Symoniacus titulus non dicitur niſi probata ſymonia.*

7 *Subreptio in impetratione.*

8 *Renuntiatio euangelica præcedere debet, antequam impetretur beneficium ſymoniaci.*

9 *Turpitudinem propriam allegare neminem licet.*

10 *Symoniam non reuelans eſt excommunicatus, & non poteſt abſolui niſi à Romano Pontifice.*

Symoniaci ſunt excommunicati. ibid.

11 *Beneficium ſymoniaci an impetrari poſſit.*

12 *Symonia probata, poteſt impetrari beneficium illius ſymoniaci.*

13 *Impetrari non poteſt beneficium viuentis.*

14 *Intruſus etiam dicitur, qui habet beneficium iniuſte alteri oblatum.*

15 *Fama mortis alicuius beneficiati, excuſat impetrantem, ne beneficium viui dicatur impetraſſe.*

16 *Senis beneficium impetrari non poteſt prætextu ſymoniæ, niſi de ſymonia conſtet.*

17 *Conceſſio beneficij viuentis prohibita ordinatione regia.*

18 *Vnioni probandæ non ſufficit probare beneficium per 20. annos poſſeſſum eſſe, ut vnitum.*

19 *Eccleſia an præſcribi poſſit ſine canonica inſtitutione.*

20 *Fructus quis ex eo non debet conſequi, quod niſus eſt impugnare.*

21 *Ignoranter capiens poſſeſſionem beneficij ut vniti, cũ non eſſet excuſatur, ut non dicatur intruſus.*

22 *Papa præuenire poteſt quemlibet.*

23 *Impetratio beneficij non requirit expreſſionem qualitatis, quæ ineſt de iure, ſed illius, quæ eſt de facto.*

24 *Reſcriptum non iudicatur nullum ex omiſſione qualitatum beneficij impetrati.*

25 *Manus leuatio non tribuit ius in beneficio.*

26 *Sententia iudicis non tribuit ius in beneficio.*

1 CONSVLTVS † ſuper tam arduo facto non grauate recuſarem aliquid ſuper hoc depromere, niſi me tum magnitudo, tum nobilitas petentium ſuperarent. Igitur humana diuinis miſcendo dubiis ſequentibus reſpondebo. Primò, an prima impetratio de Sarratis de præpoſitura Magalonen.facta valeat.

Secundò, an aliquod ius ex ſecunda impetratione, & ſubrogatione acquiſiuerit.

Tertiò, an nouus impetrans præpoſituram ius poſſit ex ſua impetratione prætendere.

Quartò, an beneficium ſancti Dioniſij non annexum nec vnitum poſſit per præpoſitum teneri, & an illius impetratio valeat.

Quintò, an beneficium ſancti Firmini uacet per adeptionem præpoſituræ, & an ualeat eius impetratio.

Et primò, an hic de Moncello quadriẽnalis poſſeſſor, & pacificus poſſeſſor poſſit inquietari, & videtur quod ſic, quia ſymoniacus, & intruſus non habent titulum, ſed fures & inuaſores ſunt.c.ordinationes. 1.q. 1. in c. niſi cum pridem. in uerb. ſed duntaxat. de renuntiatio.

Sed

Source : BIU Cujas

2 Sed † regula de pacificis poſſeſſoribus loquitur de habente coloratum, quem hic de Moncello prætenſus ſymoniacus nõ habet, ergo potuit inquietari tam in petitorio quam in poſſeſſorio, & ita tenuit gloſſ.in verb.coloratũ in tit.de pacific. poſſeſſ.in pragm.ſanct.

Secundò, probatur per l.nec ex uera.& ibi Bald.C.
3 de contrahen. emptio. quod ubi † deficit titulus, ibi non procedit vſucapio.text.eſt in l.ſiue. ff. de vſucap. text.in §.1.inſtitu.de vſucapio.ſed deficiebat titulus. d. de Moncello: ergo non poterat ſe iuuare decreto de pacific. poſſeſſo.

Tertiò, beneficium eccleſiaſticum non poteſt ſine canonica inſtitutione obtineri.regula, beneficium.de reg.iur.in 6.ergo.&c.

Imo quantò plus tenent beneficiũ, tantò plus peccant.c.ſi.de conſuet.

Cum ſemper fur ſit in mora l.ſi pro fure. §. 1. ff. de condict. furtiua.

Contrarium credo uerum, per regulam in con-
4 cord. 33. ibi nequeant moleſtari. nec non † impetrationes, quaſlibet de beneficiis ipſis ſic poſſeſſis factas, irritas & inanes cenſeri debere decreuit, ecce ergo ꝙ impetrationes poſt triennium non valent, per d.regulam.33.ergo non ualuit impetratio. Do. de Sarratis. Et hæc regula eſt approbata per Sanctiſsimum dominum noſtrum Papam Clementem modernum.regula.33.idem ſtatuit. & in concorda. in titulo de pacific. poſſeſſo.ibi ratione iuris nouiter reperti nequeat moleſtari,& ſic rõne nouę impetrationis non potuit moleſtari.vide Io.de Selua ĩ trac.de beneficio.in 3 par.q.2.

Secundò, facit tex ad hoc propoſitum formalis.in
5 c.nulli.de elect.lib.6.dicens † eligentem non poſſe electionem per ſe & alios factam in concor.impugnare. Ecce quomodo Dom. de Sarratis non potuit electionem in concord. facta impugnare, nec crimina aut defectus opponere.

Malè. ergo proceſsit: impugnando igitur in expenſis debet condemnari,& triennio eſt ſuis beneficiis ſuſpenſus, qui in probatione deficit.c.1.fin.& c. ſi fortè. de elect.lib.6.& idem ſi cauſam nõ proſequatur. Do. de Rota.deciſio.384.fuit dubitatum vtrum in nouos.

Præterea nec poteſt D.de Sarratis pœnitere nec recedere edicta oppoſitione, alias punitur tanquam ſi omnino defeciſſet.tex.in c.ab eo.de electio. lib. 6.

Item debebat venire in illa citatione confirmationis faciẽda.iuxta.c.ſi.de electio eod.lib.ſed non venit, ergo nec poſt potuit venire, & opponere, maximè poſt triennium.

9 Nec obſtat quod † ſymoniacus, nõ habet titulum, quod fateor. ſed hic non fuit probata ſymonia, ideo de his quæ non ſunt & non apparent.idem eſt iudiciũ l duo ſunt Titii ff.de teſta.tutel.l.cum reſcriberes.§.1. ff.de leg.1.l.1.§.per procurator.& ibi Vincent.de acquirend. poſſ. Sed non apparet de Moncello eſſe ſymoniacum, ergo non poterat ei opponi, & maxime obſtante decreto, de pacific. poſſeſſo. maximè quia probauit volendo in locum de Moncello ſurrogari.

Item impetratio Do.de Sarratis eſt nulla, quia Roma.Pontifex confert ei ſi ſpecialiter non ſit ius quæſitum alteri in præpoſitura vt atteſtatur in ſuis impetrationibus: nam in dubio non uidetur iuri tertii uelle præiudicare.c.quamuis.de reſcrip.lib.vj. & quando dicitur non obſtante collatione alteri facta intelligitur inualida. cap.cauſam. de reſcript.per Compoſtella. & alios poſt eum.

Sed erat ius ſpecialiter quæſitum de Mõcello, tam per concordatum de pacific. poſſeſſo.quam per regulam cancella.ergo Papa non intẽdebat illi conferre.

7 Item, † debebat in ſua prima impetratione dictum de Moncello triennalem poſſeſſorem ſe dicere:& tamen id tacuit, quo expreſſo literas non conceſſiſſet Ro.Pontifex,vel non ita de leui.in c.poſtulaſti. in fin. de reſcrip. non obſtat quod dicit certum tempus, qa illud debebat exprimere.

8 Vlterius, debebat d.de Sarratis venire ad denuntiationem Euangelicam,de qua Matthe.18.c.& c.ſi peccauerit.2.q.1.& c.nouit.de iudi.concludendo,quod d. de Monſello peccabat detinendo iniuſtè beneficium, & tunc tam iudex ſæcularis quàm Eccleſiaſticus potuiſſet adiri, vt not.Bart. in extrauag.ad reprimendum in gloſſ.in verb. denuntiationem .quomodo in læſæ maieſt. crimine. proced. & quod ſic debeat audiri tenet glo.in verb.moleſta. de pacific.poſſeſſ. in pragma. ſanct.facit quod dicit Panor.in c.1.de conceſsio.præb. quod licet poſt ſententiam,quæ tranſiuit in rem iudicatam ſuper beneficio,quis non debeat audiri,tamen per viam denuntiationis audiri poterit, maximè cum dominus de Mõcello præpoſitus haberet in d.de Sarratis iuriſdictionem.

9 Præterea † nemini licet propriam turpitudinem allegare.l.ſi creditoribus.C. de ſeruo.pag.da.ma.l.iuſiurandum quod.§.fin.cum l.ſeq.ff.de iureiur.& pro hoc eſt tex.in c.ſuper.de conceſsio. præben. quod facit hic de Sarratis allegans Symoniam in electione interueniſſe quam poterat ante confirmationẽ ſcire & allegare, ſed non fecit,ſed hoc cauſa malitiæ & inuidiæ,nũc ergo debet excludi, nam aut commiſſa fuit ſymonia per omnes eligentes, & tunc debet ſibi cauere de excommunicatione quam ponit extra,cum deteſtabile de ſymo. in communi. ubi non reuelans ſymoniam eſt excommunicatus & non poteſt abſolui niſi à Romano Pontifice: ſed hic de Sarratis non reuelauit eã Symoniam Epiſcopo, ſicut præcepit ille tex.ergo ſibi caueat & etiam quia ſymoniaci ſunt excommunicati,vt ibi ipſe talem aſſerit,ergo non ualuit aliqua collatio facta d.de Sarratis tanquam excommunicato.c.poſtulaſtis.de clerico.excomm. miniſtran. & hoc hodie eſt confirmatum per pragma.ſanctio. in titul. de electionib.capit.ſicut.§.quod ſi aliter.

Si verò,dicit aliquos ſymoniacos & tũc penes alios remanſiſſet ius eligendi, & ſic nulla erat deuolutio.

11 Et per hoc reſpondeo ad aliud dubium, an † poſſit beneficium ſymoniaci impetrari, & omiſſo multiloquio.reſpondeo, quod ſic,cum electio Symoniaca ſit nulla, & ideo beneficiũ uacat ipſo iure. Igitur & ante declarationẽ ſymonia poteſt impetrari. c. ſi alicuius. & ibi Panorm. de electio. & Imo.cum Panor.in c. cũ uniuerſorum.de rer.perm. idem tenuit glo.allegationibus.plena.in d.§.quod ſi aliter.in uerb. ipſo iure. de electio. in pragm. & Aufrer. in deciſ. capel. Tholo. quæſt. 438.

12 † Hoc intellige quando uerè probata eſt ſymonia, ſed dictus de Sarratis eam non probauit, ergo habetur ac ſi non eſſet allegata.d.l.duo. de teſta. tutel. nec commiſſa, ergo non potuit beneficium tanquam uacans impetrari cum non eſſet.

Nam quando aliquid narratur Papæ in ſupplicationi, ad ipſum narrantem onus probandi ſpectat. Ioan. Andr.in c.1.de litis conteſta.lib. 6. & ibid. Panor. in c. ſedes.col.1.de reſcript.c.fin.colla. vlt. de præſumptio. Card. conſil. 69.quo ad primum col. ult.Dec. conſil. 174.uiſo proceſſu.col.2.

13 Et ſic † impetrauit beneficium uiuentis, quod nõ licuit. c. 1. de conceſsio. præben. imo impetrans beneficium uiuentis efficitur infamis,3.q.2.cap audiuimus.& debet deponi. cap.in primis. 2.q.1.& 7. q. 1.c.

non

Source : BIU Cujas

non furem . ac à cõione eccleſiaſtica repelli. cap. 1. de conceſſio. prębend. & quod plus eſt, non poteſt amplius obtinere illud beneficium quod impetrauit, propter iniuriam quam impetranti intulit, quia ſicut non poteſt ducere eam in vxorem, cum qua cõtraxit viuo marito. cap. 2. & fin. de eo qui duxit in matrim ita nec ſpiritualem vxorem, uidelicet beneficium conſequi, cum quo contrahere voluit, & affectauit viuente ſponſo, & quodammodo illam adulterando. c. ſicut. 7. q. 1. Panorm vbi ſupra. Syluester de Prierio in ſua ſumma. in verb. beneficium. in 3. parte. q. 18. & ibi. Angel. §. 33. nam bonum eſt argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale. cap. inter corporalia. de translatio. epiſcopi.

Et ſic debet d. de Sarratis dici intruſus & inhabilis ad dictam præpoſituram, prout in ſimili caſu concludit Petr. Ancha. conſil. 397. apparet ex narratis. nam
14 etiam dicitur † intruſus qui habet beneficium oblatum alteri iniuſtè. c. tanta. & ibi Anton. de exceſſib. prę lat. Felin. in c. veniens. de accuſatio. Ioan. de Selua. in tracta. de beneficio. in 3. parte. q 11. nu. 9.

Dicit aliquis ignorantia excuſabit d. de Sarratis: nam per ſcientiam & non per ignorantiam uolumus quem allegari. l. generali. C. de tabul. 10. vide Ioan. Seluam. in tract. de benefic. in 3. parte. q. 12. in 17. quali
15 tate. Reſpondeo † eſſe uerum *quando fama eſſet*, vel alia iuſta credulitas quod *quis eſſet mortuus*, & tunc impetraret *illud beneficium* tanquam mortui, ignorantia *tunc* excuſabit, vt cõſuluit Oldrad. conſil. 304. infraſcriptæ. nu. 7. col. 3.

Intellige à pœna infamiæ & depoſitionis, ſed à pœna quod ſit inhabilis ad beneficium quod impetrauit, & quod non ualeat impetrare non facta mentione illius primæ impetrationis beneficij viuentis, ignorantia non excuſat, tum propter maximam ambitionem, quam habet volẽs expellere de ſuo beneficio viuum, tum etiam quia ſi Papa ſciuiſſet talẽ impetraſſe beneficium viuentis, non conceſſiſſet, aut item non ita de leui. c. poſtulaſti. de reſcri. ideo antequam quis occupet beneficium debet eſſe *certus de morte*. Dec. cõſi. 398. in cauſa domini.

36 Dico etiam in caſu noſtro † ignorantiam nõ poſſe d. de Sarratis excuſare, quia non cadit in hoc ignorantia: nam antequam impetraret certus eſſe debuit de ſymonia, aliàs qui ſemper vellet impetrare beneficium ſenis vt poſt ſuam mortem haberet, quod eſt reprobatum.

Imò in tantum eſt exoſa impetratio beneficii, quæ non ſolum non valet, ſed nec etiam conſtitutio procuratorum facta de beneficio dum vacabit. no. in c. fi. de conceſſio. præben. ita fuit iudicatum in Parlamento Delphinali referente Guid. Papa. conſil. 189. circa. conſuluit etiam Dec. conſi. 172. in cauſa.

Quare cum d. de Sarratis impetrauerit beneficium poſtea, non facta mentione primę impetrationis nihil egit, & ſic nullum ius poteſt prætendere, ex dicta impetratione, imo tanquam ſubreptitia eſt nulla. d. c. 1. Panor. & in regulis cancella. regula 20. ne detur materia captandi mortem alterius. c. nec captandæ. de conceſſio. præb. lib. 6.

17 † Etiam Chriſtianiſſimus Rex vult non valere conceſſionem beneficii viuentis factam, ut patet in ordina. Regis Caroli, ſeptimo articulo, quatto, 20. & 5.

Nec inuenio quod d. de Sarratis ſit intruſus uirtute cuiuſdã poſſeſſionis apprehenſæ in beneficio non unito, quia iſte non eſt modus intrudendi aliquem. de quibus per Felin. cap. noſtra. de reſcri. & c. veniens. de accuſatio. ideo dicit Petr. Anch. conſil. 109. refert de Selua. in tract. de benefic. in 3. parte. q. 12. in 14. qualitate. quod impetrans Eccleſiam cenſetur & unitam impetraſſe. per c. ſuper eo. de præb. in 6.

Imo ſi alii præpoſiti tenuerunt Eccleſiam ſancti Dionyſii, non unitam tanquam annexam & unitam per centum annos, & de cuius memoria non ſit in cõtrarium, potuerunt præſcribere. c. 1. de pręſcript. in 6. Do. de Rota. deciſ. 205. nota quod ubi allegatur beneficium in antiq. & in addit. ad Panorm. in c. ſicut unire. de exceſſib. præla. nam res quæ non erant de menſa poſſunt uniri menſæ Eccleſiæ per præſcriptionem Inno. in c. cum ſuper. circa medium. de reb. eccleſiæ nõ alienand. uide Ioan. de Selua. in tractat. de benefic. in 3. parte. quæſt. 12. in 17. qualitate.

Oportet tamen ut Eccleſia ſancti Dionyſii ſit poſſeſſa tãquam annexa & unita, alioqui ſi ex collatione capituli non poſſet præſcribi. Ioan. And. in regul. qui contra iura mercatur. in 1. q. in fi. de reg. iur. lib. 6. in mercuria.

18 † Sed ut mihi in facto præſupponitur non fuit poſſeſſum beneficium ſancti Dionyſii tanquam unitum niſi per 20. annos, quod tempus non eſt ſufficiens ut ſupra dixi.

19 Nec habet obſtare quia † Eccleſia nõ poteſt pręſcribi ſine canonica inſtitutione. regul. 1. de reg. iur. in 6.

Nam uerum eſt quod poteſt præſcribi, vt ſit tanquam in titulum, tamen bene poteſt pręſcribi, ut tanquam proprietas obtineatur. c. auditis. de præſcr. & per actum unionis non confertur Eccleſia & titulus, *ſed conceditur ut proprietas*. Ioan. de Ligna in d. c. ſicut unire. de exceſſib. prælat. refert Petrus de Peruſ. in tracta. de unio. Eccleſiæ. c. 4. uerſi. ſed iuxta pręd icta.

Minuſque ex perſona de Monſello, cum quo litigauit, dicendo eum ſymoniacum, & ſic non habere ius, ergo nec de Sarratis, quia non dat qui non habet. dicit Bar. in l. uniuerſæ. C. de lega. facit l. traditio. ff. de acquir. rer. do.

20 † Item ex eo quod quis nixus eſt impugnare, non debet fructum conſequi, regula ex eo, de reg. iur. lib. 6. & tex. in c. cum olim. de cenſib.

Sed totis, ut dicunt, neruis d. de Sarratis nixus eſt impugnare & electionem de Moncello, & Cay baſſi, ergo ex ea non poteſt fructum conſequi.

Licet hæc ſubrogatio fuerit intra tres mẽſes facta, ob hoc non poteſt impugnari cum Rom. Pontifex, & ante & poſt ſemper poſſit conferre, cum in beneficiis habeat plenariam poteſtatem. capit. 2. de præb. lib. 6. clement. una. in fin. ut latè pendent.

Ex his infertur quod per adeptionem beneficii ſancti Dionyſii non annexi præpoſituræ non uacat præpoſitura. tum primo probatur in capit. gratia. de reſcrip. lib. 6 argumentando de maiori ad minus, quod argumentum eſt in iure ualidum. auth. multomagis. C. de ſacr. ſanct. Eccleſ. ſed gratia impetrata poſtquã eſt adeptus beneficium quod ignorat ſe habere non eſt ſubreptitia, ergo minus in hoc caſu.

21 Tum ſecundo quia † ignorantia iuſta excuſat eum qui putabat beneficium eſſe unitum, quod non erat, ergo illa ignorantia nõ affectata excuſabit. c. 1. de tempo. ordi. lib. 6. cle. 1. de conſanguinita. Et illa ignorantia poteſt iuramento probari. c. ut circa. in fin. de elect. Sed per adeptionem præpoſituræ pacificæ, bene uacabit beneficium ſancti Firmini. per c. præterea. & c. de multa. de præb.

Tum primò, quia non eſt diſpenſatus: nam in ſua prima prouiſione non eſt uerbum diſpenſamus.

Item, ex alio ſua impetratio eſt ſubreptitia, quia non fecit mentionem an illa præpoſitura eſſet electiua,

Source : BIU Cujas

ctiua, quod requiritur, vt not. Do. de Rota, deciſio. 134. in nouis. Panor. & Felin. in c. ad aures. de reſcrip. Card. in Clem. quia contingit not. 4. de religio. do. cap. cum in illis. §. illis. uerò de præb. lib. 6. de Selua. vbi ſupra, ſaltem in prima impetratione.

Nec uideo quod licet capitulum eſſet in ſuo trimeſtri ad eligendum quod ob id non ualeat impetratio,
22 licet de illo nulla mentio fuerit facta, quia † Papa præuenire poteſt quemlibet. c. vbi. §. ſane. de electio. lib. 6. facit c. præſenti. de offic. lega. eodem libro.

Imò etiam ſi capitulum præſtituerit diem canonicis ad conferendum, adhuc ualeret collatio, etiam nõ facta mentione illius citationis canonicorum. glo. in §. uiſum. in uerb. non ualeant. de col. in pra. de Io. Sel. in tra. de benefi. 3. parte. q. 12. in 16. qualitate.

23 Item, † licet non expreſſerit iuriſdictionem, non uitiatur reſcriptum, uel impetratio, uel alia cura iuriſdictionalis, ſeu collegialis, quia qualitates quæ inſunt de iure nõ debent exprimi, ſed tantum de facto ratione conſuetudinis eccleſiæ uel alio modo Ioan. de Selua. in d. q. 12. in 6. qualitate.

Item impetrauit iure deuoluto, ſed non erat deuolutum ius a Romanum Põtificem, cum adhuc canonici eſſent in ſuo trimeſtri.

Satis etiam uidetur exprimere quod illa beneficia ſunt ſolita Regi per regulares, & quod ſint in Eccleſia cathedrali Magalonæ, nec uitiatur, ob hoc quod nõ expreſſit plebaniam ſancti Firmini ſpectare ad collationem præpoſiti cum capitulo. per c. à collatione. de appellat. lib. 6. & c. pen. de conceſſ. præbend.

Item non debemus dicere quod aliqua taciturnitas uitiat gratiam quamuis ius exprimat de illa faciendam mentionem. Calder. conſil. 10. ſub titu. de filiis presbytero. nam annullatio gratiæ eſt pœna quam iudex non debet ultra ius imponere. c. ſiue. de coniugiis, §. in hoc 33. q. 2. gl. in c. fin. de iure patro.

24 † Sed lex uel canon non annullat reſcriptum, non exprimẽdo illas qualitates, quare nec dicam nullum. facit gl. quinta in c. 1. de præben. in clem. Feli. in c. in noſtra correla. 3. de reſcrip.

Item capituli ſyndicus, poteſt interrogare Do. de Sarratis an ius prætendit ex prima impetratione, quod ex ſupradictis non poteſt, niſi uelit habere ius ex ſecũda impetratione uirtute ceſſionis Caybaſſi, dico quod tunc non cenſetur diſpenſatus ad prępoſituram, quia prima impetratio dicit, nos tecum diſpenſamus ut una cum dicta prępoſitura ſi illa uigore præſentium aſſequatis teneas. &c. ſed eam non aſſequitur per primam impetrationem, ergo nõ cenſetur diſpenſatus, quare beneficium ſancti Firmini per adeptionem prępoſituræ ipſo iure uacabat per extrau. execrabilis. & c. de multa. ergo potuit impetrari.

Item debebat dicere præpoſituram eſſe in Eccleſia cathedrali Magalonen. c. quamuis. in 6. de præb. libro 6. Felinus in capitulo poſtulaſti. collatione 7. de reſcriptionib. Ioannes de Selua in tractatu de benefic. in tertia parte quæſtione 11. in 21. qualitate.

25 Item † nullum ius poteſt prætendere ex manus leuatione curiæ: quia beneficium eccleſiaſticum non poteſt obtineri ſine canonica inſtitutione, regula 1. de reg. iur. lib. 6. ſed laicus uel laici non conferunt beneficia, niſi ex priuilegio. c. dilectus in 3. de prębend. ergo Do. de Parlamento non potuerunt ſibi conferre ius ex illa manus leuatione.

Item, illa ſententia qua fuit annullata electio nullum etiam ius tribuit: quia licet electio ſit nulla, non ſequitur, ergo d. de Sarratis habet ius, quia neutri fortè cõpetere poteſt. ideo Do. de Blandiaco impetrauit.

26 Item quia † ſententia iudicis non tribuit ius in beneficio, ſed canonica inſtitutio. c. ex frequentibus. de inſtitut. regula 1. de regul. iur. lib. 6. Domi. conſi. 12. utrum ille. col. 2.

Item uide regulam cancella. 27.

RESPON. CLXXXVIII.

De beneficio per triennium poſſeſſo.

SVMMARIVM.

1 *Falſa bulla non eſt bulla, ſicut falſa iuſtitia non eſt iuſtitia.*

2 *Poſidens beneficium per triennium non iuuatur decreto de pacificis poſſeſſoribus ſi excedat modum in ſupplicatione expreſſum.*

3 *Triennalis poſſeſſio non dat colorem, vbi deficit titulus, & fundamentum.*

Sententia non viſo proceſſu nulla eſt, ibid.

4 *Reſignationem quomodo debeat conſenſus præcedere.*

5 *Patronatum beneficium conferens, ſi non conqueratur patronus intra quadrimeſtre, poſtea non admittitur.*

VEV *le faict, ſemble que le procureur du Roy a bonne raiſon ſe pourtant pour appellant comme d'abus de la bulle. Veu que la bulle n'a point de conſent, & la doibt maintenir faulſe: car eſt contre le ſtyle de Rome, lequel n'expedie ſans bon conſeil: & peut dire n'auoir iamais eſté expedié, & parainſi fauſe par le* Viſa facti narratione, uidetur, procuratorem Regium iuſta ratione fundatum eſſe, quòd ſe pro appellante gerat. ut cõtra abuſum bullæ, qñquidem bulla conſenſum non habet, & illam eſſe falſam inſiſtere debet. Nam cõtraria eſt ſtylo Romæ, per quem nulla ſine matura deliberatione non expeditur: & dici poteſt nunquam expeditam fuiſſe, atque ita falſam eſſe per]c. quam graui. de crimi. falſi. cum c. licet ibidem, quia † falſa bulla,
1 non eſt bulla, ſicut falſa iuſtitia non eſt iuſtitia c. vera. ubi gl. 45. diſt. & falſus denarius non eſt denarius. glo. in l. omnes. C. de hæret. doct. in l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pignor. actio. & teſtamentum falſum non dicitur teſtamentum. l. 2. §. 1. ff. quemadmodum teſta. aperiant. vnde nõ poterit hic iuuari decreto. de pacifi. poſſeſſo. quia nullum titulũ habet, qui habet falſum.

2 Item, fuit deciſum in Rota, quod † poſſidens beneficium per triennium quod titulo reſignationis habuit, ſi modum in ſupplicatione expreſſum non ſeruet, non iuuatur decreto de pacific. poſſeſſo. vt citat Gomeſ. in reg. cancel. de trien. poſſeſ. q. 33. ſed hic impetrans non ſeruauit modũ in inſtrumento nominationis expreſſũ, ergo iuuari non poterit hoc Decreto.

Imo, ibidem dicitur, quod ſi ordinarius contulerit beneficium vacans per ſententiam priuationis, ſi non appareat de ſententia priuationis & proceſſu, non poterit iuuari decreto de pacific. poſſeſſo. poſt trien-
3 nium, quia vbi euidenter & notorie conſtat de fundamento tituli infecto, talis titulus non dat colorem: quia dicitur emanare de facto, & non de iure, vt ſcribit Feli. in c. in noſtra, corrella. 2. de præſcrip. ſed clarum & notorium eſt ſententiam non quæſito de proceſſu nullam eſſe, teſte Aegidi. deciſ. 89 idem in collatione fundata ſuper illa ſententia: ſic & in hoc caſu, cum talis collatio fundetur ſuper regis nominatione facta, quæ non apparet nec de procuratorio nec de conſenſu procuratoris, ergo notoriè conſtat quod eſt nulla & falſa igitur non iuuatur hic poſſeſſor triennali poſſeſſione, ſeu detentione.

Item

Item, quia per regulam cancellariæ 43. prohibetur
4 ne literæ Apoſtolicæ expediantur, † niſi reſignans ſpecialiter vel eius procurator conſenſerit aliàs Papa Paulus in ſuis nouis regulis ſtatuit bullas & inſtrumẽta aliter facta viribus carere, & nullius roboris & momenti eſſe, ergo iſtæ bullæ ſunt nullæ. Ideo non poſſunt præſtare titulum coloratum, ſine quo pacificus poſſeſſor, ſemper moleſtari poteſt: ut in tex. illius tituli de pacific. poſſeſſo. patet.

Item, fuit iudicatum in ſacro magno regis cõcilio, pro eo qui habebat nominationem regis per obitum licet alius habuiſſet per reſignationem: quia reſignans non vixerat viginti dies, & quia illa clauſula etiam habet locum in epiſcopatibus, ut ſcripſi in glo. diſpendioſe. §. 1. de nomina. regia. in concord.

5 Nec refragatur, quod † ſi ordinarius contulerit beneficium patronatum & patronus non conqueratur, intra tempus, quod poſt tempus quadrimeſtre uel ſemeſtre non poterit conqueri. Feli. plene in cap. cum Bertoldus, de re iudic. quia intra tempus præſtitutum conqueri debebat ſic & rex. reſpon. hoc eſſe verum quando prouiſio fuiſſet rectè & ritè facta à Papa: etiam ſi nõ eſſet derogatum regulæ de 20. diebus, fortè non poſſet rex conqueri poſt triennium. ſed hic non fuit expedita bulla ex reſignatione, nec conſenſu, nec ſeruatus fuit ſtylus, ob in concludo vt ſuprà, ſalua correctione melius ſentientis.

RESPON. CLXXXIX.

An exterius, decreto de pacificis iuuetur poſſeſſoribus.

SVMMARIVM.

1 *Exterus non iuuatur decreto de pacificis poſſeſſoribus.*
2 *Exterus impetrans beneficium debet facere mentionem ſuæ originis, aliàs gratia eſt ſubreptitia.*
3 *Collatio ſubreptitia eſt nulla.*
4 *Amouere, & remouere exterum à beneficio intra regnum importat nudam executionem.*
5 *Collatio contra honeſtatem eccleſiaſticam non valet.*
6 *Collatio exteris quare prohibita.*
7 *Fiſcus in emendo metalla, alteri priuato præferri debet, ſi velit emere.*
8 *Collatio facta extero, an de rigore iuris valeat.*
9 *Perſonam acceptio an ſit habenda.*

SVPER quæſtione mihi propoſita, breui reſpon. quod † exterus, etiam ſi poſt trienniũ
1 in regno Franciæ poſſederit beneficium nõ poteſt iuuari decreto de pacifica poſſeſſ. primo quia licet illæ tex. generaliter loquatur; quicunque, tamen debet intelligi de habili. tex. in l. 1. C. de Epiſcopis & cleric. l. mancipari. ff. de adoptio. & hoc expreſſe tenet gl. in vltima cancella. 3. quam ſequitur Chaſſa. in conſuet. Burgund. in rubr. *des ſucceſſions*. §. 3. glo. *habile*. ſed exterus, maxime in regno Franciæ eſt inhabilis, ergo non iuuabitur hoc Decreto.

Item, quod ſit inhabilis, probatur tam iure diuino, canonico, ciuili quã per ordinationes regias, ac regulas cancella. primò iure diuino dicitur. Non eſt bonũ ſumere panẽ filiorũ, & dare canibus. Ideſt, exteris, & Deutero. 18. Prophetã de gente & de fratribus tuis ſuſcitabit tibi dominus Deus tuus, ipſum audies, &c.

Secundò, de iure canonico eſt inhabilis in c. 2. in verſ. quia uero, ibi, nec uellemus ei præficere alienum. de poſtula. prela. cap. nullus inuitis. 61. diſt. vbi dicitur, nullus in uitis detur Epiſcopus, tunc autem alter de altera eligatur eccleſia ſi de ciuitatis ipſius clero cuius eſt epiſcopus ordinandus nullus (quod euenire non credimus) dignus poterit reperiri, primum eum illi reprobandi ſunt, ut aliqui de alienis eccleſiis meritò præferantur. habeat vnuſquiſque ſuum fructum militiæ in Eccleſia, in qua ſuam per omnia officia tranſegit ætatem, &c. in c. neminem 70. diſtinctione.

2 Item, † ſi forenſis & exterus impetrat à Papa beneficium, & non facit mentionem ſuæ originis, gratia eſt ſubreptitia, quia in dubio Papa intendit prouidere cuicunque in patria ſua. glo. ſingu. in cap. ſi proponente, in glo. magna de reſcript. & dicit, ibi Panorm. illam glo. veriſſimam quia ſi exterus ſuam expreſſiſſet nationem, Papa non conceſſiſſet uel non ita de leui. cap. poſtulaſti. de reſcript. & ita in facti contingentia obtinuit Corſet. in ſing. incipien. ſubreptio. ſed † collatio
3 ſubreptitia eſt nulla nam ſubreptio in literis gratiæ ipſo iure uitiat. c. ad aures. c. ſi proponente de reſcript. clem. 1. & ibi Imol. in 2. no. de præbend. ergo & iſta facta extero à Papa, & ita tenuit Barba. conſil. 57. præclarè. col. prima. in primo uolum.

Tertiò, de iure ciuili in c. in eccleſiis, de epiſcopis & cler. l. fi. ibi ciuibus noſtris debere cõferre ſancimus. C. de anno. ciuilib. lib. 10 vbi dicit Bart. eleemoſynas eſſe diſtribuendas pauperibus ciuibus. facit tex. in l. nulli. §. ſin autem perſona. C. de epiſco. & cleric. & Cicero dicit, potiores ſunt nobis ciuis quam peregrini.

Quartò, per ordinationes regias exterus prohibetur beneficia in regno habere & tenere, de iſta ordinatione facit mentionem Ordinatio regia. rubr. *des Preſidens*, fol. 24. & habetur in ſtylo Parlamenti. in 7. parte. rub. de præbend. Ordi. vlt. ergo poſtquam non poteſt habere, nec tenere. ſi tenuerit, non iuuabitur decreto de pacific. poſſeſſo. arg. illorum quæ notantur in l. non dubium. C. de legib. & illa dictio nõ poteſt recipere, tollit potẽtiam. c. 1. de cauſa poſſeſſio. c. 1. de reg. iur. in 6. uide text. in cap. non poteſt, ibi, poſſit recipere, ac ſimul licite retinere, de præbend. in 6.

Quintò, contra regulam cancella. 19. ubi collatio de parrochiali eccleſia facta extero, qui non loquitur, nec intelligit idioma loci, eſt nullius momenti, ergo ſi tenuerit. longo tempore non iuuabitur illo decreto de pacific. poſſeſſ. cum non habeat coloratum titulum, ſed nullum.

Ratio multiplex eſt prima quia collatio facta iſti extero eſt nulla, & ſic non habet coloratum, titulum, quod primò probatur per tex. in c. fin. de cleric. peregrinan. vbi licet epiſcopo dictos exteros ex beneficiis
4 remouere. Verba enim † amouere & remouere denotant nudam executionem. c. abbate ſanè, in princ. ibi petiit adiudicari eidem monaſterio, & vos exinde amoueri. de re iudica. in 6. & quando uerba ponuntur in lege, vel conſtitutione quæ denotant actualem executionem, inferunt priuationem uel nullitatem ipſo iure, Anton. Butrius in c. fin. col. 2. de poſtuland. ſed in d. c. fin. illa uerba remouere ponuntur, ergo non ualebat collatio. quia text. dicit, priues & poſtea remoueas.

Item, eſt contraria honeſtati d. cap. fin. & ſicut, non ualet lex contra honeſtatem. cap. erit autem lex.
4 4. diſtinctio. ita nec iſta colatio, quia † collatio contra honeſtatem eccleſiaſticam non ualet. c. 3. de inſtit. & etiam dicitur in d. c. fi. quod collatio facta extraneo eſt à ſanctorum patrum inſtitutionibus aliena. & ſic non ualida, quia ſine diſpenſatione non poteſt tenere ut ibidem dicitur.

Item, intra conſcientiam. c bonæ 2. circa finem de poſtula.præla.ibi.Ideoque non poteramus ſalua conſcientia, eidem eccleſiæ in alia perſona, quæ de regno Vngariæ originem duceret, congruè prouidere, &c.

6 Adhæc† prohibita eſt collatio exteris ne regni ſecreta reuelent.l. mercatores. C. de cōmerc. & merca. ibi alieni enim regni archana ſcrutari non conuenit: ſed poſſent reuelare etiam poſt triennium, ergo non iuuantur hoc decreto.vnde dicit glo.in uerb. diuerſorum, in extra.Ioan.22.de præbend.quod domini temporales poſſunt ſe opponere contra promouendum, ſi habeat eum de proditione terræ ſuæ uel conſiliorum, & ſecretorum ſuorum ſuſpectum, allegat iura quæ ibi licet videre.

Inſuper, exteri in fundandis beneficiis nihil contribuerunt, ſed ſoli indigenæ. Ideo illis præferri debent.
7 arg.l.primæ. C. de metal.& metalla.lib.11. † vbi fiſcus in emendo metalla, alteri priuato præferri debet, ſi uelit emere.glo.in c.neminem.70. diſt.dicit potius inſtituendos eſſe clericos, de quorum bonis fundata eſt eccleſia, quam alios extraneos.

Item, ne pecunias regni in extraneas & forte inimicas deferāt nationes.arg.c.ita quorundam. de Iudæis. & l.prima, & 2. C.quæ res exportari non debeant, forte inimici ex pecuniis regni nobis bella indicerent, & facerent quod eſſe graue.

Item non ualere prouiſionem factam exteris tenet glo.in regula cancella.19.& hoc quando priuilegium adeſſet, & exteri non poſſunt habere. vt in Hiſpania dicit eſſe priuilegium.glo.ibi. & in Francia idem priuilegium eſſe etiam aſſerit, gloſ. in verb. exterorum in procem pragma.ſanctio.quam ſequitur Benedic.in repe.c. Raynutius, in uerbo & uxorem. num.1045. de teſtam. & Io.de Selua in tracta. de beneficio.in 3.parte.q.26.ubi intelligit non ualere quando fit à Papa, ſi ſciuiſſet illum extraneum, uel non de leui ut in d.cap. poſtulaſti.de reſcript.& ſupra dictum extitit, & Papa qui iſti extraneo contulit, præſumitur circumuentus, & ſic collatio non tenet, vt expreſsè tradit Barba.conſil.30.bene & enim. in fi.uol.3.

8 Non obſtat c.ad decorem.de inſtitutio. ubi † collatio ualet facta extero de rigore iuris, ſecundū Feli. in c.ſicut tuis.col. 2. de ſymo. & niſi obſtet priuilegiū ſicut dicimus in hoc regno, aliter reſpondet Barba. d. conſil. 57. col. 1. ubi dicit loqui quando erat facta reſcriptio ad certum genus perſonarum, ut potè ad Venetos: quia hoc non ualet, ſecus ſi detur priuilegium de hominibus regni. Idem Barba. conſil. 23. ſcripſit. col.5.in primo volum. nec obſtat ſi dicatur quod ordinatio non poſſit annullare titulum, reſpon. Pape priuilegium, cui conſonat ordinatio regia, hoc poſſe.

9 Nec refragatur, quod non ſit † habenda acceptio perſonarum, verum eſt in perſonis æqualibus, & quādo eſt eadem ratio in illis perſonis, aliqui contra: nam diſpenſari poteſt circa ſublimes perſonas, & literatas facilè, ſed nō circa alias.c.de multa, & ibi Panor. de preben. no.Roch.de curte, in tracta. de iure patro. in uerb. honorificum. q. 18. & ſic concludo extraneū non natum in regno non iuuari decreto de pacific. poſſeſſ. poſt triennium.

RESPON. CXC.

Super titulo de pacificis poſſeſ. in tractatu. nu. 225. in fi. Limitatio ſiue reſtrictio.

SVMMARIVM.

1 *Baſtardus quando iuuetur de pacificis poſſeſſoribus.*
2 *Collatio Papæ inhabili ſcienter facta, illum habilem facere videtur.*
3 *Qualitas iuncta verbo, debet intelligi ſecundum tempus verbi.*
4 *Titulus nullus, nullam producere poteſt exceptionem, aut effectum.*
5 *Tempus triennale, an currat contra minorem, qui permiſit ſuum poſſideri beneficium per triennium.*
6 *Minor in beneficialibus cenſetur maior.*
7 *Titulum coloratum non habet, qui contra ſtatuta, ſeu fundationem eſt inſtitutus.*
8 *Titulus incoloratus quis dicatur.*
9 *Inducta ad augumentum, non debent operari diminutionem.*
10 *Moleſtari quando quis dicatur in iudicio, vel extra iudicium.*
11 *Excipere qui poteſt, poteſt & agere.*
12 *Poſſeſſor triennalis an gaudere debeat eadem ſecuritate, qua gaudet præſcribens per quadraginta annos.*
13 *Requiſita in hoc titulo notanda.*

1 FALLIT, † quando ille baſtardus eſſe à Papa legitimatus, & habilis factus ad beneficia, tunc per triennium poſſidendo, cum vero uel colorato titulo putarem eum iuuari poſſe hoc decreto: quia poſtquā eſt factus habilis collatio illi facta ualere potuit, uel ſaltem potuit eſſe colorata: ergo huius Decreti, hoc caſu erit capax, ſecus quando ſine alia diſpenſatione collatio illi facta fuerit, & poſtea ipſe illud poſſederit beneficium
2 per triēnium, niſi † collatio fuiſſet eidem facta à Papa ſcienter: quia tunc uidetur illum habilem facere. per l.quidam.ff.de re iudi.alioqui iſte titulus uidetur inducere duo ſpecialia. Primum, quod collatio facta dicatur colorata, quæ eſt nulla.

Secundum, quod poſt triēnium nulla collatio hic approbetur, quod eſt contra tex.in l. 1. C.de dotis pro
3 miſſio.Item † qualitas iuncta uerbo debet intelligi ſecundum tēpus verbi. l.in delictis.§.1.ff.de noxal. ſed text. de pacific. poſſeſſ. requirit poſſidentem habere uerum uel coloratum titulum, quem habere non poteſt antequam ſit factus legitimus, quia omnino eſt incapax ad ſpiritualia; ut ſupra dixi, ergo baſtardi non poſſunt hoc tit. iuuari.

Nec refragatur, quod hic tantum excipiat duos caſus, ergo in aliis habet locum, uerum eſt quando alii poſſunt uerum, uel coloratum habere titulū, ſed inhabiles non poſſunt nec coloratum nec uerum habere titulum, ergo huic decreto non conueniunt: etiam ij duo caſus excepti recipiunt extenſionem, ad alios caſus ſimiles, ex identiate rationis.c.cum dilecta. Vbi Panor.in 5.no.de confir.utili, etiam ſi eſſent excepti cū dictione taxatiua, nec enim propter hoc excluduntur caſus ſimiles ubi eſt maior uel eadem ratio. per l.ob æs alienum.C.de præd.mino. declarat Doct. in l.contractus.ff.de reg.iur. & Iaſon in l. 1.col.penult. de offic.eius.ut etiam Gomeſ.fatetur. quæſt.49.

4 Item; † titulus nullus nullā producere poteſt exceptionem, nec effectū.l.quotiens. ff. qui ſatiſda. cogan. l.3.§.condemnatū.de re iudic.c.ex tenore.de reſcript.

Et generalitas non poteſt extendi contra uerba text. quæ extenderetur ſi diceremus comprehendi baſtardum, nec uideo rationem quod alii etiam comprehendantur, quamuis contrarium teneat Gomeſ. in hac regula.quæſt.2.

Nec obſtat quod exceptio iſtius regulæ ſit quædā defenſio,

Source : BIU Cujas

defenſio, ob id datur baſtardo, ſicut exceptio datur excommunicato. Reſpondeo, quando exceptio eſſet inducta, ſed nego poſſe induci: quia eſt inhabilis, & ſicut ſymoniacus, violentus, vel intruſus non poteſt ex longa poſſeſſione acquirere hanc exceptionem ſic nec baſtardus, nec eſt inter iſtos differentia quo ad acquiſitionem tituli, quia nullus iſtorum acquirere poteſt, ſic nec baſtardus.

Super numero 177. de pacific. poſſeſſo. in tractatu.

5 VTRVM hoc† tempus triennale currat contra minorem, qui permiſit ſuum poſſideri beneficium per triennium, & concludit. gloſ. in uerb. impedimenti quod contra minorem. 14. annis ipſo iure non currit tempus triennale, contra maiorem ſic, ſed datur reſtitutio cũ certet de damno vitando, & ſit læſus: ut potè quia viuebat ex illo beneficio, & ex ſimplicitate non inquietarunt poſſeſſorem.

6 Ego uerò nõ ſubueniendum huic † minori puto, tùm quòd in beneficialibus cenſeatur maior. cap. ſi. de iudic. in 6. tùm etiã quod hoc Decretum generaliter loquitur, & cõſtitutio generalis minores etiam ligat.

Præterea, quòd duo ſpecialia in eo concurrerent. Primum, quod minor haberet beneficium. Secundum, quod ſi illud perderet, *quod illud poſſet* recuperare contra. l. vnicam. *C. de dotis* promiſſio.

Item, *beneficia eſſent* in incerto, & incertum eſſet *cuius eſſent* contra. l. primam. ff. de vſucap.

Item ſuper impedimento tenetur proteſtari, ſi nõ eſt proteſtatus imputet ſibi quamuis Gomeſ. quæſt. 15. ſuper hac regula cancellariæ, ſequatur glo. ſanct. pragmati. per quæſt. 22. & ſeq. in tract.

Per quæſtio. 22. & ſeq. in tract. Nominatio.

7 QVOD † non habeat coloratum titulum, is qui cõtra ſtatuta ſeu fundationem eſt inſtitutus, patet: quia *nullus* ſtatuta fundationis mutare poteſt extra Papam. clem. quia *contingit*. de religio. do. & ſic non potuit epiſcopus hoc immutare.

Item, incoloratus titulus dicitur is qui eſt *factus* eo caſu quo ligatæ erant manus ordinarij, propter inhibitionem uel decretum appoſitum. glo. in uerb. coloratum eo. titul. in pragmat. ſed decretum cenſetur appoſitum in fundatione, ergo non ualet.

In numero 260. in titul. de pacific. poſſe.

IS qui impetrauit beneficiũ uiuentis nõ iuuat̃ decreto de pacific. poſſeſſo. vide in quæſtio. Gomeſ. 44.

8 Item, † q. 60. dicitur, quod poſt triennium non poterit agere contra dominũ: ego dico contrarium, tùm quod hoc remedium eſſet inutile ſi non poſſet agere. Tum, quod eſt introductum ad iuris augmentum,

9 & † inducta ad augmentum, non debent operari diminutionem. l. legata. ff. de leg. 1.

Item hic prohibet iſtũ triennalem poſſeſſorẽ non moleſtari, ſed non prohibet quod ipſe alios moleſtet.

Præterea, ſi ipſe poſſeſſor non poſſet agere, ſemper moleſtaretur extra iudicium. nam unus nunc unam rem beneficii occuparet, alter aliam. Vt poſtea alius beneficium, & ſi non ageret non prodeſſet ei hæc poſſeſſio triennalis & præſcriptio, & iſtud eſt notorium ideo non indiget probatione.

Adhæc poſtquam Papa non vult ut poſt trienniũ poſſeſſor moleſtetur, confirmat titulum coloratum, & reddit illum ualidum, ut ſupra dixi, ex quo titulo ualido agere poterit.

Item hic prohibet moleſtare, tam in petitorio, quã

10 in poſſeſſorio, & † dicitur quis alium moleſtare, tam in iudicio, quàm extra iudicium. c. dilectus primo. de ſymo. c. ſuam in uerb. moleſtos. de pœnis c. ſignificante de pigno. l. vna. C. de nundin. Innoc. & alii in cap. in præſentia. de probatio. Barba. plenè in cap. in noſtra num. 29. de reſcript. Igitur ſi is qui habebat bonum titulum ante triennium, nunc vero non habet detineat aliquam rem beneficii, uel ipſum beneficium, poterit agere triennalis poſſeſſor, poſt triennium, etiam contra illum: quia iſte titulus coloratus eſt approbatus, & alterius improbatus propter ſuam negligentiam.

11 Item, † regulariter is qui poteſt excipere poteſt agere, & exceptionem per uiam actionis deducere. per tex. cum glo. ubi Bart. in l. ſi contendat. ff. de fideiuſſ. Angel. in rub. de except. in inſtit. col. 24. quæſt. 14. principali verſ. 4. Panor. Feli. & Doct. in c. ſi autem. de reſcript. & ſic poſſeſſor triennalis poterit per viam actionis, vel ſaltem per officium iudicis ſicut alius qui haberet uerum titulum agere.

Et ſic per prædicta concluditur, quod poſſeſſor triennalis poterit nõ ſolum excipere, ſed agere. & nõ ſolum contra vnum, ſed contra omnes, etiam aduerſus dominum, & non ſolum in poſſeſſorio, ſed in petitorio repetendo fructus, aut res beneficij, & etiam ipſum beneficium, etiam aduerſus ordinarium, licet contrarium concludat. Gomeſ. in quæſtio. 60.

12 Item, idem Gomeſ. q. 58. firmat quod † triennalis poſſeſſor eadem debet ſecuritate gaudere qua gaudet præſcribens, per quadraginta annos, allegat. Alexan. conſil. 151. uiſo. & conſil. 163. uiſo proceſſu. in 2. volu. & Franciſ. Balb. in tracta. præſcriptio. fol. 38. col. 3. ſed poſt præſcriptionem quis agere poteſt, ergo & hic. quod agere poſſit dicit tex. expreſſus, in c. placuit. 2. §. præſcriptionum. 16. q. 3.

Nec obſtat doctrina Bar. in l. 1. col. 2. nu. 5. ff. de conditio. ex lege. vbi quando lex uetat ad commodum illius cui fieri aliquid uetatur, tunc ex illa lege non cõpetit illi in fauorem cuius prohibitio facta fuit, niſi exceptio. l. 1. ff. ad Macedo. & l. 2. §. 1. ad Velleia. igitur ex iſto tex. de pacific. poſſeſſ. tantum acquiritur exceptio, non actio. per illa uerba, nequeat, moleſtari. Reſpon. quamuis per illa uerba, nequeat moleſtari, non induceretur actio, tamen ex iudicis æquitate orietur ius agendi. per l. Aurelius. §. Sticho. ff. de libera. lega. l. 3. C. qui bonis cede. poſſint. & hoc firmat Bart. in d. nu. 5. Igitur cum iſte poſſeſſor triennalis moleſtetur extra iudicium, forte quia aliquis retinet res, aut iura beneficii, ipſe poterit agere quia eſt uerus adminiſtrator, & ius habens in beneficio: non, ex illis uerbis, ſed ex aliis iuribus quæ uolũt ut beneficiatus poſſit agere. c. edoceri, cum ſimilib. de reſcript.

13 † Requiſita in hoc titulo notanda. Primum requiritur quod quis habeat titulum uerum uel coloratum habens titulum, & declaraui in tracta. de pacific. poſſe. in 4. extenſione.

Secundò, requiritur quod ipſe qui poſſidet ſit habilis: nam inhabilis hoc decreto non iuuatur, ut in limitat. 4. abundantius ſcripſi. in d. tracta. ubi numeraui triginta perſonas & vltrà inhabiles.

Tertiò, requiritur quod poſſideat cum illo titulo beneficium, per triennium, continuum, ibi triennio proximo non interpellatum, nunc per annum, & poſtea ceſſet poſſidere, & demum per biennium, poſſideat. clem. una de ſequeſtra. poſſeſ. & fruct. d. Gomeſ. q. 20. hoc expreſſim docet.

Source : BIU Cujas

Quartò, requiritur quod pacificè & ſine lite poſſederit. ibi, pacificè & ſine lite, declaraui in tit. de pacifi. poſſ. limit. 3. quando dicatur pacificè poſſidere.

Quintò, requiritur quod illud beneficium ſit eccleſiaſticum, uel officium ſeu dignitas eccleſiaſtica vt in text. latius patet, non officium profanum. ut etiam in 11. amplia. ſcripſi. in tract. de pacific. poſſeſſ.

Sextò, quod illud triennium ſit completum. gl. in verb. triennio. in prag. & ſcripſi in 5. limi. nu. 226. hic.

RESPON. CXCI.

De pacificis poſſeſſoribus.

SVMMARIVM.

1 *Decretum de pacificis poſſeſſoribus titulum verum, vel coloratum requirit.*

2 *Promotus extra tempus à iure præſtitum, priuatus eſt ipſo iure, titulo beneficij, & ſuo beneficio.*

3 *Poſſeſſorem iniuſtum iura non defendunt.*

4 *Priuatus beneficio per non promotionem, ſi ſpoliatur, non reſtituitur.*

5 *Conſanguineus beneficium ſui auunculi obtinere poteſt, & econtrario.*

6 *Dicenti incumbit onus probandi.*

7 *Titulus redactus ad non titulum, pro nihilo habetur.*

8 *Differentia magna inter præcarium, & collationem.*
Beneficium non datur ad tempus ſicut præcarium. ibid.

9 *Exempla non reſtringunt regulam.*

10 *Exceptio non excludit caſus ſimiles.*

11 *Titulus coloratus, & non coloratus.*

12 *Decretum de pacificis poſſeſſoribus, an reſpiciat poſſeſſorium, uel petitorium.*

13 *Fauere quando reis debeamus.*

14 *Dolus inter conſanguineos abeſſe præſumitur.*
Dolus ab allegante probari debet. ibid.

15 *Procurator an cauſam poſſeſſionis mutare poſſit.*

DOMINVS Ioannes Lartault, olim Heduen. Canonicus procurator, Claudii Martini ſui nepotis ad recipiẽdos fructus, & emolumenta beneficii de Motalon, videns illud beneficium vacare per non promotionem dicti ſui nepotis in ſtudio exiſtentis, illud impetrauit, & de eo fuit prouiſus, qui Lartault aliquanto tempore poſſedit, & poſtea obiit. Quod per illius obitum fuit collatum do. Nicolao Hymbelor, nunc Claudius Martin. impetrauit literas, de pacificis poſſeſſorib. An hæ debeant à iudicibus comprobari, &, vt dicunt, interinari? Et ſi fuerint comprobatæ, ac perperam iudicatum ſit. Viſo facto ſuperiore arbitror d. literas de pacific. poſſ. non eſſe cõprobandas dicto Claudio Marti. Et ſi comprobatæ fuerint, perperam & maléiudicatũ.

1 Primò, † decretum de pacificis poſſeſſoribus requirit titulum verum vel coloratum, vt patet in titulo de pacifi. poſſeſſ. in concord. Et in reg. 33. cancell. Sed iſte Martinus nullum habet titulum, ergo nõ poteſt gaudere beneficio illius decreti.

2 Certum eſt quod non † promotus intra tempus à iure præſtitutum eſt priuatus ipſo iure titulo beneficii, & ſuo beneficio c. licet canon. de elect. in 6. ſed hic Martinus non fuit promotus in 26 anno. & ſic priuatus extitit omni iure quod in illo beneficio habebat.

Item beneficium ſic vacans per non promotionẽ non poteſt eidem poſt priuationem conferri ab ordinario. Ne lex imponatur verbis & ludibrio fiat. c. commiſſa. de elect. in 6.

Præterea, cum hoc beneficium eſſet vacans, potuit impetrari & conferri cuicumque habili, per c. 1. à contrario. c. 2. & per totum de conceſ. præben. Non enim
3 † iniuſtum poſſeſſorem defendunt iura. Sed iuſtum. c. 1. per quos fiat inueſti. Sic nec leges Franciæ. Vnde nec iudices illum detinentem defendere debent. Et ſi hoc faciant, contra leges & iura regni faciunt.

4 Denique ſi iſte † priuatus per non promotionem ſpoliaretur non reſtitueretur. c. ad decimas. de reſtit. ſpol. ius. c. referente. de præb. Quamuis ſpoliatus ante omnia ſit reſtituendus. cap. in litteris, de reſtitut. ſpoliat. l. ſi quis. C. ad leg. Iulia. de vrb. pub. Hoc probauit dom. de Rota, deciſ. 371. Nota quod vbi in antiq. ſic per iſtas literas de pacifi. poſſ. ipſe nõ debet reſtitui, cũ à priuatione à iure facta, fuerit oĩ ſuo exutus iure.

Nunc videndum eſt nunquid d. Ioannes Lartault fuerit inhabilis ad impetrandum dictum beneficium. Certè cum non inueniam d Ioannem Lartault inhabilem à iure factum, ideo potuit illud beneficium impetrare. Nã oĩs homo eſt habilis qui non eſt inhabilis. Arg. l. ſi quæramus. ff. de teſt. Hoſt. in ſumma de præb.

Primò, non poteſt dici inhabilis eò quòd auunculus ſeu patruus aut aliter conſanguineus: quia
5 † conſanguineus beneficium ſui auunculi obtinere poteſt. Et ècontrario. cap. ex parte. primo. de offic. delegat.

Non poteſt etiam dici inhabilis eo quod procurator: quia hoc non eſt iure expreſſum. Et qui hoc dicit debet probare hoc eſſe à iure ſtatutũ. c. Nã concu-
6 piſcentiam de conſtit. Nam † dicenti incumbit onus probandi. l. ei qui. ff. de prob. Nempe officium non debet alicui eſſe damnoſum. l. Sed ſi quis ex ſignatoribus. ff. quemad. teſta. aperi. Si propter officium procuratoris aliquis eſſet inhabilis ad impetrandum beneficium, nulli eſſent, vel admodum pauci qui procuratoris officio fungi uellent. ut plenius inferius dicetur.

Et ſic patet priuatum per nõ promotionem ſecluſum eſſe à beneficio de pacific. poſſeſſ. Et ita iudicatũ fuit in Rota. Vt Refert Gomeſ. in hac regul. q. 18 quia
7 dum titulus redactus eſt ad non titulum pro nihilo reputatur. c. dudum, de decim. l. quemadmodum. C. de agna. & cenſit. lib. xij. Et quando cauſa ad non cauſam redit non valet actus, ac ſi ſine cauſa facta fuiſſet. l. ſi fullo. ff. de condict. ſine cau. Sicut eſt in iſto caſu, quia d Martinus, fuit à iure priuatus per non promotionẽ.

Non refragatur ſenten. glo. in hac regula cancellariæ. Argumento. l. in rebus. §. fi. cum l ſed ſi manente. ff. de præcar. quia nihil ſecum illæ leges faciunt. Et ſi ui-
8 deantur, hoc ſatis diſcerni poteſt. Nempè † longa eſt differentia inter precarium, & collationem. Et quamuis poſt finitum præcarium ſi quis poſſideat, uideatur precario poſſidere. Tamen ſi quis poſt priuationem beneficii factam beneficium poſſideat non habet titulum quem habebat ante priuationem. Alioqui alteri beneficium poſt priuationem conferri non poſſet. Sicut fit d. cap. commiſſa. de elect. in 6. Et beneficium non datur ad tempus ſicut præcarium. cap. ſi gratioſè vbi glo. de reſcriptio 6. Ergo non poteſt ſic de profanis argui, ad ſpiritualia & ad beneficia.

Nec me mouet quod non excipiantur niſi duo caſus in decreto de pacifi. poſſ. Ergo alios excludit. l. nã ꝙ liquidæ. ff. de penu. lega. Et in l. 1. ff. de reg iuris. Hoc
9 eſt falſum; nã † exempla non reſtringunt regulam. l j. de regul. iur. Alioqui ſequeretur quod furioſus, non tonſuratus, coniugatus, bigamus, apoſtata & alii inhabiles quos numeraui in meo tract. nõ excepto in tex.

iuua-

Source : BIU Cujas

iuuarentur hoc decreto, quod quam riduculum ſit ne
10 mo non uidet. Et exceptio non excludit caſus ſimiles l. ob æs. iuncta glo. C. de prædi. minor. l. contractus. de reg. iur. ff. Etiam hi duo caſus recipiunt extenſionem ex rationis identitate. c. cum dilecta Vbi Panor. in 5. notab. de confirma. vti. Scripſi in prima limita. de pacifi. poſſeſſo.

Nec obeſt, quòd priuatus per non promotionem plenum quandoque habuit titulum, vt dicit Gomeſ. q. 10. in hac reg. de trienna. poſſeſ. Arg l. fi. ff de decuri. Et niſi ſit notorius vellata ſit contra eos priuationis ſententia, dicuntur habere titulum putatiuum, uel coloratum. Panor. & alii in cap. niſi cum pridem. col. 2. verſic. conclude. mentem glo. de renuntia. Reſpon. hoc eſt falſum vt requiratur ſentẽtia priuationis. Imo poteſt conferri, ante cap. licet Epiſcopus, de præben. in ſexto. Et ſi non uacaret non poſſet conferri per c. primum, & per totum de conceſſ. præben. Et quamuis priuatus ante priuationem haberet titulũ plenũ, tamen poſt priuationem non habet: alioqui priuatus non eſſet. Et eſt contrarietas in ſubiecto quod quis ſit priuatus, & adhuc habeat titulum.

Eſt etiã falſum quod priuatus ipſo iure habeat coloratum titulum, quia imo nullum. Et quod nullum
11 eſt, colorem non habet, † ergo non poteſt dici coloratus titulus: ſed in coloratum titulum uocat Felin. in cap. in noſtra corrola. 35. *uerſic. nota. de reſcrip.* Et qđ non habebit *coloratum docet* Geminia. in cap. licet *epiſcopus. colum.* 2 de præben. in 6. Poſtquam nullũ habet titulum non habet coloratum. Nam in habente coloratum duo requiruntur, quod haberet titulũ, & quod ille ſit coloratus. Sed iſte nullum habet. Qui enim dedit ei titulum poſt priuationem: ius non dedit, quia eum priuauit, nec collator. Ergo non poteſt dici habere coloratum titulum. Nec poteſt dici coloratus quoad unum, id eſt quoad regulam, & non quoad alia. quidquid dicat Gomeſ. quæſtio. 10. Dicens omnem *titulum* dici coloratum, ergo factum Turcæ, & Iudæo.

12 Falſum etiam eſt, *quod* † decretum de pacificis poſſeſſoribus reſpicit poſſeſſorium non petitorium, quia tam in regula quam in concordatis, dicitur pacificum poſſeſſorem triennalem non poſſe nec in petitorio, nec in poſſeſſorio moleſtari. Vnde apparet d. Gomeſium non bene inſpexiſſe regulam illam, nec uerba illius, ut etiam docui in tract. de pacific. poſſ.

Etiam falſum eſt quòd priuati ſint tuti antequam ordinarii inquirant contra eos. Cum in decreto mandentur inquiri. Nempe inquiri mandatur, ut eſt priuati dignoſcantur, & inepti ad beneficia priuentur. Sed quod ipſi ſint tuti, nulla lex eos tutos reddidit. Imo committunt furtum fructuum, quos recipiunt poſt priuationem & tenentur ad illorum reſtitutionem. glo. in authen. de inceſt. nupt. col. 2.

13 Nec obeſt quòd † fauere reis debeamus. l. Arrianus ff. de actio. & obliga. hoc in dubiis. l. de dic. vbi Bart. ff. qui ſatiſd. cogan. ſed hic fauere, (contra ius) reis nullum habentibus titulum eſt iniquum, & à iure alienũ. Et Papa in ſimili dicit. Non ſumus ſic reis in iuſtitia debitores, ut aliis iniuſtitiam facere debeamus. c. ex tenore. de foro competen. Et in hoc caſu vterque eſt actor, & vterque reus. l. in tribus. ff. de iudi. Ideo non debet uni magis fauere quam alteri: Cum uterque ſit reus in hoc interdicto retinendæ. de interdic. in inſtitu.

Nec ad rẽ pertinet ſi dicatur quòd dictus Lartault nepoti potuit acquirere beneficium, & non eum priuare. Vnde Domi. & Philipp. docent in c. commiſſa, de elect. in 6. quam dictum Martinum, ſi patruus retinuerit bullas ſui nepotis, nõ poterit eum ſuo beneficio priuare ſi nepos neſciuerit habere beneficium. Reſpon. hoc eſt verum: Sed dictus Lartault non priuauit eum, ſed ius priuauit eum eò quòd non ſe promouit intra annum, ab anno 25. computandi.

Nec facit quod iſta impetratio d. Lartault dolo facta uidetur. Ideo nepoti nocere non debet. per tex. in cap. primo. in 15. quæſt. 1. Sed reſpon. ibi text. dicit de conceſſione facta metu fraudis vel per vim. ſed in impetratione d. Ioannis Lartault, non poteſt dici aliquid metu factum: quia nepos erat abſens, nec per fraudẽ
14 aut dolum, quia † dolus abeſſe inter conſanguineos præſumitur. l. ſi tranſactionem. C. de tranſact. Imo omnino excluſus eſt dolus ab hoc auunculo, qui acquiſierat beneficium domino Antonio Martin. Nam nõ eſt veriſimile quod illud auferre uellet. Imò potius impetrauerat vt præcluderet viam aliis impetrantibus. Et vt ipſe ei cuſtodiret donec de ſtudio reuerteretur. Et ſi interim mortuus eſt, nõ eſt quod debeat imputari iſti auunculo qui fecit quod potuit ut iſte non amitteret beneficium. Et dolus oporteret quod probaretur ab allegante. l. quotiens. § qui dolo. ff. de probatio. qui nunquam poterit in hoc caſu probari.

Vltimũ ſupereſt quòd dominus Ioannes Lartault
15 † procurator d. Martini non potuit mutare cauſam poſſeſſionis l. 3. §. illud. ff. de acquiren. poſſeſſ. Reſpõ. Iſta procedunt de iure ciuili, ſed non de iure canonico. Nam in ſpiritualibus poſſum impetrare beneficium, mihi locatũ & plures habere titulos. cap. poſt electionem. de conceſſ. præben. Et quando ex una collatione timeo me nõ habere ius ſatis potens, poſſum aliud extra dolum acquirere. Fel. in c. in noſtra. col. 2. de reſcript. Etiam de iure ciuili ex iuſta cauſa poſſum interuertere poſſeſſionem. l. ſi quis rem. ff. de acquir. poſſeſſ. Et emere rem apud me depoſitam. §. interdũ. de rerum diuiſ. in inſtitut. Etiam poteſt quis mutare cauſam poſſeſſionis, quando illam primam poſſeſſionem abiicit: & ex alia cauſa, incipit poſſidere. tex. no. in l. qui bona fide, in fi. ff. de acquir. poſſeſſ. vbi Alexan. & alii no. illum text. Vnde Ioannes Lartault abiecit cauſam poſſeſſionis, quam habebat, tanquam procurator. Et ex noua impetratione cepit poſſidere, quod non eſt prohibitum, vt ibi.

Item, parum facere videtur ad propoſitum quòd Lartault non potuit mutare cauſã poſſeſſionis, qa ipſe nõ poſſidebat. Sed do. Martinus. Ergo parum facit.

Ideò concludo literas iſti Martino non habenti titulum poſt priuationem iuris non eſſe interinandas. Et ſi fuerint interinatæ perperam ex ſupradictis, indicatum fuit: & ſacroſanctus ſenatus illam ſententiam reformabit repellendo do. Martinum à litteris regiis per eum impetratis.

RESPON. CXCII.

De præſentatione ſeu nominatione.

SVMMARIVM.

1 *Decreto de pacificis poſſeſſoribus non iuuatur, qui per triennium non poſſedit.*

2 *Poſſeſſio, & ius beneficij per reſignationem perditur.*

3 *Requiſita ſeptem, antequam aliquis iuuari poſſit litteris de pacificis poſſeſſor.*

4 *Collator non poteſt beneficium abſenti collatum alte-*

ri conferre, antequam præſtiterit tempus, intra quod accepet, uel recuſet.

Reſignatio ſemel facta reuocari non poteſt. ibidem.

5 *Repudiatum ſemel, reintegrare non concedit Imperator.*

6 *Quod per me ſtat, mihi imputandum.*

7 *Remittentibus actiones ſuas, amplius non eſt dandus regreſſus.*

8 *Amiſſum non intelligitur, quod nondum ablatum eſt.*

PARROCHIALIS Eccleſia ſancti Martini de Creiſſan, diœceſis Narbonen vacans ad præſentationem, ſeu nominationem domini Sebaſtiani de Narbona canonici Narbonenſis, ſeu eius vicariis fuit collata à capitulo dictæ eccleſię magiſtro Antonio Mially abſenti: qui poſtea acceptauit, & conſtituit procuratores ad locandum fructus, & percipiendum: ac conſtituit procuratores in alio inſtrumento, eodem tamen die ad reſignandum parrochialem eccleſiam cauſa permutationis cũ capella ſancti Saluatoris, ſpectante ad Magiſtrum Arnaldum Baldegnier, & alios etiam conſtituit ad reſignandum in fauorem dicti Baldegnier, quæ reſignationes fuerunt admiſſæ, una ab ordinario, uidelicet cauſa permutationis, præſente d. Baldegnier in ciuitate Narbonen.j.anno.1543.ultima die Ianuarii, altera 25.Martii, & poſtea in menſe Aprilis d. Myllay petiit ad ſuum redire beneficium, eò quòd Baldegnier, ut dicebat, nõ compleuiſſet permutationem ex ſua parte, quod conceſſit capitulum abſentia d. Baldegnier, & eo non uocato, nec requiſito, & poſtea anno ſeq. 1544. ferè elapo, obiit Baldegnier, non adepta poſſeſſione, per cuius obitum canonicus de Ponte præſentauit, ſeu nominauit fratrem ſuum de Ponte capitulo Narbonen. & fuit inſtitutus accepitque poſſeſſionem. Demum d. Mially ſciens mortem Baldegnier iuit ad d. parrochialem eccleſiam de Creiſſan actuſque fecit curati & locauit fructus ad triennium & diceſſit: quo abſente de Ponte & alii prouiſi corã Seneſchallo Carcanen. ſuper poſſeſſorio litigarunt, & d. de Ponte obtinuit recredentiam quæ executioni fuit demandata, contra conductorem fructuum non reclamantem die 20. Nouemb. 1545. qui poſt annum conduxit ad d de Ponte, à quo prouocauit quædam pars, deinde anno 1547. d. Mially abſens cõſtituit procuratores ad locandum fructus d beneficii, & ad cogendũ conductorem ad ſoluẽdum ea quæ fuerant inter eos conuenta, qui procuratores fructus receperunt quoſdam: ſed d de Ponte factis informationibus obtinuit ut in perſonam citaretur, quo die comparuit d. Mially, dicens procuratorem hoc ſuo nomine feciſſe, & ſe eſſe pacificum poſſeſſorem triennalem, & impetrauit literas Regias ut non moleſtetur ſuper illo beneficio quod ultra triennium poſſedit. Nunc quæritur an poſſit vti ſuis litteris, & quis ius in dicto beneficio habeat.

Prolixo facto viſo dicendum eſt d. Mially non poſ-
1 ſe vti literis, nec † decreto de pacific. poſſeſſor. tum quod non poſſedit per triennium, cum titulo uero, vel colorato, vt requirit tit. de pacific. poſſeſſor. quod probatur quia licet anno 1542. obtinuerit beneficiũ de Creiſſan per collationem capituli Narbonen. Tamen anno ſeq. conſtituit procuratores ad reſignandũ
2 qui reſignarunt, † & per reſignationem ius ac poſſeſſionem perdidit d. Mially. per c. ſuper hoc. & per totũ. de renuntia & c. inter de præb. à quo tẽpore nõ poteſt dici poſſeſſor, ſed quicquid fecit poſtea magis intruſionem ſapit, quam poſſeſſionem, quia ſine tit. erat, & in decreto de pacifi. poſſeſſor. requiritur tit. ut ibi ſcri-
3 pſi & † ſeptem requiſita antequam aliquis poſſit iuuari his literis de pacificis poſſeſſor. Docui in tract. de cauſis beneficiorum poſt artic. 6. in 3. tomo. commentar. in conſtitu. Regia. Vnde Arnauldus Baldegneri, per ſe reſignationem factam, cauſa permutationis, coram ordinario obtinuit ius in dicto beneficio, de Creiſſan: cum permutatio ſit titul. uetus ut patet, in d. tit. de rer. perm. & dictum beneficium de Creiſſan. eidem Baldegnier collatũ fuit: ergo omne ius quod habebat deuolutum fuit ad d. Baldegnier, & poſt eius mortem ad alios.

Nec iuuare poteſt d. Mially prætẽſa uolũtas capituli, ut ad ſuum poſſet redire beneficium poſtquam nõ complebatur permutatio, vt ipſe dicebat, quia nõ erat in poteſtate capituli priuare d. Baldegner, (nõ citatũ nec auditũ, nec quidem requiſitum) ſuo iure: ſed oportebat requirere d. Baldegner, uel, ut compleret permutationem, vel in eius recuſationem fuiſſet licitum d. Mially ad ſuum redire beneficium. c. ſi benefi-
4 cia. de præb. in 6. † Nec poteſt collator, beneficium abſenti collatum alteri conferre antequam præſtituerit tempus intra quod accepet uel recuſet. c. ſi tibi abſenti de præben. lib. vj. Sed hic Baldegnier non fuit requiſitus, ergo non potuit eius beneficium alteri conferre. quia reſignatio ſemel facta non poteſt reuocari. c quam *periculoſum*. 7. q. 1. Nec poteſt quis redire ad beneficium ſemel *reſignatum*, ſine collatione. c. cum venerabilis. vbi Panor. & *alii de except*. Et quod
5 † non ſemel repudiatum eſt reintegrare minimè cõcedit Imperator. in l. fi. C. de condit. inſtit.

Imò abſurdũ putat redire ad illud quod renuntiauit. l. ſi quis iuſiurandum. C. de reb. cred. ſed hic Mially reſignauit, ergo ad ius reſignatum redire non poteſt.

Nec refragatur quod d. Mially conſtituerat procuratores ad reſignandum, cauſa permutationis, non aliter, ſed non tamen obtinuit capellam ſancti Saluatoris. Reſpondeo nunquam *requiſiuit* d. capellam ſibi reſignari à d. Baldegnier, unde ſine recuſatione aut requiſitione *non poteſt* diſſoluere permutationem, quæ ſi ex *una parte* adimpleta fuerit, poteſt altera pars agere adimplementum permutationis, uel, ut res data cauſa permutationis reſtituatur. l. 1. in fi. ff. de rer. p. mutatio. ibi igitur ſi ex altera parte traditione facta, ſi alter rem non uelit tradere, ergo oportet quod conſtet alterum nolle, ſed nõ conſtabat d. Baldegnier nolle adimplere permutationẽ, ergo non potuit d. Mially ad ſuum redire beneficium.

Nec obeſt clauſula non aliter & c. quia non uidetur d Mially reſignaſſe, niſi ſibi prouideatur de capella ſancti Saluatoris. Reſpondeo per d. Mially ſtetiſſe quominus ſibi prouiſum fuerit, quia nullo modo requiſiuit d. Baldegnier per annum. Ideo eſt ſibi impu-
6 tandum: † nam quod per me ſtat, mihi eſt imputandum, per reg. iur. & negligentia ſua in non requirendo ſibi ĩputari debet. p l. pupillus. ff. quæ in frau. credit.

Maximè, quia d. Mially conſtituit etiam procuratores coram Papa ad reſignandum in fauorem d. Baldegnier, non adiecta cauſa permutationis, ſiue alias, & ita Papa contulit in fauorem d. Baldegnier prout fuit reſignatum.

Non me mouet quod Baldegnier non leuauit bullas. Reſpondeo non erat neceſſe, quia iam obtinebat ex prouiſione ordinarii cauſa permutationis, & ſi d. Mially uoluiſſet petere beneficiũ à d. Baldegnier uel capellã ſancti Saluatoris cauſa permutationis, potuiſſet excipere d. Baldegnier, ꝗ d. Mially reſignauerat ſimpliciter

pliciter in fauorem dicti Baldegnier, ergo non tenebatur idem Baldegnier reſignare capellam Sancti Saluatoris, quia renuntiatum erat permutationi per prouiſionem Papæ, ob id non potuit d. Mially redire ad ſuũ
7 beneficium, quaſi permutatione non completa: † nã remittentibus actiones ſuas, amplius non eſt dandus regreſſus l. ſi venditor. ff. de ædil. edict.

Nec facit quod Baldegnier non acceptauit beneficium reſignatum. Ideo reſignans Mially ſemper in
8 ſuo iure remanſit, quia † non intelligitur amiſſum qđ nondum ablatum eſt. l. nec vtilem ff. ex quib. cauſ. maior. ratione illius clauſulæ non aliter, &c. reſpondeo d Baldegnier acceptaſſe, quod apparet, quia procuratoria expediri fecit, ſaltem ſunt expedita, & veriſimile non videtur, quod eo inuito, vel non procurante hæc facta eſſent c. conſtitutis. 1. de teſtib. Itaque poſtquam inuenitur expedita reſignatio cauſa permutationis in ciuitate Narbonenſ. in qua degebat, d Baldegnier prçſumitur, eò quòd procurante fuit facta, ſicut dicunt doctor. in c. 1. de iudic. de citatione. ut uideatur facta ad petitionem actoris & eius expenſis.

Item, non tenentur partes probare qualitates d. Mially, cum omnes ab illo ius prætendant, & ius in beneficio habuiſſe, & ſi quis opponeret inhabilitatem contra illum, tacitè confiteretur ſe nullum ius obtinere, cum ab eo ius exortum fuerit, ut Doct. ſcribunt in c. illud. de præſumpt. & dicenti incumberet onus probandi. l. 2. ff. de probat.

Igitur ex prædictis concludo dicti Mially reiiciendum ab effectu literarum Regiarum de pacific. poſſeſſor. & d. de Ponte ſeu in ius illius ſubrogatum plenũ habere ius in dicto beneficio de Creiſſan, & in poſſeſſorio pleno eum manumittendum, & beneficium illi adiudicandum. Ideo his ſubſcripſi hoc anno 1553. menſe Nouembris.

RESPON. CXCIII.
Pro libertate Eccleſiaſtica.

SVMMARIVM.

1 Iuriſdictiones duæ ſignificatæ per duo luminaria magna.
2 Iuriſdictiones vt hic inuentæ, vt una aliam iuraret.
Iniuria facta eccleſiis, aut ſacerdotibus, crimen publicum eſſe ait Imperator, ibid.
3 Sententiã latam ab epiſcopis contra laicos, qui eos receperunt, exequendam eſſe, nec appellationem recipiendam ſtatuit Imperator.
4 Iudices ſeculares, eccleſiaſticos iuuare debent.
5 Priuilegium fori clericorum, eſt de iure diuino introductum.
6 Clerici ſunt res ſpirituales deputati ſeruitio Dei, & illi reſeruati.
7 Conſuetudo, vt iudices ſeculares cognoſcant contra clericos, non valet, quantumuis longa vel longiſſima.
Regis Angliæ conſuetudo cognoſcendi clericorum cauſas, ibid.
8 Clerici in laicos conſentire non poſſunt.
9 Defendere, & tueri religionem, ad Principes pertinet.
10 Orationum efficacia quanta ſit.
11 Innouationes diſcordias pariunt.
12 Iniuſtitiam facit, qui detrahit ius eccleſiis.
13 Bellorum cauſæ, vnde proueniant.
14 Prælati, quando non honorentur.
15 Mutatio Regnorum, quando fieri dicatur.
16 Regum Franciæ fama de tuitione eccleſiæ, qualis.
17 Cauſæ tam clericorum, quàm laicorum, vbi olim decidebantur.
18 Regis iuſiurandum dum coronam accipit.
19 Secularis iudex, an compelli poſſit de iure per excommunicationem, ad præſtandum auxilium iudici eccleſiaſtico.

CERTVM eſt, & indubitatum duas eſſe iuriſdictiones, ſpiritualem ſeu eccleſiaſticã, & temporalẽ, quod ipſa luce clarius eſt,
1 & ſic non probandum: nam † Deus fecit duo luminaria magna, ad ſimilitudinem quorum dicimus iuriſdictionem ſpiritualem & temporalem. c. ſolitæ. de maior. & obedient. probatur etiã per illud, ecce duo gladii ſunt. Chriſtus autẽ dixit. Lu. 22. ſatis eſt. Et vt dicit Imperator in authentic. de Sanctiſſimis Epiſcopis, duo regunt humanum genus, ſacerdotiũ, & magiſtratus, unum legibus diuinis, aliud politicis. Cum igitur ita diſtinctæ ſint iuriſdictiones, non ſunt confundendę, nam dicit tex. in c. nos ſi competenter. §. ſed notandum. 2. q. 7. duas eſſe perſonas quibus mũdus iſte regitur, regalis uidelicet, & ſacerdotalis, & ſicut Reges præſunt in cauſis ſæculi, ita ſacerdotes in cauſis Dei.
2 Sed iſtæ † iuriſdictiones inuentæ fuerunt, ut una iuuaret alteram. c. nouit. de iudic. c. dilecto. de ſententia excommunicat. lib. 6. c. 1. de offic. ordinar.

Imò Imperator ait ſe uelle perſequi iniuriam factã Eccleſiis uel ſacerdotibus, tanquam crimen publicũ. in l. ſi quis in hoc. C. de epiſcopis & clericis.
3 Etiam † Imperator Archad. & Honor. ſtatuerunt ſententiam latam ab Epiſcopis contra laicos, qui eos elegerunt, eſſe exequendam, nec appellationem recipiendam, in l. epiſcopatu. C. de epiſcop. audien.
4 Et non ſolum † iudices ſęculares debent iuuare eccleſiaſticos, ſed vnus ſæcularis alium iuuare debet. l. à diuo Pio. cap. 1. ff. de re iud. l. in fiſcalibus. vbi Lucas de Penna. C. de exact. tribut. lib. 10. & l. fi. §. eo obſeruando de re militar. lib 12.

Et ſi iudex requiſitus auxilium deneget, priuari officio ſuo debet, ut ſtatuit Imperat. in authent. ut nulli iudic. §. fi. ſi uerò quis comprehenſorum coll. 9. multò magis priuandi ſunt officiales ſæculares, qui iuriſdictionem Eccleſiaſticam impediunt, uel tollere conãtur. Nam Ozias Rex Iſrael lepra percuſſus fuit, quia ſacerdotum officia uſurpare uoluit. 2. Paralipomenon. 26. & c. nos ſi. 2. q. 7.
5 † Priuilegium fori clericorum eſt de iure diuino introductum. nu. 3. cap. ego tuli Leuitas à filiis Iſrael, eruntque Leuitæ mei. & Ioſue 17. c. in fi. tribui Leuinõ dedit poſſeſſionem, quoniam Deus Iſrael ipſe eſt poſſeſſio eius. & alibi, nolite tangere Chriſtos meos, & dijs non detrahes, Malachiæ. ij. cap. & capit. ſacerdotibus. 2. quæſt. 1. & cap ſatis. 96. diſtinct.
6 Ipſi etiam † clerici ſunt res ſpirituales, deputati ſeruitio Dei, & illi reſeruati, ut ſupra probatum fuit. tex. in c. cleros. 21. diſtinctio. Innocent. & alii in cap. 2. de maior. & obe. Et ſpiritualis oĩa iudicat, & à nemine iudicatur, ut teſtatur Diu. Paulus. j. Corinth. ij. c. in fi.
7 † Non ualet etiam quantumuis longa, ſed longiſſima conſuetudo, ut ſęculares iudices cognoſcant contra clericos, cum ſit contra ius diuinum, canonicum, & ciuile, ut ſupra dictum fuit, & probant Curtius, & alii in c. fi. de conſuet.

Et ſic inferunt Doctores, non ualere conſuetudinem

Source : BIU Cujas

nem Regis Angliæ, vt ipſe cognoſcat contra clericos, ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus, tum ſpirituales non debent iudicari à laicis. Innocen. in cap. poſtulaſti de foro competen. Archid in c. Romana. illo titu. lib. 6. Panormit. & alii in c. eccleſia. in princip. de conſtitut. & in cap. ſolitæ. in 6. nota. de maior. & obed. Etiam ſi clericus ſe obligauerit ad rigores curiarum ſæcularium, ut docet Aufrer. in deciſ. Tholoſ. q. 126.
8 quia † non poſſunt clerici in laicos conſentire. c. ſi diligenti. & c. ſignificaſti. de foro compet. imo dicit text. in c. denique. 96. diſtinct. quomodo hi quibus tantum humanis rebus, non diuinis præeſſe permiſſum eſt, de his per quæ diuina miniſtrantur iudicare præſumant penitus ignoramus.

9 † Defendere & tueri religionem in Eccleſia pertinet ad principes. c. principes. 23. q. 5. & Imperatores & reges qui claruerunt fuerunt erga Eccleſiam ualde obſtricti, & eam multis donis dotarunt, ut legimus de Conſtantino magno, Carolo magno, Clodoueo & Sācto Ludouico. Nam Chriſtus dicit Lucæ. 6. date, & dabitur uobis, & alibi, centuplum accipietis, & vitam æternā poſſidebitis, Deus eos magnos fecit, & vocari uoluit, eò quòd magna templis dona præſtiterunt, & illa totis uiribus defenderunt.

Hoc inquam, quod principes dant in Eccleſiis, & eas tuentur, prodeſt tempore belli & pacis, tempore quidem belli vt victoriam conſequantur, orationibus ſacerdotum, adeò quod Exod. 17. ſcribitur cum
10 † Moſes eleuabat manus orando Deum populus Iudaicus uincebat: ſi deſinebat ſuperabatur.

Idem 1. Machab. c. vlt. ubi cū Hieremias & Amon ſacerdotes orarent pro populo Iudas victoriam obtinuit. Sic & Chriſtianiſſimus Rex, cum prælati ac totus clerus orationes pro uictoria obtinenda fundunt.

Etiam proſunt dona Regis, & benefacta Eccleſiis tpe pacis. primo pro uita & incolumitate Regis, & filiorum, quia Deus uitam longam & proſperam eis tribuit. 1. Eſdræ 6. c. vbi ſcribit de ſacerdotibus ut offerant orationes Deo cœli, & orent pro uita Regis & filiorum. Et diuus Paul. 1. ad Thimoth. 2. ſcribit hoc modo. Obſecro fieri orationes pro Regibus, & omnibus quæ in ſublimitate conſtituti ſunt, ut quietam & tranquillam uitam agamus in omni pietate & caſtitate: hoc enim bonum eſt & acceptum coram ſaluatore noſtro Deo. Rex ergo inducet totum clerum ad preces, reducendo Eccleſiam ad ſuam integram iuriſdictionem, quam ſemper habuit & quam habuit & quam prædeceſſores Reges Eccleſiis tutati ſunt.

Conſeruatur etiam pax, & obedientia per orationem Eccleſiæ Salomonem quandiu conſtruxit templum Dei, & operibus eius deditus fuit, pace uſum maxima. 3. Reg. c. 8. Prouer. 16. complacuerunt Deo uiæ hominis inimicos quoq; eius cōuertet ad pacem.

Dilectio etiam conſeruatur. Nam pulchrè dicit Seneca ad Neronem, inexpugnabile munimentum amor ciuium. Quid enim optabilius & pulchrius eſt, quam uiuere optantibus cunctis?

11 Iſtæ enim † innouationes pariunt diſcordias. Et prouerb. 22. c. dicitur non tranſgrediaris terminos antiquos quos poſuerunt patres tui: nam in rebus nouis conſtituendis euidens utilitas eſſe debet ut recedatur ab eo iure quod iamdiu æquum uiſum eſt. l. 2. ff. de conſtit. principum.

12 † Iniuſtitiam facit qui ius ſuum Eccleſiis detrahit. c. omnes. 22. diſtinct. Prima ergo ſalus eſt principum, rectè fidei regulam cuſtodire, & à conſtitutis patrum nullatenus deuiare. c. prima ſalus. 25. q. 1. & cōtra ſtatuta patrum concedere aliquid uel immutare, nec quidem ſedis apoſtolicæ poteſt authoritas: apud nos in conuulſis radicibus uiuat antiquitus cui decreta patrū ſanxere reuerentiam. c. contra. ibidem.

E contrario omnia mala eueniunt ſi ſua cuique iuriſdictio & honor nō ſeruetur. c. peruenit. 11. quæſt. 1.
13 † Bella hinc eueniūt. Eccleſiaſt. 8. c. Etenim quia nō profertur citò contra malos ſententia, abſque timore vllo, filii hominum perpetrant mala. Lucæ c. 10. dicit Chriſtus apoſtolis (in quorum locum ſunt Epiſcopi) qui uos audit me audit, & qui vos ſpernit me ſpernit. c. qui uos. 8. q. 1. & Paul. 1. ad Theſſal. 4. qui hæc ſpernit non homines ſpernit, ſed Deum qui etiam dedit ſpiritum ſuum ſanctum in nobis.

14 † Non honorantur prælati quando aufertur eis iuriſdictio, quæ paſſim à iudicibus Eccleſiaſticis aufertur per ſæculares iudices. Et tamen Conſtantinus Imperator magnus cum ſibi oblatæ eſſent accuſationes contra clericos, dixit, Ite & inter uos diſponite, quia nō eſt dignum ut Deos iudicemus. c. ſacerdotib. 11. q. j.

15 † Mutatio Regnorum fit quando quis uſurpat ea quæ ſūt Dei, id eſt Eccleſiæ, ut patet Daniel. 5. c. de Balthazare Rege, qui cum biberet in uaſis templi, quæ Nabuchodonoſor pater eius de tēplo acceperat, perdidit regnum & occiſus fuit ea nocte, unde tranſlatū eſt Regnum in Medos & Perſas. & Eccleſiaſtici decimo dicitur capite, Regnum à gente in gentem transferetur propter iniuſtitias, & iniurias, & contumelias, & diuerſos dolos. *Math. 21. auferetur* à uobis Regnū, & dabitur genti facienti fructus *eius*.

16 † Fama bona amittitur. Nam Reges Franciæ ſoliti ſunt ſemper tueri Eccleſiam. c. Adrianus. 63. diſtinct. Et ſi auferrent nunc iuriſdictionem Eccleſiæ, amitterent illam bonam famam & honorem, nempè hiſtoriographi hoc ſcriberent, & melius eſt nomen bonū quam diuitiæ multæ, ſuper argentum enim & aurum gratia bona. Prouer. 22.

Contemptus ordinationem eò prouenit quod nō ſeruentur conſtitutiones canonicæ & priuilegia Eccleſiarum: dicit enim Gregorio ad Montanum & Thomam iuſtitiæ ac rationis ordo ſuadet, ut qui à ſucceſſoribus ſeruari ſua mandata deſiderant, prædeceſſoris ſui proculdubio uoluntatem & ſtatuta cuſtodiant. c. iuſtitiæ. 25. q. 1.

Excludendo, res omnes tuta eſſe non poſſunt, niſi quæ ad diuinam confeſſionem pertinent, & Regia & ſacerdotalis defendat authoritas. c. res autem. 23 q. 5. & cognoſcant Principes ſæculi Deo eſſe reddituros rationem, propter Eccleſiam, quam à Chriſto tuendam ſuſcipiunt. Nam ſiue augeatur pax, & diſciplina Eccleſiæ per fideles Principes conſeruetur, ſiue ſoluatur illi ab eis rationem exigit, qui eorum poteſtati ſuam Eccleſiam tradidit. c. Principes. ibidem.

Nunc ſumitur Eccleſia titu. quoad iuriſdictionem. Nam & iure diuino, & canonico, & ciuili: illa iuriſdictio data eſt Eccleſiæ, ut ſupra probatum fuit, & in c. quicunque. 11. quæſt. 1. & c. omnes cauſę Epiſcoporū ſententiis deciduntur. c. omnes. ibid. & hoc confirmauit Theodoſius Imperator, ac Carolus magnus, ut in d. c. quicunque. & c. uolumus ibid. conſtat.

Conſuetudo etiam obſeruata per mille annos dare etiam potuiſſet Eccleſiæ iuriſdictionem, ſi non habuiſſet. c. cum cōtingat. de foro cōpet. & legitur Deu-
17 terono. 18. c. olim. quod † omnes cauſæ tā clericorū quàm laicorum ad Eccleſiam deferebātur, & ibi decidebantur. c. relatum. 11. quæſt. 1. & c. per uenerabilem. qui filij ſint legitimi. Igitur ſi petatur ut actiones perſonales decidi debeant, ēt inter laicos, à iudicibus Eccleſiaſticis, hoc nouū eſſe non dēt, ut decidunt Doct. in c.

in c.quod clericis. de foro competen. nec iniuria fiet Principi, ſi ius ad ſuam redeat primæuam naturam.c. ab exordio.35.diſtinct.l.ſi vnus. §.pactus ne petere.ff. de pact.

Ex priuilegio enim Caroli magni, Conſtantini & aliorum magnorum Imperatorum, & Franciæ Regum iſta fuerunt Epiſcopis confirmata: maximè per Ludouicum Regem ſanctum, & Philippum poſt cõtrouerſiam apud Vincennas habitum inter Prælatos Franciæ & Petrum de Cugneris, vt conſtat ex illo libro do. Petri Bertrandi, & poteſt dici rem nõ eſſe nouam, ſed iam dudum & frequenter agitatam. Ideo Rex videbit ſuos prædeceſſores, non ſine magna cauſa hoc permiſiſſe, quidquid de Cugnerijs eius Cancellarius, alii procuratores Regni eo tempore dicere & allegare potuerint.

18 † Etiam in coronatione Rex iurare ſolet quod ſeruabit Epiſcopis & Eccleſiis eis commiſſis, canonicũ priuilegium, & debitã legem ac iuſtitiam. Ergo & iureiurando aſtricti ſunt Reges ad hoc ſeruandum. Et quod hæreticos de Regno, ab Eccleſia notatos, exterminabunt, hoc etiam iurare ſolent, ergo memores iuramenti eſſe debẽt Principes, vt ea adimpleant quæ iurarunt. Nec debet quis falcem in meſſem alienam ponere. c. nouit. de iud. c. 1. in 5.q.3. ſic nec vnus alterius iuriſdictionem vſurpare, ſed ſua quilibet contentus eſſe debet.

19 † Iudex ſæcularis poteſt de iure compelli per excõmunicationem ad præſtandum auxilium iudici eccleſiaſticum. c. 1. vbi glo. & ibi Pan. de offi. ord.

Sed ſæcularis non poteſt compellere Eccleſiaſticum, quia maior eſt eo eccleſiaſticus. c. legimus. in fi. 93. diſt. & contra rationem naturalem eſt vt inferior præcipiat ſuperiori, cum ei honorem impendere debeat. c. inferiori. 21. diſt. & c. cum inferior. & c. ſolitæ. de maior. Et tamen hodie quilibet iudex Regius minimus compellit Epiſcopum ad dandum abſolutionem, & ad alia quod abſurdum videtur: ideo reſeruari debet iuriſdictio Epiſcopis & iudicibus eorum, & omnia proſperè ſuccedent Regi, ac Regno, quod Deus Opt. Max. concedere dignetur. Amen.

RESPON. CXCIIII.

De iuriſdictione.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in ſua diœceſi quæ iura epiſcopalia habeat.*
2 *Laici in quibus clericis obedire debeant.*
Inobedientia eſt grauiſſimum crimen, ibid.
3 *Clerici tenentur epiſcopo ad ſubiectionem, & in hoc eũ dominum recognoſcunt.*
4 *Clerici epiſcopum in patrem recognoſcunt.*
5 *Epiſcopus, & Canonici ſuæ eccleſiæ dicuntur vnum corpus, cuius epiſcopus eſt caput, & Canonici membra.*
6 *Synodus cur ſingulis annis celebrari debeat, quid ſit, & quid in ea tractari debeat. ibid.*
7 *Synodum omittens epiſcopus celebrare, ſuſpendendus an ſit ab officij executione.*
8 *Clerici omnes in ſynodo intereſſe debent, & quare.*
9 *Exempti an teneantur venire ad ſynodum.*
10 *Abbates, & Priores tenentur venire ad ſynodum, licet alios ſuperiores haberent.*
11 *Mendicantes, vel Religioſi quando teneantur ad ſynodum venire.*
12 *Excommunicatio non fertur niſi pro peccato mortali.*
13 *Epiſcopus in ſynodo cathedraticum, & ſinodaticum accipere debet.*
14 *Legatus vbi eſt, an Papa requirendus.*
15 *Excommunicatus quando priuandus ſuis beneficijs.*
16 *Canonici quando periurio notandi non obedientes ſuo capiti.*
17 *Error, cui non reſiſtitur, approbatur.*
Maiori quis parere debet, etiam ſi minor aliud præcipiat, ibid.
18 *Epiſcopus an reuocare poſſit alienata per priorem.*
19 *Negans quis Epiſcopum ſuum eſſe dominum, ac illi reuerentiam non præbens, qua pœna puniendus.*
20 *Patronus eccleſiaſticus excommunicatus an præſentare poſſit.*

Ex prædicto facto quæritur, quo remedio poſſit Epiſcopus Candidæ Caſæ in Scotia contra priorem & canonicos ſuæ Eccleſiæ procedere, & in eos animaduertere.

1 Imprimis certum eſt, quod † Epiſcopus in ſua diœceſi habet hæc præcipuè iura epiſcopalia, quæ à clericis totius epiſcopatus ei præſtari debent. Primò debetur Epiſcopo canonica obedientia, id eſt à canone approbata & confirmata, & per hanc rem recognoſcãt omnes clerici ſuæ diœceſis Epiſcopum in iudicem. c. quamquam. 23. diſtinct. ibi qui ſe ſcit aliquibus eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat ſibi aliquem eſſe prelatum, ſed obedientiam quam exigit etiam ipſe depẽdat.

2 Laici † etiam & principes, in his quæ concernunt animas, Epiſcopo debent obedire. cap. omnes principes. de maiorita. Nam inobedientia grauiſſimum crimen eſt, & infidelis inobediens iudicatur. in c. ſciendum. in fin. 8. quæſt. 1.

3 Secundò, † Epiſcopo tenentur clerici ad ſubiectionẽ, & in hoc eum dominum recognoſcunt. c. grauẽ. de exceſſib. prælat. Non tamen debet Epiſcopus dominari in clero, tanquam dominus ſæcularis. c. ſolitæ. de maiorit. ſed clericos vt filios tractare debet. c. eſto ſubiectus. 95. diſt. vbi ſic dicitur. Eſto ſubiectus Pontifici tuo, & quaſi parentem animæ ama.

4 Tertiò, ad reuerentiam tenentur, & per hanc † recognoſcunt clerici epiſcopum in patrem, & ſicut reuerentia debetur parentibus & magiſtris. l. 1. & l. liberto. de obſeq. ita & Epiſcopo. tex. no. in c. conquerente de offic. ordin. vbi Panormit. & Doct. docent.

5 Quartò, † Epiſcopus & canonici ſuæ eccleſiæ dicũtur vnum corpus, cuius Epiſcopus eſt caput, & canonici membra. c. nouit. de his quæ fiunt à prælat. vnde caput cum membris iungi debet: & ideò quando aliqua vult facere Epiſcopus ardua, vel tangentia capitulum, debent canonici interuenire. c. fi. 18. diſt. & c. quãtò. & per totum. de his quæ fiunt à prælatis.

6 Itaque debet † Epiſcopus Synodum ſingulis ſaltẽ annis celebrare, tam per ſe, quam per vicarium qui nomine Epiſcopi præſidebit. c. epiſcopus. j. 18. diſtin. arg. c. ſi epiſcopus. de offi. ord. in 6. vbi probatur epiſcopum poſſe per vicarium viſitare, quia ex quo viſitatur competit iure ordinario, poſt alteri demandari, ſic & Synodi congregatio, quia omnia regulariter delegare epiſcopus poteſt. c. quod ſedem. de offic. ordina. Cum Synodus dicatur legitima congregatio, quam epiſcopus facit cum clericis ſibi ſubditis, vt docet Cardin. de Turrecrem. in ſumma. 17. diſt. & Henr. Bote. in 1. parte q. 3. Et in ea tractari debent de his quæ curiæ paſtorali incumbunt. c. ſunt in Eccleſia quidam. 8. q. 1. c. gloria. 12.

ria. 12. q. 2. & d. Henr. Bote. q. 3. q. ſupra allegata. dicit Boteus. 3. q. Curati rationem reddere debent in ea eccleſia qualiter celebrent, uel baptizent. c. quando. 38. diſtin. & c. placuit. 10. q. 1. Et hæc ſynodus Epiſcoporum eſt de iure diuino inſtituta, procedens à Concilio quod diuus Iacob. Epiſcop. Hieroſolimitanus celebrauit. c. 21. Acto. Card. de Turrecrem. in ſūma. 17. diſt. col. 4. verſi. tertia ſpecies. & Gemi. in c. nec licuit. ibid.

Congregatio etiam Synodi ſpectat ad Epiſcopū in ſua diœceſi. c. epiſcopus. 18. diſtinct. ubi Gem. & Card. Alex. & tex. in c. fi. ibid gloſ. in c. propter ibidem.

7 †Omittens eam congregare Synodum, Epiſcopus eſt ſuſpendēdus ab executione officii. c. ſicut. in fi. de accuſa. vbi Docto. c. quoniam 18. diſtin. meritò eſt reuerendus Epiſcopus Candidæ Caſæ qui uoluit dictam Synodum congregare ſingulis annis, ut moris in illa patria eſt.

Fit enim iſta Synodus, ut mali mores corrigantur,
8 in qua † Synodo omnes clerici intereſſe debent, ut eorum delicta corrigantur. c. de Conciliis autem. 18. diſtin. vbi diſcutiat.

Et ut exhortētur & erudiantur paterno amore clerici, de Turrecrema. in ſumma. 18. diſtinct. dicens fieri etiam ad directionem, ut fiant ſtatuta, quibus dirigantur clerici totius Epiſcopatus.

9 Quamuis † exempti nō teneātur ad ſynodum uenire. c. Abbatibus 18 q. 2. c. ex ore. de priuileg. Tamen nō eſt dubium quin Abbates & Priores teneātur uenire etiam exempti ex cauſa rationabili. c. Epiſcopus. 18. diſt. & quando erat conſuetudo ut uenirent, per c. fi. 18. q. 2. Hoſtien. in ſumma titu. de offi. ordinar. §. quid pertinet. uerſic. item uenire. & ſequitur Henri. Boteus in tract. de Synod. Epiſc. in 2. parte. num. 4. Sed in Epiſcopatu Candidæ Caſæ talis erat conſuetudo, ut prætenditur: ergo prior & canonici uenire tenebantur.

10 Etiam † Abbates & priores tenentur uenire licet haberent alios ſuperiores, teſte Federic. conſil 89. Reuerēde pater. Imo ſi ſuperior prohiberet, uel Princeps eſſet excommunicatus, & puniendus tanquam turbator reipublicæ, ut in capit. quoniam. 18. diſtin. ubi de Turrecrema. hoc aſſerit. & Panor. in cap. quod ſuper his. de maior. ſcribit quod ſi Epiſcopus uellet aliquid ſtatuere ad morum reformationem totius cleri, quod omnes clerici tenentur obedire, & uenire. Docto. in cap. grauè. de præb. quod recuſauit tam prior quam canonici.

11 Et quamuis † mendicantes uel religioſi non teneātur ad Synodum uenire. gloſ. in c. conuentibus. 1. q. 7. & Cardi. in c. epiſcopus. 18. diſt. tamen quando ex iuſta cauſa, pacis, uel fidei fierent ſupplicationes, poſſunt cogi uenire. Archid. in c. quando. 38. diſtinct. Felynus in c. dilectus. in fin. de offi. ordin.

Poteſt ergo epiſcopus in qualibet Synodo mouere omnes, qui de iure, uel cōſuetudine intereſſe debent, ut ueniant ad primam Synodum, & ſi non uenerint, non poterit excōmunicare abſentes, ſuſpendere, uel interdicere, cum cenſuram poſſint epi in eos rebelles proferre, dic quod ſuper. de maior. & cenſuræ nomine ipſa tria ueniunt in c. quærenti. de uerb. ſignific.

Vel poterit epiſcopus ſuos priores & canonicos mouere, ut ſynodo interſint, ſub pœna excōmunicationis, quę tali die celebrabitur, ſuper correctione morum & aliis neceſſariis tangentibus clerum, & ſi non uenerint, excommunicabuntur; tamen ſynodus cum præſentibus celebrabitur, nec intermittetur, peccāt ta
12 men non uenientes mortaliter: nam † excōmunicatio aliàs non proferetur, quia non fertur niſi pro peccato mortali. c. nemo epiſcoporum. 11. q. 3.

13 Item debet epiſcopus in ſynodo accipere cathedraticum, & ſynodaticum, quod ad duos aureos, quos ſolidos uocat Papa. in c. conquerente. de offic. ordi. c. olim. de cenſib. & ibi Panorm. Nec currit præſcriptio de non ſoluendo cathedraticum. gloſ. 1. in c. quicunque. j. 16. q. 7. Card. in clem. 1. q. 3. de iure patrona. Ioan. Franciſ. Bal. in tract. præſcrip. in 5. parte. q. 16. col. 36. ſed benè ualet conſuetudo ut diminuatur, teſte Panor. in d. c. olim. in 1. uol. uel, ut alio modo ſoluatur, utpotè, quod alia ſit per duos dies, ut eſt in d. eccleſia Candidę Caſæ, ſed iſte prior & canonici recuſarunt. Ideò grauiter plectendi ſunt, ut inferius dicetur.

Itaque prædictis cōſideratis poterit epiſcopus præcipere priori & ſuis canonicis, ut ſynodo interſint ſub pœna excommunicationis, & ſi negligant intereſſe, eos excommunicare, vt ſuperius dictum fuit, alia uia inuenienda eſt.

Primo, reuerēdiſſimus Legatus, qui in partibus eſt, poteſt delegare hanc cauſam alicui, & is poterit de iſta cauſa ſalua recuſatione cognoſcere, qui iudex datus, ſi recuſetur, poterit alius dari, & bonū eſſet quod partes conuenirent, de iudice corā quo cauſa tractaretur, & poſtea recuſari non poſſet. c. cæterum. in fi. de reſcrip.

14 Et poſtquam † legatus eſt in partibus, non eſt opus aliam cōmiſſionem a Papa impetrare, ſed appellationes proſequentur coram Papa, uel eius delegatis, ſi aliqui interueniant.

Cauſa iſta tractari poterit in ciuitate. c. ſtatutū. §. j. de reſcript. in 6. & poterit committi prælatis, uel aliis perſonis, canonicatum in eccleſia cathedrali habentibus, uel dignitatem, ut ſcribitur in d. c. ſtatutum.

Si uerò recuſentur illi qui ſunt in ciuitate, poterit cauſa committi extra ciuitatē. Ita tamen ne ultra dietam non committatur. d. capit. ſtatutum. §. 1. ibidem.

Et iſti ſubdelegati reuerendiſſimi Scotiæ legati nō poterunt aliis ſubdelegare vel committere, niſi aliquē articulum nudi facti. gloſ. ſing in clem. vna. de offic. de leg. facit. c. ſuper. & c. fi. de offic. deleg.

Aduertendum eſt, quæ pœnæ ſtatui poterunt contra iſtum priorem parere negligentem, & non purgātem contumaciam in qua ſtetit per ſeptennium.

15 Primò, quædam iura dicunt † excommunicatum priuādum beneficiis ſi ſteterit per annum, vel ſaltem per triennium excommunicatione. text. in c. cum bone. de ætat & qualit. gloſ. in c. 1. de ind. tex. probare uidetur in c. rurſus. 11. q. 3.

Inquiri etiam de hæreſi poteſt contra illum qui ſic indurato animo in excommunicatione per annum permanſit, ut ac cum contumacia. de hæredi. in 6. & interrogari debet an rectè ſentiat de fide, quia præſumitur contra eum, vt male de ſacramentis eccleſiæ ſentiat, cum ea tanto tēpore neglexit, & tantò grauiora ſunt peccata, quanto diutius infœlicem animam detinent alligatam. c. fin. de conſuet. Nec poteſt iuuare allegata exemptio, quia etiam ſi uerè exempti eſſent uocati, uenire debebant, ac priuilegium & exemptionem allegare, alioqui illa perdunt. l. ſi quis ex alie. vbi etiam Alex. in additioni. ad Bart. ff. de iudi.

Prior & canonici ualde deliquerunt, quia non obedierunt ſuo epiſcopo. Nam ſcribitur Deuter. 17. c. qui autem ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio, ex decreto iudicis morietur homo ille. c. 2. de maior. & c. abſit. 11. quæſt. 3.

16 Sunt etiam † iſti periuri quia iurauerunt obedire ſuo capiti, tēpore quo fuere in eccleſia recepti. c. ego N. de iureiurando. C. ſi autem. 11. q. 3. ibi. Si autem uobis epiſcopis nō obediuerint omnes presbyteri & reli qui

qui clerici omneſque Principes tam maioris ordinis quam minoris, atque reliqui populi, non ſolum infames, ſed etiam extorres à Regno Dei & conſortio fidelium & à liminibus ſanctæ Dei eccleſiæ alieni erunt, & iſti periuri ſaltem ſunt beneficiis priuandi. c. 2. de reſcr. ca. querelam. de iureiur.

Item quia prior & canonici ſunt membra & de capitulo eccleſiæ cathedralis. ut in c. mouit. de his quæ fiunt à prælatis. Ideò plus deliquerunt, quam ſi alij clerici extra capitulum non obediuiſſent, & quia prę buerunt ſcandalum aliis, & qui ſcandalizauerit alium morte plecti debet, vt eſt in euangelio, neceſſe eſt ut ſupendatur ei mala aſinaria in collo, & proiiciatur in mare. c. qui ſcandalizauerit. de reg. iur.

Adhæc iſte prior non ſolum fuit inobediens, imo etiam aliis præcepit ne obedirent, & ſic tanquam infidelis habetur. ut in ca ſciendum. 8. q. 1. Nam quilibet debet obedire & facere pro virili, vt alii obediant, aliàs puniendus eſt. capit. nulla. 19. diſtin.

Imo debuit hic prior reſiſtere inobedientibus, & tamen præcepit vt non obedirent, & error cui non reſiſtitur approbatur. capit. error. 83. diſtinct.

Debet quis maiori parere, ſi minor etiam aliud præcipiat. l. contra. in fi. ff. de re iud. c. qui reſiſtit. & ſeq. 11. q. 3. & iſti canonici non paruerunt Epiſcopo qui maior eſt priore.

Etiam cum ex fundatione, (*ſaltem ex antiqua cõſuetudine) conſueuerint* eſſe viginti quatuor *monachi, qui erant canonici cathedralis* eccleſiæ, & nũc nõ ſunt niſi nouem, ob id diminuitur cultus diuinus c. ex parte. de conſtit. Vnde cum de iure ſpectent collationes beneficiorum & præbendarum ad Epiſcopum. c. cum eccleſia Vulterana, de elect. cap. omnes Baſilicę. 16. q. 7. poterit Epiſcopus ſi fundatio uel conſuetudo illi non reſiſtat, conferre præbendas illius eccleſiæ cathedralis aliis monachis, vſque ad perfectum numerum viginti quatuor, qui poſtea proſequentur iura ſua, ſi prior ſe opponat iſti collationi.

18 † *Poterit etiam* Epiſcopus alienata per iſtum priorem reuocare, *per c. primum* & per totum, de reb. eccleſ. non alienand. & *in 6. quia nulli* licet alienare inconſulto Epiſcopo. c. nulli. de *reb.* eccleſ. non alienand. c. abbatibus, & ſeq. 12. q. 2.

Et iſtum alienantem tanquam furem punire, ac ſuo honore priuare. c. penul. & vlti. 10. q. 2.

Alia pœna ponitur in c grauem. de exceſ. prælator.
19 vbi ſi quis † Epiſcopum ſuum negauerit eſſe dominum, ac reuerentiam illi non præbuerit ipſum tanquã membrum putridum ab eccleſia perpetuò abſcindatis, beneficia ſua facientes perſonis idoneis, per illos ad quos donatio pertinet aſſignari.

20 † Excommunicatus patronus eccleſiaſticus præſentare non poteſt, quia præſentatio per eum facta vim quandam electionis habet. gloſ. in c. ſciant. de electio. in 6. & per eam ius acquiritur præſentato, ſecus in patrono laico. Dom. de Rota. deciſio. 161. not. quod patronus. & deciſ. 527. in antiq. Roch. in tracta. de iure patrona. in verbo competens. q. 8. Non poteſt etiam Epiſcopus, ſed quartam partem fructuũ poteſt deputare ad reparationes, iuxta c. conceſſo. & ſeq. 12. q. 2. & cogere poſſidẽtes beneficia ad reparationes quatenus aſcẽdit illa quarta. c. decreuimus. 10. q. 1.

RESPON. CXCV.
De beneficio collatione.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia parrochialis in uilla murata exiſtens, an ubi uacat, debeatur graduato.*
2 *Beneficium uacans collatum ab Epiſcopo idoneo intra ſex menſes debetur illi, cui collatum eſt.*
3 *Data in collationibus attenditur.*
Vnio facta à ſummo Pontefice, an obſeruetur in regno Franciæ. ibid.
4 *Vnio quando vitioſe eſt facta, uel alius actus pro non facto habetur.*
5 *Forma introducta ubi non eſt ſeruata, actus eſt nullus.*
6 *Vnionis forma.*
7 *In vnione exprimi debet uerus valor beneficiorum tam vniendorum, quam eorum, quibus uniuntur.*
8 *Vnio nulla fit, non uocatis vocandis.*
9 *Vnio ſubreptitia quando dicatur.*
10 *Vniones reuocatæ in Concilio Conſtantienſi.*
11 *Vnionum materia deciſa in Concilio Tridentino nuper facto.*
12 *Vnio an ſit valida ex confirmatione regia.*
13 *Papa vniendo iuri Epiſcopi præiudicari non uoluiſſe cenſetur.*
14 *Noſtrum, ſiue facto noſtro à nobis, auferri non poteſt.*
15 *Derogatio concordatorum à Papa, an in Francia recipiatur.*

VIsa prædicta facti ſpecie, arbitror collationem Archipresbyteratus de Granlheto (qui parrochialis eccleſia eſt in villa murata) facta ab Epiſcopo Caſtrenſi collatarii ordinario, magiſtro Saluio Billion graduato, & ritè qualificato, ualidam & iure factam, quod ex ſequentibus probari poteſt.

1 Primò, † certum eſt parrochialem eccleſiam, in villa murata exiſtentem, deberi graduato cum uacat. §. ſtatuimus. 2. de colla. in concordat. Sed iſte archipreſbyteratus, eſt in villa murata, parrochialis: ergo debetur iſti graduato. Saluio Billion, cui facta fuit collatio. & ſic iurè, etiam ſi non inſinuauerit: quia vacauit in menſe libero, ut potè in menſe Nouembri, & ordinari in illis liberè, (idoneis tamen qualificatis) conferre tenentur, præfatique ordinarii de collatio. in in Concord.

2 Secundò, † beneficium uacans collatum ab Epiſcopo idoneo intra ſex menſes debetur illi cui collatum eſt. c. 2. & per totum. de conceſſio. præbend. At iſte Archipresbiteratus eo menſe quo uacauit fuit collatus d. Saluio. ideò iure.

3 Tertiò, in his † collationibus maximè attenditur data, & prior idoneus præfertur cæteris. c. eam te. de reſcript. c. eum cui. de præben. in 6. Sed hic Billion eſt prior & idoneus, ergo aliis omnibus præfertur, & ualet ſua collatio non obſtante unione, quæ ſuper hoc prætenditur.

Quartò, non poteſt obeſſe illi unio facta à ſummo Pontifice: quia illa unio eſt nullius momenti, ut patet per reg. cancell. 21. quæ obſeruatur in Frãcia, & eſt lex Regni iamdudum facta: & quòd multum eſt, nõ præſtat impedimentnm collationi factæ d. Salui Bil-
4 lion. Nam † quotiens uitioſe facta eſt unio uel alius actus pro non facto habetur. l. quotiens. ff. qui ſatiſd. cog. ergo collatio illius archipresbyteratus fieri potuit d. Billion, ac ſi unio facta non eſſet, cum ſit nulla.

5 Quintò, ubi † forma introducta non eſt ſeruata, actus eſt nullus. l. cum hi. § ſi pretor. ff de tranſact. c. cũ dilecta. de reſcript. at forma introducta eſt in unionibus, ut ſtatim dicam, quæ non fuit in hac unione obſeruata, ergo nulla eſt.

Sextò,

6 Sextò, forma unionibus data hæc eſt, videlicet pri-
mò vt ſubſit cauſa neceſſitatis vel vtilitatis. c. vacãte.
c.expoſuiſti. de præb. ſed hac prætenſa vnione nulla
iſtarũ eſt cauſa, ergo vnio nulla. Nam expreſſa in ea
cauſa non eſt ſufficiens ad vnionem, cum facta fuerit
vt extingueretur penſio ſexcentarum librarum, quã
Epiſcopus Caſtren. debebat capitul. Caſtren. prius e-
nim debebat inquirere, an hæc expediret, & an fructus
capituli, & fructus Epiſcopatus eſſent ſatis ſufficien-
tes ſine iſta vnione. ergo cauſa vnionis ceſſante, ceſſa-
bit vnio c.cum ceſſante. de appel. nec inuenitur à iu-
re, cauſa hæc approbata, quod vnio fieri poſſit, vt ex-
tinguatur penſio, niſi prius ſic fuerit impoſita à Papa,
qui hoc iniuſtum nõ debent permittere, ſcilicet quo-
niam quotidiè Epiſcopi vnirent beneficia, & ſic ſe exo
nerarent penſionibus Epiſcopatui impoſitis, quod
eſt odioſum: etiã ſi permitteretur vnionem fieri poſ-
ſe ratione controuerſiæ, quotidiè fierent ſic vniones,
cùm controuerſiæ ſint inter Epiſcopum & eius capi-
tulũ frequentes cap. nouit. de his quæ fiũt à prælat. er-
go iſta cauſa expreſſa à Papa, non valet: ſic nec vnio.

7 Septimò, † in vnione debet exprimi verus valor be
neficiorum, tam vniendorum, quàm eorum quibus
vniuntur, vt in d. reg. cancel. conſtat. 21. Feli. in cap. ad
aures. col. vlti. de reſcript. vt Papa ex valore cognoſcat
an fructus ſint ſufficientes ſine vnione, & tunc vniri
non debent beneficia: ſed hic non eſt aliqua facta mẽ-
tio valoris, niſi falſa, videlicet, quod illa beneficia non
excedebant ſummam 24 ducatorum auri de camera
ſecundum communem æſtimationem, & tamen
hoc eſt falſum, ergo & nulla vnio. nec obeſt conſue-
tudo Franciæ exprimendi illum valorem in impetra-
tionibus ratione annatæ vitandæ: ſed in vnionibus
non ſoluitur annata, ergo debuit exprimi verus va-
lor, vt dixi in concordat.

8 Octauò, † forma datur vt nulla vnio fiat non voca
tis vocandis, in dict. Regul. cancella. 21. eo quod vnio
eſt maximè præiudicialis eccleſiis, cum quęlibet ec-
cleſia ſuum debeat habere rectorem. c. cum nõ igno-
res. de præb. quod tollitur per vnionem, ob id debet
vocari is cuius intereſſe poterit, ſicut in alio actu
ſunt vocandi quorum intereſt. l. nam ita. ff. de ado-
ptio. l. de vnoquoque. ff. de re iudic. in hac vnione nul-
li ſunt vocati. Ideo nulla, nec poterit valere in præiu-
dicium eorum qui non fuerunt vocati.

Nonò, antequam vnio fiat, commiſſio fieri debet
in locis vbi beneficium ſitum fuerit, vt inquiratur &
de valore & de cauſa & quod vocentur intereſſe prę-
tendentes, vt eſt in d. Regul. 21. Nam veritas melius
ſciri poteſt in eiſdem locis quã alibi. cap. quantò de
præſumptio. Anchar. in clem. vna. de conceſſio. præ-
ben. ſed hæc vnio abſque commiſſione ſine aliqua in
quiſitione facta eſt, ergò nulla iſto iure, & ſic bene-
ficium potuit conferri tanquam vacans.

9 Decimò, † ſubreptitia eſt etiam vnio, quia non fue
runt expreſſa ea quæ ſuperius dixi eſſe requiſita, ad
vnionem iure faciendam, & ſubreptio ipſo iure vitiat
unionem, ut firmat Panor. conſil. 101. in quæſtione
4. in primo uol. & Feli. in c. poſtulaſti. col. 7. de reſcri-
pt. & de Ripa. in lib. 2. Reſpon. c. 10. incipiente. Et ſi
vnionis. & Caſſan. in Deci. prima. de vnione in reg.
cancella. docet vnionẽ authoritate apoſtolica factam
ex falſa cauſa nullam eſſe ipſo iure, ſecus ſi ab ordina-
rio. c. fin. de officio lega. in 6. & clem. vlti. illo titul.

10 Vndecimò, † in concilio Conſtan. ſtatutum fuit
vt vniones reuocẽtur licet ſedis apoſtolicæ authoritas
interuenerit, ad querelam eorum quorum intereſt,
& ſic ſolet appellari ab illis vnionibus ita factis, tãquã
abuſu, ut dixi in praxi benefic. & hoc debet procura-
tor Regius etiam facere, qui ſuper his abuſibus debet
vigilare.

11 Duodecimò, † in Concilio Tridentino nuper fa-
cto, & in ſeptima ſeſſione fuit deciſum, vt vniones
quæ fuerint factę à 40. annis citrà, & quæ non fue-
rint ſortitæ effectum in toto, uel in parte, viribus
omninò careant, ſed iſta non erat ſortita effectum, in
hoc archipresbyteratu, ergo eſt nulla per d. cõcilium
Tridẽtinũ, & ſic non potuit cõfirmari cõtra conciliũ,
nec Papa eſt eius intentionis vt vno verbo velit dero-
gare concilio tot laboribus & vigiliis celebrato. c. ec-
cleſiæ. de electio. l. ſi quando. C. de inoffi. teſtamen.

12 Decimotertiò, † confirmatio Regis nihil facit, ut
vnio valeat, quia poteſtas vniendi beneficia non pen-
det ab eo, & quãdo depẽderet in vnionis cõfirmatio-
ne, eadẽ requiritur forma, & ſolennitas, quæ in facien
da, & eſt in d. regula cancellar. 21. quæ in hac confir-
matione non eſt habita, ergò non prodeſt.

Decimoquartò, quando vnio fit alicui eccleſiæ, vel
religioſorum fauore, vel aliàs, non debent ipſi ingre-
di propria authoritate poſſeſſionem beneficiorũ vni-
torum, ſed Epiſcopi authoritas requiritur. c. paſtora-
13 lis. de priuilegiis, quia † Papa vniendo non cenſetur
voluiſſe præiudicari iuri Epiſcopi in hoc, ſed voluit vt
Epiſcopus induceret eos in poſſeſſionem. c. ſuper eo.
de offic. *deleg. c. 2. de Relig.* dom. Peruſ. in tracta de
vnio. eccleſ. c. 2. q. 2. Ideo non *debuerunt ipſi* ſine ful-
minatione Bullæ ad executionem accedere.

Decimoquintò, nõ obeſt d. Saluio Belion Epiſco-
pi Caſtren. declaratio, tum quia eſt contraria facto,
ideo non valet. c. cum M. de conſtitu. tam etiam quia
per ſuam declarationem non potuit tollere ius quod
d. Saluius obtinuerat per ſuam collationem. Nam
14 quod † noſtrum eſt, ſine facto noſtro à nobis auferri
non poteſt. l. quod noſtrum. ff. de reg. iur.

Vltimò, non obſtat derogatio Papæ, quia non eſt
ad hoc expreſſa. Nam quamuis faciat mentionem re-
gulæ cancellariæ, ei tamen non derogat, etiam non
15 †, recipitur in Francia derogatio concordatorum à
Papa, vt eſt in rubrica *de firma* & irreuocabili concor
da. ſtabilitate, in concordan. vbi Papa dicit omnes de-
rogationes eſſe nullas quando derogabitur concorda
tis, ſed hic derogaretur quoad villæ muratę beneficia,
ergo illa derogatio non debet recipi, ſub quibuſuis
verborum formis concepta, maximè quia conſenſus
vniuerſitatum, quibus ius erat quæſitum, non inter-
uenit. Et per hoc concludo collationem factam Sal-
uio valere non obſtante vnione, quæ nulla eſt, & pro
non facta haberi debet. Actum Pariſ. Anno 1554. in
menſe Nouembr.

RESPON. CXCVI.

De oppoſitione ſuper Apoſtolica impetratione.

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta non graduato per ordinarium tenet, ſi debite qualificatus non requirat.*

2 *Collatio an ualeat, ſi Papa præueniatur in illa.*

SEMBLE *aux ſoubſcripts, veu le faict deſſus eſcript, que ledit maeſtre Iehan Bolengier à iuſte cauſe s'eſt oppoſe à la maintenue de Gabriel des Molins, impetrant Apoſtolique, ueu que ledit des Molins ne vient par preuention: car le Pape eſt oit deſia*

deſia preuenu tant par les requiſitions & collations faites à maiſtre Pierre Martin, que par l'autre collation faite à maiſtre Eſtienne Friard. Or noſtre ſainct Pere le Pape ne pouuoit, ne vouloit conferer le benefice ia conferé. Car ne i'eſt retenu que la preuention, touchant des graduès aux concordats à la rubre de mandat. Apoſt. *& ſa collation ne peult eſtre dite faite par preuention.*

TRANSLATIO.

VISA facti ſpecie, vt ſuprà expoſitum eſt, infrà ſcriptis uidetur d. magiſtrum Ioannem Bolengier iuſta de cauſa ſe oppoſuiſſe manutentioni Gabrielis des Molins, impetrantis Apoſtolici, quandoquidem dictus des Molins per præuentionem non venit. Nam Papa iam præuenerat non ſolùm per requiſitiones, & collationes magiſtro Petro Martino factas, ſed etiam per aliã collationem magiſtro Stephano Friardo collatam. Atqui noſter ſanctus Pater Papa non poterat, nec volebat conferre beneficium iam collatum. nam nihil tibi prętet præuentionem retinuit, quantum ad graduatos ſpectat, in Concordatis ad rubricam Demandat. Apoſtol. & eius collatio non poteſt dici facta per præuentionem.

Ne faict rien que le dit Martin ne ſoit deuement qualifiè. Car à cella reſpond. [Non refragatur quòd d. Martinus non ſit ritè qualificatus. Nam ad hoc reſpondet] §. te-
1 neantur, de collat. in Concordat. quod † collatio facta non graduato, per Ordinarium, tenet, ſi debitè qualificatus non requirat. *Au cas de preſent l'impetrant ne le demande, comme qualifié:* [In caſu autem præſenti impetrans non requirit, vt qualificatus:] Ergò *n'y peut venir,* [non poteſt ad hoc venire,] quia collatio facta etiam non graduato, valebit, quantum ad ſuum præiudicium.

Et ne faict rien que ladicte collation de Martin ne trouue acceptee. Car il eſt aſſez, puis que la poſſeſſion eſt prienſe, & auſſi encores qu'elle ne ſe trouuaſt prienſe, la requiſition ſimple affecte le benefice.

[Non obſtat etiam, quod d. collatio Martini acceptata non reperiatur. Non ſufficit, poſtquam poſſeſſio apprehenſa ſit, & licet etiam apprehenſa non inueniatur, ſimplex requiſitio beneficium affectat,] & multo fortiùs *la collation,* [collationem,] ita quod poſteà conferri à Papa non poteſt iure præuentionis.

Ne faict rien de dire, que [Non aduerſatur quod dicitur,] Paria ſunt *que la collation n'aye eſté faicte, & auoir eſtè faicte & non accepte: car à ce* collationem non factam eſſe, & factam fuiſſe, & non acceptatam: nam
2 ad hoc] reſpondeo, † quòd abſenti poteſt conferri beneficium, & per illam collationem præuentus eſt Papa, adeò quòd non ualet collatio alteri facta. *Et par ainſi en tout cas le Pape eſtoit preuenu, & n'a voulu, ne peu conferer ledict benefice audict des Molins: car n'a faict mention de la collation ia faite par l'ordinaire.* [Itaque in omni caſu Papa erat præuentus, & noluit, nec potuit d. beneficium prædicto *des Molins* conferre: Nam mentionem nullam fecit collationis iam factę per Ordinarium,] & ſic ſubreptitia Papæ collatio.

Et encores que ledict Martin ne puiſſe uenir, & ſa perſone, ledict Bolenger ſe pourra ayder de ſon tiltre: ueuque lon ne luy peult improperer ce que lon pourroit audict Martin, A Paris ce 22. de Nouembre. [Et quamuis d. Martinus uenire non poſſet, nec ſua perſona, prædictus tamen Boulonger eius titulo ſe iuuare poterit: quia ei in opprobrium non poteſt obiici, quod d. Martino poſſet, Pariſiis hoc 22. die Nouembris.]

RESPON. CXCVII.

De dotis conſtitutione.

SVMMARIVM.

1 *Renta tanquam æs alienum reſpicit totum patrimonium. Onera hæreditatis tranſeunt ad hæredes pro rata patrimonÿ. ibid.*

2 *Deſignatio vnde ſoluatur reditus, non facit promiſſionem conditionalem, quominus omnia bona obligata ſint.*

3 *Legans centum annua ſuper fundo, an illum fundum expreſſe ad hoc obligare videatur.*

VEV *le faict de Meſſire Frãcois de Genoilliat le quel conſtitua en douaire à ſa fẽme, Dame Loyſe D'eſtãpes, quinze cents liures de rẽte, laquelle il aſſiſt & aſſigna ſur ſa terre & Seigneurie du Maignet, & de proche à proche, ou le reuenu de ladite terre du Maignet ne pourroit tant fournir. Et en apres le mariage conſummé eſt decedé, & ſes biens ſunt deuenuz à pluſieurs, & la terre obligée à ladite rẽte, eſt venue à Dames, Anne & Catherine. Eſt à ſcauoir, ſi elle ſont tenues payer toute la rente.*

TRANSLATIO.

VISA facti ſpecie domi. Franciſci de Genoilliat, qui pro dote conſtituit vxori ſuæ dominæ Ludouicæ D'Eſtampes, mille quingentas libras cuiuſdã rentæ, quam ſuper territorio ſuo & dominio de Maignet aſſignauit, & à proximiore loco ad proximiorẽ, ſi reditus annui d. territorii de Maignet tantum ſubminiſtrare non poſſint. Poſt conſummatum verò matrimonium deceſſit, & bona eius ad plures peruenerunt, & territorium prædictæ rentæ obligatum, peruenit ad dominas, Annam & Catharinam. Quæritur, an illæ teneantur integram rentam ſoluere.

Semble aux ſoubſcripts que la rente impoſée de quinze cents liures eſt impoſée tacitement ſur tous les biens dudict Meſſire Francois de Genoilliat. Parquoy faudra que chacun des ſucceſſeurs en paye quote portion. Car ceſte rente eſt. [Infrà ſcriptus videtur, quòd renta mille quingentarum librarum impoſita, ſit tacitè ſuper omnibus bonis d. domi. Frãciſci de Genoilliat aſſignata. Quare neceſſarium erit quòd quilibet ſucceſſorũ portionem ſuam pro rata
1 ſoluat. Nam iſta renta eſt] † æs alienum, quod reſpicit totum patrimonium. l. ſi fideicommiſ. §. 5. ff. de iudic. l. 1. §. ſi hęres. ff ad Trebellian.

Item onera hæreditatis tranſeunt ad hæredes pro rata patrimonii. l. j. C. ſi cert. peta. Et ſi aliqua pecuniæ ſumma danda eſſet, hęredibus omnibus deberetur. l. qui pecuniam ff de ſtatulib. Sic & ipſi omnes ad debita tenentur: & maximè vt æqualitas inter hæredes ſeruetur, pro rata bonorum *qu'ilz* [quæ] tenebunt l. fin. ubi notat. C. Cõmunia vtriuſ. iudi. Et in collectis ſoluẽdis ita conſuluit Soci. in cõſi. 243. in præſenti. in 2. vol.

Et ne faict rien, que la rente ſoit aſſignee & aſſiſe ſur la ſeigneurie de Maignet: Car ceſte aſſignatiõ a eſté faite pour le prouſit & utilité de la femme, & pour monſtrer là ou elle auroit ſon douaire. [Non obſtat etiam, quòd renta ſit aſſignata & impoſita ſuper dominio de Maignet: quia aſſignatio iſta facta eſt in vtilitatẽ fęminæ, & ut demõſtretur vbi dotem

Source : BIU Cujas

dotem reciperet.] Et iure cautum eſt, quòd ſi ſimpliciter obligatio contracta fuit, & poſteà cauſa demonſtrationis fuerit expreſſus fundus, nõ poterit exigi debitum ab hærede, licet ille fundus non ſufficiat, l. quidam teſtamento. ff. de legat. 1. Hoc docet. Angel. & Iacobi, in l. ſi fideicommiſſum. §. tractatum, colum. 2. ff. de iudic. Secus ſi gratia taxationis, l. cum certus. ff.
2 de tritico, vino vel oleo legat.. Et † ſic deſignatio vnde ſoluatur iſte reditus, non facit promiſſionem conditionalem, nec immutat ſuam naturam, quo minus omnia bona ſint obligata, Bar. in l. Lucius. ff. de alimẽ. & cibar. lega. & in l. inter. §. ſacram. ff. de uerb. oblig.

Nec refragatur doctrina Bart. in l. fundus. ff. de an-
3 nuis legat. ubi ſcribit, quòd † ſi legem centum annua ſuper illo fundo, videor illum fundũ expreſſè ad hoc obligare, probatur in l. fin. ff. de contrahen. emptione. Reſpondeo, verum eſt, & vxor de Genoilhac poterit ex illa terra de Maignet petere ſibi exolui: tamen facta ſolutione poſſeſſores de Maignet poterunt recuperare pro rata ab aliis poſſeſſoribus bonorum, vt pulchrè concludit Socin. d. conſil. 243. in præſenti, col. 2. in 2. vol. Bal. in l. ſi negotium. C. de neg. geſt.

Præterea apparet teſtatorem noluiſſe grauare tantum terram de Maignet, cum dixerit etiam velle reditus ſolui ex proxima poſſeſſione. *Parquoy appert que ladite rente ſe payera par tous les heritiers, ou ayans biens dudict ſeigneur de Genoilhac.* [Quare apparet quod d. renta exoluetur ab omnibus hæredibus, uel bona poſſidentibus à d. domino de Genoilhac] pro rata. *Et ſi les poſſeſſeurs de la terre de Maignet payent pourront recouurer des autres, qui tiennent les autres biens dudict Genoilhac. Et ne faict rien que ledict Genoilhac pouuoit vendre ledict Maignet: Ergò le pouuoit charger. Reſponce, que cela n'a eſte faict parquoy ne faut autrement reſpondre. Car ſi l'auoit vendue, alors lon reſpondroit. Et ne faut douter que ledict ſeigneur de Genoilhac ne peult charger ladite terre, ainſi qu'il a eſte dict.* [Et ſi poſſeſſores territorii de Maignet ſoluant, poterunt ab aliis recuperare, qui alia bona d. Genoilhac poſſident. Non obſtat, quod d. Genoilhac terram de Maignet uendere poterat. Ergo eandem poterat onerare. Reſpondetur, hoc nunquã factum fuiſſe: quare aliter reſpondendum non eſt. Nã ſi eam vendidiſſet, tunc alia reſponſio daretur. Neque etiam dubitandum eſt, quin d. dominus de Genoilhac d. terram onerare poteſt, vt ſuprà dictum eſt.]

RESPON. CXCVIII.

De libris hæreticorum.

SVMMARIVM.

1 *Libros hæreticorum quibus liceat, uel non liceat habere ex Concilio Calcedonenſi.*
2 *Iuriſdictio cui conceſſa eſt, omnia conceſſa uidentur ſine quibus explicari non poteſt.*
3 *Errores, qui ignorantur, reprobari non poſſunt.*
Neceſſitas licitum facit quod eſt illicitum. ibid.
4 *Authoris opinio in hoc cap. conſulentis reprobatur.*
5 *Lex non publicata, & non recepta, non ligat.*

1 AN liceat † habere libros hæreticorum? Reſpondeo licere Epiſcopis c. Epiſcopus 37. diſt. Sed Archidiaconis, decanis, & aliis perſonis publicis ad conuincendum hæreticorum malitiam an liceat? Breui putarem licere, ut illos reprobare poſſint. Nam, licet in Concilio Calcedonenſi fuerit tantum ſtatutum, vt Epiſcopus libros Gentilium non legeret, hæreticorum autem pro neceſſitate aut tempore perlegeret, tamen eadẽ ratio videtur in archidiaconis, decanis, & aliis iuriſdictionem habentibus, in parrochiis, & locis dictis dignitatibus, pro præbendis annexis.

2 Nam † cui eſt conceſſa iuriſdictio, omnia conceſſa videntur, ſine quibus explicari non poſſet iuriſdictio. l. 2. ff. de iuriſdi. om. iudi. Sed iſti decani, & alii non poſſent exercere iuriſdictionem in hæreticos, ſi illorum errores confutare non poſſent, nec etiam confutarẽt, niſi illorum errores viderent. ergo illis videtur permiſſum: maximè hoc tempore in quo pullulãt hæreſes, quæ non poſſent confundi, nec populus catholicus doceri ſi libri eorum non legerentur. & text. ibi dicit pro neceſſitate permitti, ut quis confundat illos hæreticos ſuis libris & doctrinis, hocque maximè licere debet Archidiacono, qui oculus eſt Epiſcopi. capitu. adhæc. de offic. Archid. Et decano etiam tanquam perſonæ publicæ, ac aliis prædictis adhoc vt poſſint illorum errores reprobare, & ſi quid ueri ſit exorque-
3 c. ſi quid. 37. diſt. Nam † errores qui ignorantur reprobari non poſſunt. cap. legimus. 37. diſt. c. ult. 24. q. 3.

Et quia neceſſitas facit licitum quod eſt illicitum. cap. ſi quis propter. de furt. ſed id eſt maximè neceſſarium hoc tempore, ergò iſtis permittitur. Imò videtur eſſe prædictis perſonis neceſſarium, cum iuriſdictionem habeant, & curam animarum. Et eis imperet Concilium ut perlegant: neceſſe igitur eſt vt ita fiat. & ſic opinor.

ADDITIO. Hæc Authoris *opinio in hoc* capitulo conſulentis, licere omnibus animarum curam habentibus libros hæreticorum legere, reprobatur à Concilio Tridentino, & à Bulla in Cœnæ Domini Santiſſimi Papæ Xiſti V. in articulo primo. Necnon aliæ quæcunque opiniones contra Concilium Trident. facientes ad noua & approbata iura reducãtur.

4 Illud etiam † reſpondendũ videtur, quod eſt in l. Titius. §. Lutius. ff de liber. & poſthu. Sed ſi de hoc Papa interrogaretur ipſe ſic reſponderet, quia prohibitio facta ea cauſa fuit, ne homines legentes hos libros inficerentur, ſed hi contrario modo legunt videlicet vt proſint. ergo non debet hæc bona voluntas reprobari, nec debet quis ex bona opere lapidari, vt ſcriptum extat in Euangelio.

Et non puto comprehendi eos in Bulla Cœnæ domini Iulii tertii. Licet prohibeat omnium, quia intelligit non eſſe permittendum his, qui infici poſſunt, & qui ignari ſunt: ſed iſtis, de quibus diximus, ſecùs cum perſonæ ſint publicæ, & ad bonum finem legãt, ut illos reprobent: alioquin ex bono quis excommunicaretur, quod non eſt præſumendum, & hoc uidetur tenere Archidia. Egid. de Bellamera, & alii, in d. c. Epiſcopus, & Bullę Leonis & Pauli extinctę ſunt cum earum authoribus. quia non erant leges perpetuæ, ſed ſuo tempore tantum durature, ut dicitur in regularum Cancel. prohœmio Pergomeſ. Etiam
5 lex non † publicata non ligat. text. in auth. ut factæ nouæ conſtitu. colla. 5. ibi. Cur enim culpabimus eos qui poſitas noſtras ignorauerint conſtitutiones: quia conſenſum & non ignorantiam uolumus obligari, inquit imperator. l. generali. C. de tabul. lib. 10. gloſ. in in l. ex maleficijs. ff. de actio. & obligatio.

Etiã lex non recepta nõ ligat. l. de quibus. ff. de leg. vnde poſſent Epiſcopi reſcribere ad ſummũ Pontificẽ, ut rigor illius Bullæ non ligaret catholicos illos, q voluntatẽ habent reprobandi errores hæreticorũ: & Papa ſic permitteret, vt ipſe vult in c. ſi quando. de reſcript. vbi dicit patienter ſuſtinemus, ſi non feceris, quod praua nobis fuerit ĩſinuatione ſuggeſtũ. Et ideo con-

Source : BIU Cujas

Etiam lex non recepta non ligat. l. de quibus. ff. de legib. unde poſſent Epiſcopi reſcribere ad ſummum Pontificem, ut rigor illius Bullæ non ligaret catholicos illos, qui uoluntatem habent reprobandi errores hæreticorũ, & Papa ſic permitteret, ut ipſe uult in c. ſi quando. de reſcript. ubi dicit patienter ſuſtinemus, ſi non feceris, quod praua nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum. Et ideo concluderem prædictos decanos, Archidiaconos, & alios dignitate præditos, non ligari excommunicationis ſententia, nec aliis pœnis in bulla cœnæ Domini contentis, tum quia bullæ Leonis, & Pauli expirarunt eorum morte, tum etiam quia quandiu bulla Iulij non fuerit publicata, & recepta non ligat, & hoc ſi ea mente, qua ſupra, uidelicet ad bonum finem habeant, & legant, non aliàs, &c. Datum Pariſ. 1549.

RESPON. CXCIX.
De Indulgentijs.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ quando valeant.*

2 *Scientia, & acceptatio requiritur in concernentibus animam.*

3 *Confeſſores an virtute clauſulæ, vt hic, ab omnibus peccatis abſoluere, & vota commutare poſſint.*

VIsis quæſtionibus mihi propoſitis, prima an videlicet clauſula illa præſentibus, poſt quinquennium non valituris, in conceſſione Indulgentiarum, appoſita, debeat intelligi à die dictæ conceſſionis, & datæ litterarum apoſtolicarum? an verò à die publicationis ip-
1 ſarum? Sic, reſpond. Certum eſt quod † Indulgentiæ conceſſæ valent à tempore datæ. cap. capitulum, de reſcript. & ab illo tempore ius eſt quæſitum illi loco cui conceſſæ ſunt, & ab illo tempore paratur facultas capacibus ad lucrandum illas. Sed quantum ad eos qui lucrari volunt incipiunt in eis efficaciam habere, quàm primum eis præſentantur, & notificantur, ideò iſtud quinquennium computatur à die quo exhibitæ ſunt litteræ, quæ debent exhiberi epiſcopo. cap. cum ex eo, de pœniten. & remiſſio. nam antequam publicentur non poſſunt lucrari, quia populus eas ignorat. clement. 2. de pœnitent. & remiſ-
2 ſio. & † in concernentibus animam requiritur ſcientia & acceptatio. argum. cap. gratia. de reſcript. in 6. & receptio litterarum. capit. audita. de reſtitut. ſpoliato. & quando priuilegium datur populo, ipſi publicè inſinuandum & publicandum eſt. argumen. l. non ita. ff. de adoptio. capit. vt officium. §. compeſcendi, de hęretic. Bonifa. in d. clement. 2. num. 16. ideo hocquinquennium non computabitur, niſi à die inſinuationis, ſeu exhibitionis.

3 Secunda quæſtio eſt, an † virtute clauſulæ plenariam omnium peccatorum remiſſionem largimur poſſint confeſſionum auditores, ab omnibus peccatis abſoluere, & vota commutare? Reſpond. quod ſic, exceptis caſibus, & votis infra expreſſis, qui ſcribuntur in extrauagan. & ſi dominici. vltima. de pœnitent. & remiſſio. in communibus, cuius tenorem deſcribo, ut quilibet caſus illius intelligere poſſit.

Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, & ordinamus, quod de cætero prætextu facultatum huiuſmodi conceſſarum à nobis, uel auctoritate noſtra, & quas concedi quomodolibet continget, in poſterum, uerbo, litteris, aut quauis alia ſcriptura, etiam cum clauſula quod ſola ſignatura ſufficiat, etiam in fauorem fidei, & cruciatæ, nullus confeſſorum eorundem quempiam, cuiuſuis ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtat: & quacunque eccleſiaſtica, etiam epiſcopali, vel maiori aut mundana, etiam regali, & maiori dignitate præfulgeat, qui offenſæ eccleſiaſticæ libertatis, violationis, interdicti, ab eadem ſede impoſiti, ſeu hæreſis, poſtquam fuerint de ea ſententialiter condemnati, delati ſeu publicè diffamati, conſpirationis in perſonam, aut ſtatum Roma. Pont. ſeu cuiuſuis offenſæ, inobedientiæ, aut rebellionis eiuſdem Pontificis, vel dictæ ſedis, mutilationis membrorum, vel occiſionis cuiuſcunque in ſacris ordinibus conſtituti, offenſæ perſonalis, in epiſcopum aut alium prælatum, inuaſionis, deprædationis, occupationis, aut deuaſtationis terrarum, Romanæ eccleſiæ mediatè, uel immediatè ſubiectarum, ac etiam inuaſionis Romipetarum, ſeu quorumcunque aliorum ad Romanam curiam uenientium, prohibitionis deuolutionum cauſarum ad dictam curiam, delationis armorum, & aliorum prohibitorum ad partes infidelium, impoſitionis nouorum onerum realium, uel perſonaliũ, eccleſiis, uel eccleſiaſticis perſonis, ſymoniæ ſuper beneficiis, uel ordinibus conſequendis in dicta curia, uel extra eam contractæ criminum quomodolibet reus foret. Et generaliter in caſibus contentis in litteris quæ conſueuerunt in die cœnæ Domini publicari, prætextu huiuſmodi facultatum abſoluere, & per eos emiſſa peregrinationis ultramarinæ, & uiſitationis luminum apoſtolorum Petri, & Pauli, in Compoſtella, & caſtitatis ac religionis uota. Niſi ex ſpeciali licentia, & certa ſcientia noſtra, de qua demum conſtare cenſeatur, cum ſignatura noſtra deſuper manu noſtra ſcriptum, aut in litteris noſtris expreſſum fuerit, nos ex certa ſcientia, & de ſpeciali gratia id concedere, cum derogatione præſentis conſtitutionis, illius de uerbo ad uerbum inſerto tenore, non autem per clauſulas id importantes, uel in articulo mortis conſtitutum, & tunc in caſibus in quibus ſatisfactio fuerit impendenda facta ſatisfactione, uel idonee præſtita cautione commutare præſumant. Et ſi aliqui confeſſorum prædictorum contra præſentem conſtitutionem quemquam abſoluere, aut excepta uota prædicta commutare attentauerint, abſolutio & commutatio huiuſmodi, nullius ſit roboris, uel momenti. Et contra facientes eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrant, à qua (niſi in mortis articulo conſtituti) ab aliquo, quàm à Romano Pontifice abſolui non poſſint. Et ſic in his caſibus hic expreſſis, non abſoluant presbyteri: in aliis uerò poſſunt, & etiam alia uota, ex cauſa tamen, commutare, præter uota hic expreſſa.

RESON. CC.
De Indulgentiarum publicatione.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ conceſſæ an per mortem concedentis expirent.*

Beneficium quod à diuina Indulgentia proficiſcitur pleniſſime interpretatur, ibid.

2 *Indulgentiæ ſunt extendæ.*

3 *Indulgentiæ in honorem Dei tendunt, & ad exaltationem fidei.*

Viſo

Source : BIU Cujas

VIso breui apoſtolico Papæ Iulii tertii, iam
1 uita functi, arbitror † Indulgentias in breui conceſſas, non expiraſſe per mortem concedentis, quia beneficium propriè (quod à diuina eius indulgentia proficiſcitur) debemus, quàm pleniſſimè interpretari, ut ait Iuriſcõſult. in l.fi.ff.de conſtitutio.princ.cap.olim. de uerbo.ſign. Ideò ut duret etiam poſt mortem concedentis, ma-
2 ximè quando loquimur de indulgentiis, quæ † ſunt extendendæ potius quàm reſtringendæ, quia fauorabiles, ut ait Innoc. Papa in c.quod tranſlationem de offic.leg. ubi dicit non expitare per mortem concedentis. Quod firmat Panorm. cap.cùm ad hoc.de cleric. non reſident. Et Domin. in cap.fin.not.ult. de reſcript. Itaque cum ſummus Pontifex Iulius tertius conceſſerit Magiſtro Stephano Daigomuet clerico Ebrocenſis diœceſis, indulgentias in ſuæ primæ miſſæ celebratione, tam ipſi quàm audientibus, ſeu templum,
3 in quo celebrabitur miſſa, uiſitantibus: iſtæ † indulgentiæ in honorem Dei tendunt, & ad exaltationem fidei, ac animæ fidelium prouocantur ad regna cœlorum: ideo bonum eſt ut publicentur, & quicunque uoluerit ſibi, & animæ ſuæ prodeſſe, has indulgentias lucrabitur.

Nec inferri poteſt aliquod offendiculum, ſeu ſcandalum ex illis, cùm nulla exigatur pecunia, ſed orationes tantùm ad Deum exiguntur, quod eſt ſalubre, & neceſſarium. Et ſic ex præmiſſis concludo, has indulgentias poſſe publicari, ut quilibet eas conſequi poſſit. Actum Pariſiis anno 1555. in menſe Septemb.

FINIS.

14811

FACULTÉ DE DROIT DE PARIS BIBLIOTHÈQUE

Source : BIU Cujas

860

Cons Rebuf.

GRANDE
RÉSERVE

Source : BIU Cujas